Tuſculanae q̃ſtio-
nes Marci Tullij Cicero-

nis nouiſſime: poſt omnes impreſſiones
vbiqꝫ locorum excuſſas: adamuſſim
recognitę: cunctiſqꝫ erroribus ex-
purgatę. Addito elegāti alpha-
betico inditio nūc primum
excogitato: quod
omnia ſcitu di-
gna
mirifice demonſtrat.



Magnifico Ioanni Baptiſtæ Piſauro forenſium cauſarum auditori Lucas olchinenſis artium & legum profeſſor fœlicitatem.

SOLENT enim qui de re litteraria benemeriti ſunt Magnifice Ioannes Baptiſta Piſaure: eorum uigilias Mœcenati alicui ædito ac excelſo loco poſito nuncupare: duabus de cauſis potiſſimum adducti: una eius: cui nuncupatur: gratiam promerẽdi: altera: egregiam ipſorum operam cõmendandi. Quæ haud dubie: & ſi nomini tuo aſcribẽdæ ueniant: quoniam tu hac dicatura magiſq; alius quiſpiam patritiorum uenetorum: quem nouerim: dignus ſis: & q; Lucas olchinenſis tuus: qui etiam aliquid lucubrationis impendit: gloriam ſibi in hac re debitam patrocinio tuo ſortiatur. Subdubitaſſem tamen fateor: tibi in humanioribus ſtudiis doctiſſimo: hos quãtuloſcunq; meos labores deſtinare: niſi iã diu exploratum habuiſſem: doctrinæ tuæ annexam eſſe humanitatem quandam: qua te munuſculum meum benigne ſuſcepturum ſperaui. Quid utiq; olchinenſis rauca bucina ad tantarum tuarum uirtutum præconia? Vereor inq̃ me ſi uel quotam tuarum laudum attigero: hiſtoriam cõtexuiſſe uidear: compellarq; imitari Octauianum Cæſarem: qui cum eam Sophoclis tragœdiam: quæ Aiax inſcribitur: in latinum uertere cœpiſſet: ac emunctam authoris luculentiam ſua interpretatione conſequi deſperaſſet: Aiacem ſuum in ſpongia fecit incumbere. Certo enim ſcio: te profecto talem eſſe: qualem te ab unguiculis præſtitiſti. Optimis nanq; præceptoribus ab ineunte ætate inſtitutus humaniora ſtudia adeo auide arripuiſti: adeo medullitus ꝓfundeq; inueſtigaſti: ut nullus in latina lingua tam reconditus locus exiſtat: nullum tam obſcurum poema: nulla tam perplexa hiſtoria: quæ Ioãnem Baptiſtam Piſaurum latere poſſit. Mox ad moralem philoſophiam profectus: tuo uerſatili & omniũ horarum ingenio: eam ſic tibi familiariſſimam addixiſti: ut ſi Samii pithagoræ opinionem admiſerim: peripateticorum principis animum in te migraſſe fateri neceſſum erit. Vtinam naturalia ſtudia: uel ipſas cæſareas ſanctiones deguſtaſſes: nam quem patritiorum clariſſimæ urbis uenetæ tibi conferrem: haberem neminem. Quo factum eſt: ut hac probitatis tuæ: ac doctrinæ mirifica fama circiter uigeſimum tertium ætatis tuæ agens annũ ab ampliſſimo ſenatu ueneto Butuæ romanorum coloniæ plenis ſuffragiis præfectus fueris. Qua in præfectura ita ſplendide magnificeq; te geſſiſti: ita iuſtitiæ equilibrium exacte trutinaſti: ut difficilius fuerit Ioannẽ baptiſtam a recto: quam ſolem a ſuo curſu auerti poſſe. Functus itaq; eo magiſtratu in patriam reuerſus: cõtra omnes ſemeſtres leges in urbe ſeruatas: protinus ad cõſilium quadraginta euectus: cum in dies polliticæ: cæteræq; uirtutes in te eniteſcerent: uenetus ſenatus locupletiſſimo omnium conſenſu: cunctis admirantibus: te appellationum forenſium auditorem declarauit: ante grandiorem ætatem uel magnis te dignũ honoribus iudicans. Qua itidem in cenſura: ætate tua uiridi: in dirimendis litibus: priuatiſq; diſceptationibus te adeo moderatum: probum: ſincerum: integrum præſtas trutinatorem: ut conſilii maturitas: & ſenilis in iuuene prudentia non indecenter conſpiciatur. Quibus fortunæ tuæ proſpere cœdentibus: nulli dubium: te breui ad ſummum urbis culmen: honorum eminentiſſimum apicem peruenturum. Omitto candidos mores: reliquaſq; partes tuas: quandamq; ingenuitatem: & obſequendi ſtudium: quo omnes: qui te norunt: tibi mirum in modũ deuincis: quorum teſtimonium grauiſſimum mendacii me ſuſpectum haberi non patietur. Huiuſce igitur & aliis rationibus permotus: tuſculanas quæſtiones Mar. Tulli Ciceronis cum Philippi Beroaldi commentariis: per immortale numen: impie fede & crudeliter laceratas: a me autem in priſtinum candorem reſtitutas: nomini tuo imprimendas curaui. Opus equidem arduum: ſublime: in quo de morte: de dolore: de ægritudine: de perturbatione: quæ in ſapientem cadunt: deniq; de beata uita ex ſtoicorum ſecta Cicero diſputat. Tanta enim eloquii: ſententiarumq; grauitate latinus Demoſthenes abundat: tanta exemplorum uarietate: ut ſi alicubi ingenii aciem oſtentauerit: hoc in opere procul dubio in dicendo ſeipſum ſuperauit. Verum impreſſorum uenetorum petulantia ita undiq; diuinum hominem inquinauit: ſic infinitis mendis referſit: ut eloquentiæ latinæ parens barbarus & pœne intelligibilis cunctis uideretur. Collatis de induſtria q̃pluribus antiquiſſimis exemplaribus manu ſcriptis: Ciceronem ipſum tam turpiter & miſere diſcerptum: illeſum atq; ſoſpitem reddidi: ut quicunq; ipſi inhiauerant: facile ſe in eo ingurgitarent. Breuiſſimum autem inditiolum etiã adieci: in quo multa ſcitu digna reperies. Quæ meorum ſtudiorum lucubratio nulli commodius aut melius quam tibi Ioannes Baptiſta Piſaure dicari potuit aut debuit. Quippe qui non ſolum in humanioribus ſtudiis & morali philoſophia omnes patritios uenetos antecellis: ſed ingenio & ſingulari eruditione: cuius etiam uirtutibus ampliſſimis non poterit Piſaurorum familia honorum culminibus non ſemper florere. Cæterum: ſi mea hæc induſtria ſapientiſſimo tuo probabitur iudicio: ad multo plura Lucam olchinenſem tuum excitabis. Sin minus: non uoluntas accuſanda eſt: quæ officio non caruit: ſed parum fœlix nauatæ operæ euentus: qui meis non reſpõdit uotis. Valeat magnificentia tua: cui me plurimum commendo ac dedo.

Tuſculanaꝝ queſtionũ alphabeticum repertoriũ.

A

Aphricanus q. a tergo char. 2
a diaphorõ qd. a tergo cha. 3
antonius qui. a fronte charte 4
axioma qd. a tergo cha. 4
an armonia ſit animus. a tergo charte 6
aia ex traduce a frõte ch. 7
argum ab auctoritate. a tergo charte 7
auctoritas ꝑ ratione a frõte charte 8
atheos qui. a ter. char. 9
ariſto. opi. a tergo char. 10
auernus vbi. a frõ. char. 11
acheron q. a frõte cha. 11
antiperiſtaſis quid ſit. a fronte charte 12
animi eſſentia in motu. a fronte charte 12
atomi vnde. a tergo ch. 12
animo nihil velocius. a tergo charte 12
argonaute. a tergo cha. 13
anatome. a Fronte char. 14
aio videmus. a frõ. ch. 14
argumentum platonis de anima. a tergo char. 14
argumenta immortalitatis anime. a frõte chate 15
aſtrologie inuictor athlas. a fronte charte 17
archimedes qui. a fronte charte 17
ambroſia qd. a ter. char. 17
animus deus. a ter. cha. 17
aries ſignum regale. a frõte charte 18
axis diſcriminator mundi a fronte charte 18
animã tã diu durare q̃ corpus. a fronte charte 20
animũ dolere poſſe nec mori. a tergo charte 20
ambratia vbi locorũ. a tergo charte 21
argumentum ab auctoritate. a tergo charte 22
anus vnde. a frõ. char. 24
anatis morbus. a fronte charte 24
amneſtia qd. a frõ. ch. 25
ariſto. opi. a frõte char. 25
anaxagoras q. a ter. ch. 26
auguſtinus cepit pbari lecto hortẽſio. a ter. char. 30
albinus a catone reprẽſus a tergo charte 31
acroamatica que. a tergo charte 31
an malum dolor. a fronte charte 32
ariſtippus qui. a fro. ch. 32
aſpreta a fronte char 34
arpagare. a tergo char. 35
affatim. a tergo char. 35
adulat. a tergo charte 35
adeſum a tergo charte 35
ambeſum. a tergo char. 35
a diaphora. a frõte char. 37
archana non vulganda. a fronte charte 37
arma vulcania. a ter. ch. 37
ad tibias acies laconica. a tergo charte 38
anapeſtus. a tergo char. 38
antidactylus. a ter. char. 38
apageſis. a tergo char. 40
affectiones. a tergo ch. 40
affectus. a tergo charte. 40
andria. a tergo charte 40
appetitus. a tergo char. 41
aculeus in apibus. a fronte charte 43
antiteton. a fronte 43
arx quid. a frõte char. 44
articularius morbus. a frõte charte 45
arion cantatiſſimus. a frõte charte 47
arion ad raſtcus. a fronte charte 47
animi in macie. a ter. 47
affectus. a fronte char. 49
academia penultima longa. a tergo charte 49
animus ſapientis ut mundus. a tergo charte 49
apathia. a tergo char. 49
affectiones. a tergo 49
apathes paſſiones. a frõte charte 50
amentia. a fronte char. 50
atra bilis ſimilis vino. a tergo charte 50
alcmeon matricida. a tergo charte 50
argos amphilochichum. a tergo charte 50
argos oreſticum. a fronte charte 51
analgiſia. a tergo char. 51
apyrina. a fronte char. 52
appellatio frugum. a fronte charte 53
an poma fruges ſint. a frõte charte 53
animus tumens in vitio. a fronte charte 53
amazon. a tergo char. 53
adulari. a tergo char. 53
alexandri crimen eternum more caliſthenis. a fronte charte 54
angor. a tergo charte 54
affectus a tergo char. 54
abdite cauſe. a tergo charte 54
abſyrthus diuulſus a medea. a tergo charte 55
atrophia. a tergo char. 55
atrophi q. a tergo char. 55
anaxagoras cõtemplandi cauſa natus. a ter. char. 56
equabilitas in vita. a fronte charte 57
accipenſer piſcis. a fronte charte 60
alchmeonis pericidium. a fronte charte 60
acetũ mulſum. a ter. ch. 60
andromacha enni. a tergo charte 60
abies in ediſicijs valida. a frõte charte 61
abietarius. a frõte ch. 61
actũ agẽ. a frõte char. 62
actum aiunt ne agas. a frõte charte 62
ariſtippus q. a ter. char. 62
ad manũ eſt quod ſat eſt. a tergo charte 63
anapeſtus qui pes. a fronte charte 64
anacreon acino vue ſtrãgulatus. a frõte charte 65
annus ad lugẽdũ feminis a tergo charte 66
acerba ſp bonorũ mors. a fronte charte 68
affectus doloris potẽtiſſimus. a frõte charte 68
aiaces quod. a frõte ch. 68
anime amica amanti. a tergo charte 68
amicus alter ipſe. a tergo charte 68
auarus in auaritiam. a tergo charte 68
alcybiades caſtigatus a ſocrate. a tergo charte 69
alcybiades procliuis ad luxũ. a tergo charte 69
auſpicia vnde a frõ. ch. 71
appellatio. a tergo ch. 71
equitũ ale. a tergo char. 72
aluum ex timore fundi. a tergo charte 74
appetentia. a tergo cha. 74
emulus. a frõte charte 75
emulatio. a frõte char. 75
angor. a fronte charte 75
anxitudo. a fronte char. 75
antracinus color. a fronte charte 75
anthraces. a frõte char. 75
affectus. a tergo charte. 76
areoſtemata. a ter. char. 76
auerſa autem venus. a frõte charte 77
anxitudo. a tergo char. 77
affectio. a fronte char. 78
afranius togatarius dum doleat aliquid: doleat qd̃ libet. a fronte charte 82
aurea mediocritas. a tergo charte 82
alexicatos. a frõte char. 83
achilles iracundiſſimus. a tergo charte 83
accius tragediographus. a tergo charte 84
animus preciosior corpore a tergo charte 85
an paſſio ſit uerbũ vetus. a fronte charte 86
an naturales ſint affectus. a fronte charte 87
amor alatus. a ter. char. 87
amor morbus. a frõ. ch. 88
an comedia poema. a fronte charte 88
amor vulgaris. a tergo charte 88
amores puerorum. a tergo charte 88
amor creticorum. a tergo charte 88
alcibiades ſocrati oſſectus a tergo charte 88
amores prepoſteri. a fronte charte 89
alceus. a frõte charte 89
anacreon. a frõte char. 89
amor quid. a tergo cha. 89
atrophi. a fronte char. 90
an amor opinabilis ſit an naturalis. a fronte char. 90
amor res vltronea. a fronte charte 90
acquiſiti. a frõte char. 91
anaxagoras. a ter. cha. 94
archelaus. a tergo. cha. 94
auunculus vnde. a fronte charte 95
affectũ bellũ. a frõ. cha. 96
ethiopes. a tergo cha. 96
antiochus magiſter ciceronis ⁊ bruti. a frõte cha. 67
ariſto. a tergo charte 97
antiſthenes ſecte cinyce cõditor. a tergo charte 98
ariſtochii op. a frõ. cha. 99
agere tabellis obſignatis. a fronte charte 100
an felix archelaus. a tergo charte 100
an perſarum rex felix. a tergo charte 100
amphibia. a frõte char. 101

argumentum a cõtrario. a fronte charte 104
adamantia vincula. a tergo charte 105
abacus. a tergo char. 106
archias a tergo cha. 107
aquilius. a tergo char. 107
ariſtõ chius. a frõ. ch. 109
aues ne an oua prius. a tergo charte 109
amicitia maximum bonũ. a fronte charte 110
amicitia in ſcholis ſancta. a tergo charte 110
aſpidum genera. a tergo charte 111
ariſtoteles. a tergo cha. 113
apud ſpartanos inutilis pecunia. a frõte cha. 114
anypodeti diſcalciati. a tergo charte 114
atticum talentum. a tergo charte 114
athlas a tergo charte 93
apricari a frõte char. 115
alopecie. a tergo cha. 116
arceſilas. a fronte cha. 119
anſer comes indiuiduus. a fronte charte 119
albutius q. a ter. char. 119
apodes. a fronte char. 120
aſclepiades ſine egritudine. a fronte charte 121
aſclepiades cecus. a fronte charte 121
anaxagoras patrimoniũ reliquit. a fronte char. 122
aquilone ſtante mare cõcipi. a fronte charte 122

B

Bacce q. a tergo cha. 9
Boſphorus cimerius qui. a tergo charte 13
bilis praſina. a tergo ch. 15
beſtiole diales. a ter. ch. 24
bibliotheca qd. a frõ. ch. 31
barritus clamor militaris. a fronte charte 39
baliſta quid. a frõ cha. 44
baliſtariũ. a fronte cha. 44
baphia. a tergo charte 48
barba philoſophorũ. a tergo charte 55
bene viuere. a frõ. cha. 59
beate viuere. a frõ. cha. 59
bouinator. a ter. cha 59
bracteata felicitas. a tergo charte 63
bionis dictum in gulonẽ. a fronte charte 65
bion qui. a tergo cha. 65
bubile. a fronte char. 67
baiulus. a tergo charte. 69
baiulare. a tergo charte 69
bibliopola. a frõte. cha. 75
bilis quotu plex. a fr. c. 76
brephotrophia. a ter. c. 76
bruta carent affectibus humanis a frõte charte 79
brutus in arũtem. a fronte charte 83
bathillus delitiolum. a frõte charte 83
bardus. a fronte cha. 91
brachmanes. a ter. cha. 94
beatus qui. a ter. char. 96
beata vita ſumme pfecta. a tergo charte 97
bonus conſtat ex multis. a fronte charte 99
beatitudo qd. a ter. ch. 99
baccifera arbor a frõ. c. 101
bracteata felicitas. a fronte charte 103
baſilica nux. a frõte c. 106
beluata tapetia. a t. c. 106
baſes eſt vaſorum. a fronte charte 108
balbutire philoſophos. a fronte charte 111
bomonice ſpartiate. a fronte charte 111
bruti liber de virtute. a frõte charte 92
bene audire. a fronte charte 122

C

Cicerõis laudes. a frõ. c. 1
Ciceronis propoſitum. a fronte charte 1
Carbo orator qui. a tergo charte 2
conſideratores academici. a tergo charte 3
craſſus qui. a frõte cha. 4
calatinus qui fuerit. a tergo charte 4
cor fons venarum & vite. a fronte charte 6
corculi qui. a frõte char. 6
cordatus qui. a frõte ch. 6
cauillatoris dictũ. a t. ch. 6
caſcum quid. a frõte cha. 8
caſtores opitulatores qui. a tergo charte 8
conſenſus gentium. a tergo charte 9
columba ex ligno volans. a tergo charte 11
centrum. a frõte charte 12
ciuitas ex conſenſu diſſimilium. a tergo charte 12
craſſum qd. a frõte cha. 13
cibus animorum theoria. a fronte charte 13
correctus liuij locus. a frõte charte 13
carneades acumen. a tergo charte 16
cur dicuntur ceratice. a frõte charte 17
chimerine a frõte cha. 18
coagmenta q. a ter. cha. 18
cantus cygnorũ in morte. a fronte charte 19
cato exemplar virtutum. a tergo charte 19
compedes que. a fronte charte 20
cornices polycronie. a frõte charte 20
cupiditas. a tergo cha. 20
carere febri. a tergo ch. 22
centauros eſſe non poſſe. a tergo charte 23
chaldei. a tergo charte 24
cerdiſtos qd. a tergo. c. 25
cãtharidis vim affecutus. a fronte charte 26
criton qui. a tergo cha. 26
cynici a moribus caninis. a tergo charte 26
canes ſepulchrales qui. a tergo charte 27
chryſippus. a tergo ch. 27
creſpontes euripidis. a tergo charte 28
crantor. a frõte char. 29
canephora. a frõte cha. 19
capillus paſſus. a ter. c. 29
cratera philoſophie. a fronte charte 30
conſecranei. a frõte cha. 31
confectanei. a frõte cha. 31
contrariorũ cõtraria ſequẽtia. a frõte charte 32
conſtitutum. a tergo c. 33
conſtitutio. a tergo ch. 33
centauri vnde. a ter. c. 34
curſores tediferi. a fronte charte 35
clepere qd. a tergo cha. 35
cleptũ. a tergo charte 35
compedes ſaturni. a tergo charte 35
cum prudentia omnes virtutes. a tergo charte 37
catafracta. a frõte cha. 39
ceſtus qui. a frõte char. 40
commẽtatio. a tergo charte 40
cõmentũ. a tergo char. 40
caceſia. a fronte charte 41
calanus vnde. a ter. ch. 42
contentio. a frõte char. 43
cleantes. a tergo char. 44
cubare. a frõte char. 45
conſcientia carnifex. a frõte charte 46
cantabri. a tergo char. 46
celtiberi. a tergo char. 46
cimbri. a tergo charte 46
cauſa audacie in ſeptẽtrionalibus. a tergo char. 46
captus hominum. a tergo charte 46
clepſydra quid. a fronte charte 47
correctus apulei locus. a fronte charte 47
Corpora in ſagina. a tergo charte 47
corpora dolentia. a fronte charte 48
cenodoxia. a frõte cha. 49
curatio. a frõte charte 49
conſilium mens. a fronte charte 50
curator datur furioſo & prodigo. a fronte charte 51
crantor a frõte charte 51
cõtra apathiã. a ter. cha. 51
confidens in vitio. a fronte charte 52
confidentia. a frõ. char. 52
conſuetudo regina verborum. a tergo charte 53
caliſthenis theophraſti. a fronte charte 54
climax. a fronte charte 55
caceſia. a tergo charte 55
cultus reor. a ter. cha. 55
caro vnde. a frõte char. 56
conficere. a fronte cha. 56
cyrenaici. a tergo char. 56
cõmune. a fronte char. 57
craſſus agelaſtus. a t. c. 57
cur riſerit craſſus. a t. c. 57
canere receptui. a frõ. c. 58
cantores ſcenici qui. a frõte charte 61
cedrus vrebatur i delitijs. a fronte charte 61
clitomachus. a frõte c. 63
concines non diei eleganter. a fronte charte 63
cecilius comicus. a t. c. 63
cani vellebãtur iulie. a tergo charte 65
caligule ſolatium in luctu alea. a tergo charte 65
cynoſſema. a frõte cha. 66
cato fortiter tulit obitum filij a tergo charte 66
cicero impatiens doloris. a tergo charte 66
caro ceruina expultrix febrium. a frõte charte 67
cyrie doxe epicuri. a fronte charte 69
conſolatio cleantis. a tergo charte 69
coniecturalis. a frõ. ch. 70
cõtractio animi. a t. ch. 70
comitia. a tergo charte 71
celeres. a tergo charte 71

capitale ſupplicium famoſi
carminis.a frōte charte 72
carneades.a tergo cha.72
critoſius.a tergo char.72
cōſtantie a frōte charte 74
contractio.a tergo cha. 74
categoremata.a frō ch.76
categoria.a fronte cha..76
cauſa morboꝝ.a frō.ch.76
contra indoctos ſacerdo/
tes a tergo charte 76
cupedie.a tergo charte 77
coryze a tergo charte 77
contendit neruos.a tergo
charte 78
catia.a tergo charte 79
cephalus.a fronte char.81
claſtidiū a frōte charte 82
corynephoros.a ter.ch.82
curatio.a tergo charte 85
cardo rex.a frōte char. 87
cachinus.a frōte char. 87
confidere.a tergo char.87
confidentia.a tergo ch. 87
cedit amor rebus. a tergo
charte 89
cacexia.a fronte charte 90
lytus ab alexādro cōfoſ/
ſus a tergo charte 90
cepheus inter ſydera.a frō
te charte 94
caſſiopeia in ſeliquaſtro. a
fronte charte 94
carnifices ſub andromada
a fronte charte 94
corona olimpiaca ex olea/
ſtro.a fronte charte 94
corona ex apio. a fronte
charte 94
carneades pro iniuſtitia. a
fronte charte 95
contentio ſtoici ꝛ peripate
tici.a fronte charte 95
choius vnde.a tergo char
te 95
cruciatus attilij reguli. a
fronte charte 96
copie xerſis. a fronte char
te 97
crudelitas archelai. a ter-
go charte 101
cicurare.a tergo char. 101
cicur ingenium. a tergo
charte 101
cimbri profligati. a fronte
charte 105
clenos a fronte charte 106
coronati.a fronte char.107
columelle. a frōte char. 108
cirenaici.a frōte char. 109
cognoſce te ipſum. a tergo
charte 109
conſtituēdum quid eſſe ve
limus.a fronte charte 110
crocodilus vnde. a fronte
charte 112
crocodilites quid.a fronte
charte 112
cato vticenſis auunculus
bruti a tergo charte 92
colloquium alexādri ꝛ dio
genis a fronte charte 115
cranei gymnaſium.a fron
te charte 115
cotila menſure nomen. a
fronte charte 116
caſa.a fronte charte 116
chos menſura.a frōte char
te 116
cardamon. a tergo char/
te 116
cena frugi in poſterum. a
fronte charte 117
crantor.a frōte charte 119
callaici a teucro. a tergo
charte 119
cypſelus vnde. a fronte
charte 120
cypſeli aucs. a fronte char
te 120
cecitatis ſors viriſſima. a
fronte charte 120
contemplatio felicitatis. a
tergo charte 120
cecum poſtulare nō poſſe.
a tergo charte 120
comparatio leonis ex ho-
mero. a tergo charte 121
cyclopes vnoculi. a fronte
charte 122
conficere.a frōte cha. 123
confectus gladiator.a frō
te charte 123
cantio greca conuiualis. a
fronte charte 123
craſſum quid. a tergo char
te 123
caſſiculi aranearum. a ter/
go charte 123

D

Diſputator pigmentis ora
torijs venuſtandus a fron
te charte 2
Demoſthenes regula ora/
torum.a fronte charte 4
Dumeta ſtoicorum. a ter-
go charte 5
diſiunctum proloquium. a
tergo charte 7
dicearcus qui fuerit.a fron
te charte 7
deus philoſophorum pla-
to.a fronte charte 7
democritus qui. a tergo
charte 7
deos eſſe cōſenſus gentiū
eſt.a fronte charte 9
due anime in hominibus.
a tergo charte 15
diſcentie ſunt reminiſcen-
tie.a fronte charte 16
diſciplina reminiſcentie. a
fronte charte 16
doſſuatij qui.a tergo char/
te 18
democritici qui. a fronte
charte 21
de hippocentauris.a tergo
charte 23
diſpeſſis manibus.a tergo
charte 29
dictum antimachi. a tergo
charte 30
dictum epicuri. a tergo
charte 30
doctrina cum elegantia. a
tergo charte 31
doloſa veſtimenta. a fron-
te charte 32
decreta medicine. a tergo
charte 32
dictara q̄.a fronte cha. 36
diſcipline liberales. a ter-
go charte 36
dolor indifferens. a tergo
charte 36
decorum.a frōte charte 37
diceoſyne.a frōte char.37
deliaca vaſa que. a tergo
charte 37
diamaſtigoſis.a frō.ch.38
dolor longus leuis. a ter/
go charte 40
de podagra.a frōte ch. 41
diſſenteria.a frōte cha. 41
diſpepſia mala concoctio.
a fronte charte 41
diſpnoea.a frōte charte 41
dyſuria.a fronte charte 41
deprecario qd: a ter.c. 42
dictū demoſthenis. a fron
te charte 43
de epigonis.a tergo c. 44
de fumo ad flamam. a ter-
go charte 45
dibapha purpura. a tergo
charte 48
dictū ariſtippi.a ter.ch.49
de auctiua priuatiua.a frō-
te charte 50
demētire.a frōte char. 50
dementare.a frōte char.50
duplex officiū.a frō.ch.51
deſertor capite punitur. a
tergo charte 52
due perturbationū bige. a
fronte charte 54
dos vxoria lites.a ter.c.57
dialecticam repudiant epi-
curei.a frōte charte 58
diluere. a tergo charte 58
doctrine encyclie. a fronte
charte 59
diſcriminalia. a tergo char
te 60
diſcerniculū.a tergo char/
te 60
duo gracchi fratres. a ter/
go charte 61
diecula.a tergo charte 62
de diogene catylla. a tergo
charte 63
diffinitio hominū apuleia-
na.a fronte charte 64
dictū ſcite.a fronte cha.65
demoſthenes.a tergo char
te 65
due homini mantice. a ter/
go charte 68
de ſtatu ſiue cōſtitutione. a
fronte charte 70
diogenes.a tergo cha. 72
diſciplina regalis. a tergo
charte 72
diſceptator. a tergo cha.72
deteriora facilius ediſcun-
tur.a tergo charte 72
due bige perturbationum.
a fronte charte 73
dialecticam ſimilis pugno.
a tergo charte 73
diffinitio qd.a tergo ch.73
diffinitio explicat. a tergo
charte 73
deſcribere quid. a tergo
charte 73
de timone pulchra.a fron-
te charte 77
dignitas.a tergo char. 78
deucalion.a frōte char. 81
digladiarij.a tergo cha.82
de euripide dignum ſcitu.
a tergo charte 86
duo amores.a tergo c. 88
dictum philippi. a tergo
charte 88
documentū arthemodori
ſaluberrimū. a tergo c. 90
deferueſcere. a tergo c. 90
delos.a fronte charte 94
dictum laconis. a fronte
charte 102
dictum laconum. a fronte
charte 102
dentifriciū.a fronte c. 103
dētes zenobie.a frō.c.103
due vxores dionyſij.a frō-
te charte 106
dionyſius gaudio obiit. a
tergo charte 107
de archimedis obitu. a ter
go charte 107
dialectica diſputatrix.a frō
te charte 109
de origine rerum. a fronte
charte 109

de origine animantiũ. a ter
go charte 109
dogma eccleſiaſticum. a ter
go charte 109
de vxoribus indorũ. a ter
go charte 111
decreta. a frõte charte 113
dogmata. a frõte char. 113
ducente ⁊ amplius ſecte. a
fronte charte 113
diodorus. a frõte char. 93
dictum heracliti. a tergo
charte 118
dictum ruſtici. a ter. c. 118
domus iuriſconſulti oracu
lum ciuitatis. a frõte c. 121
diodorus ſtoicus. a fronte
charte 121
didymus cecus in geome
tria clarus. a frõte cha. 121
demoſthenes declamabat
ad fluctus. a tergo cha. 122
democritus ſe vltro exceca
uit. a tergo charte 121
de reuiuiſcẽdis corpibus.
a tergo charte 121
democritus pꝛimonii ſpre
tor. a fronte charte 122
deciſio carneadis. a tergo
charte 123

E

Epaminundas qui. a fron
te charte 2
Empedocles qui fuerit. a
fronte charte 6
Edelechia quid. a fronte
charte 7
Eulogia que. a tergo ch. 9
Eloquium quid. a fronte
charte 10
ennius lugeri abnuit. a ter
go charte 10
elementa in animantibus.
a tergo charte 12
emulari qd. a tergo cha. 13
ex accidenti moueri. a ter
go charte 15
eſſentia in deo ouſia. a frõ
te charte 16
effractores q. a ter. cha. 19
excãdeſcẽtia. a ter. cha. 20
egrotatio pompeij. a frõte
charte 22
etas ſapientie condimen
tum. a fronte charte 24
ephemerum. a tergo c. 24
ephori qui. a tergo cha. 25
exemplem theodori. a frõ
te charte 26
eridamas thraſillus. a ter
go charte 26
effigies mortui in conui
uio. a tergo charte 27
epilogus. a tergo char. 28
erihthei filie. a frõ. cha. 29
exoterica q. a tergo cha. 31
epicuri ſecta copioſiſſima.
a fronte charte 33
euriſtheus qui. a tergo
charte 34
excetra qd. a frõte cha. 35
echina quid. a frõte ch. 35
eſchylus qui. a frõte ch. 35
encycleos. a tergo cha. 37
encyclopedia. a tergo char
te 37
exercitus vnde. a ter. ch. 38
eſopus hiſtrio q. a ter. ch. 39
epiſtola. a fronte char. 41
epicuri. a fronte charte 41
exhortatio imperatoris cal
car. a tergo charte 41
exemplum zenonis patien
tie. a tergo charte 42
eleates. a tergo char. 42
elea. a tergo charte 42
ex baliſtare. a frõte cha. 44
epigoni alteri. a ter. ch. 44
exaggeratio. a frõte ch. 46
echo. a tergo charte 48
echo panos delicium. a ter
go charte 48
epictetus. a tergo cha. 49
encyclia pꝛoblemata. a ter
go charte 50
eſſentia. a tergo charte 51
eulabia. a tergo charte 52
ethimologia a frõte ch. 53
eudẽtes cauſe. a ter. ch. 54
extorris dionyſius. a fron
te charte 56
exeſt. a fronte charte 56
euphorion. a frõte cha. 61
ex regno in ſeruitutẽ cede
re. a tergo charte 62
eſchines. a tergo cha. 65
expectorare triſtiã. a tergo
charte 67
equuleius. a frõte char. 67
equulus. a frõte char. 67
equula. a frõte charte 67
equile. a frõte charte 67
edilis. a frõte charte 67
ex ambiti honores. a tergo
charte 70
exiliũ quid. a tergo cha. 70
exul nomen calamitatis. a
tergo charte 70
epulones q. a tergo cha. 72
eloquentia expãſe manui.
a tergo charte 73
euthymia democriti. a ter
go charte 73
euphrate. a fronte cha. 74
erumne. a tergo charte 75
exanimatus. a tergo ch. 75
exanimus. a tergo char. 75
excãdeſcẽtia. a frõ. ch. 76
euripides oſor mulierum.
a fronte charte 77
epithaphiũ timonis. a ter
go charte 77
ebrius. a tergo charte 77
euthymia democriti. a ter
go charte 78
erugo. a fronte charte 79
eruginoſus. a fronte ch. 79
ex gaudio iſania. a fr. c. 80
ex leucate pꝛecipitiũ. a frõ
te charte 81
exẽplum themiſtoclis. a
tergo charte 81
erimãthius aper. a f. ch. 83
exẽplũ ſcipionis naſice. a
tergo charte 83
efferre. a tergo charte 86
enygmata pythagoricoꝝ.
a tergo charte 94
echemytia. a tergo ch. 94
eculeus a tergo charte 95
expoſtulare. a tergo ch. 95
epitaphiſta. a ter. char. 100
exarmare. a tergo ch. 101
exoticũ puluiſculum. a frõ
te charte 103
euriclia nutrix vliſſis. a ter
go charte 103
epicurei. a fronte char. 109
elementoꝝ recurſus. a ter
go charte 109
emporos. a tergo ch. 113
effutire. a fronte char. 114
euax. a fronte charte 114
enoch. a tergo charte 93
epithaphium ſardanapali.
a tergo charte 117
expius meruit. a ter. c. 118
exiliũ quid. a frõte cha. 119
exul nomen calamitatis. a
fronte charte 119
exul vnde. a frõte cha. 119
etiam. a fronte charte 120
elucificaſſere. a ter. cha. 121

F

Fabi pictores q. a frõ. ch. 2
Frui nũmo vti deo impꝛo
boꝛum eſt. a tergo char. 13
feneſtrare qd. a frõte ch. 14
faſti libri q a frõte char. 18
felicitas metelli. a frõ c. 22
fluctus a tergo charte 34
fauces occuloſe. a ter c. 38
fides ſerui a tergo char. 43
famulatus ambitioſorũ. a
tergo charte 45
flãma indicij. a ter. char 45
fellare. a fronte charte 48
fellitãda vbera. a frõ. c. 48
foꝛtuna inuidet diuitiis a
tergo charte 48
furor athamãtis a r. ch. 50
fidens. a fronte charte 52
frugiſ. a tergo charte 52
frugi. a tergo charte 52
frumen a tergo charte 52
frugi ſeruus a tergo ch. 52
fato ſtat iuppiter ipſe. a ter
go charte 57
fuſtema a fronte char. 61
fomen a fronte charte 65
fulminat orator a ter c 65
fabius mortẽ filij tulit fir
miter. a fronte charte 66
fibꝛe a fronte charte 71
fibꝛum. a fronte charte 71
flexumines a tergo ch 71
fama depeculãs. a ter. c. 73
frugi a fronte charte 80
flagitium a tergo char. 87
fidentia a fronte char 91
foꝛtuna a toto mũdo inuo
catur. a tergo charte 98
fibꝛis factum ſapiens a frõ
te charte 99
foꝛtuna ſine ſlõte. a fronte
charte 101
foꝛmido. a tergo char. 104
follis pugillatorius. a ter
go charte 106
fides damonis ⁊ pithei. a
fronte charte 107
fatum. a tergo charte 109
feles a tergo charte 111
femine vanidice. a fronte
charte 112
foꝛtuna domina rerum. a
tergo charte 92
fabella eſopia. a ter. c. 122
fabula poliphemi exoſcula
ti a fronte charte 122

G

Grecoꝝ laudes a ter ch. 1
Galba orator q a ter cha 2
Gracchi q a tergo charte 2
Gehẽna qd a ter. char. 10
gentiles q a tergo char. 11
greci adulatores. a fronte
charte 22
gẽmare viteo a ter cha 22
genus ſupplicij a ter ch. 33
ginoſophiſte q a tergo c 42
gimnici ludi a frõte ch. 45
gemurſa a fronte char. 49
gentes ſine medicis degẽ
tes a tergo charte 49
Geſtire. a frõte charte 50
Gradatio a frõte charte 55
gene. a tergo charte 55
genera ſapoꝛum tredecim.
a tergo charte 59
glycon a tergo charte 69
geſtire qd a frõ charte 73
gaudium bonoꝛum. a fron
te charte 74
gibboſus. a tergo char. 76
grauedo. a tergo charte 77

grauedinosi.a tergo c. 77
geometria discendi. a tergo charte 96
grandiloqui. a fronte charte 114
gnobilis.a frōte char. 118
grunitus a tergo char. 122
grunire a tergo charte 122
grandire.a tergo cha. 122
grundiles lares. a tergo charte 122

H

Hilum quid.a frōte char. 3
Harpocrates a frōte cha 9
Homo interior qui. a fronte charte 15
hebe que fuerit. a tergo charte 17
homo breuis mundus. a fronte charte 20
herceus iuppiter. a fronte charte 22
hercos septū.a frōte cha 22
habere febrē a tergo.c. 22
hyppocentaurus. a tergo charte 23
hispanis flu. vbi. a fronte charte 24
humatio qd. a tergo charte 26
historia: diagore. a fronte charte 28
historia codri.a frōte ch 29
hora mortis decretoria. a tergo charte 29
historia philoctete.a fronte charte 34
horoscopus.a tergo ch. 38
homo occiditur in voluptate.a fronte charte 40
hortamenta tirtei.a tergo charte 41
harma a fronte charte 45
horoscopus venatorie. a fronte charte 45
heptaphonos.a ter.ch.48
hortensius tullianus.a tergo charte 49
hadrianopolis a frō ch. 51
hemerobios.a tergo ch 63
hecuba in canem. a fronte charte 66
hilarescere.a frōte char.66
hilaritudo.a frōte char. 66
halicarnassus a frōte c. 68
hipias multisciuus.a fronte charte 73
hieromion a tergo cha 76
habitus.a fronte char. 78
hominem ex homine tollere a tergo charte 80
hercules sol.a frōte cha 83
hippocrates errores suos confessus.a frōte char. 88
harpagion.a frōte char. 89
harpagare. a fronte charte 89
heraclides.a frōte char 94
hoc scio quod nescio.a frōte charte 95
humanitas pro eruditiōe. a fronte charte 108
homo vas quassum. a tergo charte 92
heroica etas. a tergo charte 93
hic est demosthenes. a frōte charte 118
hermodorus interpres legum a tergo charte 118
historia demarathi.a fronte charte 120
homerus cecus. a tergo charte 121

I

Isocrates q.a frōte char.3
Inferi an sint.a tergo ch. 3
Idem ne sit anima & animus.a fronte charte 6
Iuuenum visio.a terg.c. 8
initiare quid. a fronte charte 9
ignoratur natura animi. a tergo charte 14
Ignis ex se calet. a tergo charte 15
Incurui etruscum quid. a tergo charte 18
ingeniosi melācholici.a frōte charte 21
immediata contraria que. a tergo charte 21
inedia periit filius. a tergo charte 21
inuenta palamedis. a fronte charte 25
in vmbra pugnabimus. a fronte charte 26
indolentia que. a fronte charte 33
imperatorem non vti aculeo.a fronte charte 43
infectores a tergo cha. 48
in priuatoria particula. a fronte charte 50
ira quid a tergo charte 50
iracundia quid. a tergo charte 50
iratus qui.a tergo char. 50
iracūdus qui.a ter.cha. 50
indolentia.a tergo cha. 51
ignauia.a fronte charte 52
ignauiter.. a fronte charte 52
imperturbatus. a fronte charte 52
ignauus.a fronte char. 52
iugatum.a fronte char. 53
in iugis boues. a fronte charte 53
inuidentia.a tergo cha. 53
inuidia.a tergo charte 53
inuidit florē. a tergo charte 53
inuidere rem.a tergo c. 53
inuidia i hominibus. a frōte charte 54
in sinu gaudeat.a ter.c. 61
ignobilis quid. a fronte charte 64
ideo lachrymo quia nihil proficio.a tergo charte.64
interfemineum. a fronte charte 65
insimulat.a frōte char. 66
insimulatio.a frōte cha.66
in alieno oculo festucam. a tergo charte 68
iuriditialis.a frōte cha.70
instans tēpus.a frō.c. 74
illecta.a fronte charte 74
illicium.a frōte charte 74
illix venus.a frōte cha. 74
ignoratio.a tergo char.74
inuidia differt ab odio. a fronte charte 75
incuruescere.a ter.char.75
iactatio.a tergo charte 75
inimicitia.a frōte char. 76
inimicare.a frōte char. 76
intēperantia.a frō.cha. 76
impetiginosus.a ter. c.76
ira.a tergo charte 77
in insipientē sanitas cadit. a tergo charte 78
impotentia.a tergo c. 79
immobilis stupor. a tergo charte 80
ira cos fortitudinis. a tergo charte 81
insane pro vehementer. a tergo charte 83
Ira necessaria ad cohertionem.a fronte charte 84
instans psēns.a tergo c.86
ircus ignarus rei venerie. a tergo charte 87
ibicus rheginus.a fr.c. 89
incogitantia.a fronte c.90
iratus impos mentis.a tergo charte 90
innari moreo.a frōte c.91
inueteratio.a tergo cha.91
imperator q.a tergo c. 97
interarescere.a frōte c.102
ignauia.a tergo char. 104
inter falcarios.a frō.c.108
interualla planetarū.a fronte charte 109
india tertia pars terrarum. a fronte charte 111
infectus.a tergo cha. 111
ius nigrum.a frōte c. 116
ignobilis pro ignota.a frōte charte 118
ignorabilis.a frōte c. 118
in os crassi aurum ifusum. a tergo charte 122
itali surdi in sermone trāsmontanorū.a tergo c. 122
ius honorariū.a ter.c. 123

L

Laus philosophie.a fronte charte 1
Leges.xii.tabu.a ter. c. 1
Liuius andronicus qui. a fronte charte 2
Lepidus qui.a tergo c. 2
Latinis greca nō miscēda. a fronte charte 5
liber pr vnde. a tergo c. 8
leucothoea que.a frōte charte 9
lessum quid.a tergo cha.9
latine locutus esse romanos.a fronte charte 11
letens flu.qd.a frōte c. 16
laomedon imposuit diis.a tergo charte 17
luna impatrix terr.a f.c.18
luculentitas.a fronte c.27
lactātius in philosophos. a fronte charte 32
lerna malorum a frōte c.35
leges cretum condite a minoe.a tergo charte 37
latina lingua locupletior greca.a fronte charte 38
labor assuetudine vincitur. a tergo charte 38
locus pulcherrimus.a frōte charte 39
lex varia.a tergo char. 43
leuamētū i qrelis.a f.c. 44
laus venationis.a fr.c. 45
libido generale vocabulū. a tergo charte 50
lymphati boies.a ter.c.58
lymphare.a tergo.cha. 58
leuare a tergo charte 59
lac mulsum.a tergo cha 60
lex sempronia.a frōte c.62
ludibria rhānusie.a f.c.63
lucifrugi q.a frōte cha. 64
lysis a fronte charte 65
luctus dialis massiliensiū. a tergo charte 66
lycon phus.a tergo ch 69
legalis.a fronte charte 70
laus romanorū a frō.c. 71
Leges regie.a fronte c.71
Legionary.a tergo ch. 71
Letitia gestiēs.a frō.c. 73
letitia in malo.a fr.ch. 74
letitia in bono.a frō.ch.74
lippus.a tergo charte 76

ligurire. a frõte charte 77
liguritores. a frõte char. 77
liuor. a fronte charte 78
liuidulus. a fronte cha. 78
luſtratores orbis. a tergo
charte 82
lenones. a tergo charte 87
lene. a tergo charte 87
lenulus. a tergo charte 87
lippitudo. a tergo cha. 91
leuis via tenuis. a tergo
charte 95
logotrapos. a frõte cha. 98
leontium meretrix contra
theophraſtum. a fr. ch. 99
libr. critolai. a frõte c. 104
leena dimicat pro catulis.
a fronte charte 112
lactantius cõtra ciceronẽ.
a fronte charte 93
laus paupertatis ex apuleio.
a fronte charte 118
lachryme heracliti. a tergo
charte 118
lepus ſurdus pingueſcit. a
fronte charte 123
M
Mors requies erumnarum.
a tergo charte 3
Metellorum cognomina. a
tergo charte 4
Mũdus ex atomis. a ter-
go charte 7
matuta que. a frõte ch. 9
monumenta que. a tergo
charte 9
mors alexandri epirenſis.
a fronte charte 11
magice vanitates. a t. c. 11
magna grecia q̃. a ter. c. 11
macti ingenio. a frõ. ch. 12
mors p feneſtras. a fr. c. 14
memoria theodectis. a ter
go charte 16
memoria cynee. a t. ch. 16
metrodorus q. a ter. ch. 16
memoria hortẽſij. a t. c. 16
mithilene vbi. a fr. cha. 20
melancholia vino compa-
ratur. a fronte charte 21
mors nihil ad nos. a f. c. 21
meditata q̃. a ter. char. 21
mori fame miſerrimum. a
tergo charte 21
mors bruti. a fronte ch. 23
mortes ſcipionũ. a fr c. 23
mors pauli & ſeruilij. a frõ
te charte 23
mors gracchi. a frõ. ch. 23
mors marcelli. a frõ. ch. 23
mors longus ſomnus. a
tergo charte 23
meta viuẽdi annis ſeptua
ginta. a fronte charte 24
mors intrepida therame-
nis. a tergo charte 24
mors critie. a frõte cha. 25
moſes. a fronte char. 25
mortuus hõ: homo nõ eſt.
a fronte charte 27
monodiũ. a frõte char. 27
menechcus amator patrie.
a fronte charte 29
mihi cane & populo. a ter-
go charte 30
mala aurea. a frõ. char. 35
melote. a fronte charte 35
mulciber. a tergo char. 35
marcus tullius varicoſus.
a fronte charte 38
militaris gradus. a t. c. 38
machaon. a tergo char. 39
margarite ad ſorbendum.
a tergo charte 39
meditationes cõflictus ſu-
pe ſanguine. a frõ. char. 40
moleſtũ ocium quod. a frõ
te charte 41
mulier a mollitie. a t. ch. 41
manubaliſte. a frõ. ch. 44
mures decij. a frõte ch. 44
magnũ alteri theatrum. a
frõte charte 46
methymna felix vino. a frõ
te charte 47
metire aquã. a ter. cha. 47
morbi ſupra. ccc. a fr. c. 49
mentagra. a fronte ch. 49
medico hominẽ occidiſſe
impunitas. a tergo ch. 49
morbus q̃d. a frõ. char. 50
moros. a tergo charte 50
mania. a tergo charte 50
maniaci. a tergo charte 50
melancholia. a tergo ch. 50
mentecaptus ad gentiles
deducẽdus. a frõte ch. 51
mens furioſi auia a ratio-
ne. a fronte charte 51
miſericordia vitiũ. a t. c. 53
miſericordia q̃d. a t. ch. 53
menalippa. a tergo ch. 53
menalippus. a tergo c. 53
malũ omẽ tolẽdũ. a f. c. 54
mors oenomai. a frõ. c. 55
mors ſeq̃la vite. a t. ch. 56
monaulon. a frõte cha. 60
murenule. a tergo char. 60
mulſum. a tergo charte 60
melitetes. a tergo cha. 60
melieraton. a tergo cha. 60
mors gracchi. a ter. cha. 61
municeps meus. a fronte
charte 63
mare erũnoſum. a ter. c. 66
mauſolus. a frõte char. 69
mauſoleum inter ſeptẽ ſpe
ctacula. a frõte char. 69
magna gratia que. a tergo
charte 71
muſicam molliri animi fe-
rociã. a fronte charte 72
mũdus muſice cõpoſitus.
a fronte charte 72
metus in bono. a frõ. c. 74
merare. a tergo charte 75
meſtitudo a tergo cha. 75
meſtiter. a tergo charte 75
meſtare. a tergo charte 75
muli mariani. a ter. ch. 75
morbi. a tergo charte 76
mulieroſitas. a frõte c. 77
miſoginia. a frõte cha. 77
morbus q̃d. a frõte cha. 78
morbi animi. a frõ. cha. 78
m. antonius diloricauit m
nicã aquinij. a ter. cha. 81
memoria mater ſapientie.
a fronte charte 85
mordo ſtultus. a frõ. ch. 88
morio. a frõte charte 88
morari. a frõte charte 88
martis flamma receno. a
tergo charte 89
margaritarum ſub caſſiopea.
a fronte charte 94
malitia ſatis ad vitam mi-
ſeram. a fronte charte 95
malitia. a tergo char. 96
mirias q̃d. a fronte cha. 97
metrodorus. a frõte ch. 99
manſuetari. a tergo. c. 101
meotis palus. a frõ. ch. 104
mors cinne. a ter. ch. 104
mors antonij oratoris. a
fronte charte 105
mors catulli. a frõ. ch. 105
mors iouiani. a ter. c. 105
molluſca nux. a frõ. c. 106
motus per zodiacũ. a fron
te charte 109
muſcipula. a tergo ch. 111
mercaturas inuenerũt pe-
ni. a tergo charte 113
mina a fronte charte 115
maiores voluptates animĩ
q̃ corporis a tergo ch. 115
mihi cane & muſis. a tergo
charte 118
metrodorus a ter. ch. 119
medicimonium. a fronte
charte 121
male audire. a ter cha 122
muſice inuentores a tergo
charte 122
N
Neq̃ ius verrinũ. a fr c. 5
Neciomantia a frõ. ch. 11
Necromãtia a frõ cha. 11
Natura nihil calidius. a
fronte charte 14
noctuinis oculis hebetior
a fronte charte 15
Noſce te ipſum. a frõ ch. 15
nature diuerſitas. a fronte
charte 20
ne. a tergo charte 25
namothete. a frõ char. 28
neoptolemus nouus mi-
les. a fronte charte 30
non improbãdas artes ob
artificẽ malũ. a ter. char. 32
neſſi fabula a tergo ch. 34
niptra a frõte charte 42
nipta. a frõte charte 42
nefretici q a tergo cha. 44
nõ ſequendũ eſſe populũ a
tergo charte 48
ne valde. a frõte charte 50
nõ cõuellẽdos motus ani-
mi ſed temperandos. a ter
go charte 51
narciſſus. a tergo char. 51
narcotica a tergo charte 51
naucis a fronte charte 52
nex caliſthenis a frõ. ch 54
nidor a tergo charte 55
nex theſei. a tergo cha. 56
nihil admirari. a frõ ch 57
neſſis miſer ante tempus a
tergo charte 57
norma paupertatis fabri-
tius. a frõte charte 64
neceſſitas ſerijs caret. a ter
go charte 64
niobe lapidea facta. a fron
te charte 65
neſſotrophiũ q̃d. a t ch 66
nex pompeij. a ter cha 66
nihil ſalubrius tempeſtiua
medicina. a tergo. char 69
non tibi hoc ſoli a frõ c. 70
numa pythagoreus credi-
tus. a fronte chate 72
numa hydromanticus. a
fronte charte 72
negatiue due pro vna a ter
go charte 72
notio a fronte charte 84
naturales affectiones a frõ
te charte 85
natura nouercatur homi-
ni. a frõte charte 86
nihil concitatius amore. a
tergo charte 88
nature parens rerum. a frõ
te charte 101
Neceſſitas ineffugabilis.
a tergo charte 109
natura parum deſideret. a
tergo charte 114
nomina ſeptẽ ſapientum.
a tergo charte 93
nocturne voluptates. a ter
go charte 120
noſtra opinatio. a f. c. 124

O

Opiniones anime cōpluſcule. a tergo charte 7
Opiniones de deo. a tergo charte 10
Opi. plato. de ani. a tergo charte 15
Orator homines feros mitigauit. a fronte 17
Oculus ſe nō videns alia videt. a fronte charte 18
Omnia ſyntheta mortalia. a tergo charte 18
Olores qui a fronte c. 19
olimpionices. a fronte charte 28
oraculum triphonij. a tergo charte 28
oppanſum velum. a tergo charte 29
oratorium bonorum genera. a tergo charte 30
occaleſcere. a tergo ch. 38
orator perfectus nullus. a fronte charte 42
offectores. a tergo cha. 48
officioſi impudici. a fronte charte 51
odiū in brutis. a frō. ch. 54
opinio ſons perturbationum. a fronte charte 55
oeta ſilius ſolis. a t. cha. 55
opificina. a frōte char. 56
obtundere. a frōte cha. 58
obos. a tergo charte 59
obibo pro adibo. a tergo charte 59
occenſi pro accenſi. a tergo charte 59
obiurare. a tergo cha. 59
obelia. a tergo charte 60
opecōſius. a tergo cha. 60
opitulus iuppiter. a tergo charte 60
oxiecdros. a frōte char. 61
officiū. a tergo charte 66
orme appetitus. a tergo charte 73
opinio ſons pturbationū. a tergo charte 74
opinionis mater. a tergo charte 74
opinioſi. a tergo charte 74
obtrectatio. a frō. cha. 75
origo neruorum. a tergo charte 78
officium medici. a tergo charte 85
olimpia. a frōte charte 94
opinia multitudinis. a tergo charte 99
ocium ſapiētie pulchrius. a fronte charte 110
obliuiſci ſui. a ter. cha. 110
occupare factū pulchrum. a tergo charte 111
orator conditor ciuitatū. a fronte charte 93
obſonare. a frōte cha 116
omnes muſica capiuntur. a tergo charte 122

P

Polycletus qui. a fronte charte 2
Parrhaſij qui. a fronte charte 2
Portius cato qui. a tergo charte 2
Philoſophia maxima diſciplinax. a frōte charte 3
Peripatetici vnde. a fronte charte 3
Philoſophia triplex. a tergo charte 3
Pronuntiatum quid. a frōte charte 5
Pythius vnde. a tergo charte 5
Potentie anime. a fronte charte 7
Phedon qui fuerit a fronte charte 8
pontifices interpretes religionum. a ter. charte 8
ph'dras qui a tergo c. 10
pherecidis op. de anima. a tergo charte 10
pandoſia que. a frōte charte 11
pherecides q. a ter. cha. 11
Plato deus ſemideus. a tergo charte 11
pythagorici qui. a tergo charte 11
propontis qui. a ter. ch. 13
pulſio quid. a frō. char. 16
pietas dei cultus. a t. ch. 17
pocillator ganimedes dictus. a tergo charte 17
pubeſcere vites. a tergo charte 18
prytaneum quid. a tergo charte 18
prytanis. a ter. charte 18
philoſomatos. a ter ch. 19
philocrimatos a ter c. 19
philoſophorum cōtemplatio a tergo charte 19
panetius de officijs. a tergo charte 20
poliandrion quid. a fronte charte 26
pelopide a tergo cha. 27
peroratio a tergo cha. 28
pſycomantium. a fronte charte 29
panathenea. a frōte ch. 29
piſiſtratide qui a ter c. 29
pertinax virtus. a fronte charte 31
pomeridiana ambulatio a tergo charte 31
pomeridiane ſcole. a tergo charte 31
philozonus q a frō cha 32
philoſophus glorie mancipiū a tergo charte 32
pyra in oeta a frōte ch 34
pulmones. a tergo char 34
pulmonarius a tergo c. 34
pneumonicus a ter ch. 34
poete ſubmoti a ciuitate platonis a frōte charte 36
poetarum genus diuinū. a fronte charte 36
partes virtutis que. a frōte tergo charte 37
philoſophi ſapientes non prudētes a frōte char. 37
patrij ſermonis egeſtas a fronte charte 38
plenus gradus. a ter. c. 38
podalirius a tergo cha. 39
patina eſopi. a ter char 39
pleureticus a ter. char. 40
pacuuius poeta qui a fronte charte 41
preſſus a tergo charte 43
peccatus a tergo char. 43
phreantiles. a tergo ch 44
poſſidonius rhodius a frōte charte 45
petelſcere a tergo char. 45
petere cibū extlāma. a tergo charte 45
pedia cyri nō ad fidem hiſtorie. a tergo charte 45
pedia in manibus affricani a tergo charte 45
prudētes greci ex tēperie. a tergo 46
pelopide a frōte char. 47
phlebotomia ab hippopotamo a frōte charte 47
philoſophia medicina anime medicina phia corporis. a tergo charte 46
prepoſteri homines. a tergo charte 47
phia inutilis turbe. a fr c. 48
populus p vno. a t. ch. 48
protrepticus qd a ter c 49
perturbationes. a ter. c. 49
paſſiones. a tergo cha. 49
phroneſis. a tergo cha 52
piſo a tergo charte 52
pantices frux a frōte ch. 53
perditi homines a fr. c. 53
patetica oratio. a t. char 54
phthiſis. a tergo charte 55
pedor. a tergo charte. 55
premeditatio mali noxia a tergo charte 57
preſtare quid a tergo c. 58
peruellere a tergo. char 58
peſſimi debitoris eſt creditori facere conuitium a tergo charte 58
philoſophia ſimilis ouo. a fronte charte 59
peleus fratricida a t. c. 59
pudor qd. a tergo char 59
perfricuit os: perfricuit frōtem a tergo charte 59
per oculos vis viuox. a frōte charte 60
periſcelides a ter char. 60
promulſidaria a ter ch. 60
pugnat ſecum epicurus a tergo charte 61
perſes i triūpho. a frō c 63
poliorcetes. a frōte ch. 63
paupias in iocrate ſapiēs. a tergo charte 63
pedores a fronte char. 65
plangere a frōte char. 65
plangor. a fronte char. 65
pater laudauit filiū defunctū a tergo charte 67
phaſis. a tergo charte 67
paulum bi a tergo char 67
paupias qd. a frō. char. 70
perōs maximus. a t. cha 70
prouocatio. a ter char. 70
pythagoras vnde a t c 71
pythagoreus a frōte c. 72
pythagoriſte a frō cha 72
precipere. a tergo char 73
pigrare a tergo charte 75
pudor a tergo charte 75
pituita a fronte charte 76
peruicacia a fronte cha 77
piparetum tēperāt. a t c. 80
pythagoras. a frōte ch. 82
plato a fronte charte 82
platonis verecundie. a tergo charte 82
prudentia. a fronte cha 85
perturbationes diffō. a t c 85
premoleſtie a tergo ch 89
philiſtis vtilis nauigatio a fronte charte 90
pedices amoris inexplicabiles a fronte charte 90
penitētia alexādri a t. c 90
perluſiis a tergo charte 91
philus opia fronte ch. 94
plato pythagoriſſat. a tergo charte 94
poſtulare. a tergo char. 95
prouerbium habet author tholoſanum a frō char. 96
profligare a frō char. 96
prauia nature. a t. char. 97
polemon a tergo char. 99
prepoſitum a tergo ch. 110

Preſtare. a tergo cha. 101
Philippi nomé excelléſ.
a tergo charte 102
Philippus bellator inter
pretatur. a tergo cha. 102
Philippi aurei nummi. a
tergo charte 102
Producta. a tergo cha. 103
prepoſiti. a tergo cha. 103
Proh deū fidem. a tergo
charte 103
Peius facere iniuriā ꝙ pa
ti. a tergo charte 105
Philetor a frōte cha. 106
polimata. a tergo cha. 106
puluiſculum geometricū. a
tergo charte 107
phyſica naturalis. a tergo
charte 108
planete vnde. a frō. ch. 109
partes grad⁹. a. frō. ch. 109
penitere ſapientem. a ter
go charte 112
pellicee ſcytharum veſtes.
a tergo charte 114
pulpamētū. a tergo ch. 114
philo. a fronte charte 93
parenticida. a frōte cha. 93
prometheus a ꝓuidentia.
a tergo charte. 93
parabiles diuitie natura
les. a tergo charte 115
phidicia vnde. a frō. c. 116
plus ex pluribus. a te. c. 118
perſes rex captus. a f. c. 123
perſes in carcere obiit. a
fronte charte 123
prouocatio in aleam bibē
di. a tergo charte 123
Q
Quid velociſſimū. a t. c. 12
Quid ꝓprie dicatur eſſe. a
fronte charte 16
quinq; precipua in craſſo.
a tergo charte 21
quotus quiſq; a frō. char. 32
qui bene docēt & male vi
uunt. a tergo charte 32
quaterni tenes ceruis. a
tergo charte 44
quid anime trahant a pla
netis. a fronte charte 48
qui vitia tollit virtutē tol
lit. a tergo charte 54
q̄rela theophraſti. a fr. c 67
quā magnus. a ter. cha 70
qui malū carnē incantaſ
ſet. a fronte charte. 72
que ſupra nos nihil ad
nos. a tergo charte 94
quibus folia non ſunt deci
dua. a fronte charte 101
qui occiderit ibim & fellē.
a fronte charte 112
que neceſſaria ad beatam
uitam. a fronte charte 92
quo tpe lycurgus. a t c. 93
R
Romanorum religio. a ter
go charte 7
Regiones inhabitabiles.
a tergo charte 13
refractarij. a tergo cha. 18
rhenones q̄. a ter. cha. 18
reſtare qd. a tergo cha. 29
refellere qd. a frōte cha. 31
ratio qd. a frōte char. 32
raciocinatio ſtoicorum. a
tergo charte 36
reiectanea vnde. a tergo
charte 36
reiecta. a tergo charte 36
rhetre. a fronte charte 38
remediū cōtra aculeos. a
fronte charte 43
repugnātia. a tergo. ch. 51
refellere qd. a tergo ch. 61
romani philoſophie culto
res. a tergo charte 72
rudiarij a tergo char. 82
riuales q. a tergo char. 84
reuocaſſe. a tergo char. 86
riſus i ſplene. a frōte ch. 87
region. a fronte charte 89
rhagades. a frōte char. 89
rhagadia. a frōte char. 89
rhage. a frōte charte 89
remediū ad lippitudinē. a
tergo charte 91
rex iniuſtus miſer. a fronte
charte 103
reciproca. a tergo cha. 104
repulſa in magiſtratibus. a
tergo charte 104
recordatio voluptatum. a
tergo charte 110
retractare. a ter. cha. 112
rota figuli. a tergo ch. 114
recaluaſter. a ter. cha. 122
S
Sapiētia qd. a ter. cha. 1
Scola vnde. a frōte cha. 3
Socrates nullā litterā ſcri
pſit. a fronte charte 3
ſiſyphi pena ad ambitio
ſos. a frōte charte 4
ſeruilius iſauric⁹ q. a t. c. 4
ſincathegoremata que. a
fronte charte 5
ſaphus q dicaꝛ a ter. cha. 5
ſinchatheſes q̄ a fro. ch. 8
ſepulchri violati actio. a
tergo charte 8
ſepulchrū iouis in creta. a
fronte charte 9
ſtatius nom ſeruile a t. c. 10
ſcitu dignū de themiſtocle.
a fronte charte 10
ſtomātia. a fronte char. 11
ſupra lunā omnia pura. a
tergo charte 12
ſidera hūore paſci. a fr c. 13
ſoluere orā qd. a frō. ch 13
ſubtilitas animorū fruſtra
tur uiſum a tergo cha. 14
ſimonides q. a ter. cha. 16
ſcepſis a tergo char. 16
ſphera vitrea archimedis.
a fronte charte 17
ſitū ſimonidis a ter cha 17
ſeſquimēſis qd a fr ch. 18
ſol anni moderator, a fron
te charte 18
ſoma qd a frōte char. 20
ſolſtitium. a tergo char 24
ſcyphus herculaneus cōdi
dit alexādrū a frō cha. 25
ſerpēs pina natus. a fr. c 25
ſuccēſere qd a ter cha. 25
ſydoniū a frōte charte 27
ſcitū declamatoris a t c 27
ſalamin vbi a frōte cha 28
ſcitū romanorum ſabius a
fronte charte 28
ſilenus bacchi altor. a ter
go charte 28
ſtoicoꝝ opi a frōte cha. 32
ſegetes q̄ a tergo char. 32
ſegetia dea a tergo cha 32
ſtoici a porticu. a frō. ch 33
ſtaturoſi q a tergo cha 34
ſorites aceruus a frō ch. 37
ſophroſine. a frōte cha 37
ſententia habenda in ore.
a tergo charte 39
ſenes inediam ferunt a ter
go charte 39
ſummū a tergo cha. 40
ſtraguria qd a frō cha 41
ſuccuſare qd a frōte ch 42
ſtadium a tergo cha. 43
ſtadiodromici a ter cha 43
ſcorpiones a frōte cha. 44
ſparo ꝑcuſſus epaminun
das a tergo charte 44
ſocrates bellator a t ch. 44
ſimultas inter platonē & xe
nophonē a ter cha. 45
ſuada. a tergo charte 45
ſuccida a fronte char. 46
ſuccidia hortus a fr. c h 46
ſemina & igniculi virtutis.
a fronte charte 48
ſubrumi ſugimus errores.
a fronte charte 48
ſtultos inſanire. a fr ch 50
ſtultus omnia vitia habet
a fronte charte 50
ſtupor i ſtoicis. a frō. cha 53
ſorites aceruus. a ter. c. 51
ſophroſine. a tergo cha 52
ſophron. a tergo charte 52
ſitus. a tergo charte 55
ſcitū dioniſii. a fr cha. 56
ſeniū triſtitia a fro cha. 56
ſciebā me genuiſſe morta
lem a fronte charte 57
ſuauis ꝓteritorū malorum
memoria a frōte char 58
ſapiens non pendet a fortu
na. a fronte charte 58
ſapinus a fronte char 61
ſummū bonū ex duobus a
fronte charte 62
ſubſeſſe a tergo cha. 62
ſubſeſſores a ter. char. 62
ſicyone patria metallorū a
fronte charte 63
ſcitū fabricii a frō cha 64
ſollicitudo bellorophontis.
a tergo charte 65
ſpileia a frōte charte 66
ſcitū anacharſis a tergo
charte 66
ſi maſculum pecus habere
vis a fronte charte 67
ſuꝑſtitio qd a frō char. 68
ſuꝑſtitioſi. a frōte char. 68
ſolū vertit a ter. char 70
ſtatua bruti cum gladio. a
tergo charte 71
ſuū cuiq; iudiciū a f ch. 73
ſimilitudo corꝑis ad ani
mum a tergo charte 78
ſuꝑbiloquētia a frō. cha 80
ſtoici extirpant affectus a
tergo charte 80
ſapho ex leucate ſe dedit.
a fronte charte 81
ſyllogiſmus a frōte cha 81
ſeriſius ignobilis a fronte
charte 82
ſura. a tergo charte 82
ſoror aiacis a fronte cha 83
ſigna traſectiū. a ter cha. 83
ſtomachabūdus. a fronte
charte 84
ſimulare affectus a t c. 84
ſapiens non miſerebitur a
ter charte 84
ſophia a fronte charte 85
ſapiens ſupra fortunam.
a fronte charte 86
ſplen a fronte charte 87
ſubātem. a tergo charte 88
ſacra cohors ex amatis &
amatoribus a tergo ch 88
ſodalitas femine glutē de
lictorū. a tergo charte 89
ſtilpo ebrioſus. a frō ch 91
ſtirpitus a tergo cha. 91
ſocratici oēs a frōte cha 95
ſapiēs nunq̄ in miſeria. a
fronte charte 98
ſuppliciū rote a frō. ch. 98
ſtoici magni dici. a fr. ch. 98

ſucceſſere. a tergo charte 98
ſpeuſippus. a tergo ch. 99
ſi diis placet. a tergo c. 99
ſorites per ſequelas. a tergo charte 102
ſubula armati. a ter. c. 102
ſapientem non penitere. a tergo 104
ſi iubet licet. a frõte ch. 105
ſyracuſe laudãtur. a tergo charte 105
ſtragula veſtis. a t. ch. 106
ſacrarium natura clauſum. a tergo charte 108
ſũmũ bonũ ex triplicibus bonis. a fronte charte 113
ſeptici. a tergo charte 113
ſolum qd. a tergo cha. 114
ſuppoſititius dictus alexãder a diogene. a frõ. c. 115
ſudatoria. a frõte cha. 116
ſyracuſane menſe. a fronte charte 117
ſtatue ornamentum fori. a tergo charte 117
ſenic gargetius. a tergo charte 119
ſcitũ herodis. a frõ. c. 121
ſapiens ſerenus vt celum. a fronte charte 124

T

Tuſculana villa q. a frõte charte 2
terribiliſſimum mors. a tergo charte 5
templũ triplex. a frõ. c. 14
themerine plaga. a fronte charte 18
tres decii. a fronte cha. 23
thermopile vnde. a fronte charte 26
tabo qd a frõ. charte 27
taurus phalaridis. a tergo charte 33
trachia aſpera. a frõ. ch. 34
tiphon. a tergo charte 34
toroſus. a frõte charte 35
tetrare qd. a tergo char. 35
tactici. a tergo charte. 38
tormina. a fronte cha. 41
torminoſus. a frõte ch. 41
tormines. a fronte ch. 41
tecum habita. a frõ. ch. 46
tantilũ. a tergo charte 46
tantulum. a tergo char. 46
tẽpus dicẽdi ad clepſydrã. a fronte charte 47
turba turbulẽta. a t. ch. 48
temperantia. a frõ. cha. 52
timor quid. a frõte cha. 52
tetrum. a fronte charte 55
tomos vnde. a tergo c. 55
tabitudo. a tergo char. 55
tarquinius cõſenuit tuſculi. a fronte charte 56
telamon a tergo charte 56
tria tẽpora. a frõte char. 58
telamon. a tergo char. 59
tergiuerſator. a ter cha. 59
triplex meſſio. a ter. ch. 64
tantiſper. a fronte char. 66
tumẽs animus vitio. a frõte charte 69
troſuli. a tergo charte 71
triſtitia in bono. a ter. c. 71
terror. a tergo charte 75
tactio. a tergo charte 75
temperantie virtus. a tergo charte 75
temulentia. a fronte ch. 77
temetum. a fronte cha. 77
torminoſi. a tergo cha. 77
turbelle. a tergo charte 79
tantalus. a fronte char. 80
tabificee perturbationes. a fronte charte 80
torquatus a torque. a fronte charte 83
taurus marathonius. a frõte charte 83
theſeis tõſura. a frõ. ch. 83
trabea comicus. a tergo charte 87
tela muſa. a frõte cha. 89
thieſtes tragedia. a ter. 90
thales reptor geometrie. a tergo charte 94
tunicam diloricauit. a fronte charte 96
tantiſper. a frõte char. 97
triplicia mala. a frõte c. 98
triplicia bona. a frõte charte 102
triplex vita. a fronte charte 104
textilis veſtis. a ter c. 106
textrinum. a tergo ch. 106
tres vue i vite. a t. ch. 114
thelamones in edificiis. a tergo charte 93
timotheus eutiches. a fronte charte 117
timotheus tibicen. a frõte charte 117
teucri vox. a tergo cha. 119
tria neceſſaria ad videndum. a tergo charte 120
tireſias cecus. a frõ. c. 122

V

Unde anima dicta et animus. a tergo charte 6
Veſtigatio veri ꝓpria hominis. a fronte charte 13
Varietas iucunda. a fronte charte 17
verba nouiſſima ſocratis. a fronte charte 19
virtus thraſſibuli. a fronte charte 25
verſuram facere: a tergo charte 25
vella paſſa a tergo cha 29
vnus pro populo. a tergo charte 30
vir omnium horarum ariſtippus a fronte charte 33
vortices a tergo char. 34
vertices dolorũ a ter c. 34
vmbraticus homo. a fronte charte 36
vmbratilis vita. a fronte charte 36
vir vnde dicatur a frõ. c. 37
vemonices. a frõte cha. 38
varices ſecuit marius. a frõte charte 38
varices quid ſint. a fronte charte 38
varicoſi a tergo charte 38
vocatiuus ſalutatorius. a fronte charte 39
vir a vi. a tergo charte 40
vngues clauſule nctuorũ a tergo charte 43
veredarij a tergo char 45
virtutes a natura igenite. a fronte charte 48
vanitudo. a tergo char. 48
vanidici. a tergo char. 48
vtilior medicus familiaris. a fronte charte 49
vita mitionis a ter. ch. 57
vultus a tergo charte 57
verba epicuri a frõ. ch. 59
virtutes ebullire. a fronte charte 60
vita ocioſa prelata honoribus a fronte charte 64
verba eſchinis a ter. c. 65
viuax coruus. a frõ. cha 67
vita in gloria a ter. cha. 70
voluntas. a fronte cha. 74
vitium. a fronte charte 78
venuſtas. a tergo char. 78
virtutes inter duo vitia. a fronte charte 79
virtutes in meditulio. a frõte charte 79
virtus qd. a tergo char. 79
virtus recta ratio. a tergo charte 79
virtus expetenda ꝓpter ſe. a tergo charte 79
voluptatem animi nimiã. a fronte charte 80
vindemia ex racemis platonis. a fronte charte 82
vigilie demoſthenis. a fronte charte 82
vulnus hiat. a fronte c. 86
vitia amoris a frõ char. 88
virtutes in proclivi. a tergo charte 95
victus ſimplex ſaluberrimus. a tergo charte 98
verba rex cauſa inuenti. a fronte charte 100
viuere in diẽ. a fronte charte 100
viuere in horam. a fronte charte 100
vegetatiua ſeminalia a frõte charte 101
vetuſteſcere a frõ cha. 102
veteraſcere a frõ char. 102
venuſtas oculorum. a fronte charte 103
vrinarium a tergo ch. 106
vades a frõte charte 107
voluptates belluine que. a tergo charte 110
vrbes in egypto ab animalibus nominate a ter c. 111
viuere cõuenienter nature a tergo charte 112
voluptas cum honeſtate. a fronte charte 113
virtus voluptatũ pediſſequa a tergo charte 92
vituperatoribus philoſophie reſpõdit cicero. a frõte char. 93
voluptates naturalis. a frõte charte 115
voluptates nõ neceſſarie a tergo charte 115
verbũ ptolemei dignũ citu. a fronte charte 116
victus priſcorum fruges et poma a tergo charte 116
verres ſigna ſuſtulit. a tergo charte 117

X

Xenocrates qui fuerit. a tergo charte 6
xantippe moroſa et iurgioſa a fronte 57
xenophilus expers morborum. a tergo charte 64
xenodochiũ a ter. char. 76
xenia a tergo charte 76
xenius iuppiter. a ter. ch. 77
xerſes bellator a frõ. ch. 97
xerſes ꝓmiũ dabat inuẽtori voluptatũ a frõte char. 97
xenocrates. a ter char. 99
Xenocratis abſtinentia. a tergo charte 114
xenocrates a frõ. cha. 119

Z

Zetemata que. a ter. char. 3
zeno opi. a fronte charte 5
zeno q fuerit a frõte cha. 6
zenones quot. a frõ cha. 59
zelotipia. a fronte char. 75
zeuſis a tergo charte 121

FINIS.

❡PHILIPPI BEROALDI COMMENTARII IN QVAESTIONES TVSCVLANAS.

PHILOSOPHIA Donum Dei: Dux uitæ: Virtutis indagatrix: uitiorũ expultrix: diſciplina diſciplinarum: ſapientiæ amor: uitæ lex. trifariam diuiditur in moralem: naturalem: rationalem. Prima componit animũ: Secunda rerum naturã ſcrutatur. Tertia proprietates uerboꝝ exigit & ſtructuram. Qui membratim philoſophiam diducunt: contenti ſunt hac tripartita diſtributione. Quidam fruſtatim ſecantes nõ tam partiuntur ꝙ cõcidunt ac lancinãt. Moralẽ quæ græce ethice dĩcitur primis excoluit. M. Tullius conditis uoluminibus nõ paucis. inter ꝙ tuſculanæ queſtiões ſunt famigeratæ. Quas hoc titulo īſcripſit a uilla Tuſculana: ꝙ prius Syllæ Dictatoris: poſtea fuit. M. Cice. ꝙ alteram quoq; uillam habuit: quã uocabat Academiã. ab exẽplo Academiæ Platonicæ: ubi compoſuit uolumina eiſdem nominibus. — PHILIPPI Beroaldi. Laus philoſophiæ. Tuſculane uilla quæ



Cvm ubiq; fere ſe Platonis ſectatorẽ ꝓfiteaſ: in q̃ſtionibus tuſculanis: nõ minus ſtoicus eſt ꝙ Platonicus: ꝓbatq; dogmata ſtoicorũ: q̃ auſteriora ſunt quoꝝ aſtrictior eſt orõ. ꝙ architecti ſunt: pene uerboꝝ. In. M. Tullii Cice. libris deꝑhendere licet: nõ geometriæ: nõ muſicæ: nõ grãmaticæ: non deniq; ullius ingenuę artis ſcientiã ei defuiſſe. Hic dialeticæ ſubtilitatẽ: hic moralis partis utilitatẽ: hic reꝝ motus cãſq; cognouit. Ita ex multa eruditione: & oĩum reꝝ ſciẽtia exundat: exuberatq; illa admirabilis eloquentia: ut merito creditũ ſit & proditũ. M. T. Cic. ingeniũ ſolũ romano imperio par fuiſſe: latineq; facũdiæ pomeriũ ꝓtuliſſe. Scribit aũt noĩatim ad. M. brutũ haſce q̃ſtiones: hoĩem tũ iucũdum & charũ: tũ l̃ris ꝓcellentẽ: cuius noĩ librũ illũ de claris oratoribus clariſſimum dedicauit. Ad quẽ librũ quoq;: cui titulus eſt orator: & q̃nq; uolumina de finibus bonoꝝ: maloꝛũq; ꝑſcribit: quem quanti faciat identidem oſtendit: qui tanta doctrina præditus fuit: ut ne græcis quidem cederet in philoſophia: ut ei interdum ipſe Cicero nõ ſatiſfaciat. Naq; illũ ueluti fractũ & elumbẽ infamabat. hic tyrannoctonos fuit: & ſi filius Cæſaris creditus: ſcripſitq; ad ipſum Cic. librũ de uirtute ꝓbatiſſimũ. Et hoc ueluti anteloquiũ ſit interpretationũ: q̃s laconicas inſcribere deſtinaueram: utpote cõcinnas & breues. Nolebã. n. in his laxius fuſiuſq; euagari: ſicut in cõmẽtariis Ꝑ:optii atq; Trãquilli ſumus latiſſime expaciati. Laconiſmon in his de induſtria ſectari in aĩo erat: ut lectores diiudicare poſſent: an iidẽ eſſemus in pauciloqo: ꝙ in multiloqo exiſtimamur. An in nobis uerſatile ingeniũ ſit: qd & anguſta copioſe: & copioſa ſtrictim poſſim ediſſertare: nõ. n. minus artificioſum eſt latitudinẽ materiæ ſtricto ſermõe colligere: ꝙ res breues late diſſerere. ſed nodi enodari ſine laxamẽto: copia reꝝ explicari ſine copioſa interpretatione nõ poterant. Spero tamen: me ſecutum tale tẽperamẽtum: ut candidus lector: neq; multum deeſſe: neq; multũ ſupereſſe ſit exiſtimaturus. ❡ Defenſionum. Laus boni oratoris: ut in actionibus forenſibus defendere malit ꝙ accuſare. Cum homines hominũ cauſa geniti ſint: & decus ſit mortali iuuare mortalem: præterea tum periculoſum: tum ſordidum eſt: ut accuſator nominetũ. Quod contigit cuipiam. Mar. Bru. quid eſt enim tam inhumanum: ꝙ eloquentiam a natura ad ſalutem hominum datam: ad hominum peſtem: pernitiemq; conuertere. ❡ Ad ea ſtudia. philoſophiæ ſtudia ſignificat. ❡ Temporibus. Tempora bellorum ciuilium turbulenta intelligi uult in quibus tollitur e medio ſapientia: ui geritur res: ut inquit Ennius. — Ciceronis laudes

MARCI TVLLII CICERONIS TVSCVLANARVM QVAESTIONVM LIBER PRIMVS.

Cvm defenſionũ laboribus: ſenatoriiſq; muneribus aut omnino: aut magna ex parte eſſem aliquando liberatus: retuli me brute: te hortante: maxime ad ea ſtudia: quæ retenta animo: remiſſa temporibus: longo interuallo intermiſſa reuocaui. Et cum omnium artium: quæ ad rectam uiuendi uiam pertinerent: ratio &

Cvm defenſionum. Temporibus: qbus Cæſar rerum potiebatur: & multum Ciceroni temporis ſupereſſet: quia cauſas non ageret: hunc librum ſcripſit. Hoc prohęmio Cicero cauſam ſuã tuetur. Nam cum philoſophia græcis litteris ſcripta eſſet: ita ut nihil elegãtius dici poſſit: & nihil latine ſcriptũ: niſi cõfuſe & perturbate ab Afranio & Fabritio epicureis: exiſtimauit ſcribendũ ſibi eſſe: ut qm — OMNIBONI. Ciceronis propoſitũ

ciuibus ſuis cõſilio nõ poſſet ꝓdeſſe: opa ꝓdeſſet: uniuerſaliter probat: oĩa latinos meliora ꝙ græcos feciſſe accepta ab illis: aut meliora inueniſſe ſibi. Philoſophiã debere illuſtrari latine ꝓbat ꝑ enumerationẽ: & prius theſim: deinde hypotheſim tractat: qcqd inuentũ eſt aut in ſcriptis: aut nõ: ꝙ latini melius faciũt. In ſcriptis aut ad poetas: aut ad mathematicos oratores: Philoſophia: ꝙ aut ad mores: aut ad rẽ ciuilẽ: aut ad familiarẽ: ꝙ melius a romanis ꝙ a græcis: Oratores apud romanos: qa ſibi in eo elaborandũ putauerũt: aut meliores: aut ita bonos habuerũt: Poeta: meliores græci habuerũt: cõcediſ. nã romani poetas nõ ꝓbauerũt: Mathematicã uero ualde coluerũt ꝑ locos finales: ꝓbat illuſtrandã philoſophiã: ab utili & a maiori cõfirmat. Simul cũ ꝓfui in ſcribẽdo artis ꝓcepta ciuibus meis: multo magis ſcribendo philoſophiã: ꝙ ꝑtinet ad bene beateq; uiuendũ. Et a ſimili ſe poſſe hoc facere ꝓbat. Nã quẽadmodũ Ariſtoteles motus Iſocratis gloria: q rhetoricã docebat: ipſe quoq; mane rhetoricã docuit: meridiẽ philoſophiã ad Brutũ ſcribit: q cum præeſſet galliæ citeriori: tũ rogauit: ut aliqd de philoſophia ſcriberet. ⸿ Ex magna pte. Quia tñ aliqs cãs egit regnante Cæſare: ut ꝓ Quinto Ligario & Marcello Deiotaro: plurimũ habet dignitatis hæc orõ: & nõ nihil uehementiæ: qa dialogus eſt. ⸿ Et cũ ꝓpoſitio prima: quã inferius ꝓbat. ⸿ Ratio. Ad intelligentiam refertur.

Græcorum laudes.

BERO.

Sapientia quid

⁋ STVdio ſapientiæ. Sapiẽtia perfectum bonũ eſt mentis humanæ: philoſophia ſapientiæ amor eſt: & affectatio: quod & ipſo nomine fatetur. Quidã ſapiẽtiam dixerunt eſſe diuinorum & humanorum ſcientiam quã græci ſophiam uocant: philoſophiam uero uirtutis ſtudium. Alii ſtudium corrigendæ mentis. A quibuſdam dicta eſt appetitio rectæ rationis: ab aliis uitæ lex. Philoſophia: ut ait ueriſſime Seneca: animũ format & fabricat: uitam diſponit actiones regit: agenda & omittenda demonſtrat ſine hac nemo ſecurus eſt. Philoſophandum eſt ſiue fato cuncta reguntur: ſiue caſus res humanas impellit: ſiue deus uniuerſi arbiter & conditor cuncta diſponit. ⸿ Noſtros. Laus romanorum: de quibus Plinius. Gentium in toto orbe præſtantiſſima una omni uirtute haud dubie Romana extitit. Cicero quoq; alibi inquit. Ingenia ut multis rebus poſſumus iudicare noſtrorum hominum: multum cæteris hominibus omnium gentium præſtiterunt. ⸿ Inſtitutis & legibus. De inſtitutis antiquis romanorũ caput eſt apud Valerium. Leges decẽ m uirales: ait Liuius: eſſe fontem omnis publici priuatiq; iuris. Apud M. Tulliũ Craſſus orator ſic refert. Bibliothecas me

diſciplina ſtudio ſapientiæ: quæ philoſophia dicitur cõtineretur: hoc mihi latinis litteris illuſtrãdũ putaui. Nõ qa philoſophia græcis & litteris: & doctoribus ꝑcipi nõ poſſet: ſed meũ iudicium ſemꝑ fuit: oĩa noſtros aut inueniſſe ꝑ ſe ſapientius ꝙ græcos: aut accepta ab illis feciſſe meliora: ꝙ qdẽ digna ſtatuiſſent: in qbus elaborarent. Nam mores: & inſtituta uitæ: reſq; domeſticas: ac familiares: nos ꝑfecto & melius tuemur. & lautius: rẽ uero publicã noſtri maiores certe melioribus tẽperarunt: & inſtitutis: & legibus. Quid loquar de re militari? in qua cũ uirtute noſtri multũ ualuerunt: tũ plus etiã diſciplina iã illa: ꝙ natura non litteris aſſecuti ſunt. neq; cũ græcis: neq; ulla cum gẽte ſunt cõferenda. Quæ enim tanta grauitas: quæ tanta conſtantia: magnitudo animi: probitas: fides. quæ tã excellens in omni genere uirtus in ullis fuit? ut ſit cũ maioribus noſtris comparanda? Doctrina græcia nos: & omni lr̃arum genere ſuperabat: in quo erat facile uincere nõ repugnãtes. Nã cũ apud græcos antiquiſſimum e doctis ſit genus poetarum. Si quidem Homerus fuit: & Heſiodus ante Romam cõditam: Archilocus regnãte Romulo: Serius poeticã nos accepimus: Annis. n. fere. cccc x. poſt Romã cõditam.

Hercule omnium philoſophorum unus mihi uidetur libellus. xii. tabularum: ſiquis legum fontes & capita uiderit & auctoritatis pondere & ubertate utilitatis ſuperare. ⸿ De re militari. Hęc propria & ueluti peculiaris ars fuit romanorum: hac res romana creuit ad ſummũ. hęc (ut M. Tullii uerbis utar) nomẽ populo Romano hæc huic urbi æternã gloriam peperit. hæc orbem terrarum parere huic imperio coegit. Lege Ioſephũ diſciplinã bellicam romanorum miro præconio extollentem. ⸿ Doctrina græcia. M. Tullius in oratione pro L. Flacco. Tribuo græcis litteras: do multarũ artium diſciplinã: nõ adimo ſermonis leporem: ingenii acumen: dicendi copiam. Euſebius quoq; in. viii. preparationis euãgelicæ. Græcia inquit ſola homines generat uere cœleſtes atq; diuinos: natura ad omnẽ ſcientiã natos. Cuius rei cauſa eſt ſubtilitas aeris: nõ enim temere dixit Heraclitus: Aer ſiccior: anima prudẽtior: ac melior. ⸿ Homerus ante romã. Cor. nepos in primo chronicorum dixit: homerũ fuiſſe ante romã conditã annis circiter. clx. Saſſius uero in annalibus de Homerõ & Heſiodõ ſcriptũ reliquit: utrũq; uixiſſe ante romã conditã Siluiis Albæ regnãtibus. annis poſt bellũ troianum plus. clx. Alii Homerũ ꝙ Heſiodũ maiorẽ natu fuiſſe dixerunt. Alii minorem. Mar. Varro non eſſe dubium inquit quin aliquo tempore eodem uixerint: eoſq; ſynchronos fuiſſe teſtatur.

Græcorum laus

OMNI BONI.

⁋ DISCIPLINA. Quantum ad actionem: & uitam. ⸿ Illuſtrandum: illuſtratur duobus modis. aut ſcriptis: aut ꝑceptione. ⸿ Non quia. aduerſarii propoſitio. ⸿ Noſtros: romanos ſapientius ad res. ⸿ Statuiſſent: iudicaſſent. ⸿ Nam mores: ꝑ enumerationem probat. ⸿ Mores: ad ethicam. ⸿ Lautius. copioſius ad economicam. rem uero pu. ad politicam. ⸿ Naturã: ingenio. ⸿ Doctrina græcia. Oppoſita propoſitio aduerſarii: at græci romanos poetica & mathematicis ſuperauerunt. A relatiuis probat non uiciſſe romanos. nam nemo uincit: qui repugnantes non habet: & a tempore probat non repugnaſſe romanos. ⸿ Siquidẽ: quia certe.

Liuius fabulam dedit Appio Claudio Cæci filio. M. Tuditano conſulibus: anno ante natum Ennium: qui fuit maior natu: q̃ Plautus: & Neuius. Sero igitur a noſtris poetæ uel cogniti uel recepti. Quãquã eſt in originibus: ſolitos eſſe in epulis canere conuiuas ad tibicinem de clarorum hominum uirtutibus: honorem tamen huic generi non fuiſſe declarat oratio Catonis: in qua obiecit ut probrum Marco nobiliori: ꝗ is in prouinciam poetas duxiſſet. Duxerat autem conſul ille in ætoliam: ut ſcimus: Ennium: quo minus ergo honoris erat poetis: eo minora ſtudia fuerunt. Nec tamen ſi qui magnis ingeniis in eo genere extiterunt: non ſatis græcorum gloriæ reſponderunt. An cenſemus ſi Fabio nobiliſſimo homini laudi datum eſſet: ꝗ pingeret: nõ multos etiam apud nos futuros Polycletos: & Parrhaſios fuiſſe? Honos alit artes: omneſq; incenduntur ad ſtudia gloria: iacentq; ea ſemper: quæ apud quoſq; improbantur. Summam eruditionem græci ſitam cenſebant in neruorum: uocumq; cantibus. Igitur & Epaminundas princeps meo iudicio græciæ fidibus præclare cecinisse dicitur. Themiſtocleſq; aliquot ante annis cũ in epulis recuſaſſet lyram:

¶ LIVIVS. A. Gellius in. xvi. primus omnium. L. Liuius poeta fabulas docere Romæ cœpit poſt Sophoclis & Euripidis mortem annis plus fere. C. & . lx. Idem alibi Liuiũ appellat antiquiſſimum poetã. Eiuſdem Titus Liuius & Valerius maximus meminerunt: quem ſuarum fabularum actorem extitiſſe tradunt. Cognominatus eſt andronicus. De quo ſic Diomedes. Conſtat apud romanos: primum latino ſermone comœdiam Liuium andronicum ſcripſiſſe. ¶ Ennium. M. Var. in. i. de poetis libro ſcripſit. Q. ennium natum eſſe. Q. Valerio & . C. manilio conſulibus. Tarentinus fuit. Si Euſebio credimus. Mela Pomponius ait: rudias apuliæ oppidũ Ennio ciue eſſe nobiles: cui aſtipulatur Silius cum ait. Miſerunt calabri: rudiæ genuere uetuſte periit morbo articulari. ¶ Neuius. Hic ſtipendia fecit bello punico primo: Plautus uero floruit in ſcena id temporis: quo. M. Cato orator in ciuitate. ¶ In originibus. ſ. poetii Catonis. de quibus uoluminibus. hæc Cicero in Bruto. Iam uero origines Catonis: quẽ florem: aut quod lumen eloquentiæ nõ habent. idem mox paulo in hanc ſententiam. Vtinam extarent illa carmina: quæ multis ſeculis ante ſuam ætatem in epulis eſſe cantitata a ſingulis conuiuis. De clarorum uirorum laudibus in originibus ſcriptum reliquit Cato. Scriptionem originum taxat Feſtus Pompeius. tanq̃ mutilã: cum ait Originum libros: ꝗ inſcripſit. Cato: non ſatis plenum titulum propoſiti ſui uidetur amplexus: quando prægrauant eas: quæ ſunt rerum geſtarum populi romani. ¶ Huic generi. ſ. poetarum: poeticæq; diſciplinæ. ¶ Oratio Catonis. idem Cato ſcripſit orationes amplius centũ quinquaginta. ¶ Vt probrum. Dedecus: turpitudinẽ: alias conuitium: alias ſtuprum & inceſtum. Lex fuit apud romanos: ut probrum uirginis ueſtalis capite puniretur. ¶ M. nobiliori: cognomentum eſt. Dicebatur. n. M. fuluius nobilior: qui etolos uicit. unde ouans urbem introiuit: Ambraciam ſignis tabuliſq; pictis ſpoliauit: quam uictoriam Ennius inſigni poemate celebrauit. Q. fuluius nobilior. M. huiuſce filius Ennium ciuitare donauit. ¶ Fabio quod pingeret. Cognomen ex pictura traxerunt Fabii clariſſimę gentis. Dicti. n. ſunt pictores. princepſq; huius cognominis Fabius ædem ſalutis pinxit: quę pictura durauit ad Plinii memoriam. æde claudii principatu exuſta. Refert Liuius Fabium pictorem Delphos ad oraculum miſſum Hãnibale Italiam uexante. Fuit hic ſcriptor annalium: ſed impolitus: ac ſine ullis ornamẽtis. ſenſus eſt: ſi honoratus laudatuſq; eſſet Fabius cognomento pictor ex arte pingendi: fuiſſent haud dubie apud romanos nõ pauci pictores egregii: quales Polycletus Parrhaſiuſq; fuerunt: Miror Ciceronem cum de pictoribus loquatur mentionem facere polycleti: qui ſtatuarius fuit: & ex ære ſigna fecit nobilitata ſcriptorũ pręconio: cũ primis fecit Aſtragalizontes: hoc eſt talis ludentes: quo opere nullum abſolutius iudicant. Sic erudiuit hic toreuticẽ: ut fidias aperuit: proprium eiuſdem: ut uno crure inſiſterent ſigna q̃ faciebat: Parrhaſius aũt deſcendit cum zeuſide in certamen picturæ. primus ſymetriã dedit picturæ: primus argutias uultus: elegantiam capilli: uenuſtatem oris expreſſit. De utroq; Pli. ſatis multa. ¶ Honos alit artes. In hanc ſententiam Valerius: Virtutis uberrimum alimentum eſt honos. ¶ In neruorũ cantibus. Muſicã ſignificat. Antiqui neruias uocabãt chordas lyrę: utpote ex neruis cõfectas. ¶ Epaminũdas. Hic thebanus honeſto genere natus patre polymno. Citharizare: & cãtare ad chordarũ ſonum doctus eſt a Dionyſio. Carmina cantare tibiis ab olympiodoro: ſaltare a caliphrone. In philoſophia præceptorem habuit Lyſiam pithagoreum: fuit modeſtus: prudens: grauis: peritus belli: fortis manu: animo maximo: adeo ueritatis diligens: ut ne ioco quidem mentiretur. ¶ Fidibus. Cithara: & chordis canoris. Vir. Threicia fretus cythara fidibuſq; canoris.

¶ LIVIVS Andronicus: qui uertit iliadem: & odyſſeam. ¶ Originibus. Libro Catonis a teſtibus probat. nõ probaſſe romanos poeticam: quia Cato obiecit. M. ex nobiliorum familia. ¶ Honorem: tamen pro obſiſtentiam ſuperatos romanos non fuiſſe. ¶ Honos alit artes: omnes incenduntur ad ſtudia gloria: ſententia ex libro octauo Platonis de repu. accepta. ¶ Epaminũdas: dux thebanorũ clariſſimus polymni filius inter primos græciæ duces habitus fuit: fuitq; philoſophus ſummus: & ideo rebus omnibus præfulgens: ꝗ cum eo thebanorum gloria orta ſimul & extincta uiſa fuerit. Nam erat modeſtus: prudens: grauis: peritiſſimus belli, fortis manu: animo maximo: adeo ueritatis amicus: ut ne ioco quidem mentiretur. Paupertatem adeo facile perpeſſus eſt: ut de republica nihil præter gloriam cœperit.

BERO. Liuius andronicus qui

Fabii pictores qui

Polycletus qui

Parrhaſius qui

Epaminundas qui

OMNI BONI.

Epaminundas qui fuerit

habitus eſt indoctior. Ergo in græcia muſici floruerũt diſcebãtq; id omnes: nec qui neſciebat: ſatis excultus doctrina putabatur. In ſummo apud illos honore geometria fuit. Itaq; nihil mathematicis illuſtrius. At nos metiendi: ratiocinandiq; utilitate inſpecta: huius artis terminauimus modum. At contra oratorem celeriter complexi ſumus: nec eum primo eruditum: aptum tamen ad dicendũ: poſt aũt eruditum. Nã Galbam africanum: Leliũ doctos fuiſſe memoriæ traditũ eſt: ſtudioſum aũt eum: qui hos ætate anteibat Catonẽ, poſt uero Lepidum Carbonem: Gracchos: deinde ita magnos noſtram ad ætatem: ut nõ multum: aut nihil omnino græcis cederetur. Philoſophia iacuit uſq; ad hãc ætatem: nec ullum habuit lumen litterarum latinarũ: quæ illuſtranda & excitanda nobis eſt: ut ſi occupati profuimus aliquid ciuibus noſtris: proſimus etiam ſi poſſumus: ocioſi. In quo eo magis nobis eſt elaborandum: q multi iam eſſe latini libri dicuntur ſcripti inconſiderate ab optimis illis quidem uiris: ſed non ſatis eruditis. Fieri autem poteſt: ut recte quis ſentiat: & id quod ſentit: polite eloqui non poſſit. Sed mandare quenquam litteris cogitationes ſuas: qui eas nec diſponere: uel illuſtrare poſſit: nec delectatione aliqua allicere lectorem: hominis eſt intemperanter abutentis & ocio: & litteris. Itaq; alios libros

BERO. ℭ HABITVS indoctior. Quintilianus in primo. Vnde etiã ille mos. ut in conuiuiis poſt cenã circũferre lyra: cui nis cũ ſe imperitũ Themiſtocles confeſſus eſſet (ut uerbis Ciceronis utar) eſt habitus indoctior. Scribũt hiſtorici cymonẽ in cœna apud Laomedontẽ nõ inuitum decantaſſe: ex quo laudatus eſt pppoſituſq;. Themiſtocli quod ille neq; cantare: neq; fidibus didiciſſe: Verum ampliſſimã opulentiſſimãq; rem publicã ſeſe ſcire facere iactaſſet. ☞ In græcia muſici. Tantũ antiquis illis temporibus apud græcos uenerationis muſicæ fuit: ut idem muſici & uates: & ſapientes iudicarentur: auctor eſt Timagines: omnium in litteris ſtudiorum antiquiſſimam muſicen extitiſſe. Conſtat citharedicam artem inter honeſtas profeſſiones numerari. Per hanc Orpheus plurimum potuit: hanc philoſophi graues amant. hanc diligũt muſæ quibus tradentibus in uſum hominum uenit: hęc in agonibus: hoc eſt ſacris certaminibus coronatur. ☞ Geometria. In numeros atq; formas diuiſa geometria eſt: quam oratori neceſſariam eſſe autumant eruditi: pręcipit Plato geometriã muſicãq; pueris eſſe diſcendam: q ab ægyptiis (ut ait Strabo) duxit originem: ſicut a phenicibus arithmetica. ☞ Mathematicis. Aſtrologiam: arithmeticã: geometriam: muſicam: mathematicas diſciplinas uocant: unde mathematici his diſciplinis uacantes dicti. alias mathematicus accipitur pro genethliaco aſtrologoq;: ſuper quo apud Suetonium ſatis multa: Xenophon ſcribit: Socratem non magni mathematicas diſciplinas feciſſe. ☞ Ratiocinandi. Calculãdi: ſupputandi: computandi. Vnde ratiocinatores dicti: qui calculatores uulgo nominãtur: dictione latina & proba. Martialis. Nec calculator nec notarius uelox. Maiore quiſquã circulo coronetur. ☞ Modum. Cũ uidelicet geometria tollat ſe ad rationem uſq; mundi: & ſyderum certos conſtitutoſq; curſus humeris explicare moliatur. ☞ Contra. Econtrario. ☞ Galbam. In primo de oratore quidem inquit: Sergium Galbã memoria teneo diuinũ hominẽ in dicendo: eiuſdem meminit in Bruto: & nos in. vii. Tranquilli commentario. ☞ Africanũ. Pu. Africanus: & Caius Lelius imprimis eloquentes fuerunt. Antiquitate magis delectatũ & libenter uerbis priſcis uti uiſus eſt Lelius. Refert Au. Gellius Scipionẽ omniũ ętatis ſuæ puriſſime loquutũ eſſe. ☞ Catonẽ. Portiũ Catonem ſignificat: qui fuit optimus orator: optimus ſenator: optimus imperator. ſine q emulo agricola fodidit librum de re ruſtica: origines: orationes: qui cẽſorius dictus eſt. ☞ Lepidũ. M. Emilium lepidũ ſignificat: q eſt porcina dictus: & ſummus orator habitus iiſdem tẽporibus fere qbus Galba. ☞ Catonẽ. lego carbonẽ. fuit aũt Caius Carbo orator canorus & uolubilis: & ſatis acer: eũdem Luciũs Gellius: & uehemẽtẽ: & ualde dulcẽ: & pfacetũ fuiſſe dicebat: hic optimus illis tẽporibus eſt patronus habitus. ☞ Gracchos. Duo fuerũt gracchi fratres: Tiberius & Caius ambo eloquẽtes: quorũ eloquẽtiæ mater Cornelia multum cõtulit. uerũ & doctior & eloquẽtior fuit Caius: qui erat minor natu: quo nemo plenior: nemo uberior fuiſſe fertur: grãdis erat uerbis: ſapiens ſententiis: genere toto grauis. ☞ Si occupati. Signat tẽpus: quo in cauſis forenſibus dominabat: & quo conſul Catilinæ coniuratiõẽ detexit uindicauitq;. ☞ Ocioſi. Dũ feriati a rebus forenſibus in ocio iſta conſcribimus. uir doctus .n. plura in ocio conficit: q reliqui in negocio. ☞ Scripti inconſiderate. Ante Ciceronẽ fuerunt aliquot impoliti & rudes: q philoſophiã latinitate donare conati ſunt: ſed tã illepide & improſpere: ut eã potius polluere: q exornare uiderent. Duo uero lumina doctrinarum eodem tẽpore extiterunt. M. Tul. & M. Varro: q philoſophiã latinæ loqui docuerunt. Eiuſq; exornatores extiterunt. hinc ait Mar. Capella. Marci Varronis dialecticã prima in latinam uocem pellexit induſtriæ ac fandi poſſibilitatẽ p ſcholas auſonias cõparauit. ☞ Quod eas nec diſponere. Inter pcepta rhetorices cũprimis celebrat diſpoſitio: q docet ſingula ſuis locis decenter collocare: igitur q inuenta ſua mandat litteris citra diſpoſitionẽ: & ſine eloquutionis ornatu: ris placere non põt. Officium perfecti oratoris eſt: ut probet: ut delectet: ut flectat. Probare neceſſitatis eſt: delectare ſuauitatis: flectere uictoriæ.

Galba orator qui. Aphricanus qui. Portius cato qui. Lepidus q. Carbo orator qui. Gracchi q.

OMNI BONI. ℭ RATIOcinandi. i. numerandi: & rationem ſubducendi. ☞ Terminauimus: præſcripſimus. ☞ Studioſum: quia ad multam ætatem litteras græcas didicit. ☞ Philoſophia iacuit: quia Romani nõ exiſtimauerunt illuſtrandam. ☞ In quo: ab aduerſariorum perſona beniuolentiam captat.

¶ IPSI legunt. Ita Oratius. Quin ſine riuali teq; & tua ſolus amares. ¶ Illa. ſ. oratoria. Scribit Cice. in ora/toreſe oratorem extitiſſe non ex rhetorum officinis: ſed ex academiæ ſpatiis. philoſophorum enim diſpu/tationibus maxime orator eſt adiutus: cum omnis ubertas: & quaſi ſylua dicẽdi ducta ab illis ſit. ¶ Motus Iſo cratis gloria. Iſocrates magnus orator fuit & perfectus magiſter: qui & ſcripſit multa præclare: & docuit alios: cuius domus cunctæ græciæ quaſi ludus quidam patuit: atq; officina dicendi. Solitus erat hic ſcribere aliis ora tiones: quibus in iudiciis uterentur. Ariſto. quaſi ſubinuidens gloriæ Iſocratis: cœpit & ipſe poſt meridianis ſcholis pręcipere artem oratoriam. Noto quidem illo: ut traditur uerſu frequenter uſus αἰσχρὸν σιωπᾶν καὶ Ἰσοκράτην ἐᾶν λέγειν. i. turpe eſſe tacere & Iſocratem pati dicere.

BERO.

Iſocrates q.

ipſi legunt cum ſuis: nec quiſq̃ attingit: præter eos: qui tandem licentiam ſcribendi ſibi permitti uolunt. Quare ſi aliquid oratoriæ laudi noſtra attulimus induſtria multo ſtudioſius philoſophiæ fontis aperiemus: e quibus etiam illa manabant. Sed ut Ariſtoteles uir ſummo ingenio: ſcientiæ copia: cum motus eſſet Iſocratis rhetoris gloria: dicere etiam cœpit: adoleſcentes docere: & prudentiam cum eloquentia iungere. Sic nobis placet: nec priſtinum dicendi ſtudiũ deponere: & in hac maiore: & uberiore arte uerſari. Hanc enim perfectam philoſophiam ſemper iudicaui: quæ de maximis quæſtionibus copioſe poſſet ornateq; dicere: in quam exercitationem ita nos ſtudioſe operam dedimus: ut iam etiam ſcholas græcorum more habere auderemus. Vt nuper tuum poſt diſceſſum: in tuſculano: cum eſſent complures mecum familiares: tentaui quid in eo genere poſſem. Vt enim antea declamitabam cauſas: quod nemo me diutius fecit: ſic hæc mihi nunc ſenilis eſt declamatio: ponere iubebam: de quo quis audire uellet: ac id aut ſedens: aut ambulans diſputabam. Itaq; dierum quinq; ſcholas: ut græci appellant: in totidem libros contuli. Fiebat autem ita: ut cum is: qui audire uellet: dixiſſet: quid ſibi uideretur: tum ego cõtradicerem. Hæc eſt. n. ut ſcis uetus & ſocratica ratio contra alterius opinionem diſſerendi. Nam ita facillime

¶ Prudentiam cum eloquentia. Nomine prudentiæ hoc in loco ſignificari uidetur philoſophia ſtudiũq; ſapientiæ: cuius maximus profeſſor erat Ariſt. Dixit tamẽ. M. Tul. in primo de officiis. Ariſt. delectatum ſtudio philoſophiæ: contẽpſiſſe forenſe dicendi genus. ¶ Priſtinum dicendi ſtudiũ. oratoriũ & forenſe. ¶ In hac maiore arte. Philoſophiam intelligi uult: quæ diſciplina eſt diſciplinarum. & inter ingenuas diſciplinas haud dubie primatum tenet. Seneca inter ſtudia liberalia: ſolum ſapiẽtiæ ſtudium dicit eſſe liberale: ſublime: forte: magnanimum: cætera puſilla & puerilia eſſe. ¶ Copioſe poſſet. Perfecta illa philoſophia eſt: quæ eloquentiæ ornamentis culta progreditur. Diſputator enim & philoſophus: ſi qua ei delectandi cura eſt: rhetorico colore aſpergendus eſt. & pigmentis oratoriis uenuſtandus. Sicut orator: ſi perſuadere uult: dialecticis q̃ſi neruis atq; oſſibus eſt roborãdus. ¶ Scholas græcorum. Scholã dici ludũ litterariũ q̃s ignorat: a uerbo gręco ſcholazo: qđ ſignificat uaco: q̃m. ſ. cæteris reb9 omiſſis uacare liberalibus ſtudiis pueri debẽt: Auſonius tñ ſcholã a uacatiõe dici ſentit: & laxamẽto: qđ pueris interdũ dandũ eſſe pręſcribit Sic. n. inquit. Grato ſchola nomine dicta eſt. Iuſta laborifcris tribuãtur: ut ocia muſis. Nunc Cice. ſcholas intelligi uult diſputationes cõtrouerſiaſq;: q̃ in ſcholis inter doctorẽ & diſcipulos ocioſe agitari ſolent. ¶ Declamitabam cauſas. Seneca in. i. declamationũ. Declamabat inquit Cic. nõ quales nunc cõtrouerſias dicimus. nec tales quidẽ: quales ante Ciceronẽ dicebant: quas theſis uocabant: contrauerſias nos dicimus. Cicero cauſas uocat. ¶ Declamatio ſenilis. Diſputatio philoſophica. Declamationis nomẽ auctore Seneca apud nullum auctorem antiquum ante ipſum Ciceronẽ inueniri poteſt. Eſt aũt declamatio: ut putat caluus: domeſtica exercitatio: q̃ res plurimum cõducit eloquentiæ. quod dicendi genus utinã non exoleuiſſet: utinã his temporibus uigeret: ad alendã formãdãq; eloquentiã: cuius uix umbrã retinemus: & eius q̃dem infractæ & corruptæ. ¶ Sedens. Ex Socratis inſtituto uetus ꝓuerbiũ eſt Romanus ſedendo uincit. Et Plautinus ſeruus ait. Nimio plus ſapio ſedens. Socrates aũt potiſſimũ ſedens diſputabat. & ita inducitur a Platone: apud quẽ in libris de re publica ait: ſe conſediſſe cũ multis in domo Polemarchi: & in phedro ſub ꝓceriſſima platano conſidens diſſerit. & in pluribus quoq; aliis dialogis. ¶ Ambulans. Ariſto. more: q ambulans diſſerebat: unde peripatetici nũcupati. περίπατον. n. græci uocant ambulationẽ. hinc Ariſt. cõmẽtationes ueſpertinas δείλινον περίπατον. i. poſt meridianã ambulationẽ appellabat. Ego quoq; ambulans cudere cõmẽtarios & orationes cõponere ſoleo. excipiente q̃ dictamus Raydaldo noſtro: diſcipulorum ꝓbatiſſimo: q mihi a manu eſt. ¶ Socratica ratio. Totus Plato: q deus philoſophorum nũcupatur: conſtat ex dialogis: q̃m. ſ. per diſputationẽ interrogãdo: reſpondendo: dicẽdo. cõtradicendo facillime ueritas elicitur: & cuncta magis colliqueſcunt. In dialogis aũt platonicis: q diuinitus ſcripti ſunt: ferme ſemper Socra. diſputator inducitur Platonis ipſius doctor: & philoſophorum fons. cum nullam ipſe litteram ſcripſerit: tradit tamen Plato poemata quędã a Socrate in apollinẽ cõpoſita fuiſſe.

Philoſophia maxima diſciplinarum.

Diſputator pigmentis orationis uenuſtandas.

Schola un.

Vnde peripatetici.

Socrates nullã litterã ſcripſit.

¶ DISPOnere: per rationem: & dialecticam argumentationem. ¶ Illuſtrare: per artem rhetoricam & orationem. ¶ Sed ut: poſſet enim obiici quod nõ poterat duabus artibus ſufficere: & a ſimili probat. ¶ Scholas: ocioſas diſputationes. ¶ Ponere: unde poſitam quæſtionem ſignificat proponere. Sedens: more academicorum: Aut ambulans: more peripateticorum. ¶ Ratio: modus.

OMNI BONI.

BERO. Conſideratores academici.

¶ QVOD ueriſſimillimũ: Ex doctrina academicoꝝ hoc dictũ eſt: qui nihil affirmabant: & incõprehẽſibilitatẽ maxime aſſerebant. Vnde dicti ſunt σκεπτικοὶ καὶ ἀ[...]ριτικοὶ: ideſt cõſideratores dubitatoreſq́: quoꝝ ꝓpriũ eſt opinari. & Mar. Tul. in hortenſio: ſe magnũ op[...]atorẽ eſſe cõmemorat. & ut teſtis eſt Cice. in ii. de finibus: q̃ſi deſperata cognitione id ſeq uolunt: quodcũq; [...]riſimile uideaẽ. ¶ Quaſi agaẽ res: Per dialogiſmũ: dialogũq;. Ita. n. res agi uideẽ. ubi collocutores introducunẽ: ubi diſcipulus interrogat magiſtrũ. & ille ad interrogata reſpõdet: ꝓblemata diſſoluens. & petitiones enucleans: in hortẽſio ait Cicero ueri inueniendi cauſa cõtra oĩa dici oportere. ¶ Malũ mihi uidetur. Propoſitio diſcipuli per dialogũ: q̃ in Pomponiũ atticũ eſſe uolunt: & ideo ꝑ litteram. A. nomẽ attici ſignant: q interrogat. quęrit ex. M. Tullio perinde ac ex magiſtro: & ille reſpõdet: Vnde merito q̃ſtiones a q̃rendo dictę. græci zetemata & problemata appellant: ex hac differẽdi formula maxime ueritas: uel q[...] ueriſimillimũ ſit inueniri põt. ¶ Eſt igitur miſerũ. Quibuſdã argumentum hoc: quaſi parũ probũ improbaẽ: tanq̃ neq; conſequens: neq; neceſſariũ ſit. Si malũ ergo miſerum: cũ ſint pleraq; mala in hominibus. non tanti ponderis: ut miſerũ efficiant: ueluti ſi diues equũ amiſerit: ſi robuſtus febricula laboret: hæc enim mala ſunt: ſed nõ talia: q̃ miſeriam afferre poſſint: uerum Cicero ſtoicos ſequutus q̃rectiſſime colligit: ſi malum: ergo miſerũ. ſtoicis enim placet: in eo quod malũ ſit: ineſſe & miſerias & erũnas: & calamitates omnis: ex quo colligimus ſi mors malũ; ergo miſerũ: cõſequiẽ enim id ex dogmate ſtoicorũ: apud quos tamen mors nec bonũ: nec ma-

Zetemata quæ.

qđ uerisimillimũ eſſet inueniri poſſe Socrates arbitrabaẽ. Sed quo cõmodius diſputationes explicẽtur: ſic eas exponã q̃ſi agaẽ res: nõ q̃ſi narreẽ. ergo ita naſceẽ exordiũ. A. Malũ mihi uideẽ eſſe mors. M. his ne: qui mortui ſunt? an iis: q̃bus moriendũ eſt? A. utriſq;. M. eſt igitur miſerũ: quoniã malum. A. certe. M. ergo & hi: quibus euenit iam ut morerẽtur: & hi quibus euenturũ eſt miſeri. A. mihi ita uidetur. M. nemo ergo nõ miſer. A. prorſus nemo. M. & ſi tibi quidem conſtare uis: omnes q̃cunq; nati ſunt: erunt ue: nõ ſolum miſeri: ſed etiã ſemper miſeri. Nam ſi ſolos eos diceres miſeros: quibus moriẽdum eſſet: neminem tu quidem eorum: qui uiuerent exciperes. moriendũ eſt enim omnibus: eſſet tamen miſeriæ finis in morte: quoniam autem etiam mortui miſeri ſunt: in miſeriam naſcimur ſempiternam: neceſſe eſt enim miſeros eſſe eos: qui cẽtum millibus annorum ante occiderũt: uel potius omnes: quicunq; nati ſunt. A. ita prorſus exiſtimo. M. dic q̃ſo: nũ te illa terrent? triceps apud inferos cerberus?

Adiaphorõ quid.
Mors reges erũnarum.

lum eſt: ſed adiaphoron: ideſt indifferens. ¶ Si cõſtare uis. ſi cõſentanea dicere: ſi hãc ſententiã: qđ mors malũ ſit. cõſtantẽ: firmã: ratã habere uis. ¶ Sẽper. Et tẽpore ꝑterito & futuro. ¶ Miſeriæ finis. Ita Cęſar apud Saluſtiũ ait: mortẽ erũnaꝝ requiẽ eſſe in luctu atq; miſeriis. eã cuncta mortaliũ mala diſſoluere. Luca. Mors ultima pœna eſt: nec metuẽda uiris. & Oratius. Mors ultima linea reꝝ eſt. ¶ Sẽpiternã: ſempiternũ uel ęternũ ꝓprie dr̃: qd neq; initiũ ut eſſet habuit: neq; ceſſaſſe unq̃ põt eſſe: qđ eſt auctor Origenes in. i. periarchon. ¶ Centũ millibus annoꝝ. Loqui uideẽ ſm eos: q mundũ neq; genitũ neq; interituꝝ unq̃ fuiſſe [...]diderũt: & ita hoĩes ſemper fuiſſe. neq; unq̃ niſi ex hoĩbus natos: atq; eoꝝ generi caput exordiũq; nullum extitiſſe arbitrati ſunt: q̃ opinio auctores habet Pithagorã architã: omneſq; adeo pithagoricos: Ariſ. quoq; ſtagirites: & theophraſtus: multiq; nõ ignobiles peripatetici idẽ ſcripſerunt. ¶ Triceps apud inferos cerberus. Feſtiuiter ludit: tanq̃ talia minime metuẽda ſint: cecinit. n. Lucretius. Inferos nullos eſſe: & cõcludens ait: q neq; ſunt uſq̃: neq; poſſunt eſſe ꝑfecto: pithagoras apud Ouidiũ inq̃t. Quid ſtyga: qd tenebras & nomina uana timetis. Materiẽ uatũ: Seneca in lib. de cõſolatione ad martiã. Illa inq̃t: q̃ nobis inferos faciũt terribiles: fabula eſt: nullas iminere mortuis tenebras: nec carcerẽ: nec flumina fragrãtia igne: nec tribunalia & reos. Luſerũt iſta poete & uanis nos agitaueẽ terroribus. Quin etiã. M. Tullius in oratione pro Cluentio falſa eſſe: q̃ de inferis traduntur indubitanter affirmat: idq; ab omnibus intelligi. Diuus Auguſtinus utpote eccleſiaſticus ſcriptor: inferos eſſe quidem non negat: ſed in qua mundi parte ſint: hominem ſcire neminem arbitratur.

Inferi an ſint.

OMNI BONII.

¶ MALVM mihi uideẽ mors. Cũ triplex ſit philoſophia. ſ. moralis ut æthica. uita priuata: ut œconomica: res pu. ut politica: hic liber diſputationũ ſtoicã: & peripateticã continet: in quo de ꝑturbationibus diſputauit: quaꝝ metus maxima eſt. Stoici aũt ſentiũt: oportere oĩno oĩ ꝑturbatione uacare. hoc prĩo libro tollit metũ: quo ſublato facile oẽs alię tolluneẽ: & utrũ mors ſit malũ diſputaẽ. Secũdus doloris diſputationẽ cõtinet. In tertio ęgritudo mitigaẽ. In q̃rto oſtẽdit reliq̃s ꝑturbationes malas eſſe. In ultimo aũt ꝓbat uirtutẽ ſatis eſſe ad bene beateq; uiuendũ. ¶ Quoniã: hic liber more Platonico dialogo cõponiẽ: oro interdũ uehemẽs eſt: & cętera grãdia: & dignitatis plena ſunt. Introducit Aulũ: ſm aliquos Põponiũ Atticũ: cui pſonã Epicuri tribuit. qui ignari ſunt dialecticæ: q facile ad repugnãtiã ducunẽ. qđ cũ effecit & more peripatetico cõplectiẽ totã orõnẽ & diſputationẽ. Proponit ergo Aulus uel atticus. ¶ Mors: Ari. dicit cũ ad cõtraria uelis aliquẽ deducere multa rogãda prius ſunt. ¶ Eſt igiẽ miſeꝝ: a cã ad effectũ ꝓbat: ſi uiuis & mortuis malũ: ergo oĩbus malũ: ra ꝑtibus ad totũ rogat. Cic. utrũ ſint inferi negat more epicureoꝝ q credũt aĩam una extĩgui cũ corpe. Miſeri ãt ſunt apud iferos: aut ſuperos: ad ſupos nõ ſũt ꝓp cõtraria: q̃a btĩ ſũt apud iferos: cũ iferi nõ ſint: eſſe nõ pñt. nuſq̃ ergo ſũt: & ipſum ad elẽcũ ducit. i. ad cõtraria: cuius finis malũ nõ eſt: nec ipſum malũ eſt. ſed mortẽ malũ nõ eſſe ꝓbaui: ergo & cætera. ¶ Cõſtare tibi. i. cõſentanea & cõueniẽtia dicere. ¶ Dic q̃ſo: facit ipſum fateri iferos nõ eſſe.

Philoſophia triplex.

¶ COCYTI fremitus. De cocyto acheronte. leteó amne. ſtygia palude. phlegetonte: reliqſq; inferoꝝ ter riculamentis plurima Plato & poetæ diuulgarunt oībus notiſſima: philoſophoꝝ uetuſtiſſimi non aliud eſſe inferos dixerunt: q̃ corpora mortaliū: hoc animæ ſepulchrū, hoc Plutonis concaua: hoc inferos uocauerūt: & omnia q̃ illic eſſe credidit fabuloſa perſuaſio in humanis corporibus aſſignare conati ſunt: obliuionis fluuiū nihil aliud eſſe afferentes q̃ errorē animæ obliuiſcētis maieſtatē uitę prioris. cōſimiliter phlegetontē ardores irarū & cupiditatū eſſe putarunt: Acherontē quicqd feciſſe, dixiſſe ue uſq; ad triſtitiā humanæ uarietatis mo/ BERO.

cocyti fremitus? tranſuectio acherontis? mento ſummam aquam attingens ſiti enectus Tātalus? tum illud quod Siſyphus uerſat Saxum ſudans nitēdo, neq; proficit hilū? fortaſſe etiam inexorabiles iudices Minos, & Rhadamanthus. apud quos nec te. L. Craſſus defendet: nec. M. Antonius: nec, quoniā apud græcos iudices res agetur, poteris adhibere Demoſthenē. tibi ipſi pro te erit maxima corona cauſa dicenda. hæc fortaſſe metuis: & iecirco mortem cenſes eſſe ſempiternum malum. A. Adeo ne me delirare cēſes? ut iſta eſſe credam? M. An tu hæc non credis? A. minime uero. M. Male hercule narras. A. Cur quæſo? M. quia diſertus eſſe poſſem: ſi contra iſta dicerem. A. Quis enim nō in eiuſmodi cauſa? aut quid negocii eſt, hæc poetarum & pictorum portenta conuincere? M. Atq; pleni ſunt libri philoſophorum contra iſta ipſa diſſerentium. A. Inepte ſane. quis eſt enim tam excors? quē iſta moueant? M. Si ergo apud inferos miſeri nō ſunt: ne ſunt ulli apud inferos quidē. A. Ita prorſus exiſtimo. M. Vbi ergo ſunt hi, quos miſeros dicis? aut quē locū incolunt? ſi. n. ſunt: nuſq̃ eſſe non poſſunt. A. ego uero

re: nos pęnitet. Cocytū quicquid homines in luctū lachrymaſq; cōpellit. Stygē. quicqd inter ſe aīos humanos in gurgite mergit odiorū. ¶ Trāſuectio. ſ. aīarū: qs trāſuehit acherontē cymba ferruginea portitor caron. ¶ Enectus ſiti. Necatus: ut inqt Priſ. in. xi. ꝓprie dī ferro: nectus ſiue enectus alia ui. Sitis aūt tātali deſignat ſuppliciū auaroꝝ: q magnas inter opes inopes ſunt: & in copia ſitiunt: & in affluētia eſuriūt: qm̄ ut uetus ꝓuerbiū eſt: auaro tā deeſt qđ habet: q̃ qđ nō habet. Notandum eſt: qđ Tantalo quoq; ſaxū impēdere traditū eſt: qđ ad ſupſtitionē referſ a Lucretio cū ait: Diuū metus urget inanis mortales: caſumq; timent, quē cuiq; ferat ſors. M. T. in. i. de finibus ad mortē metūq; refert. Accidit inqt etiā mors, q̃ q̄ſi ſaxū Tātalo ſemꝑ impēdet. ¶ Siſyphus. Siſyphū ſaxū uoluentē nihil aliud intelligi uult: q̃ ambitionem & repulſam, quia ſemel repulſe petitores ambire nō deſinunt, petereq; nō ceſſant. Lucretius. Siſyphus in uita quoq; nobis ante oculos eſt, q petere a populo faſces ſæuaſq; ſecures. Imbibit & ſemꝑ uictus triſtiſq; recedit. Alii ſaxū ingēs uoluere ſignificari aiunt inefficacibus laborioſiſq; Siſyphi pena ad ambitioſos.

conatibus uitā terētes. ¶ Neq; ꝓficit hilū quicq̃, Tātillū minimū hilū putāt eſſe, quod grano fabæ adheret, ex quo nihil & nihilum. Marco Varro libro de analogia nouiſſimo. Itaq; ut eum quem putamus eſſe non hili. dicimus nihili, ſic in quo putamus eſſe ne quicq̃ dicimus neq̃ dixit uetus poeta. Neq; diſpendi facit hilum, qđ ualet, neq; diſpēdii facit qcq̃. Priſ. in. vi. Nihil & nihilū a nō & hilū eſt cōpoſitū, qđ ſine dubio eſt nomē. hilū enī ꝑ ullū uetuſtiſſimi ꝓferebāt. ¶ Minos & Rhadamātus. De his Virg. Quęſitor minos urnā mouet, & gnoſius hæc rhadamātus habet duriſſima regna. Caſtigatq; auditq; dolos ſubigitq; fateri. Scribit Plato in gorgia. Iouē cōſtituiſſe filios iudices apud inferos Minoen, Eacū, & rhadamātū. Ex qbus rhadamātus aſiaticos iudicat: Eacus europeos, minos uero tāq̃ q̄ſitor ꝓeſt. ¶ Lu. Craſ. Noīa ſunt nobiliſſimoꝝ oratoꝝ, patronorūq;, q diſputāt apud Cic. in libris de oratore. In bruto uero ait Craſſū & Antoniū oratores maximos fuiſſe. Lucio Craſ. nihil ſtatuo inqt fieri poſſe ꝑfectius. Erat ſumma grauitas, erat cū grauitate iūctus facetiaꝝ & urbanitatis oratorius, nō ſcurrilis lepos. In Antonio uero ait actionē fuiſſe ſingularē, cuius uox fuit ſubrauca. Erat memoria ſumma, cui oīa ueniebāt in mentē, hic eſt Antonius, q dixit a ſe diſertos uiſos eſſe multos, eloquentem aūt neminē. ¶ Apud græcos iudices. Minoē rhadamantū, & Eacū. ¶ Demoſthenē. Oratoꝝ græciæ columen & decus, quo. M. Tul. athenas ipſas magis athicas fuiſſe nō credit. Pli. in epi. Demoſthenē normā oratoris, & regulā eſſe refert. ¶ Maxima corona. Coronā ppli dicit multitudinē, circū ſubſellia in iudiciis ſtare ſolitā. ¶ Adeo ne me. Scite facit diſcipulū inferos negare, quos ſi eſſe affirmaſſet, nō poterat diſputatio longius ꝓtrahi. ¶ Pictorū portēta. Iuxta illud oratianū. Pictoribus atq; poetis. Quidlibet audēdi ſemꝑ fuit æqua poteſtas. ¶ Phyloſophoꝝ. Vt Platonis & Platonicoꝝ, q inferos eſſe cōfirmant. ¶ Excors. Inſipiēs, imprudēſq;, ſuper hoc uerbo mox plura. ¶ Iſta. Quæ de inferis ꝓdunſ, q̃ ut Iuuenalis ait, nec pueri credunt. ¶ Apud inferos ulli. ſi inferi nuſq̃ ſunt, cōſectariū eſt, ut apud īferos nulli ſint, nec miſeri, nec nō miſeri. ¶ Nuſq̃ nō. Alicubi ſint neceſſe eſt.

Craſſus q. Antonius qui.

Demoſthenes regula oratorum.

¶ SISYphus. Aeoli filius fuit, hic Iſthmō, hoc eſt ſtricturā illā, q̃ iter mare ioniū & ægeū cōſiſtit, latrociniis occupabat, ita ut Autholiā autholii filiā Laertæ deſpōſatā cū ad maritū duceref, ut qdā dn̄t, ut alii aſſerūt, ad oraculū apollinis cōſultura accederet, latrocinio ceperit, & ut multi crediderunt, grauidauit, ex q̃ tunc natum Vlyſſē uolunt. Qđ aiax illi exprobauerit apud Oui. li. xiii. met. Quid ſanguine cretus Siſyphio, furtiſq; & fraude ſimillimus illi. Inſeris æacidis alienæ noīa gētis. Tandē occiſus a Theſeo apud inferos trudiſ. & hac pœna afficiſ, ut grāde ſaxū ſupra montē portare coactus, cū ad apicē deduxerit, cōtinuo ad ima relaxeſ, dicēte Oui. Aut petis, aut urges rediturū ſiſyphe ſaxū. Et Sene. Ceruice ſaxum grande ſiſyphea iacet. ¶ Hilum, minimum quicq̃ paruulum illud, quod in faba eſt. ¶ Adeo ne, fateſ inferos nō eſſe. ¶ Excors, imprudens, ignauius.

OMNI BONI. Siſyphus q fuerit.

Hilum qd.

BERO.

¶ NVS Quā eſſe puto. Autumat diſcipulus nuſq̄ eſſe mortuos, tanq̄ morte omnis ſenſus extinguatur, interreatq; animus una cum corpore ſecundum dogma epicureorum. ¶ Miſeros quia nulli ſunt. In hanc ſententiā ait Auguſtinus in .xi. de ciui. dei. ui quadam naturali ipſum eſſe iucundum eſt, ut non ob aliud hi, qui miſeri ſunt, nolint interire. Et mox Paulo. Si quis miſerimis immortalitatem daret, qua nec ipſa miſeria moreretur propoſito ſibi, quod ſi, in eadem miſeria ſemper eſſe nollent, nulli & nuſq̄ eſſent futuri, ſed omnimodo perituri, profecto exultarent letitia, & ſic ſemper eligerent eſſe, quam omnino non eſſe. ¶ Quem eſſe negas. Quoniam qui miſer eſt, ſine ſenſu eſſe non poteſt. Vnde repugnantia ſunt, miſerum eſſe & nullum eſſe. ¶ Ita hebes. Obtuſi, craſſiq; ingenii. ¶ Fortunas. Diuitias, opulentias. Craſſum autem illum ſignificat omniū quiritium poſt Syllam ditiſſimum, qui parthorum eſuriens aurum apud illos occubuit cruciabiliter interfectus hic negabat diuitem eſſe niſi qui redditu annuo legionem tueri poſſet. ¶ Si igitur non ſunt. Interrogatus philoſophus ab Alexandro magno. Vtrum plures uiui eſſent, an mortui, uiuentes inquit, mortui enim non ſunt. ¶ Anteq̄ ſum natus. Non magis, inquit Plinius, a morte ſenſus ullus eſt, aut corpori, aut anime, quam ante natalem. ſibi quiſq; ſpecimen ſecuritatis ſummere poteſt ante genitali experimento. ¶ Pugnantia. Pugnant hæc inter ſe. Miſerum eſſe, & nullum eſſe, quoniam miſeria ſine ſenſu eſſe non poteſt, qui uero nullus eſt, omni caret ſenſu. ¶ Porta capena. De hac Iuuenalis. Madidāq; capenam, & martialis. Capena grandi porta, qua pluit gutta.

Calatinus qui fuerit.

¶ Calatini. Attilius calatinus primo punico bello carthaginenſium præſidia ex munitiſſimis ſicilie ciuitatibus deiecit. panormum cœpit, Siciliam peruagatus magnam hoſtium claſſem ſuperauit.

Seruilius iſauricus q.

¶ Seruiliorum. In gente ſeruilia floruit ſeruilius is, qui ꝓconſul iſaurici cognomen meruit ex iſauria regione ſub iugum miſſa uectigaliq; facta, cuius Amianus marcellinus & reliqui meminerunt.

Metellorum cognomina.

¶ Metellorum. De metellis. Pli. Liuius, Cicero cæte. in qua familia ſunt famigerata cræticorum macedonici. dalmatici, balearici cognomēta. ¶ verbo. Scilicet eſſe tāq̄ aliud ſi dicer̄ miſerū hoīem, alid miſerorum eſſe hoīem, cū id uerbū eſt plerūq; abſit, & extrinſecus ſubintelligat̄ ſine ſentētiæ detrimento. ¶ Dialecticis. Iſagogas uocāt dialectici introductiones, q̄s neceſſum eſt adire, atq; cognoſcere his, q in diſciplinas dialecticas induci, atq; imbui cōcupiſcūt. ¶ Omne ꝓnūtiatū. M. Var. & Lelius Varronis magiſter ꝓfata & ꝓloqa appellant, q̄ græci αξιωμα, qd Cice. ꝓnunciatū interꝑtat̄,

Axioma quid.

Axioma aūt, ſiue ꝓnuntiatū, ſiue ꝓloquiū eſt ſentētia, in q̄ nihil deſiderat̄ qd ut planius fiat exēplo inſtruemus. Igit̄ Axioma ſiue ꝓloquiū dicere placet. ſiue ꝓnūciatū huiuſmodi eſt, Hānibal penus fuit, Scipio numātiā deleuit Milo cedis dānatus eſt, & oīno qcqd ita dr̄ plena & ꝑfecta uerborum ſnīa, ut id neceſſe ſit, aut uerū aut falſum eſſe, id a dialecticis αξιωμα appellatū eſt a. M. Var. ꝓloquiū a. M. aūt Cice. ꝓnunciatū, quo ille tn̄ uocabulo. tātiſp ſe uti arteſtatus eſt, quoad inqt melius inuenero, ſicut retulit. A. Gel. uidelicet reſpiciēs ad hūc Cic. locū, Alibi. M. Tul. dixit fundamentū dialecticæ eſſe axioma, qd ait eſſe q̄ſi effatū. Eſt ꝓterea αξιωμα .i. ꝓnun

nuſq̄ eſſe illos puto. M. igitur ne eſſe quidem. A. Prorſus iſto modo: & tamē miſeros ob id ipſum quidem; quia nulli ſunt. M. Iam mallem cerberum metueres: q̄ iſta tam inconſiderate diceres. A. Qui tandem? M. Quem eſſe negas, eundem eſſe dicis. ubi eſt acumen tuum? cum enim miſerum eſſe dicis: tum eum qui nō ſit, dicis eſſe. A. non ſum ita hebes: ut iſta dicam. M. Quid dicis igitur? A. miſerum eſſe uerbi cauſa. M. Craſſum: qui illas fortunas morte dimiſerit: miſerū: Gn. Pompeium: q tanta gloria ſit orbatus: omnes denique miſeros: qui hac luce careant. M. reuolueris eodem. ſint enim oportet, ſi miſeri ſunt. tu autem modo negabas eos eſſe, qui mortui eſſent. ſi igitur non ſunt: nihil poſſunt eſſe. ita ne miſeri quidem ſunt. A. non dico fortaſſe etiam quod ſentio, nā iſtud ipſum, nō eſſe; cum fueris, miſerrimū puto. M. quid miſerius, q̄ omnino nunq̄ fuiſſe? ita qui nondū nati ſunt, quia nō ſunt, miſeri iā ſunt: & nos ipſi, ſi poſt mortē miſeri futuri ſumus, miſeri fuimus, ante q̄ nati. ego aūt nō cōmemini, ante q̄ ſum natus, me miſerum. tu ſi meliore memoria es: uelim ſcire, ecqd de te recorderere? A. Ita iocaris: quaſi ego dicā eos eſſe miſeros, q nati nō ſunt: & non eos miſeros, q mortui ſunt. M. eſſe ergo eos dicis. A. immo, qa nō ſunt. cū fuerint, eos miſeros eſſe. M. Pugnātia te loq nō uides? qd enim tā pugnat? q̄ nō modo miſerū, ſed oīno quicq̄ eſſe, qui nō ſit? an tu egreſſus porta capena, cū Calatini, Scipionū, Seruiliorum, Metellorū ſepulchra uides: miſeros putas illos? A. qm̄ me uerbo ꝑmis: poſthac nō ita dicā, miſeros eſſe, ſed tantū miſeros, ob id ipſum, qa nō ſunt. M. Nō dicis igit̄ miſer eſt M. Craſſus: ſed tm̄ miſer. M. Craſſus. A. Ita plane. M. Quaſi nō neceſſe ſit, quicqd iſto modo pronūcies, id aut eſſe, aut nō eſſe. an tu dialecticis ne imbutus quidē es? in primis enim hoc tradit̄. omne ꝓnunciatū (ſic mihi in ꝑſentia occurrit, ut appellarē axioma. utar poſt alio. ſi inuenero melius) id ergo eſt ꝓnūciatū: qd eſt uerū: aut falſum. cū igit̄ dicis miſer. M. Craſ. aut hoc dicis, miſer eſt. M. Craſ. ut poſſit iudicari uerum id, falſum ne ſit: aut nihil dicis oino. A. age iā cōcedo nō eſſe miſeros, qui mortui ſunt: quoniam extorſiſti ut faterer, q oino non eſſent, eos ne miſeros quidē eſſe poſſe. qd? q uiuimus, cum moriendum ſit: nonne miſeri ſumus? q enim poteſt in uita eſſe iucunditas? cum dies & noctes

ciatũ,qđ alii adiunctum,ali cõnexũ dixere,id tale eſt,Si plato ambulat,plato moueť,Si dies eſt,ſol ſup terrã eſt.Eſt item aliud,qđ græci διεζευγμένον ἀξίωμα,nos diſiunctũ ꝓloquiũ dicimus.Id huiuſcemodi eſt. Aut malũ eſt uoluptas aut bonũ,aut neq; bonũ,neq; malũ eſt.Iã opinor ſatis liquet qđ ſit Axioma.Et pateſa/ctus eſt Ciceronis ſenſus alioq ſubobſcurus.Marcianus capella in libro dialecticæ de axiomate intelligi uolẽs ſic ait.Quod fuerit ex nominatiuo caſu nominis & tertia uerbi pſona cõiunctũ ꝓloquiũ diciť.Ergo miſer eſt. Mar.Craſſus,proloquiũ ſiue ꝓnunciatũ erit uidelicet ſententia pfecta ex nomine & uerbo.qđ ſi uerbũ ſupreſ/ſum fuerit,ut miſer.Mar.Craſſus,nihil ſignificabiť,nec implebiť ſententia,niſi uerbũ eſt ſubintelligať. Secun/dũ enim dialecticos,qđ & Priſcianus memorat.partes orationis ſunt duæ tantũ nomen.ſ.& uerbum,quia hæ ſolæ coniunctę plenam faciunt orationem alias aũt partes ſyncategoremata,hoc eſt ſignificantia appellant.

Diſiũctum ꝓloquiũ.

Syncatego remata.

❡ FORTVNAS, diuitias.❡ Pronuncies,antiqui pronunciatum,quod Boetius propoſitionem appel/lat.❡ Imbutus,quidem es,ideſt prima initia habes.

OMNI BONI. BERO.

cogitandũ ſit,iã iãq; eſſe moriendũ? M.Ecqđ ergo in/telligis,quantũ mali ex humana cõditione deieceris? A.quonã modo? M.qa ſi mori etiã mortuis miſeꝝ eſ/ſet:infinitũ quoddã & ſempiternũ malũ haberemus in uita.nũc uideo calcẽ ad quẽ cũ ſit decurſum,nihil ſit prꝑterea extimeſcendũ.ſed tu mihi uideris Epichar/mi acuti,nec inſulſi hoĩs,ut ſiculi,ſñiam ſeq. A.Quã nõ enim noui. M.Dicã ſi potero latinæ.ſcis.n.me græ/cæ loq in latino ſermone nõ plus ſolere:quã in græco latinæ. A.& recte qdẽ.ſed q̃ tandẽ eſt Epicharmi iſta ſñia? M.Emori nolo.ſed me eſſe mortuum nihil æſti/mo. A.Iã agnoſco græcũ:& qm̃ coegiſti,ut cõcederẽ q mortui eſſent,eos miſeros non eſſe pfice,ſi potes,ut ne moriẽdũ quidẽ eſſe,miſeꝝ putẽ. M.iã iſtuc quidẽ nihil negocii eſt:ſed etiam maiora molior. A.Quo/modo hoc nihil negocii eſt?aut quæ tãdẽ ſunt iſta ma/iora? M.Quoniam,ſi poſt mortem nihil eſt mali:ne mors quidẽ eſt malum:cui proximũ tempus eſt poſt mortẽ,in quo mali nihil eſſe cõcedis.ita ne moriendũ quidẽ eſſe,malũ eſt.id enim ꝑueniendũ eſſe ad id:qđ nõ eſſe malum cõfitemur. A.Vberius iſta q̃ſo.hæc.n.

❡ COGItandũ eſſe moriẽdũ.Lucretius. Et metus ille foras pceps acherõtis agẽdus. Fun/ditus humanã q uitã turbat ab imo.Oĩa ſub/fundẽs mortis nigrore nec ullã.Eſſe uolupta/tẽ liqdã puráq; relinqt.Seneca ĩ epiſtolis mo/ralibus pcipit,uincẽdũ eſſe mortis metũ,q ui/ctores gẽtiũ uicit.❡ Mori mortuis.Quãdiã pte/ritũ eſt.❡ Calcẽ.Terminũ & metã.❡ Decur/ſũ.Trãſlatio ab aurigis curſoribuſq;,q ex car/ceribus ad metas decurrẽtes cõficiũt ludicrũ curule.❡ Epicarmi.Epicarmus,ad cuius exẽ/plar ꝑperare Plautus creditus eſt,fuit ſiculus eruditione pcellẽs,& acumine ĩgenii pditus. M.Tul.dat ſiculis uirtutẽ,frugalitatẽq;,eiſdẽ dat ſcomata & ſales quoꝝ illud eſt in Verrẽ. Neq̃ eſſe ius uerrinũ.Aſconius oximora ſicu/loꝝ,hoc eſt ſalſa dicta & acuta,ſed nõ ſine fa/tuitate cõmemorat,Sicilia neq; græca,neq; latina lingua bene utebať,ex quo exiit illud. Plautinũ Tibi ſexcẽti logi atq; attici,nullũ ſi/culũ accepis.Siculos natura adulatores fuiſſe teſtis ẽ Curcius,cũ ait.Ex ſicilia Cleõ,hic qdẽ nõ ingenii ſolũ,ſed ẽt natiõis uitio adulator. Statuæ epicarmi carmẽ inſcriptũ hac ſñia.Tm̃ excellere epicarmũ doctis oĩbus,q̃tũ uel ſideribus ſol cæteris,uel mare amnibus cũctis antecellat.❡ Non plus ſolere.Præcipit.M.T.libro de officiis prĩo ſermõe,eo uti nos debere,q notus eſt,nec uerba græca eſſe inculcã/da,ne iure optimo rideamur.Oratius taxat eos,q luciliũ ex hoc mirabanť,qđ uerbis latinis græca miſcuiſſet, ꝑinde ac ſmo ligua cõcinnus,utraq; eſſet ſuauior.❡ Emori nolo.Sñia Epicarmi,qđ.ſ.mori nollet,cũ oẽs aĩan/tes naturalr mortẽ reformidẽt ſed cũ mortuꝰ fuerit nihili faceť,qm̃ ut dicebat Epicurus,diſſolutũ nõ ſentit,qđ uero nõ ſentit,nihil ad nos.❡ Nihil negocii.Difficultatis & laboris.❡ Poſt mortẽ.Tria ſũt tpa,añ mortẽ ĩ mor/te,poſt mortẽ.Añ mortẽ eſt uiuẽs.In morte moriẽs.Poſt mortẽ mortuus,q̃diu.n.ſentiũt,adhuc utiq; uiuũt,& ſi adhuc uiuũt añ mortẽ q̃ ĩ morte potius eẽ dicẽdi ſũt,qa illa cũ uenerit,auſert oẽs corpis ſenſũ.Ac p hoc quo/moriẽtes dicamus eos,q nõdũ mortui ſunt,ſed iminẽte morte iã extrema & mortifera afflictione iactanť ex/plicare difficile eſt.Sed cũ tria ſint,cũ dicimus ante mortẽ,in morte,poſt mortẽ,ita tria ſingula ſingulis reddẽ/da ſunt,hoc eſt uiuẽs,moriẽs,ac mortuus,qñ itaq; ſit moriẽs.ſ.in morte,ubi neq; ſit uiuens,qđ eſt ante mortẽ, neq; mortuus,qđ eſt poſt mortẽ,difficillime definiť,ut ſubtilr trutinať diuus Aug.Grauiſſimi phoꝝ ſup hac re ſerio q̃ſiuerũt,qñ moriẽs moreretť,alii manẽte adhuc uita id fieri putauerunt.Alii totũ illud,qđ mori dr̃ morti uẽdicauerũt,ſed Plato neq; uitæ id tẽpus,neq; morti dedit,uidit qppe utrũq; eſſe pugnãs.Et idcirco expreſſit aliud quodã in cõfinio tẽpus,quod repentinã naturã appellauit,qđ.ſ.repẽte de altero in alterũ tranſeat.

Nequã ius uerrinum.

Latinis græca non miſcenda.

❡ SED tu mihi uideris.Reſtat ut doceat moriendum eſſe malum nõ eſſe a cauſa ad effectũ,ſi moriendum eſſe nihil aliud eſt,niſi ad q malum non eſt in te mors malũ non eſt.Primo mortẽ diffinit,& diffinitione ip/ſius colligit opinionẽ philoſophoꝝ de anima,q̃ ſic diffiniť.Mors eſt diſſolutio animi a corpore.Epicurei ali/ter diffiniũt,mortẽ.ſ.eſſe extinctionẽ animi cũ corpore,alii putant animã eſſe aerẽ,& cũ corpe reſolui,& poſt diſceſſum a corpore diſſipari,quoꝝ eſt Diogenes.Sunt q uolunt diutius manere.ſed tñ reſolui quoꝝ princeps eſt Zeno.Alii immortales eſſe,ut Plato & Ariſtoteles. Quid ſit animus multi diſſentiunt,quidam cor ani/mum dicunt,& ab etymologia arguunt.nam dicimus uecorddes inſanos,quidam ſanguinem ſuffuſum cor/di,ut Democritus,Empedocles,quidam in cerebro Zeno ignem animum dixit,quidam cerebrũ,nec cor animũ eſſe,ſed ſedẽ animi.Pithagore numeꝝ eſſe & moueri.Epicurus & Democritus ex athomis conſtare.

OMNI BONI.

Pronunciatum quid.

Zeno opi.

Quæcũq; hay opinionũ ſit ſequitur:aut morté nõ eſſe malũ:aut potius bonũ.Si anima eſt ignis extinguef. ſi armonia diſſoluef.ſi cor:uel ſanguis:uel pars cerebri:qa eſt corpis interibit:uel cætera:qa corpis eſt ĩterire:nec eſſe eſt miſerũ:ergo eſſe neceſſe eſt.alter fuit plis pria chous:ut nõnulli dicũt.alii uero Trimeniéſem fuiſſe uolunt:elechadis filiũ:fuitq; pythagorę auditor:cuius ſtatuæ apud ſyracuſas inſcriptũ erat.Ipſum tanto excellere doctis oĩbus & claris uiris:quãto uel ſideribus cętetis ſol:uel mare amnibus cũctis.Reliquit cõmentaria de natura rey:de ſentẽtiis:de medicina.obiit nonagenarius.⁋ Epicarmus:comicus antiquiſſimus fuit.

ſpinoſiora prius ut cõfitear:me cogunt:q̃ ut aſſentiar: ſed quæ ſunt ea:q̃ dicis te maiora moliri? M.ut doceam:ſi poſſim:non modo malum non eſſe mortem:ſed bonum etiã eſſe. A.nõ poſtulo id qdem:aueo tamẽ audire:ut enim nõ efficias qđ uis:tamẽ mors:ut malũ nõ ſit efficies:ſed nihil te interpellabo:continenté orationẽ audire malo. M.quod ſi te rogauero aliquid?nõne reſpondebis? A.ſuperbũ id quidem eſt.Sed niſi quid neceſſe erit:malo ne roges. M.geram tibi moré: & ea quæ uis:ut potero explicabo:nec tamẽ quaſi Pythius Appollo:certa ut ſint:& fixa q̃ dixero:ſed ut homũculus unus e multis probabilia coniectura ſequens ultra enim quo progrediar:quam ut uериſimilia uideam: non habeo. Certa dicent hi:qui & percipi ea poſſe dicunt:& ſe ſapientes eſſe profitentur. A.tu ut uidetur:nos ad audiendum parati ſumus. M.mors igitur ipſa:quæ uidetur notiſſima res eſſe:quid ſit primum eſt uidendũ.Sunt enim qui diſceſſum animi a corpore putẽt eſſe morté.Sunt q nullũ cẽſeant fieri diſceſſum: ſed una aĩum & corpus occidere:animũq; cũ corpe extingui.Qui diſcedere aĩum cẽſent:alii ſtatim diſſipari. alii diu permanere:alii ſemp.Quid ſit porro ipſe animus:aut ubi:aut unde magna diſſenſio eſt. Alius

BERO.

⁋ SPIN Oſiora.Hoc ideo dixit:quia ſecũdum ſtoicos argumẽtabatur:quoy ut inquit Mar.Tul.in.iii.de finibus:ſubtile uel ſpinoſum potius eſt:& tortuoſum:differendi genus.Idẽ alibi ſtoicoy dumeta appellat.⁋ Bonũ eſſe.Magnũ profecto eſt.Et quo nihil maius dici poſſit demonſtrare:morté eſſe bonũ:cum ſit:ut dixit Ariſt.in ethicis:terribiliſſimũ oĩum:& cũ a morte perinde atq; rerũ oĩum aſperrima teterrimaq; aĩantes cũctæ reſiliãt.⁋ Aueo.Deſidero.⁋ Cõtinenté orõnẽ.Cõtinuã:perpetuã:ſine interpellatione:qualis eſt oratoy.Ita cõtinens incendiũ dr a curtio pro cõtinuo:& cõtinens bellũ & agmen a Liuio. Et cõtinenter a Cæſare:pro cõtinue atq; perpetuo.⁋ Superbũ.Qui nõ reſpondet interroganti ſuperbus ſignato uerbo nominatur:ob hoc dixit.M.Tul.epiſtola quadã.Partim ſupbũ te eſſe dicunt:qđ nihil reſpõdeas:partim cõtumelioſum qđ male reſpondeas:& apud Liuiũ ait nuntius ſexto Tarquinio.Patrẽ Tarquiniũ ſuperbia inſita ingenio nullã uocem emiſiſſe.Apud eundẽ ait hãno.Si reticeam: aut ſupbus:aut obnoxius uidear.⁋ Pythius Apollo.Apud Enniũ dicit Pythius Apollo: ſe eſſe eũ:unde ſibi oẽs cõſiliũ expetãt ſuarũ rey.Quos inqt mea ope ex incertis certos cõ poteſq; cõſilii dimitto.Oracula Appollinis certiſſima:& maxime ueridica cẽſebanf apud priſcos.Hinc ait.M. Tul.in epi.ad brutũ.Hæc ex oraculo Apollinis pythii edita tibi puta:nihil põt eſſe uerius.Dictus ẽ ãt pythius a pythone:ut fabulanf dracone:quẽ ſagittis in prima infantia cõfecit:aliud etymon traditur a Macrobio & Strabone.⁋ Veriſimilia.Secundũ platonicos.q ueriſimilia pbabant:cũ ueritaté inueniri poſſe diffiderẽt.Hinc ſcripſit Lactãtius:opinationẽ eſſe in phyloſophia academicoy:q ſcientiã ſuſtuliſſent.amplexiq; eſſent ignorantiã:a quo arceſilas academicus dictus eſt ignorãtiæ magiſter:cum affirmaret nihil ſciri poſſe. Democritus quoq; ueritaté iacere demerſam in pfundo tradidit.Et Socrates:ſe nihil ſcire dixit:niſi hoc unũ:qđ nihil ſciat. Hinc:ut inquit idẽ Lactãtius:academiæ diſciplina manauit:ſi tamẽ diſciplina dici põt:in qua ignorãtia & diſcitur & docef:hinc.M.Tul.in hortenſio opinioſiſſimos appellat philoſophos:qm.ſ.opinanf tanq̃ nihil comprehendi poſſit.De ſeipſo quoq; loquens ait.Magnus quidẽ ſum opinator.⁋ Percipi poſſe.Taxat inuerecundiſſimos philoſophos:q ſibi ueritaté cõpertã eſſe aſſeuerabãt.uerũ ut inqt Ariſt.lib.ii.de cœlo & mũdo.Enũtiare de omnibus:& ptermittere nihil:ſignũ uideri põt magnæ ſtultitiæ.⁋ Sunt qui diſceſſum.Omnis de aliq re inſtitutio debet a definitione pficiſci:ut intelligaf qđ ſit id:de quo diſputef:p finitionẽ enim ut inqt Boetius cuncta colliquæſcũt primo definit morté ſm Platonicos:a qbus dr ο θανατοσ εστιν ψυχησ και σωματοσ διαλυσισ:ideſt mors eſt animę corporiſq; diſſolutio.⁋ Nullũ diſceſſum.Hoc ſecundũ epicureos: & Pliniũ:& multoy credulitatẽ:qui exiſtimant totũ hominẽ cõmori.In quã ſententiã calamo uadit:uerſuq; Lucretius:q ſcribit in tertio de rerũ natura:Nunc age natiuos animantibus:& mortales eſſe animos:animaſq; leues ut noſcere poſſit.⁋ Diu permanere:Hoc ſentiebat Zeno & ſtoici.

⁋ CONTInẽté:cõtinuã.⁋ Quaſi pythius Appollo.Retinet moré academicoy:q nihil affirmãt:Pythius aũt dictus ẽ Appollo a Pythone ſerpente:quẽ occidit.Dicunf pythia feſta ĩ ip ſius appollinis honoré celebrata ob pythonẽ interfectũ:de qbus Oui.i.met.Inſtituit ſacros celebri certamine ludos:Pythia perempti ſerpẽtis nõie dictos.⁋ Hi.ſ.ſtoici:qui dicunt:aliqd percipi poſſe.Duxerunt aũt originẽ ſtoici a Zenone Cicienſi:dicti teſte Laertio a quadã porticu:quę erat Athenis:referta uaria & multæ ſciẽtiæ pictura Polygnoti.in qua cũ diuerſis tẽporibus iam mille quadringẽti triginta ciues interfecti fuiſſent:uoluit Zeno locũ illũ ſtabilẽ atq; inuiolabilẽ reddere.q̃re cœpit in illo docere:Ad quẽ audiendũ diſcipuli cõfluentes:q antea Zenonii dicebanf. poſtea ab ipſa porticu ſtoici ſunt uocati.Siquidẽ & ante Zenonẽ poetæ in illa morantes dicti ſunt ſtoici.

Dumeta ſtoicoy.

Terribiliſſimũ mors.

Superbus q dicatur.

Pythius unde.

Mors qd.

OMNI BONI.

Appollo cur Pythius dictus.

¶ COR ipſum animus uidet. Ariſtoteles in primo de aĩa pcenſet opiniones multas ſup aĩa ueterũ philoſophoꝝ locũ indico: ad quẽ ſi uoles: poſſis accedere. In corde ut ait Plinius habitat mẽs. Et ſm Ariſ. cor fons eſt uenaꝝ: arteriaꝝ: & ſenſuũ. Et ut inqt Auicẽna. Cor eſt principiũ uirtutis uitalis. Fons uitæ & radix dr̃ ab interprete Galeni. ¶ Excordes. Hinc cõprobat̃ opinio eoꝝ: qbus cor ipſum aĩus uidet̃: tanq̃ excordes dicãtur ſine corde hoc eſt aĩo: quo ſapimus. Sic & uecordes dicti mali cordis. hoc eſt turbati animi. i. ueſani ſiue male ſani. Cõcordes uero q̃ſi eiuſdẽ animi. ¶ Naſica. Mar. Tul. in bruto: publiũ etiã Scipionẽ naſicã: q eſt corculũ appellatus: q itẽ bis cõſul & cenſor fuit: habitũ eloquentẽ maioris illius: q ſacra acceperit: filium dicũt. Pli. in. vii. Catos corculos apud romanos cognominatos eſſe refert: q ſapiẽtia pſtiterũt. ¶ Egregie cordatus homo. Apud Mar. Tul. in. i. de oratore inqt Lu. Craſ. Sic ĩ noſtra ciuitate contra ampliſſimus atq; clariſſimus uir: ut ille: q pp hãc iuris ciuilis ſcientiã ſic appellatus a ſũmo poeta eſt. Egregie cordatus homo Catus Aelius ſextus. Ex his uerbis obſ uauimus: hũc eſſe uerſum heroicũ ennianũ: ubi Dactylus eſt in qnta ſede ex ritu priſcoꝝ: apud quos. ſ. abiciebat̃ uelut ſibilus. Hic ãt ſextus Aelius nõ ſolũ Cordatus dictus eſt: ſed & Catus cognominatus: nõ qa (ut aiunt) ſapiens: ſed acutus. Catũ enim acutũ dicunt ſabini. Et cata dicta accipiẽda ſunt acute dicta. auctor Mar. Varro. Porphirio tñ oratianus interpres Catũ exponit pro experto & docto. Cũ ait Oratius. Poſt hæc ille Catus quãtũuis ruſticus ibit. Et Plinius: Catos a ſapiẽtia dictos intelligi uult: ſicut corculos. ¶ Empedocles. Hic fuit agrigẽtinus: q ex lite & amicitia inter ſe diſſidẽtibus cuncta cõſtare autumat. Præcepta ſapientiæ uerſibus cõplexus. De quo Lucretius. Carmina quinetiã diuini pectoris eius Vociferant̃. & exponũt præclara reperta. Vt uix humana uideat̃ ſtirpe creatus. De empedocle non pauca Laertius Diogenes & alii cõpluſculi. Cæteꝝ Ariſt. refert: Empedoclẽ animã cõſtituiſſe ex quatuor elemẽtis. ¶ Sanguinẽ. Ob hoc poeta purpuream animã nominauit. Origenes in. ii. periarchon: ſanguinẽ oĩum animaliũ animã ipſoꝝ eſſe euidentiſſime deſignari tradit ex illo eccleſiaſtico. Non manducabitis ſanguinẽ: qa anima totius carnis ſanguis eſt: ipſe animã definit ſubſtantiã eſſe ſenſibilẽ & mobilẽ. Lactãtius in libro de opificio docet ſanguinẽ non animæ eſſe materiã: ſed alimentũ: quãuis cõſumpto ſanguine anima extingui uideat̃. ſicut oleũ nõ eſt ipſum lumẽ: q̃uis conſumpto oleo lumen extinguat̃: ſed eſt nutrimentũ. Cricias philoſophus dixit: animã eſſe ſanguinẽ. ¶ Pars q̃dam cerebri. Hoc eſt: ut uerbis Plinii utar: uiſceꝝ excelſiſſimum: pximũq; cœlo capitis ſine carne: ſine cruore: ſine ſordibus. hic habet ſenſuũ arcẽ. hic culmẽ altiſſimũ: hic mẽtis eſt regimẽ. Ait Auicẽna: cerebrũ eſſe principiũ uirtutis ſentiendi & mouẽdi. Ambroſius in. vi. Exameri. Initiũ inqt neruoꝝ & oĩum ſenſuũ uolũtariæ cõmotionis cerebrũ eſt. Ambroſio & reliquis idẽ ſentiẽtibus: refragat̃ Ariſt. qui indubitãter pfitetur a corde oriri & uenas & neruos. ¶ Sed alii in corde. Aliud eſt cor ipſum & cerebrũ eſſe animũ: aliud ſedẽ & domiciliũ animi. Illud enim tanq̃ materia: hoc tanq̃ locus. ¶ Animũ: alii animã. Inextricabilis q̃ſtio. Idem ne ſit anima & animus: an aliud: cũ anima dicat̃ eſſe: qua uiuimus. Animus: quo ſentimus & ſapimus. Nõ deſunt argumenta in utranq; partẽ. Qui. n. unũ eſſe dicunt: hanc rationẽ ſequunt̃: quod nec uiui ſine ſenſu poſſit: nec ſentiri ſine uita. Idcirco animũ & animã indifferenter appellant duo epicurei poetæ. Qui aũt dicunt eſſe diuerſa ſic argumẽtant̃: ex eo poſſe intelligi aliud eſſe animũ: aliud eſſe animã: qa incolumi anima mẽs. i. animus poſſit extingui: qđ accidere ſoleat inſanis. Actiana ſentẽtia eſt. Sapimus animo: fruimur anima. Sine animo: anima eſt debilis. Lucretius animũ dici mentẽ & cõſiliũ oſtẽdit ſic ſcribens. Cõſiliũ quod nos animũ mentẽq; uocamus. Idẽ ſentit animũ & animã idem eſſe mortalẽq; cum ait. Atq; animã uerbi cauſa cũ dicere pergã. Mortalẽ eſſe docens: animum quoq; dicere credas. Quatenus eſt unum inter ſe coniunctaq; res eſt.

BERO.

Cor fons uenarũ & uitæ.

cor ipſum aĩus uidet̃: ex quo excordes: uecordes: concordeſq; dicunt̃. Et Naſica ille prudẽs bis ꝯſul corculũ appellatus: & egregie cordatus homo catus Aelius ſextus. Empedocles aũt animũ eſſe cenſet cordi ſuffuſum ſanguinẽ. Aliis pars q̃dam cerebri uiſa eſt animi principatũ tenere. Aliis nec cor ipſum placet: nec cerebri quãdã partẽ eſſe animũ: ſed alii in corde: alii in cerebro dixerunt animi eſſe ſedem & locum. Animum autem alii animam: ut fere noſtri declarant nominari.

Corculi q.

Cordatus qui.

Empedocles qui fuerit.

Idem ne ſit aĩa & aĩus.

¶ EMPEdocles: Suetonius filius fuit. Alii uero archiomi filium aiunt: habuitq; fratrem Callicradem nomine: fuitq; Empedocles Pythagoræ auditor: & primus oratoriæ inuentor: queadmodum Zeno dialecticæ: ut ſcribit Ariſtoteles libro de ſophiſtis. Alii uero dicunt eum fuiſſe medicum ac oratorem optimum: eiuſq; diſcipulum Gorgiã Leontinum: qui de arte rhetorica ſcripſit: quẽ Apollodorus tradit centũ & nouẽ ætatis annos impleſſe. Cũ enim ei regnũ afferretur: cõſtanter renuit: charius. ſ. amplectens uitæ ſimplicitatẽ: q̃ regũ delitias. Scripſit carmine tranſitũ Xerſis. & alia nõnulla: quæ ſoror eius: uel ut alii dicunt filia cõbuſſit. Scripſit tragœdias. & alia multa. Fuitq; (teſte Gellio) eo tempore: quo Fabii apud Cremeram interfecti ſunt. Mortuus eſt cũ Agrigentum conderetur: & illius inſtitutis inimicoꝝ nepotes obſiſterent. Ille mœrore in pelopõneſum diẽ obiit. Alii uero eius mortẽ aliter fuiſſe ſcribũt. ¶ Zenoni ſtoico. Zeno philoſophus patria cichenſis fuit: fuitq; Napſei: uel ut alii uolunt: Demei filius: tantoq; in honore apud Athenienſes habitus eſt: ut apud eum claues urbis deponerent: ornarentq; ipſum aurea corona & imagine ærea: hoc ipſum & ſui ciues fecere. Nonageſimo ſuæ ætatis anno deceſſit incolumis: integer: ac ſine morbo. Scripſitq; plura & uaria. Crudis cibis utebatur & tenui pallio. ¶ Ariſtoxenus: fuit muſicus & ueterum litterarum diligentiſſimus. Ariſtotelis philoſophi auditor. Nil aliud eſſe animam q̃ harmoniam dixit.

OMNI BONI.

Empedocles qui fuerit.

Zeno qui fuerit.

BERO.

¶ AGERE animā. Morientes cum in morte ſunt & in extremitate uitæ agere animā dicunt. Auguſtinus in .xiii. Nullus eſt ergo moriens niſi uiuens: q̄m cū in tanta eſt extremitate uitæ: in quanta ſunt quos agere animā dicimus: profecto q nondū anima caruit: adhuc uiuit. Celius in epiſtolis. Horteſius. Cum has litteras ſcripſi animā agebat. Seneca ſe correptū eſſe mala ualitudine refert in epiſtolis moralibus: quā ſuſpiriū appellat: qđ animā agere eſſe dicit. ¶ Efflare: quaſi flatū exhalare. Virgilius dixit. Vitā exhalantē: ſecundū eos: q animā uētū eſſe uolunt. ¶ Ex animi ſentētia. Quotidiana loquutio: qua utimur quādo ſignificamus aliqd factū eſſe put optamus & uolumus. Cenſores ita uerba cōcipiebant. Et tu ex animi tui ſentētia uxorem habes. Quidam olim cauillator & ridicularius homo feſtiuiter reſpōdens. Habeo equidē inquit uxorē: ſed nō ex animi tui ſentētia: tum cenſor eū quod intēpeſtiue laſciuiſſet in ærarios rettulit.

Cauillatoris dictum.

¶ Animus: ab anima. Lactantius in libro de opificio. Alii ſanguinē animā eſſe dixerunt. Alii ignē. Alii uentū: unde anima uel animus nomē accepit: qđ græce uentus ἄνεμος dicit: unde & etiā pro ſpiritu & halitu & odore oris ponitur apud ſcriptores idoneos. Virg. animas & olētia medicora fouent illo. Plautus. Fetet anima uxori tuæ. Lucanus. Continuitq; aīam: ne q̄s effundere uoces poſſet. græci aīam ψυχην uocant quaſi ἀναψυχον: qđ reſpirando refrigeret. Cauſa enim corpori uiuendi eſt. reſpirādi & refrigerandi uim exhibens: uel quaſi: φυσιχιν quod .ſ. phyſin: id eſt naturam continet. auctor Plato in cratilo. & Origenes in libris periarchon.

Vnde aīa dicta & aīus.

¶ Animus ignis uidetur. Qui animam ignem eſſe putauerunt: hoc uſi ſunt argumento: quod præſente anima corpus caleſcat: recedente frigeſcat. Zeno conditor ſtoicæ ſectæ: & alii nō pauci animā eſſe ignem putauerunt. Democritus quoq; in eadem ſententia eſt. ¶ Vulgo. Quaſi dicat rudes ac male eruditos paſſim tradere ſuperiora. ¶ Proxime Ariſtoxenus muſicus. Ariſtoteles libro .vii. politicorum. Videtur inquit cognatio quædā eſſe nobis cū harmoniis & rithmis: quapropter multi ſapientum dixerunt. Alii quidem animum eſſe harmoniam: alii uero habere harmoniam. Idem libro primo de anima reprehendit eos: qui animā eſſe dicunt harmoniā: & quaſi concentū: quoniam inquit mouere nō eſt harmoniæ: animæ aūt attribuunt hoc omnes. itaq; cōuenit magis dicere harmoniam de bona corporis cōſtitutione q̄ de anima. Cum impoſſibile ſit: ut placet illi: animā eſſe harmoniā. Socrates apud Platonē in phedone. Non recte inquit harmoniā eſſe animā dicimus. attamen Ariſtoxenus hoc cum primis aſſerebat: quē litterarū ueterum diligentiſſimū: & Ariſtotelis philoſophi auditorē fuiſſe memoriæ proditum eſt: qui librum de pithagora ſcripſit. Ariſtoxeni hanc de anima opinionē refellit Lactantius: ſcite & eleganter oſtendens animam harmoniā eſſe non poſſe: quoniā inquit: fides ſua ſponte canere non poſſunt: animus autem ſua ſponte & cogitat & mouetur.

An harmonia ſit aīus.

¶ Fidibus. Cithara & chordis muſicis. Virg. Threicia fretus cithara: fidibuſq; canoris. ¶ Harmonia. Græci harmoniā uocant cōcentū in muſicis: qui ex diſſimillimorū uocū moderatione concors efficitur. Diapaſon harmoniam effici ex ſeptem tonis tradunt: hoc eſt, ut interpretat Pli. uniuerſitatem concentus. Illud annotandū: quod penultima corripit contra cōſuetudinē uulgi perperam producentis. Lucretius. harmoniam graii: quā dicunt. ¶ Intentionē. Concentū: modulationē a chordis intendendis. Alii legunt incentionē: ab incinnendo: id eſt canēdo: Sic. A. Gellius ſcribit: incētiones tibiarū fuiſſe medicinam plurimis hominum morbis. a Mar. Var. incentiua tibia dicta eſt ab incinendo, ſicut ſuccentiua a ſuccinendo. ¶ Cieri. Moueri fieri. ¶ Ab artificio ſuo. Cum eſſet muſicus, non receſſit a muſico artificio: tanq̄ anima ſimili ratione conſtaret in homine: qua concors modulatio conſtat in fidibus.

Xenocrates q̄ fuerit.

¶ Xenocrates. Hic diſcipulus fuit Platonis philoſophorū ſeueriſſimus: hebes ingenio ac tardus: adeo ut illum Plato diceret egere calcaribus: cuius uerbis tanta fides habebatur: ut cū iniurati nullius teſtimonium admitteretur: huic ſoli iniurato crederetur. ¶ Ante pithagorę uiſum. Pithagoras: ſectatoreſq; Pithagorę numeris cuncta contineri opinabantur: & animas ſociari corporibus certa numerorum ratione: quibus deficientibus archana uis illa ſoluitur: qua ſocietas ipſa conſtabat. Ariſtoteles quoq; recenſuit ſententiam philoſophorum: qui animam numerum eſſe crediderunt. ¶ Eius doctor. Xenocratis magiſter.

Nā & agere animā & efflare dicimus: & animoſos: & bene animatos: & ex animi ſententia. Ipſe aūt animus ab aīa dictus eſt. Zenoni ſtoico animus ignis uidetur. Sed hæc quidem: quæ dixi cor, cerebrū, animā, ignem uulgo: reliqua uero fere ſinguli, ut multi ante ueteres. Proxime autem Ariſtoxenus muſicus idemq; philoſophus intentionē ipſius corporis quandā uelut in cantu & fidibus: quæ harmonia dicit: ſic ex corporis totius natura: & figura uarios motu cieri: tanq̄ in cantu ſonos. Hic ab artificio ſuo nō receſſit. & tamē dixit aliqd qđ ipſum qle eſſet: erat multo ante & dictū & explanatū a Platone. Xenocrates aī figurā: & q̄ſi corpus negauit eſſe: uerū nūerū dixit eſſe: cuius uis: ut iā antea Pythagoræ uiſum erat: in natura maxima eſſet: eius doctor Plato

OMNI BONI.

¶ XENOcrates: diſcipulus Platonis & ex ſorore nepos. eratq; tardus ingenio: adeo ut cū illum Plato Ariſtoteli compararet: alterum freno: alterum calcaribus indigere dicebat. Alioquin ſeuero ſemper ac ſerio habitu & ore perdurabat. In academia uixit. phyrne nobile ſcortum dedita opera a quibuſdam intra eius cellam miſſa eſt: q ab eo orans lectuli partē accepit. Demū cū multa ne quicq̄ oraſſet impfecto opere diſcedēs: dixit ſe nō a uiro: ſed a ſtatua ueniſſe. Quidā aiunt a diſcipulis eius Laydē intromiſſam: fuiſſeq; ipſum tātæ cōtinētiæ: ut cū ſe ad libidinem tentari pſenſiſſet: pateret uirilia ſecari & uri. Tanta fuit eius uerbis adhibita fides: ut cum nullius iniurati teſtimonium admitteretur. illi ſoli iuſiurādum athenienſes remitterent. ¶ Cuius: Xenocratis.

triplicē finxit animā: cuius principatū.i.rationē in ca/pite: ſicut in arce poſuit: & duas ſeparare uoluit: irā & cupiditatē: quas locis ſuis diſcluſit: irā in pectore: cu/piditatē ſubter pcordia locauit. Dicearchus aūt in eo ſermone: quē Corinthi habitum tribus libris exponit: doctoꝝ hominū diſputantium primo libro multos lo/quentes facit: duobus Pherecratē quendā phtiotā ſe/nemq́ a Deucalione ortū differentē inducit: nihil eſſe omnino animū: & hoc eſſe nomen totū inane: fru/ſtraq́ & aīalia: & animātis appellari: neq́ in hoīe ineſ/ſe animū: uel animā: nec in beſtia. Vimq́ oēm eā: q̄ uel agamus qd: uel ſentiamus: in oībus corporibus uiuis æquabiliter eſſe fuſam: nec ſepabilē a corpe eſſe: qppe q̄ nulla ſit: nec ſit quicq̄ niſi corpus unū & ſimplex: ita figuratū: ut tēperatione naturæ uigeat & ſentiat. Ari/ſtoteles lōge omnibus (Platonē ſemp excipio) pſtans: & ingenio & diligentia: cum quatuor illa nota genera pricipioꝝ eſſet cōplexus: e qbus oīa oriren̄t: quītā quā/dā naturā cenſet eſſe: e q̄ ſit mens. Cogitare.n. & puī/dere: & diſcere: & docere: & inuenire aliqd: & tā mul/ta alia meminiſſe: amare: odiſſe: cupere: timere: angi: lætari: hæc & ſimilia eoꝝ: in hoꝝ quatuor generꝝ nul/lo ineſſe putat. Quintū genus adhibet uocans noīe: & ſic ipſum animū endelechiā appellat nouo noīe: quaſi quādā cōtinuatā motionē: & perhennē. Niſi quæ me forte fugiunt: hæ ſunt fere omniū de animo ſentētiæ.

¶ Triplicē: tripartitam. Dicearchus inducit dialogū corynthi: deinde in fine quēdam ſenem phtiotam: quę ciuitas eſt theſſaliæ: qui probat animum nihil eſſe.

¶ TRIPlicem finxit animā. Plato in timeo tripartitā animā eſſe dixit: primā eius rationabilē partē tenere capitis arcē: ſecundā excādeſcentiā: ſiue iraſcentiā: ad domiciliū cordis: atq́ præcordia deductā eſſe: tertiam ꝗ quā appetitū: cupiditatēq́ dicere poſſumus. in iecore habitantem facit infernaſq́ ſedes obtinere: ut popinas quaſdā & latinaꝝ latebras: totū uero hominē in capite uultuq́ eſſe: nāq́ prudentiā: ſenſuſq́ oēs capite conti/neri: cętera uero membra ancillari & ſeruire: tunc animanti ſanitatē adeſſe & pulchritudi/nē: cum ratio totā regit: parentq́ inferiores duæ partes. Cū uero iraſcentia: ſiue cupiditas ſibi ſubiecerint dominā illam: reginā q́ ratio/nē: tūc cuncta tumultuari: & pturbationibus uexari dicit Ariſt. hāc Platonis ſententiā ta/xare credit̄: cum ait. Quidā dicūt animā eſſe partibilē: & alio intelligere: alio cōcupiſcere. re enim uera nō partes animæ dicende ſunt: ſed potētiæ: unde ait idē Ariſt. aīam definiri: uegetatiuo: ſenſitiuo: intellectiuo: & motu: cū aīa ſit id: quo uiuimus: & ſentimus: & mo/uemur: & intelligimus. M. Var. aīas hominū diuidit in octonas partes. Quinq́ ſunt: qbus ſentimus. Sexta: qua cogitamus. Septima: q̄ pgeneramus. Octaua: qua uoces mittimus. ¶ Locis diſcluſit: diiunxit: diſſeparauit: Virg. Diſcludere nerea ponto. & prior Virg. Lucre/tius dixerat: Cōparibus iungi res & diſclude/re mundū. ¶ Dicearchus. Hic fuit meſenius: & opinatus eſt hominū exordiū nullum exti/tiſſe: tanq̄ ſemp fuerit humanum genus. com/poſuit tres libros. in qbus p dialogum diſpu/tatores diſſerebant: ſub quorū diſputatione ſuā ſup anima ſentētiā declarauit: quā animā nihil aliud eſſe arbitrabat̄: q̄ uim quandam atq́ potentiā æquabiliter fuſam. ſparſam: di/geſtā: tā in corporibus brutoꝝ q̄ hominum: q̄ corpore foret inſeparabilis: ut a morte nul/lus ſenſus ſupereſſet: ſed totū animal cōmoreret̄. qddā cōſimile ſenſiſſe uidet̄. Nōnulli eccleſiaſtici ſcripto/reſq́ ex traduce animas uenire cōfirmant: & ſimul cū corporali eas ſemine ſeminari: q̄ ſentētia oſtēdunt aīas eſſe mortales: ſi.n. ſicut aīalia cætera ex ſolo ſemine oriunt̄: ita eſſe de hoībus ſentiamus: ſupeſt ut idē ſit inte/ritus. Huic Dicearchi ſentētiæ ſubſcribit illud ex eccleſiaſte. Vnus interitus eſt hoīs & iumētoꝝ. & æqua utriſq́ cōditio. ¶ Phthiotā. Ex Phthia ciuitate Theſſaliæ. a qua Achilles Phthius dictus. ¶ A Deucaliōe. Sub quo di/luuium fuit: ante qd fuerat cataclyſmos.i. diluuium alteꝝ: qd Ogigis diluuium appellat: q̄m eius temporibus magnum factū eſt: & longe maius: q̄ poſtea fuerit tpe Deucalionis. ¶ Fruſtra animātes. Si nulla eſt aīa: cōſe/quētiū eſt: ut fruſtra dicant̄ aīalia & animātes: q̄ ab aīa nomē ſortiunt̄. Animātia aūt ſuperiorem tenēt locū: & aīalia ſub ſe habēt atq́ cōplectunt̄: tanq̄ genus ſpeciē. Sunt enim q̄dam: q̄ aīam habēt: nec ſunt aīalia: ſed ani/mātia: ſicuti ſatis & arbuſtis aīam alentē ineſſe tradunt: quā philoſophi recētiores uegetatiuā appellāt. Itaq́ uiuere & mori illa dicimus: nec animalia tū: ſed animātia nūcupant̄: ut docet Seneca libro.viii. epiſtolaꝝ mo/ralium. ¶ Platonē ſemp excipio. Vbiq́ Mar. Tullius Platonē anteponit omnibus philoſophis. eumq́ modo diuinum: modo deum philoſophoꝝ nominat: de quo dixit Ariſtoteles: Talem nulla ferrent ſecla futura ui/rum: q Apollinis filius creditus eſt: uerum recentiores philoſophi Ariſtotelē ſolū ſectātur: nec digitū quidem tranſuerſum ab Ariſtotelica eruditione diſcedunt: quā ſi bene perciperent pfecto cognoſcerent: dogma Pla/tonis & Ariſt. eſſe cōſimile. In hanc ſententiā ait in.v. de finibus: Ariſtoteles quē excepto Platone: haud ſcio an recte dixerim: principem philoſophoꝝ. ¶ Quatuor genera. Elementa ſignificat. ¶ Enthelechiā. Ariſt. in.i. de anima: animā entelechiam quandam eſſe tradit. Albertus quoq́ magnus inter Ariſtotelicos famigeratus libro.xvi. de animalibus. animā eſſe memorat entelechiā corporis organici. Ita cuncti Ariſt. interpretes una/nimiter tradūt. Sed hinc exorit̄ q̄ſtio. utrū enthelechiā: an endelechiā dicere debeamus: cū pximitas q̄dā ſit in pronuntiatu. in ſignificatu uero diſcriminatio non parua. Endelechia.n. per d ſignificat: ut hic interpræta/tur Cice. continuam motionem: qualis in anima cognoſcitur. endelechiſmos eſt continuata mobilitas. en/telechia uero per t ſignificatur pfectio quædam & conſumatio: & entelechęs perfectus. Ex hoc ciceromaſti/

BERO.

Potentia animæ

Dicearchus qui fuerit

Anima ex traduce

Deus philoſophorum Plato

Endelechia quid

ges cõſlarunt calũniam Ciceroni perinde ac ignaro nõ ſolum philoſophiæ:ſed etiam græcaꝝ litteraꝝ:tanq̃ parum ſcire:parũq; proſpicienter endelechiam dixerit cũ entelechiam dicere debuerit:quod Ariſtotelici omnes ſentiunt:tanq̃ Ariſtoteles animã eſſe dixerit entelechiã:hoc eſt ꝑfectionem quãpiam: perfecteq; naturæ ſubſtantiã cœleſtem & etheream:Ether enim ut inquit Apuleius:in coſmographia:nõ eſt elementum unum ex quatuor.quæ nota ſunt cunctis:ſed longe aliud numero quintum ordine primũ genere diuinum & inuiolabile:uel potius ex quinta nõ magis nominata natura q̃ non intellecta animam produxerit. Verũ ſiue entelechia ſiue endelechia dicatur anima:utrunq; probabile eſt:utraq; ſignificatio conueniens:nec ulla poteſt dici cauſa:cur hoc q̃ illud magis ſit Ariſtotelicũ.Nec ullo argumento colligere poſſunt: entelechiam potius q̃ endelechiã ab Ari.ſcriptũ eſſe:tã.n.uerbũ nouũ hoc q̃ illud:nec minus altero ſignificari animus q̃ altero põt.

Democritum enim illum magnum quidem uirũ:ſed leuibus & rotũdis corpuſculis efficientẽ animũ.cõcurſu quodã fortuitu omittamus.Nihil eſt.n.apud illum qd nõ athomoꝝ turba cõficiat:Haꝝ ſententiaꝝ q̃ uera ſit:deus aliqs uiderit:q̃ ueriſimillima magna quæſtio eſt.Verũ igit̃ inter has ſentẽtias diiudicare malumus? an ad ꝓpoſitum redire? A.cuperem eqdem utrũq; ſi poſſet:ſed eſt difficile confundere:quare ſi ut iſta non differamus:liberari mortis metu poſſumus:id agamus:ſin id non poteſt niſi hac queſtione animoꝝ explicata:nũc ſi uidetur hoc:illud alias.M.quod malle te intelligo:id puto eſſe cõmodius.efficiet.n.ratio:ut q̃cunq; uera ſit earũ ſententiaꝝ:quas expoſui:mors aut malum non ſit:aut ſit bonum potius.nam ſi cor aut ſanguis:aut cerebrum eſt animus:certe qñ eſt corpus:interibit cum reliquo corpore.ſi aer eſt:fortaſſe diſſipabitur ſi ignis extinguetur.Si eſt Ariſtoxeni harmonia:diſſoluetur.Quid de Dicæarcho dicam:q nihil omnino animum dicat eſſe.His ſentẽtiis omnibus

BERO. Democritus qui

ℭ DEMOcritum.Democritus abderites.theologiam & aſtrologiã didiciſſe fert̃ a magis & chaldeis:cũ gymnoſophiſtis quoq; cõgreſſus eſſe.in philoſophia pentathlos extitit.i.quinq; certaminũ ſcius:nãq; naturalia:moralia:mathematica:liberales diſciplinas:artiũq; omniũ peritiã callebat:huic omnia q̃ a mortalibus fierent:ridicula ac ridenda uidebant̃:ſicut Heraclito flenda.unde gelaſinus cognominatus:de quo Seneca.Oratius.Iuuenalis cæteri.Hunc Pli.uirũ ſagacẽ & uitæ utiliſſimũ fuiſſe refert:ſed nimio iuuandi mortales ſtudio prolapſum.Hic ſequutus ſectam

Mundus ex athomis

doctoris leucippi ex athomis inter ſe temere coeuntibus dixit mundum eſſe concretum:quæ corpuſcula ſunt inſecabilia:leuia:aſpera:rotunda:augulata & hamata ex eiſdẽ corpuſculis animũ quoq; conſtare credidit ſpiritu inſerto:ſed ut ait Lactan.in lib.de ira dei.quanto melius fuerat tacere:q̃ in uſus tã miſerabiles:tam inanes habere linguã.M.Tul.quoq; in.ii.de natura deoꝝ illudens hos:qui ex athomis cuncta cõſtituunt. Si inquit mũdum efficere põt concurſus athomoꝝ:cur porticũ aut templũ:cur domũ:cur urbem nõ poteſt?quæ ſunt minus operoſa:& multo quidem faciliora.Tradit tamen Ariſtoteles Democritum dixiſſe:animum eſſe ignem.

Opiniones animę cõpluſculæ

⸿ Haꝝ ſententiaꝝ.Pręter has ſententias:aliæ quoq; ſunt alioꝝ philoſophoꝝ ſup aĩa opiniones:quas diſperſim traditas in unũ collegimus.Hippon.aĩam dixit eſſe aquã.Diogenes aera.Anaxagoras νουν:idest mentẽ & intellectũ.Poſſidonius ideã:Aſclepiades qnq; ſenſuũ exercitiũ ſibi conſonũ:Hippocrates ſpiritũ tenuẽ ꝑ corpus oẽ diſpſum.Heraclitus ponticus lucẽ:Heraclitus phyſicus ſcintillã ſtellaris eſſentiæ.Critolaus conſtare eã de quinta eſſentia.Hipparchus ignẽ:Anaximenes aera.Empedocles & cricias ſanguinẽ.Parmenides ex terra & igne.Xenophanes ex terra & aqua:quidã calidũ dicunt animam:quidã frigidum:propter reſpirationem.Mar.Varro.ita definit.anima eſt aer cõceptus ore:deferuefactus in pulmone:tẽperatus in corde:diffuſus in corpus.inter tot diſſidia philoſophoꝝ obtinuit tamen ſententia ſuũ eſſe aĩę incorporalitatẽ:immortalitatẽq;.⸿ Magna quæſtio:Quid ſit anima inquit Lactãtius nondũ inter philoſophos cõuenit:nec unquã fortaſſe cõueniet:ignoratur enim:quæ ſit natura animę.⸿ Nunc hoc.ſ.agamus.⸿ Illud alias.ſ.agemus.⸿ Si anima eſt:ideſt aer & ſpiritus:quod Diogenes:& Varro:& alii animam eſſe tradiderunt.

OMNI BONI.

ℭ LEVIbus:politis.⸿ Haꝝ ſiue aꝝ.ſiuum illud retinet:ut nihil affirmet.⸿ Diiudicare:decernere.⸿ Difficile:moleſtũ.⸿ Ratio:ꝓbatio & argumẽtatio.⸿ Quid hoc:alterã partẽ ſuperius probauit ꝑ diffinitionẽ mortis & opiniones de aĩo:ſed qa grauiores & prudẽtiores phi dicũt animũ ĩmortalẽ:ita arguũt a cauſa ad effectũ:ſi ꝑ mortẽ ad ĩmortalitatẽ ꝑducimur:malũ eſſe nõ põt:cuius effectus bonus ipſum quoq; bonũ.ſi animi ĩmortales ſunt:mors malũ nõ eſt:ſed animi ĩmortales ſũt.qd negaſ.Cicero ab auctoritate oĩum ꝓbat:omnes putãt aĩos ĩmortales:opinione ſibi a natura ĩſita.negaſ.Probat Ci.a ſignis ĩ cõprehẽſione ab eoꝝ q fecerũt & faciũt

Romanorum religio

hoĩes.Nã & ſepulchra cõſtituũt:& alia monumẽta:q nifi eſſent qcq̃ poſt mortẽ nõ facerẽt.⸿ A religione:romani multos ĩ deoꝝ numero habuerũt:ut Romulũ:auguſtũ:& græci:ut Herculẽ:Iouẽ:Saturnũ.Pręterea ab eo ꝙ ſiticũ aliqs uita exceſſit:oẽs eius affines merent:& nemo cauſa ſua meret:ſed putãt illũ:q iã mortuus ſit:ꝑcipere incõmoda ſua.Præterea ſenes decrepiti:q iã morituri ſunt:arbores ĩſerẽre:& plãtare uidemus:qa putãt etiã aĩum ſuũ fructũ aliquẽ ꝑcẽpturũ:& teſtamẽta faciũt.Aliud argumentũ ab auctoritate:ſũmi hoĩes cre-

Arg.ab auctoritate

diderũt aĩum ĩmortalẽ:negaſ.ꝓbat:ſũmi ſunt hoĩes:q plurimũ ualeãt ĩgenio:poetas & moltos numerat:& opifices:uel q ꝑclare aliqd geſſerũt:& Her.tot labores nõ ſubiiſſet:niſi putaſſet aĩum ĩmortalẽ:& epaminundam & multos alios:& meipſum putas tanta pro repu.ſubiiſſe:niſi exiſtimaſſem animum immortalem.

BERO.

¶NIHIL Poſt mortem. Quoniam his prædictis ſententiis declaratur animas eſſe mortales: & a morte nullum ſenſum eſſe ſuperſtitem: ſed cum uita ſimul amitti. ¶ Reliquorum ſententiæ. Vt Platonis: ut Ariſtotelis: ut cæterum: qui animas eſſe immortales affirmant. ¶ In cœlum: quaſi in domicilium. in. vi. de re pu. ait. M. Tullius. Hinc profecti huc reuertuntur. & Oratius. Serus in cœlum redeas. Seneca in epiſtolis. animã Scipionis in cœlum: ex quo erat: rediiſſe perſuadeo mihi. ¶ Librum de animo. De animæ immortalitate. Hic Platonis liber alio nomine inſcribitur phedon: a nomine uidelicet phedonis philoſophi elidenſis: qui fuit ex cohorte illa ſocratica. ingenio liberali: & ut quidam ſcripſerunt: ſeruitutem ſeruiuit lenoni perinde q̃ſi meritorius puer: queſtuariũq; mancipium eum cebes ſocraticus emiſſe dr̃: habuiſſeq; in philoſophũ diſciplinis: atq; is poſtea philoſophus illuſtris fuit: cuius nomini Plato illũ librũ diuinũ de immortalitate animæ dedit. ¶ Aſſenſio elabit. Græci ſyncatatheſin uocãt: quã latini aſſenſioné: ſine qua multa cõprendi & pcipi ſenſibus nõ poſſunt: nec memoria quoq;: nec notitiæ rerum: nec artes ſine aſſenſione conſtare poſſunt: Per aſſenſioné enim cognita approbamus. unde arceſilas & carneades explodendi: quibus uiſum eſt nihil percipi poſſe: quo cõceſſo tollendus aſſenſus eſt: quod enim eſt tam futile q̃ quicq̃ approbare nõ cognitum. Has aũt pbationes: quas græci Syncatatheſes ut diximus: latini aſſenſiones uocant. uoluntarias eſſe ſcribit Au. Gellius: fieriq; hoĩum arbitratu: qbus uiſa noſcunt: diiudicanturq;. Vnde ſapiens. Multis nõ aſſentitur: quæ inſipiens ſua aſſenſione approbat: putans talia eſſe qualia ſibi primo animi ſui pulſu uiſa ſunt. Aſſenſiones aũt iſtæ elabuntur cum nõ pſeueramus in approbatioñe. incipimuſq; reprobare id: qd prius approbabamus. ¶ Carendũ eſſe. Q d futuri tpis eſt: qui metus angit animos mortaliũ pauentiũ: ne toti extinguant: & oĩs ſenſus una cũ corpore intereat: ſicut in brutis animãtibus. ¶ Valere plurimum. Apud bonos iudices: ut inquit Lactantius in. iiii. Di. inſtitutionum: ſatis habent firmitatis teſtimonia ſine argumẽtis. Ad auctoritatem: ut Diomedes tradit: quemadmodum ad anchoram decurritur. & auctore Quintiliano: ſummorum uirorum auctoritas pro ratione eſt. Tanta fuit olim Pythagoræ apud Pythagoricos auctoritas ut etiam ſine ratione ualeret: qui ſiquid affirmare diſputando uoluiſſent dicere ſolebant αὐτὸς ἔφα ipſe dixit. Cicero tamen arbitratur in ſecũdo de diuinatione non eſſe philoſophi uti teſtibus: quem oportet argumentis & rationibus: quare quicq̃ ita ſit docere. ¶ Antiquitate. Scilicet uti poſſumus. tãta eſt inquit Lactantius auctoritas uetuſtatis: ut inquirere in eam ſcelus eſſe dicatur. Itaq; creditur ei tanq̃ cognitæ ueritati. Vetera: ut elegãter refert Quintilianus: maieſtas quędã: & ut dixerim: religio cõmẽdat: hinc a poetis uetuſtas ueneräda nuncupat. ¶ Quo propius. Quanto uicinius. ¶ Ab ortu. Ab origine prima mũdi & hoĩum. ¶ Eo melius. Tãto melius. ¶ Caſtos appellat. Lego caſcos. caſcũ. n. ſignificat uetus. cuius uerbi origo ſabina eſt. Verſus ennianus. Quo priſcos appellat caſcos hic eſt. Quam primum caſci populi genuere latini. Manilius ait. caſcum duxiſſe caſcam non mirabile eſt. i. uetulam nupſiſſe ſeni. Papinius in epigrammate. quod in adoleſcenté fecerat caſcũ. Ridiculũ eſt inqt: cũ te caſcũ tua caſca dicit. Inde caſſinũ oppidũ dictũ: qd uetus. & caſſinũ forũ uetus appellãt. Oſcorum lingua caſnar ſenex dictus. In codicibus feſti Põpeii caſſum pro antiquo legit: cũ caſcum legẽdũ ſit. ¶ Funditus. Ita ut nullus ſenſus poſt fata relinqueretur.

Phedon q̃ fuerit

Syncatatheſes q̃

Auctoritas p ratione

Caſcũ quid

nihil poſt mortem pertinere ad quẽquam poteſt: pariter enim cum uita ſenſus amittitur. Non ſentientis autẽ nihil eſt ullam in partẽ quod interſit. Reliquorum ſentẽtiæ ſpem afferunt. Si te forte hoc delectat poſſe animos: cũ e corporibus exceſſerint: in cœlũ quaſi in domiciliũ ſuum peruenire. A. me uero delectat: idq; primum ita eſſe uelim: deinde etiam ſi non ſit: mihi tamen perſuaderi uelim. M. quid tibi ergo opera noſtra opus eſt? num eloquentia Platoné ſuperare poſſumus? euolue diligenter eius eum librum: q eſt de animo. Amplius qđ deſideres nihil erit. A. feci me Hercule: & qdem ſæpius: ſed neſcio quomodo dum lego: aſſentior. Cum poſui librum: & mecũ ipſe de immortalitate animorum cœpi cogitare: aſſenſio oĩs illa elabitur. M. quid hoc? das ne aũt manere animos poſt mortẽ? aut morte ipſa interire? A. do uero. M. quid ſi maneant. A. beatos eſſe cõcedo. M. ſi intereant. A. non eſſe miſeros: quoniam ne ſint quidem. nam iſtuc coacti a te paulo ante conceſſimus. M. quomodo igitur: aut cur mortem malum tibi uideri dicis? q̃ aut beatos nos efficiet animis manẽtibus: aut non miſeros ſenſu carentes? A. expone igitur niſi moleſtum eſt: primum animos ſi potes: remanere poſt mortem: tum ſi minus obtinebis (eſt. n. arduum) docebis carere omni malo mortem. Ego. n. iſtuc ipſum uereor: ne malum ſit: non dico carere ſenſu: ſed carendum eſſe. M. auctoribus quidem ad iſtam ſententiam quanuis obtinere uti optimis poſſumus: quod in omnibus cauſis & debet: & ſolet ualere plurimum: Et primum quidem omni antiquitate: quæ quo propius aberat ab ortu & diuina progenie: eo melius ea fortaſſe: quæ erant uera cernebat. Itaq; unum illud erat inſitum priſcis illis quos caſtos appellat Ennius: eſſe in morte ſenſum: neq; exceſſu uitæ ſic deleri hominem: ut funditus interiret. Idq; cum multis aliis rebus: tum e

OMNI BONI.

¶ ANtiquitate: eam laudat: quam teſtimonii loco affert: quod ſemper faciẽdum eſt. ¶ Inſitum innatum.

pontificio iure: & cerimoniis ſepulchrorum intelligi li cet: quos maximis ingeniis pditi: nec tanta cura coluiſſent: nec uiolatas tã inexpiabili religione ſanxiſſent: niſi hæſiſſet in eorum mentibus: mortẽ nõ interitũ eſſe omnia tollentẽ: atq; delentẽ: ſed quãdã quaſi migrationẽ cõmutationẽq; uitę: q in claris uiris & fœminis dux in cœlum ſoleret eſſe: in cæteris humi retineretur: & pmaneret: tamẽ ex hoc & noſtrorũ opinione Romulus in cœlo cũ diis agit æuum: ut famæ aſſentiens dixit Ennius. Et apud græcos: indeq; perlapſus ad nos: & uſq; ad Oceanum Hercules tantus: & tam præſens habetur deus. Hinc Liber de Semele natus. Eademq; famæ celebritate Tindaride fratres: qui non modo adiutores in præliis uictorię populi Romani: ſed etiam nuntii fuiſſe peribentur.

BERO.

Pontifices interpretes religionũ

¶ PONtificio iure cõſtituto a põtificib⁹. Numa põpilius põtificẽ fecit: ei q; ſacra oĩa attribuit: eiuſq; ſcitis ſacra oĩa priuata & publica ſubiecit: īſtituitq;: ut idẽ põtifex nõ cœleſtes mõ cerimonias: ſed iuſta quoq; funebria: placãdoſq; manes edoceret. Liui. auc. M. T. ĩ orõne p domo ſua põtifices appellat antiſtites deorum. ĩterptes cerimoniarum. Spõdeũ pedẽ appellarũt põtificiũ: qm̃ eo ĩ ſacris utebanť. neoterici ius põtificiũ canonicũ appellãt. ¶ Cerimõiis ſepulchrorum. Sũt q̃dã cerimõiæ ſepulchrales: q ptinẽt ad funerationẽ & ĩpẽſam: ſtructurãq; ſepulchrorum. Titulus eſt apd iuriſcõſultos de religioſis & ſũptibus funerum. Alter quoq; titulus ẽ de ſepulchro ędificando: quo ſcribit Vlpianus. Religiõis ĩtereſt monumẽta extrui & exornari. Sepulchri uiolati tãq̃ religioſi loci actio ĩ primis dať: ut ſcri. Iulianus: titulo de ſepulchro uiolato. Vbi annotãdũ ẽ: ſepulchra hoſtiũ nobis religioſa nõ eẽ: ideoq; lapides ĩde ſublatos ĩ quẽlibet uſũ cõuertere poſſumus.

Sepulchri uiolati actio

Sepulchri ãt appellatiõe oẽm ſepulturę locũ ꝯtineri exiſtimãdũ ẽ. Sepulchri uiolati actio ĩfamiã irrogat. M. Tul. refert leges de ſepulchris: qb⁹ pcipiť. ſepulchrorum magnificẽtiã eẽ minuẽdã. Plato quoq; lib. xii. de legibus extrui uetat ſepulchrũ altius q̃ qđ quinq; diebus uiri quinq; cõſtrueř poſſint. Lapides quoq; ſupſtrui pcipit ñ maiores q̃ ut poſſint defũcti laudes q̃tuor ſolũ heroicis uerſibus ęditas cõprehẽdere. Cõtra ęgyptii ſepulchra magnificenter ędificãt: cũ ĩ extruẽdis domibus ſint incurioſi: ſepulchra. n. defunctorum ſempiternas domos: qm̃ apud inferos infinitũ ſit tẽpus uocãt: domos uero diuerſoria tanq̃ breui tpe a nobis inhabitãdas. ¶ Sanxiſſent: cõſecraſſent: cõfirmaſſentq;. id. n. ſancire ẽ. ¶ Hęreret: infixũ eſſet. ¶ Quaſi migrationẽ. M. Cato in libro de ſenectute diſſerẽs ait. Ex uita iſta diſcedo tãq̃ ex hoſpitio: nõ tãq̃ ex domo. Cõmorãdi. n. natura diuerſoriũ nobis nõ habitãdi dedit. ¶ Dux in cœlũ: ſm philoſophorum altã ſciẽtiã loquutus eſt: q deprehẽderũt: bene uiuẽtiũ alas ad cęlũ: ideſt ad originẽ ſuã ſtatim redire: male uiuentiũ uero diutius in his pmorari corporibus: & erraticas circũ terrã uolutari. ¶ Ex hac opinione. Ex ea opinione: q aĩos ĩmortales tradit hoĩes p apotheoſin referunť in numerum deorum: & diis aſcribunť: ſic Romulus: ſic Hercules: ſic Bacchus: ſic innumerabiles alii creduntť eſſe recepti in numerum deorum. De Romulo Romæ cõditore in cœlũ rapto in numerum deorũ aſcripto. Liuius. Dionyſius. Ouidius: & cæteri multa pdiderũt. ¶ Inde plapſus ad nos. Romani ſacra Herculi fecerũt ritu græco ex Romuli īſtituto: ut docet Liuius. Refert Herodotus ita græcos ab egyptiis tranſtuliſſe ſacra herculis: ſicut a græcis romani mutuati ſũt. Fuit. n. apud ęgyptios Her. unus ex. xii. diis. in numeros fuiſſe Her. ferũt: ſed thebanũ cũ primis diuulgauerunt. ¶ Et uſq; ad oceanũ. Hercules religioſe coliť apud gaditanos: q populi ſunt inſulani in oceano athlãtico: ex quo illud. Gades Herculis humidũq; tybur. olim Hãnibal Gades pfectus Herculi uota exoluit: & ſacra fecit. ꝑut Liuius: & Silius meminerũt. ¶ Hinc ex hac ĩmortalitatis opinione. ¶ Liber ſemele natus. ſ. hť deus. Multos aũt fuiſſe liberos: ſiue Bacchos: ſiue Dionyſios: pdiderũt eruditi: & explicat Diodo. Celebratior aũt eſt & uulgatior: q ex ſemele & Ioue genitus eſſe fertur: quẽ Diodo. tertiũ fuiſſe autumat: & thebis boetiis natũ: q dictus eſt liber: uel qa liberat ſeruitio curarum aĩum: ut ſentit Seneca: uel ob licẽtiã linguę. fiũt. n. pleriq; ex ebrietate liberiores: petulãtioreſq;: uel qa libertatis deus ẽ: & ut auc. eſt Plu. p boetiæ libertate pugnauit.

Liber pater unde

¶ Tindaridę fr̃es. Caſtor & pollux ſignificanť. Nã ut inqt Auſonius. Tindareus pr̃ his & Iuppiter hic putat: hic ſcit. ¶ Nõ mõ adiu. In. vi. Trãqlli cõmẽtario enarrauimus: q̃eadmodũ Caſtor & Pollux Domitio ænebarbo de uictoria nũtiarũt: cui minime credẽti malas barbãq; manibus pmulſerũt: & ex fuſca in flauã cõuerterũt: unde a barba rutila æneiq; coloris ænobarbi dcĩ. hinc ait Tertul. barbã a caſtoribus tactu irrofatã. Dióy. quoq; ĩ. vi. antiqtatũ miraculũ memorat de Caſtoribus: qđ. ſ. ĩ pugna ad lacũ regillũ apparuerit duo forma auguſtiore: ducẽtes eqtatũ romanũ aduerſus latinos: q haſtis feriebãt: ppellebãtq; aduerſarios: ſocios uero cohortabanť: q potiſſima cã fuit: ut latini fugarenť: & caſtra capenť: iidẽ mox uiſi ſunt ſudorẽ equorum abluẽtes. iuxta iuturnę fontẽ: dei e cõſpectu mortaliũ ſe ſubduxerũt. Tũc ædes Pollucis & Caſto. in foro extructa ẽ: quos tindaridas appellãt: ſicẽ Helena eorum ſoror tĩdaris nũcupata. Quinẽt tradũt hiſtorici: tindaridas fuiſſe opitulatores locrẽſiũ in bello aduerſus crotoniatas: uiſoſq; pugnare q̃diu pfligati ſunt hoſtes.

Caſtores opitulatores qui

OMNI BONI.

¶ PONtificio: canonico. ¶ Sãxiſſent: Sãcire ẽ pœna ſanguis aliqd cõſtitueř. ¶ Hęſiſſet: fixũ eẽt. ¶ Nrorum romanorum & latinorum. ¶ Ad nos: qa ad euãdrũ puenit: & ibi ĩterfecto Cacco ara maxĩa cõſtituta ẽ ei. ¶ Adiutores: in pliis: bello latino: quo die pugnatũ eſt apud lacũ regillũ: uiſi ſunt duo iuuenes in eqs albis iã plio cõfecto in fluuio eqs ſuis aquã pbẽtes. ¶ Nũtii: qa duo iuuenes in eqs albis cuidã iuueni ĩperarũt: ut nũtiaret populo romano Perſen ab Aemilio captũ in macedonia & profligatũ. Illi adhibituros dicerent: barba eũ quã nigram habebat: rubea facta eſt: unde Aenobarborum familia dicta eſt a barba ænea

Iuuenum uiſio

¶ INO. fabulam

Q uid? Ino Cadmi filia: nōne leuchotea nominata a græcis matuta hēť a noſtris? Quid? totū ꝑpe cœlū: ne plures ꝑſequar: nōne humano genere cōpletū eſt? Si uero ſcrutari uetera: & ex his ea: q̄ ſcriptores græciæ ꝓdiderūt: eruere coner: ipſi illi maioꝝ gētium dii: q habētur: hinc a nobis ꝓfecti in celū reperiētur. Quære quorū demoſtrātur ſepulchra in græcia: reminiſce re: quoniā es initiatus: q̄ tradanť myſteriis: tum deniq̄ q̄ hoc late pateat: intelliges. Sed qui nōdum ea: q̄ multis poſt annis tractari cœpiſſent: phyſica didiciſſent: tātū ſibi perſuaſerā: quātum natura admonēte cognouerāt: rationes & cauſas rerum non tenebāt. Viſis quibuſdam ſæpe mouebantur: hiſq; maxime nocturnis: ut uiderentur hi: qui uita exceſſerant uiuere. Vt porro firmiſſimum hoc afferri uideatur: cur deos eſſe credamus: ꝙ nulla gens tā fera: nemo omnium tā ſit imanis: cuius mētem nō imbuerit deoꝝ opinio: multi de diis

¶ INO. fabulā inonis refert Ouidius l. iiii. metamorphōſeos, quēadmodū. ſ. ino una cū melicerta filio de ſcopulo ſe pręcipitem miſit ī mare, amboq; facti ſunt dii marini de quibus Cypnianus ſic refert. Melicertes & leucotea precipitāť ī maria, & fiunt poſt modo maris numina. ino dicta leuchotea, q̄ſi candida dea a græcis a latinis matuta, unde in faſtis ait. Leucothoe graiis matuta uocabere noſtris. Autumat Priſcianus matutam eſſe auroram, a qua matutinus deducitur, ſic enim ſcribit in ſecundo. Matutinus a matuta, quæ ſegnet aurorā uel ut quidam leucoteam. Illud obiter annotandum, quod annotatu dignum eſt, ancillis ædem matutæ ingredi nefas fuiſſe apud Romanos, cum unā tantū introducant, quam alapis cedunt. Cauſa eſt quod ino ancillas peroſa ſit, uirum rem habere cum ſerua ſuſpicata, apud hanc quoq; deam ſuis filiis bona non optant, nepotibus optant, propterea quod ino in filiis extitiſſe infęlix uidetur, in filio uero ſororis baccho fęlix, cui mammam præbuit, mittiq; erga illum & humano ingenio fuit. ¶ Humano genere. Plinius in hanc ſententiam, Maior celitum populus etiam q̄ hominum intelligi poteſt, hic autem eſt uetutiſtiſſimus referendi bene merentibus gratiam mos, ut tales numinibus aſcribant. ¶ Gentium dii. Lactantius, Tertullianus, Cyptianus euidentiſſime probaut, deos gentium homines fuiſſe, ut Iouē. Neptunum. Iunonem. eſculapium. & id genus īnumeros. Cicero quoq; in libro de cōſolatione non dubitauit dicere deos, qui publice colerentur homines fuiſſe. Quinetiam Lactantius cum diceret, totum pæne cœlum humano genere cōpletum, allegat hæc uerba ex tuſculanis. Idem ī libro de ira dei. Nimirū īquit hi omnes, q coluntť, ut dii, homines fuerūt. ¶ Demōſtrantur ſepulchra. M. Varro. Solinus. Cyprianus cęteri. tradūt ſepulchrum Iouis in creta uiſitatū in oppido cnoſo fuiſſe, quod inditio eſt iouē hominē fuiſſe, hinc Lucanus. Tam mendax magni tumulo q̄ creta tonātis. Item in oeta mōte fuit ſepulchrū herculis, quē pyrā uocāt: In nyſa ſepulchrum Bacchi, de quo tamē uarie ꝓditur. Ob hoc dixit Plinius Quęrat nunc aliquis, quod liberi patris ſit ſepulchrum. Initiatus. Imbutus ſacris, ſacratus. Initia enim ſacra dicuntur. Ait. Mar. Varro. ꝙ initiis cereris porci immolantur, & ꝙ initiis pacis, fœdus cum feritur, porcus occiditur. Alio nomine initiationes nuncupātur: quæ ut ait Tertullianus, ſemper arcent prophanos, & arbitris cauent. ¶ Myſteriis. ſacris. Secluſa ſacra antiquitus dicebātur, q̄ græci myſteria appellant. Vnde myſte dicti ſacerdotes. ut apud Auſonium. Senecam. & papinium. Et ſymmiſte cōſacerdotes, eiuſdemq; ſacris initiati, qua dictione Apuleius. Sidonius Hieronymus utūtur. In myſteriis autem tradebantur multa arcana, quæ in uulgus annūciāda nō ſunt. Cum auctore Tertulliano omnibus myſteriis ſilentii fides debeatur. Symbula quędam ſunt myſtica. quæ docēt homines fuiſſe, qui prodiis colebantur. Lege Euſebium in preparatione euangelica. In ſacris iſidis & ſerapidis erat ſimulachrum, quod digito labiis impreſſo admonere uideretur, ut ſilentium fieret, quod ſignificat, ut inquit Auguſtinus, ut homines eos fuiſſe taceretur. Dicebatur autem monitor ille ſilentii deus harpocrates, de quo idonei ſcriptores non pauca, de quo catullianum eſt illud. Factum me eſſe puta harpocraten. ¶ Phyſica, Philoſophias phyſicas, ſiue naturales, quæ cauſas. rationeſq; rerum perſcrutantur, imperiti philoſophos irreligioſos putant: tanquam deos eſſe abnuant, qui ueluti rerum naturæ patroni cauſas meras, & ſimplices rimantur. ¶ Viſis quibuſdam. Græci φαντασμα dicunt, quod. M. Tullius docente macrobio uiſum uocat, quæ ſpecies una & nomen eſt eorum, quæ dormientes uidere ſibi uidentur. ¶ Qui uita exceſſerant. Sic apud Virgilium. Viſa de hinc cœlo facies de lapſa parentis. Anchiſæ ſubito tales effundere uoces. Macrobius oraculum dici autumat, cum inſomnis parens, uel alia ſancta, grauiſq; perſona quippiam denunciant. ¶ Firmiſſimum. Pro potentiſſimo argumento. ¶ Deorum opinio. Perſuaſum, inſitumq; a natura ēſt cunctis mortalibus deos eſſe, & quamuis uaria ſit de deo inter homines opinatio atq; diſſidium, nemo tamen ferme eſt, qui deum neget. Preclare enim Ariſtoteles inquid, & a Mar. Tulio repetitū eſt. Si eſſent homines, qui ſub terra ſemper habitauiſſent, & deinde repente euadere in hæc loca, quo nos incolimus, atq; exire potuiſſent, pulchritudine mundi. curſibuſq; ſtellarum ordinatiſſimis conſpectis, profecto & eſſe deos & hæc tanta opera deorū eſſe arbitrarentur. Lactantius quoq; neminem eſſe ait tam rudem tam efferis moribus, qui non oculos ſuos in cœlum tollens, eſſe intelligat aliquam dei prouidentiam: qua regatur hoc omne: quod cernitur.

¶ INITIAtus, Initiare religione imbuere. Athenis cū homines initiabantur, docebant eos quoſdam ritus: & quædam uerba: quæ fiebant in myſteriis paruis & magnis: nec licebat niſi ciui attico. Sed qui nūdum, poſſet dicere quod illi antiqui exiſtimabāt hæc phyſica ratione. Cui reſpōdet: illos nōdum phyſica tenuiſſe

BERO. Leucothea q̄. Matuta q̄. Sepulchrū iouis ī creta. Harpocrates. Deos eſſe conſenſus gentiū eſt. OMNIBONI. Initiare quid.

praua ſentiūt: id enī uitioſo more effici ſolet: oēs tamē eſſe uim, & naturā diuinā arbitrātur. Nec uero id collocutio hominū, aut cōſenſus effieit: nō inſtitutis opinio eſt cōfirmata, nō legibus. omni aūt in re cōſenſio omniū gentiū, lex naturæ putāda eſt. Quis eſt igitur, q ſuoꝝ morté primū nō eo legūt: ꝙ eos orbatos uitæ cōmodis arbitretur? Tolle hác opinioné: luctū ſuſtuleris. Nemo.n. mœret ſuo incōmodo. Dolēt fortaſſe, & angunť. ſed illa lugubris lamētatio, fletuſq; mœrés, ex eo eſt: ꝙ eū, qué dileximꝰ, uitæ cōmodis priuatū arbitramur: idq; ſentire. Atq; hæc ita ſentimus natura duce, nulla ratione, nullaq; doctrina. Maximum uero argumētū eſt, naturā ipſam de imortalitate animoꝝ tacitá iudicare: quod omnibus curæ ſunt, & maxime qdé, q̃ poſt morté futura ſint. ſerit arbores, quæ alteri ſæculo proſint ut ait Statius in ſynephebis: quid ſpectans? niſi etiam poſtera ſæcula ad ſe pertinere. Ergo arbores ſeret diligens agricola: quarum aſpiciet baccham ipſe nunq̃. Vir magnus leges, inſtituta, remp. cōſerit Quid procreatio liberorū? quid ꝑpagatio nominis? qd adoptiōes filioꝝ? qd teſtamētoꝝ diligētia? qd ipſa ſepulchroꝝ monumēta? quid elogia ſignificāt? niſi nos [illegible] [futura] etiá cogitaŕ? Quid illd? Nū dubitas qn

BERO. PRAVA ſentiūt. Alii arbitrātur deū eſſe: ſed mortalia nō curare. Alii m̄rimonia inter deos eſſe crediderūt. aliis nullus eſt deoꝝ reſpectus: aliis pudēdus. Diagoras qdá athenis fuit: qui nullū oīno deū eſſe diceret:

Atheos q. ob eáq; ſnīam cognominatus eſt atheos. Protagoras quoq; extitit: qui ſibi diceret nō liq̄re: utrū eſſet aliquis deus. Ob hoc athenienſes ipſum utpote ſpium & irreligioſum ſuis finibus expulerūt: libroſq; eius in cōtione exuſſerūt. Male: ut inquit Aug. uiuiť: ſi de deo nō bene crediť. Lex naturæ. Conſenſus hoīum cunctoꝝ habēdus eſt ꝑ lege naturæ: ius enim naturale: ſiue naturæ legé appellāt iuriſcōſulti. id quod natura oīa aīalia docuit: ut id nō ſolū ad hoīes: ſed etiam ad brutas aīantes referať: cui ꝑximū eſt ius gentiū: quo humanæ gentes utūtur. Primus gētiū cōſenſus cōſpirauit: ut ſonū lr̄is uterētur: ſecūdus

Cōſenſus gentium. gētiū cōſenſus in tōſoribus fuit. Tertius cōſenſus fuit ī oraꝝ obſeruatione: ut Pli. refert. Nos uero dicamus primā gētiū cōſenſioné fuiſſe: ut deū eſſe arbitrarētur. Luctū ſuſtuleris. Luctus egritudo ē ex eius: q charꝰ fuerit interitu acerbo ī luctu atrati ſūt: purpura auroq; depoſitis: cū eluxerūt nigrā ueſté exuunt: purpurāq; relumūt: & ita intelligédū eſt apud Liuium ſcribētem matronas luxiſſe brutū ut parenté annuo tpe. Meret. Meror egritudo flebilis eſt. Mæſtitudo dicebať: q̄ nunc mæſtitia. Merere dictū eſſe a marcere autumat. M. Varro: q; meroŕ corpus marceſcere diciť. Lugubris lamētatio. leſſum intelligi uult: q̄ uox lugubré eiulationé ſignificat: quāuis ſextus helius &

Leſſum qd. Lucius Attilius ſuſpicati ſint leſſum eſſe aliqd ueſtimēti genus funebris: & ita īterꝑtati ſunt uerba legis. xii. tabularū: quæ hæc ſunt. Ne ue leſſum funeris ergo habēto: quibus ſignificatur lamētationé lugubrem in funeribus prohiberi: tolliq;. Idq; ſentire. Tamq̃ mortuus ſentiat: ſe priuatū uitæ cōmodis: quod ſi ita ſit: argumētū haud dubiū eſt īmortalitatis. Quæ poſt morté futura. in hanc ſententiá air Pli. de homine loquens. Vni aīantū luctus eſt datus: uni ſuperſtitio: uni ſepulturæ cura: atq; etiam poſt ſe de futuro. Pliniani codices de futura habent: tu uero lege de futuro: ut ſit ſenſus: uni homini de futuro: hoc eſt de rebus poſt ſe futuris curam eſſe. Serit arbores. M. T. in catone eadem refert explicatius: cum ait Serūt arbores: quæ alteri ſæculo proſint. ut ait Statius nr̄ in ſynephebis. Nec uero dubitat agricola: q̄uis: ſenex quærenti: cui ſerat: r̄ndere diis immortalibus: qui me nō accipere tantūmo

Statius nomé ſeruile. do a maioribus uoluerūt: ſed etiá poſteris tradere. Statius auté cecilius ſignificať: qui comędiarū poeta inclytus fuit. cui ſedigitus palmá ſtatuit inter comicos poetas: qui propterea nomé habuit Statius. quia ſeruus fuit. Statius enim ſeruile nomé eſt. In ſinephebis. Nomé é comędiæ ab argumēto dictæ: in q̄ ſynephebi. i. ſimul pubeſcentes adoleſcentuli inducebātur. Synephebi enī ſimul pubeſcētes dn̄r græci exephebon π [illegible] uocāt

Baccæ q. puerum. xv. annorū. exephebon. xvii. ut ſcri. Cenſori. Baccá: fructū Baccæ differunt ab acinis: quoniá acini ſunt minores: baccæ maiores: magna quoq; eſt Baccis dr̄ia. Aliæ namq; ſunt oliuis & lauris: aliæ cornis: aliæ mirtis ac lentiſco. Alias bacca ſignificat margaritá: eñ baccatū monile apud Virg. & Siliū. Quid procreatio liberoꝝ. Hæc omnia eo tēdunt: ut oſtendat mortalibus īſitá eē natura duce tacitá de immortalitate aīoꝝ cōſenſioné. Nemo enī eēt tá curioſus circa filios: circa adoptiones: circa teſtamēta: niſi exiſtimaret poſt mortem aliqué eē ſenſum: qui talia ſenſurus eēt. Teſtamētoꝝ diligētia. Vix dici pōt quá diligētes ſint hoīes in faciēdo teſtamēto: quá circūſpecti: tanq̃ ꝑſuaſiſſimū habeát: ad ipos ét defunctos ea quoq; ꝑtinere. Monumēta.

Monumēta quæ. Monumēta generalr̄ res eſt memoriæ cá ī poſteꝝ ꝑdita. In q̄ ſi corpus: uel reliq̄æ īferátur: fiet ſepulchrum: ſi uero nihil eoꝝ īferať: erit monumētū memorię cá factū: qd gręci ceótaphium appellant auctor florētinus iuriſcōſultus ad hác Cic. ſnīam faciūt uerba. M. Varro: q ait: monumēta dici: q̄ in ſepulchris ſunt: quibus ꝑtereuntes admonētur & ſe fuiſſe: & illos eē mortales. Ab eo cætera omnia: q̄ ſcripta ac facta ſunt memoriæ cauſa

Eulogia q. monumēta dicta. Eulogia. Eulogiū gręce dr̄ bn̄dictum εὐλογέω benedico εὐλογία benedictio. Eulogos rationabilis. In decretis canonicis eulogia pro benedictionibus ſiue muneribus accipiūtur: quæ minutuli ſacerdotes ad ſynodum conuenientes maioribus ſacerdotibus ſummatibuſq; deportāt. Exiſtimo hoc in loco legēdum eē elogia: potiuſq̃ eulogia: eſt enī elogiū quaſi reſtificatio q̄dá laudationis: īterdum & uituperationis: q̄lia in teſtamētis: in ſepulchris annotátur. Apud iuriſcōſultos & oratores crebra eſt mētio elogiorum: & nos alibi plura annotauimus. M. Tullius in oratiōe ꝑ cluentio. Elogium recitaſti de teſtamento Cn. egnatii

patris hominis honeſtiſſimi uidelicet & ſapiẽtiſſimi. Sene. Deceſſit ngociator: teſtamẽtũ oĩum bonorꝫ ſuorꝫ reliquit formoſam hęredem: & adiecit elogium: quia pudicã comperi. Similiter in libro de ſenectute elogiũ quam eulogium legere malui. Cum ait. Cato Quãta in attilio calatino auctoritas, in quem illud elogium, Vni cumplurimæ cõſentiunt gentes. primariũ fuiſſe uirũ, notũ eſt totum eius carmen inciſum in ſepulchro.

MOEret ſuo ĩcõmodo· dolet hõ, & agiẽ ſuo ĩmocõdo, mœret alieno. Synephebis, fabula illa. Baccá, fructũ. Cõſerit, trãſlationi. Elogia, laudes quę in ſepulchris inſcribuntur. Eſt enim elogium teſtificatio de aliquo honoris, ſeu uituperationis gratia, Vituperationis, ut apud Quintilianum. Non eſt iudices ꝙ putetis, ideo nullum adiectum ad exheredationem iuuenis elogium, quod de ſcelere conſtaret, Honoris uero cauſa, ut Cicero, In quod elogium plurime conſentiunt gẽtes. & iterum. Quid elogia ſepulchrorum: quæ qualia ſint. Suetonius in Claudii uita oſtendit dicens. Nec contentus elogium tumulo eius uerſibus a ſe compoſitis inſculpiſſe, etiam uitæ memoriam proſa oratione compoſuit. Cicero, Solonis quidem ſapientis elogium eſt, quo ſe negat uelle ſuam mortem dolere amicorum & lachrimis uacare.

OMNI BONI.

Elogiũ quid.

ſpecimen naturæ capi deceat ex optima quaq; natura? q̃ eſt igitur melior in hoĩum genere natura? q̃ eorꝫ, q ſe natos ad hoĩes iuuãdos, tutãdos, cõſeruãdos arbitrãtur? abiit ad deos Hercules. nunq̃ abiſſet: niſi, cũ inter hoĩes eſſet, eã ſibi uiã muniuiſſet. uetera iã iſta, & religione oĩum cõſecrata. qd in hac rep. tot, tantoſq; uiros ob rẽp. ĩterfectos cogitaſſe arbitramur? iiſdẽ ne ut finibus nomẽ ſuũ, qbus uita terminaretur? nemo unq̃ ſine magna ſpe immortalitatis ſe pro patria offerret ad mortẽ. Licuit eſſe ocioſo Temiſtocli: licuit Epaminundę: licuit, ne & uetera, & externa quærã, mihi. ſed neſcio quomodo inhæret in mẽtibus q̃ſi ſæculorum quoddã augurium futurorũ: idq; in maximis ingeniis, altiſſimiſq; animis & exiſtit maxime: & apparet facillime. quo quidẽ dempto, quis tam eſſet amens? q̃ ſemp in laboribus, periculis uiueret? loquor de principibus quid poetæ? nõ ne poſt mortem nobilitari uolunt? unde ergo illud? Aſpicite o ciues ſenis Ennii iaginis formã. Hic ueſtrꝫ pixit maxima facta patrũ. tercedẽ gloriæ flagitat ab iis quorꝫ patres affecerat gloria. Idẽq; Nemo me lachrimis decoret: nec funera fletu Faxit.

BERO.

SPEcimẽ, Iudicium, ſignũ. Probatum. Probamẽtũ. Ad homines iuuãdos. De Catone elogium eſt apud Lucanũ. Nõ ſibi ſed toti gẽtiũ ſe credere mũdo. Plãto in epiſtola ad Archytã tarẽtinũ, quod & a Mar. Tullio repetitum eſt, ſcribit nullũ hominẽ ſibi ſoli natum eſſe, ſed ortus noſtri patrem ſibi patriã uendicare, partem parẽtes, partem amicos. Viam immortalitatis. Scilicet & migrationis ad deos ſcribit Apuleius in apologia, quod Hercules luſtrator orbis, purgator ferarum gentiũ domitor in cœlum ob uirtutes aſcitus eſt, & Oratius in epiſtolis inquit, Diram qui contudit hidram. Notaq; fatali portenta labore ſubegit. Comperit inuidiam ſupremo fine domari. Vetera iã iſta, ſcilicet ſunt, quæ enim de Hercule produntur ob uetuſtatem fabulis propriora iudicantur. Licuit ocioſo. Argumentatur argumentis ſatis probabilibus ad immortalitatem affirmandam: quod. ſ. nemo offerret ſe ad mortẽ, nemo laboraret, nemo periclitaretur: niſi propoſita eſſet magna ſpes immortalitatis. Ex hac ſpe Themiſtocles athenienſis & Epaminundas thebanus maximas res geſſerunt, ſe ſe maximis periculis obiectauerunt: nihil prorſus recuſantes ob gloriæ cupiditatem, dum ſe poſt mortem perinde ac immortales aliquid ſenſuros eſſe arbitrabantur. De Themiſtocle uulgata ſunt omnia, cuius clariſſimæ uictoriæ de perſis teſtis quotidie citatur ſalaminiaca pugna de Themiſtocle memorabile eſt, quod cum olim proceſſiſſet ad ludos olympiacos, oculi omnium poſt habitis ſpectaculis in illum unũ cõuerſi ſunt. In eoq; ſpectando totũ diẽ cõſumpſerunt, quamobrem ipſe letus ad amicos dixiſſe fertur. Tunc ſe ſuorum laborum, quos pro græcia ſuſcepiſſet: fructum ampliſſimum reportare. Illud quoq; Themiſtocli glorioſiſſimum contingit, ut Herodotus Plutarchuſq; notificant, quod duces græci in aram Neptuni ſuam quiſq; ſententiam ſcriptam detulerunt, quem nam ex omnibus primũ ex bello aduerſus xerxem geſto, & quẽ ſecũdum iudicarent: in ea ſuum quiſq; primũ nomẽ inſcripſit: ſe ſe illũ q p̃ſtãtiſſimus fuiſſet exiſtimãs ſecũdũ uero Themiſtoclẽ oẽs in hoc cõgruentes iudicauerũt. Epaminõde. Inclytus eſt Epaminõdas Thebanus ex uictoria leuctrica, q̃ Acciſæ ſunt lacedemoniorum res in tantum, ut uix unquam quiuerint caput releuare, Dicere ſolebat filiam ex ſe relinq̃re pugnã leuctricã, q̃ nõ modo ipſi ſupſtes, ſed etiã ĩmortalis futura eẽt. Licuit mihi. Hoc referẽdũ eſt ad cõſolatũ illũ Ciceronis nunq̃ ſatis laudatũ: quo catilinã catilinianumq; incẽdiũ in toga ultus eſt. Et fulmine lingue compeſcuit atq; reſtrinxit. Quo dẽpto. Augurio. ſ. Et opinatione de futuris ſeculis, atq; immortalite, q̃ infixa mentibus mortaliũ illos alacres facit ad labores & pericula libẽter ſubeũda, tãq̃ ſit poſt mortẽ aliqd, qd ad eos pertieat, Accipite o ciues. Diſtichõ eſt ennianũ, quo petit ẽnius, ut formã imaginis ſuæ aſpiciãt ciues, q̃ſi poſt obitũ ex hac re aliqd uoluptatis pcepturus. Primus uerſus eſt exameter: ſequẽs pẽtameter, ut ſupra annotatũ eſt Littera. ſ. ueluti ſibilus abiicitur in dictione imaginis. Reliqua q̃drant rithmis metricis. Quidam legunt imaginis urnã, q̃ lectio plenis numeris conſtat. Affecerat gloria. Dũ in ãnalibus laudat ueteres Romanos eos nõ ſolum gloria afficit, ſed donat immortalitate, ſicut appion grammaticus immortalitate a ſe donari ſcripſit, ad quos aliqua cõponebat. Idem. ſ. Ennius quæ eñi ſubſequntur carmina enniana ſunt. Faxit faciat.

Scitu dignum de. Themiſtocle.

MInuiſſet, ſtruxiſſet. Nemo, argumentũ a cã. Nemo, qcq̃ ſine cauſa facit, Exiſtit, eminet, & apparet.

OMNI BONI.

cir?uolito uiuus p ora uiꝝ. Sed qd poetas? opifices ét poſt morté nobilitari uolũt. qd enim Phidias ſui ſimilé ſpecié incluſit in clypeo Mineruæ, cũ inſcribere nõ liceret? qd noſtri philoſophi? nonne in his ipſis libris, quos ſcribũt de cõtemnéda gloria, ſua noĩa inſcribũt? qd ſi oĩum cõſenſus, naturæ uox eſt: oẽſq; q ubiq; ſunt cõſentiũt eſſe aliqd: qd ad eos ptineat, q e uita ceſſerũt nobis quoq; idé exiſtimádũ eſt. & ſi quoꝝ aut ĩgenio, aut uirtute aĩus excellit, eos arbitramur, qa natura optima ſint, cernere naturæ uim maxime: uериſimile eſt, cũ optimus qſq; maxime poſteritati ſeruiat: eſſe aliqd cuius is poſt morté ſenſum ſit habiturus. Sed ut deos eſſe natura opinamur: q̃leſq; ſint ratiõe cognoſcimus: ſic pmanere aĩos arbitramur cõſenſu nationũ oĩum: q̃ in ſede maneãt, q̃leſq; ſint, ratione diſcendũ eſt. Cuius ignoratio finxit inferos, eaſq; formidines, q̃s tu contẽnere nõ ſine cauſa uidebare. in terrá enim cadẽtibus corporibus, hiſq; humo tectis, ex quo dictũ eſt humari, ſub terra cẽſebant reliq̃ uitá agi mortuoꝝ. quá eorũ opinioné magni errores cõſecuti ſunt. quos auxerunt poetæ. frequens enim cõſeſſus theatri, in quo ſunt mulierculæ, & pueri, mouet audiens tam grãde carmen.

BERO. ℂ VOLITO uiuus. Expũgẽda ẽ dictio uiuus: ut uerſus pẽtameter ĩtegris pedib⁹ cõſtet. hoc mõ. Faxit. cur uolito docta p ora uiꝝ, petit aũt Ennius ne qs obitũ ſuũ defleat, qm̃ futurus ſit ĩmortalis, uolitaturuſq; p ora uiroꝝ, ſicut & nũc uolitat, celebraturq; quottidie. Diſſidet ab ẽniana ſñia Solõ, q ait Mors mea ne careat lachrymis, linq̃nus amicis. Memoré Alter lugeri renuit. alter iubet. Cice. aliubi magis pbat enniũ in hoc q̃ ſoloné.

Ennius lugeri abnuit.

Solon contra lugeri uult.

⁋ Phidias. Phidiã ĩ ebore marmoreq; ſculpẽdo clariſſimũ eſſe p oẽs gẽtes, q̃ Iouis olympii famá intelligunt, nemo dubitat, fecit ĩter alia & mineruæ ſimulacrũ ex ebore & auro. In cuius ſcuto amazonũ plium celauit, & deoꝝ gigãtũq; dimicationũ. In ſoleis lapitharũ & cẽtauroꝝ. A Pli. dictus eſt artifex nũq̃ ſatis laudatus, de quo Quin. in. xii. Phidias diis q̃ hoĩbus efficiẽdis melior. In ebore uero longe citra emulũ, uel ſi nihil niſi mineruá athenis, aut olympiũ in elide Ioué feciſſet, qd pertinet ad ſenſum. C. Sic ſcribit Vale. maxi. capite de cupiditate glĩe. Phidias elipeo mineruę effigiẽ ſuá incluſit, q̃ cõuulſa, tota operis colligatio ſolueref. ⁋ Sua noĩa inſcribũt. M. T. in orõne p archia. Ipſi illi phi etiá in illis libellis quos, de cõtemnẽda gloria ſcribũt, nomẽ ſuum inſcribũt ĩ eo ipſo, in quo pdicationẽ nobilitatẽq; deſpiciũt, pdicari de ſe ac noĩari uolunt. Idẽ tradit Valerius. ⁋ Naturæ uim. Si optimo ingenio pditi maxime cernũt uim, potẽtiáq; naturæ, cõſectariũ eſt cũ optimus qſq; ſuiat poſteritati, & curioſus ſit de futuro poſt ſe, ut ſit aliqd, cuius ſenſum habiturus ſit poſt morté, Ex quo colligimus aĩos eſſe immortales. ⁋ Quales ſint dei. Iextricabilis hæc q̃ſtio; uerunq; eſt illud Platonis ex timeo θεον ευρειν ουρανιον νοησαι δε αδυνατον Deũ inuenire nõ facile eſt, intellexiſſe ãt impoſſibile. Socra. apud Platoné in cratilo timide de deo, pudẽterq; diſerit. Deos inqt ñ mittamus per deos obſecro. Nã de hiis differere uereor. Ari. ait, nunq̃ nos uerecundiores eſſe debere q̃ cũ de his agif. Quidá philoſophoꝝ incorporalé aſſeuerãt deũ eſſe, quidá corporalé alii ex athomis, alii ex numeris ſicut epicurus & pithagoras. Alii ex igne qualiter heraclito uiſum eſt. Platonici tradũt deũ cutanté reꝝ epicurei ocioſum. ſtoici extra mundũ poſitũ, q figuli modo extrinſecus torq̃at hãc molé. intra mundũ platonici, q gubernatoris exẽplo intra illud maneat quod regat. Ex tá diſſidẽtibus diſcordibuſq; ſentẽtiis factum eſt: ut minus plana de deo cõiectatio ſit. Nos ut inqt Tertul. Deum colimus factitatoré uniuerſitatis per Xp̃m deũ noſtrum, cuius dogmata irreprehẽſibilia ſunt & ſancta. ⁋ Cuius ignoratio. Dum ignorãt mortales. q̃ ſit ſedes manium & animaꝝ poſt morté, finxerunt inferos, & regna ſub terranea, & formidoloſa oĩa de tartaro, cerbero, furiis cæteraq; id genus terriculamenta. Nemo enim tá puer eſt, ut inqt Sen. ut cerbeꝝ timeat, & tenebras & ſepultus, larua humatus leni habitũ. ⁋ Humari. Sepultus ut inqt Pli. intelligitur quoquo modo, cõditus uero humo cõtectus, quod antiq̃ſſimum ſepulture genus fuiſſe arbitraf. M. T. in li. legum, ⁋ Auxerunt poetæ. Illa inqt Senecá, q nobis inferos faciũt terribiles, fabula eſt. Luſerunt iſta poetæ, & uanis nos agitauere terroribus. Et Tertullianus in apologeti. Poetæ ait & phi tribunal apud inferos ponũt, & gehẽná. Eſt auté gehẽna ſm eccleſiaſticos, lacus ignis & ſulphuris, infernus ubi eſt fletus & ſtridor dẽtium. ⁋ Cõſeſſus theatri. Multitudo ſpectatoꝝ ſignificatur, q cõueniunt in theatrum ad audiendas ſpectandaſq; fabulas poetaꝝ, q̃ per ſenicos aguntf.

Phidias q.

Opiniones de deo.

Gehenna quid.

OMNI BONI.

ℂ NOBILItari, nobiles fieri & claros. ⁋ Scribere, impingere. ⁋ Quod, ſi cõcluſio & cõtinuatio tripartito, q̃ debet adhiberi, aut in cõcluſione, aut ſentẽtia: aut cõtrario, quod ſi q̃trimẽbris cõtinuatio. ⁋ Sed ut deos eſſe, &c. Superius aĩum immortalé eſſe oſtẽſum eſt ab auctoritate anteq̃ phyſica didiciſſent hoĩes exiſtimabãt animos etiá poſt morté eſſe palpabiles & reliquum uitæ ſub terrá agere, qué erroré poetæ auxerunt. Hoꝝ ergo tollit opinioné poſt auctoritatem ratione, pbãdum eſt aĩum manere. Pherecides pceptor pithagoræ primus pbauit qbuſdá rationibus aĩum ĩmortalé, deinde etiá pythagoras qbuſdam mathematicis rationibus, q̃s hic ptermittere poſſe platoni aſcribãt. Animus aut aer, aut ignis aut illa qnta natura, q̃ dicit Ari. neceſſe eſt ad locum incorruptibilem puenire, cum ſint q̃tuor elementa, ſi aer in cœlũ euolat uel ignis pbat duobus argumentis. quicqd leue eſt ferf ſurſum, ſed aĩus leuiſſimus, ergo. deinde oĩa ad ſuá naturá reuertuntur, nihil rapacius natura, & nihil quod ſui ſimile non appetat ſed ſi animus aer eſt, ergo oportet ſuperiores partes petere. ⁋ Quales ſubſtantialem & eſſentiam. i. quid ſunt & quam naturam habeant. ⁋ Cadentibus. i. morientibus unde cadauera a cadendo. ⁋ Mulierculæ, quæ maxime ſunt ſuperſtitioſæ. ⁋ Grande, tragicum.

Pherecidis opi. de aĩa.

Ariſt. opi.

¶ ADſum atq; aduenio. Carmē eſt ueteris poetæ ex antiq̄ tragœdia fortaſſis de tātalo cōpoſitū: qui ēt apud Senecā in thyeſte īducitur aduenieſ ab īferis ad ſupos. Ex hoc Cicer. teſtimonio ſumit argumētū: oēs romanos tā fœminas q̄ pueros latīe loquutos eſſe: quomō enī mulierculæ & idocti hæc intellexiſſēt: niſi latina lingua fuiſſet uernacula, & propria romanoꝝ. Vnde & romana lingua accipit pro latina. Diomedes latinitas eſt inquit īcorrupta loquēdi obſeruatio ſm romanā linguam, ſuper quare copioſiſſime ſcripſimus q̄dam ad amicū epiſtola. ¶ Caligo inferū. Pro inferoꝝ, apud quos cūcta ſunt nigrātia. Et ut ait poeta. Alta caligine merſa.

BERO. Latinæ loquutos eē romanos.

Adſum atq; aduenio acherōte uix uia alta, atq; ardua per ſpelūcas ſaxis ſtructas aſperis, pēdētibus maximis ubi rigida cōſtat craſſa caligo inferum. tantūq; ualuit error, q mihi qdē iā ſublatus uidet: ut corpora cremata cū ſcirēt: tñ ea fieri apd īferos fingerēt: quæ ſine corporib⁹ nec fieri poſſent, nec ītelligi. aīos enim p ſeipſos uiuētes nō poterant mēte cōplecti: formā aliquā, figurāq; q̄rebant. inde homeri tota νεκυα inde ea q̄ meus amicus Appius νεκρομαντια faciebat. inde in uicinia noſtra auerni lacus: Vnde animæ excitāt obſcura umbra, apto hoſtio Alti acherōtis, falſo ſanguine imagines mortuoꝝ. has tamē imagines loqui uolūt: q fieri

¶ Iam ſublatus uidet. Iā tēpore Ciceronis cordatiores facti & aſtutiores minus: minuſq; in dies metuebāt terriculamēta īferioꝝ, utpote uana & comēticia. Scio inqt Seneca, uanos eē inferoꝝ metus. ¶ Animos p ſe ipſos uiuētes. Opinabāt rudes illi, & īpoliti hoīes primigēii aīos ſine corporib⁹ neq; uiuere, neq; exiſtere poſſe: ex quo fiebat ut credētes cruciamenta īferoꝝ uera eſſe, exiſtimarent nō ſolū animos puniri, q incorporei ſunt, ſed totos hoīes aīo corporeq; cōpactos. Q d abſurdū eſt credere pindeq; ridiculū. maxīe cū ſcirēt corpa eē cremata, & ob hoc apud īferos cruciari nō poſſe, ſi enī humi remanēt cadauera: quomō poſſūt apud manes torq̄ri ſuppliciis? Præterea cū aīo dolēdi cā exiſtat a corpore, arbitrabātur corpora cum animo cōnexa cruciari. Neſciētes q animus p ſe dolorē pati poteſt, & mori nō pōt: qd ſubtiliter argumētat diuus Auguſtinus in. xxi. de ciuitate dei. ¶ Homeri necya. Apud Homerū in odyſſea fit ab Vlyſſe euocatio maniū. ſacro magico in ſcrobe procurato: quę res dr græco uocabulo νεκυια q̄ſi mortuaria: reſq; funebris, & ad mortuos pertinēs. νεκυσ græce mortuus: unde νεκυια & necyomātia: q̄ſi diuinatio per mortuū. Lege Homerū in. xi. odyſſeę. quod opus nō aliunde cōſtat: q̄ ex magicis pręſtigiis: & inferoꝝ euocatione. ¶ Appius necromātia. Necromātiā græci uocāt diuinationem p mortuos factā νεκρον enī cadauer νεκροσ mortuus dicitur & μαντεια. diuinatio. Necromātici ſunt: quoꝝ incātamētis uidētur reſuſcitari mortui, Diuinare, & ad interrogata reſpōdere. Ad quos ſuſcitādos cadaueri ſanguis adiicitur, nam amare ſanguinē demones dicūtur: ideoq; quotienſcūq; necromātia fit, cruor aquę miſcetur: ut colore ſanguinis facilius prouocētur auctor Auguſtinus. & in decretis canonicis. xxvi. q. v. latiſſime explicatū. Hoꝝ ſacroꝝ duo genera potiſſimū ſunt, necyomātia, & ſcyomātia. Necyomātię ad eleuādū cadauer ſanguis eſt neceſſarius: hic illud Lucani: Pectora tūc primū feruēti ſanguine ſupplet. In ſcyomātia umbre tātū eſt euocatio: q̄lis facta eſt ab Vlyſſe ī maniū euocatione: q̄lis ab appiōe grāmatico: q euocauit umbras ad pcūctādum: q̄ patria homerus genitus eēt. ¶ Appius. Hūc appiū: q necromātiā faciebat augurem bonū fuiſſe: & in auguꝝ collegio collegā. M. T. teſtis eſt ipſe in libris de diuinatiōe. ¶ In uicinia noſtra. Haud longe ab arpinatibus. q municipes ſunt M. T. ¶ Auerni lacus: In cāpania apud cumas lacus auernus eſt: ī quo homerica defunctoꝝ uaticinia fuiſſe fabulis pdiderunt: ſupercilia ardua auernū undiq; circūcludūt: q̄ ſupſtitione q̄dā umbris obſcurū ſinū reddebāt: quem locum Plutoni dicatū opinabātur: illinc ad inferos introitus patere credebatur: aderātq; duces ſacerdotes placatis prius per ſacrificia diis manibus. Illic fons ſtigius erat: illic phlegeton amnis. hic acheruſiam: hic domicilia īferoꝝ ſubterrānea cōiectabāt. Hic uidet maro nō pauca trāſtuliſſe in ſextū uolumē ęneidos. M. Agrippa auerni lucū ſuccidit: locūq; illū elegāter excoluit. dirutaq; ſubterranea foſſa omnia illa de manibus fabuloſa cōmenta ſunt patefacta: illuſtrataq;. Auctor Strabo in quinto Auernū autē dici q̄ſi aornon: hoc eſt auibus imperuiū docet Lucretius. cū ait in. vi. Pricipio qd auerna uocātur. Nōmē id ab re impoſitū eſt: quia ſunt auibus cōtraria cūctis. Lucretiū emulatus Virgilius ſic cecinit. Vnde locū graii dixerūt nomine auernū. ¶ Alti acherōtis. Acherō fluuius dr a poetis īferoꝝ q̄ſi ſine gaudio: ſed conſtat locū eſſe prope auernū lacū Srabo in. vi. Acherōtem fluuiū eſſe tradit brutiorum prope urbem pandoſiam: ubi Alexander. Epirenſis a Lucanis trucidatus eſt. dodoneo deceptus oraculo: quod iuſſerat: ut caueret acheruſiam aquam: pandoſiamq; urbem. Cum in epiro eſſet pādoſia & acheron amnis: fugiens Alexander hæc loca in media fata, ut fit, ruit, q uenit in Italiam: eumq; uadū acherontis brutiorū egreſſum eminus ueruto Lucanus miles exultans con fodit. Hiſtoriam Liuius & trogus enarrant. Acheruſiam paludem fuiſſe egyptiorum pdidit Diodorus. unde Orpheus tranſtulit figmenta de inferis ad græcos. ¶ Falſo ſanguine. Sic Erictho maga primi nominis apud Lucanum falſo ſanguine erigit cadauer. & necyomantiam cōficit. Vlixes apd Homeꝝ ſanguine ouiū īplet ſcrobē: & euocat manes. ¶ Imagines. Sciomātiā ſignificat: in qua umbræ tātū & imagines euocāt. ¶ Has imagines loqui. Apud Homeꝝ euocatæ imagines helpenoris: anticliæ thireſiæ aliorūq; defūctoꝝ cū Vliſſe colloquūtur. Apd Siliū euocati manes ſcipionū & alexādri cū africano fabulātur.

Necyomātia.
Necromātia.
Necyomātia.
Sciomātia.
Aueruus ubi.
Acherō q.
Pādoſia q̄
Mors alexandri epirenſis.

¶ PER ſe ipſos. i. ſine corpore cū necromātia cū alicuius mortui aīa dicit cadauer: cū cadauer aliquid a nobis factū referre aīam ſuā cogit a cā materiali & formali aīas loqui nō poſſe ſi neq; palatū: &c. habeant. Itaq; Plato dicit in li. de. republica. Sepenumero dicit lrās ītereſſe. In Italiā ī calabriā: q̄ magna græcia appellabat.

OMNI BONI.

BERO.

¶ MActe uirtute. Magis aucte, cumulateq́, ſanguinolentibus ex acie redeuntibus dr̃ macte uirtute eſto, ut inquit Seneca: quod magnæ laudis proculdubio p̃conium eſt, dixit Satius in. vii. thebaidos. Macte animo iuuenis. i. perfecte indolis: ut expoſuit Lutatius interp̃s. Mactare enim dictum eſt ſacrificium perfeciſſe. M. T. Ferunt laudibus: mactant honoribus, pro magis augent. Seruius enarrans illud uulgatiſſimum. Macte puer uirtute noua: ſic itur ad aſtra. Macte inquit magis aucte affectata gloria. Et eſt ſermo tractus a ſacris: quotiens enim aut thus, aut uinum ſuper uictimam fundebatur, dicebatur mactus eſt taurus. uino, uel thure, hoc eſt cumulata eſt hoſtia, & magis aucta. Pli. in laudem aſtrologorum, macti ait ingenio & cœli interpretes, rerū́q; naturæ capaces. Lucilius. Macte uirtute: ſimulq; his uerſibus eſto. ¶ Mathematici. Periti aſtrologiæ, geometriæ, gnomonicæ: & Muſicę: q̃s diſciplinas, ut iā́ dictū́ eſt, mathematicas gręci ueteres appellabant. ¶ Quaſi pū́cti inſtar. Pū́ctū́ eſt inquit Seneca, & adhuc pū́cto minus: qd incolimus. Pli. i. ii. Nō aliud eſt terra uniuerſa: q̃ mundi pū́ctus: hæc eſt materia uitæ noſtræ: hæc ſedes. Euclides. Cęteriq; geometrę punctum eſſe dixerunt: quod ob incomprehenſibilem breuitatem ſui in partes diuidi non poſſit: nec ipſum pars aliqua: ſed tantummodo ſignum eſſe dicatur. Vnde a græcis dicitur σημεῖον hoc eſt ſignum. ¶ Centron. In omni orbe uel ſphera medietas centrum uocatur. Nihil aliud, ut Macro. ait, eſt centrum, niſi punctū́ in medio orbis ſpheræ. Apuleius in coſmographia. Cardinem inquit mundi. ſic enim dixerim: cētrū́ habet tellus, hinc a Pli. centralis terra dicta. Alias cētron ſtimulum ſignificat. ¶ Quatuor corporum. Elemēta ſignificat: ex quorum concordi diſcordia cū́cta gignū́tur. ¶ Terrena & humida. Elemētū́ aquæ & terræ, utpote graue & ponderoſum: deorſum fert ad cētrum: eum ignis & aer genuina leuitate in ſublime ferā̄tur: quod a ph̄is aſtrologiſq; copioſiſſime tractatur: un̄ terrena, & humecta naturā́ terrę & aquę ſecuta feruntur ad cognata. ¶ Suopte. Suo ipſius: ut meopte meo ipſius. ¶ Altera animalis. Elementum aeris ſignificatur, quod ſpirabile eſt. ¶ In medium mundi id eſt centrum: nam ut inquit Ariſtotiles li. iiii. de cœlo & mundo. quod a medio fertur ſurſum fertur, deorſum uero quod ad medium. In ſphera āt imum eſt, quod medium eſt, ut ph̄i tradunt. Manilius in. i. aſtronomicon. medium totius & imū́ eſt. Lucretius utpote Epicureus negat imum eſſe: quoniā́ inquit ſpatiū́ ſine fine modoq; eſt, medium enim infiniti nō eſt quod & Ariſt: docet in. i. de cœlo. ¶ Subuolent. Oui. in hanc ſentētiam. Ignea cōuexi uis & ſine pondere cœli Emicuit ſummaq; locum ſibi legit in arce. Proximus eſt aer illi leuitate locoq; Denſior his tellus: elementaq; grā́dia traxit. Et p̄ſſa eſt grauitate ſui: circū́fluus humor. Vltima poſſedit: ſolidū́q; cohercuit orbem. ¶ Leuiora appellantur. Hoc fit per antipariſtaſin, ut gręci dicunt: per quā̄ ubi calidū́ eſt: inde frigus excedit: ubi frigidū́ eſt: inde calor expellit: hinc putei p̄ hibernum tēpus calēt: quia illo ſe calor cōtulit: cedēs frigori ſupiora poſſidēti. ¶ Siue ſint aīales aerei: ut Diogenes & Varro crediderunt. ¶ Ignei: ut Zeno: & Heraclitus opinati ſunt. ¶ Numerus. Vt Xenocrates: q dixit aīam eſſe numerum ſe mouētem. ¶ Quinta illa natura. Endelechiam ariſtotelicā́ intelligit. ¶ Nec tā́ uegeta mēs. Cū́ animus nr̃ ſit mobilis, uegetus, uerſatilis: momēto tēporis multa pcurrēs: multa cōplectēs: nō uidetur eē ꝓbabile tā́ uegetā́ mobileq; naturā́ eſſe cor: aut cerebrū́: aut ſanguinē: q̃ corporea ſunt bruta & craſſa. Nihil āt aīo tā́ cōtrariū́ eſt q̃ torpor: & craſſitudo hebeteſcens cū́ animi eſſentia ſit in motu. Origenes dixit aīam eſſe ſubſtā́tiam ſenſibilē & mobilē. ¶ Quorum alter. Dicearchus.

Macti ige nio.

Centrum.

Antipari ſtatis qd ſit.

Animi eſſentia in motu.

Macte uirtute. ego enī ipſe cū́ eodē ipſo nō inuitus errauerim. num igitur dubitam⁹? an ſicut plæraq;, ſic & hoc? quā̄q̃ hoc quidem minime: perſuadent enim mathematici: terrā́ in medio mundo ſitam ad uniuerſi cœli cōplexum quaſi puncti inſtar obtinere: quod κέντρον illi uocant. eam porro naturam eſſe quattuor omnia gignentium corporum: ut quaſi partita habeā́t inter ſe, & diuiſa momenta: terrena & humida ſuopte nutu & ſuo pōdere ad pares angulos in terrā́, & in mare ferantur: reliquæ duæ partes una ignea, altera animalis, ut illæ ſuperiores in medium locum mundi grauitate ferantur, & pondere. ſic hæ ſurſum rectis lineis in cœleſtem locum ſubuolent: ſiue ipſa natura ſuperiora appetente, ſiue q a grauioribus leuiora natura pellantur. quæ cum conſtent: perſpicuum debet eſſe, animos cum e corpore exceſſerint, ſiue illi ſint animales, id eſt ſpirabiles, ſiue ignei, in ſublime ferri. ſi uero aut numerus quidam ſit animus: q ſubtiliter magis, quā́ dilucide dicitur: aut q̃nta illa nō nominata magis, quā́ nō intellecta natura: multo etiā́ integriora ac puriora ſunt: ut a terra longiſſime ſe efferant. Horum igitur aliquid anim⁹ ē: ne tā́ uegeta mēs, aut ī corde, cerebroue, aut ī Empedocleo ſanguine demerſa iaceat. Dicearcū́ uero cū́ Ariſtoſeno æq̄li, & cōdiſcipulo ſuo doctos ſane hoīes ommittam⁹: quorum alter ne cōdoluiſſe quidē unquā́ uidetur: qui aīum ſe hēre non ſentiat.

OMNI BONI.

¶ MACTE uirtute. i. quoniā́ dii quottidie in uirtute magis augeant: uerbum eſt pontificale & augurale. ¶ Dubitamus. ideſt ſub dubitatione: qa nulla ars principia ſua probat. ¶ Minime: ſub dubitatione: accipiendi. ¶ Perſuadent: ne uideantur affirmare quicquam academico more affirmare non dixit demōſtranti probā́t phyſici. Momenta, pondera, & inclinationes. Sponte ſua propria, pares angulos ſi cadit rectus. ¶ Animalis, ideſt aera. nam anima uentum ſignat. argumentum ad pares angulos: quicquid leue eſt ſurſum tendit. at animus, ſiue aer, ſiue ignis leuis eſt, tendit ergo ſurſum. ¶ Vegeta, uiua. Opiniones ſuperiorum quas ſibi ſumpſerat confutat. Democari Ariſtippi: & Hippocratis.

BERO.

¶ A Lter. Ariſtoxenus. ⸿ Ad hæc tráſſerre. Qui aíam harmoniá eẽ dicebat. ⸿ Ex ĩterualli ſono. Ari. harmoniá ait eẽ téperamẽtũ & cõpoſitioné cõtrarioꝝ: harmonia ꝑ ſe ĩmobilis ẽ; aíe át ꝓpriũ ẽ ꝑ ſe moueri. Ergo aía harmonia eẽ nõ põt. Cẽſorin⁹ & Macro. harmoniá eẽ dñt cõſonátiá, cõſonátẽq; cõueniẽtiá: & ut ait. Aug. cõcẽtus ẽ ex diſſimilimaꝝ uocũ moderatiue: ſicut ex ſummis & mediis & ĩfimis ĩteriectis ordinib⁹ ut ſonis ciuitas cõcinit moderata cõſẽſu diſſimilimoꝝ. ⸿ Harmóias plures. Muſici ſymphóias plures hñt: ſed illã clariſſimá q̃ appellaẽ diateſſerõ, & alterá q̃ dr̃ diapéte, harmoniá uero diapaſon uocãt: hoc eſt uniuerſitaté cõcẽtus: q̃ ex ſeptẽ tonis cõficiẽ. ⸿ Nõ uideo. Si qd ĩ nobis eẽt harmõiæ ſimile, ĩctu moueref extemo, ſicut nerui cithaꝛę máibus q ſine tractu artificis pulſuq; digitoꝝ muti atq; ĩertes iacẽt, aíus nero ſua ſpõte & cogitat & moueẽ: ex quo nulla ꝓportio ẽ aĩ ad harmoniá. ⸿ Canerẽ ipe doceat. Tãq̃ muſicus. uidef enĩ muſicæ ſcius & calles acõmodatior eẽ ad canẽdũ, q̃ de aía phyloſophádũ. ⸿ Quá qſq; norit artẽ. In hác ſnĩá ꝓuerbialis ẽ ille ꝓptii uerſiculus. Qua pote qſq; ĩ ea cõterrat arte dieẽ, & alter. Vnus qſq; ſua nouerit ire uia. Cõſimilr̃ ſcribit Ora. ĩ epiſtolis. Quá ſcit uterq; libẽs cẽſebo exerceat artẽ. ⸿ In diuiduoꝝ corpoꝝ. Explodẽdá eẽ dicit & q̃ſi radicitus extirpádá opinioné. Demo. leucippi & Epicuri, q aíam ex atõis, hóc ẽ ĩdiuiduis corporibus cõſtaẽ dicebãt, qbus nomẽ atomoꝝ ĩditũ ẽ, qa ſecari ac diuidi nõ pñt. uolitare aũt atomos, & cõcurreẽ opinabãẽ, ſicut pulueris minutias uidem⁹ ĩ ſole, cũ ꝑ feneſtrá radios ac lumẽ ĩmiſerit. Ex his oĩa oriri, & rurſus ĩ eadẽ reſolui uigilátes ſomniabant. ⸿ Spitabilẽ. q̃ſi ſpiritu & aere. tãq̃ uehiculo uectá, cũ aer ſpiritũ uitalẽ fundat. ⸿ Hoꝝ q̃tuor geneꝝ. ſ. elemẽtoꝝ. ⸿ Ex iflámata aía. ex aere ignito & calleſcente, ꝙ q̃drat, cũ ſnĩa. M. Varro. qui dicebat aíam aerẽ eẽ feruefactũ ĩ pulmoue, diffuſum ĩ corpus, & hęc ſnĩa cõuenit cõmuni ſenſui. cui ꝑſuaſum eſt aía. i. ſpũ & igne animátiũ uitá cõſiſtere. cũ ſine reſpiratiõe uiui nõ q̃at, & corpora igne uiduata frigeſcãt & extinguãẽ. ⸿ Hæc duo genera. ignis. & aer. ⸿ Nihil ꝓni. quod uergat in imũ: & cẽtrũ, ad qđ ꝓna ſunt, q̃ põderoſa ſunt. ⸿ Diſſipãtur ꝓcul Ex opĩone illoꝝ dictũ eſt, q cẽſent aíum aliq̃diu ꝑmanere mox diſſipari. ⸿ Craſſus hic aer. Poſſidonius q̃draginta ſtadioꝝ a terra altitudinẽ eſſe ait, in q̃ aer turpidus ſit, & craſſus, nubila, uẽti, nubeſq;. giguãtut ſupra uero purũ, liq̃dũq;, & in ꝑturbatę lucis aerẽ. ⸿ Cocretũ Dẽſum. turbidũ. ſpiſum. ⸿ Terreno genef cõfecta: Pythagoras. empedocles. epicarmus, aliiq; phiſici. pricipia q̃ttuor elemẽta ꝓpoſuerũt, ex qbus aíalia cõſtãt, q̃ ĩ corporib⁹ nr̃is euidẽter apparẽt. ná carnes & oſſa terrena ſunt, hũor & ſudor aq̃tici, reſpiratio ex aere. calor ex igne. ab elemẽtis habemus corpus. a deo aíum. ſicut elemẽta mutãtur, quoꝝ ꝑire mutari eſt, ita & corpus. ſicut deũ nõ perire manifeſtũ eſt, ſic & aíus nõ perit, q a deo originẽ ducit. pars enĩ ſemp ſeq̃tur genus. ⸿ Nihil animo uelocius. Thales mileſius unus ex ſeptẽ gręciæ ſapiẽtibus, uelociſſimũ inquit oĩum q̃ ſunt, eſt mẽs, ná ꝑ uniuerſa diſcurrit. Lactãtius. libro de opificio. Aíus inquit tãte celeritatis eſt. ut uno tẽporis pũcto cœlũ oẽ colluſtret, maria ꝑuolet, terras & urbes peragret. ⸿ Omne cœlũ hoc. aera intelligit. Lucretius. In hoc cœlo, q dicitur aer. Plinius quoq; in. ii. & hoc cœlũ appellauere maiores, quod alio nomine aera. hinc grandines ſunt & pruinæ, hymbres. procellæ, turbines. uentorum hoc regnum. pacem ſumma tenent, ut ait Lucanus. ſupra lunam pura omnia ac diuturnæ lucis plena.

Ciuitas ex cõſenſu diſſimilium.

Atomi unde.

Elementa ĩ animantibus quæ.

Quid uelociſſimũ.

Supra luná omnia pura.

alter ita delectaẽ ſuis cãtibus: ut eos ẽt ad hæc tráſſerre coneẽ: Harmoniá át ex ĩteruallis ſonoꝝ noſſe poſſumus: quoꝝ uaria cõpoſitio ẽt harmonias efficit plures mẽbroꝝ uero ſitus, & figura corpis uacãs aío, q̃ poſſit harmoniá effiicerẽ nõ uideo. ſed hic qdẽ, q̃uis eruditus ſit, ſicut eſt, hæc magiſtro cõcedat Ariſtoteli: canere ipe doceat. bñ enĩ illo ꝓuerbio græcoꝝ ꝑcipiẽ. Quá qſq; norit artẽ; ĩ hac ſe exerceat. Illá uero fundit⁹ eiiciamus ĩdiuiduoꝝ corpoꝝ, leuiũ, & rotũdoꝝ cõcurſioné fortuitá: q̃ tñ Democrit⁹ cõcalefactá, & ſpirabilẽ, id ẽ aíalẽ eẽ uoluit. is át aíus, q ſi ẽ hoꝝ q̃tuor geneꝝ; ex qbus oía cõſtare dicũẽ: ex inflámata aía conſtat: ut potiſſimũ uideri uideo Pãætio: ſupiora capeſſat neceſſe ẽ. nihil. n. habẽt hæc duo gña ꝓni: & ſupa ſp petũt. ita id euenit: ſiue diſſipãẽ ꝓcul a terris; ſiue ꝑmanẽt, & cõſeruãt habitũ ſuũ: hoc etiá magis neceſſe eſt ferãtur ad cœlũ: & ab his ꝑrũpaẽ, & diuidaẽ craſſus hic & cõcret⁹ aer: q ẽ terre ꝓxim⁹. calidior eſt enĩ, uel potius ardẽtior aíus: q̃ eſt hic aer, quẽ mõ dixi craſſũ, atq; cõcretũ. ꝙ ex eo ſciri põt: qa corpa nr̃a terreno pricipioꝝ genere cõfecta, ardore aĩ cõcaleſcũt. Accedit ut eo facilius aíus euadat ex hoc aere: quẽ ſæpe iá apello craſſum: eũq; ꝑrũpat: ꝙ nihil ẽ aío uelocius: nulla ẽ celeritas, q̃ poſſit cũ animi celeritate cõtẽdere. q ſi ꝑmanet incorruptus, ſuiq; ſimilis: neceſſe eſt ita feraẽ ut penetret: & diuidat oẽ cęlũ hoc, ĩ quo nubes, hĩbres, uẽtiq;

¶ SPirabilẽ: ãnalẽ. is autẽ animus q̃q̃ oſtẽderit, ſi uere ſint opiniões animũ eẽ corpus, tñ mortẽ nõ eſſe malũ. tamẽ deſtruxit ea q̃ dicta ſunt a ſupioribus ut pœnaꝝ ꝓbet animũ eſſe ĩmortalẽ, ſed cõfundit ſupius, ſi animus remanet: poſt mortẽ autẽ eſt aer, aut ignis, aut numerus. Oſtẽdit ſi ſit aer, uel ignis ĩ cœlũ euolaẽ. Nũc magis ꝓbat animũ ignẽ eſſe q̃ aerẽ. ná ſi aer eſſet: diſſipareẽ. & ĩde mors malũ eẽt, qđ nõ ẽ, & ab effectu ꝓbat. ná corpora noſtra nõ prius callẽt q̃ aíus ĩgrediaẽ. eſt ergo potius ignis deĩde a celeritate. nulla ẽ celerior res q̃ animus nihil uelocius igne eſt, ergo ignis & euolabit ꝑ aerẽ, & ſi craſſum, tñ ui ignea euolare poterit. & ad ſpherá igneá ꝑueniet, & ibi paſceẽ humoribus, quẽadmodũ ſydera, ut dicũt ſtoici. & ibi cõtẽplaẽ, & arguit a maioribus ſi in terris cõtẽplaẽ, multo magis cũ ꝑuenerit illuc redit ad epicureos. Calidior ꝓbat animũ euolare. nam multi ſuis erãt tẽporibus, q putarẽt animũ una cũ corpote extingui, & opponit auctoritatẽ platõis & pithago

OMNI BONI.

Animo nihil uelocius.

tæ. Quattuor generum elementoꝝ. Anima inflāmata igne. Proni, inclinati. Habitum numerum Craſ/ſum. craſſus in quo gignuntur hæc, quæ uiſibilia ſunt. Contendere. i. comparari. *Craſſum quid.*

COGVNtur: cōgregant̄: cōſiſtūt. Exhalatiōes terræ. Meteorologi tradūt duas eſſe exhalatiōes: ſiue euaporatiōes: alterā humidā, alterā ſiccā. Ex qbus fiāt nibi. nubes. tonitrua. tēpeſtates & id genus alia. Lege ariſtotelē & Albertū ī meteoris, ſic. n. recte, ſciteq; dñr. q̄ uulgus metaura īſcite appellat, q̄ dictiōe apud grçcos ſublimia ſignant̄. ait Ariſto. Calefacta a ſole terra neceſſum eſſe fieri exhalatiōes. Quā regionē: Aeris. ſ. craſſi atq; cōcreti: q terræ ꝓximus eſt. Naturā ſui ſimilē. Aera tenuiorē: liqdiorē. calidiorē, natura. n. aī eſt leuis & calida. Finē altius efferēdi. Aliæ aīæ lunarē circulū: aliæ ſolſtitialē retinēt dñr, ꝓut minus magis ue purgatæ fue/ *BERO.*

cogunt̄ꝗ; & humidū, & caliginoſū eſt ꝓp exhalationes terræ. quā regionē cū ſupauit aīus: naturāq; ſui ſimilē cōtigit: & agnouit iūctus ex aīa tenui, & ex ardore ſolis tēperato, ignibus īſiſtit: & finē altius ſe efferēdi facit. cū. n. ſui ſimilē & leuitatē, & calorē adeptus eſt: tāq̄ paribus examinatus pōderibus, nullā in partē mouet̄: eaq; ei demū naturalis eſt ſedes: cū ad ſui ſiſe penetrauit: in quo nulla re egēs alet̄, & ſuſtētabitur iiſdē rebus, qbus aſtra ſuſtētant̄, & alūtur. cūq; corpis facib⁹ inflāmari ſoleam⁹ ad oēs fere cupiditates: eoq; magis incēdiꝗ; his æmulemur, q ea habeāt, q̄ nos hr̄e cupiamus: pfecto beati erimus cū corpibus relictis, & cupiditatū, & æmulationū erimus exptes. quodq; nūc facimus, cū laxati curis ſumus: ut ſpectare aliqd uelimus, & uiſere: id multo tū faciemus liberius: totoſq; nos in contemplādis rebus, pſpiciēdiſq; ponemus. ꝓpterea, q & nā ieſt mētib⁹ nr̄is īſaciabilis qdā cupiditas ueri uiſendi: & oræ ipſe locoꝝ illoꝝ, quo puenerim⁹, quo faciliorē nobis cognitionē reꝝ cçleſtiū, eo maiorē cognoſcēdi cupiditatē dabūt. hæc. n. pulchritudo, ēt ī terris

rint. Semidei manes habitāt. ut autumat Lucanus: id ſpatiū, qd patet īter terras lunæq; meatus, quos uirtus ignea fecit imi ætheris patientes. Theologi dixerunt elyſiū eſſe circa lunarē circulū: ubi aer purior eſt: tāq̄ illuc aī nexibus corporeis ſoluti ſubuolēt. Nō me pterit a quibuſdā phis elyſios campos collocari ī ſphera aplane: hoc eſt inerrabili. Examinatus libratus æq̄ lance: modificata utrinq; pticipatione: ut neq; pondere deuergat: neq; leuitate altius rapiat̄. Alet̄: cibus aīoꝝ ī cœlo & alimonia: ut ſubtiliter ueſtigauit origenes libro ſecundo piarchō, erit, theoria hoc eſt cōtēplatio & ītellectus dei. Sācti. mādacabūt panē uitæ: q ſapiētiæ cibus ſignat̄: quo aīæ nutriunt̄: bibētq; ex diuine ſapīæ poculis, q purior mēte & excretior ſenſu erit: is cito aſcendet aeris locū: & ad cœloꝝ regna pueniet. & ī ſpheris ſingulis pſpiciet ea: q̄ ibi gerunt̄, & rōnē q̄re gerant̄ agnoſcet. Aſtra ſuſtētant̄. ſtellas aīantes eſſe rōnabiles eccleſiaſtici doctores affirmāt. q̄ uanitati ſubiectæ eſſe dicunt̄, qa corpibus indutæ ſunt phi tradūt & maxīe platonici ſtellas ali humore terreno & paſci: qs igneas eſſe opinant̄. unde a poeta aſtroꝝ ignes dicti: cui ſnīç aſtipulat̄ illud Lucani. Nec nō oceano paſci phæbūq; polūq; credimus Ariſto. uero in ſcdo meteoroꝝ derider eos: pinde ac uanidicos q/cūq; exiſtimauerūt ſolē & ſydera hūore paſci: aut ergo phice intellegimus aſtra ſuſtētari alimēto hūecto? aut theologice nutriri theoria. i. ſpeculatione diuinitatis: & deo frui. Scdm Auguſtinū animi noſtri uocabunt dei laudibus: deū uidebūt & amabūt: amabūt & laudabūt, hic erit aīoꝝ cibus & nutricatio. Corpis fa. inflā. Platonici ex terrenis corporibus ſic affici animas opinantur: ut hinc eis ſint cupiditas. timor. letitia. triſtitia. & id genus pturbationis: qbus mortales uexant̄: quā Platonicā ſnīam luculētis uerſibus mantuanus uates explicauit dicēs. Terreniq; hebetāt artus moribūdaq; mēbra. Hinc metuūt cupiūtq; dolēt gaudētq;. Nec auras ſuſpiciūt clauſæ tenebris & carcere ceco. Huic ſnīæ ſubſcribit illud apoſtolicū. Aggrauat aīam corpus corruptibile: & deprimit terrena inhabitatio ſenſum mulra cogitantē. Igit̄ ex corpis cōtagione pſerpūt pturbationes: uel ut eccleſiaſtici loquunt̄ paſſiones aīoꝝ ex ardore corporeo aī ſtimulant̄. & cū primis tres exiſtūt affectus uehemētiſſimi. q hoīes in oīa facinora pcipites agāt. Videlicet. ita. cupiditas. libido. ꝓpterea poetæ tres furias eſſe dixeruntq̄ mētes hoīum exagitent. ira ultionē deſiderat. cupiditas opes. libido uoluptares. His çmu. modo inuideamus aliās imitemur. eſt enim çmulatio ægritudo, ſi eo qd quis concupierit: alius potiatur, ipſe careat. *Cibus animorum theoria.* *Sidera humore paſci.*

Nūc. Dū adhuc ſumus in uita. Spectare aliqd. Mar. Tullius ſcribens de officiis, & de finibus bonoꝝ. Hois inqt eſt ꝓpria uiri inqſitio & ueſtigatio: itaq; cū ſumus neceſſariis negociis curiſq; uacui: tū auemus aliqd uidere, audire, diſcere. inſitus eſt mēti cognitionis amor. & ut auctor eſt origenes, mens ſciētie ueritatis dei & rerū cauſas noſcēdi naturale deſiderium gerit. Natura ineſt: Septimus eſt caſus. i. inſtinctu naturali, naturaliter. Id mul. li. cū in terris eſſemus: ut inqt origenes: uidimus aīalia: uel arbores & differētias eoꝝ pſpiximus. uerū rōnes nō intelleximus. ita cōcepto in terris huiuſcemodi agnitionis uel ſtudio: uel amore, nobis poſt exitum erit cognitio, & intelligētia ſincerior: Oræ. Regiones alias extremç partes: ut littorales Plinius ciuitates aut in mediteraneo: aut in ora eſſe refert hinc ſoluere orā uſurpatū. p eo qd eſt enauigare. & ab ora: hoc eſt littorali regione ſoluere retinacula nauiū ac abſcedere. Ridiculū eſt orā accipere p fune nautico: ſicut recētiores ſcriptores enarratoreſq; interptari ſolēt illud Quintiliani. Orā ſoluētibus bene pcemur: & aliubi apud eūdē. Sublatæ ſūt anchorç. ſoluimus orā tāq̄ ora ſignificet̄ ipſe funis, q ſoluit̄ a nauigaturis. Cçteꝝ apd nullū idoneū ſcriptorē ora ī hoc ſignificatu repiat̄. Nec illos qcq̄ iuuerint titi liuii uerba. cuius potiſſimū auctoritate fulcit̄. Nāq; apud Liuiū li. xxviii. ſic legūt & ſic legi uulgo ſolet. Trahunt ſcalas: oraſq; & anchoras, ne in moliendo mora eſſet, pcidunt. q̄ lectio ſi uera eſſet, haud dubie oras acciperemus p funibus, ſed ego apud Liuiū lego nō oras *Veſtigatio ueri ꝓpria hominis.* *Soluer̄ orā quid.* *Correctus Liuii locus*

ſed Lora.& ita hẽt uetuſtus codex.libuit hoc ĩ loco fuſius euagari ad tollẽdũ publicũ errorẽ:q inueterauit ĩtro borauitq; inexplicatu ore ſoluẽde,cũ ſoluer̃ orã ſimplr̃ ſignẽt nauigar̃,& ab ora,hoc ẽ a littor̃ ſoluer̃ nauigiũ.

OMNI BONI.
℄ S I M Ile.i.ætherẽ.⸿ Aĩa tenui.i.igni.⸿ Hiſdẽ reb⁹.ſ.bũonbus ſm̃ ſtoicos.⸿ Cũq; &c.ꝓbat mltis argumẽtis: a loco & a natura,& qa liber a ꝑturbatiõibus.⸿ Facibus.i.ꝑturbatiõib⁹,q̃ ĩ ie core ẽ.⸿ Aemulationũ,ęmulari ĩ bonã ꝑtẽ ẽ,ibi ĩ malã ꝑtẽ,qa athẽiẽſis theophraſt⁹ fuit,& ibi maxĩe phĩa floruit.Aĩatã,a maiorib⁹ ſuis acceptã.

Aemulari quid.

BERO.

patriã illã,& auitã (ut ait Theophraſtus) philoſophiã cognitionis cupiditate incẽſam excitauit.ꝑcipue uero fruenť ea,q tũ ẽt,cũ has terras incolẽtes circũfuſi erãt caligine:tñ acie mẽtis diſpicere cupiebãr.etenĩ ſi nũc aliqd aſſeq ſe putãt, q hoſtiũ ponti uiderũt,& eas anguſtias,ꝑ quas penetrauit eaq̃ eſt nominata Argo , qa argiui in ea delecti uiri Vecti,petebant pellẽ inauratã arietis:aut hi q Oceani freta illa uiderunt,Europã Libyãq; rapax ubi diuidit unda.qđ tãdẽ ſpectaculũ fore putamus?cũ totã terrã contueri licebit?eiuſq; cũ ſitũ: formã circũſcriptionẽ.tum & habitabiles regiones,& rurſum omni cultu ꝓpter uim frigoris,aut caloris uacantes? nos enim , ne nunc quidem oculis cernimus ea q̃ uidemus:neq; enim eſt ullus ſenſus in corpore. ſed ut nõ ſolũ phyſici docent:uerũ etiã medici , q iſta

℄ P A Triã & auitã philoſophiã,a patre & auo patria & auita dr̃ phĩa:q̃.ſ.ſui ſunt patres & aui noſtri,rudi.ſ.& impolita,q̃ tẽpore Plato.Ariſt.& theophraſti,q Ari.diſcipulus fuit, politiſſimã cultiſſimãq; effecerunt.Eſt aũt nihil aliud phĩa q̃ ſtudium amorq; ſapientiæ. ⸿ Fruenť ea.Philoſophãtes deſignat,q præcipue fruenť pulchritudine reꝝ cœleſtium & agnitione,quorum animi adhuc incluſi ceco corporis ergaſtulo nixi ſunt pro uirili parte noſſe ſublimia,& cauſas reꝝ ꝑſcrutari. De pythagora dictũ eſt.Mẽte deos adiit,& q̃ natura negauit. Viſibus humanis,oculis ea corporis hauſit,Itaq; tũc facie ad faciẽ uidebunt , q̃ hic ꝑ ſpeculũ in enygmate uiderunt.Frui aũt ꝓprie dicimur ea re,q̃ per ſeipſam expetiť & delectat,uti uero ea re,q̃ ꝓpter aliud q̃rimus, unde ut ſcite inqt Auguſtinus, temporalibus magis utendũ eſt q̃ fruendũ,ut frui mereamur ęternis.improbi & ꝑpoſteri hoĩes frui uolunt numo.uti autem deo,qm̃ nõ numũ propter deũ impẽdunt,ſed deũ ꝓpter numũ colunt.⸿ Acie mẽtis.acumine ingenii & oculo cordis,q ut ait Plato in ſympoſio,tũc acute incipit cernere:cũ primũ corporis oculus defloreſcit.⸿ Diſpicere.diligẽter inqrere,& curioſe contẽplari.⸿ Hoſtiũ põti.argumentũ a minori.Si delectat nos in terris uidiſſe boſphoꝝ thraciũ,& fauces põti euxini,& fretũ athlanticũ,& æſtimas tm̃ terraꝝ oras,quãto pulchrius iucundiuſq; ſpectaculũ erit de cœlo cõtẽplari,ac ſpectari ſimul uniuerſa uno oculoꝝ obtutu,tã hĩtabiles q̃ inhabitabiles zonas ſiue faſceas.Hoſtiũ aũt ponti ſignificať boſphorus thracius:quo põtus euxinus iungiť propontidi.nã geographi primas anguſtias maris ſe coartãtis,helleſpontũ uocãt.inde expaciať æquor.q̃ laxitas ꝓpontis appellať,ubi iterũ in arctũ coit & ſtringiť,illæ anguſtiæ boſphorus thracius nũcupať,ubi iterum effunditur põtus euxinus,q curuatus in figurã ſcythici arcus cõmittiť hoſtio meotidis paludis.idq; hoſtiũ cimerius boſphoros uocať,boſphoros autẽ dici a trãſitu uel bobus meabili ꝓpter anguſtias. Pli.Solinuſq; notificãt. Valerius flaccus cecinit boſphorõ thraciũ accepiſſe nomẽ a traiectu ionis in uaccam deformatæ,ſic enim ſcribit in iiii.argonauticon.Boſphoron hinc ueteres errãtis noĩe diuæ Vulgauere.Idẽ longo carmine denarrat, quẽadmodũ argonautę ꝑ boſphorõ thraciũ & hoſtiũ ponti trãſiuerunt,in cuius traiectu Orpheus unus argonautaꝝ cecinit fabulã ionis primo in iuuencã,mox in deã demutatæ.⸿ Nominata argo.Nauis dicta eſt uel ab argo architecto,de quo flaccus ad carũ Tritonia deuolat argũ.Moliri hunc puppẽ iubet & demittere ferro.Robora.uel a uelocitate,quã græci argon appellant.Inde arguti,ut ſentit Probus,dicti q multum ac celeriter loquũtur.argos græce quoq; dicitur tardus.hinc iocus in endecaſyllabo epigrãmatarii poetæ.Nõ nautas puto uos, ſed argonautas,ubi alluſio eſt ad famigeratos nautas,& intelligi tamẽ uult pigros & lentos nautas. alii autumant argo nominatam eſſe ab argiuis,hoc eſt græcis,quod ſentire uidetur hoc in loco.M.Tul.argonautæ autem clariſſimi gręcię heroes extiterunt,ſupra quinquaginta:ut tradit Diodorus,quos nominatim pene omnes percẽſent Appollonius & Valerius flaccus.facta eſt autem argo nauis ex arbore,quã Alexãder Cornelius eonẽ appellauit,quæ robore ſimilis,nec aqua,nec igni corrumpi poſſet.⸿ Pellẽ inauratã,uellus aureũ, quod præconio poetaꝝ eſt cantatiſſimum, Strabo fabulã aurati uelleris confictã eſſe autumat,ex eo quod in regione colchica torrentes dicuntur aurum deferre,quod barbari lanoſis pellibus excipiunt.M.Var.in.ii.de re ruſtica.ꝓdiderunt inqr pecudes ꝓpter caritatẽ aureas habuiſſe pelles,ut in colchide oetha,ad cuius arietis pellem ꝓfecti regio genere dicunť argonautæ.⸿ Freta.athlanticũ ſiue gaditanũ fretũ ſignificat,qđ europã aphricãq; diſterminat,anguſtias,qua athalanticũ mare irrumpit terras:græci porthmon.latini fretũ appellãt, dictũ eſt autẽ fretũ,ut interpretať.M.Var.a ſimilitudine feruẽtis aquæ,qđ in fretũ ſæpe cõcurrat ęſtus atq; ferueſcat. ⸿ Omni cultu uacãtes,ex qnq; partibus terræ,quas uocãt zonas,alii plagas,Martianus faſceas, infeſto rigore & æterno gelu ꝑmunť duæ extremæ,fiuntq; inhabitabiles perpetua utrinq; calligine obductæ,q̃ uero media eſt exuſta flãmis,& torridata uapore ſolis fit,& ipſa inhabitabilis,& ita tres plagæ, uidelicet duæ extremæ, mędiaq; exuſta non ſunt habitabiles,neq; cultæ propter nimios rigores,& nimios ardores.

Frui numo uti deo improboꝝ eſt

Propontis qui.

Boſphorus cimerius q.

Argonautę qui.

OMNI BONI.
℄ O S Tium põti,ſymplegades.⸿ Argo.q̃ fabricata eſt ad Naupactũ oppidũ.⸿ Formã:qa rotũda eſt.⸿ Circũſcriptionẽ,ab aqua circũdata.⸿ Regiones inhabitabiles,q̃ extra zodiacũ ſunt,niſi in ea parte ex q̃ Venus ex zodiaco exit,ubi aliq̃ ẽt generať.⸿ Frigoris,extremæ.⸿ Caloris,mediæ.⸿ Senſus,locũ & inſtrumentũ notat.

Regiões inhabitabiles

aperta & patefacta uidentur:uiæ quaſi q̄dam ſunt ad oculos, ad aureis, ad naris, a ſede animi pforatæ. itaq; ſæpe aut cogitatione, aut aliq̄ui morbi impediti, apertis atq; integris, & oculis, & auribus, nec uidemus: nec audimus: ut facile intelligi poſſit, animū & uidere, & audire: non eas partes, quæ quaſi feneſtræ ſunt animi: quibus tamen ſentire nihil queat mens, niſi id agat, & adſit. quid? quod eadem mente res diſſimillimas comprehendimus? ut colorē, ſaporē, calorē, odorē, ſonū. q̄ nunq̄ quinq; nunciis animus cognoſceret: niſi ad eū omnia referrētur: ut idē omniū iudex ſolus eſſet. Atq; ea profectotū multo puriora, & dilucidiora cernentur: cū, quo natura fert, liber animus puenerit. nā nunc quidē, quāquā foramina illa q̄ patent ad animū a corpore: callidiſſimo artificio natura fabricata eſt: tamen terrenis, concretiſq; corporibus ſunt interſepta quodāmodo. cū aūt nihil erit præter animū: nulla res obiecta impediet, quo minus percipiat, quale quidq; ſit: Quāuis copioſe hæc diceremus, ſi res poſtularet: q̄ multa, q̄ uaria ſpectacula animus in locis cœleſtibus eſſet habiturus. quæ quidem cogitans, ſoleo ſæpe mirari nonnullorum inſolentiam philoſophorum: qui naturæ cognitionem admirantur: eiuſq; inuentori, & principi gratias exultantes agunt: eumq; uenerantur ut deum: liberatos enim ſe per eum dicunt grauiſſimis dominis, terrore ſempiterno, & diurno ac nocturno metu. Quo terrore? quō metu? quæ eſt anus tam delira? quæ timeat iſta? quæ uos uidelicet, ſi phyſica nō didiciſſetis, timeretis? acherontia templa alta

¶APERTA & patefacta. Medici anatomas. i. diſſectiones corpoꝝ appellāt, q̄s prope ſolēniter faciunt, tāq̄ neceſſariū ſit incidere corpora mortuoꝝ: eorūq; uiſcera atq; inteſtina ſcrutari. Crophilus & eraſiſtratus nocentes hoīes a regibus ex carcere acceptos uiuos incidebāt: cōſiderabāt etiā ſpiritu remanēte uiſceꝝ inteſtinorūq; poſiturā, colorē, figuram, & ordinē: quod negociū utpote crudele a luculentis ſcriptoribus improbatur cum non tam ad medicinam pertineat: q̄ ad carnificinam. ¶ Nec audimus. Plin. in hanc ſententiam ſic ſcribit in. xi. natu. hiſtoriæ. Animo uidemus: animo cernimus: oculi ceu uaſa quædam uiſibilem eius partem accipiunt atq; tranſmittunt: ſic magna cogitatio obcecat abducto intus uiſu. ſic in morbo comitiali aperti nihil cernunt animo caligante. ¶ Quaſi feneſtræ: mens uidet, mens audit, ut philoſophi aſſerunt: quæ per oculos & aures quaſi per feneſtras tranſmittit uim uidendi & audiendi: hinc ait Lactantius in libro de opificio, uerius & manifeſtius eſt mentem eſſe: quæ per oculos tranſpiciat quaſi per feneſtras lucente uitro: aut ſpeculari lapide obductas. Pli. oppido q̄ decenter fingit uſurpat ſiue nouat, uerbum feneſtrare: quaſi per feneſtras aperire: ſic enim inquit: media oculorum cornea feneſtrauit pupilla: Hieronymus ſcribens contra Iouinianum, per quinq; ſenſus inquit quaſi per quaſdam feneſtras uitiorum ad animam introitus eſt. hinc illud propheticum, mors intrauit per feneſtras ueſtras. ¶ Quinq; nunciis: quinq; ſenſibus: ex quibus ut docet Ariſtoteles certiſſimus ī homine eſt tactus, & guſtatus, cum reliquis ſuperetur a multis. Nā aquilæ clarius cernunt: uultures ſagacius odorantur, liquidius audiunt talpæ. ¶ Ad eum. ſ. animum: ſine quo nullus in corpore eſt ſenſus, philoſophi ſenſum communem appellant, ad quem ſenſus omnes referuntur, tanq̄ ad iudicem, ſicut quinq; digiti ad manum, connexi pergunt. Communis ſenſus apud oratores accipitur pro communi quadam intelligentia: de quo alibi plura. ¶ Quo, ad cœleſtem. ſ. ſedem domiciliūq; animorum. ¶ Liber animus: exutus uinculis terrenis & labe corporea. ¶ Foramina. Nares, oculos, aures, & os ſignificat, ſenſus enim interpretes ac nūcii rerum: in capite tanq̄ in arce mirifico artificio ad uſus neceſſarios & facti & collocati ſunt, ab opifice natura: qua ut inquit ueriſſime Mar. Tul. in. ii. de natura deorum: nihil poteſt eſſe callidius: nihil ſolertius. ¶ Præter animum, quando ſcilicet ſolutus erit a carcere corporali & ergaſtulo terreno, quo hebetantur ſenſus, & animus pręgrauatur. ¶ Quanuis: quantumuis hoc eſt uberrime, copioſiſſimeq;. ¶ Eiuſq; inuentori, fortaſſis Lucretium taxat, qui epicurum ait primum inuentorem fuiſſe naturæ, & præcepta ſuppeditaſſe, quibus diffugiunt animi terrores, eumq; ut deum colendum eſſe præcipit: Lucretii uerſus ex libro quinto, hi ſunt in laudē epicuri compoſiti, dicendum eſt deus ille fuit deus inclyte memmi: qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ nunc appellatur ſapientia. quiq; per artem fluctibus e tantis uitam tantiſq; tenebris, in tam tranquillo & tam clara luce locauit: de eodem ait in ſexto. ueridicis igitur purgauit pectora dictis, & finem ſtatuit cupedinis atq; timoris. ¶ Quo terrore, per interrogationē illudens ait hæc, tanq̄ ridicula ſint & inania, nec aniculæ quidem metuenda, a quibus dixit Lucretius, nos per epicurum liberatos eſſe. ¶ Acherontia templa, templum tribus modis dicitur: in cœlo, in terra: ſub terra. In cœlo templum dicitur: ut in hecuba magna templa cœli. in terra, ut deorum templa & delubra. ſub terra, ut in andromacha dixit ennius: acheruſia templa. alta orci ſaluete infera. Item nunc templa ſignificantur ſubterranea, uideturq; Cicero referre carmen ennianum, cuius meminimus, & meminit Mar. Varro in tertio latinæ linguæ.

¶AGAT. attendat, ad id præterea ſæpe res diſſimillimas percipimus, quod fieri non poſſet niſi per animum. ¶ Quæ quidem nunc: epicureos reprehendit illudendo, Inuentori Democrito pręclarum hyronia. Nec tamen opponit auctoritatem Pytha. & Pla. Demo. nec rationibus eos conuincere uult, quia ignari ſunt dialecticæ, nec cauſam redit, quia fallantur,

[Marginal notes: BERO. / Anatomę. / Animo uidemus. / Feneſtrauit. / Mors p feneſtras. / Natura nihil callidius / Templum triplex. / OMNI BONI.]

BER'O. ORCI. Plutonis, quem antiq uragum ab urgendo dixerūt, quē modo uediū, modo ſummanū, modo ditē appellant, dictus eſt etiā ab antiqs qetalis, q̄ſi mors qes ſit erumnaꝝ. ¶ Lethi. mortis, in funeribus inductiuis apud priſcos dicebaꝰ, ollus letho datus eſt, qđ ſignificat ille datus eſt morti. ¶ Quā acuti natura ſint, ꝑ contrarium inqt q̄ hebetes & bruti ac ſtupentes fuerintq ſine doctrina inferos metuebāt, & umbraꝝ terriculamenta, q̄ puerilium ſunt deliramentoꝝ, cum cōmenticia ſint & falſa. ¶ Totos eſſe perituros. hoc contra epicuꝝ & epicureos. maximeq; cōtra Lucretium dictū eſt, q aīum cū corpore totum interire arbitranꝰ. ¶ Pythagoræ & Platonis ſentētia. Quæ. ſ. aſſerit īmortalitatē animoꝝ, credendū eſt autē maxime Platoni cuius auctoritas tanta eſt, ut uel ſola ſufficere poſſit, attamē rationes tot affert, ut pudeat nō credere. ¶ Morte mulctant, mortales faciunt, & mori affirmant una cum corpore, ut nihil ſenſus a morte relinquatur. Qualis animus uacans, hęc haud dubie res mentes hominum; cogitationeſq; perturbat. dum percipere non poſſunt, q̄lis futurus ſit animus ſolutus a corpore, quā figurā, motum, poſituram, ſenſumi habiturus ſit, utpote incorporeus, unde Plinius cum diſpicere nō poſſet, qualis eſſet a morte futurus animus, mortalem credidit, querens: ubi cogitatio illi? quomodo uiſus, audituſq;? aut q tangit? q uſus eius? q̄ deinde ſedes, quātaue multitudo tot ſeculis animaꝝ uelut umbraꝝ? nunc. M. T. ait nō eſſe mirum, ſi nō percipimus qualis futurus ſit animus poſt mortē cum nec quidem nobis uiuentibus ſat notus ſit, qualis in ꝓſentia ſit, dum adhuc in corpore commoratur. quæ ſit eius forma, magnitudo, locus, ut enim dixit Lucretius ignoratur
Ignoratur natura animai. enim quę ſit natura animai. ¶ Conformatio, figuratio, & forma, alias cōformatio, exornatio rhetoricū eſt, cū perſona fingitur, aut cū res muta ſiue informis ſit eloquens & formata, græco uocabulo dicitur ꝓſopopeia. ¶ Caſurus ne in cōſpectum. uidere & uideri ut inqt Origenes corpoꝝ reos eſt, incorporeę uero naturę qualis eſt animoꝝ uiſio eſſe nō pōt qbus nihil aliud cōuenit, niſi noſce & noſci. Tāgere enim & tāgi niſi corpus nulla poteſt res, ut ait Lucretius, itaq; Socrates merito dicebat oportuiſſe hominū pectora feneſtrata & aperta eſſe, ut non occultos haberent ſenſus, ſed patentes ad cōſiderādum. ¶ Aciem, uiſum oculoꝝ. M. T. in. ii. de natura deoꝝ, acies ipſa qua cernimus, q̄ pupilla uocatur ita parua eſt, ut ea q̄ nocere poſſint, facile uitet: tanta eſt autē ſubtilitas animoꝝ, ut obtutus noſtros effugiant, ſicuti dixit Apuleius, fila ex quibus demones conſtant, eſſe uſq; adeo tenuia, ut radios
Subtilitas animorum fruſtratur uiſum. omnis noſtri tuoris & raritate tranſmittant: & ſplendore reuerberent, & ſubtilitate fruſtrentur. ¶ Tanq̄ alienæ domui. Diuerſorium animi dicitur eſſe corpus, perinde ac ibi more hoſpitiis diuerſetur ad breue tempus, cuius domicilium proprium & patria ſit cœlum, ex quo uenerit, unde incolæ dicimur, & ueluti peregrinantes hic agere uitam erraticam temporariamq;, poſt mortem in domo prporia: hoc eſt in cœleſti domicilio uicturi uitam ſtatariam perpetuamq;, ex hac ſententia eſt illa pſalmographi prophetæ ſuſpiratio, heu quia incolatus meus prolongatus eſt nimis.

orci pallida. Leti obnubila obſita tenebris loca. Non pudet philoſophū i eo gloriari? qđ hæc nō timeat? & qđ falſa eſſe cognouerit? ex quo intelligi pōt, quā acuti natura ſint, qui hæc ſine doctrina credituri fuerint. ꝑclarum aūt neſcio quid adepti ſunt, qđ didicerunt, ſe cū tēpus mortis ueniſſet, totos eſſe perituros. qđ ut ita ſit (nihil enim pugno) qđ habet iſta res, aut lætabile aut glorioſum? nec tamē mihi ſane quicquā occurrit, cur non Pythagoræ ſit & Platonis uera ſententia. ut enim rationē Plato nullā afferret (uide qđ homini tribuā) ipſa authoritate me frāgeret. tot aūt rationes attulit: ut uelle cęteris, ſibi certe perſuaſiſſe uideaꝰ. ſed plurimi cōtra nituntur: animoſq; quaſi capite damnatos morte mulctant: neq; aliud eſt quicq̄, cur incredibilis his animoꝝ uideatur æternitas: niſi q nequeunt qualis animus ſit uacans corpore intelligere: & cogitatione cōprehendere. quaſi uero intelligant qualis ſit in ipſo corpore: quæ conformatio, q̄ magnitudo, qui locus: ut ſi iam poſſent in homine uno cerni omnia, q̄ nunc tecta ſunt: caſurus ne in conſpectū uideaꝰ animus: an tanta ſit eius tenuitas, ut fugiat aciem. hæc reputent iſti; qui negant animū ſine corpore ſe intelligere poſſe. uidebunt quē in ipſo corpore intelligant. Mihi quidem naturā animi intuenti, multo difficilior occurrit cogitatio, multoq; obſcurior, q̄lis animus in corpore ſit: tā quam alienæ domui: quam qualis cum exierit, & in liberum cœlum quaſi in domum ſuam uenerit. ſi enim

OMNI BONI. ¶ QVASI uero, quaſi dicat, ſi ſeperatū intelligere nō poſſunt, multo minus mixtū intelligent. ¶ Alienæ domui in alienā domum, facilior eſt cognitu qs domui ſuę q̄ alienæ, ſi id qđ nō uidimus poſſumus mente cōplecti, certe & animus: ſed ea q̄ non uidimus ſæpe intelligimus. pōt ergo intelligi & animus & deus animo ipſo, animum: quēadmodum oculum oculo uidere: & probat oraculo Appollinis q dicit, cognoſce te ipſum. i. animum tuo animo: gręcum eſt puerbium: quod uideꝰ homo nō eſt. Sed ſi q̄lis ſit: uertit orationē ad epicuꝝ: qui quia nō intelligit qualis ſit animus: debet intelligere animū eſſe: nā ſi animus ſenſum habet: ſe eſſe intelligit: & adducit ſentētiam Platonis de immortalitate: quicqđ ſemper moueꝰ. i. ſe mouet ęternū eſt. a cōtrario.
Argumentum Platonis de aīa. quicqđ. n. mouetur ab alio: cū finē habet motus: interdū finē habet eſſendi. quicqđ aūt ſeipſum mouet ſemp moueꝰ. q ſe nunq̄ deſerit: qđ ſeipſum mouetur: igitur ęternū eſt. aīus aūt eiuſmodi eſt: q ſeipſum mouet: q ſe nunq̄ deſerit. ęternus ergo eſt: a cōtrario quicqđ mouetur aliunde interit: quia corpus: quando finem motus habet: contrarioꝝ autem diuerſa eſt ratio: memoria autem ex quo compoſita ſit: nemo eſt qui dicat.

¶ QVOD nūq̄ uidimus. Argumētaſ a ſili: ſi nō ītelligimus qd ſit aīus: qa eū utpote inuiſibilē nunq̄ uidi/mus: itelligētia cōpleti deū nō poſſumus: q īcorporeus eſt īuiſibilis: īeffabilis: īcōprehēſibilis. ſupra captū mortaliū: circa quē heret ītellectus: anguſtia & mēs hebeſcit ad diuine maieſtatis cōtēplatū, uix q̄ ſcintille obtinet locū: & pfecto acies hūanæ mētis habetior eſt atq̄ obtuſior noctuinis ocl̄is ī ſpeculatiōe diuinitatis. ¶ Quid aut q̄lis: alteꝝ ad naturā: alteꝝ ad q̄litatē ptinet. ¶ Aīo aīum uidere. hoc faciunt curioſi & eruditi: ut quotidie ipſa mēte: ſiue aīo: qd ſit ipe aīus diſpiciāt. ¶ Vt ſe q̄ſq̄ noſcat. de cœlo deſcēdit γνωφισεαυτὸν, ut ait mordax poeta: qđ latinæ ſignat noſce teipſū. uel ſcito te ipſum: cupiā cōſulenti: quo itinere ad beatitatē pueniret: rńdit delphicū oraculū: ſi te cognoueris: ipſius quoq̄ frōte tēpli hęc inſcripta ſnīa eſt. hō āt cognoſcit ſeipſū ſi origi nis nataliſq̄ exordia pria reſpexerit: nec ſe q̄ſiuerit extra. ī cātico cāticoꝝ ſcriptū ē: niſi cognoueris temetipſā: quē locū latiſſime expo/nēs diuus Hie. autumat: aīam duplici modo agnitionē ſui cape. prio ut noſcat qd ſit ipſa: & q̄liter moueaſ. i. qd ī ſubā: & qd ī affectib⁹ hēat & hoc ītelligi uult iſto ī loco. M. T. Scđo modo aīa agnoſcit ſemetipſā: q̄n ſcrutamur: utrū corporea ul' īcorporea: utrū ſimplex an ex pluribus cōpoſita: utrū fcā: an oīno a nullo ſit fcā: utrū origo eius pariter cū origie corpis traducaſ: qđ p traducē fieri dr̄: an pfecta extrīſecus ueniēs parato iā & formato īter uiſcera muliebria corpe īduaſ: & multa hoc gen⁹. Dat āt operā aīus nr̄ ad agnitionē ſui p exercitia doctrię: & ſtudia diuina: pterea dictū hoc bracteatū: noſce te ipſū: referri pōt ad alia cōpluſcula: ut. ſ. hō nouerit facultates: ut pro his faciat īpēſas: ut nouerit uires ne maiora uiribus aggrediaſ: ut nouerit buccę ſuæ mēſurā: q̄ ī reb⁹ ſūmis minimiſq̄ ſuāda ē: Pli. & Hie. chilōi lacedemōio uni. ſ. ex ſeptē gręcię ſapiētibus ſnīam hāc aſcribūt: q̄ lr̄is aureis delphis pſeruauit. M. T. ī. v. d finib⁹. Iubet nos pythi⁹ Appollo: noſcere nos metipſos: cognitio āt hęc ē una: ut uim nr̄i corpis aīq̄ norim⁹: ſeq̄murq̄ eā uitā: q̄ reb⁹ ipſis pfruaſ. ¶ Neq̄ nos corpa: hō dr̄ eſſe nō corp⁹: ſed aīus: tāq̄ hō iterior ſit uer⁹ hō: nō exterior: ſup quo luculēta ē diui Hier. diſſertatio: & dixit Mac. aīa uerus hō ē. ¶ Quaſi uas aī: q̄rūt phi: utrū aīa ſola ſit hō: & ita ſit ei corp⁹ tāq̄ equus eq̄ti: an corp⁹ ſolū ſit hō aliquo mō ſe hēns ad aīam ſic poculū ad potionē. an uero nec aīa ſola nec ſolū corpus: ſed ſimul utrūq̄ ſit hō totus ex utroq̄ cōpactus: ita tñ ut aīus tāq̄ pſtabilior īperet: corpus tāq̄ deterius ācilleſ. qđ ὀργανὸν καιαγγιον. i. īſtrumētū & receptaculū aī eſſe tradūt: cui⁹ tñ fulturis aīus ſuſtineſ. ¶ Ipſe aīus. ſp aī mortaliū q̄ſiuerūt qd ſit ipſe aīus: nec adhuc ſatis exploratū ē: nec fortaſſe unq̄ ſat erit. Ignoraſ. n. q̄ ſit natura aīai ut ait Lucre. ſed q̄uis aīus ad pfectū diſpicere nō poſſit q̄lis ſit: tñ ſcit eſſentiæ ſuæ hoc ppriū eſſe: ut p ſe moueaſ. ¶ In phedro: liber eſt Pla. īſcriptus phedrus. ī quo Socra. cū phedro diſputat cōtra amorē & p amore ueluti palinnodiā canēs: ubi hoc argumētū de īmortalitate aīæ ualidiſſimū ponit: quē locū Cic. & hic: & li. de repu. vi. ideſt ī ſōnio Scipionis ad uerbū trāſtulit: & in lib. quoq̄ de ſenectute decēter uſurpat. ¶ Quod ſemp moueſ. Sūma argumēti platonici hęc ē aīum mortis eſſe īmunē: q̄m ex ſe moueſ: platonici p gradus ſyllogiſmoꝝ ad unū finē pbatiōis euadūt: certā ſibi ppōnē ex āntis cōcluſione faciētes. apud quos hic prior ē ſyllogiſmus: aīa ex ſe moueſ: qcqd aūt ex ſe moueſ: ſp moueſ. Igiſ aīa ſp moueſ. Scđs ita fit: aīa ſp moueſ: qcqd āt ſp moueſ: īmortale ē. igiſ aīa īmortalis eſt: & ita ī duobus ſyllogiſmis duæ res pbātur. i. ſp moueri aīam: & eē īmortalē: alii uſq̄ ad tertiū gradū ita argumētanſ. aīa ex ſe moueſ: qđ āt ex ſe moueſ: pricipiū mot⁹ ē. igiſ aīa pricipiū mot⁹ ē: ruſus ex hac cōcluſione naſciſ ppō. aīa pricipiū motus ē: qđ āt principiū motus ē: natū nō eſt. igiſ aīa nata nō ē. Itē aīa nata nō eſt: qđ natū nō ē īmortale ē. igiſ aīa īmortalis ē: ſed iſte oēs rōcinatiōes ſiue ſyllogiſmi platōicoꝝ de aīę īmortalitate cōſtabūt: Si pria ppō: q̄ ē ex ſe moueri aīaꝫ: nō refellaſ. hac. n. repudiata: debilia fiūt oīa: q̄ ſequunſ. fit uni⁹ ſyllogiſmi cōpēdiū ex oīb⁹ āńdctis rōcinatiōibus hoc mō. aīa ex ſe moueſ: qđ ex ſe moueſ pricipiū mot⁹ ē: qđ āt pricipiū mot⁹ ē: natū nō ē: qđ natum nō ē: īmortale ē. igiſ aīa īmortal' ē. Ori. li. iii. piarchō: q̄dā ait ex ſe: q̄dā a ſe moueri. ex ſe moueri q̄ uiuūt: nec tñ ſint aīantia: ut arbores: a ſe moueri aīantia: ut hoīes: extrīſec⁹ āt moueſ q̄ ſine uita ſunt: ut lapides & ligna. Ad īmortalitatē aīæ afferēdā addamus & hoc theologicū arg. oīs mēs: q̄ de ītellectuali luce pticipat unius ſine du

BERO.

Noctuinis oculis hebetior.

Noſce teipſum.

q̄ nunq̄ uidimus, id quale ſit intelligere nō poſſumus: Certe & deū ipſum: & diuinū animū corpore liberatū cogitatione cōplecti nō poſſumus. Dicearchus qdē, & Ariſtoxenus, qa difficilis erat animi, qd aut q̄lis eſſet intelligētia: nullū oīno aīum eſſe dixerūt. eſt illud qdē uel maximū, aīo ipſo, aīum uidere: & nimiꝝ hanc habet uim pceptū Apollinis: quo monet ut ſe q̄ſq̄ noſcat. nō enim credo id pcipit, ut mēbra noſtra, aut ſtaturā figurāue noſcamus. neq̄ nos corpora ſumus: neq̄ ego tibi dicēs hoc corpori tuo dico. cū igitur noſce te dicit, hoc dicit, noſce animū tuū. nā corpus qdē quaſi uas eſt, aut aliquod animi rēceptaculū. ab animo tuo quicqd agitur, id agitur a te. hunc igitur noſſe niſi diuinū eſſet: nō eſſet hoc acrioris cuiuſdā animi pceptū, ſic ut tributū deo ſit. hoc eſt ſeipſum poſſe cognoſcere. ſed ſi qualis ſit animus ipſe animus neſciat: dic quæſo, ne eſſe quidē ſe ſciet? ne moueri quidē ſe? ex quo illa ratio nata eſt Platonis: quæ a Socrate eſt in Phedro explicata: a me autem poſita eſt in ſexto libro de republica. quod ſemper mouetur id æternum eſt. quod autem motū affert alicui: quodq̄ ipſum agitatur aliunde: quādo finē habet motus, uiuendi finem habeat neceſſe eſt: Solū igitur qđ ſeipſum mouet: qa nunq̄ deſeriſ a ſe: nūq̄ ne moueri qdē deſinit: qn ēt cæteris: q̄ mouenſ, hic fons, hoc principiū eſt mouēdi. Principii aūt

Homo interior qui.

Argumenta immortalitatis aīæ.

bio debet eſſe naturę.ſi ergo cęleſtes uirtutes ītellectualis lucis.i.diuinę naturæ,ꝑ hoc qd ſapię & ſcificationis participãt,pticipiũ ſũmũt,& humana aĩa eiuſdẽ lucis & ſapiæ participiũ ſũmit,ſunt iſta unius naturæ uniuſq; ſubſtãtiæ.Incorrupte aũt ſunt & ĩmortales,cœleſtes uirtutes.igiꝰ ĩcorrupta ſine dubio & ĩmortalis erit ẽt aĩæ ſubſtãtia.Ari.cõtra platõicas argumẽtatiões aſſerit,nihil eſſe qd ex ſe moueri poſſit,ſed oĩa q̃ mouenꝰ ab alio moueri.Ariſ.ratiocinatio eneruaꝰ & refelliꝰ ab aſſertoribus platonicę ſectæ.ꝑinde ac arguta magis q̃ uera ſit.

OMNI BONI. ℭ ESSE. Subſtantiam.ꝑ Nunq̃ ne.ideſt eternum eſt.Nam non nullam eſſe originem principii.

BERO. ℭ NVLLA Origo.græci ἀναρχαν uocãt,qd origine caret.ꝑ Nec occidit. Cõſectariũ eſt ut qd oriꝰ occidat.Ex quo eſt illud Saluſtii.Oĩa orta occidũt & aucta ſeneſcũt.ꝑ Vim uiolẽtiã.ꝑ Quod ſe moueat,ſe mouere hoc ſolũ ſignificat non ab alio moueri: qd græce αὐτοκινητον dr̃ ſe ipſũ mouẽs.ꝑ Inanime. Anima carens.ꝑ Pulſu externo. Extrinſecus mouenꝰ q̃ ſine uita ſunt,ut lapides & ligna: ex accidẽti mouenꝰ,q̃ cũ ipſa non moueanꝰ, in eo tñ ſunt quod moueꝰ,ut in naui ſarcina, ſeu uector qeſcens.Ariſt.in.i.de aĩa, dupliciter inqt moueꝰ omne,aut ſm alterũ; aut ſm ſeipſum.ſm alterũ ut nautæ, ſm ſeipſum ut nauis.ꝑ Cietur,mouetur.ꝑ Motu interiore. Animalia in ſemet cauſam habẽt mouẽdi,& oĩa q̃ animata ſunt.ꝑ Plebeii,minuti,& ſemi docti.ꝑ Vi ſua,moueꝰ aĩus ui,hoc eſt potẽtia interiore & ſua,q̃ nõ extrinſecus uenit,ſed ex ipſius eſſentia,ſicut ignis calidus dr̃ qa ex ſe calet,nõ ab alio fit calidus,Merito dixit Origе.animã ſubſtantiã eſſe ſenſibilẽ & mobilẽ. Plato inqt ita animã ex ſe moueri,ut nõ aliã cauſam uel extrinſecus accidentẽ uel interius latentẽ huius motus dicat auctorẽ.ꝑ Quid illa tãdẽ.Memoriã,inuẽtionẽ, excogitationẽ, multi iugaſq; diſciplinas qbus animos ex cultos haud dubie diuinos eſſe credimus.ꝑ Sanguinẽ bilẽ.Plato in timeo,& medici docent ex elemẽtis q̃tuor cõpacta eſſe corpora, bilẽ eſſe multiplicẽ,eſt.n.atra, citrina, uitellina,rubens,praſina,hoc eſt uiridis. De his rebus oĩbus.Gale.Aui.Ariſt.& cæteri non pauca multa prodiderũt.ꝑ Quã uitis quã arboris. Senſus eſt,ſi ex aĩo nihil aliud haberemus q̃ uitalitatẽ,uideretur talis in nobis aĩa eſſe, q̃lis eſt in uitibus & arboribus,& cæteris plãtis,q̃ uiuere dñr uita illa uitali & uegetatiua,& cõſequẽter mori.Ex quo illud uirgilianũ.Atq; interfice meſſes.Itẽ ſi in nobis nĩl aliud eſſet q̃ appetitus & ſenſus,uideretur eſſe in nobis aĩa talis,q̃lis eſt ĩ brutis aĩantibus,q̃ ſolo ſenſu appetituq; mouenꝰ.Sed cũ ſit ratio,memoria,& ĩtelligẽtia,declaraꝰ pticipiũ ĩ nobis eſſe quodã diuinæ ĩmortaliſq; naturę,& iõ tradũt pħi theologiq;,duas uelut aĩas ĩ nobis dicẽdas eſſe,alterã diuiniorẽ,q̃ cęlitus ĩſeriꝰ.alterã ĩferiorẽ,q̃ ex corpali ſemine afferũt una cũ corpore ſeminari,uñ ſine corpore uiuere eã negãt poſſe,ꝑpter quod & carnẽ eã frequẽter appellãt eccleſiaſtici ſcriptores.Anima in plãtis uegetatiua a pħis appellaꝰ.Aug.in.v.de ciuitate dei uitã uocat ſeminalẽ, quæ nobis cum arboribus cõmunis eſt:ſenſualem:q̃ cum pecoribus:intellectualem:quę cum ſolis angelis.

Ex acciden ti moueri. — *Ignis ex ſe calet.* — *Bilis praſina.* — *Due aĩæ in hoĩbus.*

nulla eſt origo.nã ex principio oriũtur oĩa: ipſum aũt nulla ex re alia naſci põt.nec.n.eſſet id principium,qđ gigneretur aliũde.qđ ſi nunq̃ oritur:ne occidit quidẽ unq̃:nã principiũ extinctũ nec ipſum ab alio renaſcetur:nec a ſe aliud creabit:ſi qdẽ neceſſe eſt a principio oriri oĩa.ita fit,ut motus principiũ ex eo ſit,qđ ipſum a ſe mouetur.id aũt nec naſci põt:nec mori.uel concidat omne cœlũ,oĩſq; natura conſiſtat neceſſe eſt: nec uim ullã nãciſcatur.q̃ primo impulſu moueatur. Cũ pateat igitur æternũ id eſſe qđ ſe ipſũ moueat:qs eſt q̃ hãc naturã aĩs eſſe tributã neget?inanimũ eſt.n.omne,qđ pulſu agitatur externo.qđ aũt eſt animatũ id motu cietur interiore,& ſuo.nã hæc eſt ꝓpria natura animi,atq; uis.q̃ ſi eſt una ex oĩbus q̃ ſe ipſam ſemꝑ moueat:neq; nata certe eſt,& æterna eſt.licet cõcurrãt plebeii oẽs philoſophi(ſic.n.ii q a Platone & Socrate & ab illa familia diſſidẽt,appellãdi uidẽtur)nõ modo nihil unq̃ tã elegãter explicabũt:ſed ne hoc qdem ipſum,q̃ ſubtiliter cõcluſum ſit intelligẽt.Sentit igitur aĩus ſe moueri:q; cũ ſentit,illud una ſentit,ſe ui ſua,non aliena moueri:nec accidere poſſe,ut ipſe unq̃ a ſe deſeratur.ex quo afficitur æternitas.niſi qd habes ad hæc. A.Ego uero facile ſũ paſſus,ne in mẽtẽ qdẽ mihi aliqd cõtra uenire:ita iſti faueo ſentẽtiæ.M.Quid illa tandẽ?nũ leuiora cenſes?q̃ declarãt ineſſe animus hominũ diuina q̃dam:quæ ſi cernerem quemadmodum naſci poſſent:etiam quẽadmodum interirent uiderẽ.nam ſanguinẽ,bilẽ,pituitam,oſſa,neruos,uenas,omnem deniq; membrorum & totius corporis figurã uideor poſſe dicere:unde concreta:& quomodo facta ſint.Per animum ipſum,ſi nihil eſſet in eo,niſi id:ut per eum uiueremus:tam natura putarẽ hominis uitã ſuſtentari,q̃ uitis,q̃ arboris.hæc enim etiã didicimus

OMNI BONI. ℭ CONSIſtat.finẽ creãdi faciat.ꝑ Quis eſt:aſſumptio ut animus eiuſmodi eſt:ut ſemꝑ moueat.ergo ęternus.ꝑ In animũ:a cõtrario arguit:corpus eſt:quicqd ab alio moueꝰ ſentit igiꝰ ꝙ ſuperius rogauit.ꝑ Moueri qdem ſe qd illa:probat animũ nõ eſſe ex elemẽtis cõpoſitũ:nec ei cõpetens:ut eſt memoria:cogitatio:qcqd autẽ cõpoſitum nõ eſt:nõ reſoluiꝰ:ergo nec animus:nec cogitatio:nec memoria quicqd ſimplex eſt eternũ eſt:memoria ãt cõpoſita nõ eſt.ergo a cõtrario qcqd cõpoſitũ eſt.reſoluiꝰ:& interit.memoria uero huiuſmodi nõ eſt:ergo.ꝑ Bilẽ colerã.ꝑ Pituitã.flegma.Plato dicit animũ ꝑ oẽs planetas deſcẽdere:a Saturno frigiditatẽ & triſtitiã:a Marte iracundiã:a Ioue tẽperantiã:& ſic a ſingulis q̃litatẽ recipere.nã cũ corpus ſit paruus mũdus:oportet:ut oĩa q̃ ſint in mũdo:habeat & aſtra maxime aĩa ſunt mũdi.ꝑ Nec uero:argumẽtũ a ſimili.

Opi.Plato. de anima.

❡VIVERE dicimus. Aſa.ſ.illa, q̄ ſeminalis, q̄ uegetatiua, q̄ alens appellaſ, Pli.ait, uiuiſcētia a terris mari/ BERO.
tari fauonio. Idē ſcribit de uita arboꝝ quarūdā lōgiſſima: & quarūdā breuiſſima, idē mori arbores tradit. Vitis
inqt eiuueneſcit & moriſ.⸿ Memoriā. Aug.li.x.cōfeſſionū cūprimis admiraſ memoriā. Cuius ſunt ſecreti &
ineffabiles ſinus, cuius uim dicit eſſe ſibi incōprehēſibilē, q̄ theſaurus eſt reꝝ. In qua diſciplinæ continenſ, quā
idē ait eſſe uētrē animi.⸿ Plato recordationē. In hāc ſnīam ait Boetius, qd ſi Pla. muſa pſonat ueꝝ, qd qſq; di/
ſcit, ĩmemor recordaſ, & Hiero. teſtaſ a phis, dici diſcētias eſſe reminiſcētias. Platonicū dogma eſt, aīas e cœ/ Diſcentiæ ſunt reminiſcentiæ.

uiuere. itē ſi nihil haberet aīus hoīs, niſi ut appeteret,
aut refugeret: id quoq; eſſet ei cōmune cū beſtiis. Ha/
bet primū memoriā, & eā infinitā rerū innumerabiliū.
Quā quidē Plato recordationē eſſe uult ſuperioris ui
tæ. Nā in illo libro, q inſcribitur Mēnon, puſionē quē
dā Socrates interrogat q̄dam geometrica de dimēſio
ne q̄drati. ad ea ſic ille reſpōdit, ut pueri: & tñ ita faci/
les interrogatiōes ſunt: ut gradatim rñdēs eo pueniat:
quaſi geometrica didiciſſet. ex quo effici uult Socra/
tes, ut diſcere nihil aliud ſit, q̄ recordari. quē locū mul
to ēt accuratius explicat in eo ſermone. quē habuit eo
ipſo die, quo exceſſit e uita. docet. n. quēuis, q omniū
rerū rudis eſſe uideatur, bene interrogāti reſpōdentē,
declarare ſe, nō tū illa diſcere: ſed reminiſcēdo reco/
gnoſcere: nec uero fieri ullo modo poſſe, ut a pueris
tot rerū: atq; tātarū inſitas, & q̄ſi cōſignatas ĩ aīs notio
nes, q̄s ἐννοίας uocāt, hr̄emus: niſi aīus, anteq̄ corpus
intraſſet: in reꝝ cognitionē uiguiſſet. Cūq; nihil eſſet,
ut oībus locis a Platone diſſeriſ, nihil. n. ille putat eſſe,
qd oriatur & intereat: idq; ſolū eſſe qd ſemp tale ſit:
qualē ideā appellat ille, ſpeciē nos: nō potuit aīus hæc
in corpore incluſus agnoſcere: cognita attulit: ex quo
tā multaꝝ reꝝ cognitionis admiratio tolliſ. neq; ea pla
ne uidet animus cū repēte in tā inſolitū, tāq; pturbatū
domiciliū immigrauit: ſed cū ſe collegit, atq; recrea/
uit: tū agnoſcit ea reminiſcēdo. ita nihil alid eſt diſceꝛ
niſi recordari. Ego aūt maiore ui ēt quodā modo me/
moriā admiror: qd eſt. n. illud. quo meminimus? aut q̄
habet uim? aut unde naturam? nō q̄ro quāta memoria

lo deſcendētes haurire obliuionē reꝝ diuina
rū, quaꝝ in cœlo erāt conſciæ. alias uero ma/
gis, alias minus, Et ideo ĩ terris nō diſcere, ſed
reminiſci, qd illic ante cognouerint. hinc eſt
qd q̄ apud latinos lectio, apud græcos uocaſ
repetita cognitio, qa cū uera diſcimus. ea re/
cognoſcimus, q̄ naturalr̄ noueramus anteq̄
materialis ĩfluxio in corpus ueniētes animas
ebriaret, & hoc eſt qd poetæ letēū fluuiū uo/ Letus flu. quid.
cauerūt. Intelligi uolētes hāc obliuionis aīaꝝ
potionē. Et ita Plato in dialogo de uirtute, q
inſcribiſ Menō a Menone cū Socrate ſermo
cināte, q̄rere inquit ac diſcerere reminiſcētia
eſt.⸿ Puſionē. Pueꝝ græcū & ĩ domo Meno
nis genitū atq; educatū. Puſio. n. puer dr̄: apd̄ Puſio qd.
Iuue. Apule. Cic. & cæteros. Antiq puerū di/
xerūt puſum: puellam puſam.⸿ De dimēſio/
ne q̄drati. Ita interrogat Socra. pueꝝ ĩ meno
ne. Dic age o puer: cognoſcis ne tale hoc ſpa
ciū q̄dratū eſſe? Et reliq̄ uberius apud Plato/
nē explicata.⸿ In eo ſermone. phedō ſignifi/
caſ. Vbi Socra. quo die periit in carcere: diſpu
tat de ĩmortalitate aīoꝝ.⸿ Reminiſcēdo: re
cognoſcere. Socrates in phedone docet: nil
aliud eſſe ſcire: q̄ acceptā alicuius rei ſciētiā re
tinere: qd reminiſci recte noīamus: & diſcipli Diſciplina reminiſcentia.
na inqt reminiſcentia eſt.⸿ Notiones. Notio
ut tradit Boetius in tertio cōmētario topico/
rū intellectus eſt qdā & ſimplex mētis conce
ptio q̄ ad res plures ptineat a ſe inuicē differē
tes. Notio intelligētia eſt ſimiliū. In rebus ue/
ro ſimilibus neceſſaria eſt differētiarū diſcre/
tio: ut animal intellectū ex natione ptinet ad
plures differētias. Notionē græci ἔννοιαν uel

πρόληψιν dicūt. Nihil eſſet qd oriaſ. Autumat Plato illa nō eſſe: q̄ orianſ: ut intereāt: augeſcāt: ſeneſcant. Id
aūt pprie eſſe putat: qd eternū eſt: neq; mutabile: neq; corruptibile: qd dei pprium eſt. hinc illud eccleſiaſticū. Quid proprie dicaſ eſſe.
Ego ſum q ſum: tanq̄ ſolus deus eſſe dicaſ. Cū in cætera labētia & caduca huius uerbi: qd eſt eſſe: ius pprietaſq;
nō cadat. Mundus quoq; æterna res mutaſ: nec idē manet. Deus auctore Auguſtino ſūma eſſentia eſt. & ideo
ĩmutabilis. rebus aūt eſſe dedit: ſed nō ſūme eſſe: ſicut ipſe eſt: & aliis dedit eſſe amplius: aliis minus: atq; ita na
turas eſſentiaꝝ gradibus ordinauit: græci dicūt οὐσίαν qd latini recētiores eſſentiā: grçce dr̄ τὸ ὄν qd latini Eſſentia in deo οὐσία
ex ſermonis patrii egeſtate dicūt qd eſt: uerbū p uocabulo ponēte: Itaq; Plato duas potiſſimū οὐσίαν. i. eſ/
ſentias eſſe ponit: deū & ideas: q̄s latini formas ſiue ſpecies interptanſ: & hæc eſt ppria Platonis ſuppellex: ſūt
aūt ideæ exēplaria çterna coꝝ: q̄ naturaliter fiūt: ĩmortales: ĩmutabiles: inuiolabiles. Et ut res aptior fiat. opus
eſt pter oēs hoīes intelligere quendā hoīem: & pter oēs equos equū. Et pter aīalia aīal ingenitū. Et quēadmo/
dū ex uno ſigillo cōplures fiūt impſſiones: ſic ex uno hoīe ſexcēta milia hominū. Et hæc eſt idea Platonis: ſup
qua re apuleius & alcinous & Plotinus Platonici ſatis multa: Seneca quoq; & Boetius nō pauca pdiderūt: atq
Ariſtoteles a Platone diſſentiēs: nullas putat eſſe ideas: nullū reꝝ exēplar æternū. Plane uidet. Lucide & pſpi/
cue. Perturbatum domicilium. Ergaſtulum corporis ſignificat: quo aīa incluſa habeteſcit: ac caligat. Et pfecto
ueriſſime poetæ egregii duo dixerunt uelut nebulā nobis ob oculos effuſam: quæ uiſus mortales habetarūt.
Quo meminimus. Galenus in microthecni cerebrū modificata tenuitate dicit eſſe cauſā memoriç: cū ex cere/
bro craſſo pueniat obliuio. In humecto cerebro ſenſus hebetiores. In ſicciori liq̄diores ſunt. Auguſtinus. au/
tumat memoriam eſſe modo animum modo uentrem animi. Cuius aula eſt ingens & oppido q̄ admirabilis. OMNI
❡NOTIONES: conceptus.⸿ Cognitionem rerum contemplationem. BONI.

BERO. ¶ SI MOnides. Artem memoriæ primũ oſtẽdiſſe dr̃ Simonides, ut ait Fortunatianus. cuius uulgata fabula
Simonides qui. eſt apud Quintilianũ &. M. T. in lib. de oratore meminit, & Mar. Capella in lib. rhetorices: animaduertit aũt ordinẽ maxime eſſe: q memoriæ lumẽ afferret. ⁋ Quanta thedectes. hic ſemel auditos q̃libet multos uerſus
Memoria theodectis. protinus dicit̃ reddidiſſe. Diſcipulus fuit Ariſt. cui oratoriæ artis libros donauit ut eos tanq̃ ſuos ederet. poſtea moleſte ferens titulũ ſuæ gloriæ alii ceſſiſſe, cõdidit uolumẽ aliud, quo teſtatus eſt q̃dam ſibi planius dicta eſ/ſe in libris theodectis. ⁋ Quãta cyneas. Hic poſtero die q̃ ingreſſus Romã fuerat, & equeſtrẽ ordinẽ & ſena/
Memoria cyneæ. tũ ꝓpriis nominibus ſalutauit. auctores Pli. Soli. Sene. De hoc cynea cyneæq; eloquẽtia ſatis multa Plutar. in Pyrrho. ⁋ Carneades.
Carneadis acumen. Neſcio an hic ſit ille carneades famigeratus homo omniũ in dicẽdo accerrimus & copioſiſſimus, quo argumẽtãte qd ueri eſſet, haud facile diſcerni poſſet, q in illa nobili athenienſium legatione miſſus Romã legatus. diſputauit de iuſtitia copioſe, ſed diſputationẽ ſuã poſtridie cõtraria diſputatione ſubuertit. dicens pro iniuſtitia cõtra iuſtitiã. Huius indiſſerẽdo ea fuit uis, id acumẽ, ut apud lucillũ diſſerens neptunus de re difficillima oſtẽdat nõ poſſe id explicari, nec ſi carneadẽ ipſum orcus remittat. Vt aũt dubitem, an de hoc carneade ſingulari memoria prædito intelligendum ſit, facit uerbũ illud nuper, nã ſatis conſtat carneadẽ, de quo diximus, fuiſſe tempoporibus catonis cẽſorii, q annis nõ paucis Ci. anteceſſit. Apud Pli. mẽtio eſt cuiuſdam carmadæ greci hoĩs memoria ſingulari ꝓcellentis, q legentis modo repreſentauit uolumina bibliothecaꝝ: qd quo ſatis congrue ter hoc in loco intelligere poſſemus, uerba ſunt aperta
Metrodorus qui. & ſimplicia. ⁋ Scepſius metrodorus. Ars memoriæ cõſumata fuit a metrodoro ſcepſio, ut
Scepſis. nihil nõ hiſdẽ uerbis redderet̃ auditũ. Eſt aũt ſcepſis ciuitas phrygiæ, quã quidem Eneæ regiã fuiſſe tradunt. E ſcepſi fuerant Demetrius grãmaticus. Et hic Metrodorus q nouo quodã dicendi genere uſus multos deterruit, propter famã uero, q̃q̃ pauper erat, clarũ tñ coniugium apud carthaginenſes eſt aſſequutus, mox apud mithridatẽ fuit in honore maxi/
Memoria hortenſii. mo & exiſtimatione. ⁋ Noſter hortẽſius. in lucullo memoriã quædã diuina fuit reꝝ. in hortenſio uerboꝝ, de quo Cice. in bruto ſic refert. Primũ memoria tanta, quanta in uiro cognouiſſe me arbitror, ut q̃ ſecũ cõmentatus eſſet, ea ſine ſcripto uerbis eiſdẽ redderet, qbus cogitauiſſet. Memoriã hortenſii, Quintilianus & Seneca concelebrant, q ſedẽ olim totũ diẽ in auctione, oẽs res uenales, & ꝓcia, & emptores ordine ſuo recẽſuit, argentariis recognoſcentibus, ita ut in nullo falleret̃, hic in foro romano rex cauſarum ob eloquentiam dictus eſt, & aliquando Emulus Cice. exiſtimatus, cuius tamen ſcripta intra famam fuerunt. ⁋ Quę ſit illa uis, illa memoriæ potẽtia, q̃ græce dr̃ δυναμιο. ⁋ Nec cerebri. dudũ diximus ex cerebro ꝓut tẽperatũ fuerit memoriã
Cerebrum domiciliũ memoriæ. exiſtere meliore, uel deteriorẽ, nõ qa cerebrũ ſit ipſa memoria, q̃ uis animi eſt, ſed qa domiciliũ. ⁋ Fateri neſcire, qd neſciã Socraticũ eſt. hoc unũ ſcio qd neſcio. Augu. nemo inqt ex me ſcire quærat qd me neſcire ſcio. Et Origenes ignorantiã ait noſtrã nõ ignoramus. ⁋ Sine aĩa. i. ſpiritalis & aerius ſit aĩus, ⁋ Caliginoſo cœlo. aera craſſum feculẽtũq; terris ꝓximũ ſignificat. ⁋ Si qd ſit, qd ad ſubſtãtiã ptinet, quale ad q̃litatẽ, quantũ ad magnitudinẽ. ⁋ Capacitatẽ. Aug. nominat memoriæ cauernas, antra, ſinus, quã Cice. capacitatẽ uocat. ⁋ An ĩprimi quaſi cærã. ideo dixit Galenus in materia cerebri molliore ĩprimi formas reꝝ ueluti ſigilli impꝛſſiones. ⁋ Qui rebus noĩa impoſuit. in li. geneſeos traditũ eſt. adamũ appellauiſſe noĩbus ſuis cũcta aĩantia, Pla. in cratylo nõ cuiuſcũq; hoĩs eſſe ait noĩa rebus imponere, ueꝝ eius, q diuino ĩgenio ꝓditus ſit, ut naturali poſitura cõpetãt.
OMNI BONI. ¶ CINEAS, epicureus hortẽſius, q̃ quicqd cogitaſſet, ruſus meminerat. ⁋ Mens, memoria. ⁋ Iſtos ſtoicos. ⁋ Quid illa uis, ſupius aĩum q̃lis eſſet. i. ſempiternum & aĩum ſe moueri intelligere, ergo ſentire. ſed hæc difficilia ſunt epicuro cognoſcere ex effectibus, cũ aĩus qdẽ ſimplex ſit, reſolui nõ põt, ergo diuinũ. ſequit̃ de inuẽtione, cuius uis ſimplex eſt, & uim memoriæ explicat, primũ inuenerũt noĩa rebus, deinde ꝓuentũ eſt, ad liberales

Simonides fuiſſe dicatur: quãta Theodectes: quanta is: q a pyrrho legatus ad ſenatũ eſt miſſus Cyneas: quãta nuꝑ carneades. quãta q modo fuit ſcepſius Metrodorus: quãta noſter Hortẽſius de cõmuni hoĩum memoria loquor: & eoꝝ maxime: q in aliquo maiore ſtudio & arte uerſantur: quoꝝ quãta mens ſit difficile eſt exiſtimare ita multa meminerũt. Quorſum igit̃ hæc ſpectat oratio q̃ ſit illa uis: & unde ſit intelligẽdũ puto non eſſe certe: nec cordis: nec ſanguinis: nec cerebri: nec atomoꝝ. anima ſit aĩus: igni ſue neſcio. Nec me pudet: ut iſtos fateri: neſcire qd neſciã. Illud ſi ulla alia de re obſcura affirmare poſſem: ſiue aĩa: ſiue ignis ſit aĩus eũ iurarẽ eſſe diuinũ: qd. n. obſecro te terra ne tibi: aut hoc nebuloſo & caliginoſo cœlo: aut ſata: aut cõcreta uidet̃ tanta uis memoriæ? ſi quid ſit hoc nõ uides: at quale ſit uides: ſi ne id qdem. at quantũ ſit profecto uides. Quid igit̃ utrũ capacitatẽ aliquã in animo putamus eſſe: quo tanq̃ in aliquo uaſe ea: q̃ meminimus: infundãtur: abſurdũ id quidẽ: qui enim fundus: aut q̃ talis animi figura intelligi põt? aut q̃ tanta omnino capacitas an ĩprimi q̃ſi cærã animũ putamus: & memoriam eſſe ſignataꝝ reꝝ in mente ueſtigia? quæ poſſunt uerboꝝ q̃ reꝝ ipſaꝝ eſſe ueſtigia q̃? porro tam immenſa magnitudo: quæ illa tam multa poſſit effingere? qd illa uis? quæ tandem eſt: quæ inueſtigat occulta: quæ inuentio atq; excogitatio dicitur. Ex hac ne tibi terrena: mortaliq; natura: & caduca concreta ea uidetur? aut qui primus q̃ ſumme ſapientiæ Pythagoræ uiſum eſt: oĩbus rebus impoſuit nomina: aut qui

liberales artes: ꝙ aſus ui ſua inueñt. Ari. animũ, ĩmo qcqd ex elemẽtis cõcretũ nõ eſt, diſſolui nõ põt. qcqd aũt nõ reſoluit, ęternũ. ſed cũ dicat epicurus ſe hæc nõ intelligerẽ. rogo, quõ deũ cognoſcat. ex effectu reſpõdet. cognoſce aĩum quoq; ex effectibus. Aut q primus ꝓbat inuẽtionẽ nõ eſſe a ſigno ab his, qui inuenerunt. Ter/minauit ꝑſcripſit: & definiuit cadimus in phenicia. Mercurius in egypto. ⸿ Errãtium. nõ quia certum curſum nõ hẽant, ſed quia modo ad oriẽtẽ: modo ad occidentẽ uidẽtur ſtare nobis qa nõ bene cõprehendimus. Cur dicũt erraticæ.

diſſipatos hoĩes cõgregauit? & ad ſocietatẽ uitę cõuocauit? aut qui ſonos uocis, q infiniti uidebãtur, paucis literaꝝ notis terminauit? aut q errãtiũ ſtellaꝝ curſus, progreſſiones, ĩſtitutiones notauit? omnes magni. etiã ſupiores, q fruges, q ueſtitũ, q tecta, q cultũ uitæ, q ꝑ/ſidia cõtra feras iuenerũt. a qbus mãſuefacti, & excul/ti, a neceſſariis artificiis, ad elegãtiora defluximus. nã & autibns oblectatio magna parta eſt, inuenta, & temperata uarietate, & natura ſonoꝝ: & aſtra ſuſpeximus, tũ ea, quæ ſunt ĩfixa certis locis: tũ illa nõ re ſed uoca/bulo errãtia. quoꝝ cõuerſiones, oĩſq; motus q animus uidit: is docuit ſimilẽ aĩum ſuũ eius eſſe, q ea fabrica/tus ĩ cœlo eſſet. nã cũ Archimedes lunæ, ſolis, qnq; errãtiũ motus, in ſpherã alligauit: effecit idẽ, ꝙ ille, q in Timeo mũdũ ædificauit Platonis de⁹: ut tarditate & celeritate diſſimillimos motus una tegeret cõuerſio. quod ſi ĩ hoc mũdo fieri ſine deo nõ poteſt: ne ĩ ſphæra qdẽ eoſdẽ mot⁹ Archimedes ſine diuino ĩgenio potuiſſet imitari. mihi uero ne hæc qdẽ notiora, & illu/ſtriora carere ui diuina uidẽtur: ut ego aut poetã gra/ue plerunq; carmẽ ſine cæleſti aliquo mẽtis inſtinctu putẽ fundere: aut eloquẽtiã ſine q̃dã ui maiore fluere, abũdãtẽ ſonãtibus uerbis, uberibuſq; ſentẽtiis. Philo/ſophia uero oĩum mater artiũ, qd eſt aliud? niſi ut Plato ait, donũ, ut ego, inuentum deoꝝ, hæc nos primum

⸿ D Iſſipatos ꝯgregauit. Fuit quoddã tẽpus, cũ in agris hoĩes paſſim beſtiaꝝ more uagabantur. Et ſibi uictu ferino uitã ꝓpagabãt, quo tẽ/pore qdã magnus uidelicet & uir ſapiẽs diſperſos rõne & oratione cõgregauit in unũ locũ. & ex feris ac ĩmanibus mites reddidit & mã/ſuetos. ſicut de amphione ꝓditũ eſt, quod lira ſaxa duxerit: qa affatus ſuauitate hoĩes rupiconesi & incultis moribus ad obſeqi ciuilis pellexit diſciplinã. ⸿ Paucis lrãꝝ no. Inuẽtorẽ lrãꝝ ſignificat, de quo magna qõ eſt, alii a cadmo, alii a Mercurio, alii ab hebreis, alii apud ſyros reptas uolũt, ſup q̃ re extat oõ noſtra in libro orõnum. ⸿ Stellaꝝ motus. Reptorẽ aſtrologię deſignat, q̃ Pli. ab athalãte reptã autũat ſphę/ræ ipſius reptore, obliqtatẽ ſigniferi aperuiſſe anaximãder mileſius primus tradit, ſigna de/inde. In eo cleoſtratus. ⸿ Qui fruges, ceres frumẽta inuenit de qua Oui. prima dedit fruges alimẽtaq; mitia terris. ⸿ Veſtitũ. Egyptii inuenerũt textilia. ⸿ Tecta: lateraria domos cõſtituerũt primi eurialus & hiperbius frẽs athe/nis, antea ſpecus erãt pro domibus, Doxius lutei ædificii inuẽtor fuit. exẽplo ſumpto ab hi/rundinũ nidis. ⸿ Ad elegãtiora defluximus. Nõ ſolũ ut inquit. M. Varro ueſtiti eſſe uolu/mus, ut uitemus frigus, ſed etiã ut uideamus ueſtiti eſſe honeſte. Itaq; ab utilitate ad uolu/ptatẽ elegãtiãq; defluximus: ex diſſimilitudi/

BERO. Orator hoĩes feros mitigauit. Aſtrolo/gię iuentor athlas.

ne plus uoluptatis q̃ ex ſimilitudĩe capiẽtes. ⸿ Tẽperata uarietate. Ex diſſimilibus fit ſymphonia & cõcẽt⁹: & ut auctor eſt Ariſto. uarietas dulciſſima eſt. ⸿ Nõ re, ſed uocabulo errãtia. Planetas ĩtelligit q a uerbo græco. πλανάομαι qd ſignificat erro nomẽ mutuãt. latini ab ĩceſſu uocãt errãtia & erraticas ſtellas: cũ tñ nulla errẽt minus illis. Nigidius errones appellat. ⸿ Eſſe eius. Architecti. ſ. dei. Oui. in ladẽ Aſtrologoꝝ ſic cecinit. Fœlices animæ: qbus hoc cognoſcere primũ. Inq; domos ſupas ſcãdere cura fuit. ⸿ Archimedes. Marcellus ĩ expugnatione ſyracuſaꝝ ĩterdixit, ne archimedes unus uiolaret: qui geometricæ ac machinalis ſciæ cõſultiſſimus fuit, q celeberimus eſt teſtimonio Liuii, Plinii, Plutarchi, Silii Italici, & ceteroꝝ, quẽ Mar. Marcellus geometram briareũ appellare ſolebat: itãq̃ cẽtimanos gigãtes ſuparet bellicoꝝ tormẽtoꝝ multitudine, quoꝝ fuit eximius machinator. hic tãto ingenii acumine ꝓditus fuit, ut hierõi gloriabũdus iactauerit: ſe hãc terrã tranſlaturꝝ eſſe ad alterũ terræ globũ. ſi quẽ nactus foret: hic ueluti deus terrenus mechanico artificio ſphęram uitream fecit: in q̃ mira cõuerſione diſſimilimi motus circuloꝝ uiſebãtur. de q̃ ſic ſcri. Claud. Iura poli rerũq; fidẽ legẽq; deorũ: ecce ſyracuſius trãſtulit arte ſenex. Percurrit ꝓpriũ mẽtitus ſignifer annũ: & ſimulata nouo cynthia mẽſe redit. ⸿ In plat. thi. deus. Plato in thimeo, quẽ librũ de mundi cõſtitutione cõſcripſit. deũ factitarotẽ mundi. elatũ gaudio eſſe uniuerſitate pfecta. Poetã ſine cæleſti inſtinctu. extat libellus Pla. de furore poetico. Dem. quoq; & M. Tul. & alii poetas aiunt natura ipſa ualere: & mẽtis uiribus excitari: & q̃ſi diuino quodã ſpũ inflari: q̃ re ennius iure ſanctos appelat poetas. ⸿ Eloquẽtia. Flexaĩa atq; oĩum regina reꝝ dicta eſt oõ a poeta bono: quæ hoĩes ſimillimos dĩis facit, cũ eloquẽtia ſine diuinitate q̃dã eſſe nõ poſſit. ⸿ Vt Plato donũ. In timeo ait Plato phiã adepti ſumus: quo bono nihil unq̃ maius mortaliũ generi datũ eſt deoꝝ mũere, neq; dabitur.

Varietas iucũda.

Archimedes qui.

Sphera uitrea. Archimedis.

⸿ A D ſocietatẽ. orpheus thebis: & agro attico theſeus cõgregaſſe hoĩes dicit. Notauit fruges ceres prima fuit. ⸿ Cultũ uitæ. eurialus hyparcus athlas aſtrologiam: phærecydes proſam orationẽ. ⸿ Aſtra, aſtronomia inuenta. ⸿ Vocabulo, qui modo ad orientem modo ad occidentem uidentur uocabulo modo non re. ⸿ Is docuit. quomodo poteſt aliquid diuinum ſine ulla re intelligere diuina. ⸿ Archimedes: qui ſphętam primus inuenit materialem. ⸿ Motus: ſtellæ in tranſuerſum mundo obuiæ fiunt ut eum ſuo curſu tardent: quod niſi eſſet, mundus tanta celeritate uerteretur: ut omnia concaleſcerent: efficeretur. ⸿ Philoſophia: naturalis: moralis, rationalis, quę dialecticam & rhetoricã & grãmaticam complectititur: eadem philoſophia naturalis.

OMNI BONI.

BERO.

Pietas dei cultus.

¶ AD illorum cultũ, ad deorum culturã: primus deorum cultus: ut inquit eleganter Seneca. eſt deos credere. Deinde reddere illis maieſtatem ſuam. Reddere bonitatem: ſine qua nulla maieſtas eſt. Pietas ut trimegiſtus Lactantiuſq; demonſtrant nihil aliud eſt q̃ dei notio & cultus. ¶ Memoria rerum. Qualis erat in lucullo. ¶ Verborum. Qualis in hortenſio. ¶ Inuentio. Dialetica duas habet partes. unã inueniendi, alteram iudicandi. Inuentio prima eſt ex quinq; rebus: quas in oratore eſſe oportet. facultas enim oratoris in quinq; partes diſtributa eſt a rhetoricis doctoribus. ¶ Ambroſia deos. Fabulæ ferunt ambroſiam cibum deorũ eſſe: nectar potionẽ. Ex quo illđ epigrãmatiſtę. Iuppiter ambroſia ſať eſt, & nectare uiuit. Ambroſios gręce diuinus & ĩmortalis diciť. apuod Plinium, ambroſia herba eſt, q̃ qđẽ botrin uocãt, odore nõ iniucũdo. nectar ĩmortalitatẽ ſignificat a νε particula priuatoria & κτείνω occido.

Ambroſia quid.

Hebe q̃' fuit.

¶ Iuuẽtute. Hebẽ ĩtelligit uxorẽ herculis Iunonis filiã, q̃ pocillatrix & miniſtra poculoꝝ ioui aliũ eſſe tradiť, đ q̃ in ꝓprii cõmẽtariis abũde, dea eſt iuuẽtutis. ΗΒΗ græce pubertas nominatur. ¶ Ioui bibere. Inde pocillator dictus a ſcriptoribus luculẽtis, de quo ait Oui. Arripit iliadẽ q nũc quoq; pocula miſcet. Iuuitaq; Ioui nectar Iunone miniſtrat. ¶ Laomedõti. Laomedõ nõ ganimedis fuit pater ſed tros, ut tradit Homerus ĩ. xx. iliados, ideo autẽ mẽtionẽ facit Laomedõtis, q a ilus pater Laomedõtis frater fuit Ganimedis, & in laomedonta tanq̃ periurũ atq; fidefragũ ſuccẽſuerũt dii, & potiſſimũ Appollo & Neptunus ſtructores meniũ troianoꝝ, qbus illuſit & ĩpoſuit. Fingebãt hæc Homerus. Auguſtinus lib. primo cõfeſſionũ meminit hoꝝ uerboꝝ ſubiũgẽs, ſed uerius dicitur qđ fingebat hæc qdem ille, ſed hoĩbus flagitioſis diuina tribuẽdo, ne flagitia putarẽtur, & ut qſqs ea feciſſet, nõ hoĩes ꝑditos, ſed cæleſtes deos uidereť imitatus. ¶ Quæ autẽ diuina. Hic ſuſpẽdẽdũ eſt cũ ĩterrogatione ut quæ ſequũť affirmatiue dici ĩtelligamus. ¶ Ergo aĩus deus, ſ hãc ſnĩam Virgilius. An ſua cuiq; deus fit dira cupido. Igitur ut apulei uerbis utar & bona cupido animi deus bonus eſt. Et aĩus humanus etiã nũc ĩ corpe ſitus demõ nũcupať. Antiq aĩum a corpore ſeiugatũ manẽ deũ nũcupant. ¶ Vtriuſq. & terrę & humoris. ¶ Quinta natura. Endelechiã ſignificat, ex q̃ rõ & ĩtelligẽtia oriteť. ¶ In cõ. librũ cõſcripſit M. Tullius. de cõſolatione, in quo ſe ipſum de morte filię cõſolatus ẽ. ĩ quo phum crãtorẽ eſt ſequutus. ¶ In. h. na. ſ. elemẽtoꝝ. ¶ Seiuncta, ſepata. ¶ Vſitatis na. ſ. terrena, hũida, aerea & ignea. ¶ Mẽs ſo. qđã, Anaxagoras νοῦν appellat. i. mẽtẽ. De q̃ ait Martianus. Nus mẽtis ima cõplet, de q̃ Vig. Spiritus ĩtus alit totãq; ĩfuſa p artus. Mẽs agitat molẽ & magno ſe corpe miſcet. Simonides rogatus a hierone quid eẽt deus, deliberãdi cã ſibi unã diẽ poſtulauit, cũ idẽ poſtridie q̃reret, biduũ petiuit. Cũ ſepi⁹ duplicaret numerum dierum. admiranſq; hiero quęreret. cur ita faceret, quia inquit quanto diutius cõſidero, tanto mihi res uidetur obſcurior.

Laomedõ impoſuit diis.

Pocillator gãimedes dictus.

Aĩus deus.

Sitũ ſimonidis.

ad illorũ cultũ, deinde ad ius hominũ, quod ſitũ eſt in generis humani ſocietate: tum ad modeſtiã, magnitudinẽq; animi, erudiuit: eadẽq; ab animo, tanq̃ ab oculis, caliginẽ diſpulit: ut omnia ſupera, infera, prima, ultima, media, uiderem⁹. ꝓrſus hæc diuina mihi uideť uis: quæ tot res efficiat, & tantas. quid eſt enim memoria rerum & uerborũ? quid porro inuẽtio: ꝑfecto id: quo nec in deo qcq̃ maius intelligi poteſt. non enĩ ambroſia deos, aut nectaŕ, aut iuuẽtute pocula miniſtãte, lætari arbitror: nec Homerum audio: qui Ganimedẽ a diis raptum ait, propter formã, ut Ioui pocula miniſtraret. nõ iuſta cauſa: cur Laomedonti tanta fieret iniuria. fingebat hæc Homerus: & humana ad deos trãſferebat. diuina malem ad nos. quæ autem diuina? uigere, ſapere, inuenire, meminiſſe. Ergo animus, qui ut ego dico diuinus, ut Euripides audet dicere, deus eſt. & quidem ſi deus aut anima aut ignis eſt. idem eſt animus hominis. nam ut illa natura cæleſtis, & terra uacat, & humore: ſic utriuſq; harum rerũ humanus animus eſt expers. ſin autẽ eſt qnta q̃dam natura ab Ariſtotele ĩducta: primũ hæc & deoꝝ eſt & animoꝝ. hãc nos ſentẽtiã ſecuti his uerbis in cõſolatione hæc expreſſimus. Animoꝝ nulla in terris origo inueniri poteſt. nihil enĩ eſt ĩ animis mixtũ, atq; cõcretũ, aut quod ex terra natũ, atq; fictũ eſſe uideatur: nihil ne aut humidum quidẽ, aut flabile, aut igneum. his enim in naturis nihil ineſt: quod uim memoriæ, mẽtis, cogitationis habeat: q; & præterita teneat: & futura prouideat: & cõplecti poſſit ꝓſentia: quæ ſola diuina ſunt. nec inuenietur unq̃ unde ad hominem uenire poſſint, niſi a deo. ſingularis eſt igitur q̃dam natura, atq; uis animi, ſeiuncta ab his uſitatis, notiſq; naturis. ita quicquid ẽ illud, quod ſentit, quod ſapit, quod uult, quod uiget: cæleſte & diuinum eſt: ob eamq; rem æternum ſit neceſſe eſt. nec uero deus ipſe, qui intelligitur a nobis: alio modo intelligi poteſt: niſi mens ſoluta quædam, & libera, & ſegregata ab omni concreatione mortali, omnia ſentiens, & mouens, ipſaq; predita motu ſempiterno. hoc e genere atq; eadẽ e natura eſt humana mẽs. ubi igitur, aut qualis eſt iſta mens? ubi tua? aut qualis? potes ne dicere? an ſi omnia ad intelligẽdũ nõ habeo, quæ habere uellem: ne his quidem, quæ habeo, mihi ꝑ te uti licebit? nõ ualet tñ aĩus: ut ſeſe ipſe uideat. at

OMNI BONI.

¶ PRORſus cũ iuuẽtio nihil cõpoſitũ ſit: aut eſt æther, qđ ſtoici deũ eſſe uolũt, aut animam ſpirabilẽ. ¶ In cõſolatiõe ĩ eo libro: quo ſolat⁹ ſe ẽ de morte filiæ, hic ꝓbat cõtretũ ñ eẽ. ¶ Preterita. ſ. teneat memoria. ¶ Cõpleti, pñtia ĩtelligẽtia. Futura ꝓuideat prudẽtia. ¶ Soluta, q̃ ab aliquo nõ depẽdet. ¶ Libera, nõ cõcreta.

¶ V T O C V L us,ſic animus.Oculi,qui lucis uſu uitã diſtingunt a morte, alia cõtuentur,ſemetipſos cernẽ
non ualentes:itidem animus cũ in corporeus ſit & indiuiſibilis,ſeipſum uidere non poteſt, alia intuens ſuo di/
uino contemplatu.Q uamq̃ id quoq; Animus ſeipſum modo quodam uidere dicitur.quoniã.ſ.noſcit ſeip/
ſum.de quo in ſuperioribus dictum eſt.¶ Vt cum uidemus.Longũ hyberbaton.Nã deſcendendum eſt uſq;
ad illum locũ.Hæc igitur & alia inumerabilia cum cernimus,poſſumus ne dubitare? Eſt autẽ ſenſus,cum ui
demus pulchritudinem mundi,& cõuerſionem,& uiciſſitudines temporum,& motus ſtellarum ordinatiſſi
mos proculdubio credimus mundo præeſſe
aliquẽ moderatorẽ,ſic animũ noſtrũ quãuis
cũ nõ uideamus,tñ ex operibus eius agnoſci
mus diuinũ eſſe & immortalẽ,& quaſi quen/
dam deum.cõſimilia ſcribuntur a Lactantio.
¶ Quadripartitas.ĩ qttuor tẽpora diuidiť ann'
uulgo,uer,eſtatẽ,autũnum,& hyemẽ.quidã
ſubtilius ſeſquimẽſibus in octonas partes di/
uiſerũt.eſt autẽ ſeſquimẽſis totus mẽſis cũ di/
midio.¶ Ducẽ ſolẽ.Solẽ ut inquit Seneca in
ſecũdo qõnũ ſequiť annus ad illius flexũ hye
mes eſtateſq; uertũtur,patruũ imitatus opi/
nor Lucanus ait. Sol tẽpora diuidit anni.Pli.
de ſole loquẽs.Hic uices inquit.tẽporũ annũ/
q; ſemper renaſcentẽ ex uſu naturæ tẽperat,
de ſole ait Iulius firmicus ĩ quinto matheſeos
Sol optime maxime,q omnia cõponis,p quẽ
cũctis aĩantibus ĩmortalis anima cũ diſpõnẽ
diuina diuiditur,q ſolus ianuas aperis ſedis ſu
pernę,ad cuius arbitriũ fatoꝝ ordo diſponi/
tur,Sol cor cœli:mens mũdi dicitur ab erudi/
tis.¶ Lunãq; acretione.In cremẽto. Luna ter/
ræ imperiũ: ut inquit Firmicus: maternus,ex
uicinitate ſortita omnia aĩantiũ corpora & cõ
cepta peream,& generata diſſoluit. Creſcentis
lunæ augumẽta corporibus noſtris,& deficiẽ/
tis luminis dãna ſentimus,medulæ humani corpis cũ luna creſcũt & decreſcũt.Phyticõ.i.creſcẽdi natura ad
nos de luna peruenit,ſicut eſt heticõ.i.ſentiẽdi naturã de ſole mutuamur,luna ut inquit Lactãtius in libro de
ira nocturni tẽporis gubernatrix,amiſſi ac recepti luminis uicibus mẽſtrua ſpacia moderatur.¶ Faſtoꝝ notan
tem.Iccirco hoc dici arbitrator,quia in faſtis p ſingulos mẽſes deſcripti ſunt dies,mẽſiũ ãutẽ luna eſt modera/
trix.unde α mene.i.luna mẽſes dicti.¶ Orbe.Zodiacũ:qui & ſignifer dicitur, ſignificat orbẽ p circulo poſuit
ſicut alibi orbẽ lacteũ dixit p circulo,q galaxia nominať.Alias orbis p ſphęra,ut nouẽ orbes ſphęraꝝ,auctor
macrobius.¶ In duodecim ptes.xii.ſigna,quoꝝ prĩceps eſt aries,quod ſignũ firmicus mĩnus equinoctiale:ſol
ſtitiale regale tropicũ appellat.¶ Q uinq; ſtellas.Saturnũ,Iouẽ,Martẽ,Venerẽ,& mercuriũ.ſtellæ qdem ſin/
gulares ſunt,ut erraticæ qnq; iam dicte Sydera uerõ ſtellaꝝ pluriũ cõpõne formãtur: q̃uis interdũ ſydus p ſin
gulari ſtella dicatur:ſicut & apud græcos aſter ſtella una eſt,& aſtrõ ſignũ ſtellis coactũ: quod nos ſydus uoca
mus.¶ Duobus horridis ſtãtibus.Duas plagas hĩtabiles ĩtelligit,hãc quã nos ĩcolimus & alterã:quã hĩtãt an/
tichthones:noſtra dicta eſt a doctiſſimis ſcriptoribus θερινη.i.eſtiualis. Altera chimerine a nobis hyemalis:q̃
ad auſtrũ deflexa auſtralis quoq; nũcupatur,cũ noſtra ſeptẽtrionibus ſuppoſita ſit.¶ Sub axe po.ſub polo ſiue
uertice ſeptẽtrionali:alias axẽ accipimus p toto cęlo,ut illud uirgilianũ,axẽ hũero torq̃t ſtellis ardẽtibus aptũ.
Proprie ſignificat diametrõ mũdi,de quo ſic ait Apuleius ĩ coſmographia. Eos polos dicimus: a qbus uelut a
cardinibus axis eſt ductus:diuiſor & diſcriminator mũdi:orbẽ terræ ĩ medietate cõſtituẽs:ĩ notiſſimo ſignifi/
catu axis poniť p ligno plauſtroꝝ tereti:circa quẽ rotæ uertũť:uñ p curru uſurpať a poetis.¶ Ad ſep.ſtel.i.ad
ſeptẽtriones.qd ſydus cõſtr ex ſeptẽ ſtellis,qd a figura poſituraq; ipa.qa ſiſẽ plauſtri uĩ ãtiq græcorũ ἅμαξαν
i.plauſtrũ dixerũt. noſtri a bubus iũctis:qui ruſtico uocabulo triones dicũtur:ſeptẽtriones appellarũt,uel quia
ita ſunt ſitæ hæ ſeptẽ ſtellæ:ut ternæ proxime quæq; inter ſe faciant trigona.i.triquætras figuras.

BERO.

Oculus ſe nõ uidens alia uidet.

Seſquimẽſis quid.

Sol anni moderator.

Luna ipatrix terræ.

Aries ſignũ regale.

Thémerinæ plaga. Chimerinæ.

Axis diſcriminator mundi.

ut oculus,ſic animus,ſeſe non uidens alia cernit.nõ uí
det autẽ,q minimũ eſt,formã ſuam fortaſſe quanquã
id quoq;:ſed relinquamus.uim certe,ſagacitatem,
memoriam,motum,celeritatem.uidet hæc magna,
hæc diuina,hæc ſempiterna ſunt.qua facie quidẽ ſi,
aut ubi habitet,ne quærẽdum qdẽ eſt.ut,cũ uidemus
ſpeciem primum,candorẽq; cæli:deinde cõuerſionis
celeritatẽ tantam,quantã cogitare nõ poſſimes: tum
uiciſſitudines dierũ,atq; noctium,cõmutationeſq; tẽ
porum q̃driparitas,ad maturitatẽ frugũ,& ad tẽpera
tionem corporũ aptas,eorumq; omnium moderato/
rẽ & ducẽ ſolẽ,lunãq;,accretione,& diminutione lu/
minis q̃ſi faſtorum notantẽ & ſignificantem dies:tum
in eodẽ orbe in.XII.partes diſtributo,quinq; ſtellas
ferri,eoſdẽ curſus cõſtantiſſime ſeruãtes,diſparibus
inter ſe motibus,nocturnãq; cæli formã undiq; ſideri/
bus ornatã:tum globũ terræ eminẽtẽ e mari,fixum in
medio mundi uniuerſi loco,duabus oris diſtantibus
habitabilem & cultum: quarum altera quam nos
incolimus ſub axe poſita ad ſtellas ſeptem, unde
Horrifer Aquilonis ſtridor gelidas molitur niues:
altera auſtralis, ignota nobis, quam uocant græci

¶ Q V Adripartitas.hyemẽ,uer,eſtatẽ,autũnũ.¶ Faſtoꝝ.faſti libri ſunt:q facta romanoꝝ breuiter & dies
feſtos cõtinẽt:pbatũ eſt animũ eſſe immortalẽ:ex quo:fit mors nõ malũ ſed potius bonũ: q̃rit atticus:ubi hĩ/
tet animus.Cicero rñdet in corpore hĩtare:quod ppria eſt aĩ ſedes:& dicit:dicere poſſem illum in capite eſſe:
ſed nũc tẽpus nõ eſt.ueniamus ad cõcluſionẽ.ſequitur locus ab auctoritate: quæ quaſi quędam eſt concluſio:
ſocrates cũ a melito & auito accuſatus eſſet: quod malas ſuperſtitiones induceret: tamẽ potuiſſet ſe liberare:
ſi ſe peccaſſe fateretur:ſed nõ modo nõ dixit ſe peccaſſe:ſed ſe dignũ eſſe:q alleretur in pyreneo cũ omnibus:
qui a familia ſua orirẽtur:& hoc quia animũ ſuum immortalẽ duxit effecit:ut nec ſe liberare uoluerit.

OMNI BONI.

Faſti libri qui.

BERO.

Pubeſcere uites.

¶ ANTAxona . quaſi cõtra axẽ poſitã. αντι enim græce cõtra, & αξων axis. Zona enim illa auſtralis oppoſita eſt noſtræ zonæ, quę uergit ad axem .i. uerticẽ & polũ ſeptẽtrionalẽ. ¶ Vites pubeſcere, ſpecioſa tranſlatio ut uites pubeſcere dicãtur hoĩum more. ſic Virg. dixit in quarto : Pubentes herbæ nigri cũ lacte ueneni. a Plynio uites per ſimilẽ tranſlationẽ dictæ ſunt ciuueneſcere, quãdo iam uergunt ad ſenium exacta iuuẽta. ¶ Incurueſcere curui fieri. qđ fit qñ ubertas fructuũ, onerat parẽtem, Pacuuius finxit uerbũ ꝑlicenter appellando pecus incuruiceruicũ a ceruice incurua. quod græci dicunt. κυρταυχενα. ¶ Cõueſtirier. conueſtiri, figura grãmaticalis eſt, quæ dicit̃ paragoge. alii proparalepſin uocant. ¶ Ad cultus agrorum, ut ſunt boues aratorii. ¶ Ad uehẽdum, ut ſunt iumẽta & equi & aſelli dicti doſſuarii, quia dorſo uehunt. ¶ Ad corpora ueſtienda . ut ſunt oues, quibus corpoꝝ tutela debetur . cum ex eaꝝ uellerẽ atq; lanitio ueſtimẽtã cõficiantur, apud nationes penitiſſimas, ubi immo dici rigores dominantur, in uſu ſunt pelliceæ ueſtes, quas rhenones appellant. ſcribit Cæſar in ſexto commentario, germanos uti paruis rhenonum tegumẽtis. ¶ Hominem con. cæ. tradunt philoſophi deum feciſſe mundũ propter hominem, ipſos uero homines propter ſe, tanq̃ diuini templi antiſtites ſpectatores operum rerumq; cæleſtium, qui deum pietate colerent, & uenerabundi cotemplarentur. ¶ Vt Ari. Pl. pytagoras & Ariſtoteles mundi innatum & infactum eſſe ſentiunt . Plato uero in timeo mundi factitatorem deũ fuiſſe autumat eumq; nunquã interiturum. ¶ Credere in capite. ſecundum eos loquutus eſt, qui dicunt in cerebro eſſe mentis regimen & arcem ſenſuum, quod & Plynius in. xi. refert, ob hoc Plato platoniciq; prodiderunt, totum hominem in capite eſſe, ubi portio mentis optima .i. rationabilis arcem tenet . ¶ Fac ſpi. Aeriam . flabilem, Vir . Cæli ſpirabile lumen. ¶ Animum notum eſſe op. Noſcitur animus, ex memoria, ex iuuentione & celeritate motus, cuius eſſentia ſenſibilis eſt & mobilis . Sic deum, ut inquit Origenes : mens noſtra cognoſcit ex pulchritudine operum, cum tamẽ ipſum intueri non queat. ¶ Coagmentatũ, cõiunctum, connexum, coagmenta dicuntur cõiunctiones arcte. ¶ Nihil cõ. Donatus concretũ id dici ait, quod ex minutiis multis in unam cogit̃ maſſam. qđ ſimplex eſt id ĩdiuiduũ eſt, ĩdiuidui ãt nulla eſt diſtractio. nulla ſeperatio. alioqui indiuidui nomẽ amitteret. Simplex eſt animus & cõſequenter indiuiduus . & ob id ab ĩteritu remotus. cũ ĩteritus ſit ſeperatio q̃dã ex eo dictus, qđ eat medius ĩter aĩam & corp⁹. merito dixit Seruius ignẽ celeſtẽ eẽ æternũ, qa ſimplex ẽ. oĩa. n. ſyntheta .i. cõpoſita exitũ ſortiũt̃, Si hõ ut ĩqt galen⁹. ĩ libro de elemẽtis .i. ſimplex & unũ foret nõ doleret, & cõſeq̃nter nõ ĩteriret. Se q̃la .n. doloris eſt mors, qm̃ nullũ ſit corpus qđ dolet̃ poſſit, & mori nõ poſſit. ¶ Direptus. Direptio, diuulſio. ¶ Eaꝝ partiũ. aĩæ. ſ. & corporis. quoꝝ mors ſolutio eſt . Nec patronũ q̃ſiuit. ſocrates cũ ſanctiſme uixiſſet accuſatus ab anyto lycone & melito accuſatoribus, pro ſe ipſe dixit in iuditio capitis, ut nõ ſupplex aut reus, ſed ut magiſter aut dominus uideretur eſſe iudicũ: quin etiam cũ lyſias diſertiſſimus orator orationem ſcriptã attuliſſet, qua pro ſe in iudicio uteretur , ea tanq̃ parũ uirili uti noluit . nec alieno patrocinio defendi. fuit itaq; capitis dãnatus primis ſecũdiſq; iudicũ ſententiis, quos indignatione cõmotos exarſiſſe conſtat : cũ ĩterrogatus, quã penã ſe cõmeruiſſe cõficeret̃ : rñdiſſet, ſe meruiſſe ut ampliſſimis honoribus & premiis decoraretur, & ut ciuictus quotidianus in prytaneo publice ꝑberetur, qui honor apud gręcos maximus habebatur. eſt autem prytaneũ, locus iudicũ. & in quo magiſtratus habitant ueluti curia : & prytanis ipſe magiſtratus gubernatorq; R. pu. dictus. ſuper quo in ſexto ſuetonii cõmentario nõ parum multa annotauimus.

Incuruiceruicũ quid:

Doſſuarii qui.

Coagmenta quæ

Oſa ſyntheta mortalia.

Prytaneũ quid.

Prytanis.

Refractarii.

antaxona: cæteras partes inculras ; ꝗ aut frigore rigerant: aut urãtur calore. hic autẽ ubi habitamus, nõ intermittit ſuo tẽpore Cælũ niteſcere: arbores frõdeſcere: Vites lætificæ pãpinis pubeſcere: Rami baccaꝝ ubertate ĩcurueſcere: Segetes largiri fruges : floreꝝ omnia: Fõtes ſcatere: herbis prata cõueſtirier. tum multitudinẽ pecoꝝ, partim ad ueſcendũ, partim ad cultus agrorũ, partim ad uehẽdũ, partim ad corpora ueſtiẽda: hominẽq; ipſum quaſi cõtẽplatorẽ cæli ac deorũ ipſorũ q; cultorẽ : atq; hominis utilitati agros omnes & maria parẽtia : hæc igitur, & alia innumerabilia cũ cernimus: poſſumus ne dubitare? quin his præſit aliquis uł effector, ſi hæc nata ſunt: ut Platoni uidetur: uel ſi ſemper fuerint: ut Ariſtoteli placet, moderator tãti operis & muneris? ſic mẽtem hominis , quãuis eã nõ uideas, ut deũ nõ uides tamẽ , ut deum agnoſcis ex operibus eius: ſic ex memoria rerum, & inuẽtione, & celeritate motus, omniq; pulchritudine uirtutis , uim diuinã mẽtis agnoſcito. In quo igitur loco eſt? credo quidẽ in capite: & cur credam afferre poſſum . ſed de hoc alias. nunc ubi ſi animus . certe quidem in te eſt . quæ eſt ei natura? propria puto, & ſua. ſed fac igneam, fac ſpirabilem: nihil ad id de quo agimus. illud modo uideto, ut deum noris, & ſi eius ignores & locum , & faciem ſic animum tibi tuum notũ eſſe oportere: etiam ſi eius ignores & locum, & formam . in animi autem cognitione dubitare non puſſumus: niſi plane in phyſicis plumbei ſumus: quoniã nihil ſit animus admixtum, nihil cõcretum, nihil copulatum, nihil coagmẽtatum, nihil duplex. ꝙ cũ ita ſit: certe nec ſe cerni, nec diuidi, nec diſcerpi, nec diſtrahi poteſt. nec ĩterire igit̃ . eſt. n. ĩteritus q̃ſi diſceſſus, & ſecretio, ac direptus eaꝝ ptiũ, q̃ ante ĩteritũ iũctione aliqua tenebãtur. his & talibus adductus Socrates, nec patronum q̃ſiuit ad iudicium capitis: nec iudicib⁹ ſupplex fuit: adhibuitq; liberam

℃ CONtumatiam. exiſtimát inqt Seneca philoſophiæ fideliter deditos cõtumaces eſſe ac refractarios, ubi BERO.
refractarii elegáti uocabulo ſignificátur philoſphi a refringẽdo dicti tanq̃ liberrimi ſint, & cuncta obſtátia re/
fringentes, ut nullo ſeruitutis clauſtro coerceátur. ⁋ Supremo uitæ die, diſputatio hęc ſocratis ꝑdita eſt a Pla
tone. in libro: cui titulus eſt phedon. ⁋ Mortiferũ poculum, lictor undecim uirorũ, qui magiſtratus erat athe/
nis ingrediens carcerem circiter ſolis occaſum denunciauit ſocrati uenenum eſſe bibendum mox, in calice al
latũ eſt uenenũ. Erat autẽ cicuta: quá ait Plinius, publica athenienſium pœna inuiſam eſſe, cuius uis refrigera/

cõtumaciam a magnitudine animi ductá, nó a ſuper/
bia: & ſupremo uitæ die de hoc ipſo multa diſſeruit:
& paucis ante diebus, cũ facile poſſet educi e cuſto/
dia, noluit: & cũ pene in manu iam mortiferũ illud te/
neret poculum: locutus ita eſt: ut nó ad mortem trudi,
uerum in cælum uideretur aſcendere. ita enim cenſe/
bat, itaq; diſſeruit: duas eſſe uias, dupliceſq; curſus ani
morũ e corpore excedétium. ná qui ſe humanis uitiis
cotaminauiſſent: & ſe totos libidinibus dediſſent:
quibus cæcati uelut domeſticis uitiis, atq; flagitiis ſe
inquinaſſent: uel in republica uioláda fraudes inexpia
biles cõcepiſſent: iis deuium quoddam iter eſſe, ſeclu
ſum a cõcilio deorum. qui autem ſe integros caſtoſq;
ſeruauiſſent: quibuſq; fuiſſet minima cũ corporibus
contagio: ſeſeq; ab his ſemper ſeuocauiſſent: eſſentq;
in corporibus humanis uitam imitati deorum: his ad
illos, a quibus eſſent profecti, reditum facilem pate/
re. itaq; cõmemorat, ut cygni qui non ſine cauſa Apol
lini dicati ſunt: ſed q ab eo diuinationẽ habere uideá/
tur: quia ꝓuidentes quid in morte boni ſit, cũ cantu &
uoluptate moriátur: ſic oíbus & bonis, & doctis eẽ fa/
ciendũ. nec uero de hoc quiſquá dubitare poſſet: niſi
idem nobis accideret diligẽter de aío cogitantibus, q
iis ſæpe uſu uenit: qui cum acriter oculis deficientem
ſolẽ intuerẽtur, ut aſpectum omnino amitterẽt: ſic mẽ
tis acies ſe ipſam intuens nõnunquá hebeſcit: ob eam
q; cauſam contemplandi diligentiam amittimus.

toria frigore enecat incipiuntq; algere ab ex/
tremitatibus corporis, & ita ſocrates hauſto
intrepide atq; alacriter poculo mortifero de/
ambulare cæpit: & cum crura iam grauari ſen
tiret, iacuit ſupinus, ſic enim qui uenenum de
dit, iuſſerat, cum extrema algerent friguſq; le/
tale precordia occupaſſet defecit in hæc uer/
ba, eſculapio gallũ debebus, quem reddire,
neq; negligatis, hinc illud Tertuliani, Socra/ Verba no
tes eſculapio gallinaceũ proſecari iam in fine uiſſima ſo
iubebat. credo ob honorem patris eius: quia cratis.
Socratem Appollo ſapientiſſimũ omnium ce
cinit. De cicuta quæ ſocratẽ confecit, ait Per/
ſius Barbatũ hoc crede magiſtrum, dicere ſor
bitio tollit quem dira cicutæ, & Iuuenalis Qui
partem acceptæ ſeua inter uincla cicutæ,
accuſatori nollet dare. ⁋ Duas eſſe uias in phe
done. puto inquit Socrates, nó unam eſſe ad
inferos uiá: ſed multos tramites, multoſq; an/
fractus habere. animus ergo, q cupiditate cor
poris eſt infectus, qui ſe uel iniuſtis contami/
nauerit cedibus, uel alia his ſimilia perpetraue
rit, qui deniq; admodum immundus & inqui
natus eſt: húc omnes animæ fugiunt atq; de/
clinant. nec reperitur ullus, qui uel ſotius uel
dux eius fieri uelit, itaq; omni auxilio diſtitu/
tus diutiſſime errabũdus uagatur, qui uero pu
rá moderatáq; tráſegerit uitá deos ſotios du
duceſq; nactus, ibi habitat, ubi unicuiq; cõue/
nit, quorum domicilia ſunt elyſii campi. Vir/
gilius in. vi. ſocraticũ platonicumq; dogma ſe
ctatus ſic ꝑpe diuinitus cecinit. Hic locus eſt

partes: ubi ſe uia findit i ambas. Dextera, quæ ditis magni ſub mœnia tẽdit. Hac iter elyſiũ nobis. at leua malo
rũ. Exercet penas, & ad impia tartara mittit. Philoſophi duas has uias, alterá uirtutũ, alterá uitiorũ eſſe uolue/
runt. eamq; quæ ſit aſſignata uirtutibus arduá & confragoſam, ut appareat uerũ eſſe illud heſiodi. Sudorẽ po/
ſuere dei uirtutis ad arcem: uiá uero uitiorũ primo ingreſſu amená facilemq; eſſe uoluerũt. ꝓpterea quod uitia
qbuſdam delinimẽtis illiciũt aíos mortaliũ. Eccleſiaſtici ſcriptores duas iſtas uias cæli & inferorũ eſſe dixerũt.
quia iuſtis ímortalitas: iniuſtis pœna æterna ꝓpoſita eſt. illa melior cõuerſa eſt ad ſolis exortũ: alia uero dete/
rior ad occaſum, uia cęleſtis difficilis & cliuoſa eſt, uia perditionis plana & patens ac delectabilis uidetur. in
una monſtrauit deus tẽporalia mala cum æternis bonis, in altera tẽporalia bona cũ æternis malis. ⁋ Se a cor/
poribus ſeuocauiſſent. Talis eſt uita philoſophorum, qui ſeuocant ſe a uoluptate & abducũt a cultu corporis,
unde a Platone philoſophus dicitur eſſe pene mortuus. cum a cõmertio corporis animũ maxime ſegreget, Cãtus cy
neq; uoluptates corporis percipiat. ⁋ Ad illos. ſ. deos. ⁋ Cygni appollini dicati. cygni qñ ſe ꝑſentiunt moritu/ gnorũ in
ros, tũc maxime canũt dulcius, q̃ antea cõſueuerũt cõgratuláres, ut inqt ſocrates apud Platonẽ: quod ad deũ morte.
appollinem ſint: cuius erát famuli, migraturi, hoíes uero cũ ipſi mortẽ expaueſcát, cygnos quoq; falſo crimi/
nãtur, tanq̃ lugẽtes mortẽ ob dolorẽ cẽtum emittát. ſed qa inqt ſocrates phæbo ſacri ſunt, ut arbitror diuina/
tione prediti ꝑſagiunt alterius uitæ bona, ideoq; cãtant alacrius, geſtiũtq; ea die q̃ per ſuperiora tẽpora, Plini/
us arbitratur cantũ cygnorũ, q in morte flebilis narraẽ, falſum eſſe, quẽ poetæ celebrát. unde ait epigrámati/ Olores q.
ſta. Bulcia defecta modulatur carmina lingua. Cãtator cygnus funeris ipſe ſui, latine olores dicũtur Ouidius.
Sic ubi fata uocát udis abiectus in herbis. Ad uada meandri cõcinit albus olor. ⁋ Aſpectũ omnino amitterẽt.
ſenſus eſt ſicut oculi in cõtẽplatu ſolis caligát, & in defectu eius ꝑſpiciẽdo incõuenietes lágueſcũt, ſic acies hu
manæ mẽtis hebetior fit & obtuſior: dũ ſeipſam ítueri conaẽ. Origenes in príọ piarchõ. Sicut oculi inqt ſub
ſtãtiá ſolis ítueri nó pñt, ſic mẽs nr̃a hebetior fit, dũ ad ícorpea nitiẽ, & ad ſe ipſam cognoſcẽdá acriẽ cõtẽdit.

BERO. ℭ REVERtens. purior lectio eſt: reuerens niſi exponere uelis, reuertens pro recogitans, reſpicienſq; mul
ta repugnãtia: & ad orationẽ refertur, quæ in tã ſubtili diſputatione debet eſſe cũctabũda & penſitata, cũ ni/
hil certi nihil explorari habeam°. ℭ Et a gręcis. ſ. tractata ſũt: a qbus & nos iſta mutuamur. ℭ Cato autẽ ſic abiit
Cato exẽplar uirtu/tum. e uita. Catonẽ illum ſignificat, quẽ docti uiuã uirtutũ imaginem & exẽplar appellant, qui ſe uticæ occidit; ne
uictori Cæſari ſeruiret, cuius interitũ tanq̃ cõſtantiſſimi miro preconio Seneca extollit. qui in libro, cui titulus
eſt, quod in ſapientẽ nõ cadit iniuria refert, nec catonẽ uixiſſe poſt libertatẽ, nec libertatẽ poſt Catonẽ, q aliubi
dixit, eodem uulnere, libertatem animã emi/
ſiſſe, quo Cato ſe confodit. Auguſtinus uero
& Lactantius eum accuſant tanq̃ ſui homici/
dam. ℭ Cauſam moriendi. Lactantius de Ca/
tone ſcribens ſic refert, & hic tamen aliquam
moriendi cauſam uidetur habuiſſe odium ſer
uitutis. ℭ Vetat deus demigrare. Ioſippus. Vi
ri inquit fortiſſimi non eſt ſe occidere, immo
ignauiſſimi, deumq; indigne ferre arbitratur,
cum donũ eius homo diſpiciat, ab illo enim
uitam accepimus, ſiquis ergo depoſitum ho/
minis male tractauerit, peſſimus ſtatim ac per
fidioſus habetur. Si dei depoſitum ex proprio
corpore quis eiecerit, maxime peccat. Egeſip
pus quoq; libro tertio. Ingrati eſt inquit & ci/
tius diſcedere quam uelit, & diutius uiuere q
uoluerit ipſe, qui uitam donauerit, non licet
animam ſoluere a corpore niſi ei qui ligauit,
deo ſeruitium debemus, dei ergo nos quaſi
ſerui expectemus imperia, hinc apud iudeos
qui ſe occidebãt, inſepultos eos abicii decretũ
erat, apud alios autẽ dextere abſcindebantur
eiuſmodi mortuorum, quæ in ipſos armatæ fuiſ
ſent: quoniã ut corpus ab anima, ita manum
a corpore alienam eſſe exiſtimarẽt. apud Pla
tonẽ in phædone ait ſocrates, non prius dece/
re hominẽ ſeipſum interficere q̃ deus neceſſitatẽ aliquã impoſuierit, qualẽ nobis inquit impoſuit in preſentia,
ſicut eos inquit Plato: qui poteſtatis imperio trudũtur in carcerẽ, nõ oportet inde diffugere, prius q̃ poteſtas
ipſa, quæ clauſit abire permiſerit, ſic nobis iniuſſu dei demigrãdũ e uita nõ eſt, uetatq; hominem ſibi inferre
uel accerſere mortẽ, docens expectandã eſſe naturã. ℭ Nec. certe, multum, ualde, aduerbium eſt affirmantis,
ut grãmatici tradunt: gręci dicunt ναι ναι: ουκ: ουκ: pro eſt eſt, nõ non. ℭ Vincula carceris, ſicut cuſtodia,
quæ a carcere non diffugiet priuſq̃ poteſtas ipſa, quę in carcere truſit: abire permiſerit. ℭ Leges enim uetant.
apud iuriſconſultos titulus eſt de effractoribus, hoc eſt de his, qui carcerem effregerit, quibus pœna ex legibus
Effractores qui. conſtituta eſt. ℭ Philoſophorum uita. Diuus Hieronymus libro tertio cõtra ruffinum, philoſophiã inquit medi/
tationẽ eſſe mortis dicũt, quotidie nitẽtem de corporis carcere educere animę libertatẽ, quod Plato in ſuis li/
bris, & maxime in phędone pſeqtur, ubi diſſerit ſocrates: nihil aliud cõmẽtari philoſophos q̃ mori: atq; eſſe
ſe morituros: nã cũ mors nihil aliud ſit, q̃ animę ſolutio a corpore, hoc maxime ac ſoli faciũt, qui recte phan
tur: ſunt enĩ philoſophi cotẽptores uoluptatũ, quales ſunt epularum poculorum, & rei uenereæ, reliquũ quoq; cor
poris cultum nõ magni pẽdit philoſophus, ex quo fit, ut pœne mortuus ſit ſeiugatus a rebus corporeis. philo
ſophus enim nõ eſt philoſomatos, ideſt corporis amator, nõ philocrimatos: nõ philotimos: ideſt pecuniarum
Philoſomatos. honorũq; cupidus. hinc Plato duas mortes nouiſſe traditur, alterã illã notiſſimam, q̃ anima ſoluitur a corpore
alterã cũ anima adhuc in corpore cõſtituta corporeas illecebras philoſophia docẽte cõtẽnit, & cupiditatum
Philocrimatos. dulces inſidias, reliquaſq; omnes exuitur paſſiones. Seneca in primo de cõſolatione ad martiã. Plato clamat
ſapientis animum totum in morte pminere, hoc uelle, hoc meditari. hac ſemper cupidine ferri in exteriora
tendentem. Hieronymus in epiſtola conſolatoria. Platonis inquit ſentẽtia eſt, omne ſapientium uitam me/
ditationem eſſe mortis: laudant hoc philoſophi & in cælũ ferunt. ℭ Conſueſcamus mori. duce: ſcilicet philo/
ſophia: quę animum a corpore ſęcernit: abducitq; a corporeis illecebris.

itaq; dubitans, circũſpectans, heſitans, multa aduerſa
reuertens, tanquã ratis in mari immenſo noſtra uehi/
tur oratio. ſed hæc & uetera, & a græcis. Cato autem
ſic abiit e uita: ut cauſam moriendi nactum ſe eſſe gau
deret. uetat enim dominans ille in nobis deus, iniuſſu
hinc nos ſuo demigrare. cum uero cauſam iuſtam de/
us ipſe dederit: ut tunc Socrati, nũc Catoni, ſæpe mul
tis: ne ille medius fidus uir ſapiens lætus ex his tene/
bris in lucẽ illã excesſerit. nec tamen illa uincula carce
ris ruperit. leges enim uetant. ſed tanquã a magiſtratu,
aut ab aliqua poteſtate legitima, ſic a deo euocatus,
atq; emiſſus exierit. tota enim philoſophorum uita,
ut ait idem, cõmẽtatio mortis eſt. nam quid aliud agi/
mus? cum a uoluptate, id eſt a corpore, cum a re fami
liari, quæ eſt miniſtra & famula corporis, cum a repu/
blica, cum a negotio omni ſeuocamus animũ? quid in
quã tum agimus? niſi animũ ad ſeipſum aduocamus
ſecũ eſſe cogimus? maximeq; a corpore abducim° ſe
cernere ãt a corpore aĩum, ne qcq̃ aliud eſt, quã emori
diſceř. q̃re hoc cõmẽtemur (mihi crede) diſiũgamuſq;
nos a corporibus: id eſt conſueſcamus mori: hoc &
dũ erim° ĩ terris: erit illi cæleſti uitæ ſimile: & cũ illuc

OMNI BONI. ℭ ITAq;. cõcludit hunc locũ & oſtendit quã dubitet de animo. ℭ Reuertens: reuoluens: & illud ſuum reti
netut nihil affirmet: Cato: ab auctoritate probat: qui ſe maluit morti dedere q̃ ſeruire: ſtoici dicunt ſapienti
ſæpe accidere: ut moriendũ ſit: ſtulto raro accidere: nam ſapienti aliquid, quod nõ doceat eſt faciẽdũ: ut Cato
ni fuerat ſeruiendum, cui mors eſt anteponẽda. ℭ Cõmentatio. i. exercitatio: ad diffinitione mortis pbat non
eſſe malũ auctoritate oĩum phorum: nã mors eſt diſſolutio animi a corpore: philoſophi cũ cõtẽplantur ani/
Phĩorum cõtẽplatio. mum: a corpe & ſenſibus diſtrahunť ergo moriunť. In cõſolatiõe. i. ĩ libro: qũo ſe cõſolatus eſt de mortę filiæ.

¶ EX his uinculis. græci corpus σῶμα dicunt quaſi σῆμα, ideſt animæ ſepulchrum tanq̃ ibi ſepulta ſit. Nã ut conſtet animal neceſſe eſt in corpore anima uinciatur, ideo corpus demas: hoc eſt uinculũ nuncupatur & ſoma q̃ſi quodã σῆμα, ideſt animæ ſepulchrũ. Vnde Cicero modo corpus eſſe uinculũ, modo ſepulchrũ eſſe ait, ergaſtulũ quoq; & carcer dicitur corpus ab idoneis ſcriptoribus: tanq̃ clauſæ ſint animæ ergaſtulo tenebroſo & carcere ceco. ¶ In cõpedibus corporis. uinculis, antiq cõpedes nõ ſolũ pedum uincula, ſed & manũ dixerunt ab impedimẽdo. Varro manus compede conor teuellere: inde cõpeditus deriuatur. ¶ Hæc uita

BERO. Soma qd.

Cõpedes quę.

ex his uinculis emiſſi feremus: minus tardabitur curſus animorum. nã qui in cõpendibus corporis ſemper fuerunt: etiã cũ ſoluti ſunt, tardius ingrediuntur: ut hi, qui ferro uincti multos annos fuerunt. quo cũ uenerimus, tum deniq; uiuemus. nã hæc quidem uita, mors eſt: quã lamentari poſſem ſi liberet. A. Satis tu quidẽ in conſolatione es lamentatus. quam cum lego, nihil malo q̃ has res relinquere. his uero modo auditis multo magis. M. Veniet tempus, & quidem celeriter: & ſiue retardabis: ſiue properabis: uolat enim ætas. tantum autẽ abeſt ab eo, ut malum mors ſit: ꝙ tibi dudũ uidebatur: ut uerear ne homini nihil ſit non malum aliud certe: ſed nihil bonum aliud potius. ſiquidem uel dii ipſi, uel cum diis futuri ſumus. A. Quid refert? adſunt enim qui hæc nõ probent. M. Ego autem nunquã ita te in hoc ſermone dimittam ulla uti ratione ut mors tibi uideri malũ poſſit. A. qui poteſt? cũ iſta cognouerim. M. qui poſſit rogas. cateruæ ueniunt cõtradicentiũ. nõ ſolũ epicureoꝝ, quos equdem nõ deſpicio: ſed neſcio qũo doctiſſimus qſq; cõtẽnit. acerrime autẽ deliciæ meæ Dicearchus, cõtra hãc ĩmortalitatẽ diſeruit. is enim tres libros ſcripſit, q leſbiaci uocantur, ꝙ Mitylenis ſermo habetur: in quibus uult efficere animos eſſe mortales. Stoici ãt uſurã nobis largiũtur tanquã cornicibus. diu mãſuros aiũt aĩos: ſemp negãt. nũ uis igiť audire, cur ẽt ſi ita ſit, mors tamẽ nõ ſit ĩ malis? A. ut uidetur. ſed me nemo de ĩmortalitate depellet. M. Laudo id quidẽ: & ſi nihil nimis oportet cõfidere. mouemur enim ſæpe aliquo acute concluſo

mors eſt, cũ anima uĩculis corporum alligata & ergaſtulo membroꝝ hębetata langueſcit ac torpet: nec officium ſuum ſatis fungi poteſt, non uiuere uidetur, ſed mortua. Mori enĩ animæ dicuntur, cum in terram ex cęlo fluentes corporibus ueſtiuntur: præterea hæc uita cum ſit tot tãtiſq; calamitatibus referta mors potius uita dicenda eſt, ut inquit Auguſtinus in. xii. de ciui. dei. ¶ Malo: magis uolo. ¶ Siue retardabis. hoĩ ſiue uelit, ſiue nolit moriendum eſt, & ſoluẽdum tributũ mortalium: ita enim Seneca mortẽ appellat. ¶ Dudũ. modo. pauloante. ¶ Vel dii ipſi, animi a corpere ſe iugati reuertẽtes ad originale domicilium dei fiunt uel cũ diis diuerſantur, quod multo beatius eſt, q̃ in terris degere inter feculẽtias cloacales. dixit Tullianus Scipio, deum te igitur ſcito eſſe, ſiquidem eſt deus, qui uiget, qui ſentit, qui meminit, qui prouidet, qui tã regit & moderatur & mouet id corpus, cui prepoſitus eſt, quam nunc mundo ille princeps deus. Ideo phiſici mundum magnũ hominem, & hominem breuem mundum eſſe dixerunt, quia anima ad imitationem dei mũdum regentis regat & ipſa corpus, hinc animum deum & priſci philoſophorum & Tullius dixit. ¶ Qui poteſt. qũo. cur. interrogatiue. ¶ Mitylenis. Ciuitas eſt in inſula leſbo. de qua oratius. Laudabunt alii clarã rhodon, aut mitylenẽ: uiros claros habuit antiquitus pithacum unum ex ſeptem ſapientibus & alceum poetam. Theophanes quoq; hiſtoriarum ſcriptor Mityleneus fuit Pompeio magno pet q̃ familiaris Dicearchus inſcripſit libros leſbiacos, quia in ciuitate leſbi Mitylene diſputatio habebatur, dicearchi ſupra mẽtio facta eſt. ¶ Cornicibus. cornices polycronias eſſe, ideſt longeuas, nemo eſt qui neſciat. Plutarchus in lib. de deficientibus oraculis & Plynius nouem noſtras cornici ętates attribuũt, ex auctoritate heſiodi ita ſcribentis ἐννέα τοὶ ζώει γενέας λακέρυζα κορώνη ἀνδρῶν ἡβώντων. i. garulam cornix nouem hominum uiuit ętates, hinc Ouidius. Ora caputq; nouem cornicis ſæcula paſſę. Auſonius in grippo ternarii numeri: & totiens trino cornix uiuatior euo. ¶ Diu manſuros animos. ſtoici tam diu durare dicunt animam, quãdiu durat & corpus, unde ęgyptii condita medicamentis cadauera diutiſſime ſeruant, ut ſcilicet anima longo tempore perduret.

Hõ breuis mundus.

Mythilone ubi.

Cornices polycrõiæ.

Aĩam tã diu durare. q̃ corpus.

¶ QVID refert. reſtat eoꝝ: qui dicunt aĩos poſt mortẽ remanere: ſed poſtea diſſipari, melius eſt q̃ ſi cum corpore una intereãt, itaq; nihil ad rẽ, nã ſi cũ corpore interit animus ut dicunt æpicurei ut in morte nihil boni ita nihil mali, panetius & ſtoici qui uolunt animos poſt mortem interire & primũ eius auctoritatem tollit: eã ridiculã dicens, qcquid naſcitur interit: animus naſcitur ergo interit, ꝓbatur minor ex ſimilibus, qui naſcũtur, naſcũtur homines ſimiles parentibus, quodcũq; dolet in ægritudinẽ incidit, in ægritudinem incidit qcquid cadit ia ægrotationẽ, & quicquid in ægrotationem incidit animus eſt: ergo ſi dolet interit. Cicero ridet. Plato dicit animum qui nõ perturbatur: & tu dicis partes eas, quę ſunt in pectore & in iecore: quod dicit animos naſci ꝑpter morum ſimilitudinem. Cicero argumẽto a cõtrario arguit dicens hanc ſimilitudinem, in corpore ſeruari in brutis maxime, in hominibus nõ ſic, quod ꝑ inductionẽ ꝓbat. Hortẽſius filiũ habuit infauſtiſſimũ: Craſſus eloquentiſſimus filiũ habuit infauſtiſſimũ, infiniti preterea numerari poſſent. ¶ Meæ deliciæ, quia eũ ſemper in manibus habeo, qui eloquentiſſimus, & quo me recreo. ¶ Cornicibus, quę diu uiunt. ¶ Aliquo acute concluſo, aliqua ratiocinatione concluſa acute, & hęc propter ſtoicos dicit, qui acuti ſunt.

OMNI BONI.

Naturæ diuerſitas.

BERO.

Ⓒ L A B Amus. uacillamus,titubamus:nō manētes perſeuerāter in priſtina aſſenſione.⸿ In his.ſ.rebus:quæ
ad aſſerendā aī īmortalitatē ꝑtinent.⸿ Amicos ſtoicos.tanq̄ ſe ſtoicū : & ſtoicæ ſectæ ſectatorē in his qōni/
bus ꝓfiteaŕ:ī a qbus tñ diſſerūt ſuꝑ animæ īmortalitate:& merito.nā ſi cōcediŕ aīos poſſe manere diu ſepara/
Panætius tos a corpore,cōſequens uidetur,ut & ſemp ꝑmanere poſſint,nec unq̄ intereāt.⸿ Credamus panętio.a cōtra
dę officiis. rio ītelligit panętio nō eſſe credēdū,q animos facit eſſe mortales.fuit āt panętius pħus īclytus, qui tris libros
de officijs luculētos cōdidit,quos M.Tullius magno cū ſtudio maximoq; operæ æmulatus ē.⸿ Philoſophoꝝ
homerū. Cum homerus princeps ſit & deus
poetaꝝ.Ideo panętius Platonē homeꝝ philo
ſophoꝝ appellat,quaſi inter pħos ita eminen
tem:ſicut Homerus inter poetas excellit.Ma/
crobius quoq; ob id Virgiliū uocat homerum
mātuanum.⸿ Naſci autē animos.quicqd na/
ſcitur intereat neceſſe eſt, ſi naſcitur animus,
conſequens eſt ut intereat : quia naſci & mori
ſunt cōſectaria.⸿ Dolere animos.ergo interi/
re argumētū pħorum eſt, nihil eſſe quod do/
lere poſſit,nec mori poſſit. paſſio enim ęter/
nitatē reſoluit,ex quo cōcludunt animos inte
rire cum doleāt,cōtra quos ait Auguſtinus in
Aīum do xxi.de ciui.dei,quod animus dolorē pati po/
lere poſſe teſt.& mori nō poteſt: nec cōſequens eſſe:ut
nec mori. mortē faciat,quod dolorē facit.Platonici aſſe
rentes immortalitatē animorum, dicunt ani/
mos nō ex ſua natura dolere, ſed ex corporū
contagione pollutos,quod & Virgilius ſenſit
in.vi.æneidos ſcribens.⸿ Hinc.i.ex terrenis
corporibus:moribundiſq; membris,metuunt
cupiūtq;,dolent, gaudentq;.⸿ De mēte dici.
Secundum Platonem. qui mētem,hoc eſt cō
ſilium & rationem tanq̄ principalem animæ
partem ait capitis arcem tenere,eamq; uacare
omnibus perturbationibus ueluti reginam ac
Excāde dominam. Excandeſcentiam uero & cupidi/
ſcentia. tatem infernas ab domina ſedes obtinere per
Cupiditas. inde ac diuerſoria nequitiæ atq; luxuriæ:& ita
duas partes in mente ꝑcul relegatas ac ſemo/
tas facit, ne importuna uicinitas rationem
ſuperne cōſtitutā perturbaret.in his autē dua/
bus poſtremis partibus ueluti popinis quibuſ/
dā uerſari autumat ꝑturbationes, qbus hoīes
ſunt obnoxii.⸿ Quas is.ſ.Plato.⸿ Hæc dicāť
a panætio.⸿ Similitudo ī beſtiis. Similitudi/

labamus,mutamuſq; ſententiam clarioribus etiā in re/
bus.in his eſt enim aliqua obſcuritas. id igitur ſi acci/
deret,ſimus armati. A.Sane qdē:ſed ne accidat ꝓuide
bo.M.nūquid igiť eſt cauſæ? qn amicos noſtros ſtoi/
cos dimittamus?eos dico,q aiūt animos maneŕ,e cor
pore cū exceſſerint:ſed nō ſemper iſtos uero,qui ꝙ to
ta in hac cauſa difficilimū eſt, ſuſcipiant,poſſe animū
manere corpore uacātem:illud autē, ꝙ nō modo faci/
le ad credendū eſt:ſed eo cōceſſo, quod uolunt, con/
ſequens:id certe nō dant : ut cum diu permanſerit,ne
intereat. A.Bene reprehendis:& ſe iſto modo res ha/
bet.M.Credamus igitur Panætio, a Platone ſuo diſ/
ſentienti.quē eni omnibus locis diuinū,quē ſapientiſſi
mū,quē ſanctiſſimū,quē Homeꝝ philoſophoꝝ appel
lat:huius hāc unam ſententiā de īmortalitate animoꝝ
nō probat. uult enim (ꝙ nemo negat) qcquid natū ſit
interire:naſci autē animos : ꝙ declarat eorum ſimilitu
do,qui procreātur:quæ etiam in ingeniis,nō ſolum in
corporibus appareat.alteram autē affert rationē:nihil
eſſe qđ doleat,quin id ægrum eſſe quoq; poſſit. quod
autem in morbum cadat,id etiam interiturum.dolere
autem animos.ergo etiā interire. hæc refelli poſſunt.
ſunt enim ignorātis cū de æternitate animoꝝ dicatur,
de mēte dici: q̄ oī turbido motu ſemp uacet:nō de ꝑti
bus his,in qbus ægritudinis.iræ,libidineſq; uerſentur.
quas is,cōtra quē hæc dicātur,ſemotas a mente,& diſ
cluſas putat. iam ſimilitudo magis apparet in beſtiis:
quaꝝ aī ſunt rōnis expertes.hominū āt ſimilitudo in cor
poꝝ figura magis extat.& ipſi aī magni refert quali in
corpe locati ſunt.multa.n.e corpe exiſtūt, q̄ acuāt mē
tē:multaq;,quæ obtūdant.Ariſtoteles qdē ait, omnes

nū,q̄ ī hoībus ſunt,reputatio eſt a mēte,cogitatio etiā uel uiri uel fœminę coeūtis aīo ſubito trāſuolās effin/
gere ſimilitudinē exiſtimaŕ.Ideoq; plures in homine q̄ in cęteris animalibus differētię : qm̄ uelocitas cogita/
tionū,animiq; celeritas & īgenii uarietas multiformes notas īprimit,cū cæteris animātibus īmobiles ſint ani/
mi & ſimiles omnibus ſinguliſq; in ſuo cuiq; genere,ex quo fit,ut in beſtiis q̄ in hominibus ſimilitudo magis
appareat. Clariſſimi philoſophorum medicorumq;, ſimilitudines in corporibus filiorum ſic fieri putant,
cum ſemina inter ſe permixta coaleſcunt, ſi uirile ſuperauerit patri ſimilem prouenire:ſiue marem ſeu fœmi/
nam. ſi muliebre prævaluerit,progeniē reſpondere ad imaginē maternā. ſi uero æqua fuerit ex pari ſemine
permiſtio:ſobolē illam,aut utriq; parētum,aut nulli ſimilē futurā. Empedocles autumat,ſi par calor in parētū
ſeminibus fuit,patri ſimilem marē procreari.ſi frigidus,fœminā matri ſimilē. Parmenides uero refert tunc fi/
lios eſſe patri cōſimiles,cum ex dextris partibus gēitura ꝓfluxerit,ex leuis, matri. Ariſtoteles & Albertus ma
gnus ſubtilius curioſiuſq; talia ſectati ſunt,quos leges cum uoles.⸿ Magni refret,plurimi intereſt.⸿ Quali in
corpore,mēbrorum compagibus uelut organis,ad exercitium ſui mens utitur:ut inquit Origenes:ex quo fit,
ut corpore male habito,maleq; conſtituto ueluti organo corrupto animus hebeteſcat & obtundatur, ecōtra
rio animus ille uegetior eſt & acutior,cuius corpus bene cōpactum eſt,nam ex bona uel mala corporum,ut
aiunt medici,cōplexione:animus in nobis eſt acutior uel hebetior.

OMNI Ⓒ D I F F Icillimā.ſcilicet remanere animos poſt mortem.⸿ Credamus.per hyroniam,auctoritatem panæ/
BONI. cii tolli.⸿ Sanctiſſimum.ad mores.⸿ In quibus:pectore & iecore.

¶ INGENIOSOS melancholicos. Ariſto.libro problematũ duodeuigeſimo: melancholicos fuiſſe ait fere omnes:qui ingenio claruerunt,uel in ſtudiis philoſophiæ,uel in repu.adminiſtranda,uel in poemate cudendo:uel in artibus exercendis.melancholicos fuiſſe ẹmpedoclẽ.Socratem.Platonem.& alios complures nouiſſe ſe ſe refert:inibiq; luculenta eſt diſſertatio:qua melácholia:hoc eſt atra bilis uino comparatur:& ſicut uinum uarios reddit homines,ita in melancholicis ingenii uarietas exiſtit . ¶ Me tardiorem eſſe.feſtiuiter hoc dictum eſt.tanq̃ Cicero:qui melancholicus non erat:tardioris ingenii foret:qui erat acutiſſimi . ¶ In his. ut in atra bile:q̃ uarios mores:uariũq; ingeniũ inſinuat hominibus.

BERO. Ingenioſi melancholici.

Melancholia uino cõparatur.

ingenioſos melancholicos eſſe:ut ego me tardiorem eſſe nõ moleſte ferã.enumerat multos:idq; q̃ſi cõſtet: rationẽ cur ita fiat affert.q; ſi tanta uis eſt ad habitũ mẽtis,in his q̃ gignunt̃ in corpore:ea ſunt aũt,q̃cunq; ſunt q̃ ſimilitudinem faciant:nihil neceſſitatis affert cur naſcatur animi ſimilitudo.omitto ſimilitudines. uellem adeſſe poſſet Panætius.uixit cũ Africano.quærerẽ ex eo cuius ſuo℞ ſimilis fuiſſet Africani fratris nepos, facie uel patris,uita omniũ perdito℞ ita ſimilis, ut eſſet facile deterrimus.cuius etiã ſimilis P.Craſſi, & ſapiẽtis, & eloquentis homini nepos. multorũq; alio℞ uirorũ claro℞,quos nihil attinet nominare,nepotes & filii.ſed quid agimus?obliti ne ſumus, hoc nunc nobis eſſe propoſitũ?cum ſatis de æternitate dixiſſemus: ne ſi interirent quidẽ animi,quicq̃ mali eſſe in morte. A. Ego uero meminerã.ſed te de æternitate dicentẽ, aberrare ꝓpoſito facile patiebar.M.Video te alta ſpectare:& uelle in cælũ migrare.A.Spero fore ut cõtingat id nobis:ſed fac,ut iſti uolunt, animos non remanere poſt mortẽ.uideo nos,ſi ita ſit,priuari ſpe beatoris uitæ.M. Mali uero quid affert iſta ſententia? fac animũ ſic interire ut corpus:num igitur aliquis dolor,aut omnino poſt mortem ſenſus in corpore eſt?nemo id quidem dicit.& ſi Democritum inſimulat Epicurus: democritici negant. ne in animo quidem igitur ſenſus remanet. ipſe enim nuſq̃ eſt.ubi igitur malum eſt?qm̃

¶ Quæ ſimilitudinẽ. Ci. ad naturã corpo℞ refert ſimilitudinẽ animorũ:quã panętius ad ꝑcreationem referebat:ut animos mortales eſſe demonſtraret. ¶ Vixit cũ africano.Emilianus Africanus ſignificat̃:q poſterior fuit & carthaginẽ : numantiãq; deleuit:quẽ græci neoteron uocãt.i.iuniorẽ:quẽ panętius comitatus eſt in legatione Alexandriã proficiſcentem. ſcripſit ad Q.Tuberonẽ de dolore patiẽdo. ¶ Fratris nepos. Frater africani minoris fuit Fabius alobrogicus: qui per adoptionem inſertus eſt familiæ fabiorum : q primus omnium mille pondo argenti habuit. de quo ait Mar.Tul.in Lelio.Quintũ uero maximum fratrem egregiũ uirũ omnino ſibi nequaq̃ parẽ:tanq̃ ſuperiorem colebat. ¶ Facie uel patris.hic diſtinguendum eſt.ut ſit ſenſus nepotem fratris africani facie quidem fuiſſe patri ſimilem,uita uero & moribus ſimilli mum flagicioſis. ¶ Pu.craſſi.Pu.craſſum ſignificari exiſtimo qui traditur quinq; habuiſſe rerum bonarum maxima & pręcipua.fuit enim ditiſſimus, nobiliſſimus, eloquentiſſimus, iuriſconſultiſſimus, & pontifex maximus. ¶ Nepotes & filii. In hanc ſententiam ſcribit manlius in quarto aſtronomicon. Degenerant nati patribus uincunt q; parentes. Valerius maximus caput facit de his:qui a parentibus claris degenerauerunt:inter quos cum primis memorat ſuperioris africani filium:turpitudinũ maculis notatiſſimũ.Itẽ refert quti Fabii maximi alobrogici:qui fuit africani poſterioris frater:filiũ uitã egiſſe luxuria ꝑditã itaq; ex Valerii Maximi auctoritate poſſemus hoc in loco africani fratris nepotẽ intelligere hũc perditæ luxuriæ alobrogici filiũ:ut nepos africani ex fratre dicatur ſicut hodie quoq; a nobis uſurpatur:quãuis ꝓprie nepos aui relatiuũ ſit:conſimilis uidetur illa apud Quintilianum elocutio in quarto inſtitutionũ.Cum mihi Domitianus Auguſtus ſororis ſuæ nepotũ delegauerit curam. ¶ Ne interirent quidẽ. Epicurus ait οσαvατοσ ουδ'εvπροσ ηuασ: ideſt mors nihil ad nos. Diſſolutum enim non ſentit:quod aũt non ſentit:nihil ad nos.& apud Lucanũ ſic inquit Pompeius.Aut nihil eſt ſenſus animis a morte relictum:aut mors ipſa nihil. ¶ Velle in cælum migrare.Cupere ſcilicet ueram eſſe animi immortalitatem:ut poſſis a morte remigrare ad cæleſte domicilium:unde ortus eſt & origo animarum. ¶ Inſimulat.Accuſat perinde ac Democritus dixerit poſt mortem ſupereſſe ſenſumq̃ ueluti calumniã. ¶ Democritici.ideſt ſectatores Democriti repudiant:tanq̃ falſo inſimulatus fuerit ab Epicuro democritus.ex cuius fontibus hortos ſuos irrigauit. ¶ Ipſe nuſq̃ eſt.Quod nuſq̃ eſt:id ſentire non poteſt:ſi animus interit una cum corpore:animus nuſquã eſt.Igitur ſentire non poteſt:& quod cõſequens eſt:nec in malo eſſe poteſt:ex quo colligit malum non eſſe in morte:ſi animus eſt mortalis.

Quinq; p̃cipua ĩ craſſo

Mors nihil ad nos.

Democritici quæ.

¶ INGEnioſos. acutos.Me q ſanguineus ſum:q̃ſi dicat:nollẽ ego eſſe meláchonicus. ¶ Primi hoĩs:principis ciuitatis.Quid ego nũc lugeã & cætera:oſtẽdit mortẽ nõ eſſe malũ his:q mortui ſunt. ¶ Nunc uult oſtendere p ſuperabũdantiã.uitã malã eſſe.qd probat auctoritate omniũ:q deflerunt uitã hominũ & miſeriã dixerunt auctoritate ſuiipſius p inductionẽ multo℞ clariſſimo℞ uiro℞:q diu uiuendo in calamitatẽ inciderunt.numeratur metellus fœliciſſimus.ſed ſolus eſt:multi inueniunt̃ econtra:egeſias cyrenaicus cõpoſuit lib℞,in quo enumerabat incõmoda humana,quo lecto multi ſibi mortẽ aſciſcebant:& quidã philoſophus lecto Platonis libro de immortalitate animi:legitur ſe in mare præcipitaſſe:ſi mortui a bonis diſcedebant, bonis nõ carent.nam bonis carere niſi de eo quod ſentit dicitur:mortui autem ſi una cũ corpore omnia intereant:nulla re carent,nam in hoc uerbo carere:indigere intelligitur, & qui non ſentit,nulla re caret.

OMNI BONI.

BERO. ¶ NIHIL eſt tertium: Neceſſe eſt aut animũ eſſe: ſi immortalis: aut non eſſe: ſi mortalis: ſi immortalis eſt.
mors bonũ eſt: ſi mortalis nõ malũ. Inter hæc duo nihil mediũ põt inueniri: Dialetici cõtraria partim media-
Mediata q̃. ta eſſe dicũt: partim medio carentia: Mediata ſunt ut albũ & nigrũ. Inter quos colores eſt medius qlibet alius
color: ut ruber & pallidus: & ita hoꝝ contrarioꝝ nõ neceſſe eſt alteꝝ ineſſe ſemp corporibus. Neq; enim om-
Immediate ne corpus albũ aut nigrũ eſt: ſed aliquotiens in eoꝝ medietate eſt cõſtitutũ: ut ſit rubrũ uel pallidũ. Immedia-
cõtraria q̃. te uero cõtraria ſunt quoꝝ nihil mediũ poterit inueniri. ut grauitas & leuitas: hoꝝ enim nihil eſt mediũ: Ne-
ceſſe eſt enim omne corpus uel leue eſſe uel
graue: qa leuitas & grauitas mediũ nõ habẽt.
Conſimiliter mortalitas & immortalitas nihil
habẽt tertiũ. Neceſſe eſt. n. aĩum eſſe uel mor-
talẽ uel immortalẽ: ex quo colligit: ſi immor-
talis ſit: mortẽ eſſe bonum: ſi mortalis: nõ eſſe
malũ: cũ inter hæc nihil ſit tertiũ. ¶ Fit plerũq;
ſine ſenſu. Scribit Plato in timeo mortẽ: q̃ ex
ſenio uenit: eſſe leuiſſimã: & cũ uoluptate po-
tius, q̃ cũ dolore cõtingere. Cato in libro de ſe
nectute inqt, uitã adoleſcẽtibus uis aufert. ſeni
bus maturitas, q̃ mihi qdem tã iucunda eſt, ut
quo ꝓprius ad mortẽ accedã, quaſi terram ui-
dear uidere, aliquãdoq; in portũ ex lõga naui
gatione eſſe uẽturus. ¶ Quid lugeam uitã ho
minũ. Plinius. Seneca. Auguſtinus copioſe &
eloquẽter collegerunt ærũnas miſeriaſq; mor-
talium, ita ut natura nobis magis nouercari ui
deat. q̃ agere matrẽ. ¶ In eo libro. in cõſolatio
ne de obitu filiæ Tulliolæ. cuius rei meminit
Auguſtinus his uerbis. Quis ſufficit, quãtouis
eloquẽtiæ fulminæ uitæ huius miſerias expli-
care, quã lamẽtatus eſt Cicero in cõſolatione
de morte filiæ. ¶ A cyrenaico Egeſia. Vale-
rius maximus ſcribens, quãta ſit uis eloquẽtiæ
ſic refert. Quantũ ualuiſſe eloquentia Egeſiã
cyrenaicũ philoſophũ arbitramur? q ſic mala
uitæ repręſentabat, ut eoꝝ miſeranda imagi-
ne. audientiũ pectoribus inſerta multis uolun
tariæ mortis oppetende cupiditatem ingene-
raret. Ideoq; a rege Ptolomeo ulterius hac
de re diſſere ꝓhibitus eſt. Cyrenaicus dictus a
cyrene ciuitate africę clariſſima. Ex cyrene illu
ſtris fuit Ariſtippus Socraticus conditor cyrenaicæ philoſophiæ. Ab Egeſia philoſophi Egeſiaci nominantur.
¶ In ambraciotam theombrotum. Lactantius in tertio. Quod ambraciotes illæ, qui cum Platonis librum de
æternitate animarum perlegiſſet pręcipitem ſe dedit, nullam aliã ob cauſam niſi quod Platoni credidit? Exe-
crabilis prorſus ac fugienda doctrina, ſi abigit homines a uita. Eiuſdẽ meminit Auguſtinus in primo de ciuita
Ambracia te dei. de hoc intelligi uoluit Ouidius cum ait in ibin, ut qui ſocraticũ de nece legit opus. Ambraciotes dictus
ubi locorũ. ab ambracia ciuitate epiri, ornatiore reliquis ciuitatibus, quia ibi ut inquit Liuius, fuit regia pyrrhi, oppugnata
a romanis. Ambraciẽſes in bello etolico portas M. fuluio aperuerunt αποκαρτερωτατοσ. Titulus eſt li-
bri, quo ſignificatur intolerantiſſimus. Nanq; quidam in eo inducebatur, qui mori inedia deſtinauerat, utpo-
Inedia ꝑiit te intolerantiſſimus ægritudinis & malorum, Inedia hoc eſt cibi abſtinentia periit ſilius italicus, inedia Mar-
ſilius. cellinus finiuit uitam. dum triduo abſtinet cibo. homini nõ ante diem ſeptimũ letalis inedia eſt. pleroſq; du-
Mori fame raſſe ultra undecimũ diem ꝓditum eſt. λοιμω οικτιστον φανέειν, ideſt mori fame miſerrimũ eſt, ut ca-
miſerrimũ. nunt camenæ græcoꝝ, & repetitum eſt a Columela. ¶ Expedire. utile eſſe. Ouidius, expedit eſſe deos. & ut ex
pedit eſſe putemus. ¶ Etiã ne nobis. quaſi dicat, nec mihi utile eſt uiuere, qui priuatus ſum domeſticis ſolatiis
propter mortẽ filiæ & forenſibus propter actionẽ cauſaꝝ intermiſſam extincta repu. Cæſare dominante. in ſe
cundo de officiis ait in hanc ſententiã. Cum respu. in qua omnis mea cura. cogitatio. opera. poni ſolebat, nul
la eſſet omnino. illæ. ſ. litteræ cõticuerunt forenſes & ſenatoriæ. In epiſtola ad ſeruium ſulpitium fatetur, ſe do
mi in ſermone filiæ & ſuauitate ſolitum omnes curas doloreſq; deponere.

nihil tertium? an quoniã ipſe animi diſceſſus a corpo-
re non fit ſine dolore? ut credã ita eſſe: q̃ eſt id exiguũ.
& falſum eſſe arbitror: & fit plerũq; ſine ſenſu: nõnun-
quã etiã cũ uoluptate. totũq; leue eſt, qualecũq; eſt, fit
enim ad punctũ tẽporis. illud angit, uel potius excru-
ciat, diſceſſus ab omnibus his, q ſunt bona in uita. uide
ne a malis dici uerius poſſit. qd ego nũc lugeã uitã ho
minũ. uere & iure poſſum. ſed quid neceſſe eſt, cum id
agã, ne poſt mortẽ miſeros nos putemus fore: uitã etiã
efficeꝛ deplorãdo miſeriorẽ? fecimus hoc in eo libro,
in quo noſmetipſos, quãtũ potuimus, cõſolati ſumus.
a malis igiꝛ mors abducit, non a bonis: uerũ ſi q̃rimus.
hoc qdem a Cyrenaico Egeſia ſic copioſe diſputatꝛ:
ut is a Rege Ptolomæo ꝓhibitus eſſe dicatꝛ illa in ſcho
lis dicere: quod multi his auditis, mortem ſibi ipſi cõ-
ſciſcerẽt. Callimachi quidẽ epigramma in ambracio
tam Cleombrotum eſt: quem ait, cum nihil ei accidiſ-
ſet aduerſi ne muro ſe in mare abieciſſe lecto Platonis
libro. eius autem quem dixi Egeſiæ liber eſt αποκαρ
τερῶτατοσ: quod a uita quidam per inediam diſce-
dens, reuocatur ab amicis: quibus reſpondens uitæ hu
manæ enumerat incommoda. poſſem id facere: & ſi
minus, quam ille, qui omnino uiuere expedire ne-
mini putat. omitto alios. etiam ne nobis expedit?
qui & domeſticis, & forenſibus ſolatiis ornamen-
tiſq; priuati, Certe ſi ante obiſſemus, mors nos a
malis, non a bonis abſtraxiſſet. ſit igitur aliquis, qui
nihil mali habeat: nullum a fortuna uulnus acceperit.

OMNI ¶ A MALIS. cõcluſio, ſi ea q̃ a me in libro de cõſolatione dicta ſunt. uera ſunt mors malũ non eſt. at uera
BONI. ſunt ergo & cætera. Quo quãobrẽ. ¶ Ambraciotã, ambracia ciuitas epiri. ¶ Expedire, utile eſſe. ¶ Nobis expe
Ambracia. dit. quaſi dicat, nõ ſic igiꝛ obiici poſſet, reperiri aliquos fœlices conferantur ergo infœlices cum fœlicibus.

BERO.

Fœlicitas metelli.

¶ METELLVM. inter rara fœlicitatis humanæ exempla numeratus eſt quintus metellus: q a primo originis die ad ultimū uſq; mortis tempus nunq̃ ceſſante fortunæ fauentis indulgentia ad ſummū uitæ beatæ cumulū perueniſſe traditur. Nam præter honores ampliſſimos: cognomen quoq; macedonici: a quatuor filiis illatus eſt rogo: uno prætore: tribus conſularibus: duobus triūphalibus: uno cenſorio: qui cum ſex liberos relinqueret. xi. nepotes reliq̄t. nurus uero generoſq;: & omnes: qui ſe patris appellatione ſalutarent uiginti ſeptẽ. Cum interim nullum funus: nullus gemitus: nulla cauſa triſtitiæ interueniret. Vix in cælo talem ſtatum reperire poſſemus. Deniq; ſpatio ultimæ ſenectutis defunctus: leniq; mortis genere inter oſcula complexuſq; chariſſimoꝝ pignoꝝ expirauit. De hoc Mar. Tul. in. v. de finibus. Plinius & Valerius meminerunt. ¶ At qnquaginta Priamus. Si Priamus extinctus foret ante helenæ raptū: fœliciſſimus oppetiiſſet. longa dies igitur quid contulit? omnia uidit euerſa: & flammis aſiam ferroq; cadẽtem. Tiberius fœlicem Priamum idẽtidem. uocabat quod ſuperſtes omnium ſuorum extitiſſet: apud Senecam in troade dicit chorus: fœlix Priamus dicimus omnes. fœlix Priamus. fœlix qſquis bello moriens: omnia ſecum conſumpta uidet. ad quinquaginta priami filios uidetur alluſiſſe Virgilius illo uerſu. quinquaginta illi thalami: ſpes tanta nepotum. Iuſta uxore. legitima: hecubã ſignificat: Barbarorum autem fuit mos paſſiuam cum concubinis exercere libidinem. Alii denas, alii plures uxores habuiſſe feruntur. Arthaxerſi regi perſarum expellicibus cẽtum quindecim filii fuerũt. Erotimus arabum rex filios ſexcentos expellicibus ſuſcepit: quorum adminiculis fultus Egyptum ſyriãq; uaſtauit magnumq; nomen arabum fecit. ¶ Luſa in al. eſt. ſ. metello quem fortuna utalũnum molliter fouit. & iugiter amplexata eſt: cum ludus fortunæ & iocus ſint homines. Quidã legunt uſa ut ſit ſenſus: fortunã uſam eſſe poteſtate ſua in Priamo: quẽ fecit calamitoſum: cum metello indulſerit. In aram confugiſſet: ſcilicet Iouis hercei: De qua ait Virgi. Ingens ara fuit: iuxtaq; ueterrima laurus, incumbens aræ. De hoc ſcripſit Oui. cui nil hercei profuit ara Iouis herceum aũt appellant, quẽ etiã penetralẽ uocabant q intra conſeptũ domus cuiuſq; colebaẽ: græce enim hercos ſeptũ clauſtrumq; nominaẽ. ¶ Hoſtilis manus. Scilicet pyrrhi. Mors Priami uel unius Virgilii teſtimonio ſatis nota. Hic ſi uiuis filiis. In hãc ſententiã Iuuenalis. Incolumi troia Priamus ueniſſet ad umbras. Aſſarici magnis ſolẽnibus hectore funus Portãte. ¶ Aſtãte ope barbarica. Manẽtibus diuitiis luculẽtis: ita Virgilius. Barbarico poſtes auro: ſpoliiſq; ſuperbi: barbaroꝝ. n. eſt copia & largitas græce dicië πλησμονητων βαρβαρων ſocietas barbaroꝝ. ¶ Laqueatis. Laquearibus aureis inſignitis. ¶ Hæc omnia. Carmẽ eſt uetuſti poetæ: qd in theatro cani ſolebat flebiliter ab hiſtrionibus. ¶ Vidi. acrior eſt ſenſus oculoꝝ q̃ auriũ. ita Virgili. Quæq; ipſe miſerrima uidi. ¶ Sẽſum maloꝝ. qa. ſ. iã in malis callũ obduxerat: animũq; obdurauerat ad patientiã maloꝝ. ¶ Pompeio noſtro. Põ. cũ neapoli graui morbo implicitus foret: neapolitani ſacra uotaq; ſuadẽte praxagora ꝑ ipſius ſalute fecerũt. Neapolitanos immitati puteolani ſunt: oẽſq; fere italiæ ciuitates feſtos dies egerũt ꝑ recuperata Põpeii ualitudine, cui obuiã oẽs ꝓdeuntes uictimas & libamẽta offerebant coronati: & daduchi hoc eſt lãpadas ferẽtes: flores in eũ iacẽtes: & gradientẽ comitãtes. auctor Plutarchus. hinc illud ſatyrographi. Prouida Pompeio dederat campania febres: optandas: ſed multe urbes & publica uota uicerunt. ¶ Græculum. hoc eſt res aſſentationis adulationiſq; pleniſſima. Græci enim in adulationem mirifice a natura compoſiti ſunt & ut inquit Curtius: ingenia habent temporaria. Iuuenalis. Quid quod adulandi gens prudentiſſima. Mar. Tullius in epiſtola ad Q. fratrem didaſcalica græci inquit ſunt leues: & diuturna ſeruitute ad nimiam aſſentationem eruditi. ¶ Cum ſocero. cæſare: cuius filia iulia nupſerat Põpeio. ¶ Nõ ex italia fugiſſet. Lucanus. danda tamen uenia eſt tantorum dãda pauorum: pompeio fugiente timent. Mar. Tullius in epiſtolis ad atticum acriter caſtigat pompeium, quod urbem fugiens reliquærit: quo nihil abſurdius, nihil deſperatius, aitq; eum periclem potius q̃ themiſtoclem imitari debuiſſe.

Herceus Iupiter.

Hercos ſeptum.

Egrotatio pompeii.

Græci adulatores.

Metellus ille honoratus quattuor filiis. at qnquaginta Priamus: e quibus decem & ſeptem iuſta uxore nati. in utroq; eandem habuit fortuna poteſtatẽ. ſed uſa in altero eſt. metellum enim multi filii. filiæ, nepotes, neptes. in rogum impoſuerunt. Priamum autem tanta progenie orbatum, cum in aram confugiſſet: hoſtilis manus interemit. hic ſi uiuis filiis, incolumi regno occidiſſet: Aſtante ope barbarica: Tectis cælatis, laqueatis: utrum tandẽ a bonis, an a malis diſceſſiſſet? tũ ꝑfecto uideretur a bonis. at certe ei melius eueniſſet: nec tam flebiliter illa canerentur: Hæc omnia uidi inflãmari: Priamo ui uitam euitari: Iouis aram ſanguine turpari: quaſi uero iſta, uel quicq̃ tũ potuerit ei melius accidere. qd ſi ante occidiſſet. tamẽ euentũ oĩno amiſiſſet. hoc aũt tẽpore ſenſum maloꝝ amiſit. Pompeio noſtro familiari, cũ grauiter ægrotaret Neapoli, melius eſt factũ. coronati neapolitani fuerunt. nimirũ etiã puteolani uulgo ex oppidis publice gratulabanẽ. ineptũ ſane negociũ, & græculũ, ſed tñ fortunatũ. utꝝ igitur, ſi tũ eſſet extinctus, a bonis rebus, an a malis diſceſſiſſet? certe a miſeris. nõ enim cũ ſocero bellũ geſſiſſet non imparatus arma ſumpſiſſet: non domum reliquiſſet: non ex Italia fugiſſet: non exercitu amiſſo nudus

¶ HOSTILIS, puri. ¶ Hec omnia uidi: uerba ſunt cuiuſdam tragici. ¶ Accidere melius: quaſi dicat ſibi tunc bene accidit qui mortuus ſit. nam ab omnibus malis diſceſſit. ¶ Melius eſt factum. ideſt fœlicior fuit. Põpeius & fortunatior. ¶ Sane. ualde. ¶ Domum: Romam.

OMNI BONI.

BERO. ¶ IN ſeruoꝝ ferrũ.miniſtros & eunuchos Ptholomei ſignificat:a quibus eſt interfectus:cui ſceleri deletus achillas:ut inqt Lucanus & hiſtorici ꝓdiderũt. Seneca inqt Pupillus & ſpado de capite põpei tulere ſententiã. ¶ Propagatione uitæ. In hãc ſñiam Lucanus. Sed lõgius euũ deſtruit ingentes aïos & uita ſuperſtes imperio. ¶ Triſte nomẽ carẽdi. Carere ut mox docet ſignificat egere eo: qđ habere uelis. Ineſt.n.uelle & deſiderare in carẽdo. Carere in bono dr̃ nõ in malo. Et ꝓprie carere uideť eſſe de his cõmodis:q̃ olim poſſedimus: qbus indigemus. ergo mortuus dici nõ põt carere cõmodis uitæ:cũ nõ ſit:& in eo nullus ſit ſenſus. ¶ Niſi cũ ſic tanq̃ in febri. Singulis uerbis domiciliũ ꝓprium eſt. migrationes in alienũ multę unde p tráſlatio/nẽ decenter dicimus letas ſegetes. gẽmare ui/tes. luxuriẽ eſſe in herbis. & id genus alia ꝓpe innumerabilia. Cõſimiliter in uſu quotidiano eſt: ut dicamus hic homo caret febri. ſignifica/re uolẽtes hoĩem nõ febricitare:cũ tñ acyrologia ſit.i.ĩproprius ſmo. carere.n.eſt eaꝝ reꝝ: quas uolumus:& expetimus. nemo aũt febrẽ neq; uult neq; expetit. E cõtrario dicimus: habere febrẽ:cũ illa nos habeat: ſic auarus dr̃ habere diuitias:cũ ab illis habeatur. ¶ Notione uerbi. Intelligẽtia. Eſt.n.notio q̃dã incorporaliũ reꝝ animi cõceptio & intelligẽtia:ut iã declaratũ eſt. ¶ Regno carere. Qui priuatus eſt: nec unq̃ regnauit: ſatis recte nõ põt carere regno:cũ id eloquutionis genus ꝑtineat: ꝓprie & ſignificãter ad eos:q olim fuerunt reges:& poſtea regno expulſi fuerũt: qđ accidit tarquinio ſupbo. q ex romano imperio exactus eſt: unde q aliquãdo regnauit & deinde regnum amiſit ſigñanter dicere põt: ſe regno carere cũ in eũ. q ſemꝑ priuatus uixit: id uerbũ nõ poſſit.

Gẽmare uites.

Carere febri.

Habere febrem.

OMNI BONI. ¶ SERuorũ. ſeptimii: & Achille ſerui Ptholomei. ¶ Propagatione: ꝓductione. ¶ Hauſit: perpeſſus eſt: & exhanelauit. ¶ Sed hoc: cõcedit hoĩes priuari morte: bonis rebus ergo carẽt. qcũq; priuať bonis uitę: caret bonis uitę. ¶ An põt: ꝓbat mortuos nõ carere ſic nõ recte dicitur, ego careo cornibus: & ſi non habeas: tñ nõ carere diceris: multo minus mortui: qui nõ ſentiũt: nã carere cũ uolũtate eſt. ¶ Carere maior. Ne minor: q̃q̃ quid opus ſi mors nos a bonis abduceret: malũ eſſet. ſed a malis abducit. Cõfirmat aũt nõ philoſophorũ exẽplis, ſed a claris uiris & ruſticis cõſtabãt: ſepenumero libẽter in eũ locũ ꝑuenerũt: ex quo ſciebant: ſe nunq̃ euaſuros: & multos duces enumerat: q maluerũt mori quã uiuere: poſſet dici difficile eſt cenſu carere: qũo põt odioſum eſſe cuiq̃ q nõ eſt: iã aũt oſtẽſum eſt aĩos. ſi pmaneãt: mortẽ eſſe bonã: ſi intereũt: nõ ſentiũt: Sũt q quærũt malũ eſſe cõditio uniuſcuiuſq; naturæ ſemper eſt tẽpeſtiua ſed homo moralis eſt: nõ ergo nõ põt eſſe tẽpeſtiua mors. Argumentũ ab auctoritate ſumit: quicqđ a natura datũ bonũ eſt. Sed mors a natura data eſt, mors ergo ſiue aĩus intereat ſiue pmaneat nõ eſt malũ: Theramenes homo doctiſſimus ab.xxx.tyrãnis, qui cum lacædemoniis impoſiti erant Peloponenſiaco bello cum cicutam hauſiſſet. dixit ſe criciæ propinare, qui unus ex tyrannis ſibi aduerſus fuerat. & ſimiliter Socrates, argumentum ergo a rei iudicio, & auctoritate populari. ¶ Philoſophari: argumentari uerbo explicando herere. quotiens a iudiciorum auctoritate.

Argumentum ab auctoritate.

in ſeruoꝝ ferꝝ & manus incidiſſet. nõ liberi defleti: nõ fortunæ omnes a uictoribus poſſiderentur. qui ſi mortem tum obiſſet in ampliſſimis fortunis occidiſſet. is propagatione uitæ quot, quãtas, q̃ incredibiles hauſit calamitates? hæc morte effugiuntur, etiam ſi non euenerint, tamen quia poſſunt euenire. ſed homines ea ſibi accidere poſſe non cogitãt: Metelli ſperat ſibi qſq; fortunam: proinde quaſi aut plures fortunati ſint, quã infelices: aut certi quicq̃ ſit in rebus humanis: aut ſperare ſit prudentius, q̃ timere. ſed hoc ipſum concedatur, bonis rebus homines morte priuari. ergo etiam carere mortuos uitæ commodis: idq; eſſe miſerum. certe ita dicant neceſſe eſt. an poteſt is, qui non eſt, re ulla carere? triſte enim eſt nomen ipſum carendi: qa ſubiicitur hæc uis: habuit quis: non habet: deſiderat: requirit: indiget. opinor hæc incõmoda ſunt carentis. caret oculis: odioſa cæcitas. liberis: orbitas. ualet hoc in uiuis. mortuoꝝ autẽ non uitæ modo cõmodis, ſed ne uita quidẽ ipſa quiſq̃ caret. de mortuis loquor, qui nulli ſunt. nos qui ſumus, num aut ſi cornibus caremus, aut pennis: ſit qui id deſideret? certe nemo. quid ita? quia cum id non habeas, quod tibi nec uſu, nec natura, aptum ſit: non careas: etiam ſi ſentias te non habere. hoc premendum etiam, atq; etiã eſt argumentũ, confirmato illo, de quo, ſi mortales animi ſunt, dubitarĩ nõ poſſumus: quin tantus interitus in morte ſit: ut ne minima quidem ſuſpicio ſenſus relinquatur. hoc igitur probe ſtabilito, & fixo, illud excutiẽdum eſt: ut ſciatur quid ſit carere: ne relinquatur aliqđ erroris in uerbo. carere igitur hoc ſignificat: egere eo, quod habere uelis. ineſt enim uelle in carendo, niſi cum ſic tanq̃ in febri dicitur, alia quadã notione uerbi. dicitur enim alio modo etiam carere: cum aliquid non habeas, & non habere te ſentias: etiam ſi id facile patiare. carere enim in malo non dicitur: non enim eſſet dolendum. dicitur illud, bono carere, quod eſt malum. ſed ne uiuus quidẽ bono caret, ſi eo non indiget. ſed in uiuo intelligi tamẽ poteſt, regno carere. dici autem hoc in te ſatis ſubtiliter non poteſt, poſſet in Tarquinio, cum regno eſſet expulſus. At in mortuuo ne intelligi quidem poteſt. Carere enim ſentientis eſt. nec ſenſus in mortuo. ne carere quidem igitur in mortuo eſt. Quanquam quid opus ſit in hoc philoſophari: cum rem non magnopere egere philoſophia uideamus.

quoties non modo ductores noſtri, ſed uniuerſi etiam exercitus, ad non dubiam mortem cucurrerunt? quæ quidem ſi timeretur: non Lucius Brutus arcens eum rèditu tyrannum, quem ipſe expulerat, in prælio concidiſſet: nō cum latinis decertans pater Decius, cum hetruſcis filius, etiam cum Pyrrho nepos, ſe hoſtium telis obieciſſent: non uno bello pro patria cadentis Scipiones Hiſpania uidiſſet: Paulum, Aemilium Cannæ: Venuſia Marcellum: Latini Albinum: Lucani Gracchum. num quis horum miſer hodie? ne tum quidem poſt ſpiritum extremum. nec enim poteſt eſſe miſer quiſq̄ ſenſu perempto. A. At id ipſum odioſum eſt ſine ſenſu eſſe. M. odioſum, ſi id eſſet carere. cum uero perſpicuum ſit nihil poſſe in eo eſſe, qui ipſe non ſit: quid poteſt eſſe in eo odioſum? qui nec careat, nec ſentiat. quanquam hoc quidem nimis ſæpe. ſed eo, quod in hoc ineſt omnis animi contractio ex metu mortis. Qui enim ſatis uiderit, id quod eſt luce clarius, animo, & corpore conſumpto, totoq; animante deleto, & facto interitu uniuerſo; illud animal, quod fuerit, factum eſſe nihil. Is plane perſpiciet inter

QVOties non modo ductores. Sana ratio exēplis anteponēda eſt: ut ait Auguſtinus: attamē etiā ſine argumētis plurimū exempla poſſunt: pollentq; Romani: ut auctor eſt Quintilianus: tantū ualent exēplis: quantum græci p̄ceptis. Igitur ab exēplis argumentat̄ Mar. Tullius. ut doceat mortē non eſſe timendā. Nā cū imperatores Romanoꝝ clariſſimi: & exercitus toti ſæpe cucurrerint in mortē manifeſtariā: ſatis liquet mortē nō eſſe fugiendā: quā ſi illi ut malū timendā eſſe iudicaſſent: nunq̄ ſeſe ultroneos morti: periculiſq; mortis obiectaſſent. In hanc ſententiā ſcripſit. M. Cato in originibus: legiones romanoꝝ in eū locū ſæpe profectas alacri animo & erecto: unde ſe nunq̄ redituras arbitrarent: cū igitur indocti mortē contemnant. eam docti extimeſcent. ¶ Arcens tyrannum. Expellens patria extorrē Tarquiniū ſuperbum historia notiſſima. ¶ In prælio cōcidiſſet. Brutus conſul infeſto telo infeſtioribus uiribus infeſtiſſimo animo concurrit aduerſus aruntem Tarquini ſuperbi filiū: amboq; mutuis ictibus tranſfixi moribundi ex equis lapſi ſunt. Matronæ brutū ut parentē annū luxerunt: quod tam acer ultor uiolatæ pudicitię fuiſſet. ¶ Pater Decius. tres fuerunt decii cognomēto mures plebeii quidē. ſed romane reipu. ſaluberrimi: q ſe deuotarunt immiſerūtq; in armatas hoſtium copias pro ſalute legionū romanarū pater in bello latino: filius etruſco gallicoq;: nepos aduerſus pyrrhū: epirenſem hiſtoriā de decio patre Liuius in. viii. De filio in. x. copioſe & eloquenter enarrat. De nepote apud hiſtoricos nulla ſit mētio: apud unicū Ciceronē: quod equidem meminerim res ſummatim potius notata q̄ explicata: & hic & in ſecundo de finibus: cuius uerba uerbis hiſce cōgruentia ſubieci: q̄ hæc ſunt. Nō eſſet decium patrem immitatus quarto cōſulatu filius: neq; porro ex eo natus cū pyrrho bellū gerens: conſul cecidiſſet in prælio. ſeq; e continenti tertiā uictimam reipu. prebuiſſet. ¶ Cadētes Scipiones. Annibale Italiam uexante duo Scipiones fratres in Hiſpania poſt res clariſſime geſtas dolo circunuenti oppetierunt, publio Scipioni latus dextrum lancea traiicitur. Cneus: in turri: in quā confugerat igni circundata cum omnibus: qui intus erant interfectus eſt unde trigeſimo die poſt fratris mortē: quoꝝ alter pater africani fuit: alter patruus. De his ait in paradoxis. Quid duo ꝓpugnacula belli punici. Cn. & pu. Scipiones: qui Carthaginenſiū aduentū corporibus ſuis intercludendum putauerūt. Autumat Seruius Virgiliū de his intelligi uoluiſſe illo uerſū. Aut gemini duo fulmina belli Scipiades: ego uero ad duos africanos id referre ſoleo tanquā imitatio ſit Lucretii ſic ſcribentis. Scipiades belli fulmen Carthaginis horror. ¶ Paulū & geminū cannæ. Quis ignorat cannas in apulia clade Romana nobiles eſſe. ubi quadragintaquinq; milia romanoꝝ cæſa traduntur. Inter quos cecidere Paulus æmylius conſul. obrutus telis ab hoſtibus ignorantibus qs eſſet. Et. Cn. ſeruilius geminus: qui anno proximo fuerat conſul. collega flaminii: cuius obitū lachrymabili elogio decorat. Silius in decimo punicoꝝ ſic ſcribens. Heu dolor: heu lachrymæ ſeruilius optima belli: poſt Paulum belli pars optima corruit ictu: barbarico. Teſtimoniū uirtutis dat Paulo Annibal hoſtis, qui funerans defunctū ſupremo hoc honore affatus eſt. i. Decus auſoniæ: quo fas eſt ire ſuperbas uirtute & factis animas. Tibi gloria leto iam parta inſigni. Seruilius aūt geminus cognominabatur. Annotandū eſt Chriſtum mortuū eſſe duobus geminis conſulibus octauo Cal. Apriles Lucana gracchum. Sempronius gracchus: q ad beneuentū rem bene geſſerat aduerſus penos ab hoſpite ſuo flauio Lucano in inſidias præcipitatus a magone intereptus eſt in lucania: quidā tradunt in agro beneuentano prope calorē fluuium fuiſſe interfectū. ¶ Latini albinū. Fuit. A. Albinus conditor hiſtoriarum: in quē facetiſſime luſit. M. Cato: fuit alter albinus imperator: quē militū temeritas in caſtris obruit lapidibus: quem hic ſignare uidetur: niſi de alio intelligere malis: qui in bello aduerſus latinos morti ſe obuium dedit. ¶ Venuſia Marcellū. Hic gladius romanoꝝ dictus, qui Annibalem uinci poſſe docuit apud nolam, qui tertia opima ſpolia dedicauit inter Venuſiam bautiamq; circūuentus inſidiis penorū lancea tranſfixus occubuit: lege Liuium libro. xxvii. ab origine urbis. ¶ Hoc quidem nimis ſæpe. Pulchra: ut ait Plato: bis terq; dicenda ſunt. ¶ Interitu uniuerſo. Perempto animo & corpore.

¶ L. BRVtus, qui tarquinū expulit regno. ¶ Arcens: ꝓhibens. ¶ Decius: pater ſe bello latino deuouit ꝓ patria apud Ioſuuium. quia oraculū erat quoꝝ dux in prælio mortuus eſſet: eos ſuperaturos. nihil pōt odioſum eſſe ei: qui nec caret: nec ſentit. at mortui non ſentiunt. ergo uniuerſo & corporis & animi.

Mors bruti.

Tres decii.

Mortes Scipionum.

Mors pauli & ſeruili.

Mors gracchi.

Mors Marcelli.

BERO. De hippocentauris. ¶ HIPPOcentauꝛ. Quidā hippocētauros uolunt filios eſſe centauroꝝ: quod & Diodorus memorat: fabula ex eo nata quod primi equitare auſi ſint: ueluti hippos: ideſt equus & homo copulati eſſent. Apud Xenophontem ait chryſantas: ſe ex omnibus animātibus maxime diligere hippocentauros. ſi modo fuerunt: quippe qui tum prudentia hominis uterentur: manuūq; artificio: tum haberent equi uelocitatem & uires. Lucretius argumentatur centauros eſſe non poſſe compactos ex naturis diſſimilibus: quo cōceſſo conſectarium eſt
Centauros eſſe nō poſſe. nec hippocentauros fuiſſe: utpote ex centauris progenitos. Claudius Cæſar ſcribit hippocentauꝝ in Theſſalia natum eodē die interiſſe. tanq̄ hemerobion. i. uitæ dialis. Plynius refert ſe uidiſſe hippocentaurum in melle allatum claudio principi ex Egypto. ¶ Ciuile bellum: ſcilicet pompeianum: ¶ Quæ illo uiuo. quia ſcilicet idem ſenſus eſt a morte: qui fuit ante natalem: & ut ait Plinius. omnibus a ſuprema die eadem. quæ ante primum. Nonne tibi uidetur ſtultiſſimū omnium inquit Seneca qui fleuit: ꝙ ante mille annos non uixerat æque ſtultus eſt: qui flet ꝙ poſt mille annos non uiuet. hæc paria ſunt non eris: non fuiſti: utrunq; tempus alienum eſt. ¶ Vrbem noſtram potituram. accuſatiuo caſu extulit, quod nos ablatiuo dicimus: ueteres enim potiri cum accuſatiuo dicebant. Terentius. Patria potitur commoda. Actius in clytemneſtra. Feræ potiunƭ plagas. ¶ Aeterna moliri. Vir magnus etiam ſi iudicat animā eſſe mortalem tamen ob id neq; ceſſator ſit neq; cunctator. quinimmo parat res dignas ęternitate impulſus ardore uirtutis: quæ ſibimet pulcherrima eſt merces: quam gloria ita conſequitur: ſicut corpus umbra comitatur: ne ſcilicet diuelli diiungiue ullo modo poſſit. ¶ Alteri nulli. Mortuos intelligit. ¶ Alteros non attigit. Scilicet uiuos: quādiu enim uiuimus: a morte atting: non poſſumus: ubi enim mors adeſt: uita abeſt. ubi uita ſit: mors eſſe non po-
Mors longus ſōnus. teſt. dum nos ſumus, mors non eſt: dum mors eſt: nos non ſumus. ¶ Somni ſimillima. Græci interrogant τιθανατοσ εστιν. ideſt quid eſt mors? reſpondet. μακροσ υπνοσ. longus ſomnus. poetæ ſomnum mortis appellāt ferreum. ¶ Non modo ipſe. Scilicet uelint. ¶ Endymion. De hoc in ſecundo Propertii commentario ſcripſi. Dictus eſt amator lunæ: quia ut tradit Plinius multiuagos flexus lunæ primus deprehendit. Endymionis ſepulchrū oſtenditur: ut ait Strabo: in ſpelunca apud latinum montem cariæ. ¶ Cum luna laboret. Luna laborare dicitur proprie in defectu ſiue eclipſi, Plinius ait placuiſſe appellari ſtatos ſiderum labores. Iuuenalis. una laboranti poterit ſuccurrere lunæ. ¶ Somnū imaginem mortis. τιυπνοσ εστιν: ideſt quid eſt ſomnus? reſpondet μικροσ θανατοσ: ideſt breuis mors. Ouidius. Stulte quid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago.

hippocentaurum, qui nunquam fuerit, & regem Agamenonem nihil intereſſe: nec pluris nūc facere. Mar. Camillum hoc ciuile bellum, q̄ illo uiuo ego fecerim Romam captam. Cur igitur & Camillus doleret: ſi hæc poſt trecentos & quinquaginta fere annos euentura putaret? & ego doleam, ſi ad decem milia annorum gentem aliquam urbem noſtram potituram putem? quia tanta charitas patriæ eſt: ut eam non ſenſu noſtro, ſed ſalute ipſius metiamur. itaq; non deterret ſapientem mors, quæ propter incertos caſus, quotidie imminet: & propter breuitatem uitæ, nunq̄ longe poteſt abeſſe: quominus in omne tempus reipub. ſuiſq; conſulat: & poſteritatem ipſam cuius ſenſum habiturus non ſit, ad ſe putet pertinere. quare licet etiam mortalem eſſe animum iudicantem, æterna moliri, non gloriæ cupiditate, quam ſenſurus nō ſit: ſed uirtutis, quam neceſſario gloria, etiam ſi tu id non agas, conſequatur. natura uero ſic ſe habet: ut quomodo initium nobis rerum omnium ortus noſter afferat: ſic exitum mors. quæ ut nihil pertinuit ad nos ante ortum: ſic nihil poſt mortem pertinebit. in quo quid poteſt eſſe mali? cum mors nec ad uiuos pertineat, nec ad mortuos. alteri nulli ſunt: alteros non attinget. quā qui leuiorem faciunt: ſomni ſimillimam uolunt eſſe. quaſi uero qſquam ita nonaginta annos uelit uiuere: ut cum ſexaginta cōfecerit, reliquos dormiat. ne ſues quidem id uelint, non modo ipſe. Endymion uero, ſi fabulas audire uolumus: neſcio quando in latmo obdormiuit eſt: qui eſt mons Cariæ: nondum opinor eſt experrectus. nū igiƭ eum curare cenſes cū luna laboret? a qua cōſopitus putatur, ut eū dormientē oſcularetur qd curet aūt, q ne ſentit quidē? habes ſomnū imaginē mortis: eamq; quotidie induis: & dubitas quin ſenſus in morte nullus ſit: cum in eius ſimulacro uideas eſſe

OMNI BONI. Hippocentaurus. ¶ HIPPOCENtaurum, hippocentaurus nunquam fuit. nec chimera: ſed finguntur, nihil intereſt inter Agamenonem, & Hyppocentaurum. Camillum: qui gallos ſenones urbe Roma incenſa: qui diſcedebant profligauit piſauri. ¶ Mortem. in qua animi cum corpore interierant. ¶ Quam qui: a ſimili arguit. ſi in ſomno cum nullam fantaſiam habemus: nihil mali eſt nec in morte. ſunt qui dicant mortem ſimilem ſomno, quod confutatur. nam qui dormit remanet: qui autem moritur: interit. ¶ Quaſi uero. ſi ſimilis eſſet mors ſomno: ſemper eſſemus. ¶ Endymion. paſtor fuit a luna amatus. qui eam contempſit: ea ut eum oſculari poſſet: ipſum fecit obdormire. ¶ Lamio: mons cariæ eſt. ¶ Simulacro: ſcilicet ſomno. ſimilis eſt mors ſomno. nam in morte ut in ſomno nihil ſentimus.

BERO.

Anus unde Anatis morbus.

¶ NVLLVM ſenſum. Hoc magis acute, q̃ uere dictũ. In ſomno enim ſenſus eſt. Anima enim adeo ſemp in motu eſt: ut ne nobis quidem dormientibus conquieſcat: & inquiete ipſa ſomniamus: ſpiramus: quæ omnia motus animæ ſunt: cuius eſſentia eſt ſemper moueri. ¶ Aniles. Anicularum enim propria ſunt deliramenta & ineptiæ: unde anus dicta quaſi carens mente quod græce dicitur ἄνους. ideſt ſine ſenſu. Anatem morbum dixerunt quo uetule laborant. ¶ Vſura uitæ. In hanc ſententiam in conſolatione ad liuiam: uita data eſt utenda. Data eſt ſine fænore nobis mutua: nec certa perſoluenda die. Seneca in conſolatione ad martiam dicit: hominem eſſe præcarii ſpiritus: mutuo omnia accepimus uſuſfructus noſter eſt. aliubi ait Sapientem uiuere ut commodatum. Repetit cum uult. peſſimi eſt debitoris creditori facere conuicium. oportet nos in promptu habere. Et appellatos reddere quod debemus. ¶ Nondum guſtauerat. In hanc ſententiam Virgilius: Quos dulcis uitę exortes: & ab ubere raptos. Abſtulit atra dies & funere merſit acerbo. ¶ Multo ſæpius lachrymaſſe Priamum. ut inquit ſatyrographus hęc data pœna diu uiuentibus: ut renouata ſemper clade domus multis in luctibus inq; perpetuo mœrore & nigra ueſte ſeneſcant: Sed ennius ait licet lachrymare plebi: regi honeſte non licet. ¶ Quam Troilum. Filius hic Priami fuit in puerili ætate interfectus ab Achille. de quo Virgilius. Parte alia fugiens amiſſis Troilus armis. Infœlix puer atq; impar congreſſus Achilli. Fertur ęquis: curruq; heret reſupinus inani. ¶ Exacta ætate. Longo euo perfuncti: ſenioq; confecti. Quam ut cætera auferat. Iuuenalis. ſed quam continuis & quantis longa ſenectus. Plena malis. Plinius hebeſcunt inquit ſenecta ſenſus: membra torquentur: præmoritur uiſus: auditus: inceſſus. dentes etiam ac ciborum inſtrumenta. & ab Oratio decenter dictum eſt. Multa ferunt anni uenientes commoda ſecum. multa recedentes adimunt: Seneca ſenile corpus putri ędificio comparat: & ſenectus ipſa morbus eſt: Senilis anima in primoribus labris habitat: ſed hæc incommoda compenſat unica prudentia: quæ in ſenibus maior eſt, & cum ętate creſcit. Aetate enim conſilium in dies creſcit, & uirtus matureſcit, Ideo dixit Plato quod tunc oculus mentis acute incipit cernere, cum primum oculus corporis deflorеſcit. Et Plautus in trinummo. Sapientię ętas condimentum eſt. ſapiẽs ętati cibus eſt. Mar. Tullius in libro de ſenectute. Mens & ratio & conſiliũ in ſenibus eſt, q ſi nulli fuiſſent. nullæ oĩno ciuitates fuiſſent. Ariſtoteles in ęthicis inq̃t, Iuuenes mathematicos fieri poſſe: prudẽtes fieri non poſſe, propterea quod prudentia rerum plurimarum experimento augeſcit, quarum Iuuenis eſt expers, meta uiuendi a phyſicis creditur cum decas eptadi iungitur. hoc eſt cum anni ſepties deni conſiunt, qua ętatæ homo uacuus ſoli exercitio ſapientiæ uacat. Aut qui omnino homini longum. In libro de ſenectute ait Cato, ille uult diu uiuere. hic diu uixit. quanquam o dii boni. quid eſt in uita hominis diu Catoni ipſi diuturnum non uidetur, in quo eſt aliquid extremum, cum enim id illud aduenerit. tunc illud quod præterit effluxit. profeticus ſermo inquit, omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis ſicut flos fœni. & uere inquit Ambroſius in tertio examen. uiret enim gloria hominis in carne quaſi fœnum, & quæ putatur eſſe ſublimis, exigua quaſi herba eſt, præmatura ut flos caduca quaſi fœnum. ¶ A tergo inſequens ſenectus. Seneca tam ſtultum eſſe ait, qui mortem timeat q̃ qui ſenectutem. Nam quemadmodum ſenectus adoleſcentiam ſequitur, ita mors ſenectutem. Idem aliubi inquit. Quotidie morimur. quotidie enim demitur aliqua pars uitæ & tunc quoq; cum creſcimus, uita decreſcit. infamiam amiſimus, deinde pueritiam. deinde adoleſcentiam uſq; ad extremum quicquid tranſit temporis petit. ¶ Apud hypanim, de hoc Propertius. Quantum hypanis ueneto diſſidet eridano. ex magna ſcythiæ palude profluit, quæ ut ait heredotus in quarto hiſtoriarum, uocatur mater hypanis. fit amarus ob fonticulum, qui in eũ influit in tantum, ut eius aquæ fiant inguſtabiles. hunc ſolinus ait principem eſſe animum ſcythicorum. ¶ In pontum. Scilicet euxinum.

Aetas ſapiẽtiæ cõdimẽtum.

Meta uiuẽdi annis. lxx.

Hypanis flu. ubi.

nullũ ſenſum. pellantur ergo iſtæ ineptiæ pene aniles, ante tẽpus mori miſerũ eſſe: qđ tandẽ tẽpus naturæ? nẽ, atea qdẽ dedit uſurã uitæ, tanq̃ pecuniæ, nulla pſtituta die. qd eſt igitur qđ q̃rate? ſi repetit cũ uult. ea enim cõditiõe acceperas. iidẽ ſi puer paruus occidit, æquo animo ferendũ putant: ſi uero in cunis: ne querendũ quidem. atqui ab hoc acerbius exigit natura, qđ dederat. nondũ guſtauerat inquunt uitæ ſuauitatẽ. hic aũt iã ſperabat magna: qbus frui cœperat. at id quidẽ ipſum in cæteris rebus melius putatur, aliquã partẽ, q̃ nullã attingere. cur in uita ſecus? quãquam non male ait Callimachus multo ſæpius lachrymaſſe Priamũ, q̃ Troilũ. eorũ aũt, q exacta ætate moriuntur, fortuna laudatur. cur? nã reor, nõ illis, ſi uita longior daretur, poſſet eſſe iucundior. nihil eſt enim profecto hominis prudentia dulcius. quã, ut cætera auferat: affert certe ſenectus. q̃ uero ætas longa eſt? aut qd omnino homini longũ? nõ ne modo pueros, modo adoleſcẽtes, in curſu a tergo inſequẽs: nec opinãtis aſſecuta eſt ſenectus? ſed qa ultra nihil habemus: hoc longũ dicimus. oĩa iſta pinde ut cuiq; data ſunt, p rata parte a uita lõga aut breuia dicũtur. apud hypanim fluuiũ, q ab Europæ parte in põtũ influit: Ariſtoteles ait beſtiolas quaſdã naſci: quæ

OMNI BONI.

¶ PRAEſtituta. pręfinita redarguit ſtultitiam illorum, qui dicunt peius actum cum quis excreuerit, quam cum puero. ¶ Sæpius, quia diu uiuendo in uita multa aduerſa nobis accidunt. ¶ Longum aut breue. ¶ Hypanim, fluuius qui uenit ex thracia, & influit in pontum.

unum diem uiuát. ex his igitur hora octaua quæ mortua eſt: prouecta ætate mortua eſt: quæ uero occidente ſole, decrepita: eo magis, ſi etiam ſolſtitiali die. confer noſtram longiſſimá ætatem cum æternitate. in eadem propemodū breuitate, qua illæ beſtiolæ, reperiemur. contémnamus igitur omnes ineptias: quod enim leuius huic leuitati nomé imponemus? totamq; uim bene uiuendi in animi robore, ac magnitudine, ut in omnium rerꝫ humanarū contéptione, ac deſpiciétia, & in omni uirtute ponamus. nam nunc quidem cogitationibus molliſſimis effœminamur: ut ſi ante mors aduenter, q̃ Chaldeorum promiſſa conſecuti ſumus: ſpoliati magnis quibuſdam bonis, illuſi, deſtitutiq; uideamur. quod ſi expectando, & deſiderando pendemus animis, cruciamur, angimur: proh dii immortales q̃ optabiliter iter illud ineundum eſſe debet: quo confecto, nulla reliqua cura, nulla ſollicitudo futura ſit. quá me delectat Theramenes: quamq; elato animo eſt? & ſi enim flemus, cum legimus: tamen non miſerabiliter uir clarus emoritur. qui cum coniectus in carcerem triginta iuſſu tyrannorum uenenum, ut ſitiens, obbibiſſet: reliquum ſic e poculo eiecit: ut id reſonaret. quo ſonitu reddito, ridens, propino inquid hoc pulcro Critiæ: qui in eū fuerat teterrimus. græci enim in conuiuiis ſolent nominare, cui poculum tradituri ſint. Luſit uir ægregius extremo ſpiritu, cum iam præcordiis conceptam mortem contineret: uereq; ei, qui uenenum præbuerat, mortem eſt eam auguratus.

BERO. Beſtiolæ diales. Ephemeræ.

℄ VNVM diem uiuant. Ariſtoteles libro quinto de animalibus, hypanis inquit fluuius apud cimeriū boſphorum ſub ſolſtitio defert ueluti folliculos acinis maiores, quibus uolucres quadrupedes erumpunt, quod genus animalis in poſtmeridianum uſq; diei tempus uiuit & uolat. mox deſcédéte ſole marceſcit & languet, deinde occidente moritur, uita non ultra unum diem peracta, unde ephemerum ideſt diarium appellatū eſt. Plinius hoc idem memorans hemerobion uocat a uita ſcilicet diali. Albertus magnus, non tam elegans q̃ eruditus peripateticus diem nominat. ⁋ Decrepita. ſicut decrepita hominis ætas eſt ſupra octogeſimum annum, ita iſtarum beſtiolarum circa occaſum ſolis. cum uita illarum longiſſima ſit unius diei. decrepiti ſenes dicti uel quia clamoſi, uel quia in dubio uitæ collocati.

Solſtitium.

⁋ Solſtitiali. qui dies longiſſimus eſt totius anni apud ueteres ſolſticium peragebatur octauo calendas Iulii. in octaua parte Cancri. Magnus hic anni cardo eſt. ab hac meta incipit flecti ſol: & digredi ad auſtrum aucturus noctes ablaturuſq; diei menſuram. ⁋ Cum æternitate. ſententia eccleſiaſtica eſt mille anni apud deum. ſicut dies unus: nulla enim ætas tam longa eſſe: immo nec quidem cogitari poteſt: q̃ nō inſtar unius dieculæ ſit comparata cum ęternitate.

Chaldei.

⁋ Chaldeorum promiſſa: Chaldei apud aſyrios babilonioſq; in maxima fuerunt auctoritate utpote aſtrologiæ peritiſſimi conſultiſſimiq; non ex artis: ſed ex gentis uocabulo nominati: qui diuturna obſeruatione ſyderum ſciétiam putantur effeciſſe: ut prædici poſſet quid cuiq; euenturum: & ex quo quiſq; fato natus eſſet. aduerſus chaldeos ſeu genethliacos diſſeruit quondam fauorinus acriter & luculenter oſtendens diſſiplinam iſtam chaldeorum præſtigiis officiiſq; quibuſdam eſſe obumbratam ad homines fallendos. ſuper qua re luculentum caput eſt apud gellium: qui huiuſcemodi argumentis concludit nullo pacto conſulendum eſſe chaldeos. aut aduerſa futura eſſe dicunt: aut proſpera: ſi dicunt proſpeta & fallunt: miſer fies fruſtra expectádo: ſi aduerſa dicunt & mentiuntur: miſer fies fruſtra timendo. ⁋ Iter illud ſcilicet mortis idonei ſcriptores uiam uniuerſitatis appellant: a Plauto dicitur communis locus. ſic enim ait in caſina: qui nunc abierunt hinc in communem. ⁋ Quam me delectat Theramenes. De hoc Valerius maximus capite de fortitudine ſic refert. Ac ne Theramenis quidem Athenienſis in publica cuſtodia mori coacti parua mentis conſtantia: in qua triginta tyraunorum iuſſu porrectam ueneni potionem non dubitanter hauſit: quodq; ex ea ſuperfuerat. iocabundus illiſum humo: clarum ædere ſonum coegit: renidenſq; ſeruo publico: qui eam tradiderat. ⁋ Critiæ inquit propino: uide igitur ut hoc poculum continuo ad eum perferas. erat autem is ex triginta tyrannis crudeliſſimus. profecto eſt ſupplicio ſe liberare: tam facile ſupplicium perpeti. itaq; Theramenes perinde ac in domeſtico lectulo moriens uita exceſſit: Hactenus Valerius hic Theramenes a litteris & doctrina uirilitatem traxit. Triginta iuſſu tyrannorum Sparthani bello peloponneſiaco uictis athenienſibus triginta rectores ex ipſis athicis præpoſuerunt: qui facti ſunt: ut iſtorici prodiderunt: triginta tyranni: quorum cædes rapinæ, & inhumana crudelitas cum diſplicerent. huic uni ex numero ſuo Therameni. ipſum quoq; ad terrorem omnium neci dederunt. poſt cuius obitum fit ex urbe paſſim omnium fuga: repleturq; græcia athenienſium exulibus. ⁋ Propino. porrigo poſt præguſtationem: tanquam ita ominaretur augurareturq; critiæ futuram mortem. ⁋ Præcordiis conceptam. circa præcordia potiſſimnm graſſari ſolet uis ueneni Oratius. Quid hoc ueneni ſeuit in præcordiis? Socrates ubi hauſto ueneno præcordia frigeſcere ceperunt extinctus eſt. ⁋ Ei Scilicet criciæ.

Mors intrepida theramenis.

OMNI BONI. Caldei diuinatores.

℄ SOLSTITIALI. Iulio. Caldeorum promiſſa: qui diuinant uiſa manu. ⁋ Proh dii immortales argumentum ab auctoritate a rei iudicio. ⁋ Iter: ad mortem. ⁋ Theramenes: ciuis athenienſis quem. xxx. tyranni interfecerunt.

QVAE breui

BERO.

¶ QAE breui cōſecuta. Thraſybulus extorris patria, exulq; magnificētiſſimum factum aggreſſus eſt: libe/rare.ſ.aſſerereq; athenas a ſeruitute. xxx.tyrānorum, itaq; adunatis exulibus atticam regionē ingreſſus, occu/patoq; caſtello conflixit aduerſus tyrānos ꝓſpero prelio, qui uicti in urbem refugerunt. mox iterato prelian/tur: quo ſecūdo prelio cecidit cricias dux ſeuiſſimus tyrānorum, tunc uictor thraſybulus libertate recuperata, legē illam obliuionis tulit, quæ græco uocabulo dicitur amneſtia, de q̄ in libro annotationū & in cōmētariis trāquilli ſatis multa. ¶ Carcerē.ſ.athenienſium. apud quos erat locus nomine baratrū: in quē noxii precipitabā tur. ¶ In eundem ſciphum, poculum ueneni. ſciphus herculi dicatus eſt, de quo poeta: & ſa cer impleuit dextram ſciphus. Alexandrum magnum ſuſtulit ſciphus herculaneus, in ſci/pho autē uenenū cicutæ datū fuerat Socrati & therameni ex publico athenienſium inſti/tuto: de morte ſocratis ſupra dictum eſt.

Virtus thraſybuli.
Mors criciæ.
Amneſtia quid.
Scyphus herculaneꝰ cōdidit alexandrum.

quæ breui cōſecuta eſt. quis hanc animi maximi æquitatem in ipſa morte laudaret: ſi mortem malum iudicaret? uadit in eundem carcerem, atq; in eundem paucis poſt annis ſcyphum Socrates, eodem ſcelere iudicum, quo tyrānorum Theramenes. quæ eſt igitur eius oratio, qua facit eum Plato uſum apud iudices, iam morte mulctatum? magna me inquit ſpes tenet iudices bene mihi euenire, ꝙ mittar ad mortem. neceſſe eſt enim ſit alterū de duobus: ut aut ſenſus omnino mors omnes auferat: aut in alium quendam locum ex his locis morte migretur. quamobrem, ſiue ſenſus extinguitur: morſq; ei ſomno ſimilis eſt: qui nonnunquam, etiā ſine uiſis ſomniorum, placatiſſimam quietem affert: dii boni quid lucri eſt emori? aut q̄ multi dies reperiri poſſunt, qui tali nocti anteponātur? cui ſimilis futura eſt perpetuitas omnis conſequentis temporis. quis me beatior? ſin uera ſunt quæ dicuntur, migrationem eſſe mortem in eas oras, quas qui e uita exceſſerunt incolunt: id multo iam beatius eſt: te cum ab iis, qui ſe iudicum numero haberi uolunt, euaſeris: ad eos uenire, qui uere iudices appellentur, Minoem, Rhadamanthum, Aeacum, Triptolemum: conuenireq; eos qui iuſte cum fide uixerint. hæc peregrinatio mediocris nobis uideri poteſt. ut uero colloqui cum Orpheo, Muſæo, Homero, Heſiodo liceat, quanti tandem æſtimatis? equidem ſæpe mori ſi fieri poſſet uellem: ut ea, quæ dico, mihi liceret inuenire. quanta delectatione autē afficerer cū Palamedem, cū Aiacē, cū alios iudicio iniquorū circūuentos, cōuenirē. tētarem etiam

¶ Iudicum. Dānatus eſt ſocrates ſententiis iudicū ducentis octoginta, & continuo in carcerem coniectus. ¶ Magna me ſpes. ſunt hæc uerba ī calce apologiæ.i.defenſionis Platonis, quia facit uſum eſſe ſocratem in iudicio: quæ exorabula iudicantium neruos oratorios non habet: dixit quā Seneca nec patrono, nec reo eē dignam. Voluit ipſe Plato dicere pro Socrate utpote diſcipulus pro doctore, aſcendenſq; ſuggeſtū cū ſic cœpiſſet. Minor natu cūſim uiri athenieſes his omnibus, qui tribunal aſcenderūt: interppellatus eſt a iudicibus reclamātibus: deſcende. ¶ Tali nocti, quæ.ſ.affert qetē placatiſſimam ſine uiſis ſomniorum. ¶ Migrationem, ſicut hi qui ex domo conducticia in alteram domum migrare ſolent. ita migratio erit animorum: ſi immortales ſunt, ex hoc diuerſorio in domicilia beatiora, mors enim aut tranſitus eſt, aut finis. ¶ Triptolemum. De minoe. Rhadamanto. eaco. iudicibus inferorum referta ſunt uolumina, ſed de Triptolemo: quod iudex ſit apud manes, non temere aliubi reperias q̄ apud Platonem in appologia, unde ad uerbum Cicero iſta tranſcripſit, fortaſſis hoc iudicandi munus aſſignatur Triptolemo, quia ut ſcriptores prodiderunt, eſt bene meritus de mortalibus, qui Bouem & aratrū dicitur primus inueniſſe, a quo frumenti ſatio in attica reperta. In cuius muneris honorem noctes initiorum ſacratæ. Mythici fabulātur alato ſerpēte ꝑ aera uectum diſtribuiſſe frumenta, quia longa naui uectus ad urbē eleuſinam hoc factitauit: quæ uiſa eſt imitari ſerpētem pinnatum. ¶ Muſæo. muſeus Eumolpi filius Orphei diſcipulus fuit utroſq; Auguſtinus uocat poetas theologos, quia de deo carmina fecerunt. Virgilius. Muſæum ante omnes. medium nam plurima turba: hunc habet, dignum ſcitu nec indignum relatu eſt illud artapani, qui ait: quem iudei Moyſem dicunt: hunc a græcis muſeum appellari. ¶ Cum palamedem. Nemo non nouit palamedem dolo & aſtu ulyſſis inſimulatum proditionis dānatumq; iudicio græcorum lapidibus interemptum fuiſſe, de quo Virgilius & cæteri, hic ordinem exercitus: ſigni dationem teſſeras uigilias inuenit Troiano bello: quem aliquot litterarum repertorem extitiſſe tradunt. ¶ Aiacem. Aiax telamonis & ipſe uafricia facundiaq; Vlyſſis circunuentus ſuperatuſq; eſt in iudicio armorum Achillis, quod adeo indignanter tulit, & dolenter: ut ira in furorem, furor in mortem impulerit, quem poetæ ferunt in florem hiacinthum demutatū, ob hoc quidam Columelam autumant appellaſſe eacios flores: quia græce αἰας dicitur aiax, ego ſentio flores eacios dici ab eaco patre telamonis: ex quo natus eſt aiax,

nauis lōga
Serpēs pinnatus
Inuenta palamedis.

¶ QVIS: concludit non eſſe malū ab auctoritate. ¶ Theramenes. deinde ab auctoritate Socratis. ¶ Mulctatum damnatum. ¶ Magna. uerba ſunt ſocratis, qui inducitur a Platone loqui in phedro. ¶ Viſis. fantaſmatibus. ¶ Nocti ſomno. ¶ Oras. regiones. ¶ Orpheo, muſęo. poetæ ſunt antiqui. ¶ Palamedem, & aiacem: qui circunuenti ſunt eloquentia Vlyſſis ſummi regis: ſcilicet agammenonis neq; enim mors malum: eſt nā nihil mali cuiquam bono contingere poteſt, mors bonis contingit: non ergo malum ſecundum ſtoicos. Ariſtoteles dicit paupertatem malum cum bono contingere: ſtoici nolunt paupertatem malum.

OMNI BONI.
Ari. opi.

BERO. ¶ SVMMI regis. Agamemnonẽ deſignat: regem regum in exercitu græcorum: & ποιμένα λαῶν. i. paſtorem populorum, ut appellat Homerus. Siſyphi prudentiã hic ab Homero dicitur κερδιστοσ ανδρον, hoc eſt ditiſſimus hominum, ut interpretes trãſtulerũt: ego interpretor prudentiſſimũ: græce enĩ κερδιστοσ proprie ſignificat acutiſſimũ, perindeq; prudentiſſimũ. & ita conueniet ſententia homerica cum platonico ſermone, quo illi dat prudentiam. Fuit corinthi, ubi ſiſyphus regnauit, regiũ domicilium ex niueo lapide extructum ab eius nomine ſiſyphium nominatum. ¶ Sicut hic faciebam. Narrat Socrates in apologia, ſe poſtq̃ ſapiẽtiſſimus ab appolline ſit iudicatus, acceſſiſſe compluſculos ex his qui, ſapientes uidebantur, & eorũ exquiſiuiſſe prudentiã ut illis inuentis ſapientioribus redarguere poſſet oraculum tanq̃ uanidicum ex quare illos ſibi reddebat inimicos. ¶ Habeo quod ſuccenſeam. Hinc ſumptum eſt illud ſatyrici poetæ, qui partem acceptæ ſeua inter uincla cicutæ, accuſatori nollet dare, ſuccenſere autem ſignificat iraſci iuſta de cauſa. Silius ſuccenſere nephas patriæ. ¶ Vtrum melius mori: uel uiuere. ¶ Ne ego. poſt recitatam ſocratis orationem ait ex perſona ſua. Cicero: multo ſe malle animũ illũ Socratis contẽptorẽ mortis & imperterritum, q̃ opulentias eorum iudicum, a quibus morte mulctatus eſt. Næ autẽ ualde ſignificat: ut apud Apuleium. Næ ego inſcita quæ cũ alite appollinis fruſtra certauerim. ¶ Suum illud. Socratis proprium peculiareq; fuit: ut nihil affirmaret, erat enĩ magnus opinator: cuius celeberimum ilud dictum eſt, hoc unum ſcio quod neſcio. ¶ Gum lacedæmonius quidam. Plutarchus ĩ apophthegmatis laconicis hunc hectamenem appellat, cuius nomen ſibi non ſatis notũ eſſe ait M. Tullius. ¶ Damnatus ab ephoris. apud lacedæmonios tales ferme erãt ephori, quales apud Romanos tribuni plæbis: qui a theopompo ſic oppoſiti regibus ſunt, ut apud Romanos conſulibus tribuni. Satis conſtat ab ephoris reges alios eiectos fuiſſe, alios interemptos, olim pro miniſtris regum fuerunt paulatim, deinde omnem potentiam in ſe transferentes ad id licentiæ peruenerunt: ut ſeorſum a rege magiſtratum proprium cõſtituerint nomine ephoriam. ephoros græce præſes & æpiſcopus dicitur, ephoria tutela. De ephoris multa hiſtorici plurima Plutarchus. ¶ Sine uerſura. uerſuram facere dicitur: qui æs alienum ex ære alieno ſoluit, tanq̃ uertat creditorem. Cicero in oratione pro cælio. Nulli ſumptus, nulla iactura, nulla uerſura. Seneca. Ab æpicuro uerſura facienda eſt: quod ſignificat mutationem ſententiæ faciendam eſſe ab æpicuro, & in hoc ſignificatu frequenter inuenies apud ſcriptores idoneos. Dicitur etiam quis uerſuram facere: ut ait Donatus, cum minore fœnore acceptam pecuniam maiore occupat, prouerbiale eſt illud apud Senecam, domi quod aiunt uerſura fit, & uelut luſorium nomen ſtat tranſit, ideo autem lacedæmonius hectamenes hoc dixit, quia multactus erat pœna mortis, quam poterat ſuo capite diſſoluere, quod ſi mulcta pecuniaria fuiſſet, opus erat mutatione aut uerſura. ¶ Sparta. lacædemone. dicta eſt ſpartha a ſpartho filio phoronei conditore.

Cerdiſtos quid.

Succẽſere quid.

Næ.

Ephori q.

uerſuram facere.

ſummi regis, qui maximas copias duxit ad Troiam, & Vlyſſis, Siſyphiq; prudentiam: nec ob eam rem, cũ hæc exquirerem, ſicut hic faciebam: capite dãnarer. ne nos quidẽ iudices ii, qui me abſoluiſtis, mortem timueritis. nec enim unquã bono quicquã mali euenire poteſt nec uiuo, nec mortuo: nec unquã eius res a diis immortalibus negligentur. nec mihi ipſi hoc accidit fortuito. nec uero iis, a quibus accuſatus ſum, aut a quibus condemnatus, habeo quod ſuccẽſeam: niſi quod mihi nocere ſe crediderunt. & hoc quidem hoc modo: nihil autem melius æſtimo. ſed tempus eſt inquit iam hinc abire me, ut moriar: uos, ut uitã agatis. utrũ autem ſit melius, dii immortales ſciunt. hominem quidem ſcire arbitror neminem. Ne ego haud paulo hũc animum malim, quam eorum omnium fortunas qui de hoc iudicauerunt. & ſi quod præter deos negat ſcire quenquã, id ſcit ipſe, utrum melius ſit. nam dixit ante. ſed ſuum illud, nihil ut affirmet, tenet ad extremũ. Nos autem teneamus, ut nihil cẽſeamus eſſe malum, quod ſit a natura datum omnibus: intelligamusq; ſi mors malum ſit: eſſe ſempiternum malum. nam uitæ miſeræ mors finis eſſe uidetur. mors ſi eſt miſera: finis eſſe nullus poteſt. ſed quid ego Socratem, aut Theramenem præſtantis uiros uirtutis, & ſapientiæ gloria commemoro? cum Lacedæmonius quidam, cuius ne nomen quidem proditum eſt: mortem tantopere contempſerit: ut cum ad eã duceretur damnatus ab ephoris: & eſſet uultu hilari, adq; læto: dixiſſetq; ei quidam inimicus, comtemnis ne leges Lycurgi? reſponderit: ego uero illi maximam gratiam habeo: qui me ea pœna mulctauerit, quã ſine mutuatione, & ſine uerſura poſſem diſſoluere. O uirum ſparta dignum ut mihi quidem qui tu magno animo fuerit, innocens damnatus eſſe uideatur. talis innumerabilis noſtra ciuitas tulit. ſed quid duces & principes nominem? cum legiones ſcribat Cato ſæpe alacris in eum locũ profectas, unde redituras ſe nõ arbitrarẽtur. pari animo Lacedæmonii

OMNI BONI. ¶ NOS. autem, quid, quodcunq; a natura datum malum non eſt, mors a natura data nobis eſt, non ergo malum. ¶ Ephoris: ephori magiſtratus lacedæmoniorum ſunt, quales erant tribuni Romæ. ¶ Talis: argumentum ab auctoritate. ¶ Duces, qui ducũt exercitum. ¶ Principes, qui in Vrbe principatum tenent. ¶ Cato: cenſorinus.

Ephori q.

BERO. Thermopylę unde.

¶ IN thermopylis. Anguſtias theſaliæ thermopylas uocant græco uocabulo, pylas enim portas nominitant, & thermon calidum, ibi enim ſunt, ut inquit Strabo, thermę, i. calidæ aquæ herculi conſecrate, ſcribit Liuius libro. xxxvi. iugum thermopylarum ita mediam græciam dirimere, ut apenini dorſo Italia diuiditur, & quia calidæ aquæ in ipſis faucibus ſunt: ideo inquit thermopylæ locus appellatur, nobilis lacedæmoniorũ aduerſus pſas morte magis memorabili, q̃ pugna. Leonidas enim rex lacedæmoniorum cum tercentis laconibus anguſtias thermopylarum occupauit ſubſtentaturus procellam turbinemq; perſarum: quorum rege Xer

in thermopylis occiderũt. in quo Simonides, Dic hoſpes ſpartæ: nos te hic uidiſſe iacentes: Dum ſanctis patriæ legibus obſequimur. Quid ille dux Leonidas dicit? pergite animo forti Lacedæmonii: hodie apud inferos fortaſſe cœnabimus. fuit hæc gens fortis: dum Lycurgi leges uigebãt. e quibus unus, cũ perſes hoſtis in colloquio dixiſſet glorians, ſolem præ iaculorum multitudine & ſagittarum umbra nõ uidebitis. In umbra igitur inquit pugnabimus. uiros cõmemoro. qualis tandem Lacæna? quæ cũ filium in prœlium miſiſſet: & interfectũ audiſſet: iccirco inquit genueram: ut eſſet qui pro patria mortem non dubitaret occũbere. eſtote fortes, & duri ſpartiatæ: magnam habet uim reipu. diſciplina. quid? Cyreneum Theodorum philoſophum non ignobilem nonne miramur? cui cum Lyſimachus rex crucem minaretur: iſtis quæſo inquit iſta horribilia minitare purpuratis tuis: Theodori quidem nihil intereſt, humi ne, an ſublime putreſcat. Cuius hoc dicto admoneor, ut aliquid etiam de humatione & ſepultura dicẽdum exiſtimẽ: rem nõ difficilẽ, his pſerti cognitis, q̃ de nihil ſentiẽdo paulo añ dicta ſunt. de q̃ Socrates quidẽ qd ſenſerit, appet in eo libro

xe innumerabilis uis extremum exitium toti græcie minitabatur. Pauci lacones ſtrage maxima perſaꝝ facta ad poſtremum non uicti, ſed uincendo fatigati inter ingentes ſtratorum hoſtium cateruas ceciderunt: quod dolo æphialtis factum eſt: qui barbaros intra thermopylas accępit, cum illis per montana ſemitam oſtendiſſet, factum eſt: cõmune cunctorum lacedęmoniorum ſepulchrum: quod polyandrium appellant a multitudine uirorum: in cuius columela diſtichon hoc: quod refert Cicero, inſculptum legebatur a ſimonide poeta conſcriptum. Luculenta ſpecioſaq; controuerſia eſt apud Senecam de trecentis laconibus, deliberantibus, an fugientibus reliquis græcis, ipſi quoq; thermopylas linquere debeant, in qua dixit Cæſtius declamator. Si uincẽ xerxẽ nõ licet, uidẽ liceat, uolo ſcirẽ quem fugiam uictor quoq; ſtratorius decenter inquit. Trecenti ſumus ſed uiri, ſed armati, ſed lacones, ſed ad thermopylas, nunq̃ uidi plures trecentis. ¶ Apud inferos cænabimus. apophthegma apud eruditos celebratiſſimũ, græce Plutarchus ſic inquit. τοισ στρατιώταισ παρηγγειλεν αριστοποιησθαι ὡσ ἐν ᾅδου δειπνοποιησομενουσ. i. milites monuit prãdere tanq̃ apud inferos cænaturos, cũ xerxes ſcripſiſſet ad leonidã: mitte ad me arma, reſcripſit ueni, & accipe, dixit facetus declamator: & ſcurra ad prãdium pmiſiſſem, ad cęnã renuntiaſſem. Seneca in æpiſtolis moralibus. At ille leonidas: q fortiter illos allocutus eſt, ſic inquit: cõmilitones prãdete tanq̃ apud inferos cænaturi, non in ore creuit cibus, non hæſit in faucibus, nõ elapſus eſt manibus, alacres ad prandium illi promiſerant, & ad cænam. ¶ Dum lygurgi leges uigebãt. Lacedæmon lumen quondam gręcię uſq; adeo florentiſſima extitit: q̃diu uſa eſt lygurgi legibus, quas in annum quingenteſimum obſeruarunt, ubi numus ſpartam influxit, auaritia inexplebilis inuaſit lacedæmonios: qua Pythius Appollo dixerat, olim ſpartam perituram; & ita paulatim ſeneſcentibus bonis moribus, ex imperio in ſeruitutem ceciderunt. ¶ E quibus unus. Plutarchus hoc dictum attribuit ipſi leonidæ, qui græce dixit ὑπὸ σκιᾳ̃ μαχεσόμεθα. i. ſub umbra pugnabimus. ¶ Qualis tandem lacęna. Virilitatis lacænarum fœminarum dicta factaq; multa documento ſunt, quædam cum audiſſet filium in aciæ fortiter præliantem interiiſſe, meus inquit eras. At cum de altero filio accepiſſet: eum præ mætu fugiſſe: fugaq; incolumen euaſiſſe. οὐ γὰρ ἔφη ἦσ ἐμοσ. non eras inquit meus. Alia cum filium clypeo ob armaret. τέκνον ἔφη ἢ ταυταν ἢ ἐπὶ ταυτα quod auſonius duobus his uerſiculis eleganter expræſſit. Mater lacæna clypeo obarmans filium: cum hoc inquit, aut in hoc redi. Alia filium claudum præmittens ad pugnam τέκνον εἶπε κατὰ βῆμα τῆσ ἀρετῆσ μέμνησο. i. filii inquit per ſingulos gradus memento uirtutis: hæc autem de qua loquitur Cicero. ſepeliens filium dixit aniculæ, qua gratia peperi filium ut pro ſparta moreretur, hoc mihi contigit. ¶ Quid? cyreneum theodorum. de hoc Seneca in libro de tranquilitate uitę ſic refert. Minabatur Theodoro philoſopho tyrannus mortem: æquidem & ſepulturam, habes inquit cur tibi placeas, hæmina ſanguinis in tua poteſtate eſt. Nam quod ad ſepulturam o te ineptum: ſi putas mea intereſſe ſupra terram: aut infra putreſcam, eiuſdem meminit. Valerius: qui pro illo: hæmina ſanguis in tua poteſtate eſt, repoſuit aliud, neq; minus elegans, neque minus memorabile, dixit enim enimuero magnifca res tibi contigit: quia cantharidis uim aſſecutus es Cantharides autem ſunt uermiculi ficorum & piri & cynacanthæ & roſæ uenenati: quarum uenenum: in qua parte ſiti non conſtat inter auctores: alii in pedibus eſſe dicunt. Conuenit tantum pennas earum auxiliari & pro remedio eſſe Cõſſinum equitem Romanum medicus interemit præparato cantaridum potu. Cantarides obiectæ ſunt Catoni uticenſi: ceu uenenum uendidiſſet in auctione regis cypri, quoniam eas ſeſtertiis ſexaginta addixerat. Caius carbo accuſante Lu. Craſſo cantharidas ſumpſiſſe dicitur: id genus necis Ouidius inimico

Polyãdriũ quid.

In umbra pugnabimus.

Exẽplum theodori.

Cantharidis uim aſſecutus.

imprecatur cum ait: cantharidum ſuccos dante parente bibas. Hieronymus in hanc ſententiam. Ne magnopere glorieris: ſi facias quod Scorpiones facere poſſunt & cantharides.

OMNI BONI. ¶ TERMOPILis: locus in agro attico. ¶ Hoſpes. externe. ¶ Gens ſpartana. ¶ Lacæna: mulier Lacedæmonialis. lyſimaclis tyrannus rex cirenenſium cum minaretur: ſe eum interfecturum. Reſpondit ut ſuis purpuratis minaretur. Cuius dicto. oſtendit ſuperius: & exemplis & auctoritate mortem nõ eſſe malum: ſed quia poſſet obiici animos non interire pœnitus: nam fieri ſepulchra magnifica &c. cui reſpondet nihil ad mortuos pertinere, ſed ad uiuos conſuetudinis & honoris gratia, ſed & ab auctoritate hoc probat, nam cum nihil ſentiant mortui: nihil curant. ¶ Humatione: humatio omnis religio ſepeliendi eſt, ſepultura ipſa certe iniectio

Humatio quid.

¶ De q. ab auctore uel quo morit. Cin pludro.

BERO. ¶ IN quo moritur: phedon ſignificatur cuius teſtimonium identidem iam citauimus.

Critóqui. ¶ A Critone. hic athenienſis philoſophus; unus omnium maxime eximio quodã amore ſocrati affectus, cuius ita curam egit: ut nunquam aliquid ex his, quæ ſunt ad uſum neceſſaria, illi deeſſe pateretur. ¶ Neq; quicquã mei relicturum. Verus Socra. erat animus, qui & homo interior dicitur, cum exterior homo ſit uaſculum & receptaculum. Moriens ergo nihil ſui relicturum eſſe ſe ait intelligi uolens animum euolaturum, & nihil ſenſus in cadauere permanſurum, apud Platonem ait Critoni: ne me deplores uidens corpus meum; uel cremari, uel ſepeliri, & ſub terram condi: & ita demõſtrat ad corpus tãtum pertinere ſepulturam, cum ad animum ſiue moriatur, ſiue uigeat, nihil pœnitus pertineat, niſi credere uelimus erraticos eſſe manes inſepultorũ. ¶ De hoc toto genere. Ait diuus Auguſtinus, quod & in decretis canonicis. xiii. q. ſecunda repetitum eſt: omnia iſta. i. curatio funeris, cõditio ſepulturæ, pompa exequiarum magis ſunt uiuorum ſolatia, q̃ ſubſidia mortuorum.

Cynici a moribus caninis. ¶ Proiici ſe inhumatum: Cynica ſecta, quæ a canibus, quorum mores imitatur: nomen traxit, exploſa eſt ueluti aſpera nimis & inuerecunda, cuius principes fuerunt Hercules Antiſthenes & Diogenes, qui ut inquit Hieronymus hemerobios uulgo appellatus eſt quaſi diarii uictus cibum in diem poſcens. Obiit ferme nonagenarius, cum bouis crudum pedem comediſſet: alii dicunt eum continuiſſe ſpiritum atq; ita expiraſſe. Alii cum polypum canibus diuidere uoluiſſet, morſum in cruris neruo accepiſſe, atq; ex eo defunctum eſſe aiunt

in quo moritur: de quo iam tam multa diximus. cum enim de immortalitate animorum diſputauiſſet: & iã moriendi tempus urgeret: rogatus a Critone quemadmodum ſepeliri uellet, multam uero inquit operã amici fruſtra conſumpſi. Critoni enĩ noſtro nõ perſuaſi, me hinc aduolaturum: neq; quicquam mei relicturum. ueruntamen Crito, ſi me aſſequi potueris: aut ſicubi nactus eris: ut tibi uidebitur, ſepelito. ſed, mihi crede, nemo me ueſtrum, cum hinc exceſſero, conſequetur. præclare id quidem: qui & amico permiſerit & ſe oſtenderit de hoc toto genere nihil elaborare. durior Diogenes & id quidem ſentiens, ſed ut cynicus aſperius, proiici ſe iuſſit inhumatum. tum amici uolucribus ne & feris? minime uero inquit: ſed bacillum prope me, quo abigam, ponitote. qui poteris illi? non enim ſenties. quid igitur mihi ferarum laniatus oberit nihil ſentienti? præclare Anaxagoras: qui cum Lampſaci moreretur: quærentibus amicis uellet ne Clazomenas in patriam, ſi quid accidiſſet afferri: nihil neceſſe eſt inquit. undiq; enim ad inferos tantundem uiæ eſt. totaq; de ratione humationis unum tenẽdum eſt. ad corpus illam pertinere, ſiue occiderit animus: ſiue uigeat. in corpore autem perſpicuũ eſt, uel extincto animo, uel elapſo, nullum reſidere ſenſum. ſed plena errorum ſunt omnia. trahit Hectorem ad currum religatum Achilles: lacerari eum, & ſentire putat. credo ergo hic ulciſcitur, ut quidem ſibi uidetur. At illa ſicut acerbiſſimam rem mœret. Vidi, uidere quod me paſſa ægerrime, Curru Hectorem quadriiugo raptarier. Quem Hectorem? aut quandiu ille erit Hector? melius Actius: & aliquando ſapiens Achilles.

quidam illum cum moreretur, mandaſſe, ut cadauer ſuum inſepultũ proiiceretur, ut omnes beſtiæ participes ipſius eſſent, in tumulo diogenis erecta fuit columna, in cuius apice canis ex lapide pario ſculptus uiſebatur ad cynicum philoſophum ſignificandum. ¶ Bacillum. baculum ſiue ſcipionem. ¶ Illi: ſcilicet dixerũt. Qui ideſt quomodo. ¶ Præclare anaxagoras. hic dicebat ſe Solis & Lunæ ac Cæli uidendi cauſa natum eſſe. Clazomenius fuit in phyſicis præcellens; lampſaci periit, ubi interrogantibus eum primoribus lampſacenis, num quid mandaret, iuſiſſe fertur ut pueri quot annis luderent eo menſe: quo deceſiſſet: cui defuncto lampſaceni ſepulchrum extruxerunt, hic niuem nigram dixit eſſe. ¶ Clazomenas. ciuitas eſt ioniæ aſiaticæ: quam condidit paralus. ¶ Ad currum religatum. Virgilius. Ter circum iliacos raptauerat hectora muros, ſcribit Homerus in. xxii. iliados, hectora alligatum fuiſſe currui ab Achille perforatis pedum neruis a calcaneo ad talum, & loro bubulo tranſmiſſo, tractumq; capite in terram pendulo, & Cæſarie fœdata, idem tradit in. xxiiii. cadauer hectoris tertractum eſſe ab eodem Achille circa ſepulchrum patrocli, iunctis ad currum equis. Ex hac homerica ſententia enodauimus hoc anno nodum prius inenodabilem apud Ouidium, cum deuotorium in ibin carmen publice profiteremur, ubi hi duo uerſus leguntur. Vtq; uel euridamas ter circumbuſta traſylli. eſt lariſſeis raptus ab hoſte rotis, enarratores multa quidem ſagaciter ueſtigãt, ſed friuola omnia, & meras nugas effu

Anaxagoras qui.

Euridamas thraſyllus.

Euryda mas.

Thraſyllus.

ciunt.Nos diximus ſignificati id ſupplicii genusquo defunctus hector affectus eſt ab Achille ter tractus circa buſtum patrocli,ubi eurydamas pro hectore,& thraſyllos pro patroclo optimis æpithetis accipiuntur,græce enim eurydamas dicitur latæ domans: quod æpitheton quadrat hectori ueluti domitori, qui uirtute cuncta domitabat ſubiugabatq;:thraſyllos uero temerarium ſignificat & audacē: quod cōuenit patroclo,nam teme ritas plærūq; infœlix eſt,ita apud Virgili.turnus audax cognominatur,cuius exitus fuit infortunatus.Iam ſen/ ſus Ouidii eluceſcit,cum īprçcetur ita ter thrai inimicū:ut tractus eſt hector circa tumul patrocli. ¶ Vidi uide teq;.Verba ſunt ex antiqua tragœdia,quæ dicebantur:uel ex perſona hecubæ matris, uel andromaches uxo/ ris:quas ambas flebiliter lamentantes facit Homerus.

OMNI BONI.

¶ TOTO genere humādi. ¶ Diogenes,cinicus propter uxorem: ¶ Anaxagoras.Phyſicus. ¶ Clazomēas: ciuitas helleſponti. ¶ Lampſacu:ciuitas eſt unde fuit oriundus Priapus in helleſponto. ¶ Vigeat uiuat:& im/ mortalis ſit. ¶ Extincto:ſi pœnitus intereat. ¶ Elapſo.ſi ſuperuiuat & migret ad ſuperos. ¶ Trahit:confutat opinionē ſtultoꝶ:qui dicunt hoſtes ſeuire in corpora hoſtium.Nā ubi mortuus eſt,non amplius eſt hector.

Immo enim uero corpus Priamo redidi: Hectorem abſtuli. Non igitur Hectora traxiſti:ſed corpus quod fuerat Hectoris. Ecce alius exoritur e terra: qui ma/ trem dormire non ſinat. Mater,te apello,quæ curam ſomno ſuſpenſo leuas: Neq; te mei miſeret: ſurge & ſepeli natum:hæc cum preſſis & flebilibus modis,qui totis theatris mœſtitiam inferant, concinuntur:diffici le eſt non eos qui inhumati ſunt,miſeros iudicare:pri/ uſquā feræ, uolucreſq;: metuit ne laceratis membris minus bene utatur:ne combuſtis non extimeſcit. Heu reliquias ſemiaſſi regis denudatis oſſibus Per terram ſanie delibutam fœde diuexarier. non intelligo quid metuat:cum tam bonos ſeptenarios fundat ad tibiam. Tenendum eſt igitur nihil curandum eſſe poteſt mor/ tem:cum multi inimicos etiam mortuos puniāt. exe/ cratur luculentis ſane uerſibus apud Ennium Thye/ ſtes,primum ut naufragio pereat Atreus. durum hoc ſane.talis enim interitus nō eſt ſine graui ſenſu.illa ina nia.Ipſe ſummis ſaxis fixus aſperis Euiſceratus latere pendens:ſaxa ſpargens tabo: Sanie: & ſanguine atro. non ipſa ſaxa magis ſenſu omni uacabunt q̃ ille latere pendens:cui ſe hic cruciatum cēſet optare. quā eſſent dura ſi ſentiret? nulla ſine ſenſu ſunt.Illud uero p quā inane.Neq; ſepulchrum quo recipiat habeat portum corporis: Vbi remiſſa humana uita corpus requieſcat a malis. Vides quāto hæc in errore uerſentur.portum eſſe corporis,& reqēſcē in ſepulchro putat mortuū.

BERO.

Mortuus homo hō nō eſt.

¶ IMMO enim uero corpus. actius tragi/ cus poeta ſcripſit in tragœdia quemadmo/ dum achilles corpus Hectoris reddebat patri Priamo.quod latiſſime canit Homerus libro iliados nouiſſimo,itaq; apud actium tanq̃ in/ doctus Achilles ſapiens ſapienter loquitur di/ cens ſe rediddiſſe corpus Priamo, Hectorem abſtuliſſe,cum cadauer nō ſit homo,ſed ipſe animus unde hector mortuus hector nō erat, uerus autē hector fuerat anima hectoris: quā nece abſtulerat achilles. ¶ Ecce alius e terra.in antiqua tragœdia,q̃ ad poſteros ut multa alia nō peruenit inducebatur Polydorus obtrun/ catus a polymneſtore exiens ab inferis,& dor mienti ilionæ apparens, quā matrem appel/ lat rogatq;:ut natum ſæpeliat,exoritur dubita tio,quo modo matrem appellet ilionam:qui filius fuit hecubæ,niſi alius ſignificetur. ¶ Ma ter te appello.uerba tragœdiæ, quibus anima polydori dormientem ilionam compellat ro gans ut ſæpeliatur: pinde atq; ſepultura ptine at ad defunctū,ī quo nullus eſt ſenſus,ex quo Cicero taxat ineptias poeticas. Oratius in ſer/ monibus meminit horū uerborū hiſce uerſi/ bus.Cū ilionā edormit catienis mille ducētis; mater te appello clamātibus.M.Tullius ī hor/ tēſio. Quid iliona ſomno illo mater te appel/ lo: nonne illa credit filiū locutū uere exprecta etiā crederet. ¶ Modis.uerſibus. ¶ Priuſq̃ feræ uolucreſq;.Cōtinuaſ textus ex tragœdia ſub p ſona polydori. ¶ Heu reliqas ſemiaſſi regis. Verba ex poemate uetuſtiſſimo, qbus cōquæ ſtio eſt & lamētatio:qd regis cadaueri defuerit legitima crematio,iaceatq; ſemicrematus, ex quo appellaſ ſe miaſſus q̃ſi ſemiuſtulatus,& qd eius reliqę madētes ſanię crudeliter diuexarētur. ¶ Bonos ſeptenarios. uerſus & modos tragicos ex ſeptē metris cōcinnatos. ¶ Ad tibiā.chorus ī tragœdia,q cōticuit ī comœdia canebatur inter auctores comediaꝶ ad tibiā,tibiis modo paribus modo īparibus,quod ſignificat monodiū unicā,ſcili cet tibiā & ſynodiū utrāque tibiā. ¶ Luculentis.ſpecioſis & bonis a luce deductū nomen, a luculēto fit lucu/ lētitas:q̃ dictione uſi ſunt ueteres. ¶ Apud Enniū thyeſtes,talis ab ennio ſcripta eſt fabula de thyeſte, q̄lē a Se neca luculēter ſcriptā uulgo lectitant. ¶ Talis interitus.perire naufragio grauiſſimū eſt, acerbiſſimūq;,qa ani/ ma ignea eſt,& extingui uidetur in elemēto cōtrario. ¶ Euiſceratus.uiſceribus lancinatis diſcerptus excarni/ ficatuſq;. Virgilius: cōprenſamq; tenet pedibuſq; æuiſcerat uncis. ¶ Tabo.corrupto ſanguine. Virgilius:& terram tabo maculant,ſunt enim hæc carmina enniana. Portum corporis.optat thyeſtes ut inſepultus iaceat frater atreus ſemperq; inquietus ſit:tanq̃ ſepulchrum ſit portus corporis:& qui ſepultus eſt,quieſcat.

Monodiū. Sydonium

Luculenti/ tas.

Tabo quid

OMNI BONI.

¶ MODIS: modulationibus. ¶ Septenarios. uerſus ſunt iambici: qui habent ſeptem iambos. Atreus & Thyeſtes fratres fuerunt.thyeſtes cum uxore atrei concubuit:& ex ea filios concepit,quare cognita atreus fi/ lios thyeſte patri comedendos appoſuit. ¶ Remiſſa:dimiſſa.

magna culpa Pelopis: qui non erudierit filium: nec docuerit quatenus eſſet quodq; curandum. ſed quid ſingulorum opiniones animaduertam? nationum uarios errores perſpicere cum liceat. condiunt Aegyptii mortuos: & eos domi ſeruant. perſæ etiam cæra circunlitos condiunt: ut quammaxime permaneant diuturna corpora. magorum mos eſt non humare corpora ſuoꝝ: niſi a feris ſint antea laniata. in Hyrcania plebs publicos alit canes: optimates domeſticos. nobile autem genus canum illud ſcimus eſſe. ſed pro ſua quiſq; facultate parat, a quibus lanietur: eamq; optimam illi eſſe cenſent ſepulturam. permulta alia coligit Chryſippus: ut eſt ĩ omni hiſtoria curioſus. ſed ita tetra ſunt quædam: ut ea fugiat, & reformidet oratio. totus igitur hic locus eſt contemnẽdus in nobis, nonnegligendus in noſtris: ita tamen, ut mortuorum corpora nihil ſentire ſentiamus. quantum autem conſuetudini, famæq; dandum ſit, id curent uiui: ſed ita ut intelligant nihil ad mortuos ptinere. ſed profecto mors tũ æquiſſimo animo appetitur: cũ ſuis ſe laudibus uita occidẽs conſolari poteſt, nemo parum diu uixit: qui uirtutis perfecte perfecto functus eſt munere. multa mihi ipſi ad mortem tempeſtiua fuerunt: quæ utinam potuiſſem obire. nihil enim iam acquirebatur: cumulata erant officia uitæ: cum fortuna bella reſtabant. quare ſi ipſa ratio minus perficiet, ut mortem negligere poſſimus: at uita acta perficiat: ut ſatis ſuperq; uixiſſe uideamur. quanquam enim ſenſus abierit: tamen ſummis, & propriis bonis, & laudis, & gloriæ, quamuis nõ ſentiant, mortui non carent. & ſi enim nihil inſe habeat gloria cur expetatur: tamem uirtutem

BERO. ℭ MAGNA culpa pelopis. ludit more ſuo feſtiuiter Cicero: tãq̃ culpa patris pelopis ineruditus indoctuſq; thyeſtes filius inprecetur atreo fratri illa: quę perinania ſunt, & oppido q̃ friuola, quid enim inanius inſipientiuſq; eſſe poteſt, q̃ p dolorẽ optare: ut frater careat ſepulchro, cũ ad defunctũ nihil ſepultura ptineat. ita ut nõ ĩmerito laudetur illud Virgilianũ, facilis iactura ſepulchri. Licuitq; lucano plauſibiliter dicere. Cælo tegitur, q nõ habet urnã. Diſerte quoq; mecenas ait. Nõ tumulũ curo. ſepelit natura relictos. Ex ioue ꝑgnatus tãtalus, ex tãtalo ortus pelops. ex pelope ſati thyeſtes & atreus, a pelope dicta eſt peloponeſus, q ex phrygia ducto ſe cũ populo a ſuo nomine indidit nomẽ peloponeſo, ab eodẽ dicti ſunt pelopidę reges greciæ pelopis ſucceſſores, de quibus eſt illud in priſco carmine, qđ uſurpat Ci. ne nomẽ audiã pelopidarum. Cõdiũt egyptii mortuus. Hero. Dio. cæteri copioſe perſcribunt quẽadmodũ egyptii cadauera educto cerebro omnibuſq; inteſtinis expurgatis complent, condiuntue myrrha pura & caſia. & cæteris excepto thure odoribus ubi hæc fecere, ſaliunt nitro & ſale. Nam ut ait Plinius defuncta & pureſcentia ita uendicat ſal, ut durẽt ea per ſecla. Idem alíubi tradit. Corpora defunctorum perfuſa cedro ſeruari in egypto, mel quoq; auctore Columella Exanimum corpus hominis per annos plurimos inoxium conſeruat. Deprenſum quendam olim aiunt ſalinarium coeuntem cũ recẽti cadauere muliebri, pręterea egyptii ligneã hominis effigiẽ faciunt, intra quã inſerũt mortuum, incluſumq; ita theſaurizant. Eoꝝ quoq; mos eſt, ut in conuiuio circũferatur mortuus e ligno factus, quem ſingulis conuiuarũ demoſtrãs ait quiſpiam, bibe & oblectare, talis poſt mortem futurus, hoc eſt quod intelligi uoluit ſilius in. xiii. punicorum ſic ſcribens, Egyptia tellus, claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo corpora, & a menſis exanguem haud ſeparat umbram. ℙ Cæra circunlitos. Strabo libro. xv. ſcribens de moribus perſarum. Sepeliunt inquit corpora cæra oblinentes, magos inſepultos auibus edendos dimittunt, hi cum matribus ex patrio more cõgrediũtur, ob hoc dixit Catulus. Nam magus ex matre & gnato gignatur oportet, ſi uera eſt perſarum impia religio. ℙ Hyrcania alit ca. Silius: probatũ eſt hyrcanis adhibere canes. Honoſicritus refert bactrianos, qui iam ſenio morbo ue cõfecti ſint uiuẽtes adhuc canibus apponi, ad hoc ipſum de induſtria enutritis, quos ſepulcrales uocãt. ℙ Per multa alia. Hiberorũ antiquus mos fuit, ut uulturibus corpora defunctoꝝ lanianda obiecterẽt, pontici ex hauſto cerebro capita myrrha cõdiunt: & ita diutiſſime ſeruant. Scythæ cadauera trũcis ſuffixa relinquũt. Garamãtes arenæ nudos infodiunt. Chr. Hic dictus eſt fulcire porticum ſtoicorũ, ſcripſit uolumina ultra ſeptingenta. Dicere ſolebat apolodorus ſi quis tollat de chryſippi libris, quæ aliena ſunt, cartha illi uacuua relinqueretur, periit riſu: cũ aſinum uidiſſet ficos edentem. Sunt q dicant hauſtu uinĩ dulcis ſtrangulatum interiiſſe. ℙ Hic locus. De ſepultura & humatione. ℙ In nobis. uiuẽtibus. ℙ In noſtris. in defunctis. ℙ Id curent uiui. pertinet ad uiuos funerare ſuos ꝑ facultatibus & dignitate defuncti, quod & iuriſcõſulti teſtantur. ℙ Mihi ad mortem tẽpeſtiua. in prima phylippica in hãc ſentẽtiam ſic ſcribit. Mihi fere ſatis eſt quod uixi, uel ad ætatẽ, uel ad gloriã, idem alibi: negant poſſe mortẽ immaturã eſſe cõſulari: quãto nunc ingeuerius negabo ſeni: mihi uero patres conſcripti iam etiam optanda mors eſt perfuncto rebus eis: quas adeptus ſum quaſq; geſſi: minime omittendum eſt ſcitum illud declamatoris ceſti, quod ob elegantiam concinnitatemq; ſententiæ habendum eſt in ore & in pectore ſic enim inquit. Si ad deſiderium populi reſpicis Cicero: quando perieris parum uixiſti. Si ad res geſtas ſatis uixiſti. Si ad iniurias fortunæ & præſentem reipu. ſtatum: nimium diu uixiſti, ſi ad memoriam operum tuorum, ſemper uicturus es.

OMNI BONI. ℭ PELOpis eorum patriis. ℙ Animaduertam: uideã & cenſeam. ℙ Hyrcania. regio iuxta ſcythas. ℙ Simus

[Marginal notes: **Pelopidæ.** — **Effigies mortui in conuiuio.** — **Canes ſepulchrales qui.** — **Chryſippus.** — **Scitũ declamatoris:**]

eſſe:propter alexandrum,cui cum dono miſſi eſſent duo canes:aprum & urſum admouit, illi ſe non moue/
runt.Cum autem duos leones admouiſſet:ſtatim illos aggreſſi eos necauerunt. ⁋ Sed. profecto mors quod
optabile eſt,malum non eſt.at optandum eſt infœlicitate mori,nõ ergo malum. Multa exemplo confirmat.
⁋ Tempeſtiua:id eſt multa mihi moriendi tempora acciderunt,quæ tempeſtiua fuiſſent. ⁋ Quamquam:cõ/
ſolatur eos:qui lamentari poſſent,durum eſſe totum interire,dicit ut bene uiuant.

tanquam umbra ſequitur. uerum multitudinis iudi/
cium de bonis, ſi quando eſt, magis laudandum eſt:
quam illi ob eam rem beati. non poſſum autem dice/
re quomodo hoc acciperetur: Lycurgum, Solonem,
legum & publicæ diſciplinæ carere gloria: Themi/
ſtoclem, Epaminundam, bellicæ uirtutis. ante enim
ſalaminam ipſam Neptunis obruet: q̃ ſalaminii tro/
phæi memoriam: priuſq; Bœotia leuctra tollentur:
quã pugnæ leuctricæ gloria. multo enĩ tardius fama
deſeret Curium, Fabritium, Calatinum, duos Scipio
nes, duos Affricanos, Maximũ, Marcellum, Paulum,
Catonem, Lælium, innumerabiles alios. quorũ ſimili
tudinẽ aliquã qui arripuerit, nõ eam fama populari,
ſed uera bonorũ laude metiens: fidẽti animo, ſi ita res
feret, gradietur ad mortem. in qua aut ſummũ bonũ,
aut nullũ malũ eſſe cognouimus. ſecundis uero ſuis re
bus uolet etiã mori: nõ enim tã cumulus bonorum iu/
cundus eſſe poteſt: q̃ moleſta deceſſio. hanc ſententiã
ſignificare uidetur Laconis illa uox: qui, cũ Rhodius
Diagoras olympionices nobilis, uno die duos ſuos fi/
lios uictores olympiæ uidiſſet: acceſſit ad ſenẽ: & gra
tulatus morere Dyagora inquit. nõ enim in cælum a/
ſcenſurus es. magna hæc, & nimium fortaſſe græci pu
tant: uel tum potius putabant: iiſq;, qui hoc Dyagoræ
dixit, per magnũ exiſtimans tris olympionicas una ex
domo prodire, cunctari illum diutius in uita fortu/
næ obiectum inutile putabat ipſi. Ego autem tibi qui
dem quod ſatis eſſet, paucis uerbis, ut mihi uidebar,
reſponderam. conceſſeras enim nullo in malo mor/
tuos eſſe: ſed ob eam cauſam contendi, ut plura dice/
rem: quod in deſiderio, & luctu hæc eſt conſolatio
maxima. noſtrum enim & noſtra cauſa ſuſceptum
dolorem modice ferre debemus: ne & noſmetipſos
amare uideamur. illa ſuſpitio intolerabili dolore cru
ciat, ſi opinamur eos, quibus orbati ſumus, eſſe
cum aliquo ſenſu in his malis, quibus uulgo opinan/
tur. hanc excutere opinionẽ mihi me radicitus uolui:
eoq; fui fortaſſe longior. A. Tu longior? non mihi
quidem. prior enim pars orationis tuæ faciebat

⁋ TANQVAM umbra ſequitur. ſicut BERO.
corpus umbra ſemper comitatur, nec unquã
diuellitur, ita uirtutis gloria comes eſt & iugis
conſectanea. Plautus in caſſina: decretum eſt
mihi quaſi umbra, quoquo ibis tute perſequi.
⁋ Lygurgum carere gloria: quãuis in mortuis
nullus ſit ſenſus: tamen precellentes uiri non
uidentur carere gloria ſuarum uirtutum: quas
in uita preſtiterunt ut lygurgus & ſolum no/
mothetæ, id eſt legiferi. Dici non poſſint ca/ Nomothe
rere gloria legum: quas ſanctiſſimas condide/ tæ.
runt: ſicut ſcientes bellicæ uirtutis gloria mili/
tari minime carere dicuntur. ⁋ Ante enim ſa/
laminam. In primo de officiis, ſic refert, quã/
uis enim themiſtocles iur̃ laudetur: & ſic eius
nomen q̃ ſolonis illuſtrius citetur q; ſalamis
clariſſime teſtis uictorie. Eſt autem ſalamin in Salamin
ſula ciuitaſq; iuxta eiuſdem nominis in confi/ ubi.
nio athenienſium megarẽſiumq; ſita. de cu/
ius proprietate uſq; ad interitum armis inter
ſe dimicauerũt. altera fuit in cypro: quæ nihil
ad rem. ⁋ Leuctra tolletur. Epaminũdas apud
leuctra bœotiæ ciuitatem cum cleõbroto du/
ce lacedæmoniorum confligens affecit eos
plaga peſtifera: a deo ut lacedæmoniorum
opes corruerint, ex eo enim tempore princi/
patum gręcię amiſſum ultra reparare nequiue
runt. Dicere ſolebat epaminundas: orbum ſe,
non tamen ſine liberis mori: & ex ſe natam
relinquere pugnam leuctricam. ⁋ Duos ſci/
piones. Publium &. Cn. qui in hiſpania inte/
rierũt. ⁋ Maximũ. Fabiũ cũctatorẽ ſignat, q di Fabius.
ctus eſt ſcutũ romanoꝝ, q rẽ romanã reſtituit Scutum ro
nõ pugnãdo, cuius calliditate calliditas puni/ manorum.
ca ſuperata ẽ. ⁋ Aut ſũmũ bonũ. ſi ĩmortalis ẽ
aĩus. ⁋ Aut nullũ malũ. Si aĩus corpuſq; omni
ſenſu extincto cõmoriũtur. ⁋ Diagoras olym
pionices, uictores in ludis olympiacis olym/ Olympio
pionicas uocant. Celebrata eſt pherenicis fœ/ nices.
licitas, quæ filia, ſoror, mater fuerit olympio/
nicarum. M. Tullius in oratione ꝓ Lucio Flac/
co refert: quod apud græcos eſſe olympioni/
cem, iudicatur prope maius & glorioſus: qua Hiſtoria
romæ triumphaſſe. De hoc rhodio diagoræ Diagoræ
celebrata hiſtoria eſt, & meminit Gellius in
tertio noctium atticarum. Is diagoras tris filios adoleſcentes habuit unum pugilem, alterum pancratiaſtem,
tertium luctatorem: eoſq; omnis uidit uincere, coronariq;, eodem olympiæ die: & cum ibi eum tres adole/
ſcentes amplexi coronis ſuis in caput patris poſitis ſauiarentur, cumq; populus gratulabundus flores in eum
iaceret, ibi in ſtadio inſpectante populo in oſculis atq; in manibus filiorum gaudio animam efflauit. ⁋ Mor
te. fœlicitas eſt in fœlicitate mori: ut inquit Seneca. ⁋ Opinamur eos. ſ. mortuos. ⁋ Orbati. priuati, uiduati.

⁋ LYCVRgum: legis latorem lacedæmoniorum, ⁋ Solonem. legis latorem athenienſiũ. ⁋ Salaminã. OMN
apud quã Themiſtocles claſſem xerxis ſuperauit. ⁋ Leuctra. locus ubi epaminõdas thebanorum dux lacedæ/ BONI.
monios magno prælio ſuperauit, in qua per enumerationem concludit ſummum bonum ſi animi remanent.

Olympionices: ſcilicet cleobis & byton: qui uictoriam apud olympum cõſecuti ſunt: olympia uero ipſa ſe ſta dicuntur. olympias ſpacium quinq; annorum quod & luſtrum dicitur.

BERO. ❡ VT mori cuperẽ. quoniam aſſerebatur immortalitas animorum: & mors bonũ eſſe nõ malũ. Poſterior. qua diſſeruit ſi anima mortalis eſt, mortem non eſſe malũ. Rhetorũ epilogũ. apud græcos epilogi nominãt: q a nobis cõcluſiones: q ps orationis nouiſſima eſt: quã qdã cumulũ, ꝑorationẽ alii uocãt, doctores rhetorici tripartitũ epilogũ ſiue ꝑorõnẽ faciũt cõ

Epilogus Peroratio.

ut mori cuperẽ. poſterior ut modo nõ nollẽ: modo nõ laborarẽ. omni autẽ ratione illud certe perfectũ eſt: ut mortẽ nõ ducerẽ in malis. M. num igitur etiã rhetorũ epilogũ deſideramus? an iam hãc artẽ plane relinquimus? A. Tu uero iſtam ne reliqueris, quã ſemper ornaſti & qdem iure illa enim ſi uere loqui uolumus, te ornauerat. ſed qui nam eſt iſte epilogus? aueo enim audire quicqd eſt. M. Deorũ immortalium iudicia ſolent in ſcholis proferre de morte: nec uero ea fingere ipſi: ſed Herodoto authore, aliiſq; pluribus. Primum Argiæ ſacerdotis Cleobis & Biton filii prædicãtur. nota fabula eſt. cũ enim illã ad ſolenne, & ſtatutũ ſacrificiũ curru uehi ius eſſet ſatis lõge ab opido ad fanum: morarenturq; iumenta: tunc iuuenes ii, quos modo nominaui ueſte poſita corpora oleo perunxerunt: ad iugum acceſſerunt. ita ſacerdos aduecta in fanum, cum currus eſſet ductus a filiis: precata a dea dicitur, ut illis præmium daret pro pietate quod maximum homini dari poſſit a deo: poſt epulatos cum matre adoleſcentes, ſomno ſe dediſſe: mane inuentos eſſe mortuos. Simili precatione Trophonius & Agamedes uſi dicuntur: qui, cum Apollini Delphis templum exædificaſſent. uenerantes deum petierunt mercedem non paruam quidẽ operis, & laboris ſui, nihil certi, ſed quod optimum homini. quibus Apollo ſe id daturum oſtẽdit, poſt eius diei diem tertium. qui, ut illuxit, mortui ſunt reperti. iudicauiſſe deũ dicunt, & eum quidẽ deũ cui reliqui dii conceſſiſſent, ut præter cæteros diuinarẽt: mortẽ eſſe optimũ homini. fertur etiã de Sileno fabella qdam: qui cũ a Mida captus eſſet: hoc ei muneris ꝓ ſua miſſione dediſſe ſcribitur. docuiſſe regẽ nõ naſci homini longe optimũ eſſe: proximũ autẽ q̃primũ mori. qua eſt uſus ſententia in Creſphonte Euripides.

ſtãtẽ ex enũerõne: ãplificatiõe: & cõmiſeratione: p enũerõnẽ fit rerũ repetitio: q gręce dicit ανακεφαλαιωσισ. i. ut interptat Aug. recapitulatio. Decurrendũ enĩ eſt p capita & q̃ breuiſſime repetendum, per amplificationẽ concitantur animi auditoꝝ: per cõmiſerationem flectũtur ad miſericordiã: peroratio plurimũ pollet in oratione. M. Tullius cũ in omnibus eloquentiæ partibus tum in perorãdi munere fuit eminẽtiſſimus, adeo ut illi ꝑorationẽ oẽs oratores relinquerẽt ob excellentiã. Artem. rhetoricã oratoriãq;. Cleobis & biton. lege herodotũ copioſiſſime explicãtem hãc hiſtoriam lib. primo hiſto. & nos ſumatĩ libauimus ĩ libello de fœlicitate. Ab op. Argos ſignificat: Argiui enĩ erant & argis geſta res eſt, quæ ciuitas, ut ait Liuius, in medio græciæ ſita eſt. Multiplex fuiſſe argos alibi explicauimus. Ad fan. At tẽplum iunonis, quod diſtabat a ciuitate ſtadia. v. & xl. Oleo perun. oleũ per mẽbra & artus foris infuſum uigorem facit & robur ut ĩquit Plini. in. xxiii. de hoc fuſius ube riuſq; in trãquilli cõmẽtariis. A dea Iu. Mane inuẽ. mor. Optimus hic obtigit Cleobi & bitoni uitæ exitus, ut ait Herodotus, per quẽ deus iudicauit ſatius eſſe homini mori q̃ uiuere. Trophonius & aga. horũ mẽtio fit a Strabone li. ix. a quibus templum Apollinis delphici inſtauratum fuiſſe demonſtrat. Celebratum eſt oraculum trophonii a trophonio fatiloquo dictum. olim enim diuinatores erãt in precio, ut imperio & cælo digni iudicarẽtur. talis fuit Amphiaraus: talis mopſus, talis & trophonius. Vt ꝑ. cæ. di. deus diuinationis & fatidicus eſt appollo: qui apud Ouidium. per me quod eritq; fuitq; eſtq; patet. De ſileno fabella. narant fabulæ & canit Ouidius: ſilenum bacchi altorẽ ac nutriciũ a ruſticis phrygibus captũ ductũq; eſſe ad midã regem: qui eũ miſſum faciẽs alumno reddidit. bachus gaudens altore recepto pro remuneratione cõceſſit midæ: ut qcquid corpore cõtigiſſet: id in aurũ uerteret, eruditi inter miniſtros bacchi enumerãt tityros ſatyros & ſilenos. Non naſci optimũ. Plinius in hanc ſententiam: itaq; multi extitere, qui nõ naſci optimũ cẽſerent aut q̃ ociſſime aboleri. In creſphonte euripides. inter tragicos poetas græcos ægregius eſt euripides ui & ſermone, & ſententiaꝝ crebritate oratoribus cõparãdus. In cuius gloriã macedones, apud, quos ſepultus erat: ꝑdicauerũt hoc carmẽ. Nulla ætate tua o euripides monumenta peribũt. Hic ſcripſit inter reliq̃ tragędiã titulo creſphontẽ a nomine adoleſcẽtis: cuius in ſecundo rhetoricorũ mẽtionem fieri obſeruauimus: ubi uſurpãtur uerba, uel euripidis ex creſphonte, uel latini poetæ ab euripide mutuantis: quæ ſunt hæc. Iniuria abs te afficior indigna pater. Nã ſi improbum eſſe creſphõtem exiſtimabas: cur me huius locabas nuptiis? Sin eſt ꝓbus, cur talẽ inuitã inuitũ cogis relinquere?

Oraculum trophonii.

Silenus bacchi altor.

Creſphõtes euripidis.

OMNI BONI. ❡ PRIOR. ſi animi eſſent immortales. Num igitur etiam uictorum oſtenſum eſt mortem non eſſe malum. Sequitur epilogus per enumerationem oſtendit, quid ſentiũt dii & ſanctiſſimi uiri de morte: locus a iudicio. Hanc artem rhetoricam ornauerat, nam per eloquentiam ſummos dignitatis gradus adeptus eſt. Scholis: declamationibus, & diſputationibus. Fingere. quod facere ſolent qui declamãt. Pietate: religione. Mida: rege phrigiæ. Chreſphonte: fabula eſt ſic appellata.

Nam nos docebat coetus celebrantes domũ, Lugere, ubi eſſet aliquis in lucẽ editus humanæ uitæ uaria reputantes mala. At, q labores morte finiſſet grauis, hũc Omnes amicos laude, & lætia exequi. ſimile quiddã eſt in coſolatione Crantoris. ait enim Terineum quendam Elyſium, cũ grauiter filii mortem mœreret, ueniſſe in pſychomantium, quærentem quæ fuiſſet tantæ calamitatis cauſa. huic in tabellis tris huiuſmodi uerſiculos datos. Ignaris homines ĩ uita mẽtibus errãt. Euthynous potitur fatorũ munere læto Sic fuit utilius finiri ipſiq;, tibiq;. His & talibus authoribus. uſi, cõfirmãt cauſam rebus a diis immortalibus iudicatam. Alcidamus qdã rhetor anticus in primis nobilis, ſcripſit etiã laudationẽ mortis: quæ conſtat ex enumeratione malorum humanorum. cui rationes hæ, quæ exquiſitius a philoſophis colliguntur, defuerũt: ubertas orationis non defuit. claræ uero mortes pro patria oppetitæ, nõ ſolum glorioſæ rhetoribus, ſed etiã beatæ uideri ſolẽt. repetũt ab Erichtheo: cuius etiã filiæ cupide mortẽ expetiuerũt ꝓ uita ciuium: codrum qui ſe in medios ĩmiſit hoſtis famulari ueſte, ne poſſet agnoſci, ſi eſſet ornatu regio: ꝙ oraculum erat datũ, ſi rex interfectus eſſet: uictricis athenas fore. Menecheus uero non prætermittitur: qui oraculo edito, largitus eſt patriæ ſuum ſanguinem. Iphigenia aulide duci ſe immolandam iubet: ut hoſtium ſanguis eliciatur ſuo. ueniũt inde ad propiora. Harmodius in ore, & Ariſtogiton. lacedæmonius Leonidas, thebanus Epaminundas uigent. noſtros non norunt: quos enumerare magnum eſt: ita ſunt multi: quibus uidemus optabiles fuiſſe mortes cum gloria. quæ cum ita ſint: magna tamen eloquentia eſt utendum: atq; ita uelut ſuperiore e loco concionandum: ut homines mortem

BERO. ¶ NAM NOS docebat. uerba euripidis ex tragędia creſphõte: quibus oſtẽditur natales hominis lachrymis, obitus hilaritate eſſe ꝓſequẽdos ſecũdũ inſtitutum thracũ. Apud quos, ut Valerius ſolinuſq; notificãt luctuoſa ſunt puerperia, lęta funera. Narrat herodotus in terpſichore trauſos thraciæ populos hoc peculiariter factitaſſe, qui edito in lucẽ puero circũſidentes eũ cõploratione ꝓſequũtur, recẽſentes quaſcunq; neceſſe eſt illi, quod uitã ingreſſus ſit: ꝑpeti humanas calamitates. E cõtrario hominẽ fato functũ ꝑ luſum atq; lętitiã ſepeliũt referẽtes, quod malis liberatus in omni ſit fęlicitate, quod nos quoq; ſingulari hoc uerſu cõplexi ſumus hi uitę erumnas deflent. hi funera plaudunt. ¶ In cõſolatione crantoris. hunc M. Tul. ſecutus eſt in cõſolatione filiæ. Solẽnis fuit habitus in exiſtimatiõe Homeri & Euripidis admirator. **Crantor.** ¶ Męreret. Lugeret. ¶ In ſicomantiũ. nomẽ loci ubi diuinatio exercebaẽ, puto legẽdũ pſychomãtiũ ut ĩtelligaẽ loc⁹ uaticinii: ubi fiebat maniũ euocatio ψυχη. n. aĩa & μαντεια diuinatio. **Pſycomãtium.** ¶ Euthynous. nomẽ filii, cuius mortẽ męrebat pater. ¶ Laudatiõe mortis. Quin. ĩ tertio. Nã & ſomni & mortis ſcriptæ laudes, & quorũdã a medicis ciboꝝ: phauorius phus ſcripſit laudationẽ q̃rtanæ febris: multi quoq; nõ ſophiſtæ ſolũ, ſed & phi adorti ſunt tractaẽ materias ĩopinabiles, q̃s græci ἀδοξους ὑποθεσεις appellãt. Repetũt ab erichtheo. ĩ orone ꝓ ſeſtio ait, mortẽ quã etiã uirgines athenis regis opinor erichthei filiæ ꝓ patria cõtẽpſiſſe dicũẽ, ego uir cõſularis tantis rebus geſtis timerẽ. Erichthonius uulgo dictus & ab Euſebio, q ab Homero Erichtheus uocatur. **Erichthei filiæ.** ¶ Codrũ. hiſtoria codri peruagatiſſima eſt teſtimonio trogi Iuſtini. Valerii, de quo Oratius. Codrus pro patria nõ timidus mori. Auguſtinus in. xviii. ſummatĩ ſic refert. Codrus rex athenienſium, peloponenſibus eiuſdem hoſtibus ciuitatis ſe interficiendum ignotus obiecit: & factum eſt. hoc modo eũ predicãt patriam liberaſſe. Reſpõſum enim acceperãt peloponẽſes: tũc demũ ſe ſuperaturos, ſi eoꝝ regẽ nõ occidiſſent, fefellit ergo eos hitu pauperis apparẽdo, & in ſuã necẽ ꝑ iurgia ꝓuocãdo. Vnde ait Virgilius Et iurgia codri, hũc athenięſes. tanq̃ deũ ſacrificioꝝ honore coluerũt. **Hiſtoria codri.** Menecheus. Luculẽtis uerſibus in. x. thebaidos copioſe graphiceq; perſcripſit Statius papinius, quẽadmodum in bello thebano, tireſia fatidicus dixit ad thebas liberandas de poſci a fatis nouiſſimũ generis uiperei, tũc menecheus creonis filius uitã deuouit ꝓ patriæ ſalute, ſibiq; ferro mortem conſciuit, ſeq; ſuper medias acies nondum enſe remiſſo iecit, & in ſceuos cadere eſt conatus achiuos. De hoc ait ſatyrographus quantum dilexit thebas, ſi græcia uera menecheus. **Menecheus amator patriæ.** Lactantius quoq; in tertio inquit. Nam illi: qui pro ſalute ciuium uoluntarie ſe neci obtulerunt, ſicut thebis menecheus, athenis codrus, romæ curcius. ¶ Iphigenia. Iphianaſſam appellat Lucretius, cuius ſanguine ductores danaũ uẽtos placauerũt, quod & Virgilius memorat, fabulæ tradũt ſuppoſitam fuiſſe a diana ceruam in locum uirginis ſubductæ. ¶ Ad propiora. uicinióra, recentioraq;. ¶ Armodius & ariſtogiton. gręcia miro preconio celebrat armodium & ariſtogitonem tyrannicidas: de quibus hiſtoria remotior hoc in loco referenda eſt ſcitu relatuq; non iniucunda. Armodius quidam athenis flore etatis conſpicuus, quem ariſtigiton amabat, habebatq; in deliciis, de ſtupro appellatus ab hipparcho piſi ſtrati filio rem detulit ad amatorem, q protinus ad inſidias conuerſus ad deſtruendam pro uirili parte tyrannidem, hipparchus cum ſollicitando armodium pellicere non poſſet, contumelia huiuſcemodi perſecutus eſt, ſororẽ harmodii, quę in põpa ſacrorum canephora erat id eſt ciſtifera, & in caniſtro arcana myſtica ferens ſummouit a miniſterio religioſo, ueluti indignam ea dignitate, quod ęgre ferens armodius: & ob armodium ariſtogiton conſpirauerunt in hippachi necẽ, operientes diem feſtũ, quo panathenea, quæ feſtiuitas ſolẽnis eſt, celebrari ex ritu debeant, ubi dies feſtus aduenit: forte accidit: ut quidam ex cõiuratis cũ hippia **Canephora.** **Panathenea.**

tyrãno hipparchi frater familiariter colloquęretur. Ex quo ſuſpicati rem palam factam eſſe eueſtigio portam introeuntes hipparchũ adoriunt occidũtq;, uerum incõſulte & infęliciter, nã armodius ſtatim, mox ariſtogiton ſunt interfecti. Hunc immodũ ꝓpter amatoriã indignationẽ contumeliamq; in armodii ſororẽ: impetus in hipparchum piſiſtrati filium factus eſt auctor Thucidides in. vi. hoc eſt quod intelligi uoluit Ariſtoteles in quinto polliticorum ſcribens ob cõtumeliam ſorori armodii illatam, & ob ipſum armodium de ſtupro compellatum: factum eſſe impetum in piſiſtratidas ab armodio propter ſororem, ab ariſtogitone propter armodium. Plato in dialogo cui titulus eſt hipparchus, non nihil a Thucidide Ariſtoteleq; diſſentit ſuper hipparco interempto ab armodio & ariſtogitone, quorum nomina, ne unquam ſeruis indere liceret, decreto publico athenienſes ſanxerunt quoniam, ut inquit Aulus Gellius: nefas ducerent nomina liberati patriæ deuota ſeruili contagio pollui. Subdubitat Plinius, an athenienſes primi omnium armodio & ariſtogitoni tyrannicidis publice poſuerint ſtatuas. hoc quoq; addamus uelut auctarium: quod ſcortum nomine leena. lyræ cantu familiaris armodio & ariſtogitoni, conſilia eorum de tyrannicidio uſq; ad mortem excruciata a tyrannis, non prodidit, quamobrem athenienſes eam honore habere uolentes: ne tamen ſcortum celebraſſe uiderentur, ſimulacrum animalis, cuius nomen gerebat, hoc eſt leenam fecerunt. atq; ut intelligeretur cauſa honoris in opere linguam addi ab artifice uetuerunt.

Piſiſtratidæ qui.

OMNI BONI BERO.

¶ CRANTOris. ſtoici. ¶ Eliſium. ab eleuſi. ¶ Sicomantium: ideſt in templo ubi diuinabatur quod cum ita ſit. ¶ Epilogũ. per enumerationem. ¶ Perit: pœnitus interit. ¶ Vel a diis: uel a natura. repetit argumẽtum ſuperius, quicquid a natuta datum eſt, malum non eſt. ¶ Quædam uis: ideſt deus.

¶ VEL optare. Si animi ĩmortales migrãt in beatiora domicilia. ¶ Vel timere. ſi animi perimuntur delentur omnes ſenſus una cum corpore. ¶ Conuenientem. oculos claudentẽ, ſuper quo uerbo plura in primo tranquilli cõmentario. Dixit M. Tullius in oratione procęlio, proh dii immortales cur interdum conniuetis in hominum ſceleribus maximis? ¶ Hic noſter. Ennius. Sapiens ille. Solon de hoc ſupra diximus. ¶ Vt a deo denunciatum. Sicut ſocrati factum eſt, ueluti denuntiatio a deo, ſine cuius permiſſu hinc migrandum non eſt. ¶ Remigremus. Si immortalis eſt anima, ut unde orta eſt, illuc reuertatur. ¶ Eum diem. Scilicet mortis, quem Seneca uocat decretorium: ad quem ait non timide cõponor: quo remotis ſtrophis ac fucis de me iudicaturus ſum utrum loquar fortia an ſentiam. ¶ Natura parente omnium. Plinius ubiq; naturam parẽtem rerum omnium appellat. ¶ Sati. progeniti. ¶ Exãclauiſſet. Exahuſiſſet toleraſſetq; ſuper quo uerbo plura in commentariis apuleianis qui prope diem edentur. ¶ Velis paſſis. ideſt celociſſimo curſu & feſtinata celeritate. Tranſlatio ſumpta a nauigantibus: qui uelis expanſis ac plenis portum ſubeunt uolitantes: paſſa uela dicimus expanſa, diſtenta, explicata uento tumentia, ac plena: a uerbo pando paſſum ueteres dixiſſe non panſum, & expaſſum nõ expanſum. Aulus Gelius Seruiuſq; teſtantur, capillo paſſo eſſe mulieres dicuntur, quaſi porrecto & expanſo & paſſis manibus dicimus, quod ſignificat diductis atq; diſtẽtis. Plautus dixit, diſpeſſis manibus pro eo quod diſpaſſis diſtentiſq;. Tertulianus tamen oppãſum uelum dixit pro oppaſſo & extento. Idẽ expanſos inquit ungulæ fodiant cruces ſuſpẽdant: pro exporectis & diſtentis ¶ Reflãtibus uẽtis. pſtat ĩ eadẽ nauigationis trãſlatione, ꝓſpero enim flatu uentoꝝ, qui ſecundi dicũtur, ad portus ꝑuenimus optatos, reflãtibus uero longe reiicimur a portu. Reflare enĩ eſt retro & incõtrariũ flare.

Hora mortis decretoria.

Vela paſſa.

Capillus paſſus.

Diſpeſſis manibus.

Oppãſum uelum.

Reflare qd

uel optare incipiant: uel certe timere deſiſtant. nam ſi ſupremus ille dies non extinctionem, ſed cõmutationem affert loci: quid optabilius? ſin autem perimit, ac delet omnino: quid melius? q̃ in mediis uitæ laborib⁹ obdormiſcere? & ita cõuenientem ſomno conſopiri ſempiterno? quod ſi fiat, melior Ennii q̃ Solonis oratio. hic enim noſter. Nemo me lachrimis decoret (inquit) nec funera fletu Faxit. At uero ſapiens ille: Mors mea ne careat lachrimis: linquamus amicis Mœrorem: ut celebrent funera cum gemitu. nos uero ſiquid tale acciderit, ut a deo denunciatum uideatur, ut exeamus e uita: læti & agentes gracias pareamus: emittiq; nos e cuſtodia, & leuari uinclis arbitremur: ut aut in æternam, & plane in noſtram domũ remigremus: aut omni ſenſu, moleſtiaq; careamus. ſin autem nihil denunciabitur: eo tamen ſimus animo: ut horribilem eũ diem aliis, nobis fauſtum putemus: nihilq; in malis ducamus: quod ſit uel a diis immortabilibus, uel natura parente omnium conſtitutum. non enim temere, nec fortuito ſati, & creati ſumus: ſed profecto fuit quædã uis: quæ generi conſuleret humano: nec id gnigneret, aut aleret: quod cum exãclauiſſet omnes labores: tum incideret in mortis malum ſempiternum: portum potius paratum nobis, & perfugium putemus. quo utinã uelis paſſis peruehi liceat. ſi enim reflantibus uentis reiiciemur: tamen eodem paulo tardius referamur neceſſe eſt. quod autem omnibus neceſſe eſt: id ne miſerum eſſe uni poteſt? habes epilogum nequid prætermiſſum aut relictum putes. A. Ego uero. & quidem fecit etiam iſte me epilogus firmiorem. M. Optime inquam. ſed nũc quidem ualitudini tribuamus aliquid. cras autem, & quod dies erimus in Tuſculano, agamus hæc, & ea potiſſimum, quæ leuationem habeant ægritudinum, formidinum, cupiditatum: qui omni e philoſophia eſt fructus uberrimus.

quod noxium eſt cupientibus appellare ad portum.Idem in officiis cõſimiliter.Magnam inquit eſſe fortunæ uim in utranq; partem quis neſcit? Nam & cum proſpero flatu eius utimur, ad exitus peruenimus optatos:& cum reflauerit, affligimur. ¶ Quod omnibus neceſſe. maximum ſolatium eſt inquit Seneca, cogitare id ſibi accidiſſe, quod ante ſe paſſi ſunt, omneſq; paſſuri. Et ideo uidetur rerum natura, quod grauiſſimum fecit com mune feciſſe, ut crudelitatem fati conſolaretur æqualitas. Item in epiſtolis moralibus: quis inquit queri poteſt in ea conditione ſe eſſe, in qua nemo non eſt. Cludamus ergo hanc quęſtionem illa ſententia ex diuerſis notabili: Mors miſera non eſt. Aditus ad mortem eſt miſer.

¶ EXANclauiſſet: perpeſſus eſſet. ¶ Paſſis. extenſis: & fortuna ſecunda. ¶ Quod autem omnibus quod omnibus contingi: id malum eſſe non poteſt. OMNI BONI.

SECVNDE QVAESTIONIS TVSCV LANAE COMMENTARIVS.



MACI TVLLII CICERONIS TVS CVLANARVM QVAESTIO NVM LIBER SECVNDVS.

NEOPTOlemus quidẽ apud Ennium philoſophari ſibi ait neceſſe eſſe, ſed paucis. nam omnino haud placere. ego autẽ Brute neceſſe quidem mihi eſſe arbitror philoſophari. nã qd poſſum, ꝑſertim nihil agẽs, agere melius? ſed non paucis, ut ille. difficile enim eſt in philoſophia pauca eſſe ei nota: cui non ſint aut pleraq;, aut omnia. nã nec pauca niſi e multis eligi poſſunt. nec qui pauca percepit, nõ idem reliqua eodem ſtudio perſequetur. ſed in uita tamẽ occupata, atq;, ut Neoptolemi tum erat, militari pauca ipſa multum ſæpe proſunt: & ferunt fructus, ſed non tãtos, quanti ex uniuerſa philoſophia ꝑcipi poſſint: tamẽ eos, qb⁹ aliqua ex parte iterdũ aut cupiditate, aut ægritudine, aut metu liberemur. uelut ex ea diſputatione, quæ mihi nuper habita eſt in Tuſculano: magna uidebaẽ mortis effecta contẽptio: q̃ nõ minimũ ualet ad animũ metu liberandum. nam qui id

NEOPTOLEMVS. Cum philoſophia animorum medela ſit Sollicitudinũ expultrix cupiditatum debellatrix, merito philoſophandum eſt, & intemperanter in philoſophiæ liquores ingurgitandum: cuius cratera quanto crebrior, quantoq; meratior eſt, tanto propior fit ad animi ſanitatem quod ſecutus Mar. Tullius improbat neoptolemũ ennianũ, qui ita ait. philoſophandum eſt paucis: nam omnino aut placet: cuius uerſus atq; ſententię Apuleius & Gellius meminerunt. ¶ Nihil agens. in hanc ſententiam eſt ille uerſiculus: dic mihi quid melius: deſidioſus agam? ¶ Non paucis ut ille. Au. Gellius. Enniani neoptolemi conſilio utendum eſt, qui guſtandum de philoſophia cenſet: non in eam ingurgitandum. ¶ Neoptolemi. ut tum erat. Neoptolemus græco uocabulo nouus miles ſignificaẽ, quo nominę dictus eſt pyrrus achyllis filius: quẽ a colore come rubentis Pyrrum nominari autumat ſeruius Ennius purrum q̃ Pyrrum dicere malebat. ¶ Pauca ſæpe proſunt. q̃tulicũq; ꝓgreſſus in diſciplinis ĩgenuis nõ parũ ꝓſunt.

BERO. — Cratera phiæ. — Neoptolemus nouus miles.

NEOPTOlemus quidem. Proœmio ſecundi libri agit cauſam ſuam, nã ſolebat ei dari uitio: quod cum eſſet princeps ſenatus: non oporteret eum tãtam operam dare philoſophiæ, primum his, qui dicunt paruam operã dandam philoſophię neceſſe eſt ei, qui pauca uult cognoſcere de philoſophia & optima, multa teneat, aut philoſophiæ ſtudium bonũ aut malũ, ſtudiũ phiæ bonũ ergo quãto maior eſt phiæ cognitio tãto maius bonũ, & difficile eſt ĩ his: q̃ quo maiora ſunt, meliora ſunt dicit Cicero. uereor: ne ſint q oẽm philoſophãdi rationẽ cõtẽnãt, nã cũ cãs agebã: & omnis multitudo mihi faueret, inueniebãẽ q dicerẽt illũ nimis affluentem eſſe, & ſe deſiderare genus dicẽdi magis aridũ: nũc cũ oĩs multitudo mihi aduerſetur: & pœnitus phia abhorreat: multo magis accuſabor a maiori: q dicit his poſſe ſatis fieri: ſi nihil ſcribemus ĩ uirtutibus ingenii. ¶ Neoptolemus. Ennius ĩducit pyrrhũ: q fuit rei militaris inuẽtor: ex domo achillis dicẽtẽ ſibi phiæ uideri dãdã operã: ſed nõ magnã, nã nõ pauca: a relatiõe oppoſiti ꝓbat. ¶ In uita tñ occupata: inuita actiua. ¶ Cupiditate. auaritia.

OMNI BONI.

quod uitari non poteſt, metuit : is uiuere animo quie/to nullo modo poteſt. ſed qui non modo quia neceſſe eſt mori, uerum etiam quia nihil habet mors quod ſit horrendum, mortem non timet : magnum is ſibi præſidium ad beatam uitam comparat. quanquam non ſumus ignari multos ſtudioſe contra eſſe dictu/ros. quod uitare nullo modo poſſumus: niſi nihil om/nino ſcriberemus. & enim ſi orationes, quas uos multi/tudinis iudicio probari uolebamus : popularis eſt eñi illa facultas: & effectus eloquentiæ eſt audientium ap/probatio. ſed ſi reperiebantur nonnulli, qui nihil lau/darent, niſi quod ſe imitari poſſe confiderent: quemq; ſperandi ſibi, eundem bene dicendi finem propone/rent: & cum obruerentur copia ſententiarum. atq; uer/borum, ieiunitatem & famem ſe malle, quam uberta/tem, & copiam dicerét. unde erat exortum genus atti/corum, his ipſis, qui id ſequi ſe profitebantur, ignotũ: qui iam conticuere pene ab ipſo foro irriſi: quod futu/rum putamus? cum adiutore populo, quo utebamur antea: nunc minime nos uti poſſe uideamus? eſt enim philoſophia paucis contenta iudicibus, multitudinẽ cõſulto ipſa fugiens, eiq; ipſi & ſuſpecta, & inuiſa. ut, uel ſiquis uniuerſam uelit uituperare: ſecundo id po/pulo facere poſſit: uel ſi ea, quæ nos maxime ſequi/mur conetur inuadere: magna habere poſſit auxilia re/liquorum philoſophoꝝ diſciplinis. Nos autẽ uniuerſæ philoſophiæ uituperatoribus reſpondimus in Hortẽ/ſio. pro academia autẽ quę dicẽda erát, ſatis accurate

BERO.

℃ QVOD VITAri nõ poteſt. mors cunctis mortalibus: q̃ſi tantalo ſaxum ſemper impendet: cuius me/tus funditus humanam uitam perturbat: nec ullam eſſe uoluptatem liquidam puramq; relinquit: ut ait Lucretius. ⁋ Popularis illa facultas: ſummi oratoris eſt ſummum oratorem populo uideri, unde ait Mar. Tullius in bruto, ſe non dictum iri quod antigenidas dixerit, mihi cane & muſis, ſed mihi cane & populo: uultq; eloquentiam ſuam populo probari, & enim neceſſe eſt, qui ita dicatur, a multitudine probetur: eun/dem doctis probari. Idem in oratore eloquentiam appellat popularem. ⁋ Niſi quod imitari. Zeuſis picturæ, in qua ſibi placuerat ſubſcripſit uerſum in hãc ſententiam, inuiſurum ſibi aliquem facilius q̃ imitaturum. ⁋ Ieiunitatem. taxat eos, qui cũ granditatem Ciceronis, & illam beatiſſimam ac inimitabilem ubertatem imitari non poſ/ſent, genus inops dicendi & ieiunum ſeque/bantur, dum ſe attenuare limate, præſe atti/corum more dicere exiſtimarent, oratorum enim bonorum duo genera ſunt, unum ate/nuate preſſeq;, alterum ſublate ampleq; dicentium: ſed cauenda eſt preſſo illi orato/ri, ut præcipit Cicero in bruto inopia & ieiu/nitas. ⁋ Genus atticorum. antiqua oratorum diuiſio fuit inter atticos & aſiaticos. ex qui/bus attici præſſi, limati, emuncti habebãtur, nihil inane, aut redundans ferentes. Contra aſiani inflati, tumidi, ac iactatores. Mox ter/tium genus adiecerunt Rhodium: quod ue/lut medium eſſe: atq; ex utroq; mixtum uo/luerunt. Neq; enim rhodii oratores attice præſſi, neq; aſiane ſunt abundantes, optimum autem genus eſſe atticorum nemo inficiatur, de quo Quintilianus, Cicero, & cæteri ſatis multa. Nunc M. Tullius taxat, illuditq; eos, qui dum uolunt uideri præſſi & limati in/ſtar atticorum fiunt ieiuni: aridi, & exanguẽs, & quod conſequens pro ridiculis repudian/tur, ſubrepũt enim pro uirtutibus uitia pro/ximate fallentia. ⁋ Adiutore populo, nun/quam uolui inquit Seneca populo placere, nam quæ ego ſcio, non probat populus: quæ probat populus, ego neſcio. ⁋ Paucis iudici/bus. ſententia oratiana eſt. Contentus paucis lectoribus: pluris enim eſt teſtimonium unius eruditi, quã ſexcentorum ineruditorum. Dixit M. Tullius ſibi unicum catonem eſſe pro centum milibus. Et antimachus poeta cum eum legentem omnes præter Platonem reliquiſſent: legam inquit nihilominus: Pla/to enim mihi unus inſtar eſt omnium. Democritus quoq; ait, unus mihi pro populo eſt, & populus ꝑ uno, be/ne & ille quiſquis fuit, qui dixit ſatis ſunt mihi pauci, ſatis eſt unus, ſatis eſt nullus, quin etiam epicurus, cum uni ex conſectaneis ſtudiorum ſuorum ſcriberet, hæc ego inquit non multis, ſed tibi: ſatis enim magnum alter alteri theatrum ſumus. Diuus Hieronymus in epiſtola ad marcellam ſic ſcriptum reliquit eruditis con/tentus auribus non magnopere quid imperitorum de ingenio tuo rumuſculi iactitent. Subſcripſit huic ſen/tentiæ illud quoq; epigrammatarii poetæ. Me iuuat raris auribus placere. ⁋ Vniuerſam. ſcilicet philoſophi/am: cuius multa ſunt membra. ⁋ Secundo. fauente, & combrobante. Vel ſi ea, partem philoſophiæ mora/lem ſignificat, quam peculiariter tractauit, uel dogma academicorum, cuius ſectæ ſectator, & conſectaneus fuit Marcus Tullius. ⁋ Reſpondimus in hortenſio. De hoc ſi meminit libro primo de finibus, quãquam phi/loſophiæ equidem uituperatoribus ſatis reſponſum eſt eo libro, quo a nobis philoſophia defenſa & collau/data eſt, cum eſſet culpata & uituperata ab hortenſio. Diuus Auguſtinus libro. viii. confeſſionum tradit: ſe excitatum eſſe undeuigeſimo ætatis anno ad ſtudia ſapientiæ ac philoſophiæ, lecto Ciceronis hortenſio. Iidem libro de beata uita. Ego inquit ab uſq; undeuigeſimo anno ætatis meæ, poſtq̃ in ſchola rhetoris librũ illum Ciceronis : quit hortenſius uocatur accepi, tanto amore philoſophiæ ſuccenſus ſum, ut ſtatim ad eam me ferre meditarer.

Mihi cane & populo.

Oratorum bonorum genera.

Dictũ anti machi.

Vnus pro populo.

Dictũ epi curi.

Auguſti/nus cepit philoſo phari lecto hortenſio.

OMNI BONI.

℃ SECVNDO. ſequenti. ⁋ Maximæ diſciplinis. ſ. ſtoicis. ⁋ Hortenſio. liber, qui ſic appellatur.

i academicis quatuor libris explicata arbitramur. ſed tamẽ, tantũ abeſt ut ſcribi cõtra nos nolimus: at id etiã maxime optemus. in ipſa enĩ græcia philoſophia tanto in honore nũquã fuiſſet: niſi doctiſſimorũ cõtentionibus diſſenſionibuſq; uiguiſſet. quamobrẽ hortor omnes, q facere id poſſunt, ut huius quoq; generis laudẽ iam lãguẽti græciæ erripiãt: & pferãt i hãc urbẽ: ſicut reliquas omnes, quæ quidẽ erãt expetẽde, ſtudio atq; induſtria ſua maiores noſtri tranſtulerũt. Atq; oratorum qdem laus ita ducta ab humili uenit ad ſummum ut iam, quod natura fert i omnibus fere rebus, ſeneſcat breuiq; tẽpore ad nihilum uentura uideatur. philoſophia naſcatur latinis quidem litteris ex his temporibus: eamq; nos adiuuemus: noſq; ipſos redargui, refelliq; patiamur. quod hi ferunt animo iniquo: qui certis quibuſdam, deſtinatiſq; ſententiis, quaſi addicti, & cõſecrati ſunt: eaq; neceſſitate conſtricti: ut etiam quæ nõ probare ſoleant, ea cogantur conſtantiæ cauſa, defendere. nos qui ſequimur probabilia: nec ultra quam id quod ueriſimile occurrerit progredi poſſumus: & refellere ſine pertinacia, & refelli ſine iracundia parati ſumus. quod ſi hæc ſtudia traducta erũt ad noſtros: ne bibliothecis quidẽ græcis egebimus: i quibus multitudo infinita librorum propter eorum eſt multitudinem q ſcripſerũt. eadem enim dicũtur a multis ex quo libris omnia referſerunt. quod accidet etiam noſtris ſi ad hæc ſtudia plures confluxerint. ſed eos ſi poſſumus excitemus: qui liberaliter eruditi, adhibita etiam

℄ IN academicis. Cicero uillã habuit quã uocabat academiã, ab exẽplo platonicę academię, ubi cõpoſuit uolumina eiuſdẽ nominis, inq; & monumẽtũ ſibi iſtaurauerat. In his autẽ academicis libris diſputationẽ p dialogũ inducit cũ Mar. Varrone, quẽ oĩum facile acutiſſimũ: & ſine ulla dubitatione doctiſſimum nominat: ubi miro præconio Mar. Varronis doctrinam predicat. ⁋ Iam languenti græciæ. priſcis tẽporibus gręcia diſciplinis multarũ artiũ fuit florẽtiſſima: quæ ętate Mar. Tullii iam lãgueſcẽs decoquebat. ⁋ Sicut reliquas tranſtulerunt. Apollonius rhetor græcus cũ aliquãdo ciceronẽ audiuiſſet græce declamãtem diu tacitus & ex admiratione cõticuit, mox erupit in hęc uerba. Te nẽpe Cicero & laudo & admiror ſed gręcorũ fortune me miſeret: cũ uideam eruditionẽ & eloquẽtiam, quę ſola nobis bonorũ relicta erãt: per te Romã transferri. ⁋ Venit ad ſummum. Ita Oratius. Venimus ad ſummũ fortunę pingim⁹ atq; Pſallim⁹ & luctamur achiuis docti⁹ unctis. Quod natura fert, naturaliter qcũq; puenerũt ad ſummũ incremẽtũ: pauloPoſt corruant neceſſe eſt. Nã ut inquit decẽter uereq; Lucanus, In ſe magna ruũt, letis hunc numina rebus. Creſcendi poſuere modũ: & ut ait Seneca. Laborant magna faſtigia, aliubi quoq; inquit. Quicquid ad ſummũ uenit, ad exitũ ppe eſt. Omnia, ut Saluſtii uerbis utar, orta occidunt, aucta ſeneſcũt. ⁋ Quaſi addicti, & cõſecrati. Tertulianus cõſecraneos appellat: ſidonius cõſectaneos, qui cõſecrati ſunt & qſi mãcipati uni ſecte, inueniũtur autẽ tales cõpluſculi: qui ſe penitus addixerunt ſecte doctoris: ut ne digitũ quidem tranſuerſum ab eius doctrina diſcedant, ut etiam ea defendant cõſtantię cauſa quæ tamẽ nõ probãt, quo circa illi magis laudandi ſunt: qui nulli ſecte ſunt addicti, Sed ex omni ſecta eligũt quę maxime pbabilia eſſe uideanť. Talis fuit M. Tullius. talis Oratius, q ait. Nullius addictus iurare i uerba magiſtri, quo mecũq; rapit tẽpeſtas deferor hoſpes. Quintilianus in tertio. Neq; enĩ in qcmq; cuiq; ſecte uelut quadã, ſuperſtitione imbutus addixi. ⁋ Et refellere, ſine ptinatia. Laus pbi pindeq; eruditi uiri hęc eſt: ut refellat ſine ptinatia: & patiatur refelli ſine iracundia differentium inter ſe reprenſiones: ut ait idem in primo de finibus. nõ ſunt uituperandæ. Maledicta contumeliæ. Tum iracõdiæ contentiones: concertationeſq; in diſputando pertinaces indignæ philoſophia mihi uideri ſolent. Refellere autem eſt refutare: & redarguere falſitatem: & ut ait Donatus: arguendo falſum oſtẽdere pertinacia a pertẽdẽdo dicta. In uituperationem cadit: cũ in eo pertẽdimus: in quo pertendi non debet: ut docet M. Varro. Accius i myrmidonibus. Pertinacem inquit nihil moror: pertinaciam indocti poſſident: ait Nonius pertinaciam ſemper eſſe malarum rerum: cuius ſententiæ reclamant teſtimonia ſcriptorum claſſicorum: ut Senecæ: qui libro ultimo de beneficiis. Vincit inquit malos pertinax bonitas: ut Liuii: qui ſic ſcribit. Vicit tamẽ omnia pertinax uirtus. ⁋ Hęc ſtudia. philoſophię. ⁋ Bibliothecis. legata biblioteca querunt iuriſconſulti: utrum armarium ſolum: an libri quoq; contineantur. Nam & locum ſignificari bibliothecam teſtatur Vlpianus & armarium, ſicuti dicimus, eboteam bibliothecã emit; alias libros, ſicuti dicimus, bibliothecam emiſſe Itaq; legata bibliotheca libri & interdum armaria debentur: quæ pleriq; bilbiothecas appellant: latine librariam uocant. Aulus gelius: forte in libraria ego & Lutius paulus poeta uir memoria noſtra doctiſſimus conſederamus. Bibliothecæ ex precepto uictruuii ad orientem ſpectare debent: uſus enim librorum matutinum expoſtulat lumen. Item. In bibliothecis libri non putreſcunt. Namq; quæcunq; ad meridiem & occidentem ſpectant: a tineis & humore uitiantur. Et pallore uolumina corrumpuntur. Multitudo infinita. Legimus apud ſcriptores idoneos ptholomeos egypti reges habuiſſe bibliothecas: in quibus fuerunt ad milia ferme uoluminum ſeptingenta milia.

℄ CONTENtionibus: & diſputationibus. ⁋ Fert. efficit, ut omnia, quæ nata ſunt intereant. ⁋ Seneſcat. deficiat. ⁋ Addicti: conſecrati. ⁋ Hi. ſtoici.

BERO.

Conſecranei.

Conſectanei.

Refellere quid.

Pertinax uirtus.

Bibliotheca quid.

OMNI BONI.

BERO. ℂDISSERENdi elegantia. in multis doctrina rerũ eſt: quibus diſputandi nitor: & loquendi ſplendor deeſt. ¶ Neq; diſtiucte. Inſulſus & perinde ridiculus ſcriptor merito iudicari poteſt: qui profiteatur. ſe neq; di/ſtincte ſcribere: neque diſtributione uti ſcire. Et tamen ſcribere uelit, cum melius fuiſſet omnino tacere: q̃ in/ſcitiam profiteri. Vnde in uituperationem catouianam iuſte meritoq; incidit Albinus: qui ſcribens res roma/nas oratione gręca in eius hiſtoriæ principio ſcriptum reliquit ad hanc ſententiam. Neminem ſuccenſere ſibi conuenire: ſi quid in his libris parum compoſite: aut minus eleganter ſcriptum foret: quod græca oratio ab homine romano alieniſſima eſſet quæ cum le giſſet Cato. Næ tu inquit albine nimium nu/gatores, cum maluiſti culpa deprecari, q̃ cul/pã carere, quis te oro perpulit: ut id cõmiteres, qd priuſq̃ faceres, peteres ut ignoſcereť. ¶ Le ctionem negligo. Laus conſumati ſcriptoris illa ampliſſima eſt: ut proſit doctrina, delectet eleganria cum alterum ſine altero truncum ſit & mutilum. Hinc illud Oratianum: omne tulit puctum, qui miſcuit utile dulci, lectorem delectãdo pariterq; monendo. ¶ Aut non ap probãt. Qui platonici non ſunt, quamuis non probent dogmata platonis, tamen non inui/ti legunt platonica uolumina: proprer elegan tiam ſingulari doctrina coniunctam. ¶ Epicu rum & metrodorum, hic epicuri diſcipulus fuit qui, cum a preceptore ſapiens appellare/tur, repudiare uoluit rantũ beneficium. ¶ Nec ipſi. De ſe modeſte loquitur & pudenter: om nis enim ſui indecora iactatio eſt. ¶ Dicendi exercitatio. contradicendo: refellendo contra ria diſerendo potiſſimum ueritas eluceſcit: & ingeniũ ſit uegetius: uiuidiuſq;: & lingua exer citatior, uberiorq;. ¶ Noſtra memoria Philo. Mar. Tullius ſe rotum tradidit philoni aca/demiæ principi, ut ipſe in bruto teſtatur: admi rabili quodã ad philoſophiã ſtudio concita/tus: cum ille in bello mitridatico domo profu giſſet, romamq; ueniſſet. Anthiocus diſcipu lus contra philonem doctorem ſuum librum edidit: diſſerens contra academicos, cui ope/ram quoq; M. Tullius ſe dediſſe refert. ¶ Rhe tonim præcepta. Hoc ab Ariſtotele peripa/teticorum principe factitatum eſt, qui tẽpus matutinum dabat exercendis acromaticis: ita enim uocantur cõmmẽtationes Ariſtoteli cæ, in qbus philoſophia remotior, ſubtiliorq; agitabatur, ueſpertinum uero tempus dabat rhetoricis meditationibus, quæ exotericas id/ eſt extraria nominabat matutinam exercita/tionem appellabat ἑωθινον περιπατον: id eſt diluculariam ambulationem alteram ue/ſpertinam. δειλινον id eſt pomeridianam: utroq; enim tempore ambulans differebat. ¶ Dictioni. arti orato/riæ. Dicere enim oratorum proprium eſt. Dictio oratoris oratio: in primo de oratore ait L. Craſſus: Sunt ad po pularem ſenſum accomodata omnia genera huius forenſis noſtræ dictionis. ¶ Poſt meridiem. hic poſtmeri dianę ſiue pomeridianę ſchole dicuntur. Quintilianus in tertio refert: quod poſtmeridianis ſcolis Ariſtoteles artem oratoriam cœpit. Cicero libentius dicit pomeridianum quam poſt meridianum.

Albinus a catone re/prenſus.

Doctrina cũ elegãtia

Acroma/tica quę.

Exoterica quæ.

Pomeridia na ambula tio.

Pomeridia næ ſcholę.

differendi elegantia, ratione & uia philoſophantur. Eſt enim quoddam genus eorum, qui ſe philoſophos appellari uolunt, quorum dicũtur eſſe latini ſane mul/ti libri: quos nõ cõtemno quidẽ, quippe quos nunq̃ le gerim. ſed quia ꝓfitentur ipſi illi, qui eos ſcribunt, ſe neq; diſtinte, neq; diſtribute, neq; eleganter, neq; orna te ſcribere: lectionem ſine ulla delectatione negligo. quid enim dicant, & quid ſentiant hi, qui ſunt ab ea di ſciplina nemo mediocriter qdẽ doct⁹ ignorat. quamo brem quoniam quemadmodum dicant, ipſi non labo rant: cur legendi ſint, niſi ipſi inter ſe, qui idem ſentiũt non intelligo. nam ut Platonem, reliquoſq; ſocrati cos, & deinceps eos, qui ab his profecti ſunt, legunt omnes, etiã qui illa aut nõ approbant: aut non ſtudio ſiſſime conſectantur: Epicurum autem, & Metrodo/rum, non fere præter ſuos, quiſquam in manus ſumit: ſic hos latinos hi ſoli legunt: qui illa recte dici putant. nobis autem uidetur quicquid litteris mãdetur: id cõ/mendari omnium eruditorum lectione decere. nec ſi ipſi minus conſequi poſſumus: iccirco minus id ita fa/ciendum eſſe ſentimus. itaq; mihi ſemper peripateti/corum, academiæq; conſuetudo, de omnibus rebus i contrarias partes diſſerendi, nõ ob eam cauſam ſolum placuit: ꝙ aliter non poſſet quid in unaquaq; re uerisi/lime eſſet inueniri: ſed etiam, ꝙ eſſet ea maxima dicen di exercitatio. qua princeps uſus eſt Ariſtoteles: dein/de eum qui ſecuti ſunt. noſtra autem memoria Philo, quem nos frequenter audiuimus: inſtituit alio tempo re rhetorum præcepra tradere: alio philoſophorum. ad quã nos conſuetudinem a familiaribus noſtris ad/ducti, in Tuſculano quod datum eſt temporis nobis, in eo conſumpſimus. itaq; cum ante meridiem dictio ni operam dediſſemus: ſicut pridie feceramus: poſt meridiem in academiam diſcendimus. in qua diſpu/tationem habitam nõ quaſi narrantes exponimus: ſed eiſdem fere uerbis, ut actum diſputatũq; eſt. eſt igitur

OMNI BONI. ℂDISTINcti: neq; diſtribute. ad logicam: ornate & eleganter. ad rhetoricam. ¶ Negligo: id eſt neglige tem me reddunt ab ea diſciplina epicurea. ¶ Peripateticorum: Ariſtotelis. ¶ Achademię. Platonis. ¶ Philo. maxime platonicus. ¶ Frequenter. cum multis. ¶ Dictioni: eloquentię in philoſophia, quę pertinet ad mores. Cicero & ſi ſe academicam profiteatur, tamen ſtoicorum ſententiam maxime amplectitur: Superius proba/uit, mortem non malum & animum iſta tanta perturbatione liberauit: ſequitur alia diſputatio.

BERO.

Philozous qui.

Ratio qd.

¶ AMBVLANtibus. more ariſtotelico.ille enī περιπατων:ideſt ambulās differebat,unde pipatetici nominati.⸿ Nimis cupidū uitæ:pceptū ſenecę ſaluberimū eſt monētis:ne nimis amemus uitā:ne nimis oderimus gręce φιλοξωοσ dicitur nimis cupidus uitę.⸿ Fortes fortuna.terentianū eſt ex phormione.Te ad uigilare ęquū:fortes fortuna adiuuat,ubi expoſuit Donatus παροιμιον eſſe,hoc eſt prouerbiale. Virgilius p fortes dixit audentes illo hemiſtichio. Audentes fortuna iuuat. Tibullus quoq; : ut amaſius poeta,dat ueneri, quod fortunæ eſt,ſic enim decēter inquit Audendū eſt,fortes adiuuat ipſa uenus.Liuius,fortes fortunā adiuuare aiebant. ⸿ Ratio. quid eſt inquit Seneca ratio,niſi naturæ imitatio. Sequitur enim ratio naturā,& bonum ſine ratione nullum eſt: & uirtus nō aliud q̄ recta ratio eſt.⸿ Humana deſpicientem.In hanc ſententiam eſt illud a papinio prolatum in pollii laudatione, ſpemq; metumq; domas uitio ſublimior omni. Et mox paulo,Celſa tu mentis ab arce, deſpicis errantes humanaq; gaudia rides.⸿ Quotus quiſq; philoſophorum.Lactantius qui melius eſſe ait ciuiliter,q̄ philoſophice uiuer̄, qui philoſophiam tollit,philoſophos oppugnat. In eos libro tertio inſtitutionum ſic inuenitur. Nam ſi quis mores, philoſophorum diligenter inquirat,inueniet iracundos, cupidos,libidinoſos,arrogantes,proteruos, & ſub obtentu ſapientiæ ſua uitia celātes, Domi facientes ea,quæ in ſcholis arguiſſent. Poſt hanc acerrimam philoſophorum criminationem inibi ſtatim hæc Ciceronis uerba ſubnectit. Nepos quoq; cornelius ad Ciceronem ita ſcribit.Tantum abeſt:ut ego magiſtram eſſe putem uitæ philoſophiam beatæq; uitæ perfectricem,ut nullis magis exiſtimem opus eſſe magiſtros uiuendi quam pleriſq;, qui in ea diſputanda uerſantur,& profecto multi hoc tempore tales obambulant caperato ſupercilio,ac fronte corrugata:& ut inquit ille obſtipo capite: figentes lumine terram, qui foris ſunt catones, intus ſardanapali,quos cū uideas,haud dubie cenſeas ſanctos eſſe & caſtos, uerū ſub habitu ouiū lupi deliteſcont, & ut olim macrobiorum ethiopum rex ſcite dixit:Doloſi homines,doloſa ueſtimenta,hi ſunt qui pleno uentre de ieiuniis diſputant:in propatulo triſtes, domi diſſoluti ,qui alienas papulas obſeruant. Intercutibus ipſi uitiis madentes,qui ſimplices mortalium mentes circumueniunt,qui impoſturam faciunt mulierculis ſupetſtitioſis, quę id genus hominibus ſubdolis ſcilicet & uaferrimus credulitatem ſuam addixerunt, illud uiciſſim inſuſurantes,en animam & mentem,cum qua dii nocte loquuntur: libuit ex indignatione paulum perorare in palliata decipula,& ex occaſione ſtomachum meum digerere aduerſus iſtos pſeudo philoſophos:uel quod uerius eſt pſeudo religioſos, quid enim aliud ſunt quam ficti adumbrantq; religioſi:ſub quo nomine maxima in pleriſq; uitia conteguntur:qui ut ī fabula eſopia eſt αλλα μὲν λέγουσι αλλα δ᾽ ἐπραττουσι.alia quidem dicunt,alia autem faciunt. Sed iam domum repedandum eſt: & ad inſtitutum redeundum.⸿ Quotus quiſq;. Vetus eleganſq; locutio per interrogationem pro eo,quod eſt quod ſunt: & ad paucitatem refertur,ut quotus quiſq; ſtudet.i.quod ſtudent.i.q̄ pauci ſunt:qui ſtudeant.Marcus Tullius in oratione pro plancio,quotus quiſq; iuris peritus eſt?Quotus quiſq; diſertus eſt? ⸿ Sed legem uitæ.Seneca philoſophiam dixit eſſe uitæ regulam:& legem honeſte:beneq; uiuendi.

Lactantius in philoſophos.

Doloſa ueſtimemta.

Quotus quiſq;.

ambulantibus ad hunc modum ſermo ille nobis inſtitutus,& a tali quodam inductus exordio. A·Dici non poteſt, q̄ ſim heſterna diſputatione tua delectatus,uel potius adiutus:& ſi enim mihi conſcius ſum:nūquam me nimis cupidum fuiſſe uitæ:tamen obiiciebatur interdum animo metus quidam, & dolor,cogitanti fore aliquando finem huius lucis, & amiſſionem omniū uitæ cōmodorum,hoc genere moleſtiæ ſic,mihi crede,ſum liberatus:ut nihil minus curādum putem. M. Minime mirum id quidem. nam efficit hoc philoſophia. medetur animis: inanes ſollicitudines detrahit: cupiditatibus liberat: pellit timores. ſed hæc eius uis nō idem poteſt apud omnes.tum ualet multum,cum eſt idoneam complexa naturam.fortes enim non modo fortuna adiuuat(ut eſt ī uetere prouerbio)ſed multo magis ratio:quæ quibuſdam quaſi præceptis confirmat uim fortitudinis.te natura excellum quendam uidelicet,& altum,& humana deſpicientem genuit. itaq; facile in animo forti,contra mortem habita,inſedit oratio.ſed hæc eadem num cenſes apud eos ipſos ualere,niſi admodum paucos,a quibus inuenta,diſputata,cōſcripta ſunt?quotus enim quiſq; philoſophorū inuenitur?q ſit ita morat⁹, ita animo,ac uita cōſtitut⁹, ut ratio poſtulat:q diſciplinā ſuā nō oſtētationē ſcientiæ,ſed legem uitæ putet: qui obtemperet ipſi ſibi:

OMNI BONI.

Stoicorum opinio.

¶ METVS. mortis.⸿ Dolor.ſ.qui eſt & animi & corporis:ſed qui mortem contemnit, is facile dolorem ſuſtinet, qui eſt contiguus morti: cuius diuerſa eſt philoſophorum ſententia. Stoici dolorem malum non eſſe dicunt,quia in eo nihil uitii, ſed reiectum appellant, quem natura reiicitat, peripatetici diuidunt dolorem in dolorem animi uicium. ſ. corporis & rerum externarum: in hoc libro loquitur ut in ſuperiori Aulus uel atticus, qui dicit ſe ualde delectatum eſſe diſputatione ſua, delectatus ad iucunditatem: adiutus ad ſalutem.⸿ Lucis.uitæ.⸿ Moleſtiæ.quaſi mole uel ſaxo.⸿ Efficit:hos habet effectus.⸿ Vis.i.officium ſed ſuperius propoſuit, & dixit philoſophiam mederi animis,quod quia in multis, qui ad ſummum philoſophiæ peruenerunt,improbi inuenti ſunt,a ſimili,ergo reddit rationem cur ita ſit.⸿ Inſedit.tanquā medicina.⸿ Moratus: moribus informatus.⸿ Diſciplinam.doctrinam:

BERO. ¶ DECRETIS ſuis pareat. quæ græci dogmata uocant, noſtri modo decreta, modo ſcita, modo placita

Decreta medicinæ.

appellant, ut Seneca, Apuleius, Cicero ꝓdiderunt. Scribit Laertius Digiones, ſectam philoſphoꝝ nullam conſtare poſſe ſine decretis, ſiue dogmatibus. Adde quod artes liberales habent decreta ſua nõ tantum præcepta, ſicut medicina. Itaq; eſt alia hippocratis ſecta alia Aſclepiadis alia themiſonis. Præterea nulla ars contemplatiua ſine decretis ſuis eſt. Plinius frequenter placita appellat, ut illud ex libro ſecundo. Babiloniorum placita motus terræ, hiatuſq;, & cetera omnia ui ſyderum exiſtimãt fieri idem magorum placita appellat. ¶ Gloriæ nonnullus. Hieronymus ad pamachium. Phi-

Philoſophus glorię mãcipium.

loſophus inquit gloriæ animal, & popularis auræ, atq; rumorum uenale mãcipium. ¶ Pugnet oratio. talis hominibus uere philoſophantibus debet eſſe uita, qualis oratio ut cum moribus uerba concordent, ne a labiis animus diſſideat quod in hippocritis notamus: qui ut inquit illæ. Curios ſimulant & bacchanalia uiuũt: & de uirtute loquuti, clunem agitant. Lactantius. Qui docent tantum, nec faciunt, ipſi preceptis ſuis detrahunt pondus: & eſt incongruens non in pectore: ſed in labiis habere bonitatem. Ioannes chryſoſto-

Qui bene docent & male uiuũt.

mus tales accuſans. Bene inquit docendo & male uiuendo deum inſtruis, quomodo te debeat condemnare philoſophia enim tam ad benedicendum quã ad bene uiuendum reperta eſt, quã iſti contaminant dum benedicendo male uiuunt: & uerbis decoris obuolunt uitia ſordentia. Stat Seneca defenſor philoſophorum, ac philoſophiæ acerrimus, qui libro ad galionem de uita beata. Aliter inquit loqueris, aliter uiuis, hoc per malignissima capitas & optimo cuiq; inimiciſſima, platoni obiectum eſt, obiectum epicuro, obiectum Zenoni. Omnes enim iſti dicebant, non quemadmodum ipſi uixerunt: ſed quemadmodum uiuendum eſſet. Idem tamen libro epiſtolarum undeuigeſimo iudicat, nullos peius mereri de omnibus mortalibus, q̃ qui aliter uiuunt: quã uiuendum eſſe pręcipiunt. ¶ Quiſpiam barbare: grammaticus. qui latinatis norma eſt: & regulam loquendi profitetur: maxime peccat, ſi barbariſſimum facit aut ſoleciſſimum, quæ uitia ſunt latinitatis. Seneca libro epiſtolarum. xv. grammaticus inquit non erubeſcit: ſi ſoleciſſimum ſciens facit, erubeſcet ſi

Nõ ĩprobãdas artes ob artificẽ malum.

neſciens. ¶ Hoc turpior. tanto ĩn ratione uitæ. Seneca in hac arte uiuendi turpior uolentium culpa eſt. ¶ Artem uitæ. Philoſophiam: quæ eſt ars recte uitæ agendæ, quæ eſt lex bene uiuendi uel recta uiuendi ratio uel regula uitæ. ¶ Nihil eum prodeſſe. Abiicienda eſt inquit Lactantius omnis philoſophia. ſed rhetorici doctores uitioſum argumentationis genus eſſe dicunt: rem ex uitio hominis uituperare, ut ſi quis doctrinam ex alicuius docti uitiis reprehendat: ſic enim medicina uideri poſſet uituperabilis, cum multi medicorum egrotos per inſcientiam occidant. Et ut ait eleganter Iulius firmicus in primo matheſeos ſi interroganti imperitus profeſſor falſa reſpondit, non matheſis: ſed hominis fallax ac temeraria notetur inſcientia. Ipſa ſuapte natura. Quintilianus in ſecundo ſic refert. Terræ nullam fertilitatem habenti nihil optimus agricola profuerit: E

Segetes q. Segetia dea.

terra ubere aliquid etiam nullo colente naſcetur: at in ſolo fecundo. plus cultor q̃ ipſa per ſe bonitas ſoli efficiet. Segetem dici tradit M. varro, quod aratum ſed nec dum ſatum eſt. priſci deam colebant nomine ſegetiam ut lętas faceret ſegetes.

OMNI BONI. ¶ DECRETIS. dogmatis, & ſententiis philoſophorum. ¶ Videre licet. per inductionem probat. ¶ Argumentum eſt: ſcilicet philoſophiam uituperandam. ¶ Nam ut a ſimili, ut enim ſi a ſimili: ex hecuba euripidis hanc ſimilitudinem accepit. ¶ Eodem: agro. Fructuoſus: multum fructus afferre. Animus igitur quemadmodum in ſuperiore libro atticus propoſuit, de qua re diſputare uelit dolorem ſummum malum, cui cum Cicero dixiſſet. & ut maiorem quam dedecus uideri, quia optima natura eſt ſtatim negat maiorem eſſe. Si dolor ſubeundus eſt: ut dedecus fugiamus, cum dicatur nimirum malis, nimirum non eſt maius. ¶ Ne ut non. Quare ne ut non quanquam non ſit.

& decretis ſuis pareat. uidere licet alios tanta leuitate, & iactatione, his ut fuerit nõ didiciſſe melius; alios pecuniæ cupidos: gloriæ nonnullus: multos libidinum ſeruos, ut cum eorum uita mirabiliter pugnet oratio. quod quidẽ mihi uidetur eſſe turpiſſimum. ut enim, ſi grammaticum ſe profeſſus quiſpiam, barbare loquatur: aut ſi abſurde canat is, qui ſe haberi uelit muſicum, hoc turpior ſit, ꝙ in eo ipſo peccet, cuius profitetur ſcientiam: ſic philoſophus in ratione uitæ peccans: hoc turpior eſt, ꝙ in officio, cuius magiſter eſſe uult, labitur: artemq; uitæ profeſſus, delinquit in uita. A. Nonne uerendum igitur, ſi eſt ita, ut dicis, ne philoſophiam falſa gloria exornes? quod eſt enim maius argumentum, nihil eam prodeſſe? q̃ quoſdam perfectos philoſophos turpiter uiuere? M. Nullum uero id quidem argumentum eſt. nam ut agri non omnes frugiferi ſunt, qui colũtur: falſumq; illud ac improbe, Et ſi in ſegetem ſunt deteriorem date fruges: Ipſæ tamen ſuapte natura enitẽt: ſic animi nõ omnes culti fructum ferũt. atq; ut in eodem ſimili uerſer, ut ager, quãuis fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe nõ poteſt: ſic ſine doctrina animus ita eſt utraq; res una ſine altera debilis. cultura autem animi philoſophia eſt: quæ extrahit uicia radicitus: & præparat animos ad ſatus accipiendos: eaq; mandat his, & ut ita dicam, ſerit, quæ adulta fructus uberrimos ferant. agamus igitur ut cœpimus. dic, ſi uis, de quo diſputari uelis. A.

¶ DOLOREM exiſtimo. propoſitio ſecundæ quæſtionis Tuſculanæ a diſcipulo, ſiue attico fit: dolorem eſſe maximum malorum: quã ſtatim ſubneruat magiſter ex dogmate ſtoicorum oſtendens dedecus maius malum eſſe q̃ ſit dolor, ſtoici enim nihil præter dedecus in malis ducunt: ſicut nihil in bonis præter uirtutem Dolorem dicunt aſperum quidem eſſe, moleſtum, odioſum contra naturam, difficilem toleratu: ſed quia nulla ſit in dolore. nec fraus, nec improbitas, nec malitia, nec culpa, nec turpitudo, nõ eſſe illud malũ. ¶ Excipiẽdus dolor. Calicratidas claſſis laconicæ p̄fectus apud arginuſſas inſulas mori maluit q̃ fugere: exiſtimans dedecus fugæq; turpitudinem eſſe deteriorem morte.

BERO.

An malum dolor.

Dolorem exiſtimo maximũ malorum omnium. M. etiam ne maius, q̃ dedecus? A. Non audeo id dicere quidem: & me pudet tam cito de ſententia eſſe deiectum. M. Magis eſſet pudendum, ſi in ſententia permaneres: quid enim minus eſt dignum? q̃ tibi quicquã peius uideri dedecore, flagitio, turpitudine? quæ ut effugias: quis eſt nõ modo nõ recuſandus: ſed ultro appetendus, ſubeundus, excipiendus dolor. A. Ita prorſus exiſtimo. quare non ſit ſane ſummmum malum dolor. malum eſt certe. M. Videsne igitur quantum, breuiter admonitus, de doloris terrore deieceris? A. Video plane: ſed plus deſidero. M. Experiar equidem: ſed magna res eſt: animoq; mihi opus eſt non repugnante. A. Habebis id quidem: ut enim heri feci, ſic nunc rationem, quo ea me cunq; ducet, ſequar. M. Primum igitur de imbecillitate multorum, & de uariis diſciplinis philoſophorum loquar. quorum princeps & auctoritate & antiquitate Socraticus Ariſtippus non dubitauit ſummum malum dolorem dicere. dehinc ad hanc eneruatam, muliebremq; ſententiam ſatis docilem ſe Epicurus præbuit. hũc poſt rhodius Hieronymus dolore uacare ſummum bonum dixit: tantum in dolore duxit mali. Cæteri præter Zenonẽ, Ariſtonẽ, Pyrronem, idem fere, quod modo tu.

¶ Ariſtippus non dubitauit. Cum contrariorum contraria ſint conſequentia: ſi uoluptas eſt ſummum bonum: conſequens eſt ut dolor ſit ſummum malum. Et ita Eudoxus argumentabatur dicens, uoluptatem per ſe expetendam eſſe: ut ſummum bonum, idq; ex contrario patere. Dolorem enim per ſe ipſum eſſe fugiendum, quod & Ariſtoteles in decimo æthicorũ copioſe commemorat. Ariſtippus autem cyrenaicus philoſophus, ſocratis diſcipulus, aſſertor fuit uoluptatis. In ea ſummum bonum ponens: & econtrario dolorem ſummum malum eſſe decernens, a quo cyrenaicorum philoſophurum ſecta defluxit, qui uoluptatem lenem motum, dolorem aſperum motum appellant, ob hoc dixit Oratius. Nũc in ariſtippi furtim præcepta relabor. Diuus quoq; Hieronymus in iuuectiua contra garulum detractorem ait Procul Epicurus. longe Ariſtippus, ſubulci non aderunt, fœta ſcropha non grumuiet, idem ſcribens contra Iouinianum. Nunquam nos inquit Ariſtippi multitudo terrebit. Erat huic ingenium facile, loco tempori, perſonis accomodatum. Ideoq; Platonem dixiſſe tradunt, ſoli Ariſtippo & chlamydem & pãnum ferre datum eſt quod luculenter expreſſit Oratius illo uerſu, omnis ariſtippum decuit ſtatus & color, & res, dicere ſolebat nullo impedimeuto eſſe ad bene uiuendum lauctiorem uictum, fuit alter Ariſtippus huiuſce Ariſtippi nepos ex filia metrodidactos dictus q̃ſi a matre doctus. ¶ Epicurus. & hic philoſophus fuit uoluptarius unde ducta ſecta epicureorum: qui ſummum bonum in uoluptate collocant: hinc feſtiuiter ait. Mar. Tullius in epiſtola ad papirium petum. In epicuri nos aduerſarii noſtri caſtra coniecimus: hæc ſecta ſectatores habet infinitos, utpote delicata & amabilis, cum homines illuc libentiſſime concurrant ubi audiunt laudari uoluptatem: quærentes libidinibus ſuis patrocinium aliquod: ac uelamentum. Sidonius apollinaris de epicureis philoſophis ſic ait. Aſt epicureos eliminat undique uirtus. ¶ Rhodius Hieronymus. Huius meminit Seneca: & alibi Mar. Tullius: qui libro de finibus ſecundo refert. Hieronymo Rhodio finem uideri ſummi boni nihil dolore, græce dicitur αναλγησια latinæ. indolentia: de quo a nobis ſcriptum eſt in libello de fœlicitate. ¶ Præter Zenomen. Hic conditor fuit ſtoicæ ſectæ: qui in porticu docebat: quæ græco uocabulo στωα nuncupatur: ex quo ſtoici dicti. qui ab ipſius nomine Zenonii quoq; appellantur. ¶ Ariſtonem: pirhonem. horum exploſa iam pridem doctrina eſt, quia omnia exæquabant. A pirhone pirhonii philoſophi dicti: quos græco cognomento ſcepticos appellant. id ferme ſignificat quaſi quæſtores & conſideratores, ſemper enim in quærendo. cõſiderandoq; ſunt, ac ne uidere quidem plane quicquam: nequæ audire ſe ſe putant, omniumq; rerum ueritatem incomprenſibilem ſibi uideri aiunt.

Cõtrariorũ cõtraria cõſequentia.

Ariſtippus qui.

Vir oĩum horarum ariſtippus.

Epicuri ſecta copioſiſima.

Indolẽtia q̃

Stoici a porticu.

¶ ANIMO non repugnante: quia omnes epicurei pertinaces ſunt: nam ut in æpiſtola quadam ait Cicero: illos bonos uiros eſſe, ſed ineptos & boni pertinaces ſunt. ¶ Cæteri. peripatei & academici. ¶ Zenomen: zeno ſtoicus abſequentibus probat. Si omne malum fugiendum eſt: erunt aliqua turpia ſubeunda: doloris ergo cauſa quis malus eſt, erit igitur aliquod dedecus ſubeundum & primum eorum auctoritatem deponit probat. Quod a conſequentibus. ¶ Quis autem non miſer: præterea ſi dolor ſummuus malum eſt quicunq; in dolore eſt, miſerrimus eſt, & nemo eſt, qui in dolorem cadere non poſſit, nemo eſt ergo non miſer.

OMNI BONI.

.malum illud quidem : ſed alia peiora . ergo id quod natura ipſa, & quædam generoſa uirtus ſtatim reſpuit, itne dolorem ſummum malum diceres : oppoſitoq; dedecore ſentẽtia depellere: ĩ eo magiſtra uitæ tot ſæcula permanet philoſophia. quod huic officium, quæ laus. quod decus erit tanti? quod adipiſci cum dolore corporis uelit: qui dolorem ſummum malun ſibi eſſe perſuaſerit? quam porro quis ignominiam, quam turpitudinem, non pertulerit, ut effugiat dolorem? ſi id ſummum malum eſſe decreuerit? quis autem non miſer non modo tunc, cum premetur ſummis doloribus: ſi in his eſt ſummum malum: ſed etiam cum ſciet id ſibi poſſe euenire? & quis eſt, cui non poſſit? ita fit ut omnino nemo poſſit eſſe beatus. Metrodorus quidem pefecte eum beatum, putat, cui corpus bene conſtitutum ſit: & exploratum ita ſemper fore. quis autem eſt iſte, cui id exploratum poſſit eſſe? Epicurus uero ea dicit: ut mihi quidem riſus captare uideatur. affirmat enim quodam loco, ſi uratur ſapiens: ſi crucietur: expectas fortaſſe, dum dicat, patietur, perferet, non ſuccumbet. magna me hercule laus, & eo ipſo, per quem iuraui, hercule digna. ſed epicuro homini aſpero & duro nõ eſt hoc ſatis. in Phalaridis tauro ſi erit: dicet quã ſuaue eſt hoc: quã hoc non curo. ſuaue etiam? an parum eſt, ſi amarum non? at quidem illi ipſi, qui dolorem malum eſſe negant: non ſolẽt dicere, cuiquã ſuaue eſſe cruciari. aſperum, difficile, odioſum, contra naturam dicunt: nec tamen malũ.

BERO. ℂ MALVM illud quidem. Stoici dolorem malũ nõ eſſe ita argumẽtantur, quod malũ eſt nocet, quod nocet deteriorem facit. Dolor deteriorem nõ facit. ergo malum nõ eſt dolor: Verum Cicero dolorem malum quidem eſſe concedit ut peripateticus, academicuſq;, ſed ſummum negat. Cũ dedecus & flagitia dolore peiora ſint. Eſt autẽ ſenſus, indecorũ eſſe, ſi philoſophia aſſeueraret, dolorẽ eſſe ſummum malum, quod generoſa natura citra doctrinam reſpuit, & recuſat. ¶ Quod huic officio. ꝓcẽſcet incommoda, quæ ſequerẽtur, ſi dolorem ſũmum malũ concederetur. Inde enim fieret. ut nemo, cui perſuaſum eſſet, uellet ullum officium capeſcere, ullum etiam maximum decus: ornamẽtumq; adipiſci cum dolore corporis. Et econtrario: ut effugeret dolorem, nullam ignominiam turpitudinemq; recuſaret. Cum tamen quotidie uideamus uiros generoſos malle honeſte occumbere q̃ turpiter fugere adeo dedecus cauendum eſſe cẽſent. ¶ Et quis eſt: cui non poſſit. uerſiculus eſt Publii mimographi dignus ſcitu, dignuſq; memoratu, cuiuis accidere pt, quod cuiquã poteſt. ¶ Metrodorus. de hoc ſupra diximus, quem Epicurus ſapientem appellauit. ¶ Corpus bene conſtitutum, quod recentiores medici barbare magis q̃ latine dicunt bene complexionatum hoc latini eleganter appellant bene conſtitutum, a quibus conſtitutio corporis dicitur ipſa complexio. Hiſdem ferme uerbis hãc ſententiam metrodori taxat Cicero in ſecundo de finibus ſic ſcribens. Ipſe enim metrodorus beatum deſcribit his fere uerbis. Cum corpus bene conſtitutum ſit: & ſit exploratum ita futurum: an id exploratum cuiq̃ poteſt eſſe? quomodo ſe ſe habiturũ ſit corpus, nõ dico ad annum: ſed ad ueſperam. Dolor igitur ſummum malum: metuetur ſemper etiã ſi non aderit. Iam enim adeſſe poterit: ¶ Si uratur ſapiens. Quos exiſtimauit Epicurus futuros tam plumbeos, tam ſaxeos, tã ſtupẽtes, ut crederent, ſapiẽtem ſi uratur: ſi in tauro phalaridis crucief: dicturũ id ſuaue eſſe: ĩcredibile enĩ ut inquit Seneca uidef, aliquẽ in ſũmis cruciatibus poſitũ dicere beatus ſum. ¶ Magna me hercule laus: ſatis ĩquit magna laude dignus foret ſapiẽs: ſi in cruciatibus ac tormẽtis nõ ſuccũberet: quod ad fortitudinẽ ꝑtinet. dicere autẽ ſuaue eſt cruciari: ad demẽtiam ꝑtinet. ¶ Per quẽ iuraui. Quia dixerat me hercule, quod iuſiurãdũ p herculẽ ſignificat: q erumnas animo inuicto exãclauit, magiſq; uicit labores: q̃ a laboribus uinceref. Cicero in oratore magis ꝓbat me hercule q̃ me hercules. ¶ Aſpero & duro: ironicos legẽdum: cũ a cõtrario ſenſu ĩtelligi uelit hoĩ uoluptario & delicato nõ cõuenire ſniam tã atrocẽ. In phalaridis tauro. Inter cruciatus aſperrimos: tormẽtaq; tyrãnica: famigeratus eſt phalaridis taurus æneus: quo homines ĩcluſi igne ſubdito mugiebãt: cuius artificẽ p ilũ nemo laudat: utpote ſeuiorẽ ipſo phalaride: q primus expertus eſt cruciatũ iuſtiſſima ſeuitiameq; enĩ ut inqt Oui. Lex iuſtior ulla eſt: quã necis artifices arte perire ſua. De tauro phalaridis Plinius in. xxxiiii. Ouidius in triſtibus: phalaris ĩ æpiſtolis & cæteri omnes meminerũt. In phalaride inqt Seneca in ſecũdo de ira: erat feritas: cui nõ uerbera: lacerationeſq; in ultionem petebantur: ſed in uoluptatẽ. ¶ Illi ipſi. Stoicos deſignat: qui quãuis negent dolorẽ eſſe malum. quia nulla ſit in eo turpido. tamen aſperum, odioſum: contra naturam difficilem toleratu eſſe dicunt.

Conſtitutũ. Cõſtitutio.

Taurus phalaridis.

OMNI BONI. ℂ EPICVrus uero: Cryſippus & epicurus dolorem ſummum malum eſſe diſputãt: peripatetici malũ: ſed non ſummum: Stoici malũ non eſſe dicunt: ſed ſi ſummum malum eſt: neceſſe eſt multa flagitia ſuſcipi uitãdi doloris cauſa ex quibus ſummus dolor impendet: neceſſe eſt miſeri ſint. Hunc epicurum: qui diſputãdi rationem non nouit irridet: qui contraria inter ſe dicit: nã dolorem dicit ſummũ malum & dicit ſapientem eum: quem fingit. Si in tauro phalaridis quod genus eſt ſupplicii includatur: dicturus illa ſibi dulcia: & non curare: & dicit Cicero a maiori. ſi ſtoici nõ dicunt dolorẽ bonũ: nec uoluptuoſum: multo minus decet epicureos: qui dicunt: dolorẽ ſummum malũ: quod ꝓbat per exempla multorũ tragędorũ: & eos uerſus traducit in latinum. ¶ Riſus. quẽ ipſi fingunt ſapientẽ. nam omnes: qui ſcribũt de philoſophia morali: fingunt ſapientem.

Genus ſupplitii.

hic, qui ſolum hoc malum dicit, & malorum omniũ extremum: ſapientem cenſet id ſuáue dicturum. ego a te nõ poſtulo ut dolorem eiſdem uerbis afficias, quibus epicurus uoluptatem, homo ut ſcis uoluptarius. ille dixerit ſane, idẽ in Phalaridis tauro, quod ſi eſſet in lectulo. ego tantam uim non tribuo ſapientiæ contra dolorem: ſi forte in perferendo, officio ſatis eſt: ut lætetur etiam non poſtulo. triſtis enim res eſt ſine dubio, aſpeta, amara, inimica naturæ, ad patiendum, tolerandumq; difficilis. aſpice Philoctetam: cui concedendum eſt gemẽti: ipſum enim Herculem uiderat in Oeta magnitudine dolorũ eiulantẽ. nihil igitur hunc uirum ſagittæ quas ab Hercule acceperat tum cõſolabantur: Cum e uiperino morſu uenæ uiſcerũ, Veneno imbutæ tetros cruciatus cierent. Itaq; exclamat auxilium expetens mori cupiens. Heu quis ſalſis fluctibus mãdet Me ex ſublimi uertice ſaxi. Iam iam abſumor: conficit animam Vis uulneris, ulceris æſtus. Difficile dictu uidetur, eum non in malo eſſe, & magno quidem, qui ita clamare cogatur. Sed uideamus Herculem ipſum: qui tum dolore frangebatur: cum immortalitatem ipſa morte quærebat. quas hic uoces apud Sophoclem in Trachiniis edit. cui cum Deianira ſanguine cẽtauri tinctã tunicam induiſſet: inhæſiſſetq; ea uiſceribus: ait ille. O multa dictu grauia, ꝑpeſſu aſpera: Quæ corpore exãclato, atq; aĩo ꝑtuli. Nec mihi Iunonis terror implacabilis, Nec tantum inuexit triſtis

BERO.

HIC. ſcilicet epicurus. Quibus epicurus uoluptatem. dum cenſet epicurus ſapientem in tauro phalaridis dicturum id ſuaue eſſe. Idem tribuere uidetur dolori, quod uoluptati, hoc enim uoluptatis proprium eſt: ut ſuauis dicaſ, ut in uoluptate poſiti dicamus, quã ſuaue eſt. In lectulo. ſcilicet, quã ſuaue eſt. Vt lętetur. Videtur lętari dolore ſapiens, ſi in tauro phalaridis tortus dicit id ſuaue eſſe. Aſpice philoctetam. Philoctetes peantis filius Herculis comes ſuccendit pyram, qua Hercules in monte Oeta hominem exuit. in gratiam ſagittarum, quas hydræ felle tinctas ei Hercules reliquit. Poſtea troiano bello, reſponſum eſt ſagittis Herculis opus eſſe ad Troiæ expugnationem inuentus itaq; Philoctetes cum duceretur ad bellum unius ſagittæ caſu uulneratus eſt pedem, quo ſepulchrum herculaneum indicauerat, cuius inſanabilis uulneris cum putorem græci ferre non poſſent: apud lẽnon inſulam ſublatis ſagittis philoctetam reliquerunt. Vbi cruciatu impatibili affectus gemebat. Vlyſſes apud Ouidium ſuaſiſſe ſe in iudicio fatetur philoctetæ, ut ſe ſubtraheret. Belli uiæq; labori Tentaretq; feros requie lenire dolores: qui poſtea cum horrore uulneris ſui ad patriam redire noluiſſet, uenit in Italiam, ubi petiliam ciuitatem condidit, de qua Virgilius. Parua philoctetæ ſubnixa petilia muro. Turrinorũ quoq; urbem in italia condidiſſe philoctetã hiſtorici prodiderunt. De hoc ſcriptæ ſunt tragędiæ, quibus inducitur philoctetes in ſaxo lennio gemebũdus & eiulans ex magnitudine dolorum, quos ex ictu ſagittæ perpetiebatur. In oeta. nomen eſt montis theſſalici, a quo Hercules oeteus inſcribitur Senecæ tragædia, ubi locum pyram appellant, quod ibi mortale corpus Herculis crematum ſit, ubi heleborum optimum naſcebatur auctores Plinius & Theophraſtus. Viperino morſu. Verba ſunt tragici poetæ ex tragędia philoctetæ, quorum uerborum itidem meminit libro ſecundo de finibus. Significat autem ſagittas tinctas ſanguine uiperino, hoc eſt hydræ lerneæ, quo uulnus mortiferum, & irremediabile infligebatur. Auctor Diod. Tetros cruciatus cierent. aſperos & impatibiles cruciatus cõmouent. Heu quis ſalſis. Verba eſt tragędia philoctetæ. Ex uertice ſaxi. ſaxũ lennion ſignificat, quod eiulatu philocteteo. quęſtu. gemitu. fremitibus reſonando mutum flebiles uoces referebat. Iacuit autem philoctetes decimum annum in ſpelunca ſaxi lennii. Conficit. necat perimit: Virgilius. Nunc uulnus acerbum, conficit. Inde confectores dicti occiſores ferarum. Tum dolore frangebatur. Apud Ouidium & Senecam inducitur Hercules eiulans, furens, gemens ex dolore ac cruciatu, quem faciebat tunica interula ab uxore per lycam puerum miſſa. Nam trahit illa cutem: fædumq; relatu, aut heret membris fruſtra tentata reuelli: Aut laceros artus, & grandia detegit oſſa. Sophocles tragici cothurni apud græcos princeps tragœdiam, ſcripſit dolores herculis: mortemq; erumnoſam continentem, cui titulum fecit trachina a ciuitate theſaliæ, quæ heraclea ab Hercule cognominata eſt, quam ſophocles in ea tragœdia phithioticam nominauit tanq̃ dictioni phithiotarum ſubiectam. Hinc ab Ouidio trachinius dictus Ceix coniunx alcyones: græci trachina uocant aſpera, unde teracinam quaſi trachinam ab aſpretis dici autumat Strabo. Centauri. neſſi. notiſſima eſt fabuloſa hiſtoria. Tunicam induiſſet. Hinc ſcitum eſt illud Valeni in æpiſtola ad Ruffinum. Deianira. quem debuit ueſtire interula, ueſtiuit interitu. Exanclato. exauſto erumnis, cruciatibuſq; debilitato.

Hiſtoria phlioctetæ.

Pyra ĩ oeta

Trachina aſpera. Aſpreta.

SED: hyronia ſcilicet ipſius Phalaridis regis agrigẽtinorum, qui cum haberetur crudeliſſimus. Perillus homo ſummo ingenio ei dixit ſe effecturum inſtrumentum, quo rei maxime torquerentur, & ipſe delectaretur, iuſſit eum facere, qui taurum cum fiſtulis quibuſdam perforatis & oblongis, cum tergo aperto, per quem apponebatur reus, deinde pice implebatur, & incendebatur, reus clamare cogebatur propter dolorem: & cũ ille fiſtulæ reſonabant ſonum dulciſſimũ, phalaris, indignatus ſe ab eo tam crudelem exiſtimatum per illum in taurum in poni fecit, deinde ad Athenienſes ſcripſit, ut ſibi indulgerent, quod architectum ſuum interfeciſſet, ſe ab eo neglectum & irriſum. Eiulantem, mulierum uox eſt. Exanclato: exhauſto.

OMNI BONI.

BERO. ℭ EVR yſteus.Hic ĩparauit.herculi duodecĩ certamina ſubeũda:qbus cõſumatis fieret ĩmortalis, quas erũ
Euryſteus nas herculis uocãt.ait Iuno apud Senecã q̃ fera euryſtei tyrãni iuſſa uiolẽto queãt nocere iuueni ı hic ad ma/
qui. rathonẽ ĩ bello aduerſus herculis filios ferſ occubuiſſe . cuius caput corinthi ſepultũ nomẽ indidit loco . nam
Pulmones. euryſtei caput appellatur . ⸿ Oenei partu edita.Deianyra uxor herculis ſignificatur filia œnei calydonioꝶ re/
gis.⸿ Pulmonũ. ueteres pluraliter tm̃ pulmones dicebãt.ſicut & ceruices. Plautus in curgulione ı Pulmones
diſtrahunſ,cruciaſ iecur , libro tñ quarto rhetoricoꝶ p figurã intellectus unũ a pluribus ĩtelligi demõſtraticũ
ſic diciſ .Atrox calamitas pectora merore pul
Pulmonarius. ſabat, hanelans ex imis pulmonibus prę cura
ſpiritus ducebaſ , hic eñi unus pulmo:& unũ
pectus intelligiſ,a pulmone ouis pulmonaria
dicta eſt a columela laborans morbo pulmo/
Pneumonicus. nis,quẽ græco uocabulo pneumonicũ & peri
pneumaticũ appellãt,q acutus morbus eſt,ut
docet celſus.⸿ Extabuit. tabo & corrupto ſan
guine cõputruit.⸿ Peſte teſtili.ueneno letiſe/
ro,quod tunica textili cõtineſ , nexilis dicitur
ueſtis,q̃ nectitur,teſtilis,q̃ rexitur.Lucre.Nexi
lis ante fuit ueſtis q̃ textile tegmen . ⸿ Terra
edi.Terrigenæ dicti ſunt gigãtes, qa editi ter/
ra ſunt , quos hercules in italia debellauit ad
cãpũ phlegreũ ubi mons ueſbius ĩflãmiuo/
mus.Idem bello gigãteo p diis fortiſſimæ de
pugnauit multiſq; gigãtũ interfectis.maximã
gloriã adeptus,tũciupiter herculẽ, dionyſiũq;
olympios appellauit, quo cognomine digna
tus eſt eos potiſſimũ deos, q ſibi in gigãtoma
chia ſuppetias auxiliares tuliſſent.Gigantes ãt
tradũt ex terra genitos , pter corporũ ingẽtẽ
molem, quos ob id Diuus Auguſti. uocabulo
Staturoſi qui. nõ illiberali ſtaturoſos appellat . ⸿ Hos ictus.
hæc uulnera, & cruciatus. ⸿ Centaurus.Cẽtau
ros ab hercule uictos interfectoſq; memorat
Diodorus, & poetæ conciũt.Hinc illud hercu
lis p̃conij apud maronẽ:Tu nubigenas inuicte bimẽbres,hyleũq; pholũq; manu . Tu creſia mactas prodigia.
Dicti autẽ ſunt cẽtauri,ut grãmatici interpretãtur ἀπὸ τοῦ κεντεῖν.quia furẽtem taurorũ gregẽ telis cõfece/
runt, exiſtimati ſunt biformes & bimẽbres ı qa ut hiſtorici tradũt , primi eqtare cæperũt . nominantur nubige/
Centauri unde. næ, q̃ſi filii nubis, ppterea qd ĩ caſtello hĩtauerũt noĩe nephele, græco ãt uocabulo νεφέλη diciſ nubes . Cẽ/
taurus ãt ἑνικῶς,i.ſingulariter dixit p cẽtauri,qd eloquutionis genus ornat orõnẽ,ut ait Q uin . eſtq; orato/
ribus ac poetis frequens. T.Liuius ſæpe ſic dicit.Romanus prælio uictor ı cũ romanos uiciſſe ſignificat. Virgi.
medioq; ex hoſte recepi.⸿ Q uas peragrãs.Hercules ab Apuleio dictus eſt luſtrator orbis , purgator ferarum,
domitor gentiũ:q terras peragrauit, q ob uirtutes in cælũ aſcitus eſt De quo Dion ſatis ĩ libro de regno.⸿ Fœ
minea manu.turpe eſt uiro forti, & pudibundũ mori manu fœminea, apud Senecã ita lamẽtaſ, dirus o nobis
pudor, o turpe fatũ, fœmina herculeæ necis auctor feretur . ⸿ O natæ.Ilus dicebatur filius herculis & deiani/
ræ, quẽ hercules rogat, ut pluris faciat caritatem prñã q̃ mrñã . ⸿ Effœminata . emolita.eneruata . ⸿ Afflictu.
Flictus. uulnere & attactu tabifici ueneni flictũ dixerũt ueteres, qd nos afflictũ, Silius. Galea horrida flictu aduerſæ ar/
deſcit Galeæ.⸿ Cæleſtium ſator.Iupiter . qui eſt hoĩum ſator atq; deoꝶ . ⸿ Anxiferi uer.turbines uertigineſq;
Vortices ferẽtes anxietatẽ & angorẽ. Vortices eñĩ dicũſ cõtorti uẽti ac rotati, a qbus fit, q typhõ uocaſ.i.uibratus. Vor
Typhon. tice ut ĩquit Apu.ĩ coſmoghaphia torq̃ſ humus arida, & ab imo erigiſ ad ſũmũ. Vetus auctor Sen . li.v.qñ ũ
nãliũ aliquo pmontorio repcuſſus:atq; in ſe uolutatus facit uorticẽ ı q circũactus ı & eũdẽ ambiens locũ:ac ſe
ipſa uertigine cõcitãs uertigo uocaſ .Docet Q uĩi.i.viii. Verticẽ dici cõtortã in ſe aq̃,uel qcqd aliud ſiĉ uertiſ.
Vertices Itẽ pp flexũ cãpilloꝶ pars ſũma capitis dr uertex.Itaq; uertices doloꝶ elegãti tranſlatione dicti p uertigine rõ
dolorum neq;, q̃ ĩ doloribus circũagit, lãcinatq; p̃cordia. Anxiferos q̃ſi ãgorẽ ãxietatẽq; ferẽtes optĩo epitheto apellat.
OMNI ℭ EVR Iſteum : ex argiuoꝶ a Iunone adhibitus, qui herculẽ p omnia pericula dimiteret.⸿ Decolorẽ.deco
BONI. loratum.⸿ Peſte teſtili:camiſia hac q̃ erat ſanguine neſſi cẽtauri madefacta, q cũ certamine omnes ſuperaſſet ı
Neſſi fabula. & deianiram abduceret, fluuium quẽdam traicere nõ poterat.Neſſus cẽtaurus pollicitus eſt ſe ı & deianiram ı
traicere cunq; eam trãſportaſſet:conatus eſt ei uim inferre, hercules deprõpta ſagitta eum cõfixit neſſus cũ ſci
ret illas ſanguine ydræ tinctas:& ſe mori animaduerteret, monuit deianirã ut ſi ſanguinẽ ſuũ in camiſiam po/
neret, ac aliquãdo amore alterius hercules caperetur, ſi eam ipſe hercules ſe induiſſet, ſtatim redituꝶ ad ſe , de
ianira ob id ad eum miſit camiſiam ı qui cum ſe induiſſet ı ſtatim conſumptus eſt paulatim.

Euryſtheus mali ı Quãtũ una uecors Oenei partu edi
tã.Hæc me irretiuit ueſte furiali ĩſcium:Quæ lateri in
hærens morſu lacerat uiſcera : Vrgenſq; grauiter pul/
monum haurit ſpiritus.Iam decolorẽ ſanguinẽ omnẽ
exorbuit . Sic corpus clade horribili abſumptum extabuit.
Ipſe illigatus peſte interimor textili . Hos nõ ho/
ſtilis dextra, nõ terra edita Moles gigãtũ, nõ biformato
ĩpetu Cẽtaurus ictus corpori infixit meo. Nõ graia
uis, nõ barbara ulla ĩmanitas, Nõ ſæua terris gens rele
gata ultimis : Quas peragrãs undiq; omnẽ hinc ferita
tẽ expuli . Sed fœminea uis . fœminea ĩterimor manu.
O nate, uere hoc nomẽ uſurpa patri ı Ne me occiden
tem matris ſuperet charitas . Huc arripe ad me mani/
bus abſtractam piis . Iam cernã , me ne, an illã potiorẽ
putes . Perge , aude nate , illachryma patris peſtibus:
Miſerere gentes noſtras flebunt miſerias . Heu uirgi/
nalem me ore ploratũ edere? Quem uidit nemo ulli in
gemiſcẽrẽ malo. Sic fœminata uirtus afflicta occidit.
Accede nate : miſerandum aſpice Euiſceratum cor/
pus lacerati patris . Videte cuncti . tuq; cæleſtium ſa/
tor, Iace obſecro in me uim coruſcam fulminis. Nunc
nunc dolorum anxiferi torquent uertices ı Nunc ſer/
pit ardor. O ante uictrices mãus . o pectora, O terga o

B ERO. Toroſus.

¶ LACERtorum thori. Seneca I hercule oeteo. mēbra & herculeos thoros urit lues neſcio quę. Thoros appellamus pulpā carnis muſculoſam: in qua ineſt robur & ualētia, unde thoroſus deriuatur. Scribit columela, parādos eſſe boues nouellos ceruice longa & thoroſa. Thori quoq; in herbis eſſe dicūtur p decorā tranſlationem. A Plinio inula toroſior dicta, qui toros identidem nominat in plantis. ¶ Præſſu. præſſura. ¶ Excetra. hydram latini excetrā uocāt, quod uno cæſo capite tria excreſcebant: Plautus in perſa. Cum excetra: cum anteo deluctari mauelim q̄ cum amore græco uocabulo dicitur echidna, quod apud latinos uſitatū eſt. Ouidius: pars quota lerneæ ſerpens eris unus echidnæ.

Excetra quid.

Echidna quid.

lacertorum thori, Veſtro ne preſſu quondam nemæus leo frendens eflauit grauiter extremum halitum? Hæc dextra Lernam terrā mactata excetra, Placauit hæc bicorporem afflixit manum: Erimanthiam hæc uaſtificam abiecit belluam: Hæc a tartarea tenebrica abſtractum plaga, Tricipitem eduxit hydra generatum canem, Hæc interemit tortu multiplicabili Draconem, auriferam obtutu obſeruātem arborem. Multa alia uictrix noſtra luſtrauit manus. Nec quiſquam e noſtris ſpolia cœpit laudibus. Poſſumus ne nos contemnere dolorem? cum ipſum Herculem tam intoleranter dolere uideamus? Veniat Aeſchilus non poeta tantum, ſed pythagoreus. ſic enim accepimus. quomodo fert apud eū Prometheus dolorē? quē excepit

Scribit Diodorus herculē debellaſſe hidram nō ſolum ferro ſed etiam flāmis: adhibito iolao: qui incīſam ceruicē ardēte face eueſtigio inureret. Cōſtat ſecundū hiſtoricos hidram in lerna argyuorū palude extitiſſe aquas euomētem: quæ uaſtabant uicinas ciuitates: in quo uno meatu clauſo multi erūpebant: quod hercules uidens loca ipſa exuſſit. & ſic aquæ meatus clauſit, nā hidra αϖοτουύδατοσ ideſt ab aqua nomē accepit. Refert Strabo diuulgatum eſſe prouerbium: quod eſt lerna malorum: ob facta in eo loco purgamina: quo hydram ſtabulaſſe fabulantur. Plato quod annotatu dignū eſt: afferit in euthydemo hydram fuiſſe callidiſſimam ſophiſtriā: cui pręter ſapientiā p uno ſermonis capite amputato multa repullulabant: ¶ Afflixit manum. centauros: qui bicorpores: biformeſq; fuerunt ſua ſe dextra mactaſſe ſignificat. Alii de gerione intelligunt: quē tricorporē fuiſſe ferunt: de quo poeta. Et forma tricorporis umbrę. ¶ Erimanthiam belluam. Erimanthus mōs archadię eſt, ubi fuit aper, ferociſſimus uaſtator agrorum quem ea ſolertia uicit Hercules: ut uiuū ſuper Humeros ad euriſtheum deferret: quo conſpecto euriſtheus, in æreo ſe uaſe abſcondit, a poetis erimanthia peſtis nuncupatur. ¶ Vaſtificam. cuncta uaſtantem: & uaſta ac deſolata facientem. ¶ Tricipitem canem. cerberum ſignificat: quem Hercules ab inferis traxit ad ſuperos: cuius rei hec ratio eſt: quia omnes cupiditates: & cuncta uitia terrena cōtempſit, ac domuit. Nam cerberus eſt terra: quæ eſt cōſumptrix corporū: unde & cerberus dictus: quaſi κρεοβοροσ id eſt carnē uorans. Hiſtorici tradūt orcū regē moloſſorꝝ habuiſſe canē ingentis magnitudinis nomine cerberū: qui pyrithoum interemit. ¶ Draconē. Vulgata fabula eſt, heſperides puellas hortos habuiſſe nemore aurifero precioſos: ubi erat draco cuſtos peruigil mala aurea uigilāter obſeruans: quē interfecit hercules, pomaq; aurea retulit euriſtheo. Plinius & Solinus draconē interpretātur fuiſſe eſtuariū maris meatu flexuoſo inſtar draconis: quod hortos heſperidū amplectebatur: ubi præter oleaſtros aliud nihil ex narrato illo aurifero nemore extare pdiderunt. M. varro. per mala aurea heſperidum oues ſignificari dicit: quas Hercules ex africa in gręciam exportauerit, ea enim ſua uoce græci appellant mala: apud quos μῆλον id eſt malū ſignificat ouem & pomū: Hinc melotæ dictæ ueſtes ex pellibus ouiū cōfectæ: qua dictione utūtur eccleſiaſtici. Diodo. in. v. Bibliothecæ aſſerunt inquit quidam pecudū greges exquiſita pulchritudine heſperides habuiſſe: quæ ob decorem a poetis aureæ dictæ ſint: quemadmodum & uenerem ob egregiam formam auream appellant: nōnulli eas pecudes colore auro ſimili fuiſſe uoluntque: eoq; hoc appellatas nomine: alii ob charitatem aurea fuiſſe pdiderunt. Draconem uero extitiſſe: paſtores q instar draconū peruigiles latrocinia ppulſabant: ac greges cuſtodiebant. ¶ Poſſumus ne nos. Hactenus relata ſunt carmina ſophoclis: quæ latinitate donauit Mar. Tullius. ¶ Veniat eſchilus. Tragœdias primus in lucem eſchilus prodidit: ſublimis & grauis & grandiloquus ſæpe uſq; ad uitium, quem aquila interemit: cui ingenium: teſtudines raptas frangere ex ſublimi iaciendo. Fuit hic, ſi Oratio credimus: repertor pallæ ueſtis & perſonæ philoſtratus tradit ab eſchilo ornatos eſſe hiſtriones ueſtibus heroum & heroinarum: ex quo parens tragœdię dictus eſt: & in Dionyſiis ideſt liberalibus inuocatur. ¶ Prometheus do. Tragœdia eſchili eſt nomine prometheus: cuius meminit Plu. in Pomp. ſic ſcribens apud eſchilum liberatus ab hercule prometheus inquit. Inuiſi patris hoc mihi dulce eſt pignus: De prometheo inuulgata fabula eſt: a quo mythici fabulantur: Iouem deceptum ſubduxiſſe ignē mortalibus, ne carnis uſus utilis hominibus uideretur. cū coqui non poſſet. Prometheū autem ſolitum inſidiari ignem mortalibus aſtu reſtituiſſe, deuenit enim ad iouis ignē æthereum: eoq;, in ferulā coniecto abiit lætus: ut uolare non currere uideretur. Ex quo in ludis inſtitutum fuit, ut inquit higinus: ut curſores lampadē iactarent: ob quā cauſam indignatus iupiter pmetheum in caucaſo ſythię mōte ferrea catena religauit ad ſaxum: cui adhibita eſt aquila, quę aſſidue renaſcentia iocinora exeſſet, quam hercules dicitur interfeciſſe ictu ſagittæ. Exiſtimatur prometheus propter miram ingenii excellētiam homines finxiſſe: quia, ut inquit Lactātius. Simulacrū hominum primus de molli luto formauit: ab eoq; nata plaſtice eſt. Scribit Plato in prothagora. prometheum ſubripuiſſe Vulcani mineruæq; artificioſam cum igne ſapiētiam, eamq; hominum generi largitum. atq; ita in ſapientiam homines eſſe conſecutos.

Lerna malorum.

Mala aurea oues.

Melotæ.

Eſchilus q.

Curſores tediferi.

BERO. ℂ OB furtū lénium. ob igné furto ſubductū: qué poetice furtū lénium appellat: qm̄ ī léno īſula colit̃ Vulca. deus ignis. Vñ & lénius ardor dicit̃ a poetis, a léno teterrima queq; facino apud grecos lénia appellant̃. Ex facinore qd memorat herodotus. Et ex ſcelere fœminaꝶ, q̄ uiros ſuos interemerūt, ſapientiā quoq; uulcani ſubripuit cū igne. ⸿ Ignis lucet mortalibus. ſcribit Plinius pyrodem ex ſilice primū ignem inueniſſe: qué aſſeruare ī ferula docuit ꝓmetheus. ⸿ Clepſiſſe. furto ſubduxiſſe: ſubtraxiſſeq;. Clepere enim eſt furari tractū a κλέπτω uerbo græco, unde cleptū furto ſubtractū. Seneca opponit ac ſe tegmine ingenti clepit. Liuius. Si quis clepſit, ne populo ſcelus eſto, ne ue cui cleptū erit. Plautus,

Clepere

Cleptum.

ob furtū lénium: unde ignis lucet mortalibus clā diuiſus. eū Prometheus doctus clepſiſſe dolo pœnaſq; Ioui fato expédiſſe ſupmo. has igit̃ pœnas pédés affixus ad caucaſum hæc dicit. Titanū ſoboles ſocia nr̄i ſanguinis Generata cælo, aſpicite religatū aſpis Vinctūq; ſaxis: naué ut horriſono freto Nocté pauétes timidī adnectūt nautę: Saturnius me ſic īfixit Iupiter: Iouiſq; numé mulcibri adſciuit man⁹. Hos ille cuneos fabrica crudeli inſerens Perrupit artus: qua miſer ſolertia Trāſuerberatus caſtrū hoc furiarum incolo. Iam tertio me quoq; funeſto die: Triſti aduolatu, adūcis lacerās. unguibus Iouis ſatelles paſtu dilaniat fero: Tū iecore opimo farta, & ſatiata affatim Clāgoré fundit uaſtum: & ſublime aduolās Pinata cauda noſtꝶ adulat ſanguiné. Cū uero adeſum inflatu renouatū eſt iecur: Tū rurſus tetros auida ſe ad paſt⁹ refert. Sic hūc cuſtodé mœſti cruciatus alo: Qui me péni uiuū fœdat miſeria. Nāq; ut uideris, uinclis cōſtrictus Iouis: Arcere nequeo dirā uolucrem a pectore. Sic me ipſe uiduus peſtes excipio anxias: Amore mortis terminū inqrens mali. Sed longe a leto numine aſpellor Iouis. Atq; hæc uetuſta

Arpagare. Rape: clepe: harpaga. ubi arpagare ſignificat reparat̃. alibi autꝫ arpagatū dixit ꝓ raptū. ⸿ Titanū ſoboles. Verba eſchili, q̄ latina fecit Mar. Cicero, q̄ dicūtur a ꝓmetheo affixo ad caucaſum, qué alligatū ad triginta milia annoꝶ eſchilus ꝓdidit. Ideo auté titanas appellat: qa ipſe ſoboles fuit titanū. Tradūt titanas fuiſſe ſex fratres & quinq; ſorores a titea matre dictos: ut auctor eſt Diodorus: ex qbus unus fuit iapetus pater ꝓmethei: Hiperion quoq; ex numero titanū eſt: q ſolis ac lunæ ſtællarūq; motus obſeruaſſe atq; demōſtraſſe prim⁹ fert̃. Ideoq; ſolis parens & aſtroꝶ traditus. Hinc Sol titan Luna titania a poetis dicūtur. Virgilius dixit. Titaniaq; aſtra: Refert ſacra hiſtoria: ſaturnū a titanibus fuiſſe cōprenſum: uictūq; cōpedibus ex quo cōpeditus colitur, & cōpedes ſaturno dicatæ. Papinius in ſilius. Saturnus mihi cōpede exoluta. Martialis. Saturnę tibi cōpedes annulos priores. Seruius enarrās illud ex ſexto æneidos. Hic genus antiquum terrę titania pubes, ſic refert. Serūt fabulę: titanas ab irata cōtra deos in eius ultioné creatos, unde & titanes dicti ſunt απο τησ τισεωσ. i. ab ultione. ⸿ Generata cælo. qdā tradūt ex cælo & terra ꝓgenitos eſſe titanas, alii ex uno euretū & matrę titea. Sacra hiſtoria narrat Saturnū & titané fratres de regno diſceptaſſe. ⸿ Mulcibris adſciuit manus. Lamētat̃ Ioué uſum eſſe ope & opera uulcani fabrili, ad artus cuneis figédos. Vulcanū aūt dici mulciberé. nullus ignorat uel a mulcédo: ut Donatus & Macro. ſentiūt, qd oīa mulceat. i. molliat, uīcat, domet ignis potétia: uel a mutilando, qd ob claudītaté ſit mutilatus ac debilis, alii a mulctādo deducūt. Semidocti grāmatiſtę doctoré minutū triuialéq; ſequuti mulciberꝶ & mulciberi enūciāt, ꝓinde ac nomé ſecūdi ordinis, cū mulciberé, & mulciberis & ꝑ cōtractioné mulcibris dicere debeamus, cū ſit tertii ordinis: qd & Priſ. oſtédit. Oui. Mulciberis capti marſq; ueneruſq; dolis. Tertio quoq; dię. quolibet quocūq; dię tertio. i. alternis diebus: ꝑpetius. Vix decimo admittor nūc ego quoq; dię. ⸿ Iouis ſatelles. aqla ſignificat̃ ſatelles armigera ales Iouis dicta uel qa, ut ait Pli. nūq̄ fulminæ examinata eſt. uel qd Ioui aduerſus titanas ꝓficiſcéti in auſpiciū aduolauit. quā uictor bono homine acceptā tutelę ſuæ aſſignauit. ⸿ Farta. plæna. ſatura. ⸿ Affatim. admodū abūdāter large, media correpta ꝓnūciat̃, ita ueteres loquuti ſunt. Ita ꝓbus grāmaticus hūc uerſum Plauti legere ſolitus erat. Aliorum eſt affatim q faciāt. ⸿ Clāgoré. ſonoré, eſt uox tubaꝶ. anſeꝶ, & reꝶ quoq; aliaꝶ cōſtrepētiū. ⸿ Adulat ſanguiné. ꝓ adulat̃ hoc eſt lābit ebibit, & īntrinſecus penetrādo populat̃, ſicut adulādo faciūt adulatores: q feriūt interiora uētris, ut inqt Hieronymus: ueteres adulāt dixerūt, quod nūc dicimus adulātur, Lucretius. Lōge alio pacto gānitu uocis adulāt. ⸿ Adeſū. comeſū: cōſumptū, ambeſū, a uerbo ædo & ædor fiūt cōpoſita adedo, exedo, ambedo, cōedo, a Virgilio mēſæ abeſæ dicūtur q̄ſi circūroſæ, & comeſæ: Seruius parū ſcitę expoſuit ambeſas, ꝓ rotūdis. ⸿ Tetros ad paſtus, ad paſtioné iocineris mei: q̄ tetra eſt res. i. fœda: polluta, & crudelis, uerbū uetus eſt tetrare: qd ſignificat fedare & polluere. ⸿ Alo: nutrio. paſco, unde altor & altrix. ⸿ A pectore. Martialis: Aſſiduā nimio pectore pauit auem. ⸿ Me uiduus. i. priuatus uiduatuſq; memet ipſo, utpote cōſtrictus uinculis: ꝓpter q̄ erat ueluti mācus & trūcus. ⸿ A læto. a morte, q̄ finis eſt: & requies erūnarum, dolet quod iuppiter non ſinat eum morte finire cruciatus diuturnos ita Tiberius dānatis mori uolentibus uim adhibebat uiuendi: nam mortem adeo leue ſuppliciū putabat: ut cū audiſſet unū nomine carmilium anticipaſſe eam: exclamauerit. Carmilius me euaſit: & olim precanti cuidā cuſtodię maturitaté mortis, reſpondit, nōdum tecū in gratiam redii.

Cōpedes ſaturni.

Mulciber unde.

Affatim.

Adulat.

Adeſum.

Ambeſum.

Tetrat̃ qd

OMNI BONI. ℂ FVRTVM lenniū. lénius inſula ubi uulcanus fulmina fabricat ibi ꝓmetheus igné diuinum furatus eſt, uel ex curru ſolis. ⸿ Clepſiſſe: furaſſe. ⸿ Caucaſum: mons ſcytiæ. ⸿ Titanū, gigantū. ⸿ Numen. uoluntatem. ⸿ Aſciuit: affirmauit. ⸿ Caſtrū. locū æditū. ⸿ Sateles: Iouis aquila. ⸿ Ferta: referta. ⸿ Pinnata. aculeata. ⸿ Tetros: immanes & crudeles. ⸿ Cuſtodem: aquilam. ⸿ Acere: remouere. ⸿ Viduus: priuatus.

BERO.

SAECLIS glomerata. Dixit Eſhilus prometheum ad triginta milia annorum fuiſſe alligatum in caucaſo ad ſaxum. Ita affectum. ita languentem lácinatūq; diro cruciatu; uerba ſunt Ciceronis. Sed is. ſcilicet Dionyſius, qui fuit magnes de quo in bruto, aſſiduiſſime mecum fuit Dionyſius magnes. Quaſi dictata. Dictata dici ueluti themata atq; preſcripta uoluerunt: quæ magiſter ludi pueris prebere conſueuit, quæ non ſolum de litteris dicuntur, ſed de aliis quoq; rebus, ut dictata gladiatorum, laniſtarum, dictata gulæ ſtructorum, Iuuenalis. Donec peragat dictata magiſtri omnia. Philo. Hunc principem academiæ audiuit. M. Tullius ſtudioſe, de quo ſupra dictum eſt. Quaſi ſenilem declamationem. Philoſophicas haſce diſputationes & ſcholas intelligi uult, quæ ſunt quaſi ſeniles declamationse. Lamentátes inducunt, ut ſophocles herculem: eſchilus prometheum. Ediſcantur. Alexander magnus, ut inquit Dion. edidicit totam homeri iliada, & magnam partem odyſſeæ: Præcipit Quinti. ediſcendos eſſe electos ex ſcriptoribus locos: quoniá ita acrius memoria exerceatur: fiatq; adminiculatior: ediſcere autem tacite debemus. Ita enim facilius expeditiuſq; percipitur, poetica ſtudia adoleſcentiam agunt, ſenectutem oblectant. Delectant domi, non impediunt foris. Vitam umbratilem. quæ in umbra & otio domeſtico degitur: ita homo umbraticus a Plauto dictus trapezita, qui in umbra ſub tecto uitam agit ocioſam, artes quoq; & negotia umbratica ab euriditis nominantur, in quibus per deſidiam & ignauiam in umbra elangueſcimus. Studioſi uitam umbratilem colunt, quos libri docent in umbra & otio, ut inquit M. Tul. in oratione pro. cor. balbo. Item pro murena. Cædat inquit ſtilus gladio, umbra ſoli. A Platone educuntur ex ciuitate. Plato in libris περι τῆσ πολιτειασ ideſt de re pu. format inſtituitq; luculenta deſcriptione, qualis eſſe ciuitas debeat, ex qua cenſet ſubmouendos poetas tanq̃ dedecoratores deorum. Sic enim inquit in ſecundo. Improbe mentitus eſt Heſiodus: quando fingit, quéadmodum Saturnus cælium patrem puniuit, quę ue a filio Ioue perpeſſus eſt ipſe Saturnus, quæ qdem ſi ueta eſſent, nō tamé putaré eſſe proferenda, ſed tacenda potius. De homero paulopoſt ſic ait. Vincula Iunoni a filio indita, piectionéq; uulcani a patre, cum ille uerberate matri ſubuenire uellet, aut deorum pugnás quotcūq; Homerus ſcripſit minimæ in ciuitatæ recipere debemus, ſiue per allegoriam dicta ſint ſiue ſine allegoria. Idem in decimo poeſin inquit ex ciuitate expulimus Euſebius in preparatione euangelica, poetas ex ciuitate Platonis repudiatos eſſe tradidit, & in primis homerum propter pugnás cōtentioneſq; deoꝝ. Ob hoc Caligula imperator cū cogitaſſet de homeri carminibus abolendis, dicere ſolebat, cur ſibi non liceret, quod Platoni placuiſſet, qui eum e ciuitatæ, quam conſtituebat, eiecerit. Auguſtinus quoq; in ſecundo de ciui. dei. Cum Plato inquit ratione formaret, qualis eſſe ciuitas debeat, tanq̃ aduerſarios ciuitatis poetas cenſuit urbe pellendos. Cæterum Plato aliubi extollit poetas ſic ſcribens in tertio de legibus. Poetaꝝ genus diuinum eſt, diis agitur, & ſacros concinit hymnos, idem in. vli. Electos de poetis uerſus iuuenibus ediſcendos eſſe precipit, ut ex uariorum poetarum peritia facundi reddantur.

Dictata q:

Vmbraticus homo. Vmbratilis uita.

Poetæ ſubmoti a ciuitate Platonis.

Poetaꝝ genus diuinū

ſæclis glomerata horridis, Luctifica clades noſtro infixa eſt corpori: Ex quo liquatæ ſolis ardore excidūt Guttæ: quæ ſaxa aſſiduæ inſtilant Caucaſi. Vix igitur poſſe uidemur ita affectum nō miſerum dicere. & ſi hunc miſerū: certe dolorem malū. A. tu quidé adhuc meam cauſam agis. ſed hoc mox uidero. iterea unde iſti uerſus? non enim agnoſco. M. dicá hercule. etenim recte requiris. uides ne abūdare me ocio? A. qd tum? M. Fuiſti ſæpe credo, cū Athenis eſſes, i ſcholis philoſophoꝝ. A. uero, ac libenter qdé. M. animaduertebas igitur, & ſi tū nemo erat admodum copioſus: uerun tamé uerſus ab his admiſceri orationi. A. ac multos quidem a Dyoniſio ſtoico. M. Probe dicis. ſed is q̃ſi dictata nullo delectu, nulla elegantia. Philo & ꝓpriū numerū, & electa poemata, & loco adiungebat. itaq; poſtq̃ adamaui hanc quaſi ſenilem declamationem ſtudioſe eqdem utor noſtris poetis. ſed ſicubi illi defecerunt: uerti multa de grecis: ne quo ornamento in hoc genere diſputationis careret latina oratio. Sed uides ne poetæ quid mali afferant? lamentantes inducūt fortiſſimos uiros: molliūt animos noſtros: ita ſunt deinde dulces: ut non legantur modo: ſed etiam ediſcátur. ſic ad malam domeſticam diſciplinam, uitamq; umbratilem, & delicatá, cū acceſſerūt etiá poetæ: neruos omnis uirtutis elidūt. recte igitur a Platone ducūtur ex eá ciuitate, quam finxit ille: cū mores optimos, & optimū reipublicæ ſtatū exqreret. at uero nos, docti. ſ. a græcia, hæc & a pueritia legimus, & diſcimus

COPIOSVS. qui multa ſciret. Dionyſio Stoico: qui mortuus eſt domi Ciceronis: & cū heredé reliquit. Philo academicus. Senilem. declamationé philoſophicá. Hoc genere. philoſophico. Sed uides ne tollit opinioné poetarū, qui inducunt homines fortes eiulátes: nam niſi illos deiiceret, ſequeretur doloré malū eſſe rectæ igitur nō hoc dicit, quia legédi non ſint poetæ ſed ad cauſam ſua facit Platonis autoritaté afferre ad poetas cōtemnendos, Epicurum: & ariſtippum conſultauit: qui nec conſentanea dicunt: & poetarū opiniones confutauit: quoniá fingūt, hinc conatur. Cicero ꝓbare: doloré malum non eſſe, nam ſtoici dicunt non eſſe malum, peripatetici & academici tria genera malorum dicunt peripatetici, ſi una uirtus ponatur in altera lance, & in altera omnia bona corporis, quæ ſunt triplicia, dolorem malum eſſe non cócederes per ſylogiſmum cōditionalem probat: aut enim nulla uirtus eſt: aut dolor non eſt malum: ſi dolor eſt malū pru

OMNI BONI.

dentia eſſe nõ poteſt:nec fortitudo,nec modeſtia,nec iuſtitia,ſed uirtutes ſunt ı eſt ergo ferẽdus quod poſſit
perferri dolor probat a ſimili,ſi labor:qui ſimilis eſt dolori,conſuetudine efficitur, ut perferatur ,& a maion ſi
puer propter uſum incommoda patitur, multo magis philoſophus. Suſtinet perſonam Cicero academici
cuiuſdã cũ ſtoico diſputãtis,in quocũq; nihil uitii ẽ:malũ eſſe nõ põt,at in dolore nihil eſt uitii,ergo & cęter a.

hanc eruditionem liberalem,& doctrinam putamus.
Sed quid poetis iraſcimur? uirtutis magiſtri philoſo
phi inuenti ſunt,qui ſũmũ malũ dolorem dicerẽt.at tu
adoleſceus,cum id tibi paulo ante dixiſſes uideri: ro
gatus a me,etiam ne maius quam dedecus , uerbo de
ſententia deſtitiſti.roga hoc idem Epicurum . maius
decet eſſe malum mediocrem dolorem, quam maxi/
mum dedecus.in ipſo enim dedecore mali nihil eſſet
niſi ſequantur dolores.quis igitur Epicurum ſequitur
dolor?cũ hoc ipſum dicit ſummum eſſe malũ , dolo/
rem?quo dedecus maius a philoſopho nullum expe/
cto.quare ſatis mihi dediſti:cum reſpondiſti,maius ti
bi uideri malum dedecus,quam dolorem.hoc ipſum
enim ſi tenebis ı intelliges quam ſit obſiſtendum dolo
ri.nec tam quærẽdum eſt , dolor malum ne ſit: quam
firmandus animus ad dolorem ferendum . concludũt
ratiunculis Stoici, cur non ſit malum: quaſi de uerbo,
non de re laboretur. quid me decipis Zeno? nam cum
id ,quod mihi horribile uidetur ı tu omnino malum
eſſe neges:capior ı & ſcire cupio quomodo id , quod
ego miſerrimum exiſtimem ı ne malum quidem ſit.
nihil eſt inquit malum,niſi quod turpe, aut uicioſum
eſt.ad ineptias redis. illud enim quod me angebat, nõ
eximis.ſcio dolorem non eſſe nequitiam.deſine id me
docere.hoc doce ı doleam, nec ne doleam nihil inte/
reſſe.nunquam quicquã inquit ad beate quidem uiuẽ
dum:quod eſt in una uirtute poſitum ı ſed tamen eſt
reiiciendum.cur?aſperum eſt,contra naturã, difficile
perpeſſu,triſte,durum . hæc copia uerborũ eſt ı quod
omnes uno uerbo malũ appellam⁹:id tot modis poſſe
dicere.definis tu mihi,nõ tollis dolorẽ:cũ dicis aſpeꝝ
cõtra naturã,uix quod ferri,tolerariq; poſſit.nec mẽti
ris.ſed re ſuccũbere nõ oportebat,uerbis gloriantem:

BERO. ℂ HANC eruditionem liberalem.Extat oratio noſtra in libro orationum cõtinens laudationem poetices
& poetarum,ubi non pauca ex ſecretariis doctrinaꝝ deprompſimus,quæ indidem poteris guſtare,ſi fecerint
Diſciplinæ liberales. ad ſtomachum.Diſciplinas liberales uocamus
ut inquit Sene.quia homine libero dignæ ſũt
unum uero ſtudium ſapien'tię uere liberale eſt
quod liberum facit , ſublimem , fortem , ma/
gnanimum . Alio nomine ingenuas uocant
artes idonei ſcripto'es.Picturæ ars olim aucto
re Pli . recepta eſt in primum gradum libera/
lium,quã ĩ tota grætia pueri ingenui ante om
nia docebãtur.⸿ Sũmũ malũ dolorẽ,ut ariſtip
pus & Epicurus.⸿ Verbo de ſentẽtia deſtitiſti.
dixit ſupra.Pudet metã cito de ſententia eſſe
deiectum.⸿ In dedecore nihil mali,ecõtrario
ſtoici dedecus ſũmũ maloꝝ eſſe dicũt.⸿ Quis
dolor.Illudit epicurũ,q dicebat , dedecus nõ
eſſe malũ,niſi ſubſequeretur dolor.⸿ Cõclu/
dunt ratiũculis ſtoici.Pũgunt ſtoici quaſi acu
leis interrogatiũculis anguſtis quibus etiã,q
aſſentiũtur,nihil cõmutantur animo,& iidem
abeunt qui uenerant , & proprie ſtoicorũ eſt
Rõcinatio ſtoicorum. minutius & ſcrupuloſius rõcinari , dicunt enĩ
quod malum eſt nocet,quod nocet deterio/
rem facit,dolor deteriorẽ nõ facit:ergo dolor
nõ eſt malũ , idem.cur dolor malũ nõ ſit ı di/
cunt aſperum eſſe dolorẽ,moleſtũ,odioſum,
cõtra naturã,difficilẽ toleratu ı ſed quia nullã
ſit ĩ dolore nec fraus,nec improbitas,nec mali
tia,nec culpa,nec turpitudo , nõ eſſe illud ma
lum.Hæc qui audierit inquit alibi Cicero:ut
ridere non curet,diſcedet,tamẽ nihilo firmior
ad dolorem ferendum q̃ uenerat. Conſectaria
ſtoicorum quoq; hæc ſunt:qui prudens eſt,tẽ
perans eſt,qui temperans eſt,conſtans eſt,qui
conſtans eſt,imperturbatus eſt, qui impertur/
bãs eſt,ſine triſtitia eſt:qui ſine triſtitia eſt, bea
tus eſt,ergo prudens beatus eſt:ſed talibus col
lectionibus ſtoicorum peripatetici alacriter re
ſpondẽt, & natura ſenſus mores repugnant.
⸿ Quaſi de uer.Ex rebus timiditas,non ex uo
cabulis naſcitur,ut in quarto de finibus traditum eſt. Item ſtoici negant bonum eſſe diuitias.prepoſitum eſſe
dicunt:quod uerbum maius eſſe uidetur,q̃ bonum,Præpoſitum enim appellatum ex eo ı quod preponatur
aliis.Itaq; Mar. Piſo dicebat plus tribui diuitiis a ſtoicis,qui eas in prepoſitis ponerent q̃ ab Ariſtotele,qui bo
Reiectãea. num eſſe diuitias fateretur.⸿ Sed tamen eſt reiiciendum:ſtoici morbum egeſtatem:dolorem:non appellant
Reiectanea unde. mala:ſed reiectanea,Ariſtoteles reliquiq; Platonis alumni:omnia:quæ contra naturam ſunt, appellant mala.
Itaq; Zeno.& ſtoici cum Ariſtotele:& illis re conſentiunt:uerbis diſcrepant . Nam quid aliud ſunt reiectanea
q̃ mala ex eo dicta,quod reiiciantur repellanturq; tanquã noxia.Et conſequenter mala ; latini modo reiecta/
Reiecta. nea:modo reiecta,modo relationes appellant:quæ ſtoici græce dicunt ἀποπροηγμένα.⸿ Tu mihi.
apoſtropha eſt ideſt ſermonis a uerſio ad ſtoicum Zenonem.⸿ Re ſuccumbere.Olim quidam nobilis in ſtoi/
ca diſciplina philoſophus egra egritudine oppræſſus decumbebat:doloribuſq; afflictabatur dicitq; id tẽpo
ris uidere congredientes compugnanteſq; philoſophum & dolorem:tunc e ſectatoribus tauri philoſophi iu/
uenis in diſciplinis philoſophie non ignarus:ſi tanta inquit doloris acerbitas eſt ı ut contra uoluntatem cogat
Dolor indifferens. hominem ad gemendum:cur dolor apud ſtoicos indifferens eſſe dicitur ı non malum ? cur deinde aut ſtoi/
cus homo cogi aliquid poteſt ı aut dolor cogere : cum & dolorem ſtoici nihil cogere : & ſapientem ni/
hil cogi poſſe dicant.

BERO.

Sorites acerũus.

Adiaphora

¶ D V M nihil bonum:niſi qd honeſtũ.ſtoici dicũt bonũ oẽ laudabile:laudabile aũt omne honeſtũ. igitur omne bonũ honeſtũ.Ille quoq; ſorites:qd arguméti genus aceruatio:ſiue aceruus latine dr̃ ſtoicoꝝ eſt:qd bonũ ſit id eſſe obtabile:qd optabile id honeſtũ.igiẽ omne bonũ honeſtũ Dogma ſtoicoꝝ eſt.nihil aliud eſſe uere & ſimplr̃ bonũ:niſi honeſtũ:nec aliud qcq̃ malũ niſi turpe:reliq̃ oĩa:q̃ in medio forent ac neq; honeſta eſſent:neq; turpia:neq; bona eſſe neq; mala decrerũ eſt:q̃ græce Adiaphora dicunẽ:latinæ indifferẽtia. in qbus uoluptas & dolor reponunẽ.¶ Quæ aſpernaẽ in malis.Ariſtoteles & platonici bona appellãt oĩa,q̃ ſm naturã ſint:q̃ aũt cõtra,mala.

dum nihil bonũ niſi quod honeſtũ,nihil malũ niſi qd turpe.optare hoc qdẽ eſt:nõ docere. illud & melius, & uerius:omnia q̃ natura aſpernaẽ,In malis eſſe : quæ aſciſcat,in bonis.hoc poſito,& uerborũ concertatione ſublata,tantũ tamen excellet illud,quod recte amplexantur iſti:quod honeſtũ,quod rectum , quod decorum appellamus:quod idem interdũ uirtutis nomine amplectimur:ut omnia præterea q̃ bona corporis, & fortunæ putãtur:perexigua,& minuta uideãtur:ne malũ quidẽ ullũ:nec ſi unũ in locũ collata omnia ſint, cum turpitudinis malo comparãda.quare, ſi ut initio conceſſiſti:turpitudo peius eſt q̃ dolor:nihil eſt plane dolor.nã dum tibi turpe,nec dignũ uiro uidebitur gemere,eiulare,lamentari,frãgi,debilitari,dolere: tum dignitas,tum decus aderit:tuq; in ea intueberis:te continebis:cedet ꝑfecto uirtuti dolor:& animi inductione langueſcet.aut enim nulla uirtus eſt: aut contẽnendus eſt omnis dolor.Prudentiã ne uis eſſe?ſine qua ne intelligi ulla uirtus põt.quid ergo?ea patieẽ ne te qcq̃ facere nihil proficientẽ,& laborantẽ? an tẽperãtia ſinet,te immoderate facere quicq̃?an coli iuſtitia poterit,ab hoĩe propter uim doloris , enuntiante cõmiſſa, prodente conſcios, multa officia relinquente ? quid

Decorum.

¶ Verboꝝ cõcertatione.uerbi controuerſia.ut ait alibi M.Tul.& ab Auguſtino libro.ix.de ciui.dei repetitũ eſt. Iã diu torquet hoĩes græculos cõtentionis cupidiores q̃ ueritatis.¶ Iſti.ſtoici.¶ Decoꝝ appellamus.græce ꝓponi diciẽ:quod latine decorũ Cuius uis eſt ea.ut ab honeſto nõ queat ſeparari:nã & quod decet honeſtũ eſt : & quod honeſtũ eſt decet.Decoꝝ ait Mar.Tul.de officiis ſcribens id eſſe qd cõſentaneũ ſit hoĩs excellẽtiæ:quod ad prudentiã:ad fortitudinẽ:ad iuſtitiã:ad tẽperantiã ꝑtinet:& in omni honeſtate uerſatur.Eſt & decorũ:quod & poetæ ſequũtur:cum id quod quaq; perſona dignũ eſt : & ſit & diciẽ.Ambroſius libros officioꝝ a decoro auſpicatur quod in canonicis ſcripturis primo loco conſtituitur:ex quo eſt illud. Te decet hymnus deus in ſyon. ¶ Nec cũ turpitudinis malo comparanda: quod turpe eſt. Id ſummũ malũ:& ſolũ dicunt eſſe ſtoici:in tantum:ut dolor collatus cũ turpitudine in medio loco ſit:q apud illos adiaphoron.i.indifferẽs eſt.¶ Te cõtinebis.ſapiẽs ne qd faciat indecoꝝ.nõ ſuccũbet dolori.nõ eiulabit:nõ lamẽtabiẽ.Hic ſcribit Au.gel.qd ſtoicus pħus grauiter egrotãs ꝑpetiebaẽ duce rõne.& cohibebat coercebatq; ĩtra ſe uiolẽtias effrenati doloris nullos eiulatus:nullas cõploratiões:nec ullas qdẽ uoces indecoras edebat.¶ Aut.n.nulla uirtus.ẽ aũt uirtus igiẽ contẽnendus dolor.argumentũ eſt:quod dialetici diſiunctũ dicunt:oĩa aũt:q̃ diſiungũtur:pugnãtia inter ſeſe eſſe oportet.¶ Prudẽtia.uirtus habet partes quattuor.prudentiã:iuſtitiã:fortitudinẽ:tẽperantiã.Prudẽtia eſt rerum bonaꝝ & malaꝝ & utrarũq; ſcientia:iuſtitia eſt habitus animi cõmuni utilitati cõſeruata : ſuã cuiq; tribuens dignitatẽ.fortitudo eſt cõſiderata periculoꝝ ſuſceptio.& laborũ perpeſſio.Temperantia eſt rationis in libidinẽ atq; in alios nõ rectos impetus animi firma & moderata dominatio.Socrates oẽs uirtutes putabat eſſe prudentias.impoſſibile eſt inquit Ariſtoteles prudentẽ eſſe quẽpiam:niſi ſit bonus.prudentis eſt bene cõſulere: Anaxagorã & thalen:& id genus philoſophos ſapientes eſſe dicunt:ſed non prudentes : quia propria commoda ignorabant.Plato ait in legibus prudentiã omniũ uirtutũ ducẽ eſſe:dicitur græce φρονῆ inde eſt illud feſtiuiter a Plauto prolatũ in truculento.Quæ hic habet phronesium omnem ex pectore emouit e meo phroneſim.¶ Temperantiã.græce dicitur ſophroſine quæ phronoſeos.ideſt prudentiæ ſalus & conſeruatio/ nem:ut ait Plato in cratylo.tẽperantia maxime cõtinetur:eluceſcitq; decoro.¶ Iuſtitia:græci diceoſynem uocant:quod ſignificat iuſti intelligentiam:ſine quaquit ſunt regna:niſi magna latrocinia.hęc una uirtus eſt : ut alibi ait Mar.Tullius.omniũ domina ac regina uirtutum οὔτε ἕσπερος οὔτε ἑῷος οὕτω θαυμαστός. neq; heſperus neq; lucifer ita mirabilis.¶ Enunciante commiſſa.archana:q̃ fidei noſtræ cõmiſſa ſunt,minime enuncianda inuulgandaq; ſunt.Id enim eſſet contra iuſtitiã.Hinc illud oratianũ memoria dignũ.Archanum: nec tu ſcrutaberis ullius unq̃:cõmiſſum ue teges:& uino tortus & ira.

Partes uirtutis quæ.

Philoſophi ſapientes non prudentes.

Sophroſyne.

Diceoſyne

Arcana nõ inuulgãda.

¶ O P T Are a diis immortalibus:omnia q̃ natura ſpernant in malis ſunt at dolorẽ natura ſpernit ergo malũ dolor dicunt peripatetici.¶ Turpitudinis. turpitudo uitiũ:nihil malũ niſi quod turpe:dolor nõ eſt malũ:non ergo turpe.¶ Aderit.auxilio erit.¶ Cedet profe.uir.nam peripatetici dicunt:ſi uirtus in altera lance ponatur illam magis perpenſuram q̃ omnia incõmoda uel cõmoda corporis.¶ Indutione ueſtimẽto:omnia mala turpia ſunt.dolor non eſt malũ.non ergo dolor eſt turpe.¶ Intellige quidã:ſtoice loquiẽ:qui uolunt : q unã uirtutem habeat:omnes habere.¶ Quid ergo quicũq; nihil proficit:fruſtra laborat nõ ergo eſt prudentia ubi dolor:quicũq; prodit cõmiſſa & conſcios:officiũ deſerit:& iuſtus nõ eſt.at dolor ſępe numero cogit cõmiſſa prodere.ergo ubi dolor:non iuſtitia. Virũ,nam a uirtute dicitur uir.quicũq; dolori cedit:fortitudine caret: qui aũt unam uirtutem amittit:omnes amittit ſicut qui unam habet:omnes habet.

OMNI BONI.

Vir unde dicatur.

fortitudini, comitibuſq; eius, magnitudini animi, grauitati, patiētie, re℞ hūana℞ deſpiciētiæ, q̄uo reſpōdebis? afflictus ne, & iacēs & lamētabili uoce deplorās, audies o uirū fortē. te uero ita affectū, ne ui℞ qdē quiſq̄ dixerit. amittēda igiť fortitudo eſt: aut ſepeliēdus dolor. Ecqd ſcis igitur. ſi qd de corinthiis tuis amiſeris: poſſe habere te reliq̄ ſuppellectilē ſaluā? uirtutē aūt ſi unā amiſeris: & ſi amitti nō pōt uirtus: ſed ſi unā cōfeſſus fueris te nō habere: nullā eſſe te habitu℞? nū igitur fortē uirū, nū magno animo, nū patientē, nū grauē, nū hūana cōtēnentē potes dicere aut Philoctetā illū, q̄ te .n. malo dicere. ſed ille certe nō fortis: q iacet in lectulo hūido: q Eiulatu, q̄ſtu, gemitu, fremitibus Reſonādo, multū flebiles uoces refert. nō ego dolorē, dolorē eſſe nego. cur.n. fortitudo deſideraret? ſed eū opprimi dico patiētia: ſi modo eſt aliq̄ patientia. ſi nulla eſt: qd exornamus philoſophiā? aut qd eis noīe glorioſi ſum⁹? pūgit dolor. uel fodiat ſane. ſi nudus es: da iugulū. ſin tectus uulcaniis armis, id eſt fortitudine: reſiſte. hæc.n. te, niſi ita facies, cuſtos dignitatis relinq̄t, & deſeret. Cretū qdē leges, q̄s ſiue Iuppiter, ſiue Minos ſanxit de Iouis qdē ſnia, ut poetæ fuerūt: itēq; Licurgi, laboribus erudiunt iuuentutem, uenando, currendo, eſuriendo, ſitiendo, algendo, æſtuando. Spartæ uero

BERO. ℂ FORTitudini. Andriā græci appellāt. ⁋ Comitibuſq; eius. M. Tul. in ſcdo rhetorico℞ fortitudinis partes ait eſſe magnificētiā, fidētiā patiētiā pſeuerātiā. circa timorē & audaciā fortitudo μεσότης ἐστὶν mediocritas ē: ut inqt Ariſtoteles ī ſcdo ethico℞. Ita affectū. lamētabili uoce lamētantē: & dolori ſuccūbentē. ⁋ Ne uirū qdē. hoc noīe nō ſexus: ſed uirilitas plane & robur ſignificať. ⁋ Ecqd. nōne: nūqd interrogatiue legendū. ⁋ Si qd de corinthiis amiſeris. ſenſus eſt: ſi unius uaſculi ex corinthiis uaſis iactura facta ſit: reliq̄ ſuppellex nō amittitur. ſed in uirtutibus ſecus eſt: una.n. amiſſa oēs amitti dicunť: q.n. unā uirtutē hēt: ut philoſophi tradūt: oēs habet. Sūt.n. inter ſe iugatæ copulatæq; ut diuīgi nō poſſint: ſicut & diſcipline. M. Tul. in oratione ꝓ archia: &.n. oēs artes: q̄ ad hūanitatē ptinēt: hāt quoddā cōe uinculū: & q̄ſi cognatione q̄dā inter ſe continenť. Victruuius tradit oēs diſciplinas īter ſe cōiūctionē re℞ & cōmunicationē hēre ex quo encyclios ſiue encyclopedia dř a græcis doctrina℞ orbis conſtans ex mēbris pluribus. uti corpus bñ cōpactū q̄uo āt intelligi poſſit q unā uirtutē habuerit: oēs hēre: & oēs deeſſe: cui una defuerit: docet diuus Auguſti. in epiſtola ad Hieronymū ſcribēs. quid prudētia: nec ignaua: nec iniuſta: nec intemperās pōt eſſe. Nā ſi aliqd ho℞ fuerit: prudentia nō erit. porro ſi prudētia tūc erit: ſi & fortis: & iuſta: & tēperās ſit: pfecto ubi fuerit ſecū habebit cæteras. Sic & fortitudo imprudēs eſſe nō pōt: uel intēperās: uel iniuſta. Sic tēperātia neceſſe eſt ut prudēs fortis & iuſta. Sic iuſtitia nō eſt: niſi ſit prudēs fortis: tēperās. ita ubi eſt una uera, aliq̄ ea℞ & aliæ ſilr adſunt. ubi aūt aliç deſunt: uera una illa nō eſt: ēt ſi aliquo modo ſilis eſſe uideať. Hoc eſt qd ſenſit Ariſtoteles. in. vi. ethico℞: cū ait. Simul cū prudētia oēs uirtutes exiſtimāt. hæc aūt inter phos cōſtant. ſed opinio popularis ſeiungit. & ita uulgus loquitur: ut alios fortes: alios prudētes. alios iuſtos. alios tēperatos dicat. ex ſnīa uulgi eſt iuſtitiā ſine prudentia multū poſſe, ſine iuſtitia nihil ualere prudentiā. De uaſis corinthiis & ære corinthio: quod mixtura auri & argenti precioſiſſimum fuit. copioſiſſime ſcripſimus in ſecundo tranquilli cōmentario. Auguſtus dictus eſt corinthiarius: quod corinthiorū præcupidus foret. Mar. Tullius in oratione pro roſcio ametino. Domus chryſogoni referta uaſis corinthiis & deliacis. ubi annotandū eſt: deliaca dici uaſa ex ære præcioſa ab inſula delo: ubi fuit prima nobilitas æris. Plinius in. xxxiiii. Antiquiſſima inquit æris gloria deliaci fuit mercatus in delo cōcelebrante toto orbe. Ex ære deliaco fiebant pedes triclinio℞: fulcraq;. Romæ fuit ſimulachrum Iouis ex deliaco ære in capitolio. ⁋ Philoctetam illum. quem ſcilicet induxit ſupra ex dolore uulneris gementem & eiulantem. ⁋ Ille. philocteta. ⁋ In lectulo humido. philocteta iacuit in ſpelunca decimum annū gemebundus & querībundus. ⁋ Eum. dolorē. ⁋ Opprimi. uinci: cohiberi. ⁋ Si nudus es. metaphoricos: ſi nullis philoſophiæ adminiculis ſubnixus: nullo robore ſceptus. ⁋ Vulcaniis armis. Permanet in tranſlatione: ſicut enim arma uulcania achillem tegebant: tutabanturq; impetu telorum hoſtilium: reddebantq; impenetrabilem: ita fortitudo & documenta philoſophorum uice armorum muniunt nos & ſępiunt aduerſus impetum & turbinem doloris impetentis. Arma a uulcano: ut therydi gratificaretur fabrefacta fuiſſe achilli inuicta: pręcioſa: cęlata contra tela troianorum canit homerus Smyrneus in iliade. Homerus uero mantuanus & ipſe luculenter ſcripſit in ęneide uulcanum: ut morem gereret ueneri: feciſſe arma eneæ & pulchritudine & firmitudine niſenda contra tela latinorum. ⁋ Cretum leges. Plato in primo de legibus cretenſium leges cumprimis probari tradit tanq̄ effectrices beatitudinis eum rectæ ſint conditæ. uel a Ioue ut apud eundem aſſerit Clinias cretenſis. uel a minoe: quem ferunt per nouennium habuiſſe collocutionem cum Ioue patre: ex cuius monitis leges cretenſibus conſtituerit ſaluberrimas. Strabo auctor eſt: Minoē ſolertiſſimum legum latorem extitiſſe: qui ciuilibus inſtitutis ad manſuetiores uiuendi titus perduxit cretenſes; poſitaq; in medium decreta ſingula ab Ioue ea ferre commentabatur. Hunc primum minoa ſectatus alter minos: ut aiunt: nouem per annos in antro Iouis immoratus quaſdam leges condidit: quæ conſulta & ſanctiones Iouis eſſe differeret. Sunt qui Minoem inſulæ cretæ dicant hoſpitem: ſunt qui indigenam. Illud inter omnes cōſtat: cretam optimis inſtitutam legibus fuiſſe: eiuſq; ſectatores fuiſſe grecos. Imprimiſq; lacedæmonios unde creditum eſt: mores cretenſes magna ex parte laconicos eſſe. Ephorus & reliqui prodiderunt: cretenſes.

Encyclios Encyclopedia.

Cum prudētia oēs uirtutes.

Deliaca uaſa quæ.

Arma uulcania.

Leges cretū conditæ a Minoe.

ab ineunte pueritia armis ac laboribus exerceri ſolitos calorem & frigus & aſpreta uiarum facile commentes. In pugnis plagas toleráter ferre, ab arcu ſagitas excutere, ſaltationé armatam, quę imago erat rei bellicæ freq́uéter ſaltare, quá pyrricá uocát, de qua apud Tráquillú ſatis multa. Lycurgus olim peregrinator í cretá profectus eſt: ubi a Thalete muſico & iuriſcóſulto ęductus fuit, quonámodo primo qdem rhadamantus, deinde minos leges mortalibus dederint, tú egyptú petens. gentis illius iura didiciſſe fenur: q cú ruſus lacedæmoniam in patriá rediret ad ordinádas leges incitatus appolliné delficú cóſulit. Indeq; inſtituta deferens códidit leges magna ex parte cóſimiles legibus cretenſium, q̃ ῥῆτραι: ideſt retræ appellantur tan q̃ oraculo ſancitæ. Rhetræ.

℄ HVMIDO: lachrymoſo: quicunq; dolori cedit: impatiens eſt, ſi impatiens non fortis, ſi non fortis, nulla eſt uirtus ubi dolor. ℄ Nudus: qui nullam habet patientiam: ab auctoritate probat, quæ in conſuetudinem, tranſit, minos legem cretenſibus iuſſu iouis inter cæteras leges dedit, ut pueri dolorem perferre aſueſcerent. ℄ Leges: licurgi. apud lacedæmonios. ℄ Spartæ lacedæmonæ.

OMNI BONI. BERO.

pueri ad aram ſic uerberibus accipiuntur: ut multus e uiſceribus ſanguis exeat, nónunq̃ etiá, ut cú ibi eſſem, audiebá, ad necem: quorum nó modo nemo exclamauit unquá: ſed ne ingemuit quidem. quid ergo? hoc pueri poſſunt: uiri non poterunt? & mos ualet: ratio nó ualebit? intereſt aliquid inter laborem, & dolorem. ſunt finitima omnino: ſed tamé differunt aliquid. labor eſt functio quædam uel animi uel corporis grauioris operis, & muneris. dolor autem motus aſper in corpore a ſenſibus alienus. hæc duo græci illi, quorú copioſior eſt lingua, quá noſtra, uno nomine appellant. Itaq; induſtrios hoíes, illi ſtudioſos, uel potius amátes doloris appellant: nos cómodius laborioſos. aliud eſt enim laborare: aliud dolere. o uerború inops interdú, qbus abundare re ſemper putas, græcia. aliud inquá eſt dolere: aliud laborare. cum uarices ſecabantur C. Mario: dolebat cum æſtu magno ducebat agmen: laborabat. eſt inter hæc quædam tamen ſimilitudo. cóſuetudo ení laború, perpeſſioné dolorum efficiet faciliore. itaq; illi, qui Græciæ formam rerum publicarum dederunt: corpora iuuenum firmari labore uoluerunt

℄ PVERI ad aram: apud ſpartanos pueri uirgis ceſi totum dié in ara. Dianæ cognoménto orthiæ ad morté uſq; hilares ac lęti pferunt plagas, qui ex ipſis diutius uerbera tollerauit, tá illuſtris clarusq; habeť, q̃ q maxime hi græco uocabulo dicútur uomonices. i. ſ ara cótendétes. Dimicatio ipſa græce uocať. διαμαστιγωσις: ideſt diflagellatio, q̃ ſingulis annis fit, auctor Plutarchus in apohthematis laconicis. Seneca, Hieronymus, & ceteri meminerunt laconicę tolerátiæ. ob hoc ab Oratio diciť optimo epithero patiés lacedæmó. Emilius probus. Lacedęmoniorum inquit moribus ſumma uirtus in patiétia ponebať. Scribit Seneca, qd lacedæmonii liberorú ſuorum indolé experiunť publice uerberibus admotis, illoſq; adhortantur, ut ictus flagellorum fortiter pferant, & laceros ac ſemianimes rogát perſeueráter uulnera prebere uulneribus. ℄ Mos ualet. inſtitutum, conſuetudo lacedæmoniorum cómunis conſenſus mos eſt, qui inueteratus conſuetudiné facit ut Varro, Seruiuſq; declarát. ℄ Græci uno nomine appellant. apud græcos πονος dicitur labor & dolor. cú inter laboré & dolorem diſcriminatio ſit, í hoc itaq; uberior plenior q; eſt latina quá græca lingua ℄ Amátes doloris. φιλοπονους dicunt græci, quod ſignificat amantes ſtudioſoſq; laboris. φιλοπονια dicitur amor laboris. ℄ O uerborum inops: græcia. M. Tullius: q pomeriú latinæ linguæ ptulit, q romanum eloquium augeret locupleťare, illuſtrare p uirili parte contédit, in primo de finibus ſentit ac profitetur, latiná linguá non modo nó inopé, ut uulgo putabatur, ſed locupletioré etiá eſſe q̃ græcá, tamé conſtat inter ſcriptores græcam linguá diuitioré, affluétioremq; eſſe q̃ latiná, adeo ut meriro dixerit Lucretius. Patrii ſermonis egeſtas, & Seneca in æpiſtolis moralibus. Quáta nobis uerborum paupertas, immo egeſtas ſit, nunq̃ magis q̃ hodierno die intellexi, & Hieronymus in pręfatione Euſebii chronicorum. Significatú eſt inquit aliquid unius uerbi proprietate, nó habeo meú, quo id efferam, & dum quæro implere ſététiá, longo ambitu uix breuis uiæ ſpatia cóſummo. Quintilianus quoq; teſtať, copia nos a græcis uinci. ℄ Cú uarices ſecabantur. Docet exemplo marii, quæ differentia ſit inter dolere & laborare. Varicoſum fuiſſe marium hiſtorici teſtantur, & auctor eſt Plutarchus, cum utroq; in crure uarices patereť eum ſolutum crus medico alterum ſecandum præbuiſſe, neq; ullo ſuſpirio emiſſo ſectionem conſtanter pertuliſſe, ſed cum medicos iam tranſitú faceret ad uarices alterius cruris ſecádas recuſauit inquiens. οὐκ ἐκεῖνα τοῦ ἐπανορθώματος τὴν ἀλγηδόνα ἀξίαν: ideſt curationem non eſſe dignam eo dolore, Plinius in. xi. ſic refert. Varices in cruribus uiro tantum, mulieri raro. Caium marium, qui ſepties conſul fuit: ſtantem ſibi extrahi paſſum unum hominem. Oppius auctor eſt, ſunt autem uarices uenæ in ſuris inflexe ac obtortæ, græci κίρσοι uocát. Marcus Tullius uaricoſus fuit. Qui uelandarum uaricum gratia togam ad calceos uſq; demiſiſſe traditur, auctor eſt Auicena uarices accidere curſoribus, & onera baiulantibus, & diu ſtantibus. Hinc eſt illud ſatyrici poetæ. Varicoſus fiet aruſpex, ex grandi ſcilicet conſiſtitione, & quaſi quadam ſtabulatione, ac longo ſtatu, Varices in quorundam uentribus innaſci teſtis eſt Cornelius celſus, qui uarices aduri præcipit, ſi recta eſt uena: ſi uero curua eſt, & uelut in orbes quoſdá implicatur: utilius excedi, a quo uarices maſculino genere dicúntur, alii fœminino uſurpát. Iulius firmicus in. viii. Matheſeos tradit uaricoſos fieri, qui habuerint horoſcopum in ſexta parte ſagittarii. Itaq; illi. Minos rhadamantus. lycurgus, ſolon: aliiq; nomothetæ ideſt conditores legum ſignificantur.

Vomóices. Diamaſtigoſis.

Latina lingua locupletior græca. Patrii ſermonis egeſtas. Varices fecuit marius. Varices qd ſint. M. Tullius uaricoſus.

OMNI BONI.

¶ CARAM: dianæ: cui ſolebat immolari ſanguine humano, deinde quia in mane uiſum eſt: effectum ut pueri cederentur a ſimili. Si inſtitutum erat ut labores perferrent: & a minori ſi pueri pferunt multo magis philoſophi debent proferre. Græci illi. hyronia. ¶ Induſtrios: laborioſos, ſtudioſos laboris ſignat: nō doloris. ¶ Marino. qui cum uaricibus laboraret: ſibi unam tibiam recidi permiſit:

BERO.

¶ SPARTIATAE in fœminas. trāſtulerūt Ex iſtituto lygurgi uirgines ſpertanæ corpora curſibus: ac luctationibus, ac diſcorum iaculorumq; iactibus exercebant, ut ριξωσισ: id eſt radicatio gignendorum filiorum robuſtior fieret: & pulchre germinaret.

quod Spartiatæ etiā in fœminas tranſtulerūt: quæ cæteris in urbibus moliſſimo cultu parietū umbris occulunť. illi autē noluerunt nihil hoꝝ ſimile eſſe apud Lacænas uirgines: qbus magis paleſtra, eurotas, ſol, puluis, labor, militia, ī ſtudio eſt, q̄ fertilitas barbara. ergo his laborioſis exercitationibus, & dolor ītercurrit. nō nunq̄. impelluntť: feriuntť: abiiciunť: cadunt: & ipſe labor quaſi callū quoddā obducit dolori. militiā uero noſtram dico, nō ſpartiataꝝ, quorum procedit ad modum, ad tibiam: nec adhibetur ulla ſine anapeſtis pedibus hortatio. noſtri exercitus primum unde nomen habeant uides: deinde qui labor, quantus agminis.

De paleſtra lacenarū fœminarū: quæ nudæ in gimnaſio luctabantur: affatim ſcripſimus ſuper illa propertiana elegia: cuius initium eſt. Multa tuæ ſparthę miramur dona paleſtræ. Præcipit Pla. in qnto de repub. Mulieres exercendas eſſe gimnaſtica: cum omnium operum natura compos ſit fœmina. ¶ Eurotas. fluuius eſt, qui prope lacedæmonem fluit, in quo natando exercebantur: & ſudorem diluebant: ſicut romani poſt exercitationem campeſtrem deſiliebant in tyberim cauſa abluēdi pulueris ac ſudoris. ¶ Fertilitas barbara. græce dicitur πληθμονην των βαρβαρων fertilitas & opulētia barbarorum. ¶ Quaſi callum obducit.

Occaleſcere. Occalleſcere uerbū uetus eſt: quod ſignificat callū obducere. Plautus. Coſtæ occalluere plagis. Marcus Tullius in æpiſtolis. Conſuetudo diuturna callum, iam obduxit ſtomacho meo, De callo aprugno: de callo in cibis affatim apud Suetonium: fauces gulonum oppido quam decenter a Seneca dicuntur occalloſæ,

Fauces occaloſe. tanquam callum obduxerint ex cibis ardentibus aduerſus ſenſum feruoris cibalis, qui uix ſuffrenat gulam helluonum magis ardentem, q̄ ardeat ferueris obſonium. ¶ Procedit ad modum ad tibiam.

Ad tibias acies laconica. Tucidides lacedæmonios tibiarum modulis in præliis uſos eſſe refert, ut moderatiores, modulatioreſq; fierent: quod tibicinis numeris temperatur, igitur cū procinctæ claſſes erant, & inſtructa acies, ceptūq; in hoſtem progredi, tibicines inter exercitum poſiti canere inceptabant. Ea ibi ꝓtentione: tranquilla & uenerabili quadam quaſi militaris muſicæ diſciplina, uis & impetus militum, ne ſparſi diſpalatiq; ꝓruerēt, cohibebatur. Ariſtoteles autem in ꝓblematis morem illum ingrediendi ad tibiarum modulos ꝓlii inſtitutum eſſe a lacedæmoniis ſcripſit ἵνα τοὺς δειλοὺς ἀσχημονοῦντας γινώσκωσιν id eſt ut timidos minus honeſte agētes cognoſcant. In hāc ſententiam ait Valerius maximus. Spartanæ ciuitatis exercitus non ante ad dimicandum deſcendere ſolebat, q̄ tibię cōcentu & anapeſti pedis moduſo cohortationis calorem animo traxiſſent. Vegeto & crebro

Anapeſtus. ictus ſono ſtrenue inuadere hoſtem admoniti. Eſt autem anapeſtus: ut grāmatici docent: pes coſtans ex duabus ſyllabis breuibus & longa, ut nebulæ, quem græci antidactilum nominant: quaſi dactylo contrarium dictus. παρὰ τὸ ἀνάπαίειν quia repercutit dactylum ſono reciproco.

Atidactylus. ¶ Vnde nomen habeat. exercitus: ut interpretatur. Marcus Varro. dictus ex eo quod exercitando fit melior. Vegetius in ſecundo, numerus militum exercitatur.

Exercitus unde. Vnde ex re ipſa atq; opere exercitus nomen accepit, ut ei nunquam liceret obliuiſci: quod uocabatur. Docet idem Vegetius: romanos milites tam ueteranos quam tyrones exerceri ſolitos ad omne genus armorum. omnes enim artes iugibus exercitiis proficiunt, cuncta exercitatione conualeſcunt: ut merito dictum ſit quotidiana exercitia ad ſanitatem plus prodeſſe quam medicos. Armorum doctores & magiſtros

Tactici. græci tacticos appellant: dictio mendoſa apud Vegetium, nam pro tacticos atticos legitur perperam. ¶ Quantus labor agminis. Agmen dicitur exercitus incedens qua in re cuſtodiendum eſt ex militari diſciplina, ut omnes milites incedendi ordinem ſeruent, quadrato agmine ibat romanus exercitus: quod pro loci

Militaris gradus. ratione mutandum, militaris gradus dicitur. quo. xx. milia paſſuum horis quinq; conficiuntur.

Plenus gradus. plenus autem gradus citatior eſt: quo totidem horis. xxv. milia peragenda ſunt. Et ita in militari gradu quatuor milia, in pleno gradu, quinq; milia per ſingulas horas ſupputantur.

OMNI BONI.

¶ MILITIAM uero. a conſuetudine oſtendit: uinci conſuetudine laborem. nam quid patientius milite romano: qui uallum, & uictum. v. dierum, & arma ſua ferebat, & niſi cum hoſtibus congreſſi eſſent: inter ſe

Labor aſſuetudine uincitur. concurſabant: argumentum, ergo a minori eſt, uinci dolorem patientia & conſuetudine, quod probat per inductionem, inducit enim tragœdum quendam deſcribentem ueteranum euntem ad medicum ita ut nihil doloris ſentire uideatur, præterea muliercula inediam duorum dierum perpeti, & uenatores ſumma hyeme in montibus frigus perpeti: & ſumma ęſtate calorem quodcunq; laudabile eſt malum non eſt, ſed nemo eſt, qui hominem perferentem dolorem non laudat, non ergo malum, quodcunq; etiam prebet cauſam laudis, non eſt malum, uirtus duo ſignificat quę oppoſita uitio eſt & fortitudinem per excellentiam: a uiro dicimus uirtutem: Redit ad epicurum: qui dicit ſi ſummus dolor eſt: breuis eſt & maxime uoluptuoſum: nec definit quicquā, quid ſit ſummus dolor, nec aliud quicquam eum igitur qui nihil definiat, relinquit. ¶ Exercitus. ab exercitando. ¶ Agminis. multitudo eſt incendentis exercitus.

ferre plus dimidiati mēſis cibaria: ferre ſiqd ad uſum uelint: ferre uallū. nā ſcutū, gladium, galeam, in onere noſtri milites non plus numerant, q̃ humeros, lacertos, manus. arma enim mēbra militis eſſe dicūt. quæ quidem ita geruntur apte, ut, ſi uſus foret, abiectis oneribus, expeditis armis, ut mēbris pugnarē poſſint. quid exercitatio legionum? quid ille curſus, concurſus, clamor, quanti laboris eſt? ex hoc ille animus in prælijs paratus ad uulnera. adhuc pari animo inexercitatum militē: mulier uidebitur. cur? tantū intereſt inter nouū & ueterē exercitū: quantū experti ſumus. ætas tyronū plerūq; melior. ſed ferre laborē, cotēnere uulnus, cōſuetudo docet. quin etiā uidemus ex acie efferri ſæpe ſaucios: & quidē rudem illum, & inxercitatū, quamuis leui ictu, ploratus turpiſſimos edere. at uero ille exercitatus, & uetus, ob eamq; rē fortior, medicū modo requirēs a quo obligetur. O patrocles (inquit) ad uos adueniens auxilium & ueſtras manus peto. Priuſquā

BERO.

℄ FERRE cibaria. Pōdus baiulare uſq; ad. lx. libras: & iter facere gradu militari tyrones cogebāt, ut ī expeditionibus facilius annonā & arma portarēt, qđ antiquos milites factitaſſe tradūt idonei ſcriptores: & teſtis eſt Virgili. q ait ī georgicis. Nō ſecus ac patrijs acer Romanus ī armis. Iniuſto ſub faſce uiā cū carpit & hoſti. Ante expectādū poſitis ſtāt ī agmine caſtris. Vbi expoſuit Seruius. Iniuſto ſub faſce, ſub magno onere. Magnū aūt onus dici pp arma alimēta: uallū. Liuius in tertio refert q̄ntū cincinatum dictatorē iuſſiſſe: ut milites adeſſent in cāpo marcio ante ſolis occaſum armati cum cibarijs quiſq; in quinq; dies coctis: uallisq; duodenis: ſeniores uero ut coquerēt cibaria militi uicino dū is arma paraſt, uallūq; peteret. ⁋ Dimidiati mēſis. q̄ndecī dieꝝ. Quę differētia ſit iter dimidiatū & dimidiū docet Au. Ge. ī tertio: & nos alibi explicauimus. ⁋ Scutū: galeā. Murus dicebāt apd priſcos pedeſtris exercitus, p̄ter ſcuta: cataphractis galeiſq; fulgebāt. Eſt autē cataphracta lorica ſiue thorax. Vnde cataphracti equites dicti, & cataphractarij. De quo apud Propertiū in eo uerſu. Stat cataphractus equo. Cataphractę naues apud thucididē p̄tectis nauibus: arma autē p mēbris hēbanſ a militibus romanis: qa ſicut nulli onerosa ſunt ſua ipſius mēbra: ita illis onerosum nō erat arma geſtare, hinc illud ſilij. Pro membris arma fuerunt. ⁋ Clamor. Mos græcorū fuit ſilenter inire pugnā ac cōſpirato tacitu nitibundi. Ex quo eſt illud homeri. Aſt ibāt taciti ſpirātes robur achiui. Cōtra romani cū clamore aduerſus hoſtes cōgrediebātur: quē clamorē barritū uocant. q nō prius debet attolli: q̄ utræq; acies ſe iunxeſint Au. gellius. Quid ille uult ardentiſſimus clamor militū romanoꝝ, quē in cōgreſſibus p̄lioꝝ fieri ſolitū ſcriptores annaliū annotauerunt, cum ad manus uētū eſt, tū iam e p̄pinquo hoſtis: & impetu p̄pulſandus? & clamore terrēdus eſt. Cæſ. ī cōmētarijs belli ciuilis pōpeiani. Nō fruſtra inq̄t antiq̄tus inſtitutū eſt, ut ſigna undiq; cōcinerēt, clamorēq; uniuerſi tollerēt, q̄bus rebus & hoſtes terreri: & ſuos incitari exiſtimauerūt. ⁋ Adduc. adducito uerbū eſt, A quo obligetur. q faſcijs & ligamētis uulnera deliget: ac linteolis impoſitis deuinciat. Curtius. Ne obligato q̄dem uulnere haud ſegnius deſtinata exequitur. Itē dū corripitur, dū obligātur oculi. Seneca impreſſit mortiferū corpori uulnus quo obligato a medicis minus habuit ſanguinis. ⁋ Quantū experti ſumus. Forſam ob bellū ciuile pōpeianum dixit hoc in quo cæſar habuit robora ueteranoꝝ, qui p̄fligarūt pōpeianos nouos milites. Et inexercitatos. ⁋ O patrii colles. mira cōmēta, & meræ nugę dici ſolēt in huiuſce loci implicatione magis: q̄ explicatione: quidā exponūt o patricoles o municipes ciueſq; eandē patriā colētes. Alij indoctius legūt ac indoctius interpetrantur, qui dicūt o patrij colles, tāq̄ exclamatio ſit ad mōtes patrios: Ego re ſolerter penſitata lego o patrocles. Et ut ita legam: ſuadet Homerus: apud quē nō ſomniculoſe: ſed uigilāter obſeruauimus tradi in. xi. iliados: quēadmodū euripylus unus ex p̄ceribus grecoꝝ ab Alexandro ſagitta uulneratur. κατα μηρον δεξιον: ideſt in femore dextro. ita ut harundo ipſa in uulnere frangeretur: qui exclamans ex uulnere ait. ω φιλοι αργειων ηγητορεσ ηδε μεδοντεσ: ideſt o ſocii principes primoreſq; greccoꝝ ſtate: & aiaci auxilium ferte. mox factus eſt obuius patroclo claudicās ex uulnere femoris: quē patroclus miſeratus age inquit heros erypyle: hoc unū mihi reſponde: utrum adhuc noſtri hectori pares ſint: an impares, atq; ab illo p̄fligātur, cui reſpondens eurpylus inquit ουκετι διογενησ πατροκλεισ αλκαρ αχαιων εσσεται. i. o generoſe patrocles: uel ut latini dicunt patrocle: non amplius erit ullum auxilium grecorum, tu me ut ſerues obſecro in tentorium ducas: ſagittam ex femore euellas: ſanguinem nigrum aqua calida ablue: uulneri. φαρμακα εσθλα ideſt medicamenta ſalutaria appone: quæ te achilles edocuit: quę ipſe a chirone cētauro iuſtiſſimo didicit, nā medici, podalyrius & machaō eſculapij filij opitulari nō poſſunt: quoꝝ alter machaon uulneratus eſt, alter in cāpo ſuſtinet ferociā troianoꝝ: tunc patroclus mediū hominē cōplexus ac baiulans tabernaculo intulit: ac ſuper bouina coria extēdens adhibuit fomēta neceſſaria poſtremo radicē quādā amari ſaporis manibus cōterēs uulneri appoſuit: q̄ dolores omnes ſedaret, uulnus mitigaret, ſanguinē ſupprimeret. Ex hac homerica narratione totus hic locus opinor trāſcriptus fuit a uetere quopiā poeta latino: cuius hæc uerba ſunt introducētis euripylū uulneratū implorātē ſupetias: opēq; a patroclo. Et ita nodus: qui alioqui erat inenodabilis facile diſſoluitur, ut exponamus uerba hæc ueteris poetæ dici ab euripylo ad patroclum. Ita legēdum erit o patrocles ut ſit uocatius caſus ex formula græcanica: quem antiqui ſalutatorium appellant.

Cataphracta.

Barritus clamor militorum.

Locus pulcherrimus.

Vocatiuus ſalutatorius.

℄ VALLū. uallū ſignū: qn̄ cōficiſ: uallū neutri generis. ⁋ In exercitatū. milirē tironē. ⁋ Quātū exp̄ti: acie farſalica. nā Cæ. pua manu ueteratorū maximas copias pōpei tironū fudit rudē. tironē. ⁋ Patrocles. p̄priū nomē

OMNI BONI.

opperto malam peſtem mandatam hoſtili manu: Neq; ſanguis ullo potis ex pacto profluens cõſiſtere: Si qua ſapiẽtia magis ueſtra deuitari mors poteſt. Nanq; Aeſculapii liberoꝝ ſaucii opplent porticus: Non poteſt accedi. Certe Euripylus hic quidẽ eſt hoiem exercitatũ: ubi tãtũ luctus cõtinuatus? Vide ꝗ nõ flebiliter reſpõdeat. rationẽ etiã afferat, cur æquo animo ſibi ferẽdum ſit. qalteri exitium parat: Eum ſcire oportet ſibi paratam peſtẽ ut participet parẽ. Abducet patrocles credo, ut collocet in cubili: ut uulnus obliget: ſi quidẽ hõ eſſet: ſed nihil uidimus. querit enim quid actũ ſit. Eloquere: res argiuũ prælio ut ſe ſuſtinet. Nõ põt hæc fari tãtũ dictis: ꝗtum factis ſuppetit laboris. Quieſce igiť, & uulnus alligaiẽt ſi Euripylus poſſet: nõ poſſet Aeſopus. ubi fortuna Hectoris Noſtrã acrem aciẽ inclinatã: & cætera explicat i dolore. Sic eſt eni inrẽperãs militaris in forti uiro gloria. Ergo hæc ueteranus miles facere poterit? doctus uir, ſapiẽſq; facerẽ nõ poterit? ille uero melius: ac nõ paulo quidẽ. ſed de cõſuetudine adhuc exercitationis loquor, nõdũ de rõne & ſapientia aniculæ ſæpe inediã biduũ, aut triduũ ferũt.

BERO. ❡ OPPEto peſtẽ. uetus locutio eſt: oppetere mortẽ, & oppetere peſtẽ, qđ ſignificat mori. Plenus etiã ſermo eſt oppetit: quod eſt moritur. ❡ Hoſtili manu. alexandri. cuius ſagitta percuſſus eſt euripylus in femore. ❡ Potis. potens eſt poteſt. Virgilius. Nec potis ionios fluctus æquare ſequendo. Perſius. Nec potis es nigrum uitio ꝓfigere theta: declinatur, ut docet Priſcianus. hic & hæc potis & hoc pote. Perſius. Qui pote? uis dicã, ideſt quomodo poſſibile eſt. ❡ Conſiſtere. dixit homerus, pro fluuium ſanguinis uulnerato fœminę ulyſſem inhibuiſſe cãtamine: cuius rei apud noſtros Plinius & Apuleius meminerũt. ❡ Nãq; eſculapii. Textura uerborum ſic ordinata eſt. ſautii opplent, hoc eſt implent porticus liberorum eſculapii ideſt podalirii & machaonis. Eſt autem ſenſus: tãta eſt multitudo ſautioꝝ: ut podalirius & machaon circũuallati ſint ab his: qui medelas uulneribus: medicamẽtaq; depoſcunt: ex quo fit inꝗt eurypilus: ut illi a me adiri nõ poſſint. Hoc autem immutauit latinus poeta: cuius hæc ſunt uerba. Paulũ deuius ab Homero: apud

Podalirius. Machaon.

quem dixit euripylus: ideo machaonẽ & podaliriũ ſibi non poſſe opitulari: & manus medicas adhibere: quoniã alter eſſet uulneratus: alter in pugna occupatus. Eſculapius autẽ celebratur ut pote uetuſtiſſimus auctor medicinę: ob eãq; in deorum numerum receptus: cuius deinde duo filii podalirius & machaon bello troiano ducem agamẽnonẽ ſequuti: nõ mediocrẽ opẽ cõmilitonibus ſuis attulerũt: ut auctor eſt Cornelius celſus: quos Homerus uulneribus tãtũmodo ferro & medicamẽtis mederi ſolitos eſſe ꝓpoſuit. ❡ Euripylus. iam loquitur Cicero. ❡ Qui alteri exitiũ parat. Verba ſunt eiuſdem ueteris poetæ: q hæc omnia ab Homero mutuatur, ſiue is accius: ſiue pacuuius: ſiue quicunq; alius uetuſtiſſimorum latinoꝝ: quoꝝ poemata ad poſteros nõ peruenere. Eſt autẽ ſolatiũ hominis uulnerati: qui ad bellũ ꝓficiſcens ſumere debet: ut dicitur: peras duas: alterã dandorũ: alterã accipiendorũ uulnerum. ❡ Abducet patricoles. lege patrocles qui ut iã declarauimus ex carmine Homerico, euripylum uulneratum cõplexus intulit intẽtorium: collocauit ſuper coriũ obligauit uulnus. breuiterq; omnia fomẽta: ac medelas adhibuit. ❡ Si quidem homo

Sententia habenda in ore.

eſſet. Terentiana ſentẽtia eſt: homo ſum: humani nihil a me alienũ puto: quã ait Seneca oportere homines habere in pectore & in ore. Eſt autem ſenſus: ſi aliquid humani haberet patroclus: euripylũ ex uulnere claudicãtem collocaret in cubili. foueretq; medicamẽtis: quod facit apud Homerũ: ſed apud latinũ poetam inducebatur patroclus nõ tam curans euripylum: ꝗ quærens ex eo quid agerent græci: & quomodo pugnã ſuſtinerẽt. ❡ Sed nihil uidimus. lego: ſed nihil minus ut ſentẽtia quadret. ❡ Quid actum ſit. uerba patrocli ad euripylum ex ueteri poemate: apud Homerum ita ſciſcitatur. Sed age heros eurypile: hoc unum reſpõde: quomodo græci tollerẽt excelſum hectorẽ: utrũ reſiſtãt: an ſuccumbat. ❡ Etiã ſi euripylus. uerba ſunt hæc M. tullii

AEſopus hiſtrio qui.

quorũ hic eſt ſenſus: ſi euripylus potuit uulneratus talia fortiter ferre ꝗto magis poſſe debet AEſopus hiſtrio: dum agit eam fabulam: ſuſtinetq; perſonam euripyli cõmenticiã: ex inſtituto ſcenico & ex fabulæ argumẽto. De ęſopo tragœdo Quintilianus. Cicero. Plinius. omnes meminerũt: de quo dixit oratius: quę grauis ęſopus: quæ doctus roſcius egit. Inſignis eſt. ut Plinii uerbis utar: clodii ęſopi tragici hiſtrionis patina ſeſcentis ſe

Patian æſopi.

ſtertiis taxata: in qua poſuit aues: cãtu aliquo: aut humano ſermone uocales: nummis ſex ſingulas coemptas: nulla alia ductus ſuauitate: niſi ut in his imitationẽ hominis mãderet: ne quęſtus qdẽ ſuos reueritus: illos opimos & uoce meritos. Hæc Plinius: qui ait ęſopum filium habuiſſe nomine clodiũ: q margaritas cõuiuiis ad

Margaritæ ad ſorbendum.

ſorbẽdũ dedit: ut experiretur in gloria palati: quid ſaperẽt uniones ❡ Hectoris: uerba euripyli apud priſcũ poetam: dolenter differentis quẽadmodũ Hector: fundit. fugat: ſternit aciem græcorũ: iam in fugã inclinarã: uerbum enim tale aliquod ſubintelligẽdum eſt. ❡ In forti uiro. ſ. euripylo. ❡ Veteranus. Seneca ſcribẽs de cõſolatione ad matrẽ: Veterani inqt ſine gemitu uelut aliena corpora excoriari patiuntur. ❡ Aniculę inediã ferũt. Hippocrates in aphoriſmis ait. γεροντεσ εὔφορωτα τα νηστειην φερουσι. i. ſenes facillime ieiuniũ ſiue inediã ferũt: quod fit ꝓpter exiguũ calorẽ: ꝗ ineſt ſenibus. Cõmẽtatores hippocratis aiunt: decrepitos & ca

Senes inediam ferũt.

pulares ſenes non facile famem tolerare: eoſq; fulciendos eſſe ſæpe cibo: ſed modico: ſicut lucerna iam extinctioni ꝓxima depoſcit pauxillum alimenti: cuius paucitas lumen recreat: exuberantia extinguit.

OMNI BONI. ❡ MAlam peſtẽ. i. mortẽ. uerba ſunt cuiuſdã tragœdi. ❡ Liberoꝝ. Eſculapii. ❡ Medicoꝝ: ꝗ deus eſt medicinæ. ❡ Euripylus: qui erat in exercitu græcoꝝ: Aeſopus actor tragœdiarũ. Vbi uerba ſunt eiuſdẽ: ergo a minori.

ſubduc cibū unum diem athletæ: iouē olympium eū
ipſum, cui ſe exercebit, īplorabit: ferre nō poſſe clama
bit. Cōſuetudinis magna uis eſt. pnoctāt uenatores in
niue in mōtibus uri ſe patiūtur. inde pugiles ceſtibus
cōtuſi, ne ingemiſcūt qdē. ſed qd hos? qbus olympio
rū uictoria cōſulatus ille antiquus uidet. gladiatores,
aut pditi hoīes, aut barbari, quas plagas pferūt? quo/
modo illi, q bene īſtituti ſunt, accipere plagā malunt,
quā turpiter uitare? quā ſepæ apparet nihil eos malle,
q uel domino ſatiſfacere: uel populo. mittunt etiam
uulneribus cōfecti ad dominos: qui quærant quid ue/
lint: ſi ſatiſfactū iis ſit, ſe uelle decūbere. quis medio/
cris gladiator ingemuit? quis uultū mutauit unquā?
quis nō modo ſtetit, uerum etiam decubuit turpiter?
quis cū decubuiſſet, ferrum recipere iuſſus, collū con
traxit? tantū exercitatio, meditatio, cōſuetudo ualet.
ergo hoc poterit Samnis ſpurcus homo, uita illa di/
gnus, locoq; uir natus ad gloriā, ullā partē aīe tā mol/
lē habebit? quā nō meditatiōe & ratione corroboret?
crudele gladiatoꝝ ſpectaculū, & inhumanū nōnullis
uideri ſolet: & haud ſcio an ita ſit, ut nunc fit. cum ue
ro ſontes ferro depugnabant: auribus fortaſſe multæ,
oculis qdem nulla poterat eſſe fortior contra dolorē,
& mortē diſciplina. d exercitatiōe, & cōſuetudine, &

¶ SVBduc athletæ. athletaꝝ uita & ars ſagina eſt: ut inqt Galenus: & repetitū eſt: ī canonicis decretis Di. BERO.
nouiſſima d cōſecratiōe, athletæ niſi largo cibo roborēt: ſatiſcūt: quē ob id athleticū uocat Cornelius celſus:
atq; hoībus bene moratis: tales cibos eſſe ſupuacuos. De pane athletaꝝ loqt Galenus ī libro de cacochimia:
Plinius ait: athletas antiqtus paſci ſolitos ficis ſiccis: qm̄ is cibus corpus & uires adiuuat. Pythagoras exerci/
tator primū ad carnes eos trāſtulit. De athletis plura ī cōmētariis Suetonii. ¶ Iouē olympiū. Sēſus eſt: athleta
ſubducto cibo: famis īpatiēs īplorabit opē: fidēq; iouis olympii: cui potiſſimū exercetur in ludis olympiacis
decertās: athletæ ut auctor eſt thucidides: in
olympiaco certamine campeſtrati pugnabāt
hoc eſt uerēda tecti ſubligaculis. Conſuetudi/
nis magna uis: græce dicitur. ηκρησισ ετε/
ραφυσισ. i. cōſuetudo altera natura: cuius
uis tāta eſt: ut interdum naturā uincat. Hinc
illud qnti curtii. Vincit cōſuetudo natura po/
tētior. Hippocrates: galenus: Ariſtote. cæteri:
maximam eſſe uim cōſuetudinis cōcorditer
oñdūt: in aphoriſmis ſcriptū eſt dādū eſſe ali/
qd cōſuetudini: idē in libro de regimne acu/
toꝝ monet cū primis noſcēdā eſſe egroti cō/
ſuetudinē. ¶ Vri. ſ. frigore & niuibus. Virgili/
us. Penetrabile frigus adurit. Lucanus Vrebāt
mōtana niues. Plinius dixit: ſimiles in quibuſ
dam locis eſſe eſtus immodici: & frigorū effe
ctus. Valerius flaccus Solibus & canis urebat
luna pruinis. Silius. Hoſtem miles habens fra/
ctū ambuſtūq; niuoſis cautibus. ¶ Pugiles ce
ſtibus. Virgilius luculēter deſcribit pugnā da
retis & eſt telli ceſtubus factā: qui ex loris bu/
bulis cōfecti plumbo inſuto feroq; rigebāt: ca
nit flaccus in. iiii. argonauticō quēadmodum
amicus certamine ceſtuū cōfligens cū pollu/
ce datus eſt neci. Homerus quoq; in. xxiii. ilia/
dos: in ludis patrocli funebribus celebrat ce/ Ceſtus q.
ſtus epei & euriali pugilū. quē totū locū imi/
tatus eſt Virgilius in. v. æneidos. ¶ Cōſolatus
uidetur. dictū eſt ī prio cōmētario: qd olympionices. i. uictor in olympiacis ludis habebat apud græcos in eo
ferme honore: quo apud romanos triūphalis imperator: uincere olympia eſt pinde ac cōſulatū adipiſci. ¶ Ac
cipere plagā. M. Tullius in oratione p milone. Teſtis eſt ſolere nos odiſſe gladiatores in pugnis gladiatoriis
timidos: & uitā obſecrantes. Contra fortes: & animoſos: & ſe acriter ipſi morti offerētes: cupere ſeruare. Fuit
olim qdā gladiator ī ludo cæſaris: q cum uulnera eius a medicis execabāt: ridere ſolitus fuit. ¶ Vel domino.
muneranū ſignificat. i. editorē muneris gladiatorii: q familias gladiatoꝝ a laniſtis cōparabat. ¶ Decūbere. i.
ſuccūbere: mori: alias ęgrotare & iacēr: Gellius. Affertur philoſophoꝝ ęgra ualitudine oppreſſum decūbere.
¶ Decubuit: iacuit. ſenſus eſt gladiatores ēt curare: ut honeſte ī morte cadāt: qd Cæſar & olympias Alexādri
mater feciſſe tradūtur. ¶ Quis collum contraxit. Flauius in coniuratione neroniana deprenſus: admonitus a
tribuno: cui ne x flauii mādata erat protendere ceruicē: utinā ait tu tam fortiter ferias: ut ego ceruicē firmiter
ptendā. ¶ Meditatio: Scribit Vegetius: nihil eſſe tam difficile: qd nō aſſidua meditatio facillimū reddat: medi Meditatio
tationes romanoꝝ dici optie pñt: ut Ioſephus ait: cōflictus ſiue ſanguie. Cōtraq; plia uera meditatiōes cū ſan/ nes confli/
guie: ſunt āt meditatiōes exercitatiōes. ¶ Sānis. nomē eſt gladiatoris: ut pacideiāus ap oratiū & luciliū: & M. ctus ſine
tullii fortaſſis ab inſula ſamo noīatus. ut ſerui capadoces getæ. daui. a locis dicebantur. ¶ Spurcus. ſordidus ſanguine.
famoſuſq;. ¶ Illa uita. ſ. gladiatoria. ¶ Crudele. de ſpectaculo gladiatorio fuſius annotauimus ap Suetoninum
in primo cōmētario Iuſtinianus īpator libro codicis. xi. fieri uetat ſpectacula gladiatoria tanq̄ cruēta & inhūa
na crudelitate ſatis plena: in quibus ut inqt Cyprianus hō occidit in hominis uoluptatē. ¶ Sontes. tales enim Hō occidi
ad gladiaturā parant noxii. ſ. & ob maleficia dānati ad necem. ¶ Auribus multæ. ſenſus eſt. Diſciplinæ multæ tur in uo
auribus eſſe pñt ex libris philoſophoꝝ ex auditu documētoꝝ ſalubriū. iuxta illud oratianū. Si modo culturæ luptatem.
patiētē cōmodet aurē. ſed oculoꝝ ſenſui: q ē acerrimus. nulla efficacior diſcipliā cōtigere pt ad dolorē cōtēnē
dū: q̄ ſpectare gladiatores ī arena fortiter & alacriter digladiātes: ſine gemitu: & q̄dā q̄ſi hilaritate geſtiētes.

¶ ATHLEtæ. qui ſe exercent. ¶ Cui: in cuius honorē gladiatores exhibebātur aut publice: aut priuatim: OMNI
Si aliquis mortuus eſſet clarus: in eius ſepulchro gladiatores decertabant in harena publice. ¶ Domino: ſi pri BONI.
uatim adhibeantur: uel populo publice. ¶ Decumbere: mori. ¶ Samnis. ex ſamo unde ueniebant multi gladia/
tores. ¶ Meditatione: exercitatione. ¶ Commentatione: meditatione: & exercitatione.

BERO.
Cōmentatio.
Cōmentū.
Apagesis.

¶ COMMETAtione. agitatione, tractatione, alias ex cogitatione: alibi M. Tullius, ꝗ poteſt eſſe in uino cōmentatio. Cōmiſci dictum: ut ait M. Varro, a cō & mente cū confingūtur in mente quæ nō ſunt, hinc commentū & cōmentatio. ¶ Apageſis. uerbum cōmicum, quod ſignificat adhuc, ſi uis, & remoue. Apuleius. Apageſis tā cruentos deos. ¶ Interpellem. interpellare eſt loquentem, uel aliquid agētem interrūpere, unde interpellatores dicti M. Tullius. In litteris inquit ſine interpellatore uerſor. ¶ Stoici uiderint. nō uult Cicero negare dolorē eſſe malū, quod faciunt ſtoici, ſed oſtēdere eū eſſe tolerabilem, & fortiter ferendum. ¶ Contortulis. uice ſpinarū connexis. ¶ Magnanimorum. animus magnus & fortis nulli neq; homini neq; perturbationi animi, nec dolori, nec fortunæ ſuccumbit, græcæ dicitur. μεγαλοψυχοσ magnanimitas μεγαλοψυεα. Magnanimus, ut inquit Ariſtoteles, nec proſperis gaudebit nimium, nec aduerſis nimiū turbabitur. ¶ Extimeſcere. Timor eſt de uenturo malo. ¶ Nō ferre præſens. Dolor eſt & ęgritudo de preſenti malo. ¶ Rectæ affectiones. M. Tul-

Affectiōes.
Affectus.

lius fere ſemper affectiones appellat, quos allii affectus uocant, affectiones ſi rectę ſunt, uirtutes uocātur: ſi a recta ratione auerſe ſunt uitia fiunt, & perturbationes appellātur, quæ græci παθη. uocāt, de quibus fuſius uberiuſq; dicetur in quarta tuſculana. ¶ Affectio. ut defi nit Cicero in rhetoricis, eſt quędam ex tempore, aut ex negociorum euentu, aut adminiſtratione, aut hominum ſtudio cōmutatio rerum. ¶ Sed ab ea una. fortitudinem ſignificat,

Andria.
Vir a ui.

quæ proprie uirtus dicitur, quā græci andriā uocant. ¶ Ex uiro uirtus. Lactātius in libro de opificio, uir inquit nominatus: eſt quod in eo maior uis eſt ꝗ in fœmina. Et hinc uirtus nomen accepit, unde cum uirum dicimus, nō tā ſexum ſignificamus, ꝗ robuſtum & fortem, uiri enim ꝓpria uirilitas eſt & robur. Neglige inquit dolorem, illud dogma epicuri perinde ac incōſtantis philoſophi, qui cum dolorem ſummū malū eſſe dicat: ſuadet tamē dolorem eſſe negligēdū, tanꝗ in eo nihil mali ſit, & ita pugnātia inter ſe loquens merito refellitur, uolens autem epicurus docere dolorem eſſe

Dolor lōgus leuis.

negligēdum, ita dictitabat, dolor in lōginqtate leuis, in grauitate breuis. Vt eius magnitudinē celeritas, diuturnitatem aleuiatio cōſoletur: notū eſt epicuri uerbū, dolor ſi longus leuis, ſi ſummus breuis, quod in p̄ſentia a Cice. refellitur. ꝓpea quod dolor aliqdo lōgus, eſt &

Summū.

grauis ſummus eſt, nec breuis. ¶ Sūmū. maximū itelligit, quo nihil ſit maius, ſicuti iupiter ſummus dicit̄, ꝓ maximus ſup̄muſq;, & a Virgilio dictū eſt ſumme deū ꝓ maxime deorū.

Pleureticus.

¶ Latera. morbus laterū, pleureticus græco uocabulo dicitur, qui acutus eſt, lateris dolore cōſumptus eſt lucius craſſus orator. ¶ Abeſt a ſummo dolor. magnus poteſt eſſe dolor, ſed nō ſumus, hoceſt maximus ille enim ſummus merito nomiatur quo nihil grauius neq; dici, neq; excogitari poteſt, unde cum dolet pars corporis: talis dolor magis magnus, ꝗ ſummus eſt nominandus.

cōmētatione dixi. Apageſis, nūc de ratione uideamus niſi quid uis ad hæc. A. Ego ne ut te iterpellē? ne hoc quidem uellem: ita me ad credendū tua ducit oratio. M. Sit ne igitur malum dolor, nec ne, ſtoici uiderint: qui contortulis quibuſdam, ac minutis cōcluſiunculis, nec ad ſenſus permanātibus. effici uolūt nō eſſe malum dolorem. ego illud, quicquid ſit, tantū eſſe, quantum uideatur nō puto: falſaq; eius uiſione, & ſpecie, moueri homines dico uehementius: doloremq; eius omnem eſſe tollerabilē. unde igitur ordiar? an eadem breuiter attingā, quæ modo dixi. quo facilius oratio progredi poſſit lōgius. Inter omnes igitur hoc cōſtat, nec doctos homines ſolū, ſed etiā indoctos: uiroꝝ eſſe fortiū, & magnanimoꝝ, & patientiū, & humana uincētiū, tollerāter dolorē pati. nec uero ꝗſquā fuit: q eū, q ita pateretur, non laudandum putaret. quod ergo & poſtulatur a fortibus, & laudatur, cū fit: id aut extimeſcere ueniens, aut nō ferre præſens, nonne turpe eſt? at qui uide, ne cū omnes rectæ animi affectiones uirtutes appellētur: nō ſit hoc propriū nomē omniū: ſed ab ea una, quæ cæteris excellat, omnes nominate ſint (appellata eſt enī ex uiro uirtus) uiri autē ꝓpria maxime eſt fortitudo. cuius munera duo maxima ſunt: mortis, doloriſq; cōtēptio. utēdū ē igitur his: ſi uirtutis cōpotes, uel potius ſi uiri uolumꝰ eſſe: quoniā a uiris uirtus nomē ē mutuata. quæres fortaſſe quomodo? & recte. talē enim medicinā p̄hia ꝓfitetur. uenit Epicurus hō minime malus, uel potius uir optimus: tātum monet, ꝗtum intelligit. neglige iuqt dolorem, quis hoc dicit? idem qui dolorē ſummū malū. uix ſatis cōſtanter. audiamus. ſi ſumus dolor eſt, inquit, breuē eſſe neceſſe eſt. A. iterandum eadem mihi iſta. nō enim intelligo quid ſummū dicas eſſe, quid breue. M. ſummū quo nihil ſit ſuperius: breue quo nihil breuius. cōtemno magnitudinem doloris: a qua me breuitas tēporis uindicabit ante pene, ꝗ uenerit. ſed ſi eſt tātus dolor, quātus Philoctetæ: bene plane magnus mihi qdē uidetur. ſed tamē nō ſummus. nihil enī dolet, niſi pes. poſſunt oculi: poteſt caput, latera, pulmones: poſſunt omnia. lōge igitur abeſt a ſummo dolore. ergo iquit dolor diuturnus hēt lætitiæ pluſꝗ moleſtiæ. nunc ego nō poſſum

OMNI BONI.

¶ TANTVM eſſe: ſentit ſecundum peripateticos dolorem aliquid mali habere. ¶ Viſione: fantaſia, nā uidemur uidere mortem, quicquid turpe non eſt, malum non eſt, ſed dolor nō eſt turpis, ergo. ¶ Nec doctos. ab auctoritate, quicqd laudabile eſt, bonū eſt, uirtus recta affectio animi eſt. ¶ Monet: non probat. Decem athomis: irridet epicurum: dicit enim omnia athomis confici: & corpora eſſe inſecabilia.

¶ Tantum

tãtũ hominẽ nihil ſapere dicere: ſed nos ab eo deride/
ri puto. ego ſũmũ dolorẽ, ſũmũ autẽ dico, etiã ſi decẽ
atomis ẽ maior alius, nõ cõtinuo dico eſſe breuẽ: mul
toſq́ poſſum bonos uiros noĩare: q cõplures annos do
loribus podagræ cruciẽtur maximis. ſed homo caut⁹
nunq̃ terminat nec magnitudinis, nec diuturnitatis mo
dum: ut ſciam quid ſummũ dicat in dolore, q̃d breue
in tẽpore. omittamus igitur hunc nihil ꝓrſus dicentẽ:
cogamuſq́ cõfiteri nõ eſſe ab eo doloris remedia q̃rẽ
da, qui dolorẽ maloꝝ omniũ maximum dixerit. q̃uis
idẽ forticulũ ſe in torminibus, & ĩ ſtrãguria ſua ꝓbeat.
aliũde igit̃ eſt q̃rẽda medicina: & maxime q̃dẽ, ſi q̃d
maxĩe cõſentaneũ ſit q̃rimus: ab iis, q̃bus ꝙ honeſtũ
ſit ſũmũ bonũ, ꝙ turpe, ſũmũ uidet̃ malũ. his tu pñtib⁹
gemere, & te iactare nõ audebis ꝑfecto. loquetur enĩ

¶ TANTVM hominem. ſ. epicurum: quem Lucretius cuntis mortalibus anteponit: qui genus humanũ BERO.
ingenio ſuperauit: & oẽs exoriens ſtellas extinxit ut ætherius ſol. ⁋ Non cõtinuo. nõ ſtatim. ⁋ Doloribus poda
græ: podagræ morbus rarior ſolebat eſſe: ut inquit Plinius: patrum auorũq́ memoria: qui peregrinus eſt: De poda/
nam ſi Italiæ fuiſſet antiquitus: latinũ nomen inueniſſet. Fœminæ & eunuchi ut auctor eſt hippocrates non fi gra.
unt podagrici: eſt podagra rubens: hoc eſt callida, eſt frigida, eſt multiplex: de q̃ apud medicos plura. Inter
rogatus Publius mimographus: quod nã eſſet moleſtũ ociũ: podagrici pedes dixit Seruius Clodius magnitu Moleſtũ
dine doloris in podagra coactus: ueneno cru/ ociũ quod.
ra perũxit: & poſtea caruit ſenſu omni æq̃ q̃
dolore in ea parte corporis. M. agrippa cõfli/
ctatus graui morbo pedũ: cũ dolorẽ eũ ppeti
nequiret: crura demerſit ĩ acetũ calidũ. In acer
ſimo impetu morbi: atq́ ita euaſit. Sextus Põ
peius correptus dolore podagrę merſit ĩn tri/
ticũ ſeſe ſup genua: leuatuſq́ ſiccatis pedibus
mirabili modo: poſtea hoc remedio uſus eſt.
Si ſaturnus dñs genituræ fuerit: ut docet Iulius
firmicus: facit pneumaticos, hoc eſt pulmone
laborantes, & podagricos, eſt quędã podagra
quã hiſtorici balbucientẽ appellãt: qua labo/
rauit Lucius Sylla dictator. ⁋ Forticulũ in tor/
minibus & ſtrãguria. Inter inteſtinoꝝ mala &
ęgritudines abſcõſas ſunt tormina. Dyſente/
rion græce uocatur. In torminibus inteſtina Diſenteria.
exulcerãtur: ex his cruor manat, frequens deiei Tormina.
endi cupiditas, dolor in ano eſt, auctor Cor.
celſus in. iiii. qui laborat hoc morbo: dicitur uocabulo græco dyſentericus, latino torminoſus. Iam nomen Tormino
dyſenteriæ peruulgatũ eſt inter medicos: cũ torminũ nomen ignorẽt: quod ſane per q̃ mirũ eſt græcã dictio/ ſus.
nem eſſe latinis cognitiſſimã. latinã uero pœnitus ignotã. Nonius tormines maſculino genere enũtiat, diciq́ Tormines.
ex eo ait: quod dolore torqueãt: citans hoc Ciceronis teſtimoniũ. Si ſolis radius ſaturnũ per quadratũ acceſſerit
in genitura homo interibit dyſenterio, ut refert firmicus maternus in. vii. matheſeos: auctor eſt hippocrates
mortiferũ eſſe ſignum in dyſenteria, ſi carnes egerantur: ait Galenus dyſenteriam fieri, quãdo materia exube
rans calore æſtatis inficitur, & fit ſalſa, ſtranguriã uero appellant urinæ difficultatem, ut docet Cor. celſus in ſe
cundo, auctor eſt hippocrates in aphoriſmis in ſenectute ſtrangurias dyſpneas, dyſurias, caceſias eſſe frequen/ Dyſpnoea
tes, ẽ aũt dyſpnoea ſpirãdi difficultas. Δυσουρια id eſt pene quod ſtrãguria: quæ ut ait Galenus: fit ex ueſicę Dyſuria.
paſſionibus urinã ſuppr. mẽs. Caceſia malus corporis habitus ſignificatur. M. Cato uinũ cõcinat ui medica pol/ Caceſia.
lens ad dyſpepſiã & ſtrãguriã .i. ad malã cõcoctionẽ. & urinę difficultatẽ, ubi uoles inq̃t cibũ cõcoquere: & lo Diſpepſiã
tiũ facere, hinc bibito q̃tum uoles ſine periculo Epicurus ut ad uerba Ciceronis explicanda reuertamur. forti/ mala con
ter ſatis tolerauit tormina & ſtranguriam: quæ Seneca tormentã ueſicæ & ulcerati uentris appellat cũ libro no coctio.
no æpiſtolaꝝ ſic ſcribit. Laudat Epicurus & ꝓbat malæ ualitudinis doloꝝ grauiſſimoꝝ perpeſſionẽ: in qua fuit
ũlo ſũmo ac fortunatiſſimo die ſuo. Ait enim ſe ueſicæ & ulcerati uentris tormẽta tolerare ulterioris doloris
acceſſionem non recipientis: eſſe nihilominus ſibi illũ beatũ diem. Idem in. xxiiii, beatiſſimum inq̃t hunc &
ultimũ diem ago Epicurus: cum illum hinc urinæ difficultas torqueret, hinc inſanabilis exulcerati dolor uen/
tris, ſumpſit aũt hæc Seneca ex æpiſtola Epicuri, quã iam moriens ad idomeneũ ſiue hermachũ ſcripſit: quã Ci Aepiſtola
cero ita interpetratur, Cum ageremus uitæ beatum, & eundem ſupræmum diem: ſcribebamus hæc, tanti au/ Epicuri.
tem morbi aderãt ueſicę & uiſcerum, ut nihil ad eorum magnitudidem poſſet accedere, Compenſabatur ta/
men cum his omnibus animi letitia: quam capiebam memoria rationum, inuentorumq́ noſtrorum obiiſſe
Epicurum calculo urinæ exitum impediente hermachus. laertiuſq́ teſtantur. Ab his. ſ. ſtoicis.
¶ TORMINibus. tormentis: dolor corporis a torquẽdo dicitur. ⁋ Strãguriã patitur: ſtranguria qui uri OMNI
tur nare nõ poteſt, & dicta eſt a ſtringo, eo ꝙ urinã ſtringit. Ariſtipo, democrito, & Epicuro, confirmatis & ad BONI.
ductis quibuſdã ratiunculis ſtoicoꝝ, oſtendit eſſe nõ multũ differentiæ inter pipateticos: & dolorem malũ nõ Strãguriã
eſſe: & ſi malum nõ tñ quãtũ uidetur, ſed fantaſiam auget. ⁋ Reſtat, ut uideamus quæ medicina dolori adhi/ quid.
benda ſit, ſunt de uię partes animi. i. ſine ratione. Alia rationalis quæ in homine dominatur, uel irrationalis
in duas partes ſecundũ Platonem diuiditur: irã & cupiditatem, rationalis ergo dominatur uel tanquam do/
minus ſeruo, uel tãquã parter filio, uel tanquã imperator militibus quadam lege in his, qui moliter dolorem
ferunt, tanquã ſeruis imperare debet quibus dolor moleſtiæ eſt. Sed tamẽ nõ frãguntur tãquã imperator cum
militibus, qui uero parum mouentur tãquam filio imperãdum eſt, qui nutu patris ad omnia uertitur eſt & do
lor cõtemnendus, quemadmodum in pugnatoribis, qui fugiunt ſuperãtem: ſed qui reſiſtunt totis uiribus inrẽ
ti ſuperant, præterea etiam in animatis tormenta quanto maiore impetu mittuntur, tanto magis cedunt, Sic
quanto magis intenderis animum, tanto magis, ſuperabis dolorem.

BERO. ¶ EORVM uirtus: ſtoicorum. ¶ Cum pueros lacedæmone. hos appellãt græci βωμονίκας quia in ara cõtendentes de tolerãtia plagarũ: cuius rei facta eſt ſuperius mẽtio copioſa. ¶ Exclamabis ut mulier: interrogatiue

Mulier a molitie

legendũ quaſi dicat indecorũ eſſet uiro uirilitatẽ profitenti exclamare uice muliebri in dolore. ¶ Eiulatio enim mulierũ ꝓpria eſt: quę a molicie nominãtur, ut M. Varro Lactãtiuſq; notificãt. ¶ Sedate. æquanimiter: & animo quieto. ¶ Vnam. rem ſcilicet honeſtum ipſum atq; uirtutem, quæ nomine honeſtatis: laudis dignitatis: decoris continentur. ¶ Tute imperes: duplex eſt uis animorum atq; naturæ: una pars in appetitu poſita eſt:

Appetitus.

quæ græce dicitur ορμη. quæ hominem huc & illuc rapit. Altera in ratione: quæ uitæ regina eſt: itaq; ratio præeſſe debet, appetitus uero obtemperare, unde qui dicit impera tibi ipſi hoc, intelligi uult, ut ratio in imperio ſit appetitus in ſeruitute, quo opere nihil præſtãtius, quem magis inquit Seneca admiraberis: q̃ qui imperat ſibi, q̃ qui ſe habet in ꝑtãte, facilius eſt gentes barbaras regere, q̃ animum ſuum continere & ſibi tradere. Idem in tertio queſtionũ ait, nullam maiorem eſſe uictoriam q̃ uitia domuiſſe, tunc animanti ſanitas adeſt, & uires & pulchritudo, ut ſcite tradit Platonicus Apuleius, cum ratio totam regit, parentq; appetitus; ſiue cupiditas & iraſcentia: nihil appetunt, nihil mouent, quod inutile eſſe dixerit ratio: quæ uelut domina omnium ac regina capitis arcem tenet, coercens effrenes cupiditates. ¶ Molle quidam. Hæc eſt pars appetitus & uoluptatis, quæ auctore Seneca, mollis eſt, eneruis, mero, atq; unguento madens. ¶ Senile. infractum. debilitatum, ſicut ſenio ſenex uictus & languidus. ¶ Conixa. ſuiſmet adminiculis innixa, nihil externæ opis indigna. ¶ Velut ſeruo dominus, nõ unum eſt imperandi genus. ¶ Aliter imperat princeps ciuibus, aliter imperator militibus, aliter dominus ſeruo, aliter pater liberis, aliter magiſter diſcipulis. Itaq; ſicut uaria ſunt imperia, ita animorum uarietas uario genere imperandi coercenda eſt, ut alius imperio ſeruili, alius imperatorio, alius paterno cohibendus ſit: ut ita caſtigatus in officio contineatur. ¶ Fractos pudore. Ingenia inquit Hieronymus liberaliter educata facilius uerecundia q̃ metus ſuperat: & quos tormenta non uincunt, interdum uincit pudor. ¶ Vt bonos milites. Nihil ſic continet in officio diſciplinaq; caſtrenſi milites, q̃ imperatoris ad-

Exhortatio ĩperatoris calcar

monitio, exhortatioq;, hoc eſt acerrimum calcar, hic fomes, hoc incitabulum ad animos militum commouendos. Hinc ait Silius, Corda uirum fouet hortando: reuocatq; uigorem. Alibi de Scipione inquit, Voce tenet dum uoce uiget, apud Liuium longæ ſunt contiones imperatoriæ, quibus alacritas militaris excitatur, olim tyrteus procontione militari carmina exercitui lacedæmoniorum

Hortamenta tyrtei.

recitauit, continentia uirtutis hortamenta, quibus tantum ardorem militibus iniecit, ut non de ſalute, ſed de ſepultura tantum cogitarent. Sic animatus laconicus exercitatus tam ardenter alacriter quæ conflixit cõ hſtibus meſſeniis, ut uictoriam reportauerit.

eorũ uoce uirtus ipſa tecũ. tu ne cum pueros lacedæmone, adoleſcentes olympiæ, barbaros in arena uideris excipientes grauiſſimas plagas, & ferentes ſilẽtio: ſi te forte dolor aliq̃s pulerit: exclamabis ut mulier? nõ cõſtanter, & ſedate feres? ferri nõ poteſt, natura nõ patitur. audio. pueri ferunt gloria ducti: ferũt pudore alii. multi metu: & tamẽ ueremur, ut hoc, quod a tam multis, & quod tot locis ꝑferatur, natura nõ patiatur? illa uero nõ modo patitur, uerũ etiã poſtulat. nihil enim habet præſtãtius: nihil, quod magis expetat q̃ honeſtatẽ, q̃ laudẽ, q̃ dignitatẽ, q̃ decus: hiſce ego pluribus nominib[9] unã rẽ declarari uolo: ſed utor, ut q̃ maxĩe ſignificem, pluribus. uolo autẽ dicere illud homini longe optimũ eſſe: quod ipſum ſit optãdũ ꝑ ſe, a uirtute profectũ, uel in ipſa uirtute ſitum, ſua ſpõte laudabile: q̃d quidẽ citius dixerim ſolũ, quã ſummũ bonũ. Atq; ut hæc de honeſto: ſic de turpi cõtraria. nihil tam tetrũ: nihil tam aſpernandũ: nihil homine indignius. quod ſi tibi ꝑſuaſum eſt: principio enim dixiſti plus in dedecore mali tibi uideri, quã in dolore: reliquũ eſt, ut tute tibi imperes. quãquã hoc neſcio quomodo dicatur, quaſi duo ſimus, ut alter imperet: alter pareat: nõ inſcite tamẽ dicitur. eſt enim animus in partes diſtributus duas: quarũ altera rationis eſt particeps: altera expers. cum igitur præcipitur ut nobiſmetipſis imperemus: hoc ꝓcipitur: ut ratio coerceat temeritatẽ. eſt in animis omnium fere, natura molle quidam, demiſſum, humile, eneruatũ quodamodo, & languidũ. ſi nihil eſſet aliud nihil eſſet hoĩe deformius. ſed ꝓſto eſt domina oĩum, & regina ratio: quæ cõnixa per ſe, & progreſſa lõgius, fit ꝑfecta uirtus. hæc ut imperet illi parti animi, quæ obedire debet, id uidẽdũ eſt uiro. quonã modo inquies? uelut ſeruo dominus: uelut imperator militi: uelut parẽs filio. ſi turpiſſime ſe illa pars animi geret, quã dixi eſſe molẽ: ſi ſe lamẽtis muliebriter, lachrymiſq; dedet: uinciatur: & cõſtringatᷣ amicorũ, ꝓpinquorũq; cuſtodiis. ſæpe enĩ uidemus fractos pudore: q rõne nulla uincerẽtur. ergo hos quidem, ut famulos, uinclis, ac cuſtodia arceamus. qui autem erunt firmiores. nec tamen robuſtiſſimi: hoc admonitu ſimili oportebit, ut bonos milites, reuocatos dignitatem tueri.

OMNI BONI. ¶ INSCITe. inelegãter. ¶ Per ſernõ alterius indigẽs. ¶ Progreſſa: nã niſi cõſuetudine firmatus ſis & exercitatione ꝑficiaris: uirtus eſſe nõ poteſt. ¶ Viro. forti homini. ¶ Turpiſſime: ſi cupiditas. ¶ Cuſtodia: carcere.

nõ nimis in niptris ille ſapientiſſimus græciæ ſautius lamẽtaẽ,uel modice potius. Pedentim(inquit)ite & ſedato niſu:ne ſuccuſſu arripiar maior dolor. Pacuui⁹ hoc melius,q̃ Sophocles. apud illum enim per quam flebiliter Vliſſes lamentatur in uulnere. tamen huic le uiter gementi illi ipſi qui ferunt ſaucium, perſonæ grauitatem intuentes non dubitarunt dicere, Tu quoq; Vlyſſes,quãquam grauiter cernimus ictum: Nimis es pene animo molli: qui conſuetus in armis æuum agere, Intelligit poeta prudens ferendi doloris cõſuetudinem eſſe non contẽnendã magiſtram. atq; ille non immoderate magno in dolore. Retinete:tenete:opprimite: Vlcus nudate. Heu miſerum me excrucior. incipit labi:deinde illico deſinit. Operite:abſcedite.iã iam dimittite. Nam attrectatu & quaſſu ſæuum amplificatis dolorem. Vides ne ut obmutuerit non ſedatus corporis, ſed caſtigatus animi dolor? Itaq; in extremis niptris alios quoq; obiurgat, idq; moriens Conqueri fortunã aduerſam,nõ lamẽtari decet. Id uiri eſt officiũ.fletus muliebri ingenio additus, huius aĩ pars illa mollior rationi ſic paruit:ut ſeuero imperatori miles,prudens. In quo uiro erit perfecta ſapientia: quem adhuc nos q̃dem uidemus neminẽ:ſed philoſophoꝝ ſententiis, qualis futurus ſit, ſi modo aliquãdo fuerit, exponitur. Is igitur ſiue ea ratio, quæ erit in eo perfecta, atq; abſoluta, ſic illi parti imperabit inferiori,

NON nimis in niptris. Pacuuius brũduſinus tragędiarũ ſcriptor illuſtris ennii poetæ ex filia nepos. romę picturam exercuit, ac fabulas uenditauit, deinde tarentum trangreſſus: prope nonagenarius diem obiit. Hic ut ait Fabius Quintilianus grauitate ſententiaꝝ. pondere uerborum, auctoritate perſonaꝝ clariſſimus fuit: citra tamen nitorem. Inter ceteras fabulas ſcripſit tragędiam titulo niptra quaſi lauacra, cuius argumentum erat Vliſſes, qui materia eſt homericæ odyſſeæ, in qua inducebatur euticha nutrix Vlyſſis abluẽs pedes alumno, q ſub habitu mẽdici domũ reuenerat ignorabilis ſuis. Videẽ aũt hæc fabula ſumpta ex homero q libro odyſſeæ undeuigeſimo ſcribit, quẽadmodũ euryclea nutrix iuſſu penelopes lauit pedes Vlyſſi iãq̃ hoſpiti:quẽ recognouit ex tactu cicatricis quã hẽbat in fœmore olim percuſſus ab apro dẽte fulmineo, dum uenatur in mõte parnaſo una cum filiis autolyci, qui cantamine ſanguinis profluuiũ ſiſtentes: domũq; patris autolyci deferentes diligẽter curauere, datiſq; ſplẽdidis muneribus in ithacã deduxere, ex niptris pacuuianis ſunt opinor illi uerſus iucũdiſſimi:quibus loquitur euryclia lauans Vlyſſi ignoto pedes. Cedo tamen pedem lymphis flauis flauum puluerem manibus iiſdem, qbus Vlyſſi ſepe pmulſi abluã, laſſitudinẽq; minuã mnaũ multitudine, pacuuiũ in niptris citant identidẽ ſcriptores idonei: igitur ĩ niptris inductus ulyxes uulneratus in fœminæ ab apro nõ nimis, ſed modicæ lamẽtãtur: qui ad illos: qui eum ſautiũ ferunt:dicit uerba hæc apud pacuuiũ. ¶ Pedentim ite, & ſedato uiſu:quibus: plane uerbis ſignificat, ſe dolorem temperanter ferre: dũ iubet ut ſedate:caute: molliter deferatur ne:ſuccuſſu id eſt ſuccuſſatura & nimia cõcũſſione gradientium dolor augeſcat: ſuccuſſare enim eſt frequẽter excutere, unde ſuccuſſator equus dictus:qui ſeſſorẽ uexat in hanc ferme ſentẽtiã eſt illud actianũ. Agite: ac uulnus ne ſuccuſſet greſſus caute ingredimini hoc autem credo referẽdum eſſe ad uulnus illud apri dẽte inflictũ pene letaliter:& tunc ſautiũ Vlyſſem ac gemebũdũ filii autolyci domũ deportarũt: inhibito ſanguinis pro fluuio carminibus: cuius homericæ ſententiæ Plinius & Apuleius meminerũt. ¶ Leuiter ge. more leuiculæ mulierculæ. ¶ Tu quo. uly. uerba ſophoclis tragici: poetæ græci q prior q̃ pacuuius ſcripſit niptra: quo archetypo uſus eſt ĩ niptris ipſe pacuuius eodẽ pene argumẽto & ſtilo. Illud diſſonũ q̃d pacuuius modice lamẽtãtẽ fecit ulyſſem ſauciũ quẽ ſophocles fecerat p q̃ flebiliter eiulãtẽ: unde his uerbis apud ſophoclẽ caſtigaẽ ulyſſes ab his q eũ ſautiũ ferũt. ¶ Poeta prudẽs. ſophocles: de quo ſupra diximus. ¶ Retinete: uerba ulyſſis ſaucii ex niptris ſophocleis. ¶ Incipit labi. Verbũ Cice. colligẽtis ex uerbis: quæ Vliſſes dixit apud Sophoclẽ illũ ſuccũbere dolori: labiq;: nec retinere cõſtantiã. ¶ Operite. Verba ulyis q cũ uidiſſet ſe labi in dedecus: & dignũ eſſe caſtigatione ex illo primo eiulatu: repente mutat cõſiliũ & orationẽ. Iãq; cõuerſus ad tolerãtiã doloris ait: tegite uulnus & abſcedite: cũ prius dixiſſet: ulcus nudare. ¶ Quaſſu. cõcuſſione: & quaſſatione. ¶ In extremis niptris: in etrema parte tragędiæ ſophocleæ quæ inſcribitur niptra pluralitatis nomine: a uerbo græco νιπτω: quod ſignificat lauo. ¶ Cõqueri fortunã: nõ lamẽtari: licet uiro forti accuſare fortunam & de e us iniquitate cõqueri: ſed lamentari non licet: cum conqueſtio ſit uirilis: lamentatio muliebris. ¶ Huius animi ſcilicet ulyſſis. ¶ Qualẽ uidemus neminẽ. Samigerati ſunt ſeptẽ illi græcie ſapientes: q re uera ſapiẽtes nõ fuerũt ſed ſimilitudinẽ quandã gerebãt: ſpeciẽq; ſapientũ Marco Cato quoq; & Caius Lelius habiti ſunt ſapientes & nominati: nec tamen fuerunt ſic ſapientes ut ſapientem intelligi uolunt philoſophi: ſicut pfectus orator nullus unquã fuit Vnde dicebat Marcus Antoni. diſertos ſe uidiſſe multos: eloquentẽ omnino neminem: inſidebat uidelicet in eius mente ſpecies eloquentiæ: quam cernebat animo: re ipſa non uidebat. ¶ Conſimiliter idea quædam ſapientiæ inſidet mentibus philoſophorum: ut animo cernant ſapientem: quẽ re ipſa non uident. ¶ Parti inferiori. animi pars inferior eſt appetitus: & illa mollior: quæ facile uincitur. Superior uero eſt ratio quæ uelut regina in arce cõſiſtit inuicta & inſuperabilis.

SAPIENtiſſimus græciæ: ulyſſes. ¶ Niſſu. ambulatione. ¶ Succuſſu. quaſſatione. ¶ Illum pacuuiũ tragędum latinum. fabula eſt. ¶ Conqueri: ſine fletu. ¶ Lamentari: uero cum fletu.

BERO.

Pacuuius poeta qui.

Niptra.

Succuſſare.

Niptra unde.

Orator perfectus nullus.

OMNI BONI.

BERO.

℄ VT iuſtus parens filiis. Ari. in ſecūdo oeconomico ſcribit duplicē eſſe ſpēm timoris, alterā cū reuerētia & pudore, qua ad patres utūtur filii ꝓbi, alterā cum odio, qua ad dominos ſerui. Idem in tertio politicorum refert, gubernationē patriſſamilias eſſe regiam quādam domi poteſtatē. Regiam uero poteſtatē eſſe ciuitatis & gentiū quaſi domeſticā quādam gubernationē. ⁋ Caue turpe quicq̄. Verba ſunt quæ ſecum dicit ſapiens, cauendum ſibi eſſe, ne dicat: ne faciat quicq̄ turpe aut effœminatum, quod merito eſſe poſſit reprehenſibile: Sapiens enim ubiq; locoꝝ tempoꝝ reꝝ, ſeruabit decoꝝ, ideoq; in dolore nō lamētabitur flebiliter, eſſet enim in decoꝝ.

ut iuſtus parens probis filiis: nutu quod uolet conficiet, nullo labore, nulla moleſtia. eriget ipſe ſe: ſuſcitabitur: inſtruet: armabit: ut, tanq̄ hoſti, ſic obſiſtat dolori. quæ ſunt iſta arma? cōtento: cōfirmatio: ſermoq; intimus: cū ipſe ſecū, caue turpe quicq̄, lāguidum, nō uirile. obuerſentur ſpecies honeſtæ animo: Zeno ꝓponatur Eleates: q ꝑpeſſus eſt omnia, potiuſq̄ cōſcios delendæ tirānidis indicaret. Anaxarcho Democritꝰ q cū in manus Cyprii Nicocreōtis regis incidiſſet: nullū genus ſupplicii deꝑcatus ē: neq; recuſauit. Calanus īdus indoctus, ac barbarus ī radicibus caucaſi natꝰ ſua uolūtate uiuus cōbuſtꝰ ē. nos ſi pes cōdoluit: ſi dēs ſed fac totum dolere corpus: ferre nō poſſumus. opinio eſt enī q̄dā effœminata, ac leuis: nec ī dolorē magis q̄ eadē in uoluptate: q̄ cū liq̄ſcemus, fluiuſq; molicia.

Exēplū zenonis patientiæ.

⁋ Zeno æleates. Celebrantiſſima eſt Zenoni huiuſce in ꝑferendis doloribus cruciatibuſq; patientia, q cum adoleſcentes nobiliſſimos cupiditate liberādæ patriæ īflāmaſſet cōtra tyrānū phalarim, ul ut alii tradūt nearchū, facto iudicio cōphēſus, traditusq; tortoribus eſt torquēdus, q cū intolerādis cruciatibus laceraretur, ut cūſcios cōiurationis nominaret, neminē illoꝝ nominauit, ſed amicos ītimoſq; tyrāni participes cōiuratiōis eſſe dixit. Deinde cū q̄ppiā ſe ī aurē tyrāni clā loq uelle ſignificaſſet, eā mordicus correptā nō āte dimiſit: q̄ rapta aur̄ populatū caput reliq̄ſſet. Vale. maximus hęc duo patiētiæ exēpla duobus Zenonibus aſſignat. Laer. & alii ab uno Zenone eleate utrūq; factū eſſe cōmemorāt. Deme. ait nō aurē, ſed naſū morſu āputaſſe. Antiſthenes addit cū amicos tyrāni nominaſſet ueluti cōſcios, interrogatū ab illo, eſſet ne quiſpiā alius, dixiſſe, tu ſolus es ciuitatis pernities ac peſtis, hic cōſultus a dionyſio quit nā philoſophia ꝑſtaret, cū reſpondiſſet cōtēptū mortis. Impaſſibilis flagellis tyrāni obiectus ſentētiā ſuam: ut inquit Tertullianus in apologetico, ad mortē uſq; ſeruauit. Dicitur Eleates a patria Elea, q̄ ciuitas eſt lucaniæ, quā quidā helā a fonte nominatūr, allii a palude dictam opinātur, quæ grecæ. τὸ ἕλοσ dicitur. Eleatæ fuerūt parmenides & Zeno pytagoricę ſectæ ſectatores, per quos Eleā inſtitutis legibuſq; bene formatam fuiſſe autumat Strabo in. vi. geographiæ. Alius fuit ille zeno conditor ſectæ ſtoicorum: ⁋ De anaxarcho Demo. Anaxarchus abderites inimicū habuit nicocreontē cypri tyrānum, a quo cōprenſus cōiectus eſt in pilum ptiſanæ, ſiue mortarium ſaxeum, quod græci ὄλμον uocant. ibiq; ferreis malleis cōtuſus adeo tolerāter patienterq; pertulit aſperimos illos cruciatus, ut uerbum illud memorabile cōduplicauerit tūdæ tūdæ anaxarchi follem anaxarchum enim nō tūdis, ad ultimū amputationē lingue minitāte tyrāno: protinus dentibus abſciſſam & cōmāducatā linguā in os eius ira patulū cōſpuiſſe, fertur auctores Valerius, Laertius, Tertullianus, cæteri. Democritus dicitur a Cicerone, quoniā democriti auditor fuit & ſectator. ⁋ Deprecatus eſt. ꝓpulſauit, depulit, abegit recuſauit, hoc enim ſignificat hoc in loco deprecari, ſicut apud Ouidiuū ſcribētē: Sæpe precor mortem, mortē quoq; deꝑcor idem, apud Gelliū temeritatē deꝑcarētur, apud Enniū ſeruitutē deprecor, pleni adeo ſunt libri ueteꝝ ſcriproꝝ ſimilis in hoc uerbo ſignificationis quod & a nobis in ſecūdo trāquilli cōmētario ſatis copioſe explicatū eſt. ⁋ Calanus indus. gymnoſophiſtæ philoſophi ſunt indoꝝ nudi, qui ab exortu ad occaſum cōtuētur ſolē immobilibus oculis inſiſtētes toto die pedibus alternis, ex numero iſtorū unus fuit calanus ꝓprio nomine ſphines dictus, uerū cū ꝓ ſalue καλέ diceret omnibus obuiis calanus a gręcis noīare cœpit colloquiū habuit cū oneſicrito, q ab Alexādro magno miſſus eſt: ut cū ſophiſtis indoꝝ colloq̄retur, quē cum chlamydatū & pileatum crepidatūq; uidiſſet, riſit, hic poſtea ſemet uiuū ultroneus cremauit: de cuius morte, hæc ꝓdūtur. Secutus Alexādrū magnū extra indiæ fines ꝑter cōmunē alioꝝ philoſophoꝝ cōſuetudinē: qui regi aſiſtūt: cū apud paſargadas ægrotare cepiſſet, ſe ipſum extulit anno ætatis ſuæ. lxxiii. facta enim pyra & aurea lectica ſup impoſita in ea cubās cōbuſtus eſt ſtramētis opertus. Sūt qui dicāt eū ī lignea domo frōdibus plena, & pira ſup tecto cōſtructa, īcluſū ſe ut trabē in ignē inieciſſe, & cū domo deflagraſſe, ita ſe ipſū uiuus exuiſſe, extulitq; calanus ſecūdum patriā legē, cuius meminit Quin. Curtius, cū ait. Apud ſapiētes indoꝝ occupare fatidiē pulchrū, & uiuos ſe cremari iubēt, nec ullus corporibus, q̄ ſenectus ſoluit, honos redditur, inquinari putāt ignē, niſi qui ſpirātes recipit. De his intellexit Lucanus ſcribēs, qq; ſuas ſtruxere pyras, uiuiq; calētes: cōſcēdere rogos. Megaſthenes tamen putat nullū fuiſſe decretū gymnoſophiſtis, ut ſeſe efferant: immo q id fecerit puerilē iudicari, illud adde quod Cicero in primo de diuinatione, & Valerius tradiderūt. Calanū cū iret in rogū ardētē dixiſſe, o ꝓclaꝝ diſceſſum e uita, cūq; Alexāder magnus eū rogaret: ſi qd uellet, ſi qd mādaret dixiſſe: ꝓpe diem te uidebō, quod ita cōtingit. Nā babilone paucis poſt diebus Alexāder eſt mortuus.

Eleates.
Elea.

Depræcari quid.

Gymnoſophiſtæ qui.
Calanus unde.

OMNI BONI.
Zeno qui.

℄ CONtētio. intētio. ⁋ Zeno eleates. ex eleatis lingnā ſibi abſcidit, & in os tyrāni abiecit, ne cōſcios ꝓditiōis proderet, qui uolebāt deponere tyrannum. Depræcatus eſt, oratione depulit, recuſare, & cætera. ⁋ Calanus indus: gymnoſophiſtæ: quia corporibus nudis philoſophabantur ſic dicti ſunt, ſi re dolor tantus eſſet quantus opinione uidetur, in omnibus par eſſet: at multi ſunt qui etiam libenter ſubeunt, dolorem.

❡ APIS aculeum. Natura apibus aculeum dedit uentri conſertum: quem in uulnere relinquunt. Columela & Virgilius ſpiculum uocant. quo carent reges: uel ſi habent: non utuntur: illud enim conſtat inter auctores imperatorem apicularum aculeo non uti. Quuod: ut inquit ſanctiſſimæ Seneca: exemplar eſt magnis regibus: ut ſine aculeo ſint ſpiculum retũdant: crudelitatem comprimant: exarmati ſint maieſtate ſola circunuallati: quid eſt enim per deos immortales in principe admirabilius amabiliuſq; clementia, quæ dos imperatoria eſt: quæ bonos principes facit: dum uiuunt amabiles: cum uita exceſſerunt deſiderabiles: cuius diuerſoriũ eſſe debet in pectoribis ſummatium: ſicut fuit olim in pectore Ceſaris dictatoris: cuius inter innumeras laudes: proprium & peculiare fuit clementię inſigne: qua uſq; ad penitentiá omnes ſuperauit. Hinc illa nõ minus uera q̃ ſpetioſa apud M. Cice. laudatio: qui nihil obliuiſci ſoles niſi iniurias: eſt in exẽplis equos ab apibus occiſos: tam noxia eſt illa uis aculeorum Plinius uenenatas apium cuſpides eſſe tradit in. xxi. aduerſus quas ſalutare eſt homini percuſſo perũgi maluæ ſucco: aut hederę folioꝝ uel eas bibere. ❡ Ruſticanus. Arpinatem fuiſſe morium: obſcuris natalibus: nouum hominẽ a ratorem quis ignotat? qui in agro arpinate in uilla ciuernate: ut auctor eſt Plutarchus: uitam diu uixit ruſticam: plane & agreſtem procul ab urbanis mũdiciis. ❡ Vetuit ſe alligari. De mario qui ſolutus & ſtans præbuit medico ſecandum crus uaricoſum: ſupra diximus: qui μηστἔναξχσ μηδετασ οφρυσ συναγαγων. ideſt neq̃ ſuſpirans neque ſupercilia contrahens pertulit ſectionem: fixiſque oculis ſpectauit cruciabilem curationem. ❡ Poſtea alii: ſcilicet ſecti ſunt laborantes uaricibus. ❡ Crus alterum non præbuit. cum medicus alterum crus ſecare uellet: minime aſſenſum p̃buit. Inquiens: curationem tanto dolore dignam eſſe non arbitror.

BERO.

Aculeus ĩ apibus.

Imperatorẽ non uti aculeo.

Remediũ cõtra aculeos.

apis aculeum ſine clamore ferre non poſſumus. at uero C. Marius ruſticanus uir, ſed plane uir, cum ſecaretur, ut ſupra dixi, principio uetuit ſe alligari: nec quiſquam ante Marium ſolutus dicitur eſſe ſectus. cur ergo poſtea alii? ualuit auctoritas. uides ne igitur opinionis eſſe, non naturæ malum? & tamen fuiſſe acrem morſum doloris, idem Marius oſtendit, crus enim alterũ nõ p̃buit. ita & tulit dolorem ut uir: & , ut homo maiorẽ ferre ſine cauſa neceſſaria noluit. totũ igitur in eo eſt: ut tibi imperes. oſtendi autẽ, quod eſſet imperádi genus. atq; hæc cogitatio, quid patientia, quid fortitudine, qd magnitudine animi dignũ ſit: nõ ſolũ animũ cõprimit: ſed ipſum etiá dolorẽ neſcio quo pacto mitiorẽ facit. ut eni fit ĩ p̃lio, ut ignauus miles, ac iimidus, ſimul ac uiderit hoſtẽ, abiecto ſcuto fugiat, quátũ poſſit: ob eáq; cauſam pereat nonũquá, etiam integro corpore: cum ei qui ſteterit, nihil tale euenerit. ſic qui doloris ſpeciem ferre nõ poſſunt: abiiciunt ſe: atq; ita aflicti, & exanimati iacent. qui autem reſtiterũt, diſcedunt ſepiſſime ſuperiores. ſunt enim gnædam animi ſimilitudines cum corpore. ut onera cõtẽtis corporibus facilius feruntur: remiſſis opprimũt: ſimillime animus intentione ſua, depellit preſſum omnẽ põdeꝝ

❡ Vt uir. uirilitate, ac animi magnitudine ſeptus ❡ Vt homo. tanquam qui ex humana teneritudine morſu doloris moueretur. ❡ Vt ignarus miles. Sępe hoc contigit. ut in prælio citius occumbat timidus miles & fugax: quã imperteritus & pugnax. Ille enim fugiendo fatum ruit in fatum: hic firmiter pugnando uictor euadit: conſimiliter qui ſuccumbit dolori, afflictus iacet: qui fortiter reſiſtit: uictor fit doloris. Oratius in hanc ſententiam ſic ſcribit. Mors & fugacem perſequitur uirum. Nec parcit imbellis iuuentæ poplitibus timido ue tergo. Annotandum eſt demoſthenem prælio illo magno: quo apud cheroneam Philippus Alexandri magni pater athenienſes uicit: ſalutem fuga queſiuiſſe: cũq; id ei quod fugerat probroſe obiiceretur uerſu illo notiſſimo eluſiſſe. ανηρο φἔυγὼν καιπαλιν μαχἔσεται. ideſt uir fugiens iterum pugnabit. Abiecto ſcuto. Lex Platonis militem. qui in prælio arma abiecit: & ſe ſe dedit in pedes: ita punit: eo qui arma turpiter proieciſſe damnatus eſt: nec imperator, nec præfectus aliquis pro milite unq̃ utatur: nec in aciem recipiat: uiuatq; infamis uitam in gloriam & dedecoroſam. Lacedęmonii olim archilocum poetam ex ſparta eiecerunt: quia ſcripſerat in poemate κριττονεστιν αιπο βαλἔιντ ἀσπ[λαη αποθανἔιν: ideſt melius eſt abiicere arma q̃ mori: iuriſconſultus titulo de re militari, graue inquit crimen eſt arma alienaſſe. & ea culpa deſertioni exequatur. ❡ Onera cõtẽtis corporibus. ſpiritum cohibere ſingularis præſidii eſt, ſcandentibus, laborantibus: ac iacentibus contraq; ictus quod inuentum eſſe animalis: cui nomẽ eſt meles, docuit Plinius, cuius uerba ex octauo naturalis hiſtoriæ hæc ſunt. Illa alia ſolertia in metu melibus, ſufflata cutæ diſtentę ictus hominũ, & morſus canum arcent. Contenta dicimus corpora: quæ omni nixu intenduntur aduerſus labores: ut in arcu neruus, apud rhetoricos doctores, contentio eſt oratio acris ad confirmandum & cõfutandum accõmodata, unde a Pli. dicta eſt ĩ æpiſtolis. Oratio pugnax & contentioſa, quam maximę probat, apud eoſdem contentio dicitur exornatio ex contrariis uerbis concinnata: quę uocabulo gręco notiſſimo uocatur antitheton, ideſt contra poſitum, ut illud ciceronianum in oratione pro cluentio, uicit pudorem libido, timorem audatia, rationem amentia. ❡ Præſſum depellit. p̃ſſuram ſiue p̃ſſionẽ, dicitur enim recte latineq; hic p̃ſſus quaſi p̃ſſura & p̃ſſio: ſicut iudicatus, allegatus pcãtus, p iudicatione: allegatione, peccatione. Dixit Seneca, illud qd p̃mit, qd ĩpẽdit, qd urget, ſi ſubducer̃ te cęperis, ſeq̃tur, & grauius ĩcũbet. Si cõtra ſteteris & obniti uolueris, repelleſ. Atheletæ q̃tũ plagaꝝ toto cope excipiũt, ferũt tamẽ omne, tormẽtũ glorie cupiditate.

Dictũ demoſthenis.

Contentio

Anthitetõ.

Præſſus

Peccatus.

❡ V T enim: a ſimili probat dolorem minui reſiſtendo.

OMNI.

BONI.

remiſſione autẽ ſic urgetur: ut ſe nequeat extollere. &, ſi uerũ q̃rimus, in omnibus officiis ꝑſequendis animi eſt adhibẽda cõtẽtio. ea eſt ſola officii tãq̃ cuſtodia ſed hoc q̃dem ĩ dolore maxime eſt ꝓuidẽdũ: ne quid abiecte, nequid timide, ne q̃d ignaue, ne q̃d ſeruiliter, muliebriter ue faciamus: imprimiſq̃ refutetur, ac reiiciatur Philocteteus ille clamor. ingemiſcere nõnũq̃ã uiro cõceſſum eſt, idq̃ raro: eiulatus, ne mulieri q̃dẽ, & hic nimirũ eſt fletus: quẽ duodecim tabule in funeribus adhiberi uetuerũt. nec uero unquã ne ingemiſcit q̃dem uir fortis, ac ſapiens, niſi forte ut ſe intendat ad firmitatẽ: ut in ſtadio curſores exclamãt quã maxime poſſunt. faciunt idem cũ exercẽtur atheletæ. pugiles uero, etiã cũ feriũt aduerſariũ, ĩ iactandis ceſtibus ingemiſcũt: nõ q̃ doleãt, animo ue ſuccũbãt: ſed q̃a in ꝓfũdenda uoce oẽ corpus intẽdit: uenitq̃ plaga uehemẽtior, quid? q̃ uolũt exclamare maius, nũ ſatis habẽt latera, fauces, linguã intẽdere? e q̃bus elici uocẽ. & fundi uidemus. toto corpore atq̃ oĩbus ungulis, ut dicit, cõtẽtioni uocis eſſeruiũt. genu mehercule M. Antonii uidi, cũ cõtẽte ipſe ꝓ ſe lege uaria diceret, terrã tãgere.

BERO. ℂ REMISſione. relaxatione: & q̃ſi relẽtatione q̃dam: ſicut arcus remitti dicitur quãdo neruus retẽditur ac relẽteſcit. ⸿ Animi cõ. intẽtio, cõcitatio, erectio, firmitudo. ⸿ Refutet ph. clamor.
Refutare. Refutare eſt redarguere & refellere.
Refutatio. Inter ꝑtes orationis una eſt refutatio: q̃ alio noĩe cõfutatio dicit: q̃ eſt cõtrariorũ argumẽtorũ diſſolutio: de q̃ rhetorici ſcriptores ſatis multa, dictũ eſt ſupra de gemitu philocteteo: & lamẽtione, & clamore muliebri, quem ait Marcus Tullius eſſe improbandum: reiiciendum, confutandum, tanquam indecorum uitio. ⸿ In g. nonnunquam ui. Eneas Virgilianus ingemit, & duplices tendens ad ſidera palmas, talia uoce refert, apud Ouidium ingemit iupiter, atamẽ Lucanus laudi dat Pompeio, q̃ poſt cladem pharſalicam doluerit citra gemitum. Sic enim inquit. Non gemitus, non fletus erat. Saluaq̃ uerendus maieſtate dolor Nec ſicci ſint occuli amico amiſſo inq̃t Seneca, nec fluant lachrymandum eſt, non plorandũ. Idem alibi dixit. Nullum uiris legitimum eſſe tẽpus conſtitutũ ad lugẽdũ: q̃a nullũ eſt honeſtũ. ⸿ Hic nimirũ eſt fletus: lex. xxii. tabularũ: q̃s decem uiri cõdiderũt, tollit lamẽtationem, cuius uerba
Leſſum q̃d. hæc ſunt. Mulieres genas ne radũto neue leſſũ funeris ergo habẽto, Sextus helius & L. Attilius ueteres interp̃tes nõ ſatis intellexerũt quid leſſum ſignificet, ſuſpicati enim ſunt ueſtimẽti aliquod genus funebris eſſe. Leli. uero leſſũ lugubrẽ eiulationẽ eſſe interp̃tatur. quod & Cicero in legibus uerũ eſſe iudicat quia & lex ſolonis, unde romanæ leges trãſlatæ, id ipſum uetat, ne. ſ. mulieres in funere eiulatũ flebilem adhibeant illud autẽ mulieres genas ne radũto, ſignificat ne mulieres in luctu lacerẽt faciẽ ne carpãt unguibus genas. Huiuſce legis decẽuiralis, ſic enim nominãtur leges. xii. tabularũ, meminit Plini. in. xi. cuius uerba ſubſcripſi: q̃ ſunt hæc, infra oculos male homini tantum: quas priſci genas uocãt. xii. tabularum interdicto radi eas a fœminis uetãtes. Seruius grammaticus in. xii. æneì, commẽtario uerbum legis immutat, nam cum in lege dicatur genas ne radũto, ipſe legit faciẽ ne carpito. fortaſſis ut intellectus fieret illuſtrior ſic enim ſcribit ſciendũ eſt cautum lege. xii. tabularum, ne mulieres carperẽt faciẽ, his uerbis, mulier faciem ne carpito Solebãt enim in rogis laniantes genas effundere cruorem. ⸿ In ſta ex. Clamor ille & uociferatio ſublatior uidetur, neſcio quo modo robur augere, corpus intendere, animũ alacriorẽ efficere athletarum, curſorum, bellatorum ſupra diximus romanos ſolitos cũ clamore inire conflictũ & pugnã auſpicari.
Stadium. Stadiũ autem locus eſt curſus. In græcia fuerunt ſtadia pedes ducẽtos lõga. Clariſſimum eſt curriculum ſtadii olympii quod hercules ſuis pedibus me-
Stadiodromici. tatus eſſe fertur, ſtadiodromos uocãt curſores in ſtadio. Ait firmicus maternus, ſi mars reſpexerit leporem cæleſtem in horoſcopo: faciet ſtadio dromicos, ſtadiũ eſſe octauam partem miliarii ex lectione Plinii: &, columelæ, & cæterorũ ſatis notum: quod. cxxv. noſtros continet paſſus, hoc eſt pedes ſexcẽtos. xxv. ⸿ Intendere
Vngues, clauſulæ neruorum cõtendere omni nixu: conatuq̃. ⸿ Omnibus un. ut dicitur. ꝓuerbiale eſt, quod ſignificat omnibus uiribus manuũ pedũq̃ & conatu totius corporis, ut etiã ungues, qui ſunt in extremitate collocati intendantur. quos Pli. exiſtimat eſſe ſũmas neruorũ clauſulas: cõſimile eſt illud Maronianum. Cõſtitit in digitos ex templo erectus uterq̃. ⸿ Genu. M. Anto. uidi. M. Anto. orator ille qui multos ſe uidiſſe diſertos, eloquẽtem neminẽ dictitabat olym inceſti poſtulatus apud Lu. Caſſiũ p̃torẽ: cuius tribunal pp nimiã ſeueritatẽ ſcopulus reorum dicebatur: fiducia innocẽtiæ ſubnixus: cauſam pro ſe ipſe dixit cõcitate, & inflamanter, ſtatimq̃ abſolutus eſt. Sunt auctores,
Fides ſerui. ſeruum. M. Antonii in hac cauſa tortum mira patientia toleraſſe cruciatus, nulloq̃ indicio ſalutem domini leſiſſe, a quo accuſatores laternã prolatã cõtendebant, cum ad ſtuprum iret Antonius. ⸿ Lege uaria. Fuit
Lex uaria. Quin. uarius tri. plæbis: qui legẽ tulit, ut quereretur de his, quorum ope, cõſilio ue ficii contra Po. Ro. arma ſumpſiſſent, quæ lex uaria dicta eſt, cuius capite pęna ſanciebatur in damnatos inceſti. Legis uariæ meminit. Cice. in oratione pro ſcauro, & pedianus aſconius. Ait idem M. Tul. in bruto. Q. Varium lege ſua uaria damnatum fuiſſe. ⸿ Terram tan. femur ferire. In oratoribus uſitatum eſt, & indignãtes decet: & excitat auditorem, quod athenis primus feciſſe creditur cleon. ut docet Quintilianus in. xi conplodere uero manus: & pectus cedere ſcenicum eſt, pedis ſupploſio oportuna eſt: ut ait Cicero in contentionibus incipiendis, aut finiendis. Fuit in Marco Antonio: ut idem Cicero ſcribit in bruto ſingularis actio: geſtus cum ſententiis congruens, ſupploſio pedis: uox permanens, uerum ſub rauca natura.

OMNI BONI. ℂ PER ſequendis: efficiendis. ⸿ Marcum Antonium. oratorem. ⸿ Vt enim talia ſimilitudo.

ut enim baliſtæ lapidum, & reliqua tormenta telorũ eo grauiores emiſſiones habẽt quo ſũt cõtenta, atq; adducta uehemẽtius: ſic uox, ſic curſus ſic plaga hoc grauior, quo eſt miſſa cõtẽtius. cuius cõtẽtionis cũ tãta uis ſit: ſi gemitus in dolore ad confirmandum animum ualebit: utemur. ſin erit ille gemitus lamentabilis, ſi imbecillus, ſi abiectus, ſi flebilis: ei qui ſe dederit, uix eũ uirũ dixerim. qui quidem gemitus ſi leuationis aliq̃d afferet: tamen uideremus quid eſſet fortis, & animoſi uiri. cum uero nihil imminuat doloris: cur fruſtra turpes eſſe uolumus? quid ẽ eñi fletu muliebri uiro turpius? atq; hoc p̃ceptũ quod de dolore datur, patet latius. omnibus eñi rebus, nõ ſolũ dolori, ſimili cõtẽtione animi reſiſtẽdũ eſt. ira exardeſcit: libido cõcitatur. in eandẽ arcẽ cõfugiẽdũ eſt: eadẽ ſunt arma ſumẽda. ſed quoniã de dolore loquimur: illa omittamus. ad ferendũ igitur dolorẽ placide, & ſedate, plurimũ p̃ficit: toto pectore, ut dicitur cogitare, quã id honeſtũ ſit. ſumus enim natura, ut ante dixi, dicẽdũ eſt enim ſæpius: ſtudioſiſſimi, appetentiſſimiq; honeſtatis. cuius ſi quaſi lumẽ aliquod aſpexerimus: nihil eſt, quo, ut eo potiamur, non parati ſimus & ferre, & perpeti. ex hoc curſu, atq; impetu animorum ad ueram laudem, atq; honeſtatem, illa pericula adeuntur in p̃liis. non ſentiũt uiri fortes in acie uulnera: uel ſentiunt: ſed mori malunt quam tantummodo de dignitatis gradu dimoueri. fulgentes gladios hoſtium uidebant Decii: cum in aciem eorum irruebant. his leuabat omnem uulnerum metum nobilitas mortis, & gloria. num tum

VT BALIſtæ lapidum. Baliſtæ machinæ ſunt bellicæ: quæ funibus neruicis tenduntur: quæ quãto prolixiora habuerint brachia tãto longius ſpicula mittunt: aut ſaxa. Capillo muliebri, uel neruo funes in baliſta cõficiũtur magnitudini lapidis congruentes. Mittit autẽ baliſta lapides pondo centum uiginti: auctores Vegetius & Victruuius. Baliſtam inuenerunt phenices: ut docet Pli. Sunt manubaliſtæ minores manu tractabiles: alio nomine ſcorpiones dicti: quod ſubtilibus & paruis ſpiculis ſcorpionũ inſtar inferũt mortẽ a baliſta deducitur baliſtariũ. Plautus in peuulo. Infortunnii intẽta baliſta eſt probe quã ego haud multo poſt mittã e baliſtario ubi baliſta accipi uidetur pro telo, baliſtarium pro machina: hinc quoq; fit uerbum illud plautinum ex baliſtare: quod ſignificat ex baliſta emittere: & eiaculari: ſic enim ait in pſeudolo Balionem ex baliſtabo lepide: date operam modo. ¶ Sic plag. quidam agrauant ictus ante conatum: ſaliua in manus in geſta: quod ſi quem peniteat ictus illati: ſtatim poſt ictum expuat mediam in manum qua percuſſit: leuatur illico percuſſus a pœna. Hoc ſæpe delumbata quadrupede approbatum eſt: ut inquit Plinius in uigeſimo octauo ſtatim a tali remedio correcto animalis ingreſſu. ¶ Hoc: tantum. quo: quantum. ¶ Cum nihil imminuatur doloris. Contra ait Seneca magnum in quærelis eſt leuamentum cui ſententiæ ſubſcribit illud Ouidianum. Flerq; meos caſus: eſt quædam flere uoluptas. Lenitur lachrymis ægenturq; dolor idem dixit: ſtrãgulat incluſus dolor: atq; cor æſtuat intus. ¶ Ira exardeſcit. Supra dixit in omnibus officiis perſequendis animi adhibendam eſſe contentionem: quæ ſicut pollet in dolore, ita ualebit in ira & libidine ſuffrenanda: quæ partes ſunt animi irrationabilis. Relegatæ procul a regina ratione, obtinẽtes infernas ſedes: ut popinas quaſdam & latrinarum latebras: diuerſoria nequitiæ atq; luxuriæ. ¶ In eandem arcem. In urbibus munitiſſimas eſſe arces nemo eſt: qui neſciat: quod & auſonius teſtatur illo uerſu. Vrbibus in tutis munitior urbibus eſt arx: arx ſedes tyranni dicit: ut inquit Aſconius: uel æditus in ciuitate: & munitior ad ſalutem ciuium locus. Itaq; cum arx ſit munitiſſimus: & ad ſalutem comparatus locus: per ſpecioſam tranſlationem ſignificat confugiendum eſſe ad contentionem ueluti in arcem: tanquã idem ſuffugium ſit munitiſſimum aduerſus impetus iraſcentiæ & libidinis graſſantiũ: quod eſt tutiſſimũ cõtra dolorẽ affliẽtem. ¶ Dicendũ eſt enim ſepius, pulchra, ut inq̃t Plato, bis terq; repetẽda ſunt. & ut ait Seneca. nunq̃ nimis dicetur: q̃d nũq̃ ſatis. ¶ Nõ ſentiunt uulnera, dum caleſcũt in p̃lio: dũ eſt ictus recens: non ſentiunt dolorem ex uulnere: immo ut ait Furius poeta, uireſcit uulnere uirtus: & Lucanus: ſaucia maiores animos ut pectora geſtãt interdum nec ſe uulneratos eſſe ſciunt: tãtus eſt ardor animoꝝ, tantus impetus aduerſarium p̃ſternẽdi. ¶ Decii: de tribus deciis: qui cognominati ſunt mures: qui ſe morti deuouerũt pro ſalute romanoꝝ diximus in primo cõmẽtario. Lucanus appellat decios: luſtrales belli animas.

TELORVM. telũ dicitur quicquid iaci procul poteſt. ¶ Qui quidẽ genitus per obſiſtentiã: ſed quoniã de dolore loquitur probauit dolorem: aut ſecundum ſtoicos malum non eſſe: aut ſecundum peripateticos & academicos paruũ malũ ſed fantaſiam magis uideri, nã in oĩbus par eſſet: & idem ſi re eſſet oſtẽſum etiã eſt quomodo perferendus: ſequitur concluſio in hũc modũ, nihil prodeſt magis ad perferendum dolorem quã cogitare nihil faciendum quod turpe ſit: & honeſte aliquid faciendũ inſitum eſſe p̃bat per inductionẽ per oẽs ſpecies hominũ per fortes per ignauos: per philoſophos: quod ſi ita eſt cogitemus, nihil eſſe quod neq; molliter neq; turpiter faciamus ſed cauendum, ne quod facimus honeſte: propter opinionẽ uulgarem faciamus. ſed per ſe ipſum: ſed ſi dolor tantus erit: ut non poſſit ferri, licet ſibi manum conſciſcere: quod ſuperius malum nõ eſſe oſtendit. ¶ Sedate: nõ turbulẽte. ¶ Lumẽ: nã ſicut uirtus lumini ita uitiũ tenebris cõparatur. ¶ Perpeti: perpetuo pati. Non ſentiunt: per inductionem: probat aliquid honeſte facere: omnes cupere & primo per uiros fortes. ¶ Decii. pater & filius. ¶ Nobilitas: claritudo. ¶ Leuabat. leuem faciebat.

BERO.
Baliſta q̃d
Manubaliſtæ.
Scorpiões.
Baliſtariũ.
Ex baliſtare
Leuamẽtũ in quęrelis.
Arx quid.
Vireſcit uulnere uirtus.
Mures decii.
OMNI. BONI.

ingemuiſſe epaminundam putas, cum una cũ ſanguine uitam effluere ſentiret ? imperantem enim patriam lacedæmoniis relinquebat: quam acceperat ſeruiẽtẽ. hæc ſunt ſolatia, hæc fomenta ſummorũ dolorũ. Dices quid in pace? qđ domi? quid in lectulo? ad philoſophos me reuocas: qui in aciẽ nõ ſæpe prodeunt. e quibus homo ſane leuis Heracleotes Dionyſius, cũ a Zenone fortis eſſe didiciſſet, a dolore deductus eſt. nã cũ ex renibus laboraret: ipſo in eiulatu clamitabat, falſa eſſe illa, quæ antea de dolore ipſe ſenſiſſet. quem cũ Cleanthes condiſcipulus rogaret, quæ nã ratio eũ de ſententia deduxiſſet: reſpondit, quia cũ tãtum operæ philoſophiæ dediſſem: dolorem tamen ferre nõ poſſem: ſatis eſſet argumenti, malũ eſſe dolorem. plurimos autem annos in philoſophia conſumpſi: nec ferre poſſum. malũ eſt igitur dolor. tum Cleanthem, cũ pede terram percuſſiſſet: uerſum ex epigonis feruut dixiſſe, Audis ne hæc Amphiarae ſub terrã abdite. Zenonem ſignificabat: a quo illum degenerare dolebat.

BERO. ¶ INGEMVISSE epaminũdam. epaminũdas: cuius uirtute res lacedæmonioꝝ acciſæ: opes thebanoꝝ auctæ ſunt: poſt ꝑclara facinora edita extremo tẽpore apud mãtineã: cũ acie inſtructa: & ducis optimi: & mi
Sparo ꝑcuſ litis fortiſſimi officio fungitur: ſparo qđ agreſte telũ eſt, ꝑcuſſus ictu mortifero relatuſq; in caſtra ſemianimis reſus epami qſiuit a circonſtantibus ſaluus ne eſſet clypeus, cũ ſaluũ eſſe flẽtes ſui reſpõdiſſet allatum ueluti ſocium laboꝝ
nundas. gloriæq; oſculatus eſt. Iterũ quæſiuit eſſent ne fuſi hoſtes ? Cumq; id quoq; ut cupiebat, audiuiſſet. Euelli tum deniq; ſpiculũ iuſſit. Ita multo ſanguine ꝓfuſo in letitia & in uictoria eſt mortuus, cuius morte thebanoꝝ uires hebetatæ ſunt: ut non tam illũ amiſiſſe: q̄ cũ illo interiiſſe omnes uiderẽtur. Nã ante epaminũdã thebani alieno imꝑio paruerũt: poſt interitũ eiuſdẽ in ſeruitutẽ ꝑſtinã reuoluti ſunt ut manifeſtũ ſit gloriã thebanã cũ illo natã: cũ illo extinctã fuiſſe: uereq; dictũ ſit, unũ hoĩem pluris eſſe q̄ ciuitatẽ, auctores trogus probus Emylius M. T. ceteri. ¶ In acie non ſepe ꝓde. Philoſophus arma nõ induit: ad bella nõ uadit. Domi in uita umbratica ocioq; litterario uitã degit trãquillã: & ꝑinde beatã, cõtentus & ſuo & paruo. Legimus tamẽ ſocratẽ & Xenophõtẽ, rebus bellicis ſe ſe imiſcuiſſe. Nã ex bello deliaco: cũ male pugnatũ eſſet, fugiens Socrates uenit in triuiũ: ſed eadẽ qua ceteri uia fugere noluit, qbus ꝗrẽtibus, cur nõ eadẽ ꝑgeret. Deterreri ſe a demonio ſuo dixit tũc qdẽ ii, q alia uia fugerãt, in eqtatũ hoſtiũ inciderũt
Socrates So. ipſe euaſit incolumis: Seruauitq; Xenobellator phõtẽ ex equo ꝓlapſum: quẽ ſublatũ humeris exportauit in tutũ. ¶ Heracleotes: ab heraclea ciuitate boſphorana: cuius fuit municeps, hic autẽ Diony. inter nobiliores diſcipulos Zeno. celebraf, quẽ piguit dolorẽ dicere adiaghorõ. i. indifferẽtẽ, ꝑut dicif a Ze. & ſtoicis: cũ laboraret ex renibus: & cũ lipitudine accerrima cruciaref. ¶ A dolore deductus, fugatus, abſtractuſq; a ꝓpoſito. ¶ Ex renibus labora
Nephreti ret. Hipo. Ga. & nobiliſſimi medicoꝝ nephreticos græco uocabulo appellãt, laborãtes morbo renũ νεφρος
ci qui. enim græcę Ren. & νεφριτισ morbus renũ dicif: q inter acutos morbos enumeraf. Ora. qđ latus aut renes morbo tẽtef acuto Cor. celſus in quarto. At renes ubi affecti ſunt diu male habẽt: peius eſt ſi frequẽs bilioſus uomitus accedit. Hipo. ſcribit nephreticos dolores difficulter ſaneſcere in ſenibus idẽ tradit, bullãtẽ urinã ſignũ
Quaterni eſſe nephretici morbi & οξιαν νοσον. i. acutũ morbũ fore. Aĩalia, ut ait Pli. in renibus pinguia ſunt, quaterni
renes cer renes ceruis ſunt in brileto, dexter oĩbus eſt latior & minus pinguis ſicciorq;, renes habẽt oĩa q̄drupedũ, q aĩal
nis. generãt. Cũ Dio. morbo renũ laboraret cruciareturq; cruciatu ĩpatibili ſuccũbẽs dolori clamabat, falſa eſſe q a
Cleanthes, Zeno. didiciſſet. Dolorẽ. ſ. nõ eſſe malũ. ¶ Cleanthes. memoriæ ꝓditum eſt, cleanthem ſtudioſiſſime philoſophatum eſſe ſub Zenone, & in decretis ſtoicoꝝ ꝑſeueranter ꝑſtitiſſe, qui inopia cogẽte mercenarius factus no
Phreãtles. ctu hauriebat aquas ad hortos irrigãdos: interdiu philoſophabatur. Vnde phreãtles dictus. i. puteos exhauriẽs, tradũt illũ, q a Ze. audierat, oſſibus bouum: & teſtis fictilibus ꝑſcribere ſolitum: cũ pecunia non ſuppeteret ad carthas emẽdas hinc ꝑſius frugẽ cleanthe ã dixit, intelligi uolẽs ꝑcepta philoſophiæ Stoicæ frugifera ac ſalutaria. ¶ Malum eſt igitur dolor, cõcluſio ſyllogiſmi, quo uſus eſt Dionyſius ad demonſtrãdũ dolorẽ nõ eſſe adia
De epigõis photon, ut didicerat a Zeno doctore, ſed malũ. ¶ Verſum ex epigonis. ex lectione papinii ſtatii bellũ thebanum ſatis notum & nomina ducũ q in eo bello occubuerũt: quoꝝ filii ut mortẽ parentum ulciſcerẽtur. cõi cõſilio cõtra thebanos iteꝝ arma mouerũt: qui acceperant reſponſum ab Apolline, eam ſe ciuitatem expugnaturos, ſi alcmeonẽ amphiarai filiũ imꝑatorẽ rei bellicæ feciſſent, igitur alcmeon, exercitu ex græcis collecto: cõtra thebas duxit copias militares acerrimeq; cõmiſſa pugna potitus eſt uictoria: thebanoꝝ res acciſæ ſunt, qui impares uiribus omni ſpe diſtituti, ex cõſilio tyreſiæ urbẽ linquẽtes ſalutẽ fuga quæſiuere, thebæ captæ, ac dirutę ſunt. Huiuſce ſecundi thebani belli auctores dicti epigoni quaſi fetus illoꝝ: qui primum cõficerãt bellum græce. n. επιγονη fetus appellaf, & q poſt gignif inde euripides tragicus poeta, tragędiã hoc argumẽto cõpoſitã epigonos inſcripſit: q̄ agi expoſcebat uoce magna ſcenicoꝝ & ſonora. Ob hoc dixit M. T. in primo de officiis, qđ hiſtriones uoce freti agunt epigonos, medeãq;, labuntur, q exiſtimant epigonos apud Strabonem eſſe populos, a qbus fabulę nomẽ inditũ ſit, cũ apigoni dicti ſint generali uocabulo oẽs illi, q ex diuerſis populi cõflati, ſecũdũ bellũ thebanũ, duce alcmeone cõfecerũt, quaſi poſtgeniti & filii illoꝝ, q ĩ primo bello ad thebas mortẽ opetierãt. Illud adde epigonos quoq; nũcupatos eſſe ſucceſſores Macedonũ ueteranoꝝ: q ſub Alexãdro magno ex aſiaticis fœminis ſobolẽ ſuſceperũt: q̄ ſoboles, ut hiſtorici memorãt, nomẽ habuit epigoni, q
Epigoni al in caſtris nati, in armis educati a paruula ætate, ꝑiculis exercitati laboribus durati, ꝑſus inuicti, & inſuperabiles:
teri.

extiterunt. qbus uallum pro patria. cõflictus pro uictoria erat. In epigonis ut ad tragediá reuertar. erat hic uerſus audis ne hæc amphiarae: quẽ opinor ex pſona alcmeonis filii dici ad amphiaraũ patrẽ iá defunctũ: & ſub terra abditũ: qui in primo thebano bello abſorptus eſt hiatu terræ una cũ curru: ut canit Stati. in thebaide Strabo refert corruente de curru amphiarao currum ipſum inanẽ ad locum boetiæ delatum eſſe: qui a curru nomẽ acceperit. namq; harma nominatur quod græco uocabulo currũ ſignificat. Cleanthes aũt uſurpauit hunc uerſum intelligi ipſe uolens nomine amphiarai Zenonẽ: quẽ percontaſ an audiat quod loquatur Dionyſius diſcipulus uictus a dolore prorſus degenerans a dogmate doctoris.

Harma.

¶ E P Aminundã: ducẽ thebanoꝝ: q lacedæmonios apud leuctrã ſuperauit: & ſeruire thebanis coegit: q ſibi antea ſeruiebãt. Nõ ſæpe qa Socrates ſemel pdit in aciẽ: & Demoſtenes ipſe in ſicilia duxit exercitum. Dionyſius eracleotes diſcipulus Zenonis ſtoici cũ icidiſſet i morbũ: dixit uera nõ eẽ ea q̃ didiciſſet: qm̃ ipſe re experiret ſumũ malũ eſſe dolorẽ. auctoritatẽ hoĩs grauiſſimi cõtra leuiſſimũ affert. ¶ Epigonis. fabula eſt. ¶ Amphiarae: q cũ adraſto in expeditionẽ cõtra thebanos pfectus ẽ. & cũ oẽs alii ĩterfecti eſſent: ipſe a terra abſortus eſt.

OMNI BONI

At nõ noſter Poſſidonius, quẽ & ſæpe ipſe uidi: & id dicá qd ſolebat narrare Põpeius: ſe cũ Rhodũ ueniſſet decedens ex Syria, audire uoluiſſe Poſſidoniũ ſed cũ audiuiſſet eũ grauiter eſſe ægrũ, qd ueheméter eius artus laborarẽt, uoluiſſe tñ nobiliſſimũ philoſophũ uiſere quẽ ut uidiſſet: & ſalutauiſſet: honorificiſq; uerbis proſecutus eſſet: moleſteq; ſe dixiſſet ferre, qd eũ nõ poſſet audire: at ille tu uero inquit potes: nec committá ut dolor corporis efficiat, ut fruſtra tantus uir ad me uenerit. itaq; narrabat eum grauiter, & copioſe de hoc ipſo, nihil eſſe bonũ, niſi quod honeſtũ eſſet, cubátem diſputaſſe. cũq; quaſi faces ei doloris admouerentur: ſæpe dixiſſe, nihil agis dolor: quáuis ſis moleſtus: nunq̃ te eſſe confitebor malũ. Omninoq; omnes clari, & nobilitati labores, contẽnendo fiunt etiam tolerabiles. Videmus ne apud quos eorum ludorum: qui gymnici nominantur, magnus honos ſit nullum ab his: qui in id certamen deſcendant: deuitari dolorem? Apud quos autem uenandi: &

¶ A T nõ noſter poſſidonius. Scilicet deductus eſt a dolore & uictus. hoc. n. extrinſecus ſubintelligendũ. teſtis eſt Stra. in. xiiii. poſſidoniũ fuiſſe apamiẽſem ex ſyria: ſed rhodiũ exiſtimatũ: qa rhodi uixit: qa rhodi phatus eſt: & ſophiſticá exercuit: ſicut Apollonius molo clariſſimus dicẽdi magiſter dictus eſt rhodius cũ eſſet alabadenſis, utrũq; audiuit. M. Tul. cũ rhodũ ſe contuliſſet: ut auctor eſt Plutarchus: qd ad rẽ ptinet. Põpeius magnus: cõfecto bello mithridatico: uictor in patriá reuertẽs: cum rhodũ ueniſſet: audire uoluit pfeſſores oẽs artiũ liberaliũ: & ſingulis pfeſſoribus talentũ ſingulũ dono dedit. Cũ primis aũt audiuit poſſidoniũ phm̃: q ſcripſit ad hermagorá oratorẽ totũ hoc negociũ quẽadmodũ auditus fuerat: & Donatus a Põpeio: & q̃cunq; in ea collocutione quæſita fuiſſent. Hoc idem athenis circa phos egit Pompeius. ¶ Eius artus laborarent. Poſſidoniũ articulari morbo laboraſſe ſignificat: quo periiſſe enniũ poetá docuimus: articulares morbos ſedat herba meliſſophylõ. ut inquit Pli. in. xxi. ¶ Tãtus uir. ſ. Põpeius. quo nullus maior in Roma. repub. extitiſſet. ſi añ cladẽ pharſalicá occubuiſſet: qd & Sene. cõfirmat i li. de cõſolatione ad martiá hiſce uerbis. Si. Gn. Põpeiũ decus iſtius firmamẽtũq; iperii Neapolis fortũa abſtuliſſet: indubitatus po. ro. priceps exceſſerat. ¶ Cubátẽ. i lectulo iacẽtẽ egrotátẽ. Cubarẽ. n. ægrotarẽ ẽ. Ora. trás tiberi lõge cubat is pe Cæſa. ortos. ¶ Nihil a. d. uerbũ plenũ uirilitatis & roboris. ac plane dignũ ſtoico phoꝝ: q dolorẽ negat eẽ malũ: quis ſit moleſtus: toleratuq; difficilis. ¶ Qui gy. no. ludos gymnicos appellitát: qbus nudati exercẽt corpa: ut i athleticis & paleſtricis certamibus. Nero priceps edidit certamẽ gymnicũ i ſeptis. Galienũ quoq; iperatorẽ ludos gymnicos dediſſe teſtis eſt Iulius capitolinus γυμνος græce nudus ſignificaſ: uñ gymnici ludi dicti: q græca res ẽ nihil uelare & corpa nudarẽ. Dixit Pli. græcos uitioꝝ oĩum genitores uſũ olei ad luxuriá uertiſſe in gymnaſiis publicádo. ¶ Venádi la. Vẽatoriæ uoluptates cõtinẽt i ſe: ut inqt Iulius capi. calorẽ. pluuias. ſudorẽ. frigora. niues. & id genus mala cõpluſcula: q̃ tñ oĩa ſtudioſi uenatiõis nõ ſolũ floccipẽdũt: ſed appetẽter accedũt, & ut ait Ora. Mãet ſub Ioue frigido uenator tenerẽ cõiugis imemor. Optimi pricipes: ut docet Diõ. uẽationẽ exercẽt: ut rẽ optimá ſaluberrimáq;: uñ corpus robuſtius: & aĩa fortior efficiſ. i q̃ bellica oĩa exercenſ. ná & ſeá eqtare: & currerẽ: & atroces feras excipe. & eſtũ friguſq; pferre: ſæpe famẽ pati neceſſe eſt. Perſaꝝ reges uenanẽ itra ſepta: ubi ueluti i carcerẽ cõtinẽt icluſas feras: talis uenatio iprobaſ. Cyrus actore xenophõte ſuos nõ prius ad prádiũ ſiue cæná ire ſinebat q̃ ſudaſſent. itaq; i uẽationẽ educebat: q̃ ſudor maxie euocaſ. Dánabat áũt otiũ & deſidiá pinde ac rẽ peſtiferá: & corpibus ualde detrimẽtoſá. Refert idẽ xenophõ pſas i uenatu nõ prandere: q id obſoniũ hñt qdcũq; uenádo cepint ſin minus naſturcio ueſcunſ. Plato ille deus phoꝝ li. vii. de legibus uitupat uenationẽ aq̃ticoꝝ aĩaliũ. Aucupiũ dicit rẽ magis eẽ ſeruilẽ q̃ libero digná q̃uis iucũdũ ſit: uenationẽ uero feraꝝ maxie pbat: q̃ eqs: cãibus: corpis uiribus agiſ: ná qbuſcũq; curæ ẽ fortitudo, ii q̃drupedes oẽs curſu: uulneribus: telis: manu ppria uenádo uincere debẽt: uenationẽ dixit Ora. glorioſam fuiſſe Romanis & ſalutarẽ illo uerſu. Romanis ſolẽne uiris opus utile famæ, uitæq;, & mẽbris. q habuerit horoſcopũ i. xvi. parte arietis: is erit uenator. auceps uel nutritor feraꝝ. Itẽ nati ſidere caniculæ erũt uenatores. Auctor firmicus maternus in. viii. matheſeos. In canonicis decretis iprobaſ uenatio pinde: ac neq̃ſſima. ſic. n. ſcriptũ eſt. di. lxxxvi. q uenatoribus donant: non hominibus donans ſed arti nequiſſimæ: inibiq; interdicitur ſacerdotibus uenatio.

BERO. Poſſidõius rhodius.

Articulariu9 morbus

Cubare.

Gymnici ludi.

Laus uenationis.

Horoſcopus uenatoris.

æquitandi laus uiget: qui hanc peteſſunt nullum fu/giunt dolorem. quid de noſtris ambitionibus? quid de cupiditate honorum loquar? quæ flamma eſt, per quam non cucurrerint hi: qui hæc olim pun/ctis ſingulis colligebant? Itaq; ſemper Africa/nus ſocraticum Xenophontem in manibus habe/bat: cuius in primis laudabat illud: quod diceret

BERO. ℂ AEQVITANDI. Cyrus apud xenophontẽ ſuadet ſuis: ut ſemper ſint in equis. ex quo tempore ob/ſeruatum eſt apud perſas: ne quis ex claris uiris aſpiciatur unq̃ pedes incedere. Refert herodotus pueros perſa/rum a quimatu uſq; ad uiceſimum annum inſtitui tribus dumtaxat rebus: æquitare. ſagittare: & uera loqui. qui
Veredarii. habuerint in horoſcopo ſidus æqui cæleſtis: erunt aurigæ. Agitatores ueredarii: ut inquit Iulius firmicus. ubi ue/redarii ſignificantur hi curſores equeſtres: quos uulgus ſermone uernaculo caballarios appellat: quorum men/tio fit a Hieronymo. & in inſtrumento ueteri in libro: cui titulus eſt heſter: ſic ſcriptũ legimus: ępiſtolæ miſſe ſunt per ueredarios: & egreſſi ſunt ueredarii ce/leres nuntios perferentes. ℾ Peteſſunt. pe/
Peteſſere. tunt uerbum uetus eſt: ut impetraſſere: recon/ciliaſſere: commoſtraſſere: qualia apud Plau/tum plurima. Qui ait in trinummo. Vtram po/tius harum mihi artem expeteſſam. ℾ Quid de noſtris ambitionibus. Ambitio. mortales impellit ad multos labores ſubeundos. & con/tumelias demuſſandas: & iniurias toleranter perferendas: ut ita ad id aliquando quod cu/piunt: peruenire poſſint. Scribit ſcite & decenter columela in primo de rẽ ruſtica. Ambitioſos miſerri/
Famulatus ambitioſorum. mo famulatu per dedecus faſcium decus & imperium profuſo tamen patrimonio mercari. Ambitio: ut ait Sa/luſtius: multos mortales falſos fieri coegit: aliud clauſum in pectore. aliud in lingua promptum habere. Amici/tias inimicitiaſq; non ex re: ſed ex commodo æſtimare magiſq; uultum q̃ ingenium bonũ habere. Miſerrima eſt omnino ambitio. honorumq; contentio: ut præclare ſcriptum eſt apud Mar. Tullium in libris officialibus. ℾ Quæ flamma eſt: methaphoricos. Nullum periculum recuſari ſignificat ab ambitioſis: dum uoti compotes fiant: per flammam enim nemo currere poteſt ſine uitæ diſcrimine. Antiquum uerbum eſt petere cibum ex
Petere cibũ ex flamma. flamma: quod uſurpat Terentius in eunucho: cum ait. ex flamma te petere cibum poſſe arbitror. uetus quoq; adagium eſt. De fumo tendere ad flammam quod ſignificat ire in periculum. Amianus Marcellinus. ire ten/
De fumo ad flammã. debat de fumo: ut prouerbium loquitur uetus: ad flammam. Alii interprætantur de fumo ad flammam ex tene/bris ad fulgorem. ex infimis ſordibus emergere ad ſplendidam fortunam. quinent prouerbiale eſt illud ennia/
Flamma iudicii. num flammam a ſapiente facilius ore in ardenti opprimi q̃ bona dicta. Dixit Mar. Tuliius in bruto: galbam eri/puiſſe ſeſe de flamma iudicii: cum ſignificare uellet: eum liberatum eſſe a periculo iudicialis damnationis: cu/ius ueluti flamma ac incendio ſemiuſtulatus eſſe uidebatur accuſante Catone. ℾ Punctis ſingulis: ſuffragiis ſin/gulorum ſuffragatorum. Ora. omne tulit punctum: qui miſcuit utile dulci: hoc eſt ut exponit porphirio: ſuffra/gia omnia iudicum: propterea quod antiqui ſuffragia non ſcribebant: ſed puncto notabant. hinc tale epigrã/ma in plocium plancum: qui paſſus eſt repulſam in prætura: diuulgatum eſt: ſuffragiorum puncta non tulit ſe/ptem Ciconiarum populus ultus eſt mortem. auſonius in panegyrico ad gratianum. Munere inquit tuo non paſſus ſepta: non campum: non ſuffragia: non puncta: non loculos. Mar. Tullius libro tertio de legibus docet ſuffragia in tabellis occulari. Itaq; magis probat ſuffragia: quæ uoce fiunt: q̃ quæ in tabellis dantur. Inde leges tabellariæ dictæ: ad ſuffragia pertinent: quales fuerunt gabinia. caſſia. & carbonis a gabinio caſſio. & carbonæ latæ. Lex a Cicerone de ſuffragiis hæc condita eſt. Optimatibus nota plæbi libera ſunto. ℾ Socraticum xeno/
Pedia cyri non ad fidẽ hiſtoriæ. phontem. pediam cyri ſignificat: quam luculenter ſcribit xenophon atticus ſocratis diſcipulus: qui ad cyri uir/tutes æxequendas uotum potius q̃ hiſtoriam commodauit: cum diceret nõ qualis eſſet Cyrus: ſed qualis eſſe deberet. quod opus a deo probat Mar. Tullius ut id legendo pœne contriuerit. Sic enim ipſe ſcribit in æpiſto/la ad papirium petum παιδεία σ κύρου quam contriueram legendo totam in hoc imperio explicaui: Idem de eodem ſic refert in æpiſtola ad quintum fratrẽ didaſcalica. Cyrus ille. a xenophonte non ad hiſtoriæ fidẽ ſcriptus: ſed ad effigiem iuſti imperii: cuius ſumma grauitas ab illo philoſopho cũ ſingulari comitate coniun/
Pedia ĩ manibus africani. gitur. quos quidem libros non ſine cauſa noſter ille aphricanus de manibus ponere nõ ſolebat: nullũ eſt enim prætermiſſum in his officium diligentis & moderati imperii. Tradunt idonei ſcriptores inter xenophontem & Platonẽ propter uirtutum parilitatem fuiſſe motus quoſdam tacitos & occultos ſimultatis ac maliuolẽtiæ.
Simultas inter Plat. & xenophõtẽ idq; non eſſe ſinceræ uoluntatis argumentum: quod xenophon libris Platonis de re publica oppoſuit contra ſcripſitq; diuerſum regiæ adminiſtrationis genus: quod παιδεία σ κύρου. ideſt pediæ: ſiue inſtitutionis Cy/ri inſcriptũ eſt. Hoc facto ſcripto uſq; adeo permotũ eſſe Platonem ferunt. ut libro tertio de legibus mentione Cyri habita: retractandi æleuandiq; eius operis gratia: uirum quidem Cyrum nauum & ſtrenuũ fuiſſe dixerit. rectam uero diſciplinã nullo pacto attigiſſe. nec ad rei familiaris adminiſtrationem animum unq̃ applicuiſſe. Mar. Tullius in oratore ſic laudat xenophontẽ: ut eius uoce muſas quaſi loquutas ferat: & ut auctor eſt laertius diogenes: ob dulcedinem eloquii appellabatur muſa attica. Quintil. in. x. tradit fuiſſe iocunditatem in xeno/phonte inaffectatã: ſed quam nulla conſequi affectio poſſit: meritoq; dici poſſe in labris eius ſediſſe quãdam
Suada. perſuadendi deam: quam græci πιθω uocant. noſtri modo ſuadam: modo ſuadelam.
OMNI BONI. ℂ EX ſyria: bello mitridatico. ℾ Poſſidoniũ: ſtoicus erat. ℾ Gymnici: nudos ſignificat. ℾ Peteſſunt ſtudio ſe petũt. ℾ Punctis: in tribubus romanis dabant ſuffragia q̃ puncta appellabant. uel momẽta tẽporis Xenophõ ſcripſit inſtitutionem Cyri qui dicebat maiores labores perferre imperatorẽ: quam militẽ: laudat id tolerare.

eoſdem labores non eſſe æque grauis imperatori, & militi:q; ipſe honos laborem leuiorem faceret imperatorum ſed tamen hoc euenit, ut in uulgus inſipiētium opinio ualeat honeſtatis: cum ipſam uidere non poſſint. itaq; fama & multitudinis iudicio mouētur: ut id honeſtum putent, quod a pleriſq; laudetur. te autem, ſi in oculis ſis multitudinis, tamen eius iudicio ſtare nolim: nec quod illa putet, idem te putare pulcherrimū. tuo tibi iudicio eſt utendum. tibi ſi recta probanti placebis: tum non modo tu te uiceris: quod pauloante præcipiebam: ſed omnes, & omnia. hoc igitur tibi propone, amplitudinem animi, & quaſi quandam exaggerationem quam altiſſimam animi, quæ maxime eminet, contemnendis, & deſpiciendis doloribus: unā eſſe omnium rem pulcherrimam: eoq; pulchriorem, ſi uacet populo: neq; plauſum captans ſe tantum ipſa delectet. Quin etiam, mihi quidem laudabiliora uidentur omnia: quæ ſine uenditatione, & ſine populo teſte fiunt: non quo fugiendus ſit. omnia enim benefacta in luce ſe collocari uolunt, ſed tamen nullum theatrum uirtuti conſcientia maius eſt. Atq; in primis meditemur illud: ut hæc patientia dolorum: quā ſæpe iam animi intentione dixi eſſe firmandam: in omni genere ſe æquabilem præbeat. ſæpe enim multi, qui aut propter uictoriæ cupiditatem, aut

EOSDEM labores. In primo pediæ dicit ad cyrum cambiſſes: debere Imperatorem in eſtate tollerare plus ſolis. in hyeme plus frigoris in laborando plus laboris: quoniam hæc omnia conducunt ad amorem ſub/ditorum: corpora enim imperatoris ac priuati hominis ſimilia hiſdem laboribus. non ſimiliter affici. honos enim labores imperatori leuiores efficit. præſertim quod intelligit in hominum eſſe oculis quicquid ipſe fa/ciat. ¶ Eius iudicio ſtare nolim: Saluberrimum præceptum: quo monet Mar. Cicero: non debere nos pende/re ex iudicio uulgi: & plebeculæ imperitæ: nam: ut idem uerißime inquit in oratione pro plancio. non eſt cō/ſilium in uulgo. non ratio. non diſcrimen. non diligentia. non ſapientia ducitur ad iudican/dum. ſed impetu: nonnunq̄: ſed etiam temeritatem. hoc eſt quod intelligi uoluit Perſius cum ait. Non ſi quid turbida roma eleuet ac/cedas: examen ue improbum in illa: caſtiges trutina: nec te quæſiueris extra: Seneca quoq; ſancte & ſcienter ut omnia: nunq̄ inquit uo/lui populo placere: nam quæ ego ſcio: non probat populus. quæ probat populus. ego neſcio. ¶ Tuo iudicio. In æpiſtola ad curionem ait idem. Tecum loquare. te adhibe in con/ſilium. te audi. tibi obtempera: nemo eſt qui tibi ſapientius poſſit perſuadere: te ipſo nunq̄ labere: ſi te audies. In hanc ſententiam eſt illud perſianum. Tecum habita: & noris q̄ ſit tibi curta ſuppellex. Dixit aliubi Mar. Tul/lius: ſuum quiſq; noſcat ingenium: acremq; ſe & uitiorum & bonorum ſuorum iudicem prę/beat. ¶ Exaggerationem: altitudinem & ex/cellentiam. Tranſlatio ſumpta a terra: quæ ex/aggerata: & in aggerem erecta ſuſtollitur in faſtigium. oratores exaggerationem facere di/cuntur. quando pluribus uerbis unam eandemq; rem uehementer dicunt: quæ res maxime uenuſtat orationem. apud Catonem lu/culenta illa exaggeratio eſt. ſuccidias huma/nas facis decem funera facis. Decem capita libera interficis: decem hominibus uitam eri/pis: indicta cauſa in iudicatis: in dēnatis. quod ait Cato: ſaccidias humanas facis: ut id intelligas: ſcito ſuccidiam dici tergus ſuillum ſale duratum a ſuibus ce/dendis ſiue edendis: ut interpratatur Marco Varro. Nam id pecus primum occidere ceperunt: & ut id ſer/uarent ſalire. Cato apud Ciceronem. Iam hortum inquit agrigolæ alteram ſuccidiam appellant. maiores noſtri dicere ſolebant ignauum & ſumptuoſum eſſe: qui ſuccidiam in carnario ſuſpenderit potius e laniario quam e domeſtico fundo. ¶ Si uacet populo. Vacare populo eſt operam populo dare: & inſeruire. Aliter uacare populo ſignificat liberum eſſe a populo: populariq; iudicio: in quem ſenſum uidetur hoc dici a Mar/co Tullio: amplitudinem: ſcilicet animi pulchriorem futuram: ſi non ſit ſubiecta populi iudicio. ſed uacu/am ab eo & liberam: ſe ipſa contentam: non captantem plauſus & auras populares. ¶ Sine uendicatione. ſine oſtentatione. ¶ Nullum theatrum. Epicurus cum uni ex conſortibus ſtudiorum ſuorum ſcriberet: Hæc inquit ego non multis. ſed tibi: ſatis enim magnum alter alteri theatrum ſumus. & profecto uirtus laudato/re non eget: præconem non quærit: auram popularem non captat. Non indiga alienæ opis. non pendens ex uulgi iudicio: ſed ſibimet merces pulcherrima. Caſſiodorus theatrum interpratatur uiſorium: quaſi ui/dendi & ſpectandi locum: quale a Cypriano dictum eſt ſpeculatorium. ¶ Conſcientia: uulgo celebratum eſt uice prouerbii. Conſcientia mille teſtes: cuius magna uis eſt in utranq; partem: illa uirtutum noſtratum & innocentiæ trutinatrix eſt ac præmiatrix. illa uitiorum inſectatrix & carnifex: qua iudice nemo nocens ab/ſoluitur: quæ ut inquid ſatyrographus. ſurdo uerbere cedit: occultum quatiente animo tortore flagellum. qui probus eſt teſte conſcientia uitam degit ſecuram & beatam. Sontis uero & ſcelerati mens habet neſcio quos carnifices internos. modo ipſa ſibi conſcientia carnifex eſt. græce dicitur οικεῖα συνείδησισ βέλει πλήττει τὴν ψυχὴν: ideſt domeſtica conſcientia iaculo animam ferit: ¶ Se equabilem. quidam toleranter ferunt morbum uulneribus ſuccumbentes. Alii uulnera fortiter excipiunt: dolorem morbi ferre nequeuntes. hęc in/equalitas a Cicerone damnatur: qui ait & hic & aliubi: æquabilitatem in omni uita eſſe ſeruandam.

EXAGGERATIOnem: cumulum. ¶ Vacet: careat. ¶ Vendicatione: oſtentatione. ¶ Theatrum: ſpectaculum.

BERO.

Tecum habita.

Exaggeratio.

Succida.

Succidia hortus.

Magnum alter alteri theatrum.

Conſciētia carnifex.

OMNI. BONI.

BERO. ¶ PRO pter gloriæ amoré. In libro de fœlicitate perſcripſimus: quéadmodú gloria eſt fax métis. & ſola aíos mortaliú perurit inflámatq; ad magna capeſſenda. ad pericula intrepide ſubeúda: in tm̃ ut uiri magni excellentia animi pſtátes ſũmú bonoꝝ in gloria collocauerint. ad gloriá perinde ac metá actiones ſuas oĩs direxerint. Deniq; ꝓ gloria mori nó recuſarint. ¶ Barbari & immanes. Alacris eſt & fortis philoſophia cimbroꝝ & celtiberoꝝ: ut inqt Vale. maxi. q in acie gaudio exultabát: tanq̃ glorioſe & fœliciter uita exceſſuri. lamétabant in morbo: q ſi turpiter & miſerabiliter perituri.

Cantabri. cárabros quoq; hiſpaniæ populos memoriæ ꝓditú eſt ſolitos canere peana lætitiæ ſuffixos cruci ab hoſtibus.

Celtiberi unde. Celtiberi. Auctore ſtrabone q̃drifariá diuiſi ſunt: fortiſſimi oĩum ad ortú ac meridié ſiti. ſpurciſſimus ille fuit ritus celtiberoꝝ: quo corpora lauabát ex locio ſiue urina: qbus urina erat ꝓ détrificio: ea enim détes & gingiuas pumicabant. auctores Strabo. Diodotus. Apuleius. Catullus. A celtis galliaꝝ & iberis hiſpaniaꝝ cóſotiatis dicti celtiberi. hinc ſilius. Venere & celtæ ſotiati nomé iberis & Lucanus. galloꝝ celtæ miſcétes nomé iberis.

Cimbri. Cimbri uero populi ſunt germaniæ. proximi oceano: gloria ingentes: q olim Italiam inundarunt. tandé a mario ſubacti: & ad internectioné deducti ſunt: de quibus fuſius polliciuſq; ſcripſi in ſecúdo Propertii cómentario ſuper eo uerſiculo cimbroruq; minas & benefacta mari. cimbri lingua gallica latrones dicúturi cur aút ſeptétrionales populi ſint ad arma próptiſſimi: ruantq; in ferrú ſine timore

Cauſa audatiæ in ſepté trionalibus. cauſa eſt ſanguinis abundátia. ut docet Victruuius in. vi. & meminerunt philoſophi. E contrario meridianæ nationes ꝓpter ſanguinis exiguitaté timidiores ſunt ferro reſiſtere: ſed ardores ac febres ſubſtinét ſine timore: cú corpora ſeptentrionalium a febri ſint timidiora & imbecilla.

Captus hominum. ¶ Græci prudétes: ut eſt captus hominú. i. tam prudétes q̃ capax prudentiæ eſt hominú natura. Apuleius dixit ſupra captú cogitationis pro eo qđ eſt ſupra q̃ quiſpiá cogitatione capere & cóplecti poſſit. Terétius: in adelphis: ut eſt captus ſeruuloꝝ: nó malus: ubi expoſuit donatus quantú capit animus ſeruilis: uel captus ſeruoꝝ: ut ſe habet códitio ſeruorum & ſors: apud Suetoniú ultra captú hoíum.

Prudentes græci ex téperie. greci dicti ſunt prudentiſſimi: & ingenia diuina ſortiti ex aeris lociq; téperie. Ariſtoteles in ſeptimo pollitícoꝝ: q inqt gentes in frigidis regionibus habitant: animoſę quidé ſunt: ſed parú ingenioſæ. q̃ aſiam incolunt. ingenio abundant: animoſitatę deſtituunt: at genus grecoꝝ ut mediam regioné locoꝝ ſortitú eſt: ſic etiá prudentiæ & fortitudinis particeps eſt: ná & animoſi & ingenioſi greci ſunt. Conſtat inter ſcriptores grecos eſſe quidé prudentes: ſed animoſos eſſe non omnes cócedunt: dixit Ouidius: græcia facundú: ſed male forte genus: Liuius ait athenienſes litteris uerbiſq;: qbus ſolis ualent: bellú aduerſus Philippum geſſiſſe. Cóſenſus eruditoꝝ dat prudentiá & fortitudiné iunctim italicis gétibus. Acutiores enim hominú mentes efficit aer calidus: refrigeratus aút tardiores. téperatiſſime uero ad utráq; partem: & corporú uiribus: & animoꝝ uigoribus pro fortitudine ſunt in Italia gentes: quéadmodú Iouis ſtella inter marté ferventiſſimú: & Saturnú frigidiſſimum media currens téperatur: & ſalutaris fit. eadé ratione Italia inter ſeptétrionalé & meridianá plagá ſalubri mixtura téperatur. hinc corpora robuſta: ingenia fecunda: totiuſq; naturæ capacia.

Tantillum. Tantullum. ¶ Tantillum. puſillú: minimum. tertio gradu diminutionis. a tanto tantullú: tantillum. Plinius. Ampliato etiam miraculo tantuli animalis cibo abſumi natalem tantarum arborum. ¶ Vt a uirtute obruatur. Sicut in ſole: lucerna adhibita: obruitur fulgore exuperantiſſimo: ſicut terrétium creſi theſauro additum obſcuratur: ut illa ſint nec ne ſint: nihil intereſt: ita dolor uirtute ſuperatur: ut iaceat demerſus: & nuſq̃ appareat. ¶ Fulmina fortunæ. Tranſlatio a Ioue fulminante: Cuius fulmini nihil reſiſtere poteſt: quod terrificú eſt: & ineffugibile: qđ ſepe nocentes pręterit: exanimatq; indignos: inq; merétes: ut ait Lucretius. ¶ Profugium. Mortem intelligit: quę erumnarum & dolorum finis eſt. ¶ Si cui nauiganti. Senſus eſt. Si nauiganti a pręcdonibus deprenſo diceret aliquis deorum. ut ſe de naui deiiceret: paratum enim eſſe ſuffugium. ille profecto. deponeret omné timorem. ita circunuento doloribus impatibilibus paratum dicit eſſe profugium mortis: ad quam ſit confugiendum: ut ſic omnis dolor finiatur.

ꝓpter gloriæ, aut etiá ut ius ſuú, & libertatem tenerét, uulnera exceperút fortiter, & tulerút: iidé omiſſa contétione doloré morbi ferre nó poſſunt: neq;. n. illú, qué facile tulerant: ratione aut ſapiétia tulerát: ſed ſtudio potius, & gloria. itaq; barbari qdá, & immanes, ferro decertare acerrime pñt: ægrotare uiriliter nó quæút. Græci aút hoíes nó ſatis animoſi, prudétes, ut eſt captus hoíum, ſatis, hoſté aſpicere nó poſſunt. & iidem morbos tolerant, atq; húane ferút. at Cimbri. & Celtiberi in pliis exultát: lamétant in morbo. nihil. n. pót eſſe æquabile: qđ nó a certa ratione ꝓficiſcat: ſed cú uideas eos, q aut ſtudio, aut opinione ducant: in eo pſequédo, atq; adipiſcédo, dolore nó frági: debeas exiſtimare aut nó eſſe malú doloré: aut etiá, ſi quicqd aſperú, alienúq; a natura ſit, id appellari placeat malú: tátulú tamé eſſe: ut a uirtute ita obruat: ut nuſq̃ appareat.

Quæ meditare q̃ſo dies., & noctes. latius enim manabit hæc ratio, & aliquáto maioré locú, q̃ de uno dolore occupabit. ná ſi omnia fugiédæ turpitudinis, adipiſcendæq; honeſtatis cauſa faciemus. nó modo ſtimulos doloris, ſed etiá fulmina fortunæ contémnamus licebit: pſertim cú paratú ſit illud ex heſterna diſputatione pfugiú. ut enim ſi cui nauigáti, qué pdones inſequátur: deus qs dixerit, eiice te de naui: pſto eſt q excipiat,

OMNI BONI. ¶ CAP Tus: capacitas. ¶ Cymbri & celtiberi. in extrema germania. ¶ Non eſſe malum: ut dicúnt ſtoici. ¶ Quidquid aſperum: ut dicunt peripatetici: & academici. ¶ Ratio: diſputatio.

BERO. Arión cantatiſſimus.

¶ VEL delphinus.qđ mare nõ nouit:q̃ neſcit ariona tellus?ut inquit Ouidius.nihil ſane cælebratius fabula arionis citharedi uecti a delphino.de quo herodotus.Gellius.Plinius.Solinus.Cæteri.Vnus ſtrabo diſſentiẽs autumat Arionẽ a prædonibus fuiſſe in mari obrutũ:quẽ reliq exceptũ a delphino tradunt:qui captus muſico cõcentu adnatans dorſo interfluctus edito illũ uectauit incolumẽ adusq; tenarũ in terrã laconicam: Methynneus dicif a patria methynna:q̃ ciuitas eſt ĩ inſula leſbo uini generoſi ferax.Virgilius.Quã methynneo carpit de palmite leſbos.& Ouidius.gargara quot ſegetes:quot habet methynna racemos.

Methynna fœlix uino.

uel delphinus,ut Arionem methymæum:uel equi Pelopis illi neptuni, qui per undas currus ſuſpenſos rapuiſſe dicũtur:excipient te:& quo uelis perferent:omnem omittat timorem.ſic urgentibus aſperis & odioſis doloribus,ſi tanti non ſint, ut ferendi ſint: quo ſit confugiendum uides. Hæc fere hoc tempore putaui eſſe dicenda.ſed tu fortaſſe in ſententia permanes. A. Minime uero:meq; biduo,duarum rerum,quas maxime timebam:ſpero liberatum metu. M. Cras ergo ad clepſydram:ſic enim dicimus. ſed tibi hoc uideo non poſſe deberi. A. ita prorſus.& illud quidem,ante meridiem.hoc,eodem tempore. M. ſic faciemus: tuiſq; optimis ſtudiis obſequemur.

¶ Vel eqpelopis.ſat notũ quẽadmodũ pelops tantali filius curruli certamine contendit cũ oenomao hippodamiæ patre q cũ ex oraculo didiciſſet:ſe tune moriturũ:cũ filia nupſiſſet:multis illã petẽtibus ꝓpoſuit certamẽ.uictus interficeref. uictor filiã duceret uxorem.equorum inſtituit curſum ad aram neptuni:q̃ eſt iſthmo corinthiaco:cum plures equoꝝ:quos perniciſſimos habebat:uelocitate ſuperaſſet:ſuperatoſq; peremiſſet:pelops tũ dolo cũ aurigã. oenomai myrthilum corrupiſſet: tũ equoꝝ pernicitate uicit oenomaũ: abduxitq; ex pacto uxorẽ hippodamiã. a Pelopis noĩe dicta pelopõneſus: & pelopidæ deducti:unde nomẽ pelopidaꝝ famigeratum eſt apud ſcriptores.

Pelopidæ.

¶ Vel neptu. græci ιπ πιον ποσιΔαωνα latini eqſtrem neptunũ uocant:uel quod pegaſus equus ex eo progenitus ſit:uel qđ tridẽtis ictu ꝑcuſſa terra equũ ꝑduxerit noĩe ſyronẽ cũ pallade cõtendẽs ſuꝑ noĩe athenis imponẽdo ſcribit ꝓbus grãmaticus neptunũ principẽ exiſtimari originis equoꝝ:& iccirco ẽt poetæ tradũt ab eo donatũ equũ adraſto noĩe arionẽ.unde a ſtatio dictus:adraſteus ariõ:& iunoni xãthũ & cyllarõ:quos illa dederit caſtori & polluci.Sed harũ fabulaꝝ & cõmẽti eã eſt natura.nãq; numẽ neptũi:q deus eſt maris: uelox eſt & mobile inſtar equoꝝ.Alii interꝑtanf neptunũ uniuerſi liquoris.hoc eſt ſeminis aĩaliũ deũ exiſtimari: equorũ eo magis:qđ planicies eis cõueniẽs ſit q̃ aquis accidit:nũc M.T.equos neptuni intelligi uult uel illos:quos iã diximus:arionẽ.ſyronẽ.xãthũ.& cyllarõ.uel illos marinos iugales:q currũ neptuni ꝑ undas uolitãtis ſuſpenſum trahũt:de qbus ait poeta ægregius.flectit equos curruq; uolans dat lora ſecũdo:itẽ in.v.æne.copioſius. iũgit equos curru genitor:ſpumãtiaq; addit:frena feris:manibuſq; oẽs effundit habenas.ceruleo ꝑ ſumma leuis uolat equora curru.De eqs neptuni ſtatis in Achille.iubet ire iugales.Illi ſpumiferos glomerant a pectore fluctus.Pone natãt deletq; pedũ ueſtigia cauda.Plinius.Solin⁹.Diodorus.cæteri deſcribũt hippopotamos: hoc eſt equos aq̃ticos:q in quadã medẽdi parte magiſtri extiterũt.uenã.n.in crure uulnerãtes.& ita profluuio ſanguinis exonerãtes corpus mõſtrauerũt phlebotomiã:& ſanguinis miſſionẽ.Quo fit fugiendũ ad mortis ſcilicet ꝓfugiũ:q̃ oĩum doloꝝ finis eſt:& erũnaꝝ meta.¶ In ſentẽtia.qđ ſcilicet dolor ſit maximũ maloꝝ.¶ Duaꝝ reꝝ.mortis & doloris.¶ Cras ad clepſydrã.clepſidra horologii aquarii genus eſt.horas aqua dimetiens. nã uaſculũ eſt uitreũ graciliter fiſtulatũ.ꝑ quod guttatim defluit aq̃ incluſa:ſtillicidioq; exhaurif:unde nomẽ deductũ ab aq̃ furto κλέπτω.n.ſignificat furor & abſcõdo:και τοῦ ὕδωρ.i.aquã.Conſimilia ſunt hoc tꝑe clepſydris uaſcula illa apud nos uſitatiſſima:q̃ in medio inſtar duoꝝ turbinũ coartanf:ex quibus puluiſculũ per foramẽ minutũ ſenſim delabif ex parte ſuperiore in inferiorẽ:atq; ita legitimũ tẽpus horæ merif. Vulgo noĩtant horologiũ puluiſculi.Apud ueteres oratoribus acturis cauſas forẽſes ꝑſcribebaf tẽpus dicẽdi datis clepſydris: qbus exhauſtis:amplius dicere uetabanf:qđ inſtitutũ improbat Pli.in æpiſtolis: q ait paucioribus clepſydris cauſas ꝑcipitari:q̃ antiqtus pluribus diebus explicabanf.Illa inqt increbuit paſſim:inualuit conſuetudo binas uel ſingulas clepſydras:interdũ & dimidias & dãdi & petẽdi:idẽ aliubi. Dixerã horis pœne quinq;. nã tribus clepſydris:q̃s ſpatioſiſſimæ acceperã:ſunt additæ q̃ttuor.in hũc ſenſum accipiendũ eſt illud æpigrãma motdacis poetę.ſeptẽ clepſydras magna tibi uoce petẽti.Arbiter inuitus cecilianæ dedit.In cõmẽtariis Apuleianis annotauimus clepſydrã hãc ab Apuleio deſignari:q̃ accuſatori teoq; cauſam dicturis dabaf.cũ in tertio de aſino aureo ſic ſcribit.Accuſator qdã ſenior exurgit:& ad dicẽdi ſpatium uaſculo quodã inuicẽ coli graciliter fiſtulato:ac per hoc guttatim defluo infuſa aq̃ populũ ſic adorat:hoc eſt qđ idẽ in apologia ſub obſcure intelligi uoluit dicens ad accuſatorẽ.Mea aq̃ licet ad hoc utare.i.potes uti tẽpore mihi ad dicendũ dato ꝑſcriptoq; ꝑ clepſydras aquarias.obiter corrigẽdus eſt Apulei locus ex hoc ſenſu ductus planæ dignus correctione. Sic.n. ſcriptũ eſt in apologetico.Q m̃ mihi pro accuſationis lõgitudinæ largif atq; ſupereſt.uerba futilia haud dubie & lapſantia:maleq; coagmẽtata citra ſenſus uenuſtatẽ.nos.adhibita curioſitate illa genuina ita emẽdauimus. Q m̃ mihi ꝑ accuſationis lõgitudine largiter aq̃ ſupereſt.uide q̃ſoran hęc emẽdatio noſtra.digna ſit aſteriſco: cuius ſenſus eſt:ſibi ſatis ſuperq; aquæ ex clepſydra ſupereſſe ad dicendũ. ſic æmaculata doctiſſimi ſcriptoris uerba redolent morẽ priſcũ:& ſaporẽ Apuleianũ geſtatu ꝑbent.clepſydris ut ait Marti. lunæ magnitudo cognoſcif:clepſydrã ut inqt Seneca nõ extremũ ſtillicidiũ exhaurit:ſed quicqd ante defluxit.In hãc ſententiam

Ariõ Adraſteus.

Phlebotomia ab hippopotamo

Clepſydra quid.

Tempus dicẽdi ad clepſydram.

Correctus apulei locus.

Metire aquam

ait ſcriba apud philoſtratū Apolloniū tyaneū:quota aq̄ tuā orationē metieris:& mox paulo. Clamabat accuſator metire quā o rex.ſi enim orationis ꝓlixitatē illi cōceſſeris:nos oēs decipiet:ſenſus eſt Ciceronis:ſe die craſtino diſſertatuꝝ ad clepſydrā:hoc eſt tēpore ꝑſcripto & ſtatuto horaꝝ ſpatio:quas clepſydra metitur. Non poſſe deberi.uideo inqt te nolle diſputationes noſtras aſtringi arctariq; ad clepſydræ menſurā: ſed ꝓlixiores lōgioreſq; fieri:prout res ipſa poſtulabit. Illud uideƒ ſignificare ſe ante meridiē ſolitum commentari meditariq;:quæ pertinent ad oratoriam facultatem:poſt meridiem uero exercere ſcholas philoſophicas:ut illud referas ad meditationem oratoriam.hoc ad diſertationem philoſophicam.

OMNI BONI.

CONFVgiendum:ſcilicet ad mortem.

PHILIPPI BEROALDI COMMENTARIVS IN TERTIAM TVSCVLANAM.

BERO.

QVIDNAM. Nō pauciores animi:q̄ corporis morbos eſſe:ſed occultiores tradiderūt ſcriptores idonei ex quo fit ut nō minus neceſſaria ſit animoꝝ medicina q̄ corpoꝝ. & ſicut ad ſanādas corporeas ægrotationes:q̄ prope infinitæ ſunt, excogitata fuerunt malagmata. emplaſtra:colliria cærata:cataplaſmata. paſtilli:catapotia prope innumerabilia.ita ad ſanandos animi morbos intrinſecus graſſantes inuenta ſunt ꝑcepta medelæq; philoſophorum. Meritoq; Plato & Galenus philoſophiā & medicinā ſorores eſſe dixerunt:alterā animi:alteram corporis cōſeruatricē:cū philoſophia medicina ſit animi:medicina philoſophia corporis. Igitur cū homo ex anima & corpore compactus a natura:ſit q uult cōguenter naturæ uiuere.is debet non minus animū curare q̄ corpus:nec minus uitia animi q̄ corporis extirpare. cū animi liniamenta ſint pulchriora q̄ corporis. ut totus homo ex omni parte integer cuſtodiaƒ:uerū ut inquit Seneca:multi corpora curant.ingenia pauciſſimi. Corpora in ſagina:animi in maciæ ſunt culinæ frequentes circa philoſophoꝝ ſcholas ſolitudo.cum tamen animus corpore ſit præcioſior Merito itaq; in prohemio huiuſce q̄ſtiōis cōquæriƒ Mar. Tullius quod corporis medicinam magis mortales curent:q̄ animorū pluris facientes id:quod uilius eſt:poſthabito eo:qđ eſt ꝑtioſius: & ita hoīes me hercule ꝑpoſteri nucleū omittētes: ſoliciti ſūt circa putamina, De corꝑis curatiōe curioſi ſanitatē aī ſuſq; deq; faciūt. oīa olim corꝑi tāq̄ ſeruo præſtabanƒ:nūc tāq̄ dn̄o paranƒ. fateor inſitā eſſe nobis n̄ri charitatē:fateor nos huius gerere tutelā.ſed nego corpori ſeruiēdū eſſe:qm̄ multis ſeruiet:q corꝑi ſeruit.ſic gerere nos debemus inqt Sene.nō tāq̄ ꝓp corpus uiuere deamus:ſed tāq̄ nō poſſimus ſine corꝑe. Idē alibi ꝑcepit circūſcribēdū eſſe corpus.& locū aīo laxādū. hoc aūt cōmodiſſime fit medicamētis ph̄iæ:q̄ morbis aī medeƒ. ſanat cupiditates. liberat a ꝑturbatiōibus. Deoꝝ īuētiōi cōſecrata. De is īuētores ſuos aſſignauit medicīa & cælo dicauit.ſiqdē æſculapius medicinæ illuſtrator uetuſtiſſimus.ob hāc ſciētiā in deoꝝ numeꝝ receptus eſt:auctores Plinius & Celſus. Pluribus ſuſpecta & inuiſa.ph̄iam dicit:q̄ animoꝝ medicina eſt:q̄ multitudini ſuſpecta eſt.& populos habet uitupetatores.

Philoſophia medicina animi. Medicina philoſophia corporis.

Corpora in ſagina. Animi in maciæ.

Prępoſteri homines.

Philoſophia inuiſa turbæ.



MARCI TVLLII CICERONIS TVSCVLANARVM QVESTIONVM LIBER TERTIVS.

QVidnam eſſe Brute cauſæ putē:cur cum cōſtemus ex animo & corpore: corporis curandi tuendiq; cauſa q̄ſita ſit ars eius atq; utilitas deorum immortalium inuentioni cōſecrata ani mi autem medicina nec tam deſiderata ſit:anteq̄ inuenta:nec tam culta poſtea q̄ cognita eſt: nec tam multis grata & probata: pluribus etiam ſuſpecta & inuiſa? An quod corporis grauitatem & dolorem

OMNI BONI.

QVID cauſæ:incipit Liber Tertius diſputationum.diſputatū eſt ſuperioribus duobus libris de morte ſcilicet & mœtu:& dolore ſequitur tertius liber:in quo diſputat de ęgritudinæ:utrum cadat in ſapientem.primum quęrit:quid cauſæ ſit:cum homo conſtet animo & corpore:cur prius inuenta ſit medicina corporis q̄ animi.& poſteaq̄ inuēta eſt medicina animi:ea ſuſpecta eſt & cōtēnitur. ph̄ia multo poſtq̄ medicina īuēta ē:q̄ uulgo cōtēniƒ:qm̄ nō ē medicina corꝑis:qm̄ difficile eſt aīum ſibi mederi:cū ægrotat:ſeiꝑm nō cognoſcēs:aut qa morbi corꝑis maiores ſūt q̄ aī:aut qa corpus poſſit curari:aīus uero nō:ꝓbat ergo aīum melius curari q̄ corpus:nā ſūt q̄dā ægritudīæ:q̄ curari nō pn̄t:nulla ægritudo aī ē q̄ curari non poſſit.nā p ſe ipm curat grauiores ēt ſūt morbi aī q̄ corꝑis. Relinqƒ ergo:cām eē:qm̄ aīus ſeiꝑm facile curarī nō poſſit:quēadmodū medici cū ęgrotāt aliq remedia adhibēt. Quid cauſæ:ꝓpōit qōnē īfinitā deoꝝ.nā Apollo & Eſculapius filius eius qm̄ ferūtur inuētores medicinæ:in numerū deorum relati ſunt grauitatē morbum.

BERO.

¶ ANIMO iudicamus. Si diligentius conſideremus: ut inquit Auguſtinus: dolor: qui dicitur corporis magis ad animã pertinet. animę. n. dolorem eſt: non corporis: ſicut aũt dicimus corpora ſententia: & corpora uiuentia cum anima ſit corporis ſenſus & uita. Ita & corpora dicimus dolentia: cum dolor corporis niſi ab anima eſſe nõ poſſit. Dolet itaq; anima cum corpore. dolet & ſola: quamuis in corpore ſit. Cum aliqua cauſa etiã inuiſibiliter triſtis eſt ipſa in corpore incolumi. Dixerunt tamen platonici ex terrenis corporibus moribũdiſq; membris eſſe animæ: & metuere: & cupere: gaudere & dolere. Vnde Virgilius. hinc inquit. i. ex moribundis

Corpora dolentia.

animo iudicamus? animi morbum corpore non ſentimus? ita fit, ut animus de ſe ipſe tum iudicet: cum id ipſum, quo iudicatur, ægrotet. Quod tales nos natura genuiſſet: ut eam ipſam intueri. & perſpicere, eademq; optima duce curſum uitæ conficere poſſemus: haud erat ſane, quod quiſquam rationem ac doctrinam requireret. nunc paruulos nobis dedit igniculos: quos celeriter malis moribus, opinionibuſq; deprauati ſic reſtinguimus: ut nuſquam naturæ lumen appareat. ſunt enim ingeniis noſtris ſemina innata uirtutũ: quæ ſi adoleſcere liceret: ipſa nos ad beatam uitam natura perduceret. Nunc autem, ſimulatq; editi in lucem, & ſuſcepti ſumus: in omni continuo prauitate, & in ſumma opinionum peruerſitate uerſamur: ut pene cum lacte nutricis, errorem ſuxiſſe uideamur. Cum uero parentibus redditi, deinde magiſtris traditi ſumus: tum ita uariis imbuimur erroribus:

terrenis corporis membris metuunt cupiũtq;: dolent gaudentq;. ſed theologi aſſerunt animos ab omni & corporis labe purgatos cupiditatibus agitari & dolere. ¶ Iudicatur. ſcilicet animus magiſq̃ corpus. ¶ Vt eã ipſam intueri. dicebat Socrates oportuiſſe hominũ pectora feneſtrata & aperta eſſe: ut non occultos haberent ſenſus. ſed patentes ad conſiderãdum. Conſimiliter: ſi uirtus oculis cerneretur: mirabiles amores ut inquit Plato. exercitaret ſapiẽtiæ: ſed ni mirum animi noſtri tenebris obſiti & caligine preſſi habetantur: ut naturam ipſam perſpicere non poſſint: Veriſſimeq; dixit poeta egregius uelut nebulam nobis ob oculos effuſam: qua acies obtunderetur. Ideoq; alibi dixit Mar. Tul. imbecilla mente uim naturæ per caliginem cerni. Item a prima inquit etate mirabiliter occulta natura eſt. nec perſpici nec cognoſci poteſt. progrediẽtibus autem etatibus ſenſim tarde ue potius quaſi nos met ipſos cognoſcimus. ¶ Paruulos igniculos. eſt natura ſic generata ĩis hoĩs. ut ad oẽm uirtutẽ percipiendã facta uideaſ: hinc in pueris q̃ſi ſcintilulas uidemus: e qbus accẽdi: ut utar uerbis. M. T. ex libro qnto de finibus: phĩ ratio debet: ut eã q̃ſi deũ ducẽ ſubſequẽs ad naturæ perueniat extremũ. Seneca libro. xxiiii. ẽpiſtolaꝝ: ſemina ingt nobis ſciẽtiæ natura dedit: ſciẽtiam nõ dedit. ¶ Ingeniis. Duo prima genera uirtutũ ſunt. Vnũ uirtutũ genus eſt: q̃ ingeneranſ ſuapte natura: ex quo genere eſt docilitas: memoria: q̃ fere oĩa appellanſ uno ingenũ nõĩe: eaſq; uirtutes: q habẽt ingenioſi uocantur. ¶ Simul atq;. poſtq̃. In ſumma opinionũ peruerſitate. ſicut corpus: ut docet: Ariſtoteles in. vii. politicoꝝ. antecedit in generatiõe animã. ſic pars irrationalis antecedit eã partẽ: q̃ habet rationẽ. patet id ĩ pueris: qbus ſtatĩ ira: & uoluptas: & cõcupiſcentia inoleſcit. At ratio & mens procedẽte ætate in illis natæ ſunt. Tradit Au. gellius: quod ante conſilii & rationis exortũ: recens natus homo imbutus eſt ſenſibus doloris uoluptatiſq;: ex quo fit: ut in errore uerſeſ: & opinionibus uariis diſtrahaſ. q̃ ex ignoratione ꝓueniunt. ideoq; dicebant ſtoici ſapientẽ nihil opinari. ¶ Errorẽ ſuxiſſe: uita mortaliũ erroribus inuoluta & tenebricoſa eſt. ut merito ꝓbemus illud Lucretii. o miſeras hoĩum mẽtes: o pectora ceca: q̃libus in tenebris uitæ quãtiſq; periclis: degiſ hoc eui quodcunq; eſt: phõrũ uetuſtiſſimi obliuionis fluuiũ aliud nõ eſſe aſſerũnt: q̃ errorẽ animæ obliuiſcẽtis maieſtatẽ uitæ prioris: quã hauriũt animę deſcendẽdo de cælo. & ideo in terris cũ merũ nõ liqueat: opinanſ oẽs: quia opinionis ortus eſt memoriæ defectus. delabentes aũt animæ in corpora ꝑ ſpheras planetaꝝ trahunt ſecũ torporẽ Saturni: iracundiã martis: libidinẽ Veneris: Mercurii lucri cupiditatẽ: q̃ res faciũt perturbationẽ animis: eoſq; erroribus obcecatos hebetãt. ne poſſint uti uigore ſuo. & uiribus ꝓpriis. Macrobius ait animas a Saturno mutuari ratiocinationẽ & intelligentiã: quod logiſticõ & theoreticõ uocans. In Iouis ſphera uim agẽdi: qđ pratricon dr̃. In martis animoſitatis ardorẽ. quod thymicõ nuncupatur: in ſolis ſentiẽdi opinãndiq; naturam. quod αισθητικον & φανταστικον appellant. Deſiderii uero motũ quod επιθυμητικον uocaſ, ꝓnunciandi & interpretãdi q̃ ſentiat: quod ερμηνευτικον diciſ: in orbe Mercurii. φυτικον: ideſt naturã plãtandi & augẽdi corpora ĩgreſſu globii lunaris exercere & ita anima ad hæc terrena corpora deduciſ. ubi ad tẽpus obruiſ: & ideo mori creditur. Itaq; merito dixit Mar. Tul. nos cũ lacte nutritio adhuc infantes & ſubrumos ſuggere errores: qbus: obnoxia eſt uita mortaliũ. Verbum uetus eſt fellare. quod ſignificat lac exugere: & ſuctu ebibere. ex quo illud. lac humanũ fellaſſe. Solinus in collectaneis ait. Nequaq̃ mater pullo ꝓbet ubera fellitanda. ideſt exugenda: ex qua ſimilitudine tranſit id uerbũ. fello & fellito in obſcenitatem: factũq; eſt deculpatũ. unde fellatores & fellatrices in obſcenis ſunt.

Semina & igniculi uirtus.

Virtutes a natura ingenitæ.

Quid animæ trahant a planetis.

Subrumi ſugimus errores.

Fellare: Fellitanda ubera.

¶ IDIPſum ſi animus & primo cauſam: quã probaturus eſt: adducit: reliquas duas tollit deinde. ¶ Natura: deus. ¶ Natura ratio. ¶ Hunc uero. oſtendit animũ ſtatim egrotare: atq; in lucẽ editus eſt: ¶ Motibus ad philoſophiam moralẽ ad partẽ irrationalẽ. ¶ Opinionibus: ad partem rationalẽ. ¶ Lumen. naturæ ratio. ¶ Adoleſcere, creſcere. ¶ Natura: ratio. ¶ Perduceret ad finẽ. ¶ Suſcepti: excepti ab oſtetrice. ¶ Prauitate: ad mores. ¶ Imbuimur: inficimur. ¶ Erroribus. ad mores: & intelligentiam refertur.

OMNI BONI.

BERO. ¶ VT uanitati mēdatio. Ait Mar. Tul. libro primo de officiis. nihil eſſe turpius uanitate. a ueteribus dicta ua-
Vanitudo nitudo: & uanidici hoīes mēdaces & falſiloq. ¶ Opinioni. Cū oīa nobis incerta ſint. ueritaſq; demerſa delite-
Vanidici. ſcat. merito opinio dominaṫ: uincitq; naturā: q̃ ex inſcientia: q̃ multa uerſaṫ in uita: inoleuitidq; probaṫ ſen-
tētia Carneadis & Arceſilæ: q dicere ſolebāt: percipi nihil poſſe: ſapientēq; opinaturū: unde opinatores & opi-
nioſi immo opinioſiſſimi philoſophi dicti. Quaſi maximus magiſter populus. maior pars. mortaliū uiuimus
ad opinionē uulgi. toti pēdemus ex alienis iudiciis. Euntes nō quo eundē: ſed quo itur: Illa maxime cōcupiſci-
mus: q̃ populus perinde ac ſūma bona miraṫ.

ut uanitati ueritas, & opinioni confirmatæ natura ipſa cedat. accedunt etiam poetæ: qui cum magnā ſpeciē doctrinæ, ſapientiæq; præſetulerunt: audiuntur: legũtur: ediſcuntur: & inhæreſcunt penitus in mentibus. cum uero accedit eodem, quaſi maximus quidā magiſter, populus, atq; omnis undiq; ad uitia conſentiens multitudo: tū plane inficimur opinionum prauitate: a naturaq; ipſa deſciſcimus: ut nobis optimam naturam inuidiſſe uideantur, qui nihil melius homini, nihil magis experendum, nihil præſtantius, honoribus, imperiis, populari gloria iudicauerunt. ad quā fertur optimus quiſq;: ueramq; illam honeſtatē experens, quam unam natura maxime inquirit: in ſumma inanitate uerſatur, conſectaturq; nullam eminentem effigiē uirtutis, ſed adumbratam imaginē gloriæ. eſt enim gloria, ſolida quædam res, & expreſſa non adumbrata. ea eſt conſentiens laus bonorum: incorrupta uox bene iudicantium de excellente uirtute: ea uirtuti reſonat, tanquam imago. Quæ quia recte factorum plerunq;

Vnde merito magiſter maximus dṙ populus
Non ſequē- cuius ꝑſcripta ſeqmur: q docet diuitias: hono-
dū eſſe po- res: gloriā eſſe expetēda: tanq̃ in his. ſūma fœ-
pulum. licitas cōſiſtat: Seneca in libro ad Gallionē de
uita beata. Ad rumorē inqt cōponimur: nec
ad rationē: ſed ad ſimilitudinē uiuimus. Argumē-
tū peſſimi turba ē. Quæramus: qd optime fa-
ctū ſit nō qd uſitatiſſimū. igiṫ ſapiēs ſe ipſum
ſpectare debet: nec errare cū pp̄lo: in quo nō
eſt rō: nō iudiciū nō prudētia. ideoq; ait Sene-
neca ſe nūq̃ uoluiſſe populo placere: nā q̃ pro-
Populus bat inqt. populus: ego neſcio Democritus di-
pro uno. xit: ſibi populū eſſe ꝓ uno. Nobis imponūt de-
litiæ populares. dū ſtupemus ad ea: dum mira-
mur q̃ uulgus adamat: q̃ uera non ſunt bona:
ſed adūbrata. Seneca libro quarto q̃ſtionū mo-
net luciliū: ut ſe a turba quārū pōt: ſeparet: eſt
Turba tur- enim turba plerūq; turbulēta. ¶ Inficimur. tin-
bulenta. gimur: maculamur. polluimur opinionibus
tanq̃ maculis ineluibilibus. Seneca. Vitia elui
difficile eſt. nō. n. inqtati ſumus: ſed infecti. in-
Infectores de infectores dicti tinctores: quos priſci offe-
Offectores. ctores uocāt. loca tingēdi & infecturæ græco uocabulo baphia noīantur. hoc eſt tinctoria. Lāpridius in Alexā-
Baphia. dro ait ꝓbū fuiſſe baphiis ꝑpoſitū. purpura dibapha: q̃ eſſet bis tincta dicebaṫ: eratq; ꝑcioſior: q̄li utebanṫ ma-
Dibapha. giſtratus in ꝑtexta. ob hoc dixit M. T. ep̄la quadā. Nam Curtius nṙ dibaphū cogitat: ſed eū infector moraṫ. cū
purpura. ſignificare uellet: curtiū hoīem minimi ꝑtii aſpirare ad magiſtratū. ¶ Inuidiſſe naturā. Sic proprie & decenter
loquimur. Inuideo tibi doctrinas. Fortuna mihi inuidet diuitias. Virgilius inuidet imperiū: Plinius. Neq; ego
Fortuna in- ut multi inuideo aliis bonū: quo ipſe careo. apuleius. Mihi fortuna diuitias inuidit. ¶ Gloria: ſolida. Duplex glo-
uidet diui- ria: altera adumbrata: & ex populari rumore ꝓgenita propagataq;: quæ nec iudicio ꝓuenit: nec firma perdu-
tias. rat: q̃ ueluti uitiū ſapiens minime expetit. altera eſt ſolida: & uera: ac durabilis. quæ ex cōſenſu bonoꝝ produ-
citur: ſicut. n. conſuetudo ſermonis cōſenſus eſt eruditoꝝ: ut autumat Quintilianus: ſic cōſentiens laus bonoꝝ
gloria appellaṫ: q̃ Auguſtinus dixit eſſe iudiciū hoīum bene de hoībus opinantiū. Hæc nō eſt bonis uiris repu-
dianda. cum tñ ſapiens nō gloria: ſed cōſcientia recte factoꝝ uirtutē metiatur. De gloria ſcripſimus copioſe in
libro de fœlicitate: oſtendētes non parū multos ſummā fœlicitatē in gloria collocaſſe. M. T. libros ſcripſit de
gloria: qui ſicuti pleraq; alia tempoꝝ calamitate deſideranṫ. Inter claritatē & gloriā hoc intereſt: ꝙ gloria mul-
toꝝ iudiciis cōſtat: claritas bonoꝝ. Auctor Seneca libro epiſtolarū mortaliū duodeuigeſimo. ¶ Tanq̃ imago.
Echo echo imaginis noīe ſignificaṫ: q̃ reſonat uocibus mortaliū inter montiū flexus: & cōcauos ualliū ſinus: ubi ſcin-
Imago. diṫ reſultās aer: q̃ cauſa etiā uoces multis in locis reciprocas facit: ſicut in urbe Cizico turres ſeptē acceptas uo-
ces numeroſiore repcuſſu multiplicant: nomēq; huic miraculo echo eſt a græcis datū ἠχὼ. n. græce ſonus: &
Heptapho- ἠχέω reſono. olympiæ porticus fuit: quā heptaphonō appellāt: qm̄ ſepties eadē uox reddiṫ. in hāc ſententiā
nos. ait Lucretius: ſex etiā ac ſeptē loca uidi reddere uoces: unā cū iaceres. Ita colles collibus ipſi uerba repulſantes
iterabant uerba referti: hęc echo a latinis diciṫ imago. Valerius flaccus in tertio argonauticon. Rurſus hylam
& rurſus hylam per longa reclamat: auia: Reſponſant ſiluæ: & uaga certat imago. oratius. Quē deū cuius reci-
nit iocoſa nomē imago. ubi expoſuit Porphirio: quod imago dicitur imitago ſenſus eſt ſicut uoci reſpondet
Echo pa- echo. i. imago. ita uirtuti reſonat gloria inſtar imaginis: q̃ echo uocant: quā auſonius dixit aeris & linguæ filiā.
nos deliciū Echo panos amor & deliciæ eſſe fertur: q̃ ſignificat harmoniam cæli: quæ ſoli amica. eſt.
OMNI ¶ NATVRA: ratio. ¶ Præ ſe tulerint: oſtētarint. nā oēs ſectas attingunt q primi oīum ſapientes appellati
BONI. ſunt. ¶ Vitia: aut libidini aut auaritiæ: aut ambitioni. ¶ Inficimur: ſuperius dixit: inbuimur. ¶ Natura: ratione.
¶ Deſciſcimus: deficimus. ¶ Inuidiſſe naturā. i. perſtrinxiſſe & obcæcaſſe lumen rationis. ¶ Optimam. ualidiſſi-
mam: & maximam. ¶ Optimus quiſq;. Nam honor finis eſt hominis ciuilis. ſed uera: non uulgaris & inanis.
¶ Adumbratam. cum pictor tantum modo imaginem deſignauit: nec adhuc coloribus perpolinit. illa falſa
gloria. ¶ Alii: ut Alcipiades Athenis. ¶ Alii occiderunt ut gracchi.

¶ Comes

¶ COMES. ut umbra uerſatur circa corpus: ſic gloria uirtutem comitatur, & eſt ueluti aſſectatrix recte BERO.
factorum. ¶ Simulationem honeſtatis. Vitia cum uirtutibus finitima ſint, plerunque fallunt ipſa proximitate
& pro uirtutibus obrepunt, unde fit ut pro temerario fortem, pro auaro parcum uocemus ſic mentitur prodi/
gus liberalem, fallit enim uitium ſpecie uirtutis & umbra, ut inquit ſatyrographus. ¶ Qua cecitate. neſcien/
tes homines: quæ eſſet uera gloria obcecati fulgore famæ popularis, & cenodoxiæ ideſt inanis gloriæ ſe & Cenodo/
ſuas ciuitates funditus euerterunt. In hanc ſententiam ait Iuuenalis: patriam tamen obruit olim: gloria pau/ xia.

comes eſt, non eſt a bonis uiris: repudianda. illa au
tem, quæ ſe eius imitatricem eſſe uult temeraria, atque
inconſiderata, & plerunque peccatorum uitiorumque
laudatrix, fama popularis, ſimulatione honeſtatis for
mam eius, pulchritudinemque corrumpit. qua cæci/
tate homines, cum quædam præclara etiam cupe/
rent: eaque neſcirent nec ubi, nec qualia eſſent: fundi/
tus alii euerterunt ſuas ciuitates: alii ipſi occide/
runt. atque hi quidem optima petentes, non tam uo/
luntate, quam curſus errore falluntur. quid? qui pe/
cuniæ cupiditate, qui uoluptatem libidine feruntur:
quorumque ita perturbantur animi, ut non multum ab
ſint ab inſania: quod inſipientibus contingit: omnibus
his nulla ne eſt adhibenda curatio? utrum quod minus no
ceát animi ægrotationes, quá corporis? an quod cor/
pora curari poſſint? animorum nulla medicina ſit?
at & morbi perniciosiores, pluresque ſunt animi, quá
corporis. hi enim ipſi, odioſi ſunt, quod ad animum
pertinent eumque ſollicitant. animuſque æger, ut ait En/
nius, ſemper errat: neque pati, neque perpeti poteſt: cu/
pere nunquá deſinit. quibus duobus morbis (ut omit/
tam alios) ægritudine, & cupiditate, qui tandem poſ/
ſunt in corpore eſſe grauiores? qui uerũ probari po/
teſt: ut ſibi mederi animus nõ poſſit? cum & ipſam me
dicinam corporis animus inuenerit? cumque ad corpo/
rum ſanationem, multum ipſa corpora, & natura ua/
leat: nec omnes, qui ſe curari paſſi ſunt, continuo etiá

corum & laudis tituliq; cupido. Et mox Pau/
lo. exitus ergo quis eſt gloria uincitur idem:
nempe & in exilium præceps abiit. ¶ Opti/
ma petentes. gloriæ cupido & laudis auidi/
tas, in excellentibus animis uigere ſolet: &
plerunque cauſa eſt ut laudabilia: & glorioſa:
ac maxima facinora a præclaris uiris confici/
antur. ¶ Adhibenda curatio. tanquam ſcilicet Curatio.
egrotantibus: curatio enim proprie medico/
rum eſt. cura reliquorum, auctor Donatus. In/
terdum curatio ad alia transfertur, ſicut ait M.
Tullius in oratione de aruſpicum reſponſis.
Multa me mouent. Quod edes telluris eſt cu/
rationis meę. Liuius de eo, cui dedicatio edis
data erat, ſic ſcribit Curatio altior faſtigio ſuo
data eſſet: Morbi animi pernitioſiores, morbi
animi ſunt inueterata uitia, & dura, ut auari/
tia, ut ambitio nimia, morbus eſt, ut inquit Se
neca, uitium in prauo pertinax tanquam ual,
de expetenda ſit, quæ leuiter expetenda ſunt
affectus uero ſunt motus animi improbabi/ Affectus.
les ſubiti & concitati, qui frequentes negle/
ctique faciunt morbum. Idem libro ſecundo de
ira concinit. Ciceroni his uerbis. Hac condi/
tione nati ſumus. Animalia obnoxia non pau
cioribus animi quá corporis morbis. Genera
autem morborum corporalium ſupra trecen/ Morbi ſu/
ta ſunt, ut inquit Plinius in uigeſimoſexto & pra.ccc.
quotidie noui morbi graſſantur; qualis ge/ Gemurſa
murſa irrepſit tiberii principis principatu in/ mentagra.
ter digitos pedum naſcens; qualis lichen ſiue
mentagra a mento incipiens occupanſque to/
tos uultus. Cyrenaici philoſophi corporis do/
lores quam animi deteriores arbitrantur, ſicut uoluptates corporis maiores, contra Epicurus ſentit, animi do/
lores grauiores eſſe q̃ corporis, carnem enim præſenti tantummodo dolore affici, animum uero & præteri/
to, & preſenti: & futuro. ¶ Animus eger. ægritudine affectus: qui morbus animi eſt ex opinione magni mali
præſentis, ut infra latius dicetur. Eccleſiaſtici doctores triſtitiam appellant, propriæ ut ægrotatio in corpore:
ſic ęgritudo in animo nomen habet non ſeiunctum a dolore. ¶ Et cupiditate qui cupit, aut metuit iuuat il/
lum, ſic domus, aut res, ut lippum pictę tabulę: fomenta podagram, nihil deſideres, inquit Seneca: ſi uis pro/
uocare Iouem nihil deſiderantem: hęc una eſt ex tribus furiis, quæ mentes mortalium: & præcordia lancinant
ac diuellunt, nec tranquille uiuere permittunt. ¶ Qui uero. quomodo. ¶ Animus inuenerit. Argumentum
potentiſſimum: ſi animus inuenit medicinam corporis: tanto magis debuit inueniſſe medicinam: qua ſibi ip/
ſi mederetur, cum tunica pallio propior ſit: ut dicitur: cum nihil penſius chariuſque animo eſſe debeat q̃ ipſe/
met. ¶ Ipſa corpora & natura, corpus quod bene conſtitutum eſt: & robuſtũ facilius ſaneſcit: q̃ corpus male ha
bitum. Vnum illud cum primis ſeruandum eſſe pręcipit Hipocrates in prognoſticis: & in tertio Cornelius: cęl
ſus ut egri uires ſubinde aſſidens medicus inſpiciat, atque perpendat. Ideoque utilior medicus eſt amicus quam Vltior me/
extraneus: qui ægroti mores: naturamque cognouerit: dixit Hipocrates dandum eſſe aliquid regioni: ætati: & dicus fami
conſuetudini. ¶ Continuo. ſtatim. liaris.
¶ PECVNIAE cupiditate. ideſt auaritia: qui ſecundi ſunt genus hominum. ¶ Vtrum. alia cauſa cur prius OMNI.
inuenta ſit medicina corporis quam animi: utrum ſit maius: aut dolor corporis: aut animi probat ægritu/ BONI.
dinem animi maiorem: nam omnis dolor corporis ad animum refertur & ægritudines animi corporis
non referuntur.

LIBRO.

Medico hoīem occidiſſe impunitas.

Gẽtes ſine medicis degẽtes.

℄ NEC cõualeſcãt.imo ecõtrario multi quotidie curãtur a medicis:& pereũt:multi ſine medici ꝯſilio degẽtes ꝓſpera ualitudine utũtur.Diſcũt enim medici,ut inqt ſapientiſſime Pli.piculis noſtris,& experimenta per mortes agũt:medicoꝶ tãtũ hominẽ occidiſſe ſũma ĩpunitas eſt,nulla lex punit inſcitiã capitalẽ,notiſſima eſt illa ĩfœlicis monumẽti ĩſcriptio,turba medicoꝶ ſe periſſe:palãq; eſt medicũ impatorẽ uitæ noſtræ,neciſq; fieri.Milia gentiũ ſunt,q̃ ſine medicis degũt,ſicut Po.romanus ultra ſexcẽteſſimũ annũ:qđ ſi aliquãdo ægrotus cõualeſcit,dicã qđ auſonius,euadit fati opeꝫ ñ medici.℄ Petẽdũ eſt foris.auxiliũ corporis ægroti petiť foris:ꝓ pretea quod extrarius medicus adhibetur:& medicamẽta ipſa uſq; ab ĩdis petũtur,hinc illud plinianũ.Nos nec indiaꝶ arabicarumq; merciũ,aut externi orbis attingius medicinas nõ placẽt remediis tã longe naſcẽtia:medicina uero animi intus petẽda eſt,nõ foris,hæc autẽ eſt philoſophia,cuius ꝑcepta in animo ſunt ueluti medicamẽta ipſius animi ſalutaria.Itaq; nobis metipſi mederi poſſumus:nõ indigi opis externæ,attamẽ dixit Galenus:q uult curare animũ:prius curet corpus quoniã ſine fulturis corporis animus uix ſuſtinetur.℄ In hortenſio.Iulius capitolinus ait librũ:cui titulus eſt hortenſius:ſcriptum eſſe a Cicerone ad exemplum protreptici;

Protrepticus quid.

ſignificat autem protrepticus ut uerbum intelligas Iulii capitolini non protritum:inſtructiuum;& exhortatoriũ.Symachus in epiſtolis:indulge ſtilo:aliquid didaſcalicum ſeu protrepticũ ſcribe.Et auſonius libellum inquit inſtar protreptici luſeram:hic eſt ille hortenſius tullianus ex cuius lectione inflammatus eſt Diuus Auguſtinus adhuc adoleſcentulus ad philoſophiã ardẽti ſtudio capeſcẽdã.annotãdũ libꝝ illũ Cice.q circũferť ĩſcriptus hortẽſius:nõ eſſe hũc hortẽſiũ:de quo ĩ pñtia loqmur.

Hortẽſius tullianus.

De maximis rebus.ſ.ad phiã ꝑtinẽtibus ut fuerũt libri academici.ut uolumĩa de finibus bonoꝶ,ut opus de natura deoꝶ:& alia hoc genus.℄ In academiã.M.T.habuit uillã noĩe acade.ab exẽplo Pla.academie ubi cõpoſuit uolumina eodẽ noĩe:ubi monumẽtũ ſibi ĩſtaurauerat:hic ſignificať gymnaſiũ ĩ Tuſcu.qđ uocabať academiã ſicut alteꝝ gymnaſiũ appellabat in eodẽ tuſculano lyceũ a noĩe ſchole Ari.de quo in primo de diuinatione ſic refert.Nuꝑ cũ eſſem cũ q̃to frẽ ĩ Tuſcu.diſputatũ eſt:nã cõ ambulãdi cã ĩ lyceũ ueniſſemus id.n.ſupiori gymnaſio nomẽ ẽ:lyceũ aũt media ꝓducta enũtiãdũ eſſe,docet idẽ M.T.hoc uerſu.Inq; academia umbriferã nitidoq; lyceo:ubi academia penultimã ꝓducit:ſicut ĩ carmine hoc laureæ tulii:atq; academiæ celebratam noĩe uillã:ueꝝ claudianus & Sido.penultimã corripiũt:ſicut uulgo quoq; uſurpať,uerſus claudiani hic eſt:in latinũ ſpretis academia migrat athenis.Sido.appol.ait,Obruet:& quãq̃ totis academia ſectis.℄ Deſcẽdimus.oſtdit gymnaſiũ academiæ fuiſſe ĩ pte ĩferiore tuſculani:ſicut lyceũ erat ĩ ſupiore.℄ In ſapi.ægri.Stoici talẽ dicũt eſſe ſapiẽtis aĩum:q̃lis ẽ mũdus ſupra lunã ſerenũ.ſ.ĩpturbatũ defecatũ:quẽ nulla ꝑturbatio obnubilet:nulla triſtitia obturbet.Laudãtq; ĩ ſapiẽte apathiã:hoc eſt ĩpaſſibilitatẽ:tãq̃ ſapiẽs nihil cupiat:nihil doleat,nihil iraſcať,nihil gaudeat:cõcluſiũcula ſtoicoꝶ eſt.Qui ſapiẽs ẽ ĩpturbatus:eſt q ĩpturbatus eſt ſine triſtitia eſt:q ſine triſtitia eſt,beatus eſt,Ex quo colligũt ſapiẽtẽ beatũ eſſe.Duæ ãt ſũt ſniæ phioꝶ de his aĩ moribus:quos græci pathe:nři pturbatiões.qdã affectiones uel affectus:ecclesiaſtici uero paſſiones uocãt.Has ergo pturbatiões Platonici & ari.dicũt ẽt in ſapiẽtẽ cadeř:ſed moderatas rõniq; ſubiectas.Stoicis ãt cadeř ullas oĩno huiuſce in ſapiẽtẽ paſſiões nõ placet:aduerſus quos reclamat ipſa natura:& ſectatores eiuſdẽ ſecte refragãť.Nã epictetus ĩ ſtoica diſciplina celebratus:quẽ Au.Gel.maximũ ſtoicoꝶ appellat:ſcripſit ex decretis ſtoicoꝶ accidere aĩo ſapiẽtis pturbatiões:qđ & ariſtippi phi exẽplo cõpbať:q ĩ nauigio a tẽpeſtate depreſſus timuit & expaluit:ũde ĩterrogatus a quodã:q̃re phus timeret:cũ ipſe cõtra nihil timeret:feſtiuiter rñdit:nõ eãdẽ ſibi & illi eãm:eſſe qm̃ is nõ eſſet magnopẽ ſollicitus ꝑ aĩa neq̃ſſimi nebulonis.ipſũ ãt ꝑ ariſtippi aĩa timere.Egritudo a Cice.dĩť quã triſtitiã alii:ſicut Seneca & Augu.appellãt:dolorẽ Vir.ubi ait:gaudẽtq; dolẽtq;.Hæc ãt triſtitia reꝑitur in bono apud eccleſiaſticos doctores:& docet Auguſti.in:xiiii.de ciui.dei.propoſitio diſcipuli eſt ſecũdum academicos:qui dicunt in ſapientem cadere triſtitiam:& reliquas perturbationes:Reſponſio Ciceronis eſt ex decreto ſtoicorum qui apathen:ideſt imbaſſibilem:dicũt eſſe:ſapientem:& apathiam probant.

Academia penultima longa.

Animus ſapientis ut mundus.

Apathia

Perturbationes.

Affectiões paſſiones.

Epictetus.

Dictũ ariſtippi.

cõualeſcãt:animi autẽ:q ſe ſanari uoluerint:ꝑceptiſq; ſapiẽtũ paruerint:ſine ulla dubitatione ſanẽtur.Eſt ꝑfecto animi medica philoſophia:cuius auxiliũ nec ut in corporis morbis,petẽdũ eſt foris:omnibuſq; opib⁹ uiribuſq;,ut uoſmet ipſi nobis mederi poſſimus,elaborandũ eſt,quanq̃ de uniuerſa phia quãtopere & expetenda & colẽda eſſet ſatis ut arbitror dictũ eſt ĩ Hortẽſio.de maximis autẽ rebus nihil fere intermiſimus poſtea nec diſputare:nec ſcribere.his autẽ libris expoſita ſunt ea:quæ a nobis cũ familiaribus noſtris in Tuſculano erãt diſputata.ſed quoniã duobus ſuperioribus đ morte,& đ dolore,dictũ eſt:tertius dies diſputationis hoc tertiũ uolumẽ efficiet.ut,n.ĩ academiã noſtrã deſcẽdimus;inclinato iã ĩ poſtmeridianũ tp̃s diẽ popoſci eoꝶ aliquẽ,q aderãt,cauſam diſſerẽdi:tũ res acta ſic eſt.A.Videtur mihi cadere in ſapiẽtẽ ægritudo.M:Nũ reliq̃ quoq; perturbationes aĩ,formidines,libidines,iracundiæ;hæc enim fere ſunt eiuſmodi:quæ græci παθη appellant:ego poteram morbos:&

OMNI BONI.

℄ EST ꝑfecto.ab enumeratione:ſuperius ꝓbauit corpis medicinã prius inuẽtã eſſe quã animi:quoniã animus cũ ægrotet:ſui medicinã inuenire nõ poſſit.℄ In hortẽſio:cõtra hortenſiũ ſcripſit:q dicebat phiã cõtẽnẽdã q nũc interiit:uideť mihi cadere in ſapiẽtẽ:ſtoici putãt ſtultitiã genus oĩum pturbationũ:ut iuſtitiã oĩum

uirtutum:& ꝙ ſapiens & bonus conuertatur:quas nos paſſiones appellare non poſſumus.Ciceto perturbationes appellat hæ ſtultiaꝝ genus habent.Stoici ſtulticiã in ſapientẽ nõ cadere quoniã,neq; pertuibationes:& tamẽ dicũt in ſapientem furorẽ cadere qui eſt cecitas mẽtis ad omnia:q nõ poteſt ne mediocritatem qdem officioꝝ retinere:q; ſtultus poteſt.Seqtur tertia diſputatio:utrũ in ſapienrẽ cadat ægritudo, ꝓbat nec ullã pturbationẽ cadere:proponit ergo atticus de quo uelit diſputare.ſ.in ſapientibus.Primũ ergo Cicero inuenit genus huius pturbationis & eũ rogat:utrum cæterę quoq; pturbationes cadant:quod ſibi uideri: ꝙ ſic reſpoudet:in quo eſt morbus:is nõ eſt ſanus in quo ſanitas non eſt:is inſanus eſt:ergo inſania eſt genus ad omnes pturbationes,ſed ĩ ſapiẽtẽ nõ cadit inſania:nõ ergo ĩ ſapiẽtẽ cadit ægritudo,nã a quo abeſt genus abeſt ſpẽs. Hęc certe.

Tertia diſputatio.

id uerbũ eſſet e uerbo:ſed in cõſuetudinẽ noſtrã nõ caderet.nã miſereri,inuidere,geſtire,lætari,hæc omnia morbos græci appellant:motus animi rationi nõ obtẽperãtes.nos autẽ hos eoſdẽ motus cõcitati animi recte ut opinor,pturbationes dixerimus.morbos autẽ nõ ſatis uſitate.niſi quid aliud tibi uidet.A.mihi uero iſto modo.M.hæc ne igitur cadere in ſapientẽ putas? A. prſus exiſtimo.M.ne iſta glorioſa ſapiẽtia nõ magno æſtimãda eſt:ſiquidẽ nõ multum differt ab inſania:A. Quid? tibi omnis ne animi cõmotio uidetur inſania(M.Nõ mihi qdẽ ſoli:ſed id,qđ admirari ſæpe ſoleo: maioribus quoq; noſtris hoc ita uiſum intelligo multis ſęculis ante Socratẽ:a quo hęc omnis,q̃ eſt de uita,& morib⁹ p̄hia manauit.A.quonã tãdẽ modo?M. qa nomẽ inſaniæ ſignificat mẽtis ægrotationẽ,& morbũ, ideſt inſanitatẽ,& ægritudinẽ animi:q̃ appellarũt inſaniã.omnes autẽ pturbatiões animi, morbos p̄hi appellãt:negãtq; ſtultũ quẽquã his morbis uacare.q autẽ in morbo ſunt,ſani nõ ſunt:& omniũ inſipientiũ animi in morbo ſunt:omnes inſipiẽtes igitur inſaniũt. Sanitatẽ enim aĩoꝝ,poſitã in trãquilitate quadã,cõſtãtiaq; cẽſebãt.his rebus mẽtẽ uacuã appellarunt inſaniã:ppterea ꝙ in pturbato animo,ſicut in corpore, ſanitas eſſe non poſſit.nec minus illud acute:qđ animi affectionẽ lumine mẽtis carẽtẽ nominauerũt amẽtiã:eãdẽq; demẽtiã. ex quo intelligẽdũ eſt,eos q hæc rebus nõia poſuerũt: ſenſiſſe hoc idẽ,qđ a Socrate acceptũ diligenter ſtoici retinuerunt:omnes inſipiẽtes eſſe non ſanos. qui enim

℄ ID uerbũ eſſe de uerbo.De uerbo græco pathe expreſſius uerbũ latinũ eſt paſſiones.q̃ morbi:ſed cum paſſio ſit dictio parũ ꝓba:Maluit Ci.morbos,ſiue perturbationes interpretari q̃ paſſiones.Nomen paſſionum apud ecleſiaſticos & apud neotericos uſitatiſſimũ. ⁋ Geſtire.geſtire eſt lætitiam habitu corpotis & geſtu ſignificare:ſicut grãmatici tradunt Dixit Terentius.Ipſum geſtio dari mihi in conſpectũ expoſuit Donatus plus eſſe geſtio q̃ uolo.⁋ Morbos non ſatis uſitate. Dictum eſt ſupra morbus in anima dici uitia inueterata & dura:ut eſt auaritia,ut ambitio nimia,proprie autẽ morbus corporalis eſt, qui ita diffinitur. Morbus hĩtus eſt cuiuſcunq; corporis contra naturam:qui uſum eius faciat deteriorẽ: alias in toto corpore, alias in parte accidere ſolet: ſuper quo iuriſconſulti copioſius ſcribunt ad edilitium edictum:in libris quoq; iuris peritorum ſcriptum eſt:morbum & uitium diſtare: quod uitium perpetuum.morbus cum acceſſu diſceſſuq; ſit.⁋ Hæc ne.hæc ne ſcilicet perturbationes:ne:certe ualde affirmatiua particula eſt.⁋ Videtur inſania.paradoxon ſtoicorum eſt. οτιπαρτεσ οι μωροι μαινονται ideſt omnes ſtultos inſanire, ex qua doctrina eſt illud oratianum,o bene te ne fruſtete inſanis,& tu ſtultiq; prope omnes, & poſt paulo, quẽ mala ſtultia & quẽcũq; inſcitia ueri,cæcũ agit inſanum chryſippi porticus aut grex autũ mat hęc populos, hęc magnos formula reges excepto ſapiẽtẽ tenet.⁋ Nomẽ ĩſaniæ. In pticula eſt:ut dialetici dicũt priuatoria unde inſanus dictus,q nõ eſt ſanus,hoc eſt prudẽs,& inſania ubi nõ eſt ſanitas mẽtis,q̃ in trãqllitate q̃dã ponit,ſicut.n. humanitati inhumanitas dignitati ĩdignitas apponit:ſic ĩſania & ĩſanitas ſanitati cõtraria ẽ:cũ ĩſania nihil aliud ſit q̃ priuatio ſanitatis & ſapĩæ ſicut ſtultia nihil aliud eſt,ut inqt Boe.in cõmentariis topicoꝝ:niſi ſapĩæ & rõnis abſentia.⁋ Stultũ morbis ua.Si ſtultia eſt priuatio ſapĩæ & rõnis,colligit ſtultũ eẽ ĩſipiẽtẽ:& qđ cõſeqt malũ,& qđ huic cõnexũ eſt uitioſũ.Nã ut inqt Se.lib.iiii.de bñficiis: q ſtultus eſt,malus eſt,q malus,ẽ nullo uitio caret:ergo ſtultus oĩa uitia hẽt,ſed nõ ĩ oĩ natura ꝓnus eſt,alius ĩ auaritiã, alius ĩ luxuriã, alius in petulãtiã inclinat.Dicimus oẽs ſtultos ĩſanire:nec tñ oẽs curamus heleboro,nũc Ci.ꝑ rõcinationẽ colligit inſipientes ĩſanire.⁋ Amẽtiã.ab a.pticula priuatiua & mẽte,amẽtia dicta,q̃ſi ſine mẽte,hoc eſt cõſilio aĩoq;,quo ſapimus Nã ut ait Lucre.cõſiliũ qđ nos aĩum mẽtẽq; uocamus eadẽ dr demẽtia,qa de hẽt uĩ minuẽdi,ut decreſco:deſipio:dhoneſto,ĩterdũ pticula auctiua eſt,& ualde ſignificat,ut deamo demirot.Deiero.Demẽtire uerbũ uetus eſt qđ ſignat delirarẽ & ĩſanirẽ.Lucre.Demẽtit enĩ deliraq; fat.Quidã dicere malunt demẽtare, ut Apuleius in magia.Cõfeſſa eſt ſe ſe mea magia ĩ amorẽ ĩductã demẽtarẽ.In actibus apoſtoloꝝ demẽtare nõ tã ſignificat de mẽtẽ eſſe,q̃ facere demẽtes,ſic enĩ ſcriptũ eſt.Attẽdebãt eũ,ꝑꝑ qđ multo tpe magicis ſuis demẽtaſſet eos.

BERO.

Apathes Paſſiones, Geſtire.

Morbos quid.

Ne ualde.

Sultos in ſanire

In priuatoria pticula.

Stultus oĩa uitia habet.

Amentia. Conſiliũ mens.

De auctiua priuatiua.

Demẽtire Demẽtare.

℄ CO Mmotio.perturbatio nõ mihi qdem ſoli,ab auctoritate probat.⁋ Stultũ.qui cadit in perturbationẽ.⁋ Bonitatem enim a cõtrario.⁋ Proptera.Iſtoꝝ epicureorum.⁋ Ob hos:ad hos.⁋ Ne fruitur.ut Thelamon epicureus dicit duo genera uoluptatum. Senſum leuem corporis ſummam uoluptatem eſſe indolentiam. ⁋ Luctum.ideſt ægritudinem.⁋ In eo.in dolendo.⁋ Tergiuerſamur.fallimur,& ſentẽtiam mutamus.⁋ Os perfricuiſti mos eſt eorum:qui cum uolunt aliquid dicere:nec audent:os perfricant.

OMNI. BONI.

BERO. ¶ AN Imus in morbo. Sicut corpus in morbo ſanũ dici nõ poteſt: ſic animus in perturbatione: qui morbus animorum eſt poſitus: non eſt ſanus. Conſimiles enim ſunt ſanitates & morbi animorum atque corporum.
Moros. ¶ Quá græcis. μωροσ græcæ dicitur ſtultus. αφρων inſipiens. μανια inſania, furia. μανικοσ inſanus, furio
Mania. ſus. μαινολησ inſanus. μαινομαι inſanio: tamen hæc nõ tam cõciniter congruenterq; dicuntur: ſicut a latinis inſipientia: inſanitas, demẽtia, quæ ſignificãt quãdã priuationẽ animi ſanitatis: cũ illa græca furorem magis deſignẽt. ¶ Exiſſe de poteſtate. ille potẽtiſſimus eſt auctore ſeneca: q ſe habet in ptãte q ſibimet ĩperat: q rationi tanq̃ reginæ obſeqtur. libidinoſi uero inſani perturbati: iracondi compotes ſui non ſunt: ideoq; exiſſe ex poteſtate dicuntur: quia nõ ſunt in ptãte mentis ſuæ: nec aĩo reguntur nec cõſilio cohibẽtur, nec rationis freno ſuffrenãtur: unde ira ab eo: quod eſt ire dicit: eo q a ſe eat: qui iraſcit & furit. ¶ Iracũdia ulciſcendi libido: ideſt cupiditas: eſt enim libido: ut inqt
Libido generale uocabulum. Diuus Auguſtinus: generale uocabulum omnis cupiditatis, unde libido dominandi libido gloriandi, quæ iactantia nuncupatur, interdũ honeſtum uocabulum eſt, ut apud Saluſtium indecoris & militaribus equis libidinem habebant. Ariſtoteles ait iram eſſe cupiditatem doloris reponendi. Quidam dixerunt eſſe breuem inſaniam: cui ſententiæ ſubſcribit: illud
Ira quid. oratianum, ira breuis furor eſt. Senecæ finitio eſt, iram eſſe cupiditatem pene exigendæ: qđ quadrat cum Cicerone & alii, qui diffiniunt iram eſſe ulciſcendi cupiditatem. Differt ira
Iracundia quid. ab iracundia nã ira, ut docet Donatus, ex cauſa eſt, iracundia ex moribus & uitio multum
Iratus qui. iraſcentis. Sic iratus & iracundus differunt, poteſt enim iratus non eſſe iracundus: poteſt ira
Iracũdus q. cundus aliquando iratus non eſſe. Vſurpatiue iracundia ponitur pro ira ut hic & alibi ſępe. Feras ira carere dicunt & omnia pꝛæter hominem, quod dixit Ouidius. Non aper iraſci meminit: poetice magis q̃ uere dictũ accipe, iraſci enim dixit pro incitari impingi, habent enĩ muta animalia impulſus quoſdam ſimiles
Maniaci. affectibus humanis: affectus non habent: nec magis ſciunt iraſci quã ignoſcere: ira perturbat autem: effrenat animum, impellit in furorem, impingit in præceps, ratione omni ualentior eſt, meritoq; iracũdus dictus exiſſe de poteſtate, nec eſſe ſui potens. ¶ Græci maniam. Medici maniacos uocant furoris morbo laborantes:
Melancholia. quoniã mania dicitur inſania & furia, latini melius: qui inſaniã a furore diſiungunt: quoniã haud dubie aliud eſt furere, aliud inſanire. ¶ Volunt ſcilicet diſiungere inſaniam a furore. ¶ Melancholiã. latinę melancholia, ut uerbum exprimatur ex uerbo, dicitur nigra cholera, hoc eſt atra bilis: quæ ſepe in furorem agit hominem,
Atra bilis ſimilis uino ſed parum ſignificãtur uidentur gręci nomine melancholiæ furorẽ exprimere, cum non ſolum atra bilis: ſed iracundia: timor, aliæq; perturbationes mẽtem uexẽt, & furore perturbẽt. Melancholia hoc eſt atra bilis ſilis eſt uino: e iuſdẽq; naturæ, nã ſicut uinum uarios reddit homines, & alios facit queribundos: alios hilares, alios furentes ac inſanos, alios ſõniculoſos, imo ut unũ hominem interbibẽdum moribus uariis immutat, ſic atra
Encyclia pblemata bilis facit ſtolidos, excãdeſcentes, loquaces, attonitos, ſuper qua re copioſiſſime ſcitiſſimeq; ſcribit Ariſtoteles in problematis encycliis. ¶ Quo genere athamantem. Cornelius celſus libro tertio de medicina plura eſſe ſcrĩ
Furor athamãtis. bit genera inſaniæ: cum ex phreneticis alii hilares, alii triſtes ſint, alii facilius contineantur, & inter uerba deſipiant, quidam, ut idem ait: imaginibus non mẽte falluntur, qualem inſanientẽ aiacem: uel horeſtẽ poetarꝫ fabulæ ferunt. Vulgata quoq; fabula eſt de athamante, cui iuno furorem talem ĩmiſit, ut filios ſuos uellet occidere: qui cum learchum unum ex filiis extinxiſſet, uxor ino maritum ſuum furore conſpiciens, ſeſe cum melicerte altero filio præcipitem dedit in mare, quæ in marinam deam conuerſa uocatur mater mutata a noſtris, leu
Alcmeon matricida. cothea a græcis: filius portũnus & palemon, quod in primo commentario fuſius explicatum eſt. Alcmeonẽ amphiarai filium ſatis claret furore agitatum eſſe ob matricidium, matrem enim eryphilen ne cauerat ex mã
Argos amphilochicum. dato patris, & apollinis iuſſu, quia illa nõ ſolum monile acceperat in necem amphiarai, ſed & peplum quoq; ob filii interitũ, ex quo ſcelere correptus eſt furore, ut oreſtes matricida: ſupra diximus duce alcmeone epigonos thebas dirruiſſe: Sunt auctores & memorat Strabo argos amphilochicum conditum fuiſſe, ab almeone,

animus eſt in aliquo morbo: morbos autem hos pturbatos motus, ut modo dixi, philoſophi appellant: nõ magis eſt ſanus. quá id corpus, quod in morbo eſt. ita fit, ut ſapientia ſanitas ſit animi: inſipientia autem quaſi inſanitas q̃dam: quæ eſt inſania: eademq; dementia. multoq; melius hæc notata ſunt uerbis latinis, q̃ græcis: q aliis quoq; multis locis reperietur. ſed id alias. nũc qđ iſtat. Totũ igitur id, qđ q̃rimus quid & q̃le ſit uerbi uis ipſa declarat. eos enim ſanos intelligi neceſſe eſt: quoꝝ mens motu, q̃ſi morbo, perturbata nullo ſit. q cõtra affecti ſunt, hos inſanos appellari neceſſe ẽ. itaq; nihil melius: q̃ qđ eſt ĩ cõſuetudine ſermonis latini: cum exiſſe ex poteſtate dicimus eos, qui effrenati ferũtur aut libidine, aut iracundia: quãq̃ ipſa iracundia libidinis eſt pars. ſic enim diffinitur iracundia, ulciſcendi libido. qui igitur exiſſe ex poteſtate dicuntur: iccirco dicũtur: quia nõ ſunt in poteſtate mentis: cui regnum totius animi a natura tributum eſt. græci autẽ μανιαν unde appellant non facile dixerim eam tamen ipſam diſtinguimus nos melius, quã illi: hãc enim inſaniam, quæ iuncta ſtultitiæ patet latius, a furore diſiungimus. græci uolunt illi quidem: ſed parũ ualent uerbo: quẽ nos furorem, μελανχολιαν illi uocant. q̃ſi uero atra bili ſolum mẽs, ac nõ ſepe uel iracundia grauiore, uel timore, uel dolore moueatur. quo genere Athamantem, Alcmeonem, Aiacem, Oreſtẽ furere dicimus. q

& a nomine fratris amphilochi, amphilochicum dictum. De oreſte matricida in uulgata ſunt omnia, qui poſt parricidium furens ex reſpōſo didicit: quod ita demum poneret furorē, ſi reparata ſorore iphigenia abluere tur fluuio: qui ſeptem fluminibus confunderetur: Itaq; diu uexatus cum ad fines rheginorum perueniſſet: ibi inuento flumine prædicto elutus: purgatuſq; eſt: ubi ahænum diu fuiſſe enſem, & ab eo edificatum Apollinis templum ferunt. Memoriæ quoq; proditum eſt, oreſtiadem oram ob oreſte occupatam: nomina tamq; fuiſſe cum cæſa matre exul profugeret: cumq; oppidum condidiſſet argos oreſticum de ſuo nomine uocaſſe. Refert lampridius oreſtem purificaſſe ſe apud tria flumina circa hebrū, & horeſtam urbem condidiſſe, quā ſæpe cruentari hominum ſanguine neceſſe eſſet: quā poſtea hadrianus hadrianopolim nominauit. Aiax autem uictus in iudicio armorum achillis ab Vliſſe, ex dolore factus inſanus eſt, & ut ait Seneca. Aiacem ira in furorem, furor in mortem egit: qui cum reſciuiſſet: ſe per inſaniam armenta & oues occidiſſe: dum ſe credit græcos occidere: incubuit gladio. ſibiq; mortem conſciuit: de quo ſic oratianus agamemnō. Mille ouium inſanus læto dedit inclytū ulyſſem & menelaū ſe una mecū occidere clamans. Extat tragędia ſophoclis gręca hoc titulo. αιασ μαστιγοφοροσ .i. aiax flagellifer, q̄ inducitur aiax inſanus flagello cedēs boues: quos credit eſſe, agamēnonē & ulyſſem. De inſania oreſtis & aiacis eſt illud ſatyrographi poetæ. Nō unus mētes agitat furor ille ſororis in manibus uultu eumenidū terret & igni: hic boue pcuſſo mugire agamēnona credit: aut ithacū.

Argos oreſticum.
Hadriano polis.

ita ſit affectus, eum dominum eſſe rerum ſuarum uetant duodecim tabulæ. itaq; non eſt ſcriptum ſi inſanus, ſed ſi furioſus eſſe incipit. ſtultitiam enim cenſuerunt, inconſtantiam, id eſt ſanitate uacantem, poſſe tamē tueri mediocritatē officioꝝ, & uitæ cōmunē cultum, atq; uſitatum furorem autem eſſe rati ſunt mētis ad omnia cæcitatem. quod cū maius eſſe uideatur q̄ inſania: tamen eiuſmodi eſt: ut furor in ſapientē cadere poſſit: non poſſit inſania. Sed hæc alia q̄ſtio eſt. nos ad propoſitum reuertamur. Cadere opinor in ſapiētē ægritudinē tibi dixiſti uideri. A. Ego uero ita exiſtio. M. Humanū id q̄dem, q̄d ita exiſtimas. nō enim ſilice nati ſumus: ſed eſt naturale in animis, teneꝝ q̄ddā atq; molle: quod ægritudine, quaſi tempeſtate, quatiatur. nec abſurde Crātor ille, qui in noſtra academia uel in primis fuit nobilis: minime inquit aſſentior his, qui iſtā

BERO.

℄ ITA affectus. tali ueſania & furore correptus. ¶ Verant duodecim tabulæ. lege duodecim tabularum interdicitur furioſo & prodigo bonorum ſuorum adminiſtratio: daturq; utriq; curator: & ut ait Vulpianus Titulo de curatoribus furioſo dandis. Tam diu erunt furioſus & prodigus in curatione: q̄ diu uel furioſus ſanitatem: uel ille ſanos mores receperit. Curator curioſi: ſi rem furioſi quaſi ſuam tradit: dominum transferre non poterit. Oratius de inſano loquens ait: interdicto huic omne adimat ius prætor: & ad ſanos abeat tutella ꝓpinquos: ubi expoſuit Porphyrio: quod inſani ſolent accipere a prętore curatores bonorū ſuorum ita ut illis uti non liceat: niſi ad arbitrium alienum: apud Varronem & Columelam prouerbiale eſt: mente captum ad agnatos. & gentiles deducēdū eſſe. Nam curator ex agnatis & gentilibus dari ſolet dementi: & furioſo. Ideoq; ait Marcel. iuriſcōſultus: ab agnato uel alio curatore furioſi rē furioſi dedicari nō poſſe cōſtat: agnato. n. furioſi nō uſq; quaq; cōpetit reꝝ eius alienatio ſed q̄tenus negotioꝝ exigit adminiſtratio. ¶ Si inſanus. trutinat ꝑpenditq; uerba legis decēuiralis: ꝓpria & ſignificātia: q̄ curatorem dat furioſo, nō autē ſtulto: tāq̄ inſanire minus ſit q̄ furere: poſſitq; inſanus tueri mediocriter uſitatū uitæ cultū cū id furioſus facere nō poſſit: cuius mēs penitus obcęcata: & ab omni ratione deuia eſſe credit. ¶ Mediocritatē officioꝝ. Signate locutus: mediocritas enim officioꝝ eſſe poteſt in inſipiente: ꝑfectio non poteſt: quæ pertinet ad ſanum & ſapientem. Duplex enim eſt officium: alterum perfectū: quod gręci catorthoma uocant: quod & omnis numeros uirtutis continet: alterum eſt officium: quod medium dicitur pertinens ad inſtitutionē uitæ communis. Cato apud Ciceronem ait in tertio de finibus. Quod ratione actū ſit: id officium appellamus. id autem nec in bonis ponit, nec in malis: ſed in mediis rebus. In eodem loco oſtēdic idem Cato tam inſipientē q̄ ſapiētem ſumptuꝝ: quæ ſecūdū naturam ſint: reiecturumq; contraria: ita eſt quodam cōmune officium ſapientis & inſipientis: ex quo efficitur uerſari in his: quæ media dicamus. Item Mar. Tullius in quarto ait. Media officia cadere in non nullos inſipientes poſſe. Q. Atheris: quod ſcitu dignū eſt cum olym defenderet reum libertinum: cui obiiciebatur: quod patroni concubinus fuiſſet hac defenſione uſus eſſe fertur: impudicitia in ingenuo crimen eſt: in ſeruo neceſſitas: in liberto officium: ex eo impudici & obſceni aliquandiu officioſi uocitati ſunt. ¶ Non ſilice nati. Nunc ut Platonicus peripateticuſq; loquitur: mox ut ſtoicus: Platonici enim & peripatetici non tollunt affectus: ſed temperant: ſtoici radicitus euellunt apathiā ſuam comprobantes & ira homines diſciplina ſtoica cōſtituit ſaxeos plane & ſtupētes: penituſq; ab hominis natura deſciſcentes. Augu. dānat hunc ſtuporem ſtoicorum in. xiiii. & in. xix. de ciuitate dei. ¶ Crātor de academia. Fuit hic auditor xenocratis: Platonis diſcipuli: cōdiſcipulus polemenis: q̄ nouis opinionibus: ut ait Euſebius in. xiiii. ꝑparationis euangelicæ: academiam Platonicam repleuerunt. Scripſit crantor librum de conſolatione: quem ut ſupra diximus: M. T. emulatus eſt: periit aquę ſtercutis morbo.

Curator daſ furioſo & ꝓdigo

mēte capt⁹ ad gētiles deducēdus

Mēs furioſi auia a ratione.

Duplex officium.

Officioſi impudici.

Stupor in ſtoicis.

Crātor.

℄ NAturale. his quæ percipiuntur ex ſenſu. Accipe genus piſcis iucundiſſimi: q̄ ſono delectatur. ¶ Socraticum. Vt Platonis Ariſtoteles. ¶ Humanum. quaſi diuinum ſit non carere perturbatione. ¶ Nec abſurde: probat hanc opinionem peripateticorum & academicorum. ¶ Crātor. academicus, ¶ His. ſtoicis.

OMNI. BONI.

BERO.
Analgiſia
Indolentia.
Eſſentia.

℄ NESCIO quam indolentiá.Stoici laudát apathiam.ideſt.ut ſæpe dictum eſt : impaſſibilitatem Hiero/nymus phus rhodius ſúmum bonum ſtatuit eſſe uacuitatem doloris:quá græcæ dicit ἀναλγησίαν Cicero appellat in adoleſentiam:eſtq; id uocabulú Ciceronis.ſicut etiá eſſentia:ſi credimus ſidonio apollinarii:ſic ſcribéti in æpiſtola qdam.Lecturus es hic etiá nouum uerbú.i.eſſentiam: ſed ſcias hoc ipſum dixiſſe Ciceronem: qui eſſentiá & indolétiá noíauit:addens:licet ení nouis rebus noua noía imponere.M.Tullius in ſecundo de finibus.Num ppe idem uoluptas eſt:quod ut ita dicam indolentia.Contra hanc indolentiá & apathiam ſtoieorum herodes atticus uir doctiſſimus diſſe/rit eleganter & copioſe apud Au.Gellium li/bro noctium atticarum duodeuigeſimo.in ea diſſertatione oſtendit: q nullus uſquá ho/mo:qui ſm naturá ſentiret & ſaperet: affectionibus iſtis animi, quas πάθη ideſt paſſiones appellant: ægritudinis:cupiditatis,timoris,iræ uoluptatis carere,& uacare totis poſſet:& omnino non dolere: imo etiam ſi poſſet obniti ut totis careret:non ex re id eſſet melius, quoniá langueret animus:& torperet affectionú quarundam adminiculis : ut neceſſario plurimum imperio priuatus. Dicebat enim iſtos motus animi implicatos eſſe:& innexos uigoribus quibuſdam métium & alacritatibus : ac ppterea ſi omnino eos cóuellamus : periculú eſſe,ne eis adherentes : bonas quoq; & utiles animi indoles amittamus. Moderandos eſſe igitur:& ſcite conſideratęq; purgandos cenſebat,ut ea:quæ cum perniciæ agnata ſunt, detrahantur.In hanc ſententiá ſcribunt peripatetici & academici ueteres.In hanc ecclæſiaſtici ſcriptores: Augu.Hieronymus,Lactátius a quibus cócorditer dánatur hæc ſtoicorum apathia: cuius ſectatores:dum ſe intrepidos eſſe & immobiles uolunt:dú nihil cupiút,nihil dolét,nihil iraſcútur,nihil gaudét,in torpore ignauæ & quaſi ſilice uitæ cóſeneſcút.Merito itaq; crantor academicus taxat indolentiá:quę eſſe nullo modo poteſt:niſi planæ hominé ſaxeum eſſe uelimus:& omni pœnitus ſenſu carété.¶ Immanitatis in aío.Auguſtinus meminit horum uerborum: hiuſq; ſententiæ:cú ſcribens aduerſus apathiá ſtoicorum:quam ipſe ípaſſibilem interptatur,ſic inqt in.xiiii.de ciuitate dei.Ná omnino nó dolore dum ſumus in hoc loco miſeriæ:ſicut qdam etiá apud ſæculi huius litteratos ſenſit:& dixit nó ſine magna mercede cóngit ímanitatis in aío:ſtuporis in corpore. Idem M.Cicero in quarto de finibus dat ſtoicis ímanitaté uerborum.¶ Stuporis.græci νάρκην uocant ſtuporé : unde narciſſus flos dictus:quia caput grauat:non autem a fabuloſo illo puero.Medici narcotica appellant medicamenta:quibus ſtupor conciliatur:ac torpor aduerſus ſenſum doloris:& cruciatum ſectionis.¶ Sed uideamus. Hactenus crátor:nűc Cicero tanq̃ ſtoicus cenſet:amputandos eſſe non ſolum ramos:ſed minimas etiam fibras: radiculaſq; perturbationú æuellendas:quod & Seneca ſtoicæ ſectæ ſectator ſtoicorum propugnator accerrimus:uehementer contendit:alacriterq; defendit pluribus in locis:qui quadá ad lucillum epiſtola ſic ſcribit. Vtrum ſatius ſit modicos habere affectus:an nullos ſæpe quæſitum eſt:noſtri illos expellunt:peripatetici temperant.ego non uideo quo modo ſalubris eſſe:aut utilis poſſit ulla mediocritas morbi.¶ Qui fortis eſt. argumentatur ex formula ſtoicorum ſtrictim & breuiter:non cadere in ſapientem ægritudinem.Stoicorum enim breuia & acuta arguméta ſunt:ex quo genere ſunt ſoritæ chryſippei:hoc eſt aceruiſſine aceruales:ita enim dicútur argumétat: quibus chryſippus ſtoicorum maximus utebatur:ſed in longú adeo per ſequælas producebat: ut uix unquam ſiſteret gradú:uixq; unq̃ terminú imponeret:& finem.Sorites eſt ille:quod boní ſit:id eſſe optabile : qd' optabile:expetendú:qd' expetédú:lauſtabile:qd' laudabile,honeſtú,& alii ſunt gradus : ad hos ſoritas chryſippi.i. aceruos:refetédus eſt itellectus nouiſſimi carminis Perſiani:inuétus chryſippe tui finitor aceruí:qd' a nobis in appédicula Suetonii cómétariorum fuſæ copioſæq; axplicatú eſt.Ex hoc genere argumétorum eſt illud quoq;:qui prudés eſt:téperans eſt,q téperás eſt cóſtás eſt:q cóſtás eſt,ípturbatus eſt,q imperturbatus eſt, ſine triſtitia eſt: q ſine triſtitia é,beatus eſt:ergo prudés beatus eſt.Sorites.i.aceruus quo í preſentia uritur.M.T.ſic producitur: q fortis eſt:fidens eſt.q fidens eſt,nó timet:q ſine timore eſt,ægritudine nó perturbatur : quoniá timori repugnat ægritudo.Repugnat ení timorem eſſe:& ægritudinem nó eſſe : ſicut repugnantia ſunt apud dialeticos diem eſſe:& lucem nó eſſe:ſuper quo Boe.ſubtiliter differit í quarto cómentario topicorum.

Contra apathiam.

Nó cóuellédos motus aí ſed tépetandos.

Narciſſus unde Narcotica.

Sorites aceruus.

Repugnantia.

nefcio quá indolentiá magnopere laudát: quæ nec poteſt ulla eſſe,nec debet.Ne ægrotus ſim, inquit.ſed ſi fuerim:ſenſus adſit,ſiue ſecetur quid : ſiue auellatur a copore.nam iſtuc nihil dolere,non ſine magna mercede contingit,immanitatis in animo:ſtuporis in corpore.Sed uideamus ne hæc oratio ſit hominum aſſentátium noſtræ imbellicitati,& indulgentium mollitudini.nos autem audeamus non ſolum ramos amputare miſeriarum:ſed omnes radicum fibras euellere. tamé aliquid relinquetur fortaſſe:ita ſunt ſtirpes altæ ſtultitiæ.ſed relinquetur id ſolum:quod eſt neceſſarium.illud quidem ſic habeto:niſi ſanatus animus ſit: quod ſine philoſophia fieri non poteſt:finem miſeriarum nullum fore.quamobrem,quoniam cœpimus:tradamus nos ei curandos:ſanabimur ſi uolemus. & progrediar quidem longius.non enim de ægritudine ſolum, quá quam id quidem primum:ſed de omni animi, ut ego poſui,perturbatione,morbo,ut græci uolunt,explicabo.& primo ſi placet Stoicorum more agamus: qui breuiter aſtringere ſolent argumenta.deinde noſtro inſtituto uagabimur.Qui fortis eſt,idem eſt fidens quoniá

OMNI BONI.

℄ IMMAnitatis.ímanitas aí.¶ Stupor corporis.ideſt accidit:aut ſtupore aut ímanitate quí doleátur.Ramos miſeriarum.nam ſapientes ſunt beati:íſani uero miſeri.¶ Perſtringere:colligere.

confidens mala cõſuetudine loquẽdi in uitio ponitur: ductũ uerbum a cõfidendo, quod laudis eſt. qui auté eſt fidens: is profecto non extimeſcit. diſcrepat enim a timẽdo, confidere. atq; in quẽ cadit ægritudo, in eundẽ timor. quarũ enim rerũ pſentia ſumus in ægritudie: eaſdẽ impẽdentes, & uenientes timemus. ita fit ut fortitudini, ægritudo repugnet. uериſimile eſt igiť in quem cadit ægritudo, in eundẽ cadere timoré, & infractionem quãdam animi, & demiſſioné. in quẽq; ea cadunt, in eundẽ cadit ut ſeruiat: ut uictũ ſe quãq; eſſe fateatur. quæ qui recipit, recipiat idẽ neceſſe eſt timiditaté, & ignauiã. non cadũt aũt hæc in uirum forté. igiť ne ægritudo qdem. at nemo ſapiens, niſi fortis. nõ cadet ergo in ſapienté ægritudo. Præterea neceſſe eſt, q fortis ſit, eundẽ eſſe magni animi. qui magni animi ſit, iuictum. qui inuictus ſit, eũ humanas res deſpicere: atq; infra ſe poſitas arbitrari. deſpicere aũt nemo põt eas res, propter q̃s ægritudine affici põt, niſi fortis. ex quo efficiť forté uirũ, ægritudine nunq̃ affici. oẽs aũt ſapientes fortes. nõ cadit igiť in ſapienté ægritudo. Et quẽadmodũ oculus cõturbatus non eſt pbe affectus, ad ſuũ munus fungẽdum: & reliquæ partes, totũue corpus a ſtatu cũ eſt motum: deeſt officio ſuo, & muneri: ſic cõturbatus aĩus nõ eſt aptus ad exequendũ munus ſuũ. munus aũt animi eſt, rõne bene uti. & ſapientis animus ita ſemper affectus eſt: ut ratione optime utatur. nũquam eſt igiť perturbatus. at ægritudo perturbatio eſt animi. ſemp igitur ea ſapiens uacabit. Veriſimile etiam illud eſt, qui ſit temperans, quem græci σωφρονα appellant: eamq; uirtutem σωφροσυνην uocant, quã ſoleo eqdẽ tum temperãtiam, tum moderationem appellare: nõnunq̃ etiam modeſtiã. Sed haud ſcio: an recte ea uirtus

℄ CONFIDENS in uitio. ait Terentius in phormione. Eſt paraſitus qdã phormio homo cõfidẽs: qui dii omnes illũ pdant: ubi expoſuit Dona. fidus ĩterptes, cõfidẽtẽ p ĩprobo: audaci, ac temerario poni. Cõſimiliter apud Vir.. Cõfidentiſſimus nomẽ eſt uitii. Nã qs te iuuenũ confidentiſſime noſtras: iuſſit adire domos. Item Pacuuius: ĩprobus: cõfidens: neq̃, malus uideať. Cõfidentia temeritaté ſignificat & audaciã: cõfidere honeſtũ uerbũ eſt: & cũ laude dicitur. M. Tul. in tertio de legibus. uir excellens & fortis cõfidere ſibi debet: & ſuæ uitæ & actæ & cõſequẽti. Fidens uero & fidentia in laude ponũtur. Dixit M. Tullius in ſecundo rhetoricorum: fidẽtiã partẽ eẽ fortitudinis: p quã magnis & honeſtis in rebus multũ ipſe animus in ſe fiduciæ cũ certa ſpe collocauit. ⸿ Rerũ pſentia. Aegritudo eſt triſtitia mali pſentis: timor ĩpẽdentis: & futuri: d qbus mox plura. ⸿ Vt ſeruiat. Ora. ĩ æpiſtolis, q metuens uiuit: liber mihi nõ erit unq̃. Tot dñis hoĩes ſeruiũt, quot pturbationibus diſtrahũť. Imperat libido. Imperat timor, ægritudo. Et ceteræ animi labes ĩperioſiſſime dñæ ſunt. ⸿ Ignauiã: torporẽ & ſegnitiẽ. Verbũ uetus eſt ignauit p ignauũ fecit. Et ignauiter p ignaue: apud antiquos nauus dicebať celer ac ſtrenuus a nauiũ cæleritate. Ora. Nauus mane forũ. ueſpertinus pete tectũ. Præpoſitio ĩ: ut docet M. T. ĩ oratore: pponi cepta eſt, notis, nauis: & naris, uñ dicti ignoti, ignaui, ignari, qđ dulcius uiſũ eſt q̃ ut ueritas poſtulabat. ⸿ Nunq̃ eſt igitur pturbatus. Huic collectioni ſtoicorũ hoc modo pipatetici reſpõdẽt, ut impturbatũ ſic ĩterptẽtur, tãq̃: ĩperturbatus dicatur ſapiẽtis aĩus: q raro perturbatur & modice nõ q nunq̃. Itẽ ſine triſtitia eũ dici aiunt, q nõ eſt obnoxius triſtitiæ, nec freqũẽs nimiuſue in hoc uitio tanquã illud ſit humanã uitã negaŕ, alicuius aĩum ĩmunẽ eſſe a triſtitia & perturbatione. Sapiẽtẽ nõ uinci mœrore cæterũ tãgi, & cætera in hunc modum ſuæ ſectæ reſpõdẽtia. quæ nõ tollit affectus: ſed tẽperat. Scitum eſt illud peripateticorum oppido q̃ elegans. Sic ſapiens ĩperturbatus dicitur: quo modo apyrina dicũtur mala punica, nõ qbus nulla duritia eſt granorũ: ſed quibus minor. ⸿ Qui ſit temperans. Longo hyperbato ita ordinandus eſt textus, qui ſit temperãs: & ut infra repetitur, q ſit frugi, eum neceſſe eſt eſſe conſtantẽ: reliq̃ dicuntur per quãdam quaſi ĩterpoſitionem. Eſt autẽ ſenſus ductus ex argumẽtatiõe ſtoicorũ: & aceruo chryſippi p collectiões cõſectarias, tẽperãtẽ uacuũ eſſe ægritudine, eſt aũt tẽperãtia una ex q̃tuor uirtutibus: q̃s cardinales uocãt: q ita diffinitur. Rõnis ĩ libidinẽ dominatio: uel cõtinẽs moderatio cupiditatũ, cuius partes ſunt cõtinẽtia, clemẽtia, modeſtia Ariſto. ĩ tertio æthicorũ, ait tẽperãtiã exiſtere circa uoluptates corporis: beſtias neq; tẽperãtes dicimus, neq; ĩtẽperantes niſi p ſimilitudinẽ. ⸿ Tẽperãtia, ut inqt Se. uoluptatibus ĩperat, alias odit, atq; abigit, alias diſpẽſat: & at ſanũ modũ redigit: græco ſermõe appellať σωφροσύνη & tẽperans σωφρων quoniã ut interptatur Plato ĩ cratylo: ſalus & conſeruatio eſt phroneſeos. i. prudẽtiæ.

℄ TIMOR. opinio mali futuri aliæna a rõne: ĩ quẽcũq; cadit ægritudo, ĩ eũdẽ põt cadere metus: ĩ ſapiẽtẽ nõ cadit mœtus: nõ ergo ægritudo: ĩ quẽcũq; cadit ſeruitus & ĩfractio aĩ, cadit & metus, ſed in uirũ fortẽ nõ cadit timiditas: & oĩs ſapiens fortis, nõ ergo cadit in hominẽ ſapiẽtem metus: qui fortis eſt fidens eſt, q fidẽs eſt, nõ extimeſcit: omnis fortis fidens, omnis ſapiens fortis, omnis ergo ſapiens fidit, quicũq; eſt fidens nõ extimeſcit, at omnis ſapiens fidens, nullus ergo ſapiens timet, ĩ quẽ nõ cadit metus, ĩ eũ nõ cadit ægritudo, cũ tẽpore tãtũ differat: & neceſſe eſt eũ aliquãdo ſeruire. & metuere pbauit: nõ autẽ accidere, omnes fortes ſunt magnanimi, omnis ſapiẽs fortis, ergo omnis ſapiẽs magni animi: q magni animi eſt, decipit res humanas. ⸿ Et quẽadmodũ. a ſimili probat. Cũ aĩus cõturbatus eſt: nõ rectæ fungitur offitio: at ſapiens ſemper fungitur officio ſuo, quicũq; modeſtus eſt & tẽperatus conſtans eſt: omnis ſapiens modeſtus, ergo conſtans: quicũq; coſtãs eſt, quietus eſt: quicunq; quietus eſt: omni perturbatione caret: ergo & ægritudine a genere ad ſpeciem.

BERO. Cõfidẽs in uitio. Cõfidẽtia. Fidens. Ignauit. Ignauiter Nauus. Ignauus impertur batus. Apyrina Tẽperãtia. OMNI. BONI. Timor qd

BERO. Sophron. Phroneſis.

ℭ FRVgalitas. ſicut nequitia mater uiroꝝ omniũ eſt: ita frugalitas mater cunctarum uirtutũ: & ſicut illa a nihilo.i.ſterilitate: ſic hæc a fruge.i.a fructu propter quãdã animoꝝ fecunditatẽ eſt nominata ut docet Auguſtinus in libro de uita beatã: & M.Tullius in oratione pro deiotaro. Ego inquit frugalitatẽ: ideſt modeſtiã & tenperantiã uirtutẽ maximã eſſe iudico. Nõ poteſt: ut elegãter & uere ſcribit Seneca: ſtudiũ ſalutare fieri ſine frugalitatis cura: frugalitas autẽ pauptas uolũtaria eſt.⸿ Frugi homines. Dixit Terẽtius in eunucho: frugi es idẽ ut exponit Dona. utilis & neceſſarius a frugibus: quæ quod his fruamur dicte ſunt. Inde fructus & frumẽta: frui autẽ eſt uefci a frumine quæ eſt ſũma pars gulæ: per quã cibum lingua demittit in uẽtrẽ: eſt autẽ id nomen frugi omnis generis & aptoton: declinatur autem hic & hæc & hoc frugi & eum omnibus caſibus iungit: ut docet Priſcianus libro.vi.&.xi. hinc Marcialis ientacula frugi dixit: & tam frugi iuno uellet habere Iouem Aiaduerti apud Quinti. taxari eos a quibus dicitur frugalis: & non frugi tanquã frugalis ſit dictio parum proba cum tamẽ: quod mirum uideri poteſt: frugalior & frugaliſſimus in uſu ſint: ꝙ ſatis linquet teſtimonio Iuuenalis cum ait. Ventre nihil noui frugaſius: & Ciceronis: qui ſcribit in uerrem. Hic ſolus introducitur: cæteri ſæpe frugaliſſimi homines excluduntur. Item homo ordinis ſui frugaliſſimus qui tum accenſus caio neroni fuit libuit hoc obiter anotare propter inueteratam conſuetudinem eorum: in quorum ore ſemper eſt frugalis: nunq̃ frugi: qui a latinitate deſciſcũt: ſi Quinti. credimus. cui haud dubie credi oportet. Illud addeiquod antiqui ſeruũ laudare uolentes: frugi dicebant tanq̃ ſobriũ: utilẽ, & neceſſariũ. Hinc eſt illud oratianũ, dauus ne, ita dauus amicũ mãcipiũ domino & frugi, quod ſit ſatis. Plautus i amphitrione, ita ſeruũ par uidet frugi ſe ſe iſtituere. Idẽ i aulularia. Hoc eſt ſerui facinus frugi facere: qđ ego pſequor. Cõſimiliter bonę frugi ſeruus nominatur utilis: bonus, neceſſarius, quæ locutio frequẽs eſt apud iuriſcõſultos.⸿ χεησιμουσ apud græcos χρησιμοσ dicit utilis & ꝓtioſos: ſed hæc dictio græca anguſtiorẽ habet ſignificationẽ q̃ latina frugalitas & frugi: cuius dictionis ſignificatus latiſſimus ad utilitatẽ & modeſtiã: & tẽperantiã, & inocentiã extẽdit. εὐλαβιαν græco ſermone eulabia dicit inocẽtia: reucrẽtia, & cautio: culabes religioſus uerecũdus cautus. Ego exiſtimo legẽdũ eſſe αλαβιαν græce enim ꝓpie & ſigñanter αλαβια dr̃ inocẽtia, ſicut λαβη και λαβοσ dicit nocẽtia: ſiue nocumẽtũ.⸿ Reliq̃s uir. fortitudinẽ, iuſtiniã, prudẽtiã.⸿ Plæriq; pu. frugilitas a multis accipit ꝓ ſola parſimonia & ſobrietate. Hinc ait Ora. Partius hic uiuit frugi dicat. Opponit frugalitas luxuriæ: unde ait Q.i.iii. Frugalitas apud ſybaritas forſitã odio foret: ueteribus rõanis ſũmũ luxuriæ crimen, Se. Luxurioſo frugalitas pœna eſt.⸿ Lucii Pi. Lu. Piſo cognominatus eſt frugi a moꝝ ꝓbitate ex eoq; familia Piſonũ frugi appellata: cuius meminit Pedianus Aſco. Et ob hoc dixit M.T. i orõne cõtra Pi.. Ore ipſo patriã aſpnaris. orõne genus moribus nomẽ. Fuit hic. L.Piſo frugi ſcriptor annaliũ: cuius Gel. & Ci & alii idẽtidẽ meminerũt. A Calphurnio Piſone: q dictus eſt frugi: lata eſt lex calphurnia de ambitu ſeueriſſime ſcripta.⸿ Nec ꝓ. reliquit. Oſtendit huiuſce nõis frugi ſignificãtiã propagari ad fortitudinẽ: ad iuſtitiã ad prudẽtiã. Nam relinq̃re pſidiũ, eſt timidi: nõ fortis. Nõ reddere depoſitũ. eſt iniuſti non iuſti. Male rẽ gerere eſt ſtulti, nõ prudẽtis: frugi autẽ appellat ii quẽ tales noxæ non cadunt. Ex quo colligitur frugalitatẽ cõplectiiut iã dictũ eſt fortitudinẽ: iuſtitiã, & prudentiã: pſidiũ autẽ dictũ ẽ, qa extra caſtra pſidebãt i loco aliquo quo tutior legio eſſet, auctor M. Varro. q relinq̃t pſidium: peccatũ deſertionis ſubit. Deſertor autẽ capite puniri ſolet: q̃uis nõ oẽs deſertores ſimiliter puniẽdi ſint: ut docẽt iuriſcõſulti Titulo de re militari.⸿ Clam de. nõ re. Depoſitũ eſt: ut inquit Vulpianus: qđ alicui cuſtodiẽdũ datũ eſt: fideiq; eius cõmiſſum: nõ reddere depoſitum maxima iniuſtitia eſt: & uiolatæ fidei crimẽ pſidioſũ ac deteſtabile: cũ nemo deponat: niſi apud amicũ: & apud eum quẽ fidiſſimũ eſſe credidit: & adeo res depoſita reddẽda eſt: ut etiã ſi deterior reddatur q̃ſi nõ reddatur: agi depoſiti poſſit: cũ enim deterior redditur. poteſt dici dolo malo redditam nõ eſſe: hic eſt illa ſatyrica lamentatio. Spumãtibus ardens uiſceribus. Sacrũ tibi quod nõ reddat amicus depoſitũ.⸿ Male rẽ geſſit. Sicut bene rẽ gerere: prudẽtis eſt, ita male rẽ gerere inſani: qđ & iuriſcõſultoꝝ teſtimonio ſatis claret: & oratiana ſnia cõpobat: ſi male rẽ gerere iſani eſt. Cõtra bene ſani. Imperator dicit res gerere: ideſt ſuſtinere: non facere tranſlatum ab his qui onera gerunt: ideſt ſuſtinent: actio datur negotii male geſti. Laudat M. Tullius in oratione pro quintio equitem romanũ: eſſet ſui negotii bene gerens. Idem in oratione pro roſcio comedo: ait enim tu tuũ negotiũ geſſiſti bene. Gere & tu tuũ bene.

Frugi es. Frugi. Frumen. Frugi ſeruus. Eulabia. Piſo frugi. Deſertor capite punitur.

frugalitas appellari poſſit. quod anguſtius apud græcos ualet: qui frugi homines χ(ησιμουσ appellãt: ideſt tantumodo utiles. at illud eſt latius omnis enim abſtinentia, omnis innocentia, quæ apud græcos uſitatum nomẽ nullũ habet: ſed habere poteſt αβλαβιαν. nam eſt innocentia affectio talis animi, quæ noceat nemini. reliquas etiam uirtutes frugalitas continet. quæ niſi tanta eſſet: & ſi iis anguſtiis, quibus pleriq; putant teneretur: nunq̃ eſſet L. Piſonis cognomen tantopere laudatũ. ſed qa nec q ꝓp metũ pſidiũ reliqt, ꝙ eſt ignauiæ: nec qui propter auaritiam clam depoſitum nõ reddidit, quod eſt iniuſtitiæ: nec qui propter temeritatẽ male rem geſſit, quod eſt ſtultitiæ: frugi appellari ſoletieo tres uirtutes fortitudinem, iuſtitiam, prudentiam frugalitas complexa eſt. & ſi hoc quidem commune eſt uirtutum: omnes enim inter ſe nexæ,

OMNI BONI.

ℭ INNOCENTIA. ad iuſtitiam.⸿ Cognomen. ſcilicet frugi: ſi nequitia appellatur: in qua nulla uirtus ſit: a contrario frugalitas omnes uirtutes ſignat.

¶ E T iugatæ ſunt.cõiunctæ:iugatũ coniunctũ ſignificat a iugo dictũ:& ita legit nonius hunc locũ:quidã le gere malũt iugæ ꝓ iugatæ.Antiq iniuges boues dici uoluerũt iugũ nunq̃ ferẽtes.& uirtus iniugis dicta: qđ iu gũ neſciat:nec unq̃ ſit iugo ꝑmenti ſubiecta:quõ aũt uirtutes inter ſe copulatæ ſint & cõnexe.Et q unã habue rit:oẽs habere dicaſ:ſupra latiſſime explicaui.¶ Appetentis.Animus mortaliũ eſt cupiditatis īexplicabilis:& īexhauſtę auiditatis:ad.q̃ coercendã frugalitas:hoc eſt tẽperãtia ꝓ freno eſt.illa enim ſuffrenat ac regit appe titiones immodicas & efferueſcẽtes.¶ Frugalitas a fruge.ex nōis interpretatione res lucidior fit q̃ græce ety mologia.latine ueriloquiũ nũcupatur.ετυ μον enim græce uerũ ſignificat λογοσ ra tionẽ:ſed qa ueriloquiũ ut inqt Boe.minus in uſu latini ſermoniſ habeſ M.Tul.etymologiã uocat notationẽ qa notã facit rẽ:de qua ꝑdica tur.Ariſtoteles ſymbolõ noīat.Quidã uim in tuiti originationẽ uocant.ex qua dicunſ argu mẽta habet.n.ut auctor eſt Quinti.aliquando uſum neceſſariũ:quotiẽs interꝑtatione res:de qua q̃ritur eget:ut cũ M.Celius ſeſe hominem frugi uult ꝓbare:nõ qa abſtinens ſit ſed qa uti lis multis:ideſt fructuoſus.unde & ducta fru galitas.Diximus ſupra frugi & frugalitatem a fruge deduci:fruges aũt a frumine:q̃ pars gur gulionis eſt:ꝑ quã cibaria in uentrẽ demittun tur.Appellatione aũt frugũ principaliter cõti nẽtur frumẽta & legumina:quod ex Plinii le ctione planũ eſt:q in.xviii.ſic refert.Nũc natu ra indicabiſ frugũ.Sunt aũt duo prima earũ genera frumẽta & legumina:ſed frugis ſignifi catio latius ſerpere cœpit:q̃ pro reddit u accipi tur:ut docet Vulpianus:nõ ſolũ qđ frumẽtis & leguminibus:ueꝝ etiã qđ ex uino:uel ex ſiluis ceduis.Cretifodi nis lapicidinis capiſ.Iulianus iuriſcõſultus ſcribit:falſũ eſſe fruges oẽs eſſe qbus homo ueſcaſ:nõ enim carnes aut aues:aut poma fruges dici:quod ait poma:nõ dici fruges:neſcio an ſatis perite:Nam Plinius:Cor.Tacitus. Columela.arbores pomiferas appellant frugiferas:tanq̃ fruges arboꝝ poma ſint.Annotandũ:quod frugis re ctus caſus eſt frux:ut docet Mar.Varro in libris analogia.apud feſtũ Pompeium legitur pantices frux uentris ideſt pinguitudo.Quidã perperã legẽtes corrumpunt:& pro frux fluxus dicunt:deprauata dictione & ſenſu. Voluit enim feſtus docere:qđ pãtices ſignificanſ pinguitudo uentris & extuberãtia:quod frux notat:cum flu xus cõtrariũ ſignet.hodię quoq; uulgus pãtices appellat in homine uẽtrioſo.Plautus in pſeudolo. Eo uos ue ſtros pãtices adeo madefacitis:cũ ego ſim hic ſiccu.¶ Neqtia ab eo quod nequicq̃ eſt.Supradictũ eſt ex aucto ritate diui Auguſtini:nequitiã matrẽ eſſe omniũ uitioꝝ.Africanus ſcripſit omnia mala probra flagitia:q̃ ho mines faciunt.in duabus rebus eſſe:malitia.ſ.atq; nequitia ubi nequitiã intelligi uult luxũ uitæ prodigũ:& effu ſionẽ immodicã pecuniaꝝ:ſicut nequã hominem prodigũ nihili:neq; rei:neq; frugis bonæ ueteres dixerunt. Mar.Varro ex ne & quicq̃ media ſyllaba extrita nequã cõponi demonſtrat in libris de latina lingua.ſic nequi tia a nequicq̃ nominata eſt:ſiue a nihilo ex eo quod nequicq̃ ſit:uel quod nihil ſit.Nihil eſt enim:ut inquit Au guſtinus:omne quod fluit:quod ſoluiſ qđ liqueſcit quod ſemꝑ perit.Ideo tales hoĩes etiã perditos dicimus. Alias neqtia poniſ pro laſciuia & petulãtia libidinũ:ut apud Ouidiũ.Nequitia eſt q̃ te non ſinit eſſe ſenem. Et apud epigrãmatarium poetã:Nequitias tellus ſcit dare nulla magis.¶ Heracleotes Dionyſius.ſtoicus hic fuit: de quo dictum eſt in ſecundo cõmentario.q ex renibus laborauit.¶ Corq; meũ penitus.homerus nona illia dos rhapſodia ſcribit Vlyxẽ:phenicẽ & aiacẽ legatos ab agamẽnone miſſos eſſe ad achillẽ placandũ.Exoran dũq;.q poſt reſponſa data ulyſſi & phenici:ſic ad aiacẽ uerba fecit.q o generoſe aua thelamonie dixiſti:ea mi hi oĩa in bonã partẽ accipiunſ:ſed cor meũ tumet iratũ eſtu:cũ recordor:quãta me cõtumelia agamẽnon affe cit. Verſus græcus apud homeꝝ hic eſt αλλομοι οιδανεται κραδιη χολωοπποτε εκεικον μνησο μαι:ideſt ſed mihi tumet cor ira:quãdo recordor pręteritoꝝ.¶ Nũ manus affecta.diſputatio Dionyſii ꝓgre ditur hoc ſenſu:ſicut manus cũ in tumore eſt uitioſa eſt:ſicut aliud membrũ cũ turget:uitioſe ſe habet.ita ani mus tumens in uitio eſt.qualiter achilles ait:cor ſuũ turgeſcere eſtu iracundiæ.animus autem ſapientis nũquã urget:& conſequenter nunq̃ iraſcitur:cum ex ira tumor ille proueniat:& cum iracundia non cadat in ſapien tem:nec cadet quidem ægritudo cum tales affectiones ex eodem uertice eliquatæ ſint tanquã iſta conſectaria ſint:quæ gradatim a Cicerone memorantur.

& iugatæ ſunt.reliqua igiſ,& quarta uirtus ut ſit ipſa frugalitas neceſſe ẽ.eius.n.uideſ eſſe ꝓpriũ motus ani mi appetẽtis regere,& ſedare:ſempq; aduerſantẽ libi dini,moderatã in omni re ſeruare cõſtantiã.cui cõtra riũ uitiũ nequitia dr̃.frugalitas ut opinor a fruge:qua nihil melius e terra oriſ.nequitia ab eo,& ſi hoc erit fortaſſe durius:ſed tentemus:& luſiſſe putemur,ſi nil ſit:ab eo,qđ nequicq̃ eſt in tali hoĩe:ex quo idẽ nihili dr̃.q ſit frugi igitur,uel,ſi mauis,moderatus,& tẽpe rans:cũ neceſſe eſt eſſe cõſtantẽ:Qui ãt conſtans,quie tũ:q quietus,ꝑturbatione omni uacuũ.ergo etiã ægri tudine.& ſunt illa ſapiẽtis.aberit igitur a ſapiẽte ægri tudo.Itaq; non inſcite Heracleotes Dionyſius ad ea diſputat:quæ apud Homerum Achilles quæritur hoc ut opinor modo. Corq; meum pœnitus turge ſcit triſtibus iris. Cum decore,atq; omni me orbatũ laude recordor. Num manus affecta recte eſt:cum

¶ A D ea:aduerſus ea:quemadmodum manus uel aliquod membrum ſic animus inflatus & tumens in ui tio eſt:& uitium in ſapientem non cadit:non ergo timet animus ſapientis.Si animus ira turgeſcit.nunq̃ igitur ſapiens iraſcitur & ſi iraſcitur & concupiſcit.& ſi concupiſcit lętatur:& qui lętatur inuidet at nemo ſapiens inui det:non ergo lætatur:nec concupiſcit:nec iraſcitur.

BERO·
Iugatum.
Iniuges boues.
Ethymologia.
Appellatio frugum.
An poma fruges ſint.
Panties frux.
Perditi homines.
Animus tumens in uitio.
OMNI BONI

in tumore eſt? aut nū aliqđ q̄ppiā mēbrum timidū, ac turgidū nō uitioſe ſe habet? ſic igiť inflatus, & tumēs animus in uitio eſt. ſapientis aūt animus ſemp uacat uitio: nūq̄ turgeſcit: nūq̄ tumet. at iratus animus eiuſmodi eſt. nūq̄ igiť ſapiens iraſciť. nā ſi iraſciť: etiā cōcupiſcit. ꝓpriū eſt enim irati, cupere a quo læſus uideať, ei q̄ maximū dolorē inurere. q aūt id cōcupierit: eum neceſſe eſt, ſi id cōſecutus ſit: magnopere lætari. ex quo fit, ut alieno malo gaudeat. qđ q̄m non cadit in ſapientē: ne ut iraſcatur quidē cadit. ſi aūt caderet in ſapientē ægritudo: caderet etiā iracundia. qua q̄m uacat ægritudine etiā uacabit. Etenim ſi ſapiens in ægritudinē incidere poſſet: poſſet etiā in miſericordiam: poſſet in inuidentiā: non dixi inuidiam: q̄ tum eſt, cum inuidetur. Ab inuidendo autem inuidentia recte dici poteſt: ut effugiamus ambiguū nomē inuidiæ: qđ uerbū ductū eſt a nimis intuēdo fortunā alterius: ut eſt in menalippa: Florē q̄ſnā liberū inuidit meū? male latine uideť: ſed præclare. Actius: ut enim uidere: ſic inuidere florē rectius: quā flori dicitur: nos conſuetudine prohibemur poeta ius ſuum tenuit: & dixit audacius. Cadit igitur in eundem & inuidere & miſereri. Nam qui

BERO. ℭ IN tumore eſt. Cū turget aliquo uitio. ⸿ Si iraſciť cōcupiſcit. ex diffinitione iræ: q̄ diffiniūt cupiditatē eſſe
ulciſcēdi: ſiue doloris reponendi. ⸿ Inurere. quēadmodū notæ inuſtæ cauterio indelebiles ſunt. ita inuri dř do
Miſericordia uitium. lor: q fit futurus diuturnus. & peremis. ſic iniuſta ignominia dicta. ⸿ Poſſet in miſericordiā. Si miſericordia uir
tus eſt: nō ne merito laudari debet ſapiens miſericors: nō ne in ſapientem cadere debet miſericordia: quod eſt
laudis: ſed Cicero hoc in loco tanq̄ ſtoicus inter uitia animi miſericordiā numerat. Et ita Seneca: q ſe addixit
ſectæ ſtoicoꝝ auſteriori: Vitiū inq̄t animi eſt miſericordia. nec miſerebiť inq̄t ſapiēs: ſed ſuccurret. Et quēadmo
dū religio deos colit ſupſtitio uiolat. Ita clemē
tiā manſuetudinēq; oēs boni ꝓſtabunt: miſeri
cordiā aūt uitabūt. Eſt. n. uitiū puſilli aīi ad ſpe
ciē alienoꝝ maloꝝ ſuccidētis. Augu. quoq; in
nono de ciuita. dei. ſtoicoꝝ inq̄t eſt miſericor
diā ſolere culpare: Cæteꝝ lōge melius: & hu
manius: ac pioꝝ ſenſibus accomodatius ſen
tiūt illi: q miſericordiā ut uirtutem laudāt. &
bonū hoīem uocāt miſericordē. Quinetiā Ci
cero aliubi tāq̄ peripateticus: nō dubitauit mi
ſericordiā appellare uirtutē: q̄ ſtoicos inter ui
tia numerare nō pudet. Nā in Cęſaris laudem
ſcribēs in oŕone pro ligario inq̄t. Nulla de tuis
uirtutibus plurimis nec gratior nec admirabi
Miſericordia quid lior miſericordia eſt. Quid eſt autē miſericor
dia inq̄t Augu. niſi alienæ miſeriæ quędam in
noſtro corde compaſſio qua ſi utiq; poſſumus
Inuidentia inuidia. ſubuenire cōpellimur. ⸿ In inuidentiā. Maluit
Cicero inuidentiā: q̄ inuidiā dicere. tanq̄ inui
dētia inuidit ſit inuidia eius cui inuideť. ſed in
frequēti uſu eſt inuidia magiſq̄ inuidētia. apud
doctos indoctoſq; indiſcriminatim. ⸿ Animis
intuēdo. Tanq̄ inuidere ſit nimis uidere: & in
tueri alienā fœlicitatē: hęc. n. particula in. non
ſemper priuatoria eſt. ſed aliquādo habet uim
augēdi. ⸿ Vt eſt in menalippo. Legere malim
Menaſippa in menalippa. eſt. n. fabulæ nomē ductū a menalippa. de q̄ in uinculis cōiecta ac metapontū deportata. & eius
nato noīe booto multa fabulanť: qđ & Strabo memorat in. vi. geographię. De hac dixit poeta aſius. Bootum
ſpecioſa menalippa in dii regia peperit. M. Var. in ſecūdo de re ruſtica ait: bouē ſeruaſſe filios neptuni e mena
lippa: ne in ſtabulo infantes grex bouū obtereret. De hac menalippa: cuius noīe cōpoſitæ ſunt fabulæ: intelle
Menalippa amazon. xit Iuuenalis cū ait. Syrma uel antigones: ſeu pſonā menalippes. Fuit altera menalippa amazonū regina: q̄ ui
cit Hercules: eiq; ablato baltheo ſalutē dedit cuius Diodorus & trogus meminerūt: menalippus autē ille tidei
interfector notus eſt cui caput ante obitū corroſit tideus ex rabiæ: q apud ſtatiū ita uociferať. Caput o mihi ſi
Menalippus. quis apportet: menalippe tuū: ſed nō hic plane dignus uideť: cuius noīe fabula ſcriberetur. Fuit alter menalip
pus tidei frater: quē tideus in uenatu ferť peremiſſe. ob idq; fratricidiū exulaſſe. Igiť in menalippa fabula græca
erat hic uerſus: quē in latinū uertit actius poeta tragicus. Quiſnā florē liberū inuidit meū quo uerſu: ut cōiecta
toriæ ſuſpicari poſſumus. menalippa inducebať ærūnas ſuas eiulans: & de filioꝝ forte cōquærēs: q pœne obtri
ti ſunt in ſtabulo a bouū græge. Senſus ſic ordinať: ex pſona menalippes p interrogationē conq̄ſtionēq;. Quis
Inuidit florem. inuidit flori filioꝝ meoꝝ. meū. n. liberū pro meoꝝ liberoꝝ: antiq̄ locutione dictū accipe. ſicut inuidit florē au
ctore uetuſtate cōiunxit cū accuſatiuo potiuſq̄ cū datiuo qđ rectius eſſe ſentit. Ci. nā ſicut uidere cū accuſatiuo
iungiť: ita inuidere: quod ualde uidere ſignificat: ſcite cū eodē caſu copulanť. cū cōpoſitū uerbū ſimplicis regu
Inuidere rē lā ſequať. Subſcribit huic rei Quintilianus: q notat ueteres dixiſſe inuidere hāc rē & adulari hunc. Quintiliani
uerba ex libro nono ſubiecii: q̄ ſunt hæc. Huic rei inuidere: nō ut ueteres oēs & Cice. ꝓcipue: hāc rē: & incūbere
Adulari hunc. illi nō in illū: & plenū uino: nō uini: & huic nō hunc adulari iam dř. & multa alia. ⸿ Male latine uideť. nō uitu
perat actiū in trāſlatione: ſed indicat in uerſu gręco fuiſſe uerba q̄dā nō trāſlatitia: q̄ in latinū uerſa nō retinent
elegantiā græce facūdiæ. ⸿ Cōſuetudine ꝓhibemur: Cōſuetudo obtinuit: ut inuidere huic rei cum datiuo. nō
Cōſuetudo regina uerborum. hanc rē cū accuſatiuo dicamus. Eſt aūt cōſuetudo regina rerum & maxime uerboꝝ: ut inq̄t Gelli. Ideoq; dixit
Quintilianus: cōſuetudinē certiſſimā eſſe loquēdi magiſtrā utendūq; ſermone ut nūmo: cui publica forma eſt.
⸿ Poeta. actius. ⸿ Ius ſuū. Ius poetaꝝ ęſt: ut in uerbis liberiores ſint: & figuris audatiores: & trāſlationibus licē
tiores: q̄ ipſi oratores. M. T. in primo de oratore. Eſt inq̄t finitimus oratori poeta numeris aſtrictior Paulo: uer
borum aūt licētia liberior. Inde uerba q̄dam poetica dicta q̄ peculiariter decent poetas: q̄bus raro uteť orator.
Idē Mar. Tul. in tertio de oratore Habet etiā in oŕone poeticū aliquod uerbū dignitatē. M. Varro teſtať: ſe poe
ticis multis uerbis magis delectari q̄ uti. antiquis magis uti q̄ delectari.

dolet rebus alicuius aduerſis, idem alicuius etiã ſecũdis dolet. ut Theophraſtus interitũ deplorans Caliſthenis ſodalis ſui, rebus Alexãdri proſperis angitur. itaq; dicit Caliſthenem incidiſſe in hominem ſumma potentia, ſũmaq; fortuna: ſed ignarum quẽadmodum rebus ſecundis uti cõueniret. atqui quẽadmodũ miſericordia ægritudo eſt ex alterius rebus aduerſis: ſic inuidentia ægritudo eſt ex alterius rebus ſecũdis. in quẽ igitur cadit miſereri: in eundẽ etiam inuidere. non cadit aũt inuidere in ſapientẽ. ergo ne miſereri quidem. quod ſi ægre ferre ſapiens ſoleret: miſereri etiam ſoleret. abeſt ergo a ſapiente ægritudo. hæc ſic dicũtur a Stoicis: concluduntur q; cõtortius. ſed latius aliquãto dicenda ſunt, & diffuſius. ſententiis tñ utendum eſt eorum potiſſimum, qui maxime forti, & ut ita dicam, uirili utuntur ratione, atq; ſententia. nam Peripatetici

BERO.

DOlet aduerſis. hoc ad miſericordiã refertur. ¶ Dolet ſecũdis. Hoc inuidentiæ eſt: nam oratius decenter ſcripſit & uere. Inuidus alterius macreſcit rebus opimis. Et a Statio dictũ eſt. Aegraq; lætis inuidia. Plutarchus libellũ condidit de inuidia & odio. quo ſubtiliter diſſeruit: quid ab odio inuidia differat: ubi hæc ſumma conſit odiũ eſſe aduerſus malos, inuidiã aduerſus fœlices. Naſcit̃ enĩ odiũ ex opinione: q̃ habemus: quod is: quẽ odimus: malus ſit. Inuidia uero gliſcit ex ſecũdis rebus alicuius fortunati. Odimus iuſte. inuidemus iniuſte. odiſſe malos palam profitemur. Inuidere fœlicibus & bonis pudet confiteri. Præterea odium in brutis animantibus exiſtit. Inuidia in ſolis eſt hominibus. Extat baſilii uiri doctiſſimi ſctiſſimiq; liber de inuidia quo docet inuidos ſerpentibus eſſe pernitioſiores: ſi quidem ſerpentes p plagas emittunt uiros peſtiferum. Inuidi ipſo etiam aſpectu noxii eſſe credunt̃. Sed ſicut rubigo ferrum ita inuidia animũ inuidi exeſt & conſũmit: & ut dicit Alexãder magnus apud Quintũ curtium. Inuidi ſunt ipſoꝝ met tormẽta. Scite lacædemonius agis dixit: inuidos duplici dolore torqueri. Nam dolent inqt: & ex ſuis malis: & ex alienis bonis. Ouidius quoq; de inuidia loquẽs elegãter dixit. Intabeſcitq; uidendo: ſucceſſus hominũ. carpitq; & carpitur una. ¶ Interitũ caliſthenis. Caliſthenes olinthius philoſophus familiaris fuit Alexandro magno. ex condiſcipulatu apud Ariſtotelẽ: accituſq; ab ipſo rege ad prodẽda memoriæ geſta eius aſiatica. Huic nocuit immodica libertas: grauitaſq; inuiſa regi. cũ haud quaq̃ male aſſentantiũ accomodatus ingenio eſſet: nã cũ Alexander magnus ex perſico ſuperbiæ regiæ moræ adorari uellet: acerrimus inter recuſantes caliſthenes fuit: palã dictitans Alexandrũ adorandum non eſſe. q̃ res & illi: & multis principibus macedonũ exitiũ fuit: ſiquidem Alexander caliſthenẽ propter adorationis perſicæ interpellatũ morem: coniurationis: cuius auctor fuerat hermolaus: conſciũ fuiſſe criminatus eſt. Eũq; truncatis crudeliter mẽbris: abſciſſiſq; auribus: ac naſo: labiiſq; deformatũ cum cane in cauea clauſum circũferri iuſſit: diuq; tortũ: excruciatũq; tandẽ necauit. Quidã autumant a lyſimacho: q pcepta uirtutis ſolitus erat a caliſthene haurire: uenenũ ei datũ in remediũ calamitatũ. idq; adeo Alexandrũ ægre tuliſſe: ut lyſimacũ obiici ferociſſimo leoni iuberet. alii cruci ſuffixũ expiraſſe perhibent: alii in cõpedibus ſeruatũ ob nimiã aruinã cõcreto pedore ac ſordibus ſupremũ diẽ obiiſſe. qđ cõſtat nullius cedes maiorẽ apud græcos Alexãdro excitauit inuidiã: q̃ quod præditũ optimis moribus artibuſq; caliſthenẽ torſerit: occideritq;: indicta qdem cauſa auctores Plutarchus. Iuſtinus. Curtius. cæteri. de hoc ait Seneca libro. vi. q̃ſtionũ naturaliũ. Fuit caliſtheni nobile ingeniũ: & furibũdi regis impatiẽs. hoc eſt Alexãdri crimẽ ęternũ: qđ nulla uirtus: nulla belloꝝ fœlicitas redimet. Nã quotiens dicet̃ occidit perſaꝝ multa milia: opponet̃ & caliſthenẽ. quotiens dictũ fuerit: occidit dariũ dicetur ſed caliſthenem occidit. De atroci caliſthenis nece intelligi uoluit Ouidius in ibin ſic ſcribens. Incluſuſq; necem cauea patiaris: ut ille. Nõ profecturæ cõditor hiſtorię in quo explicãdo labuntur commẽtatores. Creditũ eſt Ariſtotelem ob caliſthenis necem cui generis propinquitate coniunctus erat: excogitaſſe illud uenenum ſtygis aquæ: quo periit Alexander magnus. Theophraſtus ille peripateticoꝝ eloquentiſſimus: doctiſſimuſq;: qui ex diuinitate loquendi nomen inuenit librũ compoſuit: cui titulus eſt caliſthenes: ſiue de luctu. In quo caliſthenis ſodalis interitum miſeranter deplorat: cuius laertius quoq; diogenes mentionẽ facit. ¶ In hominem: Alexandrũ intelligit. ¶ Rebus ſecundis uti. plęriq; omnes ignorant quẽadmodum uti conueniat rebus ſecundis namq; fortunæ indulgentia intumeſcunt inſolenter: eiuſdem ictibus affliguntur intemperanter Ille autem dicitur bene uti rebus ſecundis: quem ſecunda fortuna: non effert elatius: ſicut nec aduerſa peſſundat. Qui ſperat infeſtis, metuit ſecundis alterã ſortem. Laus romanoꝝ eſt: q neq; eos ſecundæ res extulerunt. nec aduerſe minuerunt. In laudem Pompeii eſt illud Lucani elogium. Nec te uidere ſuperbum: proſpera bellorum: nec fractũ aduerſa uidebunt. ¶ Contortius. implicatius: ſtrictius: nodatius. Sunt enim contortę ſtoicoꝝ concluſiunculæ: nodoſæ: ſenticoſę. ¶ Virili ratione: ſtoicos dicit: quorum uirilis nimis eſt ſententia. Et ut dicã: quod ſentio: ab hominis ingenio pœnitus aliena.

Odiũ ĩ brutis.
Inuidia in hominibus
Nex caliſthenis.
Alexandri crimen eternum mors caliſthenis.
Caliſthenes teophraſti.

CALISTHenis. Caliſthenes philoſophus: qui ab Alexãdro in aſia eſt interfectus cum eum increparet. ¶ Sed latius ſuperius multis: argumẽtum ſtoicoꝝ oſtendit: ægritudinem nõ cadere in ſapiẽtem: nũc oſtendit quomodo ægritudine carere: & mederi poſſumus: quod fieri nõ poteſt: niſi prius cauſam cognouerimus: & ſicut morbi niſi penitus euellãtur, nõ poteſt aliquis ſanus appellari: ſic nec ſapiens ſi radices ullas perturbationis habuerit: ſapiens non erit. Ci. ergo dicit peripateticos: & academicos, qui mediocritatem probent: ſe non probare: nam quodcũq; malum eſt pænitus tollendum eſt: ægritudo & omnis perturbatio malum ſunt: ergo pœnitus euellende: & a ſimili etiam confutat.

OMNI BONI
Malũ omẽ tollẽdum.

familiares noſtri, quibus nihil eſt uberius: nihil eruditius: nihil grauius: mediocritaté uel perturbationum, uel morborum animi, mihi non ſane probant. Omne enim malū, etiá mediocre, magnū eſt. nos auté id agimus: ut id in ſapiente nullū ſit omnino. nam ut corpus, etiá ſi mediocriter ægrū eſt, ſanum non eſt, ſic ſi in animo eſt iſta mediocritas: caret ſanitate. itaq; præclare noſtri, ut alia multa, moleſtiá, ſollicitudiné, angorem propter ſimilitudiné corpoꝝ ægrorum, ægritudinem nominauerunt. hoc propemodū uerbo græci omnem animi perturbationé appellant. uocant enim πάθοσ, ideſt morbum, quicunq; eſt motus in animo turbidus. nos melius. ægris enim corporibus ſimillima eſt animi ægritudo. at nō ſimilis ægrotationis eſt libido: nō ímoderata lætitia, quæ eſt uoluptas animi elata, & geſtiens. ipſe enim metus non eſt morbi admodū ſimilis: quãquá ægritudini eſt finitimus: ſed proprie, ut ægrotatio in corpore, ſic ægritudo in animo, nomen habet non ſeiunctū a dolore. Doloris igitur huius origo nobis explicanda eſt: id eſt cauſa efficiens ægritudinem in animo: tanq̃ ægrotationem in corpore. ná ut medici cauſa morbi inuenta, curationem eſſe inuentam putant: ſic nos cauſa ægritudinis reperta, medendi facultaté repiemus. Eſt igiť cauſa oĩs in opinione: nec uero ægritudinis ſolū, ſed etiá reliquaꝝ oĩum ꝑturbationū:

BERO. ℭ FAMILIARES noſtri. Cicero libro q̃nto de finibus maxime probat diſciplinā ueteꝝ peripateticoꝝ. quos ait academicos eſſe: ex quoꝝ ſcriptis & inſtitutis: ut ipſius uerbis utar: cū omnis doctrina liberalis. omnis hiſtoria, omnis ſermo elegans ſummi pōt: tum: uarietas tanta eſt artiū: ut nemo ſine eo inſtrumento ad aliam tem illuſtrioré ſatis ornatus poſſit accedere: ab his oratores: ab his imperatores. ac rerū publicaꝝ principes extiterunt. mathematici, poetæ, muſici: medici: deniq; ex hac tanq̃ ex omniū artiū officina profecti ſunt. ℉ Mediocritates perturbationū: Iā ſçpe dictū eſt: peripateticos affectus mediocriter temperare: quos ſtoici radicitus euellunt. Lactátius. Auguſtinus. Hieronymus peripateticos rectius ſenſiſſe autumnat: ꝓpterea quod naturalia ſunt. Hęc: nō uoluntaria: & nobiſcū. ſimul nata ſcite eleganterq; ait Lactātius. ſtoici ergo furioſi: qui ea nō tẽperant: ſed abſcindūt: a rebus quæ a natura inſitis caſtrare hominem quodámodo uolunt: quod tale eſt quale ſi uelint aut metū detrahere ceruis: aut uenenū anguibus: aut iram feris: aut placiditatem pecudibus. & mox paulo. homines prudentes nō intelligunt. cū uitia ex homine tollunt. etiá uirtuté ſe tollere: ſed nūc Cicero ſtat a ſtoicis aduerſus peripateticos aliubi ait ſtoicos deſciſceř a natura. ℉ Caret ſa. Sene. quę & ipſe dogmatis ſtoici aſſertor eſt. in hanc ſentétiá ſic ſcribit. Ego non uideo: quomodo ſalubris eſſe aut utilis poſſit ulla mediocritas morbi. ℉ Angoré. angor eſt ęgritudo præmens. ℉ Vocant pathos. i. morbū. Mar. Tul. in tertio de finibus in hanc ſentẽtiam. Perturbationes animoꝝ uitam inſipientiū miſeráq; reddunt: quas græci pathe nominant. poterá ego uerbum interprætans morbos appellare. ſed non conueniet ad omnia: quis enim miſericordiá: aut ipſam iracundiá morbum ſolet dicere: at illi dicunt pathos. ſit igitur perturbatio: quæ nomine ipſo uitioſa declarari uidetur: A. Gellius affectus uel affectiones dici ait a latinis philoſophis: q̃ gręci pathe appellant: Quintilianus in. vi. capite de affectibus. Duæ ſunt inquit affectuum ſpecies: alteram enim gręci pathos uocant: quā nos uertentes recte ac proprie affectū dicimus. Idem docet affectuum quoſdam concitatos eſſe: quoſdam mites & compoſitos. Lactantius modo uitia: modo affectus nuncupat. Auguſtinus motus animi: quos græci pathe dicunt. perturbationes: affectiones: uel affectus: ſed expræſſius paſſiones uocari tradit quæ moderatæ in ſapientem cadunt ſecundū peripateticos: ab eo quod gręce dicitur pathos: oratio pathetica nominata eſt: quā ex rethorica arte pręcipitur dirigi oportere: aut ad indignationé: aut ad miſericordiam. Taurus quoq; philoſophus grauiter & copioſe differuit non priuationem παθῶν: ideſt paſſionum eſſe utilem. quā gręci στέρησιν dicūt: ſed mediocritatem: quá metriotita illi appellant. nunc Mar. Tullius melius ſignificantiuſq; dicit ait a latinis ægritudinem animi & perturbationes: q̃ a gręcis pathos. i. morbum: cum quædá perturbationes ſint nequaq̃ ſimiles ægrotationis: ut libido & lętitia. ℉ Cauſa morbi inuenta. Medici logici: qui rationalem medicinam profitentur: neceſſariam eſſe proponunt abditarum & morborum continentium cauſarum notitiam: deinde euidentium. abditas cauſas uocant: in quibus requiritur ex quibus principiis noſtra corpora ſint: quid ſecundā: quid aduerſam ualitudiné faciat: neq; enim credunt poſſe eum ſcire: quomodo morbos curare conueniat: qui unde ſint ignorent. Euidentes uero cauſas appellant: in quibus quærunt: initium morbi calor attulerit: an frigus. fames an ſacietas: & quę ſimilia ſunt. occurſurum enim uitio dicunt: eum qui originem non ignorauerit.

Qui uitia tollit uirtutem tollit.

Angor.

Affectus.

Pathetica oratio.

Abditæ cauſæ.

Euidentes cauſæ.

OMNI BONI. ℭ OMNE malum mediocre etiam magnū eſt: ſed ægritudo etiá ſi malū eſſet mediocre: magnū eſt: ergo ægritudo magnū malū contra peripateticos: qui probant mediocritaté. omne malum fugiendum ægritudo malum &c. præterea nihil mali poteſt in ſapienté cadere. At &c. Eorum ſtoicoꝝ. ℉ Nā ut corpus: quattuor ergo ſunt perturbationes: quibus carere debet ſapiens: ægritudo opinio mali pręſentis. & metus opinio mali futuri: q̃ malæ ſunt. & dicat bene lętiora geſtiens q̃ eſt opinio præſentis boni cupiditas. Stoici putāt cauſam omniū perturbationū eſſe opinioné falſam. Nā nihil quod malū nō ſit: dolendū non eſt: ſed aut ex malis corporis: aut fortunę: quę mala non ſunt: dolorem omné percipimus. Eſt ergo opinio quædá falſa. ℉ Moleſtiá ſolicitudinem: ſpecies ægritudinis. ℉ Nam ut medicina ſimili arguit. Partibus ſpeciæbus.

BERO.

Duæ perturbationum bigæ.

¶ QVAE ſunt genere quatuor. due perturbationum bigæ ſunt: a malis una: & cupitis altera philoſophi enim dicunt quatuor eſſe perturbationes ſiue paſſiones: duas a bonis: duas a malis opinatis rebus. Nam dolere & timere duæ opiniones mali ſunt: una præſentis altera futuri. dolor præſentis timor futuri. Item gaudere & cupere ſunt opiniones bonæ: una præſentis altera futuri. gaudiũ pręſentis: cupiditas futuri hæc quatuor paſſiones naſcuntur ex coniunctione corporum & hebitudine animorum: quod & Virgilius luculenter expræſſit in. vi. cũ ait. hinc metuunt cupiuntq;. dolent gaudentq;. Nec auras ſuſpiciunt clauſæ tenebris & carcere ceco. De his in præſentia Cicero latiſſime ac copioſiſſime diſſerit. oſtendens opinionem eſſe fontem originalem iſtarum perturbationum: tanq̃ triſtes ſimus. timeamus. gaudeamus. cupiamus. ex eo quod opinemur ita eſſe faciendum. ¶ Citetur. commoueatur excitetur. ¶ Voluptas geſtiens. quaſi geſticulatione quadam & geſtu ſe gaudere ſignificans. Geſtire enim eſt cupere & lętari. ¶ Libido. ſupradictum eſt libidinem uocabulum eſſe generale. Et ad omnem cupiditatem referri. ¶ Malorum. ſcilicet opinione. ¶ Impendentis. quod futuri eſt. ¶ Aegritudo. expreſſius enucleatiuſq; dicitur ab eccleſiaſticis doctoribus triſtitia. ¶ Cætera alias. In quarta tuſculana diſputabitur de reliquis perturbationibus. ¶ Nullo modo exiſtimo. Vt ſtoicus negat in ſapientem cadere ægritudinem. ſiue triſtitiã: peripatetici uero qui affectus non tollunt ſed temperant. dicunt dolebimus: ſed parum. cõcupiſcimus: ſed parce: iraſcemur: ſed placabimur. Apud eccleſiaſticos triſtitia in bono uſurpatur. Nam laudat apoſtolus cor nthios. quod contriſtati fuerunr ſecundum deum. Nunc Cicero ex ſtoica doctrina præc.pit fibras etiam euellendas eſſe ægritudinis: ſiue triſtitiæ: eamq; quantum fieri poteſt: fugiendam eſſe longiſſime. ¶ Tetra res eſt. tetrum dicitur uitabile: fedum. crudele: amarũ. ¶ Tantalo prognatus. thyeſtes ſignificatur: filius pelopis. nepos tantali: pronepos Iouis: de quo tragici poetæ tragedias ſcriptitarunt: qualis eſt apud Senecam. titulo argumentoq; thyeſtes. Verba hæc ſunt tragici poetæ ueteris: ſiue is actius: ſiue pacuuius ſit: ſiue quiſpiam alius: qui inducebat thyeſtem fractum: mœrentẽ ægritudine ſeſe conficientem. poſtq̃ reſciuit ſibi appoſitos fuiſſe a fratre atreo filios epulandos quia apud ſenecam exclamans rogat Iouem: ut ipſum telo triſulco petat: ut per pectus ipſius tranſmittat flammeam facem.

Opinio fons perturbationum.

Tetrum.

quæ ſunt genere quatuor, partibus plures. nam cum omnis perturbatio ſit, animi motus uel rationis expers, uel rationem aſpernans, uel rationi non obediens: iſq; motus aut boni, aut mali opinione citetur. biſariam quatuor perturbationes æqualiter diſtributæ ſunt. nam duæ ſunt ex opinione boni. quatum altera, uoluptas geſtiens, id eſt præter modum elata lætitia opinione pręſentis magni alicuius boni: altera uel cupiditas recte, uel libido dici poteſt. quæ eſt immoderata appetitio opinati magni boni rationi non obtemperans. ergo hæc duo genera uoluptas geſtiens, & libido, bonorum opinione turbantur: ut duo reliqua metus & ægritudo malorum. nam & metus opinio magni mali impendentis: & ægritudo eſt opinio magni mali præſentis: & quidem recens opinio talis mali: ut in eo rectum uideatur eſſe, angi. id autem eſt, ut is, qui doleat, oportere opinetur: ſe dolere. His autem perturbationibus, quas in uita, hominum ſtultitia, quaſi quaſdam immittit furias, atq; incitat, omnibus uiribus, atq; opibus repugnandum eſt: ſi uolumus hoc, quod datum eſt uitæ, tranquille, placideq; traducere. ſed cætera alias. nunc ægritudinem, ſi poſſumus, depellamus. id enim ſit propoſitum: quando quidem eam tu uideri tibi in ſapientem cadere dixiſti. quod ego nullo modo exiſtimo. tetra enim res eſt, miſera, deteſtabilis, omni contentione uelis, ut ita dicam, remiſq; fugienda. qualis enim tibi ille uidetur Tantalo prognatus, Pelope natus, qui quondam a ſocero Oenomao rege Hippodamiam raptis nactus nuptiis. Iouis iſte quidem pronepos. tamne ergo abiectus? tamq; fractus? Nolite (inquit) hoſpites adire ad me ilico iſtic: Ne contagio mea bonis: umbra ue obſit. Tanta uis ſceleris in corpore hæret.

Apud Diomedem grammaticum pro exemplo figuræ: quæ climax dicitur: ſiue gradatio referuntur uerba hiſce conſimilia: cum ait. Apud noſtrum etiam tragicum ſic. Ioue prognatus eſt ut perhibent tantalus. ex tantalo ortus pelops ex pelope ſatus areus: qui noſtrum porro propagat genus. ¶ A ſocero oenomao. Hiſtoria pelopis notiſſima: qui curruli certamine ſuperauit oenomaum. eiuſq; filiam nomine hippodamiam abduxit uxorem: qua ex re dolore affectus oenomaus: ſibi mortem conſciuit. ¶ Iouis iſte pronepos. thyeſtem dicit. ex Ioue enim natus tantalus filium genuit pelopem thyeſte patrem. ¶ Vmbra ue obſit. adeo pollutum ſe damnat thyeſtes: ut exiſtimet umbræ ſuæ tactu poſſe homines ledi & commaculari.

Climax. Gradatio.

Mors oenomai.

¶ CITETVR. moueatur. ¶ Biſariam. in duas partes. ¶ Nam omnis perturbatio. aut de pręſenti: aut de futuro. ¶ Tetra. turpis: fæda: & imanis. ¶ Miſera: quæ miſeros reddat: quodcunq; miſerum tetrum: ægritudo eiuſmodi eſt. fugienda ergo & cætera. ¶ Pronepos. nam Iupiter genuit tantalum, tantalus pelopem.

OMNI BONI

Tu te Thyeſta damnabis, orbabiſq; luce, propter uim ſceleris alieni? Quid illum filium ſolis nõne patris ipſius luce indignum putas? refugere oculi: corpus macie extabuit. lachrymæ peredere humorem exanguis genas ſitu nidoris. barba pedore horrida: atq; intonſa infuſcat pectus illuuie ſcabrum.

BERO. ℭ TV te thyeſta. uerba M. T. p apoſtrophẽ: quẽ accuſat qđ in tãta ægritudine ſit ob fraternũ ſcelus: eſt autẽ thyeſta uocatiuus ſiue ſalutatorius caſus: ex formula noĩum primi ordinis: ut atrida: & anchiſa & alia id genus

Oeta filius ſolis. uſurpanť. Seneca. Bonũ eſt thyeſta: qđ mala ignoras tua. ⸿ Quid filiũ ſolis. Oetã ſignificat: quẽ una cũ p ſeg genitũ ex ſole ferũt q cũ filiã medeã reſciuiſſet una cũ Iaſone clã abſceciſſe: aſportato aureo uellere cũ his: q

Abſyrtus diuulſus a medea. in prõptu erant militibus inſecutus abeuntes cõflixit in littore: ubi a meleagro occiſus eſt. Fabulæ tradunt medeã fugientẽ ſecũ abduxiſſe fratrẽ abſyrthũ: q ut moraretť aliqua fraude: patrẽ inſequentẽ: fratrẽ interemit: atq; itaq; diuellit: diuulſaq; mẽbra per agros diſſipat in multis inueniẽda locis. a qua diſſectio-

Tomos unde. ne tomos ciuitas illa noĩata eſt. Oeta cognitis filiũ mẽbris: q diuulſa in itinere reperit: merore & triſtitia confectus extabuit. Et ita inducebať a tragico poeta. Nunc Mar. Tul. accuſat oetã inſolabiliter dolentẽ: & ægritudine tabeſcentem ob caſum filii & filiæ ſcelus. ⸿ Patris. ſolis. ⸿ Refugere: p refugerũt. Verba ſunt tragici poetæ: qbus exprimiť oetã maceſcẽs: tabeſcẽs: ſeneſcẽs ex ægritudĩe: ocľ: refugeř dicunť: cũ ex merore & lachrymis ĩtra caput cõdi uidenť. Oculos cõcauos dixit Hippo. in ꝓgnoſticis eſſe ſignũ mortiferũ. ⸿ Macie extabuit. In tabẽ & corruptionẽ reſolutũ eſt. Tabes eos male habet quos inuaſit: cuius ſpẽs plures ſunt una eſt qua corpus nõ alitur: ſũma macies oriť: & niſi occurriť tollit: atrophiã hãc græci uocãt: inde atrophi dicti laborãtes

Atrophia. atrophia. Pli. in. xxvi. Eadẽ dať his: quos atrophos uocãt interpoſitis diebus. atrophi quoq; uocanť: q ab imbe

Atrophi q. cillitate uires recolligũt. Altera ſpẽs eſt: quã græci caceſiã appellãt: ubi malus corpis habitus eſt: ideoq; oĩa ali

Caceſia. mẽta corrũpunť. Dixit. Hippocrates in aphoriſmis caceſia ſeniores infeſtari: tertia eſt longeq; perículoſiſſima

Phthiſis. ſpecies. quã græci phthyſim nominauerũt: unde phthyſici dicti ſermone græco: ſed latinis uſitatiſſimo. A tabe

Tabitudo. tabiſicabile. & tabificũ deducunť: tabitudo dř a Plinio. tabũ uero ſignificat ſanguinẽ corruptũ: quod & aliquãdo tabes: dicit tñ ſeruius ſuper eo uerſu: & tabo terrã maculãt: tabo nomẽ eſſe caſus ſeptimi tñ: ut ſpõte. quod ſi uelis declinare. hæc tabes huius tabis dices. ⸿ Peredere. cõſumpſerũt. ⸿ Exanguis genas. genæ proprie ſunt

Genæ. operimẽta oculoꝝ & palpebræ. piſces. & inſecta: ut inqt Plinius nõ habẽt genas: nec integunt oculos. Ennianus eſt ille uerſus. Pãdite ſultis genas: & corde relinqte ſomnũ: ubi ſultis poniť pro ſi uultis. In alio ſignificatu, genas uocant malas: q infra oculos ſunt. quas a fœminis radi leges decẽuirales uetuerũt. pacuuius genas putat eſſe: qbus barba primũ oriť hoc uerſu. Nunc primũ opacat flore lanugo genas. In qua ſignificatione hic accipi poſſet uel pro genis oculoꝝ: uideturq; ita ordinãdus eſſe textus. lachrymæ peredere: hoc eſt exhauſerunt: cõſumpſeruntq; genas oculoꝝ humoris largitate. Et ita leges humore: ut ſit ſeptimus caſus uel ita diſtinctim legito. lachrymæ peredere humorẽ: ut ſit unũ colon. mox ſequať. ⸿ Exangues genæ ſitu nidoris. Alterũ colon: quod placet. ut genæ legas recto caſu pluratiuo. ⸿ Situ. Situs: ut ait ſeruius: eſt lanugo ex humore ꝓcreata: qui

Situs. fit in locis carentibus ſole. Donatus exponens illud Maronianũ ex ſeptimo Eneidos. Sed te uicta ſitu: uerię effeta ſenectus: ſic ſcribit. Situs eſt corruptio ex humore & diuturnitate contracta: qua deteriores fiunt ſpẽs uno loco & ꝓlixo tẽpore cõſtitutę. Victa ſitu: quaſi q̃ ſenio eſſet: & nihil agẽdo corrupta. Solet aũt in locis ſitu ſentis odor quidã teter & aſpernabilis olfactantiũ nares offendere. q & ipſe ſitus diciť. Plinius in. xxi. Peſſimũ eſſe crocũ ait: quod ſitum redolet: in quẽ ſenſum duci poſſet iſta ſententia: ut ſitus nidoris ſignificetur hyperbolicos non ſolũ ſqualor & decoloratio. ſed & odor inamabilis: qualis ex re ambuſta ſentitur. Nidorẽ enim poni

Nidor. pro odore epulaꝝ & culinæ ſatis claret ut apud Iuuenalẽ. Captũ te nidore ſuæ putat ille culinæ: & apud Martialem. paſceris & nigræ ſolo nidore culinæ. uerũ etiam ponitur pro putore uſtrinæ & rei uſtulatæ. ut apud Virgilium in. xii. Illi. ingens barba reluxit: nidorẽq; ambuſta dedit. In quo ſignificatu hic accipi uidetur. ⸿ Pedore.

Pedor. ſqualore. illuuie: ſordibus. hoc enim ſignificat pedor. Lucanus. Longuſq; in carcere pedor. Infra dicet pedores muliebres. uocabulũ hoc a græco ſermone ductũ uideť: quo παιδιο: id eſt pueri dicunť. q in illa puerili etatula ſordidi fere ſunt: nec a ſordibus ſciunt abſtinere. Vnde pedidos quoq; ſordidos & obſoletos appellãt. ⸿ Barba intonſa. ſpecimẽ eſt meroris barba prolixior: unde ait Silius de cãpanis aduerſæ fortunæ ſuccumbentibus. Nunc propexis in pectora barbis: uerrere humũ: Cultus reorũ fuit apud priſcos. indui amiculũ obſoletũ: neq;

Cultus reorum. barbam radere. Annotauerunt ſcriptores Pu. ſcipionẽ: cũ eſſet reus: neq; barbam deſiſſe radi: neq; nõ candida

Barba philoſophorũ. ueſte uti: neq; fuiſſe cultu ſolito reoꝝ. barba philoſophoꝝ prope peculiariter decet. Vnde illud Barbatũ hoc crede magiſtrũ dicere. Sed multi ſunt qui barba & pallio tenus phyloſophantur. q hircino barbicio philoſophos mentiũtur. Vnde merito dixit ille: barbam & palliũ uideo. philoſophum non uideo. Conſimiliter multi ſunt. Sunt inquã multi ſpurci & probroſi q ſub habitu ſanctiſſimo religionis nomen uſurpant ſanctitudinis: & ſancti appellãtur: quos non minus fugiendos eſſe cenſeo q̃ diras peſtilentias intrinſecus graſſantes: & ictu ceco uitalia lancinantes. apud Lucianũ in ſchaphidio iubet Mercurius philoſopho: barbam abradi: & ſupercilia non nouacula: ſed ſecuri. primus auctoribus uarrone & Plinio ticinius mẹnas adduxit tonſores ex Sicilia in Italiam. antea intonſi fuere. ⸿ Infuſcat. obumbrat immiſſa prolixitate. ⸿ Illuuie. ſordibus immunditia. Virgilius. Dira illuuies immiſſaq; barba.

OMNI BONI. ℭ NIDORIS. nidor fetor: qui fit ex aliqua re uſta. ⸿ Fedo. a pediculis dicitur.

Hæc mala o ſtultiſſime Aeeta ipſe tibi addidiſti. n̄ erāt in his, q̄ tibi caſus inuexerat: & qdē inueterato malo; cū tumor animo reſediſſet. eſt aūt ægritudo, ut docebo, in opinione mali recentis. ſed mœres uidelicet regni deſiderio, non filiæ. illā. n. oderas: & iure fortaſſe: regno nō æquo aīo carebas. eſt autē impudēs luctus, mœrore ſe cōficiētis, qd̄ impare nō liceat liberis. Dionyſius qdē tyrānus Syracuſis expulſus Corinthi pueros docebat: uſq; eo imperio carere nō poterat. Tarquinio uero qd impudētius? q bellū gereret cū his, q eius nō tulerāt ſupbiā. is cū reſtitui in regnū nec Veiētium; nec Latinoꝝ armis potuiſſet: Cumas ſe cōtuliſſe dicit̄ inq; ea urbe ſenio, & ægritudine eſſe cōfectus. Hoc tu igit̄ cenſes ſapiēti accidere poſſe? ut ægritudine opprimat̄, id eſt miſeria? nā cū omnis pturbatio miſeria eſt: tū carnificina eſt ægritudo. Habet ardorem libido: leuitatem letitia geſtiens: humilitatē metus: ſed ægritudo quædā maiora: tabem: cruciatū afflictionē fœditatem: lacerat: exeſt animum: planeq; conficit: hanc niſi exuimus ſic: ut abiiciamus: miſeria carere non poſſumus. At hoc quidem perſpicuū eſt tum ægritudinē exiſtere: cū quid ita uiſum ſit: ut magnū quoddam malū adeſſe: & urgere uideat̄. Epicuro autem placet

¶ HAEC mala. nūc loq̄ M. T. ¶ Tumor aī. Tumēs aīus ī uitio ē: ſic̄ turgidū mēbrū uitioſe ſe habet. ¶ Mœres. mœrore cōficeris. ¶ Filiæ. medeā dicit. ¶ Dionyſius pueros docebat. Diony. νεώτερος. i. iunior ſuffectus in tyrannidē: πρεσβυτέρου. i. ſenioris Dionyſii auſpicatus eſt Tyrānidē a cedibus cognatoꝝ & fratꝝ. mox ſegniciē ſublatis emulis lapſus: ſaginā ex nimia luxuria: oculorūq; ualitudinē cōtraxit. adeo ut ſplēdorē lucis ferre nō poſſet: ppter q̄ dū cōtēni ſe putat: ſeuitia graſſat̄. Ciuitatē ſyracuſanā cedibus replet. ex quo factus inuiſior a ſyracuſanis expellit̄. Iteꝝ receptus cū crudelior ī dies eſſet. iteꝝ extorris corinthū ī exiliū pficiſcit̄. ubi in ſordidiſſimū uitæ genus deſcendit: in popinis lupanaribuſq; totos dies reſidens. pānoſus & ſqualidus incedere. In macello pſtare. cū lenonibus iurgari. oīa deniq; facere cōtemnendus magiſq̄ metuēdus uideret̄. Nouiſſime ſe ludi magiſtrū pfeſſus: pueros in triuio docebat: ut quoniā uiris imperare nō poterat: ſaltē pueris imperaret. Erat enim eruditus: ut pote Platonis auditor. olim interrogatus iam exul extorriſq;: quid ſibi Plato ac phia pfuiſſet: ſciēter reſpondit τὸ τηλικαύτην τύχης μεταβολίαν ῥαδίως ὑπομένειν: ideſt ut facile æquoq; animo ferrē talē fortunæ mutibilitatem. Idem ἔλεγε πολλοὺς τρέφειν σοφιστὰς οὐ θαυμάζων ἐκείνους. ἀλλὰ δι' ἐκείνων θαυμάζεσθαι. βουλόμενος: ideſt dicebat ſe alere multos ſophiſtas; nō quod illos admiraretur: ſed quod per illos admirationi eſſe uellet. Mar. Tullius quadam ad papyrium petū æpiſtola in hanc ſententiā ſic inquit. Diony. tyrānus cum ſyracuſis expulſus eſſet corinthi dicit̄ ludū aperuiſſe. ¶ Tarquini: cumas. Hiſtoria Tarqnii ſuperbi nihil notius: de quo Liuius. Dionyſius. Plutarchus. Ouidius: cæteri non parū multa: qui poſt bella grauiſſima: qbus romanos uenientibus Porſena rege latinis finitimis: cōcitatis atriuerat. poſteaq̄ deſertus ab eis: quoꝝ fidebat auxilio: regnū recipere nō ualuit. in oppido thuſculāo romæ uicino. ut tradit diuus Au. ī tertio annos q̄tuordecim priuatim uitā gerens habuit: & cū uxore cōſenuit. Liui. cū M. T. cōcordās ait. Tarqniū ſupbū cumis eſſe mortuū: quo ſe poſt fractas opes latinoꝝ ad Ariſtodemū tyrānū cōtulerat. ¶ Senio. triſtitia: mœrore: diuidia. ſeniū. n. nō ſolū ſignat ſenectutē: ſed et ponit̄ p merore: & tedio: & diuidia: ut turpilius in demiurgo. qā n. odio ac ſenio mihi ſunt nuptiæ. Ci. dictū eſt ſeniū matricidarū. ¶ Carnificina. carnificina dr̄ locus: in quo ſontes iuſſu pteſtatū a carnifice occidunt̄. carnificina ſignat crudelitatē tormētoꝝ & cruciabilitatē. Plautinus amator ait in ciſtellaria Credo ego amorē primū apud hoīes carnificinā cōmentū. Carnificina quoq; accipit̄ p officio miniſterioq; carnificis. Plautus in captiuis. uel carnificinā facere hūc poſſum perpeti. Cato plr̄ dixit carnificinas p cruciabilitatibus inhumaniſq; ſuppliciis. Caro ppriæ dr̄ mortuoꝝ: dicta ab eo qd̄ careat anima. ut interpretat̄ donatus in ecyra. unde carnifices dicti: q carnes ex hoīe faciant, unde & carnificina: de quā ſcripſimus in tertio trāquilli cōmētario. nūc a M. T. dicit̄ ægritudo eſſe carnificina: qa inſtar carnificis cruciat: torquet: lancinat pcordia. lacerat animū. ex carnificatūq; cōficit. Poſſet carnificina accipi ueluti pro fœmina excarnificante: ſicut a Plauto dr̄ fœmina opificina. ¶ Exeſt. cōſummit: populat̄. a uerbo exedo dictū: ſicut a comedo comeſt. Afranius Bona comeſe hic quotidie. Plautus. Pirū uulpes comeſt. ¶ Cōficit. necat. trucidat: exanimat. cōficere. n. interficere eſt Virg. Nūc uulnus acerbū. cōficit. Oratius. Nūc ego reſto confice. Inde confectores dicti apud Suetoniū interfectores ferarum.

¶ DIOnyſius filius dioniſii tyrāni. Hiſt. romanii. ¶ Senio. triſtitia. nā oēs ſenes triſtes ſunt. pbauit p inductionē: ægritudinē deteſtabilē & tetrā eſſe qm̄ miſeros & tetres reddit: ut Thieſtes &c. ¶ Epicuro aūt placet: ægritudo & oīs pturbatio in opinione eſt ſm̄ ſtoicos: & nihil pter culpā dolēdū. dolores nec perturbationes culpa nō ſunt. nō ergo: priuſq̄ medicinā: q petēda eſt a ſtoicis. adhibeat: cōfutat cyrenaicos & epicureos: q dicunt ſimul atq; aliqs intueat̄: & putet ſe fantaſia. i. uiſione uidere aliquod magnū malū ſibi accidiſſe: in ægritudine illū eſſe. & hoc apud oēs æque uallere: & natura hoc eſſe. nā uariaret̄ ſi opinione eſſet: Cyrenaici putāt: ægritudinē gigni nō omni malo: ſed in ſperato malo: & natura eſſe & cū epicureis cōueniunt: quoniā idē omnibus ſit. Ci. fatetur omnia mala repentina uehemētius mouere a cōtrario. nam præmeditatio tollit dolorē ſed malum improuiſum nō eſſe cauſam ægritudinis nā apud omnes pariter ualeret: ſi natura eſſet: præmeditationem dolorem leuare probat auctoritate multorum Tragedorum.

BERO.

Extorris Dionyſius.

Scitum dionyſii.

Tarquinius conſenuit thuſchuli.

Senium triſtitia.

Caro unde.

Opificina.

Exeſt.

Conficere.

OMNI BONI

BERO. ℭOPINIOnem eſſe natura. Epicurus opinionem ſiue opinationem & ueram eſſe & falſam dicit: & quod opinabile eſt. a priore aliquo certo pendere. ad quod illud referimus: quod opinamur. puta unde nouimus: an ſit iſtud quod longe eſt equus: ſit an bos: hanc opinionem dicit eſſe a natura uiq; naturali effici. contra fortitu/dinem non contingere per naturam: ſed ratione. Plato in theæteto opinionem falſam plærunq; eſſe dicit. & Cyrenaici. alium falſa opinari: alium uera: quaſi nec ex natura ita ſe habeant. ⸿ Cyrenaici. Sectæ cyrenaicæ princeps & conditor fuit ariſtippus ille: quem decuit ſtatus omnis: & color: & res: cyrenaici philoſophi duas perturbatio/nes ponunt. dolorem & uoluptatem. aiuntq; uoluptates corporum eſſe maiores q̃ animo/rum: ſicut dolores corporis dicunt q̃ animi gra/uiores: dicti cyrenaici a cyrenæ patria ariſtip/pi ciuitatæ africæ inclyta. ⸿ Omnia repentina grauiora. Seneca in libro de conſolatione ad martiam. Neceſſe eſt itaq; magis corruamus: qui quaſi ex inopinato ferimur: quę multo an/te prouiſa ſunt: languidius incurrunt. Idem in libro quod in ſapientem non cadit iniuria ait omnia leuiora accidunt expectantibus. ⸿ Ego cum genui: lacæna fœmina. dixit quiddam cõ/ſimile in obitu filii. ⸿ Ei rei ſuſtuli. ad hoc pro/creauit: ut morerentur. Mors ſeq̃la uitæ. mors enim uitę ſequæ/la eſt: & ut nemo moritur qui non uixerit: ita nemo uiuit: qui non ſit moriturus. In omnes conſtitutum eſt: ut ait decenter Seneca: capita/le ſupplicium: mors tributum eſt mortalium: ſententia autem iſta & dictum eſt tælamonis apud ueterem poetam opinor ennium: quod & Mar. Tullius infra oſtendit: & inſinuat Di/uus Hieronymus: qui in epithaphio nepotia/ni ſic inq̃t. Vbi anaxagoræ & tælamonis ſem/per laudata ſententia. ſciebã me genuiſſe mor/talem. Hieronymus dat tęlamoni & anaxago/ræ eandem ſentẽtiam: quia utrobiq; idem eſt ſenſus. & nihil in ſenſu differt. ſiuæ dicas. cum genui moriturum ſciui: ſiue ſciebam me genuiſſe mortalem: in/Tælamon ennii. ducebatur autem in fabula ennii poetę tęlamon: qui aiacem & teucrum filios miſit ad bellum troianũ: in quo periit aiax ex furore ad ultroneam mortem impulſus. Teucer exulauit: itaq; tælamon cum reſciuiſſet filiorum alterius obitum: alterius exiliũ. forti animo ſubnixus. nec aduerſę fortunæ ſuccũbens dixit hęc uerba fortitudi/ne imbuta & plane uirilia. Grãmatici citant teſtimoniũ ennianum ex tęlamone. Id enim nomen fabulæ eſt. ⸿ Nam qui hæc audita. uerba ſunt quibus loquitur Theſeus apud euripidem tragicũ poetam: quę ex gręco ſer/mone in latinũ uertit Mar. Tullius: inducebatur autem in tragedia ab euripide theſeus: cuius geſta: & natales: Nex theſei. & obitum Plutarchus diodoruſq; perſcribunt: de quo ſcripta fabula eſt nomine theſeis: hinc illud. Rauci the/ſeide codri. & Plutarchus citat theſeidos auctorem. Thæſeus æmulus uirtutis herculeę poſt præclara ędita fa/cinora extorris patria factus. In inſulam ſyrum nauigauit. ubi periit interẽptus a nicomede: uel ut alii tradunt: ex loco ædito poſt cœnam deambulãdo delapſus. primus inſtituit athenis panathenea. hoc eſt cõmunem ce/lebritatem in honorem mineruæ: quæ gręce athena nominatur. eſt enim id mineruę feſtum. principale: unde panathenaicus liber: & panathenaicum unguentum: ſuper quo in cõmentariis Suetonii omnia copioſius ex/plicata a nobis ſunt. Idem in iſthmo funebres ludos inſtituit. ⸿ Cõmentabar. cogitabã, retractabam, medita/bar. ⸿ Diritas. Infortunium: & calamitas. ⸿ Imparatum. quia omnia repentina grauiora ſunt: econtrario om/nia meditata leuiora. Minus enim iacula feriunt: quæ præuidentur: minus mala nocent: quę inopinata non ue/niunt. ⸿ Repens. repentina & ſubitaria: ſic apud Liuium. repens cura inuaſit. ⸿ Quod autem theſeus. ⸿ Verba ciceronis enarrantis ſententiam euripidis, quod enim dixit theſeus apud euripidem. ſe a docto uiro audiuiſſe. id de ſemetipſo ſcripſiſſe euripidem docet, qui hæc audiuerat ab anaxagora nobiliſſimo philoſopho: cuius Anaxagoras contemplandi cauſa natus. auditor quoq; fuit pericles: qui natum ſe eſſe dixit: cæli & ſolis & lunæ contemplandæ cauſa: quem impieta/tis accuſatum defendit pericles diſcipulus: qui cum filiorum mortem audiuiſſet: ſciebam inquit me genuiſſe mortales: quos ſua manu ſepeliſſe Demetrius Phalareus teſtat̃. Celebrata eſt anaxagorę omſomeria: De qua Lucretius. nunc & anaxagore ſcrutemur omiomeriam. Ariſtoteles quoq; in tertio de cęlo & mundo. Refert anaxagoram dixiſſe omiomeria eſſe elementa. hoc eſt ex ſimiliaribus partibus cõſtantia oſſa. uidelicet e pau/xillis atq; minutis oſſibus: ſic de pauxillis atq; minutis uiſceribus uiſcus gigni ſanguinẽq; creari: ſanguinis inter ſe multis coeuntibus guttis.

opinionem mali ægritudinem eſſe natura: ut quicunq; intueatur in aliquod maius malum, ſi id ſibi accidiſſe opinetur, ſit continuo in ægritudine. Cyrenaici non omni malo ægritudinem effici cenſent: ſed inſperato, nec opinato malo. eſt id quidẽ non mediocre ad ægri/tudinem augendam. uidentur enim omnia repentina grauiora. ex hoc & illa iure laudantur: Ego cum ge/nui: tum moriturum ſciui: & ei rei ſuſtuli. Præterea ad Troiam cum miſi ad defendendam Græciam: Sciebã me in mortiferum bellum, non in epulas mittere. Hęc igitur præmeditatio futurorum malorum lenit eorũ aduentũ, quæ uenientia longe ante uideris. Itaq; apud Euripidem a Theſeo dicta laudantur. licet enim ut ſæ/pe facimus, in latinum illa conuertere. Nam, qui hæc audita a docto meminiſſem uiro: Futuras mecum cõ/mentabar miſerias: Aut mortem acerbam, aut exilii mœſtam fugam: Aut ſemper aliquam molem medi/tabar mali: Vt ſiqua inuecta diritas caſu foret: Ne me imparatum cura laceraret repens. Quod autem Theſeus a docto ſe audiſſe dicit: id de ſe ipſo lo/quitur Euripides. Fuerat enim auditor Anaxa/goræ: quem ferunt nunciata morte filii dixiſſe.

OMNI BONI. ℭCOMMENTABAR cogitabam. ⸿ Diritas: calamitas.

⸿ Sciebam

¶ SCIEBAM me genuiſſe mortalẽ. Vale. maximus in hanc ſententiam. Ne anaxagoras quidẽ ſupprimẽdus eſt, audita nanq; morte filii. nihil mihi inquit expectatũ: aut nouum nuncias. Ego enim illum ex me natũ ſciebam eſſe mortalem. Non omittenda hoc in loco morologia Galieni imperatoris: qui ubi de Valeriano patre compenti quod captus eſſet per uecordiam dixiſſe fertur. Sciebam me genuiſſe mortalem: ex quo coniectare poſſumus: qua ſolertia fuerit præditus: cum id de patre dixerit: quod de filio dicendum fuit: quod de filio amiſſo: anaxagoras philoſophorum optimus: tempeſtiuiter dixerat. ¶ Improuiſa mala. conſimiliter bona inopinata iucundiora ſunt: quã quę diu mẽte tractaueris. ¶ Nihil admirari: Dixit Oratius. Nihil admirari prope res eſt una numici. Sola q; quæ poſſit facere: & ſeruare beatum. Nunc ait M. Tullius hanc eſſe ſapientiam nil admirari cum acciderit: quia omnia accidere poſſunt: non enim couenit uiro dicere non putaram: omnia puta, cogita: cui uis accidere poſſe: quod cuiq; poteſt. Nam inſipiẽs ſi quicquã uidit melius peiuſue ſua ſpe: defixis oculis animoq; & corpore torpet. Quicq; inquit ſanctiſſime Seneca: tu putas non futurum? quos ſcis poſſe fieri. Quod multis uides eueniſſe. Aufert uim præſentibus malis qui futura proſpexit. ¶ Nihil non eu. ideſt omnia poſſe euenire. ¶ Quamobrem o. Verba ſunt Terentii ex phormione: quę loquitur demipho ſenex cũ ſeruo geta irritatus & prorſus indignabũdus: quod præter ſpem in iuſſu ſuo filius antipho uxorem duxiſſe dicebatur. ¶ Meditari oportet ſecum: bene additum ſecum: inſani enim uidebitur hoc palã agere. Ora. Sperat in feſtis metuit ſecũdis: alterã ſortẽ bene ꝓparatũ: pectus. ¶ Cõmunia eſſe hæc. Cõmune eſt qđ accidere omnibus poteſt. ¶ Omne id deputarĩ ĩ lucro: Geta ſeruus dicit apud Terẽtium: ſe antei ꝑ herum ſapientia ꝑterea q; meditata ſunt inquit mihi omnia mea incõmoda: herus: ſi redierit: molẽdũ eſſe ĩ piſtrino: uapulãdũ: habẽdæ conpedes: opus ruri faciendũ: hoꝝ nihil quicq; accidet animo nouũ, quicqd ꝑter ſpem eueniet: omne id deputabo eſſe ĩ lucro. Se. in ſecũdo æpiſtolaꝝ. Ille ĩquit beatiſſimus eſt & ſecurus ſui poſſeſſor: qui craſtinum ſine ſollicitudine expectat: quiſquis dixit: uixi quotidie: ad lucrum ſurgit. ¶ Ille uul. ſemper idẽ: preclara eſt inquit M. Tu. in primo de officiis æquabilitas in omni uita: & idem ſemper uultus eadẽq; frons: ut de ſocrate accepimus Se. li. æpiſtolarum duodeuigeſimo: animum ſocratis nulla uexatione non carere, non ueneno moueri potuiſſe refert: uſq; eo ut ne uultum quidem mouerit. Illa mirabilis laus & ſingularis uſq; ad extremum: nec hilariorem quiſquã: nec triſtiorem Socratem uidit: æqualis fuit ĩ tanta inæqualitate fortunæ. Pli. l. vii. ferunt: ſocratem clarũ ſapientia, eodem ſemper uiſum uultu: nec aut hilari magis: aut turbato. Solinus inter alia ſocratis magna: præclaꝝ: illud eſt: quod ĩ eodem uultus tenore etiã aduerſis ĩterpellãtibus ꝑſtitit. ¶ Xãtippe. Hæc ẽ illa famigerata ſocratis uxor moribus fera: lĩgua petulãs: moroſa: iurgioſa iraꝝ: moleſtiarumq; muliebriũ per diem: perq; noctem ſcatens: q̃s ĩtemperies ĩ maritũ: demiratus alcibiades interrogauit ſocratem: cur mulierẽ tã acerbam domo nõ exigeret? Quoniã ĩqt ſocrates: cũ illam domi talem ꝑpetior: ĩſueſco & exerceor: ut cæteroꝝ quoq; foris petulãtiã: & iniuriã facilius ferã. Iteꝝ dicẽti alcibiadi ĩtolerãdã eſſe Xantippes maledicẽtiam, Tu inquit non ne tolerans anſeres clamore per ſtrepẽtes? illo annuẽte quoniã mihi oua & pullos pariũt: & mihi ait Xantippe filios gignit: auctor eſt diuus Hierony. ſcribens contra iouinianum. Socrati fuiſſe duas uno tẽpore uxores: quod & laertius tradit: Xantippem & minorem: quæ cum crebro ĩter ſe iurgarẽt: & ille eas deridere eſſet ſolitus. q; propter ſe fœdiſſimũ hominem ſimis naribus: recalua frontę: piloſis humeris, repandis cruribus diſceptarent: nouiſſime uerterunt ĩ eum ĩpetum: & male mulctarũt fugientẽq; diu perſecutæ ſunt: quõdam cũ ĩfinita cõuitia ex ſuperiori loco ĩgerenti Xantippe reſtitiſſet: acqua perfuſus ĩmunda: nihil amplius reſpõdit q̃ capite deterſo: ſciebam inquit futuꝝ: ut poſt iſta tonitrua hymber ſubſequeretur. Eant nunc amici cõſiliariiq;: & ſuadeant mihi uxorem eſſe ducẽdam: quãdo ſanctitas ſocratis: atq; doctrina obnoxia fuit. petulãtiæ & moroſitati uxoris iurgioſe, iracũdæ, intolerabilis, quæ philoſophum

ſciebam me genuiſſe mortalem. quæ uox declarat his eſſe hæc acerba, a quibus non fuerint cogitata. ergo id quidem non eſt dubium. quin omnia, quæ mala putentur: ſint improuiſa grauiora. itaq; quamquam nõ hæc una res efficit maximam ægritudinem: tamen quoniam multum poteſt prouiſio animi, & præparatio ad minuendum dolorem: ſint ſemper omnia homini humana meditata, & nimirum hæc eſt illa præſtans, & diuina ſapientia: & perceptas penitus & pertractatas humanas res habere: nihil admirari cum acciderit: nihil antequam euenerit, non euenire poſſe arbitrari. Quamobrem omnes cum ſecundæ res ſunt maxime Meditari ſecum oportet, quo pacto aduerſam ærumnam ferant: Pericla, damna, exilia, peregre rediens ſemper cogitet: Aut filii peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filiæ: Communia eſſe hæc: fieri poſſe: ut ne quid animo ſit nouum. Quicquid præter ſpem eueniat, omne id deputare eſſe in lucro. Ergo hoc Terentius a philoſophia ſumptum cum tam commode dixerit: nos e quorum fontibus id hauſtum eſt, non & dicemus hoc melius? & conſtantius ſentiemus? hic eſt enim ille uultus ſemper idem: quem dicitur Xanthippe prædicare ſolita in uiro ſuo fuiſſe Socrate: eodem uultu ſemper ſe uidiſſe exeuntem illum domo, & reuertentem. nec uero eadem frons erat: quæ M. Craſſi illius ueteris. quem ſemel ait in omni uita riſiſſe Lucilius: ſed tranquilla, & ſerena. ſic enim accepimus iure. autem erat

BERO.

Sciebã me genuiſſe mortalem.

Nihil admirari.

Cõmune.

Aequabilitas in uita.

Xanthippe moroſa & iurgioſa.

Dos uxoria lites.

philoſophari non ſinebat quæ cum uiro continenter litigabat: Nam, ut inquit ueriſſime ſatyrographus. Semper habet lites alternaq; iurgia lectus: in quo nupta iacet ait Ouidius. Dos eſt uxoria lites. Dixit ſextius: qui nõ litigat: celebs eſt tanquam mariti omnes cum uxoribus ſemper litigare compellantur. Olim Philippum regem macædonum introeuntem ex more cubiculum uxor exclusit irata: qui exclusus tacuit: & iniuriam ſuam uerſu tragico conſolatus eſt. I nunc & ſpera te meliorem coniugem inuenturum q̃ rex Philippus habuerit: quid tibi homuntioni fieri ab uxore non poterit? cum talia in maximum regem factitata cognoueris. Mitio terentianus fortunatum ſe putat: quod uxorem nunquã habuit contra demea. Dixit inquit uxorem: quam non ibi miſeriam uidi: ſequamur itaq; ſectam mitionis in celibatu uiuentes: ut ocioſam quietam litteratam uitam ita degamus: quam mariti degere non poſſunt. Libuit digredi in hæc non ingrata opinor diuerticula pro pter quotidianas ad uxorem ducendam ſuaſiones: impulſioneſq;. Olim fata decreuerunt: quid gaudeam quid fleam: ſequar quo ducent fata: uel trahent: nam fato ſtat iupiter ipſe: ſed iam domum reuertamur. Semel in omni uita riſiſſe. Plinius & Solinus auctores ſunt: Craſſum auum Craſſi in parthis interêpti nunquã riſiſſe ob id agelaſtum cognominatum. ἀγέλαστος enim græco ſermone meſtus: & ſine riſu dicitur. Lucilius: & Hieronymus alii prodiderunt: Craſſum ſemel tantum in tota uita riſiſſe: quod factum eſt cum uidiſſet aſinum carduos comedentem. dixiſſetq; ob id: ſimilem habent labra lactucam: factum hoc dictumq; lepidiſſimum feſtiuiſſimumq; riſu ſubſecutus eſt: Pedianus Aſconius hoc ſenſu exponit craſſum ſemel riſiſſe in uita: ut intelligas raro: ac pene nunq̃ riſiſſe: ex eodem ſenſu eſt: q; ſemel in uita riſiſſe Craſſum ſcribit Lucilius M. Tullius in quinto de finibus ſic refert. An hæc in eo M. Craſſo quem ſemel ait in uita riſiſſe Lucilius: non contingit: ut ea re minus agelaſtus ut ait idem uocaretur.

Vita mitionis. — Fato ſtat iupiter ipſe — craſſus agelaſtus. — Cur riſerit craſſus.

MONI BONI. ¶ FATENTVR. mala. ſcilicet corporis. & fortunæ. ¶ Cõmode. elegãter. ¶ Iure. natura, quod natura eſt non minuitur: & aliter eſſe non poteſt: ſed dolor præmeditatione leuatur non ergo natura eſt.

ſemper idem uultus: cum mentis a qua is fingitur, nulla fieret mutatio. Quare accipio equidem a cyrenaicis hæc arma contra caſus, & euentus: quibus eorum aduenientes impetus diuturna præmeditatione frangantur. ſimulq; iudico malum illud opinionis eſſe, nõ naturæ. ſi enim in re eſſent cur fieret prouiſa leuiora? Sed eſt iiſdem de reb⁹ quod dici poſſit ſubtilius: ſi prius epicuri ſententiam uiderimus: qui cẽſet neceſſe eſſe omnis in egritudine eſſe: qui ſe in malis eſſe arbitrentur: ſiue illa ante prouiſa, & expectata ſint: ſiue inueterauerint. nã neq; uetuſtate minui mala: nec fieri præmeditata leuiora: ſtultamq; etiam eſſe meditationem futuri mali, aut fortaſſe ne futuri quidẽ. ſatis eſſe odioſum malum omne, cum ueniſſet. qui autem ſemper cogitauiſſet, accidere poſſe aliquid aduerſi, ei fieri illud ſempiternum malum. ſi uero ne futurum quidem ſit: fruſtra ſuſcipi miſeriam uoluntariam. ita ſemper angi, aut accipiendo, aut cogitando malo. leuationem autem ægritudinis in duabus rebus ponit:

BERO. Vultus. ¶ SEMPER idem uultus ſcilicet in ſocrate. ¶ A qua is fingitur. Vultus modo hylaris modo turbatus eſt: pro ut mente læti ſumus: aut triſtes: unde a uerbo uolo nomen accipit. ut ait Caper uultus fingit & mutari poteſt: facies non poteſt. A uultu uultuoſum fit quod triſte ſignificat. Vultuoſe loqui apud Donatũ ſignificat facie mæſta: & fronte ſubducta. Vultuoſa frons apud Apuleum pro meſta. Lucretius dixit uulta neutro genere: uulticulus diminutiuo uocabulo dicitur. Vultus nullo in animante eſt præter hominem: cuius uim græci norunt: nomen omnino non habent: ut docet M. Tullius in primo de legibus. ¶ Neq; uetuſtate minui mala. Aduerſus hanc Epicuri ſententiam eſt illa ſerui Sulpitii in uulgata ſententia: nullus eſt dolor: quem longinquitas temporis non minuat: ac conterat. Seneca quoq; in libro de conſolatione ad martiam. Dolorem inquit dies conſumit: licet cõtinuaciſſimum: & quotidie reſurgẽtẽ. longinquitas enim & Dies medicina eſt: tarda quidem: ſed tamen magna inueterati doloris. Cice. tamen in æpiſtolis ad atticum de exilio ſuo quærens ait Dies non modo non leuat luctum hunc: ſed etiam auget: nam cæteri dolores mitigantur uetuſtate: hic non poteſt: non & ſenſu præſentis miſeriæ: & recordatione præteritæ uitæ continue augeri. ¶ Stultam præmeditationẽ futuri mali. Subſcribit huic Epicuri ſententiæ Seneca: qui in æpiſtolis moralibus ait illud tibi præcipio: ne ſis miſer ante tempus: cum illa quæ uelut imminentia expauiſti: forte nunquam uentura ſint: quædam nos magis torpent q̃ debent: quædam ante torquent q̃ debent. quędã torquẽt cum omnino nõ debeant: profecto qui præmeditatur futurum malum. Iã inde ex animo fit miſer: ante q̃ fato fiat miſer: præſens aũt tempus futuri metu perdere eſt ſine dubio ſtultum: hoc eſt quod intelligi uoluit maximus poetarum cum ait. Cur ante tubam tremor occupat artus? quid demẽtius q̃ angi futuris. Et in malo eſſe ante malum: accerſere ſibi miſerias: quas optimum eſt differre: ſi diſcutere non poſſis. Sunt ergo iſti loci communes dicere pro malorum meditatione & contra præmeditationem futuri mali: rhetoricari, quod mala prouiſa leuiora ſunt: & q; non ſunt.

Ne ſis miſer ante tẽpus. — Præmeditatio mali noxia.

OMNI BONI. ¶ SVO. quia contemnit omnẽ ornatũ & rationem differendi. ¶ Principio male reprehendunt: confutat rationem Epicuri & ſtultam eſſe oſtendit: & ſunt quidam, qui defendant Epicurum: & dicant Epicurum non loqui de uoluptatibus corporis: ſed animi & cum remedium eſſe contra perturbationem omnẽ recordationem alicuius recte facti: quos confutat a ſcriptis epicuri.

BERO.

❡AVOCATIONE. a cogitanda moleſtia:triſtitiæ nubulum tunc ex animo diſcutitur :tunc mens noſtra ſerenitate perfunditur:quando abſtrahitur a cogitatu moleſtiarum rerumq; aduerſarum: & reuocatur ad contemplatum præteritarum uoluptatum.Ideoq; dicebat Ouidius.Iuuat o meminiſſe beati: temporis & epicurus ait:uoluptatum perceptarum recordatio beatam uitam facit:qui moriens dum torqueretur ueſicę inteſtinorumq; crociatibus dixit:compenſabatur tamen cum his omnibus animi lętitia:quã capiebam memoria præteritarum uolptatum.Nã cum in tria tempora uita mortalium diuidatur, quod eſt, quod fuit quod futurum eſt ex his quod agimus breue eſt, quod acturi ſumus dubium: quod egimus certum, hoc enim præteritum tempus eſt,illud in quo fortuna ius perdidit, quod ſapienti uacat reſpicere:cui iucunda eſt præteritæ uitæ recordatio.Et ut inquit epigramatarius poeta: Nulla recordãti lux eſt ingrata grauiſq;,nulla fuit, cuius non meminiſſe uelit, hoc eſt uiuere bis uita poſſe priore frui: hæc eſt: ut ait ſanctiſſimæ Seneca pars temporis noſtri ſacra dedicata omnes humanos caſus ſupergreſſa. Extra regnum fortunæ ſubducta, quã non inopia, non mætus, non morborum incurſus exagitat.Igitur merito Epicurus pręcipiebat:animũ eſſe reuocandum ad contemplandas uoluptates, quarum præteritarum recordatio maximum eſt leuamentum ægritudinum. Nam ſi ut inquit euripides: ſuauis eſt præteritorum malorum memoria: quanto ſuauior eſſe debet recordatio preteritarum, perceptarumq; uoluptatum,quę nobis neq; ſubduci, neq; eripi poſſunt ictu fortunæ fulminantis. Dixit tamen Mar. Tul. in bruto. Quod præteritorũ recordatio eſt acerba, & acerbior expectatio reliquorum, ſapientes bona præterita grata recordatione renouata delectant, cum ſi tum ſit in nobis, ut & aduerſa quaſi perpetua obliuione obruamus:& ſecunda iucunde: ac ſuauiter meminerimus: ſapiens inquit Epicurus præterita grate meminit, & pręſentibus ita potitur,ut animaduertat, quanta ſint ea: q̃q; iucunda, neq; pendet ex futuris, ſed expectat illa, fruitur præſentibus.

Tria tépora

Suauis ꝑteritoꝝ malorũ mẽoria.

Sapiens nõ pédet a futuris.

auocatione a cogitanda moleſtia, & reuocatione ad contemplandas uoluptates. parere enim cenſet animum rationi poſſe:& quo illa ducat ſequi. Vetat igitur ratio intueri moleſtias: abſtrahit ab acerbis cogitationibus hebetem aciem ad miſerias contemplandas: a quibus cum cecinit receptui: impellit rurſum, & incitat ad cõſpiciendas, totaq; mente contrectandas uarias uoluptates. quibus ille & præteritarum memoria, & ſpe conſequentium, ſapientis uitam refertam putat. Hæc noſtro more nos diximus. Epicurei dicunt ſuo. ſed quæ dicant uideamus quomodo negligamus. Principio male reprehẽdunt præmeditationem rerum futurarum. nihil eſt enim quod tam obtundat,eleuetq; ægritudinem: quã perpetua in omni uita cogitatio,nihil eſſe quod accidere nõ poſſit: q̃ meditatio conditionis humanæ. q̃ uitæ lex, cõmentatioq; parendi. q̃ non hoc affert, ut ſemper mœreamus: ſed ut nunq̃. neq; enim qui rerum naturam, qui uitæ uarietatem, qui imbecillitatem generis humani cogitat: mœret, cum hæc cogitat. ſed tũ uel maxime ſapientiæ fungitur munere. utrunq; enim conſequitur ut & conſiderãdis rebus humanis ꝓprio philoſophiæ fruatur officio:& aduerſis caſibus triplici conſolatione ſanetur. primũ, q; poſſe accidere diu cogitauerit: q̃ cogitatio una maxime moleſtias omnes extenuat, &

❡Parere obtemperare. obſequi. ❡Gum cecinit receptui, prouerbialiter, cum reuocauit mentem a contemplatu miſeriarum. Canere receptui uerbum eſt militare, quod ſignificat poſt conflictum milites a pugna eſſe reuocandos recipiendoſq; in tutum, intra caſtra, quod fit cantu tubarum & clangore, ſicut canit bellicum, cum initur ipſe conflictus: & milites in pugnam prodeunt. Quintilianus in decimo ſecũdo de oratore loquens, ſic inquit. Quare antequam. in has ætatis ueniat inſidias, receptui canet: & in portum integra naue perueniet. Vegetius, Tubicines ad bellum uocant milites, rurſum receptui canentes reuocant. Spe ſequentium: futurarum uoluptatum. ❡Epicuri ſuo. mos Epicureorum eſt rur citra eloquentiam & Dialecticos neruos explicent dogmata doctoris: qui dialecticam repudiant tanquam deuios agentem. Dicere ſolebat Epicurus: omnem diſciplinam fuge. ❡Obtundat. hebetet, infringat, debilitet: & obtuſam reddat ægritudinem, alias obtundere eſt aliquid: ut docet Donatus: ſæpe odioſe repetere: tranſlatum a Fabri malleo. Terentius. Ne me de hac re obtundas ſæpius. Obtuſum dicimus ingenium. Hebes Craſſum & ſine acumine, ſic ægritudo obtundi dicitur: quando retuſa, debilitataque non fodicat: neq; uires pugnandi habet: ſicut ferrum obtuſum dicitur, quod mucronatum non eſt: neq; acute perforat. ❡Meditatio cõditionis. Repete illud,nihil eſt quod tam obtũdat ægritudinem quam meditatio conditionis humanæ, nihil ita obtundit ægritudinem quam uitę lex: quæ eſt ipſa ratio: ideſt iugis cogitatio pereundi, uel ut alii codices habent: parendi ſcilicet neceſſitati interuenientium infortuniorum,nam ut inquit illle.Durum ſed Leuius fit patientia,quicquid corrigere eſt nefas:ait Cleantes.Ducor parens: celſiq; dominator poli quocunq; placuit, nulla parendi mora eſt adſum impiger:dixit Marcus Tullius in æpiſtola ad Au. Cecinam: quod leuat dolorem communis quaſi legis & humanæ conditionis recordatio. ❡Mœret.triſtis eſt:& mœſtus. ❡Primum.explicat ſpetiatim:quæ ſit triplex conſolatio contra caſus aduerſos.

Canere receptui.

Dialecticã repudiant Epicurei

Obtũdere.

❡ELEVET. leuem faciat. ❡Meditatio:ſpecies excogitationis. Sed aliquid addit:uel exercitatio.

BERO. ¶ DILVIT. reſoluit & eneruat: quẽadmodũ uinũ aq dilutũ ſubneruaſ. Diluere dicũt oratores qñ refutãt, ac refellũt obiectiones aduerſarii. Diluis helebo dixit Per. p eo, qđ eſt medicamẽtis tẽperas. Diluere .n. tẽpare ẽẽ ut docet Agretius grãmaticus. Dilutũ uinũ dr aq tẽpatũ, cõmixtũq;. M. Diluti bibis uuciã falerni pcipit Celſus æſtate dilucius eſſe bibẽdũ. i. aqtius uinũ. Corrigẽdus ẽ obiter paſſiuus error, neotericoterorum. i. recẽtiorũ, q lymphatũ uinũ uſurpãt p dilutũ qđ q recte ipſi uiderint, ego ſentio & mecũ qſq bñ ſentit lymphatũ dici ſurибũdũ, ueſanũ baccabũdũ, lĩphatos cõmota mẽte hoĩes dixerũt nři, qles dicũt laruati & ceriti. Et lymphare. ſignificat ueſanũ facere & furiare: ut apud Val. flaccũ, lymphauerat urbẽ apud Statiũ. Ir lĩphãte deo, qs neſcit a Vir. dici lymphatã reginã: p mẽte cõmota & furiara. A lympha fit uerbũ lymphor iquit Pri. nã qcũq; eff: giẽ nymphæ, aqua lympha dicitur, uiderit furere nõ ceſſat quos græci. νυμφολήπτους latini lymphatos uocãt, & ĩ hoc ſemp ſignificatu: qđ eqdẽ ſciã apud ueteres uſurpaſ, nuperi nouitiiq; ſcriptores, qa lympha eſt aqua crediderũt cõgiuẽter dici lymphatũ uinum p aquatũ ſed potior apd me eſt auctoritas ueterũ ad quã pinde atq ad anchorã cõfugimus. ¶ Nullũ ma. ni. cul. ex doctrina ſtoicorum q aiũt nullũ eẽ malũ: niſi turpitudinẽ, niſi culpã, niſi ĩprobitatẽ, uacaſ aũt culpa ĩ calamitatibus magnũ ẽ ſolatiũ, ut ſcrĩ: M. T. ĩ æpiſtola ad C. Mariũ. Idẽ ĩ æpiſtolis ad torqtũ ĩ hanc ſnĩam ſic refert. Simus igitur ea mente, q ratio & ueritas pſcribit, ut nihil ĩ uita nobis pſtandũ pter culpã putemus, eaq; cum careamus, oĩa humana placate: & moderate feramus. ¶ Pſtari. præſtare uerbũ eſt iuriſcõſultorum quod ſignificat cauere & ſatiſfacere: q identidẽ ſcribũt præſtandũ eſſe dolũ pſtandã noxam: & alia cõſimilia. A. C. ait. Pileatos ſeruos uenũ ſoltos ire, quorum nomine uenditor nihil pſtaret. Id ab homine pſtari poſſe dicitur quod ĩ hoĩs ptãte eſt, ut fiat uł nõ fiat: ſed mala multa: quæ eueniũt: q ab hoĩe pſtari nõ poſſunt: ea nõ habẽda eſſe dicũt ĩ malis, ueq; culpæ affinia, alias pſtate eſt excellere: ac ſuperare. ¶ Fodicãtibus. lacinãtibus, laniãtibus fodientibus. ¶ Quæ eſ. ho. di. uirtutes intelligitq uel ſola bona: uel maxĩa bonorum ſentiũt eſſe nobiliſſimi phi. ¶ Peruellere. uellicare: & uellicationibus qbuſdã pſtrĩgẽri & pũctiuculis cruciatuum minationibus torqre. ¶ Magna uis ẽ ĩ uir. Ea uis uirtutũ eſt, ut fortũæ fulminã tũ nõ ſuccũbãt: ut ſupra fortunã ſint: nõ ĩfra collocaræ muro ĩ expugnabili ſeptæ: quẽ fortunæ tela nõ trãſeunt; uirtuti oppoſita nihil detrahũt: ſibi eadẽ eſt: & more ſolis obſcuri ui ſuã occultã exercet, hoc itaq;: ut ĩquit optime Sene. ad uerſus uirtutẽ poſſunt calamitates & dãna, & iniuriæ qđ aduerſus ſolẽ poteſt nebula. Senſus eſt Cice. fortunã uellicare qdem poſſe: ſed frãgere penitus nõ poſſe uirtutũ ſepimẽta: qs ait excitãdas eſſe: ſicut uigiles ſõno cõniuẽtes excitari ſolẽt ad ĩpetũ hoſtis ſup primẽdũ: retũdẽdũq;. ¶ Priceps. f. cuius uirtutis pricipale offm eſt ĩ laborum ppeſſione, & doloris mortiſq; cõtẽtione. ¶ Aderit tẽperãtia: cuius dñatio eſt ĩ deſpiciẽdis uoluptatibus: & in decoro ſeruãdo. ¶ Iã minimũ loci. Senſus eſt in cauſam miſeriarum imo leſtiarũq; plurimũ loci ſibi uẽdicat iuſtitia: cuius partes ſunt, aliena nõ rapere, ius ſuũ unicuiq; tribuer, q aũt natus eſt cõditione mortalitatis iniuſtus ſit dũ poſtulat eſſe ĩmortalis. Appetit enĩ id qđ alienũ eſt ab humana natura. Itẽ iniuſtus eſt dũ more mali debitoris grauiter fert reddere creditori qđ acceperat mutuũ, ẽ enĩ peſſimi debitoris creditori mutuũ repetẽti facere cõuitiũ. Item iniuſti hominis eſt nolle reddere uitam naturæ repoſcenti: quã acceperat præcario, ſapiens enim eſt precarii ſpiritus: & ut ĩquit Seneca: ſe ipſum inter præcaria numerat: quicquid nobis eſt ex aduẽtitio fulget: liberi honores, opes, latifundia, alieni cõmodati q; ſunt: alia ex his primo die: alia ſecũdo repetuntur: oportet nos: ſi iuſti eſſe uolumus: in promptu habere: & appellatos reddere ea quę mutuo accepimus: quorum uſus fructus tãtum noſter eſt. Quidam codices habent. Cui minimum eſſe uidetur in hac cauſa loci. Quæ lectio purior eſt: & ſpecioſior: ut ſit ſenſus: ĩ hac ægritudinem cauſa uix eſſe locum iuſtitiæ.

Diluere.

Lymphati homines. Lymphare.

Pſtaſ qđ.

Peruellere.

Peſſimi debitoris creditori facere cõuitiũ.

diluit: deĩde, qđ humana ferẽda intelligit. poſtremo, q uidet nullũ malũ eſſe niſi culpã. culpã aũt nullã eſſe cũ id, qđ ab homine nõ potuerit pſtari, euenerit. nã reuocatio illa quã affert: cũ a contuendis nos malis auocat nulla eſt. nõ eſt enim ĩ noſtra poteſtate, fodicãtibus his rebus, quas malas eſſe opinemur: diſſimulatio, uel obliuio lacerãt: uexãt ſtimulos admouẽt: ignes adhibent: reſpirare nõ ſinũt. & tu obliuiſci iubes? qđ cõtra naturã eſt. quod a natura datũ ẽ: auxiliũ extorques inueterati doloris? eſt enim tarda illa qdẽ medicina: ſed tamẽ magna: q affert lõgĩqtas, & dies. iubes me bona cogitare: obliuiſci malorum. diceres aliqd, & magno qdẽ pħo dignũ, ſi ea bona ſentires eſſe, q eſſent homine digniſſima. Pythagoras mihi ſic diceret, aut Socrates, aut Plato. qd iaces? aut qd mœres? aut cur ſuccũbis, cediſq; fortunæ? q puellere te forſitã potuerit, & pũgere: nõ potuerit certe uires frãgere. magna uis eſt in uirtutibus. eas excita, ſi forte dormiũt. iã tibi aderit princeps fortitudo: q te animo tãto eſſe coget: ut omnia quæ poſſint homini euenire, contẽnas: & p nihilo putes. aderit tẽperãtia: quæ eſt eadẽ moderatio, a me qdẽ paulo ante appellata frugalitas: quæ te turpiter, & neqter facere nihil patiatur. quid eſt autẽ nequius, aut turpius effœminato uiro? ne iuſtitia quidem ſinet iſta facere: cui minimũ eſſe uidetur in hac cauſa loci. q tamẽ ita dicet, dupliciter eſſe te iniuſtũ: & cũ alienũ appetas, q mortalis natus, cõditionẽ poſtules immortaliũ: & grauiter feras te, q utendũ acceperis, reddidiſſe.

OMNI BONI. ¶ FODICANTibus. urgẽtibus me confutat per ſermocinationẽ Epicurum: qui dicit medicinam eſſe perturbationis recordationem uoluptatum. ¶ Quæ. uidelicet beata uita.

¶ PRVDENTIA. cuius munus eſt cõmoda & aduerſa diſtinguere: bona & mala internoſcere. ¶ Virtutem ſeſe eſſe contentã. Cecinit Silius in .xiii. Ipſa quidem uirtus: ſibi met pulcherrima merces. In nouiſſima tuſculana diſputabit: an uirtus ſola ſufficiat ad beate uiuẽdũ. ¶ Ad bñ. Quidã autumãt uirtutẽ ſe ipſa eſſe cõtẽtã: ſolãq; ſufficere ad bene uiuẽdũ: ſed ad beate uiuẽdũ nõ eſſe ſatis idoneã: tãq̃ aliud ſit bene uiuere alıd beate uiuere ut bene uiuere ſit honeſte laudabiliter: recte quod etiã in formẽtis eſſe poteſt: beate autẽ uiuere ſit ĩ fęlicitate: & uoluptatibus affluentioribus degere: ad quod uirtus ſola nõ ſufficit. Sed apud ſtoicos bene uiuere: & beate uiuere nõ ſeiungũtur: ſed copulãtur:

BERO.

Bñ uiuere.

Beate uiuẽ

Prudentiæ uero quid reſpondebis dicenti uirtute ſe eſſe contentam, quomodo ad bene uiuendum, ſic & ad beate. quæ ſi extrinſecus religata pendeat: & nonoriatur ex ſe: & rurſus ad ſe reuertatur: & omnia ſua complexa nihil quærat aliunde: non intelligo cur aut uerbis tam uehementer ornanda, aut re tantopere expetenda uideatur. Ad hæc bona me ſi reuocas epicure: pareo: ſequor: utor te ipſo duce: obliuiſcor etiam malorum, ut iubes: eoq; facilius, quod ea ne in malis quidem ponenda cenſeo. ſed traducis cogitationes meas ad uoluptates. quas? corporis credo, aut quæ propter corpus, uel recordatione, uel ſpe cogitentur. nunquid eſt aliud? recte ne interpretor ſententiam tuam? ſolent enim iſti negare nos intelligere quid dicat Epicurus. hoc dicit: & hoc ille græculus me audiente Athenis ſenex Zeno, iſtorum acutiſſimus contendere, & magna uoce dicere ſolebat: eum eſſe beatum: qui præſentibus uoluptatibus frueretur: confideretq; ſe fruiturum aut in omni, aut in magna parte uitæ, dolore non interueniente: aut ſi interueniret, ſi ſummus foret, futurum breuem: ſi productior, plus habiturum iucundi, quam mali. hæc cogitantem fore beatum: præſertim, ſi & ante perceptis bonis contentus eſſet: nec deos extimeſceret. Habes formam Epicuri uitæ beatæ, uerbis Zenonis expreſſam: nihil ut poſſit negari. Quid ergo? huius ne uitæ propoſitio, & cogitatio, aut

ideoq; qui bene uiuit ex illorũ ſententia is beate uiuit: & ita uirtus ſe ipſa contenta eſt ad bene beateq; uiuẽdum. ¶ Quę ſi extrinſecus religata. Stoici dicunt philoſophiã ouo ſimilẽ eſſe aſſimilantes logicem potamini: ethicem albumini: phyſicẽ luteo: ſiue uitello interiori. Cõſimiliter uirtus orbi rotundo: orbiculatæq; figuræ comparatur: quæ nullarum egens compaginum ſe includit & continet: nec finem: aut initium ullis ſui partibus ſentit. In hãc ſententiã dixit Ora. in ſecũdo ſermonum. Fortis & in ſeipſo totus teres atq; rotũdus. Externi ne quid ualeat per leue morari. In quẽ mãcaruit ſemper fortuna. Conſimiliter Vir. Virum bonum ſapientemq; graphice deſcribens ait. Securus mundi inſtar habens teres atq; rotũdus, externæ ne quid labis per læuia ſidat. Itaq; uirtus non debet ueluti appendix eſſe: & conſequia extrinſecus religata: ſed a ſe ipſa progrediens in ſe ipſam reuerti inſtar orbis. Doctrinæ quoq; apud ueteres dictæ ſunt encycliæ quaſi orbiculares: quoniam connexione quadam uti corpus unum cõpoſitæ ſunt & coagmẽtatæ. ¶ Ad hæc bona: uirtutes intelligit: quæ ſunt bona homine digniſſima: non autem uoluptates Epicuri. ¶ Quas? ſuſpendendum eſt: & cum interrogatione pronunciandum. ¶ Solent iſti negare. Doctrina Epicuri modo uoluptaria dicitur: modo ſeuera & ſancta: quæ inter ſe pugnantia ſunt: cuius rei cauſa eſt: quia Epicurus ſecũ ipſe pugnat: ac diſſidet. Seneca libro .iiii. de beneficiis delicatã uocat & umbraticã turbã Epicureorũ: in conuiuio philoſophãtiũ: apud quos uirtus uoluptatum miniſtra eſt: illis paret, illis deſeruit, illas ſupra ſe habet. aliubi quoq; inquit Epicurum plurimum indulſiſſe: tanquam philoſophum uoluptatum. Econtrario in libro ad Gallionẽ de uita beata. Dicit Epicurum ſancta: & recta præcipere: & ſi propius acceſſeris triſtitia: cuius uoluptatẽ ait eſſe ſiccã ac ſobriam. Plæriq; omnes dicũt ſectam Epicuri flagitiorum magiſtram eſſe: & uoluptatum ducem: cum uoluptate ſummum bonum metiatur. Defenſores ſectatoreſq; Epicuri ita defendunt doctorem: ut dicãt nos non intelligere de qua uoluptate Epicurus loquatur: tanquam non in uoluptate guſtus & tactus corporis ſummum bonum collocet: ſed in uoluptate animi & in indolentia. Hanc autẽ ſententiam corroborant auctoritate uerbiſq; ipſius Epicuri ita ſcribentis: cum dicimus uoluptatem finem eſſe non luxurioſorũ uoluptates: eaſque quæ in guſtu ſunt poſitæ: ut quidam ignorantes: aut a noſtra ſententia diſſentientes: aut male accipientes arbitrantur: ſed non dolere corpore animoq; tranquillum eſſe: & perturbatione uacare dicimus: hæc quidem Epicurus uno in loco: ſed alibi uoluptatem illam: quæ eſt tactu: guſtatu, & ſenſibus percipitur: plane ac perſpicue eſſe dicit: beatæ uitæ effectricem. Vide non immerito, cum uaria tradat: uariæ male audit & bene audit: nunc Cicero uerba ipſa Epicuri interpretatur, ne poſſint Epicurei ire inficias: & negare hoc eſſe dogma doctoris ſui. ¶ Zeno. Fuit hic Epicureus. M. Tulli ſynchronos: hoc eſt æqueuus: & ut dici ſolet contẽporaneus. Alius fuit Zeno eleates, alius Zeno cithicus ſectæ ſtoicæ cõditor. De hoc Zenone epicureo meminit ĩ primo de finibus: ſeq; eum cum attico frequenter audiuiſſe teſtatur: Epicuri ſententias explicantem. ¶ Futurũ breuem. Ex diſciplina Epicuri hoc eſt. Dolor ſi ſummus: breuis: Si lõgus leuis. ¶ Si productior. Si longior ſit dolor: Columella flagellũ uocat productiſſimũ: quod lõgiſſimũ eſt in uitibus: proceriſſimũq;. ¶ Præceptis bonis. pguſtatis: & ante captis. ¶ Quid ergo? hinc Cicero incipit repręhendere dogma Epicuri formulãq; de uita beata.

Phia ſimilis ouo.

Doctrinæ encycliæ.

Verba epicuri.

Zenone quot.

¶ AD ſe. ad bona aĩ iſti Epicurei. ¶ Zeno Epicureus frueretur. tãq̃ fine nã fruimur his rebus q̃ p ſe appetũſ.

OMNI BONI

Thyeſtem leuare poterit:aut Aeetā, de quo paulo an te dixi:aut Thelamonē pulſum patria exulantē, atq; egētem. in quo hæc admiratio fiebat: Hicine eſt Thelamon ille:modo quem gloria ad cælum extulit:Quē ſpectabant:cuius ob os graii ora obuertebāt ſua. quod ſi cui, ut ait idem, ſimul animus cum re concidit: a grauibus illis antiquis philoſophis petenda medicina eſt, non ab his uoluptariis. quam enim iſti bonorum copiā dicunt? fac ſane ſummum bonū eſſe. non dolere. quā quā id non uocatur uoluptas. ſed non neceſſe eſt nūc omnia. id ne eſt? quo traducti luctū leuemus? ſit ſane ſummum malū dolere. in eo igitur qui non eſt, ſi malo careat. continuo ne fruitur ſummo bono? quid tergiuerſamur Epicure? nec fatemur eam nos dicere uoluptatem: q̄ tu idem, cum os perfricuiſti, ſoles dicere? ſunt hæc tua uerba, nec ne? in eo quidē libro, qui cōtinet oēm diſciplinā tuā (fungar enim iā interpretis munere: ne quis me putet fingere) dicis hæc. nec equidē habeo quod intelligā bonū illud detrahens eas uoluptates, quæ ſapore percipiuntur: detrahens eas etiā, quæ auditu, & cantibus: detrahens eas etiam quæ

BERO. Leuare.

THyEſtem leuare. Recreare, releuare, leuiorē facere ægritudinē in thyeſte. Virgilius. Inuiſum numē terras: cęlūq;, leuabat. alias leuare pria lōga ſignat expolire & leuor ꝑ politura & nitore ponit. Aut tælamonē pulſum. Hercules ī expugnatiōe troiæ īterfecto Laomedōte thelamonē coronauit ob ægregia uirtutis merita: cū primus ui troianos muros aſcendiſſet: atq; urbē introiſſet: eiq; tradidit heſionē filiam Laomedontis: ex qua natus eſt teucer. Fuit autē Thelamon ęaci filius Pelei frater: qui ex ægina inſula patris regno pulſus in exiliū: petiit ſalaminā: ubi ducta uxore nomine. Glauca cychrei ſalaminioꝝ regis filia: īperauit illi īſulæ. Peleus ob fratricidiū extorris in Theſaliam fugiens purgatus eſt ab acaſto rege: & ī participatū regni aſcitus. Hicinę eſt tęlamō: Verba ſunt opinor ex Ennii tragœdia: nam Nonius Marcellus citat Enniū in Thelamone. Cuius ob os. In laudē Thelamonis hoc dictū eſt a tragico poeta q̄ tāta fuerit Thelamōis uirtus & gloria ut græci ad illū os ſpectandum omnes ora cōuerterent. De alcibiade quoq; proditū eſt: quod ī illū uniuerſa ciuitas athēienſiū oculos: in illum ſuſpenſa ora conuerterat: alcibiadem quaſi de cęlo miſſum cōtuētes admirabātur, Quin etiā. Cicero noſter glorioſior īpendio gloriatur idē ſibi accidiſſe quod thelamoni: ut eſſet cunctis ex admiratione ſpectabilis: uſurpatq; hunc uerſum de ſemet ipſo: ſic enim ſcribit in æpiſtola ad Papiriū petum. In eo igitur inquis cōuiuio Cicero ille quem ſpectabant: cuius ob os graii ora obuertebāt ſua: ob os autē ſignificat ad os antiquos enim uſos eſſe ob præpoſitione pro ad: teſtis eſt Ennius qui ait. Acherontem obibo pro adibo. Itē omnes occiſi occenſiq; in nocte ſerena ideſt accenſi. Dicebatur quoq; obmoueo pro admoueo: obiacent pro adiacent: obiurare pro adiurare: & cōplura hoc genus. Animus re cōcidit. i. alacritas & uigor animi cecidit: eoruitq; cū iactura regni. Naturaliter eni accidit: ut q rē amittat: aīo quoq; concidat ac debilitetur: ſum ex opibus cōfidentia ꝑgignatur: & ex re animus fiat īpēſior & hic eſt uerior ſenſus: ac purior lectio: q̄ ſi legas aīus rē cōdidit: ꝑ cōſtituit. Quāq̄ id nō uocatur uoluptas. In natura reꝝ tria ſunt: unū cū in uoluptate ſumus: alteꝝ cū in dolore: tertiū cū nec in dolore: nec in uoluptate: uerbi gratia, ut in uoluptate ſint: qui epulentur, in dolore qui torqueātur, ſtertecti & inter medii ſint, nec lætantes nec dolentes. Ex quo liquet errаſſe Epicuꝝ, a quo dicitur: oēm qui ſine dolore ſit, eſſe in ſūma uoluptate. In eo igitur. qui nō eſt. Eum qui non ſit in dolore. nec in ſtatu dolēdi: nō ſtatim dicimus frui ſūma uoluptate, propterea q̄ talis non dolendi ſtatus, nō uocatur uoluptas. Et qui ſine dolore eſt, nō cōtinuo dicendus eſt eſſe in ſūmo bono, cū ſicut iam docuimus: aliud ſit nō dolere aliud in uoluptate eſſe. Plato in philebo. Teſtis eſt tertiū eſſe ſtatū neq; mœrentis, neq; gaudētis. Cōtinuo: ſtatim. Quid tergiuerſamur. Apoſtrophe eſt ad ipſum Epicuꝝ: ne tergiuerſetur: diſſimuletq; ſe loqui de uoluptate corporali: antiqui tergiuerſatorem dicebant bouinatorem, ut Lucilius: hic ſtrigoſus bouinatorq;: ore improbus duro. Cū os ꝑfricuiſti. ideſt cum pudorem ſequeſtraſti: & uerecundiam depoſuiſti. Quæritur διατι αισχυνόμενοι ἐρυθριῶσιν: cur erubeſcunt quos puduit: cauſa ruboris eſt, quoniam pudefactis ſanguis de corde in omnes corporis partes diffunditur: ita ut ſuperficiem occupet. Hoc docet Ariſtoteles in problematis: ſed cur id fiat non dicit: adhuc enim quæri poteſt: quam ob cauſam pudor ſanguinē diffundat. Eſt autem pudor: ideſt αισχύνη: ut philoſophi diffiniunt: φόβος δικαίου ψέγους: ideſt timor iuſtæ repręhenſionis. Igitur cum in pudibundo ſanguis diffundatur ex corde in faciem tanquā uelamētum: qui inuerecundi ſunt: & erubeſcere uideri nolunt: hi ſolent os & frontem perfricare ad ruborem illum digerendum: & ſanguinem ad interiora repellendum: hinc facta eſt locutio prouerbialis de inuerecundo: ut dicatur: perfricuit os: perfricuit faciem: perfricuit frontem: pro eo quod eſt pudorem omnem pœnitus abiecit expulitque. Plinius: perfricui faciem: nec tamen profeci, epigrammatiſta: & ſi perfricuit frontem poſuitq; pudorem. Munere: officio. Quæ ſapore percipiuntur: uoluptates guſtatus ſignificātur: qui ſenſus auctore Ariſtotele certiſſimus eſt in homine. Plinius extimat omnibus ſenſum guſtus eſſe: cur enim alios alia ſapores appetunt: multi ſunt abdomini nati: qui ſe ob hoc ſolum uiuere dicunt, ut edant & bibant: percipiantq; ex ſaporibus multi iugis uoluptates. Siquidem ſaporum genera tredecim reperiuntur: dulcis, ſuauis, pinguis, amarus, auſterus, acer, acutus, acerbus, acidus, ſalſus, tres alii ſapores uarietate mixturæ. Annotandum tria eſſe naturæ rerum elementa, ignē, aerem, aquam, ſine ſapore: ſine odore, ſine ſucco.

Thelamon
Peleus fratricida.
Ob os
Obibo ꝑ adibo.
Occenſi ꝑ accenſi.
Obiurare
Tergiuerſator.
Bouinator.
Pudor qd.
Perfricuit os ꝑfricuit frontem.
Genera ſaporum tredecim.

¶ EX formis. Viſum intelligit oculorum:ut inquit Plato:eſt in nobis ſenſus acerrimus: quo tamen ab aqui la ſuperamur. cuius acies acutior eſt. Detrahe homini oculos omnem cupiditatem detraxeris:uitiis enim noſtris in animum per oculos uia eſt:ut inquit Quintilianus in pariete palmato. Idem in ceco in limine:oculi tota noſtra luxuria:hi nos in omnia quotidię uitia præcipitant, mirantur, adamant, concupiſcunt. ¶ Quolibet e ſenſu:uoluptatem hanc eſſe ſentiunt omnes:quã ſenſus accipiens mouetur:& iucunditate quadã pfunditur. Maximas enim uoluptates eſſe circa corpus exiſtimant:ut inquit Plato in libro de ſũmo bono. ¶ Naturalis

BERO.

Per oculos uia uitiorũ.

ex formis percipiuntur oculis, ſuaues motiones i ſiue quæ aliæ uoluptates in toto homine gignuntur quolibet e ſenſu. nec uero ita dici poteſt mentis lætitiam ſolam eſſe in bonis i lætantem enim mentem ita noui ſpe eorum omnium, quæ ſupra dixi, fore ut naturali potius dolore careat. Atq; hæc quidem his uerbis, quiuis ut intelligat quam uoluptatem norit Epicurus. deinde paulo infra. Sæpe quæſiui (inquit) ex iis qui appellantur ſapientes, quid haberent, quod in bonis relinquerent: ſi illa detraxiſſent:niſi uellent uoces inanis fundere: nihil ab his potui cognoſcere: qui ſi uirtutes ebullire uolent, & ſapientias: nihil aliud dicent, niſi eam uiam, qua efficiantur hæ uoluptates: quas ſupra dixi. quæ ſequũtur in eadem ſententia ſunt i totuſq; liber, qui eſt de ſummo bono, refertus & ſententiis, & uerbis talibus eſt. Ad hanccine igitur uitam Thelamonẽ illum reuocabis: ut leues ægritudinem? & ſiquem tuorum afflictum mœrore uideris, huic acipenſerem potius, quã aliquem Socraticũ libellum dabis? αὐλῶν hortabere ut audiat uoces potius, quã Platonis? expones, quæ ſpectet florida, & uaria?

potiens:lego, natura his potiens: ut ſit ſenſus: naturam hominis potientem fruentemq; his bonis ſenſualibus non dolere. ¶ Quam uoluptatẽ:uidelicet guſtus & tactus:reliquorũq; corporalium ſenſuum. Mar. Tullius in ſecundo de finibus teſtificatur: inquit Epicurus ne intelligere quidem poſſe, ubi ſit aut quod ſit nullum bonum: præter illud: quod cibo & potione:& aurium delectatione, & obſcena uoluptate capiatur. ¶ Si illa detraxiſſent: uoluptates. ſ. corporales:ſenſualeſq;. ¶ Voces inanes fundere. Taxat Epicurus auſteros illos: ſeueroſq; philoſophos: qui uocibus iactantes honeſtum eſſe ſummum bonum:& uoluptatem criminantes tanquam ſummum malum: aliter deinde uiuunt ac loquantur, tales uerba funditant inania & caſſa: plenaq; gloriatiõis & cenodoxiæ:a qbus res ipſa diſſidet diſſentitq;. ¶ Virtutes ebullire. q p uoces bullantes. & uerba ſeſqpedalia, & ſnias tumẽtes grãdi boatu exporrecto labello loquuntur de uirtute:hi decenter dicuntur uirtutes ebullire: ſicut aqua in aheno calefacta ebulliens non ſe ipſa capit:ſed intumeſcit:quod hac tempeſtate fieri per ſæpe uideas a pluſculis eccleſiaſticis concionatoribus: qui in tẽplis pro ſuggeſtu in maxima populi corona uirtutes prædicant, uirtutum præcones ſunt, uirtutes ſonoro: boatu inſonant: adeo ut in ore eorum & labris:nihil aliud q̃ uirtus audiatur:quos ſi intriuſecus introſpicere liceret, haud dubiæ uideres uitiis enormibus refertiſſimos:ita fit ut homo iracundiſſimus præcipiat:non eſſe iraſcendum:ut uitioſiſſimus prædicet:uirtutes eſſe ſuſcipiendas:quas ipſe ore exornat:mente deculcat:lingua oſtentat. animo inceſtat:foris triſtis intus diſſolutus. ¶ Ad hãccine igitur uitam. Cõuerſio fit ad Epicurũ: in cuius uita uoluptaria nullam eſſe medelam demonſtrat:nullũq; fomentũ ad leuandas animi ægritudines qualibus Thelamõ pulſus ex patria afficiebatur. ¶ Acipenſerẽ. Ludit Epicurũ:tanq̃ ex eius doctrina potior ſit piſcis ad ſanãdam triſtitiam:q̃ libellus philoſophicus. Eſt autẽ acipenſer piſciũ nobiliſſimus habitus apud antiquos, unus omniũ ſquamis ad os uerſis contra aquã nando meat. De quo Plinius. Macrobius: ſammonicus ſerenus: Martialis: Oratius:cæteri: de quo & nos ſcripſimus in appendice tranquilli cõmentariorũ: explicantes corrigẽteſq; illud Lucillianum, acipenſere cũ decumano. ¶ αὐλῶν hortabere. ſenſus eſt ad mitigandum dolorem nõ tã adhibendum eſſe ſonum tibialẽ & cantũ:ut placet Epicuro, q̃ Platonicas conſolationes: αὐλῶν genitiuus eſt pluralis: & ſignificat tibiarũ:græco enim ſermone αὐλὴ dicitur tibia, ĩde uoces aulon. i. tibiarũ dictæ. monaulon appellant dictione græca unciã tantũ tibiam:qua quidam tibitinio nobiles utuntur monaulon inuenit Mercurius. Geminas tibias marſias, canere cũ tibia dardanus inſtituit, de monaulo Martialis. Sæpe duas pariter:ſępe monaulon habet. Plinius in decimoſexto tibialem calamum appellat auleticon: hoc eſt tibiis conficiendis idoneum.

Virtutes ebullire.

Acipenſer piſcis.

Monaulon

OMNI BONI

¶ SANITATem enim:a contrario. ¶ Propterea:a ſimili. ¶ Morbo:ptubatione. ¶ Melius notata. nã q lætitia afficitur:is in morbo eſſe nõ dicetur melius: ergo nos perturbationes appellamus: quã illi morbos. ¶ In poteſtate mẽtis:quod furorẽ ſignificat. ¶ Iracũdia. quæ cholera rubea. Alcmeonẽ filius amphiarai:qui quoniã mater eum adraſto prodiſſet:eam interfecit. Quicunq; ratione & delectu nihil facit:non peccat, qui furit: nullum habet delectũ:nec rõnem. poteſt ergo inſapientem ullã perturbationẽ cadere. Et omnes radices euellendas:peripatetici mediocritatem pbant:& academici non oĩno radices oẽs pturbationis tolli poſſe quæ pbabilior eſt, putãt ergo ſapientẽ furere, in quẽ nõ cadit peccatũ. Cadere opinor ſapientem eum non eſſe: qui ulla perturbatione moueatur:ſic probant:& primo ab ægritudine:quæ eſt opinio præſentis mali aliena a ratione A primo ad ultimum, quod græci cumulum appellant noſtra lingua:quia multa media aceruãtur, & ab argumento a ſimili:& a gente ad ſpeciem.

Alcmeõis paricidiũ.

BERO. Diſcriminalia. Diſcernicu lum. Periſceli des.

℄ F A Sciculum. olfactoriola intelligit de qbus i eſaia:in die illa auferet dominus diſcriminalia: piſcelidas: & murenulas,& olfactoriola,&inaures.Sunt aũt diſcriminalia ut in tranſcurſu uerba ſacri antiſtitis explice/mus:acus & inſtrumenta fęminea ad diſcrimen capitis concinandum:quibuſq; diſcernit̃ capillus quod diſcerniculum alio noĩe appellãt:piſcelides dicunt̃ ornaméta pedũ circa ęrura:ut docet porphirio enarrãs illud Oratianũ.Sæpe piſcelidẽ raptã ſibi flẽtis πἐρι græcæ circũ.τοσκελοσ crus qdã periſcelidas accipiunt pro fęminalibus.Inſcitiſſime expoſuit cõmetator inſtruméti ueteris periſcelidas pro ornamẽtis bracchioꝝ ſiue manuũ

faſciculum ad naris admouebis?incendes odores ? & ſertis redimiri iubebis,& roſa ? ſi uero aliquid etiam tum plane luctum omnem abſterſeris ? Hæc Epicuro confitenda ſunt : aut ea quæ modo expreſſa ad uerbum dixi , tollenda de libro . uel totus liber potius abiiciendus . eſt enim confertus uoluptatibus. quærendum igitur quemadmodum ægritudine priuemus eum : qui ita dicat : Pol mihi fortuna magis nunc defit quã genus . Nãq; regnũ ſuppetebat mihi: ut ſcias quanto e loco , Quãtis opib⁹ qbus de reb⁹ lapſa fortuna occidat.qd?huic calix mulſi impigendus eſt:ut plorar̃ deſinat?aut aliqd eiuſmodi?Ecce tibi ex altera parte ab eodẽ poeta : Ex opib⁹ ſũmis opis egẽs Hector tuæ.huic ſubuenire debem⁹ q̃rit enĩ auxiliũ.

Murenulæ.

ſicut murenulas pro lymbo & fimbria perperam interpretatur.Sunt enim murenulæ ornamenta colli flexuoſa inſtar murenarum : & catellæ ex auro quibus matronæ condecorãtur ſicut planiſſime docet diuus Hieronymus:in æpiſtola ad marcellam his uerbis . Aurũ colli ſui:quod murenulã uulgus uocat:quod.ſ.metallo in uirgulas lenteſcẽte q̃dam ordinis flexuoſi cathena cõtexitur abſq; parẽtibus uẽdidit.Inaures ut hoc quoq; uelut auctariũ adiiciamus ſunt aurium ornaméta:ſed ut iam domum repedemus. Scribit Tullius in uerrinis. C.Verrẽ ſolitũ ſibi apponere ad nares reticulũ tenuiſſimo lino: minutis maculis:plenũ roſæ.⁋ De libro quem cõpoſuit Epicurus de ſũmo bono .⁋ Pol mihi . Verſus Ennii poetæ: quo idẽ thelamõ in exiliũ pulſus:lamentatur: nihil ſibi exulanti prodeſſe generis nobilitatem:claritudinẽq; natalium: utpote qui nepos Iouis filius ęaci ex ęgina ſit :doletq; fortunam illam priſtinam deeſſe:cuius indulgentia fortunato ſibi regnum ſuppetebat:cunctaq; bona affatim affluebant. Ex regno autem in exilium trudi graue eſt.⁋ Calix.mu.ſp.exulanti homini & ex regno in calamitatem corruenti non potio ſuauis pro fomento:medicinaq; eſt porrigenda: ſed phicæ cõſolationes ſubiiciendæ ad ægritudinem leniendam.

Mulſum.

Mulſum eſt potio pręcioſa ex uino mellæq; cõfecta cuius mẽtio eſt apud ſcriptores omnes ſcribit Pli.in.xxii.mulſum ex uetere uino utiliſſimũ:fieri : qđ facillime cum melle cõcorporat̃ corpora auget:multi ſenectã longam mulſi nutricatu tolerauere celebri pollionis Romuli exẽplo:quẽ cẽteſimũ annũ excedentẽ cũ diuus Auguſtus hoſpes interrogaret:qua nã rõe maxime uigorẽ illũ animi corporiſq; cuſtodiſſet:ille reſpondit:intus mulſo foris oleo.Melitetes quoq; ex uino & melle cõficit̃:diſtãs a mulſo:fit enĩ ex muſto:& cõgio mellis & cyatho ſalis ſufferuefactis.Græci mulſum uocãt οινομελι &

Milites Melicratõ.

μελικρατον. Vlpianus iuriſconſultus titulo de uino & tritico legato.uini appellatiõe autumat mulſum nõ contineri:oinomeli contineri.Interpræ taturq; oinomeli uinũ eſſe dulciſſimũ:qđ ſi ꝓba eſt Vlpiani ſnĩa:mulſum nõ erit idem qđ oinomeli:

Promulſidaria.

promulſidaria dicunt̃ uaſa:quibus mulſum continetur: ſcribit põponius iuriſconſultus:legatis uaſis ſcutellas & promulſidaria contineri.M.T.æpiſtola quadam ad papirium petum ſic refert:habuiſſes non hoſpitem ſed contubernalem:at quẽ uirum ?non eum quem tu es ſolitus promulſide cõficere:ubi promulſis accipitur pro pulmentario ſiue potione ex mulſo condita: unde promulſidaria naſa deduci autumo:

Lac mulſũ Acetũ mulſum.

notãdum uſurpari mulſum pro adiectiuo:ut apud Plinium lac mulſum:acetum mulſum:aqua mulſa:quæ melle concinnata ſignificantur:apud Plautum ex amantis & blandientis affectu dicitur mea mulſa:græco ſermone:κυλιξ nominatur:unde deriuatus calix pro poculo. Impingendus dixit quaſi illidendus & nolẽti ingerẽdus:ĩpingi enĩ ſignificat uim quappiã:ut apud Hieronymũ . Impegi nouiſſime in Danielẽ & apud Vergiliũ.Exanimata ſequẽs impingeret agmina muris.⁋ Ab eodẽ poeta.ſ.Ennio .⁋ Ex opibus ſummis Verba Ennii poetę ex tragędia:qua inducit̃ andromacha uxor hectoris poſt necẽ mariti:poſt obitum priamis poſt excidiũ troię captiua,a græcis abducta ita lamentari ærũnas ſuas:ſicut apud Senecã in troadæ inducitur queribũda.Grãmatici allegãt Enniũ in andromacha:apud Homerum ultima iliados rhapſodia Hectorẽ defunctũ andromacha & hecuba penetrabili q̃rimonia lamẽtantes cõplorãt:ergo andromacha ex regis opibus deuoluta:& in ſeruitutẽ tranſducta hiſce uerbis apud poetã Ennium deflet ſuas ærũnas.⁋ Opis egens indiga auxilii:

Andromacha Ennii Opalia Opecõſiua Opitulus iuppiter.

Ops antiqui dicebãt quẽ nunc opulentũ:ut teſtimonio eſt contrarium inops.ops terra dicta apud antiquos:qđ hic oẽ opus.& ideo dr̃ ops mater.ꝙ terra mater opis deæ dies feſtus opalia dicta.quæ erãt poſt ſaturnalia.Itẽ opecõſiua dies dicta ab dea opecõſiua.cuius in regia ſacrariũ.priſci iouẽ coluerunt cognomẽto opitulum:qđ opem indigẽtibus ferret.Annotant grãmatici opẽ ſingulariter auxiliũ.opes pluraliter diuitias ſignificare:ſed & opem ueteres dixerunt pro opulentia.⁋ Hectori tuo ſcilicet marito.

OMNI BONI.

℄ ALIQVID etiam.apoſiopeſis.i.ſcortũ adduxeris.Quærendũ igitur:ſuperius oſtendit Epicuꝝ falſa remedia inueniſſe:proſeqt̃ Epicuꝝ ſcribẽdo & ſe excuſat illis q dicũt illũ ſtudioſe inuehi cõtra Epicuꝝ:ſeueritatis cauſa dicere eaq̃ dicat ibi nec de gl̃ia,nec de ſũma reꝝ agi:ſed certe illos multa cõtraria dicer̃:qui multa de uirtute optime dicũt:deĩde ſe oĩa uoluptatis cã effectuꝝ.Oĩs ergo ſnĩa eoꝝ leuis eſt:Po.mihi:uerba tragędi.⁋ Gen⁹.nobilitas.⁋ Fortũa.felicitas.qd huic:epicuꝝ irridet.⁋ Mulſi.mel ẽ aq̃ ĩmixtũ poculũ.⁋ Opis.o epicur̃.

BERO·

❡ Q VID petam præſidii. exanimata ac uecors ꝑſta agere infortunioꝝ andromacha: neſcit unde ꝓſidiū petat: a quo exilii ſuppetias imploret: Ennius fecit fabulā titulo & argumēto andromachā emulatus euripidē: cuius hic eſt uerſus: Andromachæ nomē q indidit recte ei indidit: quo uerſu inſinuat andromachā ſignificare uiraginē: & uiris depugnantē: q̄ſi andromachetē: fuit. n. uirili animo ſepra. & q̄dā ueluti uirago: qd & homeri teſtimonio ſatis liquet. ¶ Freta. cōfiſa. ¶ Vrbe orba ſum. ꝑſonomaſia eſt. ſiue annominatio: q̄ fit ſimilitudine aliqua uocū. & uicinitate quadā uerboꝝ: ut qs locus: aut locus: ut ex oratore arator: ut diligere oportet: quē uelis

Quid petā præſidii: aut exequar? quoue auxilio, aut fuga Freta ſim? Arce, & urbe orba ſum: quo accedā? quo applicē? Cui nec aræ patriæ domi ſtant: fractæ, & diſiectæ iacent. Fana flāma deflagrata: toſti alii ſtāt parietes Deformati atq; abiete criſpa. ſcis quæ ſequātur: & illud in primis. O pater, o patria, o Priami domus, Septū altiſono cardine templū. Vidi ego te, aſtāte ope barbarica, Tectis cælatis, laqueatis, Auro ebore inſtructā regifice. O poetā egregiū: q̄q̄ ab his cantoribus Euphorionis contēnitur: ſentit omnia repentina, & inopinata eſſe grauiora. exaggeratis igitur regis opibus, q̄ uidebantur ſempiternæ fore, qd adiungit? Hæc omnia uidi inflāmari: Priamo ui uitā euitari: Iouis arā ſanguine turpari. Præclarū carmen, eſt enim & rebus, & uerbis, & modis lugubre. eripiamus huic ægritudinem. quomodo: collocemus in culcitra plumea: pſaltriā adducamus: cedrum incendamus: demus ſcutellā dulcicule potionis: aliqd prouideamus & cibi. hæc tādem bona ſunt: qbus ægritudines grauiſſimæ detrahātur? tu enim pauloante ne intelligere te quidē alia bona dicebas. reuocari igitur oportere a mœrore ad cogitationem bonoꝝ, conueniret mihi cum Epicuro: ſi quid eſſet bonum cōueniret. dicet aliquis: quid? ergo

diligere: de qua Quinti. Cice. & cęteri. ¶ Quo accedā. Cōſimile eſt illud gracchanū quo me miſer cōferam? quo uertā. ¶ Fana. tēpla uel a fauno. uel qd' fando cōſecrant̄. ¶ Toſti. cremati. ¶ Abiete criſpa. Intelligit lacunaria ſiue laquearia ex abiegnis trabibus texta fuiſſe deformata flāmis & exuſta: materies. n. ut inqt Pli. in. xvi. abieti pulcherrima eſt in trabibus: ꝓcipua aūt dos eſt criſpantibus. & in torto quodā diſcurſu uenaꝝ ſpecioſis. pōdus ſuſtinere in edificiis ualida eſt. Abies etiā in trāſuerſum poſita: renititurq; pōderi: nec temere rumpit̄ priuſq̄ carie q̄ uiribus deficit. abies arboꝝ altiſſima rectiſſimaq; eſt: cuius pars inferior enodis eſt: & ſappinus uocatur: ſuperior nodoſa duriorq; eſt: fuſternā uocant: quādo ꝓcipit cato ꝓliū ex ſappino faciēdū: intelligi uult ex abiete enodi. q̄ pars a terra eſt: ab abiete abietarius deriuat̄. ¶ O patre. Priamū dicit qd' uerbū conuenit ꝑſonæ andromachæ. ¶ O patria. Hinc uı̄ Virg. Illud trāſtuliſſe. O patria: o diuum domus iliū. & Silius. O patria: o fidei domus īclyta. ¶ Ope bar. Opulētia ſiue opulentitate luxurioſa: nā & opulētias dr̄ pro opulentia. alludit aūt ad gręcoꝝ prouerbiū. qd' eſt πλησμονη τῶν βαρβάρων. i. fertilitas & opulētia barbaroꝝ. ¶ Tectis cęlatis. ſcultis. & cęlatura uariegatis. Dicit aūt dolēter ſe uidiſſe domū regiā adſtantē: auro cęlatura laq̄aribus ſuperbā & ſpectabilē. Homerus tradit: & repetit Pli. menelai regiā: auro argēto, electro, ebore, fulgere. ¶ Cantoribus euphorionis. Euphorion poeta fuit chalcidēſis: quē trāſtulit Gallus. q ob id ſic loquit̄ apud Vir. in buccolico ludicro. Ibo & chalcidico q̄ ſunt mihi cōdita uerſu. Carmina paſtoris ſiculi meditabor auena. Quin. in. x. qd euphorionē fruſtra trāſibimus quē niſi ꝓbaſſet Vir. nūq̄ certe cōditoꝝ chalcidico uerſu carminū feciſſet ī buccolicis mētionē. habebat aūt hic euphoriō quoſdā ita deditos ſibi amatores: ut eū ꝓferrēt ennio: & reliqs poetis: eiuſq; poemata ſtudioſe cātarēt: poſthabitis alioꝝ poematibus. Cātores hoc in loco ſignificari puto ſcenicos fabulaꝝ actores: ut apd oratiū. Si plauſoris eges aulea manētis & uſq; Seſſuri: donec cātor uos plaudite dicat. Chorus in fabula cōſtat ex uocibus pluriū cātoꝝ. ¶ Exaggeratis regis opibus. Pluribus uerbis apud enniū ſingillatī recēſebant̄ gaze & opes regis priami: & ita facta exaggeratiōe opulētiaꝝ regiaꝝ flebilr̄ lamētabat̄ andromacha: cūcta repente ac ꝑter expectationē fuiſſe direpta: īflāmata: & ad extremā internectionē redacta: ex quo fiebat dolor atrocior: cū īopinata mala ac repētina ſint grauiora durioraq; toleratu. ¶ Priamo ui ui. eui. ī pria tuſcu. hoc idē carmē recitatū eſt uno tm̄ īmutato uerbo: illic. n. uitā eripi ꝑ euitari legit̄. ut ītelligas idē eſſe uitā euitari: qd' uitā eripi. & eſt uetus uerbū: planeq; poeticū: euitare ꝑ uitā eripere. & uita ſpoliare. ſicut lętare dr̄: hoc eſt lęto mulctar̄. lętata corpa apud Oui. ꝑ interēpta. & morte mulctata. ¶ Eripiamus huic andromachæ: q̄ tā flebilr̄ tāq; dolēter infortunia pr̄iæ ſuæ deplorauit apud tragicū poetā. ¶ Pſaltriā. cātricē. muſicus. n. cātus & modulatio lenit ꝑturbationes. & leuat ægritudines. ¶ Cedrū incē. corrigo cedrū. In delitiis. n. urebat̄ cedrus īter odores. iuxta illud maronianū. Vrit odoratā nocturno ī lumīa cedrū. Silr̄ apud Homeꝝ. calipſo urit cedrū ſciſſilē odoris cauſa: ſic enī ait ī qnto odyſſeæ τῆλοσ ἐδ᾽ ὀδμὴ κέδρου τ᾽ εὐκεάτοιο θείου τ᾽ ἀνὰ νῆσον ὀδώδει δαιομένων. id eſt ꝓcul odor cedri & citri ardentiū ꝑ inſulā redolebat Pli. in. xiii. meminit ſentētiæ homericæ: thiā exponens ꝓ citro: caſtigātq; eoꝝ errorē: q cedri citriq; uocabulo odoramēta accipiunt: oxycedros uocat̄: q̄ acutū & ſpinoſum habet foliū: altera cedrus odore ꝓſtat. maiorē cedrū. uocāt cedrelatē: materiæ cedri ęternitas: eſt ideoq; ſimulachra deoꝝ ex ea antiqui factitauerunt. Cedrinus fuit romæ in delubro apollo ſoſianus.

Abies ī edificiis ualida

Sappinus.

Fuſterna.

Abietarius.

Euphorion

Cantores ſcenici qui.

Cedrus urebatur in delitiis.

oxycedros.

❡ EX Equar: obibo. ¶ Accedam. pedibus applicare naui. ¶ Fana. tēpla. ¶ Criſpa. ꝓpter ignem. Euphorionis. muſici. ¶ Vitari: eripi. ¶ Pedibus ſentētiis: Modis: ſeptē erant modi: quos ſeruabāt poetæ: cū aliquid ſcribebāt. ¶ Conueniret. concordaret. ¶ Bonum. nam epicurus dicit uoluptatem ſummum bonum.

OMNI. BONI.

tu Epicuꝶ exiſtimas iſta uoluiſſe? aut libidinoſas eius fuiſſe ſententias? ego uero minime. uideo enim ab eo dici multa ſeuere, multa præclare. itaq;, ut ſæpe dixi, de acumine eius agitur, non de moribus. ꝗuis ſpernat uoluptates eas, quas modo laudauit: ego tamē memi nero, quod uideatur ei ſummū bonum: nō enim uerbo ſolum poſuit uoluptatē: ſed explanauit quid diceret. ſaporem inquit, & corporū complexū, & ludos, atq; cantus, & formas eas quibus oculi iucunde moueantur. num fingo? nū mentior? cupio refelli. quid enim laboro? niſi ut ueritas in omni quæſtione explicetur? At idem ait nō creſcere uoluptaté, dolore detracto: ſummamq; uoluptatē nihil dolere. Paucis uerbis tria magna peccata. unū, quod ſecū ipſe pugnat: modo enim ne ſuſpicari quidem ſe quicꝗ bonū: niſi ſenſus quaſi titillarentur uoluptate. nūc autem, ſummá uoluptatem eſſe dolore carere. poteſt ne magis ſecum pugnare? alterū eſt peccatum: quod cū in natura tria ſint: unū gaudere: alterū dolere: tertiū nec gaudere, nec dolere. hic putat primū, & tertiū idem eſſe: nec diſtinguit a nō dolendo, uoluptatem. Tertium peccatū cōmune cū quibuſdā: quod cū uirtus maxime expetatur: eiuſq; adipiſcendæ cauſa philoſophia ꝗſita ſit: ille a uirtute ſummum bonum ſeparauit. At laudat, & ſæpe, uirtutem. Et quidem. C. Gracchus cum largitiones maximas feciſſet: & effudiſſet ærarium: uerbis tamen defendebat ærarium. quid uerba audiam? cum facta uideam?

BERO. ℂ TV enim ad epicuꝶ hæc dicunṫ. Libidinoſas ſentētias. ſnīæ pħi libidinoſæ dicunṫ qbus uoluptate guſtus & cōplexus ſummū bonū metiṫ qđ interdū facit epicurus interdū uirtuté extollit: & ſine uirtute beate uiui nō poſſe ꝓfiteṫ. Nō uerbo ſolū uoluptaté. Epicurei ꝓpugnatoreſq; epicuri dicunt nō intelligere nos de qua uoluptate loquaṫ epicurus: in qua ſummū bonū ponit: nunc Cic. ne tergiuerſari poſſint: refert uerba Epicuri planiloqua atq; perſpicua: q̄ planiſſime demōſtrant: hoīem loq̄ de uoluptate corporea & ſenſuali: ſicut aūt paulo ante demoſtratū eſt. ⸿ Cupio refelli: redargui. refutari. cōuinci: nā refellere. ut ſupra docuimus: eſt redarguere falſitaté: refellit q negat. ⸿ Nō creſcere uoluptaté. Sicut ſtoici dicūt uirtuti nō eſſe locū incrementi. ita dicebat epicurus uoluptatem creſcere nō poſſe: ubi detractus eſſet dolor. Contra Plato ait: uoluptaté maiorem expetibilioréq; fieri addita alia uoluptate. Et ex hoc colligit uoluptatem ſummū bonū eſſe non poſſe: cum id ſummū ſit bonū. cui nihil addi poſſit. Hoc idem tradit Ariſtoteles in. x. ethicorum. ⸿ Tria magna peccata. Cōſimiliter in libris de finibus bonoꝶ diſputans cum torquato epicureo multa rep̄hendit ex dogmate doctrinaq; epicuri. qué architectū beatæ uitæ nominitát. ⸿ Niſi ſenſus quaſi titillarenṫ. Pugnat ſecū epicurus ſibiq; contraria dicit: quo nihil turpius. modo ait ſummū bonū eſſe in uoluptate: quę percipiṫ ex guſtu, tactu, auditu, uiſu, olfatu, q ſenſus quinq; ſunt notiſſimi: & uoluptates eorū cognitiſſimæ modo dicit ſummū bonū eſſe indolentiā: pugnant haud dubie hæc inter ſe. cum aliud ſit frui uoluptatibus ſenſualibus, aliud nō dolere. titillari aūt dicūtur ſenſus quādo moueṅṫ. geſtiunt. pruriunt uoluptatis dulcedine. Trāſlatū uerbum a titillatu alarum: ubi dulcedo ſcabendi: ſcri. Pli. in. xi. in eadé præcipua hilaritatis ſedes: qđ titillatu maxime intelligitur alarum. Ex hac trāſlatione dixit Ora. in ſermonibus. Præterea ne uos titillet gloria iureiurando obſtringam. M. T. in primo de finibus in hanc ſentētiam. Nā ſi ea ſola uoluptas eſſet: ꝗ quaſi titillaret ſenſus: ut ita dicā: & ad eos cū ſuauitate afflueret. ⸿ Primū & tertium putat. tanꝗ nihil interſit inter gaudere & nō dolere: ꝗ uel ſenſus cōmunis oſtendit eſſe diſſimilia. Cum ꝓprie is gaudere dicaṫ: q eſt in uoluptatibus: ut edēdi & coeūdi. nō dolere uero is dicaṫ: q anxietate nō afficitur citra uoluptatis ſuauitaté. Sunt. n. ꝗdā immediata. ut leuitas. grauitas ꝗdā mediata: ut calidū frigidū: inter q̄ eſt tepidū. Sic aliqs beatus eſt: aliqs miſer: aliqs nec beatus nec miſer: ſic aliqs gaudet: aliqs dolet. aliqs nec gaudet nec dolet. & ita eſt qddā mediū inter uoluptaté & doloré. qđ non placet epicuro. ⸿ A uir. ſep. Quādo Epicurus ponit ſummū bonū in uoluptate ſapoꝶ: & tactus haud dubie ſeiungit ſummū bonū a uirtute: ſine q̄ nulli ueri pħi ſūmū bonū metiunṫ. Nihil aūt tā cōtrariū uirtuti eſt q̄ uoluptas: ex quo uerſus ille ſilii ſcitu dignus. hinc uirtus illinc uirtuti inimica uoluptas. ⸿ Laudat ſępe uir. Rep̄hédiṫ epicurus: qđ ſecū pugnat: nec ſeruat cōſtātiā: q̄ in oī uita cuſtodiēda eſt. Clamat. n. interdū nō poſſe iucūde uiui niſi ſapiēter uirtuté a uoluptate diuelli nō poſſe. Raro fortuita interuenire ſapiēti. Dicunṫ hęc qdem p̄clare: ſed incōſtanter nutat: natatq; nec ꝓpoſiti pertinax eſt: cū ad uoluptates ſubinde relabaṫ: ita more uolatici gubernatoris clauū in horas mutat: uertunis: ut inqt ille iniqs natus. ⸿ Cū grac. lar. ma. fe. Tyberius & Caius gracchi fratres: genere: eloquētia facile principes: leges agrarias: frumētariaſq; tulerūt de agris uiritim diuidēdis: ac frumēto: q̄ cū eſſent maxime populares: populū ſibi cōciliarūt. Tiberius auctore Scipione naſica in capitolio a primatibus occiſus eſt. ictus fragmentis ſubſellioꝶ: inſepultus: & in tyberim ꝓiectus: mox Caius gracchus eloquētior ꝗ frater pernitioſas aliquot leges tulit. inter quas frumētariā. ut ſemiſſe & triēte frumentū plebi dareṫ. Alterā legē agrariā: quā tyberius frater ꝓmulgauerat: item recenté attali pergamenoꝶ regis hereditaté diuidi iuſſit po. ro. itaq; cū ſeditioſo tribunatu diſſipaſſet publicū patrimoniū: tandem a lucio opinio conſule oppreſſus eſt in auentino: quē armata multitudine occupauerat: & illud ſacroſanctum caput. tri. plebis percuſſori ſeptumulio auro repenſum eſt: qui id exciſum ad lucium opimium detulit. Annotauerunt ſcriptores ſeptumuleium plumbo in os Caii gracchi addito. ut ponderoſius eſſet. parricidio ſuo rempu. circūſcripſiſſe.

OMNI BONI. ℂ MORIBVS. quibus optimis fuit præditus. ⸿ Titillarentur: agitarentur. ⸿ Vitium: peccatum.

Refellere quid.

Pugnat ſecum epicurus.

Duo gracchi fratres.

Mors gracchi.

Piſo ille frugi ſemper contra legem frumentariam di/
xerat . is lege lata, conſularis ad frumentum accipien/
dum uenerat. animaduertit Gracchus in concione Pi/
ſonem ſtantem . quærit audiente Populo Romano , q
ſibi conſtet? cum ea lege frumentum petat, q̃ diſſuaſe/
rat. nolim inquit mea bona Gracche tibi uiritim diui/
dere liceat. ſed ſi facias, partem petam . parum ne de/
clarauit uir grauis , & ſapiens, lege Sẽpronia patrimo/
nium publicum diſſipari? lege orationes Gracchi : pa/
tronum ærarii eſſe dices. negat Epicurus iucunde poſ
ſe uiui, niſi cum uirtute uiuatur: negat ullam in ſapien
tem uim eſſe fortunæ: tenuem uictum antefert copio/
ſo: negat ullum eſſe tempus: quo ſapiens nõ beatus ſit.
omnia philoſopho digna: ſed cum uoluptate pugnan
tia . non iſtam dicit uoluptatem . dicat quamlibet. nem
pe eam dicit: in qua uirtutis nulla pars inſit. Age, ſi uo/
luptatem non intelligimus: ne dolorem quidem? nego
igitur eius eſſe , qui dolore ſummũ malum metiatur,
mentionem facere uirtutis . & conqueruntur quidam
epicurei uiri optimi (nam nullum genus eſt minus ma/
litioſum) me ſtudioſe dicere contra epicurum. ita cre
do , de honore , aut de dignitate contendimus. Mihi
ſummum in animo bonum uidetur : illi autem in
corpore : mihi in uirtute : illi in uoluptate . & illi
pugnant : & quidem uicinorum fidem implorant
multi autem ſunt , qui ſtatim conuolent . ego ſum
is , qui dicam me non laborare : actum habitu/
rum . quod egerint . Quid enim ? de bello pu/
nico agitur ? de quo ipſo, cum aliud Mar. Catoni,

¶ PISO ille frugi. De hoc piſone: qui ob uirtutem modeſtiãq; cognominatus eſt frugi: mentio ſuperius fa BERO·
cta eſt. ¶ Legẽ frumentariã. quã tulerat gracchus de frumento plebi dando. De teſſeris frumentariis apud ſue/
toniũ. in ſecundo cõmentario fuſius enodatiuſq; perſcriptũ eſt. ¶ Quid ſibi conſtet. gracchus palã repræhẽdit
piſonẽ tanq̃ parum ſibi conſtantẽ: quod uenerit in concionẽ petiturus frumẽtum: quod uiritim diuidebat ſm
legẽ ipſius gracchi: quã piſo improbauerat. diſſuaſeratq;. ¶ Lege ſempronia. Legem gracchanã intelligit : q̃m Lex ſẽpro
gracchi ſempronii dicebantur. Apud hiſtoricos leges ſemproniæ claræ ſunt: quas hic ſempronius gracchus tu/ nia.
lerat: ne de capite ciuiũ romanorũ iniuſſu po/
puli iudicaretur : hinc illa Ciceronis exclama/
tio in uerrinis : O lex portia : legeſq; ſem/
proniæ . De hac ſempronia lege frumentaria
meminit. Mar. Tul. in ſecundo officiorum his
uerbis Caii gracchi frumentaria magna largi/
tio fuit . exhauriebat igitur ærarium. ¶ Patri/
monium publicum : ærarium intelligit & pu/
blica uectigalia. ¶ Negat epicurus. Sicut grac/
chus in orationibus uidetur patronus ærarii :
cum re ipſa eſſet diſſipator : ſic epicurus: inter/
dum uirtutem laudat : ut Mar. Curium putes
loqui. cum in uoluptate: quæ uirtuti contraria
eſt : ſummum bonum metiatur. ¶ Vim fortu/
næ. Sene. ad ſerenum epicurus: quem uos pa/
tronum inertię ueſtræ aſſumitis: ait raro ſapiẽ/
ti interuenit fortuna. ¶ Tenuem uictum ante/
fert. Diocles auctor eſt: epicurum uiliſſimis ci/
bis uitam egiſſe: ipſe quoq; in ępiſtolis : aqua
tantum & cibario pane ſe contentum eſſe te/
ſtatur. Verba epicuri ſunt ex ępiſtola. Mitte mi
hi caſei paululum. ut cũ epulari præcioſius uo/
luero poſſim. Scribit Sene. epicurum qui ma/
giſter uoluptatis dicitur: certos habuiſſe dies:
quibus maligne famẽ extingueret: ut ita uide/
ret: an aliquid deeſſet ex plena & conſumata
uoluptate: & quantum deeſſet. Eſt enim ſum/
ma uoluptas: poſſe capere ex ordeaceo pane
uoluptatem . Ad id ſe reduxiſſe: quod eripere
nulla fortunę iniquitas poſſit. ¶ Quo ſapiens
beatus nõ ſit . ait Epicurus ſapientem ſi in pha
laridis tauro peruratur: exclamaturum : dulce
eſt : & ad me nihil pertinet : & ſiue crucietur:
exclamificeturq; futurum nihilominus fœli/
cem : acquirendi patrimonii curam non habi
turum fortunæ reluctaturum. ad rem publicam non acceſſurũ. ¶ Non iſtam dicit. hypophora . ¶ Dicat quãli/
bet. Antipophora. ¶ Non intelligamus. ita dicunt epicurei nos nõ intelligere de qua uoluptate dicit epicurus.
¶ Qui dolore ſummũ malũ: Epicurus in uoluptate ponit: qđ ſummũ bonũ eſſe uult. In dolore: qđ ſummũ ma
lũ. quod qui ſentit uirtuti locũ nullũ relinquit. In qua ſummũ bonũ collocant ſtoici: qui dolorẽ dicunt eſſe adia
phorũ. i. indifferentẽ. ¶ Ita credo de honore. q. d. non cõtendere de honore cũ epicureis ꝓ quo adipiſcẽdo ſtu/
dioſe & ardẽter inſurgimus cõtra cõpetitores & aduerſarios. ¶ Illi. ſ. epicuro: apud quẽ ſummũ bonũ conſit ex Sũmũ bo/
duobus: ut corpus ſine dolore ſit. animus ſine pturbatione. ¶ Qui ſtatim cõuolent. Illuc libẽter hoĩes cõuolãt. nũ ex duo/
atq; cõcurrũt ubi audiunt laudari uoluptatẽ. quærẽtes libidinibus ſuis patrociniũ & uelamentũ aliquod. ¶ Me bus.
nõ laborare. Oſtendit ſe nolle cõtendere cũ epicureis: quẽadmodũ ſi de imperio. & de bello punico diſcepta/
retur: pro talibus. n. rebus animo ſe alacriterq;: ſentẽtia dicẽda defendẽdaq; eſt. Dixit M. T. aliubi. maledicta: cõ
tumeliæ: cõtentiones: cõcertationeſq; in dicẽdo pertinaces. indignę philoſophia mihi uideri ſolent. ¶ Actum
habiturũ. Quando cõtendere nolumus: dicere ſolemus: habituros nos ratũ & actum: quicqd egerint aduerſa/
rii. in hanc ſententiã ait portius Cato apud Liuiũ. Vos quod faxitis deos omnes fortunare uelim. Prouerbiũ eſt Actũ agã.
apud antiquos. actum agã. actũ agis pro eo quod eſt nihil agã. nihil agis. quod. n. in iure ſemel iudicatũ fuerit: Actũ aiunt
reſcindi & iterum agi non poteſt. Hinc illud terentianum in phormione. actum aiunt: ne agas. ne agas.
¶ ET quod. G. Gracchus: a ſimili probat epicurũ alia dicere: & alia ſentire. ¶ Qui quomodo. Semproni. Nã OMNI
Sempronius gracchus appellatus eſt. ¶ Voluptate: uoluptas iucundus eſt motus in ſenſu. ¶ Corpore uita. ¶ La BONI
borare: curare. ¶ Actum pro acto: quia academicus eſt: nihil affirmat.

BERO, ¶ ALIVD lentulo uideretur. Cato in omni ſenatu clamabat: delendam eſſe carthaginem bellūq; carthagi
nenſibus indicendū. Scipio naſica reclamabat contradicebatq; catoni: cū nollet dirui carthaginē. timēs ne de/
leta carthagine: ſecuritas & ueternū Romanos inuaderet: torporeq; ſomnolenti macreſcerent: Sententiæ Sci
pionis ſubſcribebat Lucius lentulus. & cum Cato acclamaret e republica mihi uidetur carthaginē deleri: illi
reclamabant: e republica nobis uidetur carthaginē non deleri: tamen q̄uis in ſententia dicenda ſenatores di/
ſtentierent: nulla tamen inter eos concertatio ęmulatioq; reſidebat: ut. n. ait. M. Tul. in oratione de prouintiis
conſularibus. Ita diſſenſi ab illo. ut in diſiun/
ctione ſententiæ coniuncti tamē amicitia ma/
neremus. ¶ Hi epicurei. ¶ Cum iſtis alias. cum
epicureis. alias ſe diſputaturum dicit. ¶ Verum
ſit. iuſtum. æquum & par. Ora. metiri ſe quēq;
ſuo modulo ac pede uerum eſt. Mar. Tullius
in oratione pro murena. negat uerum eſſe al/
lici beniuolentiam cibo. ¶ Expediat. utile ſit.
¶ Plauſibilia. fauorabilia iucunda: popularia:
quæ plauſu populi excipiātur: ſic Oratio plau
ſibilis dicta quæ placet & plauſum populi me
retur: Senſus eſt epicureos: qui omnia refe/
runt ad uitilitatem ſuam & uoluptatem: debe
re ſolos: iſta ſecum muſſitare: nec iactatio//
nem oſtentare: quoniam talia non proban/
tur nec plauſu: fauoreq; populari excipiuntur.
In ſinu gaudeāt. ¶ In ſinu gaudeant: Secum & cum ſuis leten
tur: nec genium gaudium indulgent: Pro//
uerbialis eſt locutio: quam & poetæ uſur//
pant. Tibullus. Qui ſapit in tacito gaudeat il/
le ſinu: Propertius. In tacito cohibe gaudia
cluſa ſinu. ¶ Si nec opinato euenerit. Cyre/
naici philoſophi: ut ſupradictum eſt: ægritu/
dinem effici cenſent ex inſperato: nec opina/
to malo: tanq̄ omnia repentina grauiora ſint.
¶ Repens. repentinus: ſubitariuſq;. Silius:
clamor ſæpe repens. ¶ Magis conturbat. uir
fortis ex improuiſo oppreſſus ab aduerſario
conturbatur: exercitus hoſtilis prēter ſpem ſu
perueniens ſolet eſſe terribilis: & cuncta con/
turbat: adeo ut hoc caſu oppreſſis nec uirtus
poſſit. nec multitudo prodeſſe. Vegetius ſub/
Subſeſſæ. ſeſſas appellat inſidias: quibus in itinere exer/
citus imparatus: ac nihil tale ſuſpicans opprimi ſolet. Subſidere enim ſignificat deliteſcere. unde ſubſeſſores
Subſeſſores. dicti: qui deliteſcentes inſidiantur. Et inſidiis circūuentos interimunt: contra ſubſeſſos uocamus hoſtium dolo
circunuentos. A Vale. ſubſeſſor alieni matrimonii dictus. qui pudicitiæ alienæ coniugis inſidiatur. ¶ Subita
tempeſtas. huic ſententiæ. conſimilis eſt illa oratiana ſententia. improuiſa ſimul ſpecies terret utrūq;. ¶ Dies tē
Diecula. poris longinquitas. Sic Tibullus. Longa dies homini docuit parere leones. Inde diecula dicitur tempuſculū:
& aliquantula mora. ¶ In pleriſq; tollatur. iuxta illam ſententiam: quę ait. nullum eſſe tantum dolorem: quem
non longinquitas temporis minuat. ac molliat: & a Sene. decenter: ac uere dictum eſt. Dolorē dies conſumit:
licet contumaciſſimum: & quotidie inſurgentem. Carthaginenſes ſeruierunt. auctor eſt Liui. captiuos cartha/
ginenſium pluſculos a romanis redditos fuiſſe ſuis ciuibus: & olim carthaginenſes egerunt de permutandis
Ex regno i ſeruitutem cadere. captiuis: uſi attilio regulo deprecatore: qui contrarium ſuaſit. Miſerum eſt autem diſcere ſeruire: ubi didiceris
dominari: ſed hæc eſt fortunæ conditio: quæ ſumma imis miſcens. facit ut reges ex regno in ſeruitutem dela/
bantur: ſic hecuba. ſic creſus. ſic ſiſigambis olim ſeruitutem ſeruierunt.

aliud L. Lentulo uideretur: nulla inter eos concertatio
unq̄ fuit. hi nimis iracunde agunt: pſertim cum ab his
nō ſane animoſe defendatur ſentētia: pro qua nō in ſe/
natu, nō in concione, non apud exercitū, neq; apud cē
ſores dicere audeant. Sed cū iſtis alias: & eo quidē ani
mo, nullū ut certamen inſtituā: uerum dicentibus faci/
le cædā: tantū admonebo: ſi maxime uerū ſit, ad cor/
pus omnia referre ſapiētem: ſiue, ut honeſtius dicam,
nihil facere, niſi quod expediat: ſiue omnia referre ad
utilitatē ſuam: quoniā hæc plauſibilia nō ſunt: ut in ſi/
nu gaudeant: glorioſe loqui deſinant. Cyrenaicorum
reſtat ſententia: qui tū ægritudinem cēſent exiſtere, ſi
nec opinato quid euenerit. eſt id quidē magnum, ut ſu
pra dixi: etiam Chryſippo ita uideri ſcio: quod proui/
ſum ante non ſit, id fieri uehementius: ſed non ſunt in
hoc omnia q̄q̄ hoſtium repens aduentus magis aliquā
to conturbat, quā expectatus: & maris ſubita tempe/
ſtas, q̄ ante prouiſa terret nauigantes uehementius: &
eiuſmodi ſunt pleraq;. ſed cum diligenter nec opinato
rū naturā conſideres: nihil aliud reperias, niſi omnia ſu
bita uideri maiora: & quidē ob duas cauſas: primum,
quod quanta ſint q̄ accidunt, conſiderandi ſpaciū non
datur. deinde cū uidetur præcaueri potuiſſe, ſi proui/
ſum eſſet: quaſi culpa contractū malum ægritudinem
acriorem facit. quod ita eſſe dies declarat: quæ proce
dens ita mitigat: ut iiſdem malis manentibus, non mo/
do leniatur ægritudo: ſed in pleriſq; tollatur. Car/
thaginenſes multi Romæ ſeruierunt. Macedones

OMNI BONI. ¶ EXPEdiat. utile ſit. nā dicit: ſapientē omnia uoluptatis cauſa efficere. qui oīa uoluptatis cauſa faciunt &
ideo omnia ad corpus refert. ¶ Plauſibilia. i. non ſunt digna q̄bus plaudatur: ſed eiiciantur. ¶ Cyrenaicorum: po/
Ariſtippus qui. ſtea quā confutauit opinionē Epicureorum: confutat opinionē cyrenaicorum: cuius ſectæ Ariſtippus cyreneus au/
ctor fuit. Cyrenaici ægritudinē ex inopinato & impræmeditato malo naſci: quod non ita eſt. Sed malū maius
uidetur: petenda eſt ergo medicina ab his: qui dicunt in opinione ſolū ægritudinē conſiſtere: nā nihil dolēdum
quod culpa noſtra nō accidat: nec mala corporis uel fortunæ mala ſunt: ꝑterea tēpus ęgritudinē leuat: quod ſi
re eſſet nō opinione: ſemper eadē eſſet: q̄ re ergo ſapiēti efficit: id tēporis diuturnitas ſtultis & uulgaribus effi/
cit. ¶ Acriorem: uehementiorem. ¶ Dies. temporis diuturnitas. ¶ Tollatur: ab exemplo probat.

BER O Perſes in triumpho.

REGE capto Perſe. Paulus Aemylius perſem macedonum regem captiuum duxit in triumphum & cũ perſe. duos filios. filiamq; unicam ſubſequebantur familiares: & amici plures regis. ipſum regem intuentes & flebiliter lachrymantes: adeo ut pleriq; ex romanis lachrymare ob miſericordiam cõpellerentur: Triumphus fuit ſpecioſiſſimus: opulentiſſimuſq;. ut docet Plutar. Ab hoc tempore po. roma. tributum pendere deſiit: ut Mar. Tul. Pliniuſq; notificant: tunc cognitum eſt: quid polleat fortuna uerſatilis. quæ filium perſei legitimum artem ferariam dicere compulit ob quærendum uictum: cuius rei teſtis eſt Amianus Marcellinus. Quoſdã

rege capto Perſe. uidi etiam in peloponneſo, cum eſſem adoleſcens: quoſdam corinthios. Hi poterunt omnes eadem illa, de Andromacha deplorare. Hæc omnia uidi. ſed & iam decãtauerant. fortaſſe. eo enim erant uultu, oratione, omni reliquo motu, & ſtatu: ut eos argiuos, aut ſicyonios diceres: magiſq; me mouerant corinthi ſubito aſpectæ parietum ruinæ, quam ipſos corinthios: quorum animis diuturna cogitatio callum uetuſtatis obduxerat. Legimus librum Clytomachi, quem ille euerſa Carthagine miſit conſolandi cauſa ad captiuos ciues ſuos. In eo eſt diſputatio ſcripta Carneadis: quam ſe ait in commentarium retuliſſe. cum ita poſitum eſſet: uideri fore in ægritudine ſapientem patria capta: quæ Carneades contradixerit ſcripta ſunt. tanta igitur calamitatis præſentis adhibetur a philoſopho medicina: quanta inueterata, ne deſideratur quidem. nec ſi aliquot annis poſt idem ille liber captiuis miſſus eſſet: uulneribus mederetur;

corinthios. ſ. ſeruitutem ſeruientes. Hæc omnia uidi. Verba ſunt ex andromacha tragœdia. quibus ſuperius illa ærumnas ſuas flebiliter ſic deplorabat. Hæc omnia uidi inflãmari, & q̃ ſubſequunt. Argiuos: aut ſicyonios diceres. Corinthii ex libertate in ſeruitutem lapſi ſeruiebant argiuis: ſicyoniiq; eo cultu & habitu: atq; oratione: ut argiui: ſicyoniiq; uiderentur: & ita in alienam non ſolum poteſtatem: ſed etiam ueſtem: linguamq; tranſierãt: Hæc ſunt opera fortunæ ludentis: hæc ſunt ludibria rhannuſiæ: hæc ſunt documenta mortalium ut memores ſint rerum humanarum: quæ flexæ inſtabiles caducæ ſunt. & temporis momento mutabiles. Sicyonio. Peloponneſi populos eſſe quis ignorat? a quibus oliua ſicyonia bacca dicitur a poeta. Vnde ſicyonii calcei parum uiriles. Regnum ſicyonum uetuſtiſſimum fuiſſe teſtis eſt Euſebius. Sicyonem fuiſſe officinarum omnium metallorum patriam: auctor eſt Pli. Corinthi ruinæ. Seruius Sulpitius in æpiſtola ad Ciceronem conſolatoria dicit: ſe uidiſſe cadauera oppidorum proſtrata & diruta ante oculos, iacentia, uidelicet, æginæ, megaræ, pirei, & corinthi. Tradunt hiſtorici. Corinthũ quod olim. græciæ lumen fuit. & ciuitas opulẽtiſſima: extinctam fuiſſe ac dirutã ob legatos: cum mumius conſul Romanus exercitum corinthiorum ſub ipſis iſthmi faucibus concidiſſet: tunc enim ab incolis deſerta ciuitas: direpta primum: deinde tuba præcinente deleta eſt. tunc Corinthii in mancipatum ſeruitutemq; demerſi ſunt. ait Mar. Tul. ſe magis ad miſericordiã eſſe permotum aſpectis Corinthi ruinis: quam commoti ſint ipſi Corinthii: cuius rei cauſa eſt: quod animi illorum iam occalluerant: obdurauerantq; ad tolerantiam calamitatum: & ſic oſtendit longa die non ſolum leniri: ſed tolli quoq; ægritudinem. Clitomachi. Clitomachus philoſophus carthaginẽſis athenas uenit annos natus quadraginta: audiuitq; carneadem: cuius & ſucceſſor fuit: tris ſectas ſectatus. academicorum. peripateticorũ. ſtoicorum. uolumina condidit ſupra quadraginta. Ciues ſuos. ſcilicet carthaginenſes. Inualuit conſuetudo: ut conciues paſſim dicamus municipes noſtros. recte an perperam uiderint illi in quorum ore & labris dictio hæc eſt frequens. me riualem non habebunt. Ego latinitatis elegantiam ſequens dicere malim: hic meus ciuis eſt: quam conciuis. & ita locuti ſunt ueteres omnes: qui pure probeq; loquũtur. ita Mar. Tul. loquẽdi norma: ubiq; uoluminum ciues ſuos dicit: nuſq̃ conciues. Neoterici: ideſt recentiores conciues dicũt: tantũ tanq̃ id ſit elegantiſſimum: latiniſſimumq;: auctoritas mihi dux eſt & magiſtra rerum omnium. alio modo latine & eleganter dicitur. municeps meus. pro ciuis meus, ſiue conterraneus. Pli. iuriſconſulti. ſchola eruditorum. Municipes uſurpant in hoc ſignificatu: libet interdum in hæc etiam minuta diuertere: ad uitiligines linguarum repurgandas. Carneadis. Magiſtri doctoriſq; Clitomachi: de cuius acumine: doctrina memoria dictum eſt in primo commentario. Cum ita poſitum eſſet. Hæc erat propoſitio ac ueluti argumentũ libri. Mihi uidetur ſapientem futurum in ægritudine patria capta: tanq̃ patriæ amiſſio ſit omnium iacturarũ maxima: pro qua ſapiens mori nõ recuſabit: quæ omnes omnium charitates complexa eſt: Carneades autem contra diſſerebat: oſtendens ſapiẽtem non fore in ægritudine ex patriæ captiuitate: & euerſione: tanq̃ ſapiens ſit totius mundi ciuis. & omne homini natale ſolum: tanq̃ ſapientis animus inſtar ſummi cœli liquidus defecatus imperturbatus ſit: qui nullo nubilo obducatur: cui ſententiæ ſubſcribit philoſophi ſtilbonis exẽplum qui capta patria: amiſſis liberis: amiſſa uxore: cũ ex incendio ſolus: & tamẽ beatus exiret: interroganti demetrio: cui cognomẽ ab exitio urbiũ poliorcetes fuit: nũquid perdidiſſet omnia inq̃t bona mea mecũ ſunt. quo dicto dubitare demetriũ coegit: an uiciſſet. nihil inq̃t perdidi. oĩa mea mecũ ſunt. uidelicet uirtutes: quas nulla uis hoſtilis eripere quit: quibus ſapiens ſeptus. nullũ poteſt ſubire diſpendium: biantem prætereo. cuius exemplum uulgatum eſt nimis.

Ludibria rhãnuſiæ.

Sicyone patria metallorum.

Clitomachus.

Conciues nõ dici eleganter.

Municeps meus.

Poliorcetes.

PERSE capto. a Paulo æmilio. Argiuos argi & ſicyon ciuitates pelopõneſi. Corinthiiq; euerſa erat Clytomachi diſcipuli carneadis qui athenienſibus ciuibus ſuis conſolationem ſcripſit carneadis: præceptoris ſui. Vulneribus. quia tempus medetur dolori.

OMNI BONI

BERO.

¶ SED cicatricibus. quæ obductę: & uetuſtate calloſæ uix tolli: ſanariq́ poſſunt. ¶ Nihil oportere. Hæc eſt illa conſolatio: quæ nobis in promptu eſſe ſolet: uolentibus releuare dolorem lugentium: dicimus enim conſolandi cauſa: nihil uideri debere inopinatum: & quod neceſſe eſt talia accidere mortalibus: aduerſus quę muniti præparatiq́ eſſe debemus: turpe eſt enim quod & ægritudinem auget. dicere. non putarã: omnia putanda ſunt: nihil non opinandum euenire poſſe. habendus eſt in ore: & in memoria uerſiculus ille, cui uis poteſt accidere: quod cuiq̃ poteſt. Panetius philoſophus conducenter ſcripſit: quod uita hominum pericula ex improuiſo aſſidua & prope quotidiana fert. ad quæ cauenda oportet eſſe animo ſemper intento: ut ſunt athletæ: ſicut enim illi in certamine athletico caput manibus oppoſitis quaſi uallo præmuniunt: ita animus ſapientis aduerſus petulãtias iniuriarum: ictuſq́ fortunæ debet eſſe erectus: arduus: ſeptus: ne qua in re repẽtina incurſio imparatis improtectiſq́ nobis oboriatur. ¶ Neq; nõ ua. aliqd ualet. ¶ Quia te. ſunt: tãq̃ malum uideatur maius: quia recens eſt: & recẽter ingruit: q̃ quia ſit repentinũ: & inopinatũ. ¶ Quam pa. na. de. Si ad opinionẽ uiues: nũq̃ eris diues: ſi ad naturã: nunq̃ eris pauper: opinio immẽſum: natura minimum deſiderat. Si uis uacare animo: aut pauper ſis oportet: aut pauperi ſimilis: non poteſt ſtudiũ ſalutare fieri: ut inq̃t Sene. ſine frugalitatis cura. Epicurus ait honeſta res eſt lęta paupertas: nõ qui parũ habet ſed qui plus cupit pauper eſt: parabile eſt: quod natura deſiderat: & appoſitum paruo conſtat: ad manum eſt: quod ſat eſt. ¶ Ad exempla traduci. Duplex ratio diſputandi eſt: aut pręceptis: aut exemplis: quantũ græci pollent pręceptis, tantũ romani: quod eſt maius exemplis. Orator ut docet Quin. in. xii. in primis abundare debet copia exemplorũ: quę teſtimoniorũ obtinent locum: unde etiã ſenibus auctoritas maior eſt: quod plura noſce & uidiſſe creduntur: Plato in libro de regno: arduum

Ad manũ eſt quod ſat eſt.

ſed cicatricibus. ſenſim enim & pedetentim progrediens extenuat dolor: non quo ipſa res immutari ſoleat, aut poſſit: ſed id, quod ratio debuerat, uſus docet minora eſſe ea, q̃ ſint uiſa maiora. quid ergo opus eſt, dicet aliquis ratione? aut omnino conſolatione ulla? qua ſolemus uti, cum leuare dolorem mœrẽtium uolumus? hæc enim fere tum habemus in promptu: nihil oportere inopinatum uideri. atqui tolerabilius feret incommodum, qui cognouerit, neceſſe eſſe homini tale aliquid accidere. hæc enim oratio de ipſa ſumma mali nihil detrahit: tantum modo affert nhil eueniſſe: quod non opinandum fuiſſet. neq; tamen genus id orationis in conſolando nõ ualet: ſed id haud ſciã an plurimum. ergo iſta nec opinata nõ habent tantam uim: ut ægritudo ex his omnis oriatur. feriũt enim fortaſſe grauius: non id efficiunt, ut ea quæ accidant, maiora uideantur. quia recentia ſunt, maiora uidentur, nõ quia repentina. duplex eſt igitur ratio ueri reperiendi, non in his ſolum, quæ mala, ſed in his etiam, quæ bona uidentur. nam aut de ipſius rei natura qualis, & quãta ſit quærimus: ut de paupertate nonnunquam: cuius diſputando leuamus, docentes, quam parua, & quam pauca ſint: quæ natura deſideret: aut a diſputandi ſubtilitate orationem ad exempla traducimus: Hic Socrates commemoratur: hic Diogenes: hic

eſſe ait ſine exemplis magna ſufficienter oſtendere. ¶ Hic. in diſputatione de paupertate. ¶ Socrates commemoratur. paupertas: ut Apuleii uerbis utar: fuit in Ariſtide iuſta, In photione benigna, in epaminunda ſtrenua, in Socrate ſapiens, in homero diſerta. eadem paupertas etiam popu. roma. imperium a primordio fundauit. Non debet igitur paupertas uideri res oneroſa: ſummo potius appetenda cum uideamus tot uiros præclaros in paupertate uixiſſe beatiores lętioreſq́ q̃ quibus domi congeſtæ ſunt opes regiæ: quorum bracteata & perſonata fœlicitas eſt: & profecto paupertati talium uirorum nullas credo diuitias poſſe præferri: quæ ſolidis & ueris bonis exuberat: cum diuitiarum frons hilaris: multis intus amaritudinibus referta ſit. Socratis pater fuit ſophroniſcus lapidarius: mater phenareta obſtetrix, qui in paupertate beatiſſimus amicis olim audientibus: emiſſem inquit pallium: ſi nummos haberem: neminem popoſcit: omnes admonuit: a quo acciperet: ambiguus fuit ¶ Hic Diogenes. Notiſſimus eſt cynicus diogenes. Cui nihil habenti: nihil defuit: qui potentior Alexandro naturæ: uictor humanæ: cum haberet cotylam ad potandum: hoc eſt poculum ligneum. uidit puerum manu concaua bibentem. ſtatimq́ id eliſit ad terrã dicens neſciebã: quod natura haberet poculum: puer me uilitate ſuperauit. prætoriũ diogenis fuit dolium. in quo degebat: quod ut cũq́ ſol ſe inclinauerat ſimul uertebatur. Vnde iocabatur: domum ſe habere uolubilem. de quo ſatyrographus: ſed dolia nudi. non ardent cynici: ſi fregeris altera fiet: cras domus. Hemerobios. ideſt diarii uictus uulgo appellatus eſt. Duplici palliolo uſus. peram habuit procellario. bacculum pro adminiculo: quo ſe iam ſenex & infirmus ſuſtentabat: præter hanc ſupellectilem nihil quicq̃ requirens. Hęc ſunt cynicæ inſignia familię: Diogeni hoc erat pera & bacculus: quod regibus diadema: quod pontificibus galerum: qui cum Alexandro magno de ueritate regni certabũdus bacculo uice ſceptri gloriabatur. De Diogene Hieronymus. Laertius. Apuleius. Dionyſius. cęteri. extãt æpiſtolę ipſius diogenis: q̃bus reculas ſuas teſtatur: qui præ una pera & bacculo ſpreuit opes opulentas: & prorſus ad uiuendum uelut ad natandum is melior: qui onere liberior.

Paupertas in ſocrate ſapiens.

Bracteata fœlicitas.

De diogene.

Cotyla.

Hemerobios.

¶ CICATRIcibus. ſignis uulnerum. ¶ Duplex eſt igitur ratio. Sublata eſt opinio cyrenaicorũ. Natura ui: definitio: & eſſentia. ¶ Exẽpla. ad effectum. ſi ſubſtantiã & eſſentia paupertatis una & eadem eſt in omnibus: æque ualet ſi fabricius eam ferre potuit. cur non: & cætera.

OMNI BONI.

Cecilianum illud, Sæpe eſt etiam ſub paliolo ſordido ſapientia. cum enim paupertatis una eademq; ſit uis: quidnam dici poteſt quamobrem Ca. Fabritio tolerabilis ea fuerit? alii negent ſe ferre poſſe? huic igitur alteri generi ſimilis eſt ea ratio conſolandi: quæ docet humana eſſe, quæ acciderint. non enim ſolum id continet ea diſputatio: ut cognitionem afferat generis humani: ſed ſignificat tolerabilia eſſe, quæ & tulerint, & ferant cæteri. de paupertate agitur: multi patientes pauperes commemorantur. de contemnendo honore: multi inhonorati proferuntur: & quidem propter id ipſum beatiores: eorumq;, qui priuatum ocium negociis publicis antetulerunt, nominatim uita laudatur: nec ſiletur illud potentiſſimi regis Anapeſtum. qui laudat ſenem: & fortunatum eſſe dicit: qd inglorius ſit, atq; ignobilis ad ſupræmum diem peruenturus. ſimiliter commemorandis exemplis, orbitates quoq; liberorum prædicantur: eorumq;, qui grauius ferunt, luctus, aliorum exemplis leniuntur. ſic perpeſſio cæterorum facit, ut ea, quæ acciderint: multo minora q̃ quáta ſint exiſtimata uideantur. ita fit ſenſim cogitantibus, ut quantũ ſit ementita opinio: appareat. Atq; hoc idem & Telamon ille declarat: ego cum genui: moriturum ſciui: & cætera: & Theſeus.

¶ CECILIAnum. A cecilio cõditore comœdiarũ: de quo ſedigitus poeta. Cecilio palmã ſtatuo de comicorum. & Ora. Vincere cecilius grauitate. Ter. arte Cecilianũ & illud eſt. Homo homini deus eſt: ſi ſuũ officium ſciat. ¶ Sub paliolo ſapientia. Virtus ut inquit Seneca. nulli præcluſa eſt. omnibus patet. omnes admittit. libertinos. ſeruos. exules. non eligit domum: nec cenſum: nudo homine contenta eſt: non eſt igitur a pannis & ſordibus uirtus eſtimanda: in quam ſententiam eſt illud Apuleianum. Ne me putetis egenum: uel abiectũ: ne ue de pannulis iſtis uirtutes meas eſtimetis. Plinius in epiſtolis tradit quoſdam interdum ſe ductos cultuq; pagano quaſi ruſticos non minus eſſe eruditos. q̃ eos: qui ſtudia proferunt & oſtẽtant. ¶ Caio fabricio. norma paupertatis. & exemplum apud romanos Caius fabricius eſt. qui patellam & ſallinum ex argento tantum deorum colendorum cauſa domi habuit. Ita tamen ut patella corneo pediculo ſuſtineretur: cuius filiæ ob paupertatem de publico dotibus donatæ. ad maritos ierunt portantes gloriam domeſticam: pecuniam publicam: hunc pyrrhus epirenſis. nullo auro: nullis pollicitationibus expugnare potuit: ut ſecum eſſe uellet: ac proximum a rege principatum obtineret. qui dixit pyrrho: Non hoc illi conducibile eſſe. Nam ſi epirote inquit ambos nos norint: a me regi q̃ abſte malint: hinc ait poeta. Paruoq; potentem fabricium. Et claudianus. Pauper fabricius pyrrhi cum ſperneret aurum. Iulius higinus in libro de uiris illuſtribus. ſcripſit: legatos ſannitium obtuliſſe dono Caio fabricio grandem pecuniam. tum fabricium planas manus per omnia fere corporis membra deduxiſſe: & legatis ita reſpondiſſe: dum illis omnibus membris: quæ attigiſſet imperare poſſet: nunquã quicquam futurum: & ita pecuniam repudiauit. ¶ Generis humani. Humanum genus fluxum eſſe. caducum: imbecillum. quaſſum. ſexcentis malorum milibus obnoxium: ad omnem fortunæ cõtumeliam proiectum. præcarii ſpiritus autumant ſcriptores idonei. Apuleius in demonio ſocratis definit: homines eſſe terræ incolas: moribundis membris. leuibus & anxiis mẽtibus brutis & obnoxiis corporibus. diſſimilibus moribus: ſimilibus erroribus. peruicati audatia pertinaci ſpe. caſſo labore. fortuna caduca. tarda ſapientia. cita morte. quærula uita. ¶ Multi inhonorati. Cato quo die repulſam paſſus eſt. pila luſit: quem ait Plinius repulſis tã quã honoribus ineptis. gaudere ſolitũ. Apud Valerium caput eſt de repulſis: quo enumerat exempla clarorũ uirorũ: qui repulſis ſugillati fuerunt. inhonoratiq; diſceſſerũt. M. Tul. in oratione pro plantio aliquot cõmemorat repulſa notatos: & a populo præteritos in petitione magiſtratus. ¶ Priuatũ ociũ ante tulerunt. Mar. Tul. in oratione pro cluentio uiros clariſſimos percenſet: qui petitionẽ honorũ relinquẽtes. uitã tranquillã & quietam remotã a procellis inuidiarũ ſequi maluerunt. Epicurus ait: ſapientẽ non acceſſurũ ad rẽ publicã. cleantes. chryſippus Zeno. nemo illorũ rempu. adminiſtrauit. philoſophi pene oẽs. in ocio litterario uixerunt: multi: ut uerbis M. T. utar, & ſunt & fuerunt: q tr̃aquillitatẽ expetẽtes a negotiis publicis ſe remouerunt. ad otiumq; perfugerunt: Fuit tẽporibus tyberii principis quidã nomine uacia: nulla alia re quã otio notus. & ob hoc unũ: quod in ocio conſenuerat: fœlix habebatur. de quo exclamabant omnes. o uatia ſolus ſis uiuere. Cauendũ tamẽ eſt ne dum ſolitatẽ eligimus: & uitã ocioſam cõcupiſcimus. nec nobis. nec aliis uiuamus. ſicuti quidã: qui ſe inertię. & uentri, & ſomno, & libidini dediderunt: qui lucifugi: nec orientem uiderunt ſolem: nec occidentem: qui dum nemini uiuunt: nec ſibi ipſis uixerunt. ¶ Anapeſtum: Carmen ueteris poetæ. Anapeſticum ſignificat conſtans anapeſti pedibus: fit autem anapeſtus pes. ex duabus breuibus & longa. ¶ Potentiſſimi regis. Forſan agamẽnon ſignificat: ſiue priamus. inductus in tragœdia. ſic apud Senecã in tragœdia oedippus dãnat uitã regiã: eiq; quietã anteponit. cũ ait: quiſq̃ ne regno gaudet o fallax bonũ: quantũ malorũ: quã fronte blanda tegis. ¶ Ignobilis ignotus: non cognobilis: Democritus: ueni inquit athenas: & nemo me nouit. ut inquit Sene. qui uixit notus omnibus: ignotus moritur ſibi. ¶ Orbitates liberorũ. Scut Pauli Emilii. Xenophontis: anaxagoræ: & aliorũ qui filiorũ. obitum forti: ſubnixoq; animo tulerunt. ¶ Ego cũ genui: ſupra dictũ eſt: Thelamonẽ. audito filiorũ interitu dixiſſe laudabiliter. Ego cum genui. tum morituros ſciui.

¶ ANAP Eſtum: anapeſtus uerſus anapeſticus.

BERO.

Cecilius comicus.

Normat. paupertatis fabricius.

Scitum fabricii.

Definitio hominum apuleiana.

Vita ocioſa prælata honoribus.

Lucifigi q

Anapeſtus qui pes.

Ignobilis quid.

OMNI BONI

Anapeſtus qui pes.

BERO.

¶ FVTVRAS commentabar. Apud euripidem: ut ante dictum eſt: ſic loquitur theſeus. futuras mecum commẽtabar miſerias: aut mortem acerbã: aut exiliũ męſtã ſugã. ¶ Qui ante meditantur. ut iam ſepius dictum eſt: quicquid expectandum eſt diu leuius accedit. & prouiſa omnia leuiora fiunt. ¶ Dies. temporis longinquitas. ¶ Illos. qui ante meditantur. ¶ Hos. quibus medetur dies. ¶ Pares caſus. Exempli cauſa. orbitas filiorum. exilium. amiſſio patriæ. & alia hoc genus. ¶ Grauius etiam tuliſſe. non abſimile eſt ſcitum illud ſolonis qui cum lachrymabundus lugeret defunctum filium: diceretur q; ſibi a quodam: at nihil proficis. reſpondiſſe fertur. at propter hoc ipſum illachrymo: quia nihil proficio.

Ideo lachrymo qa nil proficio

¶ Nemo expers mali. Cum natura magis nouerea ſit mortalibus: quam mater: fit ut nullus ex omni parte beatus exiſtat: itaq; cum mortalium nemo fœlix merito dici poſſit: indulgenter fortuna deciditur cum illo: qui iure dici non infœlix poteſt. ¶ Nemo mortalis eſt. Carmen eſt euripidis. ueriſſime ſanctiſſimeq; conſcriptum: quo nihil uerius eſſe poteſt. cum nullus mortalium ullo unq̃ tẽpore fuerit: nec futurus ſit ſine morſu doloris: & morbi cruciatu. Ergo pro miraculo: & id ſolitarium reperiẽ exẽplum uidelicet. Xenophilũ muſicum centum & quinq; annis uixiſſe ſine ullo corporis incõmodo. potuit id quidem fieri. ut corpore nõ ægrotaret: ſed ut omni penitus animi ægritudine in perpetuum careret. impoſſibile eſt: nec fieri potuiſſe indubitãter affirmo: ut enim inquit ſcite ureq; Neuius poeta: pati neceſſe eſt mortalem multa mala. ¶ Nequicquã. fruſtra. cum nulla ſit medela: cum nullis plantibus defuncta reuocentur. Cice. quadam epiſtola. Quid angã. cruciem ne me? quid deinde aſſequar? ¶ Vita metenda. Tranſlatio a frugibus: quæ maturæ metuntur? Oratius in epiſtolis. Emetit orcus: grandia cum paruis non exorabilis auro. Fruges autem metuntur triplici genere meſſionis, unum ubi falce, ſecundum terram ſubſecant frumentum, altero ubi ligneum habent bacillum incuruum. In quo ſit extremo ferrula ferrea. hac ſpicas deſecant: & ſtramenta ſtantia in ſegete relinquunt. ut poſtea ſubſecentur. tertio modo metitur. ut ſtramentum medium ſubſecent. a quo medio meſſem dictam putat Mar. Var. in primo de re ruſti. ¶ Iubet nece. neceſſitatis: q̃ græci αναγκην uocant amaniſſimæ ſunt leges: truculentiſſima imperia. inſuperabilis uis. meritoq; ait Pla. in protagora. neceſſitati nec deos quidem repugnare. Li. conſimiliter: pareat inquit neceſſitati: q̃ nec dii quidem ſuperant. Neceſſitas ut ſcite dixit cato: feriis caret Pla. plotinuſq; platonicus parcas aiunt filias eſſe neceſſitatis: quæ ineffugibilis: ut inquit Apu. Deniq; ſemper & ubiq; ultrix comitatur. eadem neceſſitudo dicitur: quã Mar. Tul. ſic deſcribit in ſecundo rhetoricorum: puto eſſe hanc neceſſitudinem. cui nulla ui reſiſti poteſt: quæ neq; mutari: neq; leniri põt: ut corpus mortale aliquo tempore interire neceſſe eſt: atq; ita neceſſe: ut uis poſtulat neceſſitudinis, cui nulla ui reſiſti põt. ¶ Negabat. ſ. carneades reprendens chryſippum fulcientem porticum ſtoicorum. ¶ Ad ma. conſolandos. Maleuoli ſolatii: ut inquit Sene. genus eſt turba miſerorum. ¶ Longe ſe. longe aliterq̃ carneadi.

Xenophilus expers morborum

Triplex meſſio.

Neceſſitas feriis caret.

Futuras mecum commentabar miſerias: & Anaxagoras: ſciebam me genuiſſe mortalem. hi enim omnes diu cogitantes de rebus humanis, intelligebant eas nequaquam pro opinione uulgi eſſe extimeſcendas. Et mihi uidetur idem fere accidere iis, qui ante meditantur: quod iis quibus medetur dies: niſi quod ratio quædam ſanat illos: hos ipſa natura, intellecto eo, quod remedium illud continet, malum quod opinatum ſit eſſe maximum: nequaquam eſſe tantum: ut uitam beatam poſſit euertere. hoc igitur efficitur, ut ex illo nec opinato, plaga maior ſit: non, ut illi putant, ut cum duobus pares caſus euenerint: is modo ægritudine afficiatur: cui ille nec opinatus caſus euenerit. Itaq; dicuntur nonnulli in mœrore cum de hac communi omnium conditione audiſſent, ea lege nos eſſe natos: ut nemo in perpetuum eſſe poſſet expers mali: grauius etiam tuliſſe. quocirca Carneades, ut uideo noſtrum ſcribere Antiochum, reprehendere Chryſippum ſolebat laudantem euripideum carmen illud, Mortalis nemo eſt, quem non attingat dolor, Morbuſq;: multi ſunt humandi liberi: Rurſum creandi: morſq; eſt finis omnibus: Quæ generi humano angorem nequicquam afferunt. Reddenda eſt terræ terra: tum uita omnibus Metenda, ut fruges. ſic iubet neceſſitas. negabat genus hoc orationis quicquam omnino ad leuandam ægritudinem pertinere. id enim ipſum dolendum eſſe dicebat: quod in tam crudelem neceſſitatem incidiſſemus. nam illam quidem orationem ex commemoratione alienorum malorum, ad maliuolos conſolandos eſſe accommodatam. mihi uero longe uidetur ſecus: nam & neceſſitas ferendæ conditionis humanæ, quaſi cũ deo pugnare cohibet:

OMNI BONI.

¶ ET mihi quidem uidetur. cõfutata opinione epicureorum & cyrenaicorum: qui uolunt ęgritudinẽ natura eſſe: nõ opinione & adhibita medicina: ratione. ſ. & tẽpore nec ſemper ualere: & idẽ eſſe: nõ ergo natura eſt. proſequitur hunc locũ ægritudinẽ maxime gigni: quod hoĩes arbitrenẽ præter officiũ eſſe nõ dolore & cõſuetudine arguit. Si funus ſit in aliq̃ domo: & pueri p imprudentiã rideãt a parẽtibus cedanẽ. ¶ Dies. diuturnitas tẽporis: cyrenaici dicũt ſi duobus idẽ caſus acciderit: ac eorum alteri pmeditatus ſic ſolũ dolore affici. ¶ Carneades: q Cryſippi accerrimus fuit opugnator & ſtoicorum dicebat pmeditationẽ nõ leuare ægritudinẽ: ſed potius augere. Illos ſapientes. Hos ſtultos: Antiochũ: phm mortalis nemo eſt: quẽ nõ attingat dolor: Metenda ut fruges. ¶ Neceſſitas: lex naturæ. Negabat: non tam uere q̃ ſtudioſe: nam Cryſippum odio habebat.

¶ Admonet

BERO.

admonetq; eſſe hominẽ: quæ cogitatio magnopere luctũ leuat: & enumeratio exẽplorum, non ut animum maliuolorũ oblectet, affertur: ſed ut ille, qui mœret, ferendum ſibi id cenſeat: quod uideat multos modeſtate, & tranquille tuliſſe. omnibus enim modis fulciẽdi ſunt: qui ruunt: nec cohærere poſſunt propter magnitudinem ægritudinis. Ex quo ipſam ægritudinẽ λυπην Chryſippus, q̃ſi λύσιν id eſt ſolutionẽ, totius hominis appellatã putat, quæ tota poterat euelli explicata, ut pricipio dixi, cauſa ægritudinis eſt enĩ nulla alia, niſi opinio, & iudicium magni præſentis, atq; urgentis mali. itaq; & dolor corporis, cuius eſt morſus acerrimus, perfertur ſpe ꝓpoſita boni. & acta ætas honeſte, ac ſplendide tantã affert conſolationẽ: ut eos, qui ita uixerint: aut nõ attingat ægritudo: aut perleuiter pũgat animi dolor. ſed ad hãc opinionẽ magni mali cũ illa etiã opinio acceſſit: oportere, rectum eſſe, ad officium pertinere, ferre illud ægre, quod acciderit: tum deniq; efficitur illa grauis ægritudinis perturbatio. Ex hac opinione ſunt illa uaria, & deteſtabilia genera lugendi, pedores, muliebres lacerationes genaꝝ, pectoris, femoꝝ, capitis percuſſiones. hinc ille Agamemnon homericus, & idẽ Accianus: Scindẽs dolore identidem intonſam comã. in quo facetũ illud Bionis,

ADMOnetq; eſſe hominem. Quid eſt homo? inquit Seneca: quodlibet quaſſum uas: & fragile iactu. Quid eſt hõ? ĩbecilliſſimũ corpus & fragile. Plini. in ſecũdo: nihil hoĩe miſerius eſſe ait: nihil ſupbius: ab eodẽ mortalitas fragilis & laborioſa noĩatur: idẽ alubi dixit. Is demũ ꝑfecto uirã æq̃ lance pẽſitabit: q ſemper fragilitatis hum ãæ memor fuerit. Miſerrima eſt ꝑfecto hoĩs cõditio: cũ Tãtulo ſerpẽtis dente ictus itereã: cũ anacreon acino uuæ paſſæ: cũ Fabius ſenator in lactis hauſtu uno pilo ſtrangulatus ſit dixit olim legatus ſcythaꝝ Alexãdro magno: ex indulgentia fortunæ cõditionem humanã obliuiſcẽtis ſi deus es tribuere mortalibus beneficia debes: ſin ãt hõ es, id qđ es, ſemper eſſe te cogita. ¶ Qui mœret. in luctu & mœrore eſt. ¶ Enumeratio exẽplorum. potentiora ſunt ſçpiſſimæ exẽpla q̃ rõnes phorum, & magis mouẽt. Ideoq; M. Cicero in oratione de ꝓuintiis conſularibus: ſibi oĩum conſiliorum atq; factoꝝ cenſet exẽpla: & ex ſummoꝝ hominũ factis petẽda eſſe: q̃rimus enim nõ cur factũ ſit qppiã: ſed aquo factum, & clari hoĩs exẽplũ nobis ꝓ rõne eſt. ¶ Nec coherere. perſtat in trãſlatione putridi ruẽtiſq; ædificii: qđ male coagmẽtatũ nõ coheret: ſed hiat: ac fatiſcit: in quo oĩs fultura diducitur: niſi ſtabilimẽtis fulciatur. ¶ λυπην. λύπεομαι. græco ſermõe, dicitur triſtior. λυπαριοσ triſtis. λύπη triſtitia & dolor: chryſippus ille ĩ familia ſtoica famigeratus etymon ſubtiliter ueſtigauit huiuſce uocabuli. Exiſtimauitq; dici λυπην per lr̃æ imutationẽ q̃ſi λυσιν quæ ſolutio ſignificaẽ: tanq̃ ægritudo ſiue triſtitia, hoc eſt λυπη ſit ſolutio: & diſtractio toti⁹ hominis. Hoc idẽ ſentit Plato ĩ cratylo: cũ ait: lyppe. i. dolor & triſtitia a dialyſeos. i. diſſolutiõe corporis trahi uideẽ. Nã in hmõi paſſione corpus diſſoluiẽ: græce quoq; ania uocatur triſtitia Algedon cruciatus: odie dolor. achthedõ mœror & lãgor. ¶ Perfertur. patiẽter toleraẽ, qđ teſtimonio eſt opinionis eſſe, nõ naturæ. ¶ Ferre illud ægre. ſi ꝑſona nobis chara: ac neceſſitudine ſanguinis cõiuncta moritur: opinamur officioſum eſſe & cõueniens ut doleamus: illachrymemus, demõſtremus, nos id ægro aĩo ferre: & ex hac opiniõe, tãq̃ id faceẽ erectũ ſit: & id oporteat: mçremus, & ĩ luctu ſumus. ¶ Pedores muli. ſordes: illuuies, ſqualores: ut ſupra docuimus, potes ſeiũctĩ legere pedores: ut colon ſubſequatur: muliebres lacerationes genarum quod mulieribus in luctu teſtificando ſolet eſſe familiariſſimum. Vnde lato lex. xii. tabularum eſt: quæ uetaret genas a fœminis carpi & lacerari: cuius habita eſt mentio in ſuperioribus. ¶ Pectoris percuſ. Vir. expreſſit utrũq; illo uerſu. Vnguibus ora ſoror fedans & pectora pugnis: percuſſiones pectoris dicuntur plãctus: & plangere percutere eſt. Luca. Exigit ad ſeuos famularum brachia plãctus. Et mox paulo. Plãctu liuentes atra lacertos. Itẽ ſilius. Liuentia plãctu bracchia. apud Ouidiũ. plãgebant corpore terrã: apud Catullũ: plãgor eſt ꝑ plãctu & percuſſione ſic ſcribẽrem. Procedũt leuiterq; ſonãt plãgore cachini. ¶ Femorũ. coxaꝝ. femẽ eſt ꝓprie ĩterior pars femoris: qđ euidẽter oñdit Pli. cũ ait ĩ. xxviii. Fœmina atteri aduriq; æqratu notũ eſt: femora enim ĩteriora æqtando atteruñ: nõ exteriora: hĩc oppido q̃ elegãs uocabulũ finxit nouator uerboꝝ Apu. nr̃: q ĩterfœmineũ dixit locos muliebres: ueluti poſitos ĩter fœminas & coxas: ĩteriores. Grãmatici qdã tradũt nõ ĩueniri femen caſu recto: ſed ab eruditis uſurpaẽ: nõ tã prãcidas grãmaticales ꝓceptiones: q̃ elegãtiã: nitoreq; ſectãtibus. ¶ Agamẽnõ homericus. Apud homeꝝ ĩ. x. iliados ĩduciẽ agamẽnõ: q ex mœrore ſonũ cape nõ poterat: cæteris gratã qetẽ carpẽtibus: q ſuſpirãs: gemẽs: oculos ad cælũ rollẽs utraq; manu capillũ radicitus diſcerpebat. Idẽ actianus ab actio poeta ĩtroductus ĩ tragçdia: cui Titulus eſt agamẽnõ. ¶ Idẽtidẽ. frequẽter. ¶ Illud bionis. Biõ phus boryſthenites fuit: q ad eũ: q fũdos ſuos ĩgluuie uorauerat. Terra inqt ãphiaraũ abſorbuit: ſed terrã tu: hic mõ oẽs eẽ ſacrilegos argumẽtis colligebat: mõ neminẽ: quiſquis: id qđ deoꝝ ẽ ſuſtulit: ſacrilegus ẽ: oĩa ãt deoꝝ ſunt: qđ qſq; ergo tollit: deoꝝ tollit: quoꝝ oĩa ſunt ergo quiſqs tollit aliquid. ſacrilegus eſt, deinde cũ effringi tẽpla iubet dicit nullũ ſacrilegũ eſſe: qa qđ ſublatũ eſt ex eo loco: qui deoꝝ erat: in eum tranſfertur locum: qui deorum eſt.

Anacreon acino uuæ ſtrãgulatus

Dictũ ſcythæ.

Lyſis.

Pedores.

Plangere.

Plangor femen.

Interfœmineum.

Bionis dictũ ĩ gulonem.

ADMOnetq;. nã cũ quẽpiã cõſolaẽ: aut ratione: aut exemplis. ¶ Maliuoloꝝ eius. ſ. qui in ægritudine eſt. ¶ Coherere: cõſiſtere. ¶ Itaq; dolor corporis a. ſimili. ¶ Pedores: a pediculis: ſordes: quæ permittuntur uenire. ¶ Accianus. tragicus. ¶ Identidem: id eſt crebro. ¶ Bionis. bion unus ex ſeptem ſapientibus.

OMNI BONI

Bion q.

BERO. ¶ PERinde. ita·alias pariter:alias multũ,alias perinde ac pinde:atq;:pro tanq̃:¶ Regẽ agamẽnonẽ: q rex
regũ dictus eſt:quẽ homerus ποιμενα λαων.i.paſtorẽ populoꝝ appellat.¶ Quaſi caluitio.facete:id enim
magis mœrorẽ auget & dolorẽ q̃ leuet:cũ capilli euelli non poſſint ſine cruciatu. Auguſtus aliquãdo ex īpro/
uiſo īteruenięs opp̃ſſit ornatrices filię iuliæ:q̃ illi p̄maturos cãos uellebãt.Interrogauitq; filiã:utrũ poſt aliquot
Cani uelle/ annos cana eſſe mallet:an calua:& cũ reſpõderet:ſe canã eſſe malle:ſic illi mẽdaciũ obiecit:qd ergo iſtæ te cal/
banſ iuliæ. uã tã cito faciũt?Romãi colebãt uenerẽ cognomẽto caluã.Nã cũ urbe a gallis capta obſeſſi ī capitolio ex mu
lierũ capillis tormẽta feciſſent:ędẽ ueneri cal/
uæ cõſecrarũt. Caluitiũ uni tm̃ aĩaliũ homini
eſt:ut īqt Pli.in cõmẽtariis Suetonii plura de
cauſis Caluitii:& de coruis caluis q græco uo/
cabulo noĩanſ phalacrocoraces. Myconii po
puli īſulani caluitiõ inſignes gignũt:ibiq; oẽs
calui ſunt. Vnde puerbiũ græcũ φαλακροι
μυκονιοι.hoc ẽ calui myconii.Et dixit Lu/
cili.Myconi oĩs calua iuuẽtus.¶ Aeſchines ī
demoſthenẽ.Decẽ oratores ſil athenis una ci
uitas tulit:quoꝝ lõge princeps demoſthenes:
ac pene lex orãdi fuit:plenior ęſchines:& ma
gis fuſus:plus carnis hñs:minus lacertoꝝ:hic ī
oꝛone illa lucul ẽta:q̃ ſcripſit cõtra Cteſiphon
tẽ atq; Demoſthenẽ: acerrime accuſat Demo/

perinde ſtultiſſimũ regẽ in luctu capillũ ſibi euellere:
q̃ſi caluitio mœror leuaretur.ſed hæc omnia faciunt
opinãtes ita fieri oportere.itaq; & Aeſchines ī Demo
ſthenẽ inuehiſ:qđ is ſeptimo die,poſt filiæ mortẽ,ho
ſtias īmolaſſet,at quã rhetorice?q̃ copioſe? quas ſen/
tẽtias colligit?q̃ uerba cõtorq̃t?ut licere qd uis rheto/
ri intelligas.quæ nemo probaret:niſi inſitum illud in
aĩs haberemus:omnis bonos interitu ſuoꝝ quã grauiſ/
ſime mœrere oportere.Ex hoc euenit,ut in animi do/
loribus,alii ſolitudines captẽt:ut ait Homerus de Bel
lorophonte, Qui miſer in campis mœrens errabat
aleis.Ipſe ſuum cor edens,hominum ueſtigia uitãs,&

Demoſthe/ nes. ſthenẽ:qđ die ſeptĩo poſt mortẽ filiæ:ante lugẽdi tp̃s īpletũ:ante iuſta pacta coronatus:& ueſtæ cãdida īdu/
Aeſchines. tus hoſtias īmolauerit:cũ illã amiſiſſet:q̃ p̃ria & ſola p̃rẽ m ipſũ nũcupabat.Ibiq; rhetoricatus æſchines:pãdit
uela eloquẽtiæ:& fulmĩa oratoria iaculaſ:cuius uerba ſubſcripſi:q̃ ſunt hæc:q filios odit:& malus eſt p̃r:nũq̃
Verba Aeſ/ bonus populi gubernator eẽ põt.nec is:q chariſſima & familiariſſima corpa nõ diligit & fouet:unq̃ nos alie/
chinis. nos pluris exiſtimabit:nec q priuati ẽ malus:nũq̃ publice bonus eẽ põt:nec q domi eſt īprobus:ī macedonia
atq; ī legatiõe pbus foret:nõ.n.mores:ſed locũ mutauit:hactenus ęſchines.cuius uerba apte declarãt hoiem
rhetorice:copioſe:ſentẽtioſe īuectũ eẽ ī Demoſthenẽ ī obitu filiæ nil męrẽtẽ.¶ Verba cõtorq̃t:iacula & tæla
oratoꝝ ſũt uerba ac ſnĩæ:qbus aduerſarios fodiũt:& iugulũ:ut dici ſolet:petũt.Martianus capella. Inſtar inq̃t
Fulminat Iouis rhetorica põt fulmĩa iaculari.Hinc trãſlatio illa apđ ſatyrographũ ſpecioſa: Quæ ueniãt diuerſa a pte ſa
orator. gittæ:ī primo de oratore.Quid īqt tã neceſſariũ:q̃ tenere ſp arma qbus uel tectus ipſe eſſe poſſis:uel puocare
īprobos:uel te ulciſci laceſſitus.Scribit Quin.Mar.Tulliũ in cauſa Cornelii armis fulgẽtibus eſſe p̄liatum.Peri
cles dictus eſt orãdo fulgurare:tonare:cũcta permiſcere.¶ Solitudines captẽt.Ipſe Cic.mœrore exilii cõfectus
ſic ſcribit ad atticũ.Odi celebritatẽ:fugio hoĩes:lucẽ aſpicere uix poſſum:reſtaturq; ſolitudinem ſibi fore non
Caligulæ amaiã.Caligulæ romaui principis ſororem mortuã lugentis ſolatiũ aĩ fuit alea.¶ Qui mi.ī cãpis.Bellorophõ
ſolatiũ in lu tes:cui dii dederunt καλλοσ και ηνορεην ερατεινην.i.pulchritudinẽ & fortitudinẽ, amabilẽ,ſſimulatus
ctu alea. falſo eſt ab antia uxore p̄ti:ſiue ſthenobea apđ ip̄m p̄tũ:qđ eã nolentẽ cõſtuprare ui uoluiſſet. Ex quo p̄tus ī/
dignatus eũ pdere deſtinauit:miſitq; cũ codicillis ad eurien regẽ lycioꝝ:qbus eius mors cõtinebatur:hĩc illud
plautinũ ex bacchidibus.Bellorophontẽ iã me tuus fecit filius.Egomet tabellas detuli:ut uinciret.Itaq; bello
rophõtes cũ tabellas regi obtuliſſet:primo iuſſus:aduerſus chymeram:mox aduerſus ſolymos:tertio loco cõ
tra amazones depugnare:ſp cũ uictoria rediit:unde rex cognoſcens bellorophontẽ haud dubiæ diuinũ eẽ.illi
uxorẽ dedit filiã cũ dimidio regni:ex q̃ tres liberos ſuſtulit.ισανδρουτε και ιππολοχον και λαοδομιαν
poſt autem diis factus inuiſus filiis orbatus:errabat ſolus ī campis ſolitudinẽ captans cõſortia hominũ fugiẽs.
Solitudo Quuod Homerus græcis uerſibus duobus ſic expreſſit. ητοιο καππεδιον το αληιον οιοσ αλατο.ου/
belloro/ θυμον κατεδων:πατον ανθρωπων αλεεινων:quos Cicero in latinum uertit q ī omnibus codicibus ſic
phontis. leguntur:qui miſer in campis mœrens errabat alienis.Ipſe ſuum cor edens:hominũ ueſtigia uitans:nec ullus
fere ẽ:qn ita legat:qn exiſtimet:ſẽſũ eẽ planũ & aptũ:ſed cũ prius uerſus ultimo pede claudicet:qđ ſatis liq̃t.
Curioſitas:q̃ cũcta ueſtigat me cõmonuit recurrendũ eſſe ad archetypõ gręcũ:uñ iſta fluxerũt:Itaq; p̄ſitatis
diligẽter homericis carminibus:cẽſeo p cãpis alienis:ut legas cãpis aleis.gręce enĩ ſic ſcribiſ.καππεδιον το
αληιον οιοσ αλατο.i.cãpũ aleũ ſolus errabat:αληιοσ autẽ.i.aleos græco ſermone dr̃ erraticus:ut intelli/
gamus cãpũ illũ aleion.i.erraticũ ab erroribus errãtis bellorophõtis cognominatũ fuiſſe:& ita integro ſenſu
græcoꝝ fectiſq; numeris.latinus uerſus legeſ.de græco factus. Qui miſer ī campis mœrens errabat aleis:huic
ſnĩæ accõmodari nõ abſone poſſet illud naſonis:ex deuotorio carmine in ibin. Quiq; ab equo p̄ceps alienis
decidit aruis. Nã cum hoc uerſu ſignificeſ bellorophõtes:poſſemus nõ īſcite legere:quiq; ab equo p̄ceps in
aleis decidit aruis:ut tã apud Ouidiũ:q̃ apud Ciceronem dictio ſubdictitia:quæ eſt alienis obrepſerit pro aleis.
Fuit opep̄ciũ emaculare codicẽ Ci.& maculas īueteratas eluere:ut ita ſuus ille nitor ſua ſinceritas illuceſcat.

OMNI BONI. ¶ PERinde. ita.¶ Caluitio caluus eſt.¶ Itaq; æſchines:a rei iudicio.¶ Cõtorq̃t:tãq̃ haſtas.¶ Bellorophõ/
tes:qui fuit accuſatus a ſthenobea:qđ eã ſtupri accuſaſſet:maximæq; declareſ oĩs cã ægritudinis in opiniõe:nõ
in natura eſſe:ut pbatum eſt in opinione eſſe.& ratio docet & tempus oñdit:cũ dolor deſinat ad tẽpus & res

ſemper maneat : ſi natura eſſet ſemper cum remaneret ſapiens : ſemper omnia præmeditata habet : & dum
modo culpa ſua non accidat dolendum ſibi nõ eſt pergit oſtendendo ægritudinem ſpõte ſua ſuſcipi : quod
ſi natura eſſet : neceſſe eſſet ſuſcipere : quia iudicio fit : natura non fit.

Niobe fingit᷑ lapidea, ꝓpter æternũ credo in luctu ſi/
lentiũ. Hecubã autẽ putãt ꝓpter animi acerbitatẽ quã/
dam, & rabiẽ, fingi in canẽ eſſe conuerſam. ſunt autẽ
alii, quos ĩ luctu cũ ipſa ſolitudine loq; ſæpe delectat :
ut illa apud Enniũ nutrix. Cupido cœpit miſerã nunc
me proloqui Cælo atq; terræ Medeæ miſerias. hæc
omnia recta, uera, debita putãtes, faciũt in dolore ma/
ximeq; declaratur hoc quaſi officii iudicio fieri : quod
ſi qui forte, cum in luctu eſſe uellent : aliquid fecerunt
humanius : aut ſi hilarius locuti ſunt : reuocant ſe rur/
ſus ad mœſtitiam : peccatiq; ſe inſimulant, quod do/
lere intermiſerit. pueros uero matres, & magiſtri ca/
ſtigare ẽt ſolẽt : nec uerbis ſolũ, ſed etiã uerberibus, ſi/
quid in domeſtico luctu hilarius ab iis factum eſt, aut
dictũ : plorare cogũt. qđ? ipſa remiſſio luctus cũ eſt cõ/
ſecuta : intellectũq; eſt nihil ꝓfici mœrendo : non ne de/
clarat fuiſſe totũ illud uoluntariũ? quid ille Terentia/
nus, ipſe ſe puniens. i. ἑαυτιμορούμενος Decreui tã
tiſp me minus iniuriæ Chremes meo gnato facere : dũ
fiam miſer. hic decreuit, ut miſer ſit. nũ qs igit᷑ quicq̃ de/
cernit inuitus? Malo quidẽ me quouis dignũ deputẽ.

¶ NIOBE fingitur lapidea. Quis ignorat niobẽ ex dolore dici a poetis demutatã eſſe in ſtatuã lapideam BERO.
cum ex fœcundiſſima matre ad orbitatem redacta extinctos uidiſſet filios : filiaſq; omnis : quos Apollo & diana Niobe lapi
ſagittis cõfixerant : in primo propertii cõmentario annotauimus diuerſitatem fabulæ ſuper numero niobe fi/ dea facta.
lioꝝ. Nã Homerus pueros puellaſq; eius bis
ſenos dicit fuiſſe : ſapho bis nouenos : bacchi/
lides & pindarus bis denos. Euripides bis ſe/
ptenos : quẽ ſecutus eſt Ouidius noſter : interꝑ/
tãtur niobẽ fingi lapideã : propterea qđ ex ni/
mio dolore attonita obmutuit : ac ueluti lapi/
deſcẽs malis diriguit : ſicut olĩ mater illa cũ filii
filiæ ſtupro interueniſſet : inopinati mõſtri per/
cuſſa conſpectu. Et ĩ pſens tẽpus ad ĩdignãdũ
& in poſterum ad loquendũ obmutuit. a ſta/
tio in ſiluis ſypileia mater dicta niobe : quoniã Sypileia.
facta ſaxea turbine uenti ĩ ſypilum patriã ra/
pta eſt : ubi fixa cacumine mõtis liquitur : & la/
chrymis etiam nunc marmora manant. Dixit
tamẽ Homerus in .xxiiii. iliados. Nioben poſt
funera natoꝝ & lachrymas eodẽ die de cibo
cogitaſſe. quo exẽplo maximus poetarũ de/
mõſtrauit : ius flendi in unũ dũtaxat diem eſſe
cõſtitutũ. ¶ Hecubã in canẽ : græci latiniq; ſcri Hecuba in
ptores hecuba prædicant ex dolore ĩpatibili : canem.
poſt cladẽ : exitiũq; patriæ : ac ſuorũ poſt exo/
culatũ polymneſtora cõuerſam eſſe ĩ canem :
unde eius ſepulchrũ dictũ eſt cynoſſema : de
quo Pli. Cynoſſema ita uocat᷑ hecubæ tumu/ Cynoſſe/
lus quo ſignificauit Oui. cũ ait ĩ .xiii. Latrauit ma.
conata loq; locus extat : & ex re nomẽ hẽt N : ã cynoſſem a græco ſermõe dr̃ canis ſepulchꝝ de quo Solinus. Si/
gnũ aſiæ ĩ quo tumulus ẽ cynoſſema dictus hecubæ ſepulchꝝ. De hecuba ĩ canẽ trãſfigurata ait Iuuenalis. Sed
torua canino : latrauit rictu : q̃ poſt hũc uixerat uxor. ¶ Apđ Enniũ nutrix. Signat fabulã ritulo medeã : q̃ ſcripſit
Ennius : cuius teſtimõio ſæpe grãmatici utũt᷑ : de q̃. M. T. ĩ prĩo de finib⁹ : qs enĩ tã inimic⁹ pene noĩ romano ẽ iq
Ennii medeã ſpnat. Inducebat᷑ nutrix medeæ ap̃ Enniũ miſerias alũnæ ꝑloquens ĩ ſolitudine : cuius hæc ſunt
uerba. Cupido cœpit miſeriã. Eadẽ nutrix ĩducta ẽ a Se. ĩ medea. Cõſilr ꝓpertiũ poetã delectat ĩ ſolitudine eloq;
ſuos dolores amatorios : ſic. n. ĩqt : hæc certe deſerta loca & taciturna q̃reti : & uacuũ Zephiri poſſidet aura ne/
mus. His licet occultos ꝓferre ĩpune dolores. Si mõ ſola q̃ant ſaxa tenere fidẽ. ¶ Peccati ſe ĩſimulãt. Se ĩpos ac Inſimulat.
cuſãt tã q̃ peccauerĩt : ſi ĩ luctu aliqđ fecerĩt dixerĩtq; hilarius lætiuſq;. Inſimulare ẽ accuſare : qđ cũ genitiuo co/ Inſimula/
pulat᷑ : Plautus : Inſimulabit eã ꝓbri. Inſimulatio : ut docet Dona. ẽ & falſi & ueri criminis ĩcuſatio. ¶ Hilarius tio.
lætius. amenius : iucũdius : hilarari : & hilareſcere ẽ iucũdari : hilaritudo dicta ab antiqs. ꝓ hilaritate. Antiq; diem. Hilareſcere
æquinoctii uerni colẽtes hilaria appellarũt : ut docet Macrobius : quo exordiũ lætitiæ celebrat᷑ : quo primũ tẽ/ Hilaritu
pore ſol diẽ lõgiorẽ nocte ꝓtendit. Erat aũt ad octauũ calen. aprilis De hilaribus meminit Flauius uopiſcus do.
in aureliano : quibus oĩa feſta & fieri debere & dici tradit. ¶ Nihil ꝓfici mœrẽdo. Noſtris mederi ſi malis poſ/
ſent lachrymæ. lachrymas emeremus auro : ut ĩquit menãder : mœror & dolor nihil ꝓficiũt lugẽtibus : cũ fata
ſint ĩexorabilia : & qđ factũ ẽ amplius fieri ĩfectũ nõ poſſit. ἑαυτὸν τιμωρούμενος notiſſima eſt terẽtiana
fabula : hoc titulo quo ſignat᷑ : ſe ipm puniẽs : ſiue excruciãs. Nã ĩducit᷑ ſenex menedemus ſemetipſum crucians
dũ in fũdo fodit : arat aut aliquid facit ſine laxamento ob filium adoleſcentulum amandatũ : qui in aſiam ad
regẽ militatũ abiit : paternæ moroſitatis ĩpatiẽs : de quo Ora. ĩ ſermonibus. Ita ut pr̃ ille terentii fabula quẽ nato
miſerũ uixiſſe fugato ĩducit : nõ ſe prius cruciauerit atq; hic. ¶ Chreme. uocatiuus caſus eſt ſiue ſalutatorius :
loquit᷑. n. menedemus cũ chremete uicino. ¶ Decreui. cõſtitui : qđ eſt uolũtariũ. ¶ Tantiſper. tãdiu : poſtulat ãt Tantiſper.
poſt ſe hæc ꝑticula : dũ : uel donec : uel quoad : ut Cic. ĩ carcerẽ ductus : ut ibi eẽt tãtiſp dũ culeus cõpararet᷑. Au.
Gel. eo cõſilio : ut uiueret qdẽ tãtiſp : qđ fieret ꝑmutatio ap̃ Liuiũ tãtiſp abſolute poſitũ eſt : ꝓ interea : ſiue tãtũ/
modo. ſic enĩ ſcribit in prĩo. Tamẽ id imperiũ ei ad puberẽ ætatẽ ĩcolume mãſit tãtiſper tutela muliebri.

¶ QVOD ſi qui. a ſigno & iudicio. ¶ Humanius : ut ſi riſerint. ¶ Inſimulãt. accuſant. ¶ Pueros uero : a ſi/ OMNI
gno etiam. ¶ Magiſtri. uel qui docent literas : uel pedagogi : qui pueros inſtituunt. ¶ Caſtigare. uerbis eſt : non BONI.
poteſt niſi quod ſponte ſuſceptũ eſt : remittat luctum : ad tempus ſponte deponimus. Terentianus : ab auctori/
te ſe ipſum puniens : uel excrucians. ¶ Tantiſper. interea. ¶ Miſer. laborioſus. & erumnoſus.

BERO. ℭ MALO quidẽ. Verba menedemi: q putat ſe dignũ quocunq; malo: cũ iniuſtitia ſua ſe eieciſſe filium mi/
ſerũ ex patria fateaẽ. ¶ Nãq; nimis multos. Verſus Homeri: qbus declaratur ex quotidianis necibus fieri ſeda/
tionẽ mœroris & pauſam: & callũ quaſi obduci aduerſus luctũ. Vlyſſes in. xx. iliados talia eloquiẽ. ¶ Ergo in
poteſtate eſt ex carmine homerico oſtẽdit M. Tul. in poteſtate hoĩum eẽ abiicere dolorẽ: cũ uelint: cũ ille pce/
Nex pom/ peii. perit. luctũ lachrymis diurnis eſſe finiendũ. ¶ Cõſtabat eos. Põpeius cõſcẽdẽs nauiculã paruulã a Ptolomeo
miſſã: ad uxorẽ filiũq; cõuerſus ſophocleũ illud pnũtiauit: quiſquis ad ryrãnũ proficiſciẽ: ſit illius ſeruus: licet
liber ſit. Ibiq; ab achilla & ſeptimo interficitur
annum agens ætatis unde ſexageſimũ: qui
in morte nihil ſe ipſo indignũ. aut dixit: aut
fecit: ſed tantũ ſuſpirans ſe ictibus præbuit.
Cornelia & cæteri ut aſpexere cedem: ancho
ris cellerrime eductis: effugerunt: inde pela/
go altius petito: cum uentus uehemẽtior fla/
ret: ab ęgyptiis perſequi ſatagẽtibus ſeſe ſub/
duxerunt. Plutarchus: Lucanus: cæteri tra/
dunt ululatum maximum ad littus uſq; emiſ/
ſum fuiſſe ab his uiſo. Gn. Pompeii caſu. C.
uero ait: eos nihil aliud tum egiſſe niſi: ut re/
miges hortarentur ad remigandum. Demum
ubi in tuto fuerunt lamentari cępiſſe. Canit
Lucanus, Corneliam uiſa coniugis nece dela/
mentatam eſſe flebiliter & lachrymoſe: mox
caput ferali amictu obduxiſſe: & in cauernis
nauigii tenebroſis delituiſſe. Dein cum per/
ueniſſent ad littus aphricanũ ubi erat Cato lu/
ctum eſſe factum exemplo carentem: nulliq;
ęuo cogitum: ibiq; manibus Põ. parentatum.
¶ Claſſe hoſtium. ęgyptiorũ. ¶ Timor ab his.
Expectora/ re triſtitiã. Senſus eſt. Si in Pompeianis timor & pauor
expectorare potuit dolorem: & repellere tri/
ſtitiam: tanto magis hoc ſapiẽtia efficere po/
terit. ¶ Nihil profici. ſępe dictum eſt lachry/
mas & luctus inefficaces eſſe: & nihil prodeſ/
ſe ad iacturam ſarciendam. ¶ Facilius ferunt.
Multi occaleſcunt: obdureſcuntq; ex diutur/
nis malis ad ferenda æquo animo quęcunq;
aduerſa contigerint. ¶ Si mihi nunc. carmen
Euripidis poetæ latinitate Donatum a. M.
Tullio: quo Theſeus opinor inductus: queri/
tur de fortunæ continenter urgentis iniquita/
te pertinaciſſima: quæ res obduxit callum cõtra ſenſum doloris: cõſuetudo enim maloꝝ & defatigatio ægri/
tudinum: uim doloris & ægritudinum facit leuiorem. ¶ Illuxit. apparuit, fulſit. Agretius grãmaticus. Eluxit: q
luctũ depoſuit. Illuxit: cũ lumen apparuit. ¶ Salo ęrũnoſo. mari referto ęrumnarum periculorumq;. Cato por/
tius trium rerum pęnitentia ducebatur. Primum: ſi mulieri arcana credidiſſet. Secũdũ: ſi aliquo itinere naua/
li tranſmiſiſſet: quo pedibus ire potuiſſet. Tertium ſi qua dies per incuriam deſidiam ꝗ effluxiſſet. Terentia/
Mare ęrũ/ noſum. nus ſoſia fortunatum uocat: qui nunquam ingreſſus eſt mare. Plautinus ſenex uitam maritimam reformidat
alter apud eundem Plautum in trinũmo ſalſipotenti & multo potenti Neptũno gratias agit: quod euaſerit
illum ſpurcificum: immanẽ, intolerandum, & ueſanum deluctatus ęrumnis maris. idem in rudente: neptun/
num eſſe dicit balneatorem frigidum: qui ex inſulſis ſalſos facit: qui ſalſam præbet potionem & frigidam.
Scitum anacharſis. Interrogatus Anacharſis utrum plures eſſent uiuentes an mortui: quo inquit in loco collocas nauigantes?
quo dicto ſciteſi gnificauit: nauigantium uitam non eſſe uitalem. Ego quoq; memor maritimarum ęrum/
narum olim feci quod Plato: qui cum in equum aſcendiſſet ſubito deſcendit: ueritus ne equi ferocitate ra/
peretur: ſic & ipſe conſcendi equum ligneum ex portu anconitaneo oram ſoluens: cum iam per æquor
cerulum uectaret: repente remigem rogaui: ut me animal terrenum reſtitueret terræ: & ita eueſtigio deſcen/
di ueritus ſalſas ſalſipotentis potiones.

malo ſe dignum deputat: niſi miſer ſit. uides ergo opi/
nionis eſſe, non naturæ malum. quid, quod res ipſa lu/
gere prohibet? ut apud Homerum quotidianæ neces,
interituſq; multorum ſedationem mœrendi afferunt.
apud quem ita dicitur. Namq; nimis multos, atq; om/
ni luce carẽtes Cernimus: ut nemo poſſit mœrore ua/
care. Quo magis eſt æquum tumulis mandare perem/
ptos Firmo animo: & luctum lachrymis finire diur/
nis. ergo in poteſtate eſt abiicere dolorem, cum uelis,
tempori ſeruientem. an eſt ullum tempus, quoniam
quidem res in noſtra poteſtate eſt: cui non ponendæ
curæ ægritudinis cauſa ſeruiamus? conſtabat eos qui
concidentem uulneribus Gn. Pompeium uidiſſent:
cum in illo ipſo acerbiſſimo, miſerrimoq; ſpectacu/
lo ſibi timerent. ꝗ ſe claſſe hoſtium circunfuſos ui/
derent: nihil tum aliud egiſſe, niſi ut remiges horta/
rentur: & ut ſalutem adipiſcerentur fuga: poſteaquam
Tyrum ueniſſent: tum afflictari, lamentariq; cœpiſſe.
timor igitur ab hiis ægritudinem potuit repellere:
ratio ac ſapientia uera non poterit? Quid eſt autem,
quod plus ualeat ad ponendum dolorem? quam cũ
eſt intellectum nihil profici, & fruſtra eſſe ſuſceptum?
ſi igitur deponi poteſt: etiam non ſuſcipi poteſt. uo/
luntate igitur, & iudicio ſuſcipi ægritudinem confitẽ/
dum eſt. idq; indicatur eoꝝ patientia: qui cum multa
ſint ſæpe perpeſſi, facilius ferunt quicquid accidit: ob/
duruiſſeq; ſeſe contra fortunã arbitrantur. ut ille apud
Euripidem: Si mihi nunc triſtis primũ illuxiſſet dies:
Nec tã ærũnoſo nauigaſſem ſalo: Eſſet dolẽdi cã: ut

OMNI BONI. ℭ ESSE. quia ſi natura eſſet: ſpõte nõ ſuſciperetur. ¶ Quotidianæ neces. argumẽto & auctoritate Home/
ri probat. ¶ Ponẽdæ. deponẽdæ. ¶ Cõſtabat eos: ab exemplo probat: dolorem natura nõ eſſe ſed opiniõe: &
in poteſtate noſtra eſſe: & dolere: & non dolere: quod iudicio ſuſcipitur & deponitur: natura non eſſe. At iu/
dicio ſuſcipi probatum eſt: non ergo natura, ¶ Fortunam. caſus fortunæ. ¶ Salo. mari.

iniecto equulei Freno repente tactu exagitãtur nouo. Sed iã ſubiectus miſeriis obtorpui, defatigatio igitur miſeriaꝝ ægritudies cũ faciat leuiores: ĩtelligi neceſſe eſt nõ rẽ ipſã cãm atq; fõtẽ eſſe mœroris. Pħi ſũmi, nec dũ tamẽ ſapiẽtiã cõſecuti nõ ne intelligũt ĩ ſommo ſe malo eſſe? ſunt eñi inſipiẽtes: neq; inſipiẽtia ullũ maius malũ eſt: neq; tamẽ lugẽt. quid ita? qa huic generi maloꝝ nõ affingit illa opinio, rectũ eẽ, & æquũ, & ad officiũ pertinere, ægre ferre, ꝙ ſapiẽs nõ ſis. qd' idẽ affingimus huic ægritudini in q̃ luctus ineſt: q̃ oium maxima eſt. Itaq; Ariſtoteles ueteres pħos accuſãs, q exiſtiauiſſent pħiam ſuis ĩgeniis eẽ pfectam: ait eos aut ſtultiſſimos, aut glorioſiſſimos fuiſſe. ſed ſe uidet, ꝙ paucis annis magna acceſſio facta eſt: breui tpe pħiã plane abſolutã fore. Theophraſt⁹ aũt moriẽs accuſaſſe naturã dr: ꝙ ceruis, & cornicib⁹ uitã diuturnã, quoꝝ id nihil itereſſet: hoib⁹, quoꝝ maxie iterfuiſſet, tã exiguã uitã ddiſſet: quoꝝ ſi ætas potuiſſet eẽ lõgiqor: futuruꝝ fuiſſe, ut oibus pfectis artibus, oi doctrina hoium uita erudiret.

℃ INiecto equulei freno. Sicut nouellus equuleius: hoc eſt pullus equus adhuc p ætatẽ inſolẽs frenoꝝ ac tyro exagitatur cõcutiturq; ſolo tactu freni: ſic hõ dolore exagitat ex dolẽdi inſolẽtia: ubi uero aſſueuit ęrũnis obtorpet: facitq; qd' equus iã edomitus: q frenũ mordet: & ſeruitio hoĩs aſſueſcit: & domiturã facile fert: & ad obſequiũ habilis reperitur. Equus bimus ut docet columela: ad uſum domeſticũ recte domatur. Certaminibus autẽ expleto triẽnio: Annotãdũ obiter: qd' annotatu dignũ eſt: ſi maſculũ equinũ fœtũ ꝓgenerari uelis: ſiniſtrũ teſticulũ admiſſarii lineo funiculo obligato: ſi fœminã uero dextrũ: ſicut pcipit democritus phyſicus: q idẽ in oĩbus pene pecudibus faciendũ cẽſet. M. Va. ſuadet frenos ĩ eqli ſuſpẽdẽdũ: ut oculi equuleoꝝ cõſueſcãt uidere eoꝝ faciẽ: & e motu crepitus audire: cũ iã ad manus accedere cõſueuerint. Interdũ ĩponere his pueꝝ. Equuleius dicit pullus equinus & nouellus diminutiuũ ab equo: ut docet Priſcianus ĩ tertio. M: T. ĩ uerrinis. His equitabit equuleis: dr & equulus. M. Varro hoſce itẽ ut equulos & educũt: & alũt. Idẽ ait equulũ poſt annũ & ſex mẽſes domari poſſe. Ab equa fit equula. Plautus adhimnire equulã poſſũ ego hãc: equile dicũt ſtabulum equoꝝ: ſicut bubile boũ: caprile capraꝝ: Edilia dixit Oratius ꝓ ſtabulo edoꝝ. ℣ In ſum. ſe malo eſſe. Hoc facete dictũ ex opinione ſtoicoꝝ: q dicũt ĩſipiẽtes eos & miſeros: q ſapiam ad pfectũ nõ ſint cõſecuti: inſipiẽtia ãt eſt ſummũ malũ. Dicebat. n. ſocrates unicũ eſſe bonũ ſciẽtiã: malũ unicũ imperitiã. Ergo pħi q non ſunt plene ſapiẽtiã cõſecuti: ſunt ĩſipiẽtia & cõſequẽter in ſũmo malo: & tamẽ nõ lugẽt: cũ alii lugeãt: ex minorib⁹ malis. Dogma ſtoicoꝝ eſt eos: qui natura, doctrinaq; lõge ad uirtutẽ pceſſiſſent: niſi eam plene conſecuti eſſent: ſumme eſſe miſeros: neq; inter eoꝝ uitã & improbiſſimoꝝ quicquã omnino intereſſe: ut Plato tantus ille uir: ſi ſapiẽs nõ fuerit: nihilo melius: q̃ quis improbiſſimus: nec beatus uixerit. Merito itaq;. M. Tul. in oratione ꝓ murena facetiſſime luſit doctrinã ac decreta ſtoicorũ. ℣ Huic generi maloꝝ. nõ plene ſapiẽtiã pcepiſſe. ℣ Aut ſtultiſſimos. Lactãtius libro. iii. meminit hoꝝ uerboꝝ: huiuſq; ſentẽtię. Vbi ueꝝ eſt inquit ſtultiſſimos fuiſſe, qui putauiſſent ingeniis ſuis perfectã eſſe ſapientiã: ſed ne ipſe quidẽ Ariſtoteles ſatis prudẽter: q aut a ueteribus ceptã: aut a nouis auctã: aut mox a poſterioribus perfectã iri putauit: nunq̃ enim poteſt inueſtigari: quod nõ per ſuã uiã queritur. Paucis annis acceſſio. Seneca. Nondũ inquit ſunt mille anni: ex quo initia ſapietiæ nata ſunt: multis ergo ſæculis humanum genus ſine ratione uixit. ℣ Theophraſtus accuſaſſe naturã. Mihi iuſta ſane uidet querela hæc: & accuſatio Theophraſti: & q̃ cũctos litteratos deceat. qd enĩ ſi dicere fas eſt: ſibi uoluit illa parens reꝝ: opifexq; natura: cũ dedit ceruis. coruis, cornicibus, elephãtis uitã diuturnã: hoibus tã exiguã: cũ tribuit brutis aĩantibus annoſa ſęcula nobis uix uitę guſtatũ indulſit: quoꝝ maxime ĩtereat diutiſſime uiuere: ut doctrinæ oẽs: ut artes ad perfectũ ꝑduci poſſent annoꝝ lõginquitate. Q d' ſi primigenũ illi hoĩes uixerũt: ut fert: annoꝝ milia: cur ĩ pſentia nõ uiuimus tã lõgiturni cur facta eſt ætas noſtra deterior? qd' deliqt: qd peccauit ipſa poſteritas? ut non eodẽ diuturnæ uitę beneficio perfruat. Credamus uerũ eſſe illd' Mãlii: idẽ ſemp erit, qm̃ ſemper fuit idẽ. Scribit Ioſephus libro primo antiqtatũ uetuſtiſſimos illos hoĩes primigenios ideo tãdiu uixiſſe: primo ꝙ eis pabula oportuniora melioraq; ad maius tẽpus ꝑparata extiterũt: deinde ꝓpter uirtutes & glorioſas utilitates: quas iugiter perſcrutabantur. i. aſtrologiã & geometriã. ℣ Deus eis amplius uiuẽdi ſolatia cõdonauit: quæ nunq̃ antea addiſcere potuiſſet: niſi ſexcẽtis uiuerẽt annis: per tot. n. annoꝝ curicula magnus annus ĩplet. Ceruos autẽ uiuaces eſſe tradũt ſcriptores. Heſiodus cornici nouẽ noſtras attribuit ętates: quadruplum eius ceruius: id triplicatũ coruis. Verba Heſiodi hæc ſunt ἔλαφοσ δ' ἐτετρακορωνοσ τρεῖσ δὲ ἐλάφουσ ὁ κόραξ γηρᾶσκεται. uita ceruis ut Plinii uerbis utar ineõfeſſo lõga eſt: poſt cẽtũ annos aliqbus captis cũ torquibus aureis: quos Alexãder magnus addiderat: adopertis iã cute in magna obeſitate. Febriũ morbos nõ ſentit hoc animal: qn medet huic timori. Quaſdam nos principes fœminas ſcimus oĩbus diebus matutinis carnẽ eam deguſtare ſolitas: & lõgo ęuo caruiſſe febribus. Hactenus. Plinius. Hinc a Satyrico poeta. Ceruina ſenectus. Dicta ꝓ diutina & uiuaci. Subulones ceruos appellant: quibus ſimplicia ſunt cornua. De uita cornicũ diuturna dictũ eſt in primo cõmẽtario.

℃ EQVulei. parui equi. ℣ Obtorpui callũ obduci: ſtultitia nihil maius malũ eſt ſm ſtoicos: ad philoſophi priuſq̃ aſſecuti ſunt ſapientiã: ſuã ſtultitiã nõ dolẽt: nõ ergo natura: ſed opinione. ℣ Glorioſiſſimos. inanis gloriæ ſtudioſos. ℣ Intereſſet. utile eſſet theophraſtus tamẽ nõ dolebat: quod ſi natura fuiſſet: pfecto doluiſſet ſi fortes uiri lugẽt: improbantur. ℣ At natura nihil mali efficit: non ergo natura.

BERO.

Si maſculum pecus habere uis.

Equuleius.

Equulus.

Equula.

Equile.

Bubile.

Edilia.

Querela Theophraſti.

Viuax coruus.

Catoceruina ex pultrix febriũ.

OMNI BONI.

BERO. ¶ QVErebatur. lamẽtabaṫ Theophraſtus. ¶ Officioſi doloris. Officioſũ dolorẽ ſignificãter eũ dicit: q piu eſt: ex iuſta cã ſumiṫ: & cuius ꝓbabilis rõ reddi põt. Officiũ.n. ab efficiẽdo dictũ qđ efficere unũquẽq; cõueniat ꝑ cõditione ꝑſonæ. Nã officiũ appellamus: qđ rõne actũ ſit: ut docet M. Tul. in tertio de finibus. ¶ Non putãt lugendũ uiris. Seneca uiris nullũ legitimũ lugẽdi tẽpus cõſtitutũ eſſe tradit: qa nullũ eſt honeſtũ: cũ annũ fœminis ad lugẽdũ maiores inſtituerint: nõ tã diu lugerẽt: ſed ne lõgius. Laudãt luculẽti ſcriptores inſtitutũ illud maſſilieſiũ: quo ſine lamẽtatione: ſine plãctu cadauera efferuntur: luctus funeris die domeſtico ſacrificio: cõuiuioq; neceſſarioꝝ addito finitur.

Officium. Annus ad lugendum fœminis. Luctus dialis maſſilieſium.

querebatur igitur ſe tũ, cũ illa uidere cœpiſſet, extingui. quid? ex cæteris philoſophis nonne optimus, & grauiſſimus quiſq; cõfiteṫ, mulra ſe ignorare? & multa ſibi etiã atq; etiã eſſe diſcenda? neq; tamẽ cum ſe in media ſtultitia, qua nihil eſt peius, hærere intelligãt: ægritudine premuntur. nulla enim admiſcetur opinio officioſi doloris. quid? qui nõ putant lugendum uiris: qualis fuit Qu. Maximus efferens filiũ conſularem: qualis Lucius Paulus, duobus paucis diebus amiſſis filiis: qualis Marcus Cato, prætore deſignato, mortuo filio: quales reliqui, quos in cõſolatione collegimus: quid hos aliud placauit? niſi qđ luctũ, & mœrorẽ eſſe nõ putabãt uiri? ergo id, qđ alii rectũ opinãtes ægritudini ſe ſolẽt dedere, ii turpe putãtes ægritudinẽ repulerũt. ex quo intelligitur nõ in natura, ſed in opinione eſſe ægritudinem. Contradicuntur hæc. quis tam demens, ut ſua uoluntate mœreat? natura affert dolorem. cui quidem Crantor inquiunt ueſter cedendum putat. premit enim, atq; inſtat: nec reſiſti poteſt. Itaq;

Fabius mortẽ filii tulit firmiter.

Lycurgus ĩ rebus funebribus. ανειλετα πενθηκαι τουσ οδυρμουσ. ideſt ſuſtulit luctus & lamentationes. ¶ Quintus maximus. Cato ĩ libro de ſenectute multa ait ſe ꝑclara in Quĩto maximo cognouiſſe: ſed nihil eſt inqt admirabilius: q̃ quomodo ille mortẽ. M. filii tulit: clari uiri & conſularis. Eſt ĩ manibus uiri laudatio: q̃ cũ legimus: quẽ philoſophũ nõ cõtẽnimus? poſſidonius refert: hũc Fabiũ cũctatorẽ a romanis clypeũ uocitatũ: propterea qđ eo tãq̃ clypeo romani tegebaṫ ab ĩpetu hoſtili. De eo dixit Hãnibal: & romani ſuum habẽt Hãnibalẽ. Refert Pluta. cũ fabii fili⁹ diẽ obiiſſet: eũ ꝓ dignitate optimi p̄ris calamitatẽ orbitatis cõmodiſſime tuliſſe: ipſumq; ĩ foro filiũ defunctũ orõne funebri ex more laudauiſſe.

Pater laudauit filiũ defunctũ.

¶ Qualis Lucius Paulus. Scribunt Valerius maxius: Seneca: Plutarchus: Aemylio Paulo quatuor fuiſſe filios mares ex qbus duos iure adoptionis ĩ corneliã fabiãq; gentẽ trãſtulit: duos quos ſibi ſeruauerat extulit: quoꝝ alter qnto ante triumphũ paternũ die, alter tertia poſt triũphũ die expirarũt: itaq; q ad donãdos uſq; liberos abũdauerat: is ad orbitatẽ repẽte adactus eſt: quem caſum robore animi incredibili ſuſtinuit. In tãtũ: ut populũ ipſe ob id ĩgemiſcentẽ cõdolẽtq; magis cõſolaretur: q̃ ipſe foret cõſolãdus: q in oratione: q̃ apud populũ habuit: ſic locutus fertur: Cũ in maximo ꝓuectu fœlicitatis noſtræ qrites timerẽ: neqt mali fortuna moliret: Iouẽ optimũ maximũ: Iunonẽq; reginã, & mineruã ꝑcatus ſum, ut ſi qd aduerſi po. romano ĩmineret: totũ ĩ meã domũ cõuerteret: quapp bene habet: ãnuẽdo.n. uotis meis id egerũt: ut uos potius meũ caſum doleatis: q̃ ueſtrũ ingemiſcerẽ. ¶ Qualis. M. Ca. M. Tul. in æpiſtola ad ſeruiũ ſulpitiũ de his: q fortiter obitũ filioꝝ tulerũt: ſic refert. Quintus maximus: q filiũ cõſularẽ: clarũ uirũ magnis rebus geſtis amiſit. & Lucius Paulus: q duos ſeptẽ diebus & noſter Gallus: & M. Cato: qui ſummo ingenio: ſũma uirtute filiũ ꝑdidit his tẽporibus fuerũt: ut eos ipſoꝝ dignitas cõſolaretur. M. Cato apud Ciceronẽ de catone hoc filio defuncto: ſic inqt. Proficiſcar ad catonẽ meũ: quo nemo melior uir natus eſt, nemo pietate ꝑſtãtior: cuius a me corpus crematũ: qđ cõtra decuit ab illo meũ: & mox quẽ ego meũ caſum fortiter ferre uiſus ſum: nõ quod æquo aĩo ferrẽ: ſed me ipſe cõſolabar: exiſtimãs nõ lõginquũ inter nos diſceſſum & digreſſum fore: auctor eſt Plutarchus. M. Catonẽ. uxorẽ & filiũ ꝑdidiſſe ĩducta noua uictus & mediciæ formula. Oleribus.n. & neſſarũ phaſſarũq; ac leporis carne domeſticos ęgrotos alebat. Vt aũt uerba gręci ſcriptoris intelligas: quæ uiſa ſunt interpretibus nõ trãſlatitia phaſſę dicũtur palũbi: neſſi anates ſignãtur: unde neſſotrophiũ ap̄ M. var. & columelã dictũ: quo anates clauſæ gregatim paſcuntur.

Cato fortiter tulit obitũ filii.

Phaſſæ palũbi. Neſſo trophiũ quid

¶ Natura affert dolorẽ. M. T. q tã copioſe: tã eloq̃nter, tã magnificis uerbis affirmat dolorẽ eẽ ĩ opĩone: nõ ĩ natura cũ ſolũ uertiſſet exiliũ cã cũ amiſiſſet filiã chariſſimã ſuccubuit dolori & ægritudini: iacuit miſeranter tunc illi mœror oẽm expectoraui ſapiẽtiã: tunc aĩus diſſenſit a labiis, tũc ſcribẽs ad ſeruiũ ſulpitiũ. Opprimor inqt & uix reſiſto dolori: idem alibi dixit. Cedo fortunæ: & manũ collo. Et ita uirũ Phaſtrũ: uel potius p̄hum magnificis uerbis aduerſus ægritudines orãtẽ ꝓppreſſit tabificus mœror: docuitq; dolorẽ nõ opinabilẽ eſſe: ſed naturalẽ. Hoc idẽ ego quoq; nup expertus ſum ex obitu matris optimæ: chariſſimæq;. q̃ ſicut uiuẽs mihi ĩtra domeſticos parietes ocianti erat maximũ ſolatiũ: ita mortua maxĩo me dolore cõfudit. Heu me miſerũ: hæc ſcribẽs dolore diuellor: ſubit mẽtem recordatio affabilitatis: dexteritatiſq; maternæ: idẽtidẽ recurſat mordax cura: uideor uidere idolon: ſpectrũq; piẽtiſſimæ parẽtis: q̃ nulla: ueꝝ.n. loquẽs libere loq̃: ſanctior: nulla ꝓbior: nulla religione ꝑſtãtior fuit: erat prudẽs & circũſpecta ſupra captũ fœminaꝝ: Qui dixit nullũ eſſe amorẽ ĩdulgẽtiorẽ: q̃ maternum: ueridicus fuit. Deus bone: q̃ta me q̃ta fr̃es charitate amplexabaṫ: hilaris erat: ubi nos hilaros uidebat: triſtis: ubi ſub triſtes lętitia eius ac triſtitia ex filioꝝ uultibus pendebat: nobis uicem p̄ris matriſq; exhibens. Nãq; poſt mortẽ patris. Caſtorea: hoc enim nomine mater nuncupabatur. decreuit ſibi in uiduitate eſſe permanendum: & cũ in matrimonium a nobilibus uiris iterum peteretur: eſſetq; in ipſo ætatis ſuæ flore marito uiduat: mulier ſan-

Cicero impatiens doloris.

& pudica filios pluris fecit:q̃ cóiugales uoluptates.Itaq; me cũ duobus fratribus : quoꝝ alter maior natu : eſt
alter minor.memorabili pietate ſedulo aluit p ãnos ferme.xxxv.bimulus enĩ patrẽ amiſerã.O miſeꝝ & fune/
ſtũ illũ diẽ:atroq; calculo notãdũ:quo optimã:chariſſimã,dulciſſimã parẽtẽ aſpexi morientẽ. O diẽ:qui diuo
Petronio tutelari bononiẽſiũ deo es dicatus:te acerbũ,te atrũ,te ominoſum ſemper habiturus ſum:tu mihi id Acerba ſẽ/
eripuiſti:qđ in uita erat iucundiſſimũ:tu aliis feſtũ geniale genialiter colẽtibus:me luctu & lachrymis rep'leui/ per bonoꝝ
ſti:tu me uulnere inſolabili cõfeciſti. At cõſolatores dicẽt ſenio cõfecta erat:iam ſexiũ & ſexageſimum ætatis mors.
annũ impleuerat:iã ſatis diu uixerat. Sunt iſta qdẽ uera nec inficior:ſed mihi parũ diu uixerat : mihi immatu/
ro obitu rapi uiſa eſt:acerba enĩ ſemp eſt bonoꝝ mors etiã capulariũ:mœreo & qdẽ dolẽter:q̧ optimæ parẽti
nullã ſolidã gratiã rependere potui pro cumulatiſſimis beneficiis:qbus me ſemper indulgẽter eſt proſecuta:
dũ iam maternis fungitur uicibus ac paternis. Deniq; effecit interitus optimæ matris : nunquã enim a me ſine
honoris nomine eſt nominãda:ut cognoſcerẽ ac expite affectũ doloris eſſe potẽtiſſimũ in natura: nõ in opi/ Affectus
nione collocatũ:q ſubinde me nolẽte ac reluctãte uiolẽter erũpit:cui reſiſti nõ põt:q ĩterdũ ĩpioſiſſimus refri/ doloris po/
git repagula uirtutis:uixq; p oculos ac ſuſpiria effuſus ĩterqeſcit. Valeãt phi cũ uerbis ſuis magnificis : pręedicẽt tẽtiſſimus.
nõ eſſe dolẽdũ iactẽt ægritudinẽ ĩ opiniõe:nõ ĩ natura cõſiſtere. Nõ credo:nõ aſſentior,nec credidit,nec aſſẽ/
ſus eſt is:q nũc apathiã maxĩe ꝓbat:& dolorẽ opinabilẽ eẽ audẽter ac decẽter affirmat. Nã ex morte filiæ op/
preſſus a dolore eſt:exciderũtq; dicta & ꝑcepta. Poſthabitis alioꝝ ꝑceptis cõſolatoriis:cõfugit ad domeſticas
medelas ſeq; ipſum cõſolatus eſt:cõpoſito libro de cõſolatione. Meditor ipſe quoq; cõdere libellũ de cõſo/
latione:ut qđ ille fecit ex ĩteritu tulliolæ filiæ:id ego iuſtius faciã ex morte amãtiſſimæ parentis cuius iacturã
grauiſſimã fero :ſed iã ad ĩſtitutũ redeamus. Cũ doloris tractatus refricuerit:nõdũ obductas cicatrices.

¶ VIRIS. fortibus Cõſolatione:libro quo ſe de morte filiæ cõſolatus eſt. ¶ Cõtradicũt hęc oſtẽdit ægri/ OMNI
tudinẽ cũ ĩ opinione ſit,maxime augeri qa exiſtimet officioſum eſſe dolere. Peripatetici dñt ægritudinẽ na/ BONI.
tura eſſe:nã nec caſu eſt:nec uoluptate:qcqd eſt:aut natura,aut caſu,aut uolũtate:nemo malũ libẽter ſubit &
iudicio mœret. Crãtoris auctoritatẽ affert:q dicit natura eſſe ægritudinẽ & dolẽdũ eſſe: qđ exẽplis probat cũ
Aiax Oileus antea Thelamonẽ cõſolaretur de morte Aiacis:q gladio incubuerat : ipſe audita morte filii ma/
xime doleret;cõfirmat. Cic. dolorẽ fieri acerbiorẽ:qa ſibi perſuadeãt homines:officioſum dolere : & dicit pe/
ripateticos pugnãtia dicere:nã laudãt eũ quẽ uidebãt adire picula:& nõ ꝑturbeť : & eos q alioꝝ cauſa mœrẽt:
cũ nec quẽquã pluſquã ſeipſos ament ꝑterea hoc q̧ dicũt. Aiacem Oileum dolere,nihil ualere hoc exemplũ:
q̧ ſtultus eſſet Aiax :ſapienti ergo & forti uiro ꝑſuadendũ : nihil mali accidiſſe: quod facile erit ſtulto quoniã
difficile eſſet perſuadere:dices parum accidiſſe mali:& hoc multis aliis accidiſſe.

Oileus ille apud Sophoclẽ qui Thelamonẽ antea de
Aiacis morte cõſolatus eſſet:is cũ audiſſet de ſuo,fra/
ctus eſt. de cuius cõmutata mente ſic dicitur, Nec ue/
ro tanta præditus ſapientia Quiſquã eſt:qui aliorum
ærumnam dictis alleuãs Non idem cum fortuna mu/
tata impetũ Conuertat: clade ut ſubita frangatur ſua:
Vt illa ad alios dicta & præcepta excidant. hæc cum
diſputant hoc ſtudẽt efficere, naturæ obſiſti nullo mo
do poſſe. ii tñ fatentur grauiores ægritudines ſuſcipi,
q̃ natura cogat. quæ igitur amẽtia?ut nos quoq; idẽ ab
aliis requiramus?ſed plures ſunt cauſæ ſuſcipiẽdi dolo/
ris. primũ illa opinio mali:quo uiſo atq; ꝑſuaſo ægri/
tudo inſeqtur neceſſario. deinde etiã gratũ ſe mortuis
facere, ſi grauiter eos lugeãt,arbitrãť. accedit ſupſtitio
muliebris quædam. exiſtimant enim diis immortali/
bus ſe facilius ſatis facturos : ſi eorum plaga perculſi:
afflictos ſe & ſtratos eſſe fateanť. ſed hæc iter ſe q̃ re/
pugnẽt, pleriq; nõ uidẽt. laudãt enim eos, q æquo aĩo
moriãtur. q alterius mortẽ æquo animo ferãt : eos pu/
tant uituperandos, quaſi fieri ullo modo poſſit, quod

¶ OILEus ille apud ſophoclẽ. Sat notũ du/ BERO.
os aiaces nominitari alteꝝ oilei: alteꝝ Thela/ Aiaces qđ.
monis filiũ:quoꝝ ĩterius quotidie ĩ ludis tri/
uialibus celebratur : cũ aiax oilei fulmine mi/
neruæ naufragio extĩctus expirauerit:aiax ue/
ro Thelamõis ſibi ex furore mortẽ cõſciuerit:
gladioq; incubuerit. Sophocles induxit oileũ
conſolationibus fouẽtẽ Thelamonẽ de mor/
te Aiacis. ipſe paulopoſt cum audiſſet Aiacem
ſuũ cruciabiliter perẽptũ eſſe:fractus eſt dolo/
re:nã ut ait Terẽtiana ſentẽtia. Omnes cũ uale
mus:recta conſilia ęgrotis damus tu ſi hic ſis:
aliter ſentias. ¶ Nec uero. Verba Sophoclis
moralia:& Terentianæ ſñiæ:quã recitauimus
cõgruentia. ¶ Gratũ ſe mortuis facere. Seneca
elegãter. Mortuus inquit aut beatus, aut nul/
lus eſt:beatũ deflere inuidia eſt : nullũ demẽ/
tia. ¶ Superſtitio muliebris. Sicut religio deos
colit:ita ſuperſtitio uiolat quã docti nihil aliđ
eſſe autumãt quã timorẽ ſuperfluũ & delirũ.
ab aniculis dictã : quæ multis ſuperſtities per
ætatẽ delirãt & ſtultæ ſunt. M. Tullius in ſecũ/
do de natura deoꝝ : ſuperſtitiones aniles ap/
pellat:atq; ſuperſtitioſum eẽ uitii nomẽ ex eo Superſtitio
dictũ:q; q totos dies ꝑcabãť & ĩmolabãt:ut ſibi ſui liberi ſupſtities eſſẽt:ſupſtitioſi ſunt appellati: qđ nomẽ pa quid.
tuit poſtea latius. Lactãtius ait:ſupſtitioſos dici:q ſuperſtitiẽ memoriã defunctoꝝ colũt:q nouos ſibi deos co/ Superſti/
lẽdos aſſumebãt:eos ſupſtitioſos uocabãt:unde eſt illud Virgilianũ. Vana ſupſtitio:ueterũq; ignara deoꝝ. Su/ tioſi.
perſtitio ut ĩqt Seneca error iſanus eſt amãdos timet:quos colit uiolat. Hoc faciunt peculiariter mulierculæ:
quæ quibuſdã rebus inanibus addictæ:dũ uolũt uideri nimis religioſæ:ſuperſtitioſæ fiunt:& ita delirant.
¶ PLEriq;. peripateticorum. OMNI BONI.

BERO.

Aīa amica amanti.

Amicus alter ipſe.

℄ IN Amatorio ſermōe. Aīa ut inqt Plautus eſt amica amāti: & ut ait qdā: amatoris aīus uiuit ī alieno corpore. Catullus: & oēs amaſii teſtanť: amicas ſibi uita eſſe chariores a quibus uita & aīa puella nominať. Dixit Oratius: pro quo bis patiar mori: ſi parcēt animæ fata ſuperſtiti. Amator: ut inquit Ariſtoteles in. viii. ęthicorū aſpectu gaudet amati. ⁋ Aeque ac nos. puerbiū grȩcū ē. ἐστι νο φιλοσ ἄλλοσ αὐτοσ idest amicus ē alter ipſe: & aliud. σώματα μὲν δύω ψυχὴ δὲ μία. corpora qdem duo anima autē una: qd' expreſſit. Ouidius illo uerſiculo. Qui duo corporibus. mētibus unus erat: charisſimos ergo amiciſſimoſq; tantum amare poſſumus quantum nos metipſos. Supra nec fieri poteſt, nec peti debet: cum natura nihil nobis charius penſiuſq; nobiſmet ipſis eſſe uoluerit. ⁋ Perturbatio uitæ: charitas quidem in nobis ordinata eſſe debet: ut apoſtolica ſententia pręcipitur: ſed in plurimis inordinata conſpicitur. Dicitur autem amor ſiue charitas eſſe inordinata: cū aut homo id diligit: quod non debet: aut quos debet diligit: ſed plus iuſto diligit: aut minus iuſto. Dilectionis enim librari debet modus: auctor diuus Hieronymus in omelia cantici tertia. ⁋ Cum ad eos impetum conuertunt. Senſus eſt: conſolatores: qui alios in dolore conſolari uolunt: confitentur: ſe miſeros eſſe: cum in eos retorquetur impetus doloris: & caſus ipſe conuertitur: ex quo fieri uidetur: ut qui ſe patronos: in alieno negotio profitentur illis ipſis in ſuo opus ſit patrono: & qui conſolator in alieno mœrore uideri uult: ipſe in ſuo luctu conſolandus ſit: quod uitium ait Mar. Tullius eſſe culpæ nō naturæ. ⁋ Quāuis copioſe: quātū uis. ⁋ Aliter atq; aliter q̄. ⁋ Qui auari auaros. Commune id ferme uitium eſt: ut auarus dicat in auaritiā: glorioſus gloriæ cupidum reprehēdat: ingratus culpet ingratos: unde ait Seneca: eſt illud graue uitium ingratos eſſe: & intolerabile: & quod diſſociet homines: ſed uſq; eo uulgare: ut illud: nec qui quęritur quidem effugerit: atq; inibi ex interuallo: fortaſſe inquit de quo quæreris: ſi te diligenter excuſſeris: in ſinu inuenies. Idē in æpiſtolis moralibus ait: iraſcēdum nō eſſe magiſter iracundiſſimus diſputat. Lactātius quoq; uideo inqt magnā partē eoꝝ: qui in ſchola de pudore & cōtinētia ꝓcipiant argutiſſime: eoſdem in omniū cupiditatibus libidinū uiuere. ⁋ Aliorum uitia cernere. Huic ſententiæ congruit Eſopi fabula: quæ tradit homines duas manticas habere: unam ante: altera retro: in priorem aliena uitia mitti: in poſteriorem noſtra: quæ abſcondimus: & uidere uolumus. Hoc Catullus ſignat cum ait. Nemo uidet manticæ: quod in tergo eſt: & Perſius. Vt nemo in ſe ſe tentat deſcendere nemo: ſed præcedenti ſpectatur mantica tergo. Ob hoc dixit Oratius. Reſpicere ignoto diſcet pēdentia tergo: idem alibi in hanc ſententiam ſic eleganter ſcribit. Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis: cur in amicorum uitiis tam cernis acutum: quā aut aquila: aut ſerpens epidaurius? Seneca taxans id genus homines præpoſteros. Papulas inquit obſeruatis alienas: obſiti plurimis ulceribus. Conſimilis eſt illa euangelica ſententia: quæ eos accuſat: qui in alieno oculo feſtucam uidentes: in ſuo trabem non aſpiciunt. ⁋ Si eadem res eſt. Exemplo res inſtruenda eſt: ut magis colliquæſcat: amiſit pater filium: angitur: mœret: cruciatur: dum iactura eſt recens: mox ægritudo illa uetuſtate: uel tollitur, uel lenitur: & tamen eadem eſt orbitas ultimo die: quæ fuit primo ita filio caret poſt decem annos: ſicut carebat a funere nihil de eo ꝓpter quod dolet: mutatum eſt. Ex quo colligit Cicero: ægritudinem: ſi eſſet naturalis: debere eandem continenter permanere: nec ullo tempore imminui: ſed cum dies conterant omnes mœrores: ex hoc rōcinatur: omnem uim ægritudinis ex opinione naſci: non ex natura. ⁋ Nihil eſſe mali. Senſus eſt: cogitationem diuturnam: quod nihil ſit in re mali: eſſe pro medela doloris ac fomento: non autem ipſam diuturnitatem.

Auarus, Auaritiam.

Duæ homini manticæ.

In alieno oculo feſtucam.

in amatorio ſermone dici ſolet: ut quiſquā plus alterū diligat, quā ſe. præclarū illud eſt, & ſi quæris, rectum quoq;, & uerū: ut eos, q nobis chariſſimi eſſe debeāt, æque, ac noſmetipſos amemus. ut uero plus, fieri nullo pacto poteſt. ne optandum quidem eſt in amicitia: ut me ille pluſquā ſe amet: ego illum pluſquā me. perturbatio uitæ, ſi ita ſit, atq; officioꝝ omniū cōſequatur. ſed de hoc alias. nunc illud ſatis eſt. non attribuere ad amiſſionem amicorum miſeriam noſtram: ne illos, pluſquā ipſi uelint, ſi ſentiant, plus certe quā noſmetipſos diligamus. nam quod aiūt pleroſq; conſolationibus nihil leuari: adiunguntq; conſolatores ipſos confiteri ſe miſeros: cum ad eos impetum ſuū fortuna cōuerterit: utrunq; diſſoluitur. ſunt enim iſta nō naturæ uitia, ſed culpæ. ſtultitiam autem accuſate q̄uis copioſe licet: nam & qui nō leuantur, ipſi alios ad miſeriam inuitant: & qui ſuos caſus aliter ferunt, atq; ut aliis authores ipſi fuerūt, nō ſunt uitioſiores, q̄ fere plerique: q auari auaros, gloriæ cupidos glorioſi reꝑhēdūt. eſt enī ꝓpriū ſtultitiæ alioꝝ uitia cernere: obliuiſci ſuoꝝ. ſed nimirū hoc maximū eſt experimētū: cum conſtet ægritudinē uetuſtate tolli. hanc uim non eſſe in die poſitā, ſed in cogitatione diuturna. nā ſi eadē res eſt, & idē homo eſt: q poteſt qcq̄ de dolore mutari? ſi neq; de eo, ꝓpter q dolet qcq̄ eſt mutatū: neq; de eo q dolet. cogitatio igitur diuturna nihil eſſe in re mali, dolori medetur, nō ipſa diuturnitas. Hic mihi afferūt

OMNI BONI.

℄ AMAtorio: impudico: & turpi. ⁋ Attribuere. adiungere miſeriam ægritudinem. ⁋ Sentiant. ſentirent: nam ſi uiuerent nollent ſe plus amari quam ſe. ⁋ Conſolatores. ipſos: ut aiax oileus. ⁋ Die tempore & ſi dies leuat ægritudinem: nō tamē propter tempus leuatur: ſed cogitatione diuturna: quia excogitaſti malum tātū non eſſe: nam neq; id: cuius cauſa dolebam immutatum eſt: neq; ego qui dolebam immutatus ſum.

¶ MEDIOcritates. tanq̃ mediocriter dolẽdũ ſit: & modice mœrẽdũ. Peripatetici. n. affectus nõ tollunt: ut BERO.
ſæpe dictũ eſt: ſed tẽperãt. ¶ Aegri. ſu. Tanq̃ ex officio ſit dolere: & triſtitia angi: ut ſi pr̃ amiſit filiũ. in ęgritudi/
ne ſit: & ĩ ægritudine eſſe debeat ex officio: perĩde ac pietas & affectus pr̃nus hoc exigãt ac depoſcãt: ita tñ. ut
q̃ in tali caſu nõ doluerit: exiſtimet̃ culpabilis: ipſius ĩofficioſus. ¶ Opĩo re. Interp̃tat̃ Zeno opĩonẽ mali recẽtẽ
intelligi nõ ſolũ illã: q̃ tũc eſt recẽter exorta: ſed & illã: q̃ uiriditatẽ quãdã retineat: q̃uis uetuſta ac diuturna ſit:
exẽplicã. Recẽs opĩo luctus fuit in octauia Auguſti ſorore: poſt obitũ Marcelli filii: q̃ talis p̃ oẽm uitã fuit: q̃lis

mediocritates. q̃ ſi naturales ſunt: q̃d opus eſt conſola/
tione? natura. n. ipſa terminabit modũ. ſin opinabiles:
opinio tota tollat̃. ſatis dictũ eſſe arbitror ægritudinẽ
eſſe opinionẽ mali p̃ſentis: in qua opinione illud inſit,
ut ægritudinẽ ſuſcipere oporteat. addit̃ ad hãc diffini
tionẽ a Zenone recte, ut illa opinio p̃ſentis mali ſit re/
cens. hoc aũt uerbũ ſic interprætãt: ut non tñ illud re/
cens eſſe uelit, q̃d pauloante acciderit: ſed q̃diu in illo
opinato malo uis q̃dã inſit, & uigeat, & habeat quan/
dã uiriditatẽ: tãdiu appellet̃ recens. ut Arthemiſia illa
Mauſoli Cariæ regis uxor: q̃ nobile illud Halicarnaſi
fecit ſepulchrum: quandiu uixit, uixit in luctu: eodẽq;
etiã cõfecta cõtabuit. huic erat illa opinio quotidie re
cens. q̃ tum deniq; non appellabat̃ recens: cũ uetuſtate
exaruit. Hæc igitur officia ſunt conſolantium: tollere
ægritudinẽ funditus, aut ſedare: aut detrahere q̃pluri/
mum: aut ſupprimere: nec pati manare longius: aut ad
aliã traducere. Sunt q̃ unũ officiũ cõſolãtis putent: ma/
lũ illud oĩno nõ eſſe: ut Cleanti placet: ſunt q̃ non ma/
gnũ malũ, ut peripatetici: ſunt q̃ abducunt a malis ad
bona: ut Epicurus: ſunt qui ſatis putãt oſtendere, nihil
inopinati accidiſſe: nihil mali. Chryſippus autẽ caput
eſſe cenſet in cõſolando, detrahere illã opinionẽ mœ/
rẽtis: ſi ſe officio fungi putet iuſto, atq; debito. ſunt etiã
q̃ hæc omnia genera cõſolandi colligunt. alius enim
alio modo mouet̃. ut fere nos oĩa in conſolationẽ unã
cõiecimus. erat. n. in tumore aĩus: & oĩs ĩ eo tẽtabat̃ cu
ratio ſed ſumẽdũ tp̃s eſt nõ minus ĩ aĩo℞ morbis, q̃ in
corpo℞: ut Prometheus ille Aeſchyli: cui cũ dictum
eſſet. Atq̃ Prometheu: te hoc tenere exiſtimo, Mede/
ri poſſe rationem iracundiæ, reſpondet: Si quidem

in funere. Huic erat quotidie opinio illa recẽs
doloris. cũ ita mœrerer lõgo interuallo. poſt fi
lii mortẽ: ſicut luxerat die fũeris. Idẽ de arthe/
miſia dici põt: q̃ maritũ mauſolũ amaſſe fertur
ſupra oĩs amo℞ fabulas: ultraq; affectionis hu
manæ fidẽ. Mauſolus autẽ fuit rex cariæ. uelut Mauſolus.
q̃dã græca℞ hiſtoria℞ ſcriptores dicunt ſatra/ Mauſoleũ
pes. i. p̃fectus: marit⁹ & frater arthemiſiæ: q̃ illo inter ſeptẽ
defuncto ĩperiũ habuit: illiq; ſepulchrũ extru/ ſpectacula.
xit illud memoratiſſimũ: dignatũq; numerari
inter ſeptẽ omnium terra℞ ſpectacula: a quo
omnia ſepulchra p̃cioſa ex nomine eius mau/
ſolea nuncupantur. ut docet Diuus Hierony.
lib. i. contra Iouinianũ: & nos in cõmentariis
Propertii & Suetonii affatim retulimus: arthe
miſia tabe conſumpta eſt: ut ait Strabo: pro/
pter luctũ: quẽ ex uiro ſumpſerat: quæ prius lu
ctu atq; deſiderio mariti defuncti flagrans oſ/
ſa cinereq; eius contuſa in pulueris faciẽ aquæ
indidit ebibitq;. & ita mauſoli mariti uiuũ: ac
ſpirans ſepulchrum fieri concupiuit. auctores.
Gellius. Vale. Plinius. cæteri. ¶ Halicarnaſi. Ci/ Halicarna/
uitas eſt cariæ regia principũ: q̃ prius Zephyra ſus.
dicebatur. ubi eſt mauſoleũ & ſalmacis fons:
ex halicarnaſo fuit Herodotus hiſtoricus. item
Heraclitus poeta: & Diony. ſcriptor antiq̃ta/
tum. ¶ Quotidie recens. ut ſingulis diebus ma
ritũ amittere uideret̃. taliſq; eſſet per omne tẽ
pus uitæ: q̃lis fuerat in funere defuncti. ¶ Aut
ad aliã traducere. Sicut amor lenitur trãſlatus
tranſfuſuſq; ab amica in alterã amicã: ſic ægri/
tudo ſupprimit̃: aut ſedatur: ſi ad aliã ægritu/
dinẽ traducta ſit: ſic medici aiunt ueterẽ mor/
bum nouo morbo emoueri ac ſanari poſſe: in
quã ſententiã eſt illud oratianũ. Emouit uete/
rem mire nouus: ut ſolet in Cot. Traiecto late/
ris miſeri capitiſue dolore. Vt Letargicus hic cũ fit pugil: & medicũ urget. ¶ Malũ illud omnino: ut dicat con/
ſolator ad eũ: quẽ conſolatur: illud non eſſe malũ: quod ille tantopere mœret & lamentatur. ¶ A ma. ad bona.
Inter epicuri cyrias doxas: ita enim appellãtur ſentẽtiæ principales & maximæ tatæ: hæc una eſt. animũ a cõ/ Cyriæ do/
templatu malo℞ auocandũ abducendũq; eſſe ad bono℞ prætérito℞ recordationẽ. uoluptatũ enim percepta/ xæ epicuri.
rum recordatio: ut inquit epicurus: beatã uitam facit. ¶ Officio fungi putet. Qui mœret ob id ipſum uehemẽ/ Tumẽs ani
ter mœret: quod exiſtimat mœrorẽ illũ. & luctum eſſe officioſum. pium: debitũ tanq̃ ita fieri oporteat: id circo mus uitio.
debet conſolator detrahere lugenti hanc opinionẽ officioſi doloris. ¶ Erat in tumore animus. Sicut membrũ:
quod in tumore eſt & turgidũ: uitioſe ſe habet: ſic tumens: animus in uitio eſt & morbo. Prometheus Aeſchy/
li. De hoc ante dictum eſt: queẽadmodum ſcilicet æſchylus tragicus poeta apud græcos tragędiam fecit no/
mine Prometheum: in qua inducebatur Prometheus affixus caucaſo intoleranter dolens. & ęrumnas flebili/
ter deplorans. ¶ Ad quiſed.

¶ TOTA: ut ne radices quidẽ maneant. ¶ Recens: quãdiu illa opinio p̃ſentis mali in aĩo eſt. tãdiu recẽs di/ OMNI
cit̃: quod exẽplis p̃batur diu durare. nã arthemyſia regina Cariæ Mauſoli uxor: eo mortuo cõdidit ſepulchrũ: BONI.
quod eſt de ſeptẽ mirabilibus mundi & eũ in puluerẽ redactum comedit: ac dum uixit ſemper in dolore fuit.
¶ Halicarnaſi. Halicarnaſum ciuitas cariæ. ¶ Caput. principiũ. ¶ In cõſolationẽ unã: in libro: quo conſolati nos
ſumus de morte filiæ. ¶ Tempus. oportunitas & occaſio. ¶ Et tamen num ſatis hoc uidet̃ mihi: multa genera
conſolandi ſunt: ſed illa cleantis niſi ſapientiori adhibenda. nam quomodo medebitur.

BERO.

Nihil ſalubrius tépeſtiua medicina.

¶ QVI tépeſtiuá medicíná. Ait ꝓmetheus tóué mederi poſſe iracúdiæ ſi tépeſtiuiter adhibeaꝛ: cū nihil ſit ſalutarius tépeſtiua medicina. Veꝝ interdū ita noxia eſt medicina intépeſtiuiter admota: ſicut uulnus lediꝛ illiſu manus & tactu: ut át crudū adhuc uulnus medentiū manus reformidat: deinde patiꝛ atq; ultro reqrit. ſic recés aī dolor cóſolationes reiicit ac refugit: mox deſiderat: & uehemēter admotis qeſcit. ¶ Altera. ſ. medicina. ¶ De ipſius. ſ. uitæ códitióe: leuaꝛ. n. mœror dū cóſolator oſtédit. qlis ſit códitio hūana fluxa. ſ. qſſa: & in lubrico pédens: uel dū de priuata cōditióe uitæ illius: q mœret differit. ¶ Tertia. ſ. medicina. Nihil poſſe ꝓfici. Soló qđ ante dictū eſt, ideo dixit ſe lugere: & dolere: qđ nihil ꝓficeret.

Cóſolatio cleantis.

¶ Sapienté cō. Cleantis phi cóſolatio ſupuacanea eſt utpote ad ſolū ſapienté pertiués. putat. n. offm̄ cōſolátis eſſe: ut dicat lugéti: illud non eſſe malū pp qđ lugeat: cū nihil ſit malū: qđ turpe nó ſit: & ob hoc colligit: nó eſſe lugendū ex obitu alicuius: uel chariſſimi: qa id malū nó eſt cū nō ſit turpe: ſed in hoc peccat Cleātes: qđ ſapiéti adhibeat cōſolationé: cui nulla conſolatione opus eſt: alioq ſapiés nó eſſet: ex cōſolatione Cleātis non luctus detrahiꝛ lugéti: ſed ſtultitia: ſi illi hoc perſuaſum fuerit: uidelicet: nihil eſſe malū: qđ turpe nó ſit: qđ rotū ſtoicæ diſciplinæ eſt: uerū lugés ac mœrore cōfectus. cóſoládus eſt cōſolationibus mitigatoriis: nó āt docédus: an malū ſit: qđ turpe nō eſt: illud. n. tépus docédi nó ē, ſed cōſoládi. dū recés eſt mœror. ¶ Eū nihil hominis eſſe. Platonis dialogi extāt: qbus titulus eſt Alcibiades. ſiue de uoto.

Alcibiades caſtigatus a Socrate.

In his ſocrates caſtigat alcibiadē tanq̄ nihili hoiem ac ĩperitū nimiſq; glorioſum: qđ eſſet in cócione athenienſiū dicturus q̄ neſciret: ac diſſertaturus de iuſto & iniuſto: cū ipſe iuſtoꝝ atq; iniuſtoꝝ inſcius foret. ex quo platonico dialogo ductū eſt totū illud perſianū. Hoc puta nó iuſtum eſt: illud male rectius iſtud. Deniq; tota illa ſatyra ex Platonis archetypo formata. Tradūt hiſtorici alcibiadē: a luxu: a uoluptatibus: a malis moribus traductū fuiſſe a Socrate ad boná diſciplinā: q diſcédi ſtudio & ſapiétiæ amore pellectus ex téplo cūctis amatoribus adulatoribuſq; repulſis. ad ſocraticā diſciplinā animum uertit: nuſq̄ recedés a latere phi ſapiétiſſimi. Demiſſa eſt itaq; ſupbia galli. & alæ ad terrā depſſæ.

Alcibiades procliuis ad luxum.

Erat Alcibiadi ingeniū: ut thucydides ꝓbuſq; notificát: ad incōtinétiā: luxuriā: uoluptateſq; ꝓcliuiter ꝓpenſum. qđ Socratica diſciplina ad frugalitaté reuocabaꝛ. Ná Socrates adoleſcentē. ut auctor eſt Plu. monere & liberius accuſare nó deſiſtebat: oſtédés nullā ĩ eo prudétiā: nullā modeſtiā: nullū deniq; ueſtigiū eſſe uirtutis. ¶ Itaq; eū: q oēm ſuæ uitæ curſum ĩ molitiæ corpis ac libidinibus collocaret: nó eſſe hoiem: ſed mōſtrū potius & immane qddá aīal appelládū. His ſocraticis caſtigationibus alcibiades ſeſe afflictabat: lachrymáſq; Socraté: quē cū primis admirabaꝛ: ſuppliciter rogabat. ut ſibi uirtuté traderet: quá amabat. uel imaginé potius: ut inqt Pla. gerebat amoris. Olim ĩ pugna deliaca Socraté in magno periculo cōſtitutū ſolus Alcibiades ꝓtexit.

Baiulus Baiulare.

¶ Baiulū. ꝓ uiliſſimo deſpectiſſimoq; poniꝛ: græci. βαστάζοντας uocát. quos latini baiulos appellát. Sūt át q onera hūeris portát: & uecturas oneꝝ corpore ſuo factitát. Baiulare eſt onera ferre. apud Quintilianū in. vi. Ego te baiulare nó poſſum: q habuerint horoſcopū in ſecūda parte tauri. ut inqt Iulius firmicus: baiulabūt ſtercora: latrinaſq; purgabūt. ¶ Quid dicemus Cleáte. Apoſtropha ad Cleanté: q putat cōſolationē eſſe efficaciſſime mōſtrare lugentis nihil mali eſſe in re quá luget.

Lycō phus. Glycon.

¶ Quid lyconis. Lycō phus peripateticus eloqués fuit. & in dicédo ſuauis adeo: ut ꝓ lycon glycon nominareꝛ: q̄ dictio dulcediné ſignificat. Cultu & ueſtiū mollitię nitidiſſimus. lucta & pilari luſione exercebaꝛ. periit podagræ morbo annos natus. lxxiiii. Fuit alius lycō pythagoricus. alius uerſificator. alius epigrāmatarius. Hic de quo loqmur philoſophus peripateticæ ſectæ aſſectator. ægritudiné moueri aiebat ex incómodis fortunæ tm̄ & corporis. animi mala excludebat: ex quo arguitur a Cicerone. oſtendéte Alcibiadis exemplo. ægritudinem ex animi quoq; malis: uitiiſq; conſtare.

qui tépeſtiuá medicíná admoués. Nó adgraueſcés uulnus illidat manus. erit igiꝛ ĩ cōſolationibus prima medicina docere, aut nullū malū eſſe, aut admodū paruū. altera & de cōi cōditione uitæ, & ꝓpriæ, ſi quid ſit de ipſius q mœreat diſputandū. tertia, ſūmá eſſe ſtultitiá fruſtra confici mœrore: cū intelligas nihil poſſe ꝓfici. ná Cleátes quidé ſapienté cōſolatur: q cōſolatione nó eget. nihil. n. eſſe malū, qđ turpe nō ſit, ſi lugéti pſuaſeris: nó tu illi luctū, ſed ſtultitiá detraxeris. alienū aūt tépus docédi. & tm̄ nó ſatis mihi uideꝛ uidiſſe hoc Cleátes, ſuſcipi aliquádo ægritudinem poſſe ex eo ipſo: qđ nó, eſſe ſūmū malū Cleátes ipſe fateꝛ. qd. n. dicemus? cū Socrates Alcibiadi pſuaſiſſet, ut accepimus, eū nihil hoīs eſſe: nec quicq̄ inter Alcibiadé ſūmo loco natū, & quéuis baiulū intereſſe: cū ſe Alcibiades afflictaret: lachrymáſq; Socrati ſupplex eſſet, ut ſibi uirtutem traderet: turpitudinéq; depelleret: qd dicemus Cleante? nū in illa re, q̄ ægritudine Alcibiadé afficiebat: mali nihil fuiſſe, qd illa Lyconis? qualia ſunt? q ægritudiné extenuans, paruis ait eá rebus moueri, fortunæ, & corpis incómodis, nó animi malis. quid ergo? illud qđ Alcibiades dolebat, non ex aī malis uitiiſq; cōſtabat. Ad epicuri cōſolationé ſatis eſt ante dictū. Ne illa qdé cōſolatio firmiſſima é: q̄q̄ & uſitata eſt: & ſæpe ꝓdeſt.

OMNI BONI.

¶ ALCIbiadi: q docet ſe ſtultū eē. Eſt ergo ꝓ q̄litate pſonaꝝ adhibéda cōſolatio. Vt ĩ oī cá nó ſemp una cōſtitutióe utamur. nec ĩ oī morbo una medicina. ſic nec ſemp uno cōſolatiōis gñe utédū: ſed illa chryſippi é melior. ſ. oñdere ſibi tm̄ mali nó accidiſſe. ¶ Seqꝛ epilogus: ſapiété debere carere ęgritudīe: ob quá medicinæ ſunt adhibédæ & cōfutauit ꝑipateticos: q dñt ná eē: & epycureos & cyrenaicos: ſed tm̄ cyrenaicoꝝ opīoné iuuare ſūmū malū. ſ. ĩ ſapiéte eē, qm̄ ſūmū malū é: ſed nó eo: q uelit ſanari: nó eē ſūmū malū. ¶ Nihil hoīs. neq̄ eſſe.

BERO·

Non tibi hoc ſoli.

¶ NON tibi hoc ſoli. Hæc eſt cõſolatio illa uſitatiſſima: ut cõſolãtes dicamus lugẽti. nõ illi ſolũ id cõtigiſſe: ſed aliis innumerabilibus. nec primũ: nec ultimũ talia ꝑpeſſuꝝ. tãq̃ ſolatiũ ſit lugẽtis turba lugẽtiũ: in quã ſnĩam eſt illud ex ſenecæ tragœdia. Dulce mœrẽti populus dolentũ. ¶ Vt tulerit quiſq;. In cõſolãdis lugẽtibus debet cõſolator allegare exẽpla eoꝝ: q cõſimiles ęrũnas aĩo ſubnixo tulerũt. ſicut Seneca dũ cõſolaſ polybiũ iſolabiliter rapto de fratre dolentẽ. refert exẽplũ africani: q mortuũ fratrẽ tã magno aĩo deſiderauit: q̃ defenderat. Memorat æmilianũ: q adoleſcẽtulus ac ꝑpemodũ puer ſpectauit fere iũcta duoꝝ fratrũ funera: & tñ tãto aĩo tulit illã ſubitã familiæ ſuæ uſitatẽ: quanto debuit ferre uir in hoc natus: ne urbi romanæ: aut ſcipio deeſſet. aut Carthago ſupereſſet. Percẽſet etiã duoꝝ luculloꝝ dirreptã morte cõcordiã. Hęc aũt efficaciſſima ſunt fomẽta ad mœrorẽ leniendũ tollẽdũue: cũ hoĩes malint exẽpla q̃ uerba: qa loq facile eſt: ꝑſtare difficile. ¶ Ad tẽpus ægritudinis. In ipſo mœroris momẽto. & hora uix curatio chryſippi põt adhiberi: cum aĩus in tumore recẽti collocatus tales medelas aſpernef. Dicebat aũt chryſippus in cõſolãdo: detrahendã eſſe mœrẽti opinionẽ illã officioſi: debitiq; doloris. ¶ Nõ ſemp utimur eodem ſtatu. M. T. Quinti. Fortunatianus, Martianus, cæteri doctores rhetorici tradũt in cauſis potẽtiſſimũ eſſe ſtatũ: ſiue cõſtitutionẽ. Eſt aũt ſtatus prima: ut quidã dixerũt cauſaꝝ conflictio. uel ut ſentit Quinti. qđ ex prima conflictione naſcif: exẽpli cauſa. Intẽtio eſt. feciſti homicidiũ: depulſio eſt. nõ feci: q̃ſtio an fecerit. hinc cõſtitutio fit cõiecturalis. fuerũt q duos tñ ſtatus facerẽt fuerũt q q̃tuor: nõ defuerunt q ſex. obtinuit ſnĩa eoꝝ. q tres ſtatus generales eſſe dixerũt cõiecturalẽ iuridicialẽ finitiuũ. In rhetoricis ad herẽniũ. ꝓ finitiuo legalẽ inuenies. cui finitio ſubiũgif. tãq̃ generi ſpecies: ut igif in cauſa nõ ſemp unif orator eadẽ cõſtitutione ſiue ſtatu. ſed ꝓut cã depoſcit: modo cõiecturalis. modo iuridicialis. modo finitiuus adhibef: ſic ad ægritudinẽ leniẽdã nõ ſemper eadẽ cõſolatione uti oportet. ſed cauſa & ꝑſona mœrẽtis cũ primis ſpectãda eſt: qm̃ nõ eadẽ oĩbus ſunt accõmodata: Alius exẽplis mouef. alius rõnibus. In alio efficax erit epicuri. ĩ alio Chryſippi cõſolatio. unicuiq; enim ſui mores ſunt: ſuũ ingeniũ: ſua natura. qbus cõſolator cõſolationes ita accõmodabit. ut orator cauſę ſtatus: ſiue cõſtitutiones accõmodat. ¶ Nihil opinione affingat. ſapiẽs opinione nõ ducif. ut lugeat. ut in ægritudine ſit: nõ ſe luctu cõficit: qa opinef ita fieri oportere. Iã enim ante dictũ eſt opinionẽ exiſtimari fontẽ: & originẽ: ac cauſam: nõ ſolũ triſtitiæ. ſed reliquaꝝ quoq; perturbationũ: qbus ſapiens nõ aſſentif. nec cędit: cui nihil malũ uidef: niſi qđ turpe ſit. ¶ Eſt oĩum maximũ. triſtitia ſiue ægritudo inter cæteras ꝑturbationes potẽtiſſima eſt: q̃ lãcinãt ꝑcordia ex eſt animũ. torquet hominẽ. & plane carnificina eſt. ¶ Certa quæ de paupertate. Hæc tanq̃ ſpecies generi ſubiiciunf. ut de paupertate dicere. de uita inhonorata. de exilio. & cęteris calamitatibus: quę omnis afferũt ægritudinẽ. ¶ Vita ingloria. tutior interdũ & beatior eſt uita ingloria: q̃ glorioſa: hinc illud uotũ tragici poetæ Me Metellus lare ſecreto tutoq; tegat. apud Virgiliũ. Mauult ille mutas agitare inglorius artes. quidam uitam inhonoratã exiſtimant eſſe ſuppliciũ. unde fit ut ambiant. rogent: ſupplicent. iniurias & cõtumelias nõ paucas perferãt: ut ad honores cupitos exãbitoſq; aliqñdo perueniãt: hinc a Cypriano dictũ eſt uere ac decẽter. faſcibus: ille oblectatus & honoribus: eſſe priuatus & inglorius nõ põt. hic ſtipatus clientũ cuneis frequentiore comitatu. officioſi agminis honeſtatus pœnam putat eſſe: cum ſolus eſt.

De ſtatu ſiue conſtitutione.

Coniecturalis.

Legalis.

Iuridicialis.

Vita ingloria.

Exambiti honores.

nõ tibi hoc ſoli. ꝓdeſt hæc quidẽ, ut dixi: ſed nec ſemper, nec oĩbus. ſunt. n. q reſpuant. ſed refert qũo adhibeaf. ut. n. tulerit quiſq; eoꝝ, q ſapiẽter tulerũt: nõ quo quiſq; incõmodo affectus ſit, prædicãdũ eſt. Chryſippi authoritas ad ueritatẽ firmiſſima eſt: ad tẽpus ægritudinis difficilis. magnũ opus eſt ꝓbare mœrẽti, illũ ſuo iudicio, & qđ ſe ita putet oportere facere, mœrere. nimiꝝ igif, ut in cauſis nõ ſemp utimur eodem ſtatu: ſic enim appellamus cõtrouerſiarũ genera: ſed ad tẽpus, ad cõtrouerſiæ naturã, ad ꝑſonã accommodamus: ſic in ægritudine leniẽda. nã quã quiſq; curationẽ recipere poſſit uidendũ eſt. ſed neſcio quo pacto ab eo, quod erat a te ꝓpoſitũ, aberrauit oratio. tu enim de ſapiente q̃ſieras: cui aut malũ uideri nullũ põt, qđ uacet turpitudine: aut ita paruũ malũ, ut id obruatur ſapiẽtia: uixq; appareat: q nihil opinione affingat, aſſumatq; ad ægritudinẽ: nec id putet eſſe rectũ, ſe q̃ maxime excruciari: luctuq; cõfici: quo prauius nihil eſſe poſſit. edocuit tñ ratio, ut mihi quidẽ uidef, cũ hoc ipſum ꝓprie nõ q̃reref hoc tẽpore, ne qdẽ ullũ eſſet malũ, niſi qđ idem dici turpe poſſet: tñ ut uideremus qcqd eſſet in ægritudine mali, id nõ naturale eſſe: ſed uolũtario iudicio, & opinionis errore cõtractũ. Tractatũ eſt aũt a nobis id genus ægritudinis, qđ unũ eſt omnium maximũ: ut eo ſublato, reliquoꝝ remedia ne magnopere q̃renda arbitraremur. ſunt enim certa, q̃ de pauꝑtate, certa, q̃ de uita inhonorata, & igl'ia dici ſoleãt. ſeparatim aũt certæ ſcholæ ſunt de exilio, de ĩteritu patriæ, de ſeruitute, de debilitate, de cæcitate, & đ oĩ caſu: ĩ quo nomẽ poni ſolet calamitatis. hæc græci ĩ ſingulas ſcholas, &

¶ LICONIS. philoſophi qui putauit mala corporis & fortunæ ſolum ægritudinem afferre: quiꝗ non recte ſentit. ¶ Ad: aduerſus. ¶ Iudicio: opinione. ¶ Statu: conſtitutione. ¶ Tempus: oportunitatem & occaſionẽ. ¶ Sed neſcio: quo pacto: concluſio per enumerationem. ¶ Paruum malum. ſm peripateticos. ratio. probatio & argumentatio non naturales. enumeratio paupertatis: q̃ eſt ſpecies ægritudinis. ¶ Scholæ, diſputationes. ¶ Scholas. diſputationes ocioſas.

OMNI. BONI.

Paupertas quid.

in ſingulos libros diſpertiunt.opus enim quærunt, q̄q̄ plane diſputationis ſunt delectationis.& tamen ut medici toto corpore curãdo minimæ etiã parti,ſi condoluit,medentur.ſic philoſophia,cũ uniuerſam ægritudinem ſuſtulerit:tamen ſi quis error aliunde extitit:ſi paupertas momorditiſi ignominia pupugiti ſi qd tenebrarum offudit exiliũiaut eorũ,quæ modo dixi, ſiquid extititi& ſi ſingulaꝝ reꝝ ſunt propriæ cõſolationesi de quibus audies tu quidem,cũ uoles.ſed ad eundem fontem reuertendũ eſti ægritudinem omnẽ procul abeſſe a ſapienteiq inanis ſitiq fruſtra ſuſcipiatur: q non natura exoriatur,ſed iudicio,ſed opinione, ſed quadam inuitatione ad dolendumicum id decreuerimus ita fieri oportere.hoc detracto,quod totũ eſt uoluntarium:ægritudo erit ſublata illa mœrens:morſus tamen,& contractiũculę quædam animi relinquẽtur. hanc dicant ſane naturalẽidum ægritudinis nomẽ abſit,graue,tetrum,funeſtumiq cum ſapientia eſſe, atq ut ita dicam habitare nullo modo poſſit. atqui ſtirpes ſunt ægritudinis,q̃ multæ,q̃ amaræ: quæ ipſo trunco euerſo,omnes elidendæ ſunt,& ſi neceſſe erit,ſingulis diſputationibus,ſupereſt enim nobis hoc, cuiuſmodi eſt, ocium.ſed ratio una omniũ eſt ægritudinum:plura nomina.nam & inuidere ægritudinis eſt,& æmulari,& obtrectare,& miſereri angi,lugere,mœrere,ærũna affici,lamentari,ſollicitari,dolere,in moleſtia eſſe, afflictari,deſperare.Hæc omnia diffiniunt ſtoici: eaq uerba,quæ dixi,ſingularum rerum ſuntinon ut uidentur,eaſdẽ res ſignificant:ſed aliquid differunt. quod alio loco fortaſſe tractabimus.Hæ ſunt illę fibræ ſtirpium,quas initio dixi,perſequendæ,& omnes elidendæine ulla unq̃ poſſit exiſtere.magnum opus & difficile.quis negat?quid autem præclarum? non idem arduum?ſed tamen id ſe effecturam philoſophia profitetur:nos modo curationem eius recipiamus. Verum quidem hæc hactenus.cætera, quotieſcunq uoletis, & hoc loco,& aliis parata uobis erunt.

BERO. ℂIN ſingulos libros.ut ſingillatim ſeparatimq diſputẽt.de exilio.de cęcitate:de pauptatei& reliquis:quarum rerum ſingulaꝝ ſunt propriæ conſolationes.⸿ Opus quęrunt.Ordo eſt.opus quęrunt delectationis:q̄q̄ & ſunt diſputationis:ſenſus eſt:quærunt talia ſcribendo delectare:q̄uis & talia diſputationibus plana cõueniant qui tollit ægritudinem imitatur medicum corpori medentẽ:qui nec minimam quidem partem omittit. quin

Exilium qd curet.⸿ Si quid tenebrarum offudit exilium.Exilium ut definit ſeneca in libro de conſolatione ad albinam eſt loci commutatioihãc autem loci cõmutatione ſequuntur incõmodaiob quæ uidetur exilium eſſe res miſera calamitoſa.tenebricoſaiquo claritudo fœlicitatis obſcuretur.ueluti tenebris offuſis.ſed cũ naturalis quædam animis mortalium irritatio inſit commutandi ſedes transferendi domicilia:atq peregrinandi.nõ uideo quid tantum mali in ſe contineat exilium:quod quaſi peregrinatio quędam eſti& commutatio loci:quẽ quotidie infinita multitudo commutat.Mar.Tul.in oratione pro.Au.cecina.exilium inqt ſupplicium non eſt.ſed profugiũ.portuſq ſupplicii:nam qui uolunt pęnam aliquam ſubter

Solum uertunt. fugere:aut calamitatem eo ſolum uertũt: hoc eſt ſedem ac locum mutant: Itaq nulla in lege noſtra reperietur:nec apud cæteras ciuitates.maleficium ullum exilio eſſe mulctatum. ſed cum omnes uincla:neces:ignominiaſq ut tantiquæ ſunt legibus conſtitutæ.confugiũt: quaſi ad arma in exilium.Item in oratiõe pro

Exul nomẽ calamitatis domo ſuaiexulem ait nomen eſſe calamitatis non turpitudinis:ubi autem turpitudo nõ eſt. malum eſſe nõ poteſt.ex ſtoicorum decretis. ⸿ Quod fruſtra ſuſcipiatur. ægritudo fruſtra ſuſcipitur:cum mœrẽdo lugendoq nihil proficipoſſit.Ideoq ait Seneca.Illud te non minimum adiuuerit:ſi cogitaueris:nihil profuturũ dolorem tuum:nec illi quem deſideras:nec tibi:nam ſi quicq̃ triſtitia profecturi ſumus:non recuſo quicquid lachrymarum fortunæ ſuper

Contractio animi. fluit.tuæ fundere.⸿ Contractiũculæ:quaſi pũctiunculæ:quæ naturales ſunt:cõtractio enim animi eſt ex mœrore.ſicut contractio frontis ex triſtitia.⸿ Quod cum ſapientia eſſe.ſi in ſapientem ægritudo non cadit:non poteſt eſſe contubernium ægritudinis & ſapientiæ: ubi enim illa eſt:hæc non adeſt ubi hæc adeſt:illa abeſt.⸿ Atqui.ſed.⸿ Quãmultæ.grãmaticæ regulæ:quæ interdũ ſetutinæ ſunt & rancidæ dicerent per multæ q̃ plurimę.uel perquãmultæ.ſed qui ſeruit elegãtiæ:utrũq pro loco de

Quam magnus. center uſurpat.ſic Cæſar mundiſſimus:elegantiſſimuſq ſcriptorum dixit:q̃ magnum nume

Per quam maximus. rum iumentoꝝ atq hominũ intercipiunt:ſic. Q.curtius inter claſſicos ſcriptores ſpectatiſſimus ait:perq̃ maximo poteſt exercitu cõparato.⸿ Trunco euerſo.Perſtat in tranſlatione arboris:nomine trunci ſignificans ægritudinẽ.nomine ſtirpiũ & radiculaꝝ agnatas perturbationes:quæ ex ægritudinis fonte in riuos deducunt:& ex hoc trũco.ueluti ſtirpes fibræq ſoboleſcũt. ex quo fit:ut euerſo trunco elidantur ſtirpes:ut ſublata ægritudine:reliqua tollantur.Cuiuſmodi eſt. Hoc ideo dixit:tanq̃ id ocium minus gratũ ſit:q̃ negocia forenſia:& ſenatoriæ occupationes:quibus florente.republica dominabatur:nunc uero frigebat in ocio:cũ omnia ad unius Cęſaris nutum forent deuoluta.⸿ Et ęmulari:& obtrectare.Videntur hæc idẽ ſignificare.ſed tamẽ aliquid differunt:quę omnia ęgritudini ait eſſe ſubiecta: de

Fibræ. Fibrum. qbus proxima tuſculana copioſius diſſeretur.⸿ Fibræ ſtirpiũ.quaſi radiculæ minutæ.& ueluti capillamenta in extremo ægritudinis.trunco adhereſcentes:fibrũ enim antiqui extremũ dixerunt:ut docet M.Var.unde fibræ dictę extremitates in iecore:& fimbriæ in ueſtimentis.& fibrę in arboribus & herbis:Pli.in.xix.tubera uocantur:hæc undiq terra circundata:nulliſq fibris innixa:aut ſaltẽ capillamentis.⸿ Elidendę.ſuffocandæ.ſtrangu

lǎdæ.effringĕdæ.ita ut reuiuiſcereɪac repullulare nō poſſint.⸿ Nō idĕ ar.Vetus uerbū eſt.oĩa ꝑclara ardua eſſe & rara:alioq nihil ꝑclaꝝ haberetur:niſi difficultas ſubeſſet:qua fit ꝑcioſum.Domiciliū uirtutis:ut inqr Silius: in arduo colle & ędito ſitū eſt.⸿ Curationē.Tranſlatio a medico.cuius ꝓpria curatio eſt: tanq̄ philoſophia ꝓprie ſit medicina aĩoꝝ.ſicut medicĩa corpoꝝ phĩa exiſtimaẽ.germanæ enĩ ſunt & copularę phĩa ac medicina. ℂ Opus.i.ut uolumē cōficiant.⸿ Effudit.ſemperſit.⸿ Inanis ſit ægritudo:quia neſcitur opinione.⸿ Inuitatione:quia noſipſos ad dolendum inuitamus.⸿ Tetrum:turpe.⸿ Quam amare:ualde acerbe.⸿ Eiuſmodi:qualecunq; nam dolebat Cice.ſe non poſſe in republi.ut conſueuerat uerſari:quoniam Cæſar rerum potiretur. ⸿ Alio loco.in ſequenti libro.⸿ Profitetur:pollicetur. OMNI BONI.

PHILIPPI BEROALDI COMMENTARIVS IN QVARTAM TVSCVLANAM.



MARCI TVLLII CICERONIS TVSCVLANARVM QVAESTIONVM LIBER QVARTVS.

CVM multis locis noſtrorum hominum ingenia,uirtuteſq; Brute ſoleo mirari:tū maxime his in ſtudiis: quæ ſero admodum expetita in hāc ciuitatem e græcia tranſtulerūt. Nā cū a prĩo urbis ortu,regiis inſtitutis: ptim ēt legibus,auſpicia,cerimōiæ,

VBiq; Mar. Tullius ueluti philopatros:hoc eſt uerus amator patrię. non ſolū tutatur ac defendit partes romanoꝝ.ſed frequēti ꝑconio iactat:& extollit:tanq̄ ingenia romanoꝝ cæteris nationibus antecellāt:& ꝓfecto nulla unq̄ repu.nec maior.nec ſanctior.nec bonis exemplis ditior fuit:nec clariſſimis ingeniis copioſior:ut nō immerito dixerit Pli.Gentiū in toto orbe ꝑſtantiſſimā unā omni uirtute haud dubie romanā extitiſſe hinc Vale.maximo facta dictaq; ſimul memorabilia percēſenti.leberior copia in omni genere exēploꝝ ex romanis ſuppetit:q̄ ex reliqs omnibus nationibus. Itaq; nunc Mar. Tul. excellentiā romanorum in ſtudiis doctrinaꝝ cū primis exequiẽ. potiſſimūq; philoſophiæ:quę tuſc.q̄ſtionū unica eſt materia:& peculiare argumentū.⸿ Cum.partim.⸿ Studiis literaꝝ: q̄ romani ſerius acceperūt:apud quos phĩa diu latuit:nec ullū habuit lumē lraꝝ latinaꝝ.⸿ A primo ortu.ab origine urbis romæ.⸿ Inſtitutis regiis.Titulus eſt apđ iuriſcōſultos de cōſtitutionibus principū:ubi ait Vlpianus:qđ principi placuit legis habet uigorē.Pōpo.quoq; iuriſcōſultus auctor eſt:latas eſſe leges a regibus:q̄ oēs cōſcriptę erāt in libris papirii.unde ius ciuile papirianū appellatur:nō qđ papirius de ſuo quicq̄ adiecerit:ſed qđ leges regias ſine ordine latas in unū cōpoſuerit.⸿ Legibus.appellatione legū.leges duodecim tabulaꝝ.ſenatuſcōſulta.plæbiſcita.legitimæ actiones:interꝑtationes prudētū.& alia id genus cōtinenẽ:eſt āt lex.ut ait Vlpianus.cōe ꝑceptū uiroꝝ prudētū & cōſultū Chryſippus dixit legē eſſe diuinaꝝ humanarūq; reꝝ notitiā.Legis uirtus eſt.ut tradit modeſtinus imperare,uetare,ꝑmittere,punire.⸿ Auſpicia.M.T.in oratione de auruſpicū reſpōſis ait:oēs gētes nationeſq; ſuperari a romanis pietate ac religione.auſpicia āt in tāto apud romanos honore antiqtus fuerūt:ut nihil publice ſine auſpiciis.nec domi.nec militiæ gereref auctores.M.T.& Liuius:Dicta ſunt āt auſpicia:ut exponit Augu.& in decretis canonicis.xxvi.q.iiii.traditū eſt.q̄ſi auiū ſpicia:ſicut auguria q̄ſi auiū garia.ab auiū garritu & uoce. Duo ſunt genera auſpicioꝝ:unū ad oculos:alteꝝ ad aures pertinēs:ad oculos.ſ.uolatus.ad aures uox auiū.Thireſias thebanus auſpicia auiū prius inuenit.Vir.utrūq; auſpicioꝝ genus illo uerſu cōplexus eſt:& uolucrū linguas & ꝑpetis oĩa pēnæ.M.T.in ſecūdo de diuinatione deridet auſpicia:q̄ nulla eſſe ait.Quod aūt oēs reges.populi: nationes uterentur auſpiciis:id ita refellit:quaſi non aliud:tam uulgare ſit q̄ nihil ſapere. Leges regiæ. Auſpicia unde.

CVM multis:ſequiẽ.iiii.li.& ꝓhemiū īcipit:laudat Ci.romanoꝝ ingenia:& ea græcis āponit:qđ initio fecit:& ꝑ multa ſigna ꝓbat:deditos fuiſſe doctrinę:cū affecuti ſint libertatē. nā pythagoras ēt regnāte Tarqno ſupbo ī calabriā uenit:nec ueriſiľe eſt:romanos tāto uiro operā nō dediſſe:qđ a ſigno nō ꝓbaẽ:nā ſolebāt pythagorici fidibus pulſare recreādoꝝ aĩoꝝ cauſa:& maiores noſtri tibias adhibebāt:maiores noſtri etiā ꝓhibuerūt:ne qs in carmine cuiq̄ detraheret:qđ a pythagoricis certe didicerunt:& carmē a canādo dictū eſt.& ſecūdo bello punico Diogenē clytomacū:& critolaū triū ſectaꝝ:etiā ueniſſe quos prudētiſſimos exiſtimabant:quod nō feciſſent niſi ſciuiſſent:nos delectari philoſophia.⸿ Ingenia.ad ſcientiam.⸿ Virtutes:ad actionem.⸿ Auſpicia:nam numma creatus eſt rex auſpicato. OMNI BONI.

comitia, prouocationes, patrum conſilium, equitum, peditumq; deſcriptio, tota res militaris diuinitus eſſet conſtituta: tum progreſſio admirabilis, incredibiliſq; curſus ad omnem excellentiam factus eſt, dominatu regio rep. liberata. nec uero hic locus eſt, ut de moribus inſtitutiſq; maiorum, & diſciplina, ac temperatione ciuitatis loquamur. aliis hæc locis ſatis accurate a nobis dicta ſunt: maximeq; in his ſex libris; quos de rep. cõſcripſimus. hoc autem loco conſideranti mihi ſtudia doctrinæ, multa ſane occurrũt: cur ea quoq; acceſita aliunde, neq; ſolum expetita, ſed etiam conſeruata, & culta uideantur. erat enim illis pene in conſpectu prſtanti ſapientia, & nobilitate Pythagoras: qui fuit in Italia temporibus iiſdem, quibus L. Brutus patriam liberauit, præclarus author nobilitatis tuæ. Pythagoræ auté doctrina cum longe, lateq; flueret: permanauiſſe mihi uidetur in hanc ciuitatem. idq; cũ cõiectura probabile eſt: tum quibuſdam etiam ueſtigiis indicatur. quis eſt enim qui putet, cum floreret in Italia græcia potentiſſimis, & maximis urbibus ea, quæ magna dicta eſt: in hiſq; primum ipſius Pythagora, deinde poſtea Pythagoreorum, tantum nomen eſſet: noſtrorum hominum ad eorum doctiſſimas uoces.

BERO. ¶ COMITIA. Conuentũ populi. & coitioné ad magiſtratus creãdos. atq; ad leges ferẽdas comitia appel-
Comitia. lamus: erantq; diſcriminata comitia: ut alia calata: alia cẽturiata: alia curiata uocarent: & comitiales dies dicti
qbus fas erat populo cõuenire ad ſuffragium ferendum. Ioue tonante. fulgurãte. comitia populi habere nefas
erat. Comitioꝝ enim nõ habendoꝝ cauſas eſſe uoluerunt. ut docet Mar. Tul. Comitiales hõmines decẽter ap
pellat Plautus litigioſos: qui litium cauſa ſemper ſunt in comitio inquietãtes tribunal prætoris: q ſi nihil eſt li-
Prouoca-tio. tium lites ferunt. ¶ Prouocationes. Valerius publicola legẽ tulit de ꝓuocatiõe aduerſus magiſtratus ad popu
lum: quæ in uulgus fuit mire grata: auctor Li-
Appellatio uius in ſecũdo. Sine prouocatione erat dictatu
ra. Annotat idem Liuius in tertio: prouocatio
nem non eſſe longius ab urbe mille paſſuum.
Prouocatio autem idem eſt quod appellatio
data aduerſus iniuriam magiſtratuum. Prouo
care & appellare: ſenſu cõgruũt. elegantia diſ-
ferunt: ita enim eleganter loquimur. prouoco
ad populum. appello tribunos. alterum cum
præpoſitione. alteꝝ citra propoſitionem. uſur
patiue tamen dicitur. appello ad principé. Vl-
pianus. Quid faciat iudex uidendum eſt. & po
terit ad principem appellare. ¶ Patrum conſi-
liũ. ſenatuſcõſulta ſenatũq; ſignificat. ¶ Equi-
tum: peditũq; deſcriptio. Res militaris armis
conſtat & uiribus. Hęc in tres diuiditur partes.
Equũ alæ. equites, pedites, claſſes. Equitum alæ dicun-
tur ab eo quod ad ſimilitudinem alarum ab
utraq; parte protegant acies: quæ uexillatio-
nes uocantur. Eſt aliud genus equitum: qui le
gionarii nominãtur. propterea ꝙ cõnexi ſunt
legioni. Romana uirtus præcipue in legionũ
Legionarii. ordinatione prępollet. Legio auté expediti-
bus conſtat & eqtibus. præterea romulus tres
equitum centurias deſcripſerat, luceres, titié-
ſes. ramnenſes. Seruius autem Tullius. pede-
ſtrem exercitum per claſſes diſtribuit: ut Dio-
nyſii & Liuii teſtimonio ſatis liquet: ſcripſitq; centurias equitum duodecim ex prioribus ciuitatis: ſex item
alias centurias tribus ab romulo inſtitutis centuriis ſub iiſdem: quibus inauguratæ erant: nominibus fecit. Ad
equos emendos dena milia æris ex publico data. Fuerũt etiã equitũ decuriæ ſub nominibus iudicũ deſcriptę.
Celeres. nã nõgenti: ſcelecti. tribuni ærarii. celeres. flexumines. troſuli. nũcupati: de qbus in cõmentariis Suetonii nõ pa
Flexumíes rũ multa. ¶ Republica liberata. Saluſtius in hanc ſententiã: ſed ciuitas incredibile memoratu eſt: adepta liber-
Troſuli. tate: quantũ breui tẽpore creuerit. tanta cupido gloriæ inceſſerat. Verſus extat ennianus cõcinniter factus. Mo
ribus antiqs res ſtat romana uiriſq;. qué Ennii uerſum memorat. M. Tul. in principio qnti libri de repu. qué inqt
uel breuitate uel ueritate tanq̃ ex oraculo mihi quodã eſſe effatus uidet: nã neq; uiri niſi ita morata ciuitas fuiſ-
ſet: neq; mores. niſi hi uiri ꝓfuiſſent: aut fundare: aut tã diu tenere potuiſſent. tantã & tã iuſte lateq; imperantẽ
rẽpu. itaq; ante noſtrã memoriã. & mos ipſe patrius ꝓſtantes uiros adhibebat: & ueteꝝ moré ac maioꝝ inſtitu
ta retinebant excellẽtes uiri. Hactenus M. Tul. acceſita aliunde. euocata: acceptaq; a græcis. ¶ Pene in cõſpe-
ctu. Metapontũ: crotoná heracliã ciuitates: in ultima Italiæ ora ſitas intelligit: qbus in locis pythagorã iuuenũ
æmulantiũ ſtudia cætus habuiſſe hiſtorici ꝓdiderunt: ubi uice numinis cultus eſt. ¶ Præclarus auctor nobilita-
tis tuæ. Mar. hic Brutus: ad qué Cicero ſcribit: auctoré ꝓgenitoréq; habet iuniũ illũ Brutũ tarquinioꝝ exactoré
Statua bru-ti cũ gladio libertatis aſſertoré. primũ romanũ conſulé: cuius ſtatua in capitolio uiſebat media inter regũ imagines ſtrictũ
enſem tenens: a cuius filio poſteritas brutoꝝ familię omnis propagata eſt. ¶ In italia græcia. græci in extrema
italię ora multas urbes cõdiderunt: unde magna gręcia. dicta. de qua in primo cõmentario copioſius annota-
tũ eſt. ¶ In his. ſ. urbibus. maximæq; metaponti. Crotone. heracliæ. a pythagora italica phia defluxit. pythago
Pythago-ras unde. tam ex eo dictũ ferunt: quod uera pythio nõ minus loqueretur. ¶ Pythagoreoꝝ. ut architę tarẽtini: Alemeo-
nis crotoniatæ: hippaſi metapontini: philolai crotoniatæ. hi enim omnes pythagorei fuerunt.
OMNI BONI. ¶ PROGRESSIO: profectus. ¶ Diſciplina. ſ. de repu. ¶ In his ſtudiis: iſtam partem abſoluit. Acceſita
ex græcia magna a pythagoricis. ¶ Etat enim. probat expetitam. ¶ Nobilitate: claritudine. ¶ Pene in conſpe
Magna gręcia quæ. ctu. nam non abeſt pluſquam ad ducenta milia paſſuum. ¶ Fluere: copiam quadam. ¶ Tum. partim. ¶ Veſti-
giis. ſignis: & documentis. ¶ Magna gręcia: magna dicta eſt calabria. ¶ Pythagoreorum: ut archelai. ¶ Archi-
te: a loco ergo & a re: id eſt doctrina: & perſona romanorum, & tanto ingenio non eſt enim uetiſimile: pytha
goreorum doctrina abſtinuiſſe.

¶ AVRES clauſas fuiſſe. Interrogatiue legendū. qs putet clauſas fuiſſe aures romanoꝝ ad hauriendas do ctiſſimas pythagorę: & pythagoreoꝝ uoces. ¶ Numā pythagoreū exiſtimatū. Numa Pompilius ſecūdus romanoꝝ rex cōſultiſſimus fuit omnis diuini & humani iuris: ut in illa quiſq̄ ætate eſſe poterat: erantq; multa illius inſtituta pythagoricis documētis ſimillima. Ex quo creditū eſt. auctorē eius doctrinæ fuiſſe ſamiū pythagorā: ſed falſo. ut Dionyſius: Liuiuſq; notificāt: quatuor. n. ętatibus integris pythagoras numa poſterior fuit: ut ex chronicoꝝ libroꝝ obſeruatione collegimus. Pythagoras. n. in Italiā uenit Tarquinio regnū obtinēte: cui

BERO·

Numa pythagoreus creditus.

aures clauſas fuiſſe? quinetiā arbitror ꝑpter Pythagoreoꝝ admirationē, Numā quoq; regem Pythagoreū a poſterioribus exiſtimatū. nam cū Pythagoræ diſciplinam, & inſtituta cognoſcerent: regiſq; eius æquitatem, & ſapiētiam a maioribus ſuis accepiſſent: ætates aūt & tēpora ignorarent ꝑpter uetuſtatē: eū, qui ſapiētia excelleret, Pythagoræ auditorē fuiſſe crediderūt. Et de cōiectura quidē hactenus. ueſtigia aūt Pythagoreoꝝ, ꝗ̄ꝗ̄ multa colligi poſſunt: paucis tamen utemur: qm̄ nō id agitur hoc tēpore. nā cū carminibus ſoliti illi eſſe dicātur. & ꝓcepta quædā occultius tradere: & mētes ſuas a cogitationū intētione cantu, fidibuſq; ad tranquillitatē traducere: grauiſſimus author in originibus dixit Cato, morē apud maiores hunc epularum fuiſſe: ut deinceps qui accubarent, canerent ad tibiam claroꝝ uirorū laudes, atq; uirtutes. ex quo perſpicuū eſt, & cantus tū fuiſſe reſcriptos uocum ſonis, & carmina. ꝗ̄ꝗ̄ id quidē etiā. xii. tabulæ declarāt, condi iā tum ſolitū eſſe carmen: quod ne liceret fieri. ad alterius iniuriā, leges ſanxerunt. Nec uero illud non eruditorum temporum argumentum eſt: ꝙ deorum puluinaribus,

cognomentū ſuperbus fuit. ¶ Eū qui. Auctor eſt Plutarchus. numā Pōpiliū ſapientia pythagorica pręditū fuiſſe: multaq; inſtituiſſe. placitis pythagoræ congruentia. Tradit Auguſtinus in. vii. de ciuitate dei: numā hydromanticū fuiſſe. in q aqua uideret imagines deorum. uel potius ludificationes demonū: quo genere diuinationis poſtea pythagoram philoſophum uſum fuiſſe. Mar. Varro commemorat. Valerius Antias. Caſſius hemina: & ſcriptores alii ꝓdiderunt pythagoricos fuiſſe libros illos nume Pompilii q in archa lapidea olim inuēti in comitio igne a uictimariis in cōſpectu populi cremati ſunt. Propterea quod pleraq; ad ſoluendas religiones pertinētia cōtinebant. & ut ait Plinius nulla in his libris ſcripta erāt: niſi philoſophiæ pythagoricæ. ¶ Veſtigia pythagoreorum Pythagorei illi ꝓprie dicuntur: qui ſectā tenent pythagoræ & dogmata: pythagoriſtæ uero. qui uitā. ¶ Cū carminibus ſoliti. Veſtigiū pythagoreorū: quod in Italia tūc q; floruerint: id maximū eſt: ſicut enim illi carminibus: fidibuſq; uti ſolebant. ſic romani ad tybiā carmina canebant in cōuiuiis: qbus clarorū uiroꝝ laudes cōtinebant. Pythagoricis. n. ut inq̄t Quinti. in nono: moris fuit cū euigilaſſent animos ad lyrā excitare: quo eſſent ad agēdū erectiores: & cū ſomnū peterent: ad eā prius lenire mentes: ut ſi qd fuiſſet turbidioꝝ cogitationū cōponerent. Idē auctor eſt in primo. pythagorā concitatos ad uim pudicæ: ā domui afferendā iuuenes mutato cātu cōpoſuiſſe. De muſica pythagoræ. ſcribit Macrobius in ſecūdo in ſomniū ſcipionis. Martianus quoq; in libro de muſica ſic inquit. Pythagorei docuere ferociā animi tibiis: aut fidibus molliētes cū corporibus adherere nexū fœdus animarū. ¶ In originibus. In libris originū. Ita enim portius cato libros inſcripſit. de qbus in primo cōmētario dictū eſt. ¶ Vocū ſonis. Ex ꝓſcripto doctrinaq; pythagoræ atq; pythagoreoꝝ. ¶ Cōdi. cōponi. unde cōditores hiſtoriarū & libroꝝ cōpoſitores dicti. ¶ Ne liceret fieri ad alterius iniuriā. xii. tabulæ decēuirales. qbus leges romanæ continebantur capitali ſententia ſanxerunt. ſiquis carmen condidiſſet: quod infamiā faceret: flagitiūue alteri. quod Mar. Tullius in libris de republica teſtat: & diuus Auguſtinus repetit libro ſecundo de ci. dei. De hac lege. xii. tabularū. intellexit oratius ſic ſcribens in ſecūdo ſermonū. Si mala cōdiderit: in quē quis carmina ius eſt: iudiciūq;: ubi expoſuit porphirio. lege cautum fuiſſe. ne quis in quēquā maledicū carmen ſcriberet. Quinetiā in. xii. tabulis lex erat prohibens iniurias incantamentoꝝ. cuius uerba hęc ſunt. Qui malū carmen incantaſſet. & alibi. Qui fruges excantaſſet. ¶ Nec illud nō. i. illud etiā argumentū eſt. Duę enim negatiuæ particulæ affirmant: apud antiquos: negatiuas duas negatiuæ unius ſignificantiā habere obſeruauimus. ut illud Varronianū: qui non modo ignoraſſe me clamat: ſed omnino omnis heroas negat neſciſſe. Idē Varro. Negatiuas duas pro una accipiendas eſſe demonſtrauit. cū ſic ait. A rege munera eoꝝ noluit nemo accipere. ¶ Deoꝝ puluinaribus fides præcinunt. i. pręcentio fit a fidicinibus. Dixit oratius in carminibus. & thure & fidibus iuuat placare deos. ubi expoſuit porphirio fidicines hodie quoq; romæ ad ſacrificia adhiberi. ſicut tibicines: nemo eſt qui neſciat. Theologi canere cælū cōprobantes ſonos muſicos ſacrificiis adhibuerunt: qui ut auctor eſt Macrobius. apud alios lyra & cythara: apud nōnullos tibiis: aliiſue muſicis inſtrumētis fieri ſolebāt. Pythagoras pythagoreiq; uulgauerunt: mundū ratione muſica compoſitū eſſe: quā poſtea ſit lyra immitata: nunc M. T. ait diſciplinæ pythagoricæ hoc eſſe ueſtigium: quod fidicines præcinunt in ſacris deorum: lectiſterniiſq;.

Numa hydromanticus.

Pythagoreus.

Pythagoriſtæ.

Muſica molliri animi ferociā.

Capitale ſuppliciū famoſi carminis.

Qui malū carmen incantaſſet.

Negatiuę duę p una.

Mundus muſicæ cōpoſitus.

¶ QVINETIAM arbitror: argumento a maiori probat: ſi numa Pompilius exiſtimatus eſt fuiſſe ſuus diſcipulus quod falſum fuit: quanto magis credetur: quod uerum eſt ipſius regis numæ. ¶ Eū: numā. ¶ Deinceps per ordinem. ¶ Sonis uocum: ut tonis unitonis. ¶ Condi. i. componi. Iam tunc: ex illo tēpore. ¶ Sanxerunt. lege conſtituerunt. ¶ Eruditorum: eruditi non habebantur: qui neſciebant fidibus. ¶ Puluinaribus: lectiſterniis. ¶ Illis: pythagoricis.

OMNIBONI.

BERO.

¶ ET epulis magiſtratuum publicis. Puluinaria enim deorum lectuli ſunt quę ſterni in templis conſueuerunt. Et ut ait ſeruius aliquando ponuntur pro templis. Hinc dicta lectiſternia: quorum crebra mẽtio apud auctores. Mar. Tullius in oratione de auruſpicum reſponſis nominat pręcentionem epulas ludorum. epulones: qui miniſtri erant pontificum: faciebantq; epulare ſacrificium. ¶ Ad quintum tuberonem. ad hunc ſcripſit panetius de dolore patiendo. Fuit Quintus Helius Tubero iuris ciuilis conſultiſſimus. idem ſtoicas dialecticaſq; diſciplinas percalluit. ¶ Ab illis. pythagoreis. ¶ Qui oratores? hoc eſt. quam multi. quam clari. interrogatiue legendũ. ipſe in bruto percenſet noiatim infinitos ꝑpe oratores latinos. ſapiẽtiæ. phiam intelligit. ¶ Stoicũ diogenẽ. Athenienſes quodam tres phos inclytos ad ſenatũ romanũ legatos miſerunt: impetratũ. uti mulctam remitteret: quã ciuitati eoꝝ fecerat. ꝑpter oropi urbis uaſtationẽ. fuerat ea mulcta talentoꝝ fere quingentoꝝ. Erant autẽ iſti philoſophi Carneades academicus. Diogenes ſtoicus. Critolaus peripateticus: quos ferũt ſeorſum quẽq;: oſtentãdi gratia. ꝑ celeberrima urbis romæ loca: magno hoïum cõuentu diſertauiſſe. Tũ admirationi fuiſſe aiunt rutilius & polibius phorum triũ: ſui cuiuſq; generis facundiã. Violẽta inqunt & rapida carneades dicebat. ſcita & teretia Critolaus: Modeſta diogenes & ſobria q in ſenatũ introducti uſi ſunt interpręte cecilio ſenatore. ¶ Alter cyrenęus. ſ. carneades: q libris chryſippi perlectis. ita laudabat: ut diceret niſi chryſippus eſſet. ego nõ eſſem. ¶ Babilonius. Diogenes. ¶ Monumẽta maioꝝ. res geſtas: & hiſtorias intelligit. ¶ Ampliſſimã artiũ. phiam dicit quã apuleius diſciplinã regalẽ noïat. tã ad bene dicẽdũ: quã ad bene uiuẽdũ reptã. ¶ Et itẽ alio modo. Inter pipateticos & ſtoicos eſt eadẽ diſciplina. ſed uŕ lõge diſſimilis. dũ alio modo loquuntur: nã q̃ peripatetici bona dicunt ſtoici malũt cõmoda appellare & ꝑpoſita. q̃ illi mala. iſti reiectanea: multaq; alia hoc genus. ideoq; dictũ eſt: ſtoicos torq̃ri uerboꝝ cõtrouerſia. ¶ Diſceptarẽt. cõponerẽt. moderarenť. hinc diſceptator dŕ rei ſnīæq; moderator: ut docet M. Tul. in partitionibus ad filiũ. ¶ Diſciplinã. phiam. ¶ Emuli. ſtudioſi: & imitatores. ¶ Rationis phiæ. uirtus. n. nihil aliud eſt: quã recta ratio: oẽs uirtutes rõnes ſunt: ſequiť ratio naturã: qd eſt inqr Seneca ratio? naturæ imitatio. ¶ Quod etiã facile diſcanť. natura cõparatũ eſt ut deteriora facilius ediſcanť: & memoriæ pertinacius inhereſcãt: hinc illud Quint. & hæc ipſa magis pertinaciter herẽt: q̃ deteriora ſunt. in hãc ſnīam ait oratius ſic ſcribens in ępiſtolis. Diſcit. n. citius meminitq; libẽtius illud: qđ qs deridet: q̃ qđ ꝑbat & uenerať: ubi expoſuit porphirio: maiore ſtudio ridiculoſos uerſus ediſci: & memoria retineri q̃ admirabiles.

Carneades Diogenes. Critolaus.

Diſciplina regalis.

Diſceptator.

Deteriora facilius ediſcantur.

¶ NE ea quæ putemur: oſtendit accerſitã: & exoptatã nũc dicit cultam & conſeruatam aliunde a græcis. ¶ Sapiẽtiæ: ſtudium philoſophiæ. diogenẽ &c. niſi philoſophia culta eſſet apud romanos. noluiſſent hi phi uenire romã: nec miſſi eſſent cũ athenis docerẽt. Itaq; cũ maiores noſtri magis re q̃ uerbis philoſophiã coluerint. ¶ Diſcerperent: diſceptarent. ¶ Occupationẽ: qa omnes in agendo magiſq̃ contẽplando uerſati ſunt. ¶ Cognitu perfacilis. qa nec dialecticẽ: nec rhetorice ſcribunt epicurei. ¶ Aſtricti: obligati.

OMNI BONI. Romani philoſophiæ cultorea.

& epulis magiſtratuum fides præcinũt: quod proprium eius fuit, de qua loquor, diſciplinæ. mihi quidem etiã Appii Cæci carmen, quod ualde Panetius laudat ępiſtola quadam, quæ eſt ad Q. Tuberonem: Pythagoreorum uidetur. Multa ſunt etiam in noſtris inſtitutis ducta ab illis: quæ prætereo: ne ea, quæ peperiſſe ipſi putamur: aliunde didiciſſe uideamur. ſed ut ad propoſitum redeat oratio: quã breui tẽpore quot, & quanti poetæ, qui autem oratores extiterunt? facile ut appareat noſtros omnia conſequi potuiſſe: ſimul ut uelle cœpiſſent. ſed de cæteris ſtudiis alio loco & dicemus, ſi uſus fuerit: & ſæpe diximus. Sapientiæ ſtudium uetus id quidem in noſtris: ſed tamen ante Lælii ætatem, & Scipionis, non reperio quos appellare poſſim nominatim. quibus adoleſcentibus Stoicum Diogenem, & Academicum Carneadem uideo ad ſenatum ab atheniẽſibus miſſos eſſe legatos. qui cum reip. nullam unquam partem attigiſſent: eſſentq; eorum alter cyrenæus. alter babylonius: nunquã profecto ſcholis eſſent excitati: neq; ad illud munus electi: niſi in quibuſdam principibus, temporibus illis fuiſſent ſtudia doctrinæ: qui cum cætera literis mandarent: alii ius ciuile: alii orationes ſuas: alii monumenta maiorũ: hanc ampliſſimam omnium artium bene uiuendi diſciplinam uita magis, q̃ literis perſecuti ſunt. itaq; illius ueræ, elegantiſq; philoſophiæ, quæ ducta a Socrate in peripateticis adhuc permanſit, & idem alio modo dicentibus ſtoicis, cum academici eorum controuerſias diſceptarent: nulla fere ſunt, aut pauca admodum latina monumẽta: ſiue propter magnitudinem rerum, occupationemq; omnium: ſiue etiam, ꝙ imperitis ea probari poſſe non arbitrabantur. cum interim illis ſilentibus C. Amafanius extitit dicens. cuius libris editis, cõmota multitudo cõtulit ſe ad eandem potiſſimum diſciplinam: ſiue ꝙ erat cognitu perfacilis: ſiue ꝙ inuitabatur illecebris blandis uoluptatis: ſiue etiam, quia nihil prolatum erat melius: illud quod erat, tenebant. poſt Amafanium autem multi eiuſdem æmuli rationis: multa cum ſcripſiſſent: Italiam totam occupauerunt. Quodq; maximum argumentum eſt, non dici illa ſubtiliter: quod & facile ediſcantur: & ab indoctis probentur: id illi firmamẽtum eſſe diſciplinæ putant. Sed defendat quidem quod quiſq; ſentit:

¶ Sunt iudicia

¶ SVNT iudicia libera prouerbialis ſentētia eſt illa Terētiana: quot capita tot ſniæ: antiſtius labeo Auguſto rñdit: ſuū quēq; iudiciū hr̄e: & a Perſio dictū eſt. Velle ſuū cuiq; eſt: nec uoto uiuitur uno. ut dicā quod ſentio totidē pęne ingenioꝝ ac iudicioꝝ reperias: quot corpoꝝ formas: dicere ſolebat Tyberius, in ciuitate liberas linguam mentēq; liberas eſſe debere. ¶ Nos inſtitutū tenebimus. Inſtitutū M. Ciceronis prope ſolēne eſt: ut nulli ſectæ addictus: nulli diſciplinæ mācipatus eſſe uelit: ſequens id: qđ maxime probabile eſſe uideatur iuxta illud Oranū. Nullius addictus iurare in uerba magiſtri. ¶ Vt enim in inferiorē ambulationē. Acbademiā intelligit. Ita enim inferior ambulatio: ſiue gymnaſium in Tuſculano nominabatur: cum ſuperiori gymnaſio nomen eſſet lyceum: a nomine Ariſtotelicæ ſcholæ. ¶ Dicat ſi quis uult. Gorgiam leontinum lacerant eruditi: & ludit Socrates Platonicus. quod unus ex omnibus auſus ſit in commentu poſcere: qua de re quiſq; uellet audire: q de omni re quęcunq; in diſceptationem quęſtionēq; uocaretur: ſe copioſiſſime dicturum eſſe profitebatur: cui tantus honos eſt habitus a græcia ſoli: ut ex omnibus ſtatua non inaurata: ſed aurea ſolida ſtatueretur: q̄ uocant holophyraton: hippias quoq; gloriatus eſt: cuncta pęne audiente græcia: nihil eſſe ulla in arte rerum omniū: quod ipſe neſciret: nunc Cicero ex inſtituto gorgiæ iubet: quod quiſq; uelit interrogare: profiteturq; ſe ad cuncta reſponſorum. ¶ Nō mihi uidetur. Propoſitio quęſtionis hæc eſt: ſapientem uacare non poſſe omni animi perturbatione ſiue morbo: tanquā impoſſibilis ſit illa apathia ſtoicorum. ¶ Temporis nouit tempus ſignat: quo Cæſar rerum potiebatur: quo triſtitia omnis diſſimulanda erat: & hilaritas induenda: nam tempori ſeruiendum eſſe præcipiunt ſapientes. ¶ Sublatus eſt mœtus. formidini: ut ante dictum eſt: ægritudo repugnat: adeo ut in quem non cadat ægritudo: in eundem timor cadere non poſſit. ¶ Lætitia geſtiens & libido. Duæ ſunt: ut ante dictū eſt bigæ perturbationum. Altera bonorum, altera malorum: ex malis pręſentibus eſt ægritudo: ex futuris mœtus: ſicut bonorum præſentium lætitia: ita futurorum libido: ſiue cupiditas appellatur. lętitia autem geſtiens: dicitur præter modum elata. Geſtire enim lætari eſt & cupere. ¶ Nos uela facere. id eſt pandere uela orationis: & in latiſſimo ueluti æquore ſpatioſius uagari. Trāſlatio ſumpta a nauticis: q in alto uela faciūt, & omiſſo remigio latiſſime diſcurrunt. ¶ Paululū remigare. i. oratione anguſta: & pexigua uti: pmanet in eadē trāſlatiōe: nā egrediētes e portu ſenſim remigātes puehūt ſubductis uelis. ¶ In parciēdis occupati: hoc eſt quod ait Paululū remigare partiri. ſ. & diffinire animi perturbationes: quæ res anguſta eſt & cohibita.

BERO. Suū cuiq; iudicium. — Hippias multiſcius. — Duæ bigę pturbationum. — Lætitia geſtiens. — Geſtire.

ſunt enim iudicia libera. nos inſtitutum tenebimus: nulliſq; unius diſciplinæ legibus aſtricti, qbus in philoſophia neceſſario pareamus: quid ſit in quaq; re maxime probabile, ſemper requiremus: quod cum ſæpe alias, tum nuper in Tuſculano, ſtudioſe egimus. itaq; expoſitis tridui diſputationibus, quartus dies hoc libro concluditur: ut enim in inferiorem ambulationē deſcēdimus: quod idem feceramus ſuperioribus diebus: acta eſt res ſic. M. dicat ſi qs uult de qua re diſputare uelit. A. non mihi uidetur omni animi perturbatione poſſe ſapiens uacare. M. Aegritudine quidem heſterna diſputatione uidebatur: niſi forte temporis cauſa eſſentiebare. A. Minime uero. nam mihi egregie probata eſt oratio tua. M. non igitur exiſtimas cadere in ſapientem ægritudinem? A. Prorſus non arbitror. M. Atqui, ſi iſta perturbare animum ſapientis nō poteſt: nulla poterit. quid enim? metus ne conturbet? at earum rerum eſt abſentiū metus: quarum præſentium eſt ægritudo. ſublata igitur ægritudine, ſublatus eſt metus. reſtant due perturbationes, lætitia geſtiens, & libido: quæ ſi non cadent in ſapientem: ſemper mens erit tranquilla ſapientis. A. Sic prorſus intelligo. M. Vtrum igitur mauis? ſtatim ne nos uela facere? an quaſi e portu egredientes paululum remigare? A. Quid nam eſt iſtuc? non enim intelligo. M. quia Chryſippus & Stoici, cū de animo perturbationibus diſputant: magnam partem in his partiendis, & definiendis occupati ſunt: illa eorum perexigua oratio eſt: qua medeātur animis: nec eos turbulentos eſſe patiantur. peripatetici autem ad placandos animos

¶ DISPVtationibus. ſcholis minoribus: nam duæ erant. oſtendit reliquas perturbationes: quæ ſunt tres: non cadere in ſapientem: perturbationum quattuor ſpēs, ægritudo, opinio pręſentis mali lętitia geſtiens opinio præſentis mali: mœtus timor futuri mali: cupido ſpes futuri boni. Stoici autē difiniūt ægritudinem: qua & affectiones appellantūr quæ ſunt tres: quæ bene in ſapientem cadere poſſunt: & quibus animus nō commouetur: uoluntatē: quæ ſemper boni eſt: ſed ſine ulla cōmotione cōtra lætitiā geſtientē gaudiū ſine ulla cōmotiōne: quod non coſiſtit in opinione: libido uel cupiditas in uitio eſt: gaudium in laude: cautio contra mœtū hoc libro omnes ſpecies perturbationum difinit & enumerat: deinde qua oſtendit ægritudinem non cadere in ſapientem oſtendit etiam reliquas tres. ¶ Tēporis eā aſſentiebare: quia tempus ita poſtulabat: quia rationes & argumenta mea te cogebant mihi aſſentiri uel non. ¶ Cauſa temporis: quia tu nollebas interpellare orationem meam. ¶ Atqui. argumentum a maiori: ſi ægritudo quæ eſt præſentis mali: & ideo maior in ſapientem non cadit: quomodo cadet mœtus quæ eſt opinio mali futuri: & qui præſentibus malis non mouetur neq; futuris mouebitur. ¶ Geſtiens. geſtire eſt geſtu aliquo lętitiam ſignificare. ¶ Per exigua. tenuis & ſubtilis: & exilis. ¶ Turbulentos. perturbatos.

OMNI BONI. — Geſtire qd.

BERO. ℂ MVLTA afferunt.hoc eſt:quod intelligi uult uela facere:ná peripatetici pandũt orationis uela: & illorum latiſſima eſt diſputatio:quaſi currentiũ per equor patentiſſimum paſſis uelis : cum dialectici inſtar remigum paululũ a littore portuq; progrediátur:& eorũ angusta ſit q̃ſi nauigatio.Zeno princeps ſtoicorũ:dicere ſolebat:dialecticá ſimilé eſſe cóprçſſe impugnũ manui:eloquentiá orarorià explicatæ & aperte manui.⸿Ex utraq;.ex peripateticomm oratione copioſa:& dialecticorũ conciſa & anguſta : prouerbiũ græcorũ eſt : cuius meminir Ariſtophanes.αμαθέστερον πωσ εἰπὲ καὶ σαφέστερον.ideſt ĩdoctius loquere & aptius:quo ſignificatur oratione pleniori uberioriq; rem eſſe explicádam:etiam ſi indoctius craſſiuſq; explicetur.⸿Deſcreptionem ſequor:Poſſidonius deſcreptionem cuiuſcũq; uirtutis ætymologiam uocat : quidam characteriſſimon appellant ſigna cuiuſq; uirtutis & uitii : ac notas reddétem. Inter pręceptionem & deſcriptionem hoc intereſt:nam qui præcipit dicit: illa facies:ſi uoles temperans eſſe : qui deſcribit ait temperans eſt:qui facit illa : qui illis abſtinet:quæris quid interſit. Alter pręcepta uirtutis dat alter exemplar. Deſcriptiones has: ſiue iconiſmos ex uſu eſſe confiretur. Seneca in æpiſtolis moralibus.Boetius in tertio commentario topicorum : multas ait eſſe diuerſitates diffinitionum: quarũ omnium nomẽ ſit commune deſcriptio.Apud ſcriptores rhetoricos deſcriptio nominatur, quæ rerum cótinet perſpicuam & dilucidam expoſitionem hoc modo:ſtatim ſicut e cauea leo miſſus:aut aliqua teterrima bellua ſoluta ex cathenis uolitabit.Et uagabitur in foro acuens dentes in cuiuſq; fortunas:in omnes amicos atq; inimicos:notos atq; ignotos incurſans: aliorum famam depeculans:aliorum caput oppugnans: aliorum domum : ac omnem familiam perfringens.rempu.funditus labefactans.⸿Animum in duas partes diuidunt.Ariſtoteles in vi.æthicorum ait tria eſſe in animo : ſenſum intellectum:appetitum:animæ rationalis partẽ alterá uocari ſciẽtificá,alterá rócinatiuá.M.T.li.i.de officiis.Duplex eſt inqt uis aiorũ atq; naturæ:una pars in appetitu poſita eſt:quæ orme dicitur græcę:quæ hoſem huc & illuc rapit. Altera in ratione:quæ docet & explanat:qd faciendũ fugiendũq; ſit :ita fit ut ratio præſit appetitus uero obtemperet :illud enim ubiq; pręcipitur : appetitus omnes contrahendos : ſedandoſq; : & rationi obedientes eſſe oportere. Plato in timeo.Corpus animæ quaſi uehiculum ſubditum eſſe ait: in anima autem perturbationes plurimas ponit:quarum prima eſt uoluptas malorum æſca: dein dolor : fuga impedimentumq; bonorum : poſt hæc audacia mœtuſq; conſultores amentes : accedit & implacabilis iracundia : ſpes etiam blanda conciliatricula. ⸿Ponit tranquillitatem.Democritus:euthymian.ſummum bonum eſſe dixit.Ita enim appellat animi tranquillitaté:eamq; ait beatę uitę eſſe effectricem:a Seneca quoq; dictũ eſt. Ametur expers publicæ : priuatęq; curæ tranquillitas.⸿In illa altera.quę ſcilicet animi pars expers eſt rationis. Plato ut ante dictum eſt tres animi partes dicit eſſe:rationabilem:ideſt mentis optimam portionem capitis arcem tenere. Iraſcentiam uero atq; cupidinem poſtremam portionem: infernas abdomina ſedes obtinere:ut popinas quaſdam.& latrinarum latebras diuerſoria nequitię,atq; luxuriæ.⸿Vt perturbatio ſit.Diffinitio eſt oratio : quæ id quod diffinitur explicat:quid ſit.Diffinitio eſt coactę in ſe atq; complicatę rei explicatio : ueluti cum dicimus : homo eſt animal rationale & mortale:explicat enim diffinitio id quod breuiter atq; anguſtę deſignabatur : auctores Mar.Tullius.Boetius.Ariſtoteles:cęteri:hinc fit:ut ex diffinitione cuiuſlibet rei enodatiora fiát:& explicatiora omnia quę cóplicata obſcurabátur.Diffinitio enim explicat:diffundit : patefacit:qđ cóplicatũ erat & clauſum:ideoq; Mar.Tullius in pręſentia diffinit:quid ſit perturbatio:ut res magis colliqueſcat.

Marginal notes: Dialecticá ſimilis pugno. — Eloquentia expanſæ manui. — Pręcipere Deſcribere. — Famá depeculans. — Orme appetitus. — Euthymia democriti. — Diffõ qd. — Diffõ explicat.

multa afferunt:ſpinas partiendi,& diffiniendi prætermittunt.quærebam igitur utrum panderem uela orationis ſtatim:an eam ante paululum dialecticorum remis propellerem.A.Iſto modo uero.erit enĩ hoc totum,quod quæro, ex utroq; perfectũ.M.Eſt id qdẽ rectius:ſed poſt re q̃res ſiquid fuerit obſcurius. A.Faciá equidẽ.tu tamẽ,ut ſoles,dices iſta ipſa obſcura planius,q̃ dicuntur a græcis.M.Enitar quidem: ſed intẽto opus ẽ animo:ne omnia dilabátur,ſi unũ aliqđ effugerit.Quoniá quæ græci πάθη uocát, nobis pturbationes,appellari magis placet q̃ morbos: in his explicádis ueteré illá equidem Pythagoræ primũ, deinde Platonis deſcriptioné ſequar:q animũ in duas partes diuidũt:alterá rationis participé faciunt:alterá expertem.in participe rationis ponunt tranquillitaté, id eſt placidá,qetáq; cóſtantiá:in illa altera motus turbidos tum iræ,tum cupiditatis,contrarios, inimicoſq; rationi.ſit igitur hic fons : utamur tamen in his perturbationibus deſcribẽdis Stoicorũ diffinitionibus,& partitionibus:qui mihi uidentur in hac quæſtione uerſari acutiſſime.Eſt igitur Zenonis hæc diffinitio: ut perturbatio ſit,qđ πάθοσ ille dicit, auerſa a recta ratione contra naturam animi commotio.quidam breuius perturbationem eſſe appetitum uehementiorem dicunt.ſed uehementiorem eum uolunt eſſe, qui longius diſceſſerit a naturæ conſtantia. partes autem perturbationũ uolunt ex duobus opinatis bonis naſci,&

OMNI BONI. ℂ SVP Inas. aſperitates.⸿Rectius.Rectius uerum reſpicit:ideſt uerius: & magis ad inueſtigandum ueritatem accómodatus.⸿Gręcis:ſtoicis ſcilicet.⸿Deſcriptionem.diuiſionem: rationalis & irrationalis.⸿Motus turbidos.perturbationes:quarum peripatetici probant mediocritatem. Stoici funditus tollendam dicũt. ⸿Perturbatio.commotio animi contra naturam auerſa à ratione.

BERO

¶ EX duobus opinatis bonis. Iam dictum eſt: duas eſſe bigas perturbationum: alterā ex opinatis bonis: ut eſt cupiditas & lætitia. Alteram ex opinatis malis: ut eſt mœtus & triſtitia: quæ omnia nunc fuſius copioſius: Enodatius a Marco Tullio pertractantur. ¶ Ex bonis libidinem. appellatione libidinis: cupiditas ſignificatur, eſt enim libido generale uocabulū omnis cupiditatis. ¶ Inſtantia. ideſt præſentia: urgentiaq;: apud grāmaticos: dialecticoſq;. Tēpus eſt qđ inſtans uocāt. i. pſens: cuius & Diomedes meminit. ¶ Cū libido. Libido eſt cupiditas naſcens ex opinatis futuris bonis. ¶ Illecta: inuitata: euocataq;: unde & illiciū apud Varronem: ab illiciendo dictum pro incitamēto inuitamētoq;: ſicut illix animi uenus: & illices oculi apud Apuleium: alias illectum dicitur: non lectum: ut apud Ouidium. Illectumq; remittat. ¶ Ad id adipiſcendum. Hinc libido naſcitur: quæ ad bonum futurum adipiſcendum incitata uehementer effertur. ¶ Natura. ui & inſtinctu naturali. ¶ Fugiuntq; contraria. in primo de officiis in hanc ſententiam ſic ſcriptum eſt. Principio generi animantium omni eſt a natura tributum: ut corpus uitamq; tueatur: declinetq; ea quæ ei nocitura uideantur: quæq; ſint ad uiuendum neceſſaria inquirat & paret: ut paſtum & latibula: ut alia eiuſdem generis. Plinius quoq; noſter. Nimirum inquit hæc eſt natura rerum: hæc potentia eius: ſeuiſſimas ferarum maximaſq;: quę nunquā uidiſſent: quod debeāt timere: ſtatim intelligere: cur ſit timendum. ¶ Eam putant in ſolum ſapientem. græci appellant euphatas: quas Cicero cōſtantias nominauit: quas ſtoici tres eſſe uoluerunt: pro tribus perturbationibus in animo ſapientis: uidelicet pro cupiditate uoluntatē: pro lętitia gaudium: pro mœtu cautionem: pro ægritudine uero: quā Augu. aliiq; triſtitiam dicere malunt: negauerunt aliquid eſſe poſſe in animo ſapientis. Sic enim inquiunt. Voluntas appetit bonum: quod facit ſapiens. Gaudium de bono adepto eſt, quod ubiq; adipiſcitur ſapiens. Cautio deuitat malum: quod debet ſapiēs deuitare. Triſtitia porro: quia de malo eſt: quod iam accidit: nullum autem malum exiſtimant poſſe accidere ſapienti: nihil in eius animo: pro illa eſſe poſſe dixerunt: ſic ergo ſtoici loquūtur: ut uelle, gaudere: cauere, negent niſi ſapientem: ſtultum autem non niſi cupere: lætari, metuere, contriſtari: & illas tres conſtantias. Has autem quatuor perturbationes: ſuper qua re nunc Cicero copioſe differit. ¶ Tum illud gaudium dicitur. Secundum Ciceronē: gaudium propriæ bonorum eſt: quod: ut aiunt ſtoici: niſi ſapienti non contingit: ſed gaudiū & in malo quoq; poni. Conſuetudo loquutionis uſurpat. Et teſtis eſt Virgilius: cum ait. Et mala mentis gaudia: quo uerbo: ut interpretatur Seneca: uoluptates intelligi uoluit: ſignificans homines malo ſuo lætos: uulgo ſic loquimur: ut dicamus: magnum gaudium: nos ex amici conſulatu: aut ex nuptiis: aut ex partu uxoris percepiſſe: quæ adeo non ſunt gaudia: ut ſæpe initia futuræ triſtitię ſint. ¶ Lætitia geſtiēs. Amor: ut Augu. uerbis utar: inhians habere: quod amat. Cupiditas eſt: id habens: eoq; fruens lętitia. Stoici dicunt lætari non niſi ſtultum: & lætitia in malo poni: ſed apud Pſalmographum prophetam: lætitia in bono eſt: cum ait. Lætamini in domino: & exultate iuſti. Et dediſti lætitiam in corde meo. Et implebis me lætitia cum uultu tuo. ¶ Cautio appellatur. Iam dictum eſt ex ſententia ſtoicorum: cautionem pro mœtu eſſe in animo ſapientis: quippe cautio deuitat malum: quod debet ſapiens deuitare: mœtus uero ſtultorum eſt: & in malo ponitur: ſed apud apoſtolum in bono eſt: ubi ait. Cum timore & tremore ueſtram ipſorum ſalutem operamini: & noli altum ſapere: ſed time. ¶ Exanimatione, perturbatione, conſternatione, exanimatus dicitur perturbatus: interdum pro mortuo ponitur.

ex duobus opinatis malis. ita eſſe quattuor. ex bonis libidinem, & lætitiam: ut ſit lætitia, præſentium bonorum: libido, futurorum. ex malis metum & ægritudinem naſci cenſent: metum, futuris, ægritudinem, præſentibus. quæ enim uenientia metuuntur: eadem efficiunt ægritudinem inſtantia. lætitia autem, & libido in bonorum opinione uerſantur: cū libido ad id, quod uidetur bonum, illecta, & inflammata rapiatur: lætitia ut adepta iam aliquid cōcupitū, efferatur, & geſtiat. natura enim omnes ea quæ bona uidentur, ſequuntur: fugiuntq; contraria. quamobrem ſimul obiecta ſpecies cuiuſpiam eſt, quod bonū uideatur: ad id adipiſcendum impellit ipſa natura. id cum conſtanter prudenterq; fit: eiuſmodi appetitioné Stoici βούλησιν appellant: nos appellamus uoluntatem. eam illi putant in ſolo eſſe ſapiente. quā ſic diffiniunt. uoluntas eſt, quæ quid cum ratione deſiderat. quæ autem aduerſus rationem incitata eſt uehementius: ea libido eſt, uel cupiditas effrenata: quæ in omnibus ſtultis inuenitur. itemq; cum ita mouemur, ut in bono ſimus aliquo, dupliciter id contingit. nam cum ratione animus mouetur placide, atq; conſtanter: tum illud gaudium dicitur. cum autem & inaniter, & effuſe animus exultat: tum illa lætitia geſtiens, uel nimia dici poteſt: quam ita diffiniunt, ſine ratione animi elationem. quomodoq; bona natura appetimus: ſic a malis natura declinamus: quæ declinatio, ſi cum ratione fiet: cautio appelletur: eaq; intelligatur in ſolo eſſe ſapiente. quæ autem ſine ratione, & cum exanimatiōe humili, atq; fracta, nominetur metus. eſt igitur metus ratione aduerſa cautio. præſentis autem mali

¶ INSTANtia præſentia. Simul poſtquam. ¶ Id ſcilicet. quod natura nos impellat ad bonum: uoluntas: quę in ſapientem cadit. ¶ Auerſa. remota.

Inſtās tēps
Illecta.
Illicium.
Illix uenu
Euphatæ
Cōſtantiæ
Voluntas.
Gaudium bonorum.
Lætitia in malo.
Lętitia in bono.
Mœtus in bono.

OMNI BONI

ut ſi Hectori Agamemnon : qui autem cui alterius commoda nihil noceant ; tamen eum doleat his frui, is inuidet profecto. Aemulatio autem dupliciter illa quidem dicitur, ut & in laude, & in uitio nomen hoc ſit. nam & imitatio uirtutis æmulatio dicitur. ſed ea nihil hoc loco utimur. eſt enim laudis. & eſt æmulatio ægritudo, ſi eo, quod concupierit, alius potiatur: ipſe careat. Obtrectatio autem eſt ea, quam intelligi zelotypiam uolo, ægritudo, ex eo, quod alter quoque potiatur eo, quod ille ipſe concupiuerit. Miſericordia eſt ægritudo ex miſeria alterius iniuria laborãtis. nemo enim parricidæ aut proditoris ſuplicio miſericordia cõmouetur. Angor eſt ægritudo premens. Luctus ægritudo ex eius, q charus fuerit interitu acerbo,

¶ V T ſi hectori agamẽnõ. Nõ recte diceremus: agamẽnonẽ Hectori inuidere fortitudinẽ. Cum doleret ob illius uirtutẽ: qua ſæpe profligatus eſt. Et ad lachrymas: capillorũque euulſionẽ ex mœrore cõpulſus: quod teſtimonio homerico claret. Nam male uelle inimico: a quo lederis: inuidere non eſt. E contrario bibliopolæ eleganter & uere dici poſſunt inuidere Benedicto noſtro Hectoris filio: qui libros uendendo: imprimendo: cõmutando rem fecit: qui uoluminũ meorum impreſſor eſt diligentiſſimus: mei nominis ſtudioſiſſimus: & æruditionis admirator: quẽ minutili quidam librarioli: ut uulgo dicitur: ſiue bibliopolæ inuidentia irritati ferre non poſſunt: quod ex nihilo emerſerit: quod inter noſtrates rei librariæ negotiatores primarius ſit: quod inter cæteros ſit famigeratus: quod ſcholaſtici omnes emptutientes eius officinã petant: perinde ac omnigenum librorum refertiſſimam. Sed ferant æquo animo reliqui bibliopolæ: ſi ex tãtulo tantus: ſi ex ſeruo dñs: ſi ex ægeno opulentus: & ampliter nũmatus factus eſt Benedictus noſter: cum ſudando: algẽdo, laborãdo, uigilãdo per uarios caſus: per tot diſcrimina rerum: peruenerit ad fortunas maiuſculas: ad quas nemo ſomniculoſus otioſuſque pueniet. Nã ut inqt ille: nil ſine magno uita laborẽ dedit mortalib⁹. Quocirca cõmoneo bibliopolas: ut Benedicti ueſtigia imitãtur: ſi illius opulẽtiam aſſequi cõcupiſcunt: qui autẽ inuidet: is duplici incommodo afficitur. Nam tabeſcit aliena fœlicitate: & ſuamet infortunitate torquætur. ¶ Aemulatio. Aemulus dicitur inuidus: & imitator: alterum uituperationis: alterum laudis: ſic æmulatio eſt imitatio uirtutis: & nomen inuidiæ: nam ut grãmatici annotant: æmulatio habet quidem imitandi ſtudium: ſed cum malitiæ operatione. Zeno dicebat æmulationem dolorem eſſe: ſiue ægritudinẽ: ex eo quo alius potiatur: eo quod quiſque cupiuerit: quem nũc ſequitur Mar. Tullius. ¶ Zelotypiam. idem Zeo ait: zelotypiam eſſe ægritudinem ex eo uenientem: quod adſit alteri: quod ipſe quoque habeat: Cicero obtrectationẽ interpretatur: græcum uerbum eſt: ζηλοτυπέω quod ſignificat inuideo: ζηλοτυπία æmulatio: ζηλότυπος æmulus. Iuuenalis. Zelotypæ retegãtur ſcrinia mechæ. Qui in ſecũda piſciũ parte habuerit horoſcopũ: erit zelotypus. ut docet Firmicus Maternus. in. viii. ¶ Miſericordia. Pertinet quærere hoc loco quod ſit miſericordia. Plærique enim ſicut peripatetici: ut uirtutẽ: eam laudant. Et bonum hominem uocãt miſericordem: ſed ſtoicorum ſecta durior: uitium animi eſſe dicit: negatque ſapientem miſereri: & idem ſentit Seneca ſtoici dogmatis aſſertor: & affectator: qui ait miſericordiam eſſe ægritudinem mali ob alienorum malorum ſpeciem: & quemadmodũ inquit religio deos colit: ſuperſtitio uiolat: ita clemẽtiam: manſuetudinemque omnes boni pręſtabunt: miſericordiam autem uitabunt: eſt enim: uitium puſilli animi. Ergo ſi ſtoicis credimus: non miſerebitur ſapiens: ſed ſuccurret. At quanto honeſtius eſt & humanius miſericordiam inter uirtutes laudare: ſicut Mar. Tullius in cæſaris laudem locutus inquit. Nulla de uirtutibus tuis nec admirabilior, nec gratior miſericordia eſt. Nimirum decet homines eſſe miſericordes: a quibus nihil humani alienum eſſe debet. De miſericordia ante dictum eſt. ¶ Angor. Hoc ex diffinitione Zenonis ſtoici: angor ab angendo dictus: alio nomine anxitudo: ut illud actianum. Perſuaſit mœror anxitudo: error, dolor, ab angẽdo angina: qua fauces anguntur: ac ſtrangulantur: qui morbus eſt acutiſſimus: græci ſynanchem: uulgo recentiores medici ſquinantiam appellant: cuius Hippocrates. Galenus. Auicena: cæteri meminerunt: & nos aliubi fecimus annotamenta: anginam uinariam habere dicuntur: qui uino ſuffocantur. ¶ Luctus. Præter hãc ſignificationem: luctus dicitur inſigne indiciumque mœrentis: ſicut eſt ueſtitus niger & pullus. Lugere is proprie dicitur: qui ex obitu charæ perſonæ: neceſſariæque induit nigra ueſtimenta. Scribit Liuius: matronas luxiſſe brutum annuo tempore ut parentem. Contra elugere ſignificat luctum deponere apud eundem Liuium: ait Lutius Vale. tribunus plæbis: quid aliud in luctu: q̃ purpuram: aut aurum deponunt fœminæ? quid aliud: cum eluxerunt: ſummunt: mendoſi codices non eluxerunt habent: ſed eluſerunt. corrupto ſenſu & uerbo. M. Tul. ait. Patriam eluxi iam: & grauius & diutius: q̃ ulla mater unicum filium: ſignificans ſe lugendo defleuiſſe patriæ corruentis interitum. Anthracinus color niger eſt: accommodatus lugentibus: unde anthracinæ ueſtes lugentium dictæ: anthraces enim græce: lãtinæ carbones appellantur. Virgilius. Luctum ante ueſtibulum inferorum & imprimis orci faucibus collocauit: de quo cecinit Silius. Luctus edax: macieſque malis: comes addita morbis: antiqui declinabant luctus lucti in ſecundo ordine: ut actius. Ceſſo hinc ire & rapere lucti ueſtem in lecto coniugis.

BERO.

Bibliopolæ

Aemulus

Aemulatio

Zelotypia.

Obtrectatio.

Angor.

Anxitudo.

Anthracinus color

Anthraces.

¶ AEMVlatio. ſi eo quod concupierit alius potiatur: ipſe careat. ¶ Aerumna. telo: ¶ Moleſtia. a mole.

BERO.

Mœrare.
Mœſtitu/do.
Mœſtiter.
Mœſtare.
Aerumnæ.
Mali mariani.
Pigrare.

¶ Mœror. filius ponit mœroré inter mala inferorum lachrymis ſaginatum : ſic enim ait : & mœror paſſus fletu & ſine ſanguine pallor : uerbum uetus eſt. Mœrare pro mœrentem facere : & mœſtitudo : pro mœſtitia : & mœſtiter pro mœſte : & mœſtare pro męſtificare. ¶ Aerumna. Mar. Tullius in ſecundo de finibus : maiores inquit noſtri labores non fugiendos erũnas nominauerunt. Feſtus Põpeius : erũnas ait eſſe labores oneroſos. Vnde Herculis ęrũne dictæ : unde ęrũnoſa uita : & ęrũnabilis pro laborioſa, pręterea ærumnulas furcas uocarit : quibus religatas ſarcinulas uiatores ferunt : quarum uſum : quia Caius Marius rettulit : mali mariani poſtea nominati. ¶ Pigritiam. Vetus uerbũ eſt pigrare, quod ſignificat detinere ac retardare : ut actius, melius pigraſſe q̃ pperaſſe nefas. ¶ Pudoré rubor : ante dictũ eſt ex Ariſtoteles ſniã : quos pudet erubeſcere : qui metuunt palleſcere quoniã pudefactis ſanguis de corde in omnis corporis partes diffũditur : mętu uero perculſis cõtrahit ad Cor. ita ut cæteris partibus deſiat. Eſt autem pudor timor iuſtę reprenſionis.

Pudor.

¶ Et tremor. Idem Ariſtoteles in problematis quęrit : cur tremuũt qui metunt : an ppter inqt refrigerationẽ : deficit enim calor atq; cõtrahitur : hinc illud Virgilianũ. Gelidusq; p ima cucurrit : oſſa tremor. Metuẽtibus aluus fundit algor & ſitis puocatur : teſticuli cõtrahũtur dẽtes crepitãt : & arietãtur. Seneca in libro tertio de ira, Sonũ dentiũ iter ſe arietatorum ſignũ eſſe dicit furẽtis & irati. ¶ Crepitus ſonus & cõcuſſio, crepare enĩ ſonare eſt, unde crepitus uẽtris quos ſtoici liberos eſſe aiũt, & ap Sueto. ī qnto cõmẽtario latius explicatũ eſt : crepitus plagarum dixit M. T. in uerrinis : & Plautus ait ĩ menechinis : dic mihi nunq̃ tibi inteſtina crepãt : cui ille reſpõdet, ubi ſatur ſum : nulla crepitãt, quãdo eſurio crepãt : qđ ſignificat murmurãt : & ſonãt, id qđ inteſtinis inanibus ſolet accidere : grãmatici plura ſuper hoc uerbo. ¶ Pauoré. Valerius flaccus in tertio argonautico : terroré & pauoré ait eſſe equos martis : cũ ait : terrorq; pauorq; martis eq, gręce dicũt Δειμοσ & φοβοσ : de qbus intelligi uoluit poeta : ſic ſcribẽs in georgicis : martis eq biiuges : eſt qdam pauor lætitię de quo Virg.. Exultãtiaq; haurit, corda pauor, pulſans, a ſylio dicit lætus pauor. ¶ Ex animo expulerat. M. T. in tertio de oratore mentioné facit huiuſce Ennianæ ſententiæ : ſed p expulerat legit expectorat, qđ uerius ælegantiuſq; eſt, & ita hoc in loco legendum : ait enim uerba nouari : quæ ab eo : qui dicit ipſa gignuntur, aut fiunt : uel coniungẽdis uerbis : ut tum pauor ſapientiam omnem mihi exanimato expectorat : mox ſubiungit docens iſtud uerbum expectorat nouum eſſe, & ex coniunctione factum, ſicut illud, baccarum ubertate incurueſcere : qua ſententia commouemur : id quod in prima Tuſculana dictum eſt : rami baccarum ubertate incurueſcere : uſurpari a Cicerone tanq̃ alienum : & ex uetuſto poeta tranſcriptum. ¶ Exanimationem. inter exanimatum & exanimum hoc intereſt : docente Donato exanimatus eſt conterritus & conturbatus : exanimus eſt occiſus : apud eruditos uſurpatiue poni inuenies exanimatũ pro exanimo : exanimé pro exanimato. ¶ Tactionum. tactus : quiſq; ſenſuũ uoluptates ĩtelligit. Plautus qd tibi hãc tactio eſt : ¶ Iactatio. Auguſtinus ĩ xiiii. ait iactantiã eſſe libidinem dominãdi. Iactare eſt ambitioſus gloriari. Firmicus Maternus refert in primo matheſeos : hiſpanos eſſe iactãtiæ animoſitate ppoſteros. ¶ Vt ira ſit. ſupra dictũ eſt irã eſſe pęne cupiditatem, ſiue ulciſcẽdi libidiné. Ariſtoteles ait : irã eſſe cupiditaté doloris reponẽdi. ¶ Excãdeſcẽtia. Apuleius in libris de dogmate Platonis : excãdeſcẽtiã appellat eã aíæ parté : quæ irritabilis ẽ habẽs domiciliũ in corde : q̃ alio noĩe iraſcẽtiã noĩat : quę iracũdia a Ci. d : cta eſt in prima tuſculana : de qua loqtur Plato in timeo.

Crepare.
Crepitus.
Terror.
Incurueſcere.
Exaĩatus.
Exanimus.
Tactio.
Iactatio.

Mœror ægritudo flebilis. Aerũna ægritudo laborioſa. Dolor ægritudo cruciãs. Lamentatio ægritudo cũ eiulatu. Sollicitudo ægritudo cũ cogitatione. Moleſtia ægritudo permanẽs. Aflictatio ægritudo cũ uexatione corporis. Deſperatio ægritudo ſine ulla rerum expectatione meliorum. Quæ auté ſubiecta ſunt ſub metu, ea ſic diffiniũt. Pigritiã metũ cõſequẽtis laboris. Terrorem metum concutienté : ex quo fit ut pudorem rubor, terrorem pallor, & tremor, & dentium crepitus cõſequatur. Timoré mœtum mali appropinquantis. Pauorem metum mentem loco mouentem : ex quo illud Ennii, Tum pauor ſapiẽtiã mihi omné ex animo expectorat. Exanimationé metũ ſubſequẽté, & quaſi comité pauoris. Cõturbationé metũ excutiẽtem cogitata. Formidiné metũ permanẽtem. Voluptatis autem partes hoc modo deſcribunt. ut maliuolentia ſit uoluptas ex malo alterius ſine emolumẽto ſuo. Delectatio uoluptas ſuauitate auditus animũ deliniens. & qualis eſt hæc auriũ : tales ſunt oculorum, & tactionũ, & odorationum, & ſaporũ : quæ ſunt omnes unius generis, ad perfundendum animum, tanquã illiquefactæ uoluptates. Iactatio eſt uoluptas geſtiens, & ſe efferens inſolẽtius. Quæ aũt libidini ſubiecta ſunt ea ſic definiũt : ut ira ſit libido puniẽdi eius, q uideatur lęſiſſe iniuria. Eſcãdeſcẽtia aũt ſit ita naſcẽs, & modo exiſtẽs : quæ

OMNI BONI.

¶ TERROR. terror ex parte inferentis eſt. ¶ Formido. accuſatio, odium, indigentia digentiam difiniuit : perturbationem & eius genera proſequitur explicando opinionem ſtoicorum & Chryſippi maxime : qui dicunt perturbationem iudicio eſſe : & intemperantiam cauſam omnium perturbationum. ¶ Temperantia enim rectum. iudicium ſeruat : & rationem : qua ſeruata omnis conſtantia & uirtus naſcitur : quemadmodũ in corpore agitatio humorum morbos creat : ſic in animo intenperantia : omnes perturbationes animi in lætitia geſtiente & libidine ponunt : alias offenſiones in mœtu.

Tẽperãtiæ uirtus.

θυμωειδ. θυμοσ graece animũ, irã, furoté ſignificat: ut docet Pla. in cratylo: a feruore & ĩpetu aĩe ducto uocabulo. Macro. Prima inqt animæ pars eſt: ratio q̃ logiſticon appellãt: ſecũda aĩoſitas: quã thymicõ uocãt tertia cupiditas. quæ epithymicõ nũcupať. Inimicitia Caius Cæ. in libris: quos ad M. Ciceroné de analogia conſcripſit: pluratiuo ſemper numero dicẽdas putat inimicitias: ſicut arma & mœnia: & comitia. ſed plæriq; ueterũ & cũprimis quintus Ennius ἑνικῶσ. ideſt ſingulariter dixit inimicitiã ſic ſcribens. Ego ingenio natus ſum amicitiã atq; inimicitiã in frõte prõptã gero uerbũ uetus eſt inimicare qđ ſignificat inimicos facere: quo uſi ſunt Oratius, & Papinius. Indigẽtia in/ BERO. Inimicitia Inimicare.

θυμοσ ĩ graece dicitur. Odiũ ira inueterata. Inimici/tia ira ulciſcendi tp̃s obſeruãs. Diſcordia ira acerbior intimo odio, & corde cõcepta. Indigẽtia libido inex/plebilis. Deſideriũ libido eius, qui nõdũ adſit, uiden/di. diſtinguũt illud ẽt, ut ſit libido earũ reꝝ quæ dicũť de quodã aut qbuſdã: quæ κατηγορήματα dialecti/ci appellãt: ut habere diuitias: capere honores. Diligẽ/tia libido reꝝ ipſaꝝ eſt: ut honoꝝ: ut pecuniæ. omniũ autẽ ꝑturbationũ fontẽ eſſe dicunt intemperantiam: quæ eſt a tota mẽte, & a recta ratiõe defectio, ſic auer/ſa a ꝑſcriptione rationis, ut nullo modo appetitiones animi nec regi, nec contineri queant. quemadmodum igitur tẽperantia ſedat appetitiones: & efficiat, ut hæ recte rationi pareãt: cõſeruatq; cõſiderata iudicia mẽ/tis: ſic huic inimica intẽperantia omnem animi ſtatum inflãmat: cõturbat: incitat. itaq; & ægritudines & me/tus, & reliquæ perturbationes omnes, gignunť ex ea. quẽadmodum cũ ſanguis corruptus eſt: aut pituita re/dondat, aut bilis in corpore: morbi, ægrotationeſq; naſcuntur: ſic prauarum opinionum conturbatio, & [illegible]

dignus pauperi proximus eſt. cũ ſemper indi/geat reꝝ expetitaꝝ. Categoremata dialecti/ci appellãt. Ariſtot. & cæteri græci categorias: & categoremata appellant: quæ latini ꝑdica/mẽta & ꝑpõnum quædam a dialecticis cate/goricæ noĩantur: quas predicatorias latine di/cere poſſumus. Ariſt. decẽ elementa cõſtitut circa quæ uerſari uideatur omnis qõ: ouſiam i. eſſentiã: qlitatẽ: quãtitatẽ: ad aliquid agere pati: ubi: q̃do: ſitũ hr̃e. ex hoc nouiſſimo ele/mẽto dictũ eſt: hr̃e diuitias: capere honores. i. magiſtratus: ſicut ueſtitũ eſſe: armatum eſſe: anulatum eſſe. Syn categoremata dicunt dia/lectici ſigna: ut omnis nullus qdam aliquis: κατηγορέω græce ſignificat accuſo & præ/dico: κατηγορία accuſatio & prædicamẽtũ Categoriæ κατήγοροσ accuſator. De quodã. quidã ſignificat aliqd certi: aliqs nihil certũ determi/nat: hinc illud plauti edes aliqd: nolo hercle aliqd certũ q̃ aliqd mauolo. Intẽperantiã. Ari. in. iii. æthi. circa corporis uoluptates exi/ſtere ait tẽperãtiã & intẽperantiã: q uiſu dele/ctanť ueluti formoſitate: & q auditu ut cãtu: Intẽperãtia eos neq; tẽperantes recte dixeris: neq; intẽperãtes: nidore uero epulaꝝ geſtire intẽperãtis eſt. Græci homines appellant intẽperatos: incõtinẽteſq; eos: q ſeſe dediderũt duabus belluinis uoluptatibus: guſtatus ſcilicet & tactus: quæ ſolæ comes ſunt hominibus cũ beſtiis: & iccirco ĩ pecudũ feroꝛũq; animaliũ numero habẽtur: q/ſqs eſt his ferinis uoluptatibus ꝑuinctus: quẽadmodũ tẽperãtia oĩbus in rebus expetẽda eſt: ita intẽperãtia fu/giẽda: beſtias neq; tẽperatas neq; intẽperatas dicũť niſi per ſimilitudinẽ: intẽperãtẽ intẽperãtiæ ſuæ nõ pœnitet: incõtinẽtem pœnitet incõtinentiæ. Intẽperantia hydropyſi & phthiſi ſimilis eſt. Incontinẽtia uero epilepſiæ: illa enim cõtinua: hæc uero tẽperaria improbitas eſt: præceptũ pythagoræ eſt: fugandã eſſe a rebus omnibus intẽperantiã. Aut pituita redũdat. quod græce phlegma dicitur: latini pituitã uocant: cuius Domiciliũ eſt: Pituita. ut inquit Augu. in. xi. in capite. Scribit Plato in timeo: pituitã originẽ eſſe langoꝝ omniũ qui ex diſtillatione Bilis. fiunt: ex eaq; gigni malas ualitudines plurimas: quoniã plurima loca illabitur: quecũq; autẽ partis corporis tu/meſcere dicuntur: a bilis incẽdio & cõbuſtione uexãtur: quæ cũ expirat extrinſecus: uarios exitu ſuo tumores ꝑducit: intrinſecus uero cohibita: urentes edaceſq; morbos procreat: tunc autem peſſima: quãdo puro ſangui/ni mixta ligaminũ fila ſuo ex ordine dimouet: & interdum penetrat in medulas: aduſtiſq; radicibus: inde ani/mæ uincula quaſi nauis funes reſoluit & amputat: pro coloꝝ autem uarietate bilis appellatur citrina: nigra: quæ græce melancholia ptaſina: hoc eſt uiridis rubens: uitellina: aduſta: ſu ꝑ qua te Ga. Auicena. Albertus ma/gnus: & ſchola medicoꝝ nõ paꝝ multa conſcripſerunt. Idem Plato pituitã acidam nuncupari refert ſalſo ſa/pori commixtam. Albam uero pituitam appellat eliquationẽ carnis tenerioris una cũ ſpiritu factã: quæ exhu/miditate uento circunfuſa tumeſcit. Idem Plato platonicuſq; Apuleius auctores ſunt: cauſam primã morboꝝ Cauſa morborum. eſſe: ſi ipſe elemẽtorum qualitates: ex quibus compactum eſt corpus: uidelicet humida & ſicca: calida & frigi/da non congruant. Præterea ſi ſanguis corruptus fit: ſi phlegma redundat: ſi cholera immodica exuberat: morbi gignuntur. Dixit Ora. in primo æpiſtolarum. Præcipue ſanus niſi cum pituita moleſta eſt. Vbi exponit porphirio: niſi catarros impedit. tãq̃ pituita idẽ ſit: qđ catarrus: quæ dictio græca eſt: καταρρέω græce defluo κατάρροσ fluor: & diſtillatio nominať: a pituita pituitoſus deriuatur: quẽ græco uocabulo uſitatiſſimo phle/maticũ uocant. M. T. in lib. de fato. in aliis eſſe pituitoſos & quaſi redundantes in aliis exſiccatos atq; aridos. Aelius pituitã dici affirmat: quia petat uitã. Cuius æthymologiã ridet Quintilianus in primo.

FONTEM. principium & cauſam: & in hoc eum peripateticis conſentiunt. Auerſa. remota. Præ/ſcriptione. ab eo: quod ratio tibi perſcripſit & determinat. Inflammat. ſignificat lætitiam geſtientem. Cõ/turbat ad mœtum incitat ad libidinem. Sanguis. unus ex humoribus. Pituita. phlegma. Bilis quæ duplex eſt: ſcilicet colera rubea & nigra. OMNI BONI Bilis quo/tuplex.

ipſarum inter ſe repugnãtia ſanitate animum ſpoliat: morbiſq; perturbat. ex perturbationibus aũt primum morbi conficiuntur, quæ uocant illi νοσήματα. eaq; quæ ſunt eis morbis cõtraria: quæ habẽt ad res certas uitioſam offenſioné, atq; faſtidiũ. deinde ægrotatio/nes, quæ appellantur a ſtoicis ἀρρωστήματα hiſq; item oppoſitæ cõtrariæ offenſiones. Hoc loco nimiũ operæ cõſumit a ſtoicis, maxime a Chryſippo: dum morbis corpoꝶ comparatur morboꝶ animi ſimilitu/do. qua oratione minime neceſſaria prætermiſſa, ea quæ ré continent pertractemus. Intelligatur igitur per/turbationem iactantibus ſe opinionibus incõſtanter & turbide in motu eſſe ſemper. cum auté hic feruor, cõ/citatioq; animi, inueterauerit: & tãquam in uenis, me/dulliſq; inſederit: tum exiſtit & morbus, & ęgrotatio, & offenſiones hæ, quæ ſunt eis morbis, ægrotationi/buſq; cõtrariæ. hæc quæ dico, cogitatione q̃dem inter ſe differunt: re uero copulata ſunt: eaq; oriũtur ex libi/dine, & lætitia. nã cum eſt cõcupita pecunia: nec adhi/bita continuo ratio, quaſi quædã ſocratica medicina, quæ ſanaret eam cupiditaté, pmanat in uenas, & inhæ/ret in uiſceribus illud malũ, exiſtitq; morbus, & ægro/tatio: q̃ auelli inueterata nõ poſſunt: eiq; morbo nomen eſt auaritia. Silr̃q; cæteri morbi: ut gl'iæ cupiditas, ut

BERO.

Morbi.

Affectus.

IPSArum repugnantia. repugnant metus, & cupiditas: lætitia & ægritudo. Morbi cõficiũtur. Morb ſunt inueterata uitia & dura. ut auaritia: ut ambitio nimia. Morbus eſt: ut inquit Seneca: uitium in prauo per/tinax: tanq̃ ualde expetenda ſint: quæ leuiter expetenda ſunt. Affectus ſunt motus animi improbabiles ſubiti & concitati: qui frequẽtes & neglecti fecere morbũ. qui plurimum pfecere extra morbos ſunt. Eſt quoddam genus hoĩum extra multa & magna uitia: ſed non extra oĩa, effugit auaritiã. ſed iram adhuc ſentit: non ſollici/tatur libidine: ſed ambitionem adhuc ſentit: non concupiſcit. ſed adhuc timet: mortem contẽnit. dolorem re/formidat. ille ſatis conſequitur: qui inter peſſi/mos nõ eſt. νοσήματα. græce νοσέω dr̃ ægroto. νόσος morbus. νόσημα ægritudo & morbus. νοσηκὸς ægrotus. νοσηματι/κὸς ualitudinarius. Hieronymus Noſocomi/on interpretatur languentiũ uillam: quod Do/micilium eſt languentiũ. ibiq; ægrotãtes alun/tur: uulgo hoſpitale noĩatur. Verba Hierony/mi ex epitaphio fabiolæ hæc ſũt. Primo om/nium Noſocomion. i. languentiũ uillam inſti/tuit: in quo ægrotãtes colligeret de plateis. & cõſumpta langoribus atq; inedia miſerorum mẽbra refoueret. In decretis canonicis: ut hæc quoq; tranſeũtur attingam. xxiii. q. viii. uerba leguntur corrupte ſcripta. corruptius explica/ta. corruptiſſime enuntiata: quæ ita legenda ſunt & corrigenda. Xenodochia. brephotro/phia. hierocomia: eſt. n. Xenodochiũ locus pu/blicus. quo peregrini & hoſpites hoſpitaliter recipiuntur. ξένος græce hoſpes. δοχεῖον. receptaculum. Xenia munera ſunt hoſpitalia: de quibus uictruuius in. vi. & epigrãmatarius poeta: & iuriſcõſulti. titulo de officio procon/ſulis: q̃q̃ exenia illic perperam legatur. Hiero/nymus. Xenodochium in portu romano ſitũ totus pariter mũdus audiuit. Brephotrophia ſunt quæ uulgo dicimus hoſpitalia paruuloꝶ. quibus infantes expoſiticii aluntur: quale eſt apud noſtrates illud ad diui proculi: βρέφος græco uocabulo. infans nominatur: & τροφή educatio. Hie/rocomion locus eſt: quo leproſi aluntur: q̃le eſt apud nos ſub titulo Diui Lazari. & Bartholomei. hiera. n. græ/ce. lepra latinæ. & κώμη uilla. Morbis cõ. ut mulieroſitati odium mulierum. Aegrotationes. Cum ægro/ratio proprie ſit in corpore. ſicut ægritudo in animo: tñ & ægrotationes animi dicuntur: quæ ex quodam mo/tu naſcuntur. eaꝶ rerum. q̃s fugiunt & oderunt. ἀρρωστήματα. ἀρρωστέω græce ſignificat ægroto. ἀρρώστεια ægrotatio. Idem τὸ ἀρρώστημα & ἄρρωστος ægrotus noĩatur. Contrariæ offenſiones. ut inhoſpitalitas: quæ opinio eſt uehemens. ualde fugiẽdum eẽ hoſpitẽ: de offenſionibus mox plura & aper/tius. Morboꝶ animi ſimilitudo. Sicut uirtutes in corpore eſſe dicunt conſimiles aĩ uirtutibus. Item ſimilitu/do eſt inter morbos corpoꝶ & animoꝶ. ut uitiũ dr̃ corporis ſic animi. ut ægrotatio in corpore ſic in aĩo. ſicut econtrario in corpore eſt uelocitas: pulchritudo, uires, ſic eadẽ in animo dicunt. quin ẽt in decretis canonicis. di. xlix. uitia corpoꝶ ad aĩum trãſferuntur: ſicut cecus, claudus. mancus, lippus, giboſus, impetiginoſus: quæ ui/tia qui habuerit. panes deo & ſacrificium offerre prohibet: quæ Grægorius in paſtorali tropologice tranſfert ad aĩum: ut cecus intelligatur: qui ſuperne lucem contẽplationis ignorat: Claudus qui per infirmitaté mentis uitæ uiam pfecte tenere non ualet: & ad ſtatum uirtutis nõ erigitur. Gibboſus uero quẽ terrenæ ſollicitudinis põdus deprimit: ne unquam ad ſuperna reſpiciat. Lippus qui carnalibus operibus obſcuratur. Impetiginoſus quiſquis auaritia uaſtatur in mente: quæ impetigo: ſi in paruis non cõpeſcitur. nimirũ ſine menſura dilatatur. Illud annotãdum: quod cecũ animal ille offerre dr̃ deo. qui ordinat indoctum: quo uitio nullum fœdius eſt. maxime in religioſis. & religioſam doctrinam adminiſtrantibus: quæ ut inquit leo. ſi in laicis uidetur intole/rabilis: quanto magis in his: qui p̃ſunt: nec excuſatione eſt digna. nec uenia. Nunc ſacerdotes noſtri temporis pro pſalterio dauitico: canunt erotica: hoc eſt amatoria. pro lectione euangelii: luſorias cartulas diligẽtiſſime reuoluunt: pro apoſtolica doctrina: callent artem teſſerariam: quos ſi latine loqui audias: nõ latialiter loqui: ſed pedere diiudicabis: qui uix tria uerba iungere miſeri poterunt: in quoꝶ labris ſcatent barbariſmi. & ſole/ciſmi. Doleo mecũ ipſe ſubinde. cum audio nõnullos latina uerba tã male pronunciãtes. ut credas eos barba/rica: & cum ſtridore anhelantia uerba proferre. Continuo: ſtatim. Permanat. deſcendit: penetrat.

Xenodo/chium.

Brepho/trophia.

Hieroco/mion.

Arroſtẽata.

Gibboſus.

Lippus.

Impetigi/noſus.

Cõtra ĩdo/ctos ſacer/dotes.

OMNI BONI.

EAq; mœtus contra libidinem.

¶ MVLIErofitas.cupiditas muliebris uoluptatis:mulieroſos & mulierarios uocant cupidos:appetenteſq; mulierũ.Iulius capitolinus de clodio albino ſcribens ait. Mulierarius fuit inter primos amatores. Auerſæ ueneris ſemper ignarus. & talium perſecutor. Auerſa autem uenus ſignificatur coitus præpoſterus & puerilis: qui infandus & execrabilis.¶ φιλογυνεια.i.amor mulierum.¶ μισογυνεια.odium mulierum: quale fuit in euripide tragœdiarum ſcriptore:qui mulieres fere omnes in maiorem modum exoſus fuiſſe dicitur ſiue qđ natura abhorruit a mulierum cetu:ſiue quod ſimul duas uxores habuerat:quarum matrimonii pertedebat:cuius odii in mulieres Au. Gellius & ariſtophanes meminerunt.¶ De timone.Timon athenienſis:quẽ antiqui ſcriptores ob naturæ aſperitatem inhumanum ac inhoſpitalem appellant:qui dictus eſt miſanthropos.i.oſor hominum:fugit hominum cõgreſſus: colloquiaq; omnium. præter unius alcibiadis. Interrogatus ab Apemãrho quid ita ſolum alcibiadem diligeret:amplectereturq;: reſpondit. ideo ſe adoleſcentem amare:quod intelligeret illum malorum cauſam athenienſibus futurum:ferunt illum aliquando athenis in concionem ueniſſe. factoq; ſilentio & expectatione magna dixiſſe: Eſt mihi o uiri athenienſes poſt domum puſillus hortus.& in eo ficus. ex qua permulti iam ciues ſeſe ſuſpenderunt. In eodem ego nunc loco edificium facturus ſum: quamobrem cõſtitui publice referre: ut ſi ſint ex uobis.qui uellint ſe ſuſpẽdere:id agant:antequam arbor ſuccidatur.In ſepulchro eius inſcriptum fuit hoc epithaphium. quod ipſe ſibi fecit.Hic ſum poſt uitam miſeramq; inopem ſepultus: nomen non quæras.dii lector te male perdant.M. Antonius domum Alexandriæ ſibi conſtruxit in receſſu ſemotam: quam timonium appellauit a ſolitudine timonis:tanquam in ea domo acturus ſolitudinem timoniam: uicturuſq; inſtar timonis.ſequæſtratus a commertio uſuq; mortalium.Fuit alter timon philoſophus amarulentus & mordax:ſillographus.i.ſcriptor ſillorum:dicuntur autem σιλλοι dicacitates & ſales.Huius autem teſtimonium ex illis identidem citant eruditi.De hoc ait Aulus Gellius. Timon amarulentus librum maledicentiſſimum cõſcripſit: qui ſillos inſcribitur. ¶ μισανθρωποσ: ideſt oſor hominum. ¶ De re non expetenda: exempli cauſa ſuadet auaritia pecuniam eſſe ualde expetendam. cum tamen non ſit expetenda: & apud philoſophos ſtoicos in bonis non ducatur:Item mulieroſitas opinatur mulieres ualde expetendas.cum re uera expetendæ non ſint. ambitioni inſitum eſt: honores ualde expetendos: quæ tamen res a multis non expetenda cenſetur.¶ De re non fugienda.offenſio contraria ægrotationibus eſt.quæ opinatur ea ualde eſſe fugienda:quæ fugienda non ſunt. ut inhoſpitalitas opinio eſt inherens:ualde fugiendum eſſe hoſpitem:qui re uera ſugiendus non eſt: ut Miſogynia:cuius opinio inſita eſt: fugiendas eſſe maiorem immodum fœminas:cum tamen res ſit non pœnitus fugienda. Multaque alia hoc genus.¶ Peruicacia.eſt peruicacia opinatio uehemens: quaſi ualde perſeuerandum ſit in eo:quod pertendit:diſtans a pertinatia:quod peruicatia eſt interdum bonarum rerum perſeuerantia.Pertinacia ſemper malarum: q̃q̃ apud Liuium,& ſenecam pertinax uirtus: & pertinax bonitas dicuntur: quod laudis eſt:actius in myrmidonibus:Ego peruicaciam me uti uolo:nam peruicacem dici me eſſe:& uincere perfacile patior.pertinacem nihil moror. hæc fortes ſequitur:illam indocti poſſident.¶ Liguricio: gulæ uoratrina & opinatio uehemens de uoluptate cibaria. & ſuauium eſcarum eſitatione quaſi ualde expetenda ſit ĩherẽs & pœnitus ĩſita:Ligurire eſt ſuauibus eſcis bona conſumere:απο του λυγυρου deriuatũ:græci λυλυζον ſuaue appellant.auctor Donatus enarrans illud ex eunucho terrentiana: itidem patria qui obligurierat bona.Alii a lingo deduci malunt ligurire.Dixit nonius deguſtare eſt: abligurire multa auide conſumere:Oratius.Semeſos piſces tepidumq; ligurierit ius.Liguritores dicuntur guloſi uoratoreſq; eduliorum dulciorum.Macrobius ait: a Lucilio lupum piſcem appellari catilonem: quaſi liguritorem. Per tranſlationem in re obſcena decenter dictum eſt ab auſonio cunnilingus liguritor.cum inquit Eunus ſyriſcus inguinum liguritor.¶ Temulentia.ebrietas:& eſt opinatio uehemens de uinolẽtia:quaſi ualde ſit expetenda: temetum priſci uinum dixere: unde & temulentia appellata: auctores Plinius & Gellius.Mulieres romæ uitam abſtemiam ægiſſe: & temeto abſtinuiſſe dicuntur.ideoq; ait Cato: propinquos fœminis oſculum dare ſolitos: ut ſentirent:an temœtum olerent.

BERO. Mulieroſitas. Auerſa aũt uenus. Euripides. oſor mulierum. De timone pulchra. Epitaphiũ timonis. Miſogynia Peruicacia. Ligurire. Liguritores Temulẽtia. Temetum.

mulieroſitas: ut ita appellem eam: quæ græce φιλογυνεια dicitur: cæteriq; ſimiliter morbi ægrotationeſq; naſcuntur. Quæ autem his ſunt contraria, ea naſci putantur a metu, ut odium mulierum, quale in μισογυνεια eſt:ut in hominum uniuerſum genus:qđ accepimus de Timone: q μισανθρωποσ appellatur: ut inhoſpitalitas eſt. quæ omnes ægrotationes animi ex quodam metu naſcuntur, earum rerum quas fugiunt, & oderunt. Definiunt autem animi ægrotationem opinionem uehementem de re non expetenda, tanquam ualde expetenda ſit, inhærentem,& penitus inſitam. quod autem naſcitur ex offenſione, ita definiunt:opinionem uehementem de re non fugienda,inhærentem, & pœnitus inſitam: tanq̃ fugienda. Hæc auté opinatio eſt,iudicare ſe ſcire:quod neſciat. Aegrotationi aũt talia quædã ſubiecta ſunt, Auaritia, ambitio mulieroſitas, peruicacia, liguritio, uinolẽtia,

¶ MVLierofitas.qui deditus eſt mulieribus.¶ Thimone. thimon athenienſis fuit: hic ſummo mane ſe in deſerta conferebat: & nocte domum redibat: ne quenquam uideret.¶ Liguritio: gulæ uitium.unde liguritor qui gulæ deditus eſt.

OMNI BONI.

BERO. ℭ CVPEDIA. Nonius Marcellus allegat hunc locū: exponens cupediam pro cupiditate: ſed parū ſcite expoſuit: nam cupedia non omnis cupiditas ſignificatur: ſed ad ganeam tantum refertur: & eſt lauticia cibo/

Cupediæ. rum: ſiue cupiditas lautioꝝ edulioꝝ: quaſi ualde expetenda ſit: cupedias antiqui lautiores cibos nominabant: & foꝝ cupedinis macellū, qđ ſimachus foꝝ cupedinarium appellat: fortaſſis a cupiditate: uel quod ibi fuerit domus cupedinis romani equitis: unde cupedinarii dicti: qui eſculenta & poculenta uendunt: ſuper qua re: uberius explicatiuſq; perſcripſimus: apud Suetoniū: & in primo Apulei cōmētario. ⸿ Inhoſpitalitas. Homo appellandus homo non eſt: qui hoſpitalitatē improbat: eāq; aſſerit expetendā eſſe cū nihil ferme ſit humanius: nihil homine dignius q̃ hoſpitalitas quę ſpecies eſt liberalitatis. Recte a Theophraſto eſt laudata hoſpitalitas: eſt enī ut M. T. uideſ: ualde decoꝝ patere domos hominū illuſtriū illuſtribus hoſpitibus. Cimonis hoſpitalitatē in ſuos curiales celebrant: qui ita īſtituit: & uillicis imperauit: ut omnia illis pręberētur: græci Iouē appellāt χένιον ideſt hoſpitalē: quia hoſpitē negligere: & hominē alienū inuitare amicitiæ initiū eſt: ut ſcribit Dion.

Xenios iupiter. Iupiter Xenios: ideſt hoſpitalis ſignificaſ illo uerſu Maroniano. Iupiter hoſpitibus: nā te dare iura loquunſ: ab Ouidio iupiter hoſpes pro hoſpitalis dictus cum ait: ſtabat Iouis hoſpitis ara: in decretis canonicis. di. xlii. ꝑcipitur: ſacerdotē eſſe oportere hoſpitalē: & hoſpitalitatis exhortatorē. Itē. di. lxxxv. hoſpitalitas eſt inq̄t uſq; adeo epiſcopis neceſſaria: ut ab ea alieni iure ꝓhibeanſ ordinari atq; inibi taxaſ q̄dam archidiaconus florētinus tenax & deparcus cuius domū nūq̄ amicus ſit īgreſſus. ⸿ Vt hippolyti. hippolytū fuiſſe oſorē mulieꝝ: muliebriſq; cōtubitus ſatis liquet: & teſtatur Se. tragędiographus: apud quē ſic loquitur hippolytus. Deteſtor omnes: horreo, fugio, execror, ſit ratio: ſit nā: ſit durus furor ꝙdiſſe placuit.

cupedia, & ſi q̃ ſunt ſimilia. ē aūt auaritia opinatio uehemēs de pecūia, q̄ſi ualde expetēda ſit; inhærens & penitꝰ īſita. ſimiliſq; eſt eiuſdē generis diffinitio reliq̃rū. Offenſionū aūt diffinitiōes ſunt eiuſmodi: ut inhoſpitalitas ſit opinio uehemēs ualde fugiēdū eſſe hoſpitē: eaq; inherēs & penitus inſita. ſiliter definitur & mulieꝝ odiū, ut Hippolyti: & ut Timonis generis humani. Atq; ut ad ualitudinis ſimilitudinē ueniā: eaq; collatione utamur aliq̄n, ſed parcius q̃ ſolēt ſtoici: ut ſūt alii ad alios morbos ꝓcliuiores: itaq; dicimus grauedinoſos quoſdā, quoſdā torminoſos, nō q̄a iā ſint: ſed q̄a ſæpe ſint: alii ad metū, alii ad aliā ꝑturbationē. ex quo in alii anxietas: unde anxii: in aliis iracūdia dicitꝰ: quæ ab ira differt: eſtq; aliud iracūdū eſſe: aliud iratū: ut differt anxietas, ab angore: neq; enim omnes anxii, qui anguntur aliquando: neq; anxii; ſemper anguntur: ut inter ebrietatem & ebrioſitatē itereſt: aliudq; eſt eſſe

Ad alios morbos procliuiores: quēadmodum quidā ſunt procliues: & inclinati ad morbos corporum: ſic ſunt quidam propenſi ad morbos animoꝝ. Dicimus hemorroicū podagricū: nō quod ſemper patiatur hemorroidas & podagram: ſed quod ſæpe: ſitq; ad id morbi genus inclinatior. Itē dicimus iracūdū: meticuloſum, ebrioſum: nō qđ ſemper in ira: metu, ebrietate ſint: ſed qđ ſępe: & talibus perturbationibus obnoxii. Et ira ſimilitudo quædam apparet morboꝝ aī & corporis: qđ a ſtoicis: & maxīe a Chryſippo tractaſ: cuius rei ſupra quoq; facta mētio eſt. ⸿ Grauedinoſos.

Grauedo. Grauedo eſt humor ex capite diſtillās. Hæc ut docet Cor. Cel. in q̄rto nares claudit: uocē obtūdit: tuſſim ſiccā mouet: hīc illđ apuleianū ex floridis: nares grauedine oppletæ. Catullus: ſentire ceſſo qđ grauedinē & tuſſim.

Corizæ. Græci corizas uocāt: Hippocrates diſtillationes oēs & grauedinē nominat corizas.

Grauedinoſi. Inde grauedinoſi dicti: q ad grauedinis morbū ꝓcliuiores ſunt. Decipiſ uir alioq̄n doctus: q ſcripſit in cornucopiæ grauedinoſū dici alio nomīe torminoſū: idq; ꝓbat hoc Cicerōis teſtimonio: qđ oppido q̃ abſurdū eſt: cū lectio Ci. ſi recta ſit: grauedinoſos a torminoſis diſiūgat: ſicuti ſignatu ipſo diſiūgūſ: ſic enī uerba hæc legēda ſunt: itaq; dicimus grauedinoſos quoſdā, quoſdā torminoſos, & ita M. T. alios grauidinoſos dici ſignat: alios torminoſos a diuerſo genere morboꝝ, cū grauedo ſit morbus capitis: tormīa īteſtinoꝝ. Nō iūctī legēdū ē: ut illi legūt

Torminoſi. ſed diſcretī: atq; diſtincte, ut nos legimus: torminoſos āt dici eos: q patiunſ tormīa, & ad eū morbū ꝓcliuiores ſunt: quę uulgo dyſenteria nominaſ, nemo mediocriter doctus ignorat, & nos ſupra annotauimus. ⸿ Alii ad metū. ſ. ꝓcliuiores ſunt, & hi timidi dicunſ: q diſtant a timētibus, cū timidus ex natura ſit, timens ex cauſa. ⸿ Vnde anxii. Ab anxietate dicti ſunt hoīes anxii: nō q ſemꝑ ſūt ī anxietate: ſed q ad hāc ꝑturbationē ꝓniores

Anxitudo. ſunt: & angūtur aliquādo: antiq anxitudinē dixerūt: quę a nobis: anxietas: ſic M. T. libro de repu. ſecūdo. Anxitudo ꝓna ad luctū: & mœrēs ſemper ipſa ſe ſollicitās. Pacuius: triſtitia atq; aī inttollerāda anxitudine. ⸿ Iracūdia ab ira differt. Dona. iracūdiā ab ira ſic ſeiungi, ut ira ſit de cauſa: iracūdia de moribus: & de uitio multū iraſcētis.

Ira. Seneca libro primo de ira. Quo diſtet ira ab iracūdia: apparet: quo ebrius ab ebrioſo: & timēs a timido. Iratus pōt nō eē iracūdus: iracūdus poteſt aliq̄n nō iratus eſſe. Idē libro. xii. æpiſtolaꝝ moraliū ſcribit: plurimū

Ebrius intereſſe īter ebrioſū & ebriū. Nā pōt q ebrius eſt: tūc primū eē: nec habere hoc uitiū: & q ebrioſus eſt ſępe extra ebrietatē eſſe: ſicut diſtat ebrius ab ebrioſo: ita ebrietas ab ebrioſitate: alteꝝ affectionis: ālteꝝ habitus.

OMNI BONI. ℭ CVpedia. cupiditas habēdaꝝ reꝝ: quę ad gulā ꝑtinēt. ⸿ Affectio eſt ꝑcipiū habitus. habitus eſt affectio inueterata ex diuturna affectione: qcūq; ergo habēt habitū: habēt affectionē: ſed nō ecōtra. ⸿ Partius. minus. ⸿ Grauedinoſos. grauedo labor corporis. ⸿ Torminoſos. q uētris dolorē patiunſ. ⸿ Iracūdū. iracundus qui facile & crebro iraſcitur: ꝑ habitū: iratus autē habet affectionem. ⸿ Anxietas. habitus. ⸿ Angore. in quo eſt affectio. Ebrietatem. ebrietas affectio. ⸿ Ebrioſitatem. ebrioſitas habitus.

¶ AMA torem. In amatore procliuitas eſt naturalis ad amandū. Amās uero amat ex cauſa: amator: ut in/ BERO
quit Donatus, fingi poteſt amans uere amat. ¶ Procliuitas. lapſio. inclinatio: procliuis enim pronus: inclina/
tuſq; ſignificatur. ¶ Res nō habet. ut qui procliuis eſt in odium hominum: quæ res nomen ſingulare non ha/
bet. ¶ Liuidi. Liuor non multum diſtat ab inuidia: de quo Silius. Atq; angens utraq; manu ſua guttura liuor. Liuor.
Inde liuidus pro inuido ponitur & υποκοριστικωσ liuidulus. Iuuenalis. Inuideas ſi liuidulus ſis. De liuore Liuidulus.
ait maro. Liuor tabificū malis uenenum. A poetis dicitur liuor edax, qui: ut ait Ouidius: paſcitur in uiuis poſt

amatorem, aliud amantē. Atq; hæc aliorum ad alios morbos procliuitas late patet. nam pertinēt ad omnes perturbationes. in multis etiam uitiis apparet: ſed nō/men res non habet. ergo inuidi, & maliuoli, liuidi & ti/midi, & miſericordes quia procliues ad eas perturba/tiones ſunt, non quia ſemper feruntur. hæc igitur pro/cliuitas ad ſuum quodq; genus, ſimilitudine corporis ægrotatio dicatur: dum ea intelligatur ad ægrotandū procliuitas. ſed hæc in bonis rebus, q alii ad alia bona ſunt aptiores, facilitas nominetur: in malis procliui/tas, ut ſignificet lapſionē. in neutris habeat ſuperius no/men. quomodo aūt in corpore morbus, ægrotatio & uitiū: ſic in aīo. Morbū appellant totius corporis cor/ruptionē. Aegrotationē morbū cū ībecillitate. Vitiū cum partes corporis inter ſe diſſident. ex quo prauitas mēbrorū, diſtortio, deformitas. itaq; illa duo morbus, & ægrotatio ex totius ualitudinis corporis conquaſſa/tione, & perturbatione gignūtur. uitiū autē integra ua/litudine ipſum ex ſe cernitur. ſed in animo tantūmodo cogitatione poſſumus morbum, ab ægrotatione ſe/iungere: uitioſitas autem eſt habitus, aut affectio in tota uita inconſtans, & a ſe ipſa diſſentiens. ita fit ut in altera corruptione opinionum morbus efficiatur, & ægrotatio: in altera inconſtantia, & repugnantia. nō enim omne uitium partes habet diſſentiētes: ut eo/rum, qui non longe a ſapientia abſunt, affectio eſt illa quidem diſcrepans a ſe ipſa, dum eſt inſipiens: ſed non diſtorta, nec praua. morbi autem & ægrotationes

fata quieſcit: flagelli plaga liuiorem facit: ut
ſcriptum eſt in eccleſiaſtico: ideſt pallorem:
unde liuentia planctu brachia dixit Silius &
liuentes ſcapulas. Hieronymus: talis color
in inuidentium ore conſpicitur. ¶ In bonis fa/
cilitas. In illis: qui procliues ſunt ad humani/
tatem: liberalitatem: ad ingenuas diſciplinas
dicetur facilitas: cū procliuitas dicatur in his,
qui ad aliquod uitium proni inclinati ſunt:
& ita diſtinguit Mar. Tullius: facilitatem di/
ci in bonis: procliuitatem in malis: lapſionem
tanquā in malum: nemo enim dicitur recte
labi in id quod bonum eſt. ¶ In neutris. quæ
neq; bona, neq; mala ſunt: quæ adiaphora
uocant græci: indifferentia noſtri. Superius
nomen ſcilicet facilitatis. ¶ Morbum appel/
lant. Sabinus: labeo: cæteriq; iuriſconſulti ti/
tulo ad edictum edilicium ſic morbum defi/
niunt. Morbus eſt habitus cuiuſq; corporis Morbus
contra naturam, qui uſum eius faciat deterio/ quid.
rem: ſed morbum alias in toto corpore acci/
dere dicunt: alias in parte corporis. Totius
corporis morbum eſſe ueluti phthiſis eſt &
febris: partis autem ueluti cecitas: aut pedis
debilitas. In libris quoq; iuris peritorum ſcri/
ptum eſt: morbum & uitium diſtare: quod ui/
tium perpetuum. Morbus cum acceſſuq; fit. Vitium.
Nunc Marcus Tullius paulum diſſidens a fini/
tione iuriſconſultorum ait: morbum eſſe to/
tius corporis coruptionem uelut febris eſt: ui/
tium q uero in parte corporis: ueluti claudica/
tio eſt & gibboſitas: interdum eſt uitiū corpo/
rale uſq; ad animū perueniens: eumq; uitiās
ut in phrenetico. Fit comparatio per ſimilitudinem morboris corporis ad morbos animi. Seneca morbos ani/ Morbi ani/
mi ait eſſe uitia inueterata & dura: ut eſt auaritia: affectus uero motus animi improbabiles & concitatos. mi.
Marcus Tullius hoc in loco: ſubtilius, diſtinctius, uberius cuncta partitur: & explicat. ¶ Morbum cum imbecil/
litate: ideſt leuiorem morbum. ¶ Integra ualitudine: incolumi ſanitate: uirium in parte corporis conſpicitur:
ut eſt luſcus, claudus, gibboſus: corpus enim talium ſanum eſt: & integra ualitudine: ſed uitio deformatur.
¶ Vitioſitas eſt habitus, aut affectio. Affectio eſt accidens qualitas: uel ſponte, uel ſtudio mox deſtituta: nam Affectio.
ſi permaneat fit habitus: dicta affectio qd' inficiat qualitate: & erit affectio incipiens habitus: in affectiones Habitus.
inclinamur ſtudio quodam: ideſt uoluntate applicata in aliquas qualitates: quas diligentia comparat: facitq;
perfectas: & habitus nominatur: ut res fiat apertior iracundum eſſe habitus eſt: iratum affectionis: oratorem
eſſe habitus eſt: & uictus ſi in ea exercitatione ſit: ut Cice. qui aſſiduo ſtudio: perſeueranti diligentia ira rhetori/
cem percepit: ut ea in eo perpetua eſſet: habitum conſecutus eſt: & quia eius actum ſibi inſtituit ad uſum ui/
tæ: fuit & in habitu: & in uictu. Affectiones: ut inquit Ariſtoteles in ſecundo ethicorum: neq; uirtutes ſunt,
neq; uitia. Ideoq; ſecundum affectiones non laudamur: nec uituperamur: græce habitus dicitur ἕξισ hinc ἕξισ.
illud Plinianū ex epiſtolis. Ad tantā ἕξιν ſtudio & exercitatione peruenit. ¶ In altera inconſtantia, & repu/
gnantia. Ex hac inconſtantia uitioſitatis eſt illud Oratianum. Quid mea cum pugnat ſententia ſecum. Quod
petiit ſpernit: repetit quod nuper omiſit. Eſtuat: & uitæ diſconuenit ordine toto.
¶ AMAtorē: amator affectus. ¶ Amans: habitus. ¶ Procliuitas. in malum. ¶ Facilitas. in bonū. ¶ Quo mo/ OMNI
do autē proſeqtur oſtēdendo omnia eſſe in animo quæ & in corpore: nam in corpus cadit morbus: cū omnis BONI.
ſanguis coruptus eſt. ¶ Vitiū. cū aliqua pars corporis nō reſpōdet cæteris: & ægrotatio: quæ plus ē q morbus.
Nā ægrotatio eſt morbus cū imbecillitate. ¶ Inſipiēs. nā ſapiēs nemo eſt: niſi q uirtutis habitū aſſecutus eſt.

BERO.

¶ PARTES. diſſentientes. Idem Oratius inquit pars hominũ uitiis gaudet cõſtanter & urget propoſitũs pars multa natat. ⸿ Sint ne eiuſdem. ſcilicet uitioſitatis. ⸿ Manentes. Inueterata uitia ſunt: & pertinaciter inherentia: ut auaritia: & iracundia. ⸿ Mouẽtes. lætitia, cupido, metus, ægritudo animum mouẽt & impellunt: diſtrahuntq́ue uarias in partes. ⸿ Corporis ſimilitudo. ſicut in corpore eſt morbus & uitium: ſic in animo. Item ſicut in corpore eſt ſanitas, pulchritudo, robur, uelocitas, ſic etiam in animo earundem rerum ſimilitudo conſpicitur. Nam ſapiens dicitur eſſe præditus animi ſanitate, pulchritudine, robore, uelocitate, & ſimilibus. Sanitas ſic animi. Vbi nullæ perturbatiões graſſantur intra animi penetralia: ubi pura cõcors. imperturbata eſt mens hominis: ubi illa tranquilitas eſt: quam Democritus euthymian uocant: tunc ſanitas animi conſtat: tunc rectum animi ſeruatur, tunc homo integer eſt animi: nec eget medicina: apud Oratium in ſermonibus: ſic ſcriptum eſt. Quiſnam igitur ſanus? qui non ſtultus quid auarus? ſtultus & inſanus: quid ſi quis non ſit auarus continuo ſanus? minine cur ſtoice? dicam. ⸿ Tẽperantiam: quæ appetitiones cohibet: libidinem frenat: & in alios non rectos impetus animi dominatur: cuius partes ſunt Continentia. Clementia. Modeſtia. ⸿ Quæ in inſipientem cadat. Sicut in egrotum cadit ſanitas corporis: cum curatione medicorum morbus aufertur: ſic in inſipientem cadit quędam animi ſanitas: cum medicamentis philoſophorum: philoſophiæq́ue: quæ animorum medicina eſt: perturbationes extirpantur: & uitia ex animo auferuntur. ⸿ Coloris ſuauitate. Pulchritudinis corporalis duo ſunt genera: in altero uenuſtas eſt: in altero dignitas: uenuſtatem muliebrem appellamus: dignitatem uirilem formę autem dignitas coloris bonitate tuenda eſt: color exercitationibus corporis: ut eloquenter ſcribit Mar. Tulli. in primo de officiis. Hominis natura deſiderat: ut partes corporis ualeant: uigeant: ut nec abſit quid earum: nec ægrum debilitatum ue ſit: ut tota figura: & forma: & ſtatura pulchritudine quadam concinata conueniat. Huius pulchritudinis ſimilitudo quædam in animis eſt quando ſtabilitas quędam & conſtantia iudiciorum opinionumq́ue concorditer copulantur. ⸿ Animi uires nominantur: docti indoctiq́ue prope indifferenter hoc locutionis genus uſurpant: ut dicant hominem forti animo & uiribus animi: & mentis robore ſeptum: ac munitum eſſe, ſicut de corpore robuſto dicimus: uires & neruos ineſſe: in neruis autem robur peculiariter exiſtit. Inde dicimus rem eſſe ſine neruis: quæ debilis eſt & imbecilla. Oratius. Sine neruis altera quicquid compoſui pars eſſe putat: apud Terentium. Illud prouerbiale: digna res eſt: ubi tu neruos intendas tuos: quod ſignificat omnibus uiribus laborandum eſſe. apud Marcum Tullium. itaq́ue contendit omnes neruos chryſippus. Apud Marcum uarronem Ariſtarchei ſuos contendunt neruos: pru eo quod eſt uires omnes intendunt. Martius romanus imperator auctore Iulio Capitolino tanta manuum fortitudine præditus fuit: ut in digitis neruos uideretur habuiſſe: non uenas. Iuuamentum neruorum eſt: ſicuti Auicena Galenus: & cęteri tradunt: ut caro corroboretur: & corpus fortius fiat: origo neruorum a corde eſt: ut Ariſtoteles: ariſtoteliciq́ue pertinaciter affirmant. Cum cęteri a cerebro oriri tradant: Sine neruis ſunt quędam animalia: ut piſces: ut inquit Plinius in .xi. neruicos appellant homines neruis laborantes. Victruuius in .viii. aquę neruicos & podagricos efficiunt gręci: τανευρα: neruos dicunt. Inde neutrobatę dicti: qui ambulant ſuper neruos: & funes neruicos. Iulius Firmicus: neurobatę inquit erunt nati ſub ſidere ingeniculi. ⸿ Velocitas corporis. Nati ſub leporis ſidere aues uelocitate corporis ſuperare uidebuntur: auctor Iulius Firmicus in .viii. ⸿ Ingenii laus. Hinc ingenium uelox dicimus: quod uerſatile eſt: & celeritate quadã ad res multas percurrendas pręditum. Iuuenalis. Ingenium uelox: audacia perdita.

Similitudo corporis ad animum.

Authymia democriti.

In inſipientẽ ſanitas cadit.

Venuſtas. Dignitas.

Cõtendit neruos.

Origo neruorum.

partes ſunt uitioſitatis. ſed perturbationes ſint ne eiuſdem partes quæſtio eſt. uitia enim affectiones ſunt manentes. perturbationes autẽ mouẽtes: ut nõ poſſint affectionum manentium partes eſſe. Atq́ue ut in malis attingit animi naturam corporis ſimilitudo: ſic & in bonis. ſunt enim in corpore præcipua, pulchritudo, uires, ualitudo, firmitas, uelocitas. ſunt item in animo corporis, temperatio cum ea congruunt inter ſe, e quibus conſtamus, ſanitas. ſic animi dicitur cum eius iudicia, opinioneſq́ue concordant. eaq́ue eſt animi uirtus: quã alii ipſam temperantiam dicunt eſſe: alii obtemperantem temperantiæ præceptis, & eam ſubſequentem, nec habẽtem ullam ſpeciem ſuam: ſed ſiue hoc, ſiue illud ſit, in ſolo eſſe ſapiente. eſt autem quædam animi ſanitas: quæ in inſipientem etiam cadat: cũ curatione medicorum perturbatio mentis aufertur. & ut corporis eſt quædam apta figura membrorum, cum coloris quadam ſuauitate: eaq́ue dicitur pulchritudo: ſic in animo opinionum, iudiciorumq́ue æquabilitas & conſtantia, cum firmitate quadam, & ſtabilitate uirtutem ſubſequens, aut uirtutis uim ipſam continens, pulchritudo uocatur. itemq́ue uiribus corporis, & neruis, & efficacitati ſimiles, ſimilibuſq́ue uerbis, animi uires nominantur. uelocitas autem corporis, celeritas appellatur: quæ eadem ingenii etiã laus habetur, propter animi multarum rerum breui tempore percurſionem. illud animorum corporumq́ue diſſimile eſt: quod

OMNI BONI.

¶ AFFECtiones manentes, quia ſunt habitus. ⸿ E quibus cõſtamus. ſ. humores: & quẽ locum humores in corpore tenent: eundem iudiciorum & opinionum rectitudo in animo locum tenet.

¶ ANIMI ualentes.Secundum dogma ſtoicorum locutus.eſt qui aiunt animos bene conſtitutos ac ſanos nullo morbo.nulla perturbatione temptari poſſe qualis eſt animus ſapientis:qui in ſtatu beatiſſimo collocatus peremniter in ea beatitate conſiſtit.¶ Sine culpa.Repente ægrotat corpus hominis & aliquo morbo uexatur ſine culpa ipſius:cum ita natura comparatum ſit corpora noſtra propter fragilitatem imbecillitatéq; ſint obnoxia morbis prope infinitis:ſępe uidemus quod temperatiſſimos homines morbus inuadit. ualidiſſimos phryſis : ſicut innocentiſſimos pœna.ſecretiſſimos tumultus. BERO.

animi ualentes morbo tentari non poſſunt: corpora poſſunt.ſed corporum offenſiones ſine culpa accidere poſſunt:animorum non item.quorum omnes morbi,& perturbationes,ex aſpernatione rationis eueniũt itaq; in hominibus ſolum exiſtunt. nam beſtiæ ſimile quiddam faciunt:ſed in perturbationes non incidunt. inter acutos autem,& hebetes intereſt:ꝙ ingenioſi ut æs corinthium in eruginem,ſic illi in morbum, & incidunt tardius: & recreantur ocius: hebetes non ita. nec uero in omnem morbum, ac perturbationem animus ingenioſi cadit. non enim multa efferata & immania: quædam autem humanitatis quoq; habent primam ſpeciem: ut miſericordia, ægritudo, metus; ægrotationes autem & morbi animorum difficilius euelli poſſe putantur: quam ſumma illa uitia, quæ uirtutibus ſunt contraria. morbis enim manentibus, uitia ſublata eſſe non poſſunt: quia non tam celeriter ſanantur: quam illa tolluntur. habes ea, quæ de perturbationibus enucleate diſputant ſtoici: quæ logica appellant: quia diſſerũtur ſubtilius. e quibus quõ tanq̃

¶ Animorum non item.offenſiones animorum ſine culpa ipſorum accidere non poſſunt:nam ut inquit Oratius. In culpa eſt animus qui ſe nõn effugit unquam.Eſt enim in poteſtate nõſtra turpe agere & non agere. eſt in nobis probos eſſe & improbos.ſed econtrario non eſt in arbitrio noſtro.bene ualere & ægrotare. prauitas enim animi: ut docet Ariſtoteles in tertio ethicorum : uoluntaria res eſt.Morbus autem corporis uoluntarius non eſt.¶ Beſtiæ ſimile quiddam.Muta animalia: ut auctor eſt Seneca in primo de ira humanis affectibus carent.habent autem ſimiles illis quoſdam impulſus:alioquin.ſi amor in illis eſſet: & odium eſſet.ſi amicitia.& ſi multas ſi diſſenſio & concordia:quorum aliqua in illis quoq; extant ueſtigia: cęterum humanorum pectorum proprię ſunt affectiones perturbationeſq;. quod autem ait Ouidius.Non aper iraſci meminit. iraſci dicit incitari:impingi. Ariſtoteles quoq; in ſeptimo ethicorum tradit beſtias neq; temperatas:neq; intẽperatas dici niſi per ſimilitudinem.¶ Inter acutos.Acumine ingenii præditos.¶ Hebetes.ſtupidi ingenii ac torpidi. ¶ Vt æs corinthium in eruginem.ſenſus eſt:ſicut æs corinthium.quod reliquo ære præcioſius eſt:tardius fit æruginoſum q̃ cętera:ſic ingenioſi homines ſerius incidunt in morbos animi q̃ faciant hebetes & obtuſi:& celerius recreantur reualeſcuntq;. Erugo dicitur aeris rubigo. Plinius.in.xxxiiii.refert aera exterſa celerius rubiginem trahere quam neglecta:niſi oleo perunganturſit & erugo plurimis modis:nãq; & ex lapide:ex quo coquitur:æs deraditur. & ex lamellis aeris in cado ſuper acetum ſuſpenſis:& operculo obturatis:cuius rei Victruuius quoq; meminit in. vii. Quidam uaſa candidi aeris fictilibus condunt in aceto:raduntq; inde eruginem:alii delimatam aeris ſcobem aceto ſpargũt. Eruginis in medicina magnus uſus.uis eius eſt collyriis oculorum aptiſſima:& delachrymationibus mordendo proficiens.Cruda erugo uulnerariis emplaſtris miſcetur:callum fiſtularum erodit uitiorumq;: quæ callum fiſtularum erodit: uitiorumq;:quæ circa ſedem ſunt.Aes quod coronarium appellant:ociſſime contrahit eruginem. Eſt alterum genus eruginis: quam ſoleciam uocant a ſpecie uermiculorum græce enim σκωλήκιον dicitur uermiculus: galenus libro nono. τῶν κατὰ τόπων mentionem facit eruginis: quam græco uocabulo appellat Ion. Apud Oratium & Iuuenalem ærugo pro pecunia: quæ ex ære fit: decenter uſurpatur: ab erugine fit eruginoſus. Seneca in libro de breuitate uitæ. maiorem dierum partem in eruginoſis lamellis conſumit.

Bruta carẽt affectibus humanis.

Erugo.

Eruginoſus.

¶ Vt miſericordia. Iam dictum eſt miſericordiam a ſtoicis inter uitia numerari: tanq̃ uitium ſit puſilli animi: habens tamen ſpeciem humanitatis & clementiæ. cum ex alienis malis proueniat. ¶ Virtutibus contraria. ut fortitudini ignauia. iuſtitiæ iniuſtitia. fidentiæ diffidentia. Illud annotandum: unicuiq; uirtuti uitium unum contrarium. & alterum finitimum reperiri: aut certo iam nomine appellatum aut ſine ullo certo nomine: ut religioni contrarium uitium eſt irreligioſitas:finitimum ſuperſtitio:ut fortitudini contraria eſt ignauia:audacia uero appoſitum eſt:& propinquum uitium:ideoq; Ariſtoteles latiſſime differit in ethicis.uirtutes eſſe mediocritates in meditullio exceſſus & defectus poſitas:mediocritatem eſſe laudandam.extrema reprenſibilia.ex qua ſententia ductus eſt oratianus ille uerſus ſcitu dignus. Virtus eſt medium uitioꝝ & utrinq; reductum.¶ Logica.quaſi rationalia & ſubtiliter diſputata. λόγος enim græce ratio eſt:uerbum:& ſermo.a philoſophis ἀργὸς λόγος dicitur ignauia ratio:quam Mar.Tullius in libro de fato improbat:

Virtutes inter duo uitia.

Virtutes in meditullio.

¶ VALENTES: uirtute præditi. Cotibus cotis eſt lapis in quo acuimus. Nunc uelas: quæ modo dicebas: expectamus ad morem peripateticorum & academicorum ſe tranſfert copioſiore oratione diſputando : & opinionem ſtoicorum primum repetit: & diffinit uirtutem ſecundum ſtoicos: quæ in ſolo ſapiente cadit ſcilicet habitum eſſe animi conſtantem: quæ contraria eſt perturbationi: deinde confutat opinionem peripateticorum: qui mediocritates perturbationum probant: Quando pro quando quidem. & quoniam.

OMNI BONI.

BERO. ℂ SCRVpuloſis cotibus. Tranſlatio a nauticis: qui nihil magis q̃ ſcopulos timent & ſaxa ſubaquanea. ex quibus ubi enauigauerunt: prope in tuto ſunt. & reliquũ nauigationis curſum facile cõficiunt. Conſimiliter in oratione pro Cęlio. Sed qm̃ emerſiſſe iam euadis & ſcopulos ꝑteruecta uidetur oratio mea, per facilis mihi reliquus curſus oſtenditur. Hieronymus quoq; ſcribens in Ruſfinum eadem methaphora uſus decenter inqt. Sed quoniam de confragoſis & aſperis locis enatauit oratio. ¶ Nunc uela. Ante dictum eſt: utrũ mauis ne nos ſtatim uela facere: an quaſi e portu ægredientes paululũ remigare. per quã nauticam tranſlationẽ ſignificat. pandenda eſſe uela orationis: & latiſſima diſputatione expaciandum. quod proprium eſt peripateticorum: quorum oratio patens eſt: ſimiliſq; manui expanſæ: cum ſtoicorum ac dialecticorum ſit remigatio: quorum oratio conſtricta eſt ſimiliſq; pugno concluſo. ¶ Virtus affectio animi. Diffinit uirtutẽ quam philoſophi uarie diffiniuerũt. Virtus inquit Ariſtoteles eſt habitus electiuus in mediocritate conſiſtens.

Virtus qd.

Oratius ita diffinit. Virtus eſt uitium fugere. & ſapientia prima huic oratianæ diffinitioni reclamat. Lactantius dicens ineptam eſſe: quoniam enim econtrario terminauit: ut ſi diceret bonum eſt: quod malum non eſt. ex quo melius illi finiſſe uidentur. a quibus dicitur. Virtus eſt bonum facere: malum non facere. Lucilius paucis uerſibus collegit: & enarrat diffinitionem uirtutis: cum ait. Virtus ſcire homini rectum. utile quid ſit honeſtum: quæ bona: quæ mala. Item quid inutile: turpe: inhoneſtum: uirtus quærẽdæ rei finem ſcire modumq;. Virtus diuitiis precium perſoluere poſſe. virtus id dare. quod re ipſa debetur honori hoſtem eſſe atq; inimicum hominum morumq; bonorum. Commoda præterea patriæ ſibi prima putare, Deinde parentũ. Tertia iam ſupremaq; noſtra.

Virtus recta ratio.

Virtus inquit Seneca. non aliud q̃ recta ratio eſt: cui aſtipulatur hoc in loco Mar. Tullius. Virtus: ut auctor eſt Auguſtinus in quarto de ciuitate dei: a ueteribus definita eſt Ars bene recteq; uiuendi. Vnde ab eo. quod græce arete: dicitur uirtus: nomẽ artis latinos traduxiſſe putauerunt. Virtutem antiqui deam fecerunt: quã Auguſtinus non eſſe deam ſed donum dei aſſerit. Cicero in rhetoricis uirtutem ſic diffinit. Virtus eſt animi habitus naturæ: modo: atq; rationi conſentaneus. ¶ Sua ſponte laudabilis. Rerum expetendarum tria genera ſunt. nam eſt quiddam: quod ſua ui nos alliciat ad ſeſe non emolumento captans aliquo. ſed trahens ſua dignitate: quod genus eſt uirtus ſcientia. ueritas. eſt aliud non propter ſe: ſed propter fructum atq; utilitatem petendum: quod pecunia eſt. Eſt porro quiddam intermedium quod ſuaui & utilitate nos inductos ducit: quo magis expetetur. ut amicitia. & bona exiſtimatio. Ariſtoteles ait in primo ęthicorum: uirtutem expeti tum propter ſe. tum propter fœlicitatem: per illam nãq; fęlices nos fore confidimus.

Virtus expetenda ꝑpter ſe.

¶ Sic malo. potius uolo. κακιαν. Diuus Hieronymus in explanatione illius loci ex euangelio. Nolite ſolliciti eſſe de craſtino: ſufficit enim diei malitia ſua ſic exponit. κακια quam latinus uertit in malitiam: apud græcos duo ſignificat & malitiam & afflictionem: quam κακωσιν græci dicunt. & hoc magis pro malitia tranſferri debuit. C. mauult κακιαν uitioſitatem interpręrari q̃ malitiam. cum uitioſitas nomẽ ſit generalius ad omnia uitia pertinens malitia ſpecialius. apud ueteres malitia erat τῶν μέσων quaſi ſit & bona & mala: ut dolus bonus & malus hinc illud Plautinum: cum laude te ciuem ſumma omni malitia. P. Africanus: omnia mala inquit probra. flagitia: quæ homines faciunt in duabus rebus ſunt: malitia atq; nequitia. ¶ Turbidi motus. Apuleius non minus licenter q̃ decenter turbelas appellat hoſce turbidos motus perturbationum. cum ait in demonio Socratis. Quæ omnes turbelæ tempeſtateſq; procul a deorum cęleſtium tranquillitate exulant. ¶ Impotentiam. Scilicet important. Eſt autem impotentia immodica immoderataq; potentia. Impotens fortuna: impotens tyrannus dicuntur a nimia licentia: nimiaq; potentia. Suetonius ait Cæſarem edere ſolitum uoces impotentiæ.

Cacia.

Turbelæ.

Impotẽtia.

e ſcrupuloſis cotibus enauigauit oratio. Reliq; diſputationis curſum teneamus. modo ſatis illa dilucide diximus, pro rerũ obſcuritate. A. prorſus ſatis. ſed ſi q̃ diligentius erunt cognoſcenda: q̃remus alias. nunc uela, q̃ modo dicebas, expectamus, & curſum. M. Quando, & aliis locis de uirtute diximus, & ſæpe dicẽdum erit, pleraq; enim q̃ſtiones, q̃ ad uitam, & moreſq; pertinens, a uirtutis fonte ducunt: quando igitur uirtus eſt affectio animi, conſtans, conueniẽſq;, laudabiles efficiens eos, in q̃bus eſt, & ipſa per ſe ſua ſponte, ſeparata etiã utilitate laudabilis: ex ea ꝑficiſcunt honeſtæ uoluntates, ſententiæ, actiones, omniſq; recta ratio: q̃q̃ ipſa uirtus breuiſſime recta ratio dici poteſt. Huius igit uirtutis contraria eſt uitioſitas. ſic enim malo, q̃ malitiã appellare eã, quã græci κακιαν appellant. nã malitia certi cuiuſdã uitii nomẽ eſt: uitioſitas omnium. ex quã cogitantur perturbationes: quæ ſunt, ut pauloante diximus, turbidi animoꝝ, concitatiq; motus auerſi a ratione, & inimiciſſimi mentis, uitæq; tranqllæ. Important enĩ ægritudines anxias, atq; acerbas: animoſq; affligunt, & debilitant metu. iidem inflãmant appetitione nimia: quam tum cupiditatem, tum libidinẽ dicimus, impotentiam quandam animi a temperantia & moderatione plurimum diſſidentem. quæ ſi quando adepta eſt id, quod ei fuerit concupitum: tum fert

OMNIBONI. ℂ ALIIS locis: & in libro de fi. bo. & ma. & in lib. de republi. q interiit. ¶ Cõſtans. ſine ulla perturbatione. ¶ Cõueniens ſibi ipſi: cõſtans & conſentiens nihil cũ uirtute fit: niſi uolũtarie. ¶ Ea uirtute. ¶ Sentẽtiæ. ſunt ſenſus animi neq; uerbis proferuntur. ¶ Ratio recta. certi uitii: ſcilicet aſtutiæ. ¶ Important. inuehunt.

alacritatem: ut nihil eſſe cõſtet, quod agat: ut ille q uoluptatem animi nimiam, ſummum errorem eſſe arbitratur. eorum igitur malorum in una uirtute poſita ſanatio eſt. quid autem eſt, non miſerius ſolum: ſed fœdius etiam, & deformius? quam ægritudine quis afflictus, debilitatuſq; iacens? cui miſeriæ proximus eſt is, qui appropinquans aliquod malum metuit: exanimatuſq; pendet animi. quam uim ſignificantes mali, poetæ impẽdere apud inferos ſaxum Tantalo faciunt, ob ſcelera, animiq; impotentiam, & ſuperbiloquentiam. ea communis pœna ſtultitiæ eſt. omnibus enim quorum mens abhorret a ratione, ſemper aliquis aliis dolor, aliis terror impendet. atq; ut hæ tabificæ mentis perturbationes ſunt: ægritudinem dico, & metum: ſic hilariores illæ, cupiditas auide ſemper aliquid expetens, & inanis alacritas, id eſt lætitia geſtiens, non multum differunt ab amentia. ex quo intelligitur qualis ille ſit, quẽ tũ moderatũ, alias modeſtũ, & tẽperãtẽ, alias cõſtantẽ, cõtinentẽq; dicimus. nõnunq̃ hæc eadẽ uocabula ad frugalitatis nomẽ, tanquam ad caput, referre uolumus. quod niſi eo nomine uirtutes continerẽtur: nunquam illud ita peruulgatum eſſet: ut iam prouerbii locum obtineret: hominem frugi omnia recte facere. quod idẽ cũ ſtoici de ſapiẽte dicunt: nimis admirabiliter, nimiſq; magnifice dicere uidẽtur. ergo is, q̃ſq̃s ẽ, q moderatiõe, & cõſtãtia q̃etus aĩo eſt, ſibiq; ipẽ placat⁹: ut neq; tabeſcat moleſtiis: neq; frãgaſ timore: nec ſitienter q̃d appetẽs, ardeat deſiderio: nec alacritate

¶ ALACRItatem. In malis dici alacritatẽ teſtis eſt Nonius. & indicat. C. cũ ait: uiuũ tẽperatũ conſtantẽ eſſe ſine alacritate: ſine ulla libidine. Aſconius pedianus tradit: alacrẽ dici eũ: q uiget ſenſibus uniuerſis quod eſt iudicium erecti animi atq; ſublimis ſicut econtrario. lacer dicitur amputatis in corpore membris hoc eſt auribus oculis manibus: quod & ad animũ ſæpe transfertur: ſic alacer dicitur is: cui omnis ſenſus in ſuo loco quiſq; degat. Illud quoq; intelligitur. aliud eſſe alacrem: aliud lætũ: ſunt qui alacrẽ feſtinantem & properũ dici putent: quaſi alis acrẽ. Vt ille qui uoluptatẽ. Hoc ſumptum eſt ex fabula uetuſti poetæ fortaſſis cecilii: apud quem inducebatur adoleſcens ex nimia uoluptate impos animi: & deerrans a ratione nimioq; gaudio pene deſipiens. Simachus. ait lętitiam eſſe ſui met ipſius oſtentationem. Mar. Tul. ępiſtola quadã a Cęlium mutuatur hæc eadem uerba eandẽq; ſententiã tanq̃ aliena. ſic enim ſcribit. Repente uero inceſſi omnibus lętitiis. in quo cum obiurgarer: q̃ nimio gaudio deſiperẽ. ita me defendebã. uoluptatẽ animi nimiã: quidam codices habent non animi: ſed homini. ut ſit ſenſus nimiam homini uoluptatẽ eſſe cauſam deſipientiæ: quod liquet exẽplo illius hiſtrionis: qui a mithridate factus repente ditiſſimus per urbẽ concitatius currebat ex gaudio. ex quo cũ a p̃tereuntibus irrideretur: uerſus ad illos non id mirandum eſſe dicebat: ſed potius q̃ obuios: lapidibus non feriret pre lætitia inſaniẽs. ¶ Quis. aliquis. ¶ Proximus eſt. miſeriæ prouenienti ex ægritudine: ſiue triſtitia. uicina eſt miſeria proueniens ex metu appropinquantis mali: nam ſicut affligitur quiſpiam ex triſtitia: ſic cruciatur ex metu. tanquã metus & ægritudo duæ ſint carnificiæ: duoq; animi tortores. ¶ Pendet animi. animo ſuſpẽſo eſt & ſollicito. ¶ V. m mali. ita diſtingue. nã mali. caſus eſt genitiuus. neutri generis: ne forte iungas. mali poetæ. ¶ Impendere ſaxũ Tantalo. Mar. Tullius in primo de finibus. Accedit etiam mors. quæ quaſi ſaxum tantalo ſemper impendet: quibus uerbis ſaxum tantali refert: nunc uero ad dolorem & metum decenter accommodat: tanquam dolor, aut terror ſemper impendeat quibuſdam: ſicut ſaxum tantalo. Plato in cratylo tantalon interpretatur dici quaſi talantaton hoc eſt miſerrimum infęliciſſimumq;. cui uiuenti adhuc aduerſa plurima & grauia contigerunt. Defuncto præterea ſaxum in caput pendet: quæ ſors certe duriſſima eſt. Lucretius & alii exiſtimant: ſuperſtitioſos ſignificari per eos: quibus caſurum imminet ſaxum. Animi impotentiam. immodicam potentiam. ut ſupra: ſiſenna lętitia nimia atq; impotentia animi commotus. ¶ Superbiloquentia. a ſuperbe loquendo compoſitum uocabulum. nouantur enim uerba ex coniunctione: ut uerſutilo: quas malitias dixit uetus poeta. ut incurueſcere. ſic autem dicitur ſuperbiloquentia: ut breuiloquentia. ab eodem Mar. Tullio dicta eſt. Ferunt tantalum Iouis filium ſecreta deorum prodidiſſe. reuelaſſeq; per quandam animi impotentiam: quæ menſæ participatione: uſuq; deorum nouerat. ex hac ſuperbiloquentia apud inferos mulctatus. Hinc Ouidius. Hoc illi garrula lingua dedit. ¶ Dolor. Hoc ad ægritudinem refertur. ſicut terror ad metum. ¶ Tabificę. Perturbationes duas: metum & ægritudinem: optimo epitheto tabificas appellat: quoniam mentem lacerant: animum exedunt tabem: cruciatum: afflictionem inferunt. liuoris uenenum tabificum dicitur a poeta. tabificabile dixerunt ueteres. ¶ Ad frugalitatis nomen. dictum eſt in tertia Tuſculana. frugalitatem eſſe matrem: & caput cunctarum uirtutum: cuius nomine temperantia: moderatio: & modeſtia continentur: quæ fortitudinem: prudentiam: iuſtitiam complexa eſt. ¶ Hominem frugi. utilem: neceſſarium moderatum omni uirtute præpolentem. in tertio cõmentario uberius perſcripſi ſuper hac dictione.

¶ MALORVM. perturbationum. ¶ Fędius. turpius. ¶ Pendet animi: & animo dicitur. ¶ Superbiloquẽtiam. quia auſus eſt probare hominibus ſecreta deorum: cum in eorum conuiuio adhiberetur. ¶ Quietus animo: ſapiens. ¶ Futili: leui & inani.

BERO.

Voluptatẽ animi nimiam.

Ex gaudio inſania.

Tantalus unde.

Superbiloquentia.

Tabificæ perturbationes.

Frugi.

OMNI BONI.

BERO.

❡ FVTILI. inani. Futilia uaſa ſunt lato ore: fundo Auguſto: qbus utebanť in ſacris deæ ueſtæ: nã cũ aqua ad ſacra ueſtę pertinẽs in terra nõ ponať: id. n. piaculũ foret: excogitatũ eſt uas: qđ ſtare nõ poſſit: ſed poſitum ſtatim funderet. Vnde a fundẽdo uocata ſunt futilia: ſic & futiles hoĩes dicti: q ſilere tacẽda nõ poſſunt: ſed ea effundunt. ⁋ Ad efferendũ: ideſt inſolẽter oſtẽtandũ, iactandũ, ſuſtolendũ. ⁋ Ad demittendũ: ideſt. abijciendũ. Affligendũ. deprimendũ: qđ in rebus aduerſis fieri ſolet. ⁋ Quid magnũ. ſuſpicite inqt Boetius cęlum. & deſinite uilia ac terrena mirari. ſapiẽs. ut ait ſeneca: plenus eſt gaudio. hilaris. placidus: incõcuſſus: cũ diis ex pari uiuit. Itẽ talis eſt aĩus ſapiẽtis: q̃lis mũdus ſuper lunam: ſemper illic ſerenũ eſt. ⁋ Nihil improuiſum. Seneca. Sapiens ad omnẽ incurſum munitus eſt & intẽtus. Sapiens dicit illud poeticũ. Nõ ulla laboꝝ: o uirgo noua mi facies inopina ue ſurgit: oĩa percepi atq; animo mecũ ipſe peregi. ⁋ Eneruata ratio peripateticorũ.

Stoici extirpant affectus.

Peripatetici tẽperant.

Inter ſtoicos & peripateticos diſſidiũ eſt. ſtoici enim. ut ſupra docuimus: aſſerunt perturbationes & affectus oẽs extirpari poſſe de mẽtibus: & nullã fibrã radiculãq; uitioꝝ in hoĩe omnino reſidere aſſidua meditatione uirtutũ. Contra peripatetici: qui ex Ariſtotelis fonte fluxerunt: & noui academici. affectus moderantur ac temperant aduerſus quos M. Tul. in pſentia tanq̃ ſtoicus alacriter diſputat: neruoſq; cõtendit: quod & Seneca ubiq; librorũ efficere conatur. Dogmatis ſtoicoꝝ ꝓpugnator acerrimus: qui in ępiſtolis ad Luciliũ ſic ſcribit. Vtrũ ſatius ſit: modicos habere affectus: an nullos: ſępe quęſitũ eſt. ⁋ Noſtri illos expellunt. peripatetici temperant. ⁋ Ego nõ uideo: quo modo ſalubris eſſe: aut utilis poſſit ulla mediocritas morbi. Cęterum Hieronymus, Lactantius, Auguſtinus, Eccleſiaſtici doctores reprobant ſeueritudinẽ ſtoicoꝝ approbantes mediocritatem peripateticoꝝ: quod & ratio demonſtrat. & ſenſus cõmunis expoſcit: nãq; extirpare radicitus affectus: eſt hoĩem ex homine tollere: & in corpore conſtitutũ eſſe ſine corpore: & optare potiuſq̃ docere: meritoq; ſcripſit Flaccus in ſatyra. Nam uitiis nemo ſine naſcitur. optimus ille eſt: q minimis urgetur. Et apoſtolica ſentẽtia eſt. Video aliã legẽ in mẽbris meis repugnantẽ legi mẽtis meæ. Naturalia. n. hæc ſunt nõ uoluntariaq̃ peripatetici ꝓuidẽter & neceſſario nobis inſita eſſe demõſtrãt. ſtoici ergo ut Lactãtii uerbis utar: furioſi: q ea nõ tẽperãt: ſed abſcindũt: a rebuſq; a natura inſitis caſtrare hoĩem: quodãmodo uolũt: qđ tale eſt q̃le ſi uelint. aut metũ detrahere ceruis: aut uenenũ anguibus aut irã feris: aut placiditatẽ pecudibus: qđ ſicut medici dicunt: lętitiæ affectus in ſplene eſt iræ in felle. libidinis in iecore: timoris in corde: facilius eſt interficere aĩal ipſum: q̃ ex corpore aliqd euellere: qđ eſt animãtis naturã uelle mutare: ſed hoĩes prudẽtes nõ intelligunt cũ uitia ex homine tollunt: etiã uirtutẽ ſe tollere: cui ſoli locũ faciunt. ſunt. n. hæc implicata: ut alterũ ſine altero eſſe non poſſit. Nunc qui hanc immobilitatẽ animi aſſerunt: priuare animũ uita uolunt: quia uita actuoſa eſt: mors quieta: q euellit affectus: quibus omnis conſtat humanitas: id immobilẽ ſtuporẽ mentis hominem perducere uult: fruſtra ſtudent ſtoici animũ a perturbationibus liberare: & ut ipſi dicunt: quietũ: tranquillũq; reddere: qđ fieri nec poteſt: nec oportet: cum animus immotus ac torpens inutilis ſit etiam ſibi: nec uitam ipſam tueri poſſit: ſed nunc audiamus Mar. Tullium ſtoicæ ſectæ ad defenſionem ſubneruare conantem orationes rationeſq; peripateticorum de moderandis affectibus.

Hominem ex homine tollere.

Immobilis ſtupor.

futili geſtiens deliqueſcat: is eſt ſapiens, quẽ q̃rimus: is eſt beatus: cui nihil humanaꝝ reꝝ aut intolerabile ad demittendũ animũ, aut nimis lætabile ad efferendũ uideri poteſt. quid enim uideatur ei magnũ in rebus humanis? cui æternitas omnis, totiuſq; mũdi nota ſit magnitudo? nam quid aut in ſtudiis humanis, aut in tam exigua uitæ breuitate magnum ſapienti uideri poteſt? qui ſemper animo ſic excubat: ut ei nihil improuiſum accidere poſſit? nihil inopinatum: nihil omnino nouũ. atq; idem ita acrem in omnes partes aciem intendit: ut ſemper uideat ſedem ſibi, ac locum ſine moleſtia, atq; angore uiuendi: ut quẽcunq; caſum fortuna inuexerit: hunc apte & quiete ferat. quod qui faciet, non ægritudine ſolum uacabit: ſed etiã perturbationibus reliquis omnibus. his autem uacuus animus perfecte atq; abſolute beatos efficit. idemq; concitatus, & abſtractus ab integra, certaq; ratione, non conſtantiam ſolum amittit: uerum etiã ſanitatẽ. quocirca mollis & eneruata putanda eſt peripateticoꝝ ratio, & oratio: qui perturbari animos neceſſe eſſe dicunt. ſed adhibent modũ quendã: quẽ ultra progredi nõ oporteat. modũ tu adhibes uitio? an uitium nullũ eſt nõ parere rationi? an ratio parum præcipit, nec bonum illud eſſe, quod aut cupias ardenter: aut adeptus te efferas inſolenter? nec porro malum: quo aut oppreſſus iaceas: aut ne opprimare mente uix conſtes? eaq; omnia: aut nimis triſtia, aut nimis læta errore fieri? qui ſi error ſtultis extenuetur die: ut cum eadem res maneat:

OMNI BONI.

❡ QVOcirca. cum conſtituerit opinionem ſtoicorum de uirtute: quæ beatos efficiat: & uitioſitas miſeros. Nunc opinionem peripateticorum confutat: qui mediocritatẽ perturbationũ probant ſic: quicunq; perturbať & ratione diſcedit. in uitium cadit quod non cadit in ſapientẽ. præterea nullus poteſt eſſe modus: omnis enim perturbatio infinita eſt: omnis perturbatio uitioſa. Sapiens aũt in nullũ uitium cadit: non ergo cadit in perturbationem. quicũq; perturbať: non paret rationi. quicũq; cadit in lætitiã geſtientẽ: ægritudinẽ metum: cupiditatem perturbatur. rationi ergo non paret quicunq; perturbatur errat. nã naſcuntur ex falſa opinione perturbationes. ⁋ Sapiens autem nunq̃ errat: non ergo cadet in perturbationem.

❡ Aliter

BERO.

¶ ALIter inueterata. Leuius minoriq; ægritudine. ¶ Aliter re. Grauius maiori q; mestitia. ¶ Modũq; ægri/
tudinis. Tẽperamẽtũ, moderationẽq;: ut modice, tẽperateq; dolẽdũ sit: modus, ut ait Plautus: optimus est in
rebus oĩbus. ¶ Fratris repulſ. De hoc Pli. in. vi. pu. Rutilius morbo leui ĩpeditus nũciata fratris repulſa in cõſu/
latus petitione: ilico expirauit. ¶ Sũma. aceruatio: & cumulus. ¶ Qui mo. ui. q. aiũt pipatetici: nõ eſt nimia læ/
titia geſtiẽdũ: ſed modice. Dolebimus: ſed parũ: cõcupiſcemus tẽperate: iraſcemur: ſed placabimur: hoc uero
tale eſſe uĩ dicit aduerſarius: q̃le ſi diceſẽt, nõ eſſe currẽdũ cõcitate: ſed gradiẽdũ moderate: at põs & q gradit
errare, & qui currit rectã uiã tenere. Ci. ait ſimi
liter facere pipateticos modũ uitio adhibẽtes:
ut ſi putent hominẽ ſuſtinere ſe poſſe in me/
dia ex ſaxo præcipitatiõe: ſed ſicut qui ſe præ/
cipitauit: ſe ſe amplius moderari & retinere
non poteſt: ſic animus perturbatione impul/
ſus cohibere ſe non poteſt, ſed præceps fertur:
quod autem e leucate: præcipitauerit: non cre
das ſimpliciter ſignificari locum editũ ex quo
præcipitatio ſit ruina: ſed ſignate loquutus
eſt: ad hiſtoriam ſpectãs: eſt enim in epiro leu
cadum littus: promontorium leucates: ubi eſt
petra eiuſdem nominis albicanti colore in pe
lagus porrecta: ibi ſaltus fiebat antiquitus qui
ad ſedandos amores ualere credebatur: quo
in loco ſappho prima dicit ab excelſa leucate
ſe ſe deieciſſe ſtimulante cupedine: ſicut me/
nander auctor eſt præruptam nacta in tranſitu
petram cupidinis oeſtro percita: ex ſummo
præceps ruit ex animi tui ſententia rex impe/
rioſe: antiquiores ſcriptores non ſappho: ſed
cephalum primum inde deſiliiſſe tradunt pta/
rolæ amoribus captum: hinc ſe deucaliõ pyr/
rhæ ſuccenſus amore miſit: & illeſo cor/
pore preſſit aquas. Ob hoc ſappho in æpiſtola
ad phaonem ituram ſeſe eẽ ad leucatem: in/
deq; ſe deiecturam minitatur. Ibimus o nym/
phæ monſtrataq; ſaxa petemus Sic procul in/
ſano uictus amore timor: mox in calce æpiſto
læ ſic inqt. O ſaltem miſerere crudelis æpiſto/
la dicar. Vt mihi leucadiæ fata petantur aquæ.
Hoc ĩtelligi uoluit Auſonius illo uerſu: & quæ
nymboſa ſaltum leucate minatur: hoc ſignat
Papinius cum ſic ſcribit in epicedio parentis.
Saltuſq; ingreſſa uiriles: non formidata teme/
raria leucade ſappho: q̃uis quidam aliter legãt
aliterq; interpretentur locum hunc ex. v. ſilua
uarum. ¶ Vitioſa naſ. ſic argumentatur: quod
creſcendo pernitioſum eſt: idem uitioſum eſt naſcendo: perturbationes autem amplificatæ ſunt noxiæ: ergo
naſcentes & in ortu ſunt peſtiferæ. Eſt autem ſyllogiſmus integer conſtans ex propoſitione: aſſumptio/
ne: & concluſione, propoſitio eſt: quæq; naſcentia: aſſumptio, ægritudines autem: concluſio: igitur & ſu/
ſceptæ. Interdum quinq; partitæ ſunt argumentationes, in quibus eſt propoſitio: propoſitionis approbatio
aſſumptio: aſſumptionis, approbatio, & complexio. Quædam ſunt quadripartita argumenta: quædam bipar
tita: de quibus apud philoſophos & rhetoricos doctores latiſſimæ diſputatur. ¶ An moderatam iniuſtitiam.
verum aliud eſt: moderatas eſſe perturbationes, aliud moderatam iniuſtitiam, & ignauiam: perturbationes
enim ſiue affectus ingeruntur a natura atq; implicãtur: ut deuelli nõ poſſint: iniuſtitia, & ignauia nõ ſunt natu
rales: ſed uolũtariæ. ¶ Partẽ uitiorũ. Non uideo inquit Seneca: quõ ſalubris eſſe, aut utilis poſſit ulla mediocri
tas morbi. ¶ Imbecillitas indulget: imbecillis primo eſt omnis affectus, deinde ipſe ſe concitat, & uires dum
procedit parat. ¶ Procliue. procliuiter, & uelut in præceps.
¶ LEVCADE. Leucas mons in epyro iuxta mare. ¶ Quid quod. cuius progreſſus malus: principium ma
lum. ¶ At perturbationes progreſſus malus. principium igitur malum. Nunc exponit quemadmodum peri/
patetici dicunt: perturbationes mediocres utiliter a natura datas: & primo de iracundia nihil poſſe recte agi,
niſi fiat cum quadam iracundia: ut militem non poſſe fortiter pugnare: niſi iracundia quadam incenſum.

Ex leucate præcipitium.

Sappho ex leucate ſe dedit.

Cephalus. Deucalion deſiluit.

Syllogiſmus.

OMNI BONI

aliter ferat inueterata, aliter recentia: ſapientem ne at/
tingat quidẽ omnino etenim quis erit tãdẽ modus iſte?
quæramus eni modũ ægritudinis: in qua operæ pluri
mũ ponit. ægre tuliſſe P. Rutiliũ fratris repulſam cõ/
ſulatus ſcriptũ apud Fanniũ eſt: ſed tamen trãſiſſe mo/
dũ uidetur: quippe q ob eã cauſam a uita receſſit: mo/
deratius igitur ferre debuit. quid? ſi cum id ferret im/
modice mors liberorũ acceſſiſſet? nata eſſet ægritudo
noua ſed ea modica: magna tamẽ facta eſſet acceſſio.
quid? ſi deinde dolores graues corporis? ſi bonorum
amiſſio? ſi cæcitas? ſi exiliũ? ſi pro ſingulis malis ægri/
tudines accederẽt? ſumma ea fieret: quæ nõ ſuſtinere/.
tur. qui modũ igitur uitio quærit: ſimiliter facit, ut ſi
poſſe putet eũ qui ſe e leucade præcipitauerit, ſuſtine/
re ſe, cũ uelit: ut enim id nõ poteſt: ſic animus pertur/
batus, & incitatus, nec cohibere ſe poteſt: nec, quo lo/
co uult, inſiſtere omnino: quæq; creſcentia pernitioſa
ſunt: eadẽ ſunt uitioſa naſcentia. ægritudo autẽ cæte/
ræq; perturbationes amplificatæ certe peſtiferæ ſunt.
igitur etiã ſuſceptæ cõtinuo in magna peſtis parte uer
ſantur. etenĩ ipſæ ſe imppellũt ubi ſemel a ratione di/
ſceſſum eſt: ipſaq; ſibi imbecilitas indulget: in altũq;
puehitur ĩprudẽs: nec reperit locũ cõſiſtẽdi. quãobrẽ
nihil intereſt, utrũ moderatas pturbationes approbẽt:
an moderatã iniuſtitiam, moderatã ignauiã, moderatã
intẽperãtiam. qui enim uitiis modũ apponit is partem
ſuſcipit uitiorum quod cũ ipſum per ſe odioſum eſt:
tũ eo moleſtius, quia ſunt in lubrico: incitataq; ſemel
in procliue labuntur: ſuſtineriq; nullo modo poſſunt.
Quid? q iidem peripatetici perturbationes iſtas, quas
nos extirpandas putamus: non modo naturales eſſe di
cũt: ſed etiam utiliter a natura datas? quorum eſt talis
oratio. Primum multis uerbis iracundiam laudant:

cotem fortitudinis eſſe dicunt: multoq; & in hoſtem & improbum ciuem uehementiores iratorum impetus eſſe. leuis autem ratiunculas eorum, qui ita cogitarẽt: prælium rectum eſt hoc fieri: conuenit dimicare pro legibus, pro libertate, pro patria. hæc nullam habent uim, niſi ira excanduit fortitudo. nec uero de bellatoribus ſolum diſputant. imperia ſeueriora nulla eſſe putant, ſine aliqua acerbitate iracundiæ. oratorem deniq; non modo accuſantẽ, ſed ne defendentẽ quidẽ probant ſine aculeis iracundiæ. quæ, etiam ſi non adſit: tamen uerbis atq; motu ſimulandam arbitrantur: ut auditoris iram oratoris incendat actio. uirum deniq; uideri negant, qui iraſci neſciat. eamq; quam lenitatem nos dicimus: uitioſo lentitudinis nomine appellant. nec uero ſolum hãc libidinem laudant (eſt enim ira ut modo diffiniui ulciſcendi libido) ſed illud ipſum genus uel libidinis, uel cupiditatis ad ſummã utilitatẽ eẽ dicũt a natura datũ. nihil enim quemq̃, niſi qđ libeat ꝑclare facere poſſe. noctu ambulabat in publico Themiſtocles, qđ ſomnũ capere nõ poſſet: quærentibuſq; reſpõdebat, Milciadis tropheis ſe e ſomno ſuſcitari. cui non ſunt auditæ:

BERO. Ira cos fortitudinis.

❡ COTEM fortitudinis. ira inquit Ariſto. princeps peripateticoꝝ neceſſaria eſt: nec quicq̃ ſine illa expugnari poteſt: niſi illa impleat animũ: ut ſpiritũ accẽdat: utẽdũ aũt illa eſt nõ ut duce: ſed ut milite: utilis inqt ira eſt: qa pugnatores facit: ut ſcias inqt an ira hẽat in ſe generoſi aliquid: liberas uidebis gẽtes: quæ iracũdiſſimæ ſunt: ut germanos & ſcytas: ubiq; Ariſto. iræ defenſor eſt, aitq; effectus: quoſdã: ſiqs illis bene utaſ ꝓ armis eſſe & irã cũprimis: quã cotẽ fortitudinis dicunt: qa ſicut cos acuit ferrũ, ita ira acuit animos & accẽdit: ira legum præſidẽ ciuitatiſq; rectorẽ decet: aufer irã regi: nõ modo nemo patebit: ſed ẽt de faſtigio ꝑcipitabiſ: immo uero ut Lanctantii uerbis utar: cuilibet homini eripe hũc affectũ: quis eũ non ſpoliabit? quis nõ deridebit? quis nõ afficiet iniuria. In deum cadit ira: ne ſit ĩmobilis: iraſci rationis eſt: auferuntur enĩ delicta: & refrenaſ licẽtia: ſtoici nõ uiderũt eſſe duplicẽ irã, iuſtã & iniuſtã: ideoq; eã pęnitus excidere uoluerũt: cũ altera ſit euellenda: altera tẽperãda: cos aũtẽ: quæ acutũ ferrũ reddere ualet: exors ipſa ſecandi: uaria eſt. Sũt cotes oleariæ: ſunt cotes aquariæ. Pli. ait Italiã dare cotes aquarias: limæ uice ĩperãtes ferro: idẽ in. xxxvi. tradit creticas cotes acuendo ferro diu maximã laudẽ habuiſſe: ſecunda laus ẽ laconicaꝝ. Inter aq̃nias naxiæ cotis laus maxima fuit: ex oleo & aq̃ ciliciæ pollẽt: quędã cotes ſaliua hoĩs ꝓficiũt: q in tõſtrinaꝝ officinis ſutilis ẽ fragili mollicia: flamilitanę ex hiſpania in eo genere ꝑcipuæ. ❡ Leuis ratiunculas. Dicũt peripatetici rõnes eoꝝ eſſe futiles & imbecillas: q aiũt pugnãdũ eſſe ꝓ legibus, pro patria, qđ & illi fatẽtur: ſed citra: irã dicũt fortitudinẽ futurã mãcã & debilẽ: opus enĩ eſſe ira, quę fortitudinẽ acuat: ſpiritũ accẽdat, mẽtes inflãmet. ❡ Excãduit. exarſit, ĩcaluit. ❡ Oratorẽ deniq;. Orator inqt Ariſt. iratus aliqñ melior eſt. Se. uero ait nõ iratus orator eſt melior: immo imitatus iratũ. M. Antoni. orator apđ M. T. in lib. de oratore differẽs ꝑcipit in dicẽdo iraſcẽdũ, dolẽdũ, flẽdũ eſſe: q in cauſa perorãda nõ dubitauit diloricare tunicã aq̃lii rei: & iudicibus cicatrices aduerſas ſenis imperatoris oſtẽdere, neq; enĩ fieri põtuit doleat is: q audit, ut oderit, ut iraſcaſ, ut ad fletũ, miſericordiãq; deducaſ: niſi oẽs hi motus: quos orator adhibere uolet iudici: in ipſo oratore, ĩpreſſi eẽ: atq; inuſti uidebũtur. ❡ Virũ uideri. a uirilitate uir & uirtute intelligẽdus eſt: tanq̃ ille ſit uere uir, uereq; uirilis, ac fortis: q ira excãdeſcat: attamẽ uotũ ſatyrographi eſt: neſciat iraſci, cupiat nihil. ❡ Lenitatẽ. lenitas & acerbitas opponũtur: eſt enĩ lenitas mãſuetudo quædã & benignitas, lenitas legũ a Cic. dicta cũ laude in oratione ꝓ C. Rabirio. idem in inuectiuis lenitatis ſuæ identidem meminit. ❡ Lentitudinis nomine. Nonius Marcellus lenitudinem dici pro lenitate demõſtrat: & nullus ignorat: ſed hoc in loco nõ lenitudinis lego: ſed lẽtitudinis: ut ſit ſenſus. Lentitudinẽ dici in hoĩbus: q iraſci neſciunt: pro lenitate: ſiue lenitudine, qđ nomẽ in uitio eſt, & cadit in uituperationẽ: cũ lenitas ſiue lenitudo in laude ſit: lentitudinẽ improbamus: lenitatẽ ꝓbamus: lentos dicimus hoĩes: q nõ mouẽtur affectibus ac ueluti æquanimitate torpentes ſtupent: & tarditate pigranſ. Propertius. Hoſtibus eueniat lenta puella meis. Pli. innuere uĩ: lentũ & lentitudinem deriuari a legumine: cui nomen eſt lens: ſic enĩ de lente ſcribit in. xviii. Tranſlatũ eſt in lenticulas nomẽ, inuenio apud auctores æquanimitatem fieri ueſcentibus ea. M. T. in æpiſtola ad quintũ fratrem didaſcalicam non iraſci inquit lentitudinis eſt. ❡ Libidinem. cupiditatem ulciſcẽdi: ſic enĩ ita diffinitur: eſt libido generale uocabulum omnium cupiditatẽ. ❡ Niſi qđ libeat. tanquam ab eo: qđ libet: libido dicta ſit: ex qua libidine ſiue cupiditate in animis flagrante præclare res a mortalibus conficiãtur. ❡ Noctu ambulabat in publico. Exemplo themiſtoclis: demoſthenis: & alioꝝ: docet ꝑclara fieri nõ poſſe ſine flagrãti libidine ſiue cupiditate: qui ſtimulus inflãmat: excitatq; animos generoſos ad magna capeſcenda: ad noctes inſomnes agendas: ad labores exanclandos. ❡ Temiſtocles. neoclis filius: cũ adhuc eſſet adoleſcens inter potus & mulieres uolutabatur: at poſtea q̃ perſæ milciadis uirtute: & auſpitiis in cãpis marathoniis ꝓfligati ſunt nihil amplius per intemperantiam facere uiſus eſt. Mirantibus tãtam uitæ: morumq; mutationem dicere ſolebat: milciadis trophea neq; ſinere ipſum dormire, neq; ocioſum ac deſidem eſſe, itaq; themiſtoclis adoleſcentis uitia: magnis ſunt emẽdata uirtutibus: de quo Plutarchus Herodotus. Thucydides. Probus Emilius: ceteri ſatis multa: & quoniã in mentionem incidimus Themiſtoclis in tranſcurſu eſt penſiculandus locus ex libro de ſenectute: ubi ſic loqtur Cato portius, Eſt iſtud qdem Læli aliqd: ſed nequaq̃ in iſto ſunt omnia: ut themiſtoclẽ ferũt ſeriphio cuidã in iurgio reſpõdiſſet: cũ ille dixiſſet: nõ eũ ſua: ſed patriæ gloria ſplẽdorẽ aſſe

M. Atonius diloricauit tunicam aquilii.

Exẽplũ themiſtoclis.

cutũ, nõ hercle ĩgt Si ego ſeriphius eſſem:ignobilis,nec ſi tu athenienſis eſſes, clarus unq̃ fuiſſes. Hactenus.
M.Tullius,uel apud M.Tullium Cato.In hoc autẽ textu pẽſitãdũ eſt uerbũ illud.Si ego ſeriphius eſſem igno
bilis,utrũ ignobilis an nobilis legendũ ſit:& profecto ſiquis diligẽter introſpexerit medulã uerbo℞:& ſangui
nẽ,hiſtoriãq; perſpexerit:cenſebit legendũ eſſe nobilis nõ ignobilis, quod & uerba Plutarchi græca demõ/
ſtrãt ſic ſcribẽtis αληθηλεκεισ ειπε.αλλα ουτ αν εγωσ εριφιοσ ων εγενομην ενδοξοσ.ουτε συ
θηναιοσ.i.uera inquit,ue℞ neq; ego ſeriphius exiſtens:eſſem clarus,ſiue nobilis,neq; tu ſi atheniẽſis. Quod
ſi legere lubet ignobilis,potiuſq̃ nobilis:ſicut habẽt pleriq; omnes codices,auctorẽ habebis Platonẽ: quẽ ſe/
quaris,ex cuius racemis.M.Tullius ſibi uindemiã fecit:qui ſic ait in primo de repu.Ve℞ illud themiſtoclis pul
chre ſe habet:qui ſeriphio cuidã ſibi per cõtumeliã obiiciẽti:qđ nõ ꝓpter ſeipſum:ſed ꝓpter eius patriã tãtã
eſſet gloriã cõſecutus:ita reſpõdit:eqdem ſi ipſe ſeriphius eſſem:in eadẽ gloria uiuerẽ,tu uero ſi athenienſis,
minime,lectio ſuperior magis quadrare uidetur cũ ſentẽtia Ciceronis:cui cõſimile eſt illud herodoti ex libro
viii.qui tradit:nõ ſeriphiũ hominẽ,ſed belbitanũ nomine timodemũ fuiſſe:qui ĩſenſus themiſtocli liuore in/
ſaniens crimini dabat itionẽ illius in ſpartam dicens: illũ athena℞ reſpectu non ſui ab lacedæmoniis honores
aſſecutũ:& cum nõ faceret finem talia dicendi:inquit ei themiſtocles:o homo ita res habet, nec ego ſi belbi/
tanus forem,ſic a ſpartanis hõnoratus fuiſſem,nec tu etiam:ſi eſſes athenienſis.

Seriphius ignobilis.

Vindemia ex racemis Platonis.

❡ IMPEria. magiſtratus.⁋ Lenitatem.ideſt iraſcibilitatem.⁋ Libeat.niſi libido ſit.

OMNIBONI. BERO.

Demoſthenis uigiliæ?qui dolore ſe aiebat,ſi quando
opificũ antelucana uictus eſſet induſtria.philoſophiæ
deniq; ipſius princeps nunquã in ſuis ſtudiis tãtos pro/
greſſus ſine flagranti cupiditate facere potuiſſent.ulti
mas terras luſtraſſe Pythagoram, Democritum,Pla/
tonẽ accepimus.ubi enim quid eſſet, quod diſci poſ/
ſet,eo ueniendum iudicauerunt. num putamus hæc
fieri ſine ſummo cupiditatis ardore potuiſſe? ipſam
ægritudinem, quam nos ut terram, & immanem be/
luam fugiendam eſſe diximus:non ſine magna utilita/
te a natura dicunt conſtitutam.ut homines caſtigatio/
nibus,reprehẽſionibus,ignominiis,affici ſe in delicto
dolerent. impunitas enim peccatorum data uidetur
eis,qui & ignominiam,& infamiam ferunt ſine dolo/
re.morderi eſt melius conſcientia. ex quo eſt illud e
uita ductum ab Afranio. nam cum diſſolutus filius,
heu me miſe℞, dixiſſet: tũ ſeuerus pater Dummodo
doleat aliquid,doleat qđ lubet.Reliquas quoq; par/
tes ægritudinis utiles eẽ dicũt.miſericordiã ad opẽ fe
rẽdã, & calamitates hoĩum indigno℞ ſubleuãdas.ipſũ
illud æmulari:obtrectare,nõ eſſe inutile: cũ aut ſe nõ
idẽ uideat cõſecutũ,quod aliũ:aut aliũ idem quod ſe.

❡ DEMOſthenis uigiliæ. nimiũ ſtudiũ in
orationibus componendis Demoſtheni regu
lo orato℞ pytheas & alii obiicientes dicebãt.
τα του εκινου ἰλλυχνιον οζειν. hoc eſt
opera illius lucernã olere:Demoſthenes enim
flagrans ſtudio eloquẽtiæ: iugiter lucubrabat
& ut auctor eſt Plutarchus:ſæpe duos uel tres
menſes cõtinuos domi incluſus ſine intermiſ/
ſione ſtudebat:abraſa parte capitis:ut exeũdi
facultatẽ ſibi ipſi ꝑriperet.Dicit: ut ĩ eo quoq;
tm̃ ſtudiũ fuiſſe:tãtuſq; labor,ut impedimẽta
naturæ:balbus enim erat,diligẽtia induſtriaq;
ſuperauerit:qui coniectis ĩ os calculis:ſumma
uoce: uerſus multos uno ſpiritu pronuntiare
cõſueſcebat,neq; cõſiſtens loco: ſed inambu/
lans atq; aſcenſu arduo ingrediens.Diuus Hie
rony.in hanc ſententiã ſic ſcribit. Demoſthe/
nes plus olei q̃ uini expẽdiſſe dicit: & oẽs opi
fices nocturnis ſemper uigiliis ꝑueniſſe.⁋ Lu/
ſtraſſe pythagorã.Pli.in.xxx.refert pythago/
rã,Democritũ,Platonẽ ad magiã diſcẽdã na/
uigaſſe exiliis uerius q̃ perigrinationibus ſu/
ſceptis.Hierony.in ꝓlogo ueteris inſtrumẽti.
Legimus inqt quoſdã luſtraſſe ꝓuincias: no/
uos adiiſſe populos: maria trãſiſſe cupiditate
ſtudio℞:ſic pythagoras mẽphiticos uates:ſic
Plato ægyptum laborioſiſſime ꝑagrauit: dũ
literas quaſi toto orbe fugientes perſeqtur.Democritus cõſectatus magos de magica ſcripſit:patrimoniũ ſuũ
patriæ donauit:quo expeditus perigrinaretur:ꝑhareturq;.⁋ Aegritudinem a natura. Peripatetici triſtitiam:
quæ ægritudo eſt:dicunt utiliter,neceſſariæ,prouidenter a natura datam eſſe hominibus: ſicut reliquos affe/
ctus ut ſcilicet homines doleant in delicto: & conſcientia mordeantur, quæ mille teſtium loco eſt: quæ res
proficit ad recte uiuendum.⁋ Ignominia ſine dolore: is impune peccat:qui ignominiæ notã:infamiæ ſuggil
lationẽ nihil pẽdit:quã uerentur omnes probi:nã ut ante dictũ eſt,uir generoſus exiſtimat:nullum malũ eſſe
peius dedecore & infamia.⁋ Ab afranio.poeta hic fuit:conditor togatarũ clariſſimus, de quo Oratius:dicit
afrani toga conuenire menandro:hunc ait Quintilianus inqnaſſe argumẽta fedis amoribus puero℞:induce/
batur ab afranio in fabula diſſolutus filius:q caſtigatus a patre:& cõſcientia teſte affectus ita dolẽter loquitur.
Heu miſe℞ me:quo audito pater lętatus:qđ aliũ dolẽtem ex delicto uidebat: ſubiunxit doleat qđ libet:dum
modo aliquid doleat:oſtendens ægritudinem ſalubriter cõſtitutam eſſe:hoc afranianum uſurpat in æpiſtolis
ad atticum cum ait:ſed tamen dũmodo doleant aliquid:doleant quid libet.⁋ Aegritudinis partes.Singulis
perturbationibus partes plures ſubiiciuntur:ægritudini ſubiecta ſunt miſericordia, æmulatio,obtrectatio,lu/
ctus,angor,lamentatio:& alia complura.⁋ Obtrectare:dixit ſupra obtrectatio eſt ea: quam intelligi zeloty/
piam uolo ægritudo ex eo:quod alter quoq; potiatur eo:quod ille concupierit.
❡ ANTE lucana induſtria.laborare ante diem.⁋ Afranio.afranius poeta comicus.⁋ Eſſe.opus utile.

Vigiliæ de/moſthenis.

Pythago/ras. Plato. Luſtrato/res orbis.

Afranius togatarius dũ doleat alqd dole/at qđ libet.

OMNI BONI

BERO. ¶ METVM. xenophó ĩ oeconomico & columela ꝓdiderũt metũ utilé eſſe: plurimũq; cóferre ad diligé tiá cuſtodiédi. ¶ Reſecáda eſſe. ꝑipatetici affectiones mediocriter tẽperát reſecátes: quæ nimia ſunt: ſtoici radi citus euellũt: ac pęnitus extirpát. ¶ Mediocritaté. odũt ᾳρετασ ειναιτασ μεσοτητασ uirtutes eſſe me/

Aurea mediocritas. diocritates: aurea ab Ora. mediocritas cognominat̃: ex q̃ eſt illud ꝓbabile ĩ oĩ uita μηδὲν ἄγαν. i. nequid ni/ mis. ¶ Apud ac. ue. Hoc ideo ĩſerit ut oſtẽdat academicos ob uerecũdiá nõ audere ꝑipateticis: cõtradicere: q/ bus ſtoici: utpote ĩuerecũdiores libere reſpõdét in æpiſtola ad papiriũ petũ ego ſeruo & ſeruabo ſic eni aſſue/

Platonis uerecũdia. ui Platonis uerecũdiá. ¶ Digladiẽt. diſſideát: diſſentiát, depugnét, tractũ uerbũ a gladiis &

Digladiari. gladiatorio certamine. Hiero. Vidi duos di/ gladiátes. Cic. in primo academicoꝝ: qđ anti/ pater digladiat̃ cũ carneade tot uoluminibus. Sẽſus eſt: ſtoici & peripatetici ĩter ſe diſſideát atq; depugnẽt prout lubet: cũ id nihil ad me: qui nulli ſectę addictus: nihil neceſſario pro/ bare cogor ſed id ſequor: qđ ueriſimilimũ ui/ deatur: ex inſtituto ſocratico: academicaq; di/ ſciplina. ¶ Diffinitio. Ex diffinitione perturba tionis ſm Zenoné colligit rationes ꝓbabiles ad cõfutáda decreta peripateticoꝝ in mode/ rádis perturbationibus nam ſi perturbationis diffinitio ꝓba eſt: uidelicet cómotio animi cõ tra naturá aduerſa a ratiõe: omnis perturbatio etiam modica erit repudianda tanquam ra/ tioni contraria: & procul a naturæ cõſtantia: ¶ Ardores animoꝝ. peripatetici irá utilé eſſe: neceſſariáq; afferétes appellát ardores animo rũ & cotes uirtutũ impetus illos iracũdiæ: qua animi accéduntur: & uirtus acuitur. Nunc Ci. ex ſtoica doctrina differit aduerſus ſentẽtias peripateticoꝝ. ¶ Gladiatorũ id quidem. ſ. ſto machari: indignari: ira exſcandeſcere. ¶ In eis. gla. ¶ In il. g. ſ. gladiatoꝝ ex qbus alii retiarii alii mirmyllones dicebantur quidá ſecutores quidam tunicati, qdá thraces dicti: emeritos rudiarios appellát: de qbus affatim apud Sue to. ¶ Pacidianus. Nomen eſt famoſi gladiato ris: cuius meminit Ora. in ſermonibus: cũ ait. Qui peccas minus atq; ego: cum fului rutu/ bæq; aut pacidiani: contento poplite mirer prælia: rubrica picta aut carbone: uelut ſi re ue ra pugnent feriant, uitentq; mouentes. ¶ Oc/ cidá illũ. Verſus Lucilli ex perſona pacidiani gladiatoris irato animo pugnantis aduerſus alteꝝ gladiatoré. ¶ In os. ideſt ipſe pri⁹ uulne rabor in ore ab aduerſario: quæ ego illũ cõfo/

Sura. fodiá. ¶ Sura pulpa cruris: ſuras eſſe homini tátũ & crura carnoſa: teſtis eſt Pli. in. xi. apud auctores reperitur in egypto quendá nõ habuiſſe ſuras.

metum uero ſiquis ſuſtuliſſet: oém uitæ diligẽtiá ſub/ latá fore: quæ ſũma eſſet in eis, q leges, q magiſtratus, q paupertaté, q ignominiá, q morté, q doloré timerẽt. Hæc tamé ita diſputát: ut reſecáda eſſe fateátur: euelli pœnitus dicát nec poſſe: nec opus eſſe: ut in omnibus fere rebus mediocritaté eſſe optimá exiſtimét. quæ cũ exponunt, nihil ne tibi uidẽtur, an aliquid dicere? A. Mihi uero dicere aliquid. itaq; expecto q̃d ad iſta. M. reperiam fortaſſe. ſed illud ante. uides ne quáta fuerit apud academicos uerecũdia? plane enim dicũt quod ad rem ꝑtineat. peripateticis reſpõdet̃ a ſtoicis. digla dientur illi ꝑ me licet: cui nihil eſt neceſſe, niſi ubi ſit, illud, quod uériſimillimũ uideatur, inquirere. quid eſt, igitur, quod occurrat in hac quæſtiõe? e qua poſſit at/ tingi aliquid ueriſimile: quo longius mẽs humana pro gredi nõ poteſt? diffinitio ꝑturbationis: qua recte Ze/ noné uſum puto. ita enim definit: ut ꝑturbatio ſit ad/ uerſa ratiõe, cõtra naturá animi cõmotio. uel breuius, ut ꝑturbatio ſit appetitus uehemẽtior. uehementior autẽ intelligatur is, qui ꝓcul abſit a naturæ cõſtantia. quid ad has diffinitiones poſſim dicere? atqui hæc ple raq; ſunt prudenter, acuteq; differentiũ. illa q̃dem ex rhetorum pompa, ardores animorum, coteſq; uirtu/ tum. an uero uir fortis, niſi ſtomachari cœperit: nõ po teſt fortis eſſe? Gladiatorum id quidem. q̃q̃ in eis ip/ ſis uidemus ſæpe cõſtantiam. colloquũtur: cõgrediũ/ tur: aliquid poſtulant: ut magis placati, quá irati eſſe uideantur. ſed in illo genere ſit ſane Pacidianus aliqs: hoc aio: ut narrat Lucilius. Occidam illũ eq̃dem, & uincam, ſi id quæritis, inquit. Veꝝ illud credo fore: in os prius accipiam ipſe: Quam gladium in ſtomacho, ſura, ac pulmonibus ſiſto. Odi hominem iratus pu/ gno nec: longius quicquam Vobis: quá dextræ gladiũ dũ accõmodet alter. Vſq; adeo ſtudio, atq; odio illi⁹ efferor ira. At ſine hac gladiatoria iracundia uidemus

OMNI BONI. ¶ REPERIAM fore. Superius oſtẽdit: nullam poſſe eſſe mediocritatem perturbationũ: & quia dicunt perturbationes utiliter a natura datas: confutat & oſtendit nullis perturbationibus opus eſſe: & primo iracũ/ diam nõ poſſe in ſapientem cadere, ſapiens enim conſtans eſt: & qui iratus eſt leuis & commotus: non ergo: & ab auctoritate oſtendit non opus eſſe iracundia ad pugnandum: nam Homerus & Ennius inducunt fortes uiros fortiſſime ſine ulla iracundia pugnantes: præterea oratorem non iraſci: ſed ſimulare ſe iraſci deinde a di ffinitione fortitudinis: & diffinitionem ſtoicorum meliorem quam peripateticoꝝ: & academicos laudat: qui mihi affirmát. ¶ Verecundia: modeſtia. ¶ Digladient̃. depugnent. ¶ Occurrat. in mẽté ueniat. ¶ Quo. ſ. ut uia deatur ueriſimile: ſolebat dicere ſocrates ueritaté in imo putei latere: quæ exhauriri nequeat. ¶ Quid ad has: q. d. diſſolui nõ poſſunt. ¶ Põpa. altitudine: qa uerbis tráſlatiis utunt̃. ¶ An uero uir. argumẽtũ a minori. ſ. gla diatores: cũ depugnát non iraſcũtur ſapiens & fortis iraſcet̃: nõ eſt igit̃ data a natura iracundia. ¶ Illo genere gladiatoꝝ. ſed cõcedamus gladiatores pugnare iratos, uir fortis. ¶ Aiax. Thelamonius apud Homeꝝ ſingu lari certamine ſine iracundia pugnant. ¶ Progredientem. longis paſſibus gradientem.

progredientem apud Homerum Aiacem multa cum hilaritate: cum depugnaturus eſſet cum Hectore. cuius, ut arma ſumpſit, ingreſſio lætitiam attulit ſociis: terrorem autem hoſtibus: ut ipſum Hectorem, quémadmodum eſt apud Homerum, toto pectore trementem prouocaſſe ad pugnam pœniteret. atq; hi colloquuti inter ſe, priuſquam manum cõſererent, leniter & quiete: nihil, ne in ipſa quidem pugna, iracunde, rabioſeue fecerunt. ego, ne Torquatum quidem illum, qui hoc cognomen inuenit: iratum exiſtimo gallo torqué detraxiſſe: nec Marcellum apud Claſtidium ideo fortem fuiſſe: quia fuerit iratus. de Africano quidem, q̃ notior eſt nobis, propter recentem memoriam: uel iurare poſſum, non illum iracundia tum inflammatum fuiſſe: cum in acie M. Halienum Pelignum ſcuto protexit: gladiumq; hoſti in pectus infixit. de L. Bruto fortaſſe dubitarim: an propter infinitum odium tyranni, effrenatius in Arunté inuaſerit. uideo enim utrũq; comminus ictu cecidiſſe contrario. quid igitur huc adhiberis iram? an fortitudo, niſi inſanire cœperit impetus ſuos non habet? quid? Herculem quem in cælum iſta ipſa, quam nos iracundiam eſſe uultis, ſuſtulit fortitudo: iratum ne cenſes conflixiſſe cũ erimanthio apro? aut leone nemeæo? an etiã Theſeus

BERO.

¶ PROGREdientem apud Homeꝝ aiacem. Homerus in ſeptimo iliados: inducit Hectorem proceres græcorum ad ſingulare certamen prouocantem: ex quo nouem ſortes in galeam deiecerunt conſtituentes ut ille pugnaret: cuius ſors exiſſet: fuerunt autem hi: agamemnon. Diomedes, duo aiaces. Idomeneus. Meriones, Eurypilus, Thoas, & Vlyſſes quibus ſortientibus, interea Milites obſecrabant: ut aiacis Thelamonii, aut Diomedis, aut Agamemnonis ſors exiret, atq; ita euenit, aiacis quem potiſſimum cupiebat: ſors prolata eſt, q̃ armatus progreſſit in medium ſicut ingenti corpore ita animo quoq; ingenti, ridenti uultu, pleno gradu trabalem lanceam quatiens: quo uiſo, græci lætati ſunt. Troiani metu perculſi adeo ut ipſum quoq; Hectorem corde ob metum uehementius palpitante prouocaſſe pœniteret: aiax propius Hectorem acceſſit: allocutuſq; eſt: eiq; reſpondet Hector: mox congreſſi mutuis ictibus impetunt: adoriuntur, laceſſunt: Hector ſaxo enormi percuſſus reſupinatur: dirempto per pręcones certamine: laudat Hector robur aiacis ſeq; ambo honorificis muneribus uiciſſim proſequuntur: Hector enſem aiaci dono dat: ille Hectora baltheo pulcherrimo remuneratur: atq; ita mutuis donati muneribus in diuerſum uterq; digreſſi ad ſuos reuerterunt. ¶ Torquatum illum. Hiſtoria mãlii torquati ſatis nota: qui gallum prouocatorem congreſſus occidit: eiq; iacenti torquem aureum detraxit: ſibiq; induit, ex quo ſibi, & poſteris peperit torquati cognomen: torquati quoq; milites dicti torquibus inſigniti: ut docet Vegetius. ¶ Apud claſtidium. Marcellus qui dictus eſt ob excellentem fortitudinem gladius romanorum: qui Annibalem uinci poſſe docuit: uiridomarum gallorum regem in prœlio occidit: eiq; detracta opima ſpolia cõſecrauit Ioui pheretrio: de quo apud Propertium in quarto commentario fuſius ſcripſi: id autem factum eſt apud Claſtidium oppidulum in ripa padi ſitum. Plutarchus non uiridomarum ſed brictotomartum appellat regem illum: quem Marcellus obtruncauit ingenti corporatura præditum; mox fuſis hoſtibus. Mediolanum cępit. ¶ De africano. neoteron: ideſt iuniorem Africanum intelligit, q̃ Aemilianus dicitur, q̃ prouocato rem: ſingulari prælio uicit. Plinius, & Varro auctores ſunt: hunc Africanum obſidionali corona donatum eſſe in Africa manilio conſule cohortibus ſeruatis: totidẽq; ad ſeruãdas eas eductis. Hic duos Romani imperii: terrores ſuſtulit: carthagine: numãtiaq; deletis. ¶ Halienũ. Nomen proprium in uetrinis: mentio fit alterius halieni. ¶ Tyranni. tarquinii ſuperbi & filii. ¶ Effrenatius in aruntem. Brutus uindex Romanæ libertatis: exactor tarquiniorum primus conſul in prælio congreſſus eſt aduerſus aruntem tarquinii ſuperbi filium qui inflammatus ira: ubi Brutum eſſe cognouit concitat calcaribus equũ atq; in ipſum infectus dirigit, ſenſit in ſe iri Brutus: auideq; ſe certamini offert: adeoq; infeſtis animis, infeſtiſq; telis concurrunt: ut contrario ictu uterq; transfixus duabus hærentes haſtis moribundi ex equo lapſi ſint. Hiſtoriam luculenter copioſeq; perſcribunt Liuius, Dionyſius, Plutarchus. ¶ Comminus. prope. eminus procul. ¶ Inſanire cœperit. iram enim breuem inſaniam eſſe dixerunt. ¶ Cum erimanthio apro. inter duodecim Herculis labores famigeratos, eſt aper erimanthius, & leo nemeus: euryſtheus enim Herculi iniunxit: ut aprum erimanthium archadiæ uaſtantem agros uiuum caperet: quod & ſi arduum factu uidebatur tamen Hercules prudentia & uiribus uſus facile perfecit: uiuumq; aprum ad euryſthené deportauit: quo ille uiſo pauefactus ſe in aereo uaſe abſcondit: reliqua de leone nemeo & Hercule inuulgata: literæ interiores tradunt: Herculem eſſe ſolem, quaſi heraclé: ideſt heras cleos, quod ſignificat Iunonis: ideſt aeris gloriã: quę porro alia aeris gloria niſi ſolis illuminatio? q̃ duodecim ſigna Zodiaci annuo curſu luſtrat: & ob hoc dictus duodecim labores exanclaſſe. Illud quoq; obiter annotandum: quod annotatu digniſſimum eſt. Herculem inter cætera cognomenta Alexicacon quoq; cognominari: ab eo quod eſſet defenſor hominum depulſorq; maloꝝ. Apud rhodios Hercules colebatur cum conuitiis ac maledictis: cauſam refert Lactantius in primo.

Sors aiacis.

Torquatus a torque.

Claſtidium

Brutus in aruntem.

Erimãthius aper.

Hercules ſol.

Alexicacos

¶ TORquatum. qui ſingulari certamine gallum quẽdam ſuperauit: cui torquem detraxit. ¶ Marcellum. qui imperatorem cenomanum ſuperauit: & ſpolia opima tulit. ¶ Pelignum. peligni populi iuxta latinos. ¶ Aruntem. filium Tarquini ſuperbi. ¶ Erimanthio. erimanthus in archadia oppidum.

OMNI BONI.

marathonii tauri cornua comprehendit iratus? uide ne fortitudo minime ſit rabioſa: ſitq; iracundia tota leuitatis. neq; enim eſt illa fortitudo, quæ rationis expers. eſt contemnendæ ſunt humanæ res: negligenda mors eſt: patibiles & labores, & dolores putandi. hæc cum conſtituta ſint iudicio, atq; ſententia: tum eſt robuſta illa, & ſtabilis fortitudo. niſi forte quæ uehementer, acriter, animoſe fiunt: iracunde fieri ſuſpicamus. mihi uero ne Scipio quidem ille pontifex maximus, qui hoc ſtoicorum uerum eſſe declarauit nunquam iratum eſſe ſapientem: iratus uidetur fuiſſe cum Ty. Graccho, tum, cum conſulem languentem reliquit: atq; ipſe priuatus, ut ſi conſul eſſet, qui rempublicam ſaluam eſſe uellet, ſe ſequi iuſſit. neſcio ecquid ipſi nos fortiter in republica fecerimus. ſi quid fecimus: certe irati non fecimus. An eſt quicquã ſimilius inſaniæ, quã ira? quã bene Ennius initium dixit inſaniæ. color, uox, oculi, ſpiritus: impotentia dictorũ, atq; factorum, quam partem habent ſanitatis? quid Achille homerico fœdius? quid Agamẽnone in iurgio? nam Aiacem quidem ira ad furorem, mortemq; perduxit. non igitur deſiderat fortitudo aduocatam iracundiam. ſatis eſt inſtructa, armata, parata per ſeſe. nam iſto modo quidem licet dicere utilem uinolentiam ad fortitudinem: utilem etiam dementiam: quod & iſani, & ebrii multa faciũt ſæpe uehemẽtius. ſemper Aiax fortis: fortiſſimus tamen in furore. nam facinus fecit maximum: cum Danais inclinantibus

BERO. ¶ MARAthonii tauri. Theſeus Herculis imitator: cuius nomẽ i ore ſemp hẽbat: corynephoros. i. clauã ferẽs marathoniũ tauꝝ cõprehẽdit p magna detrimẽta inferẽtẽ: eũq; ab Hercule olĩ ex cretã i peloponeſſũ traductũ athenas ui uiũ pduxit: quẽ ęgeus pater ſacrauit apollini. Auctores Diodo. & Plu. Theſeis tõſuræ genus eſt a Theſeo nũcupata: q̃ anteriores capilli tõdenſ. Eſt aũt marathõ oppidũ atticæ regionis in cãpis marathoniis milciades pſas funditus deleuit. ¶ Quę rõnis exps. Cũ fortitudo uirtus ſit ſine rõne eſſe nõ põt: ferocia enĩ illa rõnis exps temeritas & audacia eſt: de qua ait Ora. Vis cõſilii exps molle ruit ſua: fortitudo enĩ ut diffiniũt phi: eſt cõſiderata periculoꝝ ſuſceptio: & laborũ perpeſſio: in meditullio timoris & audacię poſita. ¶ Patibiles. Morbi & labores patibiles: dicuntur: qui ferri toleariq; & poſſint & debeant, ſicut econtrario impatibiles morbos & cruciat⁹ dicũr itolerabiles aſperrimoſq;: quos ob magnitudinẽ ferre non poſſumus: dicitur & patibile in actiua ſignificatione: quod pati poteſt, ſicut impatibile qđ pati nõ poteſt. Lactãtius: impatibile de ĩpatibili oriri nõ poſſe. ¶ Scipio ille põtifex. Scipionẽ naſicã intelligit: q rempub. faucibus oppreſſam peſtifera Tyberii gracchi manu ſtrangulari paſſus non eſt. Nã cum Tyberius Gracchus in tribunatu profuſiſſimis largitionibus & agrariis legibus fauorem populi occupaſſet: & rempu. perturbaret: cõuocatus ſenatus a cõſule mutio ſceuola deliberabat: quid nã in tali tempeſtate faciendum eſſet: cunctiſq; cenſentibus: ut cõſul armis rempu. tueretur: ſceuola negauit: ſe qcquã ui eſſe actuꝝ: tũ Scipio naſica: quoniã inquit cõſul dum iuris ordinem ſequitur: id agit ut cum omnibus legibus Romanũ imperiũ corruat: ego priuatus uoluntati ueſtræ me offero: ac deinde leuam manum: parte togæ circũdans: ſublata dextra proclamauit: qui rẽpu. ſaluã eſſe uolunt: me ſequantur: eaq; uoce Gracchũ. cum ſcelerata factione quas merebatur pœnas pſoluere coegit. Hic ut ait Auguſtinus in primo de ciuitate dei. cum eſſet põtifex maximus theatrum conſtitui uetuit ne græca luxuria obreperet ad uirtutem romanorum labefactandam: ſenſus eſt Scipionem nõ iratum compreſſiſſe impetus tribunitios Tyberi Gracchi. ¶ Si quid fecimus. Hoc referendum eſt ad coniurationem Catilinæ: q̃ Cicero detexit uindicauitq;: ſignificat autẽ ſe non iratum ſumpſiſſe ſupplicium de coniuratis: qui in Tulliano morte mulctati ſunt. ¶ Initium dixit inſaniæ. Oratius ait. Ira breuis furor eſt. Quidam e ſapiẽtibus uiris iram dixerunt eſſe breuem inſaniam. Ennius dixit Initium inſaniæ impotens enim ſui eſt decoris oblita: ut ſcias inquit Seneca non eſſe ſanos: quos ira poſſedit: ipſum illorum habitum intuere: flagrãt: emicant oculi iraſcentium. multus ore totus rubor eſt: labia quatiuntur: dentes comprimuntur, capilli ſubriguntur: ſpiritus ſtridens eſt. Gemitus: mugituſq;: ut parum explanatis uocibus. Sermo pręruptus: & comploſæ ſępius manus: & pulſata humus pedibus: fœda uiſu, & horrenda facies. Deprauantium ſe atq; itumeſcentium. ¶ Achille homerico fędius. Homerus in prĩo iliados Achillẽ iracũdia ęſtuãtẽ ſcribit: in iurgio aduerſus agamẽnonẽ ſtrinxiſſe gladiũ: illius trucidãdi cã: ſed eũ pallas cohibuit. Agamẽnõ quoq; furẽter iraſcit aduerſus eũdẽ Achillẽ ob chryſeida patri redditã: lege Homeꝝ latiſſime id totũ explicãtẽ, de Achille dixit Ora. Impiger iracũdus inexorabilis: acer. Idẽ de agamẽnone & Achille loquẽs ait. Hũc amor ira qdẽ cõiter urit utrũq;. ¶ Aiacẽ ira. Sene. in hãc ſniam. Aiacem in mortem egit furor in furorẽ ira: nam cum reſciuiſſet quæ feciſſet per inſaniã incubuit gladio. ¶ Inſani faciunt uehementius. Inſane dixerunt ueteres cum dicere uellent uehementer. Propterea quod inſani ut interpretatur. M. Varro faciunt omnia uehementer.

Coryne/phoros. **Taurus marathonius.** **Theſeis tonſura.** **Exẽplũ ſcipionis naſicæ.** **Signa iraſcentium.** **Achilles iracundiſſimus.** **Inſane p uehemẽter.**

OMNI BONI. ¶ PATIbiles. uocabulũ phicũ: nec in orõne ciuili uſitatũ. ¶ Scipio naſica. cũ Ty. Gracchus iamiam laturus eſſet legẽ, neq; Qu. Mutius augur Sceuola cõſul cõmoueret. ipſe priuatus dixit: qcũq; uult ſaluã rẽ eſſe publicã me ſequat: & Tyberiũ Gracchũ pſecutus i Cliuo capitolino occidit: inſtructa: armata. ¶ Inclinantibus. i fugam ſe uertẽtibus: tractat definitionẽ. Si de eſſentia fortitudinis iracũdia eſſet: in definitione fortitudinis concluderetur at non comprehendit. ne fortitudo igitur ſine iracundia eſt. igitur accidens.

BERO.

¶ SVMMAM rem perfecit. Narrat Homerus in. xv. iliados quemadmodum græci fuga cõſternati ſunt: uti Hector, cui Iuppiter fauebat: impetum fecit ad Claſſem græcorum cremãdam: cui rei unus potiſſimum aiax reſtitit arcens flammam, confodiens Troianos incendiarios. Exhortans ſuos ad hoſtem repellendum: & ita rem græcorum labantem: inclinatamq; reſtituit. Hinc ait apud Ouidium in. xiii. Nempe ego mille meo protexi pectore puppes: ſpem ueſtri reditus. ¶ Stomacho. Indignatione & iracundia: inde ſtomachoſus: & ſtomchabundus dicitur indignabundus iracũduſq;: mouere ſtomachum ſignificat indignationem: bilemq;: atq; iracundiam excitare. Marcus Tullius. Non illi ut mihi ſtomachum facerent: quem ego funditus perdidi: ſed certe ut facere ſe arbitrarentur. ¶ Fortitudo eſt igitur. In rhetoricis ita diffinitur: fortitudo, eſt rerum magnarum appetitio, & rerum humilium contemptio: & laboris cum utilitate rationis perpenſio: & alibi, fortitudo eſt conſiderata periculorum ſuſceptio: & laborum perpeſſio: græci andrian uocant. ¶ Spheri. nomen eſt philoſophi. cuius alibi. Marcus Tullius, & Quintilianus meminerunt. ¶ Notiones: conceptiones, & intelligentias: græci notionem uocant ἔννοιαν de qua ſupra diximus. ¶ Inuolutam. diffinitionis officium eſt: ut euoluat inuoluta: explicet implicia: retegat operta. ¶ Male olere cenum. Auguſtinus in primo de ciuitate dei. Pari motu exagitatum exhalat horribiliter cenum, & ſuauiter flagrat unguentum. ¶ Senties. quia exagitatum ſpirat graueolentiam. ¶ Qualis eſt cum uxore. Peripatetici eccleſiaſticiq; doctores: iuſtum neceſſariumq; eſſe tradunt: uti ira aduerſus minores: cuius affectus nobis datus eſt ad coercenda peccata eorum qui ſunt in noſtra poteſtate: ut filiorum uxoris: famulorum: qui arctiore diſciplina: ad probitatem formandi ſunt: quorum etas niſi metu cohibeatur: licentia fient deteriores: & ad omne flagitium facinuſq; præcipites. ¶ Conturbata mens iracunda. Reſpondent peripatetici: iram moderatam eſſe debere: tantumq;, iraſcendum, quantum expediat: ſtatuit enim deus ut inquit Lactantius: certos limites iræ quos tranſcendere non licet. Ariſtoteles in ſecundo ethichorum: non facile eſſe ait determinare quomodo: & aduerſus quos, & pro quibus: & quatenus ſit iraſcendum.

Stomachabundus.

Notio.

Ira neceſſaria ad coertionem.

ſummam rem perfecit manus: prœlium reſtituit. inſaniens. dicamus igitur utilem inſaniam. tracta diffinitionem fortitudinis, intelliges eam ſtomacho non egere. Fortitudo eſt igitur animi affectio legi ſummæ in perpetiendis rebus obtemperans. uel conſeruatio ſtabilis iudicii in eis rebus, quæ formidoloſæ uidentur, ſubeundis, & repellendis. uel ſcientia rerum formidoloſarum, contrariarumq;, aut omnino negligendarum, conſeruans earum rerum ſtabile iudicium. uel breuius ut Chryſippus. nam ſuperiores diffinitiones erant Spheri, hominis in primis bene diffinientis, ut putant ſtoici. ſunt enim omnino omnes fere ſimiles. ſed declarant communes notiones alia magis alia. quomodo igitur Chryſippus? Fortitudo eſt inquit ſcientia perferendarum rerum: uel affectio animi in patiendo, ac perferendo ſummæ legi parens ſine timore. Licet enim inſectemur iſtos, ut Carneades ſolebat: metuo ne ſoli philoſophi ſint. quæ enim iſtarum diffinitionum non aperit notionem noſtram? quam habemus omnes de fortitudine, tectam, atq; inuolutam? qua aperta, quis eſt, qui aut bellatori, aut imperatori, aut oratori quærat aliquid? neq; eos exiſtimet ſine rabie, quicquam fortiter facere poſſe? quid? ſtoici, qui omnes inſipientes inſanos eſſe dicunt: nonne iſta colligunt? remoue perturbationes: maximeq; iracundiam: iam uidebuntur monſtra dicere. nunc autem ita diſſerunt, ſic ſe dicere: omnes ſtultos inſanire: ut male olere omne cenum. at non ſemper. commoue. ſenties. ſic iracundus non ſemper iratus eſt. Laceſſe. iam uidebis furentem. quid? iſta bellatrix iracundia, cum domum rediit, qualis eſt cum uxore? cũ liberis? cũ familia? an tum quoq; eſt utilis? eſt igitur aliquid quod cõturbata mens melius poſſit facere: quam conſtans? an quiſquam poteſt ſine perturbatione mentis iraſci? bene igitur noſtri, cũ omnia eſſent in morbis uitia: quod nullum erat iracundia fœdius: iracũdos ſolos morboſos nominauerũt. Oratorẽ uero iraſci minime decet:

OMNI BONI.

¶ NOTIONES. conceptus. Summę legi: rationi. ¶ Notionem conceptum uniuerſalem: quem in animo habemus. ¶ Quid? ſtoici: oſtendit iracundiam a natura utiliter non datã ab auctoritate: & diffinitione ipſius fortitudinis: nam ſi fortitudo non poſſet ſine iracundia eſſe: in diffinitione concluderetur: quicunq; perturbãtur ſunt inſani ſecundum ſtoicos: omnes iracundi perturbantur: ſunt ergo inſani: deinde reſpondent oratores non iraſci ſed ſimulare ſe iraſci: præterea ſapientem ſine miſericordia: ideſt ſine commotione animi poſſe liberalem eſſe: & calamitate affectum iuuare quicunq; in cupiditatem cadunt: cupidi ſunt: omnes uero cupidi. ¶ Familia. famulus, & ſeruus interdum omnem domum ſignificat. Omnis mẽs conſtans melius facit, quã perturbata: at iracundus perturbatur: melius ergo mens conſtans: ideſt ſapiens ſine perturbatione faciet. ¶ Fœdius. turpius. ¶ Orationes. cum ſcribuntur. ¶ Cauſæ. cum aguntur.

BERO. ¶ SIMVlare non dedecet. Sene.in.ii.de ira. Orator inqt nō melior eſt: quādo iratus eſt: ſed quādo imitaf
Simulare affectus. iratū. Nā & hiſtriones in ꝓnūtiando nō irati populū mouēt: ſed iratū bene agētes: ubicūq; alieni aī ad noſtrū arbitrium agendi ſunt modo irā, modo metū, modo miſericordiā: ut aliis incutiamus: ipſi ſimulabimus & ſępe id, quod ueri affectus: non effeciſſet: efficit imitatio affectuū. ¶ Nū irati ſcribimus. Orator qui egit in foro ardenter atq; acriter, domi ſcribit ſedato animo & tranquillo orationē: quæ actionis exemplar eſt: & archetypō: autumat Plinius poſterior poſſe fieri: ut ſit actio bona: quæ nō ſit bona Ora. aliud eſt bona Accio: alid' bona Ora. ¶ Vincite minus. Verba ſunt ex tragędia accii poetę: quę dicebanf a pſona irata fortaſſis ab atreo: quæ cū ageret Aeſopus hiſtrio ſcena non iratus agebat: ſed imitatus iratum.
Accius tragędiographus. Accius quoq; compoſuit illa, nō iratus: ſed animo trāqllo: & ſedato. De Aeſopo hiſtriōe tragico, & eius patia iā dictū eſt: de Accio quoq; tragędiaꝝ ſcriptore facta eſt mētio in ſupioribus: qui parētibus libertinis natus inter colonos piſauꝝ deductus eſt: a quo & fundus accianus iuxta piſauꝝ dictus: inſcripſit tādis tragędiis ſentētiaꝝ grauitate: uerboꝝ pōdere: perſonaꝝ auctoritate clariſſimus: quoniā in Accii mētionē incidimus: repaſtinādus locus eſt ex tertia tuſculana: ubi diximus menalippam nomē eſſe fabulæ Accianæ. Nonius uero identidem citat Acciū poetā: in menalippo: mēdoſos eſſe codices opinor Nonianos: legendūq; ubiq; in menalippa: nō me pręterit celebrari ab Homero menalippum Icetaonis filiū: qui a Priamo perinde cultus eſt ac unus ex filiis: qd' uidelicet inter troianos uirtute pſtaret: qui aliquo tēpore pauit armēta: a cuius noīe autumāt qdā inſcribi tragędiā Accii Menalippū. Ego ob menalippa ſcriptā eſſe ab Accio fabulam autumo: cui titulus ſit menalippa. ¶ Libidinē la. Deſtruit quæ aſtruūt peripatetici: ex quoꝝ ſnīa dictū eſt ſupra: nihil quēq̄ ſi ſit libidine: ſiue cupiditate flagrāte: agere poſſe pręclare. Nomine autē libidinis cupiditas oīs ſignificaf, & eſt inculpatū uocabulū. Saluſti. in armis & equis libidinē hēbat. ¶ Aegritudinē lau. Refellit illud peripateticoꝝ: q dicūt ægritudinē eſſe utilē, utiliterq; a natura conſtitutā. ¶ Dūmōdo. Hoc in ſuperioribus traditū eſt ex parte peripateticoꝝ: qd' nūc diluit. M. T. ſtās a ſtoicoꝝ diſciplina. ¶ Irā cen. Cōcedimus inqt: irā utilē eſſe: & neceſſariā cēturioni: & bellatoribus: ſine q̄ Ariſt. nihil expugnari poſſe arbitraf: niſi illa acuat animos militares ad res bellicas: & ſpiritū accēdat. Veꝝ inquit M. T. cū de ſapiēte quærimus: nō de milite: qui ferox eſt ferme: & incōſultus: dicimus hūc affectū inutilē eſſe: nec cadere in ſapiētem. ¶ Myſteria. Archana rhetoricæ diſciplinæ.
Sapiens nō miſerebif. ¶ Cur mi. Ex ſnīa ſtoicoꝝ: q aiūt: ſapiēs nō miſerebif: ſed ſuccurret, ſed ꝓderit: in cōmune auxiliū natus. ¶ Suſcipere ęg. ſm ſtoicos: qui dicūt miſericordiā eſſe aī ægritudinē ex alieno malo: miſeriaq; ꝓuenientē: eāq; ꝑ uitio ſemp habuerūt. ¶ Obtrectare al. zelotypiā ſignificat: quæ & obtrectatio dicif: quæ ægritudo ē ex eo qd' alter quoq; potiaf eo: q ille cōcupiuerit. ¶ Vitioſa ęmu. Duplex eſt ęmulatio: & ut ī laude & in uitio ſit hoc nomē: nā & imitatio uirtutis ęmulatio dicif: q eſt laudis & ęmulatio eſt ægritudo: ſi eo qd' qs cōcupiuit:
Riuales q. alius potiaf: ipſe careat: de quo ſupra dictū eſt. ¶ Riualitati ſimilis. Riuales ut docet Dona. dicuntur æmuli de mulieribus facta trāſlatione noīs a beſtiis: quę ſitiētes: cū ex eodē riuulo hauſtū petūt: in pliū cōtra ſe inuicē cōcitanf. Vulpianus iuriſcōſultus ad titulū de aq̄ quotidiana & ęſtiua. Riuales dici eos ait: q ꝑ eūdē riuū aquā ducūt: inter quo ſæpe cōtētio eſt de aquæ uſu utroq; ſuū eſſe uſum cōtēdēte: inde riuales dici autumo: q̄ſi in unū amorē deriuātes: & de amoris uſu cōtendētes: inde riualitas dicta æmulatio illa inter amaſios moroſiſſima.

ſimulare non dedecet. an tibi iraſci tum uidemur? cū quid in cauſis acrius, & uehementius dicimus? quid? cum iam rebus trāſactis, & præteritis, orationes ſcribimus: num irati ſcribimus? Ecquis hoc animaduertit? Vincite num aut egiſſe unquam iratū Aeſopum, aut ſcripſiſſe exiſtimamus iratum Accium? agunf iſta præclare, & ab oratore qdem melius, ſi modo eſt orator, quā ab ullo hiſtrione: ſed aguntur leniter, & mēte trāquilla. Libidinem uero laudare, cuius eſt libidinis? Themiſtoclem, & Demoſthenem mihi profertis: additis Pythagoram, Democritū, Platonem. quid? uos ſtudia libidinem uocatis? quæ uel optimarum rerum, ut ea ſunt, quæ profertis, ſedata tamen, & tranquilla eſſe debent. Iam ægritudinem laudare unam rem maxime deteſtabilem. quorum eſt tandem philoſophorum? at commode dixit Afranius. Dummodo doleat aliquid: doleat quod lubet. dixit enim de adoleſcente perdito ac diſſoluto. nos autē de conſtanti uiro, ac ſapienti quærimus. & quidem illam ipſam iram centurio habeat, aut ſignifer, uel cæteri, de quibus dici non neceſſe eſt: ne rhethorum aperiamus myſteria. utile eſt enim uti motu animi: qui uti ratione non poteſt. nos autem, ut teſtificor ſæpe, de ſapiente quærimus. At etiam æmulari utile eſt, obtrectare, miſereri. cur miſereare potius, quā feras opem ſi id facere poſſis? an ſine miſericordia liberales eſſe nō poſſumus? nō enī ſuſcipere ipſi ægritudines ꝓpter alios debemus: ſed alios ſi poſſumus leuare ægritudine. Obtrectare uero alteri, aut illa uitioſa æmulatiōe, quę riualitati ſimilis eſt, æmulari, qd habet utilitatis? cū ſit æmulātis

Riualitas. ¶ AES Opus. actor & hyſtrio tragędiaꝝ. ¶ Acciū. accius tragędus. ¶ Roſci°. hyſtrio comędiaꝝ. ¶ Libidinē. cupiditatē. ¶ Cōmode. ſm decorē. ¶ Perdito. libidine: uel alio uitio. ¶ Myſteria. archana in cōmoueatur:
OMNI BONI. & iraſcatur: maxime in epilogo: nā præceptū eſt: oportere oratorē ipſum cōmotū eſſe ſi alios uelit cōmoueri.

ANGI. cruciari: torqueri. Mediocritates malorum. tanq̄ defectu: ſint mala quoq; mediocritaté peripatetici utilem eſſe dicunt. Quamuis fuſe. quãtum uis copioſe & abundanter. Sapientia. græci ſophiam uocant: latini ſapientiam: quæ eſt, ut a ueteribus philoſophis definitur: rerum diuinarum, & humanarum cauſarumq; quibus hæ res continentur, ſcientia: ſapientiam ait Seneca: eſſe perfectum bonum, mentis humanæ prudentia uero. quam græci phroneſin uocãt: eſt rerum expedẽdarum fugiendarumq; ſcientia. Anaxagoras: Thales Democritus: aliiq; huiuſcemodi hoĩes ſapientes fuiſſe dicuntur, non prudens: quia propriorum cõmodorum ignari incurioſiq; fuerunt. Afranius ait ſapientiam filiam eſſe uſus & memoriæ: ſignificans eam in uſu, & memoria collocarã eſſe. Verſus Afranii poetæ: hi ſunt. Vſus me genuit mater peperit memoria. Sophiam uocant graii uos ſapientiam. Quod eſt uentis ſubiectum. Signat ſapientiam animumq; ſapientis, non ita perturbari perturbationibus, ſicut mare uentis fit procelloſum, & undabundum. In oratione pro A. cluentio ait. Mare ſua natura trãquillum eſſe: uentorum ui agitari atq; turbari. An improuiſum aliquid. Iam dictum eſt ſæpe: omnia inopinata improuiſaq; eſſe uehementiora, aſperioraq;: ſed ſapiens ſic ſemper animo excubat: ut ei nihil improuiſum accidere poſſit: nihil inopinatum, meritoq; dicere poteſt. Non ulla laborum: o uirgo noua mi facies: inopinaq; ſurgit: omnia percipi. Nimia reſecari. Aiunt peripatetici: moderandas eſſe affectiones: reſecandumq; quod nimium eſt & noxium: ſtoici uero radicitus extirpant: nec ullas fibras relinquunt: quos Cicero ſecutus præcipit non circuncidenda hæc eſſe: ſed euellenda: & penitus eradicanda: tanquam naturalia non ſint. Verum ut ait Lactantius: hæc naturalia eſſe non uoluntaria omnium uiuentium ratio demonſtrat: quæ iſdem omnibus quatitur affectibus: & ut docet inclytiſſimus philoſophorum Ariſtoteles. Virtutis eſt gaudere, & dolere in quibus oportet, & prout oportet: & profecto qui humanis affectibus non mouetur: homo non eſt. Te uis. ſcilicet eſſe liberũ omni perturbatione: ſicut putas eſſe ſapientem. Tot res. Infinita ſunt milia medelarum: ad morbos corporis, curandos: quæ a medicis uberrime tractantur: & a Plinio noſtro non minus diligenter: q̃ eloquenter. Extrinſecus. ope. ſ. medici: qui extrarius eſt aliuſq; ab ęgroto: medicina uero animi petitur ab ipſo animo: hæc autẽ eſt philoſophia: de qua dictum eſt in tertio commentario.

BERO.

Sophia.

Prudentia.

Memoria mater ſapientiæ.

Naturales affectiones

angi alieno bono, quod ipſe non habeat: obtrectantis autem alieno bono, quod id etiam alius habeat. quis id approbare poſſit? ægritudinem ſucipere pro experientia, ſi quid habere uelis? nam ſolum habere uelle ſumma dementia eſt. Mediocritates autem malorum quis laudare recte poſſit? quis enim poteſt, in quo libido, cupiditas ue ſit: non libidinoſus & cupidus eſſe? in quo ira, non iracundus? in quo angor, non anxius? in quo timor, non timidus? Libidinoſum igitur, & cupidum, & iracundum, & anxium, & timidum cenſemus eſſe ſapientem? de cuius excellentia multa quidem dici, quamuis fuſe, lateq;, poſſint. ſed breuiſſime illo modo, ſapientiam eſſe rerum diuinarum, & humanarum ſcientiam cognitionemq;, quæ cauſa cuiuſq; rei ſit. ex quo efficitur, ut diuina imitetur: humana omnia inferiora uirtute ducat. In hunc tu igitur, tanquam in mare, quod eſt uentis ſubiectum, perturbationem cadere tibi dixiſti uideri? quid eſt quod tantam grauitatem, conſtantiamq; perturbet? an improuiſum aliquid, atq; repentinum? quid poteſt accidere tale ei, cui nihil ſubitum eſt, quod homini euenire poſſit? Nam quod aiũt nimia reſecari oportere: naturalia relinqui: quid tandem poteſt eſſe naturale? quod idẽ nimium eſſe poſſit? ſunt enim omnia iſta ex errorum orta radicibus. quæ euellenda, & extrahenda penitus, non circuncidenda, nec amputanda ſunt. Sed quoniam ſuſpicor te, non tam de ſapiente, quam de te ipſo quærere. illum enim putas omni perturbatione eſſe liberum: te uis: uideamus quánta ſint, quæ a philoſophia remedia morbis animorum adhibeantur. eſt enim quædam medicina certe: nec tam fuit hominum generi infenſa, atq; inimica natura: ut corporibus tot res ſalutares, animis nullam inuenerit. de quibus eſt etiam merita melius: qđ corporum adiumenta adhibentur extrinſecus: animorum ſalus incluſa in his ipſis eſt. ſed quo maior eſt

MEDIOcritates. concludit hunc locum omnis perturbatio malũ: omne autem malum uel mediocre abiiciendum: abiicienda igitur omnis perturbatio. Diuina imitetur. quia nunquam perturbantur dii: natura nihil: quod nimium eſſe poſſit: fecit at perturbationes nimis eſſe poſſunt, non igitur a natura datæ ſunt: ut aiunt peripatetici. Ducat. exiſtimet. Sed quo magis. poſtquam oſtendit perturbationum nullam mediocritatem: nec utiliter a natura datas: & penitus a ſapiente tollendas: nũc oſtendit quomodo curandæ ſint: ſcilicet aut per genus, aut per ſpeciem: ſed melior eſt medicina generis: quæ curat uniuerſum: & ſublato genere tollitur ſpecies. Oſtendendum eſt omnem commotionem malum & uituperationem: & oſtendendum rem de qua dolebat: malum non eſſe, & ſic cætera: ſed ſunt quædam: in quibus oſtendi non poteſt id malum nõ eſſe: & de illis minime dolendum, ut ſi quis doleret ſe inſipientem eſſe. Pactione. pacto modo.

OMNI BONI.

BERO.

¶IN EIS. animis: nam ut inquit Saluſtius Animi imperio: corporis ſeruitio utimur. Ariſtoteles in ſeptimo politicorum: animus inquit precioſior eſt, corpore, & pecuniis. Externa gratia animi expetuntur: non autem animus illorum. Igitur quanto animus præſtantior eſt, quam corpus: tanto diligentius curari debet. Curatio autem eſt ratio, & uirtus: quæ lex uitæ eſſe dicitur. Et uirtutes rectę rationes ſunt. ¶ Curationes. Curatio proprie medicorum eſt: aliarum quoq; rerum. Curatio dicitur apud Ciceronem. Liuium. Plautum, Cæteros. Sicut autem ad morbos curationum diuerſa genera ſunt. ſic & animorum uaria curatio eſt: ſicut non omnis ægrotatio corporalis una curatione ſaneſcit. Ita ægritudo animi non una medicina ſedatur. Aeſclepiades officium eſſe medici dicit: ut tuto, ut celeriter, ut iucunde curet. ¶ Alia miſerenti. tanquam miſericordia uitium ſit, & ægritudo ex ſecta ſtoicorum: ut ſæpe iam dictum eſt qui negant ſapientis eſſe miſereri, & ignoſcere. ¶ Quattuor perturbationibus: cupiditate, & lætitia ex duobus opinatis bonis: metu, & ægritudine ex duobus opinatis malis. ¶ Ad uniuerſam perturbationem: perturbationis nomen generale eſt: quæ ita diffinitur: auerſa a recta ratione contra naturam animi commotio: uel breuius perturbatio eſt appetitus uehementior. ¶ Nimirum hoc melius ſcilicet ad conſolandum pauperem: diſputare paupertatem non eſſe malum: quo obtento: pauper miſer dici non poteſt. ¶ Heri: ideſt heſterna diſputatione: & ſignificat tertiam tuſculanam. ¶ Illa quidem: ſcilicet ſanatio curatioq;. ¶ Per ſe. ſuapte natura ſine appendicibus extrinſecus uenientibus. ¶ Naturale. Hoc aſſerunt peripatetici: uidelicet naturales eſſe perturbationes. & neceſſarias. utiliterq; a natura mortalibus datas. ¶ Conſtantiam laudamus. In tertia tuſculana eorum exempla commemorata ſunt: & laudata conſtantia: qui obitum ſuorum, & caſus humanos animo æquo ſubnixoq; pertulerunt. ¶ Ille. qui putat uoluptatem eſſe bonum: & tanquam bonum expetendū. ¶ Et hic. qui putat pecuniam cum primis appetendam. ¶ Opinionem falſam tollit. Senſus eſt: quidam non negant mala: quæ patimur: eſſe mala ſed fomentis leniunt: rationibuſq; docent eſſe æquo animo ferenda: alii altera ratione, orationeq; utuntur: ut negent mala eſſe: quibus affligimur: conanturq; euellere opinionem illam tanquam falſam, & uanam: tanquam in ægritudine minime eſſe debeamus: cum id quod patimur falſa mali opinione nos inficiat: uerum illa prior curatio tutior eſt & facilior: hæc altera utilior quidem: ſed difficilior: & quam uulgus: & ſenſus communis aſpernetur.

Alius ſpecioſior corpore.

Curatio.

Officium medici.

Perturbatiõis diffõ.

in eis præſtantia, & diuinior: eo maiore indigent diligentia. itaque bene adhibita ratio cernit: quid optimum ſit: neglecta multis implicatur erroribus. ad te igitur mihi iam conuertenda omnis oratio eſt. Simulas enim quærere te de ſapiente: quæris autem fortaſſe de te. Earum igitur perturbationum, quas expoſui: uariæ ſunt curationes. Nam neque omnis ægritudo una ratione ſedatur. Alia eſt enim lugenti, alia miſeranti, aut inuidenti adhibenda medicina. eſt enim in omnibus quattuor perturbationibus illa diſtinctio: utrum ad uniuerſam perturbationem, quæ eſt aſpernatio rationis. aut appetitus uehementior: an ad ſingulas, ut ad metum, libidinem, reliquaſq;, melius adhibeatur oratio. & utrum illud ne uideatur ægre ferendum, ex quo ſuſcepta ſit ægritudo: an omnium rerum tollenda omnino ægritudo. ut ſi quis ægre ferat, ſe pauperem eſſe: id ne diſputes, paupertatem malum non eſſe: an hominem ægre ferre nihil oportere. nimirum hoc melius. ne, ſi forte de paupertate non perſuaſeris: ſit ægritudini concedendum. ægritudine autem ſublata propriis rationibus, quibus heri uſi ſumus: quodam modo etiam paupertatis malum tollitur. ſed omnis eiuſmodi perturbatio, animi placatione abluatur. illa quidem, cum doceas, nec bonū illud eſſe, ex quo lætitia aut libido oriatur: nec malum, ex quo aut metus, aut ægritudo. uerum tamen hæc eſt certa, & propria ſanatio: ſi doceas, ipſas perturbationes per ſe eſſe uitioſas: nec habere quicquam aut naturale, aut neceſſarium. ut ipſam ægritudinem leniri uidemus, cum obicimus mœrentibus imbecillitatem animi effœminati: cūq; eorum grauitatem, conſtantiamq; laudamus: qui nō turbulente humana patiantur. quod quidem ſolet eis etiam accidere: qui illa mala eſſe cenſent: ferenda tamen æquo animo arbitrantur. Putat aliquis uoluptatem eſſe bonum: alius autē pecuniam. tamen & ille ab intēperātia, & hic ab auaritia auocari poteſt. Illa autem altera ratio, & oratio, quæ ſimul, & opinionē falſam tollit, & ægritudinem detrahit: eſt ea quidē utilior: ſed raro proficit: neq; etiam eſt ad uulgus adhibenda. quædam autem ſunt ægritudines: quas leuare illa medicina nullo modo poſſit: ut ſiquis ægre ferat

OMNI BONI.

¶LVGENTI. quæ ſpecies eſt ægritudinis uniuerſarum partium. ¶ Perturbationes. cōmotiones. ¶ Mærentibus. ſpecies ægritudinis. ¶ Intemperantia: cupiditatis.

❡ NIHIL in ſe eſſe uirtutis. Hac ægritudine laborans alcibiades affligebatur: cum in eo Socrates nihil uirtutis: nihil honeſtatis eſſe demonſtraret: hanc ægritudinem ſignauit Perſius cum ait. Virtutem uideant: intabeſcantq; relicta. Tali homini alia q̃ ſuperior eſt adhibenda medicina: quæ poſſit eſſe cõmunis omnium philoſophorum. licet illi de aliis rebus ſicut medici ſæpe inter ſe diſſideant atq; diſcordent. ❡ Commotiones animorum. diffinitio eſt perturbationum. ❡ Metum ægritudinemq;. perturbationes. alteram de futuro malo. alteram de opinato præſenti malo. ❡ Cupiditatem, lætitiam. perturbationes: alteram de futuro bono, alteram de præſenti bono. BERO.

nihil in ſe eſſe uirtutis: nihil animi: nihil officii: nihil honeſtatis: propter mala is quidem angatur: ſed alia quædam ad eum ſit admouenda curatio: & talis quidem, quæ poſſit eſſe omnium, etiam de cæteris rebus diſcrepantium philoſophorum. inter omnes enim conuenire oportet, cõmotiones animorum a recta ratione auerſas, eſſe uitioſas: ut etiam ſi nec mala ſint illa, quæ metum, ægritudinemue, nec bona, quæ cupiditatem, lætitiamue moueant: tamen ſit uitioſa ipſa cõmotio. conſtantem enim uolumus quendam, ſedatum, grauem, humana omnia prementem, illum eſſe: quẽ magnanimũ, & fortẽ uirum dicimus. talis autẽ nec mœrẽs, nec timẽs, nec cupiẽs, nec geſtiẽs eſſe quiſquam poteſt eorum enim hæc ſunt: qui euentus humanos ſuperiores, q̃ ſuos animos eſſe ducunt. quare omnium philoſophorum, ut ante dixi, una ratio eſt medendi: ut nihil, quale ſit illud quod perturbet animũ, ſed de ipſa ſit perturbatione dicendum. itaq; primum in ipſa cupiditate, cum id ſolum agitur, ut ea tollatur: non eſt quærendum bonum illud nec ne ſit, quod libidinem moueat. ſed libido ipſa tollenda eſt. ut ſiue quod honeſtum eſt: id ſit ſũmum bonũ: ſiue uoluptas: ſiue horum utrunq; coniunctum: ſiue illa tria genera bonorum: tamen, etiam ſi uirtutis ipſius uehemẽtior appetitus ſit: eadem ſit oĩbus ad deterrendũ adhibenda oratio. cõtinet aũt ſedationẽ aĩ humana in cõſpectu poſita natura: quæ quo facilius expſſa cernat: explicãda eſt oĩo ne cõmunis cõditio, lexq; uitæ. itaq; nõ ſine cauſa cũ

❡ Nec mœrens. ad ægritudinem refertur. ❡ Nec geſtiens. ad lætitiam referendum eſt. ❡ Hæ paſſiones. Recentioribus ſcriptoribus: potiſſimumq; eccleſiaſticis: in crebro uſu eſt paſſio: & paſſiones pro morbis, & perturbationibus: quæ græce dicuntur: παθη. uerum ethnici ſcriptores illi emuncti & terſi hac dictione abſtinent: perinde ac parum proba latinaq;. Non Liuius, non Quintilianus, non Plinius, non Celſus, non quiſpiam ex illa cohorte ſcriptorum claſſicorum hoc uocabulum uſurpat: non Columen eloquentiæ Cicero, qui perturbationes identidem nominitat nuſquam, niſi hoc in loco paſſiones: quo circa exiſtimo hic quoq; legendum eſſe perturbationes: quæ dictio Ciceroniana eſt: cum paſſionis uocabulum: ſit neotericoteron: quãuis teſte Auguſtino expreſſius ex græco uerbo πάθη ducatur paſſiones q̃ perturbationes. Apud Plinium noſtrum in uigeſimo ſic paſſim legitur. Illitum quoq; paſſionibus uentris earum prodeſt: ſed cum id uocabulum maieſtati Plinianæ parum conuenire uideatur: ita eruditi corrigunt, & ſic ueteres codices ſcriptum habent: illi tum quoq; e paſſo uentri earum prodeſt: tu quoq; ſi aliubi uſquam apud Ciceronem inueneris paſſiones: obeliſco eam dictionem confodito: & perturbationes cum aſteriſco ſubſtitue. ❡ Euentus ſuperiores. qui ſuperantur a caſibus humanis: ſuccumbuntq; rebus aduerſis: ſapientis autem animus ſupra fortunam: non infra collocatus eſt, & ceelſa tutus ab arce: deſpicit humanos caſus. ❡ Vt nihil quale. Dolet quiſpiam ex podagra: mœret ex iactura patrimonii: cupit ſitienter diuitias ad animum perturbatum huiuſce hominis ſanandum nihil eſt dicendum: q podagra non ſit malum, q amiſſio patrimonii non ſit mœrenda, q diuitiæ tanquam bonum non ſint appetendæ: ſed tollendæ ſunt ipſæ perturbationes: dicendumq; de perturbatione ipſa uidelicet: de dolore, de cupiditate: & ſimilibus: quæ animum perturbant: & hac curatione utendum: ut doceas animum eſſe auocandum: a commotionibus: & in ſedatione: ac tranquillitate continendum. ❡ Quod libidinem moueat, ut aurum, argentum, gemmæ, forma muliebris. ❡ Quod honeſtum. ut ſtoici dicunt. ❡ Siue uoluptas. ut Epicurus: & Ariſtippus. ❡ Siue bonum utrunq;: ut dinomachus & calipho: qui uoluptatem cum honeſtate copularunt. ❡ Siue illa tria Genera. ut Plato & Ariſtoteles: qui ſummum bonũ conſiteri dicunt ex bonis animi corporis & fortunæ commixtis: maxima aſſerẽtes eſſe bona animi, ſecũda corporis: extema tertia. ❡ Virtutis uehementior appetitus: adeo intemperantia uituperanda eſt, & omne quod nimium reprenſibile: ut uirtutis uehementior appetentia cadat in uitium: ex quo eſt illud Oratianum: inſani ſapiens nomen ferat æquus iniquit ultra q̃ ſatis eſt uirtutem ſi petat ipſam. ❡ Humana in conſpectu natura. efficax animorum medela eſt: ſalutariſq; curatio explicare: qualis ſit humana conditio: q̃ fluxa: fragiliſq; ſit natura mortalium quemadmodũ homine nihil eſt miſerius: cui parens rerum natura nouercatur. De hominis miſeria Plinius, Auguſtinus, Cicero, Seneca, copioſiſſime ſcriptitarunt.

An paſſio ſit uetus uerbum.

Sapiẽs ſupra fortunam.

Natura nouercaſ hoĩ.

❡ SEDATVM. non concitatum: & commotum. ❡ Honeſtum. ſtoici ſummum bonum dicunt. Epicurei uoluptatem. Hieronymus uoluptatem iunctam honeſto ſummum bonum putat: peripatetici tria bonorum genera putant: animi corporis: & fortunæ. OMNI BONI.

Oreſtem fabulam diceret Euripides: primos tres uerſus reuocaſſe dicitur Socrates: Neqꝫ tã terribilis ulla fando oratio eſt: Neqꝫ ſors, neqꝫ ira cælitum íuectum malum: Quod non natura humana patiendo ferat. eſt autem utilis ad perſuadendum ea, quæ acciderunt, ferri & poſſe, & oportere enumeratio eorum, qui tulerunt. & ſi ægritudinis ſedatio, & heſterna diſputatione explicata eſt: & in conſolationis libro: quem in medio (non enim ſapientes eramus) mœrore, & dolore conſcripſimus: quodqꝫ uetat Chryſippus, ad recentes quaſi tumores animi, remedium adhibere: id nos fecimus naturæqꝫ uim attulimus: ut magnitudini medicinæ doloris magnitudo concederet. Sed ægritudini, de qua ſatis eſt diſputatum: finitimus eſt metus, de quo pauca dicenda ſunt. Eſt enim metus, ut ægritudo præſentis, ſic ille futuri mali. itaqꝫ nonnulli ægritudinis partem quandam metum eſſe dicebant. alii autem metum præmoleſtiam appellabant: quod eſt quaſi dux conſequentis moleſtiæ. quibus igitur rationibus inſtantia feruntur, eiſdem contemnuntur ſequentia. nam uidendum eſt in utriſqꝫ, nequid humile, ſummiſſum, molle, effœminatum, fractum, abiectumqꝫ faciamus. ſed quãquam de ipſius metus inconſtãtia, imbecillitate, leuitate, dicendũ eſt: tamẽ multũ prodeſt ea, quæ metuũtur, ipſa contẽnere. itaqꝫ ſiue caſu accidit: ſiue conſilio: percõmode factũ eſt: q̃ eis de rebus, q̃ maxĩe metuũtur: de morte, & de dolore,

BERO. ¶ ORESTEM fabulam. Euripides conditor tragędiarum apud græcos clariſſimus fecit fabulam de oreſte matricida: quæ tres eſt in triuialibus ludis celebratiſſima: cuius primi tres uerſus ſunt hi latinitate donati a Mar. Tullio: ut multa cõſimilia: quos cũ audiret ſocrates reuocaſſe fert. Repetiſſeqꝫ ob elegãtẽ: uerãqꝫ ſniam

De euripide. de Euripide illud dignũ annotatu: qđ atheniẽſibus poſtulantibus: ut ſniam quãdã tollerẽt ex tragędia: pgreſſus ĩ ſcænã dixit: ſe ut atheniẽſes doceret: nõ ut ab eis diſceret fabulas: cõponere ſolere. Idẽ cũ apud alceſtidẽ

Dignũ ſcitu. poetã quæreref: qđ triduo uix tres uerſus maximo ĩpẽſo labore deducere potuiſſet: atqꝫ is ſe cẽtũ pfacile ſcripſiſſe gloriaretur: ue: hoc inqt intereſt: ĩter tuos uerſus & meos: qđ tui intra triduũ peribũt, mei in omne tẽpus ſufficient. ¶ Neqꝫ tã terribilis. Verſus ſunt Euripidis: qbus ſignificat: nihil eſſe tã terribile: tanqꝫ horrẽdũ malũ: qđ humana natura perpeti non queat. ¶ Fãdi. alias loquẽdi modo tolerãdi & intolerãdi: iuſti iniuſti: puerbialis elocutio: ſicut apud Virgiliũ. Memores fandi atqꝫ nefandi. ¶ Ira cælitum: ſic Virgilius, Triſtius haud illis monſtrum: nec ſęuior ulla peſtis. Et ita deum ſtygiis ſeſe extulit undis. ¶ Efferant. uiucãt, ſubdant, ſepeliãt,

Efferre. efferre enĩ eſt ad ſepulturã ferre: unde efferri dicuntur mala quæ patiẽdo uincimus & quaſi tumulamus & ita hic ſubtiliter poſitum eſt: alias efferre ſignificat extollere, erigere, differre, polyſemum enim uerbum eſt. ¶ Reuo-

Reuocaſſe caſſe, ut repeterentur: iterarenturqꝫ. Ita Plini. in æpiſtolis. Memini quẽdã ex amicis: cũ lector quædã perperã pnuntiaſſet: reuocaſſe & repeti coegiſſe. ¶ Enumeratio eo͛. Vtilis curatio eſt: dum uolumus perſuadere ea: quæ accidũt eſſe æquo aĩo ferẽda: enumerare eos: q talia fortiter cõſtanterqꝫ tulerũt: potiſſima enim ſunt exẽpla ad perſuadẽdũ: qbus ita pollẽt romani: ut rõnibus græci. ¶ Heſterna diſputatione. Tertiã tuſculanã intelligit: qua diſputatũ latiſſime eſt: de ægritudine ſedanda: tollendaqꝫ. ¶ In medio mœrore. dum adhuc recens erat dolor: & crudum uulnus de obitu filiæ tulliolæ. ¶ Nõ enim. ſapientes hoc per parẽteſin inſertũ. Significat aũt: ſe nõ ſapiẽtẽ fuiſſe in morte filiæ æquanimiter ferẽda: doluit enĩ intẽperãter & inſolabiliter: cũ ſapiẽs ĩperturbatus maneat: nec ullo dolore afficiaf: ſitqꝫ eius aĩus: ut mũdus ſupra lunã defecatus: ſerenus, trãquillus. ¶ Ad recẽtes q̃ſi tumores. Suſcribit huic ſntiæ elegãs illa pliniana ex æpiſtolis ſnĩa his uerbis explicata: ut enim crudũ uulnus medentiũ manus reformidat: deinde patitur: atqꝫ ultro requirit, ſic recens animi dolor conſolationes reiicit ac refugit: mox deſiderat: & uehemẽter admotis acquieſcit. Ouidius quoqꝫ ſententialiter canit. Quis matrem niſi mentis inops in funere nati: flere uetet: non hoc illa mouenda loco eſt. Quinetiam a Papinio Statio in ſecundo ſyluarum dictum eſt oppido q̃ decenter. A bruptis etiam nunc flebi-

Vulnus hiat. le ue niſi: uulnus hiat: magnæqꝫ patet uia lubrica plagæ: Cum iam egomet: cantus & uerba medentia ſæuus ſeroĩtu planctus lamentaqꝫ fortia mauis: odiſtiqꝫ chelim ſurdaqꝫ auerteris aure: intempeſta cano: ſupra dixit Mar. Tullius erat in tumore animus: & omnis in eo tẽtabatur curatio: ſed ſumendum tempus eſt non minus in animorum morbis: quã in corporum. ¶ Naturæ uim. dum uidelicet non expectaui: ut dolor tempore ſedaretur: admitteretqꝫ medelas: nam dum dolor eſt: ictuſqꝫ recens: medicina ſuccumbit: cum alioqui magnitudo

Præmoleſtia. doloris ſuperetur tempeſtiua medicina. ¶ Metũ præmoleſtiam: quaſi anticipationem moleſtiæ: nam cũ ſit metus opinio impendentis mali: prius torquet, quã malum aduenerit: unde merito præmoleſtia nuncupa-

Inſtãs pſẽs. tur: quaſi præuius: duxqꝫ moleſtiæ futuræ. ¶ Inſtantia. præſentia: inſtans tempus grammatici præſens dicunt: Inſtantia autem ſiue præſentia mala pertinent ad ægritudinem ſequentia ſiue futura ad metum. ¶ In utriſqꝫ. & in præſentibus malis: & in conſequentibus.

OMNI BONI. ¶ NEqꝫ tam terribilis. uerſus ſunt Euripidis: ſed ægritudini conuenientes: de qua ſupra docuit ſuperationẽ & curationem ægritudinis: reſtabat de metu: qui eodem modo curatur: quo ægritudo: non enim niſi tempore differunt: pſequitur ergo de lætitia geſtiẽte, & primum primæ ſpeciei, quæ eſt amor. ¶ Finitimus. uicinus. ¶ Præ moleſtia. quia antequam accidat malum perit utriuſqꝫ ægritudine & metu.

PRIMO. & proximo die. In prima Tuſculana diſputatũ eſt de contẽnenda morte: in ſecũda de tolerã/do dolore: metus autem mortis & doloris omnium maximus accentimuſq; eſt: quo liberati cætera minus me/tuent. De bonorum. ſ. opinione. Vna res uidetur cauſam cõtemnere. Hic eſt cardo rer: hoc caput hic uer/tuntur omnia, in hoc tota cauſa conſiſtit: ut doceamus: perturbationes eſſe uolũtarias: & noſtro iudicio ſuſci/pi: ideoq; in noſtra poteſtate eſſe: ut eas ponamus: cũ libet hoc quidem afferunt ſtoici: ſed peripatetici: cõten/dunt: affectus eſſe naturales: non uoluntarios: quod & ſenſus cõmunis probat: & uiuentium ratio demõſtrat: qui hiſdem omnibus affectibus quatiuntur quis enim ex ſua uoluntate mœretur? quis ultroneus metuit gaudium quoq; & cupiditas ex inſtinctu naturæ proueniunt ſi uera eſſet iſta propoſitio: uoluntaria hæc eſſe: conſectarium eſſet, ut in nobis eſſet illa deponere: & ſumere cũ uellimus: ſed Cic. tanquã ſtoicus id conatur aſſerere: quod peripateticorum doctrina ſubner/uat. Malorum: & bonorum. Omnium perturba/tionum: quarum duæ de opinatis malis ſunt: to/tidem de opinatis bonis. Quę perturbẽt ani/mum: ſtoici dicunt mortem, dolorem non eſſe mala. Diuitias & uoluptates non eſſe bo/na, quod perſuadere uelle difficillimum eſt, & repugnans communi mori & ſenſui. Ad alium motum. Ad aliam perturbationem: ni/hil enim aliud eſt perturbatio: q̃ turbidior mo/tus a ratione auerſus. Alia curatio. imperi/torum medicorum eſt ad uarios oculorum mor/bos eodem uti collyrio: ad uarias ægrotatio/nes una uti medicina: ſed ſicut bonus medi/cus alia curatione utitur in podagrico, alia in pleuretico: alia ĩ aliis morbis: ſic philoſophus pro uarietate perturbationum uarias compa/rat medelas: atq; fomenta. De bonis & ma/lis. Secundum ſtoicos: qui id ſolum bonum eſſe uolunt: quod ſit honeſtum: id ſolum ma/lum, qđ turpe reliquã adiaphora: ideſt indiffe/rentia, & in meditulio boni, maliq; eſſe cõten/dunt ex quo dogmate, inſipiens negatur læti/tia affici poſſe, quoniam particeps boni eſſe non poteſt, ſapientia enim cum inſipientia non copulatur, & ita qui non eſt ſapiens: etiã ſi exuberet diuitiis, uoluptatibus, honoribus, lętus & gaudens dici non poterit: quoniam hæc in bonis non ſunt apud ſtoicos. Vitupe/retur cachinatio. Cachinus dicitur ſolutus & immodicus riſus qui reprehẽſibilis eſt, quo ut ait Catullus: nulla res ineptior eſt hinc præcipit Seneca, ut riſus ſit ſine cachino, uox ſine clamore, uetuſtas dici uoluit cachinum: non de riſu tantum, ſed & ſono uehementiore: Catullus. Procedunt leuiterq;, ſonãt clãgore cachini: ſic & ca/chinare, ſonum uehementiorem ædere ſignificat, actius ſæua ſonando crepitu clangentes cachinant. Quidã riſum continere nõ poſſunt: unde danda eſt illis uenia: ut inquit Ariſtoteles, qui riſum cohibere conati cumu/latiſſimũ emittunt: quod accidit Xenophonto. Riſus & lætitiæ affectus in ſplene eſt: ut medici dicunt, & me/morat Lactãtius, Plinius quoq; in undecimo ait. Sunt qui putent adimi riſum ſimul homini exẽpto lienæ: in/tẽperantiãq; ioci. Conſtare lienis magnitudine, hinc illud Perſianũ. Sed ſum petulãti ſplene Cachino. Quin/tus quoq; Serenus ſic ſcribit. Splen tumidãs nocet: & riſum tamen addit ineptum: dicitur exectus faciles hau/rire Cachinos: perpetuoq; æuo frõtẽ præſtare Serenã. Splenẽ autẽ & lienẽ pro eodem uiſcere accipi ſatis notum: unde ſplenici & lienoſi dicti, quorum affectus eſt lien. ſenſus eſt, ſicut effuſæ ridendum non eſt: ita effuſæ & intẽ/peranter non eſſe lętandum in lætitia, nec in dolore: immodice merẽdum. Contractio. triſtitia, & afflictio. Inuidere ægritudinis. ſupra dictum eſt, qđ ægritudini inuidentia ſubiicitur: quæ lętatur ex alienis malis tor/quetur ex alienis bonis: hinc Ouidianũ illud intabeſcitq; uidẽdo: ſucceſſus hominũ: carpitq; & carpiť una.

MALORVM opinione. ægritudine: quæ eſt opinio præſentis mali: & mętu: quæ eſt opinio futuri ma/li. Hoc: ut ſeruetur æquabilitas. Maleuolus amator. ſpes ſunt lætitiæ geſtientis. More communi. largo: ridere ſine perturbatione. Cachinatio. effuſus riſus.

BERO.
Cardo rer[um]
An natura/les ſint affe/ctus.
Cachinus.
Riſus in ſplene.
Splen.
OMNI BONI.
Cachinatio quid.

primo, & proximo die diſputatum eſt. quæ ſi proba/ta ſunt: metu magna ex parte liberati ſumus. Ac de malorum opinione hactenus. uideamus nunc de bo/norum: id eſt de lætitia, & de cupiditate. Mihi qui/dem in tota ratione ea, quæ pertinet ad animi pertur/bationem: una res uidetur cauſam continere: omnis eas eſſe in noſtra poteſtate: omnis iudicio ſuſceptas: omnis uoluntarias. hic igitur error eſt eripiẽdus: hæc detrahenda opinio: atq; ut in malis opinatis tolerabi/liora, ſic in bonis, ſedatiora ſunt efficienda ea, quæ ma/gna, & lætabilia dicuntur. atq; hoc quidem commu/ne malorum, & bonorum. ut ſi iam difficile ſit perſua/dere, nihil earum rerum, quæ perturbent animum: aut in malis, aut in bonis eſſe habendum: tamẽ alia ad alium motum curatio ſit adhibenda: aliaq; ratione maleuolus, alia amator, alia rurſus anxius, alia timi/dus corrigendus. atq; erat facile ſequentem eam ra/tionẽ, quæ maxime probatur de bonis, & malis, nega/re unquam lætitia affici poſſe inſipientem: quod nihil unquam haberet boni. ſed loquimur nunc more com/muni. ſint ſane iſta bona, quæ putantur, honores, diui/tiæ, uoluptates, ceteraq;: tamen in eis ipſis potiundis, exultans, geſtienſq; lætitia turpis eſt. ut ſi ridere con/ceſſum ſit, uituperetur tamẽ cachinatio. eodem enim uitio eſt effuſio animi in lætitia: quo in dolore contra/ctio: eademq; leuitate cupiditas eſt, in appetendo, qua lætitia, in fruendo: & ut nimis afflicti moleſtia, ſic animi elati lætitia iure iudicãtur leues: & cum inuidere, ægritudinis ſit: malis autem alienis uolu/ptatem capere, letitiæ: utrunq; immanitate, & fe/ritate quadam proponenda caſtigari ſolet. atq; ut

BERO. ¶ CONfidere decet. Verbum hoc cōfidere. πᾶν μέσον eſt in bonā partem accipitur: & in malam, hic
Confidere. in bonam. ut apud Virg. & afflictis melius cōfidere rebus. Cōfidentia pro temeritate & audacia uſurpatur. Pa
Cōfidētia. cuuius. Grādē atq; atrocem coerce cōfidētiā. ¶ Gaudere decet. tanq̃ gaudium ſit honeſtum. lętitia turpis. Stoici, quod & ante dictum eſt gaudium in ſapiente eſſe dicunt: lętitiā negant: dicitur aūt illud gaudium: cū aſus ratione mouetur placide atq; cōſtanter hūc locū allegat nonius: docēs lętari & gaudere inter ſe diſtare. ¶ Cōtractionem ai. in męrore & ęgritudine. ¶ Elationem. In gaudio & lętitia. ¶ Aliter gaudet. honeſto. ſ. gaudio. ¶ Neuianus hector. a neuio poeta introductus. ¶ Lętus ſum laudari. Verba Hectoris apd̄ neuium poetam lętantis: ſe laudari a patre Priamo laude digno: ea enim uera laus eſt, quæ ab eo proficiſcitur, qui ipſe uixerit in laude. In æpiſtolis ad Catonem ait. Lętus ſum laudari: me inquit Hector: opinor apud Neuium abs te pater laudato uiro: ea eſt enī pfecto iucunda laus: quæ ab his proficiſcitur: qui ipſi in laude uixerunt. Seneca. xviii. æpiſtolarum. Laudatum uirum interprętatur laude dignum his uerbis: cum tragicus ille apud nos ait: magnificum eſt laudari a laudato uiro laude digno ait. ¶ Aliter ille. Elatione indecora: & turpi lętitia. ¶ Apud trabeam. Nomen
Trabea comicus. eſt poetæ: cui inter comicos octauum locum aſſignat ſeditus: qui ſic ait loquens de poetis comicis. Turpilius ſeptimū trabea octauū obtinet. Mar. Tul. aliubi uſurpat uerſiculos trabeæ: qui ait libro ſecundo de finibus. Omnia & ille apud trabeam uoluptatem animi lętitiam nimiam dicit eandem: quam ille Cecilianus: qui omnibus lętitiis lętum ſe eſſe narrat. ¶ Lena delinita. Verba ſunt amatoris: qui a trabea inducitur amans chryſidem meretricem: cuius amore: ut facilius potiatur: lenam argento demulcet & lętitia geſtiens hæc ſecum loquitur. Lenas autem & lenones infames eſſe demonſtrat iuriſconſul-
Lenones. tus. Venus prima, ut in hiſtoria ſacra continetur, artem meretriciam inſtituit: auctorq; mulieribus in Cypro
Lenæ. fuit: ut uulgo quæſtum corporis facerent. Diminutiuum lenonis eſt lenunculus & lenulus. Plautus Tetigero lenunculum. Idem in penulo. Ita ut cępi dicere lenule de illa pugna: apud Plautum in aſinaria. Lena om-
Lenulus. nis lenocinii docta & perita artes lenonias ſcite explicat & decenter. ¶ Digito impellam ianuam. Mira eloquentia: qua hyperbole exprę̃ſſiſſima eſt: nam uno digito nihil minus dici poteſt: conſimile eſt illud Terentianum. Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus: ne tu iſtas faxo, calcibus ſæpe inſultabis fruſtra. ¶ Alacris. feſtina & lętabunda. Quidam enim alacrem dici putant: quaſi alis acrem tanquā feſtinum & properum. Supra de alacri: & alacritate dictum eſt. ¶ Quam hæc pulchra. hæc Cice. ¶ Ipſe. amator. ¶ Fortunā ipſam. nihil dici poteſt ęlſtius, nihil per hiperbolem expreſſius, q̃ ut præ nimia lętitia dicat quiſpiam: q̃ fœlicitate ſua anteibit ipſam felicitatē: q̃ fortunis ſuis antecellet ipſam fortunā: in cuius manu ſita eſt beatitas: & quæ uitā mortaliū regit: talia aūt apd̄ trabeā dicit iuuenis amator īmodica lętitia exultās. ¶ Flagitioſi. facinoroſi: &
Flagitium. ſceleſti: nā flagitiū, auctore Dona. dicit̄ res flagitatiōe: hoc eſt increpatiōe digna. ¶ Inflāmato aīo. Vix inuenit̄ q circa aphrodiſia: hoc eſt ueneria uoluptates ſit tēperatus: cū appetitio illa ſit cōcitatiſſima: & difficilius ſit, ut inqt Heraclitus: uoluptati q̃ irę repugnare, hæc uoluptas, ut autumat Plato lib. vi. de legibus ardētiſſimo furo
Iccus ignarus rei ueneriæ. re: & maxima petulātia hoīes unit & agitat. Ergo pro miraculo id reperit̄ exēplū: Iccū tarētinū nullā unq̃ uenerē cognouiſſe: qd̄ & de chriſone aſtylo: & diopōpo traditū eſt: uerum quod ille cupenius Oratianus. Nolim laudarier inquam: ſic ego. ¶ Amor tanrę leuitatis. Magnus deus eſt amor: ut inquit Plato in ſympoſio: & apud homines deoſq; mirandus: grǽce dicit̄ eros: quia: ut interpretatur idem Pla. in cratilo, influit extrinſecus per oculos, ex quo illud ꝓpertianū. Si neſcis: oculi ſunt in amore duces: molliſſimus eſt, pulcherrimus, fortiſſimus, beatiſſimus. Contra qdam uituperantes: amorē turpem: noxium, impotentem dicunt, uaticinium apollini: myſteria Dionyſio. Amatorium furorem amori tribuimus: ut ab eodem Platone in phedro ꝓditū eſt. Eſt deus amori contrarius: quem anterota nomināt: qui ita amorem fugat, ut ille conciliat. Amorē figurat pinnatū: & uolaticum: quia nihil amantibus leuius, nihil mutabilius inuenitur: qui ut īquit Plautinus amator
Amor alatus. maritimis motibus agitantur: & ut ęleganter expreſſit Propertius. Scilicet alterna quoniam iactamur in unda noſtraq; nō nullis permanet aura locis: puer fingitur: quia puerilibus moribus & leuitate præditi ſunt amatores & ſine ſenſu uiuunt, nec plus ſapiunt: q̃ pueri. Apud Propertium uerſus eſt retractandus: ex ſecundo libro in elegia de amore: qui ſic legitur. Si puer eſt: alio traiice tela tua: explanationē lege in cōmentariis meis. Ve-

confidere decet: timere non decet: ſic quidem gaudere decet: lætari non decet. quoniam docendi cauſa a gaudio lætitiam diſtinguimus. illud iam ſupra diximus: fieri contractionem animi recte nunquam poſſe: elationem poſſe. aliter enim Neuianus ille gaudet Hector, lætus ſum Laudari me abs te pater laudato uiro. aliter ille apud Trabeam Cherea, Læna delinita argento nutum obſeruabit meum. Quid uelim, quid ſtudeam. adueniens digito impellam ianuam: Fores patebunt. de improuiſo Chryſis ubi me aſpexerit: Alacris obuiam mihi ueniet complexum exoptans meū: Mihi ſe dedet: quam hæc pulchra putet ipſe iam dicet. Fortunam ipſam anteibo fortunis meis. hæc lætitiam: quam turpis ſit, ſatis eſt diligenter attendentem penitus uidere. & ut turpes ſunt, qui efferunt ſe lætitia tum, cum fruuntur uenereis uoluptatibus: ſic flagitioſi, qui eas inflammato animo concupiſcunt. totus uero iſte, qui uulgo appellatur amor (nec hercule inuenio quo nomine alio poſſit appellari)

num in alia me nunc q̃ prius opinione eſſe confiteor. Et enim ſuperuaeuus foret in ſtudiis longior laborſi ni/
hil licerer melius inuenire præteritis: nam & Hippocrates clariſſimus medicorũ. Videtur honeſtiſſime feciſſe: Hippocra/
qui quoſdam errores ſuos: ne poſteri errarent: confeſſus eſt, & M. Tul. non dubitauit Catullum atq; lucullum tes errores
ſiceni libri ab eo editi appellantur: aliis poſtea ſcriptis emendare: & Auguſtinus non erubuit libris retractatio/ ſuos cõfeſ/
num repaſtinare libros iam editos. Dixi dum commentarios propertianos cuderem: legendum eſſe: ſi puer ſus.
es: nunc affero corrigendum: ſi par eſt, pro ſi puer eſt: ut ſit ſenſus niridus, & ſpetioſus. Si iuſtum eſt & æquum
traiice o cupido ſagittas tuas, ad eos feriendos: qui intacti ſunt, & reſiliunt ab illecebris cupedineis: me enim
qui tibi mancipatus ſum iam pridem & addictus: turpe eſt amplius percuti: figiq; ſpiculis tuis.

❡ CONtractionem animi, quæ fit ex ægritudine & metu. ¶ Neuianus. neuius poeta tragicus. ¶ Trabeã. OMNI
trabea: comicus latinus. ¶ Amor. qui ſemper apud græcos in malam partem. Amicitia in bonam accipitur. BONI.
BERO.

tantæ leuitatis eſt: ut nihil uideam, quod putem con/
ferendum. quem Cæcilius Deum qui non ſummum
putet, Aut ſtultum, aut rerum eſſe imperitum exiſti/
met. Cui in manu ſit quem eſſe dementem uelit: Quẽ
ſapere: quem inſanire: quem in morbum iniici: Quem
contra amari: quem accerſiri: quem expeti. O præ/
claram emendatricem uitæ poeticam: quæ amo/
rem flagitii, leuitatis authorem in concilio deorum
col locãdum putet. de comœdia loquor: quæ, ſi hæc
flagitia non probaremus, nulla eſſet omnino. quid
autem ex tragœdia princeps ille argonautarum?

❡ TANtæ leuitatis. Qui amat non plus ſa/
pit quam puer. Amori accedunt: ineptia, ſtul/ Vitia amo/
titia, temeritas, incogitantia, cupiditas, petu/ ris.
lantia, multiloquium, & pauciloquium ſicuti
graphice ſcribit Plautus in mercatore. ¶ Quẽ
cecilius deum. Cęcilius poeta comicus amo/
rem non ſolum deum: ſed ſummum: ſupre/
mumq; eſſe cenſet: quod & Plato autumat.
In hanc ſententiam ait Seneca in hyppolito.
Deum eſſe amorem turpi ſeruitio fauens fin/
xit libido quoq; liberior foret: titulum furori
numinis falſi addidit. Idẽ in octaua de amore
hæc ſcitu digna & memoratu tradit: uolucrẽ
eſſe amorem fingit: immitem deum mortalis
error armat: & telis manus, arcuſq;, ſacroſq; inſtruit: ſceua face. Genitũq; credit Venere Vulcano ſatum: uis
magna mentis: blandus atq; animi calor: amor eſt. Iuuenta gignitur luxu & otio: nutritur inter lęta fortunæ
bona. ¶ Cui ma. ſit. In poteſtate amoris: & manu eſt: ut inquit Cecilius facere dementẽ facere ſapientem quẽ
uelit: nam ex amore inſaniunt homines, ex amore ſapiunt. Nam ut inquit Plato: nullus adeo ignauus eſt: quẽ
amor non inflammet: & ad uirtutem diuinum reddat: ut uiro fortiſſimo par accedat. ¶ In morbum iniici: qui
amat in morbo eſt: & eo q̃dem grauiſſimo: ideoq; apud Plautũ in ciſtellaria dicitur. Amor morbus eſt loq̃tur Amor
puella nomine gymnaſium bono animo eſto: erit iſti morbo melius ſubiungit ſilenium: confidam fore ſi me morbus.
dicus ueniat: qui huic morbo facere medicinam poteſt. Idem in trinũmo. Amor ĩquit mores hominũ moros
& moroſos efficit: ubi per annominationẽ: mores mori dicũtur: ſtulti & fatui: moros enĩ grece ſtultus dicit,
unde moriones nominantur: & morari prima longa ſignificat inſanire. ¶ Quem cõtra. amor ille ſuauiſſimus
eſt: ut inquit Plautus: qui eſt mutuus, ubi qui amat redamatur quod oppido quam rarum eſt: fœminę enim Moros ſtul
raro ſe uere amant: ſed ut inquit lena plautina: amare ſe ſimulant, neq; ulla mulier habet cordolium. ¶ Expe/ tus.
ti: deſiderari. ¶ Accerſiri. uocari: in hanc ſentẽtiam ait Perſius. Quidnam igitur faciam: ne nunc cum accerſor Morio.
& ultro ſupplicet accedam? quod ex illo terentiano tranſcriptum uidetur. Quid igitur faciam adeam: an non Morari.
eam, ne nunc quidem cum accerſor ultro. ¶ O præclarum. cum ironia legendum: pronuntiandumq; eſt. ¶ De
comędia loquor. Inter ueteres quæſitum eſt an comędia ſit poema: propterea quod ſerpit humi. Quod ſer/ An comæ/
mo merus: uerba quotidiana: character humilis eſt: hinc illud Oratianũ: idcirco quidam comędia nec ne poe dia poema.
ma eſſet: quæſiuere: quod acer ſpiritus ac uis, nec uerbis, nec rebus ineſt. ¶ Nulla eſſet omnino. tanquã q pro/
bant flagitia: inuitant ad flagitioſa poemata condenda: ſicut apud eos: qui improbant nullo in honore ſunt
laſciui poematis conditores, nulla ergo ait Cicero eſſet comędia: & nulla Theatrica opprobria: ſi nos talia nõ
probaremus: uerum ut inquit Auguſtinus: artem flagitii diſcunt ex ludis ſcenicis: dum flagitioſiſſimæ con/
ſuetudinis uitiis oblectantur: hinc apud Terentium flagitioſus adoleſcens, ex tabula picta inſpecta adhibet
patrocinium turpidinis ſuæ: in eaq; ſe iactat imitari deum. Ego inquit homuntio non facerem id: quod
deus: ego uero illud feci ac lubens: & hæc ſunt Scenicorum flagitia ludorum: comœdiæ ſcilicet & tra/
gędię: quæ agebantur in ſpectaculis: multa rerum turpitudine: & ſi nulla uerborum obſcenitate compoſitæ:
quas etiam inquit Auguſtinus: inter ſtudia: quæ honeſta ac liberalia uocantur: pueri legere & diſcere cogun/
tur a ſenibus. Hieronymus in expoſitione de filio prodigo. Sacerdotes inquit dei omiſſis euangeliis uide/
mus comędias legere: amatoria bucolicorũ uerſuum uerba cantare: quod in decretis canonicis diſtintio. xxx/
vii. repetitum eſt. Item diſtintio. lxxxvi. præcipitur: ne laudes Iouis perſonent in aure pontificis. ¶ Princeps
argonautarum. Iaſonem intelligit: qui in tragędia Medea, uerba hæc dicebat ad Medeam. quam expulerat.
Significat autem tragędiam opinor Ennii, cui titulus eſt medea; de qua in primo de finibus ſic ſcriptum legi/
mus. Quis tam inimicus pęne nomini romano eſt, qui Enni Medeam: aut antiopam Pacuuii ſpernat: aut reii/
ciat. Euripides apud græcos ſcripſit medeam, apud noſtros extat Medea ſenecę: grammatici identidem citãt
Ennium & actium poetas in medea.

❡ FLAGItii. turpitudinis & dedecoris. ¶ Princeps nautarum. Iaſon. OMNI
BONI.

BERO.

¶ TV me amoris. Dicũtur hæc ex perſona Iaſonis ad Medeã. quæ illi merita ſua exprobrabat: q̃ ut refelleret dicitiſe ab illa amoris magiſq̃ honoris gratia ſeruatũ eſſe. ¶ Excitauit incendia: in hanc ſuſam maro. Sceuus amor docuit natorꝫ ſanguine matrẽ: cõmaculare manus. Crudelis tu quoq; mater. Notiſſima ſunt illa: q̃ medea ob amorẽ amẽs: & uecors factitauit: quæ flãmis coronalibus deuſſit nouã nuptã una cum regia: qđ latiſſime a nobis explicatũ eſt in primo Apulei cõmẽtario. ¶ Apud aliũ poetã. Fortaſſis actiũ ſignificat: q & ipſe medeã ſcripſit. ¶ Illũ. ſ. Iaſonẽ. ¶ Qui plus pollet. Nimirũ plus pollet pôtq; amor: q̃ pater, q̃ leges, q̃ reliqua omnia.

Tu me amoris magis q̃ honoris ſeruaſti gratia. quid ergo hic amor Medeæ? quanta miſeriarum incendia excitauit? atq; ea tamen apud alium poetam patri dicere audetiſe coniugem habuiſſe Illum, amor quem dederat: qui plus pollet potiorq; eſt patre. Sed poetas ludere ſinamus: quorum fabulis in hoc flagitio uerſari ipſum uidemus Iouem. ad magiſtros uirtutis, philoſophos ueniamus: qui amorem negant ſtupri eſſe: & in eo litigant cum epicuro, non multum, ut opinio mea fert, mẽtiẽte. quis eſt enim amor iſte amicitiæ? cur neq; deformem adoleſcentem quiſquam amat? neq; formoſum ſenem? mihi quidem hæc in græcorꝫ gymnaſiis nata cõſuetudo uidetur: in quibus iſti liberi, & cõceſſi ſunt amores. bene igitur Ennius: Flagitii principiũ eſt nudare inter ciues corpora. qui ut ſint, ſicut fieri poſſe uideo, pudici: ſolliciti tamen & anxii ſunt: eoq; magis, quod ſe ipſi continent, & coercent. Atq; ut muliebris amores omittam: quibus maiorem licentiam natura conceſſit: quis aut

Nihil cõcitatius amore.

Subantem.

nihil enim potẽtius, nihil cõcitatius ẽ amoris ui & impotẽtia: q̃ nõ ſolũ mortales uicit: ſed & mortales debellar: hinc Ouidius de amore. Tu ſuperos: ipſumq; Iouem, tu numina ponti, uicta domas ipſumq; regit: qui numina terræ: tartara quid ceſſant. ¶ Ipſum uidemus Iouem. carminibus poetarum, Iupiter amator maximus: adulterq; deſcribitur: quem tradunt cum alcumena: cum ſemele, cum antiopa, cũ leda, cum danae, cum Europa, cum aliis prope infinitis concubuiſſe. Tertulianus in apologetico ait Iouem fede ſubantem in ſororem fuiſſe: ubi ſubantem intelligi uult pro libidinantem: & rei ueneriæ inhiantem, ſuper quo uerbo in annotationibus plura. Idem poetas deorum dedecoratores eſſe dicit: quoniã eos faciunt adulteros, & ſcortatores. ¶ Amorem negant ſtupri eſſe. Plato amorem preconio laudis extollit: ait q; duas eſſe ueneres geminos quoq; amores. Alterum turpem & beluinum atq; uulgarem, alterum honeſtum, cæleſtem, atq; pretioſum: qui amãtem pariter atq; amatum uirtutis curam ſtudiumq; ſuſcipere cogit, cuius ſectatores nullis ad turpitudinẽ ſtimulis illiciũtur. Hic amor nõ formã corpis diligendã admonet: ſed pulchridinẽ aĩ exoſculandã: q uirtutes amatoribus ſuis cõciliat, de quo & nos olym luſimus quodã idilio amatorio: utrũq; amorẽ uerſibus elegiacis diſſertãtes. Nũc Ci. culpat phoſ: q amorẽ negãt ſtupri eſſe: ſed amicitiæ cõciliatorẽ: qđ ſecus uidet. Cũ nullus amet defomẽ: ſed forma corporis maxime alliciat. Plato in ſympoſio. De amore uulgari loquẽs. Amat inqt fœminas nõ minuſq̃ maſculos & corpora magiſq̃ aĩos. Ariſtote. quoq; libro. viii. æthicorꝫ. Amator iqt aſpectu gaudet amati, hic autẽ obſequio amatoris: deſinẽte uero ætatis flore: & amicitia frequẽter definit, nã huic aſpectus nõ amplius iucũdus eſt. Illi autẽ nõ pſtatur obſequiũ. ¶ In qbus cõceſſi amores. Socrates: Plato: xenophon, & uniuerſus ille philoſophorꝫ cætus: maſculorꝫ amores cõmendãt: fueruntq; apud græcos conceſſi liberiq; amores adoleſcentulorꝫ. Immo ut auctor eſt Mar. Tullius in libris de republi. probro erat adoleſcentibus græcorum, amatores non haberẽt. Seruius grãmaticus ait de cretenſibus accæpimus: qđ in amores puerorum intẽperantes fuerunt: quod poſtea in laconas: & totã græciam trãſlatum eſt. Proprius autẽ de amoribus cretẽ ille mos fuit, ut amator uiolentia & rapina corriperet amatũ: amabilem nõ tam formoſum putant: q̃ robore præſtantem: quem muneribus donatum: poſt cænam e ueſtigio dimittit amatorẽ philetora appelãt. Amatum uero Clenon: ideſt illuſtrem, auctor Strabo in. x. lygurgus nomorhetes: ideſt legum conditor: apud ſpartanos: puerorum amatores eẽ permiſit: ſic Socrates: alcibiadem amore caſtiſſimo dilexit: aitq; alcibiades apud Platonem: ſe nõ aliter ex gremio ſocratis ſurrexiſſe: q̃ ſi cũ patre iacuiſſet. Ait idem Plato ciuitatem uel exercitum futurum inſuperabilem inexpugnabilemq;: qui ex amatoribus amatiſq; conſtaret. Olym gorgias apud lacedæmonios primus ſacram: ita enim appellant: cohortem ordinauit ex amatoribus & amatis cõſtitutam: ita ut amator iuxta amatũ collocaretur: ex quo facta eſt indiſſolubilis: inſuperabiliſq;, cũ pericula aio pſentiſſimo perferrent, cum amatori arma abiicere, aut ordinem deſerere, aut fugere coram amato erubeſceret: immo obire mortem mallet: q̃ dilectum relinquere. Fertur hanc ſacram cohortẽ uſq; ad bellum: quod apud cheronam Plutarchi patriam geſtum eſt: inſuperabilem inuictamq; permanſiſſe: poſt id prælium: cum Philippus macedonum rex uictoria potitus inſpexiſſet trecenta cadauera ſimul iacentia: audito id eſſe illud ſacrum agmen: demiratus uehementer dixit: Dii eos perdant: qui iſtos uel facere, uel pati turpiter aliquid ſuſpiciãtur. ¶ Nudare inter ciues corpora. In gymnaſiis: exercitatiõibuſq; græcorꝫ corpa nudabãtur lacedæmonii primi: ut docet thucidides: corpora certaturi nudauerũt: ppalã ſe exuẽtes, oleoq; unxerũt. Græca res eſt iqt Pl. nihil uelare Plato in qnto de repu. nõ ſolũ uiris: ſed etiã mulieribus corpora nudãda exercẽdaq; gymnaſticis exercitationibus eſſe pmittit: uerũ cũ primis ratio uerecundię hãbenda eſt: ſine qua nihil ſatis laudabile eſſe poteſt.

Duo amores.

Amor uulgaris.

Amores puerorum.

Amor cretẽ corum.

Alcibiades ſocrati dilectus.

Sacra cohers ex amatis & amatorib.

Dictum philippi.

OMNI BONI.

¶ EA. medea. ¶ Flagitio. amoris. ¶ Philoſophos ſtoicos flagitii. turpis & inhoneſti amoris.

¶ De ganimedis.

de Ganymedis raptu dubitat, quid poetæ uelint? aut non intelligit quid apud Euripidem & loquatur, & cupiat Laius? quid deniq; homines doctiſſimi & ſummi poetæ de ſe ipſis, & carminibus edant, & cantibus? fortis uir in ſumma repu. cognitus, quæ de iuuenum amore ſcripſit Alceus? nam Anacreontis quidem tota poeſis eſt amatoria. maxime uero omnium flagraſſe amore Rheginum Ibicum apparet ex ſcripiis. atq; horum omnium libidinoſos eſſe amores uidemus. Philoſophi ſumus exorti, & authore quidem noſtro Platone, quem non iniuria Dicearchus accuſat: qui amori authoritatem tribueremus. Stoici uero & ſapientem amaturum eſſe dicunt: & amorem ipſum, conatum amicitiæ faciundæ

BERO.

¶ DE GANImedis raptu. Finxerunt poetæ Iouem in aquila rapuiſſe catamitum Ganymedem: qui color poeticus ſignificat: aut per legionem raptum eſſe: cuius inſigne eſt aquila, aut nauis, in qua impoſitus eſt: tutelam habuit in aquila figuratã. Locum unde raptus eſt harpagion uocant: græce αρπαζω dr̃ rapio. Vnde harpax apud Plautum nomen furacis, & raptoris. Et harpagare pro rapere. Ob raptum Ganymedis: ut hiſtorici tradunt: exortũ eſt bellum Troi patri ipſius, & Tantalo: fruſtra igitur Iouis fabula: & raptrix aquila cõfingitur. ¶ Quid cupiat laius. Apud Euripidem in pheniſſis: laius: qui manu filii oedipodos erat periturus: optat amores præpoſteros: & adoleſcentulorum diuerticula: feruntq; a Laio conſuetudinem cohortis amatorum exortam eſſe, quam pauloante dixi: ſanctam cognominari cuius rei meminit Plutarchus quoq; in pelopida. ¶ Scripſit Alceus. Inter poetas lyricos græcos. Alceus eſt magnificus: breuis, diligens, & plurimum Homero ſimilis: ſed in luſus amoreſq; deſcendit. In parte operis aureo plectro donatus: quia tyrannos inſectatus eſt: quod & Quintilianus memorat: & Oratius ſignat illo uerſu. Et te ſonantem plenius aureo alceæ plectro. Patriam habuit mitylenẽ: quæ ciuitas eſt in leſbo famigerata: olim ex quodam prælio abiectis armis ſeſe fugiſſe ſcripſit, & præconi cuidam imperaſſe: ut his qui domi erant nuntiaret. Alceum incolumen euaſiſſe. Hic dilexit puerum nomine Lycum: nigris oculis: nigriſq; capillis ſpecioſum: quẽ carmine Lyrico celebrauit. Hinc Oratius de Alceo loquẽs ſic refert. Liberũ & muſas Venereq;: & illi ſemper hęrentẽ puerũ canebat: & Lycũ nigris oculis: nigroq; crine decorũ: cũ ſæpe amatoribus: uitia amati iucũda ſint. Neuus in articulo pueri delectabat Alceum. At eſt corporis macula neuus. Illi tamen hoc lumẽ uidebatur: ut inquit Mar. Tullius in primo de natura deorũ. ¶ Anacreontis poeſis. Anacreon Lyricus poeta amauit puerũ nomine bathyllum: uiſenda pulchritudine ſpectabilem: de quo Oratius. Non aliter ſamio dicunt arſiſſe bathyllo anacreonta teium. Apuleius huiuſce bathylli ſtatuam elegãter graphicæq; deſcribit in floridis: quẽ ait Anacreonteũ carmen canere. Hunc celebrauit Anacreon amatorio poemate: cuius uerſus lepidiſſimos Au. Gellius refert libro noctium atticarum duodeuigeſimo. Et ego libẽs memini: ut obiter unius elegantis uerbi corrigeretur error, quo lapſi ſunt correctores: interpreteſq; Gelliani: ſic enĩ græce ſcriptũ eſt. ποιήσον αμ. πέλους μοι καὶ βοτρύων κατ αὐτο. καὶ χρυσέους πατοῦντας ὁμοῦ καλῶς λυαιῷ ἔρωτα καὶ βαθύνον idest ut interpretantur interpretes: uites fabrica quæſo intus: & racemos pariter aureoſq; pulchre calcantis comites Lyei. Amoremq; profundum ſimul. Cætera ſatis conducenter, & perite: ſed nouiſſimum uerbum parum ſoleirtee introſpexerunt: nam non legendum eſt βαθῦνον quod ſignificat profundum: ſed βαθύλλον. idest bathyllum puerum. Et ita ſenſus uerus ſpecioſuſq; eluceſcet hac noſtra lectione: ut dicat anacreon: o Vulcane ſabrica mihi quæſo in poculo argenteo uites: racemos: & calcatores Bacchi. Et amorem una cum puero bathyllo: quem ſcilicet deperibat: uult enim in poculo celari, figurariq; cum deo cupidine puerum bathyllum ſuum deliciolum. De Anacreonte intellexit Ouidius illo uerſu. Sit quoq; uinoſi teia muſa ſenis. De eodem alibi inquit. Præcepit Lyrici teia muſa ſenis. Dictus eſt enim Anacreon teius a patria Teo: quæ ciuitas eſt Ioniæ: ex eadem urbe fuit Hechateus hiſtoricus periit Anacreõ acino uuæ paſſæ ſtrangulatus. ¶ Rheginum ibicum. Ex nouem lyricis poetis apud græcos famigeratis unus eſt Ibicus: a quo genus metri dictum Ibicum: ſicut alterum ab Alceo alchaicum. Tanta apud ueteres fuit poetarum lyricorum multitudo: ut Marcus Tullius neget: ſi duplicetur ſibi ætas: habiturum ſe tẽpus: quo lyricos legat. Rheginus eſt Ibicus dictus a patria rhegio quod oppidum in margine Italiæ ſitum eſt, cui græci nomen dedere ab argumento dehiſcendi: Rhegion enim gręce abruptum pronũtiatur. Hinc enim ſicilia auulſa abruptaq; eſt ab Italia græcum uerbum eſt. ρήγνυμι. quod ſignificat abrũpto: unde rhagades & rhagadia dicũtur ſciſſuræ ac rimæ: quæ anum ſedemq; infeſtant. De quibus Plinius, Celſus, medici omnes multa. Inde Rhagæ nominatæ: cui ciuitati ab auulſione terremotus inditum nomen olim rheginæ ciuitatis ingens fuit potentia: ob eamq; cauſam nomen ciuitati factum eſſe, quidam autumant: quaſi regia urbs foret: quod & Strabo memorat. Dicearchus. Hic fuit nobilis peripateticus: qui librum ſcripſit de interitu hominum, quo docuit hominem homini nocentiorem eſſe: omni reliqua calamitate. ¶ Amori auctoritatem. Plato in Dialogis & in ſympoſio: phœdroq; potiſſimum amorem miro præconio ſuſtollit. ¶ Sapientem amaturum. Aſtipulatur huic ſententiæ illud Afranii. Ambit ſapiens: cupient cæteri. ¶ Conatum. nomen eſt quarti ordinis. ¶ Faciundæ amicitiæ: ab amore: amicitia eſt nominata: eſt enim amor princeps ad amicitiam coniungendam: auctor Marcus Tullius in Lęlio.

Harpagiõ. Harpagare

Amores pręposteri.

Alceus

Neuus delectabat alceum.

Anacreon.

Bathyllus deliciolũ.

Teia muſa.

Ibicus theginus.

Rhegion

Rhagades.

Rhagadia.

Rhagæ.

OMNIBONI.

¶ RAPTV. ſtupro. ¶ Alceus. q̃ fuit Miteleneus. ¶ Rheginum ibicum. in Calabria regium eſt oppidum.

BERO.
Amor quid

¶ EX pulchritudinis ſpecie. Amor: ut diffiniũt ſtoici: & refert Laertius: eſt cõcupiſcētia quędā īſidiatrix induſtriæ & ſtudii, ꝓ apertā ac ſe ingerentē pulchritudinē. Pla. in dialogo: cui titulus eſt de pulchro. ait: pulchrũ eſſe ꝙ ꝑ uiſum auditũq; delectat: fores enī aīæ, ſunt oculi & aures. Amor diffinitᷣ deſideriũ pulchritudinis fruendæq; ab aſpectu ducit originē: nā ut Muſeo placet: icā oīs amoris & origo, eſt oculus. Ideoq; illi pedicis amatoris facilius illaqueātur: q frequētiſſimo intuitu aciē uiſus ad aciē dirigētes lumina iungũt luminibus: & ſiqs pulchritudine polleat oculoꝝ ac nitore: ſępius intuēdo inſanire cōpellit. Carpit enī uires paulatim: uritq; uidendo fœmina. Hinc illud Apuleianũ. Iſti tui oculi per meos oculos ad intima delapſi ꝑcordia: meis medullis acerrimũ cõmouent incendiũ. Expertus loquor. nihil ſic inflāmat. ſtimulatq; animum amatoris q̄ uenuſtas oculorũ. qui inſtar fulminum penetrant præcordia. Exedunt medulas. uitalia populātur. amaui iā pridē panthiā. In pręſentia efflictim depereo martiam. utraq; formoſiſſima eſt & uenuſtate matronali decentiſſima utriuſq; oculi ueneris illices: amabiliſſimiq; me cęperũt: inuaſerunt; diſtraxerũt: & ſicut ictus nouiſſimus magis lācinat uitalia: ſic amor martiæ recētior memet ſurripuit mihi: cuius oculis nihil potentius, nihil formoſius, nihil amabili⁹ noui. Nō minor eſt primo turbine turbo ſequens. Irretitũ: poſſeſſum: mācipatũ me tenet martia: tenebitq; dũ uita ſuppeditabit, dũ ſpiritus hos reget artus: qua nec helena formoſior. nec Cornelia circunſpectior. nec Penelope ꝓbior. hæc ulla matronaꝝ omnibus pulchritudinis numeris abſolutior. ¶ Qui ſiquis. Talis eſt amor ille honeſtus. quem Plato cæleſtem uocat. ¶ Sin eſt aliquis. talis eſt uulgaris: & communis amor. Qualis in leucadia eſt: ſupra dictum eſt in leucadia fuiſſe petrā. ex q̄ ſaltus fiebat: q ad ſedādos amores ualere credebatᷣ. ex quo ſapho. æſtrō cupidinis percita ꝑceps deſiluit. ante ſapho cephalus īdidē ſe deiecit ob amoris impotētiā: hic leucadia accipitᷣ ꝓ nomine fabulæ: quā cōpoſuit Turpilius poeta comicus. Grāmatici aduocāt turpiliũ in leucadia: in qua induēbatᷣ amator ob amorē furēs ac uecors. ¶ Sit quiſq̄ deus. Carmē eſt Turpilii poetæ comici, apd' quē amator ęſtu cupidinis ardēs, hæc dicit. Poſſet ſatis cōmode hoc referri ad cephalum: q amore ꝑtarolæ ueſanus ſeſe præcipitauit ex ſaxo leucadio: uel ad deucalionē: q pyrrhæ incenſus amore, ex ſaxo diſiluit. Nec mora iuſſus amans tetigit lętiſſima pyrrhæ pectora. Heu me infelicem. Verba eiuſdem poetæ: quæ ab amatore eodem dicũtᷣ. ¶ Sanus ne es. Hoc dicitur: ex perſona neceſſaria: quæ apud Turpiliũ his uerbis caſtigat inſaniter amārē. ¶ Apollo ſancte. amator impos aī ob amorē apud poetam inuocat deos. ut ſibi ſuppetias ferāt. Ego arbitror ideo Apollinē: & Neptunũ: & uentos peculiariter inuocari ab amatore: fortaſſis deucalione: uel alio quocũq;: qa ex leucadia ſeſe demittere præcipitē deſtinauerat: ubi Apollo & Neptunus colebatᷣ. ꝓinde illoꝝ īuocat auxiliũ. ut citra periculũ deſiliat: & ut amore, ſubleuetᷣ: quo īmodice uexabatᷣ. ¶ Nā qd ego. Ait amator ſe nolle inuocare Venerē tanq̄ iniqua ſit amāti ſibi. ¶ Sic affecto iuueni: ſic ob amorē inſaniēti: ut declarāt uerſus poetici. ¶ Ad alia ſtudia. Oui. in lib. de remedio docet remediũ eſſe efficax, ad amorē abolēdũ trāſferre animũ ad ſtudia & negocia. Nā Venus ocia amat: finē q q̄ris amori. Cedit amor rebus. res age tutus eris. Sũt fora: ſunt leges: ſunt quos tuearis amici. Vade per urbanæ ſplēdida caſtra togæ. Itē Sene. præcipit hoī iracũdo ſtudia īmutāda eſſe: omittēda grauiora: animũ amenis artibus tradēdũ. lectio illũ carminũ obleniat: hiſtoria detineat: mollius: delicatiuſq; tractetᷣ. cōtra amatori quęrēti amoris ſolutionē: legēdi ſunt libri phici: uituperatoreſq; teꝝ uenereaꝝ: q dicũt cauēda eſſe fœminæ ꝑicipia: a quibus dicitᷣ ſodalitas fœminæ eſt glutē delictoꝝ: uiſcũ toxicatũ. fouea profunda eſt mulier. Inſidiatᷣ in uia quaſi latro & quos incautos uiderit, interficit. Salomō ait. Ne capieris mulieris nutibus: quæ uiri precioſam animā capit. Plau. inqt Amor melle & felle fœcundiſſimus eſt. Guſtu dulce dat. Amaꝝ ad ſatietatē uſq; aggerit. Hiero. Se. Plutar. ſcribunt. Amor formæ: rōnis obliuio eſt. & inſaniæ ꝓximus. fœdum minimeq; conueniens aīo ſoſpiti uitium turbat conſilia: altos & generoſos ſpiritus frangit. a magnis cogitationibus ad humillimas detrahit. Quærulos, iracundos, temerarios, dure imperioſos, ſeruiliter blandos: omnibus inutiles: ipſi nouiſſime amori facit. Apud Platonem tota amoris inſectatio, polita eſt. & omnia eius incommoda lyſias explicat.

Martia flāma recens.

Cedit amor reb⁹.

Sodalitas fœminę glutē delictorum.

OMNI BONI.

¶ SPECIE. aſpectu. ¶ Solicitudine. anxietate. & ſuſpitione. ¶ Leucadia. fabula eſt. Corruptela pueroꝝ accuſabilis. uocabulum eſt philoſophorum non ciuile.

ex pulchritudinis ſpecie diffiniũt. qui ſi quis eſt in rerum natura ſine ſollicitudine, ſine deſiderio, ſine cura, ſine ſuſpirio: ſit ſane. uacat enim omni libidine. hęc autem de libidine oratio eſt. ſin autem eſt aliquis amor, ut eſt certe, qui nihil abſit, aut non multum, ab inſania: qualis in Leucadia eſt: Si quidem ſit quiſquam deus: cui ego ſim curæ: at id erat deis omnibus curandum: quēadmodum hic frueretur uoluptate amatoria. Heu me infelicem nihil uerius. probe & ille: Sanus ne es: qui temere lamentare? ſic inſanus ſuis etiam uidetur. at quas tragoedias efficit? Et Apollo ſancte fer opem teq; omnipotens Neptune inuoco. Voſq; adeo uenti. mundum totum ſe ad amorem ſuum ſubleuandum conuerſurum putat: Venerem unam excludit, ut iniquam. Nam quid ego te appellem Venus? eam præ libidine negat curare quicquam. quaſi uero ipſe non propter libidinē tāta flagitia, & faciat, & dicat. ſic igitur affecto hæc adhibenda curatio eſt: ut & illud qd' cupiat, oſtēdat quā leue, quā cōtēnendũ, quā nihil ſit omnino: quā facile uel aliunde, uel alio modo perfici, uel omnino negligi poſſit. adducendus eſt etiam nonnunquā ad alia ſtudia, ſollicitudines, curas, negocia.

loci deniq; mutatione, tanquam ægroti non conua/leſcentis, ſæpe curandus eſt. etiam nouo quodam amore ueterem amoré tanquam clauo clauum eiiciē/dum putant. maxime autem admonendus quantus ſit furor amoris. omnibus enim ex animi perturbationi/bus, eſt profecto nulla uehementior: ut ſi iam ipſa illa accuſare nolis, ſtupra dico, & corruptelas, & adulte/ria, inceſta deniq; quorum omniū accuſabilis eſt tur/pitudo: ſed ut hæc omittamus: perturbatio ipſa men/tis in amore fœda per ſe eſt. nā ut illa prætercam, quæ ſunt furoris: hæc ipſa p ſeſe quā habent leuitaté quę ui dētur eſſe mediocria? iniuriæ Suſpitiones: inimiçitiæ: induciæ: Bellum, pax rurſum: incerta hæc ſi tu poſtu/les Ratione certa facere: nihilo plus agas: Quam ſi des operam ut cum ratione inſanias. hæc inconſtātia, mutabilitaſq; mentis qué nō ipſa prauitate deterreat? eſt enim illud, qđ in omni pturbatione dicit̃, demon/ſtrandum: nullam eſſe niſi opinabilé, niſi iudicio ſuſce ptam, niſi uoluntariá, etenim ſi naturalis amor eſſet: & amarēt oēs: & amarēt: & ſemp amarēt: & idē amarēt: neq; alium pudor, aliū cogitatio, aliū ſatietas deterre/ret. Ira uero, quāquā diu perturbat animū, dubitatio/nem inſaniæ non habet: cuius impulſu exiſtit etiam

¶ LOCI mutatione. Oui. inter cætera remedia hoc quoq; cōmemorat. mutandum eſſe locū: cū ait. I pcul & longas carpere: p erge uias: nā ut inquit Propertius. Quātū oculis aīo: tā procul ibit amor. In decretis cano. diſt. lxxxi. ſic ſcriptū legimus. ualet interdū p ſalute aīę mutatio loci. plærūq; enī dū mutat̃ locus: mutat̃ mētis affectus: ſed interdū ſcandit æratas uitioſa naues cura, nec turmas equitum relinquit: ocior ceruis & agēte nimbos ocior euro. ut inquit Ora. in carmine lyrico. amoris cura perſæpe īdiuulſa eſt: & inſeparabilis: nec ulla peregrinatione obliterat̃: ſequunt̃ nos quocūq; imus uitia: ideoq; præcipit ſalubriter Sene. animū debere nos mutare. nō cęlum. cupiam quęrēti nihil ſibi peregrinationes pfuiſſe. quid miraris ait Socrates: cū te circūferas: quæris quare te iſta fuga non adiuuit tecū fugis. onus animi deponēdū eſt. ¶ Tanq̄ ægroti. Multis morbis ſaluberrima eſt aeris lociq; mutatio. eaq; curatione medici utendum eſſe pcipiunt: & potiſſimū in phthiſicis. Pli. ait in. xxxi. utilem eſſe nauigationem phthiſi affectis: aut ſanguine inegerentibus. ideoq; ęgyptū peti ſolitū propter lōginquitatē nauigandi. Cor. Celſus in tertio. opus eſt phthiſicis lōga nauigatione. cœli mutatione, ſic ut denſius id ex quo diſcedit eger. petatur ideoq; aptiſſime ex Italia Alexandriā itur. Columela in octauo cenſet in oībus morbis ac peſtibus mutandas eſſe regiones. ¶ Non cōualeſcentes. Atrophos uocant. ab imbecillitate uires uix recolligētes cacexia malus eſt corporis habitus: quod fit cum longo morbo uitiata corpora. etiam ſi illo uocant: refectionē tamen non accipiunt. ¶ Nouo ueterem eiiciēdum. Ouidius ſucceſſore nouo tollitur omnis amor. Propertius. Sunt quoq; tranſlato gaudia ſeruitio. ſicut enim ueterem morbū nouus emouet: ſicut clauum clauus expellit: ita ueterem amoré nouus amor extrudit expūgitq;, ſed quādoq; tam firmæ ſunt pedicæ: & caſſes primitiui amoris: ut reſolui non queant, neq; perfringi ullo amore poſteriore: pertinax eſt perſæpe, neq; frigeſcens, neq; relenteſcens cupido. cuius clauo fixus animus amantis, quanto magis ſe ſubducere contendit: tanto magis retrahitur. ¶ Supra inceſta. De ſtupri inceſtiq; differentia apud Suetonium plura, & docet iuriſconſultus titulo ad legem iuliam de adulteriis. Iniuriæ ſuſpitiones apud Teren. in eunucho ſeruus pmeno longe ſapientior domino ait. Here quæ res in ſe, neq; conſilium, neq; modum habet ullum eam conſilio regere non potes. In amore hæc omnia inſunt uitia, iniuriæ, ſuſpitiones, inimicitiæ, induciæ, bellum, pax, rurſum & cętera: quæ hic recitat Ci. & decenter uſurpat Ora. in ſermonibus: apud Plautum in mercatore: charinus amator: uitia amoris plæriq; omnia complectitur cum ait. Amorem hæc cuncta uitia ſectari ſolēt, cura, ægritudo, nimiaq; elegantia, & mox. Sed amori accedūt ēt hęc: quę dicimus īſomnia: ęrūna, error, & terror, & fuga, ieptia, ſtultitiaq; adeo & temeritas, īcogitātia, cupiditas, & maliuolētia, petulātia cupiditas & maliuolētia. inhęret ēt auiditas, deſidia, iniuria, inopia, cōtumelia, & diſpēdiū, multiloquiū, pauciloquiū. ¶ Niſi opinabilē. iā ante ſępius dixit Cic. pturbationes nō ex natura exoriri, ſed ex opinione & iudicio. eſſeq; uolūtarias. Hoc idē aſſerit de amore uidelicet: eū eſſe uolūtariū & opinabilē. nō aūt naturalē: nā ſi naturalis eſſet pſeueraret: nec ullo unq̄ tpe finiret̃: ſed uidemus deflore ſcēte pulchritudinis flore amoré reſtingui: & deſinere. Araſpas iuuenis apud Xenophōtē ait ad Cyrū amorem eſſe rē ultroneā: uoluntariaq;: nā ſi naturalis inqt eſſet: omnes ad æque cogeret: ut ignis omnes itidem urit: natura enī talis eſt: pulchrā aūt fœminā alius amat, alius nō amat. & qſq; amat quē uelit. frater ſororé nō amat: quę amat̃ ab alio: neq; pater filiā amat: q̄ alius depit: ecōtrario Cyrus. Quō inqt ſi amor ultroneus eſt: nō eo uacare qs poteſt: cū uelit: uidi ego flētes pdolere ob amorē: & q optarēt ab amore liberari: nō ſecus q̄ a morbo grauiſſimo: neq; liberari tamē poſſent: ſed ualidiore neceſſitate ligati eſſent: q̄ ſi in ferrea uincula coniecti forent: idē mox paulo docet: amoris uim eſſe q̄ ignis potētioré ignis inqt urit ppe tāgētes: at formoſi eos etiā accendūt: q ſe pcul ſpectāt uti ppter amoré ardeſcāt. ¶ Dubitationé inſaniæ. i. nemo dubitat irā eſſe inſaniā, q̄diu pturbat animū: ira enim breuis furor eſt. ut inquit Oratius irā philoſophi diffiniunt breuem inſaniam.

¶ SVSPITIONES inducię & cętera. apud Terētium in eunucho hęc uerba habētur. ¶ Ira uero quāquā reliquum eſt: ut libidinem curet. & primum iracundiam: quæ eſt libido ulciſcendi. quę ita ſanatur: aut ei ſubtrahendo: cui iratus eſt: aut faciendo differre ultionem.

BERO.

Phthiſicis utilis nauigatio.

Atrophi.

Cacexia.

Pedicæ amoris īexplicabiles.

Incogitātia

An amor opinabilis an naturalis.

Amor res ultronea.

OMNI BONI.

BERO.

❡INTER fratres.atreũ intelligit & thyeſtẽ tragędiis memoratiſſimos.❡Quis hõ.Verba poetæ tragici ex pſona atrei & thyeſte:dũ ſe mutuis cõuitiis ĩceſſũt,& alternis uerſibus cõtumelias intorquẽt.Poſſet etiã hoc referri ad filios Atrei:q inter ſe diſſidentes cõuitientur paternos mores imitati.Ennius & Accius ſcripſerũt tragędiam thyeſtẽ:q̃lis eſt apud nos Senecæ.❡Maior mihi.cõſimiliter apud Sene. Atreus loqtur. Age animæ fac quod nulla poſteritas,pbet:ſed nulla taceat.aliquod audẽdo eſt nefas atrox .cruentum.tale quod frater meus ſuũ eſſe malit.❡Meis malis.maxillis.Virgi. Potniades malis membra aſſumpſere quadrigæ.Sene.in thyeſte

Thyeſtes tragędia.

Lancinat gnatos pater artuſq; mandit ore funeſto ſuos.❡Iratos exi.de pt.ſicut furioſus.

Iratus ĩpos mentis.

mentis impos eſt,& auius a ratione ita iratus ĩpotẽs ſui ẽ & aĩum nõ regit:rõe nõ ducit̃:ſed ĩſtar ĩſaniẽtiũ bacchat̃:furitq; ſine cõſilio,ſine mẽte,ſeipſum ĩ ptãte nõ hẽt.Quid aũt ſit exire de ptãte ipſemet.M.T.interp̃tatur.❡Dũ ſe col.Hõ dr̃ colligere ſeipſum cũ mentẽ,cõſiliũ rõnẽ diſſipatã ex iracũdia ĩ ſuũ locũ cõgregat,cõtrahitq;.dixit Vir.& ſe collegit ĩ arma.hoc eſt ſe ipſum texit:ſepſitq; armoꝝ tutela.M.T.in æpiſtolis ad lẽtulum.Collegi ipſemet:& cũ ipſa q̃ſi repu.collocutus ſum.❡Differãt in tp̃s.

Documentum.

Athenodori ſaluberrimum.

Maximũ remediũ eſt iræ.ut ĩqt Se.mora.dilatioq;:ut prius aĩ feruor relãgueſcat:& caligo quę p̃mit mẽtẽ:aut reſidat,aut minus dẽſa ſit.Hinc illd̃ athenodori pħi documẽtũ q ad Auguſtũ Cæſarẽ extremo offõ ſalutationis uerſus dixit.Cũ ira Cęſar te cęperit:nihil pri⁹ neq; dixeris:nec feceris:q̃ ipſa q̃tuor & uiginti elemẽta literaꝝ gręcaꝝ tecũ ipſe pcurreris:ut ita cõcitatio illa:quæ momẽtoſa eſt mẽte alio traducta parui tẽporis ĩteriectu lãgueſceret:auctores ſextus Aure.& Plu.p̃cipit.M.T.in æpiſtola ad quintũ fratrẽ didaſcalica.reſiſtẽdũ eſſe iracũdiæ:cũq; ea maxĩe aĩum moueat tũ eſſe diligẽtiſſime linguã cõtinẽdã.❡Deferueſcat.

Deferueſcere.

deflagret:ac relãgueſcat feruor:ardorq; reſtinguat̃.In oratione p cęlio.Multi inq̃t ſummi hoĩes & clariſſimi ciues fuerũt:quoꝝ cũ adoleſcẽtiæ cupiditates deferbuiſſent eximiæ uirtutis firmata iã ætate extiterũt.❡Illud architæ.Tarẽtin⁹ architas.dũ ſe pythagoræ p̃ceptis penitus ĩmergis.magno labore:longoq; tp̃e ſolidũ opus doctrinæ complexus poſtq̃ in patriã reuerti,ac rura ſua reuiſere cępit:aĩaduertit illa uillici negligẽtia eſſe corrupta & perdita.Sũpſiſſem inq̃t a te ſuppliciũ niſi tibi iratus eſſẽ:maluit enĩ ĩpunitũ dimittere:quã pp irã grauius iuſto punire.❡Iſti.pipateticos ſignat.❡Inſania,iracũdia enĩ breuis inſania eſt.❡Cũ interemiſſet clytũ.Se.lib.iii.de ira.

Clytus ab Alexandro confoſſus.

Dabo tibi ex Ariſto.ſinu regẽ Alexãdrũ:q clytũ chariſſimũ ſibi,& una educatũ ĩter epulas trãſfodit.manu qdẽ ſua paꝝ adulantẽ:& pigre ex macedone & libero ĩ pſicã ſeruitutẽ trãſeũtẽ.Fuit enĩ Alexãdet magnus cætera ægregius:oĩumq; uictor:ſed uino:& ira uictus:ut hiſtorici pdiderũt:q tradũt Clytũ fratrẽ fuiſſe helanices nutricis Alexãdri:q apud grãnicũ fluuiũ nudo capite regẽ dimicantẽ clipeo ſuo texit thoſaciſq; manũ capiti regis ĩminentẽ gladio amputauit:uetus Philippi miles.multiſq; bellicis operibus clarus:cuius ſermo in cõuiuio procacior:& ex uinolẽtia liberior quã Alexãdet ferre poſſet.Animũ acuit Alexãdri ad irã ingentẽ:cuius alioq impotẽs erat:itaq; cum tãtum iræ cõcepiſſet uinolentus,quãtum uix ſobrius ferre potuiſſet:Clyti de cõuiuio

Penitentia Alexandri.

exeuntis latus haſta tranſfixit:mox ebrietate diſcuſſa:cum ira mẽte deceſſiſſet:tãta pęnitẽtia ductus eſt:ut haſtam de pectore iacẽtis euulſam retorſerit in ſemet:ſed ab amicis ad uitã reuocatus laniauit os unguibus:& circunſtãtes togauit:ne ſe tanto dedecori ſuperſtitẽ eſſe paterentur:iacuitq; triduũ incluſus intra tabernaculum,uixq; precibus amicoꝝ uictus:ut cibum caperet qui ad regẽ ſolãdum:iure interfectum Clytum eſſe dixerũt.Caliſthenis pħi opera cõſolatioq; efficaciſſima conſolando regi fuiſſe fertur.

inter fratres tale iurgium:Quis homo te exuperauit unq̃ gentiũ impudẽtia?Quis autẽ malitia te?noſti quæ ſequuntur.alternis enim uerſibus intorquẽtur inter fratres grauiſſimæ cõtumeliæ:ut facile appareat Atrei filios eſſe eius:qui meditatur pœnam in fratrem nouam.Maior mihi moles:maius miſcendum malũ Qui illius acerbum cor contundam,& comprimam.quæ igitur hæ erunt moles?audi Thyeſtem:Impius hortatur me frater:ut meos malis miſer Manderem natos.eorum uiſcera apponit.quid eſt enim quo nõ pgrediatur eodem ira,quo furor?itaq; iratos proprie dicimus exiſſe de poteſtate.i.de conſilio,de rõne,de mẽte hoꝝ enĩ poteſtas in totũ aĩum eſſe debet.his autẽ ſunt ſubtrahẽdi,in quos impetum conãtur facere,dũ ſe ipſi colligant.quid eſt autẽ ſe ipſum colligere,niſi diſſipatas animi partes rurſum in ſuum locum cogere?aut rogandi ſunt,orandiq; ut ſiquam habent ulciſcẽdi uim.differant in tẽpus aliud,dũ deferueſcat ira.deferueſcere autẽ certe ſignificat ardorem aĩi inuita ratione excitatũ.ex quo illud laudatur Archytæ:qui cũ uillico factus eſſet iratior:quo te modo ĩquit accepiſſem,niſi iratus eſſem?ubi ſunt ergo iſti?qui iracundiam utilem dicũt?poteſt utilis eſſe ĩſania?aut naturalis eſt?an quicquam eſſe poteſt ſm naturam?quod ſit repugnãte ratione?quomodo autem,ſi naturalis eſſet ira:alius alio magis iracũdus eẽt?aut finẽ haberet,priuſq̃ eſſet ulla ulciſcendi libido?aut quẽquam pœniteret,quod feciſſet per iram?ut Alexãdrum regẽ uidemus:qui cũ interemiſſet Clytum familiarem ſuum:uix a ſe manus abſtinuit:tanta uis fuit pœnitẽdi.quibus cognitis,quis eſt q dubitet?quin hic quoq; motus aĩ ſit totus opinabilis,ac uoluntarius?quis enim dubitati:quin

OMNI BONI.

❡FR Atres. Atreũ & Thyeſtẽ.Agamẽnonẽ & Menelaũ:oſtẽdit q̃ turpis ſit iracũdia.❡Qui.ut.❡Cõtundam.cõfringã.❡Cõprimam.coercea.❡Viſcera car.unde ueſci carnes comedere:ut Vir.ueſcit̃ ęneas.L.e.t.i.

¶ Poteſtate.conſilio & ratione.¶ His autem. medicinam adhibet.¶ Colligant.partes animi:quæ ſe effuderunt ad ratioñe redigere.¶ Rogandi.homines rogamus,oramus deos.¶ Architæ Tarentini.phi pythagorici domini Taretii.¶ Accepiſſem.tractaſſe.omnis denominatio fit a potiori,nihil potius ratione hoi natura ergo hominis ratio:quodcūq; cōtra ratioñe fit:cōtra naturā eſt,at perturbari contra rationem eſt:ergo contra naturam.prætcrea neminem pęniret eorumq; ſunt a natura:at multos iracūdię pęnituit.pręterea quæ ſunt a natura finita ſunt:& æque in omnibus cadunt.¶ Erroris.quia in opinione conſiſtit perturbatio.

ægrotationes animi, qualis eſt auaritia, gloriæ cupiditas:ex eo,ꝙ magni æſtimetur ea res, ex qua animus ægrotat,oriantur. unde intelligi debet, perturbationem quoq; omnem, eſſe in opinione. & ſi fidentia,id eſt firma animi confiſio, ſcientia quædam eſt,& opinio grauis,non temere aſſentiens.metus quoq; eſt diffidentia expectati, & impendentis mali. & ſi ſpes eſt expectatio boni: mali expectationem eſſe neceſſe eſt metum. ut igitur metus, ſic reliquæ perturbationes ſunt in malo. ergo ut conſtantia ſcientiæ, ſic perturbatio erroris eſt. qui autem natura dicuntur iracundi,aut miſericordes, aut inuidi, aut tale quid: ii ſunt eiuſmodi conſtituti, quaſi mala ualitudine animi: ſanabiles tamen.ut Socrates dicitur: cum multa in conuentu uitia collegiſſet in eum Zopyrus: qui ſe naturam cuiuſq; ex forma perſpicere profitebatur: deriſus eſt a cæteris:qui illa in Socrate uitia non agnoſcerent. ab ipſo autem Socrate ſubleuatus eſt: cum illa ſibi ſigna ineſſe, ſed ratione a ſe deiecta diceret. ergo ut optima quiſq; ualitudine affectus, poteſt uideri ut natura, ad aliquem morbum procliuior: ſic animus alius ad alia uitia propenſior. qui autem non natura, ſed culpa uitioſi eſſe dicuntur, eorum uitia conſtāt ex falſis opinionibus rerum bonarum, ac malarum:ut ſit

¶ AEGR Otationes ai. Acyros dixit cum ægrotatio proprie in corpore ſit. ægritudo in animo.¶ Fidentia. Fortitudinis pars eſt fidētia:per ꝙ magnis & honeſtis in rebus multum ipſe animus in ſe fiduciæ cum certa ſpe collocauit.fidētiæ opponitur diffidētia:ut ſpei metus.¶ Vti.ut.¶ Natura ira. qꝺ habitus eſt iracūdia eni eſt ex moribus:ira ex cauſa.¶ Vt ſo. dicitur.præter naturā fieri nōnulla argumētis oſtēdūt philoſophi.Naturalis eni corpoꝝ diſpoſitio diligenti regula uiuēdi, & medicoꝝ arte.& deoꝝ cōſilio in melius uertiſ:qꝺ ſimiliter animo quoq; accidit: nā ut inqt Euſebius in ſexto præparationis euāgelicæ præter naturalē eius inclinationē:q̄ ex cōplexione corporis habet:exercitatione atq; doctrina ſæpe melior fit.unde cū Zopyrus turpia quædā de Socrate: & a uirtute ipſius aliena dixiſſet: ac a multis idcirco derideret. Nō errat ſocrates reſpondit Zopyrus.huiuſmodi natura eſſem:niſi naturā phia ſuperaſſem. hic Zopyr⁹ phiſionomon dictus eſt, ꝓpterea qꝺ profitebatur hominū mores naturaſq; ex corpore: oculis, uultu,fronte,ſe poſſe pernoſcere: qui ſtupidū eſſe ſocratē dixit:& ut ait M.T.bardū qꝺ iugula cōcaua nō hr̄et.Addidit ēt mulieroſū.i quo alcibiades cachinū diciſ ſuſtuliſſe. Bardos aūt ſtultos uocāt a tarditate ingenii.Alioqui bardus gallice cantor appellatur: & bardi gallorum poetæ ſunt de quibus Lucanus.Plurima ſecuri fuditis carmina bardi.Stilbonem quoq; megaricum philoſophum ſcribunt.& ebrioſum & mulieroſum fuiſſe: ſed uitioſam ab eo naturam ſic oppreſſam & domitā eſſe doctrina:ut nemo unquā uinolentū illū,nemo ī illo libidinis ueſtigiū uiderit:ſtudio eni & diſciplina tolluntur omnia.Et quia diximus de Zopyro:quia phiſiognomon cognominatus eſt:ꝓtereundū nō uideſ:quod tradit Albertus magnus libro.ii.de animalibus:refert enim palemonē quendā:qui phiſiognomō erat:& naturas hoium ex oculis uultuq; pernoſcebat.dixiſſe de fauorino quodā:eū eſſe libidinoſum,& diſſolutū:morboq; rei Veneriæ utroq; laborātē:pręterea temerariū,maledicū: uenenariū fuiſſe:fuit alius Zopyrus:de quo dicere ſolebat Darius.ſe Zopyꝝ malle integrum.q̄ uiginti capere babilonas.Zopyri enim aſtu & uafricia babilone potitus erat Darius.¶ Valitudine.ualitudo τῶν μέσων eſt:dicimus enim bonā & malā ualitudinē. Valitudinariū ſignificat locū:in quo ægroti curanſ:qualia ſunt in cęnobiis ſacratoꝝ.Sene.in tertio æpiſtolaꝝ. Tanq̄ ī eodē ualitudinario iaceā.de cōmuni malo tecū colloquor.pręcipit columela ualitudinaria lāguētibus ſalubria eſſe conſtituenda.¶ Nō na.ui. Natura ſocrates erat mulieroſus, ſtilbo ebrioſus:ſed uitioſa natura ab utroq; domita eſt.& cōpreſſa doctrina:ac ſtudio:uitioſi uero culpa ſunt:q a bona natura degenerātes.in uitia delabunſ,qꝺ īterdū cōſuetudo maloꝝ efficere ſolet:trahunſ eni ut inqt ueriſſime Se.a cōuerſantibus mores: & ut inqt Ariſt.in problematis:qui ſe copulauerit iuſto & bono: melior fiet:cōtra ex cōmertio improborum deterior euadet.Interpretes Galeni.mores bifariam partiunſ,alios innatos uocant,alios acquiſitos.Innati mores ſunt ex complexione:ſiue conſtitutione naturali.acquiſiti parantur ex doctrina & conſuetudine: ex quo illud menandri:quod uſurpat Apoſtolus. Corrumpunt bonos mores confabulationes peſſimæ. Dicere ſolebat Auguſtus in Tyberio:uitia illa naturæ eſſe:non animi.

BERO.

Fidentia.

Bardus

Stilbo ebrioſus.

Innati mores.

Acquiſiti.

¶ ZO Pyrus, qui.iudicabat ex aſpectu oris alicuius q̄li ingenio eſſet cū athenis eſſet.& ad ſocratē ab alcibiade & ſociis ductus eſſet,ut de eo iudicaret:dixit.oportere illū eſſe bardum.i.rudē & libidinoſum. quem cum omnes irridere cępiſſent.ſocrates illos ab riſu coercuit dicens:illum uera dixiſſe. natura ſe & rudem & libidinoſum fuiſſe:ſed ſtudium illum ingenioſum reddidiſſe:abſtinentiam uero caſtum:poſſe igitur naturam mutari per exemplum ſocratis oſtendit.Scire autem epilogus omnium quæ dixit.

OMNI BONI.

BERO.

¶ ALIVS procliuior. ut mulieroſus: propenſior eſt ad mulieres appetendas: ut uinolẽtus uinariam uoluptatem. ¶ Inueteratio autem. Sicut inueterati in corpore morbi difficilius ſaneſcunt: ita inueteratio uitii in animo haud facile depellitur. Elui enim uix unquam poſſunt uitia inueterata quibus nõ inquinati ſumus: ſed infecti. ¶ Quam perturbatio. Affectus ſiue affectio recens: qui motus animi turbidus eſt: tales autem perturbationes ſubitæ & concitatæ: frequentes: ac neglectæ morbum faciunt: & uitii inueterationem: ſic diſtillatio una: nec adhuc morem adducta. Tuſſim facit: aſſidua & uetus per tuſſim: uel ut alii codices Senecæ habent: phthiſim.

Inueteratõ

Per tuſſis

alius ad alios motus perturbationeſq; procliuior. inueteratio autem ut in corporibus, ægrius depellitur: ſic in animus quoq; perturbatio: citiuſq; repentinus oculorum tumor ſanatur: quam diuturna lippitudo depellitur. ſic cognita iam cauſa perturbationum; quæ omnes oriuntur ex iudiciis opinionum, & uoluntatibus: ſit iam huius diſputationis modus. ſcire autem nos oportet, cognitis, quoad poſſint ab homine cognoſci bonorum & malorum finibus, nihil a philoſophia poſſe aut maius, aut utilius optari: quã hæc quæ a nobis hoc quatriduo diſputata ſunt. morte enim contempta, & dolore ad patiendum leuato, adiunximus ſedationem ægritudinis: qua nullum homini maius malum eſt. & ſi enim omnis animi perturbatio grauis eſt: nec multum differt ab amentia: tamen ita cæteros cum ſint in aliqua perturbatione aut metus, aut lætitiæ, aut cupiditatis, commotos modo, & perturbatos dicere ſolemus: at eos, qui ſe ægritudini dediderunt: miſeros, afflictos, ærumnoſos, calamitoſos. itaq; non fortuitu factum uidetur: ſed a te ratione propoſitum: ut ſeparatim de ægritudine, & de cæteris perturbationibus diſputaremus. in ea eſt enim fons miſeriarum, & caput. ſed & ægritudinis, & reliquorum animi morborum una ſanatio eſt: omnes opinabiles eſſe, & uoluntarios: eaq; re ſuſcipi: quod ita rectum eſſe uideatur. hunc errorem, quaſi radicem omnium malorum, ſtirpitus philoſophia ſe extracturam pollicetur. demus ergo nos huic excolendos: patiamurq; nos ſanari. his enim malis inſidentibus, non modo beati, ſed ne ſani quidem eſſe poſſumus. aut igitur negemus quicquam ratione confici: cum contra nihil ſine ratione recte fieri poſſit: aut, cum philoſophia ex rationum collatione conſtet: ab ea, ſi & boni, & beati uolumus eſſe, omnia adiumenta, & auxilia petamus bene, beateq; uiuendi.

Lippitudo.

¶ Lippitudo. inter oculorũ morbos lippitudo eſt. ex qua pituita lachrymæ miſcetur. fit nõnunquã lippitudo: ex aſpritudine: lippientibus: ut præcipit Cornelius Celſus: uitandi cibi ſunt qui extenuant. Oratius lippum ſe fuiſſe teſtatur. Marcus Tullius lippitudine laborauit. unde in æpiſtolis ad Atticum ſic ſcribit. Dictaui propter lippitudinem & cum leuiter lippirem: has litteras dedi. Negant eos lippituros: qui cum pedes lauant. aqua inde ter oculos tangant. Marcus Seruilius, Nonianus in metu lippitudinis chartam duabus litteris græcis ſcriptam lino ſubnectebat collo. ¶ Diſputationis modum. Iam finem inquit imponamus huic quartæ Tuſculanæ. ¶ Cognitis finibus. Conſtituto in philoſophia fine bonorum, & malorum conſtituta ſunt omnia: ut in quinto de finibus traditur: ideo autem ait: quoad poſſint ab homine cognoſci: quia ad liquidum diſputatio de finibus perduci non poteſt: cum alius alio modo ſummum bonum metiatur: ex quo fit: ut nihil certi eſſe poſſit: nec quid uerum ſit percipere homines poſſint. ex diſſidio diſcordiaq; ſectarum. ¶ Morte contempta. Hoc ad primam Tuſculanam pertinet. ¶ Dolore leuato. ad ſecundam Tuſculanam referendum eſt. ¶ Sedationem ægritudinis. hoc in tertia latiſſime explicatum. ¶ At eos. Docet ægritudinem deteriorem eſſe peioremq; reliquis perturbationibus: cum homines ægritudini deditos uocabulis triſtiſſimis appellitemus: uidelicet miſeros, ærumnoſos, calamitoſos, quibus dictionibus non utimur in eis nominitandis: qui aut metui, aut lætitiæ, aut cupiditati ſeſe dediderunt, nam timidum, cupidum, lætum nemo fere appellat, calamitoſum, ærumnoſum, miſerum, quæ uerba ſunt ægritudini: triſtitiæq; accõmodata prope peculiariter. ¶ Separatim. de ægritudine in tertia Tuſculana. de reliquis perturbationibus in quarta ſeorſum diſputauit. ¶ In ea. ſcilicet ægritudine. ¶ Stirpitus. radicitus. ex imo ſtirpe nullis relictis fibris. Huic philoſophiæ. ¶ Sanari. Cum philoſophia ſit medicina animorum: & philoſophus medicus. ¶ Aut igitur. In calce quæſtionis huiuſce: utitur diſiuncto. omnia autem diſiuncta: ut dialectici tradunt: pugnantia eſſe inter ſeſe oportet: eorumq; oppoſitum ἀντικείμενον. græci dicunt: ex omnibus: quæ diſiunguntur, unum eſſe uerum debet: cætera falſa: aut igitur inquit nihil ratione fit, aut nihil recte ſine ratione fieri poteſt, cum autem uerum ſit, nihil ſine ratione probe fieri: colligitur philoſophiã cũ primis eſſe neceſſariam: utpote ex rationũ collatione conſtantẽ. Ratio naturæ imitatio eſt. nõ ſeruit: ſed imperat ſenſibus. ratio rationi par eſt. ſicut rectũ recto. uirtus nõ aliud q̃ recta ratio eſt, omnes uirtutes rationes ſunt: quaꝝ p̃hia magiſtra eſt, & conciliatrix. cuius adminiculis fulti bene beateq; uiuemus.

Remediũ ad lippitudinem.

Stirpitus.

OMNI BONI.

¶ SEDAtionem lenitionẽ. fortituitu, caſu: ſed fors in his rebus: quę ſine delectu ſunt: ut ſi eum deſperares te poſſe cũ naui emergere, & in portum uento mutato deueherere. Caſus: ut uas aliquod in feneſtra poſuiſſes & aut canis: aut quis alius deiiceret: & aliquem interficeret.

PHILIPPI BEROALDI IN QVINTAM TVSCVLANAM COMMENTARIVS. BERO·

PRIMVS Tuſculanarū liber eſt de contemnenda morte. Secundus de tolerando dolore. Tertius de lenienda ægritudine. Quartus de reliquis animi perturbationibus. Quintus eum locum cō/plectitur. qui totam phi loſophiam maxime illuſtrat. docet enim ad beate uiuendum uirtutem ſeipſa eſſe contentam: ſuper qua re multiformiter & copioſe diſputatum eſt a philoſophis: qui in/terſe non concinnunt: neq; concordes ſunt.



Non pauci enim reperiuntur: quibus ad bea/tam uitam perficiendam uirtus ſola non ſuf/ficit. ut Plato, & Ariſtoteles columina philo/ſophorum: qui autumant uirtutem indigere inſtrumentis: ueluti corporis bonis. ut robo/re, ſanitate, ſenſuum integritate. Item bonis externis. ut pura diuitiis: & ita uitam beatam ex triplici bonorum genere conſtituunt. Stoi/ci uero uirtutem ad beate uiuendum ſolam ſufficere decernunt: quod dogma ſectæ ſtoi/cæ. Marcus Tullius in præſentia ſequitur: & alacriter defendit. Seneca calamo it in hanc ſententiam: Xenocrates. & Speuſippus pu/tant beatum uel ſola uirtute fieri poſſe. Diſpu/tatio hæc non minus iucunda q̄ erudita: cu/ius pabulo animi ſaginantur. Cuius commen/tatione mens noſtra reficitur. quæ in nouiſſi/mo loco poſita ubetior eruditiur: delectabi/lior haud dubie eſt quā priores. Nos quoq; commentando auribus animiſq; lectorum fa/cere ſatis pro uirili parte contendimus. Sicut enim turpe eſt hyſtrioni in nouiſſimo fabulæ actu relenteſcere. ita indecorum eſt commen/tanti in extremo curſu peragendo laſſeſcere: ſed iam diis fauentibus ingrediamur cam/pum uitæ beatę: p quē cuncti mortales de/currere cōcupiſcunt. ¶ Quintus hic dies. Tan/quam ſingulorum dierum ſingulæ ſint diſpu/tationes. ¶ Ex eo libro. Brutus hic doctiſſimus fuit. ſcripſitq; librum de uirtute ad Marcum Tullium, cuius meminit Seneca libro de con/ſolatione ad albinam matrem hiſce uerbis: Brutus in eo libro. quem de uirture compo/ſuit ait ſe uidiſſe Marcellum mytilenis exulan/tē: & quātū modo natura hoīs pateref: beatiſ/ſime uiuētem. ¶ Difficile eſt ꝓbatu. Sēſus cō/munis: & humana cōditio negat uirtutē ſolā ſufficere ad beate uiuēdū: nā calamitates, ege/ſtas, morbi & tormēta fortunæ: uitā ſapientis obnubilāt. & de felicitate perturbant.

Quæ ne/ceſſaria ad beatā uitā.

Bruti liber de uirtute.

MARCI TVLLII CICERONIS TV/SCVLANARVM QVAESTIO/NVM LIBER QVINTVS.

QVintus hic dies Brute finem faciet Tulculanarum diſputationum: quo die eſt a nobis ea de re, quam tu ex omnibus maxime probas, diſputa/tum. Placere enim tibi admodum ſenſi & ex eo libro, quem ad me ac/curatiſſime ſcripſiſti, & ex multis ſermonibus tuis, uirtutem ad beate uiuendum ſe ipſa eſſe contentam. quod & ſi difficile eſt probatu, propter tam uaria & tam multa tormenta fortunæ: tale tamen eſt, ut elaborandum ſit, quo faci/lius probetur. nihil eſt enim omnium, quæ in philoſo/phia tractātur, quod grauius, magnificentiuſq; dica/tur. nam cum ea cauſa impulerit eos, qui primi ſe ad philoſophiæ ſtudium contulerunt: ut omnibus rebus

OMNI BONI.

QVintus hic dies. Impoſiturus finē Ci. de perturbationibus aī oſten/dit ſolam philoſophiā quæ poſſit nos omni perturbatione leuare: & ſolam ſufficere ad bene beateq; uiuendum. ſecundum opinionem ſtoicorum. Alloquitur Brutum in pri/ma parte. faciens illum docilem & attentum. proponens quibus dicturus ſit: inde conuertit ſermonem ad philoſophiam: & ei gratias agit dicens: illam conciliaſſe genus humanum: & oſtendit illam habuiſſe ori/ginem antiquiſſimam. deinde dicit quemadmodum philoſophia primum a pythagora appellata ſit, nam an/tea omnes philoſophi & poetæ ſapientes appellabantur. Diſputationum: ſuperius dixit. ¶ Senſi. intellexi: ani/maduerti: ut plurimum tamen cum dolore aliquid percipere & ſentire. ¶ Tormenta fortunæ: quibus torque/mur & excruciamur. Omnium quia multa tractātur in philoſophia: & naturali & morali: philoſophia amor, & ſtudium, & ſapientia interpretatur.

BERO.

Fortuna domina rerum.

POSThabitis.poſtpoſitis. Præſidii in uirtute ſatis.Hoc ſm ſtoicos dictum eſt: cũ peripatetici & academici dicãt: ꝑter uirtuté ad beate uiuẽdũ neceſſaria eſſe bona corꝑis atq; fortunę. Virtus for.fa.eſt. Stoici dicũt uirtuté eſſe ſupra fortunã collocatã: neq; ullis caſibus ſubiacere: utpote excelſam, inuictã, inſuperabilẽ, cõtra ab aliis dictũ. fortunã dominã eſſe rerũ: & ſupra uirtuté poſitã: itaq; uerũ ſit illud Theophraſti: uitã regit fortuna: nõ ſapiẽtia: ideoq; ſimulachrũ fortunæ: cũ copia: & gubernaculo fingũt. tanq̃ & hæc opes tribuat: & humanarũ rerũ regimé obtineat: cui opinioni Mantuanus Poeta ſubſcribit: q fortunã oĩpotẽtem uocat: & hiſtoricus q ait: ſed ꝑfecto fortuna in oĩ re dominatur. Virtus cũ fortuna ſæpe digladiaẽ, & ſæpe uincitur: & non immerito. M.T. in conſolatione uictum ſe a fortuna eſſe confiteatur. Cedo inquit & manum tollo: tunc uirtus non fortunæ domina. ſed famula pediſſequaq; iudicabitur: quod de uoluptate tradunt Epicurei: apud quos uirtus uoluptatum miniſtra eſt. illis paret, illis deſeruit, illas ſupra ſe uidet. Quam uota facienda. Qui non confidit ſuis uiribus: nec fiduciam ponit in uirtute. ad ad uota confugit, uota facit. quæ a ſapiente nulla fiunt. quippe qui bonis propriis & uirtutis dotibus ſubnixus fulciatur: nec ſe extra quæſiuerit. In quibus me exercuit. fatigauit. Id tempus ſignificat: quo domo pulſus patria caruit: inimicorum impetu oppreſſus: ad eos quoq; caſus referri poteſt: quibus confectus eſt: cum amiſit chariſſimã filiam: tũc enim fortunæ ſuccubuit. cuius tormenta firmo animo ac forti ferre non potuit. Corpora infirma. Nihil aliud homo eſt: q̃ uas quaſſum & fragile imbecilliſſimum: corpus nudum: ſuapte natura inerme: alienæ opis indigẽs: ad omne fortunæ contumeliam proiectum: frigoris: æſtus: & laboris impatiens: præcarii ſpiritus: caducis mẽbris: ac moribundis. Separatim ſuis angoribus. Antea dictum eſt: plures eſſe ea ꝑnitioſiores aĩ q̃ corpis morbos: q occultiores ſunt: & ĩtrinſecus lãcinãt. Ex alioꝝ malitia. Improbe facit q arté culpat ob artificẽ uitioſum. nõ recte ſentit: q uirturé metitur ex ĩbecillitate mortaliũ ac malitia: cũ ipſa uirt⁹ de ſuo ipſius robore extimãda ſit, & a ſe ipſa pẽſitãda. Auunculus tuus. Cato uticenſis ſignificatur: qué oĩum uirtutum auctoré uocat: qui in libris de finibus differens. nihil præter uirtutem in bonis ducendum cenſet: qui uirtutis ſplẽdore: & magnitudine obſcurari: atq; obrui ſentit omnia corporis: ac fortunæ commoda: quem illic quoq; auũculum Bruti appellat. fuit enim ut hiſtorici tradunt. M. Cato frater ſeruiliæ: ex qua natus eſt Brutus: cui portia denupſit: unde & auunculus, & ſocer Bruti dictus. Hunc Catonem miro laudis preconio effert Luc. de quo in ſecundo pharſaliæ eleganter ſcribit: & in nono dictũ eſt. Ecce parens uerus patriæ digniſſimus aris. Roma tuis. A Seneca dicit Cato uiua imago uirtutũ: & exẽplar uiri ſapiẽtis: hic inqt Quinti. niſi credit fuiſſe ſapiẽs: uix ſcio: cui reliquerit huius noĩs locũ. Itaq; ait M.T. Catonem ſuſtuliſſe dubitationem oẽm de uirtute. cum in unica uirtute ſummum bonũ cõſtituerit: de qua ait Seneca. Suſcipite uirtuté: & ipſam ut deos: & ꝓfeſſores eius ut antiſtites colite. Subter ſe infra ſe. uirtus enĩ altũ qddã eſt, excelſum, regale, inuictũ, infatigabile: cui cuncta ſubiecta ſunt. Caſus cõtemnit humanos. Claudianus in hãc ſententiã de uirtute loquẽs ait. Diuitiis aĩoſa ſuis: immotaq; cunctis caſibus. ex alta mortalia deſpicit arce. Præter ſeipſam. Silius ſententialiter dixit. Ipſa qdem uirtus ſibimet pulcherrima merces & Claudianus. Ipſa quidẽ uirtus ꝓcium ſibi ſolaq; latæ: fortunæ ſecura nitet: nil opis externe cupiens. nil indiga laudis.

Virtus uoluptatũ pediſſequa.

Homo uas quaſſum.

Cato uticẽſis auunculus bruti.

poſthabitis, totos ſe in optimo uitæ ſtatu exquirendo collocarent: ꝓfecto ſpe beate uiuendi tantam in eo ſtudio curam, operamq; poſuerunt. quod ſi ab iis inuẽta, & perfecta uirtus eſt: & ſi præſidii ad beate uiuẽdum in uirtute ſatis eſt: quis eſt, qui non præclare & ab illis poſitam, & a nobis ſuſceptam operam philoſophandi arbitretur? ſin autem uirtus ſubiecta ſub uarios, incertoſq; caſus famula fortunæ eſt: nec tantarum uirium eſt: ut ſe ipſa tueatur: uereor, ne non tam uirtuti fiducia nitendum nobis ad ſpem beate uiuendi, quam uota faciẽda uideantur. Equidem eos caſus, in quibus me fortuna uehemẽter exercuit, mecũ ipſe conſiderãs, huic incipio ſententiæ diffidere: interdum étiam humani generis imbecillitaté, fragilitatẽq; extimeſcere uereor enĩ ne natura, cũ corpora nobis infirma dediſſet: iiſq; & morbos iſanabilis, & dolores intolerabilis adiunxiſſet: animos quoq; dederit & corporum doloribus congruentes, & ſeparatim ſuis angoribus & moleſtiis implicatos. ſed in hoc me ipſe caſtigo: quod ex aliorum, & ex noſtra fortaſſe mollitie, nõ ex ipſa uirtute de uirtutis robore exiſtimo. illa enim, ſi modo eſt ulla uirtus: quam dubitationem auunculus tuus Brute ſuſtulit: omnia, quæ cadere in hominẽ poſſunt, ſubter ſe habet: eaq; deſpiciens caſus cõtemnit humanos: culpaq; omni carens, præter ſe ipſam nihil cenſet ad ſe pertinere. nos autem omnia aduerſa

CVRAM animi. Operã & laboré ad corpus. Perfecta. abſoluta. Incertos. temerarios. Sin ãt uirt⁹. Si uirtus ſubiecta eſt temeritati fortunæ: oportet magis a diis ĩmortalibus beatitudinẽ optare: quã ꝑ nos ipſos cõſecuturos ſperare. Exercuit. fatigauit, uexauit: ut Nate iliacis exercite fatis. Nonius, Marcellus dixit exercere cõſolidare. qa ꝑ exercitũ conſolidatur. Moleſtiis. ad metũ poteſt referri: & ad ægritudinem. Angoribus. angor ſpecies ægritudinis. Exiſtimo. iudicium facio. Caſtigo. uerbis. Mollities uitatio laboris. Auũculus tuus. Cato qui mortem ſibi conſciuit. Deſpiciens. deorſum aſpiciẽs. Seipſam: quæ nõ pẽdeat extrinſecus. ſed ſibi initatur & ſeipſam uirtus ſpectet.

OMNI BONI.

BERO. Philo. Diodorus.

¶ TVM uenĩctia. Ad metum pertinet. quæ perturbatio eſt uenientis: & futuri mali. ¶ Præſentia. Ad ægritudinem refertur: quæ eſt perturbatio præſentis mali. ¶ His grauiſſimis caſibus. Hoc propter bella ciuilia dictum eſt: quibus reſpu. oppreſſa in mancipatum Cæſaris uenit. ¶ In eundem portum. ſcilicet philoſophiæ. Tranſlatio a nauigantibus: qui tempeſtate iactati in portum confugiunt. ¶ A primis temporibus. Cum princeps academiæ Philo romam ueniſſet: totum ei ſe tradidit. Marcus Tullius adoleſcẽs adhuc: admirabili quodam philoſophiæ ſtudio concitatus. Erat etiam cum ſtoico Diodoro: a quo ſtudioſiſſime in dialecticae exercebatur.

tum uenientia metu augentes, tum mœrore præſentia, rerum naturam, quam errorem noſtrum damnare malumus. ſed & huius culpæ, cæterorum uitiorum, peccatorumq; noſtrorum omnis a philoſophia petenda correctio eſt. cuius in ſinum, cum a primis temporibus ætatis noſtra uoluntas, ſtudiumq; nos contuliſſet: his grauiſſimis caſibus in eundem portum, ex quo eramus egreſſi, magna iactati tempeſtate confugimus. O uitæ philoſophia dux, o uirtutis indagatrix, expultrixq; uitiorum. quid non modo nos, ſed omnino uita hominum, ſine te eſſe potuiſſet? tu urbes peperiſti: tu diſſipatos homines in ſocietatem uitæ conuocaſti: tu eos inter ſe primo domiciliis, deinde coniugiis, tum litterarum, & uocum communione iunxiſti: tu inuentrix legum, tu magiſtra morum, & diſciplinæ fuiſti. ad te confugimus: a te opem petimus: tibi nos ut antea magna ex parte, ſic nunc penitus, totoſq; tradimus. eſt autem unus dies bene, & ex præceptis tuis actus, peccanti immortalitati anteponẽdus. cuius igitur potius opibus utamur, quam tuis? quæ & uitæ tranquillitatem largita nobis es: & terrorem mortis ſuſtuliſti. at philoſophia quidem, tantũ abeſt, ut perinde, ac de hominũ eſt uita merita, laudetur: ut a pleriſq; neglecta, a multis etiam uituperetur. uituperare quiſquam uitæ parentem, & hoc parricidio ſe inquinare audet? & tam impie ingratus eſſe? ut eam accuſet, quam uereri deberet: etiam ſi minus percipere potuiſſet. ſed ut, opinor, hic error, & hæc indoctorum animis

¶ O uitæ philoſophia dux. Ad philoſophiam conuerſa oratione per apoſtrophã tanquam thetoricoteros declamatorio dicendi genere ſeſe oſtentat. in quo reprenditur a Lactantio: qui ait eodem modo poruiſſe Marcum Tullium gratias agere cibo & potui quo philoſophiæ: quia ſine his rebus conſtare uita non poſſit. Negat enim philoſophiam parentem eſſe uitæ: perperamq; regulam uitæ uocari docet: in qua diuerſitas præceptorum rectum inter impediat & turbet. ¶ Tu urbes peperiſti. In oratione pro ſeſtio: quodam tempore inquit homines fuſi per agros ac diſperſi uagabantur. tantum habentes, quantum manu ac uiribus per cedem ac uulnera: aut eripere: aut retinere potuiſſent, extiterunt, uirtute, conſilioq; præſtanti: qui diſſipatos unum in locum congregarunt. eoſq; ex feritate illa ad iuſtitiam & manſuetudinem tranſtulerunt: tunc res quas publicas appellamus: tum conuenticula hominum: quæ poſtea ciuitates nominauerunt: tum domicilia coniuncta. quas urbes dicimus inuento & diuino, & humano iure menibus ſepſerunt. Idem in thetoricis. Magnum quendam uirum & ſapientem fuiſſe autumat: qui diſperſos homines in agris & in tectis ſiluẽſtribus abditos ſua eloquentia in unum locum compulit & congregauit. Quinti. Non alium quã oratorem eſſe autumat: qui regere conſiliis urbes, fundare legibus: emendare iudiciis poſſit. olim enim hæc copulata fuerunt: ut idem ſapientes atq; eloquentes haberentur. ¶ Dies anteponendus. in hanc ſententiam ait Poſſidonius unus dies eruditorum plus patet: quã imperitorum longiſſima ætas. ¶ Perinde ac. Tantum quantum eſt merita: nunquam enim ſatis philoſophia pro meritis laudari poteſt: quæ tamen a pleriſq; negligitur: a multis uituperatur. Nam Lactantius opinionem in philoſophia ſolam eſſe ait. a qua abſit ſcientia. Idem cogitationes philoſophorum ſtultas eſſe autumat: conaturq; oſtendere philoſophiã inanem eſſe & falſam: nec eos qui philoſophantur. ſapientiæ ſtudere: ſed uanitati. Marcus Tullius uituperatoribus philoſophiæ reſpondit ſatis copioſe eo libro: quo philoſophia ab ipſo defenſa & collaudata eſt, cum eſſet accuſata & uituperata ab Hortenſio. ¶ Vitæ parentem, Philoſophiam: quæ nihil aliud eſt: q̃ recta uiuendi ratio: uel ars recte uitæ agendæ: uel lex honeſte beneq; uiuendi: quam alii regulam uitæ appellant, alii uitæ parentẽ ac ducem. ¶ Parricidio, Sicut necare parentem maximum ſcelus eſt: & parricidium committitur: itidem parricidio ſe maculare uidetur, qui philoſophiam infamat: & parentem uitæ lancinat: a Plauto decenter dicitur parenticida qui parentem occidit. ¶ Vereri. colere, & uenerari.

Lactantius cõtra Cic.

Orator cõditor ciuitatum.

Vituperatoribus phiæ rñdit Cice.

Parẽticida.

OMNIBONI.

¶ CORrectio. emendatio. ¶ Primis temporibus adoleſcentię: nam dedit operam philoni & Apollonio. Dux uitæ: nam qui philoſophiam ignorat uiuere neſcit: uel quod homines duxit ad bene beateq; uiuẽdum. ¶ Diſciplinę. diſciplina rectum inſtitutum uiuendum. ¶ Ex præceptis tuis: ſm tua præcepta. ¶ Opibus. auxiliis hortor mortis: ut primo libro oſtenſum eſt uituperatur a multis: ex quo ſcripſit Cicero librum: quem Hortenſius inſcripſit: in quo philoſophiam defendit.

offuſa caligo eſt:q; tam longe retro reſpicere nõ poſſunt:nec eos, a quibus uita hominum inſtructa primo ſit, fuiſſe philoſophos arbitrantur. quam rem antiquiſſimam cum uideamus, nomen tamen eſſe confitemur recens. nam ſapientiam quidem ipſam, quis negare poteſt non modo re eſſe antiquam: uerum etiam nomine? quæ diuinarum, humanarumq; rerum, tum initiorum, cauſarumq;, tum cuiuſq; rei cognitione, hoc pulcherrimum nomen apud antiquos aſſequebatur. itaq; & illos ſeptem, qui a græcis σοφοι, ſapiẽtes a noſtris, & habebantur: & nominabantur: & multis ante ſæculis Licurgum, cuius temporibus Homerus etiam fuiſſe ante hanc urbem conditam traditur: etiam heroicis ætatibus Vlyſſem, & Neſtoré accepimus & fuiſſe, & habitos eſſe ſapiẽtes. nec uero Athlas ſuſtinere cælum. nec Prometheus affixus Caucaſo,

BERO.

ℭ OFFVSA caligo. Felices eſſent artes. ſi de his ſoli artifices iudicarẽt:ut Fabius Hieronymuſq; prodiderũt uerũ ex ignoratione & íſciẽtia fit. ut obcecatæ mẽtes; & caligine quaſi offuſa tenebricoſæ pſpicere nõ poſſint ſecretaria philoſophiæ: a qbus profanũ uulgus arcet: ideoq; qui nõ intelligit: damnat: qui non perſpicit: infamat. Nã ut ait Seneca in quęſtionibus naturalibus. phiæ arcana nõ promiſcue: nec oĩbus patẽt: reducta & in interiore clauſa ſunt ſacrario: initiatos nos eſſe credimus: ſed in ueſtibulo eius hæremus: non cuiq; datũ eſt ſecretiora eius intrare: atq; arcana perpẽdere. ⁋ Rem. ipſam philoſophiã. uel potius ſapiẽtię ſtudiũ. ⁋ Nomé recẽs. ſcilicet philoſophiæ. philoſophię: ut pote a pythagora exortum. ⁋ Sapientiã eſſe antiquã. Plato in tymeo: philoſophiã ait deorũ eſſe munus mortaliũ generi datum. Laertius quoq; teſtis eſt: philoſophiã rem eſſe uetuſtiſſimã quã plæriq; a barbaris initiũ ſumpſiſſe autumant: eamq; celebratam fuiſſe ante Alexandrum magnum quadraginta amplius annorum milibus: ſapientiam Afranius filiam memoriæ atq; uſus eſſe ſcitiſſime dixit: de qua ante ſcriptum eſt. ⁋ Illos ſeptem. Nomina ſeptem græciæ ſapientium ſunt hæc. Solon athenienſis, Thales mileſius, Chilo lacedæmonius, Pythacus mytileneus, Cleobolus lindius, Bias pryenenſis, Periander corinthius. ⁋ Licurgum. quod licurgus nomothetes: ideſt conditor legum inter ſapientes numerandus ſit docent hiſtorici: & oraculum apollinis affirmat: quo dilectus diis: & deus ipſe potiuſq; homo a pythia appellatus eſt. Téporaiqbus floruerit licurg⁹. nõ ſatis cõſtãt, alii cũ olympiade prima uixiſſe, alii antiqoré olympiadibus licurgũ fuiſſe oſtendunt: qdam homeri tẽporibus fuiſſe: Homerũq; uidiſſe ferunt. Thymeus ſentire uidetur: duos apud ſpartiatas licurgos extitiſſe tẽpore diuerſo. utriuſq; autẽ res geſtas ob gloriam in unum transferri. In primo cõmentario diximus Homerum fuiſſe ante romam conditam annis circiter cẽtum. lx. quod & Cornelius nepos tradit in libris chronicorum. ⁋ Heroicis ætatibus. Heſiodus inter ætates heroicam quoq; ætatem ſupputat. qua heroes floruerunt: ſicut tempore belli troiani complures extiterunt tam græci quam externi. inter quos Vlyſſes, & Neſtor famigerati. Aetates dicunt latini: quas græci. γενεας: de quarũ uarietate multa ſcribunt eruditi. ſed Plutarchus ſubtiliter in libro. περι των ἐκλελοιπότων χρηστηρίων. oſtendit γενεαν: ideſt ætatem eſſe ſpatium triginta annorum ſm heraclitum. modo accipi pro uno anno: ſicut ætas apud Virgilium & Silium pro annuo ſpatio uſurpatur. Quidam ætati: ideſt γενεα attribuunt centum & octo annos. interdum ætas accipitur pro centum annis. interdum pro tempore humanæ uitæ longiſſimo. ⁋ Fuiſſe ſapientes. Pilius neſtor. ithacenſis Vlyſſes. duo columina græcorum: prudentia & eloquio cunctis præſtabant: quorum ſapientia non minus quam aiacis ferocia: & Achillis robur profuit achiuis. obfuit troianis. ⁋ Athlas ſuſtinere cęlum. Scribit Plinius athlanta primũ inueniſſe ſpheram. Græci aiunt aſtrologiã ab Athlante inuentam fuiſſe. Euſebius in præparatione euangelica dicit Enoch & Athlanté eſſe eundem. De quo Diodorus hęc in quarto bibliothecæ. Ferunt Athlanté aſtrologiæ fuiſſe peritiſſimum: deque ſphera primum inter homines diſputaſſe. qua ex re uiſus eſt cęlũ ſuis humeris ſuſtinere. locum præbẽte fabulis ſpheræ inuentione: ab Athlante inditum nomen athlanti monti, & athlantibus populis: qui: quod annotatu dignum: ſoli ſunt anonymi: hoc eſt ſine nominibus. nam in uniuerſum athlantes nominantur: ſingulis nullum proprium nomé imponitur. ſolem orientem occidentemq; dira imprecatione contuentur: ut exitialem ipſis: agriſq;: neq; inſomnia uiſunt: qualia reliqui mortales. Plinius, Solinus, Herodotus, auctores Athlas latino uocabulo dictus: eſt telamo. ut docet Seruius: nobis ĩn ędificiis telamones appellant ſigna quæ ſuſtinent: quę græci athlantes uocitãt. quia ut auctor eſt Victruuius in ſexto. Athlas formatur ſuſtinens mundum. ex eo quod primus curſum ſolis, & lunæ, & ſiderum uigore animi ſolertiaq; curauit. ⁋ Prometheus. De prometheo affatim in ſecundo commentario: quem prudentiſſimum fuiſſe conſtat: unde & prometheus dictus. απο της προμηθειας: ideſt a prouidentia: ideo affixus caucaſo fingitur: qa reſidens in eo monte: nimia cura & ſollicitudine deprædendit aſtrologiam: quam primus aſſyriis indicauit. Eſt enim caucaſus mons in aſia ęditiſſimus & ſideribus proximus: unde aſtra maiora uiſuntur: & eorum ortus occaſuſq; diligenter perſpiciuntur. Dicitur aquila cor eius exediſſe: præterea φροντις: ideſt ſollicitudo hominem conficiebat ad motus ſiderũ deprædendendos. qđ cum prudẽtię opus ſit. ideo per Mercuriũ dicitur eſſe ad ſaxũ religatus. q prudentiæ & rationis deus eſt.

Noſa ſepté ſapientium

Quo tpe licurgus.

Heroica ætas.

Enoch Athlas.

Telamones in ędificiis.

Prometheus a puidétia.

OMNIBONI.

ℭ OFFVSA. ſparſa. ⁋ Inſtructa. ornata. ⁋ Antiquiſſima. nam ſapientia etiam ante hominem fuit. ⁋ Cognitione. rerũ humanarũ & diuinarũ. Metaphyſica. ⁋ Septem. athlas dicitur ſuſtinere cęlũ: quia fuit maximus philoſophus. ⁋ Prometheus: qui dicitur affixus caucaſo: quoniam ibi philoſophatus eſt.

Promethei allegoria.

nec ſtellatus Cepheus cum uxore, genero, filia traderetur: niſi cæleſtium diuina cognitio nomē eorum ad errorem fabulæ traduxiſſet. a quibus ducti deinceps omnes, qui in rerum contemplatione ſtudia ponebant: ſapientes & habebantur, & nominabantur: idq; eorum nomen uſq; ad Pythagoræ manauit ætatem. quem, ut ſcribit auditor Platonis Ponticus Heraclides uir doctus in primis, Phliuntē ferunt ueniſſe: eūq; cum Leonte principe phliaſiorum docte, & copioſe diſſeruiſſe quædam. cuius ingenium, & eloquentiam cum admiratus eſſet Leon: quæſiuiſſe ex eo qua maxime arte cōfideret. at illū artē q̄dem ſe ſcire nullam: ſed eſſe philoſophum. admiratū Leontem nouitatem nominis, quæſiſſe, qui nam eſſent philoſophi: & quid inter eos, & reliquos intereſſet. Pythagoram autē reſpōdiſſe, ſimilem ſibi uideri uitam hominū: & mercatum eū, qui haberetur maximo ludorum apparatu totius græciæ celebritate. nam ut illic, alii corporibus exercitatis, gloriā, & nobilitatē coronæ peterēt. alii emendi, aut uendendi quæſtu, & lucro ducerentur. eſſet autē quoddā genus eoꝝ, idq; uel maxime ingenuū, q nec plauſum, nec lucrum quærerēt: ſed uiſendi cauſa uenirent: ſtudioſeq; perſpicerent, quid ageret, & q̄uo item nos. quaſi in mercatus quadā celebritate ex urbe aliqua, ſic in hāc uitā, ex alia uita, & natura profectos alios gloriæ ſeruire: alios pecuniæ: raros eſſe quoſdā: qui cæteris oībus pro nihilo habitis, rerum naturam

℄ NEC ſtellatus Cepheus. Euripides, & Ouidius Cepheum æthiopum regē eſſe demonſtrat andromadæ patrem. quam ceto propoſitam noſſimę mythiſtoriæ dixerunt. Hanc autem perſeum a periculo liberatam uxorem duxiſſe. Itaq; ut totum hoc genus perpetuo maneret. ipſum cephea inter ſidera collocatum eſſe prodiderunt. una cum uxore caſſiopea, & Andromada filia, & genero Perſeo. Orif cepheus in. xv. parte capricorni. Hoc ſidere nati erunt auſteri ſeueri. qui ſtoicam ſectam uero ſequantur effectu. Tales fuerunt apud ueteres catones. caſſiopea uero uxor Cephei: de q̄ Euripides, & Sophocles, & alii plures: gloriata eſt ſe forma præſtare Nereidas: pro quo facto inter ſidera ſedens in ſeliquaſtro conſtituta eſt. Apud Higinum pro ſeliquaſtro mendoſe legitur ſeliquaſtro: cū inter has duas dictiones diſcriminatio ſit nō parua in ſignificatu: cū in pronuntiatu ſit magna ꝓximitas. Seliquaſtra enim ſedilia appellātur antiq generis. D. littera in. L. cōuerſa: ut etiā in ſella, & ſubſellio, & ſolio factū eſt: quæ omnia a ſedēdo dicta ſunt. Seliquaſtrū uero ſignificat herbā hortēſem: quæ alio noīe piperitis nominaf: ut meminit Pli. Caſſiope quæ & caſſiopea. orif in uigeſima parte aquarii: ut docet Firmic⁹ Matern⁹ i. viii. matheſeos. Hoc ſidere nati erūt aurifices, bracteatores, inauratores, margaritarii. Andromada cephei filia dr̄ mineruę bñficio. īter aſtra collocata pp uirtutē q̄ eā ceto ꝓpoſitā a p̄iculo liberarat. De hac Euripides hoc eodē noīe fabulam cōmodiſſime ſcribit. Orif in parte piſciū. xii. hoc ſidere natus erit aut carceris cuſtodia, aut carnifex, aut ergaſtulis ꝓpoſitus: pſeus cephei gener nobilitatis cā & uirtutis ad ſidera dicif p̄ueniſſe, a quo meduſam harpe Vulcania: quę ex adamāte facta fuerat: īterfectū eſſe cōſtat. De his oībus meminit Mālius ī primo aſtronomicō: q in. v. ſic ſcribit. Talia caſſiope. naſcentū pectora fingit. Andromadę ſeqf ſidus quę piſcibus ortis. Bis ſex in partis cęlo uenit aurea dextro: ut inquit M. T. in ſecūdo de natura deoꝝ: cepheus paſſis palmis ſubſeqf ſeptētrionē hūc antecedit: caſſiopea ad pedes Andromadæ pſeus deſcribitur. de quibus aratus quoq; cōmeminit. ℣ Ponticus heraclides. heracleotes fuit heraclides ex ponto: opulētus athenas uenit: deditq; ſe ī diſciplinā ſpeuſippo. pythagoreoꝝ auditor fuit Platōis ſtudioſus: Ariſt. audiuit. feruntur ingenii illius monumenta præclara atq; optima. ℣ Phliuntem. Phlius eſt urbs ī medio ſycionii arguiuq; agri: ubi religioſiſſime colitur hebe. Fuit & arethyrea: quam phliaſiam dicunt. auctor Strabo. caſtellū phlium nominat Pli. ubiq; pro phlium legitur philium. ℣ Philoſophum eſſe. Philoſophus īterpretatur ſapiētiæ ſtudioſus & amator. ab Apuleio pythagoras philoſophiæ nuncupator dictus. Quin. taxat in hoc philoſophosq;. ſ. ſibi nomē inſolentiſſimū arrogauerint, ut ſoli ſapientiæ ſtudioſi uocarenf: quod neq; ſummi imperatores, neq; reꝝ publicaꝝ gubernatores, unq̄ uindicare ſunt auſi. In hanc ſententiā Laertius Diogenes ſic pythagoras rogatos a Leonte phliaſioꝝ tyrāno: quiſnam eſſet. dixit philoſophus: pręſentēq; uitam dicebat celebritati eſſe ſimillimā: quēadmodū enim ad hanc, alii certaturi, alii negociaturi, alii optimi futuri ſpectatores ueniūt. ita & in uita alios quidem gloriæ mancipia naſci & cupiditatis aucupes, aliôs uero ueritatis ſtudioſos. ℣ Mercatū eum. Apud græcos olympia mercatu famigerata eſt: & celebritate illa quinquenali ludoꝝ inclitā: ut inquit Pli. Delubrū olympii Iouis ludoꝝ claritate faſtus grecię cōplexum. Delos quoq; inſula mercatu grçcoꝝ celebrata eſt. ℣ Nobilitatem coronæ. Corona olympiaca erat: ex oleaſtro. pinea corona uictores apd̄ Iſthmum coronantur: in pythiis ludis ex lauro. ſicut ex apio in achaia coronare mos erat uictores ſacri certaminis nemeæ. Hinc illud ſatyrographi: graięq; Apium meruiſſe coronæ. De coronis ſacrorum certaminum fuſius explicatiuſq; perſcripſi in. vi. tranquilli commentario.

℄ CEpheus. qui dicitur inter ſtellas relatus. ℣ Vxore. caſſiopeia. ℣ Genero. Perſeo. ℣ Filia. andromada. ℣ Pōticus heraclides. poeta græcus. ℣ Philiaſiorum. ex phalonte. oppidum in peloponeſſo. ℣ Docte. ad ſapientiā. ℣ Copioſe. ad eloquentiā. arte confideret. quid profiteretur. ℣ Celebritate. frequentia. ℣ Paterent. quęrerent. ℣ Nobilitatem. claritudinem. ℣ Ingenuum. pręclarum: & minime ſeruile. ℣ Viſendi. contemplandi. ℣ Seruire. operam dare. ℣ Pro nihilo habitis. contemptis.

BERO. Cepheu s i[nter] ſider a. Caſſiope a ſeliquaſt ro

Margaritarii ſub caſſio pea.
Carnifices ſub andro mada.

Haraclides.

Phlius op.

Olympia.
Delos.
Corona olympiaca ex oleaſtro
Corona ex apio.

OMNI BONI.

BERO. ¶ STVdioſe perſpicerēt. Hiſce ſtudioſis ſpectatoribus cōparanẽ phi. q reꝝ naturā ſtudioſe cōtēplātur. ¶ Et
ut illic. ĩ mercatu. ſ. & ludoꝝ celebritate. ¶ Cōtēplationē reꝝ: Ariſto. in. x. ethicoꝝ argumētaẽ cōtēplationē eē
ꝑfectā fœlicitatē. nā deus: quē oēs beatiſſimū fœliciſſimūq; eſſe cōfitenẽ. cōtēplatione potiſſimū fruiẽ. Hęc eſt
enĩ ꝓpria dei opatio: itaq; ĩ hoĩbus opatio opationi diuinæ cognatiſſima erit utiq; fœliciſſima. Ob hoc cæte/
rę animātes fœlicitatis expertes eſſe dicunẽ: qa cōtēplationis ꝑticipes nō ſunt. ¶ Reꝝ am. phiæ quæ Italica nū
cupaẽ. princeps eſt pythagoras: quē fama fert ab ægyptiis ſacerdotibus cerimoniaꝝ icredūdas: potētiaſq; nu/
meroꝝ admirādas uices geometriæ ſolertiſſi/
mas formulas a chaldeis ſideralē ſciētiā: plane
taꝝ, & ſtellaꝝ ſtatus ambitus. effectus in geni/
Brachmães turis hoĩum didiciſſe: cui brachmanes: qui in/
doꝝ phi ſunt: plæraq; phiæ documēta cōtule
rūt. Dogma pythagorę eſt. παλιν γενεσια.
ideſt regn̄atio: & μετεμψυχωσισ. i. trāſ/
aĩatio. ab eſu carniū & a fabulo abſtinētia: qđ
Oui. in. xv. meta. latiſſime explicat. & maro in
Plato pitha ſexto ſectatur. Plato quoq; a ſecta Pythagorę
goriſſat. nō deuius in multis pythagoriſſat: q intelle/
ctualē phiam a pythagoreis accepit, pythago
rica ſunt illa enygmata Cor. nō comedēdum:
Enygma/ ideſt mœrorē de aĩo eiiciendū. ignē gladio ne
ta pythago fodias. potentiū irā uerbis maledicis ne laceſ/
rica. ſas: ſtaterā ne trāſilias: ideſt ne prætergrediare
iuſtitiā. ſuper chenice nō ſedendū: ideſt nō cu/
randū eſſe de craſtino: chenix: ideſt menſura
diurnæ eſcæ eſt. hirūdinē ĩ domo nō ſuſcipiē/
dā. i. garulos, & uerboſos hoĩes ſub eodē te/
cto nō hn̄dos: duoꝝ tēpoꝝ ꝗ maxĩe hn̄dā cu/
rā matutini & ueſptini. i. eoꝝ ꝗ acturi ſumus:
Echemytia. & eoꝝ ꝗ geſſerimus famigerata eſt εχεμυ/
θεια. i. taciturnitas illa. quę diſcipulos elingua
bat: ut. ſ. apđ ſe tacere cōdiſcerēt. loqtari dedi
ſcerēt: leges italis dedit. apud crotoniatas &
metapōtinos Italiæ populus uicenuminis cul
tus: metapōtini illius domū cæteris delubrum

ſtudioſe intuerētur. hos ſe appellare ſapientiæ ſtudio/
ſos: id eſt enim philoſophos. & ut illic liberaliſſimum
eſſet ſpectare, nihil ſibi acquirentem: ſic in uita longe
omnibus ſtudiis contēplationē reꝝ, cognitionēq; præ
ſtare. nec uero Pyrhagoras nominis ſolū inuētor, ſed
reꝝ etiam ipſaꝝ amplificator fuit. qui cum poſt hunc
phliaſium ſermonem in Italiam ueniſſet: exornauit eā
græciam, quæ magna dicta eſt: & priuatim, & publi/
ce præſtantiſſimis & inſtitutis, & artibus. cuius de di/
ſciplina aliud tempus fuerit fortaſſe dicēdi. ſed ab an/
tiqua philoſophia, uſq; ad Socratem, qui Archelaum
Anaxagoræ diſcipulum audierat: numeri motuſq; tra
ctabantur: & unde omnia orirentur: quoue recederēt:
ſtudioſeq; ab his ſideꝝ magnitudines, interualla, cur/
ſus, inquirebantur, & cuncta cæleſtia. Socrares autē
primus philoſophiam deuocauit e cœlo: & ĩ urbibus
collocauit: & ĩ domos etiā introduxit: & coegit de ui/
ta, & moribus, rebuſq; bonis, & malis quærere.
cuius multiplex ratio diſputandi, rerumq; uarietas,
& ingenii magnitudo, Platonis memoria, & litte/
ris conſecrata, plura genera effecit diſſentientium phi
loſophorum. e quibus nos id potiſſimum cōſectati ſu
mus: quo Socratem uſum arbitramur: ut noſtram ipſi

uocitabāt. Non pauciores ſexcētis erāt pythagorę diſcipuli: q noctu ad illū audiendū confluebāt. illi q pn̄tia
Quæ ſu/ eius frui meruiſſent: ſcribebāt ad ſuos tāꝗ magnū qppiā forēt adepti. De magna græcia ante dictū eſt. ¶ Ar/
pra nos ni/ chelaū audiuerat. Socrates ſm quoſdā auditor fuit anaxagoræ & damonis: mox ad Archelaū phyſicū ſe cō/
hil ad nos. tulit, qui aĩaduertēs naturalis ſpeculationis fructū nullū eſſe: eāq; ad officia uitæ nihil eſſe neceſſariam: inuexit
primus æthicen: hoc eſt moralē phiam: ad quā trāſiens uerbū illud memoratiſſimū dixiſſe fertur: quæ ſupra
nos nihil ad nos: auctor eſt Xenophon: Socratē nunꝗ de natura reꝝ, neq; de altioribus, ſublimioribuſq; rebus
diſputaſſe. imo eos: q aſſidua cura ac ſtudio hæc tractāt, ſtolidos uanoſq; hoĩes eſſe oſtēdebat: cū ea ueſtigarēt
quæ ſunt ſupra captū mortaliū. Hęc enĩ ab hoĩbus ĩtelligi ĩueniriq; nō poſſe fuerit illud potētiſſimū argumē/
tū: ꝙ q maxime reꝝ cęleſtiū ac naturaliū ſcientiā ꝓfiteanẽ: hi ĩter ſe diſſident: & pugnātia adĩuicē dicūt. Itaq;
ante ſocratē philoſophia naturalis uigebat: de cęlo & ſiderali ſciētia: de numeris: qbus cūcta cōſtare autumāt:
& id genus aliis diſſerebatur. paꝝ utilibus ad uitā politicā agendā. Thales mileſus ex ſeptem ſapientibus unus
Thales re/ apud priſcos celebratur: q; fuit geometriæ penes graios primus reptor: & naturæ reꝝ certiſſimus explorator:
pertor geo/ & aſtroꝝ peritiſſimus contēplator: qui reperiſſe fertur tēpoꝝ ambitus, uentoꝝ flatus, ſtellaꝝ motus, tonitruū
metriæ. ſonora miracula, ſideꝝ obliqua curicula, ſolis, annua reuerticula. Anaxagoras dicebat, ſe natū eē cauſa ſolis ac
Anaxago cęli uidēdi. Itē cēſuit cęlū & lapidibus eſſe cōpoſitū, ꝑdixitq; lapſuꝝ ex ſole ſaxū: qđ & factū eē autumār. Dice/
ras. bat hic niuem eſſe nigrā. Archelaus phyſicam philoſophiam athenas inuexit. eſt phyſicus appellatus. qđ in
Archelaus. eo defecerit philoſophia naturalis. Socrate ęthicen introducēte: qꝗ ne hic qdem ęthicæ rudis fuiſſe uideatur.
Nāq; de legibus philoſophatus eſt, & de honeſto, & æquo. Verum Socrates philoſophiæ moralis conditor:
propagator: illuſtrator extitit: qui Platonem tantum efficit: quantus fuit. Cuius ingenium urioſq; ſermo/
nes immortalitati ſcriptis ſuis Plato tradidit. cum ipſe literam ſocrates nullam reliquiſſet. ex Socrati uariis: &
diuerſis. & in omnem partem diffuſis diſputationibus plures fluere philoſophi. ¶ Et cum alius aliud appræ/
hēderet. proſeminatæ ſunt quaſi familiæ diſſentientes inter ſe, & multum diſiunctæ, & diſpares. cū tamē om/
nes ſe philoſophi ſocraticos, & dici uellent, & eſſe arbitrarentur. Primum ab ipſo ſocrate Plato. A Platone
Ariſtoteles, & Xenocrates. Deinde ab antiſthene: qui patientiā, & duritiā in ſocratico ſermone maxime ada/
marat Cynica. cum ab ariſtippo: quē ille maxime uoluptariæ diſputationes delectarunt. Cyrenaica phia ma/

nauerſit.Fuerũt etiã alia genera phoꝝ:q ſe oẽs fere ſocraticos eſſe dicebant: ut eretricoꝝ,megaticoꝝ,pyrrho Socratici
niorum.Merito itaq; dictus eſt,ſocrates fons philoſophoꝝ:a quo complures ſectæ ueluti riui pfluxerunt. omne.
℄ E A M g.quæ magna ſcilicet calabriam.⸿ Antiqua.philoſophia naturalis & metaphyſica.⸿ Vnde o.or. MONI
⸿ Interualla.diſtantiæ.⸿ In or.propter politicã.⸿ Et in do.pri.propter œconomiam. BONI.
℄ S E N tentiam tegeremus.tutaremur:& ueluti reginam aſſereremus.malo legere tegeremus,ut ſit ſenſus BERO.
ſe ſententiam ſuam occultare:diſſimulare quæ ritu ſocratis:qui quid ſibi uideretur. & quid ipſe ſentiret tege/

ſententiã tegeremus:errore alios leuaremus:& in om/
ni diſputatione quid eſſet ſimillimum ueri quærere/
mus.quem morem cum Carneades acutiſſime,copio
ſiſſimeq; tenuiſſet:fecimus & alias ſæpe, & nuper in
Tuſculano,ut ad eam conſuetudinem diſputaremus.
& quatridui quidem ſermonem ſuperioribus ad te
præſcriptum libris miſimus. quinto autem die, cum
eodem in loco conſediſſemus:ſic eſt propoſitum, de
quo diſputaremus.A.Non mihi uidetur ad beate ui/
uendum ſatis poſſe uirtutẽ.M.At hercule Bruto meo
uidetur:cuius ego iudicium,pace tua dixerim, longe
antepono tuo. A.non dubito. nec id nunc agitur, tu
illum quantum ames:ſed de hoc, quod mihi dixi ui/
deri,quale ſit.de quo a te diſputari uolo. M.Nempe
negas ad beate uiuendum ſatis poſſe uirtutẽ?A.Pror
ſus nego.M?Quid ad recte,honeſte,laudabiliter,po/
ſtremo ad bene uiuendum, ſatis ne eſt præſidii in uir/
tute?A.Certe ſatis.M.Potes igitur, aut q male uiuat,
nõ eũ miſeꝝ dicere?aut quẽ bene fateare:eum negare
beate uiuere?A.Quidni poſſim?nam etiã in tormentis
recte,honeſte,laudabiliter, & ob eam rẽ bene uiui po
teſt:dummodo intelligas quid nũc dicam bene. dico
enim conſtanter,grauiter,ſapienter,fortiter. hæc etiã

bat.affirmans nihil ſciri poſſe cuius eſt illud:
hoc ſcio:qđ neſcio.unde opinatores, & opi/ Hoc ſcio qđ
noſi dicti philoſophi.in quoꝝ philoſophia ſo neſcio.
la erat opinatio, quod & Lactãtius memorat.
Opinatio autẽ incerti eſt:ſcientia certi.id enĩ
opinatur quiſq; quod neſcit. ſocratica autem
ratio illa eſt contra alterius opinionem diſſe/
rendi,nam ita facillime non quid ueꝝ:ſed qđ
uerisimillimum. eſſet inueniri poſſet ſocrates
arbitrabatur.⸿ Carneades.De carneade in pri Carneades
mo cõmen.ſatis multa:cuius id fuit acumen: ꝑ iniuſtitia.
ea ſubtilitas,ea eloquẽtia in diſſerendo:ut eo
argumentante quid ueri eſſet, haud facile di/
ſcerni poſſe.Hic tertiam inſtituit academiam.
Diſputauit olim Romæ pro iuſtitia & contra
iuſtitiã copioſe,& eloquẽter.⸿ In eo.lo.Aca/
demiam ſignificat quod gymnaſium erat in
Tuſculano.⸿ Non mihi uidetur.Propoſitio
hæc ſm academicos & peripateticos uera
eſt:qui aiunt ad beate uiuendum opus eſſe
præter uirtutem bonis corporis atq; fortunæ:
ſine qbus mãca eſt quodãmodo & quaſi mu
tila uirtus.Reſpõdet ad hæc M.Ci.ex dogma
te ſtoicoꝝ:apud quos unica uirtus ſatis eſt ad
beatam uitam efficiẽdam.Recte autem ſum/
mum bonum in ſola uirtute poneretur.ſi ho/
mo ex ſola mente conſtaret:ſed cũ ex animo
conſtemus,& corpore:ad beate uiuendum,opus eſt bonis animi & corporis:ne dum alteꝝ tueamur,alterũ
relinquamus.⸿ Bruto tui auunculo.Diſcipulus introductus exiſtimatur eſſe Atticus.cuius nomen perire non
ſinunt Ciceronis æpiſtolæ:ſed non uideo quomodo Brutus Attici auunculus fuiſſe dicatur:nec id tradit.
Cor.nepos:qui Attici uitam breuiter eloquenterq; perſcribit. Eſt quidem uſus.M.Bruto familiariſſime. eiq;
Italia cedenti ſeſtertia centum milia muneri miſit:ſed quod habuerit Brutum auunculum:legiſſe non memi/
ni,quo circa ita legendum eſſe cenſeo:at Hercule Bruti meo auunculo uidetur.ut ſit ſenſus:uirtutem ad beate
uiuendum ſatis eſſe uideri.M.Catoni auunculo.M.Bruti:de quo dudum diximus.Fuit enim Cato frater ſer/
uiliæ,ex qua natus eſt Brutus:qui in libris de finibus diſſerit ſolam uirtutem effectricem eſſe uitæ beatæ.Auũ/ Auũculus
culum dicimus matris meæ fratrem.ab auo facta diminutione:perinde ac minor auus ſit. obtineatq; locum unde.
aui:& proximitate tueatur ſororis filium. Maior auunculus eſt auiæ maternæ frater:de quo Perſius. Maior
auunculus exit.De hoc apud Suetonium copioſius:qui tradit Iulium Cæſarem fuiſſe auunculum maiorem
Augusti.⸿ Quid ad honeſte?Stoicis idem eſt:honeſte uiuere & beate:ideſt cum uirtute uiuere. Peripateti/
cis:aliud honeſte uiuere,aliud beate uidetur.⸿ Qui male uiuat miſerum. Contrariorum contraria ſunt con/ Contentio
ſequentia.ſi in uitiis ſatis magna uis eſt ad uitã miſerã:conſequẽs uidetur.ut eadem uis in uirtutibus ſit ad bea ſtoici & pi/
tam uitam efficiendam.Olim duo philoſophi,alter ſtoicus,alter peripateticus propugnabant pro ſuis utrinq; patetici
decretis,acriter & contente,ſtoicus cenſebat uitam beatam hominum uirtute animi ſola:& miſeriam ſummã
malitia ſola poſſe effici.etiam ſi cætera bona omnia quæ corporalia, & externa appellant uirtuti deeſſent.ma
litiæ adeſſent.Contra peripateticus:miſeram quidem uitam uitiis animi & malitia ſola fieri concedebat:ſed
ad complendos omnis uitæ beatæ numeros uirtutem ſolam nequaq̃ ſatis.eſſe exiſtimabat:quoniam corpo/
ris & fortunæ bona neceſſaria uiderentur perficiendæ beatæ uitæ.Reclamabat hoc in loco ſtoicus:& tanquã
ille duas res diuerſas poneret:mirabatur:quod cum eſſent malitia & uirtus duo contraria:uita miſera & beata
quoq; æque contraria:non ſeruaret in utriſq; uim & naturam contrarii: & ad miſeriam quidem uitę cõficien/
dam ſatis ualere malitiam ſolam putaret.Ad præſtandam. Vero uitam beatam non ſatis ſolam eſſe uirtutẽ di Malitia ſa/
ceret.tum peripateticus:per quam hercle feſtiue arguciola hac de congio uini uſus eſt.Rogo te inquit reſpõ/ tis ad uitã
deas:an exiſtimes uini eſſe amphorã.cũ abeſt ab ea unus congius,qđ ſtoico negante:unus igiť congius inquit miſeram.
peripateticus amphoram facere dici debebit:quoniam cum deeſt ille unus:non fit uini amphora:& cũ acceſ/

ſi ſit amphora.quod ſi id dicere abſurdum eſt: uno congio ſolo fieri amphoram:itidem abſurdum eſt una ſola uirtute uitam fieri beatam dicere:quoniam cum uirtus abeſt.beata eſſe uita nunꝗ poteſt.

OMNI BONI.

℄ CARNEADES. auctor mediæ academiæ:ſummus dialecticus & orator:uel rhetor:peripatetici dicũt fęlicitatem tribus rebus conſtare:bonis corporis: fortunæ: & animi.ſed in operatione uirtutis maxime cõſiſtere.Stoici ſolam uirtutem ſatis eſſe.proponit.ergo atticus: ut ſolet argumenta ſtoicorum. Illud quod ſatis eſt ad bene & laudabiliter uiuendum:ſatis eſt ad beate uiuendum.at uirtus ſatis eſt ergo & cætera.reſpondet atticus more peripatetico:nõ bene uiuere ſolam uirtutem efficere:a cauſa argumentum:conſtanter & ſine perturbationibus uiuere:eſt beate uiuere.at qui uirtute præditus eſt.tranquille uiuit. ergo uirtus ſatis ad beate uiuendum. ¶ Aut qui Bruto:ab auctoritate:argumentum a contrario etiam.ſi quis male uiuit: beate non uiuit:qui bene uiuit:beate uiuit.

in equuleum coniiciuntur: quo uita non aſpirat beata.M.quid igitur?ſola ne beata uita quæſo relinquitur extra hoſtium, limenq; carceris? cum conſtantia, grauitas,fortitudo, ſapientia, reliquæq; uirtutes, rapiantur ad tortorem:nullumq; recuſent nec ſuppliciũ, nec dolorem?A. Tu ſi quid es facturus: noua aliqua conquiras oportet.iſta me minime mouent, non ſolũ quia peruulgata ſunt:ſed multo magis, quia, tanquã leuia quædam uina nihil ualent in aqua:ſic ſtoicorum iſta magis guſtata quam potata delectant. uelut iſte chorus uirtutum in equuleum impoſitus,imagines cõſtituit ante oculos cum ampliſſima dignitate:ut ad eas curſim perrectura,nec eas beata uita a ſe deſertas paſſura uideatur.cum autẽ animum ab iſta pictura, imaginibuſq; uirtutum,ad rẽ, ueritatẽq; traduxeris. hoc nudũ relinquit:poſſit ne quis beatus eſſe quãdiu torqueat. quãobrẽ hoc nõ quæramus. uirtutes autẽ nolĩ uereri ne expoſtulẽt & querãtur ſe a beata uita eſſe relictas.ſi eni nulla uirtus prudẽtia uacat: prudẽtia ipſa hoc uidet:nõ omnes bonos eſſe etiam beatos:multaq;

BERO.
Equuleus.

℄ IN equuleum cõiiciuntur.Equuleus tormenti genus eſt: quo homines cruciabiliter torquentur: de quo crebra mentio apud eruditos,de quo Valerius ſic. Rupit uerbera.fidiculas laxauit.ſoluit equuleum. laminas extinxit.Item laxato equuleo poſtꝗ inſidiis opportunum tempus animaduertit: aurẽ eius morſu corripuit. libro quarto de finibus ſic ſcriptũ legimus. Nec ſi ille ſapiens ad tortoris equuleum, a tyranno ire cogatur ſimilem habeat uultum:ut ſi ampullam perdidiſſet.Itaq; fortis ſapiens:conſtans uita: in equuleum ingredietur.uita beata non introibit: licet id ſtoici conuellant: concluſiunculis captioſis magiſꝗ ueris. ¶ Rapiuntur ad tortorem.quædam uirtutes in procliui ſunt:ut liberalitas,temperantia,manſuetudo,quædam cliuum ſubeunt.& aſcendendo obluctantur:ut patientia,fortitudo,conſtantia, in illis continemus animum: ne prolabantur.in his exhortamur incitamus. hę uirtutes in equuleũ ingrediuntur. ſub tortore ſpectantur, nulli ſupplicio, nulli dolori ſuccumbentes ad loca ſupplicii uita beata aſpirare nõ poteſt.ubi eni cruciatus ſunt & tormenta:ibi beatitudo eſſe non poteſt. ¶ Tanquam leuia uina. Senſus eſt:ſicut uina tenuia:aqua commixta ſine neruis ac ſapore: ſunt nulliuſq; bonitatis:ſic peruulgata ſtoicorum argumenta:quod idẽ ſit honeſte, & beate uiuere:imbecilla ſunt, & infirma:quæ guſtanda potius ſunt:quã in ea penitus ingurgitandum.Talia dogmata ſunt a limine ſalutanda, & tranſeunter inſpicienda.Vina leuia intelligi uult:quę alio nomine tenuia appellantur.Plinius ait in uigeſimotertio leuiſſimũ uinũ celerrime inueterari.Idem ait:tenue uinum minus alere:magis ſtomachũ nutrire:uinũ aqua miſceri Staphilus primus inuenit: uinũ omne:quo tenuius:eo odoratius.græci deuteria appellant.hoc eſt ſecundaria uina:quæ fiunt maceratis aqua uinaceis.Cato loram uocat.Et hæc inter uina operaria numerantur. Idem fecatum appellat, quod fecibus uini expreſſum eſt,dilutum uinum dicimus aquatũ,hoc eſt aqua cõmixtum. uulgo indocte & inſcienter lymphatũ uocitatur,quod in ſuperioribus copioſe explicauimus. ¶ Iſte chorus uirtutum.cõſtantia, grauitas, fortitudo,patientia,aliæq; conſimiles uirtutes ſignificantur: quæ ueluti chorum conſtituunt: qui multorum concentu conſtat.Dictus chorus a chara ideſt lætitia.ut interpretatur Plato libro ſecundo de legibus. Ab his autem uirtutibus ſeperari negant ſtoici uitam beatam: immo ad eos curſim per recturam pertinaciter affirmant.Sed hoc ſpecioſe magiſquam uere dicitur,quis enim dabit ſtoicis beatum eſſe,qui torqueatur crucietur, in equuleũ coniiciatur?ſenſus enim cuiuſq;:& natura rerum,atq; ipſa ueritas elamat quoammodo non poſſe beatam dici:eum qui in tormentis ſit,neq; uitã beatã eſſe poſſe in cõtubernio carnificũ ac tortorum:cui nihil commune ſit cum doloribus.& ita aliud erit bene uiuere,aliud beate uiuere. ita boni eſſe poterunt,qui beati non ſint. ¶ Ne expoſtulent.incuſent. Expoſtulare eſt querelam apud eum ipſum deponere: qui fecit iniuriã: poſtulare autem querelam dicere de altero apud alterum:unde expoſtulatio dicitur conqueſtio aduerſus eũ quem incuſamus. ¶ Nulla uirtus uacat prudentia.Socrates omnes uirtutes putabat eſſe prudentias:in quo errabat.quod uero non abſq; prudentia recte dicebat, auctor Ariſtoteles in ſexto ęthicorum.prudentis eſt bene conſulere,prudentia circa humana uerſatur.Et in his quæ ſunt homini uel bona,uel mala.

Virtutes in procliui.

Leuia uina tenuia.

Chorus unde.

Expoſtulare.

Poſtulare.

OMNI BONI.

℄ EQVVLEVM. genus tormenti. ¶ Aſpirat.attingit:& peruenit. ¶ Facturus. confecturus & ꝓbaturus. ¶ Chorus.de re ſacra. ¶ Pictura.imagine. ¶ Bonos.uirtute prędito s.Marco Attilio qui rediit ad pœnos:a quibus miſſus erat romam accepto iuramento de reditu:ut captiuos commutandos ſuaderet.

de M. Attilio, Q. Cæpione, M. Aquilio recordatur: beatamq; uitam, ſi imaginibus potius uti, quam rebus ipſis placet: conantẽ ire in Equuleum retinet ipſa prudentia: negatq; ei cum dolore, & cruciatu quicquam eſſe commune. M. Facile patior te iſto modo agere: & ſi iniquum eſt præſcribere mihi te, quemadmodũ a me diſputari uelis. ſed quæro utrum aliquid actum ſuperioribus diebus, an nihil arbitremur? A. Actum uero, & aliquantum quidem. M. Atqui, ſi ita eſt, profligata iam hæc, & pene ad exitum adducta quæſtio eſt. A. quo tandem modo? M. Quia motus turbulenti, iactationeſq; animorum incitatæ, & impetu inconſiderato elatæ, rationem omnem repellentes, uitæ beatæ nullam partem relinquunt. quis enim poteſt mortem aut dolorem metuens, quorum alterũ ſæpe adeſt: alterum ſemper impendet: eſſe non miſer? quid? ſi idem (quod plerunq; fit) paupertatem, ignominiam, infamiam, timet: ſi debilitatem, cæcitatem: ſi deniq; quod non ſingulis hominibus, ſed potentibus populis ſæpe contingit, ſeruitutem: poteſt ea timens eſſe quiſq̃ beatus? quid? qui non modo ea futura timet: uerũetiã fert, ſuſtinetq; præſentia? adde eodem exilia, luctus, orbitates: qui rebus his fractus ægritudine eliditur: poteſt tandem eſſe nõ miſerrimus? quid uero illum? quẽ libidinibus inflãmatum, & furentem uidemus, omnia rabide appetentẽ cũ inexplebili cupiditate, quoq; affluẽtius uoluptates undiq; hauriat, eo grauius, ardentiuſq; ſitientem: nonne recte miſerrimum dixeris?

¶ DE Marco Attilio. Marcũ Attiliũ regulũ fatẽtur omnes fuiſſe fortiſſimũ: cõſtantiſſimũ in perferẽdis cruciatibus: q̃bus eũ peni crudeliſſime affecerũt. incluſum q̃ppe anguſto armario clauis cutiſſimis præfixo: ut ſe in nullam eius partẽ inclinare poſſet. palpebris quoq; inſutis atq; inſomnia cruciatũ necauerũt. Merito itaq; laudant uirtutẽ Attilii tã magna infelicitate maiorẽ: nec tamẽ beatũ eum appellãt: quia cõicatio beatitudini ad tormẽta nulla eſſe poteſt. In laudẽ Attilii reguli ait Silius. Nõ tã aduerſas cauẽdo: fugiſſe ægregiũ: q̃ perdomuiſſe ferendo. De Attilii reguli patientia. G. Auſtu. Cic. Vale. cæteri. *Cruciatus Attilii reguli.* ¶ Quinto Cæpione. Quintus Cæpio cõſul oppidum toloſanum diripuit ingens auri pondus theſauroſq; opulentos ex tẽplis abſtulit quod ſacrilegiũ: cauſa excidii Cæpioni exercituiq; eius poſtea fuit. q̃ſquis. n. ex ea direptione aurum attigit: miſerabiliq; exitu periit Cæpio ipſe multis aduerſis caſibus iactatus patria extorris ſacrilegus turpiter interiit. filii quoq; eius bona paterna obſcene obligurientes, inter ſcorta infami morte perierũt. Hæc ex Strabone. Gel. Trogo. & timagene. Hinc prouerbiũ de hominibus calamitoſis ortũ: diciq; ſolitum eſt: ille habet aurum toloſanum. *Prouerbiũ habet aurũ toloſanũ.* eadẽ ſententia eſt illius quoq; ueteris prouerbii: habẽt equũ ſeianum. ¶ M. Aquilo. M. Aquilius aſiatici belli reliquias cõfecit mixtis ueneno fontibus. infamem fecit uictoriam. hic cõſul. impetator ornatus a ſenatu triũphalis factus eſt reus, quẽ cũ. M. Anto. orator defenderet. cauſa prope perorata: ipſum arripuit, cõſtituitq; in cõſpectu omniũ tunicãq;. M. Aquilii a pectore diloricauit: ut cicatrices. po. roma. iudiceſq; aſpicerẽt aduerſo corpore acceptas. *Tunicã diloricauit.* ſimul & de illo uulnere: quod ille in capite ab hoſtium duce acceperat: multa dixit: eoq; adduxit iudices, ut M. Aquiliũ damnare uererentur. q̃ fortuna ex hoſtium telis eripuiſſet. De M. Aquilio hiſtorici omnes. & Cic. i uerrinis & in ſecũdo de oratore. In equuleũ. Tormẽti gen9: ut antea diximus. ¶ Superioribus dieb. quattuor, Tuſculanis queſtionibus. ¶ Profligata quæſtio. abſoluta pene ac effecta. *Profligare.* Profligare dicunt idonei ſcriptores, prodigere & deperdere: profligataſq; res, quaſi proflictas & perditas. In alio ſignificatu profligata appellant: quæ prope abſoluta ſunt, & in hac ſignificatione accipitur hoc Ciceronianum. Vbi annotandũ eſt nõ ſatis circunſpicienter ab. A. Gellio pleroſq; reprendi: ueluti improprie inſciteq; dicentes ꝓfligata eſſe edificia & templa, & alia fere multa: quæ prope abſoluta, effectaq; ſunt: quæ & in profligato eſſe dici ſolent: tamẽ in hoc plane loco profligata q̃õ ſignificatur finita: quaſi ad exitũ deducta: contra Au. Gellii. opinionem. Vnde nõ ſatis recte reprenſus uir ille ex aduocatorum turba uidetur: qui coram prætore dixit. omnia uir clariſſime negocia, de quibus te cogniturum eſſe hodie dixiſti. diligentia & uelocitate tua ꝓfligata ſunt. Affectum quoq; dixerũt: qui latine locuti ſunt id, quod ꝓfligatum appellatur. In hac ſignificatione. ſicut Marcus Tullius dixit in oratione de prouintiis conſularibus: bellum affectum uidemus: & uere ut dicã pene confectum. Idem in oeconomico. Cũ uero iam affecta æſtate uuas a ſole miteſcere fas eſt. *Affectum bellum.* ¶ Motus turbulenti. Perturbationes ſignificat: de q̃bus in quarta Tuſculana copioſius. ¶ Sæpe adeſt. ſ. dolor. ¶ Semper impendet. ſ. mors. quæ ut ſaxum tantalo ſemper impendet ſupra capita mortalium. ¶ Populus ſæpe contingit. Seruitus non ſolum ſingularibus hominibus cõtingit: ſed ſæpe totos populos ſub iugum mittit, ut qui liberi fuerãt. in alienã cadãt ſeruitutẽ. Durũ eſt aũt & miſerũ diſcere ſeruire ubi ſis doctus dominari: nihil eſt ut inquit Marcus Tullius in tertia philippica fœdius ſeruitute: cũ ad decus & libertatem nati ſimus. Idẽ ait: omnem ſeruitutẽ eſſe miſeram: illis uero miſerrimã: q̃ libertatis dulcedinẽ guſtauerũt. ¶ Futura timet. Timor ꝓprie eſt de futuro malo: ſicut ægritudo ad pſentia mala refertur. ¶ Orbitates. filiorũ amiſſiones: Papinius in endechaſyllabo. Orbitas omnis fugienda niſu. ¶ Aegritudine eli. triſtitia ſuffocatur. iactaturq;.

¶ S Vperioribus diebus. q̃bus ꝓbatũ eſt ꝑturbationẽ in ſapiẽtẽ nõ cadere. ¶ Profligata. affecta: ut cũ dicimus ꝓfligatos hoſtes: non tamẽ cõfectũ bellũ eſt: ſed affectũ. ¶ Motus turbulenti. perturbationes. ¶ Eliditur. affligitur argumẽtũ a cõtrario: quicunq; perturbatus eſt: miſer eſt. quicũq; ergo non perturbantur, beati ſunt. *OMNI BONI.*

BERO. ¶ QVID elatus ille. Hęc in quarta Tuſculana uberrime explicata ſunt. ¶ Ergo ut hi miſeri. cõtraria q; contraria ſunt conſequentia: ſi miſeri ſunt qui timent, beatus eſt, quem nullus metus terret. Si miſeri qui ęgritudinibus, libidinibus, lęritiis, inanibus exagitãtur: beatus ille, quem nullæ tales affectiones exedũt, extimulãtq;. ¶ Vt maris tranquillitas. malaciam uocant maris quietem, ac tranquillitatem: quando fluctus languent, neq; ulla aura commouentur: conſimiliter malacia eſt in grauidis ille langor, & mollicies diſſoluti ſtomachi, & cũcta faſtidientis. Plinius in uigeſimo tertio. Malicorium inquit expetitur in grauidarum malacia: & quoniam guſtatu moueat infantem. Apud Senecam eſt luculenta illa ſententia ex libro nono æpiſtolarum. In ocio inconcuſſo iacere non eſt tranquillitas, malacia eſt. Dictio mendoſa eſt, in codicibus impreſſis: nam pro malacia legitur malitia corrupto uocabulo elegantiſſimo, & ſenſu: ſenſus eſt, ſtatum animi beati talem intelligi: qualis tranquillitas maris eſt, quando nec aura quidem minima fluctus commouet: maria enim ſua natura tranquilla ſunt: uentorum autẽ ui agitari atq; turbari ſolẽt. ¶ Quod ſi eſt. ſenſus eſt, eum merito beatum, & eſſe, & dici: qui ſupra fortunam eſt collocatus: qui nullis perturbationibus eſt obnoxius: qui nihil timet, nihil concupiſcit, nihil angitur: qualem inuenire difficile: immo impoſſibile eſt, græci apathes uocant: quaſi dicas impaſſibiles & imperturbatos: de quibus Plinius hæc. Exit animi tenor aliquando in rigorem quẽdam: toruitatemq; naturæ: duram, & inflexibilem: affectuſq; humanos adimit: qualis apathes græci uocant: tales extiterunt Diogenes Cynicus, Pyrhon, Heraclitus, & Thimõ, Diodorus quoq;, & Agatarchides tradũt æthiopas eſſe quoſdam apathes: hoc eſt abſq; paſſione ulla uiuentes, qui immobiles perſtãt: uerbera & iniurias ſuſq; deq; ferentes: qui ſine affectu humano filios & uxores defunctas uident: in quibus nullum neq; iræ, neq; miſericordiæ ſignum conuiſcitur: a quibus omnia mala quieto animo: ſedatoq; perferuntur. ¶ Impotenti lætitia: immodica & geſtiente. ¶ Mathematicorum iſte mos eſt. Poſtulata matheticorum ſunt hæc: ut liceat ab omni ſigno: ſiue puncto ad omnem rectam lineam e regione eiicere: & oĩmodo ſigno & interuallo circulum ſcribere. Item quæ eidẽ ęqualia ſunt: inuicẽ ſibi æqualia eſſe: & ſi æqualibus æqualia addas: tota æqualia eſſe: & ſi paribus paria demas: reliqua eſſe paria. De quibus Euclydes Matrianus, Cenſorinus ſatis multa. ¶ Geometriæ. Plato libro ſeptimo de legibus præcipit: geometriam liberis hominibus eſſe diſcendam: cuius inuentores ægyptii fuerunt: ut docet Strabo in. xvii. ſicut arithmetica a phænicibus inuenta traditur. Geometriam utilem eſſe, neceſſariãq; futuro oratori docet Quintilianus. Geometres ſignificatur menſor terræ. Geometram inquit Ambroſius in examero: audiuimus: Thalaſſometram nunq̃ audiuimus: dicitur autem Thalaſſometra maris mẽſor. ¶ Quomodo hoc conſequens. Stoici dicunt: nihil eſſe bonum: niſi quod honeſtum: quo conceſſo: conſectarium eſt: beatam uitam non poſſe ſine honeſtate cõtingere: quod argumentũ retroactum pariter ualet, ut uita beata honeſta ſit: ſi quod honeſtum eſt. id bonum ſolum habendum eſt: ita fit, ut quod bonum ſit: id etiam honeſtum ſit: & beate uiuere ſit honeſte: & cum uirtute uiuere.

Malacia.

Beatus qui.

Aethiopes apathes.

Geometria diſcendi.

quid? elatus ille leuitate, inaniq; lætitia & exultans; & temere geſtiens, nonne tanto miſerior? quanto ſibi uidetur beatior? ergo, ut hi miſeri: ſic contra illi beati: quos nulli metus terrent: nullæ ægritudines exedunt: nullæ libidines incitãt: nullæ futiles lætitiæ exultantes languidis liquefaciunt uoluptatibus. ut maris igitur tranquillitas intelligitur, nulla ne minima quidem aura fluctus cõmouente: ſic animi quietus, & placatus ſtatus cernitur: cum pturbatio nulla eſt, qua moueri queat. quod ſi eſt: qui uim fortunæ: qui omnia humana, quæcũq; accidere poſſunt, tolerabilia ducat: ex quo nec timor eum, nec angor attingat: idemq; ſi nihil concupiſcat: nulla efferatur animi inani uoluptate: qd eſt? cur is non beatus ſit? & ſi hæc uirtute efficiuntur: quid eſt? cur uirtus ipſa per ſe nõ efficiat beatos? at quĩ alterum dici non poteſt: quin hi, qui nihil metuant: nihil angantur: nihil concupiſcant: nulla impotenti lætitia efferantur: beati ſint. A. itaq; id tibi concedo. M. alterum autem iam integrũ non eſt. ſuperioribus enim diſputationibus affectum eſt, uacare omni animi perturbatione ſapientem. nimirum igitur confecta res eſt. uidetur enim ad exitum ueniſſe quæſtio. A. Propemodum id quidem. M. Veruntamen mathematicorum iſte mos eſt: non philoſophorum. nam geometræ cũ aliquid docere uolunt: ſi quid ad eam rẽ pertinet eorũ, quæ ante docuerunt id ſumunt pro conceſſo, & probato: illud modo explicant: de quo ante nihil ſcriptum eſt. philoſophi quãcunq; rem habent in manibus, in eá quæ cõueniunt, congerunt omnia: & ſi alio loco diſputata ſunt. quod ni ita eſſet: cur ſtoicus, ſi eſſet quæſitum ſatis ne ad beate uiuendum uirtus poſſet: multa diceret? cui ſatis eſſet reſpondere ſe ante docuiſſe nihil bonum eſſe: niſi quod honeſtum eſſet. hoc probato conſequens eſſe, beatam uitam uirtute eſſe contentam. & quo modo hoc ſit conſequẽs illi: ſic illud huic. ut ſi beata uita uirtute contenta ſit: niſi honeſtum quod ſit, nihil aliud ſit bonũ. Sed tamẽ non agunt ſic. nam & de honeſto, & de ſummo bono

OMNI BONI. ¶ ATQVI. Qui uirtute præditus eſt: nõ perturbatur: ergo uirtus ad beate uiuendum ſufficit: argumentũ neceſſario probamus: & neceſſarium eſt monitio ueriſimilis.

¶ Separatim

ſeparatim libri ſunt:& cũ ex eo efficiať,ſatis magnam in uirtute ad beate uiuendũ eſſe uim:nihilominus hoc agũt ſeparatim.ꝓpriis enim, & ſuis argumẽtis,& admonitionibus tractáda quæq; res eſt: tãta præſertim. caue enĩ putes ullã ĩ phĩa uocẽ emiſſam clariorẽ: ullũue eſſe philoſophiæ promiſſum uberius, aut maius. Nã quid ꝓfiteť o dii boni?perfecturã ſe,q legibus ſuis paruiſſet:ut eſſet cõtra fortunã ſemper armatus:ut omnia præſidia haberet in ſe bene beateq; uiuẽdi: ut eſſet ſemper deniq; beatus.ſed uidero qd efficiat.tantiſper hoc ipſum magni æſtimo quod polliceť.nam Xerxes qdem refertus omnibus præmiis,doniſq; fortunæ,nõ equitatu,nõ pedeſtribus copiis,nõ nauium multitudine,nõ infinito põdere auri cõtentus,præmiũ ꝓpoſuit. qui inueniſſet nouã uoluptatem.qua ipſe inuenta,non fuit contentus. neq; enim unqnam finem inueniet libido.nos uellẽ præmio elicere poſſemus: q nobis aliqd attuliſſet:quo hoc firmius crederemus.A.Vellem id quidem.ſed habeo paululum,quod requiram.ego enim aſſentior eoꝝ,quæ poſuiſti,alteꝝ alteri conſequens eſſe:ut,quẽadmodum ſi qđ honeſtũ ſit,id ſolũ ſit bonũ:ſequať beatã uitã uirtute cõfici:ſic,ſi uita beata in uirtute ſit nihil eſſe niſi uirtutem bonum.ſed Brutus tuus, authore Ariſtone, & Antiocho non ſentit hoc putat enim, etiam ſi ſit bonum aliquod præter uirtutem.M.Quid igitur?cõtra Brutum ne me dictuꝝ putas?A tu uero ut uidetur.nam præfinire nõ eſt meum.M.Quid cuiq; igitur cõſentaneũ ſit alio loco. Nã iſta mihi,& cũ Antiocho ſæpe,& cũ Ariſtõe nuꝑ

BERO.

℄ SEparatim libri ſunt.ut in aliis libris tractẽt de honeſto.In aliis de ſũmo bono:ut ita quæq; res ſuis argumẽtis expliceť.⸿ Virtutes ſatis poſſe.Clara qdem & aĩoſa hæc uox eſt palã ꝓfiteri uirtutẽ ad beate uiuẽdum ſatis eſſe.ſed ſpecioſius hæc dici:q̃ uerius pſuaderi ſolẽt.qm̃:ut ante dixi.Virtus ſine bonis corporis ac fortunę máca, quodãmodo & mutila eſt:neq; ad plenũ effetrix beatitatis.⸿ Tãtiſper.iterea.abſolute poniť.ſicut apđ Liuiũ.Tamẽ id imperiũ ei ad puberẽ ætatẽ incolume mãſit.tãtiſper tutela muliebri.Frequẽter poſtulat hæc dictio tãtiſper.ut copuleť cũ dũ.uel quoad.accipiturq; ꝓ tãdiu,ſicut apud Terentiũ,Gelliũ,Ciceronẽ,Plautũ, & cæteros:qui pure loquuti ſunt: qđ & ſupra annotauimus.Plautus In menechmis.Mulier tantiſper blandiť dũ quod rapiat uidet.⸿ Xerxes quidem.Xerxes lingua græca ſignificatur bellator.arctoxerxes.Magnus bellator.Xerxem autẽ perſaꝝ regem quis ignorat potẽtiſſimũ maximumq; extitiſſe? qui græciam copiis militaribus inundauit: qui per maria ambulauit,per terras nauigauit:cuius introitus in græciam:ſicut fuit metuendus.ita exitus erubeſcendus.de quo Trogus,Plutarchus, Probus æmilius, Herodotus plura. in tantum.ut nihil ſit notius.De Xerxe in hanc ſententiam Valerius maximus libro nono dictorum factorumq; memorabilium. Age Xerxes opũ regiaꝝ opeximia. eo uſq; luxuria gaudens ut edicto ei præmium proponeret: qui nouum uoluptatis genus reperiſſet: quanta dum delitiis nimiis capitur: ampliſſimi imperii ruina euaſit.Tyberius Cæſar nouum officium inſtituit a uoluptatibus: & heliogabalus proponebat ſuis quaſi themata.ut ita noua dapibus cõdiendis inuenirent: & cuius placuiſſet,ei dabat maximũ pręmium.⸿ Non equitatu. Tradunt ſcriptores:numeꝝ copiaꝝ terreſtrium:quas in græciã duxit Xerxes fuiſſe cẽtum.lxx.myriades.ideſt decies ſepties centena milia: myrias enim numerus eſt continẽs decem milia tranſiuit eius exercitus per ſeptem dies:totidemq; noctes.nullo tempore intermiſſo. anguſtias heleſponti.conſtrato in nauibus ponte. Ferť tunc quidam uir heleſpontius dixiſſe. O Iupiter quidnam ſub ſpecie uiri per ſe. Et accepto Xerxis pro Iouis nomine græciam uis exterminare.Numerus equitum fuit octo myriadum. ideſt octoginta milium pręter camelos. & currus Myriarchas habuit hoc eſt pręfectos:qui decem milibus pręerant. Naues quoq; decies centum milia numero habuiſſe dicitur.ut non immerito proditum ſit:flumina ab exercitu eius deſiccata defeciſſe.⸿ Alterum alteri cõſequens.Eſt quoddam argumentum.ita conſequens.ut reciprocum ſit.& retrorſum idem ualeat:ſicut exempli cauſa:ſi homo uiuit ſpirat:ſi ſpirat uiuit:quædam uero econtrario non recurrunt: ſicut ſi peperit mulier: cum uiro concubuit:contra ſi cum uiro concubuit:non conſequens eſt eam peperiſſe: poteſt enim & coiſſe cum uiro:nec tamen peperiſſe:hoc autem Ciceronis argumẽtum uidetur idem ualere retrorſum:& ex utraq; parte eſſe conſectarium ut quod honeſtum ſit: id bonum eſſe,quod bonum:id honeſtum: & beata uita ac uirtus ſe uiciſſatim conſequãtur:ut uita beata ſine uirtute:uirtus ſine uita beata eſſe non poſſit. græco uocabulo talis argumentatio dicitur logotropos.ut ſi uiuit Plato: ſpirat Plato.ſi ſpirat:uiuit.⸿ Authore Ariſtone & Antiocho.Brutus philoſophos omnes græcos ferme attigit:nec ullius ipſorum diſciplinæ. uel expers,uel ignarus fuit,Platonicos tamen enixe coluit:ueterem academiam ſectatus.Antiochum aſcalonitam ingenti admiratione obſeruauit:eiuſq; fratrem nomine Ariſtonem præſtanti uirtute uirum: amicitia contubernalitateq; ſibi deuinxit.Marcus Tullius in Bruto & in Hortenſio teſtatur ſe operam dediſſe Antiocho: quem ueteris academiæ nobiliſſimum & prudentiſſimum philoſophum fuiſſe dicit. Ariſtonem quoq; Antiochi fratrem adhibuiſſe ſe teſtatur. & ita ſymmathytæ: ideſt condiſcipuli fuerunt Marcus Tullius & Brutus. Antiochus autem & Ariſto. fratres. utpote Platonicę ſectæ ſectatores: non ſolam uirtutem in bonis numerabant. ſed præter uirtutem bona corporis & fortunæ afferebant: tanquam ex his omnibus uita beata perficeretur. Solitus erat Antiochus differere contra academicos recentiores: qui contra ſuum doctorem

Tantiſper.

Xerxes bellator.

Xerxes ꝓmium dabat inuẽtori uoluptatum.

Copiæ xerxis myrias quid.

Dictũ helleſpontii myriarche.

Logotropos.

Antiochus magiſter Ciceronis & Bruti.

philonem etiam librum edidit libro quarto de finibus tradit Ariſtonem negaturum ſibi uideri bona uali
Ariſto. tudinem : qui mihi uidetur fuiſſe alius ab hoc ariſtone longe antiquior : cuius dogma ubiq; librorum inſe/ ctatur & oppugnat.

OMNI BONI. ℭTANTISPER. interim.⸿ Vellem.id quidem.ſed habeo & cætera.oſtendit ſuperius:uirtutem ad bene beateq; uiuendum ſufficere oſtendit etiã peripateticos minime conſentanea dicere: & Theophraſtum ſo/ lum ex peripateticis conſentanea dicere. Ariſtotelem, Speuſippum, Xenocratem, Palęmonem: quẽadmodũ Epicurum incõſentanea dicere. dicit Cicero memini me cum ex aſia redirem: Ariſtonũ, & Anthiocũ fratres peripateticos conueniſſe: & cum eis diſputaſſe de beata uita: & ſtoicorum ſnĩa ꝓbaſſe illos inconſentanea di/ cere. Si mala. corporis: ſunt mala: & fortunæ ſunt ſi hæc in ſapientem cadere poſſunt: non poteſt ſemper bea/ tus eſſe ſapiens. beata uita omnibus bonis cumulata eſſe debet: ſed in ſapientem cadant mala corporis & for/ tunæ: nõ erit omnibus bonis cumulata. Theophraſtus dicit mala corpis & fortunæ: ſed hęc in ſapientem non cadere.⸿ Præfinire. pręſcribere: & diffinire.⸿ Alio loco. in libro de finibus bonorum, & malorum.

cum Athenis imperator apud eum diuerſaretur: diſſen/ ſio fuit. mihi enim non uidebatur quiſquam eſſe bea/ tus poſſe: cum in malis eſſet. in malis autem ſapiẽtem eſſe poſſe: ſi eſſent ulla corporis, aut fortunæ mala. di/ cebantur hæc, quæ ſcripſit etiam Antiochus locis pluribus: uirtutem ipſam per ſe beatam uitam efficere poſſe: neq; tamen beatiſſimam. Deinde ex maiore par te pleraſq; res nominari : etiam ſi qua pars abeſſet : ut uires, ut ualitudinem, ut diuitias, ut honorem, ut glo/ riam: quæ genere non numero cernerentur. item bea/ tam uitam, etiam ſi ex aliqua parte claudicaret : tamẽ ex multo maiore parte obtinere nomen ſuũ. Hæc nũc

BERO. ℭCVM athenis ĩperator. Marcus Tullius in ciliciam proconſul miſſus. rebus bene ge/ ſtis. uictoria iuſta hoſtibus profligatis apud iſſum impator appellatus eſt. quo in loco Da/ rius ab Alexandro fuerat ſuperatus. mox e ꝓ/ uintia decedens rhodum prius : deinde athe/ nas amore & deſiderio antiquorum conuer/ ſationum : quas adoleſcẽs ſtudiorum cauſa in his locis habuerat. auidiſſime reuiſit. exceptus ſũmo honore: cum a primoribus: tum a philo ſophis: & diſciplinarum magiſtris: qui pro in/ genii & doctrinæ fama undiq; ad Ciceronem concurrebãt.⸿ Si eſſent ulla corporis mala. Academici morbos corporis, dolorem, ege/ ſtatem, infortunia, & cætera id genus : quæ cõtra naturã ſunt: appellãt mala. ſicut re uera ſunt. & uulgo nominitãt. Stoici uero incõmoda dicere malũt: quæ græco uocabulo appellãt diſchreſtemata:
Reiectãea. ſiue reiectanea, quæ græce dicunt apoproegmena. Hæc autẽ mala corpis & fortunæ cadere ĩ ſapientẽ poſſe nemo non nouit: ex quo colligit ſapientẽ in malis eſſe poſſe. qđ Ciceroni in ꝓſentia perinde ac ſtoico: ſtoicæq; ſectę propugnatori nõ probat. Vult enim in ſapientẽ malũ cadere non poſſe : cum autem dolere ægrotare in egeſtate eſſe poſſit ſapiens hæc mala appellanda eſſe nõ cenſent: ſed potius incõmoda: ſiue reiectanea ex ſtoi corum ſententia: qui cũ academicis uerbis cõſentiunt re diſſident.⸿ Neq; tamẽ beatiſſimã. Stoici: inter quos Se. eſt. academicos reprẽdunt: qui aiũt beatũ qdem futurum hominẽ uel ſola uirtute: nõ futurum autẽ beatiſſimũ: tãq; inter poſitiuũ & ſuplatiuũ ſicut re uera eſt. ſit diſcriminatio diſtantiaq; nõ parua. Sed ſtoicis eadẽ uidetur uita beata & beatiſſima: qui gradus tollunt: qui aiunt nihil eſſe rectius recto, nihil uerius uero, nihil temperatius tẽ
Beata uita ſumme perfecta. perato: quorum argumẽta hæc ſunt. Beata uita bonum perfectum in ſe habet, & inſuperabile. quod ſi eſt per/ fecta beata eſt. præterea ſi uita beata nullius eſt indigens. omnis uita beata perfecta eſt, eademq; eſt & beata & beatiſſima : quinetiam ſi beata uita ſummum bonum habet : ſumme beata eſt : ſummum autem bonum adiectionem non recipit : quid enim ſupra ſummum erit. Ita nec beata uita ſine ſummo eſt : quæ nec minor fit : nec maior ipſa. Decreſcere enim ſummum bonum non poteſt : ſicut nec increſcere. beata ui ta ſumme perfecta eſt. nec habet quo procedat : quid enim accedere perfecto poteſt : profecto nihil : aut non erat perfectum cui acceſſit: Sed hæc ſtoicorum ſpineta non tam uera quam glorioſa. Peripateticorum academicorumq; doctrina ſuccidit : quæ ad ſenſum communem propius accedit. & beatam uitam, & beatiorem, & beatiſſimam gradatim eſſe decernit. Secundum ſtoicos Quintus Metellus macedonicus ille inter rara humanæ felicitatis exempla numeratus : qui tres filios conſules uidit : e quibus unum etiã cenſorem & triumphantem : quarum autem prętorem : eoſq; ſaluos reliquit. & tris filias nuptas : cum ipſe conſul. cenſor. augur fuiſſet, triumphaſſet. nihilo beatior erit q̃ regulus : qui in poteſtate hoſtium cru/ ciatibus uigiliis. Inedia necatus eſt : neminem enim putant eſſe beato beatiorem.⸿ Etiam ſi qua pars abeſſet. finis bonorum conſtituitur : ſi quis haberet ea quæ ſm naturam ſint. uel omnia uel plura : & maxi
Prima naturę. ma. quæ τα πρῶτα φυσέωσ. prima naturæ nominantur. Varro primigenia appellat. de quibus mox plu/ ra.⸿ Non numero. numerus enim talium rerum ferme infinitus eſt: quæ inter bona corporis & externa percẽ ſentur.⸿ Claudicaret. Vita beata in hoc differt a beatiſſima. φ in altera conſumata. & ſumme pfecta ſunt om nia: ut non ſit incremento locus. In altera multa quidem ſuppetunt. ſed non omnia: ut ita ex aliqua parte uita beata claudicare poſſit. & tamen nomen ſuum retineat. cum in beatiſſima ſit cumulus rerum omnium citra ullam claudicationem detractionemue.

OMNI BONI. ℭIMPERATOR. nemo appellatur imperator: niſi qui quinq; milia hominum cõcidiſſet.⸿ Ex maio
Impator g. re parte: a potiori.⸿ Claudicaret. integra non ſit.

¶ ENVCLEAre.enodatæ.explicatæ.¶ Vt ſit beatior.nunc ut ſtoicus diſſerit.In libris uero de finibus ut peripateticus.ſentit eſſe beatiorem beato; nunc beatum intelligit.cui nihil deſit: cuiq; nihil accedere poteſt:& ita nullus incremento locus relinquitur.¶ Ex maiore parte. ut beatus ſcilicet dicatur. qui magnam partem eorum bonorum poſſidet:quibus conficit felicitas:ſicut orator & philoſophus dicuntur:qui ex maiori parte inſtructi ſunt oratoria philoſophicaq; ſuppellectile. etiam ſi non omnia ad plenum ſuggerantur.¶ Tria genera malorum.Si tria ſunt genera bonorum:totidem malorum genera eſſe neceſſum eſt.Adeo nullum contrarium ſine contrario altero eſſe placuit.Sunt igitur mala animi.ut inſipientia & uitiũ. Sunt mala corporis.ut morbus & dolor.Sunt mala fortunæ:ut egeſtas & exilium. Argumẽtatio autẽ Ciceronis talis eſt.Sicut beata uita conſtituitur ex maiori parte bonorum. Ita miſera uita fiet ex maiori parte malorũ.Ergo ſapiẽs affectus malis fortunæ & corporis beatus eſſe nõ poterit:quia a maiori parte unaquæq; res nominatur. Plura autem ſunt mala corporis & fortunæ ꝗ animi bona. Ergo ſapiens ita affectus miſer eſſe dicetur. Dicere autem ſapientem eſſe miſerũ ꝗuis oppreſſus ſit fortunæ.& corporis incommodis:eſt ſubabſurdum:cum ſapiens ſm ſtoicos in tauro phalaridis clauſus a beatitate non deſtituatur: nec ullo unquam tempore ĩ miſeria eſſe poſſit.Illis enim ſolum quod turpe eſt malum:quod honeſtum bonũ uideri ſolet. Sapiens uero ſemper honeſtum amplexatur.ſeiunctus a turpitudine:ideoq; ſi prẽmitur egeſtate,doloribus,orbitate,exilio, & aliis id genus incõmodis: non tamen erit miſer.hæc enim illi non mala eſſe dicunt: ſed incommoda.& reiectanea.¶ Elate & ample loqui.Theophraſtus qui ex diuinitate loquẽdi nomen inuenit: non eſt auſus magnifice loqui. nec elato animo fidenter aſſerere ſapientem fore beatum in malis fortunæ ac corporis conſtitutum: quod ſtoici alacriter affirmant.Sentiebat enim Theophraſtus iter tormenta:& cruciatus,& egeſtates,& exilia non eſſe locum uitæ beatę.etiam ſi talis eſſet ſapientiſſimus. Conceſſo enim quod tormenta,exilia orbitates,& cætera hoc genus.magnam uim habent ad miſere uiuendum. conſequens eſt:ut qui in his malis fuerit: miſere uiuat.poteſt autem ſapiens talia perpeti.ergo ſapiens miſer eſſe poterit:quidam cum prima conceſſerint.conſequentia reprendunt:quod Ciceroni non placet. conceſſis enim primis:conſequentia quoq; concedenda uidentur ex formula dialecticorum: nam ſillogiſmus eſt oratio:in qua conceſſis quibuſdam aliud quiddam per ea:quæ conceſſa ſunt: neceſſario conficitur.¶ Vexatur. uellicatur,taxatur,arguitur.De ſignificatu huius uerbi lege Macrobium,& Gellium.¶ In rotam.genus eſt diri tormenti:quo hac tempeſtate germani aliiq; tranſmontani in atrocibus ſceleribus puniendis prope peculiariter utuntur.Libet hoc gloriari Italicis nationibus.nulli mitiores placuiſſe pęnas.De hoc genere Sulpitii intelligitur apud poëtam ſic ſcribentem.Radiiſq; rotarum diſtricti pendẽt. Dixit Theophraſtus: & merito dixit: quamuis ſtoici reclament.In Rotæ tormenta non aſcendere uitam beatam:quid enim quæſo beati eſſe poteſt in contubernio cruciatuum.ac ſuppliciorum? quæ communicatio beatæ uitæ cum tortoribus radiiſq; rotarum? quibus ſapientiſſimus,fortiſſimus, patientiſſimus. quiſq; ſuccumberet.quibus ſtoici illi magni dici,& uerborum tenus apathes:ſuccubuiſſet.dixiſſentq;.Aliud eſſe in ſchola iactanter loqui,aliud in rota cruciabiliter torquæri.De qua ſic ſcribit Seneca in decima æpiſtolarum moralium.Caput uſq; eo dimiſit:donec radiis inſereret:& tãdiu ſe in ſedili ſuo tenuit.donec ceruicem circũactu rotæ frangeret. Hæc tamen Senecæ uerba de rota uehiculi intelliguntur:non de illa rota:quæ pro tormenti genere tantum parata eſt. cuius Apuleius quoq; commeminit in aſino aureo.

BERO.

Triplicia mala.

Sapiens nũ ꝗ ĩ miſeria.

Supplicĩ rotæ.

Stoici magni dici.

enucleare non ita neceſſe eſt:quanquam non conſtantiſſime dici mihi uidentur. nam & qui beatus eſt,non intelligo quid requirat,ut ſit beatior.ſi eſt enim quod deſit:ne beatus quidem eſt.& ꝙ ex maiori parte unamquanq; rem appellari ſpectariq; dicunt: eſt ubi id iſto modo ualeat. cum uero tria genera malorum eſſe dicant:qui duorum generum malis omnibus urgeatur, ut omnia aduerſa ſint in fortuna: omnibus oppreſſum corpus & confectum doloribus:huic paululum ne ad beatam uitam deeſſe dicemus? non modo ad beatiſſimam? hoc illud eſt, quod Theophraſtus ſuſtinere non potuit.nam cum ſtatuiſſet uerbera,tormenta,cruciatus,patriæ euerſiones,exilia,orbitates,magnã uim habere ad male,miſereq; uiuendum:non eſt auſus elate,& ample loqui:cum humiliter, demiſſeq; ſentiret. quam bene non quæritur: conſtanter quidem certe. itaq; mihi placere non ſolet conſequentia reprehendere,cum prima cõceſſeris.hic autem elegantiſſimus omnium philoſophorum, & eruditiſſimus, non magnopere reprehenditur cum tria genera dicit bonorũ.uexatur autẽ ab omnibus,primũ in eo libro quẽ ſcripſit de uita beata:in quo multa diſputat,quamobrem is,qui torqueatur:qui crucietur:beatus eſſe nõ poſſit. In eo etiam putatur dicere in rotam beatam uitam nõ aſcendere.nuſquã id qdẽ dicit omnino:ſed quæ dicit

¶ ENVcleare.enodare & explicare.quia in libro de finibus bonorum & malorum id explicauit.¶ Quã quã:oſtendit herollum conſtantiam: hoc eſt quod dicit Cicero ſolo nomine diſcrepare a peripateticis ſtoicos:qui dicunt in malis corporis & fortunæ nihil mali ineſſe: peripatetici parum monenti habere. & ſi uirtus in lance ponatur.& omnia bona corporis & fortunæ ĩ altera:uirtutem multo plus perpenſuram.¶ Elegantiſſimus:quia fuit aloquentiſſimus.¶ Scholis in antiſthene libro illo.

OMNI BONI.

idem ualent. poſſum igitur, cui conceſſerim in malis eſſe dolores corporis: i malis fortunæ naufragia: huic ſuccenſere dicendi, non omnes bonos eſſe beatos? cū in omnes bonos ea, quæ ille in malis numerat, cadere poſſint. Vexat͛ idem Theophraſtus & libris, & ſcholis omnium philoſophorumq; in Caliſthene ſuo laudatit illam ſententiam, Vitam regit fortuna, non ſapiētia. negant ab ullo philoſopho quicquam dictum eſſe languidius. recte id quidem. ſed nihil intelligo dici potuiſſe conſtantius. ſi enim tot ſunt in corpore bona: tot extrea corpus in caſu, atq; fortuna: nonne conſentaneum eſt, plus fortunam quæ domina rerum ſit, & externarum, & ad corpus pertinentium, quam cōſiliū ualere? an malumus Epicurum imitari? q̃ multa præclare ſæpe dicit. quā eni ſibi cōſtāter, cōueniēterq; dicat, nō laborat. laudat tenuē uictū. philoſophi id q̄dē. ſed ſi ſocrates, aut Antiſthenes diceret, non is, qui finē bonorum uoluptatem eſſe dixerit. negat quenquā iucunde poſſe uiuere, niſi idem honeſte, ſapiēter, iuſteq; uiuat. nihil grauius: nihil philoſophia dignus: niſi idē hoc ipm honeſte, ſapiēter, iuſte, ad uoluptatē referret.

BERO. ℂ IDEM ualent. Senſus eſt. Theophraſtus nuſq̃ in libris ſuis noīatim dicit in rotam nō aſcendere uitā beatam: ſed cōſimilia eloqtur. Idem pollētia. In hac enim ſnīa eſt: ut qui cruciatur. qui torquetur: is beatus eſſe nō poſſit. ⸿ Huic ſuccēſere dicenti. Interrogatiue p̄nūtiādum. eſt enī ſenſus. ſi cōcedo Theophraſto: quæ primo loco ponit: uidelicet mala eſſe corporis & fortunæ incōmoda: debeo illi & cōſequentia cōcedere: nec merito poſſum ſuccenſere: idum dicit: non omnes bonos eſſe beatos: cum in quēlibet bonum ac ſapientem cadere poſſint dolores corporis & naufragia fortunæ: quæ a Theophraſto in malis numerantur.

Succēſere. Succenſere autē eſt iraſci iuſta de cauſa: auctor Donatus. Catholica eſt illa apud Silium fabiana ſententia. Succēſere nefas patriæ. ⸿ In caliſthene. Nomen eſt libri conditi a Theophraſto de interitu caliſthenis ſodalis ſui acerbiſſimo. ſup quo in tertio commentario ſatis multa. ⸿ Vitam regit fortuna. In libro de felicitate docuimus. quemadmodum antiqui fortunam exiſtimarunt deam eſſe præpotētem moderatricemq; rerum humanarum: quæ toto mundo. oībus locis: oībuſq; horis. oīum uocibus ſola inuocatur. & una noīatur, ſola laudatur, ſola arguit: & cū cōuitiis colit. uolubilis, & ceca exiſtimata. Vaga inconſtans. indignorūq; fautrix. huic omnia expenſa, huic oīa ferunt͛ accepta. & in tota ratione mortaliū ſola utrāq; paginam facit. Nā ut inqt ueriſſime Ouidius. Nēpe dat & quodcunq; libet fortuna rapitq;. Fortunæ ſimulachrū, ut alibi quoq; annotauimus. cum copia & gubernaculo figurabant. tanq̃ & hęc opes tribuat. & hūanarꝝ reꝝ regimē obtineat: ꝑſpicienter ergo & ſcite: dixit Theophraſtus.

Fortuna toto mūdo inuocatur. ⸿ Vitam regit fortuna. magis q̃ ſapientia: quā poeta omnipotentem appellat: cui tanq̃ deæ templa erexerunt. in cælo quoq; locum aſſignantes. Quintus enim ab horoſcopo locus appellatur bona fortuna: quæ græco uocabulo agathotyche nominatur: qui aſpectus potentiſſimus eſt, cum de trigono ab horoſcopo uideatur. Sextus uero locus mala fortuna dictus. hoc eſt cacotyche: qui nulla cum horoſcopo ſocietate coniungitur. Vexent itaq; philoſophi. carpant: caſtigent prout libet hanc Theophraſti ſententiam tanquā mollem ac eneruatam: nec tanto uiro dignam: cū conſtet fortunam plus pollere q̃ prudentiā, q̃ conſilia ſexcētoꝝ hominum: de qua eſt petronii arbitri ille uerſus dignus memoratu. Reꝝ humanaꝝ diuinarumq; poteſtas. quæ noua ſemper amas. & mox poſſeſſa relinquis. Recte id quidem. ſcilicet dicunt philoſophi. negantes quidq̃ dici poſſe languidius. ⸿ Si enim tot ſunt. Per conditionalem enuntiationem oſtendit plus ualere fortunam q̃ ſapientiā. Si modo inquit cōcedimus eſſe bona corporis atq; externa tot luga: prout ſentit Theophraſtus. ⸿ Quam ſibi conſtanter. De inconſtantia Epicuri dictum eſt in ſecunda Tuſculana. qui ſibi interdum diſſidet ac repugnat. ⸿ Laudat tenuem

Victus ſimplex ſaluberrimus. uictum. Epicurus in æpiſtolis aqua & cibario pane ſe contentum eſſe teſtatur. & ad amicum ſcribens. Mitte inquit mihi paulum caſei: ut cum epulari lautius uoluero: poſſim. Certos inquit Seneca habebat dies ille magiſter uoluptatis Epicurus: quibus maligne famem extingueret: uiſurus an aliquid deeſſet ex plena & conſumata uoluptate. & quantum deeſſet. Idem dicebat auctore Laertio: ſimplices ſapores æquam magnifico luxui ferre uoluptatem. & ſimplicem uictum ac tenuem conferre ad bonam ualitudinem: hominemq; ad uitæ uſus neceſſarios efficere impigrum ac ſtrenuum. Libros ſuos Epicurus: ut inquit Hieronymus. referſit oleribus & pomis. Hoc quidem ſentire & tradere eſt philoſophi: ſed philoſophi grauis: non uoluptarii. uidetur enim talis ſententia parum conuenire illi: qui ſummum bonum collocat in uoluptate: quod ſi talia de tenui uictu dicerētur a ſocrate: ſiue ab antiſthene plauſibiliter acciperētur: illi enim fuere philoſophi grauioris auſteriorisq; diſciplinæ. Socrate nihil notius.

Antiſthenes ſectæ cynicæ cōditor. Antiſthenes uero fuit cynicæ ſectæ conditor uel illuſtrator: cuius geſtamina fuerunt pallium. pera. & bacculus. cognomitatus haplocyon. hoc eſt ſimplex canis uoluptatem ſummum malum eſſe dixit. eius namq; hoc uerbum eſt μανείην μᾶλλον ἢ ἡσθείην. ideſt inſanirem potiuſquā oblectarer. ⸿ Negat. ſcilicet Epicurus. ⸿ Iucunde poſſe uiuere. ex primo de finibus uerba ſubſcripſi; quæ ſunt hæc. Clamat Epicurus. is: quem nimis uoluptatibus eſſe deditum dicitis: non poſſe iucunde uiui. niſi ſapienter, honeſte, iuſte uiuatur, nec ſapienter, honeſte iuſte, niſi iucunde. auctor eſt Laertius, Epicurum dixiſſe uirtutē eſſe a uoluptate inſeparabilem. & iucundam uitam a uirtutibus ſeparari non poſſe.

OMNI BONI. ℂ CONſilium. uirtutem & prudentiam. ⸿ Laborat. curat. ⸿ Tenuem uictū. qui & ſi dixerit uoluptatem ſummum bonū: tamē ipſe tenuiter uixit: ut plurimum enim Epicurus panem & aquam comedebat.

quid melius? quam fortunam exiguam interuenire ſapienti? ſed hoc, is ne dicit? qui, cum dolorem non modo maximum malum, ſed ſolum malum etiam dixerit: toto corpore opprimi poſſit doloribus acerrimis: tum cum maxime contra fortunam glorietur. quod idem melioribus etiam uerbis Metrodorus. Occupaui inquit te fortuna: atq; cepi: omneſq; aditus tuos intercluſi: ut ad me aſpirare non poſſes. præclare, ſi Ariſto Chius, aut ſi ſtoicus Zeno diceret: qui, niſi quod turpe eſſet, nihil malum duceret: tu uero Metrodore, qui omne bonum in uiſceribus, medulliſq; cõdideris: & definieris, ſummum bonũ firma corporis affectione, exploratáq; ſpe, contineri: fortunæ aditus intercluſiſti? quomodo? iſto enim bono iam expoliari potes. atqui his capiũtur imperiti: & propter huiuſmodi ſententias iſtorum hominum eſt multitudo. acute diſputãtis illud eſt. nõ quid quiſq; dicat, ſed qd cuiq; dicendum ſit, uidere. uelut in ea ipſa ſententia, quam in hac diſputatione ſuſcepimus. omnis bonos ſemper beatos uolumus eſſe. quos dicam bonos perſpicuum eſt. oĩbus enĩ uirtutibus inſtructos, & ornatos tũ ſapiẽtes, tũ uiros bonos dicimus. uideamus qui dicẽdi ſint beati. Equidem hoc exiſtimo: qui ſint ĩ bonis, nullo adiũcto malo. nec ulla alia huic uerbo, cum beatum dicimus,

❡ QVID melius? q̃ fortunam. Pergit referre ſentẽtias Epicuri laudabiles: & ſummis philoſophis dignas: a quibus ipſemet diſſidere uidebatur. Sententia enim eſt hæc Epicuri memoratiſſima. Raro fortuna interuenit ſapienti: uel ſic: exigua fortuna interuenit ſapienti. talis autem ſententia cũ ſit robuſta: planeq; uirilis: non uidetur congruere philoſopho illi: qui dixit dolorem eſſe maximum malum. Nam ſi uerum eſt dolorem eſſe maximũ malum: poterit nõ exigua: ſed maxima fortuna: caſuſq; interuenire ſapienti, qui doloribus acerrimis non minus opprimi poteſt, q̃ quilibet inſipiens. De Epicuro in ſecunda tuſculana copioſius. ubi coniuentes præter uiuimus illud. Sed homo cautus nunq̃ terminat modum: non cautus legendum eſt: ſed cautus. hoc eſt acutus. & ſapiens. quem locum grammatici pro teſtimonio aduocãt. docentes Catum dici pro ſapiente. ❡ Metrodorus. Hic fuit diſcipulus Epicuri: qui mox ſe ad carneadem contulit. Amauit meretricem nomine leontium: ad quam Epicurus ſcriptitauit: quæ tam erudita fuit: ut auſa ſit ſcribere contra Theophraſtum ſcito ſermone & Attico. ad hanc referendum eſt illud plinianum ex proemio. Cernimus aduerſus Theophraſtum ſcripſiſſe etiam fœminam: Metrodorus ab Epicuro ſapiens appellatus, putabat. ut ante dictum eſt: eum perfecte beatũ: cui corpus bene cõſtitutum eſſet. & exploratũ ita ſemper fore: quis autem eſt iſte? cui exploratum: hoc poſſit eſſe cum momento ſemihoræ poſſit uel robuſtiſſimus ægrotatiõe ſubneruari. Magnifica eſt plane & animoſa Metrodori illa uox: qua ait: ſe intercluſiſſe aditus omnes fortunæ. ne ad eum poſſit aſpirare: neq; in ipſum longas manus habere: ſed cum ſit Metrodorus philoſophus uoluptarius ac mollis: omne bonum in uiſceribus collocans: nõ uidetur ei conuenire tam uirilis tanq; excelſa ſententia: quæ ſi aut ab Ariſtone: aut ab Zenone diceretur: præclare dici uideretur: cum fuerint illi lõge auſteriores, grauioreſq; philoſophi: graui enim grauis: uoluptario uoluptaria eſt acommodata ſententia. ❡ Aſpirare. accedere: Vir. Nec æquis aſpirat Achillis. alias fauere, ut Vir. Aſpirat primo fortuna labori. ❡ Ariſto Chius. Huius Ariſtonis Chii meminit in libro quoq; de ſenectute: neſcio an hic ſit ille Ariſto. cuius exploſa ſententia eſt dicentis nihil differre aliud ab alio: nec eſſe res ullas præter uirtutes & uitia. inter quas quicquam omnino intereſſet. hunc in libris de finibus identidẽ taxat. Zenone uero conditore ſtoicæ ſectæ nihil celebratius: qui nihil bonum niſi honeſtum: nihil malum niſi turpe eſſe cenſet: cuius paradoxa illudit. Marcus Tullius in oratione pro murena. & in quarto de finibus refellit. In tuſculanis uero quæſtionibus totus eſt ſtoicus. & ſtoici dogmatis propugnator. Sunt ergo ueluti loci communes dicere pro ſtoicis: & contra ſtoicos. ❡ Quid cuiq; dicendum. Philoſopho uoluptario non eſt dicendum: ſe eſſe ſupra fortunam collocatum: nec enim talem uirum talis decet ſententia. ſicut ſtoico & cynico nõ conuenit dicere. uoluptatẽ eſſe ſummum bonum. & omnia uoluptatis cauſa facienda. talis enim ſententia decet Epicureos & aſotos de Ariſtippi ſchola. Igitur qui acutus diſputator eſt: ſpectat non tam quid quiſq; dicat: q̃ quid cuiq; dicendum ſit. uidet non tam quid dicat Metrodorus. ſed quid dicere debeat. ❡ Quid dicam bonos. Fimbriæ conſularis uiri factum illud oppido q̃ ſapiens. qui iudex exiſtens. M. Luctatio: cum is ſponſionem feciſſet: qđ uir bonus eſſet: noluit eam rem iudicare: ne aut ſpoliaret fama probatum hominem: ſi contra iudicauiſſet: aut ſtatuiſſe uideretur uirum bonum aliquem eſſe: cum ea res innumerabilibus officiis & laudibus cõtineretur. Ex Valerio maximo, & M. Tullio. cum dicimus uirũ bonũ. q profit. quibus poſſit, noceat nemini. Et ut hoc in loco explicat. M. Tullius. dicimus uiros bonos. omnibus uirtutibus ornatos: quales pauciſſimi uix reperiuntur: nã ut inquit ille. Rari quippe boni numero: uix totidem quod thebarũ portæ: uel diuitis hoſtia nili. Seneca ait Iouem nõ plus poſſe q̃ uirum bonum. Tanta eſt uis bonitatis.

❡ OCCVPAVI. præueni. ❡ Aſpirare. peruenire: & attingere. ❡ Ariſto chius. qui dicebat omnia æqualia & indifferentia præter uirtutem. Erillus omnia præter ſcientiam indifferentia. ❡ Explorata. certa. ❡ Medullis. nam dicebat ſummum bonum incerta ualitudine corporis cõſiſtere. ❡ Capiunt. falluntur. ❡ Iſtorũ hominum. epicureorum. ❡ Quid ſit dicendum. cuiq; ex ſuis ſuppoſitis.

BERO.

Metrodorus.

Leõtiũ meretrix contra Theophraſtum.

Fimbriæ factũ ſapiẽs.

Bonus conſtat ex multis.

OMNI BONI.

Ariſto Chii opi.

BERO. ℭ SVBiecta notio.intelligentia & ſenſus.De notione ſupra dictum eſt. ⸿ Secretis.ſeiúctis, ſequeſtratis, di/
Beatitudo quid. motis. ⸿ Cumulata comp'exio.Boet'us in tertio de conſolatione. beatitudinem air eſſe ſtatum bonoꝝ om/
nium congregatione perfectum. Auguſtinus quoq; in quinto de ciuitate dei : felicitarem dicir eſſe plenitudi/
nem omnium rerum optandarum;quibus qui fruuntur. beati merito dicuntur. ⸿ Si quicquam boni. Tanquã
ſtoicus ducit ſolam uirtutem in bonis:nec in malis ponit fortunæ naufragia & corporis dolores.uult enim ſo
lam uirrutem eſſe effectricem uitæ beatæ.etiam ſi abſint commoda fortunæ & corporis.& adſint incommo/
da:quæ ſtoici nolũt mala appellare. cũ ſapiẽs
in his eſſe poſſit:ſed ut ſæpe diximus:ſpecioſe
magnificeq; iſta dicũtur:cũ autẽ uentũ ad ue/
rum eſt:ſenſus moreſq; repugnãt. ⸿ Caſus im/
portat. Ariſtoteles in phyſicis. Quotiẽs inquit
aliqd cuiuſpiã rei gratia gerit: aliudq; qbuſdã
de cauſis:q̃ qđ ĩtẽdebať :obtingit:caſus uoca
tur:licet caſum diffinire : ut docet Boetius in
qnto de cõſolatione : inopinatũ eſſe euentũ.
Statius ſentẽtialiter ait:oĩa caſum fecimus. &
uires auxit fortuna nocẽdi:ſenſus eſt. Si mala
ſunt:quæ ex caſu fortunaq; proueniũt : ſapiẽs
beatus eſſe nõ poterit. cũ in illũ poſſit caſus
incurrere.poſſitq; ſubiectus eſſe oĩbus fortunę
fulminibus. ⸿ Cõmunibus magiſtris. ut An/
tiocho, Ariſtoni, & aliis:q fuerũt cõmunes do
Speuſippus ctores. M. Bruti, & Ciceronis. ⸿ Speuſippo.
Hic ex ſorore Platonis genitus:ſcholæ plato/
nicæ octo annos magiſter fuit:ſpeuſippo ſuc/
Xẽocrates. ceſſit in academia Xenocrates phoꝝ ſeui/
riſſimus:q cũ eſſet ĩgenio hebeti & tardo.di
xit Plato illũ egere calcaribus. Hũc dixit me/
retrix phryne nõ uirũ eſſe.ſed ſtatuã : cũ nullis
blãdimẽtis hoĩem illicere potuiſſet ad cõcubi
Polemon. tum: Xenocrati ſucceſſit polemon. q cũ eſſet
adoleſcẽs ĩpudicus:pditæq; luxurię.audito xe
nocrate ad frugalitatẽ : modeſtiãq; cõuerſus.
ex ĩfami Ganeone maxĩus phs euaſit. De quo
Oratius. Quæro facias ne qđ olim mutatus po
lemõ ponas ĩſignia morbi. hi tres ſucceſſores
Platonis academiã nouis opinionibus reple/
uerunt. Ita ſincera illa Platonis doctrina una
cũ eo extincta eſt. ⸿ His contraria. Imbecillita
tẽ, ęgrotationẽ, deformitatẽ, paupertatẽ, igno
miniã, & cætera hoc genus:quæ a nobis mala
nominãtur:quæ uult Cicero pro nihilo duci:
ſicut & illa : quæ nos bona appellamus : dicit
eſſe cõtemnẽda:ut ſapiẽs ſemper beatus eſſe
poſſit : & ſola uirtus ſit effectrix beatitatis.

ſubiecta notio eſt:niſi ſecretis malis omnibus, cumu/
lata bonorum complexio. hanc aſſequi uirtus, ſi quic/
quam præter ipſam boni eſt : non poteſt. aderit enim
malorum, ſi mala illa dicimus:turba quædam, paup/
tas, ignobilitas, humilitas, ſolitudo, amiſſio ſuorum,
graues dolores corporis, perdita, ualitudo, debilitas,
cæcitas, interitus patriæ, exiliũ, ſeru tus. denique in his
tot, & tantis, atque etiam quæ plura poſſunt accidere,
poteſt eſſe ſapiens. nam hæc caſus importat:qui in ſa/
pientem poteſt incurrere. at ſi ea mala ſunt : quis po/
teſt præſtare ſapientem ſemper beatum fore? cum uel
in omnibus his uno tempore eſſe poſſit? non igitur faci
le concedo neq; Bruto meo, neq; communibus magi/
ſtris, neq; ueteribus illis, Ariſtoteli, Speuſippo, Xeno
crati, Polemoni:ut, cum ea quæ ſupra enumeraui in
malis numerent, iidem dicant ſemper beatum eſſe ſa/
pientem. quos ſi titulus hic delectat inſignis, & pul/
cher. Pythagora, Socrate, & Platone digniſſimus: in/
ducant animum, illa quoꝝ ſplẽdore capiuntur, uires,
ualitudinem, pulchritudinẽ, diuitias, honores, opes
contemnere : eaq;, quæ his contraria ſunt, pro nihilo
ducere. tum poterunt clariſſima uoce profiteri, ſe neq;
fortunæ impetu, nec multitudinis opinione, nec dolo
re, neq; paupertate terreri:omniaq; ſibi in ſeſe eſſe po/
ſita:neq; eſſe quicquam extra ſuam poteſtatem, quod
ducãt in bonis. neq; hunc, & hæc loqui quæ ſunt ma/
gni cuiuſdam, & alti uiri: & eadẽ, quæ uulgus, in ma/
lis, & bonis numerare, concedi ullo modo poteſt. qua
gloria commotus Epicurus exoritur. cui etiam, ſi diis
placet, uideť ſemper ſapiẽs beatus. hic dignitate huius
ſentẽtiæ capitur. ſed nunq̃ id diceret, ſi ipſe ſe audiret.
quid eſt enim, qđ minus cõueniat? quã ut is, q uel ſum
mum, uel ſolũ malum dolorem eſſe dicat: idẽ cẽſeat,

Opĩo mul/titudinis. ⸿ Nec multitudinis opinione. Opinio multitudinis eſt:ſine bonis fortunæ & corporis nõ poſſe effici hominẽ
beatum eadem opinať. maxima maloꝝ eſſe egeſtatem:dolorem. & cætera infortunia:quibus obrutus ſapiẽs
fiat miſer. Philoſophi præcipiunt ad opinionẽ turbæ non eſſe uidendum neq; multitudini credendum:quæ
inconſulta, temeraria, turbulenta plerũq; eſt, ſine ratione, ſine modeſtia. hinc uerſus ille notiſſimus. Scinditur
incertum ſtudia in contraria uulgus. ⸿ Omnia in ſeſe. Conuenit huic ſententiæ illud Perſianũ. Nec te quæſiue
ris extra. & illud. Omnes opes in me ipſo ſitæ ſunt. ⸿ Et hæc loqui. Senſus eſt. non poſſumus magna loqui di/
centes:ſapientem eſſe beatum. & numerare in bonis & malis : quæ uulgus enumerant : nam ſi talia ſunt in bo
Si diis placet. nis malis ue ducenda:ſapiens beatus eſſe non poterit:uel cum bona defuerint, uel cum mala affuerint. ⸿ Si diis
placet. cum indignatione & contemptu hoc dici ſolet.

OMNI BONI. ℭ NOTIO. conceptus : ſignificatio. & paſſio. ⸿ Secretis. ſeparatis. ⸿ Sapientem. bonus & ſapiens
conuertuntur. ⸿ Præſtare. efficere. Magiſtris. philoſophis. ⸿ Veteribus. Ariſtoteli & Speuſippo. ⸿ Ti
tulus. Pythagoram Socratem : & Platonem : qui dicunt ſolam uirtutem bonum eſſe. ⸿ Ducant. exiſti/
ment. ⸿ Hæc : ſcilicet facere uirtutem beatam uitam. ⸿ Diis placet. aduerbium eſt : quod ponitur irriſio/
nis cauſa.

¶ QVAM hoc ſuaue eſt. In ſuperioribus reprenſus eſt Epicurus tanq̃ incõſtans & ridiculus. qui cenſet ſapientem ſi includatur tauro phalaridis, dicturum: q̃ hoc ſuaue eſt. qd aliud diceret ſi eſſet in lectulo? hoc autem ridiculum eſt: decerni ab illo ipſo philoſopho: qui uolupetarius eſt: qui doloré non ſolũ malũ dicit: ſed maloꝝ omniũ extremum: ex quo colligimus. repugñtia dici ab Epicuro. & aliena ab eius dogmate delicato. Ideoq; ſpectare non debemus, qd ſemel dicant philoſophi: ſed q̃ cõſtanter. & perẽniter ſeruent propoſitum. ¶ Nihil præter uerboꝝ nouitatem. Quarto de finibus bonoꝝ & maloꝝ uolumine differit. M. Tullius contra Catonem uticenſem: qui in tertio de finibus diſputator inductus ſtoicorum dogmata alacriter defendit. In eo libro ſic ait Marcus Tullius. Videſne igitur Zenonem tuum cum Ariſtone uerbis conſiſtere. re deſſidere. cum Ariſtotele & illis re conſentire: uerbis diſcrepare. ¶ Rem ſpectari. non uerba. Rerum cauſa inuenta ſunt uerba: quæ rei ſignificandæ inſeruiant. Vnde ubi de re conſtat: uerborum controuerſia pertinacibus relinquenda eſt! cumq; omnis controuerſia, aut de re ſoleat, aut de nomine eſſe: utraq; earum naſcitur. ſi aut res ignoratur, aut enarratur. In nomine. Stoici dicũt commoda fortunæ & corporis. peripatetici bona re conſentiunt: uerbis diſſident: quid enim refert: utrum cõmoda appelles: an bona. dum idem ſentias. Stoici dicunt prepoſitum eſſe diuitias: bonum eſſe negant. cum tamẽ hoc uocabulũ præpoſitum plus ſignificet pœne q̃ bonum. Nam ex eo dictum uidetur: quod præponatur aliis: meritoq; dicebat. M. Piſo plus tribui diuitiis a Zenone: q̃ eas in prępoſitis poneret: q̃ ab Ariſtotele: qui bonũ eſſe diuitias fateretur: ſed neq; magnũ bonum. & præ rectis honeſtiſq; contẽnendum, & deſpiciendũ. nec magnopere expetẽdũ. omninoq; de iſtis oĩbus uerbis a Zenone mutatis. ita M. Piſo diſputabat: & quæ bona negarẽt eẽ ab eo: & quæ mala: illa lętioribus nominibus: ab eo appellari q̃ a nobis hæc triſtioribus. ¶ Tabellis obſignatis agis mecum. Quando quiſpiam diuerſa dicit. ab his: quæ alias approbauit. ſolemus tabulas illius manu ſcriptas: obſignataſq; proferre ad coarguendum: quibus continetur quid alio tempore ſenſerit: quæ refutatio eſt potentiſſima, cui uix contradici poſſe uideatur: cum aduerſum me mea ſcripta depromuntur. inde prouerbialis elocutio eſt. Agis mecum tabellis obſignatis. pro eo quod eſt. me reuincis teſtimonio mearum litterarum: meorumq; ſcriptorum: ſicut nũc diſcipulus contra Ciceronem citat libros ipſius Ciceronis de finibus: quibus aliud cenſet q̃ his Tuſculanis q̃õnibus ſentiat. M. Antonius orator, dicere ſolitus eſt. Icirco ſe nullã unq̃ orationem ſcripſiſſe. ut ſiquid aliquando: quod non opus eſſet: ab ſe eſſet dictum: poſſet ſe negare dixiſſe. olim M. Brutus cum. L. plancum accuſaret. & eum defenderet. L. Craſſus orator duos recitatores conſtituit. qui ex duabus Craſſi orationibus capita alterna inter ſe contraria recitarent. quo animi iudicum in Craſſum incenderentur. tunc L. Craſſus aliquãtum commotus ſe excuſauit dicens. orationes cauſarum eſſe: & temporum: nõ autẽ hominum ipſorum. ac patronoꝝ. ¶ Nos in diem uiuimus. ideſt nunq̃ permanemus perſeueranter in una ſententia: ſed quotidie noua depromimus: ſicut illi: qui uiuunt in diem quotidie parant noua cibaria: nihil reſeruantes: nec recondito utuntur hodie appetentes hoc cras illud: quorum uaria eſt uita & uictus: nihil homines ſunt: qui in diem uiuunt. deteriores: qui in horam: de quibus in quinta antoniana ſic: Hæc qui in horam uiuerent: non modo de fortunis & de bonis ciuium. ſed ne quidem de utilitate ſua cogitauerunt. ſicut inqt apud hos. qui in diẽ uiuũt: nihil eſt conſtituti: nihil certi: ſic mihi nulla eſt firma pertinaxq; ſententia ſequenti id, quod probabilitate animum commouit.

BERO.

Verba rez cã inuenta.

Præpoſita.

Agere tabellis obſignatis.

Viuere in diem.

Viuere in horam.

quam hoc ſuaue eſt, tum cum dolore crucietur, dicturum eſſe ſapientem. non igitur ex ſingulis uocibus philoſophi ſpectandi ſunt: ſed ex perpetuitate, atq; conſtantia. A. Adducis me ut tibi aſſentiar: ſed tua quoq; uide ne deſideretur conſtantia. M. Quonam modo? A. Quia legi tuum nuper quartum de finibus. in eo mihi uidebare contra Catonem diſſerens, hoc uelle oſtendere, quod mihi quidem probatur, inter Zenonem, & peripateticos nihil præter uerborum nouitatem intereſſe. quod ſi ita eſt: quid eſt cauſæ? quin, ſi Zenonis rationi conſentaneũ ſit ſatis magnam uim in uirtute eſſe ad beate uiuendum: liceat idem peripateticis dicere? rem enim opinor ſpectari oportere, non uerba. M. Tu quidem tabellis obſignatis agis mecum: & teſtificaris quid dixerim aliquando, aut ſcripſerim. cum aliis iſto modo: qui legibus impoſitis diſputant. nos in diem uiuimus: quodcũq; noſtros aĩos probabilitate percuſſit, id dicimus. itaq; ſoli ſumus liberi. Verũtamen q̃ñ de conſtantia pauloante diximus, non ego hoc loco id quærẽdum puto, uerꝝ ne ſit quod Zenoni placuerit, quodq; eius auditori Ariſtoni: bonum eſſe ſolum quod honeſtum eſſet: ſed, ſi ita eſſet, tum ut hoc totum beate uiuere in una uirtute poneret. quare demus hoc ſane bruto, ut ſit beatus ſemꝑ ſapiens. quã ſibi conueniat, ipſe uiderit. gloria quidem huius ſentẽtiæ quis eſt illo uiro dignior? nos tamẽ teneamus ut ſit

¶ NON igitur. concluſio. ¶ Vocibus. ſententiis. ¶ Spectandi. probãdi. ¶ Adducis me: oſtendit peripateticos conſentanea non dicere. nam cum ille non ſit beatus: in quem mala poſſunt incidere: & in ſapientem mala corporis cadere poſſe dicunt. ſed dicit Atticus: tu accuſas pipareticos incõſtantiæ uide ne tu quoq; incõſtãs ſis. nam in. iiii. de finibus bonorum & malorum oſtendiſti: peripateticos & ſtoicos idem dicere: nunc uero diſſentire: cui Cicero reſpondet: ſe academicum eſſe: & nunc ſibi aliud ueriſimilius uideri. ¶ Beate. pfecte.

OMNI BONI.

quod ex ſe pendeat.uirtutem ſatis eſſe ad bene beateq; uiuendū. Tria ſunt reꝝ genera:alia uigent:ut herbæ: alia quæ ſenſum habent:ut animalia.alia quæ ratioñe habēt:ut homo:etiā animal tunc debet exiſtimari beatum:cū in ſuo genere perfectū eſt.ſed homo qui perfectā ratioñe habet:perfectus in ſuo genere eſt.ergo beatus:qui uirtute præditus eſt.optimā ratioñe habet.ſola ergo uirtus ad beate uiuendū ſatis. Nemo perturbatus beatus eſſe poteſt.¶ At nemo.qui putet bona corporis: & fortunæ bona:non pturbatus eſſe nō poteſt.nullus ſapiēs in perturbationem cadit.¶ Teſtificatus.pro teſtimonio affers.¶ Legibus impoſitis.certis quibuſdā ſuppoſitis.¶ Citiæus.a loco ex cypro

BERO.

idem beatiſſimus:& ſi Zeno Citiæus aduena quidā, & ignobilis uerborū opifex inſinuaſſe ſe in antiquam phiam uidetur:huius ſententiæ grauitas a Platonis authoritate repetatur:apud quem ſæpe hæc oratio uſurpata eſt:ut nihil præter uirtutē diceretur bonū. uelut in Gorgia Socrates,cum eſſet ex eo quæſitum Archelaum Perdicæ filium,qui tū fortunatiſſimus haberetur nōne beatum putaret?haud ſcio inquit:nunquā enim cum eo locutus ſum.an tu aliter id ſcire nō potes?nullo modo.tu igitur ne de Perſarum quidem Rege magno potes dicere,beatus ne ſit? an ego poſſum? cum ignorem,quam ſit doctus, quam uir bonus: quid?tu in eo ſitam uitam beatam putas? ita prorſus exiſtimo, bonos beatos,improbos miſeros.miſer ergo Archelaus?certe,ſi iniuſtus.uidetur ne omnem hic beatam uitam in una uirtute ponere? quid uero in epitaphio? quomodo idem? Nā cui uiro inqt ex ſe ipſo apta ſunt omnia,quæ ad beate uiuendū ferūt:nec ſuſpēſa alioꝝ aut bono caſu,aut cōtrario pēdere ex alterius euētis, & errare cogūtur:huic optime uiuēdi ratio comparata eſt.hic eſt ille moderat⁹:hic fortis:hic ſapiēs:hic &

¶ IDEM beatiſſimus. Teneamus inquit hanc ſententiam: ut ſit idē beatus,& beatiſſimus, ut nihil ſit beatius beato. ſicut ſtoici dicunt.nihil eſſe rectius recto, uerius uero, planius plano.¶ Zeno citius.Zeno princeps ſtoicoꝝ fuit ex citio ciuitate cypri ut Strabo, & Laertius commeminere. hic non tam rerum inuentor fuit:q̄ nouorum uerborum. Stoici enim ex omnibus philoſophis plurima nominauerunt. In tertio de natura deorum tradit:Zenonem magnam quoq; moleſtiam ſuſcepiſſe.dum uult uocabuloꝝ cauſas explicare. Senſus eſt Zenonem celebrari perinde ac auctorem illius luculentæ ſententiæ: quæ ait. Nihil præter uirtutem eſſe bonum. cum ante Zenonem a Platone talis ſentētia tradita doctore ſit.¶ Velut in gorgia ſocrates. Apud Platonē in dialogo: cui Titulus eſt gorgias a gorgia leontino rhetoricæ doctore interrogatur felix ne uideatur:an infelix Archelaus perdiccæ filius.macedoniæ rex. Socrates reſpondens:Neſcio inquit o pole: nunq̄ enim apud ipſum fui.Tunc polus.Quid autem ſi eius cōſuetudinem habuiſſe tā cognoſceres? Aliter enim eius felicitatem non potes cognoſcere Socrates.Nam per Iouem inquit Polus. conſtat igitur o Socrates ſimiliter te dicturum ignorare,utrum magnus perſarum rex ſit felix. Socra.& uera quidem dicam. ignoro enim quo pacto ad eruditionem:iuſtitiamq; ſe habeat Polus. nunquid in hoc tota beatitudo cōſiſtit. Socra.Certe ut ego dico o pole. aſſero enim honeſtum bonumq; uirum & mulierem eſſe felicem.Iniuſtum uero & turpem eſſe miſerum.Polus. Miſer ergo ſm ſermonem tuum Archelaus, Socrates. Nimirum amici ſi iniuſtus.hactenus Plato.Vnde hæc Cicero mutuatur uerbum de uerbo pœne tranſcribens. Dion quoq; in libris de regno.Socrates inquit interrogatus. Nū perſarum regem felicem putaret. felix ait fortaſſe eſt. id tamen non ſcire ſe affirmauit.quia cum eo nunquā eſſet conuerſatus.nec eius mentem noſcet.quaſi nō in auro: nec in ciuitatibus,nec in regionibus,nec in hominibus imperio ſubiectis:ſed in animo felicitas ipſa conſiſteret.Fuit autem Archelaus: quem Socrates negauit beatum eſſe: immani crudelitate præditus,qui patruum ſuum nomine alcetam.& filium eius Alexandrum uino grauatos coniecit in plauſtrum: nocteq; aſportatos trucidauit.Idem poſt paulo:fratrem ſuum legitimum annos ſeptem natum. ad quem pertinebat regnum:in puteum præcipitem dedit.atq; ſuffocauit:quibus ſceleribus perpetratis nō feliciſſimus: ſed miſerrimus oīum macedonū ex ſocratica ſnīa dicendus eſt.Archelaus rex ſocratem rogauit: ut ad ſe ueniret:ille autem uenire renuit:ne ſcilicet iret ad uoluntariā ſeruitutem.¶ Hic.ſ.Plato.& apud Platonem ſocrates.¶ In epitaphio. Senſus eſt Plato in epitaphio explicat beatam uitā una uirtute cōtineri:quæ ſnīa Zenoni ſtoico aſcribi ſolet:cum Plato quā Zeno antiqor ſit.libet diui Hieronymi:q de uiris illuſtribus inſcribitur:a qbuſdam dicitur epitaphium: qui Titulus:ut inquit Auguſtinus:probari poſſet.ſi eorum tantum hominum uel uitas, uel ſcripta contineret:qui iam defuncti eſſent.Hieronymus,Auguſtino reſpondens epitaphium aſſerit proprie ſcribi mortuorum:ſicut ab ipſo epitaphium nepotioni ſcriptum eſt.epitaphiſta dicitur: ut epigrammatiſta.ſcriptor ſcilicet epitaphioꝝ:qua dictione utitur ſidonius appollinaris.¶ Pēdere ex alterius euentis. Inqt Plato in epitaphio. qui non pendet ex alieno iudicio. nec ex aliena fortuna: cuiq; in ſe ipſo ſpes omnes ſitæ ſunt. hic eſt beatus appellandus.huic ratio uiuendi optima conſtituta eſt.

An felix Archelaus.

An pſaꝝ rex felix.

Crudelitas Archelai.

Epitaphiſta.

OMNI BONI.

¶ BEATISSIMVS. quod contra peripateticos eſt: qui uolunt uirtute ſolum præditum beatiſſimum eſſe:ſed beatum beatiſſimum:ſi bona corporis & fortunæ quoq; haberet. ¶ Gorgia. liber in quo diſputat de rep.¶ In eo. ſcilicet doctrina & uirtute:rogatus a gorgia Socrates:quid de Archelao ſentiret:reſpondit ſe neſcire:quoniam eū nunq̄ allocutus eſſet:nec ſciret q̄ doctus & bonus:id eſt uirtute præditus eſſet.¶ Epitaphio. apta ex ſeſe:qua extra non pendeat.

naſcentibus,& cadentibus, cum reliquis commodis; tum maxime liberis,parebit,& obediet præcepto illi ueteri.neque enim lætabitur unquam, neq; mœrebit nimis.q; ſemper in ſe ipſo omnem ſpem reponet ſui. ex hoc igitur Platonis quaſi quodã ſancto, auguſtoq; fonte,noſtra omnis manabit oratio.unde igitur rectius ordiri poſſumus?q̃ a communi parente natura?Quæ quicquid genuit non modo animal, ſed etiam quod ita eſſet ortum e terra,ut ſtirpibus ſuis niteretur:in ſuo quodq; genere perfectum eſſe uoluit.itaq; & arbores, & uites,& ea quæ ſunt humiliora, neque ſe tollere a terra altius poſſunt:alia ſemper uirent:alia hyeme nudata uerno tempore tepefacta frondeſcunt.neq; enim eſt ullum,quod non ita uigeat interiore quodam motu,& ſuis quoque ſeminibus incluſis:ut aut flores, aut fruges fundat,aut baccas:omniaq; in omnibus,quantũ in ipſis ſit,nulla ui impediente perfecta ſint. facilius uero etiã in beſtiis,quod his ſenſus a natura eſt datus: uis ipſius naturæ perſpici pōt.nãq; alias beſtias nãtes aquarũ incolas eſſe uoluit:alias uolucres cælo frui liberos

BER.O.

℄ NASCENTIBVS. & cadentibus.Talis inquit Plato.neq; rebus aduerſis ſuccumbet: neq; ſecundis intumeſcet:ſed ſeruabit mediocritatem ad utrãq; fortunam:ut neq; nimis lętetur ex ſecundis:neq; nimis contriſtetur ex aduerſis.Dicimus commoda naſcentia:quando primitus proueniunt.ſicut cadentia. quando abeunt.& nos deſtituunt.⸿ Tum maxime liberis.Inter commoda mortalium cum primis numerantur liberi hoc eſt filii:quibus naſcentibus:ſapiens non nimis lętabitur.ſicut cadentibus.hoc eſt morientibus:non nimis mœrebit dolebitq;:modus enim in rebus omnibus optimus eſt.ideoq; ille laudatur:qui neq; intemperanter lætatur:neq; immodice dolet. memor illius ſaluberrimi præcepti.quod græce dicitur.μηδὲν ἄγαν.hoc eſt nequid nimis. Auguſto.uenerabili.religioſo.ſacrato.Quid ſit auguſtum:copioſe annotauimus in ſecundo Suetonii commentario.⸿ Manabit.Permanet in tranſlatione fontis:a quo riui manare: profluereq; conſueuerunt.⸿ A cõmuni parente.Plinius ubiq; naturam parentem rerum: opificemq; appellat:& ut Lactantius ait: naturam dixerunt rerum omnium matrem.Seneca naturam nihil aliud eſſe quam deum ſignificat.ſic ſcribens libro quarto de beneficiis. Natura inquit hoc mihi præſtat.non intelligis te.cum hoc dicis: mutare nomen deo.quid enim aliud eſt natura,quam deus & diuina ratio toti mundoq;:& partibus eius inſerta.⸿ Humiliora.breuiora:in arborum genere abortus quoq; ſunt:& pumilionum infelicitas. namq; chameplatoni uocantur humiles platani.& coacte breuitatis ſicut chamedaphnę puſila laurus. & chamecerasi breues ceraſi.& chameciſſos hedera dicitur nõ attollens ſe a terra,& alia id genus prope infinita.Præterea dedit natura quibuſdam ſtirpibus proceritatem quibuſdam breuitatẽ: ita tamen:ut in ſuo quodq; genere perfectum eſſet.⸿ Alia ſemper uirent.Folia non decidunt oleæ. lauro palmæ,myrino,cupreſſo,pinis,hederæ,rhododendro,& hoc inter urbanas arbores. Silueſtrium quoq; generis folia non decidunt abieti,larici,pinaſtro,iunipero,cędro, terebintho, buxo,illici,aquifolio, ſuberi, taxo, tamarici,cæterę fere omnes arbores folia deperdunt. thimeus mathematicus decidere arboribus folia putat. ſole ſcorpionem tranſeunte: quadam ſideris ui. Cadunt plurimis autumno: quædam tardius amittunt: atq; in hyemes prorogant moras: neq; in his: quæ ſemper retinent comas. eadem folia durant: ſed ſubnaſcentibus aliis. areſcunt uetera. ⸿ Verno tempore. Lego uerno tepore: tepor enim & temperies euocat in plantis frondes & germinationem. omnia tunc frondent. tunc uariis colorum picturis in certamen uſq; luxuriãt. Serotino quædam germinatu florent ut morus: quæ nouiſſima urbanarum arborum germinat: nec niſi exacto frigore: ob id dicta ſapientiſſima arborum. ⸿ Interiore motu. Animam ſeminalem intelligit: quam recentiores philoſophi uegetatiuam appellant: quæ a Plinio dicitur alens. cuius motu interiore plantæ uigeſcunt, ereſcunt, frondeſcunt,germinant, breuiterq; uiuunt. Scribit Seneca libro quarto quæſtionum. terræ ineſſe ſpiritum illum uitaliter uegetum. & alentem omnia, hunc enim inquit niſi haberet: quo modo tot arbuſtis ſpiritum infunderet: non aliunde uiuentibus? quo modo tot radices aleret. ⸿ Aut flores. Duo iuniperi genera tradunt: alteram florere. nec frugiferam eſſe: q̃ uero nõ floreat: ferre fructum baccis ſubnaſcentibus. quæ biennio hęreant: ſic & hominum multis fortuna ſine flore eſt. defloreſcunt autem omnia fere genera plantarum ſeptenis diebus. quædam tardius: ſed nulla pluribus bis ſeptenis. nec ſtatim fructus ſequitur in aliquibus: floret prima omnium amygdala. ⸿ Aut fruges. Poteſt referri ad arbores pomiferas: quas ob id frugiferas uocant. appellatione enim frugum fructus arborum quoq; continentur. ut iam dictum eſt. ⸿ Baccas. Baccas dici fructus arborum maiores acinis: minores pomis nullus ignorat: unde arbores bacciferæ dictæ. quæ baccas ferunt: quibus magna eſt differentia. aliæ namq; baccæ ſunt oliuis. lauris. aliæ loto. & cornis,aliæ myrthis,& lentiſco: alias baccas dicimus Margaritas. unde monile baccatum apud poetas. ⸿ Incolas eſſe maris. Non ſolum piſces aquarum incolæ ſunt. ſed etiam beſtiæ terreſtres & aues:quæ ob id amphibia dicuntur: quibus uita & uictus eſt in aquis terraq;: de quibus Plinius. columela, Marco Varro. Ariſtoteles. cæteri.

Natura parens rerum.

Quibus folia nõ ſunt decidua.

Vegetatiua ſeminalis.

Fortuna ſine flore.

Baccifera arbor.

Amphibia

℄ CADENTIBVS. occidentibus.⸿ Eſt natura.quicquid in ſuo genere perfectum eſt beatum eſt. at homo ratione bene conſtituta præditus:perfectus eſt.ergo beatus uirtus autem rationem conſtituit. ergo uirtute præditus beatus.⸿ Flores:ut uiolæ.Fruges:ut frumentum.⸿ Baccas:ut ſilueſtres arbores.

OMNI BONI.

serpentes quaſdam, quaſdam eſſe gradientes, earum ipſarum partim ſoliuagas: partim congregatas: immanis alias: quaſdam autem cicures: nonnullas abditas, terraq; tectas: atq; earum quæq; ſuum tenens munus, cum in diſparis animantis uitam tranſire nō poſſit: manet in lege naturæ. & ut beſtiis aliud alii præcipui a natura datum eſt, quod ſuum quæq; retinet: nec diſcedit ab eo: ſic homini multo quiddam præſtantius. & ſi præſtantia debent ea dici, quæ habent aliquam comparationē. humanus autem animus decerptus ex mente diuina, cum alio nullo, niſi cum ipſo deo, ſi hoc fas eſt dictu, comparari poteſt. hic igitur, ſi eſt excultus, & ſi eius acies ita curata eſt: ut nec cæcetur erroribus: fit perfecta mens, id eſt abſoluta ratio: quæ eſt idem, quod uirtus. & ſi omne beatum eſt, cui nihil deeſt: & quod in ſuo genere expletū atq; cumulatū eſt: idq; uirtutis eſt proprium: certe omnes uirtutis compotes beati ſunt. & hoc quidem mihi cum Bruto cōuenit. idem cum Ariſtotele, Xenocrate, Speuſippo, Polemone. ſed mihi uidentur etiam beatiſſimi. quid enim deeſt ad beate uiuendum ei, qui confidit ſuis bonis? aut qui diffidit, beatus eſſe qui poteſt? at diffidat neceſſe eſt,

BERO. ℂ SERPENTES. repentes a ſerpendo: nō enim generale eſt: ſerpens de his: quæ ſerpunt citra uſum pe-
dum. Serpe raſta uocant inſtrumēta: q̄ geniculis puerorū alligant: ut cū his deprauata corrigant crura a ſerpen-
do dicta. Serpunt enim magis pueruli q̄ gradiant. In hāc ſententiā libro. v. de finibus ſic ſcriptū eſt. Serpere an-
guiculos nare anaticulas. euolare merulas. cornibus uti uidemus boues. ueſpas aculeis. ſuā deniq; naturam eſſe
ad uiuendū ducē. ℣ Partim ſoli uagas. Merula quaſi ſola uolat: q̄ſi mera uolans noīata eſt. ut refert M. Varro. ſi-
cut gracculi. quia gregatim uolant dicti. Quæ tamen etymologia Quintiliano improbat. q ex uocibus graccu-
lorū nomen duci autumat. Plinius de elephan-
tis ſcribens ait: gregati ſemper ambulāt: mini-
me ex oībus ſoliuagi. idē ſturnorū generi pro-
priū ait eſſe cateruatim uolare. & quodā pile
orbe circūagi oībus in mediū agmen tēdenti-
bus ℣ Immanis alias. truculētas, noxias, effe-
ras. ut ſunt urſi & tygrides. M. Varro adde hy-
drā lerneā. & leonē. heſperidūq; beſtiæ feræ i-
Cicurare. manes. ℣ Cicures. māſuetas & placidas. uerbū
Cicur ingenium. uetus eſt cicurare. qđ ſignificat manſuefacere:
qđ a fero diſcretū eſt id dr̄ cicur. & ideo dictū
cicur ingeniū obtineo. ꝑ māſuetū. a quo uetu-
rii quoq; nobiles noīati ſunt cicurii. Helius lā-
pridius in heliogabalo ait. Eandē terrā ſerpen-
tes ferre & cicures. Plinius trifariā diuidit aian-
tes in placida fera. & intermedia. placidas in-
telligi uolens cicures: hirūdines. apes delphinī
nec placida ſūt: nec fera. ſed mediæ īter utrūq;
Manſuetari naturæ. māſuetarios uocāt qui cicurare ſciunt:
hoc eſt manſuefacere. & placidas reddere fe-
ras. Iulius firmicus in. viii. matheſeos. Septen-
trione inqt oriēte nati erūt māſuetarii ferarū. i.
q urſos. uel tauros depoſita feritate, humanis
Exarmare. cōuerſationibus ſociēt. Alio uerbo exarmare
dictū eſt ꝑ māſuefacere. & exarmatæ beſtiæ ꝑ
cicuribus & māſuefactis. Lāpridius in helioga-
balo. Habuit leones. & leopardos exarmatos in delitiis: quos edoctos permāſuetarios. ſubito ad ſecundā mē-
ſam. & tertiā mēſam iubebat accūbere ignorātibus cunctis: qđ exarmati eſſent ad pauorē & ridiculū excitan-
dū. ℣ Terraq; tectas. In hoc genere ſunt talpæ, de qbus Plinius hæc. Liquidus audiunt talpæ obrutæ terra. tā dē-
ſo. atq; ſurdo naturæ elemēto. idem tradit ſe uidiſſe ſtragula cubicularia e pellibus talparū. Olim a talpis ſuffoſ-
ſum fuit in Theſſalia oppidum. ℣ Munus. officiū. ℣ In diſparis animātis. Non pōt leo tranſire in uitam equi:
nec canis in uitā urſi: & cætera cōſimiliter nequeunt tranſire in uitam diſparium diſſimiliumq; animantiū. ſed
ſingula permanent in lege a natura ſibi conſtituta. Cōmune quidē oīum animaliū eſt ſm naturā uiuere: ſed na-
turæ diuerſæ ſunt: ut aliud equo ſit natura. aliud boui. aliud hoī. & tamē in oībus ſumma cōmunis. ex quo ni-
hil ꝓhibet. quædā eſſe & inter ſe cū aīalibus reliquis. & cū beſtiis homini cōmunia: qm̄ oīum eſt natura cōmu-
nis: attamē cuiq; animaliū generi. munera ſua & ꝓpria diſtincta: ac diſpartita ſunt: & ad id aptū eſt quodlibet
animal. quod cuiuſq; natura deſiderat. ℣ Prēſtātia. antecellentia. prēſtare eſt antecellere: in quo uerbo ineſt cō-
Prēſtare. paratio. Dicimus enim. præſto illi. pro melior ſum illo: uel præſto illū. utroq; enim modo uſurpat. Quintilia-
nus. præſtat ingenio alius aliū. & Virgilius. uel magnū præſtet Achillē. ℣ Ex mente diuina. Ob id Oratius ani-
mam appellat diuinæ particulā auræ. & a Virgilio dictum eſt. Igneus eſt ollis uigor: & cęleſtis origo: de animī
diuinitate in prima tuſculana fuſius enodatiuſq;. ℣ Si hoc fas eſt dictu. tanq̄ nefas ſit animum humanum com-
parare cū deo: cui nihil par eſt. & nihil ſecundum: qui incomparabilis eſt: inextimabilis. ineffabilis. ℣ Eius acies
acumen & oculus: qui ut inquit Plato: tunc maxime floreſcit. cum oculus corporeus defloreſcit. ℣ Curata eſt.
Curatio animi & medela eſt philoſophia. quam in tertio commentario dictum eſt eſſe medicinam animorū.
℣ Ne cæcetur erroribus. Homerus & Virgilius nebulam quaſi quādam obiectā eſſe ob oculos mortalium au-
tumant: quia uidelicet mens noſtra in caligine rerum. & erroribus opinionum obcæcata hebeteſcit. ut pene cū
lacte nutricis errorem ſuxiſſe uideamur.

OMNI BONI. ℂ CONGREDIENTES. ſimul habitantes: ut grues: Cicures domeſticas. Suum. proprium. ℣ Decer-
ptus: delibatus ſecundum ſtoicorum opinionem. ℣ Excultus: tanq̄ ager. ℣ Abſoluta ratio: uirtus. ℣ Virtutis cō-
potes: cui uirtutem adepti ſunt. Quid deeſt: quicunq; confidit bonis ſuis eſt beatus: at ſolum uirtute prēditus.
confidit bonis ſuis. quia ea amittere non poteſt. ſolus ergo uirtute præditus beatus: a contrario quicunq; bonis
ſuis non confidit: beatus eſſe non poteſt: at qui dicit bona corporis & fortunæ bona: dicit eis confidere: quia
poſſunt amitti. non ergo beatus.

¶ QVI bona diuidit tripartito. Contra peripateticos. q̃ bona trifariam partiuntur. & ex his uitam beatam cumulatamq; conficiunt. prima ſunt animi bona. ſecunda corporis. tertia fortunæ. ſed cum hæc duo poſtrema incerta ſint & nulla ſtabilitate fulciantur. ſm peripateticos non poterit dici beatus cuius beatitudo pendeat a bonis corporis atq; fortunæ. Stoici autem uolunt eum qui uere beatus ſit & dicatur confidere ſuis bonis. hoc eſt animi uirtutibus. quæ propria hominis bona ſunt. & ſtabilia ac permanentia. non autem bonis extrariis: in quibus nulla firmitas nulla ſtabilitas eſt. ¶ Laconis illud dictum. Plutar. in apophthegmatis laconicis ſic ſcribit. BER O. Triplicia bona.

qui bona diuidit tripartito. qui enim poterit aut corporis firmitate, aut fortunæ ſtabilitate confidere? atqui niſi ſtabili, & fixo permanente bono, beatus eſſe nemo poteſt. quid igitur eiuſmodi iſtorum eſt? ut mihi illud Laconis dictum in hos cadere uideatur: qui glorianti cuidam mercatori, quod multas naues in omnem oram maritimam dimiſiſſet: non ſane optabilis iſta quidem eſt inquit rudentibus apta fortuna. an dubium eſt, quin nihil ſit habendum in eo genere quod uita beata complectitur: ſi id poſſit amitti? nihil enim inueteraſcere, nihil extingui, nihil cadere debet eorum in quibus uita beata conſiſtit. nam, qui timebit ne quid ex his deperdat: beatus eſſe nõ poterit. uolumus enim eum, qui beatus ſit, tutum eſſe, inexpugnabilem, ſeptum, atq; munitum, non ut paruo metu præditus ſit: ſed ut nullo. ut enim innocens is dicitur: non qui leuiter nocet: ſed qui nihil nocet: ſic ſine metu is habendus eſt, non qui parua metuit: ſed qui omnino metu uacat. Quæ eſt enim alia fortitudo, niſi animi affectio eum in adeundo periculo, & in labore, ac dolore patiens, tum procul ab omni metu? atq; hæc certe non ita ſe haberent: niſi omne bonum in una honeſtate conſiſteret. Qui autem illam maxime optatam, & expeditam ſecuritatem (ſecuritatem autem nunc appello uacuitatem ægritudinis: in qua uita beata poſita eſt) habere quiſquam poteſt? cui aut adſit, aut adeſſe poſſit multitudo malorum? qui autem poterit eſſe celſus, & erectus? & ea quæ homini accidere poſſunt omnia parua ducens? qualem ſapientem eſſe uolumus: niſi omnia ſibi in ſe poſita eſſe cenſebit? an Lacædemonii Philippo minitanti per litteras ſe omnia, quæ conarentur, prohibiturũ: quæſiuerunt unũ ſe eſſet etiam mori prohibiturus? uir is, quem quærimus: non multo facilius tali animo reperietur,

προσ τον μακαριξοντα λαμπιν τον αιγινητην διοτι εδοκει πλουσιωτατοσ ειναι ναυκληρια πολλα εχων λαγων ειπεν ου προσεχω ευδαιμονια εκ σχοινιων απηρτημενη. id eſt ad eum qui beatũ eſſe dicebat lampin eginetã. quoniam uidebatur eſſe ditiſſimus. multarum nauium gubernator exiſtens. Dixit lacon quidam: non attendo felicitati ex rudentibus pendenti. Nunc Mar. Tul. hoc exemplum decenter adglutinat uitæ beatæ. quam peripatetici decernunt: tanq̃ talis beatitudo minime optabilis ſit: quæ pendeat a fortuna. poſſitq; ſubire iacturam bonorum: ſicut illa felicitas mercatoris. naues multas habentis pendula eſt ex funibus nauticis ut poſſit ex fortunato fieri repente miſer facto naufragio: illa autem bona: quæ efficiunt beatam uitam. debent ſm ſtoicos eſſe perẽnia. fixa. ſtabilia. ut neq; auferri neq; ſubripi poſſint: nec cadere. nec ſeneſcere: nec extingui: qualia ſunt bona animorum. ¶ Inueteraſcere. ſeneſcere. & conſequenter extingui: talia ſunt bona corporis: & fortunæ fluxa, ſcilicet & fragilia: cum uirtus: clara æternaq; ſit. Nigidius cõmẽtator grammaticus duo hæc uerba uetuſteſcere & ueteraſcere ſic diſparauit. Dicemus inquit quæ uetuſtate deteriora fiunt uetuſteſcere. inueteraſcere quæ meliora. ſed interdum promiſcue indifferenterq; uſurpantur. ſicut alia ſexcẽta. quidam codices non inueteraſcere habent. ſed interareſcere: q᷑ ſignificat penitus areſcere: hoc eſt aridum fieri: & languens: hæc enim particula inter interdum ſignificat totum: ut intercipere apud Terẽtium: interbibere apud Plautum prior lectio magis quadrat: quia ſtatim ſequitur. cadere & extingui: nam uetuſtatem ſubſequiť caſus & extinctio. ¶ Omni metu uacat. Sępe dictum eſt: ſtoicos ſtirpitus euellere amputareq; omnes affectus: quos peripatetici tẽperant ac moderanť. ¶ Septũ in oratione pro milone. Eſt quodã incredibili robore animi ſeptus. ¶ Vacuitatẽ ægritudinis. Hieronymus philoſophus cenſet ſummũ bonũ eſſe uacuitatẽ doloris. ¶ Qui aũt. quõ interrogatiue legendũ. An lacædemonii philippo. Exemplũ laconũ laudabile. prorſuſq; uirile: qui hoc dicto ſignificarunt: unicuiq; mortaliũ in manu, ac poteſtate eſſe per mortẽ exilire in libertatem: & ſe ſubducere ſeruituti. Scribit Plutarchus Philippum macedonẽ impetu terrifico agrum laconicum inuaſiſſe: dixiſſeq; ad quẽpiam ex laconibus. quid nunc facietis o lacædemonii: illum reſpondiſſe. quid aliud quã fortiter moriemur. Soli enim græcorũ nos liberi eſſe: neq; aliis ſeruire didicimus. Eodẽ philippo quædã per ępiſtolam lacædemoniis imperanti reſcripſerunt ſua illa laconica breuitate. περι αμιν εγραφασ ου. i. de quibus nobis ſcripſi non: præterea quo tẽpore philippus in eorũ territoriũ ueniſſet: per litteras q̃ſiuit: utrũ uellent amicũ an ut hoſtẽ ſeſe uenire: q reſpõderũt. ουδετερον. i. neutrũ. Antipater quoq; cũ grauiter poſt uictoriã minitareť: niſi ſibi ingenui pueri in obſidiatũ dareť: reſpõderunt: ſi grauiora morte imperites: facilius moriemur: q̃m aũt in mentionem philippi incidimus: & tu philippus: & ego philippus: appellamur: ſumuſq; cognomines. uolo hoc in loco potiſſimũ ueluti annotatiunculã conficere de huiuſce nois excellentia: oſtẽdereq; nullũ pene eſſe ꝓprium hominis nomen nomini noſtro anteponendũ: q᷑ ut liqueat: ita breuiter ratiocinabimur. Noĩa impoſitiua maxima

Dictum laconis.

Vetuſteſcere.
Veteraſcere.
Interareſcere.

Dictum laconum.

Philippi nomen ex/cellens.

Philippus bellator in/terpretatur

ex parte nihil ſignificant potiſſimum apud latinos: ex quo nomen eo nobilius: quo ſignificatius. philippus au/tem græce bellator dicitur. quin id nomen uidetur eſſe ſplédidius: quod pluribus nationibus commune eſt: ta/le eſt philippi nomen: quod apud hebreos, græcos, latinos, aliaſq; nationes eſt uſitatiſſimum: quod ſecus eſt in aliis. Nomen eſt apoſtoli apud hebreos. Regis apud græcos: imperatoris apud romanos. quis enim neſcit apoſtolum Philippum, regem philippum Alexandri magni patrem, imperatorem philippũ, in quo illud an/notandum: quod philippus ex romanis imperatoribus primus fuiſſe chriſtianus fertur: a quo celebratus eſt mil/leſimus annus urbis romæ: philippus nomen eſt oratoris: poetæ: medici: clariſſimorum: fuit romæ. L. philip/pus orator: medicus Alexandri magni philippus: poeta philippides. Q. Marti. philippus ordinatius horolo/gium primus romæ poſuit: q̃ antea fuiſſet: ędem herculis muſarum philippus Auguſti uictricus ſtruxit: præ/terea philippi nomen eſt ciuitatis famigeratæ: ubi bis romanæ acies confl:xerunt: philippi ſunt aurei nummi precioſi: quorum apud Plautum mentio frequens: hoc amplius: nomen eſt lene pronuntiatu: apud orato/res frequens numeris poeticis accommodatum. Agamus itaq; gratias parentibus: qui nobi hoc nomen in/diderunt: quod apoſtolicum regale: imperatorium eſt. ſed iam domum repedemus: & a diuerticulo inſti/tuta commentatio repetatur.

Philippi au/rei nũmi.

OMNI BONI.

INVETERASCERET. laconis: lacædemonii. ab exemplo probat nihil interponi mali oportet. Rudentibus. cordis quicũq; eſt in metu: non eſt fortis. at qui bona corporis & fortunæ dicit: metuat neceſ/ſe eſt qui fortitudine caret beatus eſſe non poteſt. Lacædemonii: argumentum a minori. Si homines uulga/res eo animo ſunt: ut bona corporis & fortunæ contemnant. ſapiens non contemnetur.

BERO.

quam ciuitas uniuerſa? quid ad hanc fortitudinem: de qua loquimur temperantia adiuncta? quæ ſit modera/trix omnium commotionum? quid poteſt ad beate ui/uendum deeſſe ei: quem fortitudo ab ægritudine, & a metu uindicet? temperantia tum a libidine auocet, tũ inſolenti alacritate geſtire non ſinat? hæc efficere uirtu/tem oſtenderemus: niſi ſuperioribus diebus eſſent expli/cata. Atqui cum perturbationes animi miſeram, ſeda/tiones aũt uitam efficiant beatam: duplex q; ratio per/turbationis ſit: q; ægritudo, & metus in malis opinatis, in bonorum autem errore lætitia geſtiés, libidoq; uer/ſentur: cum hæc omnia cum conſilio, & ratione pu/gnent: his tu tam grauibus concitationibus, tamq; ipſis inter ſe diſſentientibus, atq; diſtractis, quem uacuum, ſolutum, liberum uideris: hunc dubitabis beatum dice/re? atqui ſapiens ſemper ita affectus eſt. ſemper igitur ſapiens beatus eſt. Atq; etiam omne bonum lætabile eſt. quod autem lætabile: id prædicandum, & præ ſe ferendum. quod tale autem: id etiam glorioſum. ſi ue/ro glorioſum: certe laudabile. quod autem laudabile, profecto etiam honeſtum. quod bonum igitur, id ho/neſtum. At quæ iſti bona numerant, ne ipſi quidem ho/neſta dicunt. ſolum igitur bonum: quod honeſtum. ex quo efficitur honeſtate una uitam cõtineri beatam. nõ ſunt igit̃ ea bona dicéda, nec hñda: qbus abũdantẽ

QVAM ciuitas uniuerſa? Si tota ciuitas lacædemonum prædita fuit tanto animo, ut mortem non recuſaret effugiendæ ſeruitutis cauſa, quanto facilius reperiri poterit uir unus ſapiens tali animo prȩditus: facilius enim eſt unum inuenire q̃ infinitos bonos. Commotionum. perturbationum: quas tẽperantia ſuf/frenat: & moderatur. Inſolenti alacritate. im/modica lętitia: quæ reprẽſibilis eſt. Sedatio/nes. Si perturbatiões cauſa ſunt miſeriæ debẽt econtrario ſedationes: trãquillitateſq; effectri/ces eſſe beatitatis: cum contrariorum contra/ria ſint conſequentia. Malis opinãtibus iam ſępe dictum eſt, ægritudinem: hoc eſt triſtitiã & metum: duas perturbationes naſci ex duo/bus opinatis malis: ægritudinem ex præſenti/bus. metum ex futuris. libidinem uero ſiue cu/piditatem & lętitiam naſci ex duobus opina/tis bonis: ut ſit lętitia prȩſentium bonorum. li/bido futurum. Omne bonum lętabile eſt. ſo/rites: hoc eſt acerualis argumentatio eſt. qua/lis eſt. aceruus chryſippi: in quo conſectaria di/cunt eſſe ſtoici, quæ peripatetici minime cõce/dunt. Dicit ſtoicus bonũ omne laudabile. lau/dabile autem omne honeſtum. igitur omne bonum honeſtum. Sed hoc Ari. Xenocrates. & tota illa peripatetica familia nõ dabit: quip/pe qui ualitudinem uires, diuitias, gloria mul/ta eſſe bona dicant. laudabilia non dicant cõſi/milis eſt ille ſorites quod bonũ ſit: id eſſe opta/bile: quod optabile: id honeſtum: quod expe/tendum: id laudabile, id autem peripatetici minime dant. minimeq; conſectarium eſſe dicunt. quod expeten/dum ſit eſſe laudabile. Expetuntur enim interdum uoluptates obſcenæ: quæ laudabiles non ſunt. talis eſt hic ſorites ſiue aceruus: qui per ſequelas quaſdam gradatim progredit̃. ut ad id, quod uolumus: perueniamus. Cum autem chryſippus in talibus argumẽtationibus longius progrederetur. uixq; unq̃ ſoritem: ſiue aceruum terminaret: merito dixit Perſius. Depinge ubi ſiſtã. inuentus. chryſippe tui finitor acerui. Cæterum ſtoicis tali/bus argumentis: captionibuſq; inſtructi ſimiles ſunt illis: qui uolſellis non gladio depugnant: qui ſubula arma/ti pungunt magiſquam perforant.

Sorites per ſequelas.

Subula ar/mati.

OMNI BONI.

VACVVM & liberum, quicunq; liber eſt: beatus eſt: at uirtute præditus ſemper liber. ergo beatus: atq; etiam omne bonum lætabile: quicquid lætabile glorioſum: quicquid glorioſum laudabile. quicquid lauda/bile honeſtum. omne ergo honeſtum bonum.

licet eſſe miſerrimum. an dubitas, quin præſtans ualitudine, uiribus, forma, acerrimis, integerrimiſq; ſenſibus, adde etiam ſi libet pernicitatem, & uelocitatē: da diuitias, honores, imperia, opes gloriamq; ſi fuerit is, q hæc habet, iniuſtus, intēperans, timidus, hebeti ingenio, atq; nullo: dubitabis ne eum miſer̃ dicere? qualia igitur iſta bona ſunt? quæ, qui habeat, miſerrimus eſſe poſſit? uideamus, ne ut aceruus ex ſui generis granis, ſic beata uita ex ſuis ſimilibus partibus effici debeat. qđ ſi ita eſt: ex bonis, quæ ſola honeſta ſunt, efficiendũ eſt beatũ. ea mixta ex diſſimillibus ſi erũt: honeſtum ex his effici nihil poterit. quo detracto, qđ poterit beatũ intelligi? etenim quicqđ eſt quod bonum ſit: id expetendum eſt. quod aũt expetendum, id certe approbandum. qđ uero approbaris, id gratum acceptũq; habendũ. ergo etiã dignitas ei tribuenda eſt. qđ ſi ita eſt: laudabile ſit neceſſe eſt. bonũ igit̃ omne laudabile. ex quo efficit̃, ut qđ ſit honeſtum, id ſit ſolũ bonũ. quod ni ita tenebimus: multa erunt, quæ nobis bona dicenda ſint: omitto diuitias, quas, cum quiuis, q̃uis indignus, habere poſſit, in bonis nõ numero. qđ enim eſt bonum, id nõ quiuis habere põt. omitto nobilitatem, famamq; popularem, ſtultorum, improborumq; conſenſu excitatam. hæc quæ ſunt minima: tamen bona dicantur neceſſe eſt. Candiduli dentes, uenuſti oculi, color

¶ LICET eſſe miſerrimum. Stoicis nihil bonum uidetur. quo quis & male uti poteſt. Videmus autem diuitiis nobilitate uiribusq; q̃ multi male utantur. ergo bona non ſunt. Præterea quod bonum eſt: nocere non poteſt: nec eſſe cauſa miſeriar̃. diuitiæ aũt ſępe noxiæ ſunt. faciuntq; miſerrimũ poſſeſſorem: ergo inter bona numerari non debent. Bracteata dicitur eſſe diuitũ. pecunioſorũq; fœlicitas. uidet̃ quidem uulgo beati: ſed re uera non ſunt. Nemo ex his inquit Seneca. quos purpuratos uides felix eſt. Nemo iſtor̃: quos diuitiæ honoresq; in alto faſtigio ponunt magnus eſt. o qua ſępe dolent q̃ ſępe ſuſpirant hi. qui diuites, beatiq; uulgo iudicantur. ¶ Dubitabis ne eum miſer̃. Præditus omnibus corporis & fortunæ bonis, uel ut ſtoici dicunt commodis ſi fuerit uitioſus. & bonis animi uiduatus indubitanter miſer dicetur & infelix: & ita infelix ac miſer erit appellandus archelaus. q̃uis rex eſſet: & diuitiis ſuffarcinatus. quoniam iniuſtus erat & crudelis. nam malitia ſola & uitium ſatis ualent ad efficiendam uitam miſeram. Colligit Mar. Tullius ex dogmate ſtoicorum. non eſſe bona corporis & fortunæ ducenda inter bona: quando quidem poſſit eſſe miſerrimus. qui iſta poſſideat. ¶ Ex ſui generis. ut aceruus farraceus fiat ex granis farris. fabaceus. ex granis fabæ: non autem faciendus eſt ex granis tritici: fabæ: milii: & diſſimilium mixtim confuſaneus. ¶ Mixta ex diſſimilibus. ex bonis corporis & fortunæ: quæ diſſimilia ſunt bonis animi. ex quibus ſolis conſit honeſtum id: in quo ſtoici beatam uitam collocant. ¶ Id expetendum. conſectariũ ſtoicorum. ¶ Famam popularem. uera gloria & ſolida eſt conſentiens laus bonorum. & incorrupta uox bene iudicantium de excellente uirtute: qua non eſt bonis repudianda. Illa autem quæ collocata eſt in fama populari: adumbrata eſt gloria: temeraria, atq; inconſiderata. & plerũq; peccatorum: uitiorumq; laudatrix. ¶ Candiduli dentes. Videtur eſſe conſectariũ: ut ſi pulchritudo: uires, & reliqua corporis cõmoda ſint in bonis: bona etiam dicantur quędam minutula: ueluti dentes candidi: & uenuſtas oculor̃: quibus pulchritudo cõſumatur. Fœmina enim ſi fuerit edentula: uel nigris dentibus: q̃uis reliqua pulchritudine formoſiſſima ſit tamen amatori ſuo placere nõ poterit. Dentes continui ſunt homini. qui digerunt cibũ lati & acuti. qui conficiunt duplices: qui diſcriminãt eos canini appellant̃. Candorẽ trahunt codã medicamine. dentifriciũ uocant: quod ex uariis rebus conficit̃. utiliſſima, ut auctor eſt Plinius: fiunt ex pumicibus dentifricia. Idem auctor eſt: talor̃ cinerem ex omnibus fere uillaticis quadrupedibus eſſe dentifricium. Exotico puluiſculo multi utunt̃ pro dentifricio: quo dentes emaculant: candificantq;. Legimus apud Iulium Capitolinũ tm̃ fuiſſe candorem in dentibus Zenobiæ: ut Margaritas eam pleriq; habere putarent nõ dentes. Cauẽdum tamen eſt: ne in nobis niuei denticuli atrum uenenum uipetino ritu fundẽtes inſpirent. non pauci enim ſunt: quor̃ dentes quidem emaculati ſunt: lingua autem ſpurca & uenenata: tales ſunt obtrectatores: & ut catonis uocabulo utar. maledictores: qui ad uenena naſcũtur. oculor̃ uero tanta uenuſtas: tantus decor eſt. ut nihil æque luculentã fœminã exornet. quã oculus uenuſtus: quæ pars corporis eſt precioſiſſima: ut inquit Plinius & qui lucis uſus uitam a morte diſtinguant. In homine ſunt oculi numeroſiſſimæ diuerſitatis: atq; differentiæ, grandiores, modici, parui prominentes: quos hebetiores putant. Cõditi: quos clariſſime cernere: in fœmina pulchra pulcherrimos eſt amabiliſſimuſq; oculus niger. In oculis animus inhabitat. hos cum oſculamur: animum ipſum uidemur attingere. panthia & martia uenuſtis oculis me dementarunt. & mihimet ſurripuerunt. in utraq; expertus ſum ueriſſimum eſſe illud propertianum. Fulminat illa oculis: & quãrum fœmina ſeuit: poteſt utraq; uel uno tantum ob tutu meletum facere: uel triſtem: adeo in oculis utriuſq; habitant omnes ueneres: cupidineſq;.

¶ AN dubitas. Nemo poteſt eſſe beatus qui abundet his bonis: quæ poſſint eum miſerum efficere: at bona corporis & fortunæ ſæpe efficiunt miſer̃. non ergo bona. Nemo bonis abundans miſer eſſe poteſt. At multi bonis corporis & fortunæ abundantes miſeri reperiuntur. Quæ ſola honeſta ſunt. ſ. bona animi. Dignitas qđ pondus habeat: & aliquid ualeat. Nemo malus bona habere poteſt: at multi bona corporis & fortunæ habentes mali ſunt: nihil ergo bonum niſi honeſtum.

BERO.

Bracteata felicitas.

Rex inIuſtus mi

Dentifriciũ

Exoticum puluiſculũ.

Dentes Zenobiæ.

Venuſtas oculorum.

OMNI BONI.

BERO.

Euryclia nutrix ulyſſis.

¶ SVAVIS color. Formæ dignitas coloris bonitate tuenda eſt. color exercitationibus corporis. ¶ Euryclia. Pacuuius apud latinos: ſophocles apud græcos ſcripſerunt tragędiam nomine niptra. qua inducebatur Euryclia nutrix abluens pedes alumno ulyſſi quem recognouit ex tactu cicatricis quod totum ex homericæ odyſſeæ libro undeuigeſimo tranſlatum eſt. Super qua re in ſecundo commentario copioſe perſcripſimus. ubi de niptris fit mentio. Igitur euryclia lauans ulyſſi pedes. in fabula pacuuii laudat mollitudinem eius corporis & ſuauitatem orationis: quæ & ipſa quãuis ſint parua. tamen inter bona numerabuntur. ſi præter bona animi erunt alia: quæ bona dicenda ſint. Ennius probat lenem orationem: cum dicit ſuaui loquenti ore Cethegum oratorem fuiſſe. Laudaturq; in catulo ſuauis appellatio litterarum. lenitudo pro lenitate uſurpatur. ſicut ſuauitudo pro ſuauitate. ſanctitudo pro ſanctitate. Pręcipit Mar. Tullius primo de officiis: ut ſermo ſit lenis. minimeq; pertinax. & cum lepore: ulyſſem ait in omni ſermone affabilem fuiſſe. cuius orationem dicit Homerus ſimillimam fuiſſe niuibus hybernis. ideſt, ut interpretatur Plinius in ępiſtolis. crebram largam. diuinam. & cæleſtem. ¶ Præcipua uel producta. Iam ſæpe dictum eſt inter ſtoicos & peripateticos diſſidium eſſe in uerbis. cõſenſum in rebus: nam proegmena: ideſt producta: ſiue præpoſita: ſiue præcipua nominant: quæ peripatetici bona, ſcilicet corporis ac fortunæ. hoc autẽ quod propoſitum: uel præcipuum dicunt. nec bonum eſſe uolunt. nec malum. ſed adiaphoron: ideſt indifferens. Cæterum ut ſupra docuimus ex auctoritate M. piſonis: præpoſita ſtoicorum non minus ualent: quam bona peripateticorum: nam præpoſitum ex eo dictum: quod aliis præponatur. tale autem non ſolum bonum. ſed maximum bonum uideri merito poteſt. ¶ Hi autem. Peripateticos intelligit. qui ſine bonis corporis ac fortunæ beatiſſimam uitam negant eſſe poſſe. ¶ Qualis affectus eſſet. Si affectio animi fuerit laudabilis: & in honeſtate poſita. laudabilis conſequẽter erit & honeſtus talis homo. meritoq; uita hæc beata dicetur & honeſta. ¶ Talem eſſe orationem. Famigerata eſt prouerbii uice ſentẽtia hæc: talis hominibus fuit oratio: qualis uita. mecenatis ſicut mollis fuit cultus: & uita delicata: ita oratio eneruis & ſoluta ſuper qua re luculenter & ubertim ſcribit Seneca libro ępiſtolarum uigeſimo. Frequenter cum uerbis mens ipſa concordat: & facta orationi ſimillima ſunt. Quidam codices non orationem habent: ſed rationem. ¶ Proh deorum fidem. Exclamatio eſt uſitatiſſima: quam ſatyrographus illo uerſu decenter uſurpat. Nos hominum diuũq; fidem clamore ciemus: ubi fidem accipimus pro auxilio: ſicut apud comicos poetas. Dicemus proh deum fidem: & proh deorum latinę & eleganter: alterum contractum eſt: & imminutum: alterum plenum & integrum auctor Mar. Tullius in oratore: ubi ait hoc quoq;. atq; etiam: a quibuſdam ſero iam emendatur antiquitas: qui hæc reprendunt: nam proh deum atq; hominum fidem: pro deorum aiunt: ita credo hoc illi neſciebant: an dabat hanc licentiam cõſuetudo. Quintilianus in primo & ipſe teſtis eſt: fidem deum proh deorum ſeruiamus dicendum eſſe: ut decori & conſuetudini. ¶ Vacare. uacuum: liberũq; eſſe. ¶ Placidiſſimam. Sicut pacem ſumma tenent. & ſupra globum lunæ omnia placata ſunt. ſerena: defecata: ita ſm ſtoicos in animo ſapientis ſemper. ſerenitas eſt: & tranquillitas placidiſſima. ¶ Alacritate. lętitia geſtiente. ¶ Qui poteſt. Quo modo: per interrogationem legendum eſt.

Producta Præpoſita.

Proh deũ fidem.

OMNI BONI.

¶ ANTICLEA. Vlyſſes cum naufragium paſſus eſſet. Corcyram appulit: ibi ab Alcinoo humaniſſime exceptus eſt, & adhibita ei ancilla anticlea: quæ pedes ablueret: quam inducit Homerus narrantem de Vlyſſe. Alcinoo & cęteris illum ſuaui oratione & mollibus carminibus: q; ſignum eſt acuminis ingenii. ¶ Princeps philoſophiæ. Socrates a quo manauerunt omnes ſectæ. ¶ Vacare carere. iam uero quicquid ſentit bonus: refert ad bene uiuendum.

ſuauis, & ea, q̃ Euryclia laudat Vlyſſi pedes abluens, lenitudo orationis, mollitudo corporis. ea ſi bona dicemus: quid erit in philoſophi grauitate, quam in uulgi opinione, ſtultorumq; turba, quod dicatur aut grauius? aut grandius? At enim eadem ſtoici præcipua, uel producta dicunt: quæ bona iſti dicunt. illi quidem ſine his uitam beatam compleri negant. hi autem ſine iis eſſe nullam putant. aut ſi ſit beata: beatiſſimam certe negant. nos autem uolumus beatiſſimam. idq; nobis Socratica illa concluſione confirmatur. ſic enim princeps ille philoſophiæ diſſerebat: qualis cuiuſq; animi affectus eſſet: talem eſſe hominem. qualis autẽ ipſe homo eſſet: talem eius eſſe orationem. orationi autem, facta ſimilia: factis, uitam. affectus autem animi in bono uiro laudabilis, & uita igitur laudabilis boni uiri. & honeſta ergo, quoniam laudabilis. ex quibus bonorum beatam uitam eſſe concluditur. Etenim proh deorum atq; hominum fidem, parum ne cognitum eſt ſuperioribus noſtris diſputationibus? an delectationis & ocii conſumendi cauſa locuti ſumus? ſapientem ab omni concitatione animi, quam perturbationem uoco: ſemper uacare? ſemper in animo eius eſſe placidiſſimam pacem? uir igitur temperatus, conſtans, ſine metu, ſine ægritudine, ſine alacritate ulla, ſine libidine, non ne beatus? at ſemper ſapiens talis. ſemper igitur beatus. Iam uero qui poteſt uir bonus nõ ad id, quod laudabile ſit, omnia referre, quæ agit quæq; ſentit? refert autem omnia ad beate uiuendum. beata igitur uita laudabilis: nec quicquam ſine uirtute laudabile. beata igitur uita uirtute conficitur.

❡HOC ſi concluditur. Argumentum a contrario. Si in uita beata quodlibet prædicandum eſt: & præferen dum.quod tale autem: id etiam glorioſum.e contrario in miſera uita nihil eſt prædicabile: aut gloriandum. ⸿Quæ nec miſera ſit. In natura rerum triplex eſt uita.una beata: altera miſera: tertia intermedia: nec beata: nec miſera.quædam enim ſunt: ut dialectici appellant immediata.ſicut læuitas & grauitas: quædam uero me/ diata: ſicut frigidum & calidum inter utrunq; tepidum eſt.ſic aliquis beatus eſt: aliquis miſer: aliquis nec mi/ ſer: nec beatus: talem uitam de ſeipſo expręſſiſſe uidetur Mar. Tullius cum ait. Ita ſunt res noſtræ.ut in ſecun dis fluxæ: in aduerſis bonæ. Concluſio Cicero/ nis hæc eſt.cum nec in uita miſera: nec in ea: quam intermediam uoco. quicquam ſit præ/ dicabile: ſi autem aliquid in aliqua uita prædi/ cabile.neceſſe eſt id ſolum eſſe in uita beata: quibus conceſſis: ſequitur uitam beatam niſi honeſtam eſſe poſſe: alio qui glorianda: & prædicanda non erit. Conſiliis noſtris. Verſus eſt heroicus. quo thebanus epaminundas ſe feciſſe aliquid prædicabile gloriandũq; prædi cat: cum leutrica pugna afflixerit uires lacede/ moniorum: & illorum laudem attonſam: mu tilam: decurtatam reliquerit. De hoc plura in ſuperioribus. ⸿A ſole exoriente. Scipio Afri/ canus gloriatur opinor apud Ennium: ſe faci nora adeo prædicabilia: gloriandaq; edidiſſe: ut ab ortu ſolis uſq; ad meoticam paludem ne mo exiſtat uirtute ac factis ſibi equiparandus. Meotis autem palus ſcythica eſt. in regione ſeptẽtrionali: cuius accolæ meotici dicti. meo/ ti ſcythę temerida uocant: quod ſignificat ma trem maris. ⸿Pręferenda oſtentanda. ho/ neſte enim facta in luce collocari uolunt. ⸿Quid ſequatur. ſcilicet in ſola beata uita eſſe ſitum quicquid prædicabile eſt & gloriãdum. ⸿In uitiis ad miſeram uitam. Malitia & uirtus duo contraria ſunt. uita quoq; miſera & beata æquæ contraria. uis autem contrariorum hæc eſt. ut ſe uiciſſim conſequantur. ut ſi malitia ſola ualeat ad efficiendam miſeram uitam. e contrario uirtus ſola efficiat uitam beatam. & hoc ſentiunt ſtoici. At peripateticus miſe/ ram quidem uitam uitiis animi & malitia ſola fieri cenſet. ſed ad complendos omnis uitæ beatæ numeros: uirtutem ſolam nequaquam ſatis eſſe exiſtimat: quoniam corporis & fortunæ bona neceſſaria eſſe uideantur perficiendæ uitæ beatæ. Libra critolai. In illa no/ bili trium philoſophorum legatione. quam athenienſes romam miſerunt. fuit critolaus peripateticus. ferunt ſeorſum quenquam oſtentandi gratia per celeberrima urbis loca magno hominum conuentu diſertauiſſe. Fuit autem hic Critolaus facundia ſcita & tereti pręditus. qui uolens oſtendere: quanto maiora eſſent bona animi bonis corporis & fortunæ. utebatur hac libræ ſimilitudine decentiſſima: de qua in quinto de finibus ſic ſcriptum eſt. Virtutis autem amplitudinem quaſi in altera libræ lance ponere. terram mihi crede ea lanx & ma ria deprimet: ſenſus eſt. cum Critolaus & Xenocrates tantum tribuant uirtuti. quid prohibet eos non ponere uitam beatiſſimam in uirtute? illi enim dicunt beatam uitam effici uirtute: ſed non beatiſſimam: quoniam ne/ ceſſaria ſint bona corporis: & fortunæ: ſine quibus cumulatiſſima: perfectiſſimaq; beatitas affici nõ poſſit. ⸿In quem cadit ægritudo. per concluſiunculas ſtoicorum: ſpinetaq; diſcurrit ut ſolet ad aſſerendum. Quod in uir/ tute non ſolum beata: ſed beatiſſima quoq; uita conſiſtat: ęgritudo eſt: ut ſępe diximus: triſtitia & pręſenti ma lo. mœtus perturbatio ex impendenti & futuro malo.

BERO. Argumentum a contrario. Triplex uita. Meotis palus. Libra critolai.

atq; hoc ſic etiam concluditur. nec in miſera uita quicq̃ eſt prædicabile: aut gloriandum: nec in ea quæ nec miſera ſit, nec beata. & eſt in aliqua uita prædicabile aliqd, & gloriãdum, ac præ ſe ferendum. ut Epaminundas, Conſiliis noſtris laus eſt attonſa laconum ut Africanus, A ſole exoriente, ſupra meoti paludes, Nemo eſt, qui factis me æquiperare queat. quod ſi beata uita glorianda, & prædicanda, & præ ſe ferenda eſt. nihil eſt enim aliud quod prædicandum, & præ ſe ferendũ ſit. quibus poſitis, intelligis quid ſequatur. Et quidem niſi ea uita beata eſt: quæ eſt eadem honeſta: ſit aliud neceſſe eſt melius uita beata. quod enim erit honeſtũ: certe fatebuntur eſſe melius. ita erit beata uita melius aliquid. quo quid poteſt dici peruerſius? quid? cum fatentur ſatis magnam uim eſſe in uitiis ad miſeram uitam: nonne fatendum eſt, eandem uim in uirtute eſſe ad beatam uitam? contrariorum enim contraria ſunt conſequentia. Quo loco quæro quam uim habeat libra illa Critolai: qui cum in alteram lancem animi bona imponat: in alteram corporis, & externa: tantum propendere illam boni lancem putet: ut terram & maria deprimat. quid igitur aut hunc prohibet, aut etiam Xenocratem illum grauiſſimum philoſophorum, exaggerantem tantopere uirtutem, & extenuantem cætera: & abiicientem, in uirtute non beatam modo uitã, ſed etiam beatiſſimam ponere? Quod quidẽ niſi ſit: uirtutum: interitus cõſequetur. nã in quẽ cadit ægritudo:

⸿ATq; hoc. a contrario. Omnis uita: aut beata aut miſera: nihil in ea quæ miſera eſt: nec in ea quæ nec miſera eſt: nec beata eſt: laudabile eſt. ſola ergo beata uita prę ſe ferenda: omne honeſtũ laudabile. ⸿Si pręter hone ſtum erit aliquid laudabile: quod efficiat beatam uitam: Erit igitur aliquid melius honeſto. nihil melius ho/ neſto. at beata uita ſine honeſto conſtare pôt. aliquid ergo melius beata uita a contrario. ſcilicet ſi uitia malam uitam efficiunt. uirtus beatam uitam efficit. ⸿Critolai. critolaus peripateticus. ⸿Nam in quem cadit &c. quicunq; contentus non eſt beatus eſſe non poteſt: at improbus nunquam contentus eſt: nemo ergo non uir/ tute pręditus beatus.

OMNI BONI.

BERO.
Formido
Ignauia.

¶ IN eundem formido. Metus tanq̄ genus eſt: hæc tanq̄ ſpecies: quæ generi ſubiectæ ſunt. de quibus latius
tractauit in quarta tuſculana: formido autem metus eſt permanens. timiditas metus mali appropinquantis. Pa
uor metus mentem de loco mouens. ignauia metus conſequentis laboris: quæ & pigritia nominatur. ¶ Pro/
inde ita patent. Atreus in tragędia ueteris poetæ. opinor Accii. inducebatur filiis ita præcipiens: ut ita ſe in uita
pararent: ne uinci poſſent. ſignificat proinde: ideo. ideoq; ſiue itaq;. perinde uero. in alia accipitur ſignificatio/
ne: de qua apud Suetonium: & alibi in commentariis. ¶ vinci neſciant. ita Virgilius. & neſcia uinci pectora.

in eundem metum cadere neceſſe eſt. eſt enim metus
futuræ ægritudinis ſollicita expectatio. in quē autem
metus: in eundem formido, tumiditas, pauor, ignauia.
ergo ut idem uincatur interdum neceſſe eſt: nec putet
ad ſe præceptum illud Atrei pertinere. Proinde ita pa
rent ſe in uita: ut uinci neſciant. hic autem uincetur, ut
dixi. nec modo uincetur: ſed etiam ſeruiet. at nos uirtu
tem ſemper liberam uolumus: ſemper inuictam. quæ
niſi ſunt: ſublata uirtus eſt. atqui ſi in uirtute ſatis eſt
præſidii ad bene uiuendum: ſatis eſt etiam ad beate. ſa
tis eſt enim certe in uirtute, ut fortiter uiuamus. ſi for/
titer: etiam ut magno animo. & quidē ut nulla re unq̄
terreamur: ſemperq; ſimus inuicti. Sequitur ut nihil
pœniteat: nihil deſit: nihil obſtet. ergo omnia proſluē
ter, abſolute, proſpere. igitur beate. ſatis autem ad for
titer uiuendum uirtus poteſt. ſatis ergo etiam ad bea/
te. etenim ut ſtultitia, & ſi adepta eſt quod concupiuit,
nunq̄ ſe tamen ſatis conſecutā putat: ſic ſapientia ſem/
per eo contenta eſt: quod adeſt: neq; eam unq̄ ſui pœ/
nitet. Similem ne putas, C. Lęlii unum cōſulatū fuiſſe,
& eum quidem cum repulſa? ſi cum ſapiens, & bonus
uir, qualis ille fuit, ſuffragiis præteritur, non populus a
bono conſule potius, quā ille a uano populo repulſam
fert. ſed tñ, utrum malles te, ſi poteſtas eſſet, ſemel ut
Lælium conſulem? an ut Cynnam quater? nō dubito

¶ Hic autem. ſcilicet in quem cadit ægritudo.

Reciproca

¶ Satis eſt etiam. Reciproca hæc quodāmo/
do ſunt. bene uiuere. & beate uiuere: ut nec
bene uiui niſi beate: nec beate niſi bene. hoc
eſt honeſte poſſit. ¶ Vt fortiter uiuans. Forti/
tudo uirtutis ſpecies eſt. & nomen. ex quo fit.
ut qui fortiter uiuit: cum uirtute uiuat: quæ res
ad beate uiuendum ſatis eſt: quod in præſen/
tia Mar. Tul. colligit per conſectaria ſtoicorū.
¶ Vt ſtultitia. Contraria ſunt ſapientia & ſtulti
tia. ideoq;. ſi ſtultitia malis uenenis imbuta in/
explebilis eſt & in exhauſta fit: ut ſapientia cō/
tenta ſit eo quod adeſt. in quo autem hoc eſt.
is nimirum eſt beatus. Turpilius comicus ait
in lyndia profecto: ut quiſq; minimo conten/
tus fuit. ita fortunatam uitam duxit maxime:
plus patet: ut inquit Seneca: ſapiētis dies unus:
q̄ ſtulti uita longiſſima. ¶ Neq; enim ſui pœ/

Sapientem
non pœni/
tere.

nitet. autumant ſtoici ſapientem nullius rei
pœnitere: nulla in re falli: ſententiam mutare
nunquam. ¶ Cai Lęlii conſulatum. Ab exem/
plis argumētatur. uitam beatam in uirtute po/
ſitam eſſe. cum ait beatiorem fuiſſe. conſula/
tum Lęlii unum: quam quatuor cōſulatus cyn
næ. hominis impotentis. & improbi: fuit au/
tem Caius Lęlius homo diſertus ſapiens. om/
nia fœlix. cui natura dedit: nullo renuēte deo/
rum. ut inquit Silius. hic conſul creatus eſt una
cum Cornelio Scipione. cum ambo græciam
prouinciam cuperent. multūq; Lęlius in ſena/
tu poſſet. rem obtinuit Lucius Scipio. cum Africanus dixiſſet: ſe legatum iturū. ſi Lucio Scipioni fratri ſuo pro/

Repulſa in
magiſtrati/
bus.

uinciam græciam decreuiſſent. ¶ Et eum quidem cum repulſa. clariſſimi apud romanos uiri ſæpe repulſam in
petitione magiſtratuum paſſi ſunt. ſicut Scipio naſica, Publius æmilius, & M. portius cato. qui uirtute ſua plus
magiſtratui decoris additur i erant quam prætextu eius ſplendoris ipſi relaturi. titulus eſt apud Valerium ma/
ximum de repulſis ſenſus eſt: optabiliorem eſſe Lęlii conſulatum. etiam cum repulſa q̄ fieri quater conſulem.
put factus eſt cynna impotens: truculentus. ſeditioſus. Paulus æmylius poſt aliquot repulſas bis conſul factus
eſt. Quintus quoq; metellus conſulatus repulſa ſuggillatus mox conſul de pſeudo philippo triumphauit Mar.
Cato repulſis tanq̄ honoribus ineptis gaudebat. qui quo die repulſus eſt: luſit. ¶ Si cum ſapiens. Sententia ca/
tholica eſt: qua per interrogationem docet. quando ſapiens patitur repulſam. non tam ipſum repulſa notari a
populo: quam populum repulſam ferre a ſapiente. maius enim detrimentum ſentiret populus ex repulſa uiri
boni: quam ille commodum ex magiſtratu. Paulus æmylius deſignatus conſul dixit: ſe non habere gratiam
populo romano: cum non tam ſibi conſulatu quam illis conſule opus eſſet. ¶ Suffragiis præterit. Repulſam
patitur. nec ſuffragatorum ſuffragiis obtinet magiſtratum in oratione pro plancio. nec ſi a populo præteritus
eſt: quem non oportuit: a iudicibus condemnandus eſt. qui præteritus non eſt. ¶ Vt cynnam quater. Iulius
cæſar corneliam cinnæ quater conſulis filiam duxit uxorem. ut inquit Suetonius. eundem dictatorem fuiſſe,
auctor eſt Plutarchus: a Lucano cruentus dicit: qui cum flagitioſiſſimus eſſet. rempubli. romanam ſum/
ma crudelitate uaſtauit. qui in conſulatu cum pernitioſiſſimas leges per uim ferret: prohibitus a Cn. Octauio
collega profugit ex urbe. Vocatiſq; ad pileum ſeruis. accerſitoq; Caio mario cum aliis exulibus ex africa bel/
lum romæ intulit. in quo quatuor exercitibus urbem circunſederunt. mox Cynna & Marius in ciuitatem re/
cepti. uelut raptam eam cędibus & rapinis uaſtarunt. Cn. Octauio conſule occiſo. & omnibus aduerſæ par/
tis trucidatis: quarto conſulatu cum bellum contra ſyllam moliretur. Anconæ ob nimiam crudelitatem ab

Mors cyn/
næ.

exercitu lapidibus occiſus eſt. Fuit dominatio cynnana reipu. exitialis & funeſta: ex Liuio. Apiano. Plutar
cho. Floro. Auguſtino. cæteris.

¶ Quid ut

¶ QVID tu reſponſurus ſis.q.d.ſcio te cum uir probus ſis:e lectuꝝ potius cõditionem lęlii ꝗ cynnæ:quod BERO.
non idem omnibus uideretur:cum naturaliter inſita ſit hominibus libido dominandi. ¶ Vni.ſ. conſulatui C.
lęlii. ¶ Si digito quẽ attigiſſet.ſi uel minima affeciſſet iniuria.M.Cato in oratione:ꝗ inſcribiẽ pro dote. ita ſcri/
ptum reliquit.In adulterio uxorem tuam ſi prendiſſes:ſine iudicio impune necares.illa te ſi adulterares.digito
non auderet attingere.neq; ius eſt. ¶ Præcidi caput.Octauii conſulis caput iuſſu cynnæ pręciſum eſt:& pro ro
ſtris expoſitum. ¶ Pu.Craſſi.Duo craſſi pater & filius in mutuo alter alterius aſpectu mactati ſunt. Quidam tra

tu quid reſponſurus ſis. itaq; uideo cui committam.
non quemuis hoc idem interrogarem. reſponderet
enim alius fortaſſe,ſe non modo quattuor cõſulatus,
uni anteponere:ſed unum diem Cynnæ multorum,&
clarorum uirorum totis ætatibus.Lęlius ſi digito quẽ
attigiſſet:poenas dediſſet.at Cynna collegæ ſui conſu
lis.C.Octauii præcidi caput iuſſit, P.Craſſi, L.Cæſa
ris nobiliſſimorum hominũ,quorum uirtus fuerat do/
mi,militiæq; cognita: M.Antonii omnium eloquen/
tiſſimi,quos ego audierim, C.Cæſaris,in quo mihi ui
detur fuiſſe ſpecimen humanitatis,ſalis,ſuauitatis, le/
poris.beatus ne igitur?qui hos interfecit? mihi cõtra,
non ſolum eo uidetur miſer:ꝙ ea fecit:ſed etiam ꝙ ita
ſe geſſit:ut ea facere ei liceret. & ſi peccare nemini li/
cet.ſed ſermonis errore labimur. id enim licere dici/
mus:quod cuiq; conceditur.utrum tamen beatior C.
Marius tum cum Cimbricæ uictoriæ gloriam cũ col/
lega Catulo communicauit, pene altero Lælio? nam
huic illum duco ſimillimum. an cum ciuili bello ui/
ctor iratus neceſſariis Catuli deprecantibus non ſe/
mel reſpondit,ſed ſæpe moriatur?in quo beatior ille,

dunt.patrem craſſum.nequid indignum uirtu
te ſua pateretur:gladio ſe cõfodiſſe.De his Lu
canus Truncos lacerauit fimbria craſſos. ¶ Lu/
cii Cæſaris.De hoc Lucius florus ait. Cæſar &
fimbria in penatibus domorum ſuarum truci/
dantur.In tertio de oratore ſcriptum legimus
caput.Ca.Lucii Cæſaris cum Lucii Iulii fratris
capite iacuiſſe pro roſtris.non longe a capite.
Mar.Antonii oratoris. Inibi ait. Pu. craſſum
ſuapte interſectum manu.Ex his duobus Cæ/
ſaribus fratribus.alter Cæſar. urbanitate. face/
tiis.lepore.cumprimis conditus fuit.qui de io
cis copioſe & luculenter diſſerit apud Mar.T.
in ſecundo de oratore.De quo ait quoq; in li/
bris de officiis. Sale uero conditus & facetiis
cæſar. ¶ Mar.Antonii.Milites a Mario & Cyn Mors antonii oratoris
na ſeuiſſimis ducibus miſſi.ad Mar.Anto.ora/
torem obtruncandum ſermone eius obſtupe/
facti diſtrictos iam:& uibratos gladios.cruore
uacuos:uaginis reddiderunt.defixoq; in terrã
uultu.omnes illachrymarunt.tunc annius mi/
litum præfectus omnis humanitatis expers:
cum Antonium oratorem milites a facinore
deterritos offendiſſet:conuitio acriter illos in/
ſectatus:irruenſq; crudele imperium truculen/
to miniſterio peregit.& Mar.An.caput amputauit:quod poſitum fuit in roſtris.in quibus ille rempu.conſtan/
tiſſime conſul defenderat. Quod Marius lętis manibus inter epulas per ſummam animi ac uerboꝝ inſolen/
tiam aliquãdiu tenuit:clariſſimiq; oratoris ſanguine contaminari menſæ ſacra paſſus eſt:de quo Lucanus. Aut
te prçſage maloꝝ antoni:cuius lacetis pendentia canis.Ora ferens miles feſtæ rorantia menſæ.Impoſuit. ¶ Vt
ea facere illi liceret.Plato in gorgia tradit grauiſſima infandaq; peccata cõmitti a principibus ob ipſam peccã/
di licentiam.Platonicæ ſententiæ ſubſcribit Homerus:qui reges & potentes inducit apud inferos cruciari. ceu
tantalum.ſiſyphum.& titium.de talibus ait Silius.xiii.punicorum.Quam uellent nunꝗ ſceptris fulſiſſe ſuper/
bis.inſultant duro imperio:non digna nec æqua.Ad ſuperos paſſi manes:quæq; ante profari.Non licitum ui/
uis.eadem permiſſa quęrũtur.Voluntates principum pro legibus ſunt:principi licet quicquid libet. ex quo eſt
illud cum Antonius caracala nouercam ſuam Iuliam ducere uellet uxorem dixiſſetq; uellem:ſi liceret: tunc il/
la reſpondit:ſi libet licet.an neſcis te imperatorem eſſe:& leges dare:non accipere:quo audito furor incondi/ Si libet licet.
tus ad effectum criminis roboratus eſt.matremq;:non enim alio erat dicenda nomine: duxit uxorem & ita
nuptias poluit inceſto. ¶ Cũ collega communicauit.In bello cibrico marius curioſe elaborauit.ut ſolus uicto/
ria potiretur.& collega catulus excluderetur.pugnatum eſt in campo patentiſſimo in Venetia Italiæ regione
ab athefi fluuio iuxta Vercellas:quo in prælio uicti.& ad internectionem profligati ſunt cimbri,ex quibus ca/ Cimbri profligati.
pti ultra ſex myriadas hoc eſt milia ſexaginta.Cæſi autem bis tantum fuiſſe feruntur:cum inter milites marii &
Catuli contentio de uictoria oriretur:diſceptatores ſuper hac controuerſia delecti ſunt:qui tum affuerant par/
menſium legati: qui luſtratis cadaueribus perſpexerunt iaculis militum catulianorum barbaros eſſe confi//
xos:noſcebãtur enim ex inſcriptis litteris:quæ nomen catuli in telis oſtentabant uerum famam & gloriam
huius rei totam mario propter primam uictoriam tribuerunt.Populus romanus.tunc marium tertium romæ
conditorem appellauit:tanꝗ poſt romulum camillumq; tertius rem romanam reſtituiſſet:& cum romanis om
nibus placeret marium ſolum duos agere triumphos.non tamen hoc efficere uoluit:qui ut in ſecundis rebus
moderatam ſe pręberet:cum catulo triumphare uoluit.gloriamq; bellicæ uictoriæ cum collega communica/
uit:Tradunt hiſtorici eum timuiſſe:ne ob prærogatiuam militarem:ſi catulus honore excluderetur ipſe quoq;
triumpho priuaretur.idem mox potitus uictoria ciuili:quam rempu.armatus ſeruauerat. eam togatus omni
crudelitatis genere ſubuertit:ut haud facile dictu ſit: utrũ bello melior: an pace perniciosior fuerit: qui inter
cæteros catulum mori coegit: nam cum deprecatoribus pro catuli ſalute dixiſſet: illum mori oportere tunc Mors catuli.
catulus incluſus domi accenſis carbonibus ſe ſuffocauit:ſeq; ignis hauſtu ludibrio hoſtiũ.exemit.Valerius ma/

ximus auctor eſt: Quintum catulum cymbrici triumphi cum Caio Mario participē ab eodem mario mori iuſſum recenti calce illito: multoq; igne percalefacto cubiculo ſe incluſum peremiſſe. Conſimili genere mortis iouianū periſſe: teſtis eſt Amianus Marcellinus: cū recēti calce cubiculo illito odorē noxiū ferre nequiſſet.

OMNI BONI. BERO.

Mors iouiani.

qui huic nefariæ uoci paruit. quam is, qui tam ſcelerate imperauit. nam cum accipere. quam facere præſtat iniuriam: tum morti iam ipſi aduentanti paulum procedere obuiam: quod fecit Catulus: quam, quod Marius, talis uiri interitu ſex ſuos obruere conſulatus: & contaminare extremum tempus ætatis. duodequadraginta annos tyrannus ſyracuſanorum fuit Dionyſius: cum V & XX natus annos dominatum occupaſſet. qua pulchritudine urbem, quibus autem opibus præditam, ſeruitute oppreſſam tenuit ciuitatem? atqui de hoc homine a bonis authoribus ſic ſcriptum accepimus: ſummā fuiſſe eius in uictu temperantiam: in rebuſq; gerendis uirum acrem, & induſtrium: eundem tamen maleficum natura, & iniuſtum. ex quo, omnibus bene ueritatem intuentibus uideri neceſſe eſt miſerrimuum. ea enim ipſa, quæ concupierat, ne tum quidem, cum omnia ſe poſſe cēſebat: conſequebatur. qui cum eſſet bonis parentibus, atq; honeſto loco natus: & ſi id quidem alius alio modo tradit: abundaretq; & æqualium familiaritatibus, & conſuetudine propinquorum. haberet etiam more græciæ quoſdam adoleſcentes amore coniunctos:

℃ P. C Raſſi. Lucii Cæſ. Marci Antonii. C. Cæſaris orarores erant. ℉ Specimē lux. Humanitatis lepons, & urbanitatis. ℉ Liceret. facere poſſet: dicimus autem proprie licere quid cum legibus prohibitum non eſt.

℃ QVI paruit. In hanc pene ſententiam eſt illud plinianum. de Lucio ſcylla: q felicis ſibi nomen aſſerit: quod proſcribere tot milia ciuium. & occidere potuiſſet. o praua inquit interpretatio. & futuro tempore infelix non melioris ſortis: tunc fuere pereuntes. quorum miſeremur hodie: cum ſcyllam nemo nō oderit. ℉ Cum. partim. ℉ Accipere quam facere iniuriam. Ariſtoteles in quinto ethicoꝝ. peius eſt inquit facere iniuriam quam pati: nā id cum prauitate eſt: ac uituperatur: pati uero iniuriam ſine prauitate eſt. Apud Platonem ſocrates. in gorgia copioſe diſſerit peius eſſe facere iniuriam quam accipere. Et eum qui iniuriatur. ante alios eſſe miſerum, miſerioreq; ſi iniuriarum pœnas nūquam luat. Decretum ſocraticum eſt. κάκιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι. ideſt peius eſſe iniuriam facere: quam accipere. Q. Metellus numidicus in oratione: quam de triumpho ſuo dixit. probi inquit iniuriam facilius accipiunt: quam alteri tradunt. ℉ Procedere obuiam. ſcilicet præſtat. ℉ Sex ſuos obruere conſulatus. Marium ſepties conſulem fuiſſe: & in ſeptimo conſulatu periſſe hiſtorici tradunt: & indicat Lucanus: cum ait. Septimus exequitur repetitis faſcibus annus ille fuit uitę mario modus: omnia paſſo: quæ peior fortuna poteſt atq; omnibus uſo: quæ melior: menſoq; homini quid fata pararent. ideo autem ſex conſulatus nominat Marcus Tullius: quia quando Catulus obuiam procedens morti candentibus carbonibus ſe peremit: tunc Marius ſex tantum geſſerat conſulatus. nam poſt mortem Catuli: & poſt hoc tempus. ſeptimum conſul deſignatus calendis ianuarii iniuit magiſtratum uerum omnis marianæ glorię. maximus rubor & fœdiſſima ſugillatio extitit mors Catuli collegæ. uiri clariſſimi, conſularis, triumphaliſq;. ℉ Duodequadraginta. Triginta octo. dicimus enim duo de uiginti: quaſi duo deſint uiginti: pro decem & octo, duo de quadraginta. pro triginta octo. quaſi duo deſint quadraginta. quæ locutio eſt uſitatiſſima, elegantiſſimaq;. ℉ Qua pulchritudine urbem. Syracuſas intelligit: quæ ciuitas omnium ſiciliæ ciuitatum pulcherrima: opulentiſſima extitit: prouerbium

Peius facere iniuriam q̄ pati.

Syracuſæ laudant.

diuulgatū eſt ad locupletes. Vobis ne decima quidem ſyracuſanorum adeſt. Marcus Tullius in ſexto uerrinarum: ſyracuſas ait urbem eſſe maximam græcarum urbium: pulcherrimamq;: quæ ex quatuor quaſi urbibus maximis conſtare uidebatur. quarum una inſula nominatur, altera Achradina, tertia Tyche, quarta Neapolis. ſyracuſani multos claros principes habuerunt. ſed clariſſimum Dionyſium ſeniorem: qui dicere ſolebat: adamantina eſſe uincula ad principatum ſapiendum, metum, uiolentiam, claſſem, & ex decem milibus barbarorum cōſtitutum præſidium: qui cum apud filium Dionyſium uidiſſet ingentem uaſorum aureorum argenteorumq; copiam: exclamans inquit. In te affectus regius non eſt: qui ex tanta poculorum ui amicum neminem tibi conciliaſti. De hoc Dionyſio refertiſſimi ſunt auctores. de quo in præſentia Marcus Tullius non parum multa commemorat digna ſcitu memoratuq;: quem ait eſſe miſerum appellandum: non felicem: cum in timore, & cura anxius degeret, & per iniuſtitiam multa perpetraret. ℉ Neceſſe eſt miſerrimum. ſupra concluſum eſt: qui iniuſtus ſit: eundē eſſe miſerrimum. Socrates apud Platonem ait aſſero bonum uirum eſſe felicem: iniuſtum uero & turpem eſſe miſerum. ℉ Adoleſcētes amore iunctos. Antea dictum eſt conceſſos fuiſſe adoleſcentulorum amores. apud græcos cretenſeſq;: a quibus philetor dictus eſt amator. clenos uero: qui amatur. ideſt illuſtris.

Adamātia uincula.

OMNI BONI.

℃ PRAESTET. melius ſit: & ſatius: quod probat Platonem in libro de republica. Dionyſius a ciuibus ſuis Syracuſanis pręfectus contra leontinos cum rem bene geſſiſſet. atq; in urbem reuerſus eſſet: petiit a ciuibus ſuis quoniam aduerſarios haberet: liceret ſibi habere ſatellites in tutelam corporis ſui: quos cū accepiſſet: arcem occupauit.

CREDEBAT. committebat:credere enim eſt fidei committere. ¶ Detraxerat.cum nullum nomen ſit ſordidius inuiſiuſq; nomine ſeruirutis.non ſeruos eos appellabat. ſed honoratiore uocabulo nuncupabat. De quo Valerius Maximus ſic.Age Dionyſius ſyracuſanorum. tyrannus:huiuſce tormenti q̃ lõga fabula:qui duo de quadraginta annorum dominationem in hunc modum peregit. ſummotis amicis. in eorum locum ferociſſima gentium homines:& ex familiis locupletum:electos. prævalidos ſeruos: quibus lateta ſua committeret:ſubſtituit:nomine autem familiari ſeruos ſignificari aſſerũt eruditi:& ſat notum eſt unde in libris iu/

BIRO.
Philetor
Clenos.

credebat eorum nemini:ſed his,quos ex familiis locupletum ſeruos delegerat:quibus nomẽ ſeruitutis ipſe detraxerat:& quibuſdam conuenis,& feris barbaris corporis cuſtodiam committebat. ita propter iniuſtã dominatus cupiditatem in carcerem quodammodo ipſe ſe incluſerat. quinetiam, ne tonſori collum committeret:tondere filias ſuas docuit.itaq; ancillari,ſordidoq; artificio regiæ uirgines, ut tonſtriculæ,tondebant barbam,& capillum patris. & tamen ab iis ipſis, cum iam eſſent adultæ, ferrum remouit: inſtituitq; ut candentibus iuglandium putaminibus barbam ſibi,& capillum adurerent.cumq; duas uxores haberet,Ariſtomachen ciuem ſuam,Doridem autem locrenſem: ſic noctu ad eas uentitabat:ut omnia ſpecularetur, & perſcrutaretur ante. & cum foſſam latam cubiculari lecto circundediſſet: eiuſq; foſſe tranſitum ponticulo ligneo coniunxiſſet: eum ipſum, cum fores cubiculi clauſerat:detorquebat.idemq;, cum in communibus ſuggeſtis conſiſtere non auderet: concionari ex turri alta ſolebat: Atque is cum pila ludere uellet:

riſconſultorum crebra mentio eſt de familia publicanorum. de urbana familia, & ruſtica. ubi diſſeritur. qui ſint habendi ſerui numero urbanorum:qui ruſticorum itidem hic familias locupletum.pro ſeruis accepimus,familiæ autem appellatio. quemadmodum multipliciter accipiatur nemo uel mediocriter eruditus ignorat. Et docet paulus iuriſconſultus titulo de uerborum ſignificatione. ¶ Conuenis.Cõuenæ dicuntur: qui ex diuerſis nationibus in unum conueniunt. ¶ Ancillari.ſeruili. ¶ Ferrum remouit.Ex his Ciceronis racemis uindemiam fini fecit Valerius Maximus. qui ſic ait. Tonſorum quoq; metu tõdere filias edocuit: quarum ipſarum poſtq̃ adultæ ætati appropinquabant.manibus ferrum non auſus committere.inſtituit:ut candentium glãdium: aut nucum putaminibus. barbam & capillum ſibi adurerent: ¶ Candentibus pu.ideſt ignitis corticibus.cãdens enim modo ignitum. alias cãdidum:nam & cadet ſignificat ignitum eſſe: & candidum eſſe.ſicut apud Virg.dicitur candens uacca,& candens fauilla. Solinus.ſolem ſydus candentiſſimum appellat: putamina uero dici rerũ purgamenta:docẽt gloſſematici.nam quicqd ex quacũq; re ꝓiicitur:putamẽ appellat̃ uulgatiſſimũ eſt illd' plautinũ ex captiuis.Nucleum amiſi:reliqt pignori putamina. Pli.ait pygmeos ex putaminibus ouorũ conſtruere caſas:putamina iuglandium pro corticibus nucũ accipiuntur: quas Pli.duplici ꝓtectas eſſe operimento tradit.puluinati primum calicis:mox lignei putaminis.idem alibi inquit putamine clauduntur nuces:corio caſtaneæ.& carinas putaminum bifidas eſſe refert.Iuglãdem interpretatur Iouis glandem:quaſi Ioui dicatam ob ægregium fructum.Antiqui auctore Mac.Iouis glandem appellauerunt:quæ nunc litteris interliſis iuglans nominatur.Cloatius iuglans inquit quaſi diiugulans. ideſt Διοσ βαλανοσ græci baſilicam uocãt.q̃ſi inter nuces regalẽ.cuius Galenus quoq; cõmeminit. Caryon a capitis grauedine ꝑ odoris grauitatem cõuenit nucẽ dici:unde & carynõ oleũ uocãt factitiũ ex nucibus iuglãdibus: nux auellana:quæ minima eſt ante abellina patrio noie dicta ꝑneſtina & corylus dicit̃: q̃ græci põticã uocãt:qm̃ ex põto in græciã aſiãq; uenere:hĩnc illud Papinii ex endecaſyllabo.qcqd nobile ponticis nucetis.Amygdalã appellant nucẽ græcã: quæ arbor an fuerit in Italia Catonis ætate dubitat̃.qm̃ græcas noĩat.inter nucũ genera eſt molluſca nux.ex eo dicta:qd' cæteris oĩbus nucibus mollior ſit:de qbus Pli.molluſcæ putamẽ rũpantes:Macrobius.molluſcã nucem perſicũ eſſe interꝑtatur.& ſueuius docet in idilio.Ego arbitror molluſcã nucẽ nõ dici id pomũ qd' uulgo ꝑſicum uocamus:ſed genus nucum perſicũ:ex perſide trãſlatum. ¶ Duas uxores.Dionyſius duas uxores. uno ſimul die duxiſſe fertur,alteram ex locrorum gẽte nomine doridam,alterã ſyracuſanam noie Ariſtomachã hipparini filiã. Incertũ fuit.cũ utra prius concubuiſſet:ſolebant cum eo cões habere cænas.uiciſſimq; noctes diuidere ariſtomacha diu ſterilis fuit.& ex ea nihil liberorũ tulit.q̃uis admodũ cuperet:mox quatuor filios ſuſcepit:duos mares:totidẽq; fœminas.ex doride locrenſi filios habuit tres. ¶ Detorquebat.in alterã partẽ deflectebat:ut introitus eſſet interclusus. Vale.Maximus.cubicularem lectum perinde quaſi caſtra lata foſſa cinxit: in quem ſe ligneo ponte recipiebat: cum forem cubiculi extrinſecus a cuſtodibus opertam interiore clauſtro ipſe diligenter obſeraſſet. ¶ Suggeſtis.pulpitis.Mos fuit imperatorum ex ceſpitibus facere ſuggeſtum.quod tribunal ceſpititium appellant. Flauius uopiſcus probe auguſte dii te ſeruent.Deinde concurſus ad ceſpititiũ tribunal,Amianus,Marcellinus auctor eſt. Iulianum imperatorem agere glebali aſſiſtentem allocutum milites eſſe.Lucanus de Cæſare concionabundo loquens ait.ſtetit agere fulti: ceſpitis, intrepidus uultu.& apud Vir.æneas celſo medius ſtans agere fatur.

Baſilica
nux.

Molluſca
nux.
Duæ uxores.
Dionyſii.

IVGLANDIVM putaminibus.iuglandes quaſi Iouis glandes,nuces. ¶ Suggeſtis. pulpitis. Copias enim militum:& diuitiarum:habebat enim ſemper decem milia peditum.

OMNI
BONI.

ſtudioſe enim id faciebat: tunicamq; poneret: adoleſcentulo, quem amabat, tradidiſſe gladium dicitur. hic cum quidam familiaris iocans dixiſſet, huic quidem certe uitam tuam committis: arriſiſſetq; adoleſcens utrunq; iuſſit interfici: alterum, quia uiam demonſtrauiſſet interimendi ſui: alteꝝ, q̄a id dictum riſu approbauiſſet. atq; eo facto ſic doluit ut nihil grauius tulerit in uita. quem enim uehementer amaret, occiderat. ſic diſtrahuntur in contrarias partes impotentium cupiditates. cum huic obſecutus ſis illi eſt repugnandum. quanquam hic quidem tyrannus ipſe iudicauit, quam eſſet beatus. nam cum quidam ex eius aſſentatoribus Damocles commemoraret in ſermone copias eius, opes, maieſtatem, dominatus, rerum abundantiam, magnificētiam ædium regiarum: negaretq; unq̄ beatiorem quenquam fuiſſe: uis ne igitur inquit o Damocle, quoniam hæc te uita delectat: ipſe eandem deguſtare? & fortunam experiri meam? cum ſe ille cupere dixiſſet: collocari iuſſit hominem in aureo lecto, ſtrato pulcherrimo, textili ſtragulo, magnificis operibus picto: abacoſq; quam plures ornauit argēto

BERO.

STVDIOSE id factitabat. De mutio ſceuola iuriſconſulto memoriæ proditum eſt. quod pila optime ludebat. Multa autem ſunt genera pilarum, eſt paganica: quæ ruſticorum eſt, eſt trigon, ſiue trigonalis, eſt uentoſa quæ follis pugilatorius a Plauto decenter dicitur υποκοριστικῶς folliculus: ſuper quo apud Suetonium in auguſto ſatis multa. Vitam committis. Qui gladium alteri tradit: illi uitæ ſuæ poteſtatem committit. In manu enim illius eſt qui accipit gladium. hominem: a quo acceperit necare ſi uelit. Alterum. familiarem. Alterum. adoleſcentulum. quem amabat. Impotentium. tyrannorum, & impotentia graſſantium. Huic. cupiditati imperioſæ: quæ ſanguinarium fecit Dionyſium. iuſſitq; hominem dilectiſſimum occidere. Illi. alteri ſcilicet dolori: ex morte adoleſcentuli amati. Conſimile eſt illud Perſianum huncci ne: an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet. Ancipiti obſequio: dominus alternus oberres. Nec tu cum obſtiteris ſemel inſtantiq; negaris: parere imperio rumpi iam uincula dicas. Cum quidam. Macrobius libro primo in ſomnium Scipionis ſcribit hęc ad iſtam ſententiam conducentia. Dionyſius aulæ ſiculæ inclemētiſſimus incubator. familiari quondam ſuo ſolam ſibi exiſtimanti uitam tyranni beatam uolens quam perpetuo metu: miſera, quam impendentium ſemper periculorum plena eſſet oſtendere. gladium uagina raptum. & a capulo de filo tenui pendentem mucrone demiſſo iuſſit familiaris illius capiti inter epulas imminere. Cumq; ille & ſiculas: & tyrannicas copias præſentis mortis periculo aſpernaretur. Talis eſt: inquit Dionyſius uita quam beatam putabas: ſic nobis ſemper mortem imminentem uidemus. exiſtima ergo quando felix eſſe poterit. qui timere non definit. Textili ſtragulo. a texendo textilis ueſtis dicta. ante cuius uſum fuit nexilis ueſtitus: ut docet Lucretius illo uerſu. Nexilis ante fuit ueſtis quam textile tegmen: textrinum uocant officinam ubi textores texunt ueſtimenta textilia. accuſat uerrem. Marcus Tullius. quod nulla domus in ſicilia locuplex fuerit: ubi ille non textrinum inſtituerit ubi ſtragulam ueſtem confici iubebat: ipſe enim ſolam dabat purpuram. Amici uero operas ueſtimentum ut inquit Vlpianus. quod in tela eſt nondum pertextum: uel detextum appellatur contextum: ſtragulum autem a ſternendo dictum eſt: ſignificaturq; ueſtis ſtragula: quæ inſterni ſolet. Quærit Paulus iuriſconſultus de tapetis: utrum in ueſte ſint: ſicut ſtragula. An in ſuppellectili. ut thoralia: quæ proprie ſtragulorum non ſunt. Vlpianus ſtragula: quæ equis inſterni ſolent. non putat ueſtis eſſe ægypti primi inuenere textilia. Picto. Plautus appellat belluata tapecia. belluarum figuris picta intextaq;. colores diuerſos picturæ intexere babylon maxime celebrauit: & nomen impoſuit babylonica enim appellantur: pluribus uero liciis texere: quæ polimita appellant Alexandria inſtituit: pictas ueſtes iam apud Homerum fuiſſe accepimus. & memorat Plinius. Inter inſignia triumphantis numeratur toga picta a Liuio: quæ purpurea antea uocitata eſt. & ea erat ſine pictura. tunica autem palmata a latitudine clauorum dicebatur: quæ nunc a genere. picturę picta appellatur. Abacos: Menſas in quibus uaſa eſculenta poculentaq; imponuntur abacos uocant Iuuenalis. Ornamentum abaci. De abacis in hoc ſignificatu apud Plinium frequens mentio. In uerrinis ait Marcus Tullius. Verrem feciſſe aliquot abacorum uaſa aurea. Abacus dicitur tabula geometrica: de qua Perſius. Nec qui abaci numeros. & ſecto in puluere metas: ſcit riſiſſe uafer: Martianus in geometria. Abacus nuncupatur. res depingendis: deſignandiſq; oportuna formis. Abacus in ædificiis inter ornamenta columnarum numeratur ex præcepto Victruuii. abacus erit longus & latus. quam craſſa columna eſt. Antiqui menſam uaſorum quadratam habuerunt. Vocaruntq; urnarium: quod urnas cum aqua poſitas ibi potiſſimum habebat in culina. Fuit & priſcis menſa uinaria rotunda: nomine cilibātum a cilice poculo græco. ideſt calice dictum. Altera erat uinaria menſa quadrata: una columnela ſubnixa. cartibulum uocabatur.

Follis pugil latorius.

Textilis ueſtis.

Textrinū.

Stragula ueſtis.

Belluata tapetia.

Polimata.

Abacus.

Vrnarium.

OMNI BONI.

STRAGVLO. a ſternendo: quod ponitur ſuper lectum. Abacos. tabulam.

BERO.

¶ A Vroq; celato.ſculpto.cœlum inſtrumentum eſt celatoris: hoc eſt ſculptotis: miratut Plinius. in auro celando inclaruiſſe neminem. Argeuto multos.maxime tamen laudatus eſt mentor.euius manu celata pocula celebrantur.Craſſus orator duos habuir ſciphos mentoris artificis manu celatos ſeſtertiis centum.Confeſſus eſt tamen nunquam.ſe his uti propter uerecundiam auſum. Vaſcularius dicitur artiſex uaſorum. ¶ Incendebantur odores. Hac quoq; tempeſtate inconuiuiis lautioribus incenduntur odores:& ſuffitus adolentur: ut luxuriæ parentalia conſummata ſint apud Arabas non alia ligna ſunt in uſu quã oderata: cibos ſabei coquunt thuris ligno. alii myrrhæ. odore ſtiracis ſuffiunt tecta. ſtrobum arborem ad ſuffitus parant perfuſam uino palmeo accendentes.cuius odor redit a cameris ad ſolum iucundus:ſed aggrauans capita citra dolorem tamen. hoc ſomnum egris quærunt. ¶ E lacunari.lacunar.lacus laquear. laquerium dicitur camera. hoc eſt pars ſuperior cubiculi:& cenationis:ut grammatici annotant. & notiſſimum eſt. ¶ Illius beati. Damoclis qui ſibi beatus uidebatur. ¶ Ceruicibus. antiqui pluraliter tantum ceruices dicebant: primus hortenſius ceruicem ſingulariter enuntiauit.

Coronati.

¶ Coronæ. Coronati epulabantur. auctor eſt Plinius: ſutiles coronas ſolemnes fuiſſe in egnis. lautiſſimum habebatur. e nardi ſolio eas dari unguentis madidas. olim cleopatra in cõuiuio inuitauit Antonium: ut coronas biberent: quas concerptas in ciphum incipienti haurire oppoſuit manum. Erant enim uenenatæ. & ita demonſtrauit.ſe poſſe Antonium necare: ſi uellet: qui ab illa ſibi cauebat. noua præguſtatorum ciborum diligentia. ¶ Aliquis terror. Saturninus imperator ſententialiter dixit. neſcitis amici: quid mali ſit imperare. gladii ſeta pendentes ceruicibus imminẽt. haſtæ undiq;.undiq; ſpicula.ipſi cuſtodes timentur. ipſi comites formidantur. non cibus pro uoluptate: non inter pro auctoritate: non bella pro iudicio. non arma pro ſtudio. ¶ In pithagoreis duobus. Damonem & pitheam ſignificat pithagoricæ doctrinæ ſacris initiatos quos ferunt hoc animo inter eos fuiſſe: ut cum eorum alteri Dionyſius tyrannus diem necis deſtinaſſet is qui morti addictus foret. paucos ſibi dies: quibus priuſquã periret: domum profectus res ſuas ordinaret: impetrauiſſet. uas factus eſt alter eius ſiſtendi: ut ſi ille non reuertiſſet:moriendum eſſet ſibiipſi omnes & in primis Dionyſius nouæ atq; ancipitis rei exitum ſpeculabãtur. appropinquante deinde definita die nec illo redeunte:unuſquiſq; ſtultitiæ tam temerarium ſponſorem damnabat:at is nihil ſe de amici conſtantia metuere prædicabat:qui cum ſe ad diem recepiſſet:eodemq; momento atq; hora a Dionyſio conſtituta ſuperueniſſet:admiratus eorum fidem tyrannus ſupplicium remiſit. rogauitq; inſuper.ut ſe in amicitiam tertium aſcriberent. ¶ Vadem mortis.ſponſorem:uades enim dicunt ſponſores in rebus capitalibus.qui in re nummaria predes nominantur.auctor auſonius.in monoſillabis:de quo Mar. Varro libro ſecundo de latina lingua. Vas inquit appellatus qui pro altero uadimonium promittebat.Conſuetudo erat:cum reus parum idoneus eſſet inceptis rebus ut pro ſe alterum daret.

Fides Damonis & pithiſt.

Vades.

auroq; celato. tum ad menſam eximia forma pueros delectos iuſſit conſiſtere, eoſq; ad nutum illius intuentis diligenter miniſtrare. Aderant unguenta: coronæ: incendebantur odores: menſæ conquiſitiſſimis epulis extruebantur. fortunatus ſibi Damocles uidebatur. in hoc medio apparatu fulgentem gladium e lacunari ſeta equina appenſum demitti iuſſit: ut impenderet illius beati ceruicibus. itaq; nec pulchros illos adminiſtratores aſpiciebat: nec plenum artis argentum: nec manum porrigebat in menſam. Iam ipſæ defluebant coronæ: denique exorauit Tyrannum, ut abire liceret, quia iam beatus nollet eſſe. Satis ne uidetur declaraſſe Dionyſius nihil eſſe ei beatum: cui ſemper aliquis terror impendeat? Atq; ei ne integrum quidem erat,ut ad iuſtitiam remigraret:ciuibuſq; libertatem & iura redderet. his enim ſe adoleſcens improuida ætate irretierat erratis: eaq; commiſerat: ut ſaluus eſſe non poſſet, ſi ſanus eſſe cœpiſſet. quantopere uero amicitias deſideraret, quarum infidelitatem extimeſcebat: declarauit in pythagoreis duobus illis. quorum cum alterum uadem mortis accepiſſet. alter ut uadem ſuum liberaret præſto fuiſſet ad horam morti deſtinatam: utinam ego inquit tertius uobis amicus aſcriberer. quam huic erat miſerum carere conſuetudine amicorum, ſocietate uictus, ſermone omnino familiari? homini præſertim docto a puero inſtitutis,& artibus ingenuis erudito, muſicorum uero perſtudioſum accepimus:

OMNI BONI.

¶ NE ei integrum: non eſt integrum quod cum eſt inceptum. ¶ Erratis: peccatis. ¶ Sanus: bone mentis & iuſtæ. ¶ Pythagoreis: Damon & phitias eum inter ſe coniuraſſent de Dionyſio interficiendo: & ipſum Damonem Dionyſius deprehendiſſet in carcerem conieciſſet occidendi gratia. petiit damon: ut ſibi liceret aliquem conſtituere: ſe ad tempus rediturum. petiit Dionyſius uadem phitias damonis amiciſſimus in carcerẽ pro uade intrauit. donec rediret: & cum tempus illius trucidandi inſtaret. nec rediturum illum Dionyſius eos rogauit: ut ſe tertium in amicitiam ſuam aſcriberent.

BERO. ¶ POETAM tragicũ.Legimus apud ſcriptores idoneos:utrunq; Dionyſiũ ſeniorẽ & iuniorẽ litteris claruiſſe:tradit Pli.Dionyſium ſiciliæ tyrannum gaudio obiiſſe:accepto tragicæ uictoriæ nuntio :ex quo colligimus.Eũ fuiſſe tragicum poetam. Scribit Plutarchus utrũq; Dionyſium audiuiſſe platonem .ſeniorem autem ex ægritudine mortuum:hauſta potione ſomnifica:quæ ſopori mortem citra ſenſum contineret. ¶ Cũ aquinio.Nomen eſt poetæ : ſed uide an archia potius legendum ſit : qui Mar. Tullio amicitia familiariter iunctus fuit quod ex oratione pro archia poeta ſatis liquet. Aquilius quoq; collega & familiaris fuit Mar . Cice.ſed nõ tam poeta q̃ iuriſconſultus: qui de dolo malo formulas condidit. ¶ Te tua. Prouerbium eſt uerus.cuius & in æpiſtolis ad atticum mentio fit : ſuam cuiq; ſponſam . mihi meam ſuũ cuiq; amorem : mihi meum: quod Attilius poeta clariſſimus protulit. ¶ Tetrius . crudelius.mirabilius . tetrum enim modo uitabile: modo illuuioſum:& fetidum , modo amarũ, modo crudele ſignificatur . Nam ſermo eſt poliſemus . ¶ Ex eadem urbe. ſcilicet ſyracuſana. ¶ Humilem homũculum. De hoc ſic cecinit ſilius.xiiii. punicorum . Vir fuit iſthmiacis decus immortale colonis : ingenio facile ante alios telluris alũnos . Nudus opum : ſed cui cœlum terræq; paterent : relege quæ ſcripſimus in primo commentario . ſuper Archimede . machinalis ſcientiæ ſcientiſſimo : quẽ Marcellus briareum uocitabat : qui cum ſyracuſæ caperenſ . interdixit ne uiolaretur unus: niſi fefelliſſet imperium militaris imprudentia.Nam dum animo & oculis in terra defixis formas geometricas deſcribit . ab ignaro milite quis eſſet interfectus eſt . In eoq; tumultu. nec diſcurrentes romanos: nec captas ſyracuſas ſenſit.ægre id Marcellũ tuliſſe memoriæ ꝓditũ eſt.ſepulturæq; curam habitã & ꝓpinquis etiã inq̃ſitis honori ꝑſidioq; nomẽ eius ac memoriã fuiſſe.Q̃idã autumãt Archimedi ferẽti ad Marcellũ ſphęras & quædam alia mathematica: factos eſſe obuiã milites:eũq; aurũ uaſe ferre ſuſpicantes obtruncaſſe: id Marcellum adeo ęgre tuliſſe.ut homicidam perinde ac deteſtabilem maculoſumq; abhominatus ſit.in ſepulchro Archimedis poſita fuit ſphęra cum chylindro ad uim ſideralem machinalemq; doctrinã ſignificandã gloriatur. M. Tullius.ſe ſepulchrum Archimedis obſitũ:ignoratumq; ſyracuſanis recognouiſſe.ex epitaphio & ſphęra. ¶ A puluere.Puluerem geometricũ ſignificat:quo machinarii cõmentatores: & geometricæ diſciplinæ ſciẽtes uarias formas:figuraſq; deſcribũt:de quo Perſius. Nec q abaci numeros: & ſecto in puluere mœtas ſcit riſiſſe uafer.De archimede memoriæ proditum eſt:interfectum eſſe dum intentus formis.eſſet quas in puluere deſcripſerat:de hoc intelligi uult Apuleius:cum ait in magna. Verum etiã abaco & puluiſculo te dediſſes.ob hũc puluere geometricũ.Martianus quoq; ſic ſcripſit. Pandere puluereũ formarum ductibus equor

Puluiſculũ geõetricũ. Plutarchus quoq; auctor eſt.Regiam Dionyſii puluerulentam fuiſſe ob eoꝝ multitudinem.qui geometricas in puluere figuras deſcribebãt.Radium uero uirgam dici:qua geometræ lineas formant:indicãtq;:nemo uel mediocriter doctus ignorat:qui illud Virgilianum uel tantũ legerit. Deſcripſit radio totum : qui gentibus orbem. ¶ Ego quæſtor.Cum ſicilia a duobus q̃ſtionibus regi ſoleat.uno lilybitano. altero ſyracuſano. M. T. lilybitanus fuit.ſexto peduceo prætore.De hac ſua q̃ſtora ſcribit ipſe affatim in uerrinis.& in oratione pro plancio:ubi ait:nullius in ſicilia q̃ſturam aut gratiorem, aut clariorem ſua fuiſſe. ¶ Vepribus.ſpinis: & ſentibus. Vir. & hirſuti ſecuerunt corpora uepres.Inde uepreta.& υϖokopιστικωσ.uepreculæ:ſenticeta, & ſpineta dicũtur:hoc eſt loca uepribus plena in oratione ꝑ ſeſtio. Ex uepræculis extracta nitedula rempu.niteret erodere. Vbi nitedulæ nomine mus ſignificatur . ¶ Dumetis. Antiqui duſmoſum locum dicebãt. pro dumoſum: hoc eſt dumis plenum.litteram enim. ſ.interſerebant:& quæ nos dumeta appellabant dumetica.& dumoſa frondoſa a dumis omnia.quo nomine ſpinæ & ſentes ſignificanſ. ¶ Senariolos. Verſiculos a ſenis pedibus dictos in ſenariis uerſibus animaduerterunt metrici duos primos pedes . item extremos duos habere ſingulas poſſe integras partes orationis:medios haud unquam poſſe

Archias Aqlius. De archĩedis obitu.

poetam etiam tragicum : quam bonum , nihil ad rem. in hoc enim genere neſcio quo pacto magis , quam in aliis , ſuum cuiq; pulchrum eſt . adhuc neminem cognoui poetam : & mihi fuit cum Aquinio amicitia : qui ſibi non optimus uideretur . ſic ſe res habet. te tua, me delectant mea . ſed ut ad Dionyſium redeamus : omni cultu , & uictu humano carebat : uiuebat cum fugitiuis , cum facinoroſis , cum barbaris : neminem qui aut libertate dignus eſſet : aut uellet omnino liber eſſe : ſibi amicum arbitrabatur . non ergo iam cum huius uita , qua tetrius , miſerius , deteſtabilius excogitare nihil poſſum : Platonis , aut Archytæ uitam comparabo , doctorum hominum , & plane ſapientium . ex eadem urbe humilem homunculum a puluere , & radio excitabo , qui multis annis poſt fuit , Archimedem . cuius ego quæſtor ignoratum ab ſyracuſanis , cum eſſe omnino negarent : ſeptum undiq; , & ueſtitum uepribus , & dumetis , indagaui ſepulchrum . tenebam enim quoſdam ſenariolos : quos in eius monumento eſſe inſcriptos acceperam : qui declarabant in ſummo ſepulchro ſphæram eſſe poſitã,

OMNI BONI. ¶ RADIO. uirga:radium uirga eſt . qua geometræ utuntur. ¶ Vepres.ſpinæ minores:quibus naſcuntur moræ. ¶ Dumetis.dumeta ſpinæ ſunt groſſiores.

cum chylindro. ego autem cum omnia colluſtrarem oculis(eſt enim ad portas ſagragianas magna frequentia ſepulchroꝝ)animaduerti columellam non multū e dumis eminentē:in qua inerat ſpheræ figura,& chylindri. atq; ego ſtatim ſyracuſanis(erant autem principes mecum)dixi, me illud ipſum arbitrari eſſe, quod quærerem. immiſſi cum falcibus multi purgarunt,& aperuerunt locum quo cum patefactus eſſet aditus:ad aduerſam baſim acceſſimus. apparebat epigramma exeſis poſterioribus partibus uerſiculorum, dimidiatis fere. ita nobiliſſima græciæ ciuitas,quondam uero etiam doctiſſima,ſui ciuis unius acutiſſimi monumentū ignoraſſet:niſi ab homine Arpinate didiciſſet. ſed redeat unde aberrauit oratio. quis eſt enim omnium? qui modo cum muſis, id eſt cum humanitate,& cum doctrina habeat aliquod commertium? qui ſe nō hūc

BERO.

¶ CVM chylindro:Chylindrus lapis teres eſt ſiue columnella ob lōga uolubilitate dictus.de quo poeta. Areatū primū eſt ingenti æquāda chylindri.ſi lapidē chylindrū inquit Chryſippus & repetit Gellius.p ſpatia terræ pna iacias.cauſam qdem ei tu.& initiū pcipitātiæ feceris:mox tamen ille pceps uoluet.nō qa tu id iam facis.ſed qm̄ ita ſe ſe modus eius.& formę uolubilitas habet. Ab hac ſimilitudine gemmæ:proceriores chylindri nominant:Plinius de beryllis ſcribens libro nouiſſimo.na.hiſtoriæ. Ideo inquit chylindros ex his facere malūt quā gēmas.qm̄ eſt ſumma commēdatio in longitudine.Cōſimiliter ſolinus idē tradēs ait:indici reges hoc genus gēmaꝝ in longiſſimos chylindros amāt fingere. Chylindroꝝ in hoc ſignificatu meminit Paulus iuriſcōſultus ad titulū de auro,& argēto legato.a figura chylindri:q teres eſt & oblongus chylidraceū deriuat. Plinius ſcribit.ſiliquas piſo quod genus leguminis eſt chylindraceas eſſe: in ſepulchto aūt archimedis ideo uidet poſitus eſſe chylindrus cū ſphęra.ut p ſphærā ſideralis ſcia demonſtraret.per chylindrū uero machinalis pitia:in qua geometræ utunt chylindro.niſi noīe chylīdri uelis intelligi radiū aſtrologicū:qui chylindraciæ figuræ eſt:eo qua aſtrologi orbē:cœlūq; deſcribūt.Anaximāder dixit terrā eſſe.formæ chylindraceæ. unde chylindri forſan uſus archimedi. ¶ Ad portas ſagragianas.Nomē eſt portaꝝ ſyracuſanarum:ſicut ſcæa nomen fuit portæ troianæ.ſicut hemoloidæ thebaꝝ portæ dictæ ſunt. ¶ Columnellam.Demetrius:ut docet Cicero ī libris de legibus.ſepulchris bonis modū finiēs.noluit ſuper terræ tumulū ſtatui niſi colūnellā:quæ tribus cubitis nō eſſe altior.Antiqui auctore Quintiliano columam dicebant exempla littera enim. pro colūna.unde per diminutionē columella dicit colūnella apud ueteres.Serui maiores in familia dicti ſunt columellæ: uel a columna,uel a columine:ſicut columē familiæ apd Plau.& terētiū.Lucili uerſus eſt.quē uſurpat epigrāmatarius poeta:de colūella ſeruo lucilii columella hic ſitus etrophanes.Sunt & dentes in equis a Plinio columellares dicti. ¶ Cū falcibus. Falcarios appellant:qui falcibus utuntur:de qbus Marcus Tullius in primo inuectiuarum contra catilinam.Dico te prima nocte ueniſſe inter falcarios:quem locum Priſcianus exponens ait:inter falcarios:ideſt in locum:ubi ſunt falcarii. Antiqui falces ſæculas dixerunt a ſecando. quarum multiiuga genera. In quibus ſunt lumariæ:quibus ſecant lumecta.ſic enim ſpinæ appellantur. quas quod a terra agricolæ ſoluunt:ideſt luunt.lumecta nominantur.ſunt & falces ſurpiculæ uocatæ a ſirpando:ideſt ab alligando.Hic proprie ſignificantur falces lumariæ.repurgata enim ſunt lumecta,hoc eſt uepres & ſpinæ. ¶ Baſim.Significat columnellæ ſepulchralis fundamentum.nam baſes ſunt ſuſtentacula columnarum quod nullus ignorat. ab hac ſimilitudine baſes eleganter dicuntur orbiculi illi:quibus uaſa in menſis collocantur:ne toralia polluant trabetius iuriſconſultus. ſicut libro delegatis tertio proditum eſt: cui corinthia uaſa legata eſſent. & baſes huic quoq; horum uaſorum collocandorum cauſa paratas deberi reſpondit quod labeo non probat: ſi eas baſes uaſorum numero teſtator habuerit. ¶ Exeſis corroſis,& uetuſtate conſumptis.Nam ut inquit eleganter & uere Auſonius:Monumenta faticuntim ors etiam ſaxis nominibuſq; uenit. ¶ Dimidiatis.Quid diſtet dimidiatū a dimio diximus in cōmentariis Suetonii.& ſubtiliter docet Au.Gellius in tertio. ¶ Gręcia ciuitas.Syracuſas ſignificat a græcis conditas:& græcarum ciuitatum pulcherrimas,opulentiſſimaſq;. ¶ Doctiſſima. Cum propter alios:tum maxime propter theocritum Buccolici poematis ſcriptorē: qui fuit ſyracuſanus:& ut auctor eſt Solinus in polyhiſtore:in ſicilia primum inuenta comœdia eſt. ¶ Cuius.archimedis. ¶ Ab homine arpinate.a Cicerone ſe enim ipſum arpinatem hominem appellat:fuit autem arpinum duobus alumnis Ca.Mario,& Marco Tullio clarū. ¶ Ideſt cum humanitate. Antiqui:qui probe beneq; locuti ſunt: humanitatem appellarunt:id prope modum:quod græci παιδείαν.nos eruditionem:inſtitutionemq;:in bonas artes dicimus: quas qui ſinceriter cupiunt:appetuntq;.hi ſunt uel maxime humaniſſimi.huius enim ſcientiæ:cura & diſciplina ex uniuerſis animantibus. uni homini data eſt.idcirco humanitas appellata.Marco Varro.Praxiteles inquit propter artificium ægregiū nemini eſt paulum humaniori ignotus.humaniori dixit.pro eruditiori doctioriq;.qui ex libris & hiſtoria cognouerit.quis fuerit praxiteles:hinc uulgo ſtudia humanitatis:hoc eſt eruditionis appellitant. & dixit Au.Gellius in octauo de Philippo Alexandri magni parte loquens. A liberali inquit muſa.& a ſtudiis humanitatis nunq̄ abfuit quin lepide:comiterq; pleraq; & diceret,& faceret.

Columna.

Inter falcarios.

Baſes eſt uaſorum.

Humanitas pro eruditione.

OMNIBONI.

¶ CHYLINdro.columna. ¶ Syracuſanis.ſyracuſæ ciuitas eſt ſiciliæ. ¶ Hominis acutiſſimi:ideſt Archimedis. ¶ Arpinate.ideſt menā:Cicero fuit arpinas:ut ſæpius ipſe teſtat arpinū autē oppidū eſt campaniæ.

BERO.

¶ MA Thematicum.archimedem intelligit.¶ Tyrannum.Dionyſium.¶ Alterius mens.Archimedis.¶ Paſtus animorum .Dixit Hieronymus.Libros noſti eſſe animæ pabulũ:& profecto, nullus paſtus, nullus cibus animorum poteſt eſſe ſuauior:quam ueſtigatio doctrinarum ,& oblectatio litterarum.¶ Alterius in cæde.ſcilicet Dionyſii.¶ Democritum.De hiſce philoſophis ſupra diximus.¶ Pars optima.Mẽs & ratio optima pars eſt haud dubie in ipſo homine:bonum autem mentis eſt uirtus igitur frui uirtute.eſt beate uiuere.¶ Fruendum eſt.Fruiiut ſubtiliter penſitat Auguſtinus libro primo de doctrina chriſtiana.& libro undecimo de ciuitate dei.eſt ea re uti: quæ nos non ad aliud referenda per ſe ipſam delectat: Vti uero ea re quam propter aliud quærimus: unde temporalibus magis utendum eſt: quam fruendum: ut frui mereamur æternis. atqui præpoſteri homines frui uolunt nũmo.uti autem deo: quoniam nummum non propter deum impendunt: ſed deum propter nummum colunt.¶ Ex plenis gaudiis. Diffinitio beatitudinis eſt omnium rerum optandarum plenitudo, ſiue ſtatus ex omninm rerum congregatione perfectus.¶ Quidam præſtans.quod Marcus antonius in ſummo oratore fingendo factitabat: qui cognitione tantum & mente cernebat ſpeciem eloquentis: quem re ipſa non uidebat: idem nunc M.Tul.præcipit eſſe faciendum in ſapienre: ut animo & cogitatione ſapientis: formam imaginetur: atq; informet: qualis forraſſe nemo unq̃ fuerit: cui nihil defuturum eſſe aſſeuerat ad uitã non ſolum beatam: ſed etiam beatiſſimam efficiendam.¶ Triplex animi fętus.Tres philoſophiæ partes ſignificat, naturalem, moralem,rationalem.¶ Vnus in cognitione. pertinet hoc ad phyſicem.ideſt naturalem philoſophiam quæ inueſtigatione naturæ uerſatur.& rerum naturalium cauſas ſcrutatur. de quo ait poeta. felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas. Seneca in quæſtionibus naturalibus. Tantum inquit inter duas philoſophias intereſt. quantum inter deum & hominem,altera docet quid in terris agendum ſit,altera quid agatur in cœlo. idem Naturæ inquit rerum gratias ago cum ſecretiora eius intraui cum diſco quæ uniuerſi materia ſit: quis auctor ſit:ac cuſtos quid ſit deus.an totus in ſe intendat: an & ad nos aliquando reſpiciat:faciat quotidie aliquid: an ſemel fecerit: pars mundi ſit:an mundus. Idem aliubi. Refert rerum naturam non ſua ſacra ſimul tradere. Initiatos inquit nos credimus.in ueſtibulo eius hęremus.Illa archana non promiſcue nec omnibus patent reducta: & in interiore clauſa ſunt ſacrario.¶ Alter in deſcriptione.Hæc ad æthicen.ideſt moralem philoſophiam referendum eſt:quæ de moribus diſputat & quid expetendum:quid ue fugiendum ſit:edocet.

Phyſica naturalis.

Sacrariũ naturæ clauſũ.

mathematicum malit, quam illum tyrannum? ſi uitæ modum, actionemq; quærimus: alterius mens rationibus agitandis, exquirendiſq; alebatur, cum oblectatione ſolertiæ: qui eſt unus ſuauiſſimus paſtus animorum: alterius in cæde, & iniuriis, cum & diurno & nocturno metu, age confer Democritum, Pythagoram, Anaxagoram. quæ regna, quas opes, ſtudiis eorum, & delectationibus antepones? etenim quæ pars optima eſt in homine: in ea ſitum eſſe neceſſe eſt illud quod quæris omnium optimum. quid eſt autem in homine, ſagaci, ac bona mente melius? eius bono fruendum eſt igitur: ſi beati eſſe uolumus. bonum autem mentis eſt uirtus, ergo hac beatam uitam contineri neceſſe eſt. hinc omnia, quæ pulchra, honeſta, præclara ſunt, ut ſupra dixi, ſed dicendum illud idem paulo uberius uidetur: plena gaudiorum ſunt. ex perpetuis autem pleniſq; gaudiis cum perſpicuum ſit uitam beatam exiſtere: ſequitur ut ea exiſtat ex honeſtate. Sed, ne uerbis ſolum attingamus ea, quæ uolumus oſtendere: proponenda quædam quaſi mouentia ſunt: quæ nos magis ad cognitionem, intelligentiamq; conuertant. ſumatur enim nobis quidam præſtans uir optimis artibus: iſq; animo parumper, & cogitatione fingatur. primum ingenio eximio ſit, neceſſe eſt. tardis enim mentibus uirtus non facile committitur. deinde ad inueſtigandum ueritatem ſtudio incitato. ex quo triplex ille animi fœtus exiſtit: unus in cognitione rerum poſitus, & in explicatione naturæ: alter in deſcriptione expetendarum, fugiendarumue rerum.

OMNI BONI.

¶ MATH Ematicum.proponit aliquid faciendum in optima parte hominis beata uita conſiſtit at in ratione coſiſtit uirtus:in ratione ergo conſiſtit beatam uitã.ideſt uirtute:tardis enim mentibus uirtus non facile cõmittitur. Eius igitur. oſtendit ſuperius uirtutem beatam uitam efficere.ultimum argumentum fuit:qui contentus non eſt:beatus eſſe non poteſt. at nemo niſi uirtute præditus contentus eſt. ſolus ergo uirtute præditus beatus.quod per multa exempla probauit: proſequitur:per argumentum fictorum ſic it ut cum duo ſint genera uitæ:actiua & contemplatiua. ſit uiri omni genere perfectus: nonne ſapiens erit & beatus omnia autem hæc per uirtutem conſequitur.ergo uirtus ſatis ad beate uiuendum, & dicit eum: qui ſic ſapiens erit omnes cruciatus ſuperaturum quod per inductionem probat. argumentum a minori ſi pueri lacedæmoniorum uſq; ad nocem cæduntur ad aram Dianæ: & nullum gemitum edunt; quanto magis uirtute præditus. Et per multas alias conſuetudines probat.

BERO.

¶ TERTIVS in iudicando. Ad logicen.id eſt rationalē philoſophiā hoc ptinet.quæ proprietas uerboꝝ exigit & ſtructurā: & argumētationes:ne pro uero falſa ſubrepant.Boetius in cōmētariis topicoꝝ.Hæc eſt inquit diſciplina quaſi differendi quædā magiſtra:q̄ longicen ueteres peripatetici appellauerūt.continens in ſe inueniendi:iudicandiq; peritiam.Stoici hanc eandem rationē differendi Paulo anguſtius tractauerunt: nihil enim de inuentione laborantes.in ſola tantum iudicatione conſiſtūt:deq; ea ꝑcepta multipliciter dantes.dialecticam nuncupauerūt.Plato etiam dialecticā uocant quaſi dicas diſputatoriā: ſiue diſputatricē.Ariſtoteles

Dialecticā diſputatrix.

tertius in iudicando quid cuiq; rei ſit conſequens, qd repugnās:in quo ineſt omnis tum ſubtilitas differendi, tum ueritas iudicandi.quo tandem igitur gaudio affici neceſſe eſt ſapientis animum cum his habitantem, pernoctantemq; curis? & cum totius mundi motus conuerſioneſq; perſpexerit: ſideraq; uiderit innumerabilia cælo inhærētia cum eius ipſius motu cōgruere certis infixa ſedibus?ſeptem alia ſuos quoq; tenere curſus,multum inter ſe,aut altitudine, aut humilitate diſtantia?quorum uagi motus,rata tamen,& certa ſui curſus ſpatia definiant.horum nimiꝝ aſpectus,impulit illos ueteres,& admonuit,ut plura quærerēt.inde eſt indagatio nata initioꝝ & tāquā ſeminū:unde eſſent omnia orta,generata,concreta:quæq; cuiuſq; generis

uer o logicā: ideſt rationalē quā Cicero definiuit diligētem rationem differendi.Hanc diuidunt in analyticam, & topicam:topica uerba curat:& ſenſus & ordinē. analytica in uerba & ſignificationes diducit.Rurſus eiuſdem logicæ altera diuiſio eſt:diducit enim in duas partes,unā inueniendi,alterā iudicādi.nemo nāq; poteſt diligenter differere: niſi quale ſit id,quod ad diſputationē ſumitur iudicauerit: nec eſt dubium: quin hoc iudicium ad inuentionē uarietatē ſit accōmodādū. Etenim cum diffinit:aliquis uel diuidit inuentione utitur: ſed an recte diffiniat uel diuidat: iudicatione perpēdit.Illa enim pars: quæ in iudicando poſita ēuocat analytice.Epicurei duas tātū partes philoſophiæ putauerūt eſſe: naturalē atq; moralē.ſummouentes rationalem.Cyrenaici naturali cū rationibus ſuſtulerūt:& cōtēti fuerūt moralibus:q̄ in quinq; partes diuidūt:ut una ſit de fugiēdis & expetēdis:altera de affectibus,tertia de actionibus,q̄rta de cauſis,quinta de argumētis.Ariſtō,Chius nō tantū ſupuacuas eſſe dixit.naturalē & rationalē. ſed etiā cōtrarias.moralē quoq;:quā ſolā reliquerat:circūcidit:nā eū locū:q monitiones cōtinet:ſuſtulit.& pedagogi eſſe dixit:nō phi.¶ Quid conſequens.Cōſequēs eſt;ut dialectica:eiuſq; ſectatores oſtendūt: qcqd id qđ antecedit:ſequit.ut inimicitiæ bellū cōſequunt:nā ſi bellū eſt: inimicitias eſſe neceſſe eſt.repugnātia uero intelligunt quotiēs id:qđ alicui contrarioꝝ naturaliter iunctū eſt.reliquo cōtrario cōparat.ut exempli cauſa: qm̄ amicitiæ & inimicitiæ contraria ſunt:inimicitias uero conſequit nocendi uoluntas:& nocendi uolūtas & amicitia repugnantia ſunt.¶ Mūdi motus.Hoc eſt officium phyſici:naturaliſq; philoſophi:ut talia ſcrutet: & curioſe perſpiciat.¶ Septem alia.Planetas intelligit:qui erratici ſunt quos Nigidius errones appellat:ex qua planetæ dicti:gręce enī πλανάομαι dicit erro & πλανήτης erraticus.ac uagus.¶ Altitudine.diſtātia.pythagoras uir ſagacis aīi a terra ad lunā cētū uiginti milia ſtadioꝝ eſſe collegit.ab ea uſq; ad ſolē.duplū.ad duodecim ſigna triplicatū.In qua ſnīa & gallus ſulpitius fuit. Veꝝ incōperta hęc ſunt & īextricabilia.& pœne dementis occii eſt:mūdi ipſius mēſurā deducere ad digitos.De altitudine.aut humilitate planetaꝝ īter ſe: copioſius ſcriptū leges apđ Macrobiū in ſomniū ſcipionis. fontē indico:ex quo largā potionē haurire poſſis cū uoles.¶ Rata ſpatia.Ab inceſſu inqt Plinius uocamus errātia ſidera cū errēt nulla minus illis:ſtatim enim ſunt & ordin atiſſimi motus:& ſpatia planetaꝝ p Zodiacū ſtellæ errātes ferunt. luna per tota latitudinē.Zodiaci uagatur.ſed omnino nō excedens eum mercurii ſtella.Ex duodenis partibus. Tot enī ſunt ſigniferi latitudinis. non amplius octonas pererrat:mars quattuor medias: Saturnus duas.ut Sol.Iuppiter mediam partem.& ſuper eam duas:partes autem appello ut Plinius & Martianus.ut ſchola eruditorum. quos gradus nominant: hoc amplius rata dicimus ſpatia curſus planetaꝝ:cū Saturnus triginta annis circulum ſuum peragat. Iuppiter duodenis.mars biennio:ſol annuo ſpatio.uenus ſigniferi ambitum peragat tricenis & duo de quinquagenis diebus.Mercurius nouē diebus ocior ſit.Luna uero quater ſeptenis diebus curriculum ſuū cōficiat.¶ Illos ueteres.De his Ouidius.Felices aīæ:qbus hoc cognoſcere primū.Inq; domos ſuperas ſcandere cura fuit.¶ Nata initiorum.Diſputatio apud philoſophos moroſa multiplex.diſcors diu eſt agitata: quæ ſit origo rerum.Thales mileſius aquam principiū reꝝ omniū eſſe dixit.Heraclitus ignem:magoꝝ ſacerdotes.aquā & ignem.Anaximenes aera.Anaximander.Democritus infinitum dixerunt eſſe uniuerſum:quoniā a nullo creatū:immutabile etiam eſſe.eoꝝ uero:quæ nō gignunt nullū exiſtere principiū. Epicurus atomos.Pythagoras, Empedocles,Epicharmus,aliiq; phyſici principia quattuor elementa propoſuerunt.Plato deū factitatorem mūdi eſſe autumat, Ariſtoteles,Plinius,Pythagoras.mundum infectum.& innatum. neq; interituꝝ unquam crediderunt.Sed hæc:& id genus alia:cū nihil cōducētia ſint ad bene beateq; uiuendū.merito improbata ſunt a Socrate:& de talibus Hieremias ſenſiſſe uidet cum ait.Infatuatus eſt homo a ſcientia ſua.Itaq; cum his occupari infructuoſum negociū ſit.ad illa magis intendamus animū:quæ conducibiliora ſunt:pertinentq; ad explicationē tuſculanaꝝ.& ueſtigationem uitæ beatæ:ſuper quā præſens cōmentatio peruagatur.

Epicurei

Cyrenaici

Ariſton Chius.

Planetę un de interualla planetarum.

Motus per Zodiacum.

Partes gradus.

De origine rerum.

¶ IVDICANDI. ad reliquam partem dialecticæ:quæ ſtatim inuentione & iudicatione. ¶ Diffiniant. determinent: & præſcribant.¶ Seminum.elementorum.

OMNI BONI.

BERO.

¶ VEL inanimi.carentis anima. Inanima enim dicimus: quæ ſine anima ſunt libro ſecundo de officiis. quæ ad hominum uitam tuendam pertinent:partim ſunt inanima.ut aurum,argentum. ¶ Vel loquentis origo. Virgilius. Vnde hominum genus & pecudes. Varia eſt autem circa hoc opinio philoſophorum.alii enim de humore dicunt,alii de igne,alii de atomis, alii de quattuor elementis dicunt eſſe Origenẽ hominum & cæterarum animantium.Quidam homines ſemper fuiſſe tradunt. nec eorum generi caput:exordiumq; ullũ extitiſſe arbitrantur:quæ ſententia auctores habet pythagoram,Samium; Architam Tarentinum: omneſq; adeo pythagoricos.Item antiquæ academiæ philoſophi non aliud uidentur opinati. Ariſ. quoq;: & Theophraſtus. multiq; præterea nõ ignobiles peripatetici idem ſcripſerunt.Eiuſq; rei exempla dicunt: quod negant omnino poſſe reperiri: aues ne an oua prius generata ſint cum & ouum ſine aue, & auis ſine ouo gigni non poſſit:itaq; omnium:quæ in ſempiterno iſto mundo ſemper fuerunt. futuraq; ſunt:aiunt principium fuiſſe nullũ:ſed orbem eſſe quendam generantium naſcentiumq;:in quo unius cuiuſq; geniti initium ſimul & finis eſſe uideatur: qui autem homines aliquos primigenios diuinitus natura factos crederent multi fuerunt. ſed aliter atq; aliter in hac exiſtimatione uerſati.eccleſiaſticum dogma: cui credi utiq; conuenit:utpote ſancto & probo tradita deo factum eſſe hominem: & cætera animantia in primordiali origine mũdi fuiſſe procreata:de quo & cõditu Ambroſius in:examero multa copioſe & ſcienter percenſuit.

De origine animantiũ.

Aues ne an oua prius.

Dogma ecleſiaſticũ.

uel inanimi,uel animati, uel muti, uel loquentis origo:quæ uita:quis interitus: quæq; ex alio in aliud uiciſſitudo,atq; mutatio:unde terra: & quibus librata ponderibus:quibus cauernis maria ſuſtineant: in qua omnia delata grauitate medium mundi locum ſemper expetant:qui eſt idem infimus in rotundo. hæc tractanti animo, & noctes, & dies cogitanti, exiſtit illa a deo Delphis præcepta cognitio:ut ipſa ſe mens uitiis exutam,cognoſcat: coniunctamq; cum diuina mente ſe ſentiat, ex quo inſatiabili gaudio compleatur. ipſa enim cogitatio de ui,& natura deorum,ſtudium incendit illius æternitatis imitandæ. neq; ſe in breuitate uitæ collocatum putat: cum rerum cauſas alias ex aliis aptas,& neceſſitate nexas uidet, quibus ab æterno tẽpore fluentibus in æternũ,ratio tamẽ,menſq; moderatur. hæc ille intuens,atq; ſuſpiciẽs,uel potius oẽs partes,horaſq; circunſpiciens, quãta rurſus ãi trãquillitate,

¶ Viciſſitudo. Ex palingeneſia:dogmateq; pythagoræ:qui apud Ouidiũ ſic inqt. Omnia uertunt nihil interit errat. & illinc huc uenit. hinc illuc. & quoſlibet occupat artus. Ariſtoteles quoq; in libris de generatione & corruptione:aliud in aliud tranſmutari differit: & corruptione unius eſſe alterius generationem: quin etiam ai Seneca ſcriptum eſt libro tertio quæſtionum,elementorum alterni recurſus ſunt quicquid alteri perit:in alterum tranſit. ¶ Librata ponderibus. Ouidius ponderibus librata ſuis. Plinius aeris ui tradit cum quarto aquarum elemento librari medio ſpatii tellurem:eandemq; uniuerſo cardine ſtare pendentem librantem per quæ pendeat. Ita ſolam immobilem circa eam uolubili uniuerſitate:eandemq; ex omnibus necti:eidemq; omnia initi. ¶ Cauernis. Terrã cauernoſam,fiſtuloſam, uenoſam eſſe autumant ſcriptores idonei ex quo fit: ut aqua permeet & expreſſa ſiphonum modo exiliat. qua ratione maria non creſcunt: tot fluminum acceſſu quotidiano:nam quantum influxit per interuenia terræ fiſtuloſæ: tantumdem egeritur. Colatur autem in tranſitu mare: & per multiplices anfractus terrarum:amaritudinem ponit. auctores Seneca, & Lucretius. ¶ Infimus rotundo. in omni orbe uel ſphæra. medietas centrum uocatur. nihil autem aliud eſt centrum:niſi punctum: quo ſphæræ:aut orbis medium certiſſima obſeruatione diſtinguitur. In ſphæra uero hoc ſolum cõſtat. imum eſſe quod medium eſt. talis terra. quæ ob id a Plinio cẽtralis dicta. in quam feruntur omnia innituntur q;. ſemper enim pondera in imum natura deducit. ¶ Percepta cognitio. Oraculi delphici præceptum eſt aureis litteris conſecratum γνῶθι σεαυτόν. ideſt cognoſce te ipſum: ſuper cuius ſignificatu in primo commẽtario copioſe differui. Eo enim præcepto præcipit deus. ut mentem ſuam: & animum quiſq; cognoſcat. ¶ Cum diuina mente. Inter deum, & hominem cognatio quædam eſt: ut inquit Seneca. conciliante uirtute. & origo animæ cæleſtis eſt: meritoq; diuinæ auræ particula nominatur a flacco. ¶ Cauſas neceſſitate nexas. fatum ſignificat quod græci εἱμαρμένην nuncupant. Ea eſt neceſſitas omnium: quæ geruntur ſemper ſibi catenatis nexibus iuncta. Vnde ait trimegiſtus quod εἱμαρμένη & neceſſitas. ambæ ſibi inuicem indiuiduo connexæ ſunt glutino: quarum prima eimarmene rerum omnium parit initia. neceſſitas uero cogitat effectum: quæ ex illis primordiis pendent. has ordo conſequitur: ideſt contextus & diſtinctio temporis rerum perficiendarum. Apuleius in coſmographia ait neceſſitatem eſſe ineffugibilem quæ deum ſemper: & ubiq; comitatur. Auguſtinus in quinto de ciuitate dei: omnium inquit connexionem, ſeriemq; cauſarum: qua fit omne: quod fit: fatim nomine appellant. quidam autumant fato omnia fieri: quæ fiunt. quod ſi ita eſt. nihil erit in noſtra poteſtate: nullumq; arbitrium uoluntatis: quod neq; dignum eſt: ut credatur, neq; dignum: ut referatur: cum liberi arbitrii nos deus condiderit. feceritq; in nobis mentes: uoluntateſq; adeo liberas: ut de ipſo deo & male ſentiamus, & male loquamur: cum nobis lubet Chryſippus æſtuans laboranſq; quonam pacto explicet. & fato omnia fieri. & eſſe aliquid in nobis intricatur quæſtione implicatiſſima.

Elemẽtorũ recurſus.

Cognoſce te ipſum.

Fatum.

Neceſſitas ineffugibilis.

OMNI BONI.

¶ IN ROTVNDO, in ſphæra. ¶ Deo appolline qui dicit: cognoſce te ipſum. ſapiens autem ſeipſum cognoſcit.

humana, & citeriora conſiderat? hinc illa cognitio uirtutis exiſtit: effloreſcunt genera, parteſq; uirtutum: inuenitur quid ſit quod natura ſpectet extremum in bonis: quod in malis ultimum: quo referenda ſint officia: quæ degēdæ ætatis ratio deligenda. quibus & talibus rebus exquiſitis, hoc uel maxime efficitur, quod hac diſputatione agitamus: ut uirtus ad beate uiuendum ſit ſe ipſa cōtenta. Sequitur tertia, quæ per omnes partes ſapientiæ manat, & funditur: quæ rem diffinit: genera diſpartit: ſequentia adiungit: perfecta concludit: uera & falſa diiudicat: diſſerendi ratio, & ſcientia: ex qua cum ſumma utilitas exiſtit ad res ponderandas: tum maxime ingenua delectatio, & digna ſapientia. Sed hæc ocii, tranſeat idem iſte ſapiens ad rempublicam tuendam. quid eo poſſit eſſe præſtantius? cū contineri prudentia utilitatem ciuium cernat: Iuſtitia nihil in ſuam domum inde deriuet: reliquis utatur tot tamq; uariis uirtutibus, adiunge fructum amicitiarū: in quo a doctis poſitum eſt cum conſilium omnis uitæ, conſentiens, & pene conſpirans: tum ſumma iocunditas, e quotidiano cultu, atq; uictu: quid hæc tandem uita deſiderat, quo ſit beatior? cui rei refertæ tot, tantiſq; gaudiis, fortuna ipſa cedat. neceſſe eſt. quod ſi gaudere talibus bonis animi, id eſt uirtutibus, beatum eſt: omneſq; ſapientes iis gaudiis perfruuntur: omnes eos confiteri beatos eſſe neceſſe eſt. A. Etiam ne in cruciatu, atq; tormentis? M. An tu me in uiola putas, aut in roſa dicere? an Epicuro, qui tantūmodo

HVMANA & citeriora. Moralem philoſophiam intelligit: quæ tractat ea: quæ nobis propria ſunt humanaq; & hominibus conducentia magis. quā illa naturalia: nam ut dixit Socra. quæ ſupra nos: nihil ad nos ſicut ulteriora dicuntur: quæ remotiora ſunt: ſic citeriora: quæ ſunt uiciniora. ꝓpioraq;. & citima proxima. Mar. Tul. in. vi. de repub. lunam citimam terris dixit luce aliena lucere. Genera. Vt iuſtitia. fortitudo. prudentia. & temperantia: quibus utpote generibus multæ ſpecies: parteſq; ſubiiciuntur: de quibus copioſe diſſeritur in ſecūdo rethoricorum: copioſius apud philoſophos. Extremum in bonis. Hæc diſputatio latiſſime diſputatur libris quinq; de finibus bonorum & malorū. Degēdæ ætatis ratio. Libro primo de officiis præcipit conſtituendum eſſe: quos nos & quales eſſe uelimus. & in quo genere uitæ & in eo cōſtanter perſeuerandum. Ad hanc autem rationem. quā maximam uim natura habet: fortuna proximam. utriuſq; omnino ratio habēda eſt. in diligendo genere uitæ. ſed naturæ magis. Sequitur tertia. dialecticam intelligit: de qua Paulo ante ſatis multa. Cum partim. Ad res pōderandas: propter iudicationem: quā inuenta magiſtra dialectica perpēdimus. Hæc ocii. Talia tractantur in ocio a ſapiēte. quod omni negocio pulchrius eſt: quod omnibus pœne ſeriis actionibus anteponendum uidetur. ſapiēs enim in ocio maiora utilioraq; cōficit: q̄ alii in negocio: meritoq; Scipionem laudant qui dicere ſolitus erat. nunq̄ ſe minus ocioſum eſſe quā ocioſus eſſet. Idem ſapiēs. quem ſcilicet animo fingimus: & cogitatione complectimur. Ad rempub. tuendam. Contra Epicurus. Non accedet inquit ad rempub. ſapiens. niſi ſi quid interuenerit: negant ſtoici ſapientem ad quālibet rempu. acceſſurum. Interrogo te inquit Seneca: ad quam rempu. ſapiens acceſſurus ſit ad athenienſium? in qua Socrates dānatur: ad carthaginenſium? in qua aſſidua ſeditio. & optimo cuiq; infeſta libertas eſt: aduerſus hoſtes inhumana crudelitas aduerſus ſuos hoſtilitas. ſi percēſere ſingula uoluero. nullam inuenero rempu. quæ ſapiētem: aut quā ſapiens pati poſſit. Adiūge fructum amicitiarum. quæſtio eſt utrum ſapiens & beatus indigeat amicis: quidā enim nihil amicis opus eſſe homini beato autumant: adeſſe enim illi bona oīa: nec ullo ꝑtere a indigere: ſed uidet inquit uere Ariſtoteles in nono æthicoꝝ abſurdū cum oīa beato tribuant: amicos nō tribuere. quod maximū uidet eſſe bonoꝝ: tolle amicitiā ex cōmertio hoīum. ſolem ipſum ex mundo ſuſtuliſſe uideberis: nec uita noſtra poterit eſſe uitalis. nullius boni: ut inquit Seneca: ſine ſocio iucunda poſſeſſio eſt. qui in aduerſis ſunt: indigent auxilio: & q in ꝓſperis: indigent his: qbus cum bona cōmunicent. aſpectus amicoꝝ dulcis eſt in rebus ſecūdis. & in rebus aduerſis iucūda pñtia: merito laudat dictū illud. εσ τινο φιλοσ αὐτοσ. amicū eſſe alteꝝ ſe ipſum & illud σωματα μεν δυο ψυχηδ' εμια. corpora quidē duo. anima aūt una. idē uelle & idē nolle: ea demū perfecta eſt amicitia: qua nihil optabilius: nihil dulcius: nihil beatius eſſe poteſt. Ego ut de me loquar uitā inamabilē: ingratā: inſuauē eſſe iudicio citra amicoꝝ conſuetudinem ſunt mihi amici cōplures: ſed unus omniū chariſſimus uetuſtiſſimuſq;. Minus roſcius. cui uiginti ab hinc annis amicitia: familiaritateq; quotidiana copulatus ſum in tantū: ut nihil poſſit eſſe copulatius: nulla unq̄ toto hoc tēpore ſeptimana ꝑteriit: quin una cōuiueremus. legeremus. fabularemur. Illius domus nō mihi minus nota q̄ mea. nō minus in familia roſcioꝝ libere & familiariter dego: agoq; oīa: quā inter domeſticos parietes. Iāq; adeo innotuit noſtra hæc apud oēs amicitia ac mutuus amor: ut q uolunt apud minū eſſe impetrabiles: utūtur me potiſſimum deprecatore. cum ille: qua in me facilitate eſt: nihil magis cupiat quam deſideriis meis ſatis facere debeo illi multum: & in dies plurimum: quotidie cumulantur beneficia: nec unquam expunguntur. Magnum hoc ego duco: ut nihil magis: quod placui mino roſcio inter ſenatores præſtantiſſimo: inter opulentos ditiſſimo inter eruditos litteratiſſimo: atque omnis politicæ prudentiæ conſultiſſimo: cuius nitorem: affabilitatem: elegantiam: dexteritatem: ingenium præſentiſſimum. Exoſculor: amo: ſuſpitio. Tu mi Phi

BERO.

Conſtituendum quid eẽ uelimus.

Ocium ſapientis pulchrius ue.

Amicitia maximum bonum.

lipe optime noſti:quemadmodum in ore meo ſemper eſt. Minus roſcius. qui cum ſeria & iocatur dicitur. qui
mihi auxiliarius conſiliarius eſt in rebus tam meis ꝗ amicorum. breuiterq; nihil poteſt eſſe iucundius amicitia
Roſcii & Beroaldi. Non inter piladem & oreſtem: non inter theſeum & pyrithoum:non inter reliquos no/
mine amicitiæ famigeratos.arctior beniuolentia:cõſuetudo iucundior:amor ſincerior extitit.fortaſſis & olim
nomen noſtrum inter rara amicorum paria cum laude celebrabitur.libuit ex amoris affectu hæc obiter intexe/
re:cum de fructu amicitiarum:commemoratio autem uellens commonuiſſet:ne ſilenter pręterirem amicitiæ
bonum:quo nullum maius:quę tum propter ſe:tum propter fructum eſt experenda:& inter honeſta cumpri/
mis nominatur.amicitiarum autem partim ſunt ueteres:partim nouæ.partim ab illorum:partim ab noſtro be
Amicitia in ſcholis ſan/cta. neficio profectæ.partim utiliores.partim minus utiles. Sed illa haud dubiæ reliquis omnibus ſanctior: religio
ſiorq; anteponenda eſt:quæ in ſcholis.& ex ſtudiorum ſimilitudine comparata ad ſenectutem uſq; firmiſſime
durat:talis amicitiæ nexus eſt mihi cum roſcio meo:in ſcholis enim inchoata:in litterario ſtudio aucta:ad ſum
mum peruenit:futura:durabilis:& indiuulſa etiam apud manes:ſi manibus ullus eſt ſenſus. Ad epicurum.
Senſus eſt.cum epicurus philoſophus uoluptarius dicat ſapientẽ etiam ſi uratur.& in tauro phalaridis torquea
tur:dicturum ꝗ ſuaue eſt.quid nos facere oportet.qui ſummum bonum uirtute metimur:ſummum malũ tur/
pitudine definimus:quaſi dicat nos longe magis debere audenter dicere:& palam profiteri ſapientem futu/
rum beatum etiam in cruciatu atq; tormentis.

OMNI BONI. CITERIORA. inferiora:ut in libro de republica.luna in cælo citima,ideſt infima. Vel maxime.im/
primis. Hæc ocii:ideſt contemplantis. Prudentia una ex uirtutibus moralibus. In quo in qua amicitia.
Talibus bonis animi:uirtutibus.

BERO. INDVIT perſonam.Quaſi dicat Epicu
rus:ſolo habitu fuiſſe philoſophum & nomi/
ne.cum re uera alienus eſſet a philoſophia.ut/
pote qui in uoluptate ſummum bonum pone
ret.in dolore ſummum malum:quod iudiciũ
non multum differt a iudicio brutorũ animã/
tium. In uocibus occupatos. Epicurus ſæpe
inquit quęſiui aliquod ex his:qui appellaban/
tur ſapientes:quid haberent.quid in bonis re/
linquerent:ſi uoluptates corporis detraxiſſent
niſi uellent inanes uoces fundere: nihil ab his
potui cognoſcere.qui niſi uirtutes ebulire uel/
lent:& ſapientias nihil aliud dicent. niſi eam
uiam:qua efficiantur hæ uoluptates:quæ ſapo
re:auditu:tactu:& quolibet ſenſu percipiũtur.
Aut lene.quod uoluptatis eſt. Aut aſperũ.
quod doloris eſt. A iudicio ferarum. Ariſto/
teles uoluptates inquit guſtatus & tactus bel/
luinæ ſunt:his enim feræ ſummum bonũ me/
tiuntur.& idcirco in numero pecudum fero/
rumq; animalium habetur.quiſquis eſt his fe/
Voluptates peluinę q. rinis uoluptatibus pręuinctus. Obliuiſci ſui.
Epicurus obliuiſcitur ſui.cum ait ſapientem fu
turum beatum etiã in tormentis:tauroq; pha/

induit perſonam philoſophi:ſibi ipſe hoc nomen in/
ſcripſit:dicere licebit?quod quidem,ut habet ſe res,
me tamen plaudente dicit: nullum ſapienti eſſe tem/
pus:& ſi uratur, torqueatur, ſecetur:quin poſſit excla/
mare,quã pro nihilo puto. cum præſertim omne ma/
lum dolore definiat:bonum uoluptate:hæc noſtra ho
neſta,turpia,irrideat: dicatq; nos in uocibus occupa/
tos inanis ſonos fundere:neq; quicquam ad nos perti/
nere,niſi quod aut lene,aut aſperum in corpore ſentia
tur. huic ergo,ut dixi,non multum differenti a iudicio
ferarum,obliuiſci licebit ſui?& tum fortunã cõtemne
re:cum ſit omne,& bonum eius,& malum in poteſta/
te fortunæ?tum dicere ſe beatum in ſummo cruciatu,
atq; tormentis:cum conſtituerit non modo ſummum
malum eſſe dolorem,ſed etiã ſolum?nec uero illa ſibi
remedia comparauit ad tolerãdum dolorem,firmita/
tem animi,turpitudinis uerecũdiam: exercitationem:
conſuetudinẽq; patiendi: pcepta fortitudinis, duritiã
uirilem,ſed una ſe dicit recordatione acquieſcere pte
ritarũ uoluptatũ. ut ſi quis æſtuans,cũ uim caloris nõ fa
cile patiat:recordari uelit,ſe aliq̃do in Arpinati noſtro

Obliuiſci ſui. laridis.propterea quod talia diſſentiunt ab eius dogmate:qui omne bonum collocat in uoluptate. & malum
in dolore:quæ res tota fortunæ ſubiecta eſt.ſupra ꝗ fortunam ſapiẽs dicitur eſſe poſitus:generaliter quilibet di
ci poteſt obliuiſci ſui:qui diuerſa dicit & diſſidentia ab his:quæ ſentit traditq;. Firmitatem animi. In ſecunda
tuſculana dictum eſt: ad tolerandum dolorem remedia illa eſſe efficaciſſima:uidelicet animi contentionem:
patientiam.conſuetudinem: & alia conſimilia:quæ omnia indidem poteris mutuari.ubi copioſiſſime explicã
tur.talia autem remedia non ſibi comparauit epicurus:quæ ſunt optima.ad doloris perpeſſionem: ſed recor/
datione pręteritarum uoluptatum utitur pro remedio malorum:tanꝗ poſſint præteritæ uoluptates ad memo
Recorda/tio uolupta tum. riam reuocatę ſedare:mitigareq; præſentia mala,quod parum probabile eſt.epicuro enim uoluptatum perce/
ptarum recordatio beatam uitam facit:qui moriens ſic ſcripſit in epiſtola ad hermacum. compenſabatur cum
his omnibus malis animi lętitia.quam capiebam memoria ratione inuentionumq; noſtrorum.contra Euripi/
des dixit. Suauis eſt pręteritorum laborum memoria.uideturq; prouerbium uerius eſſe ꝗ epicuri dogmata.
Vulgo enim dicitur:iucundi acti labores.ex quo eſt illud Virgilianum.Forſan & hęc olim meminiſſe iuuabit.

OMNI BONI. EPICVRO. Argumentum a minori.Si epicurus:qui ponit ſummum bonum in uoluptate:dicit ſapiẽ
tem:ſi in tauro phalaridis fuerit:dicturum:quam dulce:quam ſuaue:quam pro nihilo puto:quanto magis nos
dicemus:ſapientem omnem dolorem contempturum.

BER

¶ GELIDIS fluminibus. Libro primo de legibus: duos fluuios in arpinati eſſe teſtatur. quorum alteri fibreno nomen fuit. in quo erat inſula. in altero marianam quęrcum celebrat. ubi de legibus diſputatio inſtituitur. ¶ Is. Epicurus. ¶ Non liceret. non licet philoſopho uoluptario. ſummumq; bonum in uoluptate ponenti dicere: ſapientem eſſe beatum: id enim incongruens: diſſentienſq; decretis eius eſt. Ex quo fit ut a ſemetipſo redarguatur: cum ea dicat: quæ non ſentiat: qui ut ueſtium ſic ſententiam habeat: aliam domeſticam: aliam forenſem: ut in fronte oſtentatio ſit. intus ueritas occultetur: meritoq; inceſſitur epicurus tanq̃ inconſtans: ſibiq; pugnans libro ſecundo de finibus. ¶ Quidnā faciendum. Si epicurus dicit beatum eſſe ſapientem: quanto magis id aſſerere debēt ſtoici: qui nihil in bonis ducunt prę̨ter honeſtum.

gelidis fluminibus circunfuſum fuiſſe. non enim uideo quomodo ſedare poſſint mala præſentia præteritæ uoluptates. ſed cum is dicat ſemper beatum eſſe ſapientem: cui dicere hoc, ſi ſibi conſtare uellet: non liceret: quid non faciendum eſt iis? qui nihil expetendum, nihil in bonis ducendum, quod honeſtate careat exiſtimant? me quidem authore, etiam peripatetici, uetereſq; Academici balbutire deſinant aliquando: aperteq;, & clara uoce audeant dicere, beatam uitam in Phalaridis taurum deſcenſuram. ſint enim tria genera bonorum: ut iam a laqueis ſtoicorum, quibus uſum me pluribus, quā ſoleo intelligo: recedamus: ſint ſane illa genera bonorum: dum corporis, & externa iaceant humi: & tantummodo, quia ſumenda ſunt, appellentur bona. alia autem diuina illa, longe, lateq; ſe pandant: cælumq; contingant: ut ea qui adeptus ſit: cur eum beatum modo & non beatiſſimum etiam dixerim? Dolorem uero ſapiens extimeſcet? is enim huic maximæ ſententiæ rapugnat. nam contra mortem noſtram, atq; noſtrorum, contraq; ægritudinem, & reliquas animi perturbationes ſatis eſſe uidemur ſuperiorum dierum diſputationibus armati, & parati. dolor eſſe uidetur acerrimus uirtuti aduerſarius. is ardentis faces intentat: is fortitudinem, magnitudinem animi, patientiam ſe debilitaturum minatur. huic igitur ſuccumbet uirtus? huic beata ſapientis, & conſtantis uiri uita cedet? quam turpe o dii boni. pueri Spartiatæ non ingemiſcunt uerberum dolore laniati. adoleſcentium greges Lacedæmone uidimus ipſi incredibili contentione certantes pugnis, calcibus, unguibus, morſu: denique ut exanimarentur, priuſquam ſe uictos faterentur, quæ barbaria India uaſtior? aut agreſtior? in ea tamen gente primū hi, qui ſapiētes habent: nudi ætatem agunt: & caucaſi niues: hyemaleq; uim pferūt ſine dolore. cūq; ad flāmā ſe applicuerint:

¶ Balbutire. ¶ Quemadmodum homo balbus nequit ſenſa animi explicare dicendo. nec plane eloqui: & dū fati conatur magis ac magis implicatur: ſic philoſophi balbutire dicuntur: quando parum diſerte. parumq; expedite explicant ſententias: muſſitantes magis in angulis. q̃ loquentes in propatulo. tales ait eſſe academicos: qui palam non audent dicere. cū id tamen ſentiant. beatum fore ſapienté etiam in tormētis collocatum. & beatam uitam deſcenſuram in taurum phalaridis. ¶ Iaceant humi. comparatione. ſcilicet animi bonoꝝ: quæ in libra critolai impoſita tantum ꝑponderant: ut terram & maria deprimant. ¶ Sapiens extimeſcit. in ſcda tuſculana ſatis multa ad dolorem tolerandū dicta ſunt: qui a ſapiente haud dubie ſuperatur. opprimiturq; patientia atq; uirtute. ¶ Succumbet uirtus. Interrogatiue legendum. q. d. nullo pacto ſuccubituram dolori uirtuté: nec ſapientem illi ex ulla parte ceſſurū. ¶ Pueri ſpartiatæ. Repete quæ ſcripſimus in ſecundo commentario de tolerantia puerorum: quos βωμονικασ appellāt. ideſt ad aram depugnantes: qui ſic uerberibus accipiūtur: ut nonnunq̃ ad necem uſq; contendant. ſi ergo pueri dolorem uincere poſſunt: tāto magis uiri poſſe debent. potiſſimumq; ſapientes. Dimicatio ſpartiatarum puerorum græco uocabulo διαμαστιγωσισ. ideſt diflagellatio: q̃ fit apud illos ſingulis annis: qua qui diutius uerbera tolerauit. & qui uictor euaſerit illuſtris claruſq; habetur. Sæpe totum diem uirgis cæſi in ara orthiæ dianæ. perſeuerant hilares. ac geſtientes. ueluti a ſenſu doloris alienati. ¶ India uaſtior. Tanta indiæ uaſtitas eſt: ut eam tradant tertiam partem eſſe terrarum omnium: Alexandri magni comites in eo tractu indiæ: quam ſubegerant. ſcripſerunt. xv. milia oppidorum fuiſſe. indi prope gentium ſoli nunq̃ emigrauere finibus ſuis: illic binæ meſſes in anno ſunt. binæ æſtates: lenes auræ temperies cę̨li. ubertas ſoli aquarum abundantia: quæ omnia faciunt ut maiora in india quā in cę̨teris regionibus naſcantur animalia. ¶ Nudi ætatem agunt. Gymnoſophiſtas ſignificat. qui philoſophi indorum ſunt: qui ab exortu ad occaſum perſtare dicuntur ſolem contuentes. immobilibus oculis. feruentibus harenis. toto die alternis pedibus inſiſtentes. Gymnetas. & gymnoſophiſtas uocant: quia nudi degunt ac philoſophantur: de quibus Plinius, Strabo, Solinus, Philoſtratus. cæteri omnes: nihil enim notius celebratiuſq; gymnoſophiſtis indorum: qui ſapientiā percolunt: tam magiſtri ſenes: quā diſcipuli iuniores. quoꝝ hic mos eſt: ut menſa poſita: priuſq̃ ædulia apponātur. magiſtri adoleſcētes interrogent. qd' quiſq; bonū laudabileq; eo die factitauerit. Alii alia ſe feciſſe cōmemorāt: qui nihil habet ad offerre: cur prādeat: impranſus ad opus foras extruditur.

¶ PHALARIDIS. tyranni ægrigentinorum. ¶ Laqueis. argumentis. ¶ Illa genera bonorum: quæ dicunt peripatetici: ſcilicet corporis: & fortunæ: & animi. ¶ Intentat. minatur. ¶ Vaſtior. imméſior. ¶ Habentur ſapientes gymnoſophiſtæ. qui nudi omnem ætatem agunt hyeme & æſtate.

Balbutire ? plios.

Bomonicæ ſpartiatæ.

India tertia pars terraꝝ

OMNI BONI.

ſine gemitu aduruntur. mulieres uero in India, cum eſt
cuiuſq; earum uir mortuus: in certamen, iudiciúq; ue/
niunt: quã plurimum ille dilexerit (plures enim ſingu/
lis ſolent eſſe nuptæ) quæ eſt uictrix: ea læta proſequẽ
tibus ſuis, una cum uiro in rogũ imponitur. illa uicta,
mœſta diſcedit. nunq̃ naturã mos uinceret. eſt enim eã
ſemper inuicta. ſed nos umbris, delitiis, ocio, langore,
deſidia animum infecimus: opinionibus, maloq; more
delinitũ molliuimus. Aegyptiorũ morẽ quis ignorat?
quorũ imbutæ mentes prauitatis erroribus, q̃uis carni/
ficinã prius ſubierint, q̃ ibim, aut aſpidem, aut felem,

BERO. ℂ SINE gemitu aduruntur. Dictum eſt in ſecundo cõmentario: quemadmodũ gymnoſophiſtæ ſemet ui/
Occupare uos efferunt. in flammamq; uitro coniiciunt: ſicut Calanus fecit Alexandri familiaris: quintus curcius apud hos
fatum pul/ inquit occupari diem fati pulchrum. & uiuos ſe cremari iubent: quibus autem ſegnis ætas: aut incomoda uali/
chrum. tudo eſt: expectatam mortem pro dedecore habent: nec ullus: corporibus: quę ſenectus ſoluit: honos ſoluitur:
inquinari putant ignem: niſi qui ſpirantes recipit. Videtur autem Mar. Tullius hoc in loco non tam de hac ro/
gali flamma loqui: quam de ea: qua utimur cauſa calefaciendi: ut ſit ſenſus. gymnoſophiſtas frigora niuium &
æſtus flammæ perferre citra dolorem & gemi
tum: ut flammis adurantur ſine gemitu ut in
niuibus ſint ſine dolore. ℂ Mulieres in india.
De bis affatim ſcripſimus in cõmentariis pro/
De uxori/ percianis. enarrantes illud. Felix eois lex fune/
bus indorũ. ris una maritis. Sed cum pulchra ut inquit Pla
to. bis terq; dici poſſint. nihil oberit: hic quoq;
alubi tradita repetere. Sunt indis ſingulis uxo/
res plurimæ: & cum maritus deceſſerit. ſuam
apud grauiſſimos iudices quæq; de maritis
agunt cauſam: & quæ officioſior cæteris ſentẽ
tia uicerit iudicantium: hoc palmæ refert prę/
mium: ut arbitrio ſuo aſcendat rogum coniu/
gis: & ueluti uictrix gaudio exultans ſe flam/
mis coniugis ſuperiicit. & cũ eo tanq̃ feliciſſima crematur: cui ſemet ipſam inferias dat. cæteræ cũ nota uiuunt.
& in gloriæ permanent. Oneſicritus auctor eſt. Ideo uxores cũ uiris defunctis cremari: quod cũ aliquando ado
leſcentulos adamarent: a uiris ſe cedebant uel eos ueneno interimebant. ut ergo ueneficia tollerent hanc legẽ
Infectus. conditã eſſe tradit: quæ pfecto & lex: & cauſa: neq; straboni: neq; aliis ſatis pbabilis uidetur. ℂ Infecimus. pol/
luimus: maculauimus. corrupimus. Infectus nomen eſt quarti ordinis: & accipit a Plinio pro tinctura: cũ ait in
viii. de lanaq; infectu ſuis locis dicemus. Dixit Seneca. Diu inquit in iſtis uitiis iacuimus. Elui difficile eſt: non. n.
ingnati ſumus: ſed infecti. Quãuis carnificinã. i. quãcunq; excarnificationẽ: cruciatũq;: de carnificina dictum eſt
Vrbes in in tertio cõmentario. ℂ Quã ibin. Singulæ pœne in ægypto ciuitates ſingulas beſtias colunt. & porrecta uene/
ægypto ab rantur. unde & urbes quoq; apud eos ex animalũ uocabulis nuncupãtur: ut leontopolis, cynopolis, lycopolis,
aĩalibus no a leone, cane, lupo, quos pro nominibus habent: nam quædã animalia ſunt: quæ ægyptii uniuerſi colunt: quẽ/
minatæ. admodum ex terreſtribus tria, bouẽ, canem, felem, ex uolatilibus duo. accipitrem atq; ibin, ex aquatilibus to/
tidem, lepidotum piſcẽ: & oxyrinchũ, alia uero ſunt: quę quiſq; populus ſeorſum colit: ut lupũ lycopolitani: ut
hircũ mendeſii: ut leonẽ leõtopolitani. ſcarabeos quoq; inter numina colunt: & alia ac cepas inter deos iureiu
rando habent. auctores, Herodotus, Strabo, Appion, Plinius, Hieronymus, Iuuenalis, cæteri. Cauſas aũt huiu/
ſce ſuperſtitionis plures afferunt, partim fabuloſas, partim hiſtoricas, de qbus Diodorus in ſecũdo bibliotecæ.
Ibis: quã plæriq; ciconia falſo credunt: auis eſt ægypti peculiaris. cuius duo genera. altera magnitudine & figu/
ra ciconiæ ſimilis: altera tota nigra: nullũ erat Alexandriæ triuiũ non illis plenũ: partim utiliter: partim inutili/
ter. Vtiliter quidẽ: quia macelli immunditias colligit. inutiliter uero. quia immunda eſt. & oĩa indiſcriminatim
comeſt. Docuit hæc auis uſum clyſteris roſtro eluens aluũ. Ibes ſuas ægyptii inuocant aduerſus ſerpẽtium ad/
uentũ. ob id dixit ſatyrographus. Saturã ſerpẽtibus ibin. pro re digna annotatu memorat Plinius. Ibin olim in
alpibus uiſam cũ ſit ut dixi peculiaris ægypti: quicũq; in ægypto ibin occiderit. ſiue ſponte. ſiue inſciẽter mor/
Aſpidum te mulctatur. ℂ Aſpidẽ. Aſpidũ plures ſpecies ſunt. inter quas eſt hypnale. a ſomno nolata. necat enim ui ſom/
genera. nifica. æmiturq; ad mortem hinc illud Lucani. & fecimus aſpida mercem: hac periit cleopatra Plinius & græci
uocant aſpidas quaſdã græco uocabulo ptyadas. quoniã uenena in oculos hominũ expuant πτύω enim ex/
puo ſignificat. aſpidũ colla ueneno intumeſcunt. nullo ictus remedio pterq̃ ſi confeſtim partes cõtactæ ampu/
tentur. interneciuũ bellũ habet aſpis cũ icneumone. qui limo loricatus in dimicationẽ pergit. caudaq; illudens
aſpida debellat. de quo intelligit Lucanus. cum ait. Aſpidas ut pharias cauda ſolertior hoſtis Ludit: & iratas in
certa prouocat umbra. ℂ Aut felem. græce αἴλουρος latinæ feles dicitur. eſt autẽ id animal. quod uulgo ca/
tum nominant: at: male litterati muſcipulã a muribus capiendis appellitant. cum muſcipula a luculentis ſcripto
ribus. ſicut a Varrone & Seneca. accipiatur pro ipſo diſcipulo. inſtrumentoq; ad mures capiendos accõmoda/
Feles. to. Plinius ait in. xi. Oculos felium in tenebris fulgere. Idem in. x. auctor eſt feles excrementa ſua obruere e foſ/
Eluros. ſa terra. intelligentes odorẽ illum indicem ſui eſſe. Idem tradit feles concumbere mare ſtante fœmina ſubiacen
Muſcipula. te: apud Columelam & Varronem. feles accipi uidetur pro eo animali. quod uulgus fouinum & marturellum
appellat. In tanta αἴλουρος. ideſt feles apud egyptios erat ueneratione: ut quicũq; felem occidiſſet: ſiue de
induſtria: ſiue per imprudẽtiam: concurſu populi interficeretur. Olim miles romanus felem nec quidem ſpõte
occidit. tunc repente concurſus plebis ad eius domum factus eſt: nec ullo terrore ab hominis pœna abſterreri
potuerunt: quod ſe uidiſſe Diodorus affirmat. cum in ægyptum nauigaſſet. Ouidius canit dianã olim ob me/
tum gigantum in felem eſſe transfiguratam: quod & Higinus quoq; memorat.
OMNI ℂ IMBVTAE. infectæ: & uitiatæ. ℂ Felem. feles animal ſilueſtre.
BONI.

BERO.

¶ AVT canem.cynopolitana præfectura cũprimis canem uenerantur.unde & nomen:hinc illa mordacitas ſatyrica.oppida tota canem uenerantur nemo dianam.Mar.Tul.in primo de legibus.Iccirco qui canem & felem ut deos colunt.non eadem ſuperſtitione:qua cæteræ gentes conflictanſ.Refert Strabo:q̃ anubis deus:qui capite canino figuratur:colitur in ciuitate canum:ideſt cynopoli:ubi ſacer qnidam cibus eſt canibus conſtitutus.¶ Aut crocodilum.In ægypto urbs eſt arſinoe:quæ prius crocodelorum ciuitas uocabatur. In hac præfectura mirꝫ immodum colitur crocodelus:& eſt ſacer:nutritur a ſacerdotibus pane:carne.& uino.Strabo uidiſſe ſeſe refert.mulſum præberi:& bellaria crocodelo ſacro:Herculis uero ciuitas colit ichneumones.q crocodelis & aſpidibus pniciẽ ꝑferũt:de crocodilo.Pli.Solinus. Herodotus copioſiſſime.crocodilõ ex eo dictũ autumãt qđ κροκων δειλει.i.qđ crocũ fugit ac eius odorẽ reformidat ex genere amphibio eſt.uiuit.n.in terra & in aq̃.adoleſcit ad duo & uiginti cubita.ſterc° crocodili medicamẽtũ ẽ facie.:crocodileã uocãt.tollit lẽtigies ex facie:oẽſq̃ maculas.& cutẽ erugat.Auctores Pli.in.xxviii.& Gale.in.x.ſimpliciũ:ob hoc dixit Ouidius.Nigrior ad pharii cõfuge piſcis opẽ.i.ad iteſtina crocodili piſcis ægyptii:quo facies fucata fit uenuſtior.Oratius quoq; dixit:ſtercore fucatus crocodili.a crocodilo deriuaſ crocodilites:qđ ſophiſma ẽ.Captio.tẽdicula.dialecticorũ ꝑpe īextricabilis.cui conſiles ceratinæ quoq; ſunt. Nã:ut eſt in ęgyptiaca fabula.mulier quẽpiã cũ filio iuxta niſi ripã ambulabat ei crocodilus filiũ abſtulit.redditurꝫ dicẽs:ſi uerꝫ mulier diceret.ſũt.n.ferme fœmĩæ oẽs uaniditæ & mẽdacilo q̃tũc illa nõ reddes inq̃t:atq; ob id equũ aiebat reddiſſeũ uera dixiſſet.auctor es Lucianus.Er doxapater.Hinc illud Quĩtiliani ex uolumĩe p̃rio ĩſtitutionũ oratoriaꝝ.Nõ q̃a ceratinæ aut crocodilitæ poſſint facere ſapiẽtẽ:ſed q̃a illũ ne ĩminimis q̃dẽ oporteat falli.

Crocodilum unde.

aut canem,aut crocodilum uiolent.quorꝫ etiam,ſi imprudẽtes quippiam fecerint.pœnam nullam recuſent de hominibus loquor.quid beſtiæ?nõne frigus,nõ famem,non montiuagos,atq̃ ſiluestres curſus,luſtrationesq̃ patiuntur?nõne pro ſuo partu ita propugnant?ut uulnera excipiant?nullos impetus,nullos ictus reformident?omitto quæ perferant,quæq̃ patiantur ambitioſi,honoris cauſa,laudis ſtudioſi,gloriæ cauſa,amore incenſi,cupiditatis.Plena uita exẽplorꝫ eſt:ſed adhibeat oratio modum:& redeat illuc,unde deflexit.dabit,dabit inq̃,ſe in tormenta uita beata:nec iuſtitiam,temperantiam,inprimiſq̃ fortitudinẽ,magnitudinem animi,patientiam proſecuta:cum tortoris os uiderit,conſiſtet:uirtutibuſq̃ omnibus ſine ullo animi terrore ad cruciatum profectis,reſiſtet extra fores(ut ante dixi)limenq̃ carceris.quid enim ea fœdius?quid deformius ſola relicta?comitatu pulcherrimo ſegregata?quod tamen fieri nullo pacto poteſt.nec enim uirtutes ſine beata uita cohærere poſſunt:nec illa,ſine uirtutibus.itaq̃ eã tergiuerſari nõ ſinẽt:ſe cũq̃ rapiẽt ad quẽcũq̃ ipæ dolorẽ,cruciatũq̃ ducenſ.ſapiẽtis ẽ.n.ꝑpriũ

Crocodilites quid.

Fœmĩæ uanidicę.

Qui occident ibin & felem.

¶ Imprudẽtes.Si q̃s q̃dpiã eorꝫ aĩaliũ:q̃ ueneranſ ęgyptii:ſpõte occiderit:morte dãnatur.ſi q̃s uero ĩprudẽs occiderit:ei parciſ:fele & ibidẽ exceptis:quos ſiue prudẽs:ſiue ĩprudẽs occiderit ſtatĩ interficiſ accurrẽte turba:& abſq̃ iudicio hoĩem uariis ſuppliciis cõtrucidãte.¶ Luſtratiões:circuitiões.errationeſq̃:nã luſtrare ẽ circuire,Virgi.Luſtrat auẽtini mõtẽ.& luſtra dicunſ ferarꝫ habitacula.alias luſtra ꝑ lupanaribus accipiũtur apđ Ciceronẽ.Plautũ.Oratiũ.cęteros.¶ Pro ſuo partu.Multæ ſũt beſtiæ:q̃bus cura nõ eſt ſobolis:ſicut maribus tigribus:cũ fœmĩa mira charitate fœtũ ꝓſequaſ.ſcribit Pli.leenã fœtã dimicare ꝓ catulis:oculorꝫ aciẽ in terrã defigentẽ:ne uenabula expaueſcat.Aſinis quoq; ꝑtus charitas ſũma eſt.adeo ut ꝑ ignes ad fœtus tẽdãt.ſimiarꝫ generi tãta eſt erga fœtũ affectio.ut magna ex parte cõplectẽdo necẽt.¶ Ambitioſi.In ſcđa tuſculana.Quid inq̃t de nr̃is ambitionibus.q̃d de cupiditate honorꝫ loq̃:?q̃ flãma eſt:ꝑ quã nõ cucurrerint hi q hæc oĩa olim pũctis colligebãt.¶ Laudis ſtudioſi.In libello de fœlicitate docuimns:queẽadmodũ laudis amore cõplures iſlãmati maxĩa picula laboreſq̃ ſpõte ſubierũt.glĩæ cũcta poſtponẽtes ĩ ferrũ.ĩ uulnera.ĩ mortẽ ruebãt.ut glorioſi uiuerẽt.glorioſiores morerenſ.hęc eſt fax honeſtæ mentis.hic ſtimulus.hoc calcar acerrimũ meritoq̃ ait Valerius Flac.Tu ſola aĩos mentẽq̃ peruris gloria.¶ Dabit ſe in tormẽta.Cõcluſio antedictorꝫ:qua oſtendit uirtutẽ dolori minime ſuccubiturã:& uitã beatã etiã in tormẽtis futurã.cũ pueri ſparciatę cõſtantiſſimi ſint in uerberꝫ dolore cũ indi frigora & ardores æquanimiter ferã.cũ mulieres in india in rogũ maritalẽ gaudibundæ ꝓſiliant.cũ ægyptii nullã pœnã recuſent uiolata ſupſtitione.cũ beſtiæ ꝓ partu tutãdo nihil reformidẽt.cũ homines honoris & gloriæ cauſa ꝑferant labores pœnę impatibiles.¶ Ad cruciatũ ꝓfectis.Supra dictũ eſt:qđ uirtutũ chorus in eculeũ cõiicieſ:quo uita beata nõ aſpirat:tanq̃ beatitudo in tormẽtis & cruciatibus eſſe nõ poſſit:ſed cũ a uirtutibus uita beata ſeiũgi nõ debeat:nec poſſit:quo illæ ingredienſ:& hæc ſubſequeſ.Ibit cũ illis pariter intra carcerẽ ad cruciatũ atq̃ tortorẽ.turpe.n.ac fœdũ foret uitã beatã relinq.ſegregatã a choro comitatuq; uirtutũ pulcherrimarꝫ.ſine q̃bus eſſe nullo pacto põt:ſicut uirtutes ſine uita beata cohęrere nõ poſſunt.pugnant enim hæc inter ſe uirtutem adeſſe & beatam uitam abeſſe.

Leena dimicat pro catulus.

¶ SED adhibeat.ꝓbauit beatã uitã uirtute cõſtare.nec ſapiẽtẽ idcirco miſerꝫ futurũ:ſi ĩ ſũmis cruciatibus ſit.¶ Cõcludit hũc locũ:& conaſ ꝑ oẽs oſtẽdere beatã uitã ſola uirtute effici:& primũ ſentẽtiam epicuri tãgit:& oſtẽdit illũ dicere ſolũ:ſapienẽ.i.uirtute ꝑditũ beatũ.nec futurꝫ q̃n beatus ſit uirtute ꝑditus:etiã ſi adhibiti fuerint cruciatus,Sex ſentẽtias adducit oĩum philoſophorꝫ aliorꝫ tanq̃ leues omittit.¶ Cõitatu pulcherrimo.ſ.uirtutũ.¶ Virtutes.hoĩes uirtute ꝑditi.¶ Tergiuerſari.terga uertere:& reſurgere.¶ Rapient.per uim.

OMNI BONI.

BERO. Pœnitere ſapientem.

¶NIHIL QVOD pœnitere poſſit. Stoici dicunt ſapientem nihil opinari: nullius rei pœnitere: nulla in re falli. ſententiam mutare nunquam. Contra Platonici, Ariſtoteliciq; ipſum ſapientem autumant opinari, falli, pęnitere. de ſententia aliquando decedere. ¶ Vt inopinatum. Dictum eſt in tertia tuſculana. omnia inopinata eſſe grauiora, & acerbius improuiſa ferire. ſicut præmeditatio malorũ facit ſenſum doloris leniorem. Ora. Improuiſa ſimul ſpecies exterret utrunq;. non eſt ſapientis dicere non putaram. omnia ſunt ſapienti putanda, præmeditanda, prouidenda. ¶ Suis iudiciis. Sapiens ſui iudex eſt: nec aliunde pendulus: atqui magna pars mortalium: tota pendet ex alienis iudiciis: uiuimus ad opinionem. facimus quod pecudes. ſequimur gregem antecedentium. ſaluberrimum eſt perſianum illud præceptum. Tecum habita. & noris quã ſit tibi curta ſuppellex, & illud. Nec te quęſiueris extra. Oratius quoq; in hanc ſententiam. Sed uereor ne cui de te plus q̃ tibi credas: ne ue putes alium ſapiente bonoq; beatum. ¶ Congruere naturæ libro tertio de finibus ait Cato. Relinquitur: ut bonum ſummum ſit uiuere ſcientiam adhibentem earum rerum: quæ natura eueniant: ſe ligentemq; ſecundum naturam: & ſi quæ etiam contra naturam ſunt: reiicientem. idest conuenienter: congruenterq; uiuere naturæ. Seneca in libro ad galionem de uita beata. Solemus inquit docere: ſummum bonum eſſe ſecundum naturam uiuere. natura ad utrunq; genuit & contemplationi rerum & actioni. in quinto de finibus. ex quo intelligi debet homini id eſſe in bonis ultimum: ſecundum naturã uiuere. quod ita interpretamur uiuere ex hominis natura undiq; perfecta. & nihil requirente. ¶ Etiam poteſtate. tanquam in ſapientis poteſtate ſit uiuere ſecundum naturam quod cum ſit ſummum bonum. in poteſtate ſapientis. uita quoq; beata ſita erit. ¶ Niſi quid tu melius. ſic Ora. Si quid nouiſti rectius iſtis candidus imparti ſi non his utere mecum. & alibi. ſi melius quid habes accerſe. uel imperium fer. ¶ Nulla uincula. idest nulli ſectæ es addictus. iuxta illud Oratianum. Nullius addictus iurare in uerba magiſtri: quo me cunq; rapit tempeſtas deferor hoſpes. Nã multi ſunt philoſophorum certis quibuſdã deſtinatiſq; ſententiis quaſi addicti & conſecrati. ¶ Eaq; neceſſitate conſtricti. ut nefas eſſe impiumq; iudicent, uel latum unguem digitumq; tranſuerſum a ſecta recedere. Ci. uero ſequitur probabilia. libãs decerpenſq; ex omnibus ſectis. quod ueriſimilius: perfectuſq; eſſe opinetur. ¶ Sine retractatione. ſine recuſatione. Retractare enim ut inquit Donatus. eſt reiicere & recuſare. enarrans illud Virgilianum ex. x. æneidos. Semianimeſq; micant digiti. ferrumq; retractant. ¶ Nobis ſolis. q̃ nulli ſectæ additus. & quaſi conſecraneus eſt: huic licitum eſt libere expaciari. & in partes omnis diſcurrere: ut omnibus inſpectis id maxime probet: quod aut uerum: aut uero propius eſſe uideatur.

Viuere cõuenienter naturæ.

Retractare

nihil, quod pœnitere poſſit, facere: nihil inuitum: ſplẽdide, conſtanter, grauiter, honeſte, omnia: nihil ita expectare quaſi certo futurum: nihil cum acciderit, admirari, ut inopinatum, ac nouum accidiſſe uideatur: omnia ad ſuum arbitrium referre: ſuis ſtare iudiciis: quo quid ſit beatius mihi certe in mentem uenire non poteſt. Stoicorum quidem facilis concluſio eſt. qui cum finem bonorum eſſe ſenſerint congruere naturæ: cumq; ea conuenienter uiuere: cum id ſit in ſapiente ſitum non officio ſolum, uerum etiam poteſtate: ſequatur neceſſe eſt, ut cuius in poteſtate ſummum bonum, in eiuſdem, uita beata ſit. ita ſit ſemper uita beata ſapientis. Habes quæ fortiſſime de beata uita dici putem, & quomodo nunc eſt: niſi quid tu melius attuleris: etiam ueriſſime. A. Melius quidem afferre nihil poſſum. ſed a te impetrare libenter uelim, niſi moleſtum ſit: quoniam te nulla uincula impediunt ullius certæ diſciplinæ: libaſq; ex omnibus quodcunq; te maxime ſpecie ueritatis mouet: quod pauloante Peripateticos, ueteremq; Academiam hortari uidebare: ut ſine retractatione libere dicere auderent ſapientes eſſe ſemper beatiſſimos: uelim audire: quẽadmodum his putes conſentaneum eſſe id dicere. multa enim a te contra iſtam ſententiam dicta ſunt: & ſtoicorum ratione concluſa. M. Vtamur igitur libertate: qua nobis ſolis in philoſophia licet uti: quorum oratio nihil ipſa indicat: ſed habetur in omnes partes: ut ab aliis poſſit ipſa per ſeſe nullius authoritate adiuncta iudicari. & quoniã uideris hoc uelle, ut quæcunq; diſſentientium philoſophorum

OMNI BONI.

¶NIHIL QVOD poſſit pœnitere. conſtructio græca: qui ponunt relatiuum & antecedens in eodem caſu omnia referre: intereſſe ſapientem ad ſuum arbitrium iudicium. ¶ Naturæ. ſcilicet recta ratione quæ eſt natura hominis. ¶ Officio. actu. ¶ Poteſtate. potentia. ut homo poteſtatem habet ridendi: ſed tamen nõ ſemper eſt in officio: idest actu. ¶ Nulla uincula te impediunt: quia academicus es: qui ſocratem ſecuti nullis legibus aſtricti ſunt. ¶ Libas. guſtas. ¶ Veterem academiam. platonicos retractione: exceptione: nam dicunt uirtute beatam uitam effici: ſed ſe retrahunt dicentes nõ beatiſſimam. ¶ Regione. argumentatione.

¶ SENtẽti a de finibus cõſtituto hoc iu phia uidelicet: qd ſit ſũmum bonũ: cõſtiuta ſunt oĩa: ſup quo diſſen / BERO.
tiẽtes ſunt: diſcordeſq; phi. cũ alius aliter ſũmũ bonũ decernat. cõſtituatq;: itaq; in pſentia. M. T. breuiter colli/
giruna q̃q; phioꝝ ſnĩam ut ex hoc: ſi fieri poteſt oſtẽdat uitã bearã eẽ ĩ ſapiẽte. Cognitis eni reꝝ finibus: cũ in/
telligiẽ qd ſit: & bonoꝝ extremũ: & maloꝝ. Inuẽta uitę uia eſt: cõfirmatioq; oĩum officioꝝ. ¶ Carneadẽ di. li.
v. de finibus. Carnedea inqt nobis diuiſio habẽda eſt: q̃ noſter antiochus libẽter uti ſolet. fuit hic in diſputãdo
oĩum acutiſſimus: acerrimuſq;: ut ſupra diximus. adeo ut ꝑ iuſtitia & cõtra iuſtitiã copioſe & eloquẽter. Ro/
mæ diſputauerit. mirantibus romanis: nec qd
ueri eſſet diſpicientibus.

ſententia de finibus ſit: tamen uirtus ſatis habeat ad ui
tam beatam præſidii: quod quidem Carneadẽ diſpu/
tare ſolitum accepimus: ſed is, ut contra ſtoicos, quos
ſtudioſiſſime ſemper refellebat: & contra quorum
diſciplinam ingenium eius exarſerat: nos illud qdem
cum pace agemus. ſi enim ſtoici fines bonoꝝ recte po/
ſuerunt: cõfecta res eſt. neceſſe eſt ſemper beatum eſſe
ſapientem. ſed quæramus unamquanq; reliquoꝝ ſen/
tentiam: ſi fieri poteſt, ut hoc præclarũ quaſi decretũ
beatæ uitæ, poſſit omnium ſententiis, & diſciplinis cõ
uenire. ſunt autem hæ de finibus ut opinor retẽtæ, de/
fenſæq; ſententiæ: primum ſimplices quattuor: nihil
bonum, niſi honeſtum: ut ſtoici: nihil bonum, niſi uo/
luptatem: ut epicurus: nihil bonum, niſi uacuitatem
doloris: ut Hieronymus: nihil bonum, niſi naturæ pri
mis, aut omnibus, aut maximis frui: ut Carneades
contra ſtoicos diſſerebat. hæc igitur ſimplicia. illa
mixta: tria genera bonorum: maxima animi, ſecun/
da corporis, externa tertia: ut peripatetici: nec mul/
to ueteres Academici ſecus. uoluptatem cum hone/
ſtate Clitomachus, & Calipho copulauit. indolentiã
autem honeſtati peripateticus Diodorus adiunxit.
hæ ſunt ſententiæ: quæ ſtabilitatis aliquid habeant.

¶ Recte po. Stoici in
uirtute ſola atq; honeſtu ſũmũ bonũ ponunt:
ſicut in turpitudine ſummũ malum. ¶ Quaſi
dec. Latini decreta placita. ſcita appellãt: quæ — Decreta
græci dogmata. de qb⁹ ante ſatis multa. ¶ Hę — Dogmata.
de finibus ſnĩæ. De finibns bonoꝝ & maloꝝ
multa & multipliciter inter ſe phi diſputarũt:
q̃ quæſtionẽ maxima intentione uerſantes co
nati ſunt inuenire: qd efficiat hominem bea/
tũ. Illud enim eſt finis boni noſtri pp qđ expe
tẽda ſunt cætera ipm aũt pp ſe ipſum. Et illud
finis mali. pp qđ uitãda ſunt cætera. ipſum aũt — Ducẽtæ &
ppter ſe ipſum. Alii in aĩo, alii in corpore, alii — amplius
in utroq; fines bonoꝝ & maloꝝ poſuerũt. Ex — ſectæ.
qua tripartita ueluti generaliũ diſtributione
ſectaꝝ. M. V. in lib. de philoſophia. tam mul/
tã dogmatũ uarietatẽ diligenter & ſubtiliter
ſcrutatus aduertit. ut ad ducentas octoginta
& duas ſectas. nõ quæ iam eſſent: ſed quæ eſſe
poſſent: adhibens quaſdam differentias facile
perueniret. qđ ſũmatim: curioſeq; explicat. — Voluptas
Augu. li. de ciui. dei undeuigeſimo. ex ſenten — cũ hõeſtate
tiis quæ ſũmũ bonũ metiunẽ: quædã ſimpli/
ces: quædã mixtę ſunt. ſimplices dicimus. quę
una tm̃ re terminãt finẽ bonoꝝ mixtas uero:
quæ ex mixtura plurium cõſtant. Epicurus &
Ariſtippus uoluptatis fine ſummum bonum metiuntur. Indolentiæ Hiero. Carneades prima naturæ probat.
ſtoici quod honeſtũ ſit: id ſolum per ſe expetendum. & ſolum bonum dicunt. Libro quinto de finibus colli/
git. M. T. ſex eſſe ſimplices ſententias. de ſumma bonorum malorumq;, quarum quattuor aſſertores habeant:
duæ ſint ſine parono. iũctas autẽ & duplices expoſitiones ſũmi boni. tres omnino nec plures eſſe poſſe. ſi peni
tus rerum naturam uideas: nã aut uoluptas inquit adiungi poteſt ad honeſtatem: ut caliphoni: dinomachoq;
placuit: aut doloris uacuitas. ut Diodoro: aut prima naturæ: ut antiquis: quos eoſdem academicos & peripa/
teticos nominamus. Hæc eadem hoc in loco ſummatim: breuiterq; explicantur. uerum ut inquit Boetius.
Felix qui potuit boni fontem uiſere lucidum. ¶ Niſi uacuitatem. Doloris uacuitas & indolentia ſummum bo
num eſt Hieronymo. Libro ſecundo de finibus ſic refert. Si enim idem dicat: quod Hieronymus: qui cenſet
ſummum bonum eſſe: ſine ulla moleſtia uiuere. cur maluit dicere uoluptatem q̃ uacuitatem doloris. ut ille fa
cit: qui quicquid dicat intelligit. item nec uero audiẽdus Hieronymus cui ſummum bonum eſt interdum qui/
dem quod uos interdum: uel potius nimium ſæpe dicitis: nõ dolere. ¶ Naturæ primis bonis. Marco Varro pri
migenia uocat: quæ M. Tullius prima naturæ: quæ græci. τα πρωτα φυσεως appellant. In his numerant
incolumitatem: conſeruationemq; omnium partium. ualitudinem. ſenſus integros. doloris uacuitatem: uires
pulchritudinem: cæteraq; generis eiuſdem. Carneadi frui principiis his naturalibus eſſe extremum bonorum
uidebatur. Auguſtinus inter prima naturę ſunt inquit hæc, uel in corpore, ut membrorum integritas & ſalus:
atq; incolumitas eius, uel in animo: ut ſunt ea: quæ uel parua, uel magna in hominum reperiuntur ingeniis.
Quattuor autem ſunt: quæ homines ſine magiſtro, ſine ullo doctrinæ adminiculo, ſine uirtute naturaliter ap
petunt. Voluptatem: qua delectabiliter mouetur corporis ſenſus: quietem: qua fit: ut nullam moleſtiam cor/
poris quiſq; patiatur. aut utrunq; ſimul: aut prima naturæ. Hæc quattuor. ideſt uoluptas, quies, utrũq; prima na
turæ. ita ſunt in nobis: ut uel uirtus, quam poſtea doctrina inſerit. propter hæc appetenda ſit, aut iſta propter
uirtutem, aut utraq; propter ſe ipſa: ac per hoc fieri hinc poſſunt duodecim ſectæ: ex quibus ĩnumerabiles fun — Sũmũ bo/
duntur. Illa mixta. Ariſto. Plato. omniſq; Platonica, Ariſtotelicaq; familia ex triplici genere bonoꝝ ſummum — nũ ex tripli
bonum conſtituũt. Ex bonis animi: quæ principalia ſunt. ex bonis corporis, atq; fortunæ quæ ſententia mihi — cibus bõis.
maxime probabilis uidetur ac uera. eãq; ſenſus cõmunis: & conſenſus gentium probat. — OMNI
¶ SENtẽtia. decretũ. ¶ Diſciplinã. ſectã. ¶ Quæraũs. ĩterogẽus. ¶ Retẽtę. aliæ omiſſe. ¶ Veteres ac. platõici. — BONI.

BERO. ℂ NAM ariſtonis,pyrrhonis.' Libro.v.de finibus in hãc ſententiã ſic ſcribit.Iam exploſe eiecteq; ſnie pyr/
rhonis, Ariſtonis,Herilli,quod in hunc orbem:quẽ circũſcripſimus:incidere non poſſunt : adhibẽde oĩno nõ
fuerunt.Ariſto dicere ſolebat:nihil differre aliud ab alio.nec eſſe res ullas ꝑter uirtutes & uitia inter quas quicq̃
oĩno intereſſet.Pyrrho quoq; uirtute conſtituta nihil omnino:quod appetendum ſit:relinquit. Herillus ſen/
Sceptici. ſit nihil eſſe bonũ præter ſcientiam.a pyrrhone philoſophi Pyrrhoni dicti:quos græco cognomento σκεπ
τικοὺς.i.cõſideratores appellant:nihil enim decernunt,nihil conſtituũt:ſed in quærendo ſemper conſiderã
doq; ſunt : aiuntq; ueritatem incomprenſibi/
lem uideri.iidem ἀπορρητικοὶ.ideſt ambi/
gentes dicuntur quoniam nihil affirmant. &
de omnibus ambigunt.⸿ Præter Theophra/
ſtum.fuit hic : ut ante dictum eſt nobiliſſimus
peripateticorum.qui in libro de beata uita ſcri
pſit:beatum eſſe nõ poſſe. qui crucietur quiq;
in dolore ſit. dolores enim corporis in malis
numerat : & fortunæ naufragia. ⸿ Reliqua
Ariſtoteles. ex collatione.Ariſtoteles libro ſeptimo politi
corum:cum tria inquit ſint genera bonorum.
animi,corporis,externa. iſta adeſſe felici ho/
mini oportet uerum cum animus præcioſior
ſit corpore & pecuniis : externa animi gratia
expetuntur. nõ autem animus gratia illorum
& mox paulo. Vita optima inquit cum uirtu/
te eſt,& publicæ & priuatim tãtũ externis fa/
cultatibus adiuta: ut præclara & laudabilia cõ
ficere poſſit.Idem Ariſtoteles diuitias, & reli/
qua fortunæ ac corporis bona comparatione
uirtutis negat eſſe magna bona, & præ rectis
honeſtiſq; contemnenda, ac deſpicienda eſſe
cenſet:quod Marcus Tullius in quarto de fini
bus refert. ⸿ Nam ut quæſtuoſa mercatura.
Marc.Cato librum de re ruſtica ſic auſpicatur.
eſt interdum præſtare mercaturis rem quære/
re:ni tam periculoſum ſit. & mox paulo. Mer
catorem ſtrenuum : ſtudioſumq; rei quæren/
de exiſtimo. uerũ : ut ſupra dixi:periculoſum
& calamitoſum. lib.i.de officiis. Mercatura
Mercaturas inuenerũt pœni. inquit ſi tenuis eſt:ſordida putanda eſt.ſin ma
gna & copioſa: multa undiq; apportens mul
tiſq; ſine uanitate impartiens. non eſt ad mo/
dum uituperãda. mercaturas primi pœni in/
uenerunt auctore Plinio.quod & Herodotus
teſtatur in principio hiſtoriarũ. Liuius li.ii.ab
origine urbis docet. collegium mercatorum
Romæ inſtitutum fuiſſe:græce emporos dici/
tur mercator.Emporium mercatus, & forum
rerum uenalium.Emporetica carta. a qua mer
Emporos. ces inuoluuntur a mercatoribus. ⸿ Fructuoſa aratio.Columela,Plinius,Varro,Marcus Tullius, nihil agricul/
tura fructuoſius,nihil melius,nihil honeſtius eſſe confirmant. Marco Cato quæſtuoſiſſimam in re ruſtica pu/
tat uitem:quæſtumq; ex agricolatione pium eſſe.ſtabiliſſimũq; : minimeq; inuidioſum. Ariſtoteles quoq; in
primo Oeconomico.Secũdum naturam inquit poſſeſſio potiſſima eſt agricultura. Extat oratio noſtra in li/
bro orationum continens laudem rei ruſticæ:Senſus Mar.Tullii eſt : ſic uitam beatam recte dici poſſe: in qua
ſint multa bona:& ſi non omnia:ſicut mercatura quæſtuoſa:lucroſaq; dicitur: & aratio fructuoſa:non ꝙ ſem
per uacẽt a calamitatibus.ſed ꝙ maiori ex parte. ⸿ Cumq; ea.ſcilicet uirtute. ⸿ In taurum.in tormenta:crucia/
tuſq; tauri phalaridis. ⸿ Reliqui.philoſophi. ⸿ Carneadem defendere. In libris de finibus diſputat contra uo/
luptatem Epicuri:contra indolentiam Hieronymi:contra carneadem illam ſententiam: quæ eſt de his: quæ
prima ſm naturam nominant:quæ omnes ſententiæ ab uno quaſi uertice deducuntur: & ab uno quaſi fonti/
culo ſcaturiunt. ⸿ Caliphonis.qui uoluptatem cum honeſtate copulauit. ⸿ Diodori. qui indolentiam hone/
OMNI BONI. ſtati adiunxit.

nam Ariſtonis,Pyrrhonis,Herilli,nõnullorumq; alio
rum euanuerunt. hi quid poſſint obtinere uideamus,
omiſſis ſtoicis:quorum ſatis uideor defendiſſe ſenten
tiam.& peripateticorum quidem explicata cauſa eſt:
præter Theophraſtum, & ſi qui illum ſecuti,imbecil
lius horrent dolorem,& reformidant. reliquis quidẽ
licet facere,quod fere faciunt: ut grauitatem,dignita/
temq; uirtutis exaggerent.quam cum ad cælum extu
lerint : quod facere eloquentes homines copioſe ſo/
lent:reliqua ex collatione facile eſt conterere,atq; cõ/
temnere.nec enim licet iis,qui laudem cum dolore pe
tendam eſſe dicunt : negare eos eſſe beatos : qui illam
adepti ſunt.quanquam enim ſint in quibuſdã malis:ta
men hoc nomen beati lõge,& late patet. nam ut quæ/
ſtuoſa mercatura.fructuoſa aratio dicitur, non ſi alte/
ra ſemper omni danno,altera omnis tempeſtatis cala/
mitate ſemper uacet : ſed ſi multo maiori ex parte ex/
tet in utraq; felicitas.ſic uita, nõ ſolum ſi undiq; refer/
ta bonis eſt:ſed ſi multo maiore, & grauiore ex parte
bona ꝓpẽdunt:beata recte dici poteſt.ſequẽ igiẽ bo/
norum ratione uel ad ſupplicium beata uita uirtutẽ:
cumq; ea deſcẽdet in taurum, Ariſtotele, Xenocrate,
Speuſippo, Polemone authoribus:nec eam minimis
blandimentis corrupta deſeret.Eadem Calliphontis
erit,Diodoriq; ſententia. quorum uterq; honeſtatem
ſic complectitur : ut omnia, quæ ſine ea ſint longe, &
retro ponenda cenſeat. Reliqui, qui habere ſe uiden/
tur anguſtius:enatant tamen: Epicurus,Hieronymus,
& ſi qui ſunt, qui diſertum illum Carneadem curent
defendere.nemo eſt enim qui eorum bonorum animũ
putet eſſe iudicem:eumq; condocefaciat, ut ea, quæ
bona,malaue uideantur:poſſit contẽnere. nã quæ tibi
Epicuri uidetur : eadẽ erit Hieronymi, & Carneadis
cauſa,& hercle oĩum reliquoꝝ. quis enĩ paꝝ eſt cõtra
mortẽ,aut dolorem paratus?ordiamur ab eo ſi placet

ℂ EX Aggerent.extollãt & accumulent. ⸿ Collatione.comparatione. ⸿ Quæſtuoſa:quæ plurimũ quæſtũ

habet.¶ Extat.eminet.& exiſtit.¶ Felicitas.quia plurimũ fortuna poteſt. ¶ Ratione.ideſt collatione. ¶ Ve. hoc eſt etiam. ¶ Ariſtotele.polemone: omnes peripatetici. ¶ Califontis.Diodori qui dicebat uoluptatem iunctam honeſtati ſummum bonum eſſe. ¶ Carneadem.qui dicit ſummum bonum optima principia naturæ, ideſt ſui conſeruationem.

quem mollem, quem uoluptarium dicimus. quid? is tibi mortem ne uidetur, an dolorem timere? qui eum diem, quo moritur, beatum appellat: maximiſq; doloribus affectus eos ipſos inuentorum ſuorum memoria; & recordatione confutat: nec hoc ſic agitur ex tẽpore quaſi effutire uideatur. de morte enim ita ſentit: ut diſſoluto animante, ſenſum extinctum putet. quod autem ſenſu careat, nihil ad nos id iudicet pertinere. Item de dolore certa habet quæ ſequatur. quorum magnitudinem breuitate conſolatur: longinquitatem leuitate. quid tandẽ? iſti grandiloqui contra hæc duo, quæ maxime angunt, melius ſe habent, quam epicurus? an ad cætera, quæ mala putant̃ nõ & epicurus, & reliq philoſophi ſatis parati uidentur? qs nõ paupertatem extimeſcit? neq; tamen quiſquã phõꝝ. hic uero ipſe, quã paruo eſt cõtentus? nemo de tenui uictu plura dixit. etenim quæ res pecuniæ cupiditatẽ afferunt: ut amori, ut ambitioni, ut quotidianis ſũptibus copiæ ſuppetãt: cũ procul ab iis omnibus rebus abſit: cur pecuniam magnopere deſideret? uel potius curet oĩno?

¶ QVEM mollem. Epicurum intelligit. qui quamuis uoluptarius ſit. & uoluptate ſummum bonum: dolore ſummum malum metiatur. tamen fortis fuit in perpeſſu doloris. & nouiſſimo mortis cruciatu. igitur cum dolorem: mortemq; contemnat philoſophus eneruatus & uoluptarius: tanto magis hæc grauioribus philoſophis contemnenda ſunt: minimeq; metuenda. ¶ Diem beatum. Epicurus in æpiſtola ad hermacum. Cũ ageremus inquit uitæ beatum: & eundem ſupremum diem ſcribebamus hæc. Tanti autem morbi aderant ueſicæ, & uiſcerum. ut nihil ad eorum magnitudinem poſſit accedere: compenſabatur tamen cum his omnibus animi lætitia: quam capiebam memoria rationum: inuentorũq; noſtrorum. ¶ Eos ipſos. dolores ſcilicet quos ex ſtranguria & torminibus: ut ſupra dictum eſt perpetiebatur. ¶ Effutire. inepte & inconſule loqui. Oratius. Effutire leues indigna tragœdia uerſus. M. Varro. Euax inquit uerbum nihil ſignificat. ſed effutitum naturaliter eſt Nonius effutire exponit pro dicere cum mendacio: aduocatq; hoc M.T. ex tuſculanis teſtimonium. Quod autẽ ſenſu careat. Epicurus ait. ο θανατοσ ουδεν προσ ημασ. το γαρ διαλυθεν αναισθητει το δε αναισθητουν ουδεν προσ ημασ. i. mors nihil ad nos. nã diſſolutũ non ſentit: quod autem non ſentit nihil ad nos idem alibi inquit. quod acerbiſſimum malorũ eſt: & omnino timendum. mors nihil ad nos. quoniam cum nos ſumus: mors nõ eſt. cum uero mors iã adeſt: nos non ſumus. itaq; neq; ad uiuentes, neq; ad mortuos eſt. nam his qui ſunt illa non adeſt: quibus adeſt: iam illi non ſunt. ¶ Breuitate conſolatur. Verbum Epicuri notiſſimum eſt. dolor ſi ſummus breuis, ſi longus leuis. ¶ Grandiloqui. Quales peripatetici & ſtoici: qui grandia loquuntur & grauia. in oratore grandiloquos appellat oratores: qui ampla ſniaꝝ grauitate: & maieſtate uerborum fuerunt uehementes, uarii, copioſi graues ad permouendos & conuertendos animos inſtructi & parati. ¶ Hæc duo. dolorem & mortem. ¶ Hic ipſe. Epicurus. ¶ De tenui uictu. Epicurus in æpiſtolis aqua tãtum & cibario pane ſe contentum eſſe teſtatur, & ad amicum ſcribens. Mitte inquit mihi caſei paululum: ut cum epulari latius uoluero: poſſim. Diocles auctor eſt. Epicureos uiliſſimis & ſimpliciſſimis cibis uitam egiſſe: & ut teſtis eſt Seneca certos habebat dies Epicurus. quibus maligne famem extingueret. uiſurus an aliquid deeſſet ex plena & conſumata uoluptate. & quantũ deeſſet. ¶ Pecuniæ cupiditatem. Pecunias cupiunt mortales. & ardenter expetunt: quoniam effectrices ſunt uoluptatum: & per illas cupiditates explemus: & deſideriis facimus ſatis. Sublatis autem hiſce uoluptatibus: & rebus quæ pecuniarum interuentu conciliantur. non erit cur magnopere pecunia deſideretur: pecuniæ enim non propter ſe expetuntur. ſed propter fructum, atq; utilitatem, atq; uoluptatem reꝝ expetendarum tria ſunt genera eſt quiddam: quod ſua dignitate, & propter ſe tantum expetibile eſt: ut uirtus. eſt aliud: quod non propter ſe, ſed propter aliud expetitur, quod pecunia eſt: eſt porro quiddam ex horum partibus iũctum. quod & propter ſe. & propter aliud expetendũ eſt: ut amicitia. Apud lacedæmonios pecunia fuit inutilis: nec expetenda. utpote quam lycurgus ſuſtulerit: qui nummos aureos omnes: argenteoſq; irritos fecit, amouitq: ſolo ferreo nummo utendum præcipiens. ex quo nullus deſiderabat pecuniam, nullus curabat diuitias. cũ nulli uſui eſſe poſſent: meritoq; dictũ eſt. qđ apđ ſpartanos ο πλουτοσ τυφλοσ. i. diuitiæ cæcæ ſunt. Ariſtophanes facit πλουτον eſſe cecum. docetq; omnia fieri cauſa pecuniaꝝ. μονωτατοσ inqt γαρ ει συ παντων αιτιοσ και των κακων και των αγαθων. ideſt tu ſolus o Pluto cauſa es omnium & maloꝝ & bonoꝝ, & aliaꝝ qdem reꝝ ſatietas eſt præterquam unius pecuniæ. cuius nemo unquã plenus affatim fuit.

BERO.

Effutire.

Euax.

Grãdiloq.

Apud ſpartanos inutilis pecunia.

¶ CORDInamur ab eo. ab epicureo: incipit probare uirtutem ſatis eſſe ad beate uiuendũ. ¶ Remotis maximis perturbationibus remouent̃ etiam minores. Animus autem perturbatione carens beatum efficit. & uirtute præditus eſt. uirtus igitur ſatis ad beate uiuendum. ¶ Epicurei dicunt: dolorem timendum non eſſe etiam ſummũ: qa breuis nec mortem timendam: nec deos: qui humana non curent: & pecuniam contemnunt: & nulla auaritia tenentur: quod per exemplum probat. OMNI BONI.

BERO. ¶ AN ſcythes anacharſis. In omni re aſſerēda duo ſunt potētiſſima. rationes & exēpla. cū hactenus rationibus uſus ſit nūc ab exēplis id, qđ ꝓpoſuit: affirmare cōtēdit: q̄ pars eſt totius oꝑis ſpecioſiſſima: pulcherrimaq;. Fuit aūt anacharſis apud ſocordiſſimos ſcytas ſapiens. floruit tꝑibus ſolonis. cuius imaginibus inſcriptū eſt lingua. uētre. pudēdis abſtinendū eſſe. uitē dicere ſolebat. uuas tris ferre. primā uoluptatis. ſcdam ebrietatis. tertiā mœtoris. Plinius anacharſim inueniſſe rotā figuli. cuius circuitu uaſa formanť. ſed ſiiut inq̄t Seneca: apud homeꝝ lōge antiqorē inueniať figuli rota. nō uideo q̄uo anacharſis eſſe auctor huius rei potuit. extat anacharſis ępiſtola ad croeſum lydoꝝ regem breuiſſime ſcripta. ¶ Scyticū tegmen. magna ſcytarum pars. ut auctor eſt Seneca. terga uulpiū induiť ac muriū q̄ tactu mollia & impenetrabilia uentis ſunt. ¶ Soloꝝ callū. i. ꝑ calciamento mihi eſt calloſa pedū cutis: & ita indicat ſe pedibus nudis obducto callo incedere ſolitum græci ἀνυποδήτουσ uocant q pedibus ſunt nudis. Ariſtophanes in fabula: cui titulus eſt. νεφέλαι philoſophos diſcalciatos inceſſens ſic inq̄t ἀλαζόνασ τοὺσ ὠχριῶντασ τοὺσ ἀνυποδήτουσ λέγεισ. i. glorioſos pallentes nudi pedes dicis. Solum aūt id omne dicimus: qđ ſubſtinet: qđ alicui ſubiacet. Vnde nauis ſolū eſt mare. ut Vir. Subtrahiturq; ſolū. & aer auiū. ut Ouidius. aſtra tenent cęleſte ſolū: & ſumma ſola terrę. Sola terræ appellarūt. qđ nullus ignorat. ab eo qđ ſola teri poſſunt. ut interprętať M. Varro. hinc ſolū opinor dictū ꝑ ſolea calciamēti & corio. in quo ſignificatu accipiť apud Martialē ita ſcribentē. Pictoꝝ ſola baſia te regū: & alibi. Sordidus antiq̄s ſolitus ꝑducere pelles. Et mordere luto putre uetuſq; ſolū. Cōſimiľr nūc ſola intelligi uult M. T. cutē pedū infimā: quā uulgo ſoleā uocāt. q̄ calloſa fit & dura in diſcalciatis. & hiſq ambulāt pedibus nudis: q̄les ſūt ſacerdotes cōpluſculi. & nōnulliq tali hītu nomē ſctitudinis captāt. ¶ Pulpamētū fames. optimū obſoniū eſt fames. eſuriēti. n. & famelico ſordidus panis & cibarius uiť tener & ſiligineus. hīc illud ſenecæ ex ęp̄lis moralibus. Nō hēt panē meus piſtor. ſed hēt uillicus. ſed hēt atriēſis. ſed hēt colonus. malū panē inq̄s. Expecta bonus fiet: & illū teneꝝ tibi & ſiligineū fames reddet. Iō nō eſt añ edēdū q̄ illa īperet. ī eādē ſnīam eſt illud oratianū. Cū ſale panis latrātē ſtomachū bñ leniet. deīde paulo īfra Ieiunus raro ſtomachus uulgaria tēnit. Pulpamētū āt a pulpa dictū ē. accipiturq; ꝑ cibo lauriore. Notiſſimū eſt illud terētianū ꝓuerbiū lepus tute es. & pulpamentū q̄ris. Quidā. codices hñt pulmētū: qđ ī eūdē ſenſū accipiť. nā pulmēta & pulmētaria ꝑ abſoniis cibariiſq; uſurpat latinitas a pulte dicta: ut M. V. & Pli. ꝓdiderūt frugaliſſimi illi ueteres dānabāt pulmētaria: q̄ egerēt alio pulmentario. ¶ Lacte ueſ. Talis fuit uictus germanoꝝ: ut docet Cæſar ī ſexto cōmētario his uerbis. Agriculturæ nō ſtudēt: maiorq; ꝑs uictus eoꝝ ī lacte. caſeo: carne cōſiſtit. ¶ Quā multa nō deſidero. Attalus ꝑhus cū magna admiratiōe audiētiū dicere ſolebat. Diu mihi īpoſuere diuitiæ. ſtupebā. ubi aliq̄d ex illis alio atq; alio loco fulſerat. ī quodā apparatu uidi totas opes urbis celatas: & auro: & argēto: & his q̄ ꝑciū auri. argētiq; uicerūt. exq̄ſitos colores & ueſtes ultra finē hoſtiū aduectas hīc pueroꝝ ꝑſpicuos cultu atq; forma greges: hīc fœminaꝝ. q̄d hoc eſt inq̄ aliud q̄ irrita cupiditas hoīum ꝑ ſe īcitata? q̄d ſibi uult iſta pecuniæ pōpa. me hercle minus cupiditatis iſtinc afferro q̄ attulerā cōtēpſi diuitias. nō q̄a ſupuacuæ: ſed q̄a puſilæ ſunt. itaq; quotiēs tale aliq̄d ꝑſtrinxerit oculos meos: quotiēs occurrit domus ſplēdida. cohors culta ſeruoꝝ. lectica ſeruis īpoſita calonibus. ipſe mihi dico: q̄d miraris? q̄d ſtupes: pōpa eſt oñduť iſtæ res: nō poſſidenť. & dū placēt: trāſeūt: ad ueras potius te cōuerte diuitias diſce paruo eſſe cōtētus. & illā uocē magnus atq; aīoſus exclama. hēamus aquā. hēamus polētā. turpe eſt uitā beatā ī auro atq; argēto reponere. nihil deſideres oportet: ſi uis ꝓuocare Iouē nihil deſiderantē. Hæc & alia id genus dixit attalus ſenecæ. & diſcipulis natura dicit oībus. Idē ſenſit Socrates dicēs. Ex larga auri argētiq; copia ac uinō multa ex illis ſe deſiderare: & merito. Nā q ad naturā uiuit: nūq̄ eſt paup: q ad opinionē: nūq̄ eſt diues. natura. n. paꝝ. opinio īmēſum deſiderat. ¶ Xenocrates. Plutarchus in apophthegmatis tradit Alexādrū magnū Xenocrati ꝑho talēta q̄nq̄ginta dono miſiſſe: q̄ nō accepit dicēs: ſibi ea pecūia haud q̄q̄ opus eſſe: mox īterrogauit Alexāder: an amicū ullū Xenocrates hēret: in quē eā pecuniā erogare poſſet. quā ſibi minime neceſſariā eſſe aſſerebat. ferūt miſſum quōdā xenocratē cū cæteris legatū ad philippū Alexādri patrē ac reliquos q̄dē donis corruptos: & cōuiuia celebraſſe. & cū Philippo ſæpe ī colloqum ueniſſe. ſolum uero xenocratē nihil hoꝝ factitaſſe. Philippū poſt modū pixiſſe tradūt. ſolū xenocratē ex oībus: q aduenerāt legatis: munera ſpreuiſſe. talentū aūt multiplex eſt. atticū talentū qđ: magnū appellāt: hēt libras octoginta. & paulo amplius. paruū uero ſexagīta pondo. Attamē M. Var. qđ Plinius memorat: ſexdecim ſeſtertiis taxari atticū talentum refert. Eſt & ægyptium talentum & euboicum: de quibus plura in tranquilli commentariis.

Tres uuæ in uitæ. *Rota figuli* *Pelliceæ ſcytarum ueſtes.* *Anypodeti diſcalciati.* *Solum qd.* *Pulpamentum.* *Natura parum deſiderat.* *Xenocratis abſtinentia* *Atticum talentum.*

An ſcytes Anacharſis potuit pro nihilo pecuniā ducere? noſtratis philoſophi facere nō potuerunt. Illius æpiſtola ferť his uerbis. Anacharſis Hānoni ſalutē. Mihi amictui eſt ſcyticum tegmē: calciamentū, ſoloꝝ callū: cubile, terra: pulmētum, fames: lacte, caſeo, carne, ueſcor. quare ut ad quietū me licet uenias. munera aūt iſta, q̄bus es delectatus, uel ciuibus tuis, uel diis īmortalibus dona. Oēs fere philoſophi oīum diſciplinaꝝ, niſi quos a recta ratione natura uitioſa detorſiſſet: hoc eodē aīo eſſe potuerūt. Socrates in pōpa cū magna uis auri argētiq; ferreť: q̄ multa nō deſidero inquit. Xenocrates cum legati ab Alexandro quinquaginta ei talenta attuliſſent: quæ erat pecunia temporibus illis, Athenis præſerti, maxima: adduxit legatos ad cœnā

OMNI BONI. ¶ ANACHARSIS ſcyta potuit pecuniam contemnere: & noſtri philoſophi non potuerunt. Argumētum a minori. ¶ Pompa. comitatum ſignificat: ut proceſſiones. ¶ Liberius. ut unicus: ideſt impudens.

¶ IN academiam

¶IN academiã.Fuit enĩ Xenocrates diſcipulus Platonis.uixitq; plurimum in academia: ut auctor eſt Laer BERO.
tius.¶ Numerari illa.ſ.taléta:quę ꝑ dono miſerat Alexáder.¶ Heſterna.ſuperioris diei.¶ Pecunia nó egere.q
enĩ frugaliſſimus eſt:& cótinétiſſimus:ut erat Xenocrates.paruo cótentus degit.nec eget pecunia:quã illi ue/
heméntiſſime appetũt.quoꝝ infinitæ ſunt.& inexeplebiles cupiditates unde q uult diues eſſe nó diuitiis addé
dum eſt.ſed cupiditatibus detrahendum.ſcribit Laertius,Diogenes,Xenocraté ex magna pecuniæ ſũma quã
miſerat dono Alexander.tria tantũ milia athicoꝝ accepiſſe.reliquum remiſiſſe.cũ diceret illi opus eſſe pluri/

in academiam. iis appoſuit tantum, quod ſatis eſſet,
nullo apparatu.cum poſtridie rogarét eum,cui nume
rari iuberet:quid?uos heſterna inquit cœnula non in/
tellexiſtis,me pecunia non egere?quos cum triſtiores
uidiſſet:XXX minas accepit:ne aſpernari regis libera
litatem uideretur. At uero Diogenes liberius, ut cyni
cus,Alexandro rogãti,ut diceret ſiqd ſibi opus eſſet.
nunc quidem paulum inquit a ſole abſis. offecerat
uidelicet apricanti. & hic quidem diſputare ſolebat:
quanto regem perſarum uita,fortunaq; ſuperaret.ſibi
nihil deeſſe: illi nihil ſatis unquam fore: ſe eius uo/
luptates non deſiderare: quibus nunquam ſatiari
ille poſſet: ſuas eum conſequi nullo modo poſſe.
uides credo ut Epicurus cupiditatum genera diui/
ſerit, non nimis fortaſſe ſubtiliter: utiliter tamen:par
tim eſſe naturales, & neceſſarias: partim naturales,
& non neceſſarias:partim neutrum.neceſſarias.ſatiari
poſſe pene nihilo.diuitias enim naturæ parabiles eſſe.

bus:q plures enutriret.ab antipatro quoq; ſibi
miſſam pecuniã repudiaſſe fertur.¶ Triginta
minas. Mina attica:ut docet Priſcianus libra Mina.
eſt:græci mnam uocãt.latini minam. Priſcia
nus. Accipe præterea paruo q̃ nomine graii
mnam uocitant:noſtriq; minã dixere priores.
¶ Vt cynicus.Nam in cynicis philoſophis nul
la uerecũdia eſt.& uita liberior adeo ut in ꝑpa
tulo & prãdeãt & coeant: & licenter maledi/
cant ex quo Diogenes interrogatus: qdnam Colloqum
faciens canis uocaret. qd eis inquit blandior Alexãdri &
qui dant.in eos uero q non dant ob latro.ma/ Diogenis.
los autem mordeo.Tradũt ſcripteres fere oẽs Craneũ gĩ/
Alexandrum non ualde ocioſum cum Dioge naſium.
ne ocium agente aliquando congreſſum eſſe
apud corinthum:illic enim Diogenes diuerſa
batur cui nulla domus erat: ſed ciuitas pro do
mo.& in publico:& in templis habitans:quæ
ſunt dis cõſtituta.domum putans uniuerſam
terram:quæ communis hominum parens eſt.
tunc forte ſolus erat in craneo id enim nomé
gymnaſii eſt. nec ullos diſcipulos habens. tũ
ad eum acceſſiſſet Alexander:q cũplures phos & primarios in ciuitate corintho uiros ſibi obuios & cógratu/
lantes hũ ſſet:idem factuꝝ Diogenem cynicum crediderat:ſed cũ ille Alexandrũ nó magni penderet:nec adu/
laret:acceſſit ad eũ Alexander:& cóſalutauit ad ſolem apricãtem.ille tã illuſtris uiri aduentu Paulum cómo/
tus:eundem familiariter reſalutat.mox rogat Alexander:rei ne cuius q̃ indigeat:cui Diogenes,Paulum inqt
ab ſole diſcedas.qua ex re.qd is regiũ ſplendorem:magnitudineq; nihili fecerit.adeo delectarum:admiratũq;
ferunt Alexandrũ:ut ad amicos irridentes:& per iocum mordentes dixerit.ego profecto niſi Alexãder eſſem
Diogenes eſſe uellem:Dion narrat:qd Diogenes toruo aſpectu:ut leo Alexandrũ accedentem aſpexerit:iuſ/
ſeritq; ut Paulum faceſſeret:apricabatur enĩ ad ſolem.unde Alexãder uiri quieté & audaciam demiratus eſt
qd eius ꝓſentia minime eſſet permotus.Diogenes Paulum imoratus interrogat Alexandrum. nunquicq̃ a ſe
accepturus ueniat:quo quærente:num pecuniam habeat. uel aliud quippiam:qd impartiatur. multa reſpon/
dit:& precioſa habeo:quoꝝ ueſtro:an particeps eſſe poſſis. in hoc colloquio appellauit Alexandrum ſuppo Suppoſititi
ſititium quod cum ille egere ferret.Non ne inquit mater tua olympias dicit te non ex Philippo ortũ eſſe:ſed us dictus
ex dragone.& deo neſcio quo?qd ſi ita eſt:ſuppoſititius ꝑfecto es.hic Alexander ſubridés quãtũ nunq̃ antea Alex a dio/
gauiſus eſt.Plutar.in lib.de fortuna dictum illud Alexandri ad Diogenem. Niſi Alexander eſſem. Diogenes gene.
eſſe uellem.ita interꝑtatur.pharet oratione:niſi operibus philoſophatus eſſem. niſi animo ꝓpoſuiſſem orbé
terraꝝ ad humanitaté redigere.leges moralibus. paceq; diſſeminare diogenis paupertaté imitarer.¶ Offece/
rat.nocuerat.obſuerat.ipediméto fuerat.¶ Apricanti.in aprico cómoranti:ſoléq; captanti. M.Varro.licet ui/ Apricari.
dere multos quotidie in hyeme aprican.hinc aprici hoĩes dicti:q in aprico ſunt:& apricatõe gaudent. Et apri
cum locum uocãt ſoli oſtentũ expoſitũq;.De diogene ait Satyrographus.ſenſit Alexãder teſta cũ uidit in illa:
magnũ habicatoré:quanto felicior hic q nil cuperet:q̃ qui totum ſibi poſceret orbé.¶ Partim eſſe naturales. Voluptates
Voluptatũ aliæ naturales & neceſſariæ ſunt: aliæ naturales & nó neceſſariæ:aliæ uero neq; naturales:neq; ne naturales.
ceſſariæ ſunt:ſed circa inané opinioné uerſant.naturales & neceſſarias exiſtimat epicurus eas:quæ dolores ſe/
dant.ut eſt in ſiti potus.naturales uero non neceſſarias: quæ uoluptates ſolũ uariant:nó aũt doloré tolluntiut
ꝓcioſi cibi.Neq; naturales aũt,neq; neceſſarias putat:ut ſunt ſtatuaꝝ collocationes.De cupiditatibus naturali/
bus eſt illud Senecæ.dignũ ãnnotatu.Cibus famé domet.potio ſitim libido q̃ neceſſe eſt: effluat.diuiſio epi/
curi de cupiditatibus ita diſtinctis:q̃uis non minus ſubtilis ſit:utilis eſt tamen.& ad frugalitatem ꝑtinés.¶ Eſſe
parabiles.Natura:ut inquit Boetius.paucis minimiſq; rebus contenta eſt.& ut auctor eſt Seneca.ad manũ eſt
& parabile qd ſat eſt.qui ad naturam uiuit:nunq̃ eſt pauper:

¶DIOGEnes.qui per uniuerſam græciam errabat cum dolio & peraquem cum Alexander rogaret:ſi quo OMNI
ſibi opus eſſet:reſpódit ut Paululũ abſcederet ne ſoli obſtaret.¶ Neceſſarias & naturales.ut cibũ naturalé.& BONI.
non neceſſariam ut coitum.¶ Parabiles.faciles ad comperandum.¶ Apricanti.ſolem captanti.

BERO.

Voluptates nō neceſſariæ.

SECVNDVM genus. Naturales & non neceſſarias cupiditates intelligit: ut ſunt lautiores cibi: & uina generoſa. ⸿ Tertias quæ neq; naturales ſunt: neq; neceſſariæ. ut ſtatuarum collocationes. ut aulea. ut famulitium cultius. ut nitidior omnis apparatus. talia enim non in nobis ſunt ſed circa nos. immo nec nos quidem attingunt. quibus tam bene carere poſſumus: q̄ ſi nunq̄ extitiſſent. ideoq; cupiditates talium rerum neq; naturales neq; neceſſariæ exiſtimantur. ⸿ In me. naturalium ſcilicet & neceſſariarum cupiditatum. ⸿ Non g. pręcipit Se. in ępiſtolis moralibus ut omnia naturalibus deſideriis metiamur. nec quærendum eſſe quali menſa: quibus miniſtris afferatur: cibus: cum nihil præter cibum natura deſideret: nam ut inquit ſcite & eleganter Ora. Non tibi cū fauces urit ſitis aurea quęris pocula? num eſuriens faſtidiis omnia præter pauonem rhombumq;? tument tibi cum inguina: num ſi ancilla: aut uerna eſt præſto puer. impetus in quem: continuo fiat malis tētigine rumpi? nō ego. namq; parabilem amo uenerem facilēq;. ægregie itaq; & ſancte oratius his uerſibus dignis memoratu negat pertinere. quo poculo ſitis reſtinguatur. quo cibo fames dometur: qua fœmina libido expleatur ſed deſiderio tantum naturali. hæc omnia docet eſſe metienda. ⸿ Prodeſſe. nūq̄. Dicere ſolebat pythagoras: tunc ueneriam uoluptatem eſſe exercēdam: cum homo ſe ipſo infirmior eſſe uelit. frequens enim concubitus: ut inquit celſus: corpus ſoluit: & nihil ita roborat corpus. & firmat uires q̄ ueneris abſtinentia. ⸿ Vt uo. ip. per ſe. Epicurus in uoluptate ponens qd̕ ſummum bonum eſſe uult ſummūq; malum in dolore: ſic docet omne aīal ſimul atq; natū ſit: uoluptatem appetere. eaq; gaudere: ut ſummo bono. dolorem aſpernari. ut ſummū malum: & quātum poſſit a ſe repellere. idq; adeo clarum eſſe ait: ut neget opus eſſe diſputatione: quāobrem uoluptas expetenda: dolor fugiendus ſit: ſentiri hoc putat: ut calere ignem. niuem eſſe albam. dulce mel. idem ait ſapientiam propter uoluptatem. inſipientiam ꝓpter moleſtias eſſe fugiendam nam uirtutes inquit niſi uoluptates efficerent. quis eas aut laudabiles: aut expetendas arbitraretur. ⸿ Vt uo. ſ. Voluptates interdum omittūtur maiorꝫ uoluptatum adipiſcendaꝫ cauſa: ut doloris fugiendi: ſicut dolores quoq; ſuſcipiuntur maiorꝫ dolorum effugiēdoꝫ cauſa: aut ſi ex his maior quipiam uoluptas efficiatur. Hinc eſt quod optimus quiſq; pericula: labores: dolorem pro patria & pro ſuis ſuſcipit uoluptatibus omnibus poſthabitis: ut laudem. & ex laude maiorem uoluptatem adipiſcatur. ⸿ A an. re. tamen. Sentit epicurus. multo maiores eſſe & uoluptates & dolores animi q̄ corporis nā corpore nihil niſi præſens. & quod adeſt ſentire poſſumus animo aūt & præterita & futura. De uoluptate: quę quaſi titillat ſenſus: & ad eos cū ſuauitate illabiſ dictū eſt in. iii. tuſculana. copioſius. cōtra cyrenaici corporis dolores q̄ animi deteriores arbitranſ. corpore deniq; peccātes cruciari. ⸿ Et ꝑſ. ue. Sapiens ſemper eſt in uoluptate: ut inqt Epicurus. neq; enī tēpus eſt ullū: quo non plus habeat uoluptatū q̄ doloꝫ. nā & ꝑterita grate meminit. & pn̄tibus fruiſ: neq; pēdet ex futuris. ſed ueniētem uoluptatē cū uoluptate ꝓſpicit. ita recordatione ꝑteritaꝫ uoluptatū & ſpe futuraꝫ ſapientē ſemp fore ī uita beata. cū uoluptatibus præteritis cōiūctæ ſint atq; cōtextæ uoluptates futuræ ſerie q̄dā cōtinēti ac ꝑpetua. ⸿ Paruo na. cō. ſit. Diuitias naturales parabiles eſſe dixit epicurus qd̕ paruo eſſet natura cōtēta. nec minorē uoluptatē ꝑcipi extenuiſſimo uictu. i. cōtēptiſſimis eſcis & potiōibus: q̄ ex ꝑcioſiſſimis rebus: exq̄ſitiſſimiſq;. iā dictū eſt quēadmodū cibario pane & aq̄ cōtētus erat. ⸿ Deſideriis. Tūc cibus ēt uilis iucūdiſſimus eſt. cū deſiderāter appetiſ: & cū latrat ſtomachus. & īteſtina crepāt ieiunitate. ecōtrario cibus q̄uis ꝑcioſiſſimus faſtidiēter ꝑteriſ a ſtomacho nauſeabundo. expectandū itaq; eſt edendi bibendiq; deſiderium. ſi uolumus ut cibus potioq; delectent. nullū enim condimentum eſt ſuauius fame & appetentia.

Maiores uoluptates aī q̄ corporis.

Parabiles diuitiæ naturales.

ſecundum autem genus cupiditatū, nec ad potiendum difficile cenſet, nec uero ad carēdum. Tertias, q; eſſent plane inanes: neq; neceſſitatem modo, ſed ne naturam quidem attingerent: funditus eiiciendas putauit. Hoc loco multa ab Epicureis diſputantur: hæq; uoluptates ſigillatim extenuantur: quarum genera non cōtemnunt: quærunt tamen copiam. nam & obſcenas uoluptates, de quibus multa ab illis habetur oratio: facilis, communis, in medio ſitas eſſe dicunt: eaſq;, ſi natura requirat: nō genere, aut loco, aut ordine, ſed forma, ætate, figura, metiendas putant: ab hiſq; abſtinere minime eſſe difficile: ſi aut ualitudo, aut officium, aut fama poſtulet: omninoq; genus hoc uoluptatum optabile eſſe, ſi non obſit: prodeſſe nunquam. totumq; hoc de uoluptate ſic ille præcepit: ut uoluptatē ipſam per ſe, quia uoluptas ſit, ſemper optandam, expetendamq; putet. eademq; ratione dolorem ob idipſum, quia dolor ſit, ſemper eſſe fugiendum. itaq; hac uſurum compenſatione ſapientem: ut uoluptatem fugiat: ſi ea maiorem dolorem effectura ſit: & dolorem ſuſcipiat maiorem efficientem uoluptatem: omniaq; iocunda, quāquam ſenſu corporis iudicentur: ad animum referri tamen. Quo circa corpus gaudere tamdiu: dum præſentem ſentiret uoluptatem: animum, & præſentem percipere pariter cum corpore: & proſpicere uenientem: nec præteritam præterfluere ſinere. ita perpetuas, & contextas uoluptates in ſapiente fore ſemper: cū exſpectationi ſperatarum uoluptatum, perceptarum memoria iungeretur. Atq; iis ſimilia ad uictū etiam transferuntur. extenuanturque magnificentia, & ſumptus epularum: quod paruo cultu natura contenta ſit. Etenim quis hoc non uidet? deſideriis iſta cōdiri omnia?

OMNI BONI.

PARVO cultu uictus & ueſtitus: & q̄cūq; ſunt corꝑi neceſſaria in cultu nūeranſ. ⸿ Deſideriis indigētiis.

¶ DARIus in fuga. Darius rex perſaꝝ bis iuſto ꝓlio uictus ab Alexãdro magno. fuga ſaluti cõſuluit: qua in fuga maceratus ſiti cũ bibiſſet aquã turbidã ac ſanguinolẽtã. nunq̃ dixit: ſe ſuauius bibiſſe: ſitis enĩ in potu optimũ eſt cõdimẽtũ. & auctor eſt Ariſto. in ꝓblematis: ſuauius ſitiẽtes bibimus q̃ eſuriẽtes comedimus. minuſq; ſitim q̃ famẽ poſſumus tolerare: cũ ſit ſitis res magis anxia q̃ fames. nã q ſitit res duas deſiderat cibũ atq; refrigerationẽ. q̃ ambo exhibet potio. at q eſurit: alterius tm̃ apperẽs eſt. Autumãt hiſtorici olim dario fere expirãti ac moribũdo porrectã fuiſſe aquã a polyſtrato hauſtã galea: q̃ epota: qſqs es inqt mortaliũ: cũ ꝓ tãto in me bñficio dignã tibi referre gratiã nequeã referet Alexãder. BERO.

Darius in fuga, cum aquam turbidã, & cadaueribus inquinatam bibiſſet: negauit unq̃ ſe bibiſſe iocundius. nunquam uidelicet ſitiens biberat. nec eſuriens Ptolemæus ederat. cui cum peragrãti Aegyptũ comitibus non conſecutis, cibarius in caſa, panis datus eſſet: nihil uiſum eſt illo pane iocundius. Socratem ferunt, cum uſq; ad ueſperum contentius ambularet: quæſitumq; eſſet ex eo, quare id faceret: reſpondiſſe ſe quo melius cœnaret obſonare ambulando famem. quid? uictum lacedæmoniorum in philitiis nonne uidemus? ubi cũ tyrannus cœnauiſſet Dionyſius: negauit ſe, iure illo nigro, quod cœnæ caput erat, delectatum. tum is qui illa coxerat: minime mirũ: condimẽta enim defuerunt. quæ tandẽ inquit ille? labor in uenato, ſudor, curſus

alexãdro uero dii ꝓ eius ſũma in matrẽ: uxorẽ ac liberos meos hũanitate atq; clemẽtia: cui hoc dextræ pignus ꝓ me dabis. Hæc dicẽtẽ. accepta polyſtrati manu uita deſtituit. Plutar. auctor eſt Arctoxerxẽ poſt cõflictũ aduerſus cyrũ fratrẽ uulnere ſitiq; cõfectũ ebibiſſe aquã inqnatã & putridã: ex utre ſordido hauſtã. quo cotilæ octo id mẽſurę nomẽ cõtinebanf: hũc utrẽ cũ caunius qdã inops artoxerxi obtuliſſet totã ille ex nimia ſiti aquã ebibit. & cũ baiulus pcõctaref: nũqd talis potio illi moleſta fuiſſet: tũc teſtat⁹ eſt deos immortales. ſe nunq̃ uinũ: unq̃ bibiſſe iucũdius: Cotila menſuræ nomẽ. eãq; aquã ſibi puriſſima leuiſſimaq; ſuauiorẽ eſſe uiſam: ipſe mox cauniũ illũ: q utrẽ aquæ attulerat ex obſcero atq; egeno claꝝ opulentũq; effecit. ¶ Nec eſulpto. De quo Ptolemęo intelligat ambi poteſt. cũ plures fuerint in ægypto reges hoc Verbũ Pto nomine: Ptolemęus lagi filius maxime celebratur: cuius uerbum eſt illud memoratiſſimũ του πλουτειαν lemæi di το πλουτιζειν ειναι βασιλικοτερον. ideſt regalius eſſe ditare q̃ diteſcere. Hic cum ad cœnam amicos uo gnũ ſcitu. caret: ſuppellectile illoꝝ utebatur. & uaſis: cum ipſe præter neceſſaria poſſideret nihil omnes Ptolemæi poſt tertium Ptolemęum male uixerunt delitiis corrupti: omnium uero peſſime quartus. ſeptimus & ultimus nomine auletes cleopatræ pr̃: q ꝓter alia flagitia etiã tibiciniũ exercuit. ob quæ ab alexãdrinis eiectus eſt. ¶ In ca. Caſa. In domo uili & ruſtica. caſa a cauatione dicta eſt: caſariã uocãt fœminã: q̃ cuſtodit caſam. ¶ Socratẽ ferũt. Porphirio oratianus interꝑs in enarratione illius loci ex ſcđo ſermonũ: tu pulmẽtaria qre: ſudando. ſic exponit. per laborẽ cibũ exqre: hoc aũt Socrates primus ait: q cũ in noctẽ uſq; ſpatiaref: interrogatus a quodã: cur hoc faceret reſpõdit. obſono cœnę. ſignificãs iõ ſe deambulare: ut cibũ libẽti aĩo appeteret. in ſecũdo de finibus ait M. T. ſocratẽ dicere ſolitũ. cibi cõdimẽtũ eſſe famẽ: potionis ſitim. ¶ Ad ueſpeꝝ. ad horã ueſpertinã. & in noctẽ uſq; in qbuſdã codicibus lego ad pyreũ. ut ſit ſenſus. Socratem ſolitũ deambulare ex urbe athenaꝝ uſq; in pyreũ: q portus eſt inclytus in attico ſolo. duoꝝ milliũ paſſuũ muro recedẽtibus athenis. iunctus. ut inqt Pli. De pyreo apud ſcriptores oĩs mẽtio eſt frequens. Thucidides in ſecũdo auctor eſt. macra thice: hoc eſt lõgos muros ad pyreũ uſq; ꝑ quadraginta ſtadia ꝓceſſiſſe: athenięſes quõdã themiſtoclis cõſilio extruxerũt murũ circa pyrea q erat tãtæ latitudinis: ut ꝑ eũ duo plauſtra ſine offenſaculo ꝑterirent. De hoc copioſius in tertio ꝓpertiĩ cõmẽtario ſup eo uerſu. Inde ubi pyrei capiẽt me littore portus. ¶ Cõtẽtius. cõcitatius, uehemẽtius: & gradu pleniore: aduerbiũ eſt. ſic enĩ legere mali: q̃ cõtentus. ſicut nonius Marcellus: q citãs hoc teſtimoniũ ex tuſculanis legit. cõtentus ambularet: exponitq; cõtinuus: ꝑſeuerãs. ¶ Obſonare: ꝓ obſonio parare. Eſt enĩ obſonare Obſonare. obſoniũ emere ad epulãdũ. unde obſonatores dicti: quoꝝ miniſteriũ eſt obſonii cõparandi. Sene. A dice obſonatores: qbus dominici palati notitia ſubtilis eſt: q ſciũt. cuius illum rei ſapor excitet: cuius delectat aſpectus. de obſonatore affatim ſcripſimus in annotationibus. cum. taxatione acurſianæ interpretationis. quæ oppido q̃ ridicula eſt & friuola. q obſonatores: accipit ꝓ cãtoribus. Alexãder magnus dicere ſolebat: ſe optimos habere. ὀψοποιοὺς. i. coquos: concinatoreſq; obſonioꝝ. ad prandium quidem τὴν νυκτοπορίαν. i. nocturnã ambulationem. Ad cœnam uero ὀλιγοριστίαν. i. prandii parcitatem. ¶ In phidicii. Conuiuia cretenſes andria a uiris appellant lacedæmonii phidicia. ſiue qđ philias. i. amicitiæ cã inſtituta ſint ſeu potius a parſimonia Phidicia φείδομαι. enĩ ſignificat parco & abſtineo. φειδὼ parcitas & parſimonia. φειδωλὸς. parcus unde & phidi unde. cia dicta cõuiuia de parca & frugi. Ex plutarco atheneo. cæteris conueniebant enĩ ad phidicia. cõferentes ſinguli farinę medinnũ: uini choas octo. qđ nomẽ mẽſurę eſt. caſei quĩq; minas. ficuũ quĩq; ſemis minas. Præterea obſonii puſillum quiddam. Ad hæc autem phidicia. ibant pueri ueluti ad ſcholas caſtitatis. ingredientiũ unicuiq; natu maximus fores oſtendens inquit. Διὰ τούτων θυρῶν οὐδεὶς ἐξέρχεται λόγος. i. per haſce Choa menfores nullũ uerbum egredif alio noĩe. σύσσιτια. uocabanf quaſi dicas ſodalitia: interpretes Ariſtotelici co ſura. meſationes interpretantur: ex obſonis autem μέλας ζωμός. i. ius nigrum maxime probatur. in tantum. Ius nigrũ. ut ſeniores nec carne quidem ueſcantur. ſed eã adoleſcentibus præbeant: ipſi iure nigro ueſcentes. Ferũt. Dionyſium ſiciliæ tyrannum. ut auctor eſt Plutar. qui a Cicerone Paulum diſſentit emiſſe laconicum coquum huiuſce iuris nigri gratia. illiq; imperaſſe: ut ſibi ius illud cõcinnaret: impẽſæ nulli parcens. quo deguſtato offen

ſum deſpuiſſe:tunc Dionyſio dixiſſe coquũ. O rex. Hoc ius tibi tũc guſtandũ eſt. cũ laconica exercitatione te exercueris. Exercitatiões ãt laconicæ ſũt uenatus.paleſtra.eurotas,ſol,puluis:qbus haud dubie rebus.fames:

OMNI & ſitis paranť.qbus cõdimẽtis cõdiendæ ſunt epulæ:ſi eas ſuaues:ſcitiq; ſaporis eſſe cõcupiſcimus.

BONI. ℂ Clabrius panis groſſus.ut ſiligineus delicatus. ⸿ Obſonare pro obſonari.i.fame quare te pro obſonio.

ab eurota,fames,ſitis.his enim rebus Lacedæmoniorum epulæ condiuntur. Atq; hoc nõ ex hominum more ſolum, ſed etiam ex beſtiis intelligi poteſt: quæ,ut quicquid obiectum eſt, quod modo a natura non ſit alienum:eo contentæ non quærunt amplius. ciuitates quædam uniuerſæ,more doctæ,parſimonia delectãtur:ut de lacedæmoniis pauloãte diximus. Perſarum a Xenophõte uictus exponitur:quos negat ad panem adhibere quicquam,præter naſturtium. quanquam,ſi quædam etiam ſuauiora natura deſideret: q̃ multa ex terra,arboribuſq; gignuntur, cum copia facili:tũ ſuauitate præſtantia?adde ſiccitatẽ:quæ conſequiť hanc continentiam in uictu. adde integritatem ualitudinis.

BERO. ℂ AB eurota. In ſecũdo cõmentario dictũ eſt:eurotã fluuiũ eſſe laconicæ pp ſpartã fluẽtẽ. ⸿ Ex be. It. poteſt.qđ pco uictu:& ſimplici natura cõtenta ſit:uel beſtiæ exẽplo ſunt: qua q̃uis toto appetitu uoluptatẽ corpis ſectẽť. tñ eo pabulo cõtẽtę:qđ nãlr appetũt alia ñ q̃rũt. pecudibus.n.ſimplex & uni formis cibus ſufficit. ⸿ Perſaꝝ a xen. Xenophõ ĩ pedia cyri docet frugaliſſimos cõtinẽtiſſimoſq; fuiſſe pſas in uictu: qbus p cibo panis. p obſonio naſturtiũ ſit. In potum uero aq̃ fluuialis hauriať. uenatu exerceuť & donec uenanť cibo abſtinẽt: qđcũq; uenãdo cęperit. p obſonio habẽt. id minus naſturtio ueſcunť. Et autẽ naſturtiũ herba hortenſis. quod nomẽ accepit a nariũ tormẽto & ĩde:ut auctor eſt Pli. uigoris ſignificatio: prouerbio id uocabulum uſurpauit. ueluti torpore excitantis. In arabia mire amplitudinis dicitur gigni. æſtate & hyeme facllime naſcitur prodeſt contra ſuſpiria & tuſſim. ſeſtius adiicit ſerpentes fugare. ſcorpionibus reſiſtere. capitis dolorem & alopecias emendare:furunculos concoquit cum fermento phagedenas ulcerum expurgat cum melle:natura eius cauſtica eſt:optimum babylonium. ſiluestri naſturtio ad oĩa effectus maior.

Alopeciæ. Sunt autem alopeciæ:ut tranſeunter hoc quoq; annotemus. morbus & area. capitis cutẽ glabrã faciẽs:capillis decidentibus dicta. α ωοτηο ἀλοπεκοσ .i. a uulpe:q̃ huic morbo obnoxia eſt. de qua Cor. Celſus, Auicẽ. Cæteri apđ Pli. ſunt innumera remedia ad alopecias replẽdas. Fit nõ ſolũ in capillo:ſed etiã in barba:furũculus uero eſt tuberculũ acutũ cũ ĩflatiõe & dolore. Furũculi: ut refert Pli. ĩ. xxvi. paſſim & q̃cũq; corpis parte ac

Cardamon. maxĩo ĩcõmodo naſcunť:mortifeꝝ aliq̃ñ malũ. cõfectis corpibus phagedenas ãt ulcera uocãt. alias nomẽ eſt ſine mõ. eſuriẽtiũ. gręci ut ad naſturtiũ redeamus cardamõ appellãt. Strabo. ĩ. xv. de uictu perſarum loquẽs ſic refert. Quotidianus eorum cibus poſt exercitũ eſt panis duriſſimus:& cardamum:& ſalis granũ,& carnes aſſę ſiue elixæ potus eſt aqua. Hiero. quoq; laudans frugalitatẽ meminit Xenophõtis ſnĩæ his uerbis. Perſaꝝ regis cyri uitã Xenophõ. viii. uoluminibus explicat. polẽta & cardamo:& ſale ac pane cibario eos aſſerẽs uictitare. Teſtimoniũ moderati pſaꝝ uictus hoc quoq; eſt qđ apđ eos turpe eſt:& ſpuere & emũgi. ex quo appet. eos uictu modico uti:& humores p labores cõſumere. In ſecũdo de finibus ĩ hãc ſñiam. Sic uoluptas nõ minor in naſturtio illo quo ueſci pſas eſſe ſolitos ſcribit Xenophõ. ⸿ Cũ copia fa. In hãc ſñĩam Pythagoras ab eſu carniũ reuocãs mortales:ſic ait apđ Ouidiũ. Sũt herbæ:& fruges. & deducẽtia ramos:põdere poma ſuo:talis fuit priſcoꝝ uictus ſimplicior haud dubie:& ĩnocẽtior ac parabilior. in decretis canonicis diſtin. ultima de cõſecratione. & apđ Hieronymũ in libris cõtra Iouinianũ ſcriptũ legimus:qđ oleꝝ: pomoꝝ. ac leguminum facilior apparatus eſt. & arte impẽdiiſq; coquoꝝ nõ ĩdiget. & ſine cura ſuſtẽtat humanũ genus. Dicearchus in libris antiquitatũ refert ſub ſaturno.i. in aureo ſæculo:cũ oĩa humus funderet:nullũ comediſſe carnes:ſed uniuerſos

Victus priſcoꝝ fruges & poma. uixiſſe frugibus:& pomis:quæ ſponte terra gignebat. Epicurus libros ſuos repleuit oleribus & pomis. Pli. cibo oleꝝ nõ onerari ſenſum autumat. tãtus honos oleribus fuit. ut cognomina proceꝝ ĩde nata ſint: lactucinoſq; in ualeria familia non puduerit appellari: cepurica: græci appellant:quæ noſtri hortẽſia. olera.ſ. quæ in horto feruť. Sabinus tyro librum cepuricon ſcripſit hoc eſt hortẽſiorum:quẽ mecenati dicauit. ⸿ Adde integritatẽ ualitudinis. Nihil:ut inquit Ioãnes Chryſoſtomus:ſic ſenſuum acumen operatur. ſic ægritudinem fugat. ſicut moderata refectio, parcitas quippe cibi. & ſoſpitatem ſimul pcrearet uoluptatẽ. Abũdantia uero morbũ facit. & moleſtias ingerit. & ægritudines generat. Orati. quoq; ſancte & frugaliter ſcribit. in ſermonibus. hoſce uerſus dignos ſcitu:nec indignos memoratu. Accipe nunc tenuis uictus quæ quantaq; ſecũ: afferat ſpinis u aleas bene nam uariæ res:ut noceant homini credas memor illius eſcæ:quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis miſcueris elixa:ſimul cõchilia turdis. dulcia ſe in bilem uertent. ſtomachoq; tumultũ: lenta feret. pituita. quin etiã Pli. noſter. Homini inquit cibus eſt utiliſſimus ſimplex:aceruatio ſapoꝝ peſtifera: & condimẽta pernitioſiora. Hippocrates. Auicẽna, Galenus. oĩs medicoꝝ ſchola clamãt:nihil eſſe conducibilius ad integriatẽ ualitudinis tenui uictu:& ſimplici cibo. Diſputatio luculenta eſt apud Macrobiũ. utrum ſimplex. an multiplex cibus ſalubrior ſit:q̃ eleganter edifferit:morboꝝ ſcaturigines naſci ex multiformi alimonia. q ægrotat:ut inqt ueriſſime Hieronymus:non aliter recipit ſanitatẽ niſi tenui cibo & caſtigato uictu. quæ. λεπτηδιαιτη. ideſt tenuis dieta:quibus ergo recipitur ſanitas. his & ſeruari poteſt.

OMNI BONI. ℂ EVROta fluuius. q præter uehit lacedęmoniã:ubi ſe exercebat. ⸿ Vniuerſæ. more generali:quẽ oẽs priuãt. Xenophonte:qui ſcripſit cyri inſtitutionẽ. Naſturtium. herba eſt amara. ⸿ Siccitatem. humorum.

BERO.

¶ CONfer ſudantes. Vita cardiaci eſt inquit Seneca: ſuadere & bibere. In balneis loca fuerunt: quæ ſudatoria nũcupabãt. q̄bus ſudor maxime euocatur. & ſitis q̄ritur: quæ cẽſoria obiurgatione inceſſit Seneca: cũ ſcribit hæc in ẽpiſtolis moralibus. Quid mihi cũ iſtis calentibus ſtagnis. q̄d cũ ſudatoriis? in q̄ ſiccus uapor corpora exhauſturus ineluditur: omnis ſudor per laborẽ exeat. Erant & priſcis in uſu balnearũ laconica: q̄bus cruditatem excoquebãt: de his Columella. celſus, uictruuius. ¶ Ructantes. ex crapula. ſ. & cruditate. raphanus cibus illiberalis exiſtimatur: ꝓpterea quod ei uis mira eſt colligẽdi ſpiritũ. laxandiq; ructũ. Pōponiũ cõſularẽ poetã nunq̄ ructaſſe annotauerunt ſcriptores. ſicut ſternutamẽtũ capitis expiratio eſt. flatus alui. ſic ructus uẽtriculi. ut docet Ari. lib. xx. problematũ. Eructãdo ſentimus cibum accreſcere in ſtomacho ob inęqualẽ digeſtionẽ. ut teſtis eſt Macrobius in ultimo ſaturnaliũ. ¶ Nõ in ſatietate. Lelius ſophos. i. ſapiẽs apud Luciliũ Galloniũ gurgitẽ. Ganeonẽq; maximum negat unq̄ bene cœnare: q oĩa ponat in uoluptate. Ipſe aũt Lelius ſemper bñ. q̄d ita: q̄a ueniebat ad cęnã: ut ſatiaret aĩo q̄eto deſideria naturę. is enĩ bñ cœnat. q recte: frugaliter. honeſte. ille uero male qui praue. male. nequiter cœnat.

Sudatoria.

confer ſudantis, ructantis, refertos epulis, tãquam opimos boues. tum intelliges, qui uoluptatem maxime ſequantur: eos minime conſequi: iocunditatemq; uictus eſſe in deſiderio, non in ſatietate. Timotheum clarum hominem Athenis, & principem ciuitatis ferũt, cum cœnauiſſet apud Platonem: eoq; conuiuio admodum delectatus eſſet: uidiſſetq; eum poſtridie: dixiſſe ueſtræ equidem cœnæ non ſolum in præſentia, ſed etiam poſtero die iocundæ ſunt. q̄d? quod ne mente quidem recte uti poſſumus multo cibo, & potione cõpleti. eſt præclara epiſtola Platonis ad Dionis propinquos: in qua ſcriptum eſt his fere uerbis. Quo cum ueniſſem: uita illa beata, quæ ferebatur, plena italicarũ, ſyracuſanarumq; menſarum, nullo modo mihi placuit: bis in die ſaturum fieri: nec unquam pernoctare ſolum: cæteraq;, quæ comitantur huic uitæ: in qua ſapiens nemo efficitur unquam: moderatus uero multo minus. Quæ enim natura tam mirabiliter temperari poteſt? Quomodo igiť iocunda uita poteſt eſſe? a qua abſit prudentia? abſit moderatio? Ex quo

¶ Timotheũ. Timotheus cononis filius atheniẽſis acceptã a p̄re gloriã multis auxit uirtutibus: fuit enim diſertus, ĩpiger, laborioſus. rei militaris peritus. & q̄d ſup oĩa eſt εὐτυχής. i. fortunatus ĩperator hẽbať. cui ſtatua publicitus in foro athenis poſita eſt ob uictoriã: q̄ uictis lacedæmoniis imperiũ auxit athenienſium: poſt obitum timothei nõ fere quiſq̄ fuit athenis dignus memoria: fuit alter timotheus in arte tibiarũ clarus: quẽ ferũt duplices ab his. quos alius ĩſtituiſſet ſolitũ exigere mercedes: q̄ſi rudes traderẽť. geminatũ ſibi opus dicebat. dedocẽdi prius: mox docẽdi. ¶ Poſtero die iucũde. Hoc uerbo ſignificare uoluit Timotheus cõuiuiũ Plato. ꝑcũ fuiſſe. ſobriũ & frugi: cuius hęc uis eſt atq; cõditio: ut ſenſum nõ oneret, nec ĩgeniũ ꝓmat, nec corpus degrauet: fitq; talis cęna etiã ĩ poſterũ diẽ iucũda & ſalutaris. q enĩ pce cœnat & frugaliter: is ſequẽti quoq; die & melius ualet. & facilius euigilat, & ĩgenio uriť uegetiori: acutioriq; ad oĩa obeũda. ĩ hãc ſñiam ẽ illď oratianũ. Alter ubi dicto citi⁹ curata ſopori mẽbra dedit: uegetus pſcripta ad munia ſurgit. ¶ Multo ci. cõpleti. nihil ita obruit aĩum: ut plenus uẽter: & exęſtuãs. & huc illucq; ſe uertẽs: & ĩ ructus: uel ĩ crepitus uẽtorũ efflatione reſpirãs: ſicut ſanctiſſime docet Hiero. li. ii. aduerſus iouinianũ Pli. taxãs ebrietatẽ oſtẽdit. Vinũ eſſe mortẽ memoriæ. ac ſere rerũ oĩum obliuionẽ. Nõ poteſt inq̄t Seneca ſalutare ſtudiũ fieri ſine frugalitate. Idẽ nõ minus ſanctus q̄ eruditus ſcriptor tradit copia ciborũ ſubtilitatẽ mẽtis ĩpediri. q porãs ĩ luxuriã ganeonũ ſcripſit hæc ꝓpe diuinitus. Inuẽtæ mille cõdituræ: q̄bus auiditas excitareť. q̄ deſiderãtibus alimẽta erãt. oneta ſunt plenis. Inde pallor & neruorũ uino madẽtiũ tremor. & miſerabilior ex cruditatibus q̄ ex fame macies. Inde incerti labẽtiũ pedes. & ſp q̄lis in ipſa ebrietate titubatio. Inde ĩ totã cutẽ humor admiſſus diſtentuſq; uenter: dum male aſſueſcit plus capere q̄ oporteat. Inde ſuffuſio luridæ bilis. & decolor uultus: tabeſq; in ſe putreſcentiũ. & retorti digiti articulis obrigeſcentibus: neruorũ ſine ſenſu iacẽtiũ torpor: aut palpitatio corporũ ſine ĩtermiſſione uibrãtiũ. q̄d capitis uertigines dicã: q̄d oculorũ auriũq; tormẽta? & cerebri æſtuãtis uerminationes? q̄d alios referrã ĩnumerabiles morbos ſupplicia luxuriæ. Hæc ſanctiſſimi uiri Senecæ peroratio: quẽ nõ cõfundat guloſorũ. quẽ nõ a ganea. a popina. ab helluatione reuocet ad frugalitatem. & pſimoniã? Idẽ carpẽs ebrietatẽ: hoĩs aĩum inq̄t nimio uino turbari: & nihil aliud eſſe ebrietatẽ q̄ uolũtariã inſaniã: quæ hoĩem efficit ignorãtẽ ſui. & uertiginẽ capitis gignit, & ingeniũ ꝓrſus obrutũ ſepelit. ¶ A epiſtola Pla. inter Pla. ẽpiſtolas hæc quoq; extat: cuius initiũ eſt. ſcripſiſtis mihi. q̄ ſcribens ad dionis ſyracuſani ꝓpinquos & amicos oſtendit: ſe te ſiluiſſe ab admĩſtranda repu. cũ uideret leges, mores, hoĩes, cũcta corrupta. Italiã inq̄t ſiciliãq; adiui. quo cũ perueniſſem: uitã illã: q̄ btã uocant. italicarũ. ſyracuſanarũq; mẽſarũ plenã nullo modo ꝓbaui. bis n̄ in die ſaturũ fieri: & nocte nunq̄ iacere ſolum. & cætera. quæ uitã hm̃õi ſubſequunť memo enim oĩum qui ſub cęlo ſunt. ſi ĩ hm̃õi morbus ab adoleſcẽtia nutriať: q̄uis nã mirabili ſit nunq̄ tñ prudẽs euadet: tẽperatus eſſe certe nunq̄ curabit: lõga eſt luculentaq; Pla. ẽpiſtola: q̄ multa explicanť digna memoratu. Fuit aũt diõ ſyracuſanus Pla. ſtudioſiſſimus aſſectator: q patriã aſſeruit in libertatẽ exturbato Diony. de quo Plu. ꝓbus æmylius. & cæteri ſcriptores ſatis multa. in ſecũdo de finibus ait: ſyracuſanas mẽſas a Platone grauiter uituperari. Macro. quoq; meminit mẽſæ ſiculæ tanq̄ luxurioſæ.

Timotheus Eutyches

Timotheus tibicen.

Cœna frugi poſterũ.

Syracuſanę menſæ.

¶ CLARVM. q̄a fuit imperator. ¶ Dionis. dion ſyracuſanus fuit philoſophus. Comitanť huic uitæ.

OMNI BONI.

BERO. ℂ SARDANAPALI. Sardanapalus ultimus aſſyriorum rex molitia. luxu. deſidia notiſſimus eſt. fuit enim muliere corruptior: nec erubuit inter ſcortorum greges nere. & muliebri habitu fœminas omnis laſciuia anteire: quamobrem indignati aſſyrii tali fœminæ parere duce arbace deſciſcentes bellum ſardanapalo intulerunt: qui uictus intra regiam ſe recedit. & extructa pyra ſe atq; diuitias in incendium miſit: hoc ſolo: ut Iuſtinus inquit: imitatus uirum. Sardanapali monumentum eſt in anchiala ciuitatæ cyliciæ: & lapidea ſtatua: quæ dextrę manus digitos quaſi cõplodit. Ibi epitaphium aſſyriis litteris inſcriptum huiuſcemodi. Sardanapalus anacyda raxis filius anchyalem & tharſum uno die condidit. Ede, bibe, lude. & cum te mortalem noris: præſentibus exple delitiis animum post mortem nulla uoluptas. Nãq; ego ſum puluis: qui nuper tanta tenebam. hęc habeo quæ ædi. quæq; exaturata libido: hauſit: at illa manent: multa & præclara relicta. Hoc ſapiens uitæ mortalibus eſt documentum. Diodorus in tertio bibliothecæ. Sardanapalus inquit a Nino trigeſimus rex exceſſit omnes ſuperiores deſidia ac uoluptate uocem fœmineam loquendo imitatus. ſtola muliebri cultus. in omnem libidinem prouolutus. ſucceſſoribus poſt obitum ſuum in ſepulchro inſcribi mandauit epigramma: quod diximus. Hinc ait Ariſtoteles in primo æthicorum: uitam uoluptuoſam amat uulgus. & inſtar ſardanapali uitam agunt. inde luxus ſardanapalius dictus ab auctoribus idoneis. Quod pertinet ad hãc ſententiam ſic ſcribit in ſecundo de finibus. Corporis autem uoluptas etiam ſi præterita delectat: non intelligo cur Ariſtoteles ſardanapali æpigrãma tantopere derideat. in quo ille rex ſyriæ glorietur: ſe omnes ſecum libidinum uoluptates abſtuliſſe. Quod enim ne uiuus quidem inquit diutius ſentire poterat. dum uita fruebatur. quo modo id potuit mortuo permanere.

Epitaphiũ ſardanapali.

ſardanapali opulẽtiſſimi Syriæ regis error agnoſcitur. qui incidi iuſſit in buſto, Hæc habeo, quæ edi: quæq; exſaturata libido Hauſit: at illa iacent multa, & præclara relicta. quid aliud iquid Ariſtoteles in bonis, nõ in regis ſepulchro inſcriberes? hæc habere ſe mortuũ dicit: quæ ne uiuus quidem diutius habebat, q̃ fruebatur. cur igitur diuitiæ deſiderentur? aut ubi paupertas beatos eſſe non ſinit? ſignis credo, tabulis, ludis. ſi quis eſt, qui his delectetur: nonne melius tenues homines fruũtur? quam illi, qui his abundant? eſt enim earum omnium rerum noſtra in urbe ſumma in publico copia. quæ qui priuati habent: nec tam multa, & raro uident cũ in ſua rura uenerint. quos tamen pungit aliq̃d, cũ illa unde habeãt recordãtur. dies deficiet: ſi uelim

¶ In bonis. Epitaphium ſardanapali magis conuenit opimo boni: cuius appetitus fertur ad explendam ſaginam & libidinem: qua regi: quem decet ſobrietas & cura populorum. unde Homerus regem appellat ποιμένα λαῶν · ideſt paſtorem populorum. ¶ Signis credo. Dicet quiſpiam ideo diuitias deſiderari: exploſa paupertate: ut ſtatuæ, ut tabulæ pictæ cõparentur, ut ludis oblectemur. ait Marcus Tullius: homines pauperes melius his frui quam diuites: quibus larga ſuppetit copia. Romæ enim in publico uiſebantur multæ ſtatuæ. multæq; tabulæ pictæ artificum nobiliſſimorum: namq; ut auctor eſt Plinius. ſtatuæ ornamentum fori non ſolum romæ. ſed etiam in municipiis eſſe cæperunt. In M. Scauri ædilitate tria milia ſignorum in ſcena tantum fuere. temporario theatro. Mummius de uicta achaia repleuit urbem ſignis & ſtatuis. M. Agrippa quondam habuit orationem magnificam de tabulis omnibus: ſigniſq; publicandis. Sed multi in uillas ſuas recondere maluerunt quam publicare. Diuus Auguſtus in foro ſuo poſuit duas tabulas continentes pictam belli faciem & triumphum. Cæſar dictator publicæ dicauit tabulas pictas. in quibus aiax & medea continebantur: talibus ſpectaculis paſcebatur Populus Romanus. Et ut inquit Oratius. ſuſpendit picta uultum mentemq; tabella. Ideoq; indignatum. Populum Romanum ferunt aduerſus Tiberium principem: qui ſtatuam ab agrippa publicatam tranſtulit in publicum. alio ibi ſigno ſubſtituto. tunc magnis theatri clamoribus. conflagitauit populus reponi apoxyomeon. ſic enim dicebatur ſignum illud: quod ſignificat ſe diſtringentem: expolientemq;. ¶ Cum in ſua rura. Scaurus ſyllæ priuignus poſt exhibitos in ædilitate ludos magnificentiſſimos. reportauit in tuſculanam uillam tabulas pictas: & ſigna. hoc eſt ſtatuas una cum reliquo apparatu: quæ omnia incenſa uilla ab iratis ſeruis concremata ſunt. ¶ Pungit aliquid. Conſcientia fodicat. & inſtar carnificis intrinſecus graſſatur: qua iudice nemo nocens abſoluitur. quæ efficit. ut nobis in conſpectu ante oculos ſemper oberrent peccata noſtra: & noxæ. Itaq; merito illam punguntur in animo conſcientiæ ſtimulo: qui uillas ſuas contemplantes. ſignis ac tabulis pictis exultas recordantur. Hæc omnia ſeſe ex rapinis & iniuriis comparaſſe: hic eſt rapinarum exitus. ob hoc prouinciales ſpoliantur: aliena bona corripiuntur: ut uillæ noſtræ. ornamentis: tabulis condecorentur. Extat inter uerrinas Ciceronis oratio. quæ inſcribitur de ſignis: qua docet: uerrem omnia ſigna: ſimulachraq; tam deorum q̃ hominum fabertime facta ex tota ſicilia ſuſtuliſſe: & intra domum comportaſſe.

Statuæ ornamẽtum fori.

Verres ſigna ſuſtulit

OMNI BONI. ℂ SARDANAPALI. ſardanapalus rex aſiriorum iuſſit ſepulchro ſuo inſcribi: hæc habeo: quæ ædi: & cætera. oſtendit ſuperius: Epicurum contempſiſſe dolorem mortem: & eis medicinas adhibuiſſe: & cum conſenſiſſe beatam uitam uirtute confici. Epicurum: hominem frugi eſſe: & diuitias contemnere: & naturam paucis contentam. Proſequitur illum locum paupertatis: & inutilem diuitiarum cupiditatem: & periculoſum ſimul eſſe multis diuitias. ¶ Deſiderantur: requiruntur. ¶ Signis credo, figuris reuelatis. ¶ Pungit, mordet: & dolore afficit. ¶ Vnde. ſcilicet ex rapinis. & dilapidationibus ſuis.

pauptertatis cauſam defendere. Aperta enim res eſt: & quotidie nos ipſa natura admonet, q̄ paucis, q paruis rebus egeat, q̄ uilibus. num igitur ignobilitas, aut humilitas, aut etiam popularis offenſio, ſapientem beatū eſſe phibebit? uide ne plus cōmendatio in uulgus, & hæc, quæ expetitur, gloria moleſtiæ habeat, quā uoluptatis. leuiculus ſane noſter Demoſthenes: qui illo ſuſurro delectari ſe dicebat aquam ferentis mulierculæ, ut mos in Græcia eſt, inſuſurrantiſq; alteri: hic eſt ille Demoſthenes. quid hoc leuius? at quātus orator? ſed apud alios loq uidelicet didicerat: nō multū ipſe ſecū. intelligendū eſt igiť nec gloriā popularē ipſam per ſe expetendā: nec ignobilitatē extimeſcendā. ueni inquit Athenas Democritus: neq; me quiſquam ibi agnouit. conſtātem hominem, & grauē. qui glorietur a gloria ſe abfuiſſe. an tibicines, iiſq;, qui fidibus utunť

¶ PAVpertatis cauſam. Apuleius pauptertatis cauſam luculenter copioſeq; tutatur in apologia: qui inter plæraq; alia: hæc quoq; aſcripſit: enim uero paupertas olym philoſophiæ uernacula eſt frugi. ſobria. paruo potens. æmula laudis. aduerſus diuitias poſſeſſa: habitu ſecura: cultus ſimplex. conſilio bene ſuada: neminem unquam ſuperbia inflabit. neminem impotentia deprauauit, neminem tyrannide efferauit. delitias uentris & inguinum neq; uult ullas, neq; poteſt: paupertas inquam priſca apud ſæcula omnium ciuitatum conditrix. omnium artium repertrix. omnium peccatorum inops. omnis gloriæ munifica. cunctis laudibus apud omnes nationes perfuncta. ¶ Nō igitur ignobilitas. Ariſto. in primo æthicorum. beatitudinem maculari ait ignobilitate. multi quoq; inter mala numerant ignobilitatē: ſordidoſq; natales. ¶ Humilitas. uilitas generis: humiles enim latini uocāt obſcuro loco & tenui natos. Eccleſiaſtici & uulgus humilitatē accipiunt pro māſuetudine & ſummiſſione quadam animoꝝ. ¶ Popularis offenſio. Repulſam ſignificat. qua ſæpe cādidati ſuggillanť a populo in honoꝝ petitione. ¶ Cōmēdatio in uulgus. Is cōmēdatur in uulgus: q fauorabilis eſt. & gratioſus apud populū. qui honores adipiſciť: quem uulgus extollit. ſed popularis gloria non ſolida eſt. ſed adūbrata. ideoq; non tā expetenda q̄ fugienda. cum in uulgo non ſit ratio. nō cōſilium. non diligentia. nunq̄ inquit Seneca uolui populo placere nā quę pbat populus: ego neſcio: quæ autē ſcio: a populo non pbantur.

Laus paupertatis ex Apuleio.

M. Tullius in orōne p flācio. Ille inqt unde comitioꝝ: ut mare pfundū & immēſum ſic efferueſcūt quodā q̄ſi æſtu: ut alios accedāt: ab aliis recedāt. ¶ Leuiculus. Taxat demoſthenē tanq̄ leuis: mobiliſq; gloriationis ipulſu: q aniculæ laudatione lętatus eſt. cū fructus uirtutis & finis nō ſit in laudatione. maximeq; mulierclæ ponēda. cū talis gloriatio minīe expetēda ſit. Diuus Hieronymus phum eſſe dixit gloriæ aīal. & rumoꝝ uenale māpium. De hoc demoſthenis exēplo meminit Plinius in æpiſtolis, referēs ipſe uerba. græca: qbus uſa eſt anus ſuſurrās: uerba Plinii ſūt hæc: an ſi demoſthenes iure lętatus eſt: qđ illū anus attica ita noſcitauit ουτοσ ἐστι ΔΗΜΟΣ ΘΕΝΗΣ ego celebritate noīs mei gaudeř nō debeo. ¶ Vt mos ī gręcia. Apđ nos hic quoq; mos eſt. ut fœminæ aquatum eant: aquamq; baiulēt: qua utimur in culinæ miniſterio. Hic eſt ille. græce dicitur ουτοσ ἐστι ΔΗΜΟΣ ΘΕΝΗΣ: quadrat huic ſententiæ illud perſianum. Eſt pulchrum digito monſtrari: & dicier hic eſt. epigrammiſta de ſe dixit. & dicitur hic eſt. De thelamone quoq; cū admiratione dicebatur. hiccine eſt thelamon ille: cuius ob os graii ora obuertebant ſua. ¶ At quantus orator. Nemo non nouit maximū oratoꝝ: & ſine cōtrouerſia clariſſimū eſſe Demoſthenem: qui in arce eloquentiæ apud græcos ſtetit: quo athenas ipſas magis atticas non fuiſſe autumat. M. Tullius in oratore. eumq; unum ait ęminere inter omnes in omni genere dicendi. Apud alios loqui. Demoſthenes in contionibus athenienſium loqui ſolebat: ibiq; ut regulus dominabatur: qui ut inquit Sidonius appollinaris in endecaſyllabis graphicæ decenterq; compoſitis: pandioniā mouebat arte orator caueā tumultuoſus. ſeu luſcū taperetur in philippū: cauſam ſeu cteſiphontis actitaret: uir ſemper popularitate creſcens: & iuſtæ reſidēs in arce fandi. ¶ Ipſe ſecum. Demoſthenes apud populum athenienſem loqui didicerat: ideoq; auræ popularis pluſq̄ par eſt: erat auidior: ſecum autem loqui non didicerat: ſicuti grauiſſimi philoſophi factitare dicuntur: ſicuti faciebat africanus: qui in ſolitudine ſecum loqui ſolitus erat: ita ut colloquio alterius non ægeret: qui autem ſecum loquitur: & ſe ipſum intus excutit. non magnipendit rumores populares. non gloriolam captat: non pēdet ex uulgi iudicio: ſed ſibi ipſi iudex eſt: ſeq; ipſum ſua ipſius uirtute metitur: pſalmographus propheta docet nos tanquam in ampla domo deambulare in corde noſtro: & conuerſari cum eo tanquam cum bono contubernali: ut ſibi ipſi diceret: & loquæretur ſecum. ut eſt illud. Dixi cuſtodiā uias meas. ¶ Nec ignobilitatē. gloriæ ignobilitatē per antitheton opponit. antiqui enim nobilē pro noto ponebāt: & ignobilē pro ignoto. Plautus. Peregrina facies uideť hoīes ignobilis: dř & ignorabilis. p. g. litterā ignobilis enunciabatur apud ueteres. ut actius. ergo me argos referrā: nam hic ſum gnobilis. ¶ Veni athenas. Alii glorianť: qđ cognobiles ſint: & ſui noīs celebritate lętanť. Econtrario Democritus gloriatur: ſe fuiſſe ignobilē. ignotūq; apud athenięſes: & ita ex cōtemptu gloriæ: quā alii appetenter inhiāt: capit uoluptatē. Cōſtat inqt Diogenes Laertius. Democritū athenas ueniſſe: atq; ob deſpectum gloriæ agnoſci noluiſſe: & cū agnouiſſet ſocratē: ipſum a ſocrate fuiſſe ignoratū. ueni athenas inqt: & nemo me cognouit.

Hic eſt demoſthenes

Ignobilis p ignoto. Gnobilis Ignorabilis

¶ POPVLARIS offenſio. ut repulſam qui patiuntur. ¶ Hic eſt ille. habetem phaſin: ille. ſ. ad quem confluebat omnis græcia. ¶ Democritus. exemplo probat ambitionē ad beatā uitā non pertinere. ¶ Tibicines argumentum a minori. ſi tibicines & fidicines eligunt eum cantum: qui ſibi beatiſſimus eſt nō eum: quem. Vulgus probet. ſapiens iudicio uulgi uiuet.

OMNI BONI.

BERO. Mihi cane & muſis.

SVO nō multitudinis arbitrio. Cōuenit huic loco exēplum illud antigenidæ tibicinis: qui diſcipulo ſuo paꝝ populo ſe feliciter approbāti dixit: mihi cane & muſis. Euripides quoq; dixit. ſe ut populum doceret: nō ut a populo diſceret fabulas; cōponere ſolere. Diuus Hiero. Eruditis inqt cōtētus auribus. nō magnopere cures: qd īperitoꝝ de ingenio tuo rumuſculi iactitēt. Felices inqt fabius eſſent artes: ſi de illis ſoli artifices iudicarēt. peſſimus iudex eſt: turba. utpote īcōſulta: īprudēs, temeraria, ſine iudicio: ſine rōne, ſine circūſpicētia. igit ſi tibicines, fidicineſq; nolunt moderari cātus ſuos. & modulationes numeroſas ex arbitrio multitudinis. ſed ſuo tanto magis debet uir ſapiens nō ſpectare: quid uelit populus: qd turbæ ꝓbetur; ſed ſe ipſum ſuaꝝ actionū iudicē trutinatorēq; ꝓbere: nā populo aliena uirtus odioſa eſt: utpote īdocto & īſipiēti. ¶ Eſſe uni. Populus conſtat ex pluribus: q ſinguli: uelut tabernarii, oparii: īdocti deſpiciunt. Ex quo fit: ut cuius partes floccipēdimus. id totū uniuerſūq; non magni faciamus: totū enī cōſtat ex partibus: & ſi partes improbæ: totū quoq; minime probū erit: ſtultitia eſt ergo uniuerſos ſuſpicere quos ſingulos cōtemnas. ¶ Ille, uir ſapiens. ¶ Eos. honores. Ambitioſi: cupidiq; honoꝝ id ſubinde faciunt: quod tyranni. quibus inexpertis dulciſſima eſt: optatiſſimaq; ſupra res omnes tyrānica poteſtas. Experti deinde q̄ periculoſa: q̄ lubrica. q̄ ſollicita ſit: eam accuſant adepti. Ita qui magiſtratus populares ſemel guſtauerunt. plus oneris q̄ honoribus. plus curaꝝ q̄ uoluptatum in his eſſe cognoſcunt. Vnde penitentia. & ex pœnitudine cōtemptus cōſequūtur. Phalaris in æpiſtolis ad filium teſtatur: ſe pœnitere tyrānidis: aitq; eum qui tyrānidem expertus ſit: tyrānno ſubiectum: q̄ tyrannū eſſe malle: ille enim unū duntaxat formidat: aliis incōmodis liber tyrānus aūt. & q extrinſecus īſidias moliunt. & qui ſe cuſtodiūt: timet.

Populus ex pluribus

Expertus mœtuit.

ſuo non multitudinis arbitrio cantus numeroſq; moderantur? uir ſapiens multo arte maiore præditus, nō quid ueriſſimum ſit, ſed quid uelit uulgus exqret? an quicquam ſtultius? quam quos ſingulos ſicut operarios, barbaroſq; contēnas: eos aliquid putare eſſe uniuerſos. ille uero noſtras ambitiones, leuitateſq; contēnet: honoreſq; populi, etiā ultro delatos, repudiabit. nos autem eos neſcimus, antequā pœnitere cœpit, cōtēnere. Eſt apud Heraclitū phyſicū de principe Epheſiorum, Hermodoro: uniuerſos ait Epheſios eſſe morte mulctādos: quod cū ciuitate expellerēt Hermodorum: ita locuti ſunt: nemo de nobis unus excellat: ſed, ſi quis extiterit: alio in loco, & apud alios ſit. an hoc nō ita fit omni in populo? nōne omnem exuperantiam uirtutis oderunt? quid? Ariſtides; malo enim grecoꝝ quam noſtra proferre: nōne ob eam cauſam expulſus eſt patria? qd præter modū iuſtus eſſet? quātis igit moleſtiis uacāt: q nihil omnino cum populo contrahūt? qd eſt enī dulcius ocio litterato? his dico litteris: qbus

Lachrymæ heracliti.

¶ Heraclitum phiſicum. Hic eſt ille: qui quotiens domo ægrediebat: flebat: ſicut Demo. ridebat: alteri oīa: q agimus miſeriæ: alteri ineptiæ uidebant. Cognominatus eſt ſcotinos. q̄ſi tenebricoſus. de īduſtria enī obſcurabat ſtilū. Iōq; eius uolumina phi. ſudātes uix ītelligūt. fuit epheſius. ¶ Hermodoro. Pōpo. iuriſcōſultus. hermodoꝝ epheſiū in italia exulātē auctorem fuiſſe decēuiris tradit. xii. tabulaꝝ ferēdaꝝ. Plinius dicit hūc fuiſſe īterpretē legū decēuiraliū: eiq; ob id ſtatuā publice dicatā. Verba Plinii ſubſcripſimus. ex libro. xxxiiii. quæ ſunt hæc. Fuit & hermodari epheſii in comitio legū: quas decemuiri ſcribebant interprætis publicæ dicata. Strabo quod ſententiæ huic quadrat: ſic ſcribit in. xiiii. In epheſo fuere uiri memoratu digni. ex antiquis heraclitus. cui cognomento fuit ſcotinus. Item hermodorus: de hic idē inquit. Dignos eſſe omnes epheſios ſtrāgulari: qui hermodoꝝ uiꝝ inter eos frugi eiecerunt dicētes. nemo noſtrū frugi æſto: alioqn cū aliis eiciat. hic uir leges quaſdam uidetur romanis cōſcripſiſſe hactenus Strabo. ¶ Exuperātiam uirtutis oderūt. Ariſtoteles in tertio politicoꝝ apud græcos relegari ſolitū ad tēpus aliquod eū uiꝝ refert: qui ſuperexcellere uideretur: & in quo eſſet exuperātia aliqua uel uirtutis, uel diuitiaꝝ, uel ciuilis potētiæ. Vnde inductus oſtraciſmus. qd' eſt exiliū decēnale: ſuper quo copioſiſſimæ annotauimus in libro annotationū: hoc oſtraciſmo temiſthocles, Cymon, Ariſtides. fereq;. oēs præcellentes in repu. atheniēſium mulctati ſunt. Fuit aūt ariſtides lyſimachi filius atheniēſis tāta uirtute præditus: ut unus poſt hoīum memoriā δικαιοσ, i. iuſtus ſit cognominatus: qui ob hanc iuſtitiæ gloriā: & uirtutis claritudinem īnuidiæ populari obnoxius, teſtula. i. oſtraciſmo: illoq; exilio decē annoꝝ e ciuitatæ eiectus eſt. qua in re contigit hoc memorabile. Erat inter cæteram multitudinem cōcitatā ad Ariſtidē dānandū quidam illitteratus ac plane ruſticanus: & ut græci dicūt αγραμματοσ και αγροικοσ: qui cum oſtraco. i. calculo: ſiue teſtula acceſſit ad ariſtidē. rogans ut ariſtidis nomē inſcriberet: ut ille patria appelleret. tunc ille: noſcis ne ariſtidē? quod cū ille negaſſet: q̄ſiſſe ex eo dicit: quare id faceret: aut quid ariſtides cōmiſiſſet. cur tāta pœna dignus iudicetur. cui ille reſpondet. ſe ignorare ariſtidem: ſed ſibi non placere: quod cupide laboraſſet: ut præter cæteros iuſtus appellaret: tunc ariſtides tacens, nomen ſuū inſcripſit oſtraco: & homini reddidit: poſt hanc dānationē ſexto fere anno q̄ erat expulſus plæbiſcito in patriā reſtitutus eſt. auctores Plutar. Probus Aemilius. cæteri.

Hermodorus interps legum.

Dictū heracliti.

OMNI BONI. Dictum ruſtici,

BARbaros, ītultos & ſermone: & moribus. nō tātū barbaros natione. ¶ Pœnitere, diſplicere. ¶ Ariſtides. mos erat. ¶ Athenis. ut ſingulis quinquēniis cōuenirēt oēs ciues attici. & eū quē noluiſſent ciuē ſuffrāgiis ſuis in exiliū mitterēt, qdā ruſticus teſtulā: q̄ ſuffragiū laturus eſſet: ad ariſtidē: quē nō cognoſcebat: tulit: & ab eo petiit: ut in ea ſcriberet ariſtidē eiiciēdū: qui cū rogaſſet quā de cā uellet eiici ariſtidē. reſpondit ſibi tātam iuſtitiam non placere. ille ſcripſit contra ſe cognomēto iuſtus appellabatur. uulgus ergo uirtutem odit.

Infinitatem rerum,atq; naturæ,& in hoc ipſo mundo, cælum,terras, maria cognoſcimus. Contempto igi/tur honore,contempta etiam pecunia, quid relinqui/tur? quod extimeſcendum ſit? Exilium credo: quod in maximis malis ducitur. id ſi propter alienã,& offen ſam populi uoluptatem malum eſt: quam ſit ea con/temnenda pauloante dictum eſt. ſin abeſſe a patria miſerum eſt: plenæ miſerorum prouinciæ ſunt. ex qui bus admodum pauci in patriam reuertuntur. Ad mul/ctantur bonis exules. quid tum? parum ne multa de toleranda paupertate dicuntur? iam uero exilium, ſi rerum naturam, non ignominiam nominis quærimus: quantum demum a perpetua peregrinatione differt? in qua ætates ſuas philoſophi nobiliſſimi conſumpſe/runt, Xenocrates, Crantor, Arceſilas, Lacides, Ari/ſtoteles, Theophraſtus, Zeno, Cleanthes, Chryſip/pus, Antipater, Carneades, Panætius, Clitomachus, Philo, Antiochus, Poſſidonius, inumerabiles alii: qui ſemel egreſſi, nunquã domum reuertere: At enim non

INFINITATEM rerum. Philoſophiam intelligit: quæ rerum naturas ſcrutatur. neq; ſolum his con/ BERO.
tenta eſt quæ intra mundum cõtinentur. ſed extima quoq; mundi. & cælo ipſo ſublimiora quæpiã altitudinis
ſtudio ueſtigat & inquirit. Exilium credo. Exilium non ſuppliciũ eſt. ſed pfugium portuſq; ſupplicii: nam Exiliũ qd.
qui uolunt pœnam aliquam ſubter fugere. aut calamitatem: eo ſolum uertunt: hoc eſt ſedem: ac locum mu/
tant. Et ut docet Cicero in oratione pro cecina. Maleficium nullum exilio ex lege mulctabaſ. Sed cũ oẽs uin/
cula: neces: ignominiaſq; uitant: quæ ſunt legibus cõſtitutæ: cõfugiunt quaſi ad arma in exilium: qui ſi in ciui
tate legis uim ſubire uellent. non prius ciuita/
tem q̃ uitam amitterent: quia nolunt non adi
mitur his ciuitas. ſed ab his relinquitur atq;
deponitur. Idem in oratione ad põtifices de
domo ſua ait: exulis nomen eſſe calamitatis:
non turpitudinis. qñ igiſ eſt turpe? re uera qñ
eſt pœna peccati. opinioẽ autẽ hoĩum qñ eſt Exul nomẽ
pęna dãnati. Seneca ĩ libro de cõſolatione ad calamitatis.
albinã matrẽ exiliũ definiens ait. Exiliũ nẽpe
loci cõmutatio eſt: hanc cõmutationem loci
aliquando ſequuntur incõmoda, paupertas,
ignominia, conteptus. quibus detractis. nihil
eſt: quod magnopere exilium ſit ptimeſcẽdũ:
nec cõmutatio loci oneroſa. Aſſiduus enim
eſt humani generis diſcurſus. & naturalis qdã
irritatio animis mortaliũ ineſſe creditur com/
mutandi ſedes: & trãſferendi domicilia. Pli.
quoq; noſter tradit. naturam etiam arboꝝ ne/
dum hoĩum auidã eſſe peregrinationis. Legi/
mus gentes totas & populos mutaſſe ſedem.
ex quo fit: ut carere patria nõ ſit miſeꝝ. Quod
& Mar. Marcellus iudicauit: qui in exilio my/
tileneo beatiſſime uixit. neq; unq̃ bonarũ ar/
tium cupidior fuit: q̃ illo tempore qui ſciebat omnem locum ſapienti uiro patriam eſſe: itaq; bene exilium tu/
lit: nec quicquam in animo eius mutauit loci commutatio: quãuis eum paupertas ſequeretur. In qua nihil ma
li eſſe afferunt phi. & paulo ſupra Marcus Tul. demonſtrauit. cum parabiles ſint diuitiæ naturales. ſecundum
quas qui uiuit. pauper dici non poteſt. Exilium autem dicitur quaſi extra ſolum. & exul dictus quaſi ex ſolo pa
trio expulſus. At mulctantur bonis. hipophora. Quid tum. antipophota. genera pœnaꝝ octo eſſe ſcribit Exul unde.
M. Tullius in legibus. & refert Auguſtinus in. xxi. de ciuitate dei. Videlicet damnũ. uincula, uerbera, talionem,
ignominiam, exilium, mortẽ, ſeruitutem. itaq; mulctatio bonorum nomine damni continebitur. Xenocra Xẽocrates.
tes: Xenocrates Calcedonius Platoni in Siciliam proficiſcenti comes itineris adheſit: hunc athenienſes ali/ Crantor
quando uẽdiderunt: ut ita in exilio degens frangereſ. Crantor. Hic ſolenſis fuit. & cum apud ſuos haberetur Arceſilas
in gloria: conceſſit athenas. ibiq; Xenocratis fuit auditor. ſotiuſq; Polemonis: obiit aquæ intercutis morbo.
Arceſilas, ex pythana eolica ciuitate fuit arceſilas. qui relicto genitali ſolo. ſardis perexit. mox athenas pro/
fectus in academiam ſe ad crãtorem contulit: quem Platonicam philoſophiam omnino cõmutaſſe: nouãq;
quandam conſtituiſſe ferunt. de quo dicebatur. quod ex anterioribus eſſet Plato. ex poſterioribus pyrrho. ex
mediis Diodorus. nunq̃ idem bis dicebat: nec putabat ingenioſi eſſe uiri in eiſdem permanere. Cauillator uo/
cabaſ: & cũ ipſe nihil ſe ſcire affirmaret. nec ſcire alios quicq̃ patiebatur: oẽs turbãs ſophiſmatibus: ſiquid pri/
mo turpe dixerat: repente commutatus pluribus cunabatur rationibus: quæ prius aſtruxerat: confutare: erat
ut inquit Euſebius in præparatione euangelica tanq̃ hydra capita ſua pprio enſe amputans: homeꝝ maxime
adamabat. cuius adeo ſtudioſus erat: ut ſemper ante ſomnũ aliquid homericũ legeret. mane quoq; cũ ſurge/
ret dicens: ſe pgere adamaſiũ. In diſputando utebaſ hoc uerbo arbitror equidem. obiit ut hermyppus ait cũ
meꝝ ĩmodice hauſiſſet. De hoc Perſius. Non ego curo eſſe quod arceſilas: ærũnoſiq; ſolones. Lacydes. Cyre/
neus fuit lacydes. qui athenas pfectus nouæ academiæ princeps extitit Arceſilæq; ſucceſſor. appellatus eſt œ/
conomicus. quia rei familiaris curam magnã habebat. hic cum anulo obſignaret pœnarium. & quotidiæ ta/
mẽ uafricia ſeruili penora recõdita obſignataq; diminuerẽtur: hoc inquit illud eſt. qd apud arceſilã de incom/
prenſibilitate reꝝ dici. quod nihil uidere, nihil audire, nihil deniq; intelligere ſincere: ac uere poſſumus. ſerui
uero academicã incõprenſibilitatẽ uerã eſſe contendebant. Ita coactus lacydes aliter inquit in ſcholis diſputa Anſer co/
mus. aliter in domo uiuimus. diſputationibuſq; ac ſchola neglectis: domum ſedens obſeruabat. Dicitur An/ mes indi/
ſer adheſiſſe comes perpetuus lacydi philoſopho. nuſq̃ ab eo. non in publico. non in balneis. non noctu nõ uulſus.
interdiu digreſſus. Ariſtoteles. Theophraſtus. de his omnibus copioſiſſime ſcriptũ leges apud idoneos ſcri/ OMNI
ptores. maximeq; apud Laertium: qui exilia uerius q̃ peregrinationes ſuſcepere cã doctrinaꝝ. BONI.

ARISTOTELES. ſtagireus fuit.

sine ignominia afficere poterit ſapientem. de ſapiente eſt hæc omnis oratio: cui iure id accidere non poſſit. nam iure exulantem conſolari non oportet. Poſtremo ad omnes caſus facillima ratio eſt eorum: qui ad uoluptatem ea referunt, quæ ſequuntur in uita: ut quocunq; hæc loco ſuppeditent, ibi beate quæant uiuere. itaq; ad omnem rationem Teucri uox accōmodari poteſt. Patria eſt ubicunque eſt bene. Socrates quidem cum rogaretur, cuiatem ſe eſſe diceret: mundanum inquit. totius enim mundi ſe incolam, & ciuem arbitrabatur. quid T. Albutius? nonne animo æquiſſimo Athenis exul philoſophabatur? cui tamen illud ipſum non accidiſſet: ſi in republica quieſcens, Epicuri legibus paruiſſet. qui enim beatior Epicurus, quod in patria uiuebat? quā Metrodorus, quod Athenis? aut Plato Xenocratē uincebat, aut Polemo Arceſilam, quo eſſet beatior? quāti uero

BERO.

℄ SINE ignominia. Quoniam in ſapientem exilium quidem cadere poteſt: ignominia & dedecus non poteſt. nec iure exulare poterit. nihil enim peccat ſapiens. nihil committit dignum exilio: cuius uita tota impeccabilis eſt. Et ut græce dicitur αναμρτητοσ. ⁋ Quocunq; hæc loco. Si apud pœnitiſſimos ſcyrhas agemus. ſi in media barbaria uiuemus. beatæ uiuere poterimus: modo uoluptates ſuggerantur: ſuppeditenturq;: quibus uitam beatam metiuntur. ⁋ Teucri nox: Teucer Thelamonis filius a patre eiectus: patria extorris: forti animo. ſubnixoq; uertit ſolum: qui in exilium pergens: cum patrem patriamq; ſalaminam fugiendo relinqueret dixit. Patria eſt ubicunq; eſt bene. qui indulgens genio dixit ad amicos: nil diſperandum duce teucro. & auſpice teucro. O fortes: peioraq; paſſi mecum ſæpe uiri. nunc uino pellite curas cras ingens iterabimus equor: de hoc factæ ſunt tragœdiæ. Condidit in cypro alteram ſalaminam. Ouidius. Et teucrum ueneri grata recepit humus. Trogus: & eius circunſcriptor Iuſtinus. in nouiſſima Epithome ſcripſit. Poſt fiuem troiani belli Teucrum morte Aiacis fratris inuiſum patri Thelamoni. eum non reciperetur in regnum Cyprum conceſſiſſe: atq; ibi urbem nomine antiquæ patriæ ſalaminam condidiſſe. Inde accepta opinione paterne mortis patriam repetiiſſe. mox poſitis in hiſpania ſedibus: genti callaicæ nomen dediſſe. ⁋ Patria eſt ubicunq;. ⁋ Ex hac teucri catholica ſententia duxit illud Seneca. Nulla terra exilium eſt: ſed altera patria eſt: non eris in patria. patria eſt ubicunq; bene eſt. illud autem per quod bene eſt: in homine non in loco eſt: ſi enim ſapiens eſt: peregrinatur: ſi ſtultus: exulat. Huic ſententiæ ſubſcribit illud Oratianum. Petimus bene uiuere. quod petis hic eſt. Eſt ulubris: animus: ſi te non deficit æquus. notiſſimū eſt illud Naſonis. Omne ſolū forti patria eſt: ut piſcibus equor. & a Papinio decenter dictum eſt in thebaide. Omne homini natale ſolum. ⁋ Cuiatem. Cuias dicitur & cuiatis. Communi genere pronomen eſt. quod gentem ſignificat. ut docent Priſcianus & Diomedes apud Plautum frequenter legitur: cuiatis eſt. ideſt cuius patriæ: & gentis. ⁋ Mundanum. Sapiens inquit: patria mihi totus eſt mundus. omnium locorum. omnium ciuitatum ciuem eſſe ſeſe aſſerit. Theophraſtus dicere ſolebat: doctum hominem ex omnibus ſolum: neq; in alienis locis peregrinum eſſe. neq; inopem amicorum. ⁋ Quid titus albutius. De hoc in primo de finibus loquitur dicens: eum a Sceuola ſalutatum eſſe Athenis græca ſalutatione: de quo Lucilius cum multa uetuſtate & ſale ſic ſcribit. græcum te albuci q̄ romanum atq; ſabinum maluiſti dici chere: inquam tite lictores turma omnis choruſq; chere tite: hinc hoſtis mi albutius: hinc inimicus. Fuit & Albutius declamator: qui dicere ſolebat: cum res animum occupauit: uerba ambiunt. ⁋ Idem dicebat. res omnium ſordidiſſimas acetum. pulegium. ſpongias. Timebat ne ſcholaſticus uideretur: longe autem deterius ſenex dixit: quam iuuenis dixerat. ⁋ Epicuri legibus. Epicurus ait ſapientem non acceſſurum ad rempublicam: neq; dominatum quæſiturum: ſed in ocio quietiſſimo uicturum: ſed albutius dum honores ambit, dum rempublicam adminiſtrare pulchrum eſſe ducit: in exilium eiectus eſt. ⁋ Qui. quomodo. cur. qua in re. interrogatiue legendum. ⁋ Metrodorus athenis. Epicurus fuit athenienſis: pago gargetius: hortorum magiſter: unde a Papinio dictus: ſenior Gargetius cum: ait in ſiluis: Malet deſerto ſenior Gargetius hortor. Metrodorus quoq; athenienſis fuit Epicuri diſcipulus. cuius filios in teſtamento commendauit heredibus: ſenſus eſt: patriam nihilo feciſſe beatiores philoſophos: q̄ athenis uiuerent: & quod athenis philoſopharentur. non enim locus: ſed animus facit hominem beatum. Epicurus condidit infinita pœnæ uolumina. in quibus chylindri circiter trecenti fuiſſe memorantur. Vide an chylindrus Epicuri pertineat ad chylindrum archimedis. de quo ante dictum eſt. Strabo celebrat Metrodorum ſcepſium. cui odioſo cognomentum fuiſſe teſtis eſt Plinius: quem non credo fuiſſe illum diſcipulum Epicuri: quem Laertius dicit eſſe athenienſem. & ſi alibi tradidimus quædam de ſcepſio Metrodoro tanquam Epicureo. ⁋ Vt Plato Xenocratem. quaſi dicat: ſi Plato longe maior fuit Xenocrate diſcipulo: non ex eo etat illo maior beatiorq;. q̄ ipſe eſſet athenienſis: cum ille chalcedonius foret. ſicut etiam Polemo athenienſis non uicit Arceſilam: nec illo beatior fuit ob patriam cum ipſe eſſet athenienſis: Arceſilas uero pithaneus. Et ita oſtendit non ex loco: ſed ex ipſo homine parari beatitatem. Nam ut inquit eleganter Oratius: Cælum non animum mutant: qui tranſmare currunt.

OMNI BONI.

℄ RATIOnem. ſectem & ſententiam. ⁋ Socrates. cum rogatus eſſet: cuias eſſet: reſpondit: ſe mundanum eſſe. ⁋ Boni. ut ariſtides. ⁋ Sapientes. ut temiſthocles & melchiades.

Teucri nox. — Callaici a Teucro. — Albutius Qui. — Senior gargetius. — Metrodorus.

CISTA ciuitas.Quidam romã intelligunt.ego Athenas.in qua urbe Socrates damnaſ.Ariſtoteles ne dã/ BERO
nareſ fugit.Themiſtocles.Ariſtides.Alcibiades.aliiq; cõplures clariſſimi expulſi ſunt:in qua ciuitate oppreſſit
uirtutes inuidia.¶ Demaratus tarquini pater.Demarathus corinthius negociator:& ex mercaturis opulentiſſi Hiſtoria
mus factus.ob ſeditiones domo profugus:tyrãnidemq; cypſeli fugiens in etruriã cõmigrauit:cõportatis opi/ demarat.
bus luculentis:qui a tarqnienſibus etruriæ populis exceptus tarquiniũ priſcum regem populi romani ex illu/
ſtri etruſca uxore genuit:hunc ex corintho profugũ comitati ſunt fictores duo eucirapus:& eugrãmus: a qui/

iſta ciuitas exiſtimãda eſt?ex qua boni ſapienteſq; pel/
lunſ?Demaratus quidẽ Tarquini regis noſtri pater ty
rãnum Cypſellũ qd ferre nõ poterat, fugit Tarquinos
corintho:& ibi ſuas fortunas cõſtituit: ac liberos pro/
creauit.nũ ſtulte antepoſuit exilii libertatẽ domiſticæ
ſeruituti?Iã uero motus animi,ſollicitudines, ægritu/
dineſq; obliuione leniunſ,traductis animis ad uolupta
tẽ.nõ ſine cauſa igiſ Epicurus auſus eſt dicere,ſemp in
pluribus bonis eſſe ſapiẽtem:qa ſemp ſit in uoluptati/
bus.ex quo effici putat ille,qd qrimus,ut ſapiens ſemp
beatus ſit.A.etiã ne ſi ſenſibus carebit oculorũ? ſi au/
rium?M.etiam.nã iſta ipſa contẽnit.primũ enim hor/
ribilis iſta cæcitas quibus tãdem caret uoluptatibus?
cum quidam etiam diſputent cæteras uoluptates in
ipſis habitare ſenſibus. Quæ autem aſpectu perci/
piantur,ea non uerſari in oculorum ulla iocunditate:

bus Italiæ traditã plaſticen:hoc eſt figulinã ar/
tem ferũt.ſuſceptis duobus filiis etruſca eis no
mina impoſuit.Arũtem alteꝶ alterũ lucumo/
nẽ uocans:quos erudiit græca & etruſca diſci
plina.lucumo ſuperfuit patri bonoꝶ omnium
heres.qui deinde Lucius Tarqnius Priſcus eſt
appellatus.ex Dionyſio.Strabone. Liuio. Pli.
Tyrãnus aũt ille cypſelus.qui corinthi tyrãni/ Cypſelus
dẽ occupauit:hoc nomẽ accepit a ciſtula. quã unde.
græci cypſelon uocant:in qua delituit occulta/
tus a matre.cũ ad pernitiem ueſtigaretur. Hi/
ſtoriã ſcribit Herodorus in quinto uolumine.
Sunt & aues nomine cypſeli ex eo dictæ ꝙ ni Cypſeli
dũ ſpecie cypſeli.ideſt ciſtellæ ex luto fingũt. aues.
quas alio nomine apodas uocant:qđ uſu pœ/
dum careant auctores Plinius: & Ariſtoteles. Apodes.
¶ Domeſticæ ſeruituti.Demaratus ſi domi: &
in patria uiuere uoluiſſet. ſeruitutẽ ſeruiuiſſet
ſub cypſelo tyrãno.ſed pfugus domo liberri/
me uixit in exilio.cum in etruria fortunis:opi/
buſq; ſuffarcinatus apud tarquinios conſediſſet.longe aũt præſtantior eſt libertas in exilio:q̃ domi & in patria
ſeruitus.¶ Traductis animis ad uoluptatẽ.Epicurus uitã ſapientis beatam putat auocatione animi a cogitãda
moleſtia: & reuocatione ad contẽplandas uoluptates:negatq; ullũ eſſe tẽpus quo ſapiens beatus non ſit. cuius
uita referta ſit & præteritaꝶ uoluptatũ memoria.& ſpe conſequentiũ.¶ Etiam ne ſi ſenſibus carebit. Obiectio Etiam.
diſcipuli eſt inquirẽtis:an ſapiens ſit futurus beatus in ſurditate & cęcitate.¶ Etiã reſpondet magiſter ſapiẽtem
haud dubie beatũ futurum etiã ſi obcecetur.atq; obſurdeſcat. Annotãdum eſt.hanc particulã etiã ſcite & ele/
ganter a doctis uſurpari.pro eo quod diciſ ita & ſic.Plinius in ępiſtolis.Ego huic:ſtudes inquã reſpondit etiã.
quod perinde ualet:ac ſi dixeris ſtudeo.¶ Horribilis iſta cęcitas.Eleuat uitiũ cęcitatis.& pro uirili parte conten
dit aſſerere: cęcitatẽ nõ eſſe habẽdam in malis.meritoq; contẽni debere a ſapiẽte:cuius animus oculatus eſt . q
oculo mentis contẽplatur ea:ad quæ oculus corporis quodãmodo cęcutiens eſt.Quintilianus in declamatio/
nibus oſtendit:oculos cauſam eſſe uitioꝶ.Oculi inquit nos in omnia quotidiæ uitia præcipitant: miranſ. ada/
mant.concupiſcunt.cæcus nõ iraſcitur.non odit.nõ concupiſcit.& cũ corpora noſtra uigorem de luminibus
accipiant.pereunt cum ſuis uitia cauſis. Solomon quoq;.oculi inquit hominũ inſatiabiles ſunt:& iteꝶ. Ne quis
oculo:quid creatũ eſt:& apoſtolus taxat oculos. utpore plenos mœchationibus.& inceſſabilibus dilectis ca/
pientes animas infirmas per quinq; ſenſus.& potiſſimũ per oculos:qua ſi per quaſdã feneſtras uitioꝶ ad animã
introitus eſt:nõ põt ante metropolis:& arx mentis capi niſi per portas eius irruerit hoſtilis exercitus.ſæpe per
oculoꝶ feneſtras animæ capta libertas eſt.& impleſ illud pphericũ. Mors intrauit per feneſtras ueſtras.dũ for/
mis mulieꝶ:ſplendore gẽmaꝶ:fulgore auri.contẽplatu diuitiaꝶ deliciarũq; attoniti obſtupeſcimus.ueꝶ liceat
phis plauſibiliter rhetoricari:& per materias paradoxas.i.inopinabiles fauorabiliter decurrere ad calamitoſos
cõſolãdos.cũ cõſtet cęcitatẽ infortuniũ eſſe maximũ:acerbiſſimũq;:nam ut ait Pli.nr.Oculi ſunt pars corporis
pcioſiſſima.& q lucis uſu uitã diſtinguãt a morte.meritoq; a Sratio cęcitas dicta ſors lęrho dirior oĩ.Si ſol in ho
roſcopo fuerit & ſaturnus in medico cæli:periculũ cęcitatis infligũt.multæq; aliæ radiationes ſunt:qbus cęcita Cęcitatis
tis uitiũ infertur:ſicut qui habuerit horoſchopũ in.viii.parte cãcri.ubi nebula eſt:erit cęcus. ſors dititiſſi
CIAM uero:oſtendit ſuperius uirtutẽ beatam Vitam confici multis:argumentis ſtoicorum:& non ſolum ma.
ex decretis & ſententiis ſtoicorum ſed etiam epicuri qui ponit ſummum bonum in uoluptate : & cæterorum OMNI
philoſophorum.nam dicit epicurus mortem contemnendam:& paupertatem & dolorem:præterea ſapientẽ BONI.
nulla ambitione & gloria populari teneri.nunc de malis corporis dicit:ſapientem etiam ſi amiſerit oẽs ſenſus:
nihilominus beatum futurum:cum igitur dicat ſapientem:ſi bonis corporis & fortunæ careat:beatũ futurum:
relinquitur ut ſola uirtute beata uita conficiatur argumentum a maiori:ſi epicurus qui omnium philoſophoꝶ
eſt eneruatiſſimus:dicit ſola uirtute beatam uitam conſtare quanto magis reliqui philoſophi deinde epilogo
utitur.iam cõtinuatiua eſt.¶ Solicitudines ſpecies ſunt ægritudines.¶ Obleuione.traductis animis ad uolupta
tem.pceptum eſt epicuri:qui dicit ægritudines leuari recordatione uoluptatum præteritarum aut futurarum:
¶ Etiam ne ſcilicet erat perpetuo beatus.¶ Diſputent:argumentationibus probent.

BERO.

¶ VT ea quæ guſtemus. Quinq; ſunt ſenſus notiſſimi: ex quibus uiſus contraria natura diſtat a cæteris. nam cũ in audiendo. & guſtando. & odorando: atq; tangendo. nihil e nobis emittimus: ſed extrinſecus accipimus. quod ſenſum ſuum moueat: quippe & uox ad aures ultro uenit. & odor in nares influit. & palato ingeritur. qđ gignat ſaporem & corpori noſtro applicantur tactu ſentienda: ſoli ſunt oculi. ex quibus lumẽ foras proficiſcit. & radius emicat: ad effectum uidendi tria nobis neceſſaria ſunt. lumẽ. quod de nobis emittimus. & ut aer. qui interlucet lucidus ſit: & corpus: quo offenſo deſinat intentio. Epicurus uero. & Democritus. & Lucretius ſecuti exemplum reliquorũ ſenſuum qui extrinſecus accipiunt quod moueat putauerunt. nihil ex oculis foras proficiſci. ſed imagines rerum in oculos ultro meare. & ab omnibus corporibus iugi fluore quæpiam ſimulachra manare. & ita effici uim uidendi. nunc docet Mar. Tul. ea quæ percipiantur aſpectu: non eſſe tam iucunda: quæ illa: quæ ex reliquis quattuor ſenſibus percipiuntur: quoniam in his extrinſecus ueniant: q̃ ſenſus ipſos oblectent. ex oculo uero foras lumẽ progrediat. præterea mens eſt. q̃ uidet. animus q̃ cernit: quo ſapiẽs citra uſum oculorũ põt contẽplari. celeſtia & rerũ arcana timari. Ex quinq; ſenſibus ante cætera homini tactus eſt & guſtus reliquis ſuperaſ a multis. Aquilæ clarius cernunt. uultures ſagatius odorãtur. talpæ liquidius audiunt. Philoſophi ſcribunt nihil eſſe fallacius aciæ oculorũ noſtrorũ. ut uera falſis ſubinde nõ internoſcar.

Tria neceſſaria ad uidendum.

ut ea q̃ guſtemus, olfaciamus, tractemus, audiamus, in ea ipſa, ubi ſentimus, parte uerſentur: in oculis tale nihil fit. animus accipit quæ uidemus. animo aũt multis modis, uariiſq; delectari licet: etiam ſi non adhibeatur aſpectus. loquor autem de docto homine, & erudito: cui uiuere eſt cogitare. ſapientis enim cogitatio nõ ferme ad inueſtigãdũ adhibet oculos aduocatos. etenim ſi nox non adimit uitã beatã: cur dies nocti ſimilis adimat? nam illud Antipatri cyrenaici eſt quidem paulo obſcœnius: ſed nõ abſurda ſentẽtia eſt. cuius cæcitatẽ cũ mulierculæ lamentarenſ: quid agitis inquit? an uobis nulla uidetur uoluptas eſſe nocturna? Appium quidem ueterem illum: qui cæcus aunos multos fuit: & ex magiſtratibus, & ex rebus geſtis intelligimus in illo ſuo caſu, nec priuato, nec publico muneri defuiſſe.

¶ Cui uiuere eſt cogitare. Ariſtoteles in. x. ethicorũ: contẽplatione ait eſſe cõſummatam felicitatẽ: cum ſit hæc dei peculiaris & propria igitur proxime accedit ad diuinã beatitatẽ ſapiens; cognatiſſimuſq; fit dei per contemplationẽ. eſt enim inter deos & ſapiẽtes cognatio quædã cõciliante natura. ¶ Si nox nõ adimit. acutũ magis quã probum argumẽtum. quo in preſentia utitur: ut ſcilicet ſicut nox. cuius tenebræ nos uidere nõ ſinunt: nõ adimit uitam beatam: ita dies cęci hominis ſimilis nocti nõ debet adimere: ſed aliud eſt nox tẽporaria. aliud nox perpetua nox ad dormiendũ data eſt. dies ad uigilandũ. nox ad quieſcendũ. dies ad augendũ. licet nobis nocturnas tenebras luminibus accenſis inalbare. & eas facere luminoſas. cęco nõ licet. Anaxagoras dicebat ſe natũ eſſe ſolis & cœli uiuendi cauſa cęcus lumẽ mundi iucũdiſſimũ. & ſolis fulgorẽ amabilem uidere nõ põt. quãuis mente poſſit neſcio quid ueluti per ſpeculũ in enygmate diſpicere. Antiqui ſolẽ philefiũ cognominauerunt: q; lumẽ eius exoriens amabile amiciſſima ueneratione oculorũ cõſalutamus. Dulce lumen eſt inquit eccleſiaſtes: & delectabile oculis uidere ſolẽ: qui ut ait nõ minus uere q̃ ſcithe Plinius: triſtitiã cæli diſcutit: atq; etiã nubila humani animi ſerenat. Dixit heraclitus. ει μη ηλιοσ ην ευφρονη αν ην. i. ſi ſol nõ eſſet. nox eẽt. ¶ Voluptas nocturna. Nullus ignorat: q̃ ſint nocturnæ uoluptates: quas ſine honoris præfatione noĩare honeſte nõ poſſumus quarũ uel cæcus particeps eſſe põt: dũ talia ſine lumine magiſtra natura exerceãtur. Attamen. qui dixit. Si neſcis oculi ſunt in amore duces. & qui lucernã optauit cõſciam nocturnæ uoluptatis. is mihi uideſ ſenſiſſe aliq̃d deeſſe ad plenã uoluptatẽ ſubductis luminibus. ¶ Appiũ quidem ueterẽ. ¶ Appii claudii cenſura clara eſt: qua uiã appiam muniuit: & aquã appiã in urbem duxit. eodẽ appio auctore potitia gens: cuius ad aram maximã herculis familiare ſacerdotium. fuerat. ſeruos publicos miniſterii delegandi cauſa ſolemnia eius ſacri decuerat. ex quo factũ eſt: ut potitii intra annũ cum ſtirpe extincti ſint: nomẽq; potitiorũ interiret. ipſe uero appius cenſor luminibus captus. Auctores Liuius: Valerius: quinetiam Pomponius iuriſconſultus refert: hunc appium iuris ciuilis fuiſſe ſcientiſſimum: actioneſq; ſcripſiſſe: ab eodem. R. litteram inuentam: ut pro ualeſiis Valerii. pro fuſiis furii dicerentur. De eodem. Mar. Tullius in libro de ſenectute ſic refert. Ad appii claudii ſenectutem accidit etiam: ut cæcus eſſet. tamen cum ſententia ſenatus inclinaret ad pacem: & fœdus faciendum cum pyrrho: non dubitauit dicere illa: quæ uerſibus proſecutus eſt ennius: quo uobis mentes rectæ: quæ ſtare ſolebant: ante hac demendi ſeſe flexere ruina? deinde paulo infra. quattuor inquit robuſtos filios & filias quinq;. tãtum domũ. tantas clientelas appius regebat & ſenex & cęcus: intentum enim animum tanq̃ arcum habebat. nec langueſcẽs ſuccumbebat ſenectuti Vulpianus libro tertio digeſtorum ait: cęcum utriſq; luminibus orbatum repelli prætoris edicto a poſtulando quod inſignia magiſtratus uidere & reuereri non poſſit tamen ſenatorium ordinem retinere & iudicandi & officio fungi poſſe ait. nunquid magiſtratus gerere poſſit: dicit ſe deliberaturum. & extat inquit exemplum eius: qui geſſit appius deniq; claudius cęcus conſiliis publicis intererat. & in ſenatu ſeueriſſimam dixit ſententiam de pyrrhi captiuis non recipiendis.

Cõtemplatio felicitas

Nocturnæ uoluptates.

Cęcum poſtulare non poſſe.

OMNI BONI.

¶ ADVOCATOS oculos adiutores tanquã patronos. ¶ Etenim ſi nos a ſimili arguit: nox ſcilicet cum uigilamus: non cum dormimus. nihil enim intereſt inter ſapientem & ſtultum. ¶ Similis nocti dies ſcilicet cęcitas. ¶ Caſu. calamitate: & cæcitate.

¶ Caii druſi domũ. Multos druſos.celebrat antiqtas:hic iuriſcõſultus intelligit.q quis cęcus eſſet:tñ oculatus erat ad cãs cõſulrorũ ĩtroſpiciẽdas.& ob id dõus eius frequẽtabaſ a cõſultoribus.nã ut ĩ prĩo de oratore memo rat Craſſus:domus iuriſcõſulti.eſt totius ciui.oraculũ q cõſultores ex ĩcertis certos:cõpoteſq; cõſilii dimitti.qn/ ti mutii ianua & ueſtibulũ maxĩa quotidie frequẽtia ciuiũ ac ſũmorũ uirorũ ſplẽdore celebrabaſ. Cõſultores ꝓ/ prie ſũt ꝑcõtatores:ĩterrogatoreſq;:q cõſiliũ petũt:cõſultus uero:q cõſulit & docet ut illud ex orõne ꝓ mure/ na. Vigilas tu de nocte:ut cõſultoribus tuis.reſpõdeas.Interdũ cõſultor ꝓ cõſulto uſurpaſ.ut ĩ illo uerſu ꝓuer/ biali.Cõſiliũ malũ cõſultori peſſimũ eſt.

BERO Domus iuriſcõſulti oraculum ciuitatis.

C.aũt Druſi domũ cõpleri cõſultoribus ſolitã accepi mus:cũ quorũ res eſſet,ſua ipſi nõ uidebãt:cæcũ adhi/ bebãt ducẽ.pueris nobis Gn. Aufidius ꝑtorius,& in ſe natu ſñiam dicebat:nec amicis delibetantibus deerat: & græcã ſcribebat hiſtoriã:& uidebat in litteris. Dio/ dorus ſtoicus cæcus multos annos noſtræ domi uixit. is uero,qđ credibile uix eſſet,cũ in pħia multo etiã ma gis aſſidue,q̃ antea,uerſareſ:& cum fidibus Pythago/ reorũ more utereſ:cũq; ei libri noctes,& dies legeren/ tur:qbus in ſtudiis oculis non egebat:tñ qđ ſine oculis fieri poſſe uix uideſ,geometriæ munus tuebaſ,uerbis ꝑcipiens diſcẽtibus unde,quo,quáq; lineã ſcriberent. Aſclepiadẽ ferunt nõ ignobilẽ,nec inexercitũ pħm,cũ quidã quæreret qd ei cæcitas attuliſſet:reſpondiſſe:ut puero uno eſſet comitatior.ut enim uel ſumma pau/ pertas tolerabilis ſit:ſi liceat,quod quibuſdam græ/ cis,quotidie:ſic cæcitas ferri facile poſſit:ſi nõ deſint

¶ Au/ fidius cęcũ fuiſſe ſignificat:ap oratiũ mẽtio fit aufidii lurcõis:q forti miſcebat mella falerno. ¶ Diodorus ſtoicus.De hoc ĩ bruto ſic inquit. Erã cũ ſtoico diodoro:q cũ habitauiſſet apud me cũ qnto uixiſſet.nuper eſt domi meæ mor tuus.a quo cũ in aliis rebus.tũ ſtudiſſime ĩ dia/ lectica exercebar.Itẽ in hortẽſio.Diodoro qd faciã ſtoico:quẽ a puero audiui:q mecũ uiuit tot annos:q habitat apud me:quẽ & admiror & diligo.q iſta ãtiochea cõtemnit. ¶ Cũ fidi/ bus.cũ eſſet fidicẽ & muſicus. ¶ Pythagoreo/ rũ more. Pythagoricis:ut ſupra diximus:mos fuit:cũ euigilaſſent aĩos ad lyrã excitere & cũ ſõnũ peterẽt:ad eãdẽ prius mentes cõponere. ¶ Geometriã unus tuebaſ.cõſile eſt illud.qđ memorat Diuus Hierony.de Dydimo Alexã drino inter eccl'aſticos ſcriptores illuſtri:q cap tus a parua ætate oculis.& ob id quoq; elemẽ/ torũ ignarus.tñ miraculũ ſui oĩbus præbuit:ut geometriã:q uel maxime uiſu indiget.uſq; ad ꝑfectũ didicerit.Geometriã ãt ſine uiſu uix cognoſci poſſe nullus ignorat.cũ figurę geometricę oculis ſubiiciã tur.Cuius ps una ὀπτικη.optice.i.pſpectiua appellaſ.q̃ ad oclos ptinet.altera uero ps:q̃ ad aures ꝑtinet. cano/ nice.i.regularis uocaſ.pſpectiua cãs reddit:cur uiſiões ſubĩde faliã.ut q̃ ĩ aq̃ cõſpiciunſ maiora.ad oculos fiãt: q̃ ꝓcul ab oclis ſũt mĩora. Voluptas ãt utilitaſq; taliũ diſciplinarũ ĩ pᵒ pricipiis exiſtit.ut ĩqt.M.V. ¶ Quáq; linea ſcriberẽt. Figurarũ geometricarũ gñã ſũt duo.planũ & ſolidũ planũ ẽ.qđ lineas hẽt q̃ latũ eſt:& q̃ lõgũ.q̃lia ſũt triqtra.& q̃drata:q̃ ĩ aera fiũt ſine altitudine.linea dr̃ a nr̃is q̃ græce γραμμαν uocãt.eã ita definit euclides. γραμμη ἐστι μηκος ἀπλατης.i.linea ẽ lõgitudo illatabilis. ¶ Aſclepiadẽ ſcꝫ.De aſclepiade pruſiẽſi me/ dico illuſtri nõ ĩtelligi hoc ĩ loco plãiſſimũ ẽ:qm ille nullo morbo affectus.nulla corpis debilitate mãcus:ac de/ bilis uixit.q ut auctor ẽ Pli.ſpõſionẽ fecit cũ fortũa.ne medicus crederef.ſi unq̃ inualidus ullo morbo fuiſſet ipe: & uictor ſupma ĩ ſenecta lapſu ſcalarũ exanimatus ẽ.huius medicĩa plauſibilis fuit:& fauorabilis:q qnq; res maxĩe cõiũ auxiliorũ ꝓfitebaſ abſtinẽtiã cibi.abſtinẽtiã uini.fricationẽ corpis.ãbulationẽ:geſtatiõeſq;.ara fauẽtibus cũ ctis:ut eẽnt uera:q̃ facillima erãt uniuerſũ.ppe hũanũ gẽus circũegit ĩ ſe.nõ alio mõ:q̃ ſi e cœlo demiſſus adue niſſet. Hic uolumẽ cõdidit de uino.quo repit prius egris opitulari.ſed dãdo.ſ.ĩ tpe:cuius utilitatẽ eq̃ri uix deo rũ potẽtia poſſe ꝓnũciauit:de hoc aſclepiade medico Pli. Apuleius.Celſus.Galẽus.Auicẽna.nõ paꝶ multa.Hic uero alter aſclẽpiades pħus ſignificaſ lumĩbus orbatus.Cuius dictũ mire cõgruit oĩbus cęcitate laborãtibus:ut ſ.aut puero:aut baculo uno comitatiores ſint.Cõſtat familiæ Corneliæ cognomẽrũ ſcipionũ iditũ eſſe:ex eo ꝙ Cornelius:q patrẽ lumĩbus carẽtẽ ꝓ lumĩbus regebat ſcipio cognomiatus.nomẽ ex cognomĩe poſteris de/ dit:ſcipionẽ.n.dici baculũ qs ignorat.Nec ĩ exercitũ.exercitatiſſimũ.exercitus.n.ꝓ exercitatus uſurpaſ ut Vir. Nate iliacis exercite fatis.& Cor.tacitus.Armis eq̃ſq; ĩ patriũ noſtrũq; mortẽ exercit⁹. ¶ Si liceat.mẽdicationẽ. uel ut utar laberii uocabulo:mẽdicimoniũ ſignificat:græcis ãt mẽdicare licebat.qđ rõanæ grauitati ĩdecorũ:& ꝑinde ſordidũ uidebaſ.unde palliata mẽdicabula a doctis dicũſ.pħi græci uictũ mẽdicãdo q̃ritãtes.ſic grçcus il le palliatus & crinitus:barbaq; uſq; ad pubẽ pœnæ porrecta.adiit herodẽ atticũ:ac petiit nũmos ſibi dari ad pa nes emẽdos tũ herodes ĩterrogat:q̃s nã eẽt:atq; ille uultu:ſõituq; uocis obiurgatorio.pħum ſe eẽ dicit:mirari quoq; addit:cur q̃rẽdũ putaret:qđ uideret.tũc herodes oppido q̃ ſciẽter & elegãter:uideo inqt barbã & pal/ liũ.pħum nõdũ uideo:iuſſitq; ei dari ꝑciũ panis triginta dierũ.dicẽs:demus huic aliqd æris cuiuſmodi eſt tanq̃ hoĩes nõ tanq̃ hoĩ. Muſonii quoq; exẽplũ obiter memorãdũ eſt q circũſtãri cupiã id genus:& pħum ſeſe oſtẽ tãti dari iuſſit mille nũmũ.& cũ pleriq; dicerẽt nebulonẽ eſſe hoĩem.malũ:& malitioſum. & re bona nulla di/ gnũ.tũ muſoniũ ſubridentẽ dixiſſe aiunt ἄξιος οὖν ἐστὶν ἀργυρίου.i.dignus igitur eſt argento.

Didymus cæcus in geometria clarus.

Aſclepiades ſine ægritudine

Aſclepiades cęcus

Scipiones unde.

Mẽdicimonium.

Scitum herodis.

¶ C.druſi.q gloriabaſ ſe oĩa donaſſe ꝑter cœlũ & cenũ. ¶ Sua:rões ſuas. ¶ Prætorius:ꝑtura functus. ¶ Græ. hi.græce aut res geſtas a græcis uiuebat ĩ lr̃is.ut eloqntiæ. ¶ Pythagoreorũ:q aĩos ſuos cãtu recreãt.ut eſt ĩ.iiii. tuſ. ¶ Oculis nõ ĩdigeret:pħia ĩ q̃ cõtẽplatiõe opus ẽ nõ oculis.nã res ſolas cõtẽplanſ & cõſiderant. ¶ Tuebaſ: ſeruabat. ¶ Aſclepiadẽ:eſculapiũ. ¶ Creticũ ſectã ſigñat:creticus pĩceps alicuius ſectæ dr̃. ¶ Liceat poſſit.

OMNI BONI

ſubſidia ualitudinũ. Democritus luminibus amiſſis: al ba.ſ.& atra diſcernere nõ poterat. at uero bona, mala, æqua, iniq̃, honeſta, turpia, utilia, inutilia, magna, par/ ua poterat: & ſine uarietate colorꝫ licebat uiuere bea/ te: ſine notione rerꝫ nõ licebat. atq; hic uir impediri ani mi etiã aciẽ, aſpectu oculorꝫ arbitrabaẽ: & cũ alii ſæpe qd eſſet añ pedes nõ uiderent: ille ĩfinitatẽ oẽm pegri/ nabaẽ: ut nulla in extremitate cõſiſteret. traditũ eſt etiã Homerꝫ cæcũ fuiſſe. at eius picturam nõ poeſim uide/ mus? q̃ regio, q̃ ora, q̃ locus græciæ, q̃ ſpẽs formæ, quę pugna, q̃ acies, qd remigium, q motus hominũ, q fera rum non ita expictus eſt: ut quæ ipſe nõ uiderit, nos ut uideremus: effecerit? quid ergo aut Homero ad dele/ ctationem animi, ac uoluptatem, aut cuiquã docto de fuiſſe unquam arbitramur? aut ui ita ſe res haberet:

HERO. Democtius ſe ultro excęcauit. **Subsidia** ualitudinũ. oĩa intelligit fulcimina: & ſuſtẽtacula: q̃ neceſſaria ſunt cęcis hoĩbus ad ualitudi/ nẽ fulciẽdã. Democritus. Democritũ abderitẽ pħm pter alios uenerãdũ memoriæ pditũ eſt: luminibus ocu/ lorꝫ ſua ſpõte ſe priuaſſe: qa exiſtimaret cõmẽtationes aĩ in contẽplãdis naturæ rõnibus uegetiores & exactio/ res fore. ſi eas uidẽdi illecebris: & oculorꝫ ĩpedimẽtis liberaſſet. Tertullianus in Apologetico. tradit: democritũ ideo ſemetipſum excecaſſe. ꝙ mulieres ſine cõcupiſcẽtia aſpicere non poſſet. & doleret: ſi nõ eſſet potius. qua aũt ſolertia cęcitatẽ ſibi cõſciuerit: docet laberius poeta mimographus ſcribẽs eũ cõſtituiſſe clipeũ contra ſolẽ & ita ſplẽdore æreo: & ſolis radiis aciẽ oculorꝫ ſibimet effodiſſe: ſeq; elucificaſſe. Sine uarie tate colorꝫ. Nõ poſſumus diſcernere multipli/ cẽ colorꝫ uarietatẽ: ſine oculorꝫ corpaliũ mini/ ſterio. mentis uero oculo. & aĩ aciæ poſſumus cõtemplari arcana naturæ & diſpicere pħicas notiones. & cõſequẽter uiuere beate: ſicut fa/ ciebat Dẽocritus: q euthimiã. i. trãqllitatẽ aĩ di xit eẽ finẽ bonorꝫ: q ĩnũerabiles eẽ mũdos p/ didit. dũ apiriani. i. ĩfinitatẽ pbat: q nõ cõtẽtus ſterna mũdi noſſe. extera quoq; ſcrutatus. nec ulla ĩ extremitate cõſiſtẽs: uoluminũ exordio ſic auſpicatus ẽ. Hæc loquor de uniuerſis. nihil excipit: de quo nõ pfiteaẽ. qd. n. eſſe põt extra uniuerſa? Dẽocritũ. M. T. in hortẽſio antepõit ueteribus pħis: quos cũ illo collocatos quintæ claſſis ſibi uideri dicit: cognominatus eſt gela/ ſinus: ut ait ſuidas: a riſu. illi. n. cũcta ridenda ui debanẽ. & ut ait mordax poeta: ppetuo riſu pulmonẽ agitare ſolebat. Pli. ait Democritũ uitæ utiliſſimũ nimio iuuãdi mortales ſtudio ĩerdũ plapſũ. ex fõtibus dẽocriti hortulos ſuos irrigauit epicurus. Dẽocriti uanitas illa

De reuiuiſcendis corporibus. taxaẽ a Pli. q̃ de reuiuiſcẽdis corpibus pmiſit: q nõ reuixit ipſe. Ante pedes. In ſcdo de diuinatiõe. qd eſt ante pedes nemo ſpectat: cæli ſcrutaẽ plagas. Dõatus explicãs illd ex adelphis. Q d añ pedes uidere hoc. ingt ſum/ pſit poeta de illo in ſitũ pmulgato ancille dicto. Q d añ pedes eſt: nõ uidet. cæli ſcrutaẽ plagas. Teſtis eſt Laer/ tius thaletẽ unũ ex ſeptẽ græciæ ſapiẽtibus cũ domo exiret ſpectãdorꝫ ſiderꝫ cã: cęcidiſſe in foueã dictũq; eẽ ab anicula o thales. q in cælis ſũt cõpreſũrꝫ te arbitraris. q ea q̃ ſũt añ oculos nõ uides. Homerꝫ cęcũ. Plutar. Hero dotus. cæteri tradũt homerꝫ inclytiſſimũ poetarꝫ amiſiſſe oculos. & ob id homeri nomẽ ſortitũ. cũ prius. Mele ſigenes diceref. Cumei nãq; & Iones captos oclis homeros appellãt. ꝙ homeris. i. itineris ducibus ægeãt. Hinc

Homerus cęcus. cęcutiẽs meonius nũcupaẽ a martiano. Si ĩ ſagittario in finibus Veneris Mars & Mercurius & Venus ſiĩ fuerint collocati: & horoſcopus eiuſdẽ ptis poſſederit finẽ. Iuppiter uero ĩ Geminis cõſtitutus ex occaſu diametra hos radiatione reſpexerit. hęc gẽitura diuinũ poetã heroici carmĩs facit. talis genitura: ut ingt firmicus maternus in vi. matheſeos homerꝫ diuinũ cumei carminis fecit interprẽ. Ex hõerico fõte oĩs poſteritas latices in pocula du xit: ut ait mãlius. Ex hõero oẽs eloquẽtiæ ptes ſic riginẽ ducũt: ut ex oceano flumĩa initiũ capiũt: homerus ar/ chetypõ ẽ poetarꝫ: quẽ Plato diuiniſſimũ nũcupat. q oẽs ſine dubio: ut ſentit Qui. ĩ oĩ gñe eloqntiæ pcula ſe reliqt. Picturã nõ poeſim. Poeta pictor ẽ loquẽs pictor ẽ poeta tacẽs. ĩ exornatiõibus rethoricis cõmutatiõis exẽplũ hoc legiẽ. poema loqns pictura ẽ. pictura tacitũ poema dẽt eẽ. dixit ora. ut pictura poeſis erit. Pigit hic: pigit ille ſed alterius pictura uetuſtate fit obſoletior. alterius nitidior. picturæ colores euãidi obliteranẽ: ſtili poe tici characteres durabiles perẽnãt. felices illi: quos bõus poeta depĩxit: nũc nulla extãt Appellis parrhaſiiq; mo numẽta. carie uetuſtatis ſterlita: & extĩcta: cũ hõeri & marõis poemata iuueneſcãt: recẽteẽ, ſplẽdeſcãt ĩ dies ma gis. qbus nulla caries. nullus ſitus: nulla ãnoſitas officit: obeſtq;: merito dixit Alexã. ma. felicẽ eẽ achillẽ: q hõerꝫ pconẽ habuiſſet. Q d filius nũeris poeticis ſic expſſit. Felix eacida: cui tali cõtigit ore: gẽtib[9] oſndi. creuit tua car mie uirtus. Qui locus grę cię. In ſcdo iliados catologus ẽ eorꝫ: q agamẽnonẽ ſecuti cũ nauibus ad expeditio nẽ Troianã nauigauere: ubi locorꝫ: ciuitatũ: pplorꝫ: orę littoralis: eſt mira deſcriptio. Quę ſpẽs formæ. Zeuſis

Zeuſis. pictor eminẽtiſſimus pinxit effigies mẽbraturas corpaturaq; ãpliore auguſtius id ratus. In quo homerꝫ ſecutus crediẽ: cui ualidiſſima queq; forma ẽt in fœminis placet. Qui ferarꝫ. Cõparatiõibus ferarꝫ decentiſſime uſus eſt: qbus ueluti emblematis exornaẽ poema cultiſſimũ. q̃le ẽ illud qd in pñtia ſuppetit utq; leo ĩ ſilua ſtabat ſua pignora circũ. Cui manus occurſet catulos: nemus ĩter agẽti. Venatrix accincta uirꝫ. Itẽ alio in loco, Crebra ge/

Cõparatio leonis ex homero. mẽs nimiũ tãq̃ leo uiribus ingẽs: ſaucibus abſenti uenator ſi catulũ audax: abripuit denſo in ſaltu dolet acre: ſe/ quẽſq; deĩde nemus uerſat. ſcrutãs ueſtigia. ſi quo: uerſa uiri ĩueniat, cogt illũ bilis amara. Nos ut uideremus. Laus optimi poetæ ita grafice cũcta deſcribẽtis: uel potius depĩgẽtis: ut ea oculis legẽtiũ ſpectãda ſubiicere ui deatur. Ita laudat oratius pollionẽ. uedire magnos iam uideor duces, non indecoro puluere ſordidos.

OMNI BONI. **DISCER**nere: bene dixit diſcernere nã cernere oculorꝫ eſt Mag. põdere. Notione: diffinitiõe. Aciẽ acumen. Peregrinabatur tanq̃ peregrinis obibat. Infinitatẽ. i. mũdũ: quã ſniam poſtea ſecutus eſt epicurus qui dicit mundos infinitos: quẽ refellit Ariſtoteles in li. de cæ. Expictus: quaſi pictura expreſſus.

¶ ANAXAGORAS. Clazomenius fuit:nõ modo generis.gloria:& diuitiis:ueꝝ animi quoq; magni/tudine clariſſimus.quippe q totũ patrimoniũ ſui ſpõte reliquit:& cũ ab eis negligẽtiæ inſimularet:qd ergo in/quit.Nõ ne uos iſta curatis? mox abſcedens ad ſpeculandũ reꝝ naturã ſe cõtulit ſtudio doctrinaꝝ flagrans:rei & priuatæ & publicæ oĩno negligens:ac incurioſus.Adeo ut cuidã ſe ita cõpellanti:nulla ne tibi p̃riæ cura: eſt dixerit:mihi uero patriæ cura.& qu dẽ ſũma eſt:digitũ in cœlũ intẽdens.hic cũ poſt diutinã peregrinationẽ in patriã reueniſſet.poſſeſſionesq; deſertas uidiſſet.Nõ eſſem inqt ego ſaluus:niſi iſtę periſſet.qui pluris faciens culturã ingenii q̃ pdiorũ.famigeratus extitit inter phos.de quo habita eſt mẽtio quoq; in ſuperioribus.Dicebat epicurus:ſapientẽ acquirẽdi opes curã nõ habituꝝ.¶ Democritus. Democritũ:de quo Paulo ante nõ pauca multa:ſatis cõſtat diuitiis opulentũ fuiſſe intantũ:ut pater eius xerxis exercitui epulũ hoſpitaliter dederit.ipſe tñ quo magis uacuo aĩo ſtudiis litteraꝝ operã impẽderet:patrimoniũ ſuũ patriæ q̃ abdera dicebat:dono dedit.Ob hoc dixit Oratius in ępiſtolis.Miramur ſi Democriti pœcus edit agellos cultaq;:dũ peregre eſt animus ſine corpore uelox.Hic in philoſophia adeo pfecit,ut pẽtathlos ſiue qnquertio.i.qnq; certaminũ dici poſſet:nãq; naturalia.mortalia:mathematica.liberaliũ diſciplinaꝝ rationes.artiũq; oĩum doctrinã.callebat.Olim p̃uiſa olei charitate coemit utilitate magna in toto cõtractu oẽ oleũ.mox ut apparuit ingẽs diuitiaꝝ curſus:reſtituit mercedẽ auide dominoꝝ penitẽtiæ:cõtentus ita pbaſſe.opes ſibi cũ uellet in facili fore:poſſeq; phos ſi uellẽt:diuites fieri.Ariſtoteles hoc aſſignat thaleti mileſio:hoc idẽ ſeſtius e romanis ſapiẽtiæ ſectatoribus fecit.tãta litteraꝝ occaſio eſt.Sed uere phantibus quies doctrinaꝝ magis cordi eſt.q̃ ſollicitudo diuitiaꝝ:quas præ una uirtute cõculcãdas ducũt qđ & crates ille thebanus factitauit:qui cũ ad phandũ athenas pergeret magnũ auri põdus abiecit dicens.Ite pꝰ ſſum malæ cupiditates.nã uos potius mergã q̃ a uobis mergar:neq; putauit ſe poſſe:& uirtutes:& diuitias ſimul poſſidere.¶ Augurẽ tyreſiã.De tyreſia thebano coniectore & fatiloquo.Diodorus,Plautus,Papinius,Ouidius,ſcriptores oẽs qira iunonis excecatus tradit:cui Iuppiter ſcire futura dedit:crimẽq; leuauit honore.Homerus ĩ odyſſea tyreſiã dixit apud inferos ſolũ ſapere.cęteros umbraꝝ uagari modo.Apud oratiũ dat uaticiniũ ulyſſi cõſultori tyreſiæ monumentũ fuit tilfoſo mõte Boitiæ iuxta fontẽ tilphoſam.ubi pfugus diẽ ſuũ obiit:ut auctor eſt Strabo.Ibi thebani ciues illi ſepulto diuiduos honores tribuere.Iuuenalis cũ cecũ dicere uellet.dixit tyreſiã.illo uerſu.Nec ſurdũ:nec tyreſiã quẽq̃ã eſſe deoꝝ.Hic itaq; cũ eſſet ſapiẽs:& diuinationis cõſultiſſimus cęcitatẽ ſuã equanimiter ferebat tanq̃ id obnubilare nõ poſſit ſapientis felicitatẽ:quod inſipiens perinde ac maximũ:grũnoſiſſimũq; maloꝝ intolerãter ferret:& dolenter.¶ At uero poliphemũ.Homerus in nono odiſſeæ longo carmine.& luculento canit:quẽadmodum ulyſſes ſtipite robuſto:& ignito terebrauit oculũ poliphemo cyclopis ingẽtem:& enormũ:qui totus ſub fronte latebat.Argolici clypei & phebeæ lampadis inſtar.Mox aſtu & uafricia ulyſſis cum incolumes ſocii euaſiſſent ex antro cyclopeo:id pro ſe ipſo cõmentus eſt:ſubiecit ſeſe uentri arietis magni & lanoſi.lan tiũ firmiter manibus apprę hẽdens.Cũ autem aries is nouiſſimus ægrederetur in paſtum:eum pertentare cœpit excatus polyphemus tactu explorans.ne gręci furtim dilaberentur.eum itaq; tangens ſic cœpit affari κιρε πεπον τινοι ωδε διαcπεοσ εσσυο μηλων υστατοσ.Ideſt o aries ſtolide cur ultimus ouium ex antro ægredeteris.tu longe primus flores depaſcis.tu primus ad fluenta amnica peruenis:ueſpertina autem hora primus ad ſtabulũ reuerteris:& alia quædam:quæ faſtidio aurium parcens omitto. Colloquium autem cũ ariete polyphemi exoculati ſatis.oſtendit illũ quoq; arietino corde fuiſſe præditum.ac ueruecea ſtaturæ conſimilẽ.quis enim cum pecude fabularetur.niſi plane pecus:& brutus:& pecuinis ſenſibus ſtupens.¶ Cyclops Polyphemus ille ab Homero dictus pelorios ideſt excelſus.& uaſtus.qui erat anthropophagus:truculẽtus:immãnis.Et ut ait Homerus mantuanus.monſtrũ horrendum informe ingens:cui lumen ademptum.Cyclopas ideſt unoculos canunt in ſicilia fuiſſe filios neptuni.Etneos fratres cęlo capita alta ferentes:quos Strabo & Thucidides fabuloſos rentur.¶ Quã aries Plinius ait:q̃ ſtultiſſima animalium eſſe lanata. Arietis pprium eſt ouium ſenectam cõſectari:agnas faſtidire:aquilonis flatu mares concipiuntur.auſtro flante fęmine.¶ In ſurditate.Si cęcitas malum nõ eſt:neq; obnubilare quit ſapiẽtis ſerenitatẽ:tanto minus ſurditas nocebit.minuſq; infuſcabit:& haud dubie leuior cęcitate faciliorq; toleratu ſurditas eſt:cui hominũ primo negatus eſt auditus:huic & ſermonis uſus ablatus:nec ſunt naturaliter ſurdi.ut nõ idẽ ſint & muti.id plerunq; natura:aliquando caſu fit:ut morbo aliquo obſeptus meatus uocem non tranſmittat ad linguam:quod cũ acciderit:ut ſcribit Lactan.in libro de opificio:auditũ quoq; obſtrui neceſſe eſt.ut quia uocem emittere non poteſt:ne amittere quidem poſſit.Ob uitium ſurditatis negat uulpianus redhibitionem.In tertia parte arietis habẽtes horoſcopum erunt ſurdi unoculi ſtolido fatuitatis ſtupore confecti.

Anaxagoras,aut hic ipſe Democritus,agros,& patrimonia ſua reliquiſſent? huic diſcẽdi,quærendiq; diuinæ delectationi toto ſe animo dedidiſſent? Itaq; augurem Tyreſiam quẽ ſapientẽ fingunt poetæ:nunq̃ inducunt deplorantem cæcitatem ſuã.at uero polyphemũ Homerus cũ imanem,ferũq; finxiſſet:cũ ariete etiam colloquẽtem facit:eiuſq; laudare fortunas:q qua uellet ingredi poſſet:& quæ uellet attingeret.recte hic quidem.nihilo enim erat ipſe Cyclops,quã aries ille prudentior.in ſurditate uero quidnam eſt mali? erat

BERO. Anaxagoras patrimoniũ reliqt.

Democritus patrimonii ſpretor.

Tyreſias cæcus.

Fabula poliphemi exoculati.

Cyclopes unoculi.

Aquilone flante mares concipi.

¶ QVAERENDI inueſtigandi.¶ Tyreſiã.probat exẽplo poetaꝝ:cęcitatem beatę uitæ nõ obſtare.nã poetæ qui & ſapientes habebantur:nunq̃ fingunt tyreſiam plorantem & lamentantem cæcitatem ſuam.

BERO.

ſurdaſter M. Craſſus: ſed aliud moleſtius, quod male audiebat: etiam ſi, ut mihi uidebatur, iniuria. epicurei noſtri græce fari neſciunt: nec græci latine. ergo ii in illorum, & illi in horum ſermone ſurdi. omneſq; id nos, in his linguis, quas non intelligimus, quæ ſunt innumerabiles, ſurdi profecto ſumus. at uocem citharedi non audiunt, ne ſtridorem quidem ſerræ tum cum acuitur: aut grunitum, cum iugulatur ſus: nec cũ quieſcere uolunt, fremitum murmurantis maris. & ſi cantus eos forte delectant: primum cogitare debent, anteq̃ hi ſint inuenti, multos beate uixiſſe ſapiẽtes. deinde multo maiorẽ percipi poſſe legẽdis his, q̃ audiendis uoluptatẽ. tũ, ut pauloante cæcos ad auriũ traducebamus uoluptatem: ſic licet ſurdos ad oculoꝝ. etenim

℃ SVRDASTER. Mar. Craſſus. grãmatici autumant nomina in aſter deſinẽtia eſſe diminutiuæ ſignificationis: cui ſentẽtiæ duo potiſſimũ noĩa aſtipulanẽ. ſurdaſter & recaluaſter. nã ſurdaſter dicẽ modice & parũ ſurdus. & talẽ fuiſſe M. Craſſum intelligi uult hoc in loco. M. Tul. Recaluaſter uero: qui fronte ſola caluus eſt:

Recaluaſter. nec toto capite: ut illud apud canonicos ſcriptores ex leuitico. & ſi a fronte ceciderint pili recaluaſter & mundus eſt. Recaluaſtrũ fuiſſe ſocratẽ accepimus. Cætera aũt feræ oĩa cõſimiliter terminata magis imitationẽ quãdã ſignificantiq̃ diminutionẽ: ut antoniaſter: paraſitaſter. oleaſter. & alia ſexcẽta: ut iure grãmaticos inceſſant neoterici. ideſt recentiores ſcriptores. ℙ Male audiebat. Vituperabaẽ: infamabatur: & potiſſimũ nota auaritiæ: qua ſitiuit aurꝫ parthicũ uſq; ad exitiũ: In cuius oris tractũ aurꝫ liquidũ infuſum eſt. ut cuius animus arſerat auri cupiditate. eius etiã mortuum & exangue corpus auro ureretẽ. Male audire eſt culpari: ſicut bene audire eſt laudari. Tullius in epiſtolis ad atticum. Hanc nõnulli amici appii ridiculę interpręta̅tur qui me iccirco putẽt. bene audire uelle & ille male audiat. ℙ Noſtri. latini. ℙ Hi in illorum

In os craſſi aurꝫ infuſũ. ſermone ſurdi. Diuerſitas linguaꝝ: uarietateſq;

Male audire. loquendi facit: ut homo externus alieno pœne non ſit hominis uice: auctor Plinius: quin

Bene audire. etiã Auguſtinus in nonodecimo de ciui. dei. linguarum inquit diuerſitas hominem alienat ab homine ſi nam duo ſibimet inuicem fiant ob uiam: neq; præterire: ſed ſimul eſſe aliqua neceſſitate cogantur: quoꝝ neuter nouit linguã alterius: facilius ſibi animalia muta etiã diuerſi generis q̃ cũ illi ſint hoĩes ſocianẽ: ex hac itaq; diſſimilitudine linguaꝝ fit: ut ita

Itali ſurdi in ſermone tranſmontanorum. li ſint in trãſmõtanoꝝ ſermone ſurdi: & trãſmontani in ſermone italoꝝ: dũ neutri neutros intelligunt: idq; accidit in linguis oĩbus nobis ignotis. quaꝝ idiomata ſũt numeroſiſſima. ſiquidẽ Thimoſthenes & Strabo prodiderunt: trecentas nationes: q̃ diſſimilibus linguis uterentur. deſcendiſſe in dioſcuriaden urbem colchoꝝ clariſſimam. ℙ At uocẽ cytharedi. Hipophora tanq̃ dicere poſſit aduerſarius: ſurdos priuari maxima aurium uoluptate ꝓpterea ꝙ citharedos: muſicoſq; cõcentus: ac ſymphoniacos audire nõ poſſint: q̃ mira ſane uoluptas eſt: & qua capiẽ omne qđ uiuit. & ut auctor eſt Ariſtoteles in ꝓblematis: q̃ ad res mathematicas pertinent. numeris: modulis: cauſaticis deniq; omnibus cõcinendi generibus oblectari oẽs cõſueuerunt: in quã ſententiã eſt il-

Omnes muſica capiuntur. lud ſatyrographi. Aſpice partis nunc damnũ alterius: nã q̃ cantante uoluptas? Sit licet eximius citharedus: ſitq; ſeleucus. ℙ Ne ſtridorẽ ſerræ. Per antipophorã diluit obiectũ: ſi inquid non audiet ſurdus uocẽ citharedi: quod uoluptatis eſt. nec quidem audiet ſtridorem ſerræ. aut grũnitum porci: qui uterq; ſonus ſtridulus. inamabilis. &

Grũnitus ingratus mirum quantum aures offendit: & auditum quaſi conuulnerat. Alia quoq; non pauca ſunt quæ nos

Grunire ſtridore acutiſſimo peruellunt: quibus ſurdi liberantur. grũnitus autem uox eſt porcorum: ut habinitus equoꝝ:

Grundire balatus ouium. mugitus boum. Grunire. quod eſt grunitum facere. recentiores dicunt: ueteres grundire dice-

Grundiles lares. bant. Claudius in annalibus: grundibat grauiter pecus ſuillum. Hinc quoq; grundiles lares dicti: quos romulus conſtituiſſe dicitur in honorem ſcrofæ: quæ. xxx. pepererat porcos. Laberius dixit: grundientem aſpexi ſcropham. ℙ Cum iugulatur. Lepida mehercule fabella eſt huic loco congruens: qua eſopus ille ſcitiſſimus fabula-

Fabella eſopia. tor uſus eſt: dum docet cur ouis: cum ducitur iugulatum: ſilet: ſus uociferatur. ouis inquit ſolita eſt tonderi: mulgeri: q; frequenter: ex quo fit: ut cum ducitur ad necem: credat tunc quoq; ſe duci. ut aut tondeatur. aut mulgeatur: ideoq; ſilenter it ad laniena̅m. porcus uero: cui neq; lanitium eſt: neq; lac grumnitum tollit ingẽtem, quaſi gnarus ſe ob hoc ſolum trahi: ut iuguletur: qui nunq̃ ob mulſuram: aut tonſuram capi ſolet. ℙ Nec fremitum maris ſcilicet audiunt hi. qui ſurdi ſunt. quantus autem ſit fremitus & fragor maris murmurantis & undabun-

Demoſthenes declamabat ad fluctus. diſciunt nautici. qui tumeſcentibus equoribus: frementibuſq; ad uota confugiunt. ſuppetias diuinas implorãt digitis quatuor aut ſeptem remoti a morte ſupra caput impendente. Demoſthenem ferunt ad fluctus ſonoros murmurantis maris declamare ſolitum: ut fremitum aſſueſceret uincere cõcionis tumultuoſæ. ℙ Anteq̃ hi ſint

Muſicæ inuentores. inuenti. Muſicam amphion primus inuenit: qui & citharæ repertor fertur. Septem chordis additis terpander. Octauam: ſimonides addidit: nonam timotheus. cithara ſine uoce cecinit tamiras primus. cum cantu amphion. ut alii tradunt linus. ℙ Surdos ad oculorum. Conſolatio cęci eſt: ut quoniam uiſu priuatus eſt. uoluptatem capiat ex auditu: contra ſurdus: quia uoluptate aurium frui non poteſt. ad uoluptatem oculorum traducendus erit: admonenduſq;: ut ex uiſu capiat uoluptates: quibus ſurditatis incommodum compenſet.

OMNI BONI. ℃ SVRDASTER. diminutiuum eſt. ℙ Male audiebat. ℙ Noſtri: romani & itali. ℙ Illorum: græcorum. ℙ Horum: latinorum. ℙ At uocem &c. hypophora. Ne: antiphora. ℙ Et ſi cantus: ideſt muſica. Boetius dicit duo genera muſicorum: unum: quod ratione intelligit. & hoc ſapientis alterum: quod inſtrumenta exercet: & hoc opificum eſſe. Traducemus. traducere eſt de loco uicino ad locum uicinum.

BERO.

℄ QVI ſecum loqui. Sapiens:ut ante diximus:is eſt:qui ſecum loquitur:qui nunq̃ minus ſolus eſt q̃ cum ſolus. cũ olim crates uidiſſet adoleſcẽtulum ſecreto ambulãtem interrogauit quid illic ſolus faceret? me cũ inqt loquor. cui crates:caue rogo. & diligẽter attẽde:ne cũ homine malo loquaris. Dixit Plinius mecũ & cũ libellis meis loquor. Igitur nihil nocebit ſurditas. quin ſurdus ſecũ loquať:ſecũ aũt loqui philoſophari eſt: & ſe ipſum excutere. poterit ſurdus facere:qđ ſeſtius. qui conſumato die:cũ ſe ad nocturnã quietẽ recepiſſet:ſic interrogabat animũ ſuũ:quod hodie malũ tuũ ſanaſti? cui uitio obſtitiſti:qua parte melior es? poterit facere quod Seneca:qui quo die inqt apud me cauſam dico cũ ſublatũ e cõſpectu lumen eſt:totum diẽ mecũ ſcrutor facta ac dicta mea remetior. ita ſurdus ſecum loqueť. aĩum trutinabit ſeſe intus excutiet:examinabit:inqret qd recte fecerit: qd pperã:qđ lõge ſalubrius eſt:q̃ cũ altero fabulari & alteꝝ audire ſermocinantẽ:huc adde:quod ſurditas optabilis eſt his:q interdũ audiũt:quę audiuiſſe nollẽt. Aĩus.n. hoĩum in auribus habitat. ut dixit olim xerxes. nã q bene audit: is hilaritate pfundiť. q uero male:is exacerbatur. Surditas pdeſt lepori. lepores.n. ſurdi celerius pingueſcunt. ſurditas bona eſt gallinis & ouibus. ſiqdem gallinaꝝ oua. accipitris audita uoce uitianť: oues abortũ faciũt audito tonitru. ℾ Cõgeranť in unũ. Fingamus inqt quẽpiam agere maloꝝ obrutũ. cæcũ ſurdũ. doloribus acerrimis affectũ:oĩbus deniq; ęrũnis & calamitatibus præſſum. tamẽ ſi ſapiens erit: beatitudo obduci:obnubilariq; non poterit: & eo magi ꝙ portus mortis paratus eſt: q̃ finis eſt ęrũnaꝝ omniũ & laborum: & ita oſtendit cõfugiendum eſſe ad pfugium mortis. quando urgemur doloribus:maliſq; impatibilibus. ut enim inquit ueriſſime artabanus apud Herodotũ:mors eſt optatiſſimum perfugium ęrumnoſæ uitæ. ille enim portus unus & ęrumnoſorum: & effugium miſeriarum. ℾ Cõficiunt. exanimant. tracidant. necant: Verbum hoc gladiatoribus conuenit:qui confecti dicunť grauiſſimis uulneribus occumbentes. ut docet Donatus. Sic Cicero in catilinam. gladiatori illi confecto & ſautio. ℾ Theodorus lyſimacho. Hoc totũ in primo cõmentario affatim explicatum eſt: ibiq; ſcriptum releges de ui: ueneno: cantaridis: uermiculi uenenati. Ridiculũ eſt gloriari perinde ac magnũ quiddã ſit:ſe poſſe efficere id: qđ poſſunt ſcorpiones: poſſunt cãtarides. uidelicet mortẽ inferre. ℾ Paulus Perſæ. perſeus ille rex macedonũ famigeratus. cui plus auri fuit q̃ aĩ. uictus ſuperatuſq; bello a romanis ſe. Cn. Octauio dedidit: orans ut ad Paulũ æmiliũ imperatorẽ duceref. qui illi obuiã cũ amicis uenit. Aſſurrexit: & ut hiſtorici tradũt: illachrymauit uarietatẽ ſcilicet fortunæ ſecũ reputans: q̃ regẽ ex ſũmo dignitatis faſtigio in pceps detraxerat: tunc perſeus φιλοζώοσ idest uitæ cupidus turpiter in terrã pcumbens. & genua æmilii amplectẽs uoces emiſit indecoras: q̃s non tulit æmilius: nec pceps illius audire ſuſtinuit. imo eũ caſtigans. ꝙ effęminate nimis ac molliter ſuccumberet ictibus fortunæ: & cũ perſes ne in triũphũ duceref: impenſe rogaret. inquit. επισοι τουτοεστιν. idest in te hoc eſt: quo dicto ſignificauit illum poteſtatẽ habere ſemeipſum interimẽdi: & ita cõtumeliæ per mortẽ ſubducendi ſed maluit turpiter triũphari:q̃ laudabiliter mori. Ductus itaq; in triũphũ eſt una cũ filiis. periitq; in carcere animi mœrore cõfectus: uel ut alii tradunt: uigiliis: inſomnioq; maceratus. ℾ Prima die. prima tuſculana q̃ſtione. ℾ Poſtero. ſecũda tuſculana. ℾ Aut optandã. ſi aĩa eſt ĩmortalis. ℾ Aut nõ timendã. ſi aĩa eſt mortalis: & nullus ſenſus a morte ſuperſtes relinquiť. ℾ Aut bibat: aut abeat. Sic in uita degenda: aut ferenda ſunt aduerſa: aut per mortẽ effugienda: ut in cõuiuiis græcoꝝ ex lege conuiuali: aut eſt bibendum: aut abeundum: cantio græca eſt conuiualis. πεντεπῖνε τρισπινεκαιτετταρα hoc eſt. bibe quinq;, bibe tres, bibe quatuor cyathos, pterea bibere græco more eſt cum cyathis mero plænis ſaltare. & primo deos. deinde amicos ſuos noĩantes. toties merum bibere: quotiens deum & charos ſuos nominatim uocant: ad quem morem alluſit Oratius cum ait. Da lunæ propere nouæ. da puer auguris murenæ. Quidam autumant: legem bibendi græcam eſſe: ut toties bibant. quot litteræ ſint in nominibus amicarum. quas nominatim uocant: ſiue amicoꝝ. Hinc illud Mar. Tullii ex uerrinis. Fit ſermo inter eos. & inuitatio: ut græco more biberetur. Ad hunc morem alluſiſſe uidetur epigrammatiſta. Næuia ſex cyathis. ſeptem Iuſtina bibatur.

Lepus ſurdus pingueſcit.

Conficere Confectus gladiator.

Perſes rex captus.

Perſes I ca cere obut.

Cantio græca conuiualis.

qui ſecũ loqui poterit, ſermonẽ alterius non requiret. Congeranť in unũ oĩa: ut idẽ oculis, & auribus captus ſit: premať etiã doloribus acerrimis corporis: qui primũ per ſe ipſi plerũq; cõficiunt hoĩem: ſin forte lõginquitate pducti: uehemẽtius tamẽ torquent: q̃ ut cauſa ſit cur ferant: quid eſt tandem dii boni qđ laboremus? portus enim præſto eſt: qñ mors ibidẽ eſt, æternũ nihil ſentiẽti receptaculũ. Theodorus Lyſimacho mortẽ minitãti, magnũ uero inqt effeciſti: ſi Cãtaridis uim cõſecutus es. Paulus Perſæ pcanti nę in triũpho duceretur in tua id inquit poteſtate eſt. multa prima die, cũ de ipſa morte quæreremus: nõ pauca etiã poſtero, cũ ageretur de dolore, ſunt dicta de morte: quæ q recordetur, haud ſane periculũ eſt: ne nõ mortem: aut optandã: aut certe nõ timendã putet. mihi quidẽ in uita, ſeruanda uidetur illa lex: quæ in græcorum conuiuiis optinetur. aut bibat inqt, aut abeat. & recte. aut enim fruatur aliquis pariter cum aliis uoluptate potandi: aut ne ſobrius in uiolentiam uinolentorum incidat:

℄ CONGERANTVR, emulanť. ℾ Captus oculis. priuatus & cæcus. ℾ Quid eſt tandẽ. ſ. cauſæ eſt ut laboremus. Theodorus. de quo dictũ eſt in primo libro qui cũ in coniuratione a lyſimacho dephenſus eſſet: & mortẽ ei minitareť. reſpõdit magnã rẽ cõſecutus es: ſi uim cãtaridis es cõſecuturus. cãtaris eſt genus ſerpẽtis uenenoſiſſimum. & animal eſt: quod qui comederit: ſtatim moritur. ℾ Potandi. potare ſemper diſſolutoꝝ.

OMNI BONI. Dictum theodori.

ante diſcedat. ſic iniurias fortunæ, quas ferre nequeas, defugiẽdo relinquas. Hæc eadẽ, que Epicurus, totidẽ uerbis dicit & Hieronymus. quod ſi his philoſophis: quoꝝ ea ſentẽtia eſt, ut uirtus per ſeipſa nihil ualeat, oẽ qd honeſtum nos, & laudabile eſſe dicimus: id illi caſſum quiddã, & inanis uocis ſono decoratũ eſſe dicant: & tñ ſemp beatũ eſſe cẽſent ſapientẽ: qd tandẽ a ſocrate, & Platone, pfectiſq; philoſophis faciẽdum putes? quoꝝ alii tantã pſtantiã in bonis animi eſſe dicũt: ut ab his corporis, & externa obſcurent̃. alii aũt hæc ne bona quidẽ ducunt: in animo reponunt omnia. quoꝝ cõtrouerſiam ſolebat tanq̃ honorarius arbiter iudicare Carneades, nam quæcũq; bona peripateticis, eadẽ ſtoicis cõmoda uiderentur. neq; tamen peripatetici plus tribuerent diuitiis, bonæ ualitudini, cæteriſq; rebus generis eiuſdem: quã ſtoici: cum ea re, non uerbis ponderarentur: cauſam eſſe diſſidendi negabat. quare

BERO.
Prouocatio in aleã bibendi.

ANTE diſcedat. Viget in pſentia hic mos apud trãſmõtanos fere oẽs: ut puocẽt in certamẽ: ludũq; bibẽdi. bibẽtes ultra uẽtris capacitatẽ: ad uina perdẽda geniti: q̃ ſi forte recuſaueris cõbibere: excãdeſcũt. indignant̃. oderunt: ut abitũ q̃ aditũ malis: ut melius fuerit nõ ueniſſe q̃ bibiſſe. Ego cũ parrhiſiis in celeberrĩa galliaꝝ ciuitate puer adhuc ſtudia humanitatis publico auditorio ac frequẽtiſſimo profiterer: quotidie uocabar: quotidie inuitabar a gallis lraꝝ ſtudioſis: nimiũq; amãtibus mei: ut cõbiberẽ: ut comeſarer. Ego q ſtomachi mei mẽſurã nouerã: & iã galloꝝ mores pbe callebã: ut ſpiritus illoꝝ alioq feroces mitigarẽ. meipſum accuſabã: conſtitutionẽ corpori mei criminabar: tanq̃ moroſam & imbecillã. dolere me ſimulabã: q nõ eſſem ea firmitudine & robore mẽbroꝝ ſeptus. quo illi ut ego quoq; poſſem cũ illis una genialibus uoluptatibus indulgenter inſeruire. & ita citra puocationẽ eoꝝ iracũdiæ rationẽ habebã bonæ ualitudinis: q maxime notitia ſui corporis ſuſtẽtat̃. Mihi placet illud ſocraticũ eſſe & bibere ut uiuã: ſecus uͬ multis immo pleriſq; oĩbus uiuere ut edãt. & bibãt quoꝝ deus uenter eſt q cõcinũt illud ex ſchola aſotoꝝ deprõptũ. Edamus & bibamus: cras. n. moriemur. ſed cũ ad maiora: ſublimioraq; nos deus genuerit: q̃ ut cibũ digerere: & uinũ percolare nouerimus foueamus hoiem ex ea parte: q̃ preciosior eſt: atq; pſtãtior. Qui corpori ſeruit. nũq̃ liber erit: cuius curã habẽdã: & qdẽ diligẽtiſſimã cẽſeo. cũ corporis fulturis aĩus ſuſtineat̃: ſed ita tñ: ut animi cultura pponat̃. ut animi ĩperio utamur ut mẽs uelut regina dominet̃. Libet interdũ in hæc ueluti diuerticula a pposito deflectere. ad ganeones: popinoneſq; taxãdos: q abdomini mãcipati. & culinaꝝ aſeclæ. ob nullã aliã cauſam ſe natos eſſe arbitrant̃: niſi ut edãt & bibant: q ſe tũ beatos credũt: cũ ſaliaribus cœnis diſtenti: & opimis epulis farti: & largo uino obruti nec orientẽ ſolẽ uiderint. nec occidentẽ. ¶ Hieronymus. De hoc ſupra dictũ eſt: cui ſũmũ bonũ eſt interdũ idẽ: qd epicuro. uidelicet nihil dolere: is. n. maxime pbat indolentiã. ¶ Qd ſi his phis. Argumentum a minori ad maius. cuius hic eſt ſenſus ſi phi uoluptarii: ut epicurus. ut Hiero. ut Ariſtippus. apud quos honeſtũ p ſe paꝝ ualet: cẽſent ſemp beatũ eſſe ſapientẽ: q̃to magis hoc ſentire oportet ſocratẽ & Platonẽ maxios phoꝝ: q uirtuti tantum tribuũt: ut nulli magis: ut ſola uirtute reliq̃ bona obſcurari dicãt: ſicut in creſi theſauris numus

Caſſam qd
Caſſiculi araneãrum

obſcurat̃. ¶ Id illi cr. qd. Epicurus & epicurei honeſtũ illud: qd tãtopere laudãt ſtoici: qd ſũmũ bonũ eſſe cenſent: qd ſolũ expetẽdũ: ſolũ laudabile: uerbis magnificis. magnificẽter pdicãt: id dicũt uerbis qdẽ decoris obuolui. re ãt ipſa eſſe caſſum qddã & inane: tanq̃ ſtoici uoces tñ inanes fundãt: & uirtutes ebuliãt: utpote magnidici: inanilogi. uanidici magiſq̃ ueridici. caſſum. inane: uacuũ. fragile dixerũt ueteres. ut caſſa nux a Pla. & Ora. dicta. Virg. caſſum lumine & ęthere caſſos dixit pro uita priuatos. & uacuos. unde retia caſſes: & p diminutionẽ caſſiculi nuncupant̃. Hiero. nequaq̃ araneaꝝ mihi opponas. caſſiculos. ¶ Alii: ut peripatetici. & academici.

Ius honorarium.

¶ Alii aũt. ut ſtoici. ¶ Tãq̃ ho. ar. Sicut ius ptoriũ ab honore ptoris honorariũ eſt noiatũ: ut ſcribit Papinianus: qd q̃ſi uiua uox eſt iuris ciuilis. ita honorarius arbiter ab honore dictus. quẽ honoris eã utraq; pars ſũmũ facit ſuæ cõtrouerſiæ iudicẽ: & qd ille deciderit. ea ſtãt ſnĩa. Imus ad arbitrũ hoc modo: ut neq; nihil: neq; tñ. quãtũ poſtulauimus: cõſequamur. In arbitrio mitte modetatũ. æquũ eſt cũ ad iudicẽ cãm. labefactari aĩaduertunt: ad

Deciſio carneadis.

arbitrũ cõfugiũt. De arbitris. arbitrorũq; generibus alibi plura ex ſnĩa iuriſcõſultoꝝ & oratoꝝ Carneades itaq; ille nouiſſimus phoꝝ ita diiudicabat de cõtrouerſia ſtoicoꝝ: & peripateticoꝝ. ut res optime decideret̃. Stoici inqt dicũt cõmoda. bona corpis & fortunæ. peripatetici bona appellãt. ſed cõmoda ſtoicoꝝ & bona peripateticoꝝ uocabulis diſſidẽt: re ipſa cõſentiũt: qn peripatetici nõ plus tribuũt diuitiis & bonæ ualitudini: q ſunt bona corpis & externa: q̃ tribuãt ſtoici: quis alteri bona dici hæc uelint. alteri cõmoda: itaq; talia nõ magis deſideräda: expetendaq; ſm peripateticos uideri dicebat: q̃ ſm ſtoicos: cum non tam uerba attendenda ſint q̃ res. Si ergo cõmodoꝝ appellatione idem ſignificatur ſtoicis: quod peripateticis appellatione bonorum: tranſacta lis eſt: & res iudicata iudice Carneade: ut de finibus bonorum diſputantes ſtoici & peripatetici inter ſe ſint cõſentientes rebus ipſis: quãuis uocabulis diſſidentes eſſe uideantur.

OMNI BONI.

INIVRIAS. calamitates. ¶ Caſſum. inane: & uacuum. ¶ A Socrate: & a Platone. Argumentum a maiori: ſi epicurei bona corporis & fortunæ contemnunt: qui philoſophorum effœminatiſſimi ſunt: quanto magis ſocratici. & Plato. ¶ Honorarius. ius honorariũ: & cũ arbitri adhibent̃ ad iudicandum: & conſentiunt ſm Carneadem ſtoici & peripatetici: nam nihil intereſt inter nihil & minimum. ſolo enim puncto & momento differunt. ſtoici autem dicunt bona corporis non eſſe bona peripatetici bona dicunt: ſed ſi omnia bona in altera lance ponantur. uirtus uero in altera uirtutem tantum perpenſuram: ut uſq; ad cælum illa eleuetur.

BERO. Sapiēs ſerenus ut cælum.

HVNC locum.ſ.de finibus bonoꝝ.de uita beata:quæ ſine uirtute eſſe non poteſt:quæ in ſolum cadit ſapientem:qui ſemper beatus eſt.ſerenus, imperturbatus.ut cælum ſupra lunam ſemperi liquidum eſt:& defæcatum. Ad brutum.cui.ſ.dedicantur nominatim hi quinq; libri tuſculanarum quæſtionum. Alteros.ſicut quinq; alteri de finibus bonorum eidem bruto nuncupatim mittuntur. Laceſſiti.prouocati:dum ille utpote doctiſſimus in philoſophia prouocauit Ciceronē ad talia cudenda:commentandaq;. Cum ipſe librum quoq; de uirtute accuratiſſime ſcriptū ad M.Tullium miſiſſet.Quemadmodum autem Carneades tanq̄ honorarius arbiter diiudicare ſolebat cōtrouerſiam ſtoicorum ſic & nos diſputationem de uita beata copioſiſſime elegantiſſimeq; tractatam:non tanq̄ arbitri:ſed tanq̄ opinatores & interpætes fortaſſe ueridici ita claudamus:ut in uirtute cenſeamus poſitam eſſe uitā beatam:adiūctis & corporis & fortunæ bonis : ſiue cōmodis:quæ ſūt ad uirtutis :uſum idonea.ſine quibus ſapiens uidetur non poſſe ſatis fungi uirtutis officio:nec ſatis cōducenter philoſophari.Quo circa. Deum optimū maximum.exuperantiſſimum. ultra mundanum adorantes depræcemur:ut uirtute præditi:bona ualitudine fulti:facultatibus idoneis adminiculati:nulla mortis formidine perculſi indolentia læti.euthymia trāquilli.bene ac beate uiuere poſſimus:& ſcribendo, cōmentando, legendo, uitam longiturnam procudere : mox cum ex hac uita migrabimus. ut in æternam uitam recipiamur.q̄ ſummum eſt bonorum ubi beatiſſimi æuo ſempiterno perfruamur.

Noſtra opinatio.

hunc locum cæterarum diſciplinarum philoſophi, quemadmodum obtinere poſſint, ipſi uiderint. mihi tamen gratum eſt.quod de ſapientium perpetua bene uiuēdi facultate dignum quidam philoſophoꝝ uoce profitētur.ſed quoniam mane eſt eundem:has quinq; dierum diſputationes memoria comprehendamus. equidem me etiam conſcripturnm arbitror. ubi enim melius uti poſſumus hoc,cuiuſmodi eſt,ocio?ad Brutumq; noſtrum hos libros alteros quinq; mittemus:a quo non modo impulſi ſumus ad philoſophicas ſcriptiones:uerum etiam laceſſiti. In quo quātum cæteris profuturi ſumus, nō facile dixerimus.noſtris quidem acerbiſſimus doloribus,uariiſq;,& undiq; circunfuſis moleſtiis,alia nulla potuit inueniri leuatio.

FINIS.

Habes lector ſuauiſſime commentarios tuſculanaꝝ quæſtionum totidem a me menſibus.quot libris conſtant.pro uirili parte exactos :elucubratoſq;.ſingulis enim quæſtionibus ſingulos mēſes impēdimus,ſubſiciuis tātum horis iſta tractantes:alioqui:ut optime noſti.lectionibus publicis:priuatiſq; diſtenti. Scio plura cōgeri: addiq; potuiſſe:nec inficior:ſed parcendū fuit aurium faſtidio : cū non minus interdum peccet:nec minus faſtidiendus ſit qui effuſius dicit:q̄ qui aſtrictius. Spero hæc annotamenta ſtudioſis : & bonæ frugi ſcholaſticis profutura.placituraq;.& omnibus potiſſimum quibus noſtra omnia:qualiacūq; ſunt:probantur.

OMNI BONI.

A quo.nā hoī Romano turpe erat ī ocio uerſari. Laceſſiti nā libꝝ.de uirtute ad Ciceronē Brutus ſcripſit.

RECISTRAM.

aa A B C D E F G H I K L M N O P Omnia ſunt quaterna preter aa quod eſt ternū & O P quæ ſunt quinterna. q. 13.

Finiunt Tuſculanæ quæſtiones Marci Tullii Ciceronis cum luculentiſſimis commentariis Philippi Beroaldi:necnon Omniboni uicentini nouiſſime per Lucam olchinenſem artium & legum profeſſorē accuratiſſime recognitæ:cūctiſq; mendis expurgatæ: Impreſſæq; Venetiis ſumma diligentia per Benedictum Auguſtinumq; Bindonos. Anno domini.M D X X V. Die.X. Ottobriſ.